

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

NILS HELLBERG

Konsernituki osana elinkeinotulon verotusta

ACTA WASAENSIA 286
OIKEUSTIEDE 12
TALOUSOIKEUS

Esitarkastajat   Professori Esko Linnakangas
                                 Helsingin yliopisto
                                 Oikeustieteellinen tiedekunta
                                 PL 4
                                 00014 Helsingin yliopisto

Professori Jaakko Ossa
Turun yliopisto
Oikeustieteellinen tiedekunta
20014 Turun yliopisto

Julkaisija Vaasan yliopisto	Julkaisuajankohta Lokakuu 2013	
Tekijä Nils Hellberg	Julkaisun tyyppi Monografia	
	Julkaisusarjan nimi, osan numero Acta Wasaensia, 286	
Yhteystiedot Vaasan yliopisto Kauppatieteellinen tiedekunta Taloustieteen ja talousoikeuden yksikkö PL 700 65101 Vaasa	ISBN 978-952-476-480-3 (painettu) 978-952-476-481-0 (verkkojulkaisu)	
	ISSN 0355-2667 (Acta Wasaensia 286, painettu) 2323-9123 (Acta Wasaensia 286, verkkojulkaisu) 1457-7992 (Acta Wasaensia. Oikeustiede 12, painettu) 2341-7854 (Acta Wasaensia. Oikeustiede 12, verkkojulkaisu)	
	Sivumäärä 759	Kieli suomi
	Julkaisun nimike Konsernituki osana elinkeinotulon verotusta	
Tiivistelmä <p>Vuonna 2004 uudistettiin yritys- ja pääomaverotusta. Tässä yhteydessä säädettiin elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpottomaksi konserniyhtiöille annettu lain tarkoittama konsernituki. Tätä ennen oli oikeuskäytännön mukainen tytäryhtiöille annettu konsernituki katsottu tietyin edellytyksin vähennyskelpoiseksi elinkeinotulon verotuksessa.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miltä osin annettu säännös rajoittaa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen vähennyskelpoisuutta. Tämän ohella selvitetään myös asiakokonaisuuteen läheisesti liittyvän muun verolainsäädännön merkitystä konserniyhtiöiden verotuksessa.</p> <p>Säädettäessä konsernituen vähennyskelpottomuudesta viitattiin hallituksen esityksessä edellä mainittuun aikaisempaan oikeuskäytäntöön tätä kuitenkin tarkemmin yksilöimättä. Sekä annettu säännös että sen perustelut ovat tulkinnanvaraisia. Vastaava ongelma sisältyi selkeän säännöksen puuttuessa myös aikaisempaan oikeuskäytännön mukaiseen oikeustilan määrittelyyn.</p> <p>Konsernisuhteille on elinkeinotulon verotuksessa ennen nykyistä konsernituen vähennyskelpoisuutta rajoittavaa säännöstä annettu merkitystä menon vähennyskelpoisuutta laajentava seikkana oikeuskäytännön lisäksi myös lainsäädännössä ratkaistaessa menojen vähennyskelpoisuutta. Esimerkkeinä lainsäädännöstä voidaan mainita holdingyhtiöitä koskeva aikaisempi sääntely, erityislainsäädäntö sekä edelleen voimassa oleva konserniavustusta koskeva laki, jonka mukaisesti lain tarkoittamien edellytysten täytyessä voidaan konserniyhtiön tappiota kattaa konserniyhtiöiden välillä annettavalla vähennyskelpoisella konserniavustuksella. Konserniavustus ei edellytä liiketaloudellisia perusteita päin vastoin kuin aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituki.</p> <p>Nykyinen konsernituen vähennyskelpottomuutta koskeva säännös poikkeaa edellä mainitusta periaatteesta. Konsernituen vähennyskelpottomuutta on perusteltu käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella rinnastettaessa annettu konsernituki osakkeiden hankintamenoon kuuluvaksi eräksi. Tässä yhteydessä on jätetty huomioimatta oikeuskäytännössä huomioonotetut liiketaloudelliset perusteet konserniyhtiöiden välisessä liiketoiminnassa. Lisäksi lainsäädännössä on jätetty huomioimatta antajalleen vähennyskelpottomaksi säädetyt konsernituen veronalaisuus tuen saajan verotuksessa.</p>		
Asiasanat elinkeinotulo, konserni, konserniavustus, konsernituki, oikeuskäytäntö		

Publisher Vaasan yliopisto	Date of publication October 2013	
Author Nils Hellberg	Type of publication Monograph	
	Name and number of series Acta Wasaensia, 286	
Contact information University of Vaasa Faculty of Business Studies Department of Economics and Business Law P.O. Box 700 FI-65101 Vaasa, Finland	ISBN 978-952-476-480-3 (print) 978-952-476-481-0 (online)	
	ISSN 0355-2667 (Acta Wasaensia 286, print) 2323-9123 (Acta Wasaensia 286, online) 1457-7992 (Acta Wasaensia. Business Law 12, print) 2341-7854 (Acta Wasaensia. Business Law 12, online)	
	Number of pages 759	Language Finnish
	Title of publication Group subsidy as a part of the taxation of business income	
Abstract <p>The taxation of business and capital income was reformed in 2004. In that context the group subsidy according to the law, given to a group company, was prescribed as non-deductible in the taxation of business income. Prior to this group subsidy given to a subsidiary company was according to legal praxis on certain conditions seen as a tax deductible in the taxation of business income.</p> <p>The aim of this research is to clarify, in which respects does the regulation limit the tax deductibility for group subsidy according to former legal praxis. In addition to this the importance of other tax legislation for the taxation of group of companies is clarified.</p> <p>When enacting on the non-deductibility of group subsidies it was referred in the government bill to prior legal praxis. thought without individualizing it further. Both the given regulation and its preambles are open to various interpretations. The similar problem also occurred in the definition of the previous legal standings, while lacking a clear regulation.</p> <p>Before the tax-deductibility of group subsidy was limited in the taxation of business income, importance was given to the relation between group of companies as a matter that expanded the tax-deductibility for expenses in the legal praxis and in the legislation. As examples from the legislation can be mentioned the former regulation on holding companies, the special legislation and the law on group contribution, that is still in force, and according to which losses of group of companies can be covered by a tax deductible group contribution given between the group of companies. The group contribution does not prerequisite economic basis, on the contrary to the group subsidy according to prior legal praxis.</p> <p>The present regulation on the non-deductibility of group subsidy differs from the principle mentioned. The non-deductibility of group subsidy has been motivated by the exemption from taxes concerning the transfer of fixed assets stock, comparing the given group subsidy to an instalment belonging to the acquisition cost of the stocks. In this context no attention has been given to the economic basis in the business between the group of companies, which has been considered in the legal praxis. Thereto in the legislation no attention has expressly been given to the question, whether group subsidy is a taxable income for the recipient when it is a non-deductible expense for the donor in the taxation.</p>		
Keywords business income, group of companies, group contribution, group subsidy, legal praxis		

ESIPUHE

Valmistuin ekonomiksi Vaasan kauppakorkeakoulusta vuonna 1976 pääaineena laskentatoimi. Haaveenani oli jo tuolloin opintojen jatkaminen. Kauppatieteiden kandidaatin tutkinto valmistuikin työn ohessa vuonna 1979. Tämän jälkeen professori Reijo Ruuhelan tarjoama laskentatoimen assistenttuuri ei elämäntilanteestani johtuen toteutunut. Myöhemmin kuvaan tulivat myös hallintotieteiden opinnot joita pääsin opiskelemaan Vaasan korkeakoulussa onnistuttuani toistamiseen ei-yltioppilaana opiskeluoikeuden saamisessa. Opintojen päätösvaiheessa sain Vaasan kaupungilta virkavapaalla ollessani professori Ari Salmisen assistenttina toimiessani noin vuoden ajan keskittyä kunnallista tilintarkastusta koskevan pro graduni tekemiseen. Tuota aikaa muistelen erityisellä mielihyvällä. Hallintotieteiden kandidaatin paperit sain vuonna 1987. Tuohon aikaan myönnettävät maisterin arvonimet sittemmin edesmenneet vanhempani kustansivat vuorotellen.

Jatko-opinnot molemmilla tieteenaloilla olivat vakavasti suunnitelmissani, mutta eräiden vaiheiden jälkeen uudet työt KHT- ja JHTT-tilintarkastajana veivät miehen mennessään. Työtehtävistäni johtuen tai siitä huolimatta rohkaisin kuitenkin mieleni vuonna 1994 ja menin silloisen apulaisprofessori Asko Lehtosen puheille keskustelemaan verotuksellisista jatko-opinnoista talousoikeudessa. Professori Lehtosen ehdottaman aiheen pohjalta syntyikin vuonna 2004 valmistunut konsertitukea koskenut lisensiaatintutkimus. Lisensiaatin tutkinnon jälkeen kulunut aika käsillä olevan tutkimuksen valmistumiseen on suurelta osin kulunut muista kuin tutkimuksellisista syistä. Tutkimukseen käytetyn noin neljän vuoden lisäksi oman aikansa ovat vieneet erilaiset elämäntilanteet akateemisia kuvioitakaan unohtamatta.

Tutkimukseni viimein valmistuttua kohdistan erityiset kiitokseni työni ohjaajalle professori Asko Lehtoselle, jonka vaikutus sekä tutkimusaiheen valinnassa että kannustamisessa opintojen jatkamisesta väitöskirjan tekemiseen on ollut ratkaisevassa asemassa. Hänen kanssaan väitösprosessin aikana käydyt tutkimukseeni ja vähän muuhunkin liittyvät keskustelut ja ajatustenvaihdot jopa hänen lomaaikanaan kesänviettopaikassaan Kustavissa ovat olennaisesti vaikuttaneet tutkimukseni sisältöön. Haluan kiittää myös professori Vesa Annolaa siitä kannustuksesta, jota hän on tutkimukseni eri vaiheissa esittänyt. Professori Esko Linnakangasta ja professori Jaakko Ossaa kiitän väitöstutkimukseni esitarkastuksesta. Heidän asiantuntevat kommenttinsa ovat erinomaisen myönteisellä tavalla vaikuttaneet tutkimukseni loppuunsaattamiseen. Tämän lisäksi professori Esko Linnakangas on lupautunut jo väitöstutkimukseni sivumääränkin puolesta työteliääseen vastaväittäjän tehtävään.

VIII

Haluan kohdistaa kiitokseni myös aakkosjärjestyksessä mainiten Eduskunnan kirjastolle, Kansallisarkistolle, tiedekirjasto Tritonialle ja Vaasan kaupunginkirjasto – maakuntakirjastolle sekä erityisesti nimeltä mainiten Vaasan hovioikeuden kirjaston hoitajalle, notaari Tuula Pitkärannalle ja kanssani hallintotieteiden opintoja samanaikaisesti aikoinaan harjoittaneelle korkeimman hallinto-oikeuden tietopalvelupäällikkö Satu-Maarit Tarkkaselle. Ilman edellämainittuja instituutioita ja henkilöitä ei tutkimukseni olisi ollut mahdollinen.

En ole hakenut tutkimustani varten apurahoja, sillä kyse on ollut kohdallani harrastuksesta. Lisäksi apurahat kuuluvat mielestäni nuoremmille ja lahjakkaammille tutkijoille. Pääasia kuitenkin lienee, että Suomen nuoriso jaksaa vielä vanhoilla päivilläänkin, kuten aikoja sitten 50 vuotta täyttänyt nuorempi veljeni Lasse on minulle kirjoitustyöni aikana todennut. Ruotsissa asuva aikoja sitten 60 vuotta täyttänyt vanhempi veljeni Martti on tarvittaessa avustanut ruotsalaisen kirjallisuuden ja oikeuskäytännön hankkimisessa. Vaimoni Irjan tyttärentytär, merkonomi, tradenomiopiskelija Johanna Latva Valdén on lukenut läpi lähes valmiin käsikirjoitukseni, jonka johdosta tutkimukseni kirjoitusvirheiden määrä on romahdusmaisesti vähentynyt. Kiitän heitä kaikkia.

Vuonna 1971 Vaasan kauppa- ja korkeakoulussa aloittamieni opintojen jälkeen ovat sekä tutkintojärjestelmä, tutkintojen sisältö, tutkintonimikkeet että korkeakoulun nimi muuttuneet muutamaan kertaan puhumattakaan nykyisestä yliopistolaista. Yli 50 vuotta sitten aloittamani perhosharrastus on kuitenkin kestänyt myös nämä muutospainet. Ehkä tälle harrastukselleni jää jatkossa enemmän aikaa.

Aloittaessani vuonna 1957 koulunkäyntini Vaasan kaupungin Onkilahden kansakoulussa tiesin vain kutsumanimeni. Opettajien papereissa luki tietenkin oikea nimeni ja minua kuljetettiin luokasta toiseen. Mahdollisesti oikea luokka lopulta löytyi, mene ja tiedä. Tutkimuksen tekeminen lienee ollut samanlaista etsimistä.

Vaasassa 4. syyskuuta 2013

Nisse

Sisällys

ESIPUHE	VII
LYHENTEET.....	XVII
SYMBOLIT	XXIII
1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusongelma	1
1.2 Lainsäädännöllistä taustaa	4
1.2.1 Verolainsäädäntö	4
1.2.2 Yhtiölainsäädäntö	7
1.2.3 Kirjanpitolainsäädäntö	8
1.3 Konsernien merkityksestä elinkeinotulon verotuksessa	9
1.3.1 Oikeuskäytäntö	9
1.3.2 Lainsäädäntö	10
1.4 Tutkimuksen metodeista	13
1.5 Lähdemateriaalista	15
1.6 Tutkimuksen rakenne	17
2 ELINKEINOTOIMINNAN VEROTETTAVAN TULON KÄSITTEESTÄ	22
2.1 Konsernituki ja elinkeinotoiminnan verotettava tulo	22
2.2 Verotuksen päämääristä	25
2.3 Tulokäsitteiden sisällöstä	28
2.4 Aikaisempien lakien tulokäsitteestä	32
2.5 EVL:n tulokäsitteestä	38
2.6 Elinkeinotoiminnan tuloksesta	44
2.6.1 Elinkeinotoiminnan tulolähde	44
2.6.2 Konserniyhtiöt ja oikeuskäytäntö	53
2.6.2.1 Vuokraustoiminta	53
2.6.2.2 Holdingyhtiöt	56
2.6.2.3 Konsernituki	57
2.6.3 Tulojen veronalaisuus	57
2.6.4 Verovapaat erät	66
2.6.4.1 Pääomansijoitukset ja vastaavat erät	66
2.6.4.2 Käyttöomaisuusosakkeet	81
2.6.4.3 Osingot ja muut verovapaat erät	89
2.6.5 Yritysjärjestelyt	96
2.6.6 Luonnolliset vähennykset	106
2.6.7 Oikaisu- ja voitonjakoerät	117
2.6.8 Vähennyskelvottomat menot	122
2.6.9 Omistukseen perustuva vähennyskelvottomuus	125
2.6.9.1 Muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset	125
2.6.9.2 Vähennyskelvoton konsernituki	126

	2.6.9.3	<i>Muut ilman vastasuoritusta suoritettut menot</i>	127
	2.6.10	<i>Kokoavia näkökohtia</i>	128
2.7		Tappiontasaus	130
2.8		Yhteenveto	141
3		KONSERNISÄÄNTELYSTÄ JA SEN MERKITYKSESTÄ	
		ELINKEINOTULON VEROTUKSESSA	144
3.1		Konsernit ja konserniverotus	144
3.2		Konsernisääntely kirjanpitolainsäädännössä	148
	3.2.1	<i>Aikaisemman kirjanpitolain mukainen konserni</i>	148
	3.2.2	<i>Nykyisen kirjanpitolain mukaiset konsernimääritelmät</i> ...	151
		3.2.2.1 <i>Konsernin käsite lakia säädettäessä</i>	151
		3.2.2.2 <i>Muutokset konsernisääntelyyn</i>	155
3.3		Konsernisääntely yhtiölainsäädännössä	157
	3.3.1	<i>Konsernisääntely osakeyhtiölainsäädännössä</i>	157
		3.3.1.1 <i>Alkuperäinen konsernin määritelmä</i>	157
		3.3.1.2 <i>Uudistettu konsernin määritelmä</i>	159
		3.3.1.3 <i>Nykyinen konsernin määritelmä</i>	161
	3.3.2	<i>Muusta konsernisääntelystä yhtiölainsäädännössä</i>	164
3.4		Muusta yhteisösääntelystä	166
	3.4.1	<i>Eurooppayhteisöt</i>	166
		3.4.1.1 <i>Eurooppaoikeudellinen perusta</i>	166
		3.4.1.2 <i>Eurooppayhtiö</i>	167
	3.4.2	<i>Kiinteä toimipaikka</i>	170
3.5		Konsernisääntely EVL:ssä	174
	3.5.1	<i>Konsernisääntelyn merkityksestä</i>	174
	3.5.2	<i>Aikaisemmasta konsernisääntelystä EVL:ssä</i>	174
		3.5.2.1 <i>Holdingsyhtiöt</i>	174
		3.5.2.2 <i>Toiminnan siirto</i>	179
	3.5.3	<i>EVL:n voimassa oleva konsernisääntely</i>	181
		3.5.3.1 <i>Liiketoimintasiirto</i>	181
		3.5.3.2 <i>Konserniyhtiöt</i>	182
		3.5.3.3 <i>Konserniyhtiöiden välillä tapahtuneet osakeluovutukset</i>	183
	3.5.4	<i>Vähennyskelvoton konsernituki</i>	183
		3.5.4.1 <i>Konsernituen muodoista</i>	183
		3.5.4.2 <i>EVL:n mukainen omistusosuus</i>	184
		3.5.4.3 <i>Hallituksen esityksen perusteluista</i>	185
		3.5.4.4 <i>Säännös vähennyskelvottomuudesta</i>	186
		3.5.4.5 <i>Vähennyskelvottomuus ja vastaavuusperiaate</i>	187
	3.5.5	<i>Yhteenveto</i>	188
3.6		Muuta konsernisääntelyä verolainsäädännössä	189
	3.6.1	<i>Tappiontasaus</i>	189
	3.6.2	<i>Investointivaraus</i>	192
	3.6.3	<i>Lex Valmet – Wärtsilä</i>	195

3.6.4	<i>Siirtohinnoitteluoikaus</i>	198
3.6.5	<i>Väliyhteisölainsäädäntö</i>	199
3.7	<i>Konserniavustus</i>	201
3.7.1	<i>Konserniavustuksen merkityksestä</i>	201
3.7.2	<i>Konserniavustus vs konsernituki</i>	203
3.7.3	<i>Komiteanmietinnöt</i>	205
3.7.4	<i>Konsernimäärittely</i>	208
3.7.5	<i>Omistusosuuden tulkinnasta</i>	209
3.7.6	<i>Liiketoiminta</i>	213
3.7.7	<i>Eurooppaoikeudellisia näkökohtia</i>	215
3.7.8	<i>Verosopimukset</i>	222
3.7.9	<i>Konsernisuhteen kesto</i>	226
3.7.9.1	<i>Verovuosi</i>	226
3.7.9.2	<i>Yrityskaupat</i>	228
3.7.9.3	<i>Tytäryhteisön perustaminen</i>	229
3.7.9.4	<i>Yritysjärjestelyt</i>	231
3.7.10	<i>Tilikausien päätyminen</i>	235
3.7.10.1	<i>Vaatimus tilikausien samanaikaisesta päättymisestä</i>	235
3.7.10.2	<i>Kirjanpitolausakunnan poikkeusluvasta</i>	237
3.7.10.3	<i>Muuttuneen lainsäädännön merkityksestä</i> ..	238
3.7.11	<i>Konserniavustus ja luovutustappiot</i>	242
3.7.12	<i>Yhtiöoikeudellisia ja muita näkökohtia</i>	244
3.7.12.1	<i>Yhtiöoikeudelliset säännökset</i>	244
3.7.12.2	<i>Varojen jaosta</i>	245
3.7.12.3	<i>Konserniavustus tilinpäätöksessä</i>	249
3.8	<i>Konsernisääntelyn merkityksestä verotuksen toimittamisessa</i>	250
3.8.1	<i>Konsernisääntely ja verotus</i>	250
3.8.2	<i>Erillisyyden periaate ja kansainvälisestä konserniverotuksesta</i>	250
3.8.3	<i>Kirjanpito verotuksen pohjana</i>	255
3.8.3.1	<i>Kirjanpidon ja verotuksen sidonnaisuudesta</i>	255
3.8.3.2	<i>Kirjanpidollisen ja verotuksellisen tuloksen eroavuudesta</i>	256
3.8.3.3	<i>Kirjanpito ja EVL</i>	259
3.8.3.4	<i>Kansainväliset tilinpäätösstandardit ja verotus</i>	261
3.8.4	<i>Konsernitilinpäätös</i>	265
3.8.4.1	<i>Kirjanpitolainsäädäntö</i>	265
3.8.4.2	<i>Kansainväliset tilinpäätösstandardit</i>	267
3.8.4.3	<i>Osakeyhtiölainsäädäntö</i>	268
3.8.4.4	<i>Muusta yhteisölainsäädännöstä</i>	270
3.8.5	<i>Ilmoittamisvelvollisuudesta</i>	271
3.8.5.1	<i>Ilmoittamisvelvollisuudesta yleisesti</i>	271
3.8.5.2	<i>Konsernisuhde</i>	273
3.8.5.3	<i>Konserniavustus</i>	274

	3.8.5.4	<i>Konsernituki ym.</i>	275
3.8.6		<i>Konserniverokeskus</i>	276
	3.8.6.1	<i>Konserniverokeskuksessa verotettavat yhteisöt</i>	276
	3.8.6.2	<i>Konserniverokeskuksen toiminnasta</i>	278
3.8.7		<i>Yhteenveto</i>	280
3.9		<i>Johtopäätöksiä</i>	284
4		KONSERNITUESTA OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ JA OIKEUSKIRJALLISUUDESSA	286
4.1		<i>Konsernituki ja konserniavustus</i>	286
4.2		<i>Konsernituesta ja aikaisemmasta konserniavustuksesta oikeuskirjallisuudessa</i>	286
	4.2.1	<i>Käsitteen jäsentymättömyys</i>	286
	4.2.2	<i>Konserniavustuksesta ennen EVL:n säätämistä</i>	287
	4.2.2.1	<i>Käsitteen epämääräisyys</i>	287
	4.2.2.2	<i>Vähennyskelpoinen konserniavustus</i>	288
	4.2.2.3	<i>Vähennyskelvoton konserniavustus</i>	292
	4.2.2.4	<i>Konserniavustus peiteltynä osingonjakona tai veronkiertona</i>	295
	4.2.2.5	<i>Yhteenvetoa</i>	296
	4.2.3	<i>Konserniavustus ja EVL</i>	298
	4.2.4	<i>KonsAvL ja konsernituki</i>	303
	4.2.4.1	<i>Yhteisöjen väliset transaktiot ja KonsAvL</i>	303
	4.2.4.2	<i>Konsernituki uutena käsitteenä</i>	305
	4.2.5	<i>Yhteenveto</i>	313
4.3		<i>Konsernitukea ja aikaisempaa konserniavustusta käsittelevästä oikeuskäytännöstä</i>	314
	4.3.1	<i>Oikeuskäytäntö ja oikeuskirjallisuus</i>	314
	4.3.2	<i>Oikeuskäytännön merkityksestä</i>	315
	4.3.3	<i>Oikeuskäytännöstä ennen vuotta 2004</i>	320
	4.3.3.1	<i>Oikeustapausten ryhmittelystä</i>	320
	4.3.3.2	<i>Menojen kohdistaminen</i>	321
	4.3.3.3	<i>Korottomat lainat</i>	329
	4.3.3.4	<i>Alennukset ja hyvitykset</i>	341
	4.3.3.5	<i>Tuet ja avustukset sekä takaukset</i>	347
	4.3.3.6	<i>Lainojen ja muiden saamisten anteeksianto</i>	354
	4.3.3.7	<i>Oman pääoman luonteiset sijoitukset</i>	365
	4.3.3.8	<i>Eräitä muita tapauksia</i>	373
	4.3.4	<i>Kokoavia näkökohtia</i>	383
4.4		<i>Yhteenveto</i>	388
5		VÄHENNYSKELVOTTOMASTA KONSERNITUESTA	394
5.1		<i>Uudet säännökset</i>	394
5.2		<i>Vähennyskelvottoman konsernituen määrittelystä</i>	395

5.2.1	<i>Konsernituen käsitteen vakiintumattomuus</i>	395
5.2.2	<i>Vastasuoritus</i>	397
5.2.3	<i>Konsernituen muodoista hallituksen esityksessä</i>	403
	5.2.3.1 <i>Konsernituen käsitteestä</i>	403
	5.2.3.2 <i>Rahoitustuki</i>	404
	5.2.3.3 <i>Hinnoittelutuki</i>	410
	5.2.3.4 <i>Lainan anteeksianto ja menetys</i>	415
	5.2.3.5 <i>Kustannusten kattaminen</i>	420
	5.2.3.6 <i>Markkinointituki</i>	426
	5.2.3.7 <i>Muu tuki</i>	428
5.2.4	<i>Tuen tarve</i>	429
5.2.5	<i>Yhteenvetoa</i>	435
5.3	<i>Muut vastaavat menot</i>	438
5.4	<i>Konsernituen osapuolet</i>	440
	5.4.1 <i>Konsernituen antaja</i>	440
	5.4.2 <i>Konsernituen vastaanottaja</i>	441
5.5	<i>Omistusosuus</i>	443
5.6	<i>Konsernituen saajan verotuskohtelu</i>	447
	5.6.1 <i>Hallituksen esitys ja verotus</i>	447
	5.6.2 <i>Hallituksen esityksen perustelujen tarkastelua</i>	447
	5.6.3 <i>Kannanotoista oikeuskirjallisuudessa</i>	450
	5.6.4 <i>Akordi</i>	453
	5.6.5 <i>Yhteenveto</i>	458
5.7	<i>Vaatimus riittävästä pääomapanoksesta</i>	459
	5.7.1 <i>Hallituksen esityksen perusteluista</i>	459
	5.7.2 <i>Pääoman riittävydestä</i>	460
	5.7.3 <i>Pääoman sijoittamisesta</i>	464
	5.7.4 <i>Muu kuin osakkeenomistaja pääoman sijoittajana</i>	466
	5.7.5 <i>Yhteenvetoa</i>	470
5.8	<i>Konsernituen vähennyskelvottomuuteen liittyvistä ongelmista</i>	471
	5.8.1 <i>Hallituksen esityksen perusteluista</i>	471
	5.8.2 <i>Aikaisempi lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö</i>	472
	5.8.3 <i>Verovapaasti myytävät käyttöomaisuusosakkeet</i>	474
	5.8.3.1 <i>Osakkeiden luovutuksesta</i>	474
	5.8.3.2 <i>Pääomasijoitustoiminta</i>	475
	5.8.3.3 <i>Käyttöomaisuusosakkeet</i>	477
	5.8.3.4 <i>Kiinteistöosakkeet</i>	479
	5.8.3.5 <i>Omistusaika ja omistusosuus</i>	481
	5.8.3.6 <i>Yhtiön asuinpaikka</i>	482
5.8.4	<i>Vähennyskelvottoman konsernituen kohde</i>	483
	5.8.4.1 <i>Epäsymmetriasta</i>	483
	5.8.4.2 <i>Osakkeet ilman luovutustarkoitusta</i>	484
	5.8.4.3 <i>Osakkeiden omistusaika</i>	485
	5.8.4.4 <i>Eräät EVL 6 b §:ssä tarkoitetut konserniyhtiöt</i>	486
	5.8.4.5 <i>Kiinteistöyhtiö</i>	486
	5.8.4.6 <i>Eräät muut yhtiöt</i>	487

	5.8.4.7	<i>Muut kuin käyttöomaisuusosakkeet</i>	488
	5.8.4.8	<i>Muita tilanteita</i>	489
	5.8.4.9	<i>Yhteenveto</i>	490
	5.8.5	<i>Konsernituki ja käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset</i>	491
	5.8.6	<i>Konserniyhtiöiden keskinäinen liiketoiminta vs konsernituen vähennyskelpottomuus</i>	494
	5.9	Saamisten menetykset ja arvonalenemiset	495
	5.10	Arvonalennuspoisto	498
	5.11	Purkutappio	499
	5.12	Yhteenveto	501
6	KONSERNITUEN VÄHENNYSKELPOISUUDESTA		505
	6.1	Aikaisempi oikeuskäytäntö vs uusi säännös	505
	6.2	Vähennyskelpottomat erät	506
	6.2.1	<i>Oman pääoman luonteiset sijoitukset</i>	506
	6.2.2	<i>Muiden saamisten kuin myyntisaamisten anteeksianto</i>	507
	6.3	Vähennyskelpoiset tai mahdollisesti vähennyskelpoiset erät	509
	6.3.1	<i>Alennukset ja hyvitykset</i>	509
	6.3.2	<i>Myyntisaamisten anteeksianto</i>	511
	6.3.3	<i>Tutkimusmenot</i>	514
	6.4	Epävarmat tai kielteiset tilanteet	516
	6.4.1	<i>Menojen kohdistaminen</i>	516
	6.4.2	<i>Tuet ja avustukset sekä takaukset</i>	518
	6.4.3	<i>Muita tapauksia</i>	519
	6.5	Saamatta jäänyt tulo	521
	6.5.1	<i>Saamatta jääneestä tulosta eri muodoissa</i>	521
	6.5.2	<i>Muun verolain soveltaminen</i>	522
	6.5.3	<i>Korottomat lainat</i>	524
	6.5.4	<i>Alennukset, hyvitykset ja saatavista luopumiset ym.</i>	531
	6.6	Vähennyskelpoinen konsernituki	532
	6.6.1	<i>Konsernituen antaja</i>	532
	6.6.2	<i>Konsernituen vastaanottaja</i>	533
	6.6.3	<i>Omistusosuus</i>	534
	6.6.4	<i>Konsernituen muista edellytyksistä</i>	534
	6.6.5	<i>Näkökohtien tarkastelua</i>	535
	6.7	Arviointia	536
7	KOMPETENSSINORMIEN MERKITYKSESTÄ KONSERNIYHTIÖIDEN VEROTUKSESSA		540
	7.1	Konsernituki ja muu verolainsäädäntö	540
	7.2	Verotuksen kiertäminen	540
	7.3	Peitelty osinko	545
	7.4	Peitelty voitonsiirto ja siirtohinnoitteluoikaisu	559
	7.4.1	<i>Peitelty voitonsiirto</i>	559
	7.4.2	<i>Kansainvälinen peitelty voitonsiirto</i>	565
	7.4.3	<i>Siirtohinnoitteluoikaisu</i>	568

7.5	Yhteenvettoa	572
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	576
8.1	Vähennyskelpoisesta ja vähennyskelvottomasta konsernituesta	576
8.2	EVL:n laaja tulo- ja menokäsite	577
8.2.1	<i>Konsernien merkityksestä</i>	577
8.2.2	<i>Konsernit osana EVL:n laajaa tulo- ja menokäsitettä</i>	578
8.2.2.1	<i>Lainsäädäntö</i>	578
8.2.2.2	<i>Oikeuskäytäntö</i>	580
8.3	Oikeuskäytännön mukaisen vähennyskelpoisen konsernituen edellytyksistä	582
8.3.1	<i>Tytäryhtiön huono taloudellinen asema</i>	582
8.3.2	<i>Muita tapauksia</i>	583
8.3.3	<i>Keskinäinen liiketoiminta</i>	585
8.3.4	<i>Omistusosuus</i>	586
8.4	Vähennyskelvoton konsernituki ja muut erät	588
8.4.1	<i>Vähennyskelvottoman konsernituen perusteluista</i>	588
8.4.2	<i>Omistusosuus</i>	589
8.4.3	<i>Muut kuin myyntisaamiset</i>	590
8.4.4	<i>Arvonlennuspoistot</i>	592
8.4.5	<i>Vähennyskelvoton konsernituki</i>	593
8.4.6	<i>Saamatta jäänyt tulo</i>	594
8.5	Lopputoteamuksia.....	596
	LÄHTEET	601
	OIKEUSTAPAUSLUETTELO	704
	ASIAHAKEMISTO	728

LYHENTEET

A	Asetus
Ab	Aktiebolaget
AB	Aktiebolaget (Ruotsi)
ABL	Aktiebolagslag 16.6.2005:551 (Ruotsi)
AE	Ανώνυμη Εταιρεία (Kreikka)
AG, A.G.	Aktiengesellschaft (Saksa)
AG	Aktiengesellschaft (Sveitsi)
AkordiL	Akordilaki 10.5.1932/148
ao.	asianomainen
APA	Advanced Pricing Agreement
ApS	Anpartsselskab (Tanska)
ArvL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142
AS	Aksjeselskap (Norja)
AS	Aktiaselts (Viro)
A/S	Aktieselskab (Tanska)
ASA	Allmennaksjeselskap (Norja)
AsOYL	Asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009/1599
atk	automaattinen tietojenkäsittely
av	alaviite
Ay	Avoin yhtiö
BFH	Bundesfinanzhof (Saksa)
Bt	Betéti társaság (Unkari)
BV, B.V., B.v.	Besloten vennootschap met heperkte aansprakelijkheid (Alankomaat)
CFE	Confédération Fiscale Européenne
CGR	av Centralhandelskammaren godkänd revisor
Co.	Company
Corp.	Corporation
DM	Deutsche Mark
DL	Defensor Legis
Dnro	Diaarinumero
EABL	Aktiebolagslag 15.12.1975:1385 (Ruotsi)
EAsOYL	Asunto-osakeyhtiölaki 17.5.1991/809
ECJ	Court of Justice of the European Communities
Eds.	Editors
EEA	European Economic Area
EEAsOYL	Laki asunto-osakeyhtiöistä 5.2.1926/30
EEKPL	Laki kirjanpitovelvollisuudesta 14.2.1925/54
EEKPA	Kirjanpitoasetus 19.10.1973/783
EEKPL	Kirjanpitolaki 6.7.1945/701
EEOKL	Osuuskuntalaki 28.5.1954/247
EEOYL	Laki osakeyhtiöistä 2.5.1895/22

XVIII

EETOL	Laki tulo- ja omaisuusverosta 3.8.1920/207
EETVL	Tulo- ja omaisuusverolaki 31.12.1974/1043
EFTA	European Free Trade Association
eG	eingetragene Genossenschaft (Saksa)
EKPA	Kirjanpitoasetus 30.12.1992/1575
EKPL	Kirjanpitolaki 10.8.1973/655
EMKunA	Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus kunnallishallituksesta maalla 6.2.1865/4
EnnakkoperintäL	Ennakkoperintälaki 20.12.1996/1118
EOKL	Osuuskuntalaki 28.12.2001/1488
EOYL	Osakeyhtiölaki 29.9.1978/734
esim.	esimerkiksi
ETA	Euroopan talousalue
EtaOsinkoL	Laki Euroopan talousalueelta saadusta osingosta suoritettun veron palauttamisesta eräissä tapauksissa 15.7.2005/563
EtilintL	Tilintarkastuslaki 28.10.1994/936
ETOL	Laki tulo- ja omaisuusverosta 5.12.1924/306
EU	Euroopan unioni
EurooppaosuuskuntaL	Eurooppaosuuskuntalaki 19.10.2006/906
EurooppayhtiöL	Eurooppayhtiölaki 13.8.2004/742
EU-tuomioistuin	Unionin tuomioistuin
ETVL	Tulo- ja varallisuusverolaki 29.12.1988/1240
ETY	Euroopan talousyhteisö
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
EY	Euroopan yhteisö
EY-tuomioistuin	Yhteisöjen tuomioistuin
FCP	Fonds Commun de Placement (Luxemburg)
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Saksa)
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Sveitsi)
HAO	Hallinto-oikeus
HaOL	Hallinto-oikeuslaki 26.3.1999/430
HE	Hallituksen esitys
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen (Ruotsi)
HFL	Hollannin floriini
HLL	Hallintolainkäyttölaki 26.7.1996/586
HmenL	Hallintomenettelylaki 6.8.1982/598
HO	Hovioikeus
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IBFD	International Bureau of Fiscal Documentation
IFA	International Fiscal Association
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standard

IL	Inkomstskattelag 16.12.1999:1229 (Ruotsi)
InvVarL	Investointivarauslaki 28.12.1978/1094
JFT	Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen I Finland
jne.	ja niin edelleen
KG	Kommanditgesellschaft (Saksa)
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KHOA	Asetus korkeimmasta hallinto-oikeudesta 30.9.1977/702
KHT	Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
KILA	Kirjanpitolautakunta
Kirj.	kirjoittajat
kk	kuukausi
KKO	Korkein oikeus
KKunA	Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus kunnallishallituksesta kaupungissa 8.12.1873/40
KL	Kommunalskattelag 28.9.1928:370 (Ruotsi)
KM	Komiteamietintö, Komiteamietintö
K:ni	Kumppani
ko.	kyseessä oleva
KonsAvL	Laki konserniavustuksesta verotuksessa 21.11.1986/825
KorkoRajL	Laki velkojen korkojen vähennysoikeuden rajoittamisesta 20.12.1974/953
KOVE	Konserniverokeskus
KPA	Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339
kpl	kappale, kappaletta
KPL	Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
KS	Keisarillisen Majesteetin Armollinen Konkursisääntö Suomen Suuriruhtinanmaalle 9.11.1868/31
ks.	katso
KTM	Kauppa- ja teollisuusministeriö
KTMp	Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös
KunL	Kunnallislaki 10.12.1976/953
KuntaL	Kuntalaki 17.3.1995/365
KVL	Keskusverolautakunta
kWh	kilowattitunti
Ky	Komandiittiyhtiö
L	Laki
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
Leimaverol	Leimaverolaki 6.8.1943/662
L konkurssisäännön väliaikaisesta muuttamisesta	Laki konkurssisäännön väliaikaisesta muuttamisesta 12.2.1932/55
LM	Lakimies
LO	Lääninoikeus
LTA	Liiketaloustieteellinen Aikakauskirja
Ltd	Privaty company limited by shares (Iso-Britannia)
LVI	lämpö, vesi ja ilmastointi

L yksityishenkilön velkajärjestelystä	Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57
MAO	Markkinaoikeus
MBA	Master of Business Administration
mbH	mit beschränkter Haftung (Saksa)
mk	markka
MKunA	Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta 15.6.1898/21
ml.	mukaan lukien
mm.	muun muassa
Mmk	miljoona markkaa
MVL	Maatilatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv (Ruotsi)
n.	noin
No, no, No., N:o	numero
not.	notis
nr	nummer
Nro, nro	numero
ns.	niin sanottu
NSFS	Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets skriftserie
NTfK	Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab
NV, N.V.	Naamloze vennootschap (Alankomaat)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
Ok	Osuuskunta
OKL	Osuuskuntalaki 14.6.2013/421
Oy	Osakeyhtiö
Oyj	Julkinen osakeyhtiö
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
pl.	pois luettuna
plc	Public company limited by shares (Iso-Britannia)
po.	puheena oleva
p.o.	pitää olla
Prop.	Proposition
publ.	public
RahaL	Rahalaki 30.3.1962/276
red.	redigerat
ref.	referat
RR	Regeringsrätten (Ruotsi)
ry	rekisteröity yhdistys
RÅ	Regeringsrättens Årsbok (Ruotsi)
s.	sivu
SA	Sociedade Anónima (Portugali)
SA	Société anonyme (Luxemburg)

SA, S.A.	Société anonyme (Ranska)
SCE	Societas Cooperativa Europaea
SE	Societas Europaea
SEK	Ruotsin kruunu
SEL	Selskabsskatteloven nr. 255 af 11.6.1960 (Tanska)
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
SICAV	Société d'investissement à capital variable (Luxemburg)
SIL	Lag om statlig inkomstskatt 26.7.1947:576 (Ruotsi)
SOO	Suomen Senaatin Oikeusosasto
SOU	Statens offentliga utredningar (Ruotsi)
SpA, S.p.A	Società in accomodita per azioni (Italia)
SPL	Suomen Poliisilehti
Sp. z o.o.	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Puola)
Srl	Società a responsabilità limitata (Italia)
ss.	useita sivuja
SVOP	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
SvSkT	Svensk Skattetidning
T	Taltio
TakSL	Laki takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758
TaVM	Talousvaliokunnan mietintö
TEL	Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
Tfr	Tidskrift for Rettsvitenskap
TilintL	Tilintarkastuslaki 13.4.2007/497
tms.	tai muuta sellaista
Toim., toim.	toimittanut
TOL	Tulo- ja omaisuusverolaki 19.11.1943/888
ts.	toisin sanoen
TTL	Laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa 24.6.1968/362
TTT	Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiö
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
UK, U. K.	United Kingdom
UM	Ulkoasiainministeriö
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles
v.	vastaan
v.	vuosi
VaVM	Valtiovarainvaliokunnan mietintö
VerA	Verotusasetus 30.12.1959/530
VerHA	Verohallintoasetus 22.12.1995/1707
VerHL	Verohallintolaki 18.12.1995/1557
VerL	Verotuslaki 12.12.1958/482
VeroH	Verohallitus
VerontilitysL	Verontilityslaki 10.7.1998/532
VeVM	Verolakivaliokunnan mietintö, Verotuslakivaliokunnan mietintö

VM	Valtiovarainministeriö
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558
VN	Valtioneuvosto
VNA	Valtioneuvoston asetus
VNS	Valtioneuvoston selonteko
vp	valtiopäivät
virt.	vertaa
vs	versus
VSVL	Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931
vv.	vuosina
VVL	Varallisuusverolaki 30.12.1992/1537
VvMp	Valtiovarainministeriön päätös
VVL	Varallisuusverolaki 30.12.1992/1537
VYL	Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta 16.12.1994/1217
WSOY	Werner Söderström Osakeyhtiö
YHL	Laki yhtiöveron hyvityksestä 29.12.1988/1232
ym.	ynnä muuta
yms.	ynnä muuta sellaista
YSL	Laki yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47

SYMBOLIT

\$	dollari
€	euro
&	ja
()	lisätieto
%	prosentti
£	punta
§	pykälä
®	rekisteröity tavaramerkki
” ”	sanatarkka lainaus
TM	tavaramerkki
[ ]	täydennetty tieto

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusongelma

Vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä¹ sisällytettiin EVL 16 §:n 7 kohtaan uusi konsernituen legaalikäsite². EVL 16 §:n 7 kohdan säännös on seuraavan sisältöinen.

”Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole: ... edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön sellaiselta osakeyhtiöltä, josta verovelvollinen tai 6 b §:n 7 momentissa tarkoitetut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään kymmenen prosenttia osakepääomasta, olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset, tällaiselle yhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastaavasta suoritusta suoritettavat menot.”

Ennen vuoden 2004 uudistusta oli sekä oikeuskäytännössä että oikeuskirjallisuudessa oikeuskäytännön perusteella muodostunut tarkemmin jäsentymätön konsernituen käsite³. Säädetäessä uudesta lain tarkoittamasta konsernituesta ja sen omistusosuuteen perustuvasta vähennyskeltottomuudesta viitattiin HE:ssä esimerkinomaisesti aikaisempaan oikeuskäytäntöön sitä tarkemmin yksilöimättä⁴. Perusteluna uudelle säännökselle esitettiin samassa yhteydessä säädetty EVL 6 b §:n mukainen käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus, jolloin myöskään mainittujen osakkeiden hankintameno ei enää ollut vähennyskelpoinen. Omistusosuuden perusteella vähennyskeltottomaksi esitettiin tämän johdosta säädettyväksi myös muut kuin omana pääomana tehdyt sijoitukset HE:ssä mainittuihin kohdeyhtiöihin.⁵

Oikeuskäytännön perusteella oikeuskirjallisuudessa muodostunut konsernituen käsite koski varsinkin 1980-luvulta lähtien suurelta osin EVL 7 §:n säännöksen soveltamistilanteita. Tämän lainkohdan mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset.⁶ Oma merkityksensä asiassa on ollut sillä, että liiketoiminta konser-

---

¹ Ks. HE 92/2004 vp.

² Ks. Mattila 2007: 95; Tikka 2005c: 27.

³ Ks. Hellberg 2004.

⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

⁵ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

⁶ Ks. Hellberg 2004: 154 ss.

nimuodossa on nykyisin yleisempää kuin se oli esimerkiksi EVL:ia säädettäessä. Tällöin kiinnitettiin kuitenkin asiaan huomiota sekä vero-oikeudellisessa⁷ että kirjanpito-oikeudellisessa⁸ kirjallisuudessa. Oikeuskäytännön mukaan konsernitukena käsiteltyjen menojen vähennyskelpoisuutta arvioitaessa on merkitystä annettu tuen kohteena olevan yrityksen toimimiselle osana liiketaloudellisin perustein toimivaa konsernia.

Oikeuskäytännössä muodostunut ja oikeuskirjallisuudessa kuvattu vähennyskelpoisen konsernituen käsite oli konsernituen vähennyskeltottomuutta käsittävää EVL 16 §:n 7 kohdan säännöstä säädettäessä vakiintumaton. Konsernituen käsitettä ei pidetty oikeuskirjallisuudessa yksiselitteisenä eikä muutoinkaan selväpiirteisenä tai selkeänä. Tähän liittyen katsottiin yleistävien päätelmien tai selväpiirteisten ratkaisulinjojen johtaminen ongelmalliseksi.⁹

Tutkimuksellisesti mielenkiintoiseksi ja samalla myös haastavaksi muodostuu edellä mainittu jäsentymätön konsernituen käsite. Tähän liittyvää oikeuskäytäntöä on HE:ssä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaa konsernitukea ja sen omistusosuuteen perustuvaa vähennyskeltottomuutta säädettäessä sivuttu esimerkinomaisesti säännöksen soveltamisaluetta kuvattaessa¹⁰. Uuden säännöksen merkitys aikaisempaan oikeuskäytäntöön nähden jää lainsäädäntöaineiston perusteella kuitenkin avoimeksi. Tutkimuksessa selvitetään uuden säännöksen sisältöä ja soveltamisalaa sekä sen suhdetta aikaisempaan oikeustilaan sekä lain esitöiden että oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden avulla. Lisäksi uuteen säännökseen läheisesti liittyvät muut uudet vähennyskelpoisuutta rajoittavat säännökset ovat tutkimusongelmaan liittyvinä tarkastelun kohteina. Näitä ovat ennen vuoden 2004 vähennyskelpoisuutta rajoittavia tai epäavia säännöksiä muiden kuin myyntisaamisten nykyinen vähennyskielto ja osakkeiden arvonalennusten vähennyskielto, jotka aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesti voivat tulla kysymykseen antajalleen vähennyskelpoisena konsernitukena.

Uuden EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman omistusosuuden perusteella vähennyskeltotonta konsernitukea koskevan säännöksen aineellinen sisältö on johdettavissa käytännössä ainoastaan HE:n¹¹ sekä VaVM:n¹² perusteella. Kyseisten

---

⁷ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969:34–35.

⁸ Ks. Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 166.

⁹ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Blomqvist 2003: 109; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 85; Myrsky & Linnakangas 2003: 231; Ranta-Lassila 2000c: 373; 2002: 224; Ryyänen 1996a: 321; Tikka 1975: 19; 1991: 25; 1995b: 242.

¹⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

¹¹ HE 92/2004 vp.

¹² VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp.

lainsäädäntötoiden perusteella johtopäätösten tekeminen joiltain osin muodostuu nykyisin käytettävän terminologian mukaan erittäin haastavaksi eli vaikeaksi soveltamisongelmaksi. Säännökseen sisältyvää tutkimuksellista ongelmakokonaisuutta eli säännöksen sisältöä ja sen merkitystä käytännössä käsitellään myös osana säännöksen soveltamisongelmaa. Myös muun verolainsäädännön osalta merkitystä omaavina asiakokonaisuuteen liittyvinä seikkoina käsitellään VML:n veronkiertoa, peiteltyä osinkoa sekä siirtohinnoitteluoikaisua koskevia kysymyksiä. Näiden merkitystä tutkimusteemaan läheisesti liittyvien säännösten soveltaminen konsernitukea koskevissa tai paremminkin sivuavissa tapauksissa on myös mahdollista VML:n mainittujen säännösten edellytysten täytyessä.¹³

Tutkimuksessa tavoitteena on edellä olevan mukaisesti selvittää oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa syntyneen konsernituen käsitteen sisältöä sekä oikeustapausten avulla että lain esitöissä ja oikeuskirjallisuudessa esitettyjen kannanottojen perusteella. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaista konsernitukea koskevan säännöksen sisällöllinen selvittäminen osana tutkimusongelmaa on tätä koskevan aineiston niukkuuden johdosta erityisen haastavaa. Tutkimusongelmaa voidaan kuitenkin lähestyä toisaalta sekä lainsäädäntöaineistossa viitatun aikaisemman oikeuskäytännön että myös elinkeinotulon verotukseen liittyvien verotettavaa tuloa koskevien periaatteiden avulla. Näiden avulla pyritään selvittämään aikaisemmassa oikeuskäytännössä muodostunutta konsernituen käsitettä verrattuna EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun konsernitukeen. Joiltain osin vastaukset lienee kuitenkin saatavissa vasta mahdollisen oikeuskäytännön kautta.

Tutkimuskohteena olevaan EVL 16 §:n 7 kohtaan liittyy EVL 6 b §:n 7 momentin mukainen konserniyhtiöiden määrittely. Määrittely on varsin kattava sen käsittäessä OYL:n konsernimäärittelyn lisäksi myös luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden omistuspiiriin kuuluvat yhtiöt. EVL 16 §:n 7 momentin vaikutuspiiri onkin erittäin laaja säännöksen tullessa noudatettavaksi vähintään 10 %:n omistusosuuden täytyessä edellä mainittujen yhtiöiden kohdalla.

---

¹³ VML 28, 29 ja 31 §.

1.2 Lainsäädännöllistä taustaa

1.2.1 Verolainsäädäntö

Vero-oikeus kuuluu dynaamisiin oikeudenaloihin. Säännösten muutostahti voi paikoin olla hyvinkin nopeaa. Tämä voi tapahtua joko kokonaan uusien säännösten säätämällä tai olemassa olevaan lakiin tehtävillä joskus hyvinkin perustavaa laatua olevien muutosten kautta. Nykyisin voimassa oleva EVL on vuodelta 1968 ja se on ollut voimassa yli 40 vuotta. Olemassaolonsa aikana se on kohdannut monia elinkeinotulon verotukseen vaikuttaneita huomattaviakin muutoksia. Yhtenä uusimmista vaikkakin jo kouluikään päässeestä muutoksesta mainittakoon tutkimuskohteena oleva EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama omistusosuuden perusteella vähennyskelvoton konsernituki.

Myös yhtiölainsäädäntö ja kirjanpitolainsäädäntö ovat EVL:n voimassaolon aikana kokeneet huomattavia muutoksia esimerkiksi konsernia ja konsernitilinpäätöstä koskevilta osin. Myös näillä muutoksilla voi olla verotuksellisia vaikutuksia. Esimerkkinä voidaan mainita uuden OYL:n konsernia koskeva EOYL:sta poikkeava määrittely. Säädettäessä vuonna 2004 konsernituesta ja sen vähennyskelvottomuudesta sekä tähän liittyvästä EVL 6 b §:n 7 momentin mukaisesta osakeyhtiöihin sidoksissa olevasta konserniyhtiöistä, oli voimassa EOYL. OYL:n säätämisen johdosta vuonna 2006 muutettiin myös EVL:n mainittu säännös vastaamaan OYL:ia.

Nykyisin voimassa oleva useasti muutettu elinkeinotulon verotusta säätelevä EVL annettiin vuonna 1968 ja se tuli voimaan vuoden 1969 alusta. Tätä ennen oli verotettava tulo määräytynyt erikseen valtion- ja kunnallisverotuksessa TOL:n sekä KKunA:n ja MKunA:n säännösten perusteella.¹⁴ Kunnallisverotusta koskevat KKunA ja MKunA oli annettu vuosina 1873 ja 1898. Mainittuja säännöksiä oli tämän jälkeen muutettu ja uudistettu lukuisia kertoja. Valtionverotusta säätelevä TOL oli vuodelta 1943 sekä sen edeltäjät ETOL ja EETOL vuosilta 1924 ja 1920.

Kunnallisverotusta koskevat säännökset olivat elinkeinotulon verotusta koskevina sisällöllisesti useaan kertaan muutettuina kaupunkien osalta voimassa yli 90 vuotta ja kuntien osalta 70 vuotta. TOL:n säännöksiä noudatettiin elinkeinotulon verotuksessa noin 25 vuotta. Sekä TOL:n että KKunA:n ja MKunA:n säännöksiä

---

¹⁴ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 3.

tulkittiin käytännössä samalla tavalla elinkeinotulon verotuksessa¹⁵. EVL on ollut voimassa yli 40 vuotta. Myös EVL:n säännöksiä on muutettu sen voimassaolon aikana lukuisia kertoja. Eräs tuoreimmista muutoksista on tutkimuskohteena oleva konsernitukea ja sen vähennyskelpottomuutta koskeva edellä mainittu säännös.

EVL:n lisäksi myös muu verolainsäädäntö on ollut lähimenneisyyden aikana erilaisten muutosten alaisena. Vuonna 1986 annettiin KonsAvL, joka mahdollistaa avoimen tuloksentasauksen eri konserniyhtiöiden välillä. Laki sisältää varsin tarkat muotomääräykset siitä, milloin sen tarkoittama konserniavustus on antajalleen vähennyskelpoinen ja vastaavasti saajalleen veronalainen tulo. Ennen KonsAvL:n antamista käytettiin oikeuskäytännön perusteella muotoutuneesta konsernituesta nimitystä konserniavustus. Oikeuskirjallisuudessa nimitys muutettiin lain antamisen jälkeen konsernitueksi erotukseksi lain tarkat muotomääräykset tarkoittamasta konserniavustuksesta.

Vuonna 1988 toteutettiin ns. suuri verouudistus, joka kattoi tuloverotuksen keskeiset osa-alueet eli henkilöverotuksen, elinkeinoverotuksen ja maatalouden verotuksen¹⁶. Pääosa säännöksistä säädettiin vuonna 1988, vaikka uudistuksen voimaantulo ajoittui vuosille 1989–1991¹⁷. HE 109/1988 vp sisälsi mm. esitykset EETVL:n korvaavasta ETVL:sta ja VerL:n muuttamisesta. Tavoitteena verouudistukselle olivat verotuksen neutraliteetin ja oikeudenmukaisuuden parantaminen, verotuksen yksinkertaistaminen sekä erilaisten tulolajien verotuksen yhdenmukaistaminen, vähennysjärjestelmän selkeyttäminen ja marginaaliverojen alentaminen.¹⁸ Kokonaisverouudistukseen liittyen muutettiin myös EVL:n tulon veronalaisuutta sekä menon vähennyskelpoisuutta koskevia osia. Samoin muutettiin tulojen ja menojen jaksottamista koskevia säännöksiä.¹⁹

Seuraavan kerran verotuksen kokonaisuudistus toteutettiin vuonna 1992. Vuoden 1993 alusta voimaan tulleella lainsäädännöllä uudistettiin tuloverojärjestelmä. Osana pääomatulojen ja yritysverotuksen uudistamista säädettiin uusi TVL.²⁰ Yritysverotuksen eräs merkittävimmistä uudistuksista oli osakeyhtiöiden verokannan alentaminen 25 %:iin. Ennen uudistusta osakeyhtiöiden verokanta oli

¹⁵ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

¹⁶ Ks. HE 109/1988 vp: 8.

¹⁷ Ks. Tikka 1990a: 388.

¹⁸ Ks. HE 109/1988 vp: 6–7. Ks. myös KM 1987:37: 100–101; KM 1987:39: 114–118; Tikka 1988: 201–202.

¹⁹ Ks. myös HE 110/1988 vp: 9; KM 1987:39: 119–120.

²⁰ Ks. HE 200/1992 vp: 1.

ollut noin 35 %. Vuoden 2000 alusta lukien osakeyhtiöiden verokannaksi tuli 29 %.²¹ Verouudistukseen liittyi myös EVL:n eräiden säännösten muuttaminen. Olennainen muutos EVL:ssa oli siihen sisältyneiden veroluottovarausten eli varastovarauksen ja toimintavarausten poistaminen eräitä poikkeuksia lukuunottamatta. Varausmahdollisuuksien poistamista perusteltiin yhteisöjen alennetulla verokannalla, jolloin verotuksellisen tuloksen tasaamiseen mainituilla tavoilla ei enää olisi perusteita.²²

Vuonna 2004 yritys- ja pääomaverotusta uudistettaessa laskettiin yhteisöverokanta 29 %:sta 26 %:iin. Samalla pääomaverokanta eriytettiin yhteisöverokannasta ja pääomaverokannaksi säädettiin 28 %. Myös osinkoverotusta uudistettiin ja yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin sen syrjissä rajat ylittäviä osinkoja. Suomesta saadut osingot olivat tässä järjestelmässä käytännössä pääosin verovapaita. Merkittävimmät uudistukset sisältyivät EVL:iin tehtyihin muutoksiin. Yhteisön saama osinko ei pääsäännön mukaan ole veronalaista tuloa. Myös käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset tulivat pääosin verosta vapaksi laissa määrätyin edellytyksin.²³ Vuoden 2012 alusta lähtien yhteisön tuloveroprosenttia laskettiin 24,5 %:iin ja pääomatulon tuloveroprosentti puolestaan nostettiin 30 %:iin 50.000 € ylittävän pääomatulon tuloveroprosentin ollessa 32 %²⁴. Vuoden 2014 alusta voimaan tulevaksi esitetyn yhteisö- ja osinkoverouudistuksen mukaisesti yhteisön tuloveroprosentti laskisi 20 %:iin. Veropohjaa on tarkoitus samalla laajentaa yrityksille suunnattuja verotukia poistamalla ja rajoittamalla.²⁵

Konsernisääntely on vuodesta 1978 lähtien ollut osa osakeyhtiölainsäädäntöä. Myöhemmin myös muuhun yhtiölainsäädäntöön on sisällytetty konsernisääntelyä. Vuodesta 1992 lähtien on kirjanpitolainsäädäntö kuitenkin saanut tässä suhteessa keskeisemmän sijan sekä konsernimäärityksessä että konsernitilinpäätöksen laatimista koskeissa säännöksissä. Myös EVL:iin on sisällytetty konserneja koskevaa verotukseen liittyvää sääntelyä. Ensimmäisen kerran vuonna 1976 säädettiin konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista tehtävistä konsernin lukuun huolehtivan osakeyhtiön tai osuuskunnan saamien osinkojen ja osuuspääoman korkojen verovapaudesta.²⁶ Säännös oli

---

²¹ Ks. Ikkala, Jarmo 1993: 181; Talousneuvosto 2002/5: 57–58. Ks. myös Tikka 1992b: 9.

²² Ks. Andersson 1992a: 18–19; Arvela 1993: 15–16; HE 203/1992 vp: 4–5; Tikka 1989: 322–323; 1993b: 9. Ks. myös VM 1991:28: 90–93.

²³ Ks. Niskakangas 2004b: 13.

²⁴ L 1515/2011, Myrsky 2013: 51.

²⁵ VM 2013; VNS 3/2013 vp: 30.

²⁶ Ks. esim. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 84–88.

voimassa runsaat 10 vuotta. Merkittävä säännös konserniyhtiöiden kannalta oli edellä mainittu vuonna 1986 annettu KonsAvL, joka mahdollistaa avoimen tuloksentasauksen konserniyhtiöiden välillä laissa edellytettyjen vaatimusten täytyessä.

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksiin liittyen säädettiin vuonna EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamasta omistusosuuden perusteella vähennyskelvottomasta konsernituesta²⁷. Mainittuun tutkimuskohteena olevaan säännökseen liittyy EVL 6 b §:n 7 momentin mukainen konserniyhtiöiden määrittely. Kyseinen määrittely on varsin kattava sen käsittäessä osakeyhtiölain konsernimäärittelyn lisäksi myös luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden omistuspiiriin kuuluvat yhtiöt. Otettaessa lisäksi huomioon 16 §:n 7 momentissa säädetty vähintään 10 %:n mukainen omistusosuus on lainkohdan vaikutuspiiri sen tarkoittamissa tapauksissa erittäin laaja.²⁸

Yhtiöverotuksen uudistamista on käsitelty aikaisemmin mm. VM:n asettamissa eri työryhmissä. Kesäkuussa 2013 valmistui VM:n 20.12.2011 asettaman asiantuntijatyöryhmän muistio, jossa selvitetään elinkeinoverotuksen uudistamista merkittävimpien selvityskohteiden koskiessa konserniverotuksen uudistamista, tulolähdejaon poistamisen mahdollisuuksia ja korkovähennyksen rajoittamista. Muita selvityskohteita asiantuntijatyöryhmän muistiossa ovat tappiontasausjärjestelmän laajentamistarve sekä veropohjan turvaamiseen liittyvät kysymykset.²⁹ Työryhmän esityksiä ja kannanottoja tulolähdejaosta, korkovähennyksen rajoittamisesta, tappiontasauksesta sekä konserniverotuksen uudistamisesta käsitellään jäljempänä mainittuja asiakokonaisuuksia käsittelevissä tai niitä sivuavissa alaluvuissa 2.6.1, 2.6.7, 2.7, 3.7.1, 3.8.2 ja 3.8.3.4.

1.2.2 Yhtiölainsäädäntö

EVL:ia säädettäessä oli voimassa vuonna 1895 säädetty EEOYL siihen tehtyine muutoksineen. Vuonna 1978 annettiin tämän korvannut EOYL, joka tuli voimaan vuoden 1980 alusta. EOYL:ssa esitettiin ensimmäisen kerran konsernin määritelmä sekä konsernitilinpäätökseen liittyvät säännökset. Tällöin konserni määriteltiin pääsääntöisesti omistusosuuden ja äänimäärän perusteella siten, että

---

²⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

²⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 183–184.

²⁹ Ks. VM 16/2013: 7.

konserniin voi kuulua ainoastaan osakeyhtiöitä.³⁰ Konsernitilinpäätöstä koskevat määräykset siirrettiin vuonna 1992 EOYL:sta EKPL:iin.

Vuonna 1997 EOYL:iin tehdyn muutoksen jälkeen osakeyhtiö voi muodostaa konsernin myös muun yhteisön kuin osakeyhtiön kanssa. Lisäksi konsernisuhde sidottiin määräämisvaltaan.³¹ Osakeyhtiölainsäädäntöä uudistettiin vuonna 2006 antamalla nykyisin voimassa oleva OYL. Laki tuli voimaan 1.9.2006. Konserni määritellään edelleen määräysvallan perusteella ja konserniin voi osakeyhtiöiden lisäksi kuulua myös muita yhteisöitä. Lisäksi konsernin käsitettä laajennettiin siten, että siihen voi kuulua myös säätiöitä. OYL:n määräämisvallan käsite perustuu nykyisellään KPL:n mukaiseen määräämisvallan käsitteeseen.³²

Osuuskuntien toimintaa säätelevä EEOKL vuodelta 1954 korvattiin vuonna 2001 annetulla EOKL:lla, joka korvattiin vuonna 2013 annetulla OKL:lla. Vuonna 1992 siirrettäessä konsernitilinpäätöstä koskevat määräykset EKPL:iin koski konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus myös muita kirjanpitovelvollisia kuin osakeyhtiöitä. Tähän liittyen EEOKL:iin sisällytettiin asiasta tarpeelliset määräykset.³³ EOKL:n konsernimääritelmä oli sidoksissa KPL:n konsernin syntymistä koskevaan määräysvaltaan. EOKL:iin sisältyi myös määräykset konsernitilinpäätöksen laatimisesta siten, että ne täydentävät KPL:n vastaavia säännöksiä.³⁴ Nykyään OKL 8 luvun 12 § sisältää KPL:iin sidotun konsernin määritelmän³⁵. Myös nykyinen vuonna 2009 annettu AsOYL sisältää konsernia koskevat säännökset.

1.2.3 *Kirjanpitolainsäädäntö*

EVL:ia säädettäessä oli voimassa vuoden 1945 EEKPL. Vuonna 1973 annettiin EKPL, joka perustui meno-tulo-teoriaan³⁶. Myös EVL:ia laadittaessa on meno-tulo-teoria ollut eräänä pohjana ja perustana, vaikkakaan teorian perusajatuksia ei EVL:ssa täysin toteutettu³⁷. Vuoden 1973 EKPL ei sisältänyt konsernia tai konsernitilinpäätöstä käsitteleviä määräyksiä. Vuonna 1992 EKPL:iin sisällytettiin edellä todetun mukaisesti konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat määrä-

³⁰ Ks. esim. Kyläkallio 1979: 22–26.

³¹ Ks. esim. Koski & Schultén 1998: 22 ss.

³² Ks. esim. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 457 ss.

³³ Ks. HE 111/1992 vp: 39–40.

³⁴ Ks. Pöyhönen 2005: 188; HE 238/2009 vp: 17.

³⁵ Ks. HE 185/2012 vp: 87–88.

³⁶ Ks. esim. Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 10; Pirinen 1994: 3–5; 1996: 22–24..

³⁷ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 13.

ykset, johon ne siirrettiin EOYL:sta. Tämän myötä konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus laajeni koskemaan myös muita yhteisömuotoja.³⁸ EKPL:ia uudistettiin vuonna 1994 yhdenmukaistamalla tilinpäätöstä koskevat säännökset Euroopan yhteisöjen säännösten kanssa³⁹.

EKPL korvattiin vuonna 1997 nykyisin voimassa olevalla KPL:lla. Lakiin sisältyy myös määräysvaltaan perustuva konsernimääritelmä, joka on pohjana myös OYL:n ja OKL:n mukaisille konsernimääritelmille. Konsernitilinpäätöksen laatiminen ei toisaalta ole pakollista kaikissa konsernitilanteissa.⁴⁰ Konsernikäsitteen perustana olevan määräysvallan käsitettä on sittemmin muutettu vuosina 2001⁴¹ ja 2004⁴² tehdyillä lainmuutoksilla.

Vuonna 2004 KPL:iin lisättiin säännökset konsernitilinpäätöksen laatimisesta kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen. Säännösten mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevien kirjanpitovelvollisten tulee laatia tilinpäätöksensä mainittuja standardeja noudattaen. Lisäksi tämä on sallittua tiettyjen edellytysten vallitessa myös muille kirjanpitovelvollisille.⁴³

1.3 Konsernien merkityksestä elinkeinotulon verotuksessa

1.3.1 Oikeuskäytäntö

Verolainsäädännössämme ei ole määräyksiä konsernien verottamisesta yhtenä kokonaisuutena, vaan kukin konserniyhtiö muodostaa oman verosubjektinsa. Jokaisen konserniyhtiön verotus perustuu Suomessa yksittäisen yrityksen kirjanpitoon ja tämän nojalla laadittuun tilinpäätökseen. Kunkin konserniin kuuluvan yhtiön verotus toimitetaan ja vahvistetaan erikseen. Mikäli konsernikokonaisuutta ei konserniyhtiöiden toiminnassa oteta lainkaan huomioon, on mahdollista, että liiketoiminta konsernimuodossa voi olla verotuksellisesti huomion asemassa kuin yhtenä yhtiönä toimittaessa. Tämä seikka korostuu silloin, kun jokin tai jotkin konserniin kuuluvista yhtiöistä ovat tappiollisia.⁴⁴

³⁸ Ks. HE 111/1992 vp: 1.

³⁹ Ks. HE 111/1992 vp: 1.

⁴⁰ Ks. esim. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2002: 2, 30 ss., 33–35, 93–98.

⁴¹ Ks. HE 189/2000 vp: 8.

⁴² Ks. HE 126/2004 vp: 16.

⁴³ Ks. esim. Haaramo & Rätty 2009: 31–32, 53–55.

⁴⁴ Ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 212.

Verovelvollisen verokohtelussa on voitu verotuskäytännössä ottaa huomioon myös toiminta osana laajempaa kokonaisuutta eli konsernia. Mainitussa intressipiirijattelussa elinkeinotoiminnan alue muodostuu laajemmaksi kuin se olisi, jos asiaa katsottaisiin ainoastaan yksittäisen verovelvollisen olosuhteiden perusteella. Esimerkiksi holdingyhtiöiden pitämistä elinkeinonharjoittajana⁴⁵ tai konsernin sisäisen vuokraustoiminnan katsominen EVL:n mukaan verotettavaksi toiminnaksi ovat esimerkkejä tämääntyypisistä intressipiiri- tai konserniajattelusta.⁴⁶

Myös konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa on pääsääntöisesti kysymys siitä, että tuen kohteena oleva tytäryhtiön pitäminen toimintakykyisenä ja tuloa tuottavana osana konsernin toiminnassa on ollut emoyhtiön intressissä. Kysymyksessä on taloudellinen kokonaisuus, jonka osana konserniyhtiöt toimivat. Lainkäytössä konserniajattelun soveltaminen voi tällöin olla myös perusteltua.⁴⁷ Lisäksi tulee huomioida, että konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö on syntynyt konserniyhtiöiden keskinäisen liiketoiminnan perusteella⁴⁸. Vastaavia tilanteita ei olisi syntynyt toisistaan riippumattomien yritysten välillä eikä myöskään vastaavia ratkaisuja. Myös kyseisistä oikeustapauksista on päätösten perusteluista toisinaan luettavissa konsernille annettu merkitys. Ehkäpä selkeimpänä osoituksena tästä on eräisiin päätöksiin sisällytetty maininta silloisen terminologian mukaisesta *konserniavustuksesta*⁴⁹.

1.3.2 *Lainsäädäntö*

Myös lainsäädännössä on konserneille annettu merkitystä EVL:n voimassaolon aikana. Kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan toiselta kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta saamat osingot ja osuuspääoman korot eivät aikaisemmin olleet pääsäännön mukaan veronalaista tuloa saajalleen EVL 6 §:n 5 kohdan mukaisesti. Mainittu ketjuverotuksen estävän säännöksen katsottiin kuitenkin olevan epätarkoituksenmukainen holdingyhtiöiden ollessa kysymyksessä. Muutettaessa tämän johdosta EVL:n osinkojen ja osuuspääoman koron verotusta koskevaa sääntelyä annettiin samalla ensimmäisen kerran konserni-

---

⁴⁵ Ks. Haarala 2005: 439, jonka mukaan suurten liiketoimintaa harjoittavien konsernien emoyhtiöinä toimivia holdingyhtiöitä on KOVEssa poikkeuksetta pidetty elinkeinotoimintaa harjoittavina yhtiöinä.

⁴⁶ Ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 213; Tikka 1995b: 63; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 6:11. Ks. myös Immonen 1993a: 47–48.

⁴⁷ Ks. Niskakangas 1984: 217–218.

⁴⁸ Ks. Mattila 2007: 95.

⁴⁹ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

suhteelle merkitys säädettäessä L:lla 1094/1976 EVL 6 §:ään uusi 3 momentti, johon otettiin säännökset holdingyhtiöiden saamien osinkojen ja osuuspääoman korkojen verottamisesta.

Säännöksen mukaan pääasiallisesti osakkeiden omistamista ja hallintaa käsittävän kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan tai tähän muun liiketoiminnan vähäisyyden johdosta verrattavan osakeyhtiön tai osuuskunnan toiselta kotimaiselta osakeyhtiöltä saamat osingot tai osuuspääoman korot olivat tietyin edellytyksin saajalleen verosta vapaita. Säännös siihen tehtyine muutoksineen oli voimassa runsaat 10 vuotta.⁵⁰

Vuonna 1986 puolestaan annettiin KonsAL, joka mahdollistaa avoimen tuloksentasauksen konserniyhtiöiden välillä. Edellytyksenä tälle on kuitenkin lain määrittämän vähimmäisomistusosuuden lisäksi tilikauteen ja tarkkoihin muotoseikkoihin liittyvien määräysten noudattaminen.⁵¹ KonsAvL mahdollistaa avoimen tuloksentasauksen konserniyhtiöiden välillä lain tarkkaan edellyttämässä tilanteissa. Määräykset konserniavustuksen antamisesta liittyvät sekä konserniyhtiöiden väliseen omistusosuuteen, konsernisuhteen kestoon että muihin muotoseikkoihin.⁵²

EVL:iin sekä muuhun verolainsäädäntöön liittyy myös eräitä muita säännöksiä, joilla voidaan katsoa olevan merkitystä konsernien verotuksen kannalta. Aikaisempi toiminnan siirto ja nykyinen liiketoiminnan siirto on tästä eräänä esimerkkinä⁵³. Myös tappiontasauksella sekä aikaisemmin voimassa olleella investointivarauksella on yhtymäkohtia konserneja koskevaan verotukseen⁵⁴. Verolainsäädäntöön sisältyy myös räätälöity säädös, jolla säädettiin toteutettavaan yritysjärjestelyyn liittyvästä poikkeuksellisesta verotuksellisesta järjestelystä⁵⁵.

Myös AVL 13 a ja 13 b §:t sisältävät konserneja koskevia määräyksiä. Laissa tarkoitettuja verovelvollisia voidaan hakemuksesta kohdella arvonlisäverotuksessa yhtenä elinkeinonharjoittajana. Lain tarkoittamaan verovelvollisuusryhmään voi kuulua vain laissa tarkemmin rajatut elinkeinonharjoittajat. Edellytyk-

---

⁵⁰ Mainittua säännöstä käsitellään tarkemmin konsernisäätelyä ja sen merkitystä elinkeinotulon verotuksessa koskevassa luvussa 3 alaluvussa 3.5.2.1.

⁵¹ Ks. esim. Myrsky & Linnakangas 2010: 212 ss.

⁵² KonsAvL:n syntyä sekä soveltamista käsitellään tarkemmin konsernisäätelyä ja sen merkitystä elinkeinotulon verotuksessa käsittelevässä luvussa 3 alaluvussa 3.7.

⁵³ Aikaisempaa toiminnan siirtoa sekä nykyistä liiketoiminnan siirtoa käsitellään jäljempänä alaluvuissa 3.5.2.2 ja 3.5.3.1.

⁵⁴ Mainittuja säännöksiä käsitellään jäljempänä alaluvuissa 3.6.1 ja 3.6.2.

⁵⁵ Mainittua tapausta *Lex Valmet – Wärtsilä* käsitellään alaluvussa 3.6.3.

senä on lisäksi, että elinkeinonharjoittajilla on keskenään läheiset rahoitukselliset, taloudelliset ja hallinnolliset suhteet.⁵⁶

Yhteistä edellä mainituille säännöksille on, että niissä huomioidaan tavalla tai toisella toimiminen konsernimuodossa. Tästä johtuen verotukselliset haittatekijät, jotka ilman kyseisiä säännöksiä tai säädöksiä olisivat vaikuttaneet negatiivisesti konserniyhtiöiden toimintaan, on poistettu tai niiden vaikutusta on lievennetty. Konsernien toimintaan liittyviä verotuksellisia ongelmia on edellä olevan mukaisesti joko poistettu tai ainakin niitä on verotuksellisesti minimoitu.

Edellä kuvatulle ajatusrakennelmalle vieraana elementtinä voidaan pitää EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaa omistusosuuden perusteella vähennyskelvotonta konsernitukea. Käytännössä kyseinen säännös rankaisee lainkohdan tarkoittamassa konsernimuodossa toimimista. Tämä poikkeaa oikeuskäytännöstä, jonka mukaisesti toimiminen konsernimuodossa on voitu ottaa huomioon verovelvollisen eduksi. Myös lakiin sisältyvä konserniyhtiöiden määritelmä on edellä todetun mukaan erittäin laaja. Perusteluna säännökselle konsernituen vähennyskelvottomuudesta on lain määrittelemissä tapauksissa käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset, jolloin lain tarkoittama konsernituki on rinnastettu edellä olevan johdosta vähennyskelvottomaan käyttöomaisuusosakkeiden hankintahintaan.⁵⁷ Vähennyskielto on kuitenkin lain säännösten perusteella riippumaton mainittujen käyttöomaisuusosakkeiden mahdollisesta luovuttamisesta.⁵⁸

Konserneihin liittyvänä verolainsäädäntönä voidaan mainita myös VML:n siirtohinnoittelua koskevat säännökset. Nykyisin VML 31 §:ssä säädetään siirtohinnoittelusta verovelvolliseen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välillä. Aikaisemmin säännös koski ainoastaan rajat ylittäviä tilanteita. Mikäli hinnoittelu osapuolten, esimerkiksi konserniyhtiöiden välillä poikkeaa lain tarkoittamalla tavalla siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, oikaistaan yhtiöiden välistä hinnoittelua vastaavasti.⁵⁹ Samoin VYL sisältää säännökset ulkomaisen väliyhteisön osakkaan tuloon eräissä tapauksissa tehtävästä tulonlisäyksestä. VYL 2 §:n mukaisesti väliyhteisöllä tarkoitetaan Suomessa yleisesti verovelvollisen määräämisvallassa olevaa yhteisöä, jonka tuloverotuksen tosiasiallinen yhteisön asuinvaltiossa on alhaisempi kuin 3/5 Suomessa asuvan yhtiön verotuksen tasosta täällä. Mainittu tulo lisätään

---

⁵⁶ Ks. tarkemmin Saukko 2005.

⁵⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

⁵⁸ Säännöksen perusteita ja sen merkitystä käsitellään luvussa 5.

⁵⁹ Ks. tarkemmin alaluku 3.6.4 ja alaluku 7.4.

esimerkiksi suomalaisen emoyhtiön tuloon riippumatta siitä, onko lain tarkoittama väliyhteisö jakanut tuloa osinkona suomalaiselle emoyhtiölle vai ei.⁶⁰

Verotuksen toimittamiseen liittyen konserniyhtiöille on säädetty ilmoittamisvelvollisuus tietyistä konsernisuhteen perusteella merkityksellisistä seikoista. KonsAvL:iin liittyen sekä antajan että saajan tulee antaa vaadittavat selvitykset verotuksensa yhteydessä, mm. selvitys EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisista konsernituista⁶¹. Nykyisin suurimpien konsernien verotuksen toimittamisesta vastaa valtakunnanlaajuisesti KOVE⁶². Tämän toiminta alkoi vuoden 1998 alussa. KOVE vastaa suurimpien konserniyhtiöiden lisäksi nykyisin myös monien muiden erityisosaamista vaativien yhteisöjen verotuksesta.

1.4 Tutkimuksen metodeista

Käsillä oleva tutkimus on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen. Tällöin on kysymyksessä oikeussääntöjen sisällön selvittäminen eli tulkinta sekä oikeussäännösten systematisointi.⁶³ Tulkinnassa on kysymys siitä, mikä on voimassa olevan oikeuden kanta kulloisiinkin tulkintaongelmiin. Tällöin keskitytään voimassa olevan oikeustilan selvittämiseen mm. KHO:n antamien prejudikaattien pohjalta.⁶⁴ Systemisointitehtävässä on kysymys oikeudellisen lähdemateriaalin pohjalta järjestyksen luominen materiaalikaokseen. Lähdemateriaali koostuu oikeudellisesta lähdemateriaalista, esim. lainsäädännöstä, lakien esitöistä ja ennakkopäätöksistä.⁶⁵

Tutkimus kattaa ajanjakson, joka ulottuu osin aikaan ennen EVL:n säätämistä. Tässä tutkimuksessa käytetyssä oikeuskirjallisuudessa varhaisin konsernitueksi⁶⁶ katsottu oikeustapaus on vuodelta 1961⁶⁷. Elinkeinoverotuksessa verotettavan tulon käsite, ts. veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen käsite, säädettiin EVL:ssa laajaksi. Tällöin mm. aikaisemman lainsäädännön ja myös oikeuskäytännön perusteella vähennyskelvottomina pidettyjä menoja voitiin

---

⁶⁰ Ks. tarkemmin alaluku 3.6.5.

⁶¹ Ks. tarkemmin alaluku 3.8.5.

⁶² Ks. tarkemmin alaluku 3.8.6.

⁶³ Ks. Aarnio 1978: 52; 1982: 22–23; 1989: 48; 1997: 36–37; 2006: 238; Haapaniemi, Ossi 2006: 23; Hakapää 2008: 8; Knuutinen 2009: 7; Malmgrén 2008: 86; Ranta-Lassila 2002: 15. Ks. myös Siltala 2003: 126–127.

⁶⁴ Aarnio 1989: 48–49; Myrsky 2011: 49.

⁶⁵ Myrsky 2011: 49–50; Ryyänen 1996a: 21; 2000: 9.

⁶⁶ Tuolloin käytetyn terminologian mukaan konserniavustus.

⁶⁷ KHO 1961 II 596.

EVL:n perusteella pitää puolestaan vähennyskelpoisina.⁶⁸ Konsernitukea⁶⁹ koskeva käsitteellinen epäselvyys⁷⁰ jäsenyi oikeuskirjallisuudessa siten, että varsinkin EVL:n säätämisen jälkeen käsite liitettiin konsernituen vähennyskelpoisuuteen.⁷¹

Edellä olevan johdosta käsillä olevassa tutkimuksessa sivutaan myös oikeushistoriaa. Oikeushistoriassa on kysymys oikeudellisen muutoksen analyysistä.⁷² Selvityksen kohteena on sekä oikeudellisen muutoksen kuvaus että muutoksen selittäminen. Lisäksi oikeutta voidaan lain kirjaimen muuttumattomuudesta huolimatta soveltaa tai käyttää eri tavoin kuin aikaisemmin esim. yhteiskunnan muutoksista johtuen. Oikeussäännöt ja oikeudelliset instituutiot voivat näin eri aikoina saada erilaisia funktioita.⁷³ Esimerkkinä tästä voidaan mainita tutkimuksen kannalta merkittävänä asiana elinkeinotoiminnassa yleistyneille konserneille oikeuskäytännössä annettu merkitys, mm. holdingyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä sekä ennen nykyisin voimassaolevan EVL 16 §:n 7 kohdan säätämistä muodostunut konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö.

Oikeusdogmaattisen ja oikeushistoriallisen tutkimuksen kohdalla voidaan myös esittää kysymys, milloin oikeushistoria loppuu ja milloin oikeusdogmatiikka alkaa. Vaikka käsillä oleva tutkimus on oikeusdogmaattinen, ei oikeushistoriallista näkökulmaa voida tässä yhteydessä kuitenkaan sivuuttaa edellä esitetyn mukaisesti.⁷⁴ Käytännössä ei tutkimuksen kannalta kuitenkaan liene tarpeellista eritellä syvällisesti sitä seikkaa, milloin oikeushistoria loppuu ja oikeusdogmatiikka alkaa.⁷⁵ Tutkimusteeman kannalta on kuitenkin välttämätöntä ymmärtää ja selvittää aikaisemman oikeustilan mukaista oikeuskäytäntöä, jotta nykyisen konsernitukea koskevan säännöksen sisällön ymmärtäminen olisi mahdollista.

Tutkimuksessa käsitellään kotimaisen oikeuskirjallisuuden ja muun oikeuslähdemateriaalin lisäksi myös jossain määrin ruotsalaista oikeuskirjallisuutta sekä

---

⁶⁸ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

⁶⁹ Tuolloin käytetyn terminologian mukaan konserniavustus.

⁷⁰ Ks. Voipio 1971: 102.

⁷¹ Konsernitukea oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa ennen nykyistä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen säätämistä käsitellään tarkemmin tutkimuksen 4 luvussa.

⁷² Kekkonen, Jukka 1997: 131; 2002: 7; 2009: 5.

⁷³ Kekkonen, Jukka 2002: 9–10; 2009: 5.

⁷⁴ Wikström 1991: 502–503, 506. Wikströmin omaksuman terminologian mukaan voidaan puhua historiallisesta lainopista, joka asettuu oikeusdogmatiikan ja oikeushistorian väli- maastoon.

⁷⁵ Ks. myös Haapaniemi, Matti 2001: 7.

muuta oikeuslähdemateriaalia. Kysymyksessä ei kuitenkaan ole oikeusvertaileva tutkimus, jossa esitettäisiin rinnakkain kahta eli Suomen ja Ruotsin oikeusjärjestelmiä⁷⁶. Sen sijaan mainittua materiaalia on tarkoituksena käyttää lähinnä esimerkkeinä konkreettisista asiantiloista. Asia-argumentoinnin kautta ruotsalaista oikeusmateriaalia hyödynnetään tutkimuksessa ilman ruotsalaisen oikeuden syvempää sisällöllistä selvittämistä ottaen kuitenkin huomioon ruotsalaisen oikeuden samankaltaisuus.⁷⁷ Tutkimuksessa ei näin tehdä vastakkainasettelun kautta oikeusvertailua Suomen ja Ruotsin välillä. Edellä mainitun mukainen ruotsalaisen oikeusmateriaalin hyödyntäminen palvelee tutkimusta antamalla esimerkkejä erilaisista ratkaisutavoista oikeudellisissa ongelmissa.

1.5 Lähdemateriaalista

Tutkimuksessa käytetty lähdemateriaali on laaja. Vero-oikeuteen liittyvien kysymysten lisäksi tutkimuksessa käsitellään myös kirjanpidollisia sekä yhtiöoikeudellisia kysymyksiä osin varsin laajastikin niihin sisältyvien tutkimusteeman sisältyvän konserneja koskevan sääntelyn osalta. Pääpaino tutkimuksessa on kuitenkin vero-oikeudellisilla kysymyksillä. Konsernituen käsitteen kannalta olennainen merkitys on EVL:n tulo- ja menokäsitteen selvittäminen sekä lakia säädettäessä että käsitteiden myöhempi kehitys lainsäädännön muuttumisen kautta.

Konsernituen käsitteen selvittämisen ja havainnollistamisen kannalta olennaisena osana on EVL:n tulo- ja menokäsitteen selvittäminen sekä lakia säädettäessä että tähän liittyvä myöhempi kehitys lainsäädännön muuttumisen kautta. Tähän liittyen on lain esitöiden, pääsääntöisesti HE:ien osuus lähdemateriaalissa huomattava. Lisäksi myös lain sisältöä käsittelevien kommentaariteosten osuus on tässä mielessä varsin merkityksellinen. Samoin asiayhteyteen liittyvä asiantuntijakommentointi erityisesti *DL:n*, *JFT:n*, *LM:n* ja *Verotus-lehden* artikkelien kautta on tutkimuksen kannalta merkityksellisessä osassa.

Tutkimuksessa erittäin keskeisessä asemassa ovat sekä KHO:n että KVL:n ratkaisut, joiden mukaisesti käsiteltävän ongelman liittyminen esim. EVL:n mukaiseen tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen on ollut perusteltavissa. Myös oikeustapausten varsin laaja kommentointi oikeuskirjallisuudessa on olennainen

---

⁷⁶ Ks. Husa 1998: 19; Zweigert & Kötz 1996: 1–4.

⁷⁷ Ks. Hakapää 2008: 12; Norrgård 2002: 29–31; Strömholm 1971: 258; Wilhelmsson 1985: 186–187.

ja keskeinen osa käytettyä lähdemateriaalia. Laajahko oikeustapausmateriaali koskee edellä mainittuun oikeuskäytäntöön kuuluvien oikeustapausten lisäksi myös muutoin pääsääntöisesti EVL:n tulo- ja menokäsitteeseen liittyviä tai tätä sivuavia ratkaisuja. Myös EY-tuomioistuimen ja 1.12.2009 lähtien EU-tuomioistuimen⁷⁸ tuomioiden osalta on pyritty huomioimaan näiden vaikutusta käsiteltävään aihekokonaisuuteen. Tutkimuksessa on edellä mainitussa tarkoituksessa käytetty lisäksi ruotsalaista oikeuskäytäntöä, jolloin kysymyksen ovat tulleet oikeustapausten ratkaisijoina Högsta domstolen sekä veroasioissa toimivaltainen Regeringsrätten eli 1.1.2011 alkaen Högsta förvaltningsdomstolen.

Vuonna 2004 säädetyn EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen omistussuuden perusteella vähennyskeltottoman konsernituen osalta on keskeisimpänä lähteenä ollut hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi⁷⁹. Myös tähän liittyvää, erityisesti konsernitukea koskevaa kommentointia oikeuskirjallisuudessa on tutkimuksessa otettu huomioon *Verotus*-lehden artikkelien lisäksi myös muilta osin. Konsernitukea koskevaan säännökseen liittyvien perustelujen johdosta on pääomansijoitusta koskevat vero-oikeudelliset sekä yhtiö-oikeudelliset kannanotot oikeuskirjallisuudessa sekä pääomansijoitusta käsittelevät oikeustapaukset myös keskeistä lähdemateriaalia käsillä olevassa tutkimuksessa.

EVL 16 §:n 7 kohdan mukaista säännöstä käsitteleviä oikeustapauksia on tätä kirjoitettaessa ollut käytettävissä vuosina 2006 ja 2012 ratkaistut kaksi tapausta. Ennakkoratkaisu KHO 2006:29 koski ruotsalaisen emoyhtiön suomalaisen tytäryhtiöön tekemän ruotsalaisen oikeuskäytännön mukaisen pääomansijoituksen käsittelyä tuloverotuksessa. Se katsottiin veronalaisen konsernituen sijasta EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi muuksi pääomansijoitukseksi⁸⁰. Ennakkoratkaisussa KHO 21.8.2012 T 2208 G Oy:n A AB:lta veloittamia projektimaksuja ei pidetty sellaisina ilman vastasuoritusta suoritettuina menoina, joita EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitetaan vaan vähennyskelpoisina menoina⁸¹.

Lähdemateriaaliin sisältyy elinkeinotulon verotusta, kirjanpitoa sekä yhtiöoikeutta käsittelevän kirjallisuuden, lain esitöiden ja mainittujen oikeustapausten lisäksi myös kansainvälistä vero-oikeutta koskevaa kirjallisuutta sekä viranomaisten antamia ohjeita ja lausuntoja. Myös säädösmateriaali on tutkimuksessa keskeisellä sijalla erityisesti EVL:iin liittyviltä osiltaan. Lisäksi lähdemateriaaliin sisäl-

---

⁷⁸ Ks. EY-tuomioistuin 2009; Urpilainen 2012: 41.

⁷⁹ HE 92/2004 vp.

⁸⁰ Ks. alaluvut 2.6.4.1 ja 5.7.3.

⁸¹ Ks. alaluku 5.2.2.

tyy ruotsalaista vero-oikeudellista kirjallisuutta, lain esitöitä sekä ruotsalaisia oikeustapauksia.

1.6 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus jakautuu kahdeksaan päälukuun, joiden kautta alaluvussa 1.1 kuvattua tutkimusongelmaa pyritään hahmottamaan ja selvittämään osana elinkeinotulon verotusta. Aikaisemman oikeuskäytännön mukaista konsernituen käsitettä ja sen taustalla olevia tekijöitä selvitetään oikeustapausten lisäksi EVL:n tulokäsitteen ja konserneille verotuksessa annetun merkityksen avulla. Nykyisen säännöksen suhde aikaisempaan oikeustilaan on tätä kautta osaltaan selvitettävissä. Avoimiksi jääneet kysymykset ratkennevat lopullisesti mahdollisessa myöhemmässä oikeuskäytännössä.

Käsillä olevassa 1 luvussa selvitetään tutkimusongelman kysymyksenasettelua mm. lainsäädännöllistä taustaa vasten. Tutkimusaiheen monimerkityksisyydestä johtuen selvitetään tutkimusongelmaa toisaalta kirjallisen lähdemateriaalin ja oikeustapausten avulla. Toisaalta tutkimusongelmaa käsiteltäessä selvitetään tutkimukselliselta kannalta myös muutoin tähän liittyviä näkökohtia erityisesti nykyistä lainsäädännöllistä taustaa silmällä pitäen.

Tutkimuksen 2 luvussa käsitellään EVL:n mukaan verotettavan tulon määräytymistä. EVL:n laajaan tulokäsitteeseen liittyen myös lain menokäsite on lähtökohtaisesti säädetty laajaksi⁸². Lähtökohtana EVL:ia säädettäessä oli, että kaikki tulon hankkimis- tai säilyttämistarkoituksessa suoritettavat menot olisivat vähennyskelpoisia⁸³. Tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen liittyen on oikeuskäytännön kautta sittemmin muotoutunut konsernituen käsite, jonka mukaisesti tietyissä tilanteissa on konsernisuhteeseen liittyvänä elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoiseksi katsottu tytäryhteisön huonon taloudellisen tilanteen johdosta uhratut menot.⁸⁴

Tulon hankkimista ja säilyttämistä käsittelevän EVL 7 §:n sekä tätä täydentävän 8 §:n perusteella ovat aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset konsernituen vähennyskelpoisuutta koskevat ratkaisut ymmärrettävissä osana EVL:ia säädettäessä tarkoitettua laajaa menokäsitettä. Toisaalta tulon veronalaisuutta säätelevän EVL 4 §:n ja tätä täydentävän 5 §:n avulla määritellään lain tarkoittama laaja

---

⁸² Ks. HE 172/1967 vp: 4.

⁸³ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

⁸⁴ Ks. tarkemmin luku 4.

tulokäsite. Laajaan tulokäsitteeseen liittyvänä ongelmana vastaavuusperiaatteen kannalta on uudella säännöksellä vähennyskelvottomaksi säädetyn menon kuuluminen ilman muuta sääntelyä saajan veronalaiseen tuloon jo aikaisemmin voimassa olleiden säännösten perusteella. Säännösten sisällön avulla vastaavuusperiaatteeseen liittyvä ongelma on tältä osin havainnollistettavissa.

EVL:n veronalaista tuloa ja vähennyskelpoista menoja ja menetystä käsittelevien 4 ja 7 §:ien lisäksi lakiin sisältyi sitä annettaessa esimerkkiluettelot tällaisiksi katsottavista tuloista tai menoista ja menetyksistä. EVL:ia myöhemmin muutettaessa ovat kyseiset luettelot muuttuneet pidemmiksi ja tätä kautta myös verotettavan tulon sääntely yleisemmistä periaatteista yksityiskohtaisempaan suuntaan. Esimerkkinä tästä on luvun 2 loppupuolella käsitelty vähennyskelvottomiin menoihin vuonna 2004 lisätty lain tarkoittama omistusosuuden perusteella vähennyskelvoton konsernituki eräiden muiden vähennyskelvottomien erien lisäksi. Mainittu säännös on käsillä olevan tutkimuksen kannalta varsin keskeinen.

Luvussa 3 selvitetään konsernisääntelyä sekä verolainsäädännössä että kirjanpitolainsäädännössä ja yhtiölainsäädännössä. Konsernitukea käsittelevän oikeuskäytännön mukaisesti merkitystä kyseisissä oikeustapauksissa on ollut mm. sillä, että yhteisöt, joilla on ollut keskinäistä liiketoimintaa, ovat lisäksi kuuluneet samaan taloudelliseen kokonaisuuteen eli konserniin. Konsernisääntely toteutettiin ensimmäisen kerran yhtiölainsäädännössä vuonna 1978 annetussa EOYL:ssa. Tämän jälkeen määräykset konsernisuhteesta lisättiin EKPL:iin ja myöhemmin uuteen KPL:iin. Nykyisen OYL:n konsernia koskevat määräykset perustuvat KPL:n mukaiseen määräysvallan käsitteeseen. EVL:n omistusosuuden perusteella vähennyskelvotonta konsernitukea käsittävä 16 §:n 7 kohdan mukainen säännös on sidoksissa EVL 6 b §:n 7 momentin mukaiseen konserniyhtiöitä koskevaan määritelmään. EVL:n konserniyhtiöitä koskeva määritelmä pohjautuu OYL:n mukaiseen konsernikäsitteeseen, joka puolestaan on sidoksissa KPL:n mukaiseen määräysvallan käsitteeseen.

Konsernisääntelyn muodostuminen ja kehittyminen oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa ajoittuu sekä aikaan ennen konsernisääntelyä yhtiö- ja kirjanpitolainsäädännössä että tämän jälkeen. Aikaisemmin konserni miellettiin esim. oikeuskäytännössä pelkästään taloudelliseksi ilmiöksi. Myöhemmin konsernisääntelyn tultua osaksi lainsäädäntöä korostui myös tämän merkitys mm. käytännön verotustoiminnassa ja toisaalta asia ei myöskään oikeuskäytännössä ollut vailla merkitystä.

Verolainsäädäntöön liittyvän konsernisääntelyn osalta selvitetään edellä mainittuun EVL:n tarkoittamaan vähennyskelvottomaan konsernitukeen liittyvän konserniyhtiöitä koskevan sääntelyn lisäksi myös muuta konsernisääntelyä.

Muulla konsernisääntelyllä on ollut merkitystä erityisesti menojen vähennyskelpoisuuden kannalta. Sen lisäksi, että konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa on konsernisuhteille annettu merkitystä oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa, on myös verolainsäädäntöön liittynyt joko suoraan tai epäsuorasti konsernisääntelyä. Varhaisin esimerkki tästä oli ennen EOYL:ia vuonna 1976 EVL:iin otettu holdingyhtiöitä koskeva osinkojen ja osuuspääoman korkoja koskeva verovapaus mainitun yhtiön huolehtiessa eräistä yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun. Lisäksi tulee erityisesti huomioida KonsAvL, jonka johdosta mm. aikaisemmin käytetty termi konserniavustus muutettiin konsernitueksi kyseisen lain säätäessä verotuksessa vähennyskelpoisesta konserniavustuksesta. Konserniavustus eroaa 3 luvussa selvitetyn mukaisesti oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta monin eri tavoin ensiksi mainitun ollessa verotukseen liittyvä avoimena tuloksentasauksena annettu vastikkeeton suoritus toiselle konserniyhtiölle. Konserneilla on edellä olevan mukaisesti ollut merkitystä sekä oikeuskäytännössä että lainsäädännössä

Konsernitukea koskevaa aikaisempaa oikeuskäytäntöä selvitetään tutkimuksen 4 luvussa. Mainittu tutkimuksen kannalta keskeinen oikeuskäytäntö muodostaa perustan konsernituen käsitteen jäsentämiselle. Tätä täydentää ja osittain myös laventaa oikeuskirjallisuudessa esitetty kommentointi. Luvussa 4 selvitetään aluksi konsernituen käsitteen kehittymistä ja tämän jälkeen pääsääntöisesti EVL:n aikana syntyneen oikeuskäytännön perusteella konsernituen käsitteen muotoutumista. Olennainen merkitys konsernituen käsitteen muodostumisessa on myös oikeuskirjallisuudella. Siinä esitettyjen kommentointien mukaisesti konsernituen käsitteen piiriin on luettu myös oikeustapauksia, joiden osalta ei asiakirjojen perusteella ainakaan suoraan ole pääteltävissä niiden liittymisestä konserniyhtiöille annettavaan konsernitukeen. Myös tältä osin on todettavissa edellä mainittu konsernituen käsitteen monimuotoisuus.

Omistusosuuden perusteella vähennyskelpvotonta konsernitukea koskevan säännöksen sisältöä selvitetään tutkimuksen 5 luvussa. HE:ssä⁸⁵ mainittujen oikeuskäytännössä eri muodossa konsernitueksi katsottuja eri tukimuotoja selvitetään uuden säännöksen mukaisen konsernituen sisällön konkretisoimiseksi. Uuden säännöksen osalta tarkastellaan myös esim. omistusosuuteen liittyvää määräystä samoin kuin edellytettyyn pääomapanokseen sisältyviä näkökohtia. Samassa yhteydessä käsitellään myös EVL:n tarkoittamaan vähennyskelpoisuuteen liittyvää muuta sääntelyä, jolla aikaisempaan oikeustilaan nähden on rajoitettu vähennyskelpoisuutta verotuksessa. Tältä osin on kysymys aikaisemman oikeus-

---

⁸⁵ HE 92/2004 vp.

käytännön mukaisesta vähennyskelpoiseksi konsernitueksi katsotuista tapauksista, jotka uusien säännösten mukaan eivät enää tule kysymykseen vähennyskelpoisena menona. Lisäksi 5 luvussa tarkastellaan joiltain osin vähennyskelvottomuutta koskevan säännöksen ulkopuolelle jääviä tilanteita.

Luvussa 6 tarkastellaan EVL 16 §:n 7 kohdan konsernitukea koskevaa sääntelyn suhdetta aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseen konsernitukeen. Osa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta vähennyskelpoisesta konsernituesta ei enää ole vähennettävissä antajan verotuksessa muista EVL:iin sisältyvistä uusista säännöksistä johtuen. Näiltä osin luvussa tuodaan esille tähän liittyvät nykyisen lainsäädännön mukaiset rajoitukset.

Muun konsernitukeen läheisesti liittyvän verolainsäädännön merkitystä selvitetään tutkimuksen 7 luvussa. Tältä osin tulevat kysymykseen verotuksen kiertäminen, aikaisempi peitelty osingonjako, nykyisin peitelty osinko sekä siirtohinnoitteluoikaisu, joka aikaisemmin oli rajoitettu ainoastaan rajat ylittäviin kansainväliseen peiteltyyn voitonsiirtoon. Konsernitukea koskevan oikeuskäytännön kannalta vaihtoehtoisena ratkaisuna olisi ollut mahdollista esimerkiksi aikaisempaan rajat ylittävään kansainväliseen peiteltyyn voitonsiirtoon liittyvien määräysten soveltaminen hyväksytyin vähennyskelpoisen konsernituen sijasta⁸⁶. Myöskään muutoin rajanveto edellä mainittujen nykyisten VML 28, 29 ja 31 §:ien ja aikaisemman oikeuskäytännön välillä ei ole yksiselitteinen. Konsernitukea koskevien oikeustapausten mukaisesti on kysymyksessä kuitenkin katsottu olevan EVL 7 §:n mukaisesta tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvasta menosta tai menetyksestä aiheutuva kustannus. Konserniolosuhteissa vähennyskelpoisuutta ei kuitenkaan ole käsiteltyissä oikeustapauksissa evätty, vaan annettu tuki on katsottu EVL 7 §:n mukaiseksi vähennyskelpoiseksi eräksi.

Tutkimuksen lopuksi esitetään 8 luvussa tutkimuksen kannalta keskeiset johtopäätökset erityisesti aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen soveltumisesta muuttuneiden säännösten vallitessa oikeusohjeeksi konserniyhtiöiden verotuksessa. Uuden EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman omistusosuuden perusteella vähennyskelvottoman konsernituen merkitys konserniyhteisöjen verotettavan tuloksen kannalta on myös muun ohella tutkimuksen johtopäätösten kannalta merkityksellisessä asemassa. Huomiota on tässä yhteydessä syytä kiinnittää säädetyin konsernituen vähennyskelvottomuuden lisäksi myös tämän merkitykseen vastaanottavan yhtiön veronalaiseen tuloon. Mainittu

---

⁸⁶ Ks. tarkemmin korottomia lainoja konsernitukena käsittelevä alaluku 4.3.3.3.

näkökohta on säännöstä laadittaessa jäänyt vaille huomiota.⁸⁷ Johtopäätöksissä esitetään kootusti tutkimuskohteena olevan konsernituen käsitteen monimerkityksisyys osana elinkeinotulon verotusta.

---

⁸⁷ EVL 4 §:n mukaisesti veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot.

2 ELINKEINOTOIMINNAN VEROTETTAVAN TULON KÄSITTEESTÄ

2.1 Konsernituki ja elinkeinotoiminnan verotettava tulo

EVL 1 §:n mukaisesti elinkeinotoiminnan tulos lasketaan tuloverotusta toimitettaessa laissa säädetyllä tavalla. Lain 3 §:n 1 momentin mukaisesti veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut vähennyskelpoisiksi säädetyt erät jakotetaan ao. verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Elinkeinotoiminnan tulos on verovuoden tuottojen ja kulujen erotus. EVL 3 §:n 2 momentin mukaisesti elinkeinotoiminnan tulos otetaan huomioon verovuoden tuloa laskettaessa TVL:ssa säädetyllä tavalla. TVL 30 §:n 4 momentin mukaisesti yhteisön elinkeinotoiminnan verotettava tulo lasketaan vähentämällä verovuoden tulosta aikaisemmilta verovuosilta vahvistetut tappiot.

EVL 7 §:n yleissäännöksen mukaisesti vähennyskelpoisia menoja ja menetyksiä ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot tai menetykset. Aikaisemman konsernitukea koskevan oikeuskäytännön mukaisesti on useimmiten ollut kysymys siitä, onko tytäryhtiölle annettu tuki ollut luettavissa antajalleen EVL 7 §:n mukaisesti tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvaksi menoksi tai menetykseksi. Lain 7 §:n sisällön selventämiseksi annettiin lakia säädettäessä 8 §:ssä esimerkkiluettelo vähennyskelpoisista menoista ja 17 §:ssä tarkentavat säännökset vähennyskelpoisista menetyksistä. Monet aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset konsernitukea koskevat oikeustapaukset ovat koskeneet sitä seikkaa, voidaanko annettua tukea käsitellä EVL 7 §:n mukaisena tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena menona tai menetyksenä⁸⁸.

Menon ja menetyksen käsite on EVL:ssa säädetty laajaksi yhdessä laajan tulokäsitteen kanssa. Lähtökohtana on ollut, että kaikki tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettavat menot olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia. Menon ja menetyksen tulee olla suoritettu todellisessa ja vakaassa tulonhankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa. Menon vähennyskelpoisuuden perusteena on tällöin, että se on joko tuottanut tuloa tai verovelvollinen on tarkoittanut sen tuottavan tuloa omassa liiketoiminnassaan. Verovelvollisen

---

⁸⁸ Ks. luku 4.

tarkoitus on tällöin ratkaisevaa menon ja menetyksen vähennyskelpoisuuden kannalta subjektiivisen teorian mukaisesti. EVL:n tarkoittamat tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuvat menot ovat luonnollisia vähennyksiä. Ne voivat olla joko välittömiä tai välillisiä ja edistää elinkeinotoimintaa joko suorasti tai epäsuorasti.⁸⁹

Menon vähennyskelpoisuus joudutaan kuitenkin ratkaisemaan verotuksessa usein ulkoisten tunnusmerkkien avulla. Verovelvollisella ei ole täten määräämisvaltaa menon ja menetyksen vähennyskelpoisuuteen. Menon hyväksyttävyyden kannalta tämä tulee kuitenkin olla suoritettu todellisessa ja vakaassa tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa. Myös tulon hankkimiseen liittyvät menetykset kuuluvat edellä olevan mukaan verovelvollisen veronalaisista tuloista tehtävien vähennysten piiriin.⁹⁰

Konsernien sisäisissä transaktioissa ja niissä käytetyissä hinnoissa on toisinaan poikettu siitä, mitä toisistaan riippumattomat yritykset vastaavassa tapauksessa olisivat keskenään ehkä sopineet. Sekä oikeuskäytännössä että kirjallisuudessa on tästä usein käytetty nimitystä konsernituki. Kysymys on tällöin ollut toisistaan eri tavoin riippuvien konserniyhtiöiden keskinäisiin liiketoimiin suoraan tai epäsuorasti liittyvät liiketoimet. Tämä on voinut tapahtua hinnoittelun lisäksi myös alennusten ja hyvitysten muodossa, erilaisten menojen maksuna, erilaisina tukina ja avustuksina, lainojen ja saamisten anteeksiantona, korottomina lainoina ym.⁹¹ Mainittu konsernituki on jäljempänä erikseen luvussa 4 käsiteltävien oikeustapausten mukaisesti aikaisemmin hyväksytty vähennyskelpoiseksi menoksi EVL 7 §:n mukaisena menona tai menetyksenä⁹². EVL:n voimassaolon aikana oikeuskäytännössä muodostunutta konsernituen käsitettä ei kuitenkaan voida pitää selkeänä tai selväpiirteisenä. Tämän lisäksi oikeuskirjallisuudessa on kuvattu myös ajalta ennen EVL:n säätämistä oikeustapauksia, joiden on katsottu käsittelevän konserniyhtiöiden välistä konsernitukea⁹³.

Vuoden 2004 verouudistuksessa EVL 16 §:ään lisätyn 7 kohdan mukaan lain tarkoittamaa konsernitukea sekä muuta vastaavaa osakeyhtiön taloudellisen

---

⁸⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 189 ss.; HE 172/1967 vp: 7; Ikkala 1962: 15–16; Helminen, Marjaana 2000: 17; Myrsky & Linnakangas 2006: 127–129; Niskakangas 1983a: 226–229; Ossa 2011b: 118 ss.; Ryynänen 1996a: 91–92; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:7; Tikkanen, Jukka 1975: 93–94.

⁹⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 189 ss.; Myrsky & Linnakangas 2006: 127–129.

⁹¹ Ks. esim. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 200–203; Hellberg 2004: 161 ss.; Helminen, Marjaana 2000: 18; Myrsky & Linnakangas 2006: 167–168.

⁹² Ks. Hellberg 2004: 154 ss.

⁹³ Tuolloin käytetyn terminologian mukainen konserniavustus.

aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettua menoa ei katsota tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvaksi menoksi. Mainittu vähennyskelvottomuus on sidottu verovelvollisen tai EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittamien konserniyhtiöiden vähintään 10 %:n omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Lain tarkoittama konsernituki on käsitteenä kuitenkin tarkemmin määrittelemätön. Myös lain tarkoittaman vastasuoritteiden määrittelyminen tilanteissa, joissa kyseinen toimenpide välillisesti liittyy verovelvollisen tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen, voi olla ongelmallista. On myös muutoin epäselvää, miltä osin oikeuskäytännön tai oikeuskirjallisuuden mukainen konsernituki liittyy edellä mainittuun säännökseen⁹⁴.

EVL:ia säädettäessä esitettiin tulon veronalaisuutta laajaksi, josta puolestaan seurasi, että myös menon vähennyskelvottomuus muodostui laajaksi⁹⁵. EVL:n menojen ja menetysten vähennyskelvottomuutta käsittelevä 7 §:n yleissäännös samoin kuin 4 §:n mukainen yleissäännös veronalaisista elinkeinotuloista on pysynyt muuttumattomana koko lain voimassaoloajan. EVL 7 §:ää täydentämään otettiin lakiin tulojen veronalaisuutta täydentävän 5 §:n tapaan 8 §:n mukainen esimerkkiluettelo vähennyskelvottomista menoista sekä 17 §:n mukainen luettelo vähennyskelvottomista menetyksistä. Lisäksi lakiin sisällytettiin 16 §:ään esimerkkiluettelo vähennyskelvottomista menoista.⁹⁶ Lain 18 §:ssä säädetään lisäksi oikaisu- ja voitonjakoeristä, jotka luetaan elinkeinotoiminnassa vähennyskelvottomiin eriin.

Säädettäessä nykyisin voimassa olevan EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki verotuksessa vähennyskelvottomaksi esitettiin HE:ssä yritys- ja pääomaverouudistukseksi perusteluna mm., ettei konsernituki usein olisi saajalleen veronalaista tuloa⁹⁷. Sitä seikkaa, milloin saatu konsernituki ei olisi veronalaista tuloa, ei HE:ssä kuitenkaan tuoda esille. Tältä osin voidaankin todeta, että lukuun ottamatta EVL:ssa erikseen verovapaiksi säädettyjä eriä ovat kaikki muut EVL:n mukaiset tulot saajalleen veronalaisia mukaan lukien saatu konsernituki. EVL:n tulon veronalaisuus onkin edellä aikaisemmin todetun mukaan säädetty laajaksi. Tulon veronalaisuus on riippumaton siitä, keneltä tulo kulloinkin on saatu. Saadun tulon täyttäessä EVL:n mukaiselle veronalaiselle tulolle säädetyt edellytykset vaikuttaa tämä myös konsernin tytäryrityksen verotettavaan tuloon jäljempänä esitettävän mukaisesti.

---

⁹⁴ Ks. Andersson 2004a: 498–500.

⁹⁵ Ks. HE 172/1967 vp: 4.

⁹⁶ Ks. HE 172/1967 vp: 7–8; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 75 ss.

⁹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

Siltä osin kun kysymys on ollut konsernitueksi katsotuista oman pääoman luonteisista sijoituksista, ei tämä kuitenkaan ole ollut saajalleen veronalaista EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Sama koskee myös oikeuskäytännössä verovapaaksi katsottua akordia.

2.2 Verotuksen päämääristä

Julkinen valta hankkii rahoituksestaan omalle toiminnalleen pääosan verotuksella. Verotulojen osuus valtion tuloista onkin nykyisin huomattava⁹⁸. Myös kuntien talous on pääosin riippuvainen verotuloista⁹⁹. Verotulojen osuus valtion tuloista on aikaisemmin ollut nykyistä vähäisempi. Vuonna 1950 tuontitullit muodostivat valtion kaikista verotuloista 14,5 %. Vuonna 1990 niiden osuus oli enää 1,2 %.¹⁰⁰ Nykyisin tullit kannetaan ja tilitetään suoraan EU:lle. Tullilaitos kantaa nämä EU:n lukuun saaden kertyneistä varoista kantopalkkiota.¹⁰¹ Verot muodostavatkin nykyisin valtion tulotalouden selkärangan. Niiden osuus kaikista valtion tuloista on viime vuosien aikana vaihdellut 70–80 %:n välillä ollen jopa yli 80 % valtion kaikista tuloista.¹⁰² Vertailun vuoksi voidaan todeta, että valtion tuloverotuksen ollessa vielä varsin kehittymätöntä, oli kannettujen tullien osuus kaikista verotuloista yli 60 % autonomian aikaisen vuoden 1895 budjetin mukaan¹⁰³.

⁹⁸ Nykyisin valtion verosta on säädettävä PL 81 §:n mukaisesti lailla, joka sisältää säännökset sekä verovelvollisuuden että veron suuruuden perusteista samoin kuin verovelvollisen oikeusturvasta, ks. Jyränki 2000: 183–185; Myrsky 2005a: 34; Saraviita 2000: 390–391; Söderlund 2009: 24–26. Ks. myös Hakapää 2008: 17.

⁹⁹ Ks. Hannus & Hallberg 2000: 461–463; Hannus, Hallberg & Niemi 2009: 406–407; Harjula & Prättälä 2007: 47–50; Heuru 2001: 398–399; Heuru, Mennola & Rynänen 2001: 233–235; Myllymäki 2007: 231–236; Tuori 2004: 473. Itsenäisyytemme alkuaikoina sekä ennen tätä oli esim. kunnallinen vaalioikeus eri tavoin sidoksissa kunnalliseen verovelvollisuuteen ja verojen suorittamiseen, ks. Kekkonen, Urho 1936: 192–202; Ståhlberg 1926: 101. Kuntien verotusoikeudesta säädetään nykyisin PL 121 §:ssä, ks. Hidén 2003: 56–57; Husa 2000: 39; Jyränki 2000: 186; Mäenpää 2003: 233–234; Saraviita 2000: 391, 564–566; Söderlund 2009: 25–26.

¹⁰⁰ Ks. Tikka 1990a: 389.

¹⁰¹ Ks. Linnakangas 2012a: 23; Wikström 2008: 2–3.

¹⁰² Ks. Myllymäki 2000: 91; 2007: 91. Ks. myös Meklin 2001: 57–59; Myrsky 1994: 11; Pöllä & Etelälahti 2002: 38–40.

¹⁰³ Ks. Andersson 1998a: 405; Linnakangas 2012a: 23; Willgren 1896: 208. Autonomian alkuaikoina verotuloista tärkeimpänä oli välittömistä veroista maavero, jonka osuus esim. vuoden 1811 budjetin tuloista oli 62 %. Tällöin tullit eivät vielä sisältyneet budjettiin, vaan ne kannettiin tästä erillään, ks. Heikkinen & Tiuhonen 2009a: 100. Myös autonomian ajan ensimmäisen vuoden 1810 budjetin suurin tuloerä oli maavero, ks. Neovius 1899: 161. Ks. myös Virtanen 2002: 65. Ks. myös Myrsky 2013: 221–222.

Tulojen kerryttäminen julkiselle vallalle onkin verotuksen olennaisin tavoite. Yritysverotuksella on huomattava fiskaalinen merkitys valtion taloudelle ¹⁰⁴. Yritysverotuksen osuus tuloverojen kokonaistuotosta muodostui vuonna 2000 noin 31 %:ksi, kun otetaan huomioon myös henkilöyhtiöistä vastuunalaisille yhtiömiehille määrätyt verot ¹⁰⁵.

Fiskaalisen tavoitteen lisäksi verotuksella on muitakin tavoitteita. Verotuksella on myös jakopoliittinen tehtävä. Tällöin tulonjakoa pyritään muuttamaan toiseksi kuin se ilman verotekijöitä muodostuisi. Samoin suhdannepoliittisiin¹⁰⁶ ja kasvupoliittisiin¹⁰⁷ toimenpiteisiin voidaan vaikuttaa verotuksen avulla. Esimerkiksi yritysverotusta, joka vaikuttaa investointien kannattavuuteen ja rahoitukseen, on käytetty suhdannepoliittisena säätelykeinona. Kasvupoliittinen näkökulma yritysverotuksessa liittyy kansainväliseen kilpailukykyyn. Verotuksen tehtäviä voidaan luokitella edellä olevan lisäksi myös muilla tavoin. Esimerkiksi *Niskakangas* on veropolitiikkaa käsittelevässä teoksessaan luokitellut verotuksen tavoitteiksi fiskaaliset, kasvupoliittiset, tulonjakopoliittiset, sosiaalipoliittiset, asuntopoliittiset, terveystipoliittiset, suhdannepoliittiset, kulttuuripoliittiset, ympäristöpoliittiset ja muut tavoitteet.¹⁰⁸ *Myrsky* esittää veropolitiikkaa käsittelevässä teoksessaan verotuksen tavoitteiksi fiskaalisten tavoitteiden lisäksi ohjaavan veropolitiikan. Näistä muista tavoitteista *Myrsky* manitsee jakopoliittisen tavoitteen, sosiaalipoliittisen, asuntopoliittisen, kulttuuripoliittisen ja kasvupoliittisen tavoitteen. Lisäksi verojärjestelmää voidaan *Myrskyn* mukaan hyödyntää myös suhdannepoliitikassa. Lisäksi *Myrsky* tuo esille elinkeinopolitiikan, terveystipoliittiset ja ympäristöpoliittiset tavoitteet.¹⁰⁹

Myös aluepoliittisia tavoitteita on toteutettu verotuksen avulla esimerkiksi kehitysalueiden verohuojennusten kautta ¹¹⁰. Veropolitiikka on myös tärkeä osa talouspolitiikkaa, vaikkakin sillä on liittymiä myös muualle yhteiskunnan toimintaan.¹¹¹ Ohjaavan veropolitiikan rooli on kuitenkin nykyisellään pienentynyt.¹¹² Esimerkkinä verotuksellisesta kannustimesta voidaan kuitenkin mainita L

¹⁰⁴ Ks. Lehtonen 2000: 44; Myrsky 2013: 99; Niskakangas 2011a: 24; Penttilä 2008: 13–14; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:2.

¹⁰⁵ Ks. Myrsky & Linnakangas 2003: 2; 2006: 2.; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:2.

¹⁰⁶ Ks. Niskakangas 2011a: 47–48; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:3–4.

¹⁰⁷ Ks. Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:3.

¹⁰⁸ Ks. Niskakangas 2011a: 24 ss.

¹⁰⁹ Ks. Myrsky 2013: 99 ss.

¹¹⁰ Ks. Lehtonen 2000: 44.

¹¹¹ Ks. Määttä 2007: 104 ss.; Rautajoki 1984: 17 ss.; Tikka 1990b: 21; 2004a: 301–302; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:2–5.

¹¹² Ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 2. Ks. myös Penttilä 1998: 12; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:2–3; Wikström 2008: 3.

tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista vuosille 2009 ja 2010 (222/2009)¹¹³ sekä L tuotannollisten investointien korotetuista poistoista verovuosina 2013–2015 (699/2012)¹¹⁴. Lisäksi verotukselliseksi kannustimeksi annettiin vuoden 2012 lopussa L tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä vuosina 2013–2015 (992/2012)¹¹⁵. Osana kaavailtua veropohjan laajentamista ja yhteisöverokannan alentamista on vähennysoikeus on kuitenkin tarkoitus poistaa vuoden 2015 osalta¹¹⁶.

Talouspolitiikka voidaan jakaa finanssipolitiikkaan, rahapolitiikkaan ja tulopolitiikkaan. Julkisen sektorin tulojen ja menojen sääntelyssä verotus on finanssipolitiikan keskeinen lohko. Valtiovallan talouspoliittisissa ratkaisuissa on kyse usein erilaisista yhdistelmäratkaisuksista, joissa on mukana niin finanssi-, raha- kuin tulopoliittisiakin aineksia. Verotuksella ei usein puututa itse toimintaan vaan ohjaaminen verotuksen avulla tapahtuu välillisesti. Verotuksen avulla voidaan ohjailla mm. taloudellista päätöksentekoa. Verotusta onkin usein käytetty talous- ja muun yhteiskuntapolitiikan välineenä. Ennen vuoden 1989 verouudistusta katsottiin verotuksen tarjoavan käyttökelpoisen keinon ohjata yritysten toimintaa ja kansantalouden kehitystä. Tätä korosti erityisesti yritysverotuksen laaja veronhuojennuslainsäädäntö. Vuosien 1989 ja 1993 verouudistusten jälkeen verotuksellisten kannustimien rooli on kuitenkin olennaisesti supistunut.¹¹⁷ Vuoden 2004 verouudistuksen tuloksena oli lähinnä aktiivisen sopeutujan roolin ottaminen EU:n jäsenmaissa toteutettujen verouudistusten johdosta¹¹⁸.

---

¹¹³ Ks. HE 6/2009 vp. L 222/2009 tuli voimaan VNA:lla 796/2009 Euroopan yhteisöjen komission annettua tälle valtioneutukia koskevaan sääntelyyn liittyen hyväksyntänsä. Ks. Frände 2009: 727; HE 6 /2009 vp: 2–3; Mattila 2010: 472; Ranta-Lassila 2009: 9–11. EU:n valtioneutukia koskevasta sääntelystä ks. esim. Alkio 2010: 67 ss.; Parikka & Siikavirta 2010: 4 ss.; Söderlund 2009: 185–187. Ks. myös kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annettu L 1262/1993, jonka alkuperäistä voimassaoloaika v. 1994–2000 on pidennetty L:eilla 964/2000, 914/2003, 979/2006, 749/2008 ja 1523/2011 vuoteen 2016 saakka. Poistojen käytöstä verotuksellisena kannustimena ks. myös Lehtonen 2012a: 23.

¹¹⁴ Ks. HE 94/2012 vp., Penttilä 2013d: 60–61.

¹¹⁵ Ks. HE 175/2012 vp. Osakeyhtiöillä ja osuuskunnilla on edellytysten täytyessä oikeus tehdä elinkeinotoiminnan tulostaan työntekijöilleen maksamiinsa tutkimus- ja kehittämistoiminnan palkkoihin perustuva lisävähennys. Ks. myös Penttilä 2013d: 61–63; Rajamäki 2013: 255 ss.

¹¹⁶ Ks. VNS 3/2013 vp: 30; VeroH 2013: luku 7.

¹¹⁷ Ks. Linnakangas 1987a: 287–291; Tikka 1988: 207; 1990b: 21–22; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:5; Wikström 1994: 5; 1998: 403; 1999: 3; 2006: 11–15. Ks. myös Tikka 2005d: 10; Ylä-Liedenpohja 1992: 342–343.

¹¹⁸ Ks. esim. Niskakangas 2004b: 11–12; 2004d: 19–20; 2011a: 104; Raunio 2004: 319–320.

2.3 Tulokäsitteiden sisällöstä

Verotuksen tulokäsitteen määrittämiseen on eri teoreettisista lähtökohdista johdettuina esitetty erilaisia lähestymistapoja ja ratkaisuvaihtoehtoja. Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa on asiaa käsitelty varsin laajasti. Seuraavassa käsitellään verotettavan tulon määrittämiseksi yleisimmin esitettyjä vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

Tuloteorioista voidaan erottaa kaksi toisilleen vastakkaista perusnäkemyksiä, suppea tulokäsitemalli ja laaja tulokäsitemalli. Suppea tulokäsitemalli sai sisältönsä 1800-luvun saksalaisessa talousteoriassa. Suppeiden tuloteorioiden perusajatuksena on eräin poikkeuksin huomioida yksilön jatkuva taloudellinen toimintakyky tietyn talousajanjakso aikana. Suppeiden teorioiden keskeisenä yhtenä tekijänä on lyhytaikaisia keinotteluvoittoja lukuunottamatta omaisuuden arvonnousun jääminen tulokäsitteen ulkopuolelle.¹¹⁹

Pohjautuen saksalaisen kansantaloustieteen piirissä esitettyihin teorioihin *Kilpi*¹²⁰ on tutkinut kansantalouden tulokäsitetä siltä osin, kuin niillä on merkitystä vero-oikeudellisen tulokäsitteen selvittelyssä. Tulokäsitemalli jaetaan tällöin kulutus-pääomateoriaan, säännöllisyysteoriaan, tuottokategoriateoriaan ja varallisuuden-lisäysteoriaan.

Kulutus-pääomateorian mukainen tulo muodostuu subjektiiviseksi riippuen kulloisestakin taloudellisesta asemasta. Teorian mukaan kulutukseen voidaan käyttää varoja ainoastaan siten, että varallisuus pysyy entisen suuruisena. Muussa tapauksessa taloudellinen kyky tulisi vastaisuudessa heikkenemään. Säännöllisyysteorian mukaan tulo on niiden taloudellisten hyödykkeiden summa, jotka säännöllisesti uusiutuvat. Epäsäännölliset ja satunnaiset tulot eivät tämän mukaisesti kuuluisi tulokäsitteen piiriin. Lähdeteoriassa on kysymys pysyvistä lähteistä peräisin olevista tuloista, joille on ominaista niiden säännöllisyys.¹²¹

Tuottokategoriateorian mukaisesti kaikki taloudellisesta toiminnasta kertyvä tuotto kuuluvat tuloon. Ratkaiseva merkitys on tällöin sillä, mikä sisältö taloudelliselle toiminnalle annetaan. Yrittäjätoiminnassa ei kuitenkaan ole tavallisesti mahdollisuutta erottaa toisistaan tuotannolliseen työhön ja muuhun perustuvaa

---

¹¹⁹ Ks. Juusela 1998: 67; Kukkonen, Matti 1994: 39–40; Mähönen 2001: 256–259; Wikström 2008: 8.

¹²⁰ Ks. Kilpi 1952: 25–26; 1969a: 172–173.

¹²¹ Ks. Kilpi 1952: 26–28; 1969a: 173. Ks. myös Kukkonen, Matti 1994: 39–40; Mähönen 2001: 257.

osaa lopullisesta tuloksesta. Lahjoja ja satunnaisia voittoja ei teorian sovellustusten mukaan pidettäisi tulona, mutta spekulatiiviset arvonnousut luettaisiin tuloon kuuluvaksi.¹²²

Edellä mainittuja kulutuspääomateoriaan, säännöllisyysteoriaan, lähdeteoriaan ja tuottokategorioteoriaan liittyviä tuloteorioita voidaan pitää suppean tulokäsitteen piiriin kuuluvina tuloteorioina. Omaisuuden arvonnousut jäisivät pääsääntöisesti niiden ulkopuolelle lyhytaikaisina keinotteluvoitoina pidettäviä tuloja lukuunottamatta.¹²³

Suppeista tuloteorioista voidaan mainita myös *Hicksin*¹²⁴ tuloteoria. Tämän teorian mukaisesti tuloksi katsotaan määrä, jonka yksi henkilö voisi kuluttaa verovuoden aikana ja hän voisi pitää yllä saman reaalisien kulutustason seuraavanakin vuonna jäljelle jääneiden resurssien avulla.

Varallisuudenlisäysteorian mukainen tulokäsite katsotaan kuuluvaksi laajan tulokäsitteen piiriin¹²⁵. Ensimmäisenä laajan tulokäsitteen esitti ruotsalainen *Davidson*¹²⁶. Tunnetummaksi laajan tulokäsitteen esittäjänä tuli kuitenkin myöhemmin aateloitu saksalainen *Schanz*^{127 128}. Tuloksi katsotaan varallisuudenlisäysteoriassa tietyn ajanjakson kuluessa tapahtunut puhtaan varallisuuden lisäys mukaan lukien hyödykkeiden käytöt ja myös muilta saadut rahanarvoiset suoritukset. Mainitun tulon kertymisessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että tulon saaja voi käyttää tämän tulon vähentämättä aikaisempaa varallisuuttaan.¹²⁹

Realisoitumattomien voittojen lukeminen verotuksellisen tulokäsitteen piiriin *Schanzin* esittämässä teoriassa ei käy ilmi hänen esityksestään. Tältä osin on *Lion*¹³⁰ katsonut, että tarkoituksena on ollut liittää kansantaloudelliseen tulokäsitteeseen myös realisoitumattomat arvonnousut. Sen sijaan verotukselliseen tulokäsitteeseen ei realisoitumattomia arvonnousuja olisi teoriassa

¹²² Ks. Kilpi 1952: 29; 1962a: 439; 1969a: 173; Kovero 1935: 48–49; Kukkonen, Matti 1994: 40; Mähönen 2001: 257. Ks. myös esim. Andersson 1965b: 151; 1966: 65; 1968: 96; Kilpi 1955: 31–32; 1956: 240.

¹²³ Ks. Kukkonen, Matti 1994: 39; Mähönen 2001: 257.

¹²⁴ Ks. Hicks 1968: 272–282; Mähönen 2001: 258; Riistama 1978: 24; Ylä-Liedenpohja 1982: 176.

¹²⁵ Ks. Kilpi 1962b: 489.

¹²⁶ Davidson 1889: 82–83. Ks. myös Mutén 2001: 10; Zimmer 2003: 395.

¹²⁷ Schanz 1896. Ks. myös Andersson 1961: 240; 1962: 147–148; Goode 1977: 8; Mutén 1967: 25; 2001: 10; Zimmer 2003: 395.

¹²⁸ Vuodesta 1908 von Schanz, ks. Brockhaus Enzyklopädie 1973: 564; Waldhoff 2005: 559.

¹²⁹ Ks. Schanz 1896: 5–6, 23–24. Ks. myös Kilpi 1952: 29–30; 1969a: 173; Kovero 1935: 37; Lindberg 1934: 53; Willgren 1911: 285–286.

¹³⁰ Lion 1928: 281–282.

sisällytetty¹³¹. *Davidson*¹³² katsoi teoriaansa edelleen kehittäessään, että arvonnousujen tuli olla realisoituneita¹³³. *Davidson* keskittyi teoriassaan puhtaasti tuloverotukseen liittyviin kysymyksiin¹³⁴.

Laajaa tulokäsitetä edelleen kehitettäessä on tulona pidetty kulutuksen ja varallisuuden arvon reaalisen muutoksen summaa tietyn periodin aikana. Tuloon sisältyvät tällöin palkkojen, vuokrien, korkojen, osinkojen ym. normaalien ja säännöllisten tulojen lisäksi myös perinnöt, lahjat ym. tilapäiset tulot. Samoin tuloon kuuluu omaisuuden reaalinen arvonnousu periaatteen mukaisesti jo syntyhetkellä. Esimerkiksi korkokannan laskusta johtuva pääomavoitto luetaan tuloon kuuluvaksi. Tulosta puolestaan vähennetään maksetut korot ja reaaliset arvonalennukset.¹³⁵

*Fisher*¹³⁶ perusti tulokäsitteensä kulutukseen. *Fisher* katsoi tulon olevan sama kuin kulutus. Fisherin mukaan pääoma-arvon mahdollista lisäystä ei tule sekoittaa tuloon, vaan nämä ovat hänen käsityksensä mukaan eri asioita. *Fisherin* tulokäsitetä on moitittu yksipuoliseksi ja suppeaksi sen jättäessä säästämisen kokonaan tulon piirin ulkopuolelle¹³⁷. Tulokäsite, johon sisältyy myös joko positiivinen tai negatiivinen säästäminen, onkin tämän johdosta katsottu monipuolisemmaksi ja täydellisemmäksi¹³⁸. *Honko*¹³⁹ määritteli täydellisen tulokäsitteen pääomalle laskettavana korkona. Tällöin vuoden lopun ja alun pääoma-arvojen erotus lisättyinä pääomasta vuoden aikana tehdyillä vähennyksillä (ulosotoilla) muodostaa yrityksen täydellisen tuloksen. Tulon muodostumisen kohdalla *Honko* tuo esille myös tuotannontekijöiden ja suoritteiden välisen ajallisen porrastuksen samojenkin tuotannontekijöiden ja niistä aiheutuvien menojen välille. Tällöin niiden välille syntyy eräänlainen arvojärjestys.¹⁴⁰

*Ylä-Liedenpohja*¹⁴¹ katsoo, ettei *Fisherin* käsite kuulu lainkaan tulokäsitteiden joukkoon. Samoin *Kovero*¹⁴² katsoi, ettei *Fisherin* tulokäsite kuulu tulokäsit-

¹³¹ Ks. Mutén 2007: 264.

¹³² Davidson 1922: 242.

¹³³ Ks. myös Andersson 1961: 240; 1962: 148; Kilpi 1952: 30, vrt. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 26; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 33.

¹³⁴ Ks. Davidson 1923: 71.

¹³⁵ Ks. Goode 1977: 7–10; Haig 1921: 59–60; Juusela 1998: 67; Kukkonen, Matti 1994: 41–42; Mähönen 2001: 258–259; Simons 1962: 50, 60–62; Ylä-Liedenpohja 1979: 10; 1982: 176–177. Ks. myös Mutén 1959: 18–23; Wikström 2008: 7–8. Ks. myös Myrsky 2013: 137 ss.

¹³⁶ Fisher 1930: 52, 164, 235; 1939: 359. Ks. myös Lindberg 1934: 55.

¹³⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 5–6; Riistama 1978: 24.

¹³⁸ Ks. Honko 1959: 42.

¹³⁹ Honko 1959: 56.

¹⁴⁰ Ks. Honko 1959: 26; Saario 1949: 172–172.

¹⁴¹ Ylä-Liedenpohja 1982: 177.

teiden joukkoon eikä se olisi tavallisesta kulutuksen käsitteestä muutenkaan eroava. *Fisherin* vaikutus tuloteorioiden kehityksessä on kuitenkin ollut huomattava. Esimerkiksi *Kaldor*¹⁴³ on tämän pohjalta laatinut mallin tuloverotuksen korvaavasta kulutusverotuksesta tulon käytännön määrittämisen ollessa hänen mukaansa periaatteessa ratkaisematon ongelma.¹⁴⁴ *Atkinson & Stiglitz*¹⁴⁵ ovat käsitelleet mm. optimaalisen verotuksen ongelmaa. Optimaalinen veroteoria perustuu *Pareto*-optimaalisuuteen, jossa pyritään löytämään haluttu veromäärä mahdollisimman pienin kokonaiskustannuksin.¹⁴⁶

Realisoitumattomien pääomavoittojen verotusmalleja on edelleen kehitetty mm. inflaation huomioimiseksi verotukseen vaikuttavana tekijänä¹⁴⁷. Inflaation vaikutusta verotukseen on käsitellyt myös *King*¹⁴⁸ investointien yhteydessä sekä *Diamond*¹⁴⁹ mm. pääomavoittojen yhteydessä. *Meyer*¹⁵⁰ on tarkastellut yrityksen verotettavaa tulosta inflaatiotaloudessa oikeiksi katsomansa taloudelliset poistot huomioimalla laajakäsitteisen tulon periaatteiden kannalta¹⁵¹.

Edellä mainitut tuloteoriat, kuten eivät muutkaan tuloteoriat, ratkaise käytännön tuloslaskennan järjestelyssä esiintyviä ongelmia. Teoreettisesti oikeaoppisten näkökohtien huomioon ottaminen saattaa kohdata ylivoimaisia esteitä esimerkiksi näyttökysymysten suhteen. Tämän johdosta joudutaan käytännössä usein turvautumaan erilaisiin sovinnaisuussääntöihin kohtuullisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Myös yhteiskunnalliset näkökohdat voivat vaikuttaa muutoin valitusta teoriasta poikkeaviin ratkaisuihin. Näiden teorioiden kautta on kuitenkin saatavissa viitteitä verotettavan tuloksen ratkaisemiseksi.¹⁵²

Elinkeinotulon verotuksessa annettu konsernituki, kuten muutkin menot, voivat liittyä verovelvollisen elinkeinotoimintaan joko välittöminä tai välillisinä tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvinä menoina. Toisaalta vastaanotettu konsernituki pääsääntöisesti joko lisää elinkeinotulon verotuksessa verotettavaa

---

¹⁴² Kovero 1935: 35.

¹⁴³ Kaldor 1955: 70.

¹⁴⁴ Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 5–6; Myrsky 1998: 251–252; Tikka 1990b: 91.

¹⁴⁵ Atkinson & Stiglitz 1980.

¹⁴⁶ Mähönen 2001: 261.

¹⁴⁷ Meade 1978: 143; Ylä-Liedenpohja 1979: 10–11; 1982: 179. Ks. lisäksi myös Myrsky & Linnakangas 2002: 9.

¹⁴⁸ King 1977: 241–243.

¹⁴⁹ Diamond 1975: 240–241.

¹⁵⁰ Meyer 1981.

¹⁵¹ Tähän liittyvästä kritiikistä ks. Ylä-Liedenpohja 1982: 179–180. Ks. myös Becker 1965: 516–517; Riistama 1978: 107–110; Vainio 1981: 70–71.

¹⁵² Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 5–6. Ks. myös Andersson & Linnakangas 2006: 112.

tuloa tai pienentää verotuksessa vahvistettavaa myöhemmin vähennyskelpoista tappiota. Tulojen ja menojen veronalaisuus ja vähennyskelpoisuus verotuksessa voi valitun tai sovelletun tulokäsittelyn lisäksi riippua kuitenkin erilaisista yhteiskunnallisista ja/tai verokilpailullisista ym. näkökohdista.

Vuoden 2004 verouudistuksen yhteydessä säädettiin tutkimuskohteena oleva konsernituki EVL 16 §:n mukaisesti vähennyskeltottomaksi menoksi lain edellytysten täytyessä. Säännös liittyy samassa yhteydessä säädettyyn käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapauteen tietyin edellytyksin. Mainituista osakkeista saatavien luovutusvoittojen ollessa verovapaita ovat myös luovutustappiot verotuksessa vähennyskeltottomia. Konsernituen vähennyskeltottomuutta perusteltiin HE:ssä sillä, ettei muidenkaan kuin omana pääomana tehtyjen sijoitusten mainittuihin yhtiöihin tulisi verojärjestelmän johdonmukaisuuden perusteella olla vähennyskelpoisia. Konsernituen vähennyskeltottomuutta perusteltiin lisäksi tarkoituksella estää verovapaasti luovutettavan osakkeen hankintamenon vähennyskeltottomuuden kiertäminen tämän avulla.¹⁵³ Saatavan konsernituen veronalaisuuteen ei tässä yhteydessä kuitenkaan miltään osin puututtu.

2.4 Aikaisempien lakien tulokäsittelystä

Aikaisemman lainsäädännön aikana toimitettiin elinkeinotulon verotus erikseen valtionverotuksessa ja erikseen kunnallisverotuksessa silloisten säännösten mukaisesti. EVL:n säätämisen myötä saatettiin määräykset elinkeinotoiminnasta saadun verotettavan tulon laskemisesta samojen säästöjen piiriin valtion- ja kunnallisverotuksessa. Säädökset olivat monilta osin vanhentuneita ja niitä oli muutettu lukuisia kertoja sekä väliaikaisesti että pysyvästi. Sekä TOL:n, KKunA:n että MKunA:n katsottiin ehkäisevän elinkeinoelämälle tärkeiden tehokkaiden pääomamarkkinoiden muodostuminen. Samoin monet eri arvostussäännökset saattoivat johtaa mm. liiallisiin varastoinvestointeihin. Myös eri alat ja yritykset olivat mainittujen säännösten voimassa ollessa toisistaan poikkeavassa asemassa.¹⁵⁴

Tässä tutkimuksessa käytetyssä oikeuskirjallisuudessa ensimmäiset konsernitukea¹⁵⁵ koskevat oikeustapaukset ovat 1960-luvulta. Tuolloin silloisen termino-

---

¹⁵³ HE 92/2004 vp: 31, 38–39.

¹⁵⁴ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 3.

¹⁵⁵ Silloisen terminologian mukaan konserniavustus.

logian mukainen konserniavustuksen käsite oli kuitenkin ilmeisen epämääräinen. Kysymyksessä oli sekä verotuksessa vähennyskelpoisiksi että vähennyskelvottomiksi katsottavia ratkaisuja. Lisäksi eräät verotuksellisesti moitittavat ratkaisut katsottiin mainitun käsitteen piiriin kuuluviksi.¹⁵⁶

Vuoden 1969 alusta voimaan tullut EVL korvasi valtionverotuksessa tuolloin voimassa olleen TOL:n elinkeinotulon määrittämistä koskevat säännökset. TOL:n muutoksella¹⁵⁷ säädettiin samalla elinkeinotoiminnan tuloksen vahvistamisesta erikseen. TOL oli korvannut aikaisemmin voimassa olleen vuoden 1924 ETOL:in. Vuoden 1924 laki rakentui tätä ennen voimassa olleelle ensimmäiselle pysyväälle¹⁵⁸ tulo- ja omaisuusverolaille vuodelta 1920, EETOL:lle. Vuoden 1920 lain esikuvana ja lain sisältöön olennaisesti vaikuttaneena esimerkkinä oli Ruotsin vastaava lainsäädäntö.¹⁵⁹

Valtionverotuksen tapaan korvasi EVL elinkeinotulon määrittämistä koskevat aikaisemmat säännökset kunnallisverotuksessa. Kaupunkien ja maalaiskuntien kunnallisverotusta koskeviin asetuksiin¹⁶⁰ otettiin EVL:n säätämisen yhteydessä viittaukset elinkeinotoiminnan tuloksen vahvistamisesta erikseen niitä koskevilla asetuksilla¹⁶¹. Kunnallisverotuksessa määritettiin elinkeinotulo ennen EVL:ia kaupungeissa KKunA:n ja maalaiskunnissa MKunA:n sekä ennen tätä EMKunA:n mukaisesti. KKunA:ta ja MKunA:ta muutettiin ennen EVL:n

¹⁵⁶ Ks. Voipio 1967a: 44; 1967b: 42, 58, 108, 109; 1971: 102.

¹⁵⁷ HE 172/1967 vp: 30, 42 (L 364/1968).

¹⁵⁸ Ennen vuoden 1920 EETOL:ia tulojen verotus valtiolle oli järjestetty tulosuostunnaksi. Valtiopäivillä 1863–1864, 1867, 1872, 1877–1878 ja 1988 annettiin Keisarillisen Majesteetin Armolliset Julistukset suostuntaverosta vuosille 1865–1885 (10/1865, 2/1868, 6/1873, 17/1878 ja 4/1883) sekä niiden voimaansaamiseen liittyvät A:t (23/1865, 19/1868, 16/1873, 18/1878 ja 8/1883). Lisäksi alkaneen maailmansodan aikana ennen vuoden 1920 lakia säädettiin eräitä tilapäisiä verolakeja. Esim. vuosilta 1917–1919 oli voimassa L:t tulojen suostuntaveroista (180/1918, 133/1919 ja 211/1920); ks. näistä tarkemmin Kilpi 1962b: 15–17; Lainvalmistelukunta 1934: 53; Lindberg 1934: 118–119, 133–140; Lohiniva-Kerkelä 2003a: 46–51; 2003b: 59–62; Myrsky 1997: 408–410; Tarjanne 1939: 23; Turkkila 2011: 47–51; Wikström 1985: 21–22, 29–32, 34, 40, 93–99; 1999: 130; ks. myös Lehtonen 2002: 673; 2005b: 161; Virtanen 2002: 65.

¹⁵⁹ Ks. Andersson 1984a: 389–390; 1986d: 18; Heikkinen & Tiihonen 2009b: 132–133; Kilpi 1962d: 17; Lainvalmistelukunta 1934: 53; Lehtonen 1986a: 68; Lindberg 1934: 254–255; Rekola 1947: 7; Ryyänen 1996a: 57; Saarialho 1925: 8; Tarjanne 1939: 24, 26; Turkkila 2011: 51–55; Wikström 1985: 118–119, 136–137, 176.

¹⁶⁰ ETOL:n korvannut TOL:n antamisen yhteydessä esitettiin myös kunnallisverotusta koskevien KkunA:n ja MkunA:n muuttamista mm. taksoituksen osalta ja kunnallisverotusta koskevat muutokset toteutettiin tässä yhteydessä A:lla 889/1943 ja 891/1943; ks. HE 78/1943 vp:1–2, 4.

¹⁶¹ Ks. HE 172/1967 vp: 30, 44–45; A 365/1968 ja 366/1968.

säättämistä lukuisia eri kertoja¹⁶². Elinkeinotoiminnasta saatua verotettavaa tuloa koskevat säännökset poikkesivat toisistaan sekä TOL:n, KKunA:n että MKunA:n osalta. Käytännön verotustoiminassa niiden sisältöä oli kuitenkin jo vakiintuneesti tulkittu samalla tavoin. Säädöksen sisällön poiketessa kuitenkin olennaisesti toisistaan oli niiden käytännön merkitys verotuksessa vakiintuneen oikeuskäytännön varassa.¹⁶³

Aikaisemmin voimassa olleiden kunnallisverotusta koskevien KKunA:n ja MKunA:n tulokäsite oli epämääräinen¹⁶⁴. Niiden sisältö sai käytännössä selkeyttä ensimmäisen pysyvän valtion tuloverotusta käsittelevän EETOL:n antamisen jälkeen. Tämän jälkeinen kehitys on aikaisemman lainsäädännön voimassa ollessa johtanut tulokäsitteen muotoutumiseksi samanlaiseksi sekä valtion- että kunnallisverotuksessa¹⁶⁵. TOL:n sekä KKunA:n ja MKunA:n säännöksiä tulkittiinkin edellä todetun mukaisesti käytännössä samalla tavalla¹⁶⁶. Tulokäsite pysyi kutakuinkin samanlaisena sekä vuosien 1920, 1924 ja 1943 EETOL:ssa, ETOL:ssa että TOL:ssa¹⁶⁷. EETOL pohjautui pitkälti Ruotsin tuolloin voimassa olleeseen tuloverotusta koskevaan säännöstyöhön¹⁶⁸. Tulokäsitteet sekä verotettavan tulon määrään vaikuttavat tuloista tehtävät vähennykset ovat kuitenkin mainittujen verolakien soveltamisessa poikenneet käytännössä jossain määrin toisistaan.

EETOL:n 10 §:ssä määritettiin veronalaiseksi tuloksi kaikki rahassa saadut ja rahanarvoiset vuositulot. Lisäksi mm. satunnaiset voitot sisällytettiin eräin edellytyksin veronalaisiin tuloihin. Lakiin sisältyi myös luettelo tuloista, joita ei katsottu veronalaisiksi. Veronalaisista tuloista oli lain 12 §:n mukaisesti lupa vähentää kaikki tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuvat kustannukset eräin rajauksin. EETOL:n 10 §:n mukaisesti tuloksi, jonka perusteella veroa oli suoritettava, katsottiin eräin rajoituksin verovelvollisen rahassa saadut ja rahanarvoiset vuositulot. Lain 12 §:n mukaisesti tuloa arvioitaessa oli lupa vähentää kaikki tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset edellä mainituin rajoituksin. Tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuviksi kustannuksiksi katsottiin tällöin yleensä kuitenkin vain ne menot, mitkä olivat

---

¹⁶² Verotettavan tulon taksoitusta koskevat perusteelliset muutokset mainittuihin A:iin annettiin tätä ennen maalaiskuntien osalta A:lla 15/1922 sekä kaupunkien osalta A:lla 16/1922; ks. KM 1921 N:o 18: 4; Lainvalmistelukunta 1934: 48–50; Laurila & Ahla 1930: 13.

¹⁶³ KM 1967: B 36: 7. Ks. myös esim. Heikkinen & Tiihonen 2009b: 456–457.

¹⁶⁴ Kilpi 1969a: 171.

¹⁶⁵ Kilpi 1969a: 171.

¹⁶⁶ KM 1967: B 36: 7.

¹⁶⁷ Kilpi 1969a: 172.

¹⁶⁸ Andersson 1984a: 392; Kilpi 1969a: 172.

välittömästi aiheutuneet kyseisen tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä.¹⁶⁹ Kunnallisverotuksessa elinkeinotuloihin tuli lukea kaikki ne tulot, mitkä elinkeinon, liikkeen tai ammatin harjoittamisesta on saatu vuositulona, liikevoittona tai muulla tavoin. Elinkeinotulosta sai vähentää tarpeelliset vuotuiset käyttö- ja kunnossapitokustannukset tietyin rajoituksin.¹⁷⁰

TOL 14 §:n mukaisesti veronalaisiksi tuloiksi katsottiin tietyin rajoituksin verovelvollisen rahassa saadut ja rahanarvoiset vuositulot. Laissa ei tarkemmin lueteltu niitä tulolähteitä, joista saatua varallisuudenlisäystä olisi pidettävä veronalaisena tulona. Lain tulokäsité ei perustunut puhtaasti lähdeteorioihin. Myöskään varallisuudenlisäysteoria ei sellaisenaan ollut lain perusteena, vaan veronalaisen tulon käsite kulki näiden kahden mainitun teorian välillä.¹⁷¹

Kilpi katsoi myös saksalaisilla tuloteorioilla olleen varsin suuren merkityksen tuloverolainsäädäntöämme tuolloin muotoiltaessa. Tähän pohjautuen hän päätyi siihen tulokseen, että TOL:n tulokäsité olisi muodostunut aikaisemmin mainituista säännöllisyys-, lähde-, tuottokategoria- ja kulutuspääomateorioista.¹⁷² TOL:ssa olikin *Kilven* mukaan erityisiä piirteitä säännöllisyysteoriaan sekä tuottokategoriasteoriaan liittyen¹⁷³. Sen sijaan varallisuudenlisäysteoria ei ilman lain nimenomaisia säännöksiä muutoin kuulunut lain tulokäsitteen piiriin¹⁷⁴. Tulokäsitteen on katsottu olevan myös lähinnä säännöllisyysteoriaa, mutta hieman kulutuspääomateoriaa kohti laajennettuna¹⁷⁵. *Anderssonin*¹⁷⁶ mukaan tulokäsité on Suomen vero-oikeudessa aikaisemmin ollut lähempänä lähdeteorioiden kuin varallisuudenlisäysteorioiden tulokäsitettä. Tulokäsitteen katsottiin edellä todetun perusteella olleen suunnilleen samansisältöinen sekä TOL:ssa, KKunA:ssa että MKunA:ssa¹⁷⁷.

TOL 25 §:n mukaisesti tuloa määrättäessä oli lupa vähentää tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset. Mainittu säännös sisälsi yleissäännöksen luonnollisista vähennyksistä¹⁷⁸. *Kilpi* jakoi kulut neljään ryhmään eli henkilökohtaisiin kuluihin, luonnollisiin vähennyksiin, sijoituksiin ja pääoma-

¹⁶⁹ Saarialho 1925: 55.

¹⁷⁰ Laurila & Ahla 1930: 126–129, 253–254.

¹⁷¹ Rekola 1947: 88–89.

¹⁷² *Kilpi* 1969a: 173–174; 1970a: 4.

¹⁷³ *Kilpi* 1962a: 511; 1962c: 451.

¹⁷⁴ *Kilpi* 1962b: 517.

¹⁷⁵ *Kilpi* 1952: 79.

¹⁷⁶ *Andersson* 1961: 240.

¹⁷⁷ *Kilpi* 1952: 79–80; KM 1967: B 36: 7.

¹⁷⁸ *Ikkala, Olli* 1962: 5; *Rekola* 1947: 221.

vähennyksiin¹⁷⁹. Näistä henkilökohtaiset kulut eivät olleet tulon hankkimisesta johtuneita kustannuksia TOL:n nimenomaisen säännöksen perusteella. Luonnollisille vähennyksille oli luonteenomaista pyrkimys uuden tulon hankkimiseen ja ne olivat lain tarkoittamia tulon hankkimis- ja vähentämiskustannuksia. Sijoituksille oli tunnusmerkittistä uuden tuotanto-ominaisuuden hankkiminen. TOL 28 §:n mukaista vähennyskelvotonta pääomanvähennystä ei ollut laissa lainkaan määritelty¹⁸⁰. Myöskään HE:ssä¹⁸¹ ei pääomanvähennyksen käsitteen sisältöä milteään osin käsitelty. Tämän sisältö jäikin sovellettavan oikeuskäytännön varassa muotoutuvaksi käsitteeksi. Pääomanvähennyksen luonteenomaisena piirteenä oli, ettei mainitusta kulusta synny vastaavaa tuottoa¹⁸². Pääomanvähennys tuli oikeuskäytännössä kysymykseen muun ohella esimerkiksi ennalta arvaamattomien menetysten ja ansiotoiminnasta erillisten irrallisten vahinkojen¹⁸³ kautta¹⁸⁴. Samoin voitiin katsoa esim. osakkeiden arvonalennuksen kuuluvan kyseisen vähennyskelvottoman käsitteen piiriin. Esimerkkinä tästä voidaan esittää seuraava KHO:n ratkaisu.

Ratkaisussa KHO 1966 II 570 pysytettiin KVL:n vuodelle 1966 antama ennakkotieto, jonka mukaisesti yhtiöltä evättiin oikeus vähentää holding-yhtiönsä kautta omistamiensa näkkileivän valmistusta harjoittavan tehtaan toiminnan lopettamisesta johtuvan alankomaalaisen yhtiön osakkeiden arvon alentuminen liiketoiminnasta vähennyskelvoina kustannuksena.

Myöskään mm. tapauksessa KHO 1948 II 34 ei vähennysoikeutta osakkeiden arvon alenemisen johdosta myönnetty. Kysymyksessä oli ulkomaille perustettu myyntiyhtiö, jonka osakkeiden arvon alentumista ei hyväksytty verotuksessa vähennyskelvoiseksi.¹⁸⁵

Sittemmin EVL:n säätämisen jälkeen mainitunlaiset arvonalennuskirjaukset tulivat verotuksessa vähennyskelvoiksi EVL 42 §:n 1 momentin mukaisena ennen kuin tämä mahdollisuus vuoden 2004 lainmuutoksella poistettiin. Ennen vuoden 2004 lainmuutosta voitiin mm. tytäryhtiöön tehty pääoman luonteinen

---

¹⁷⁹ Kilpi 1952: 113–114. Ks. myös Andersson 1961: 239.

¹⁸⁰ Kilpi 1952 113–114.

¹⁸¹ HE 77/1943 vp.

¹⁸² Kilpi 1952: 117.

¹⁸³ Ks. vähennysoikeuden epäamisestä TOL:n sekä aikaisemman lainsäädännön aikana esimerkiksi KHO 1921 II 843, KHO 1922 II 328, KHO 1934 II 238, KHO 1939 II 1859, KHO 1944 II 523, jolloin oli kyse onnettomuuksista; KHO 1942 II 548, KHO 1945 II 398, jolloin vahinko aiheutui sodanaikaisista ilmapommituksista; Kilpi 1952: 268. Ks. myös Rekola 1945: 241–250.

¹⁸⁴ Rekola 1947: 233–235.

¹⁸⁵ Kilpi 1952: 278.

sijoitus osakkeiden arvonalennuksen muodossa vähentää verotuksessa annettuna konsernitukena.¹⁸⁶

TOL 25 § oli sanamuotonsa perusteella tulkittavissa hyvinkin laajasti. Tulkintaa kuitenkin supistivat TOL 27 §:n rajoittavat säännökset¹⁸⁷. Samoin lain 28 §:n 4 kohdassa säädettiin edellä mainitun pääomavähennykseksi katsottava tappio vähennyskelvottomaksi elinkeinotoiminnassa. Lain tarkoittamat tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuvat kustannukset voivat olla luonnollisia vähennyksiä sekä välittöminä että välillisinä kustannuksina¹⁸⁸. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että luonnollisina vähennyksinä olisivat tulleet kysymykseen kaikki liikkeestä tai elinkeinosta aiheutuneet kulut¹⁸⁹.

TOL:ssa käytetyn veronalaisiin tuloihin sekä niistä tehtävistä vähennyksistä käytettyyn terminologiaan liittyen Ikkala¹⁹⁰ esitti liiketaloudelliseen kirjallisuuteen perustuen eräitä selventämistarpeita. TOL 14 §:ssä säädettiin veronalaisiksi vuositulot. Tuloa arvioitaessa oli lain 25 §:n mukaisesti lupa vähentää tähän liittyvät kustannukset. Terminologia toistui samanlaisena myös muissa lainkohdissa. Tällöin käytetty terminologia ei huomionnut verotuksen laajuus- ja jaksottamisongelman toisistaan erottamista. EVL:n säätämisen myötä mainitut kysymykset tulivat elinkeinotulon verotuksessa kattavammin huomioiduksi.¹⁹¹

Elinkeinotulon verotus perustui ennen EVL:ia rajoitettuun tulokäsitteeseen¹⁹². Ensimmäinen tuloverotuksessa pysyvä laki, EETOL, pohjautui suppeisiin saksalaisiin tuloteorioihin¹⁹³. Samoin myöhemmät tuloverolait sisälsivät suppean tulokäsitteen¹⁹⁴. TOL:n mukaista tulokäsitettä voidaan myös pitää suhteellisen suppeana¹⁹⁵. Verolakien tulokäsitteeseen lieneekin aikoinaan vaikuttaneet eniten edellä esitetyn mukaan suppeaksi katsottavat lähdeteoriat¹⁹⁶. Suppeaksi katsotta-

¹⁸⁶ Ks. tarkemmin alaluvussa 4.3.3.7 esitetty.

¹⁸⁷ Vähennyskelvottomia TOL 27 §:n mukaan olivat esim. erilaiset henkilökohtaiset kustannukset, korko omalle pääomalle ja sijoitukset liikkeen laajentamiseen, ks. Andersson 1961: 240.

¹⁸⁸ Ikkala, Olli 1962: 67; Kilpi 1952: 124.

¹⁸⁹ Kilpi 1952: 124–125.

¹⁹⁰ Ikkala, Olli 1965.

¹⁹¹ Ks. Ikkala, Olli 1965: 208–210.

¹⁹² Ks. Andersson 1963: 71–72.

¹⁹³ Kukkonen, Matti 1994: 137.

¹⁹⁴ Kukkonen, Matti 1994: 137.

¹⁹⁵ Andersson & Linnakangas 2002: 109.

¹⁹⁶ Andersson 1961: 249; Andersson & Linnakangas 2002: 110. Vrt. kuitenkin edellä mainitut esitykset muiden suppeiden tuloteorioiden vaikutuksesta aikaisempaan verolainsäädäntöön. Ks. Kilpi 1952: 79; 1962a: 511; 1962c: 451; 1969a: 173–174; 1970: 4.

vien tulokäsitteiden perusteella konsernituen käyttömahdollisuus lienee ollut varsin rajoitettu. Esimerkiksi TOL:n voimassaolon aikana olisi ilmeisesti usea myöhemmässä oikeuskäytännössä EVL 7 §:n perusteella vähennyskelpoiseksi konsernitueksi katsottu menoerä jäänyt verotuksessa hyväksymättä.

2.5 EVL:n tulokäsitteestä

HE:ssä¹⁹⁷ EVL:n säätämiseksi käytetty terminologia perustuu liiketaloustieteessä tuolloin vakiintuneeseen yrityksen tuloksen määrittämisessä käytettyjen suureiden nimityksiin. Yrityksen katsotaan hankkivan markkinoilta tuotannontekijöitä, yhdistävän nämä tuotannontekijät suoritteiksi luovuttaen sitten näin syntyneet suoritteet markkinoille. Tuotannontekijöiden hankinnasta suoritettu vastike on meno ja suoritteiden luovutuksesta saatu vastike on tulo. Yrityksen tulot ja menot joudutaan käytännön syistä paloittelemaan useampiin ajanjaksoihin, joko verovuosiin tai muihin vastaaviin laskentakausiin.

Edellä mainittu jaksottamisongelma voidaan ratkaista mm. siten, että tulo kohdistetaan siihen laskentakauteen, esimerkiksi verovuoteen, joihin kohdistettuja tuloja ne ovat kerryttäneet. Liiketaloustieteessä vakiintuneen terminologian mukaan menon verovuodelle jaettua osaa nimitetään kuluksi ja tulon verovuodelle jaettua osaa tuotoksi. Verovuoden tulos muodostuu verovuodelle jaksotettujen tulon ja tulonosien sekä menon ja menonosien erotuksen suuruiseksi. Laskentakauden tilinpäätöksessä menot jakaantuvat kulujen lisäksi myöhemminä tilikausina vähennettäviksi aktiivoiksi. Tulot puolestaan jakaantuvat tuottojen lisäksi myöhemminä laskentakausina tulouttaviksi passiivoiksi.¹⁹⁸

Edellä kuvatut meno-tulo-teorian lähtökohdat ja perusajatukset ovat olleet eräänä pohjana EVL:ia laadittaessa. Eräänä keskeisenä käsitteenä meno-tulo-teoriassa on realisointiperiaate¹⁹⁹, jolloin myös veronalaisena tulona pidettäisiin vain realisoitunutta tuloa. Vastaavasti vähennyskelpoisena menona pidettäisiin vain realisoitunutta menoa. Meno-tulo-teorian perusajatuksia ei kuitenkaan kaikilta osin ole lakia säädettäessä täysin toteutettu.²⁰⁰ Myös myöhemmät lainmuutokset ovat monelta osin poikenneet edellä mainituista perusajatuksista. Lisäksi tuloja

---

¹⁹⁷ HE 172/1967 vp.

¹⁹⁸ Saario 1969: 19–21; 83–85.

¹⁹⁹ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 42. Ks. myös Andersson 2005a: 391–392.

²⁰⁰ Ks. HE 172/1967 vp: 3–4; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 7–14; KM 1966B86: 7–9; Myrsky & Linnakangas 2006: 70–71; Saario 1969: 19–21, 83–85; Tikka 1995b: 15; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:6–7.

on voitu säätää verovapaiksi ja menoja verotuksessa vähennyskeltottomiksi myöhempienkin lainmuutosten yhteydessä. Tämän tutkimuksen mielenkiinto kohdistuukin viimeksimainituista erityisesti EVL 16 §:n 7 kohtaan, jonka mukaan tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole laissa tarkemmin määritellyille yhtiöille annettu lain tarkoittama konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot.

Eräät myöhemmät EVL:iin tehdyt muutokset ovatkin vähentäneet meno-tulo-teorian merkitystä EVL:n selväpiirteisenä taustamallina ²⁰¹. Verolakiemme tulokäsitteseen ei aikaisemmin ole sisältynyt verovelvollisen varojen realisoitumattomuutta arvonnousua ²⁰². EVL 5 §:n esimerkkiluetteloon veronalaisista elinkeinotuloista on lain säätämisen jälkeen eri lainmuutoksilla lisätty ja muutettu määräykset eräiden realisoitumattomien arvonnousujen lukemisesta veronalaiseksi tuloksi eräissä tapauksissa.²⁰³ Realisoitumattoman tulon lukeminen veronalaiseksi tuloksi onkin poikkeus edellä mainitusta realisoitiperiaatteesta ²⁰⁴.

EVL:ssa omaksuttiin aikaisempaan lainsäädäntöön nähden tätä laajempi tulokäsitys. Samoin myös menon vähennyskelpoisuus muodostui EVL:ssa aikaisempaa laajemmaksi. Menon vähennyskelpoisuuden lähtökohtana on ollut kaikkien sekä välittömien että välillisten menojen liittyminen tulon hankkimiseen

---

²⁰¹ Mähönen 2001: 267; Tikka 1995b: 15.

²⁰² Andersson 1995b: 106.

²⁰³ Vuonna 1977 lisättiin 5 §:n esimerkkiluetteloon veronalaisista tuloista uudeksi 6 kohdaksi vakuutusyhtiöiden ym. kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus, ks. HE 142/1977 vp: 2 (L 1001/1977); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 61–64. Mainittua kohtaa tarkennettiin lainmuutoksella vuonna 1998, ks. Andersson & Ikkala 2000: 85–87; HE 266/1998 vp: 1–2 (L 1158/1998). Vuonna 2002 lisättiin 5 §:ään uusi 6 a kohta, jossa veronalaiseksi tuloksi katsottiin luottolaitosten lainsäädännön nojalla tuotoiksi kirjaamat saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaissopimusten arvonnousut, ks. Andersson & Ikkala 2005: 103; HE 84/2002 vp: 7–10 (L 1160/2002). Kyseistä kohtaa tarkennettiin muuttuneen lainsäädännön johdosta vuonna 2005 siten, että veronalaisiksi säädettiin tuotoiksi kirjatut rahoitusvälineiden arvonnousut, ks. HE 202/2005 vp: 1 (L 1138/2005); Myrsky & Linnakangas 2006: 102. Mainittua lainkohtaa tarkennettiin vuonna 2007, ks. HE 21/2006 vp: 75 (L 147/2007). Vuonna 2008 EVL 5 § uudistettiin kokonaisuudessaan jolloin esimerkkiluettelo muuttui 13 kohtaiseksi. Tässä yhteydessä säädettiin veroanalaisiksi mm. vakuutusyhtiöiden sekä eräiden muiden yhteisöjen kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoiksi merkityt arvonnousut, luottolaitosten ym. rahoitusvälineistä kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoiksi merkityt arvonnousut sekä eräät muut rahoitusvälineiden, indeksi- ja kurssivoittojen ja sijoitusten kirjanpitoon merkityt arvonnousut, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 114–115, 118–123; HE 176/2008 vp: 38–40 (L 1077/2008).

²⁰⁴ Tikka 1995b: 15.

tai säilyttämiseen. Laaja vähennyskelpoisten menojen käsite on yhteydessä laissa omaksutun laajan tulokäsitteen kanssa.²⁰⁵

Elinkeinotoiminnan verotusta toimitettaessa joudutaan käytännössä ratkaisemaan tulojen ja niistä tehtävien vähennysten liittyminen elinkeinotoimintaan. Tuloverotuksen ongelmat jaetaan useimmiten laajuusongelmaan, arvostusongelmaan, kohdistamisongelmaan ja jaksottamisongelmaan²⁰⁶. Laajuusongelmaa koskevat veronalaisia tuloja ja vähennyskelpoisia menoja määrittävät säännökset sisältyvät EVL II osaan. Jaksottamisongelmaa käsittelevät veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen jakamista koskevat säännökset sisältyvät lain III osaan.²⁰⁷

Laajuusongelma käsittää verotuksessa tulon veronalaisuuden ja menon vähennyskelpoisuuden. Tulon veronalaisuudesta samoin kuin menojen vähennyskelpoisuudesta säädetään edellä mainitun mukaan EVL:n II osassa.²⁰⁸ Sekä tulojen veronalaisuuteen että menojen vähennyskelpoisuuteen on EVL:n voimassaoloaikana tehty useita muutoksia. Muutokset ovat koskeneet usein joitakin yksittäisiä tulo- tai menoeriä, mutta joiltain osin tehdyillä muutoksilla on laajempaakin merkitystä. Esimerkiksi tutkimuskohteena oleva konsernituki voi konserniyhtiöiden verotuksen kannalta muodostua hyvinkin merkitykselliseksi, kuten myöhemmin käsiteltävistä oikeustapauksista tarkemmin ilmenee.

Arvostusongelmana elinkeinotulon verotuksen kannalta voi tulla kysymykseen hyödykkeiden kirjanpitoarvon, alkuperäisen hankintamenon tai käyvän arvon käyttäminen. Esimerkkinä käyvästä arvosta voidaan mainita EVL:n ensiksi vuonna 1992²⁰⁹, vuoden 2004²¹⁰ verouudistuksen yhteydessä ja vuonna 2008²¹¹ muutetun 17 §:n 2 kohta myyntisaamisten arvonalenemisista sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisista arvonalenemisista lain 16 §:ssä säädettyin poikkeuksin.²¹² EVL:iin vuonna 1995²¹³ lisätyn ja vuosina 2006²¹⁴ ja 2008²¹⁵

²⁰⁵ Ks. Andersson 1969a: 5; 1969c: 109; HE 172/1967 vp: 4–5; KM 1966: B 86: 9, 13, 17–18; KM 1967: B 36: 55–58.

²⁰⁶ Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 11–14; Myrsky & Linnakangas 2006: 48–50; Tikka 1975c: 6–11; 1983c: 1081–1082; 1995b: 16. Ks. myös Kukkonen, Matti 1994: 34–38; Mähönen 2001: 256.

²⁰⁷ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 11; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 11–14.

²⁰⁸ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 11; Myrsky & Linnakangas 2006: 48–49; Tikka 1975c: 12–17; 1995b: 18–20; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:10–11.

²⁰⁹ HE 203/1992 vp: 21 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson ja Nuorvala 1993: 266–268.

²¹⁰ Andersson & Ikkala 2005: 313–314; HE 92/2004 vp: 64 (L 717/2004).

²¹¹ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 354–356; HE 176/2008 vp: 43 (L 1077/2008).

²¹² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 354–356; Tikka 1995b: 23–24.

²¹³ Andersson & Ikkala 1996: 458; HE 177/1995 vp: 13 (L 1773/1995).

²¹⁴ HE 247/2006 vp: 7 (L 1424/2006).

muutetun 52 d §:n tarkoittaman liiketoimintasiirron yhteydessä käytetään luovutetun omaisuuden verotuksessa poistamatta olevaa hankintamenoa osaa.²¹⁶ Myös alkuperäinen hankintameno voi tulla kysymykseen siirrettäessä hyödykettä elinkeinolähteessä omaisuuslajista toiseen vuonna 1988 väliaikaisesti²¹⁷ ja vuonna 1989 pysyvästi²¹⁸ muutettujen EVL 51 §:n 1–2 kohtien mukaisesti.²¹⁹

Tuloverotuksessa kohdistamisongelmana yhteisöjen verotuksessa tulee toisinaan ratkaistavaksi kysymys oikeasta verovelvollisesta. Samoin voi kysymykseen edellä esitetyn mukaisesti tulla myös kysymys oikeasta tulolähteestä.²²⁰ Oikean verovelvollisen määrittäminen ei yleensä tuota vaikeuksia yhteisöjen verotuksessa. Kysymys oikeasta verovelvollisesta voi kuitenkin aktualisoitua esimerkiksi tilanteissa, joissa joudutaan ratkaisemaan konserniin kuuluvien yhtiöiden tulojen ja menojen kohdistaminen verotuksessa oikealle verovelvolliselle. Elinkeinotoiminnan tuloksen määräytymisen kannalta onkin olennaista, että EVL:n tarkoittamat menot ja menetykset on kirjanpidossa ja näin myös verotuksessa vähennetty oikean verovelvollisen²²¹ kohdalla. Konserni-

²¹⁵ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 663–664; HE 176/2008 vp: 47 (L 1077/2008).

²¹⁶ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 663–664.

²¹⁷ HE 110/1988 vp: 14–15 (L 1248/1988); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 412–414.

²¹⁸ HE 25/1989 vp: 4 (L 661/1989); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 407–409.

²¹⁹ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 573–575; Myrsky & Linnakangas 2006: 249–251; Tikka 1995b: 23; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:12–14.

²²⁰ Ks. Ryyänen 2000a: 172–174.

²²¹ Ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 pidettiin yhtiön menoina tämän Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön maksamia toimitusjohtajan menoja sekä lakiasiain hoitamisesta aiheutuneita menoja, sekä myös tytäryhtiön laskuttamia markkinointikuluja ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Niskakangas 1983a: 215, 262; 1983b: 157–158; 1984: 219; Tikka 1982b: III/10–11. Oikeustapausta selostetaan tarkemmin konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.2. Konsernitukea käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.2 tarkemmin selostetussa ratkaisussa KHO 1984 II 536 (= KHO 2.8.1984 T 3176) yritys sai vähentää Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön puolesta suorittamansa öljynetsinnästä johtuneet menot, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 233; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 147; Mehtonen 2001b: 129; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:5, 8:38; Ranta-Lassila 2000c: 366, 373. Ennakkotiedossa KHO 26.2.1993 T 581 hakijayhtiö sai vähentää tytäryhtiölleen tämän tutkimustoiminnan johdosta antamansa tuen tutkimustoiminnan menona tutkimustoiminnan liittyessä läheisesti hakijayhtiön liiketoimintaan. Mainittua ennakkotietoa on selostettu tarkemmin konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.5. Ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 A Oy oli ostanut elokuvien kaapelitelevisio-oikeudet X:ltä ja luovuttanut korvausta vastaan esitysoikeudet B Oy:lle. Sitten B Oy oli annettulla välitystuomiolla velvoitettu suorittamaan elokuvien luvattomasta esittämisestä korvausta C Oy:lle kaapelitelevisio-oikeuksien oikeana omistajana. A Oy:n katsottiin olevan korvausvelvollinen B Oy:lle aiheutetusta vahingosta jolloin A Oy:n suorittama B Oy:ltä veloitettu välimiesoikeudenkäyntiä koskeva palkkio oli A Oy:n verotuksessa EVL 7 §:n mukainen vähennyskelpoinen meno, ks. Andersson 1994c: 347–348; Andersson & Ikkala 2000: 124; Ryyänen 1996a: 2. Ks. myös KHO 1993 B 504 (= KHO 27.8.1993 T 3009), jossa suomalaisen tytäryhtiön palvelumaksut yhdysvaltalaiselle emoyhtiölle hyväksyttiin tulosta vähennettäväksi näiden maksujen perustessa emoyhtiön budjetoitujen markkinointi-

kesken saattaa tässä suhteessa esiintyä vaikeastikin hahmoteltavia tulkintakysymyksiä.²²²

Myös tulolähdejaolla on käytännössä merkitystä tappioiden käsittelyssä. Mahdollisten tappioiden vähentäminen myöhempien vuosien tuloista toteutetaan tulolähteittäin. Tulolähteet vastaavat aikaisemmin todetun mukaisesti EVL:n, MVL:n ja TVL:n soveltamisaloja. Tämän johdosta tietyn tulolähteen tappiot voivat jäädä jopa vähentämättä, vaikka verovelvollisen yhteisön tulos olisi muutoin verovuotena tai myöhempinä verovuosina voitollinen. Samoin voidaan joutua maksamaan tulolähteen voitollisen tulon perusteella veroa tilanteessa, jossa yhtiön tulos kokonaisuudessaan on tappiollinen.²²³

Jaksottamisongelmaa koskevat säännökset sisältyvät EVL:n tulon ja menon jaksottamista käsittelevään III osaan. Tämä sisältää suurimman osan EVL:n säännöksistä. Veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot jaksotetaan laskentakauden, esimerkiksi verovuoden tuloiksi ja kuluiksi. Ne menot, jotka eivät enää myöhemmin kerrytä tuloja, kirjataan viimeistään toteamisvuotena kuluiksi. Menot, jotka kerryttävät tuloa myös myöhempinä verovuosina, aktivoidaan taseeseen ja jaksotetaan kuluiksi tulevina verovuosina tulojen kertymistä vastaavasti. Ongelmana on kuitenkin tällöin, miten tulon tai vastaavan menon tulisi katsoa syntyneen. Jaksotusongelman ratkaisuna voivat tulla kysymykseen sekä suoriteperuste että maksuperuste. Suoriteperuste syntyy silloin, kun tuotannontekijöitä vastaanotetaan tai suorite luovutetaan ja

---

palvelukulujen määrään ja joka jaettiin Suomen ja konsernin kokonaisliikevaihdon suhteessa, ks. Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 182. Ennakkoratkaisussa KHO 2007:29 yhdysvaltalaisen A Corp:n suomalainen tytäryhtiö A Oy sai vähentää verotuksessaan palveluksessaan olevien optioiden saajien emoyhtiölle maksaman osakkeiden merkintähinnan ja optioiden kohdeosakkeen käyvän arvon välisen erotuksen, ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 303–304. Ratkaisussa KHO 1963 II 390 yhtiö ei saanut vähentää maksamaansa sisaryhtiön vakuutusmaksua verotuksessaan. Ratkaisussa KHO 1995 B 503 katsottiin, että edustuskuluja oli verotuksessa pidettävä verotuksessa sen yhtiön edustuskuluina, joka edustuskulut oli ensi kädessä suorittanut riippumatta siitä, että yhtiön päämies oli korvannut yhtiölle kaikki palveluiden suorittamisesta aiheutuneet kulut, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 243. Ratkaisussa KHO 31.3.1998 T 544 suomalainen emoyhtiö ei saanut vähentää belgialaisen tytäryhtiönsä Belgiassa työskentelevän suomalaisen henkilökunnan osalta maksettuja työeläkemaksuja, ks. Andersson 1999: 11; Andersson & Ikkala 2000: 126–127; Blomqvist 2003: 104; Järvenoja 2002a: 205; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998b: 29–30; Myrsky & Linnakangas 2003: 94–95; Ranta-Lassila 2000c: 366–367, 371, 373; 2002: 60; Tikka 1998b: 48–49.

²²² Kohdistamisongelmasta ks. Tikka 1975c: 114–117; 1995b: 17–18; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:8–9.

²²³ Tulolähdeongelmasta ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 47–49; HE 200/1992 vp: 10; Mattila 2009 b: 140–143; Myrsky & Linnakangas 2006: 36–38; Niskakangas 2011b: 10; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:9. Ks. myös Ranta-Lassila 2004b: 261.

maksuperuste silloin, kun maksu tuotannontekijöistä suoritetaan tai maksu luovutetuista suoritteista saadaan. Pääperiaatteena EVL:ssä on sekä tuotannontekijöiden vastaanottamisen että tuotettujen suoritteiden luovutuksen osalta suoriteperuste.²²⁴

Tulojen veronalaisuuden laajuus on EVL:n perustelujen mukaan sidoksissa menojen vähennyskelpoisuuden laajuuteen²²⁵. EVL:n II osassa säädetään edellä mainitun mukaisesti tulon veronalaisuudesta ja menon vähennyskelpoisuudesta. Tähän sisältyen lain 4 § sisältää yleissäännöksen tulojen veronalaisuudesta sekä tätä täydentävät säännökset 5 §:ssä veronalaisiksi katsottavista tuloista ja 5 a §:ssä veronalaisista oikaisueristä. Lain 7 §:ssä on yleissäännös vähennyskelpoisista menoista ja menetyksistä sekä yleissäännöstä täydentävä 8 § vähennyskelpoisista menoista. Pääsäännön mukaisesti verovelvollisen tuloksi katsottava erä on toisen verovelvollisen vähennyskelpoiseksi katsottava meno.²²⁶ Lainmuutoksella vähennyskeltvottomaksi säädetyn lain tarkoittaman konsernituen ollessa kysymyksessä tulisi tämä kuitenkin luettavaksi 4 §:n mukaisen yleissäännöksen perusteella saajan veronalaiseen tulokseen kuuluvaksi, ellei tämän voitaisi katsoa olevan esimerkiksi pääomansijoitus²²⁷. Myöhemmillä lainmuutoksilla on edellä mainittuja veronalaisia tuloja ja vähennyskelpoisia menoja käsitteleviä lakia säädettyä esimerkinnomaisiksi tarkoitettuja²²⁸ 5 ja 8 §:ien mukaisia luetteloita muutoinkin täydennetty ja muutettu useaan kertaan lain voimassaoloaikana. Lain 7 §:ää täydentää myös 17 §:n mukainen esimerkkiluettelo²²⁹ vähennyskelpoisista menetyksistä. Lisäksi 18 §:ssä on esimerkkiluettelo eräistä vähennyskelpoisista eristä. Myös näitä lainkohtia on muutettu EVL:n voimassaolon aikana useaan kertaan.

Lain 6 § sisältää säännökset tuloista, joita ei katsota veronalaisiksi. Lain 6 a § sisältää määräykset yhteisön saamien osinkojen verottomuudesta tai osittaisesta veronalaisuudesta. EVL 6 b § sisältää 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa täydentävät määräykset laissa tarkoitettun yhteisön saaman käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnan verovapaudesta sekä hankintamenon vähennyskeltvottomuudesta. Tutkimuskohteena oleva konsernituki on vuoden 2004 verouudistuksessa rinnastettu edellä mainittujen osakkeiden mahdollisiin

²²⁴ Jaksottamisongelmasta ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 9; HE 172/1967 vp: 3–4; KM 1966: B 86: 9; Myrsky & Linnakangas 2006: 48–50; Tikka 1975c: 120; 1995b: 20–21; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:11–12. Ks. myös Kilpi 1982a: 99.

²²⁵ HE 172/1967 vp: 4.

²²⁶ HE 172/1967 vp: 4–7, Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 32–33, 66–74.

²²⁷ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 81.

²²⁸ Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 44, 76; HE 172/1967 vp: 5, 7–8.

²²⁹ HE 172/1967 vp: 10.

luovutustappioihin säädettyä laissa tarkoitettu konsernituki verotuksessa vähennyskelvottomaksi²³⁰. Lain 16 § sisältää 9-kohtaisen luettelon menoista, joita ei katsota tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuviksi sisältäen kohdassa 7 lain tarkoittamissa tapauksissa saamisten menetysten ja arvonalenemisien, annetun konsernituen ja muiden vastaavien taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen vähennyskelvottomuuden. Edellä mainittua 16 §:n mukaista luetteloa ei EVL:n säätämiseksi annetun HE:n perusteella ole pidettävä tyhjentyvä.²³¹

Lain III osan 4 luvussa säädetään vähennyskelvoisista varauksista, joilla voidaan säädetyissä rajoissa suoraan vaikuttaa verotettavaan tuloon. Lisäksi lakiin sisältyy eräitä tulojen veronalaisuutta ja menojen vähennyskelvoisuutta koskevia erityisiä säännöksiä.

2.6 Elinkeinotoiminnan tuloksesta

2.6.1 *Elinkeinotoiminnan tulolähde*

Vuoden 1969 alusta voimaan tullutta EVL:ia sovellettiin lain 57 §:n mukaan ensimmäisen kerran siltä verovuodelta toimitettavaan verotukseen, joka lain voimaantulon jälkeen ensinnä päättyi. Tuolloin voimassa olleen VerL 2 §:n mukaisesti verovuotena oli se tilikausi tai ne tilikaudet, joka tai jotka päättyivät ko. kalenterivuoden aikana tilikauden poiketessa kalenterivuodesta. Näissä tapauksissa saattoi tilikausi olla alkanut jo ennen EVL:n vahvistamista.²³²

Elinkeinotulon verotus oli edellä todetun mukaan toimitettu ennen EVL:n säätämistä TOL:n, KKunA:n ja MKunA:n sekä niitä täydentävien lakien ja asetusten perusteella. EVL:n säätämisen yhteydessä kumottiin TOL:n, KKunA:n ja MKunA:n yksinomaan elinkeinotulon määräämistä koskevat säännökset.²³³ TOL:n, KKunA:n ja MKunA:n mukaista sisältöä elinkeinotoiminnasta saadun verotettavan tulon kannalta on selvitetty edellä.²³⁴

---

²³⁰ HE 92/2004 vp: 2. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 342; HE 92/2004 vp: 38; Myrsky & Linnakangas 2006: 101; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6; VM 4/2006: 124.

²³¹ HE 172/1967 vp: 12.

²³² Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 318. Taannehtivasta verolainsäädännöstä ks. Koillinen 2012: 295–299; Mähönen 1993: 846 ss.; Rieppula 1971: 171 ss.

²³³ Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 15.

²³⁴ Ks. HE 172/1967 vp: 3–4, 7; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969 2–3.

EVL:ia on sen antamisen jälkeen muutettu noin 80 kertaa. Muutosten kohteena olleiden lainkohtien lukumäärä on tähän verrattuna moninkertainen. Vuoden 1993 alusta voimaan tulleen verouudistukseen liittyen EVL 1 §:ää muutettiin²³⁵ siten, että siitä poistettiin verouudistukseen liittyen maininta valtion- ja kunnallisverotuksesta. Voimassa olevan EVL 1 §:n mukaisesti elinkeinotoiminnan tulos lasketaan tuloverotusta toimitettaessa laissa säädetyllä tavalla. Lain 1 §:n mukaan elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammatti-toimintaa.²³⁶ Liike- ja ammattitoiminnan käsitteitä pidettiin lakia laadittaessa oikeuskäytännössä siten vakiintuneina, ettei niiden määrittelemistä katsottu tarpeelliseksi²³⁷.

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisessa konsernitueessa oli kysymys elinkeinotulon verottamiseen kuuluvasta vähennyskelpoiseksi katsotusta tytäryhtiölle annetusta tuesta. Mikäli konsernitukea antaneella yhtiöllä oli muita kuin elinkeinotoiminnan tulolähteitä, ei annetulla tuella ollut vaikutusta näiden tulolähteiden mukaisen verotettavan tulon määräytymiseen. Verovelvollisen liike- ja ammattitulo muodostaa nykyisin voimassa olevan vuonna 1992 muutetun²³⁸ EVL 2 §:n mukaisesti elinkeinotoiminnan tulolähteen²³⁹ edellyttäen, että verovelvollisen toimintaa verotetaan EVL:n mukaan²⁴⁰.

Rajankäynnistä EVL:n ja TVL:n mukaan verotettavasta liiketoiminnasta on syntynyt runsaasti oikeuskäytäntöä. Esimerkkeinä voidaan mainita vuokraus-toiminta siihen läheisesti liittyvän muun toiminnan kanssa. Tällöin on kyseinen toiminta oikeuskäytännössä voitu katsoa EVL:n mukaiseksi liiketoiminnaksi.²⁴¹

²³⁵ Ks. HE 203/1992 vp: 19 (L 1539/1992).

²³⁶ HE 172/1967 vp: 4; HE 203/1992 vp: 19; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 15-17; 1993: 17-21.

²³⁷ HE 172/1967 vp: 4; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 17.

²³⁸ HE 203/1992 vp: 19 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 45-47. Lönnfors 1993: 476-477.

²³⁹ Ratkaisussa KHO 1998:30 (= KHO 30.7.1998 T 1347) Oy:n elinkeinotoiminnan tappio voitiin vähentää sille jaetusta elinkeinoyhtymän tulo-osuudesta, ks. Linnakangas, Immonen & Puroinen 1998d: 36-40; Nykänen 2007b: 524-525. Ratkaisussa KHO 2005:66 kioski-liiketoiminta ja Ky:stä saatu tulo-osuus katsottiin saman elinkeinotulolähteen tuloksi, jolloin kioski-liiketoiminnan tappiot voitiin vähentää Ky:n tulo-osuudesta, ks. Mattila 2006: 88-89. Verovuotta 2001 koskevassa ratkaisussa KHO 2008:54 ei maataloutta ja asuntoauton vuokrausta elinkeinotoimintana harjoittaneen verovelvollisen kesämökkitoiminnan rakentamista katsottu elinkeinotoimintaan kuuluvaksi, ks. Andersson 2008a: 473-474; Kulovaara 2013: 105-106.

²⁴⁰ Ks. Mattila 2008: 75-78; Ossa 2013: 46.

²⁴¹ Ratkaisussa KHO 22.12.1992 T 4828 katsottiin kommandiittiyhtiön usealla eri paikkakunnalla harjoittaman huoneistojen vuokrauksen olevan EVL 1 §:n tarkoittamaa liiketoimintaa, ks. Kulovaara 2013: 97, 111. Ennakkotiedossa KHO 10.11.2000 T 2885 vuokraus- ym. toimintaa harjoittavaa pörssi-yhtiötä oli verotettava EVL:n säännösten mukaan. Ennakkoratkaisussa

Arvopaperikauppaan sekä pääomasijoitustoimintaan kuuluvan toiminnan katso-
misesta EVL:n mukaan verotettavaksi liiketoiminnaksi on myös olemassa
ratkaisuja oikeuskäytännössä²⁴². Lisäksi rajanvetoa EVL:n mukaisen liiketoi-
minnan ja muun toiminnan välillä on käyty eräissä muissa EVL:n mukaan
verotettavaksi toiminnaksi katsotuissa ratkaisuissa²⁴³. Mikäli vuokraustoiminta
on ollut osana konsernin liiketoimintaa, on tämä myös tällöin voitu katsoa EVL:n
mukaiseksi liiketoiminnaksi²⁴⁴. Samoin holdingyhtiöiden toiminta osana

KVL 76/1997 pakkasvarastotilojen vuokraus ja tähän liittyvät palvelut olivat liiketoimintaa. Ennakkoratkaisussa KVL 112/2000 A Oy:n 42:ssa kunnassa harjoittama laaja vuokraus-
toiminta sekä kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden myynti oli EVL 1 §:n mukaista liiketoiminta,
ks. Kulovaara 2013: 98, 106, 110.

²⁴² Ratkaisuissa KHO 3.12.1986 T 4983 ja KHO 3.12.1986 T 4985 on yhtiöiden harjoittama
arvopaperikauppa katsottu elinkeinotoiminnaksi, ks. Kilpi 1987a: 206. Ennakkotiedossa
KHO 1987 B 511 (= KHO 9.6.1987 T 2282) katsottiin yhtiön arvopaperikaupan, josta yksi
henkiö huolehtisi sivutoimisesti ensimmäisinä toimintavuosina ensimmäise 18 kk:n tilikauden
myyntitulojen ollessa 2–3 miljoonaa mk, olevan EVL:n tarkoittamaa liiketoimintaa, ks. Kilpi
1988a: 172; Linnakangas 1987b: 93. EVL:n mukaista elinkeinotoimintana pääomasijoitus-
toimintaa harjoittavasta kommandiittiyhtiöstä äänettömänä yhtiömiehenä olevalle yleishyö-
dylliselle yhteisölle jaettava tulo-osuus oli kyseisen yhteisön veronalaista elinkeinotuloa
ennakkoratkaisussa KHO 2001:11, ks. Nykänen 2007b: 522–524. Ennakkoratkaisussa KVL
121/1998 katsottiin määräaikaisen kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston harjoittavan
elinkeinotoimintaa, ks. Juusela 2007b: 16; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998d: 112–
116. Ratkaisussa Helsingin HAO 29.4.2009 T 09/0282/1 A:n verovuonna 2005 harjoittama
laajaksi katsottava ja taloudellisen riskin sisältävä osakekauppa katsottiin EVL:n mukaan
verotettavaksi elinkeinotoiminnaksi, ks. Kulovaara 2013: 97, 105.

²⁴³ Rakennusliikettä harjoittaneen osakeyhtiön osakkaan luovuttaessaan toisen rakentamistaan
omakotitaloistaan pidettiin myyntihintaa osakkaan elinkeinotulona, joka oli EVL:n mukaan
veronalaista tuloa ratkaisussa KHO 1980 II 536. Ratkaisussa KHO 1986 II 508 hevos-
kasvatustoiminta katsottiin EVL 1 §:n tarkoittamaksi liiketoiminnaksi, ks. Kulovaara 2013:
113. Ennakkotiedossa KVL 242/1991 katsottiin konsernin johtamisesta sekä tytäryhtiöiden
toimintojen ohjaamisesta vastaavan yhtiön harjoittavan elinkeinotoimintaa. Ennakkoratkai-
sussa KVL 93/2005 yritysryhmään kuuluvien yhtiöiden yleisjohdosta, taloushallinnosta,
rahoitusjohdosta, henkilöstöhallinnosta ja markkinoinnista huolehtivan X Oy:n toimintaa
pidettiin elinkeinotoimintana, ks. Kulovaara 2013: 113. Elinkeinotoiminnasta yleishyödyllisten
yhdistysten verotuksessa ks. esim. VM 31/2009: 38–41. Ks. myös esim. KHO 2013:42
koskien ulkomaisen yliopiston MBA-koulutuksen tulon katsomisesta elinkeinotoiminnaksi.

²⁴⁴ Ratkaisussa KHO 1984 II 517 tytäryhtiölleen liiketoiminnassa käytettäväksi hallitsemiaan
liiketiljoja vuokranneen emoyhtiön toiminta, jolla oli huomattavat saatavat tytäryhtiöltään,
liittyi tämän elinkeinotoimintaan. Ennakkotiedossa KHO 1990 B 503 perustettavan tytäryhtiön
vuokraustoiminta konserniin kuuluville yhtiöille elinkeinotoiminnassa käytettäväksi oli
EVL:n tarkoittamaa liiketoimintaa. Ennakkotiedossa KHO 1990 B 505 verovuodelle 1990
katsottiin vuokraustoiminta sekä erilaiset kiinteistöpalvelut liiketoiminnaksi konserniyhtiön
vuokratessa suurimman osan omistamistaan kiinteistöistä konserniin kuuluvien, liiketoimintaa
harjoittavien yhtiöiden käyttöön, ks. Kilpi 1993: 381–382; Kulovaara 2013: 98. Ratkaisussa
KHO 1991 B 511 kiinteistöyhtiölle, joka vuokrasi pääosan omistamistaan toimitiloista
emoyhtiölleen, emoyhtiön antama konserniavustus oli vähennyskelpoinen vuokraustoiminnan
ollessa liiketoimintaa. Ennakkotiedossa KHO 1992 B 508 konserniin perustettavan kiinteistö-
osakeyhtiön toiminta tämän vuokratessa huoneistot työntekijöiden käyttöön liittyi konsernin
liiketoimintaan. Leimaveron palauttamista koskevassa ratkaisussa KHO 22.3.1995 T 1026
katsottiin konsernin emoyhtiön A Oy:n toimesta perustettavan tytäryhtiön B Oy:n muiden

konsernin toimintaa on eräissä tapauksissa katsottu EVL:n mukaiseksi liiketoiminnaksi²⁴⁵.

Vastaavasti myös toiminnasta, jota verotetaan muun lainsäädännön kuin EVL:n mukaan, on olemassa lukuisasti KHO:n ratkaisuja. Monet ratkaisuista, joissa verovelvollisen ei katsota harjoittavan EVL:n mukaista liiketoimintaa, koskevat mm. kiinteistön vuokraustoimintaa²⁴⁶ sekä holdingyhtiöiden²⁴⁷ toimintaa.²⁴⁸ Konserneille on kuitenkin edellä olevan mukaisesti annettu merkitystä kiinteistöjen

konserniin kuuluvien yhtiöiden käyttöön harjoittaman vuokraustoiminnan olevan EVL 1 §:n tarkoittamaa liiketoimintaa, ks. Kulovaara 2013: 108. Ennakkoratkaisun KHO 31.3.2009 T 809 (= KVL 24/2008) mukaisesti katsottiin A Oy:n harjoittama vuokraustoiminta EVL 1 §:n tarkoittamaksi liiketoiminnaksi tämän liittyessä emoyhtiön B Oy:n liiketoimintaan, ks. Kulovaara 2013: 108. Ennakkotiedossa KVL 122/1994 katsottiin kiinteistöjen vuokraus pääasiassa saman konsernin yhtiöille sekä rahoitus- ym. toiminnan hoitaminen EVL:n mukaiseksi liiketoiminnaksi. Vuokraustoiminnasta EVL:n mukaisena toimintana ks. tästä tarkemmin alaluku 2.6.2.1.

²⁴⁵ Esimerkkeinä tästä voidaan mainita keskustukkuliikkeen osakkeita omistava holdingyhtiö ratkaisussa KHO 1976 II 513 ja ratkaisu KHO 1978 II 539. Ks. myös ratkaisu KHO 6.3.1980 T 1301. Holdingyhtiöistä EVL:n mukaista toimintaa harjoittavina yhtiöinä ks. tarkemmin alaluku 2.6.2.2.

²⁴⁶ Osakeyhtiö vuokratessaan hallitsemallaan tontilla sijaitsevaa myymälärakennusta ei harjoittanut EVL:n mukaista liiketoimintaa ratkaisussa KHO 1971 II 562. Säätiö ei harjoittanut liiketoimintaa vuokratessaan omistamallaan tonteilla 10 asuinrakennuksessa olevia 418 asuinhuoneistoja ja 5 taiteilija-ateljeeta ratkaisussa KHO 1978 II 564, ks. Kulovaara 2013: 106. Neljän kunnan alueella 23 asuinrakennuksessa olevien yhteensä 509 huoneiston vuokraustoiminta käsittäen myös isännöinti- ja huoltopalvelut ei ollut EVL 1 §:n tarkoittamaa elinkeinotoimintaa ratkaisussa KHO 19.11.1980 T 5708, ks. Kulovaara 2013: 112. Pörssinoteeratun yhtiön harjoittama vuokraustoiminta ei ollut EVL:n mukaista liiketoimintaa ratkaisussa KHO 1988 B 508, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 34; Kilpi 1993: 379; Kulovaara 2013: 112. Vuokraustoiminta sekä osinko- ja korkotulot ratkaisussa KHO 12.10.1989 T 3548 ei ollut EVL:n mukaan verotettavaa toimintaa. Myöskään liiketilöiden vuokraus ratkaisussa KHO 1991 B 518 ei ollut liiketoimintaa. Hotellirakennuksen omistamista varten perustettu kiinteistöyhtiö ei harjoittanut elinkeinotoimintaa kun hotellirakennus oli tarkoitus vuokrata ulkopuoliselle hotellinpitäjälle ratkaisussa KHO 29.10.1991 T 3892. Myöskään huoneistojen vuokraustoiminta ratkaisussa KHO 18.9.1998 T 1922 ei ollut EVL:n tarkoittamaa liiketoimintaa. Kiinteistönvälittäjän yhdessä kahden muun henkilön kanssa ostaessa kiinteistöosakeyhtiön osakekannan ja tehden kohteessa vain vähäisiä vuosikorjauksia sekä muuttaessa yhtiön asunto-osakeyhtiöksi ja myydessä kyseisiä asunto-osakkeita, ei toimintaa katsottu EVL:n mukaan verotettavaksi toiminnaksi ratkaisussa KHO 2009:50, ks. Kulovaara 2013: 106; Penttilä 2009d: 18–19. Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöjen vuokraustoiminta ei kuulunut elinkeinotoiminnan tulolähteeseen ratkaisussa KHO 2013:71.

²⁴⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 40. Ks. myös Immonen & Lindgren 2007: 123; Niskakangas 1992b: 124–126; Ossa 2013: 45; Tikka 1982a: 29; 1995b: 63.

²⁴⁸ Ks. myös esim. seuraavat ratkaisut. Osakeyhtiön ei katsottu harjoittavan EVL:n mukaista liiketoimintaa tulojen muodostuessa metsätilöiden tuotosta ja näiden myyntisaamisten koroista ratkaisussa KHO 1978 II 544. Isännöitsijä- ja tilitoimiston harjoittama arvopaperikauppa ei ollut liiketoimintaa ratkaisussa KHO 1987 B 512 (= KHO 2.9.1987 T 3447), ks. Kilpi 1988a: 172–173; Linnakangas 1987b: 93. Osakkeiden ja optiotodistusten omistaminen ja hallinta sekä konsernin rahoittaminen optiolainan muodossa ei ollut EVL:n mukaista liiketoimintaa ratkaisussa KHO 16.5.1990 T 1665.

vuokraustoiminnassa sekä holdingyhtiöiden kohdalla, jolloin yhtiöiden toiminta on voitu katsoa EVL:n mukaan verotettavaksi liiketoiminnaksi.

Ennen vuoden 1992 lainmuutosta vahvistettiin verovelvollisen elinkeinotoiminnan kunkin tulolähteen tulos erikseen²⁴⁹. Aikaisemmin voimassa olleella vuonna 1983 annetulla lailla²⁵⁰ muutettiin EVL 2 §:ää siten, että verovelvollisen liiketoiminta muodosti yhden tulolähteen ja jokainen itsenäinen ammatti erillisen tulolähteen. Oikeuskäytännössä otettiin tältä osin kantaa mm. eri toimialojen, eri paikkakunnalla toimiminen sekä eri tulolajien kuulumisesta samaan tulolähteeseen.²⁵¹ Ennen vuoden 1983 lainmuutosta EVL:n tarkoittamia tulolähteitä olivat verovelvollisen jokainen itsenäinen liike tai ammatti, joiden tulos verotettiin erikseen. Myös ennen vuoden 1983 lainmuutosta oli muodostunut menko runsas oikeuskäytäntö siitä, mikä katsottiin jokaisen itsenäisen liikkeen tai ammatin tulolähteeseen kuuluvaksi toiminnaksi.²⁵²

²⁴⁹ Kiinteistöosakeyhtiö A:n sulaututtua Vakuutusosakeyhtiö B:hen, jonka sijoitusomaisuutta A:n osakkeet olivat, saatiin fuusion jälkeen B:n liiketulolähteeseen luetun kiinteistön fuusiossa siirtyneet tappiot vähentää A:n liiketulolähteen tulosta verovuonna 1979 ratkaisussa KHO 23.11.1984 T 5383. Autokauppatoiminnan verovuotta edeltäneenä vuonna lopettaneen yhtiön katsottiin edelleen verovuonna harjoittavan kunnallisverotuksessa yhtenä liiketulolähteenä verotettavaa toimintaa kun tämä oli verovuonna vuokrannut liikekiinteistönsä sisaryhtiölleen ja perinyt autokaupasta johtuneet huomattavat tilisaamiset ratkaisussa KHO 1989 B 502.

²⁵⁰ HE 251/1982 vp: 6 (L 71/1983); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 27–28. Ossa 2013: 45.

²⁵¹ Ks. edellä mainitun lainkohdan voimassaoloaikaisia verovuosia 1984–1987 käsittelevät oikeustapaukset: KHO 1985 II 556 (= KHO 27.6.1985 T 2771, ks. Linnakangas 1985c: 120), laivanvarustustoiminnan tappio liiketulolähteen tulosta vähennyskelpoinen; KHO 1988 B 570, toiminta eri paikkakunnilla yksi tulolähde; KHO 1990 B 507, emoyhtiöltä saatu korkotulo liiketuloa; KHO 19.10.1990 T 3527, korko osakkaan perheenjäseneltä henkilökohtaista tuloa, ei liiketuloa; KHO 3.4.1991 T 1100, tilausliikenne- sekä kioski-, majoitus- ja ravitsemisliiketoiminnan harjoittaminen yksi tulolähde.

²⁵² Ks. esimerkiksi tuolloin voimassa olleen lainkohdan voimassaolon aikaisia verovuosia 1969–1982 käsitteleviä oikeustapauksia: KHO 1971 II 517, asuintalon rakentaminen ei kuulunut elinkeinotoimintaan; KHO 1972 II 501, metallialan toiminta sekä tupakka- ja makeistoimiala eri tulolähdettä; KHO 12.3.1973 T 996, öljytuotteiden kauppa ja tappiolliset kiinteistöt eri liikettä; KHO 28.4.1975 T 1736, vesivoimalaitos ja puunjalostustoiminta samaa tulolähdettä; KHO 5.10.1976 T 3677, yhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvat jäteöljyn puhdistusta ja markkinointia harjoittavan Oy:n osakkeet eri tulolähdettä yhtiön harjoittaman erikoistykälajien maahantuonnin ja myynnin kanssa; KHO 18.3.1977 T 1123, puunjalostusteollisuus ja laivojen rahtaustoiminta eri tulolähde; KHO 1978 II 562, korko- ja vuokratulot liiketulolähteestä erillinen henkilökohtaisten tulojen lähde; KHO 8.12.1978 T 5451, asianajotoiminta ja arvopaperikauppa yksi tulolähde, ks. Heiniö 1986: 83–84; KHO 1979 II 589, ainoana toimintana harjoitettu liikekiinteistön vuokraaminen ei elinkeinotoimintaa; KHO 1980 II 539, rehuteollisuus ja vuoraustoiminta sisaryhtiölle liiketulolähdettä, ks. Tikka 1986a: 95; KHO 6.3.1980 T 1301a, silmälääkäritilojen vuokraus ym. sekä arvopaperikauppa samaa tulolähdettä; KHO 6.3.1980 T 1301b, arvopaperikauppa samaa tulolähdettä muun toiminnan kanssa; KHO 1981 II 504, verovelvollinen sai kunnallisverotuksessa vähentää vuonna 1971 omistamallaan kiinteistöllä harjoittamastaan matkailijoiden palvelutoiminnasta aiheutuneen tappion sittemmin samasta kiinteistöstä vuonna 1974 toiselta matkailualan yrittäjältä

Tulolähdejaolla oli olennaisesti suurempi merkitys kunnallisverotuksessa kuin valtionverotuksessa. Valtionverotuksessa saatiin toiseen tulolähteeseen kohdistuneet tappiot vähentää toisen tulolähteen voitosta. Kunnallisverotuksessa verotus toimitettiin tulolähteittäin. Määräykset verotuksen toimittamisesta tulolähteittäin sisältyivät VerL 72 ja 75 §:iin, joihin tehtiin EVL:n voimaantumisen jälkeen lähinnä teknisluonteisia muutoksia²⁵³. VerL 75 § kumottiin lailla vuonna 1977 sekä mm. tuolloin voimassa ollut kunnallista harkintaverotusta käsittelevää 72 §:ää muutettiin teknisluonteisesti²⁵⁴. Säännös verotuksen toimittamisesta kunkin tulolähteen osalta erikseen sisältyi tämän jälkeen EETVL 19 §:ään²⁵⁵ ja vuoden 1988 verouudistuksen jälkeen ETVL 44 §:ään²⁵⁶. Tulolähdejaolla oli aikanaan lisäksi merkitystä myös sovellettaessa verotuksessa kunnallista harkintaverotusta^{257, 258}.

Valtionverotuksessa noudatetut säännökset eri tulolähteiden tappioiden vähentämisestä toisen tulolähteen voitoista sisältyivät eri aikoina eri lakeihin. Säännökset toisen tulolähteen tappion vähentämisestä valtionverotuksessa toisen tulolähteen voitosta sisältyivät sekä EVL 56 §:ään että aluksi TOL 28 §:n 1 momentin 4 kohtaan²⁵⁹. Tämän jälkeen TOL:ia vastaava säännös sisältyi EETVL 33 §:n 1

---

saamastaan vuokratulosta, ks. Andersson 1997: 52; KHO 1981 II 505, vuokraustoiminnan ohella baariliikkeen harjoittamisesta aiheutunut tappio kunnallisverotuksessa vähennyskelpoinen sanotun huoltoasemakiinteistön vuokratulosta, ks. Andersson 1997: 52; KHO 1981 II 506, puunjalostusteollisuus, kumiteollisuus ja metalliteollisuus eri tulolähteitä; KHO 1982 II 531 (= KHO 8.3.1982 T 946, ks. Andersson 1982a: XI/13), kiinteistöstä saatu vuokratulo samaa tulolähdettä aikaisemmin lopetetun liiketoiminnan kanssa; KHO 1983 II 529, sähkövoimatuotanto ja puunjalostustoiminta yksi tulolähde; KHO 3.3.1983 T 723, jossa liiketoimintansa vuonna 1973 lopettanut yhtiö ei saanut vuonna 1975 kunnallisverotuksessa vähentää aikaisempien liiketilöiden vuokratuloista liiketoiminnasta vahvistettuja tappioita; KHO 1986 II 512, KHO 1986 II 515 (= KHO 4.4.1986 T 1307, ks. Tikka 1986a, 99), KHO 1986 II 516 ja KHO 21.11.1986 T 4644, kiinteistöjen vuokratuotot liiketulojähdettä; KHO 3.12.1986 T 4982, arvopaperikauppa ja agentuuritoiminta sekä ulkomaankauppa yksi tulolähde; KHO 1991 B 502, notariaattitoiminnasta ym. saadut korkotulot osa yhtiön harjoittamaa liiketoimintaa.

²⁵³ HE 152/1973 vp: 2 (L 4/1974); HE 93/1974 vp: 4 (L 1025/1974); HE 63/1975 vp: 17 (L 611/1975).

²⁵⁴ HE 201/1977 vp: 2, 6 (L 1002/1977).

²⁵⁵ Ks. HE 40/1974 vp: 8. Verovuonna 1988 myydyistä liikehuoneiston hallintaan oikeuttavista osakkeista saatu myyntivoitto sekä näiden liiketilöiden vuokrauksesta saadut vuokratulot katsottiin yhtiön henkilökohtaiseksi tuloksi ratkaisussa KHO 1991 B 518.

²⁵⁶ Ks. HE 109/1988 vp: 31.

²⁵⁷ Kunnallisesta harkintaverotuksesta ks. esim. Tikka 1989: 323.

²⁵⁸ Ks. Andersson 1998b: 126; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 22-23; 1986: 26-27; 1989: 33.

²⁵⁹ HE 172/1967 vp: 29 (L 364/1968).

momentin ensiksi 5 ja myöhemmin 7 kohtaan²⁶⁰ ja viimeksi ETVL 104 §:ään²⁶¹ ennen säädöksen kumoamista vuoden 1992 verouudistuksen yhteydessä.²⁶²

Vuoden 1992 verouudistuksen yhteydessä muutettiin tulolähdejakoja siten, että tulolähteinä ovat tämän jälkeen elinkeinotoiminta, maatalous ja muu toiminta, joka muodostaa henkilökohtaisen tulolähteen. Tulolähdejako tuli näin vastamaan EVL:n, MVL:n ja TVL:n soveltamisaloja.²⁶³ TVL:ia ja EVL:n samana vuonna 1992 muutettua²⁶⁴ elinkeinotoiminnan tulolähdettä käsittelevää 2 §:ää sovellettiin ensi kerran vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa. Vuoden 1993 alusta voimaan tullut lainmuutos liittyi yhteisöjen erillisestä valtion- ja kunnallisverotuksesta luopumiseen. EETVL:n ja ETVL:n aikana voimassa ollut erillinen valtion- ja kunnallisverotus muuttui TVL:n säätämisen yhteydessä. TVL 1 §:n mukaisesti yhteisön²⁶⁵ tulosta suoritetaan veroa valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Lain 124 §:n mukaisesti yhteisöt suorittavat tuloveron valtiolle ja valtio tilittää vero-osuudet kunnille ja seurakunnille.²⁶⁶

Verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta muodostaa vuoden 1992 EVL:n muutoksen jälkeen yhdessä elinkeinotoiminnan tulolähteen. Yhteisöjen verotettava tulo lasketaan edellä esitetyn mukaisesti erikseen EVL:n, MVL:n ja TVL:n säännösten perusteella. Sen johdosta, ettei kyseisten tulolähteiden voittoja ja tappioita voida nykyisessä järjestelmässä kuitata keskenään, voi verotus yhteisön kannalta muodostua epäedulliseksi²⁶⁷. Tämän perusteella tappiollinen-

²⁶⁰ Ks. HE 40/1974 vp: 8; HE 63/1975 vp: 13.

²⁶¹ Ks. HE 109/1988 vp: 40.

²⁶² Andersson 1990a: 294; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 23; 1973: 23–24; 1978: 26–27; 1981: 26–27; 1986: 26–27; 1989: 33–34; 1991: 44–46.

²⁶³ Ks. Andersson 1992b: 40; Arvela 1992: 12–13; HE 200/1992 vp: 9–10; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 45; Tikka 1992a: 67–68; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:9.

²⁶⁴ HE 203/1992 vp: 19 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 45–47.

²⁶⁵ TVL:n tarkoittama yhteisön käsite on määritelty lain 3 §:ssä, jonka mukaan yhteisöllä tarkoitetaan valtiota ja sen laitosta, kuntaa ja kuntayhtymää, seurakuntaa ja muuta uskonnollista yhdyskuntaa, osakeyhtiötä, osuuskuntaa, säästöpankkia, sijoitusrahastoa, keskinäistä vakuutusyhtiötä, lainajyvästää, aatteellista tai taloudellista yhdistystä, säätiötä ja laitosta.

²⁶⁶ Andersson 1998b: 126; Andersson & Ikkala 2000: 39; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 47–49; HE 172/1967 vp: 5; HE 203/1992 vp: 19; Linnakangas 1993: 151–153; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:9. Ks. myös Nykänen 2007b: 515–516.

²⁶⁷ Ks. vanhemmasta oikeuskäytännöstä esim. KHO 12.3.1973 T 996, jossa öljytuotteiden kauppa ja tappiota tuottaneet kiinteistöt eri liikkeeseen kuuluvia, jolloin tappioita verovuodelta 1969 ei voitu kunnallisverotuksessa lukea öljytuotteiden kaupasta saadun tulon vähennykseksi; KHO 24.7.1973 T 2848, jossa omistamansa kiinteistön vuonna 1964 myyneen osakeyhtiön, jolla ei tämän jälkeen ollut yhtiöjärjestyksessä mainittua liiketoimintaa, pääosakkaaltaan saamasta korkotulosta ei saatu vähentää verovuonna 1970 ostettujen osakkeiden väitettyä arvon alentumista vastaavaa määrää; KHO 1978 II 562, jossa korko- ja vuokratulot muodostivat liiketulo lähteestä erillisen henkilökohtaisten tulojen lähteen, jolloin yhtiön

kin yhteisö, esimerkiksi osakeyhtiö, voi joutua maksamaan voitollisen tulolähteen perusteella veroa, vaikka muut tulolähteet olisivatkin tappiollisia ja yhtiön yhteenlaskettu tulo olisi tämän johdosta tappiollinen²⁶⁸. Eri tulolähteiden mahdolliset tappiot puolestaan vähennetään tulolähteiden seuraavien vuosien tuloksesta 10 seuraavan vuoden aikana, mikäli niiden osalta tuona aikana kertyy muutoin verotettavaa tuloa. Tulolähdejaolla onkin nykyisin valtionverotuksessa suurempi merkitys kuin aikaisemmin.

Muun kuin elinkeinotoiminnan verotuksen kannalta on nykyisen kaltaisella tulolähdejaolla esimerkiksi yhteisöjen verotuksessa erityistä merkitystä. Osa yhteisön toiminnasta voidaan katsoa TVL:n piiriin kuuluvaksi. Esimerkiksi vuoden 1992 verouudistuksen yhteydessä²⁶⁹ sekä myös vuonna 2000 muutetun²⁷⁰ EVL 53 §:n tarkoittamissa tapauksissa voidaan mm. kiinteistöjen kohdalla päätyä ratkaisuihin, jolloin niitä ei katsota elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvaksi.²⁷¹ Asialla voi tällöin olla huomattavaakin taloudellista merkitystä²⁷².

Oikeuskäytännössä ilmenee lainmuutoksen jälkeen edelleen rajankäyntiä tulojen ja niihin kohdistuvien menojen lukemisesta elinkeinotoiminnan tai muun tulolähteen piiriin.²⁷³ EVL:n valmistelun yhteydessä oli useasti esillä myös ajatus

liiketulolähteen tulos verovuodelta 1974 muodostui tappiolliseksi; KHO 3.3.1983 T 723, jossa liiketoiminnan vuonna 1973 lopettanut yhtiö ei saanut vuonna 1975 kunnallisverotuksessa vähentää sanottujen aikaisempien liiketilojen vuokratuloista liiketoiminnasta vahvistettuja tappioita. Ks. myös KHO 29.4.2008 T 967, jossa osuuspankin sijoitusomaisuuteen kuuluneiden ja sittemmin pankkiin sulautettujen kiinteistöyhtiöiden muun toiminnan tulolähteen verovuosien 1993–1999 pankille siirtyneet vahvistetut tappiot eivät olleet vähennettävissä pankin elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloista, ks. Penttilä 2008: 94.

²⁶⁸ Ks. Ossa 2011a: 69.

²⁶⁹ HE 203/1992 vp: 24 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 488–492.

²⁷⁰ Andersson & Ikkala 2005: 590; HE 172/2000 vp: 7 (L 1168/2000).

²⁷¹ Andersson & Ikkala 2000: 488–489; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 697–699.

²⁷² Ks. Andersson 1998b: 128–131.

²⁷³ Ks. esim. KHO 1997:18, jolloin metsäkiinteistöjä pidettiin eläkesäätiön elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvana sijoitusomaisuutena ja KHO 1998:30 jolloin Ky:stä jaettu tulo-osuus verovuonna 1993 kuului Oy:n elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Tapauksessa KHO 11.4.2003 T 941 tervanvälitystä ja grillihiilien myyntiä verovuonna 1999 harjoittaneen Oy:n yhdellä kaupalla pankin välityksellä tapahtunutta osakkeiden ostoa ja myyntiä ei pidetty elinkeinotoiminnan tulolähteen tulona, ks. Kuloaara 2013: 92, 96, 103, 105. Ratkaisussa KHO 2013:69 katsottiin maansiirtoalan liiketoimintaa harjoittavan yhtiön sijoittaessa elinkeinotoiminnassa syntyneitä varoja sijoitusrahastojen rahasto-osuuksiin näiden kuuluvan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jolloin yhtiöllä oli oikeus vähentää rahasto-osuuksien myynnistä aiheutunut luovutustappio elinkeinotoiminnan tulolähteen menona. Ks. myös ratkaisu KHO 2013:96, jossa KHO pysytti päätöksen, jonka mukaan oli jätetty tutkimatta X Oy:n vaatimus Y Oyj:n osakkeiden katsomisesta elinkeinotoiminnan tulolähteen käyttöomaisuuteen kuuluviksi henkilökohtaisen tulolähteen sijasta, koska X Oy:llä ei katsottu olevan oikeussuojan tarvetta, koska yritysvero toimiston päätös siirtää Y Oyj:n osakkeet

elinkeinotulolähteen käsitteen laajentamisesta siten, että elinkeinotoimintaa harjoittavalla juridisella henkilöllä ei olisi muuta tulolähdettä²⁷⁴. Esitettyjen esimerkkien valossa *Andersson*²⁷⁵ on esittänyt tulolähdejaosta luopumista yhteisöjen verotuksessa. Myös *Tikka*²⁷⁶ ja *Ranta-Lassila*²⁷⁷ ovat esittäneet verotuksen yksinkertaistamista siten, että osakeyhtiöllä katsottaisiin olevan vain yksi, EVL:n mukaan verotettava tulolähde.²⁷⁸

Vuoden 1993 alussa voimaan tulleen verouudistuksen yhteydessä katsottiin, ettei yhteisöjen verotuksessa voida kokonaan irtautua tulolähdejaosta. Perusteluna tälle esitettiin yhteisöjen mahdollisesti harjoittamien toimintojen tulosten laskeminen eri verolakien mukaan.²⁷⁹ Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistiossa vuodelta 2002 ollaan sittemmin päädytty esittämään osakeyhtiöiden ja osuuskuntien kohdalla tulolähdejaosta luopumista. Liiketoimintaa kuulumattomien osakkeiden ja kiinteistöjen luovutustappioiden vähennyskelpoisuus olisi esityksen mukaan kuitenkin rajoitettu erikseen säädettävällä tavalla.²⁸⁰

VM:n 20.12.2011 asettama elinkeinoverotuksen uudistamista selvittänyt asiantuntijatyöryhmä on puolestaan käsitellyt tulolähdejaon poistamista erityisesti osakeyhtiön näkökulmasta kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossaan. Työryhmän kannanoton mukaan osakeyhtiöiden tulonhankkimistoimintaa tulisi verottaa yhtenäisin perustein EVL:n mukaan. Työryhmän kannanoton mukaan asia vaatii kuitenkin jatkovalmistelua, jossa huomioitaisiin muutoksen vaikutukset mm. verojärjestelmän rakenteeseen, erityismuotoisiin osakeyhtiöihin, muiden yritysmuotojen verotukseen, tappiontasaukseen, konserniverotukseen, korkorajoitussäännöksiin, kansainvälisiin tilanteisiin ja verosopimusten tulkintaan.²⁸¹

Kuten edellä olevasta ilmenee, on tulolähdejako ja sen taloudellisesti haitallista merkitystä yhteisöjen verotuksessa arvioitu jo pitkän ajan kuluessa. Esitykset tulolähdejaon poistamiselle eivät kuitenkaan ole johtaneet käytännön toimenpiteisiin verolainsäädännössä. Asiantuntijatyöryhmän esitys jatkovalmistelun tarpeel-

käyttöomaisuudesta henkilökohtaisen tulolähteen varallisuuteen ei ollut vaikuttanut X Oy:n veron määrään.

²⁷⁴ Voipio 1979: 68; Wikström 1984: 22.

²⁷⁵ Andersson 1984b: 141–142; 1998b: 135. Ks. myös Andersson 2008b: 32.

²⁷⁶ Tikka 1998a: 3; 2004b: 2.

²⁷⁷ Ranta-Lassila 2000b: 251.

²⁷⁸ Ks. lisäksi Lönnfors 1993: 484; Myrsky 1993: 19; Ossa 2002a: 10–13; 2005a: 83–85; Tikka 2004c: 438; 2004e: 468.

²⁷⁹ HE 200/1992 vp: 10. Kirjanpidon tuloksenlaskennan osalta ks. esim. Leppiniemi 2003b: 68–69.

²⁸⁰ VM 12/2002: 137–138. Ks. myös Ossa 2011a: 68–70.

²⁸¹ Ks. VM 16/2013: 54.

lisuudesta verotuksen usealla eri osa-alueella puolestaan osoittaa tulolähdejaosta luopumisen merkityksen monitahoisuuden.

2.6.2 *Konserniyhtiöt ja oikeuskäytäntö*

2.6.2.1 *Vuokraustoiminta*

Oikeuskäytännössä rajanvetoa toiminnan kuulumisesta EVL:n mukaan verotettavaan toimintaan on käyty jo EVL:n alkuaikoina. Yksittäisten tapausten lisäksi voidaan mainita kiinteistöjen vuokraustoiminta sekä holdingyhtiöiden toiminta, joiden on katsottu yleensä kuuluneen aikaisemmin TOL:n, KKunA:n, MKKunA:n, EETVL:n, ETVL:n ja nykyisin TVL:n mukaan verotettavaan toimintaan. Asunto-osakeyhtiöiden kohdalla ratkaisun KHO 1970 II 592 mukaisesti kyse ei asunto-osakeyhtiön hallitessaan omistamaansa kiinteistöä ollut liiketoiminnasta.²⁸² Tätä ennen oli oikeuskirjallisuudessa aluksi eriäviä näkemyksiä siitä, sovelletaisiinko EVL:ia asunto-osakeyhtiöiden verotuksessa vai ei²⁸³. Verotuskäytännössä on myös muutoin tulkittu, ettei myöskään kiinteistöyhtiöiden kohdalla ole kysymys EVL:n mukaisesta toiminnasta, vaikka kyse olisi laajastakin vuokraustoiminnasta²⁸⁴.

Oikeuskäytännössä on kuitenkin annettu merkitystä konserni- ja intressipiirijattelulle. Tällöin verovelvollisen verotuskohtelu voi muuttua siitä, mikä se olisi otettaessa huomioon yksinomaan verovelvollisen oma toiminta. Vaikka lähtökohtana on, että verotuksen kannalta merkityksellisiä seikkoja arvioidaan verovelvollisen omista olosuhteista ja omasta toiminnasta käsin, on oikeuskäytännössä kuitenkin katsottu mahdolliseksi laajentaa näkökulmaa, jolloin intressipiirijattelun mukaisesti yhtiön toimintaa on voitu tarkastella tästä näkökulmasta.²⁸⁵ Konserniyhtiöiden kohdalla vuokraustoimintaa onkin joissain

²⁸² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 32–33.

²⁸³ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 18, jonka mukaan katsottiin, että asunto-osakeyhtiön toimintaa olisi pidettävä elinkeinotoimintana sekä tähän kohdistuvasta kritiikistä Kilpi 1970b: 305–306; 1990c: 372. Ks. myös Niskakangas 2007a: 6. EVL:n säätämisestä annetun HE 172/1967 vp: 30 mukaisesti asunto-osakeyhtiöihin ja keskinäisiin kiinteistöosakeyhtiöihin sovellettaisiin edelleen tuolloin voimassa olleen TOL 24 §:n 5 kohdan sekä tuolloin voimassa olleita kunnallisverotusta koskevia vastaavia säännöksiä, joiden mukaisesti tuloksi ei katsota mm. asunto-osakeyhtiölle tai vastaavalle osakeyhtiölle sen osakkeenomistajien saamaa etua huoneistosta, joihin osakkailla yhtiöjärjestyksen nojalla on hallintaoikeus.

²⁸⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 34; Kilpi 1978: 5–6; Ossa 2011a: 43.

²⁸⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 40; Niskakangas 1992b: 124–126; Tikka 1982a: 29; 1995b: 63; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 6:11. Ks. myös Immonen & Lindgren 2007: 123.

tapauksissa pidetty EVL:n mukaan verotettavana toimintana tämän liittyessä kiinteästi konsernin muuhun toimintaan.

Oikeuskäytäntöön sisältyy edellä olevan mukaisesti vuokraustoimintaa käsitteleviä oikeustapauksia, joiden mukaan kyseisen toiminnan ei katsota kuuluvan EVL:n mukaan verotettavaan toimintaan²⁸⁶. Mikäli vuokraustoiminta on liittynyt osana konsernin toimintaan, on tätä kuitenkin voitu pitää EVL:n mukaisena liiketoimintana. Oikeuskäytännöstä on poimittavissa oikeustapauksia, joissa merkitystä on annettu vuokraustoimintaa harjoittavan yhtiön toiminnan liittymiselle konsernin liiketoimintaan.

Ratkaisussa KHO 1984 II 517 verovuodelta 1982 yhtiö oli vuokrannut tytäryhtiölleen omistamiensa kiinteistöyhtiön osakkeiden perusteella hallitsemiaan liiketiloja ja lisäksi yhtiöllä on ollut huomattavat lainasaamiset tytäryhtiöltään. Yhtiö emoyhtiönä ja tytäryhtiö muodostivat EOYL:n tarkoittaman konsernin. Kun yhtiön sanottu toiminta on liittynyt edellä mainittujen yhtiöiden harjoittamaan liiketoimintaan, oli yhtiötä pidettävä sellaisena liiketoimintaa harjoittavana verovelvollisena, joka voi tehdä investointivarauslaissa tarkoitetun investointivaruksen.

Tuolloin voimassa olleen InvVarL 2 §:n mukaisesti investointivaruksen sai tehdä liiketoimintaa harjoittava verovelvollinen²⁸⁷. Ratkaisun mukaan emoyhtiön toiminta oli liittynyt tytäryhtiön harjoittamaan liiketoimintaan, jonka johdosta yhtiötä pidettiin liiketoimintaa harjoittavana verovelvollisena.²⁸⁸ Myös ratkaisussa KHO 1990 B 503 katsottiin vastaavasti, että perustettava tytäryhtiö,

---

²⁸⁶ Verovelvollisen ei katsottu mm. seuraavissa tapauksissa harjoittavan EVL:n mukaista liiketoimintaa. Ratkaisussa KHO 1971 II 562 osakeyhtiön vuokratessa hallitsemallaan tontilla sijaitsevaa omistamaansa myymälärakennusta. Säätiön vuokratessa 10 asuinrakennuksessa olevia 418 asuinhuoneistoa ja 5 taiteilija-ateljeeta ratkaisussa KHO 1978 II 564. Myöskään laaja vuokraustoiminta sisältäen myös kiinteistöjen isännöinti- ja huoltopalvelua ei ratkaisun KHO 19.11.1980 T 5708 mukaan ollut EVL:n mukaista liiketoimintaa. Pörssinoteeratun yhtiön harjoittama vuokraustoimintaa ei ollut EVL:n mukaista liiketoimintaa ratkaisussa KHO 1988 B 508. Vuokraustoiminta sekä osinko- ja korkotulot ratkaisussa KHO 12.10.1989 T 3548 ei ollut liiketoimintaa. Liiketilojen vuokraus ratkaisussa KHO 1991 B 518 ei liiketoimintaa. Hotellirakennuksen omistamista varten perustettu kiinteistöyhtiö, joka ei itse harjoittanut hotellitoimintaa vaan vuokrasi rakennuksen ulkopuoliselle hotellinpitäjälle, ei harjoittanut elinkeinotoimintaa ratkaisussa KHO 29.10.1991 T 3892. Huoneistojen vuokraustoiminta ym. ratkaisussa KHO 18.9.1998 T 1922 ei EVL:n mukaista liiketoimintaa. Ks. myös KHO 2013:71, jossa yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöjen vuokraustoiminta ei kuulunut elinkeinotoiminnan tulolähteeseen.

²⁸⁷ Ks. HE 225/1978 vp: 4, jonka mukaan investointivaruksen tekemiseen oikeutettuja olivat lakiehdotuksen mukaan liiketoimintaa harjoittavat verovelvolliset yhtiömuodosta riippumatta. Järjestelmän ulkopuolelle HE:n mukaan jäivät mm. holdingyhtiöt sekä asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiöt.

²⁸⁸ Ks. Linnakangas 1986a: 121.

joka antaa rakennettavan toimitalon tilat vuokralle liiketoimintaa harjoittavien konserniyhtiöiden käyttöön, myös itse harjoittaa EVL 1 §:n mukaista liiketoimintaa²⁸⁹. Ratkaisussa KHO 1990 B 505 puolestaan konserniin kuuluvan yhtiön vuokraus- ja kiinteistöhuoltotoiminta katsottiin kuuluvan läheisesti konsernin elinkeinotoimintaan²⁹⁰. Ratkaisussa KHO 1991 B 511 liiketoimintaa harjoittavan osakeyhtiön kokonaan omistama kiinteistöosakeyhtiö vuokrasi pääosan omistamastaan toimitilatalosta emoyhtiölleen pääkonttoritiloiksi. Emoyhtiöllä oli tällöin oikeus vähentää verotuksessaan kiinteistöosakeyhtiölleen antamansa konserniavustus.²⁹¹ Myös seuraavassa oikeustapauksessa oli kysymys konserniin perustettavan kiinteistöosakeyhtiön toiminnan arvioimisesta EVL:n kannalta.

Ennakkotiedon KHO 1992 B 508 (= KHO 23.4.1992 T 1502) mukaisesti konserniin perustettava kiinteistöosakeyhtiö tuli luovuttamaan rakennettavien asuinrakennusten huoneistot konsernin X:n kaupungissa toimivien yhtiöiden työntekijöiden käyttöön joko vuokralle tai työduhdetasunnoiksi luontoisetuna. Asuinrakennukset oli katsottava rakennettavan elinkeinotoiminnassa käytettäviksi ja näin ollen kiinteistöosakeyhtiön vuokraustoiminnan oli katsottava liittyvän konsernin liiketoimintaan. Tämän johdosta konsernin emoyhtiö sai käyttää investointivarauksiaan perustettavan kiinteistöosakeyhtiön osakepääoman korotuksen suorittamiseen.

Edellä olevissa ratkaisuissa on merkitystä annettu kyseisten vuokraustoimintaa harjoittavien yhtiöiden kuulumisen liiketoimintaa harjoittavaan konserniin, jolloin myös mainittujen yhtiöiden osalta on katsottu niiden toiminnan olevan osa tuota harjoitettua liiketoimintaa. Näin vastaavasti myös ratkaisuissa KHO 22.3.1995 T 1026, KHO 31.3.2009 T 809, KVL 122/1994 ja KVL 76/1997. Mikäli kyseisten yhtiöiden toiminta ei olisi osa konsernin liiketoimintaa, voitaneen arvioida, että ratkaisut olisivat tällöin poikenneet edellä olevasta.²⁹²

²⁸⁹ Ks. Kulovaara 2013: 108.

²⁹⁰ Ks. Kilpi 1993: 381–382; Kulovaara 2013: 98.

²⁹¹ KonsAvL 2 §:n mukaan konserniavustuksella tarkoitetaan liiketoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan toiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle sen harjoittamaa liiketoimintaa varten muuna kuin pääomansijoituksena suorittamaa avustusta, jota ei EVL:n mukaan saa vähentää tulosta. Ks. Immonen 2002a: 453; Järvenoja 2007a: 411; Myrsky & Linnakangas 2006: 171; Tikka 1995b: 63.

²⁹² Ks. Niskakangas 1992b: 124–126; Tikka 1982a: 29; 1995b: 63. Ks. kiinteistövuokraustoiminnasta myös KHO 10.11.2000 T 2885 (ks. Immonen 2001a: 156–157; Kulovaara 2013: 97, 98, 110, 112; Ossa 2011a: 43–44); ks. myös KHO 1986 II 510. Vakuutusyhtiö A:n pyytämää investointitalletuksen nostolupaa vuokralle annettavan varaston rakentamiskustannuksia koskevassa ratkaisussa KHO 1987 B 543 katsottiin vakuutusyhtiön ja tämän 46,67 %:n osuudella omistaman B Oy:n välillä vallitsevan kiinteän toiminnallisen yhteyden, kun vakuutusyhtiö oli siirtänyt vahinkotavaran myynnin B Oy:lle ja vakuutusyhtiön osuus B Oy:n ostoista oli 75,4 %, jolloin vakuutusyhtiön B Oy:lle vahinkotavaraa varten vuokraaman varastotilan katsottiin tulevan vakuutusyhtiön liiketoiminnan käyttöön, vaikka yhtiöiden

2.6.2.2 *Holdingsyhtiöt*

Myös holdingsyhtiöiden kohdalla on käyty rajanvetoa siitä, tulisiko niitä verottaa EVL:n mukaisesti vai ei. Yksiselitteistä kriteeriä sille, milloin holdingsyhtiöiden voitaisiin katsoa harjoittavan elinkeinotoimintaa, ei ole helppo osoittaa. Rajankäynnissä voi olla perusteltua ottaa huomioon holdingsyhtiön toiminnan liittyminen mahdollisesti konsernin muuhun yritystoimintaan. Tällöin holdingsyhtiön toiminnan arvostelussa tulee huomioitavaksi myös esimerkiksi konsernin näkökulma tämän toiminnan arvioinnissa.²⁹³

Oikeuskäytännössä on holdingsyhtiöitä koskevissa ratkaisuissa päädytty sekä kielteisiin²⁹⁴ että myönteisiin ratkaisuihin sen suhteen, onko kysymyksessä ollut EVL:n mukaan verotettava liiketoiminta tai muu toiminta. Jos holdingsyhtiö kuuluu emoyhtiön tai tytäryhtiön asemassa olevana apuyhtiönä konserniin, on oikeuskäytännössä voitu katsoa, että holdingsyhtiötä voitaisiin pitää elinkeinonharjoittajana.

Ratkaisussa KHO 1976 II 513 vuodelta 1971 katsottiin keskustukkuliikkeen ja sen tytäryhtiön osakkeita omistamaan perustetun holdingsyhtiön harjoittavan elinkeinotoimintaa. Tällöin holdingsyhtiö sai tulostaan vähentää erään mainittuun konserniin kuuluneen yhtiön purkamisesta johtuneen sanotun yhtiön osakkeiden arvonmenetyksen.

Toimitetussa verotuksessa hylättiin holdingsyhtiön verotuksessaan tekemä yhtiön purkamisesta aiheutunut arvonmenetys. Yhtiön tekemän valituksen johdosta annetuissa lausunnoissa katsottiin, että holdingsyhtiötä tuli verottaa tuolloin voimassa olleiden TOL:n ja KKunA:n mukaisesti, jolloin kysymyksessä olisi vähennyskelvoton pääomahäviö. LO katsoi saatujen selvitysten perusteella yhtiön harjoittaneen EVL 1 §:n mukaista elinkeinotoimintaa, jonka KHO tehdyn valituksen jälkeen pysytti. Samoin holdingsyhtiön omistaessa kahden liiketoimintaa harjoittavan yhtiön osake-enemmistön, oli sitä itseäänkin pidettävä elinkeinonharjoittajana ratkaisussa KHO 1978 II 539. Myös konserniin kuuluvaa tytäryhtiö, jonka toiminta käsitti mm. arvopaperipörssissä noteerattujen osakkei-

---

välillä ei vallinnutkaan EOYL:ssa tarkoitettua konsernisuhdetta. Ks. lisäksi myös KHO 2011:89 (= KVL 54/2010), jossa säätiön suunnitelmien mukaan myytävät elinkeinotoimintaa harjoittavan X Oy:n osakkeet eivät kuuluneet säätiön elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, ks. Kulovaara 2013: 109.

²⁹³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 40. Ks. myös Immonen & Lindgren 2007: 123; Niskakangas 1992b: 124–126; Ossa 2013: 46–47; Tikka 1982a: 29; 1995b: 63.

²⁹⁴ Holdingsyhtiön ei katsottu harjoittavan liiketoimintaa tämän ostaessa osakkailtaan ja näiden omistamilta yhtiöiltä erään teollisuustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön osakekannasta puolet ratkaisussa KHO 1979 II 514, ks. Immonen 1992: 262; 2008: 59; 2011a: 64; Sääski Keskitalo 2012: 439.

den omistamista sekä niiden ostamista ja myyntiä tarkoituksella vaikuttaa osakkeiden pörssikursseihin, pidettiin EVL:n mukaan verotettavana elinkeinonharjoittajana ratkaisussa KHO 6.3.1980 T 1301.²⁹⁵

Nykyisin vuonna 1998 toimintansa aloittanut KOVE vastaa muun ohella suurimpien konsernien sekä muiden erityisosaamista vaativien yritysten verotuksesta²⁹⁶. Suurten liiketoimintaa harjoittavien konsernien emoyhtiöinä toimivia holdingyhtiöitä on KOVEssa poikkeuksetta pidetty elinkeinotoimintaa harjoittavina yhtiöinä²⁹⁷. Myös edelläoleva osoittaa konserneille annettavaa merkitystä verotuksen toimittamisessa.

2.6.2.3 *Konsernituki*

Konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä on konserniolosuhteille annettu merkitystä ratkaistaessa konserniyhtiöiden välisessä liiketoiminnassa tai tähän liittyvässä liiketoiminnassa erilaisten menojen tai menetysten vähennyskelpoisuuteen liittyviä ongelmia. Kysymyksessä on tällöin ollut konsernisuhteeseen liittyvä liiketaloudellinen peruste, jonka nojalla vähennysoikeus on verotuksessa voitu myöntää. Oikeuskäytännössä on myös usein viitattu tukea saaneen tytäryhtiön taloudelliseen tilanteeseen, jonka johdosta tällä on ollut tuen tarve.²⁹⁸

Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö on varsin epäyhtenäinen. Samoin kirjallisuudessa esitetyt kannanotot ovat osin toisistaan poikkeavia mm. käsitteen laajuuden suhteen. Yhteistä käsitteelle on kuitenkin se, että kysymys on nimenomaan konsernisuhteeseen liittyvästä ongelmasta.

2.6.3 *Tulojen veronalaisuus*

EVL 4 §:n mukaisesti veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot.²⁹⁹ Yleissääntö on pysynyt

²⁹⁵ Ks. Tikka 1982a: 31.

²⁹⁶ KOVEN toimintaa selvitetään tarkemmin alaluvussa 3.8.6.

²⁹⁷ Ks. Haarala 2005: 439.

²⁹⁸ Mainittuja konsernitukeen liittyviä oikeustapauksia selvitetään erikseen luvussa 4 käsiteltäessä tarkemmin konsernitukea koskevaa oikeuskäytäntöä sekä tähän liittyvää kommentointia ja kannanottoja oikeuskirjallisuudessa.

²⁹⁹ Yhtiön kirjattessa nostamattomat osingot, joiden vanhentuneen saamisoikeuden osakkaat olivat menettäneet, ohi tuloslaskelman suoraan pääomaan katsottiin yhtiölle syntyneen tästä rahanarvoinen etu, joka oli EVL 4 §:n nojalla yhtiön veronalaista tuloa ratkaisussa KHO 1.9.1999 T 2219, ks. Linnakangas, Immonen & Puronen 1999c: 58–61. A Oyj:n ruotsalaiselta tytäryhtiöltä B AB:lta tai tämän ruotsalaiselta tytäryhtiöltä saama konserniavustukseksi

muuttumattomana koko lain voimassaolon ajan. Lain 4 §:ää täydentämään otettiin lakiin esimerkinomainen³⁰⁰ luettelo eräistä tavallisista elinkeinotuloista lain 5 §:ään. Näistä ilmeni laissa omaksuttu tulokäsittelyn laajennus aikaisempaan oikeustilaan verrattuna.³⁰¹ Yleissäännöstä täydentävään 5 §:ään sisältyi alkuperäisessä laissa 5 kohtaa, nykyisin niitä on 13. Tulojen veronalaisuus on riippumaton siitä, keneltä ne on saatu. Mikäli aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen tai EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettua vähennyskelvottoman konsernituen saaja on kotimainen yhteisö, on saatu tuki yhteisön veronalaista tuloa. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin tukena annettu jäljempänä mainittu pääomansijoitus tai akordi tilanteissa, joissa saaminen on velkojalle arvoton.

Alkuperäiseen lakiin sisältyviä EVL 5 §:n mukaisia esimerkkejä veronalaisista tuloista olivat vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta ym. saadut luovutushinnat eräin poikkeuksin, vuokraamisesta ja palveluksista saadut korvaukset, osingot, korot ym. eräin poikkeuksin, omaisuuden ym. vuokraamisesta saadut korvaukset sekä rahoitusomaisuudesta saadut voitot eräin poikkeuksin. Kyseinen EVL 5 §:n mukainen luettelo muun ohessa veronalaisista elinkeinotuloista ei ollut tyhjentävä vaan esimerkinomainen. HE:n mukaan lakiehdotuksen 5 §:ään olikin otettu esimerkinomainen luettelo eräistä tavallisista elinkeinotuloista.³⁰² Esimerkki-luetteloa on tämän jälkeen muutettu useita eri kertoja. Verrattaessa nykyistä 13-kohtaista 5 §:ää alkuperäiseen säännökseen voidaan todeta, että sääntely on tältä osin selkeästi liukunut yksityiskohtaisen sääntelyn suuntaan aikaisemmasta eräistä tavallisista elinkeinotuloista otetun esimerkinomaisen luettelon sijasta.

Edellä kuvattuja alkuperäiseen lakiin sisältyviä esimerkkejä veronalaisista tuloista muutettiin vuonna 1977³⁰³. Seuraavan kerran EVL 5 §:ää täydennettiin vuonna 1992³⁰⁴ ja vuonna 2002³⁰⁵. Vuoden 2004 verouudistuksessa EVL 5 §:n 1 ja 3

---

luonnehdittu suoritus oli EVL 4 §:n mukaisesti saajalleen veronalaista tuloa ratkaisussa KHO 16.5.2005 T 1165, ks. myös Helminen, Marjaana 2009: 255; 2013a: 257. Ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ks. HFD 2011 ref. 1, jossa yhtiön ostaman omaisuuden kauppahinnan vähennyksenä huomioitun negatiivisen goodwill-erän tuloutus katsottiin veronalaiseksi tuloksi. Yhtiö oli kirjannut omaisuuden kirjanpitoonsa omaisuuden todellisesta arvosta sekä tämän arvon ja toteutuneen kauppahinnan erotuksen negatiiviseksi goodwill-eräksi, joka purettiin yhtiön kirjanpidossa.

³⁰⁰ HE 172/1967 vp: 5.

³⁰¹ HE 172/1967 vp: 5; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 44.

³⁰² Ks. HE 172/1967 vp: 5; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 44.

³⁰³ Uusi 6 kohta sijoitusomaisuuden arvokorotuksen veronalaisuudesta, ks. HE 142/1977 vp: 2 (L 1001/1977).

³⁰⁴ Uusi 7 kohta hakkuuoikeuksista saadun tulon veronalaisuudesta, ks. HE 203/1992 vp: 19 (L 1539/1992).

kohta muutettiin koskien vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta saatuja luovutushintoja sekä osinkoja ja korkoja³⁰⁶. EVL 5 § sai nykyisen muotonsa lainmuutoksella vuonna 2008³⁰⁷, jolloin siihen kuuluneet yhteensä 7 eri kohtaa osittain muutettiin tai kumottiin sekä lisättiin lakiin uusia esimerkkejä veronalaisista tuloista. Lisäykset koskivat käytännössä realisoitumattomien arvonnousujen lukemista veronalaisiksi tuloiksi eräissä tapauksissa. Lainmuutoksen seurauksena esimerkeiksi tulon veronalaisuudesta tulivat alkuperäisen 5 kohdan sijasta nykyiset 13 kohtaa.

Nykyisin voimassa olevan EVL 5 §:n 2 kohdan mukaan veronalaisia tuloja ovat vuokraamisesta, työn tai palvelun suorittamisesta ym. saadut korvaukset³⁰⁸, elinkeinon kuuluvan omaisuuden tuottamat osingot, korot ja muut tulot 5 §:n 3 kohdan mukaisesti 6 a §:n säättämin poikkeuksin, jolloin yhteisön saama osinko ei pääsäännön mukaan ole kuitenkaan veronalaista tuloa³⁰⁹. Liikkeen tai ammatin taikka siihen kuuluvan omaisuuden, oikeuden tai etuuden vuokraamisesta saadut korvaukset ovat 4 kohdassa mainitun mukaisesti veronalaisia tuloja³¹⁰. Rahoitusomaisuudesta saadut voitot säädetään veronalaisiksi 5 §:n 5 kohdassa³¹¹. Puutavaran sekä runkopuun hakkuuoikeuden luovutuksesta saatu tulo mainitaan 5 §:n 7 kohdassa veronalaisena tulona.³¹²

³⁰⁵ Uusi 6 a kohta eräiden rahoitusvälineiden arvonnousun veronalaisuudesta, ks. HE 84/2002 vp: 8 (L 1160/2002), jota kohtaa muutettiin vuonna 2007, ks. HE 21/2006 vp: 75 (L 147/2007).

³⁰⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 61 (L 717/2004).

³⁰⁷ HE 176/2008 vp (L 1077/2008).

³⁰⁸ Vuokrien ja korvausten osalta ks. tarkemmin Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 108; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 47–48; Myrsky & Linnakangas 2006: 101–102; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 7:11.

³⁰⁹ Yhteisöjen saaman osingon verovapaus on sisällytetty lakiin ketjuverotuksen estämiseksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 157–158; HE 92/2004 vp: 22–23; Juusela 2004: 138–141; Järvenoja 2007a: 351–352; Mattila 2005a: 67.

³¹⁰ Elinkeinotulon piiriin kuuluvat sekä aineellisista että aineettomista hyödykkeistä saadut korvaukset, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 112; HE 172/1967 vp: 5; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 50–51; Myrsky & Linnakangas 2003: 81; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 7:11.

³¹¹ Pääsääntöisesti EVL:ssä ei käytetä voitto tai tappio -käsitteitä. Lain 5 §:n 5 kohdan lisäksi voitoista sekä myös tappioista on maininta EVL 6 b §:ssä, ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 132.

³¹² Vuoden 1992 verouudistuksen jälkeen metsäverotus ei enää kuulunut samaan tulolähteeseen maatalouden kanssa. Käytettäessä metsäkiinteistöä yksinomaan tai pääasiallisesti verovelvollisen elinkeinotoimintaa edistäviin tarkoituksiin, kuuluu metsäkiinteistökin elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Muuttuneiden olosuhteiden johdosta lisättiin vuonna 1992 EVL 5 §:ään uusi 7 kohta, jonka mukaan puutavaran sekä runkopuun hakkuuoikeuden luovutuksesta saatu tulo kuuluu veronalaisiin elinkeinotuloihin. Mainittu lainkohta pysyi asiasisällöltään muuttumattomana vuonna 2008 toteutetun EVL:n muutoksen yhteydessä. Ks. Andersson 1993b: 10–11; 1994: 10; HE 203/1992 vp: 16, 19 (L 1539/1992); HE 176/2008 vp: 38 (L

Vuonna 1992 lakiin lisättiin uusi 5 a § eräiden oikaisuerien veronalaisuudesta ja jota muutettiin vuonna 2008.³¹³ Lain 17 §:n 2 kohdan mukaan vähennyskelpoisia menetyksiä ovat eräin poikkeuksin myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden³¹⁴ lopullisiksi todetut arvonalenemiset. Tätä vastaavasti on 5 a §:n 1 kohdassa säädetty rahoitusomaisuudesta³¹⁵ tehtyä vähennystä vastaava määrä veronalaiseksi siltä osin kuin omaisuuden arvo on vähentämätöntä arvoa suurempi. Käytännössä kyseinen säännös koskee luottotappioita. Luottotappioksi kirjattu myyntisaaminen voi myöhemmin osoittautua todennäköisesti perittäväksi, jolloin se tulee palauttaa tuloon ja lisättäväksi saamisen arvoon.³¹⁶ Veronalaisia oikaisueriä ovat myös 5 a §:n 2 kohdan mukaan vakuutusmaksusaamisten edellä mainitun 17 §:n 3 kohdan nojalla vähennettyjen arvonalentumistappioiden kirjanpitoon vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lain-säädännön perusteella tuloon palautettavat määrät.³¹⁷

1077/2008); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 92–94; Lähteenoja 1999: 251; Myrsky & Linnakangas 2003: 81.

³¹³ Vuonna 1992 uutena säännöksenä lakiin otettu uusi 5 a § eräiden oikaisuerien veronalaisuudesta sisälsi neljä eri kohtaa, ks. HE 203/1992 vp: 19–20 (L 1539/1992). Myös tämä lainkohta uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 2008, jolloin eri kohtien määräksi tuli viisi, ks. HE 176/2008 vp: 40 (L 1077/2008).

³¹⁴ Alkuperäisen säännöksen mukaan vähennyskelpoisia menetyksiä olivat rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset. EVL 17 §:n 2 kohtaa muutettiin samassa yhteydessä 5 a §:n lisäämisen kanssa L:lla 1539/1992 (ks. HE 203/1992 vp: 21), jolloin myyntisaamisten osalta ei enää edellytetty niiden lopullisuutta. Vuonna 2004 kyseiseen kohtaan lisättiin L:lla 717/2004 (ks. HE 92/2004 vp: 64) viittaus lain 16 §:ään, jossa säädetään tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvistä vähennyskeltottomista menoista, mm. lain tarkoittamasta konsernituesta.

³¹⁵ Rahoitusomaisuutta ovat EVL 9 §:n mukaan rahat, pankki- ja tilisaamiset, saamavekselit sekä muut sellaiset rahoitusvarat. Määritelmä on niin väljä, että uusien rahoitusmuotojen ehkä synnyttämien hyödykkeidenkin lukeminen rahoitusomaisuuteen on mahdollista. Uusia rahoitusinstrumentteja voivat olla esimerkiksi sijoitustodistukset, yritystodistukset, kuntatodistukset, valtion velkasitoumukset, notariaattisijoitukset sekä pankille annetut sopimusvelat. EVL:n tarkoittamasta rahoitusomaisuudesta ks. tarkemmin Andersson 1985b: 129; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 273–276; HE 172/1967 vp: 10; Linnakangas 2007b: 461–465; Mattila 2011: 73; Myrsky & Linnakangas 2006: 84–85; Ossa 2002a: 295–296. Ks. myös KHO 1983 II 522, irtaimisto rahoitusomaisuutena. Rahoitusomaisuustulkinnat voivat yksittäistapauksissa poiketa toisistaan elinkeinotulon verotuksessa ja kirjanpidossa, ks. Leppiniemi 2006: 141. EKPL 12 §:n 1 momentin mukaan rahoitusomaisuutta olivat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat, ks. HE 120/1972 vp: 6; Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 109–110. Myös KPL 4 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat, ks. HE 173/1997 vp: 20; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 385–386; Leppiniemi 2006: 141; Leppiniemi & Leppiniemi 2006: 73, 96–99; 2007: 306–308, 312. Kirjanpidollisesta tulkinnasta ks. myös KILA 336/1978, KILA 912/1987, KILA 1054/1989, KILA 1603/2000 (ks. Leppiniemi 2012: 187–188). Oikaisukirjauksista kirjanpidossa ks. KILA 1260/1994.

³¹⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 125.

³¹⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 126–127.

EVL III osan 2 luvussa säädetään vaihto- tai sijoitusomaisuuden hankintamenon jaksottamisesta. Lain 28 §:n mukaan verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintamenosta on verovuoden kuluu se osa, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenon, siitä saatavan luovutushinnan tai KPL 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa tarkoitettun nettorealisointiarvon.³¹⁸ Vaihto-omaisuus arvostetaan EVL 28 §:n 1 momentin mukaan alimman arvon periaatteen mukaan joko hankintahintaisena tai tätä alempana tilinpäätöspäivän mukaisen hankintahinnan tai todennäköisen luovutushinnan mukaisena. Akuperäisen säännöksen mukaan verovelvollinen sai niin halutessaan lukea verovuoden kuluksi 50 % taseessa ennen tätä olevan hankintamenon määrästä.³¹⁹

Vaihto-omaisuutta ovat EVL 10 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa sellaisinaan tai jalostettuina luovutettavaksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmisteet ja muut hyödykkeet sekä elinkeinotoiminnassa kulutettavaksi tarkoitetut poltto- ja voiteluaineet ja muut tarvikkeet³²⁰. Vaihto-omaisuuden tulkinnasta on syntynyt runsaasti oikeustapauksia EVL:n voimassaoloaikana³²¹.

³¹⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 444–447. Ks. myös Wikström 2010: 169–170, jossa käsitellään mainittuun hankintamenon arvostamisongelmaan liittyvää takautuvaa vilpittömän mielen suojaa.

³¹⁹ Ks. HE 172/1967 vp: 15–17; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 201–203. Mikäli vaihto-omaisuus oli ennen EVL:n voimaantuloa arvostettu aikaisempien säännösten perusteella tätä alhaisempaan arvoon, voitiin erotus tulouttamisen sijasta EVL 64 §:n mukaisesti siirtää erilliseen liiketoiminnan kehittämisrahastoon eräin rajoituksin, josta se oli siirrettävissä edellytysten täytyessä investointien määrällisenä verovapaasti omaan pääomaan, ks. HE 172/1967 vp: 18–20. Lain 28 §:ää muutettiin L:lla 1090/1978, jolloin vaihto-omaisuuden aliarvostusmahdollisuutta aikaisempaan nähden rajoitettiin sitomalla sen enimmäismäärä verotuksessa tuolloisten säännösten mukaiseen palkkojen perusteella määräytyvään vähennyskelpoiseen toimintavaraukseen (ks. HE 224/1978 vp: 1–2; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1981: 281–283) sekä edelleen L:lla 1112/1985, jolloin aliarvostusmahdollisuus oli joko 40 % tai toimintavaraukseen sidottuna 35 % (ks. HE 120/1985 vp: 1; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 259–260). Vaihto-omaisuuden aliarvostusmahdollisuutta alennettiin 25 %:iin tai siihen kuuluvien arvopapereiden ym. osalta 10 %:iin L:lla 1339/1989 (ks. HE 111/1989 vp: 4; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 303–306) kunnes vuoden 1992 verouudistuksessa aliarvostusmahdollisuus kokonaisuudessaan poistettiin L:lla 1539/1992 (ks. HE 203/1992 vp: 22; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 337). Ks. myös Ossa 2007: 37–38.

³²⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 276–280; HE 172/1967 vp: 10; Mattila 2011: 73–74; Myrsky & Linnakangas 2006: 86–90.

³²¹ Ks. KHO 1970 II 528, KHO 1973 II 521, KHO 24.8.1976 T 2981 (ks. K[ilpi] 1977b: 184), KHO 1977 II 519, KHO 1978 II 518 (= KHO 19.1.1978 T 208, ks. Andersson 1978: III/7), KHO 1984 II 529 (= KHO 8.11.1984 T 4966, ks. Kajas 1985: 137–138); osakkeet ym. vaihto-omaisuutena ks. KHO 1984 II 524 (= KHO 23.3.1984 T 1076, ks. Kilpi 1985: 26), KHO 1985 II 523, KHO 1986 II 511, KHO 3.12.1986 T 4983, KHO 3.12.1986 T 4985, KHO 1987 B 522, KHO 1987 B 527, KHO 1990 B 511 (ks. Rynänen 2002b: 119–120), KHO 28.6.1991 T 2277, KHO 5.7.1995 T 2805 sekä lisäksi oikeustapausten kommentteista Kilpi 1987a: 246;

EVL 29 §:n 1 momentissa puolestaan säädetään sijoitusomaisuuden arvonalennuksen lukemisesta kuluksi.³²² Sijoitusomaisuutta ovat EVL 11 §:n mukaan raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten varojen sijoittamiseksi tai sijoitusten turvaamiseksi hankkimat arvopaperit, kiinteistöt ja muu sellainen omaisuus, saamia lukuunottamatta³²³.

Käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottamista käsittelevän III osan 3 luvun 42 §:n 1 momentissa säädetään muiden arvopapereiden kuin osakkeiden tai muun kulumattoman käyttöomaisuuden kuin maa-alueen arvonalennuspoistoista.³²⁴ Käyttöomaisuutta ovat EVL 12 §:n mukaan elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitettut maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kalustot ja muut esineet, patentit ja muut erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet sekä soran- ja hiekanottoaikat, kaivokset, kivilouhokset, turvesuot ja muut sellaiset hyödykkeet. Maa-alue, arvopaperit ja muut sellaiset hyödykkeet ovat kulumatonta käyttöomaisuutta.³²⁵

1988a: 171–172; 1988b: 11; Linnakangas 1985c: 3; Ossa 2002a: 297–298. Tulkinnot vaihto-omaisuudesta voivat yksittäistapauksissa poiketa toisistaan elinkeinotulon verotuksessa ja kirjanpidossa, ks. Leppiniemi 2006: 140. EKPL 12 §:n 2 momentin mukaan vaihto-omaisuutta olivat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettavaksi tai kulutettaviksi tarkoitettut hyödykkeet, ks. HE 120/1972 vp: 7; Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 110–112. KPL 4 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitettut hyödykkeet, ks. HE 173/1997 vp: 20; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 383–384; Leppiniemi 2006: 140–141; Leppiniemi & Leppiniemi 2006: 83; 2007: 293. Kirjanpidollisesta määrittelystä ks. myös KILA 737/1985, KILA 1422/1996, KILA 1759/2005.

³²² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 449–451. Alkuperäisen säännöksen mukaan verovuoden kulu oli lisäksi 6 % säännöksen mukaisen jäljellä olevan hankintamenon määrästä. Vuonna 1977 säännökseen lisättiin maininta EVL 5 §:n 6 kohdaksi otetusta arvonorotuksesta, ks. HE 142/1977 vp: 2 (L 1001/1977); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 275–278. Vuonna 1989 säännöksen mukainen 6 %:n kulukirjausmahdollisuus alennettiin 5 %:iin (ks. HE 25/1989 vp: 3 (L 661/1989); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 308–311) kunnes tämä mahdollisuus vuonna 1992 poistettiin, ks. HE 203/1992 vp: 3 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 341–344.

³²³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 280–283; HE 172/1967 vp: 10; Myrsky & Linnakangas 2006: 119–120; Tikka 2005b: 11–12; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 11:7–8.

³²⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 508–515. EVL 42 §:n 1 momenttia muutettiin L:lla 1539/1992, jolloin hallituksen esittämää käyvän arvon pysyvyyttä ei lakiin sisällytetty, ainoastaan termi ”pienempi” muutettiin termiksi ”alempi”, ks. HE 203/1992 vp: 22; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993; ks. myös Niskakangas 1992a: 88; Penttilä 1993: 69–70. Vuonna 2004 rajoitettiin poistomahdollisuutta siten, että se ei enää koskenut osakkeita, jonka johdosta tätä rajoittava säännös lisättiin 42 §:n 1 momenttiin, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 505 ss.; HE 92/2004 vp: 64 (L 717/2004).

³²⁵ EVL:n tarkoittamasta käyttöomaisuudesta ks. tarkemmin Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 284–290; HE 172/1967 vp: 10–11; Myrsky & Linnakangas 2006: 90–91. Käyttöomaisuuden tulkinnasta ks. KHO 18.6.1975 T 2566, KHO 1979 II 546, KHO 1982 II 514 (= KHO 2.2.1982 T 432, ks. Kilpi 1983b: 41), KHO 1985 II 524 (= KHO 26.9.1985 T 4205, ks.

EVL 5 a §:n 3–5 kohtien mukaan veronalaista tuloa ovat edellä mainittujen vaihto- tai sijoitusomaisuuden epäkuranttiusvähennysten mahdollinen tuloutuminen niiden arvon ollessa tilinpäätöshetkellä jäljellä olevaa hankintamenoa suurempi. Samoin luetaan säännöksen mukaan veronalaiseksi tuloksi käyttöomaisuuden arvonalennuspoiston tuloutuminen tämän omaisuuden arvon ollessa tilinpäätöshetkellä poistamatta olevaa hankintamenoa olennaisesti suurempi.³²⁶

Linnakangas 1985c: 111), KHO 1987 B 514, KHO 1987 B 534, KHO 1991 B 509, KHO 1991 B 510, KHO 15.10.1991 T 3615, KVL 7/1971 sekä oikeustapausten kommentteista edellä mainitun lisäksi Aalto 1992: 370–372; Kilpi 1986: 123; 1988a: 179–181; Liede 1986: 53–54; Niskakangas 2007a: 7. Osakkeet käyttöomaisuutena ks. KHO 1971 II 541, KHO 13.9.1971 T 3558, KHO 1972 II 501, KHO 1.10.1974 T 3679, KHO 5.10.1976 T 3677, KHO 6.3.1980 T 1301a, KHO 1986 II 510, KHO 1990 B 515, KHO 11.1.1993 T 43, KHO 2.2.1993 T 351, KHO 2005:74, KVL 246/1995, KVL 11/2005 sekä lisäksi oikeustapausten kommentoinnista Andersson 1984b: 119; 1994c: 347; 1997: 51; Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 144–145; Kilpi 1975b: 154; 1988a: 176; Kukkonen & Walden 2009: 386–387; 2010: 109; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998a: 152; Myrsky & Linnakangas 2010: 267; Niskakangas 2007a: 5, 12; Ossa 2002: 303; Sääsä Keskitalo 2012: 665; Tikka 1982b: III/8. Ks. myös KHO 6.3.1980 T 1301, KHO 1986 II 509. Osakkeita ei katsottu käyttöomaisuudeksi ratkaisuihin KHO 1966 II 570, KHO 1970 II 528, KHO 1991 B 518, KHO 25.5.1992 T 1960, ks. myös KHO 1977 II 562, KHO 22.5.1980 T 2697, ks. Niskakangas 2007a: 4, 11. Kulumattomasta käyttöomaisuudesta ks. KHO 1972 II 528, KHO 2.5.1989 T 1396, KHO 1993 B 506, KHO 2003:43. EKPL 12 §:n 3 momentin mukaan käyttöomaisuutta olivat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena, ks. HE 120/1972 vp: 7; Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 107–109. Kirjanpidollisesta tulkinnasta ks. Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1984: 126 ja KILA 203/1977. KPL 4 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan käyttöomaisuutta olivat KPL 3 §:ssä tarkoitettuihin tuloa jatkuvasti useana tilikautena tuottaviin pysyviin vastaaviin kuuluvat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, ks. Ahti, Koivikko, Tuominen, Vesanen, Ylipiha, Kaukinen & Perälä 2000: 133–137; HE 173/1997 vp: 20; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 379–383. Kirjanpidollisesta tulkinnasta ks. KILA 1604/2000. KPL 4 luvun 4 §:n 1 momentti kumottiin vuonna 2004 annetulla lainmuutoksella, jolloin KPL:sta poistettiin tarpeettomana käyttöomaisuuden määritelmä kirjanpidossa useampana kuin yhtenä tilikautena tuloa tuottavaksi tarkoitettujen hyödykkeiden ollessa nimikkeeltään pysyviä vastaavia, ks. HE 126/2004 vp: 20 (L 1304/2004); Leppiniemi 2006: 139–140; Leppiniemi & Leppiniemi 2006: 83.

³²⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 127–129; HE 203/1992 vp: 6, 9–10; HE 92/2004 vp: 64–65; Ikkala, Pallonen, Haapamäki & Raitasuo 1997: 170–171; Leppiniemi 1994: 269–270; Myrsky & Linnakangas 2006: 103–104. Ennen vuoden 1992 lainmuutosta ei käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden arvonalentumisen johdosta tehtyä poistoa palautettu verotettavaan tuloon mahdollisen arvonnousun tapahtuessa, ks. HE 203/1992 vp: 9 (L 1359/1992); Penttilä 1991: 519. KPL 5 luvun 13 §:n mukaisesti pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon ollessa pysyvästi poistamatonta hankintamenoa pienempi, tulee erotus kirjata arvonalennuksena kuluksi. Käytännössä säännös koskee pysyviin vastaaviin kuuluvia osakkeita ja sijoituksia, ks. HE 173/1997 vp: 25; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 487; Leppiniemi 2006a: 186–188; Leppiniemi & Leppiniemi 2007: 270–271. EKPL:n aikana annetun lausunnon KILA 1054/1989 mukaan käyttöomaisuusosakkeeseen liittyvien tulonodotusten ollessa kirjanpitoon merkittyä hankintamenoa pysyvästi pienempi, tulee erotus kirjata poistona kuluksi erotuksen ollessa olennainen. Lausunnossaan KILA katsoi lausunto-

Mainituista oikaisueristä on säännökset EVL III osan 3 luvussa, jossa käsitellään tulon veronalaisuutta ja menon vähennyskelpoisuutta. Kyseiset oikaisuerien³²⁷ palautukset veronalaiseen tuloon kuuluisivat EVL:n systematiikan mukaan paremminkin vaihto- ja sijoitusomaisuuden jaksottamista käsittelevään III osan 2 lukuun ja käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottamista käsittelevään III osan 3 lukuun tulon veronalaisuutta ja menon vähennyskelpoisuutta käsittelevän II osan sijasta.

ELV 5 §:n 6 kohdassa säädetään veronalaiseksi tuloksi vakuutusyhtiöiden ym. kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus.³²⁸ Lisäksi 8–13 kohdissa säädetään veronalaisiksi tuloiksi joko eräät tuloslaskelmaan tuotoiksi merkityt arvonnousut, omaan pääomaan merkityt arvonnousut tai arvonnousut. Osa veronalaiseksi tuloksi luettavista arvonnousuista koskee vain tiettyjä verovelvollisia, esimerkiksi luottolaitostoiminnassa³²⁹ annetussa laissa tarkoitet-

pyynnössä esitetyn 20 %:n suuruisen eron olennaiseksi, ks. HE 203/1992 vp: 9. Tässä yhteydessä tulee huomioida, että myös vähäisempi ero voi olla olennainen, sillä KILAn kannanotto perustuu vain lausuntopyyntöä esitettyyn määrään. KILAn kannanottoa ei pyydetty siitä, milloin kyseinen erotus tulisi katsoa olennaiseksi.

³²⁷ KPL 5 luvun 16 §:n mukaisesti tulee aiheettomaksi osoittautunut kulukirjaus oikaista kirjanpidossa viimeistään tilinpäätöspäivänä, ks. HE 173/1997 vp: 27; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 504–506; KILA 1999: kohta 6; KILA 2007: kohta 6; Leppiniemi 2006: 193–194; Penttilä 2000a: 36. Oikaisuerien kirjaamisesta kirjanpidossa ks. KILA 1260/1994.

³²⁸ Kyseinen kohta realisoitumattomista tuloista veronalaisena tulona otettiin EVL:iin ensimmäisen kerran vuonna 1977, jolloin kotimaisten vakuutusyhtiöiden, keskinäisten vahinkovakuutusyhdistysten, avustuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus säädettiin veronalaiseksi elinkeinotuloksi, ks. HE 142/1977 vp: 2 (L 1001/1977); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 61–64. Tällä lainmuutoksella poikettiin periaatteesta, ettei realisoitumaton arvonnousu ole veronalaista tuloa, ks. myös Tikka 1995b: 15; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 7:4. Verovelvollisten piiriä on terminologisesti täsmennetty ja sisällöllisesti laajennettu lainmuutoksissa vuosina 1977 ja 1998, jolloin myös eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemät arvonorotukset säädettiin veronalaisiksi tuloiksi. Vuoden 2008 lainmuutos oli tältä osin tekninen. Ks. Andersson & Ikkala 2000: 85–87; HE 249/1996 vp: 4 (L 321/1977); HE 266/1998 vp: 1–2 (L 1158/1998); HE 176/2008 vp: 38 (L 1077/2008); Myrsky & Linnakangas 2006: 102. Nykyisin on säädetty veronalaiseksi elinkeinotuloksi vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 114–115.

³²⁹ Vuonna 2002 lisättiin EVL 5 §:ään veronalaisista tuloista uudeksi 6 a kohdaksi luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) perusteella tuotoiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaisopimusten realisoitumattomat arvonnousut, ks. Andersson & Ikkala 2005: 103; HE 84/2002 vp: 7–9 (L 1160/2002). Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin tehtyjen muutosten johdosta 6 a kohtaa muutettiin vuonna 2005, jossa yhteydessä realisoitumattomien arvonorotusten kirjaaminen tuloksi täsmennettiin tehtäväksi vain kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden osalta, ks. HE 202/2005 vp: 1 (L 1138/2005). Vuonna 2007 annettiin uusi laki luottolaitostoiminnasta (121/2007) ja EVL 5 §:n 6 a kohtaan tehtiin tästä johtuva uutta lakia vastaava muutos, ks. HE 21/2006 vp: 75 (L 147/2007).

tuja verovelvollisia, vakuutus- ja eläkelaitoksia tai vakuutusyhtiölaissa³³⁰ tarkoitettuja sijoituksia ym. Osa veronalaiseksi tuloksi luettavista realisoitumattomista arvonnousuista koskee kuitenkin kaikkia verovelvollisia.³³¹

EVL 5 §:n 8 kohdan mukaan KPL 7 a luvun mukaisesti tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaiset arvonnousut luetaan veronalaiseksi elinkeinotuloksi. Samoin luetaan 5 §:n 9 kohdan mukaisesti luottolaitosten ym. kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaiset rahoitusvälineiden arvonnousut veronalaiseksi elinkeinotuloksi.³³² Vastaavasti kyseisten erien arvonnousut ovat EVL 8 §:n 2 a ja 2 b kohdissa säädetty vähennyskelpoisiksi menoiksi³³³.

Myös 5 a §:ään sisältyy kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan arvostettavien erien lukeminen veronalaiseksi tuloksi. Lain 5 a §:n 3 kohdan mukaisesti kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisen nettorealisointiarvon ylittäessä verovuoden päättyessä vaihto-omaisuuden jäljellä olevan hankintamenon, on EVL 28 §:n nojalla tehtyä vähennystä vastaava määrä luettava veronalaiseksi tuloksi.³³⁴ Vastaavasti EVL 28 §:n mukaisesti vaihto-omaisuuden arvon ylittäessä edellä mainitun nettorealisointiarvon, on mainittu erotus verovuoden kuluja³³⁵. Realisoitumattomat arvonnousut ovat edellä todetun mukaisesti poikkeus EVL:n periaatteesta, jonka mukaan realisoitumatonta arvonnousua ei voida lukea veronalaiseksi tuloksi.³³⁶

---

³³⁰ Vakuutusyhtiölaki 521/2008.

³³¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 122.

³³² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 119–122; HE 176/2008 vp: 38 (L 1077/2008).

³³³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 211; HE 176/2008 vp: 41 (L 1077/2008).

³³⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 127–128; HE 176/2008 vp: 40 (L 1077/2008).

³³⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 446; HE 176/2008 vp: 46 (L 1077/2008).

³³⁶ Realisoitumattoman arvonnousun verottamiseen liittyvistä ongelmista neuvoston eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annetun direktiivin 90/435/ETY kannalta ks. HE 176/2008 vp: 24. Ks. tässä yhteydessä mainittu EY-tuomioistuimen 4.10.2001 antama tuomio asiassa C-294/99, *Athinaiki Zythopoiia AE vastaan Elliniko Dimosio*, jonka mukaisesti tytäryhtiön jakaessa voittoja emoyhtiölleen ja luettaessa tällöin tytäryhtiön tuloon sellaisia tuloja, jotka eivät tytäryhtiöön jätettäessä olisi olleet veronalaisia, olisi tämä edellä mainitun direktiivin vastaista. EY-tuomioistuimen asiassa C-284/06, *Finanzamt Hamburg-Am Tierpark vastaan Burda GmbH, aiemmin Burda Verlagsbeteiligungen GmbH*, 26.6.2008 antaman tuomion mukaan ei kuitenkaan edellä mainitussa direktiivissä kiellettyinä lähdeverona pidetty veroa, joka kannettiin tytäryhtiön jakaessa voittoa emoyhtiölleen sellaisista tuloista ja varallisuuden lisäyksistä, joita ei tytäryhtiöön jätettäessä olisi verotettu. Ks. myös Penttilä 2009b: 130.

2.6.4 *Verovapaat erät*

2.6.4.1 *Pääomansijoitukset ja vastaavat erät*

Säädettäessä tutkimuksen kannalta keskeisestä EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettusta vähennyskelvottomasta konsernituesta esitettiin HE:ssä, että lainkohdassa tarkoitettu tuki annetaan usein tilanteessa, jossa tukea saavan yhtiön yhtiön oma pääoma on tappiollisuuden vuoksi siinä määrin heikentynyt, että yhtiötä uhkaa tuolloin voimassa olleen EOYL:n mukainen selvitystilä³³⁷. HE:n mukaisesti tämän välttämiseksi konsernituen tarve olisi vältettävissä yhtiöön sijoitettavalla riittävällä omalla pääomalla tai lisäpääoman sijoituksella.³³⁸ Ongelmaksi kuitenkin muodostuisivat ne tilanteet, joissa osakeyhtiö ei omistaisi muutoin tuen kohteena olevan yhtiön osakkeita eikä pääomansijoitus perustuisi osakeantiin, mutta annettu konsernituki lain säännösten johdosta kuitenkin olisi antajalleen vähennyskelvotonta.

EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan veronalaista tuloa eivät ole yhteisön osake- tai osuuspääomana tai muuna pääomansijoituksena saamat erät mukaan lukien osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksena saamat vastikkeet. Tyypillisin pääomansijoituksen muoto on osakepääoma³³⁹. Omien osakkeiden luovutuksesta saatujen vastikkeiden verottomuus lisättiin lakiin vuonna 2008. Säännöstä sovelletaan riippumatta siitä, millä tavalla osakeyhtiö on saanut osakkeet haltuunsa.³⁴⁰

---

³³⁷ Vuonna 2006 annetussa OYL:iin ei enää sisälly pakkoselvitystilaa koskevaa säännöstä.

³³⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

³³⁹ Osakepääoman maksamisesta ks. KKO 1991:25 ja KKO 2001:36. Ks. myös Andersson 1990b: 387.

³⁴⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 136; HE 176/2008 vp: 40–41 (L 1077/2008); Kukkonen & Walden 2009: 176–177; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 14:21. Ennen EVL 6 §:n muuttamista annetussa ennakkoratkaisussa KHO 2007:43 (= KHO 29.6.2007 T 1762) osakeyhtiön päätettyä maksuttomasta osakeannista itselleen ja luovuttaessa osakkeet tämän jälkeen ulkomaisille sijoittajille maksua vastaan katsottiin näin saadut suoritukset pääomansijoitukseksi, joka ei ollut veronalaista tuloa, ks. Niskakangas 2008b: 10; Penttilä 2007c: 110; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 14:21. Aikaisemmassa ratkaisussa KHO 2003:19 (= KHO 22.4.2003 T 975) A Oyj sai haltuunsa X Oy:n fuusiossa omia osakkeitaan, jotka A Oyj oli myynyt ja kirjannut 1.9.1997 L:lla 145/1997 voimaan tulleiden EOYL:n muutosten jälkeen syntyneen myyntivoiton EOYL 12 luvun 3 a §:n mukaisesti ylikurssirahastoon. Myynnistä saatu myyntivoitto katsottiin veronalaiseksi elinkeinotuloksi, ks. Immonen 1997a: 42; 2003: 47–48; Niskakangas 2008b: 10; Nykänen 2007a: 48; Ossa 2005b: 29. Osakeyhtiön lunastaessa omia osakkeitaan osakepääomaa alentamalla EOYL 6 luvussa tarkoitettulla tavalla oli kysymyksessä arvopaperin omistusoikeuden luovutus, josta oli suoritettava varainsiirtovero ratkaisussa KHO 16.4.1999 T 772, ks. Andersson 2005a: 391; Linnakangas, Immonen & Puroinen 1999b: 140–142.

EVL 6 §:n 2 kohdan alkuperäisen säännöksen mukaan avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö sekä laivanisännistöyhtiö määriteltiin yhtymiksi. Yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät säädettiin verosta vapaiksi eriksi, jonka mukaisesti kysymykseen yhteisöinä tulevat osakeyhtiö ja osuuskunta.³⁴¹ Ainoastaan yhteisöjen saamat pääomansijoitukset on edellä olevan mukaan säädetty EVL:ssa verosta vapaiksi eriksi³⁴². Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että yhtiömiesten pääomapanokset avoimiin yhtiöihin, kommandiittiyhtiöihin ja laivanisännistöyhtiöihin ovat selviä pääomansijoituksia. Lisäksi on katsottu, että samassa asemassa olisivat omistajien panokset myös muihin yhtymiin. Vero-oikeudessa onkin poikkeuksetta katsottu, etteivät pääomansijoitukset ole niiden saajien veronalaista tuloa.³⁴³ Erilaisista rajatapauksista on EVL:n voimassaoloaikana muodostunut oikeuskäytäntöä, jossa on otettu kantaa suorituslaskutuksesta pääomansijoituksiin.³⁴⁴

³⁴¹ EVL:ia säädettyä vuonna 1968 oli muualla verolainsäädännössä voimassa omaisuuden verovapautta säätelevä vuonna 1967 L:lla 613/1967 muutettu TOL 10 §:n 2 momentin 3 kohta sekä L:lla 625/1967 lisätyn VerL:n 33 § 3 momentti, joissa yhteisöiksi määriteltiin kotimainen osakeyhtiö, osuuskunta ja muu yhteisö, mm. avoimen yhtiön, kommandiittiyhtiön ja laivanisännistöyhtiön ollessa yhtymiä, ks. HE 100/1967 vp: 1–2. Tämän lisäksi vuonna 1974 annetun mm. TOL:n kumonneen EETVL 4 §:n mukaan yhteisöllä tarkoitettiin mm. osakeyhtiötä, osuuskuntaa sekä yhtymällä avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, laivanisännistöyhtiötä jne., ks. HE 140/1972 vp: 2–3; HE 40/1974 vp: 25. Samana vuonna L:lla 1025/1974 lisättiin VerL 33 §:ään 4 momentti myös yhtymän ilmoitusvelvollisuudesta, ks. HE 93/1974 vp: 8. Vuonna 1988 annetun EETVL:n kumonneen ETVL:n 4 §:n mukaan yhteisöllä tarkoitetaan mm. osakeyhtiötä ja osuuskuntaa jne. sekä 5 §:n mukaan yhtymällä tarkoitetaan mm. avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, laivanisännistöyhtiötä jne., ks. HE 109/1988vp: 10–11. Vuonna 1992 annetun ETVL:n kumonneen TVL:n 3 §:n mukaan yhteisöllä tarkoitetaan mm. osakeyhtiötä ja osuuskuntaa ja 4 §:n mukaan yhtymällä tarkoitetaan mm. laivanisännistöyhtiötä, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä jne., ks. HE 200/1992 vp: 28; Niskakangas 2013: 4:16. Vrt. VSVL 4 § 4 momentti., jonka terminologian mukaan myös avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä pidetään yhteisöinä (HE 121/1996 vp: 17; Puroinen 2007: 91).

³⁴² Alkuperäisessä muodossaan EVL 6 §:ssä kohdissa 2 ja 4 säädettiin tulojen verottomuudesta seuraavasti: Veronalaista tuloa eivät ole: "... 2) yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät, ... 4) avoimesta, kommandiitti- tai laivanisännistöyhtiöstä taikka niihin verrattavasta yhtymästä saadut osingot, ...", ks. HE 172/1967 vp: 6.

³⁴³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 136; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 60; Järvenoja 1992: 18; Myrsky & Linnakangas 2006: 104. Ks. myös Andersson & Linnakangas 2006: 115.

³⁴⁴ Ks. vanhemmasta oikeuskäytännöstä KHO 1962 II 696, jossa ulkomaisesta liikkeestä riippuvan yhtiön velkoja pidettiin pääomansijoituksena. Näin vastaavasti ratkaisussa KHO 1971 II 546 verovuodelta 1966. Rahasto-osuudet, jotka kerättiin muilta kuin osakkailta, olivat EVL 4 §:n mukaisesti veronalaista elinkeinotuloa ennakkotiedossa KHO 1980 II 540. Ennakkoratkaisun KHO 14.11.2008 T 2867 mukaisesti kaupungin tehdessä sijoituksen yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ilman, että kaupunki olisi tai tulisi olemaan yhtiön osakas, ei kysymyksessä ole EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu pääomansijoitus.

Verolainsäädännöstä puuttui ennen EVL:n säätämistä säännös yhteisöjen saamien osake-, osuus- tai muun pääomansijoituksen verovapaudesta. Vastaavaa säännöstä ei edelleenkään ole TVL:ssa kuten ei aikaisemmissakaan ETVL:ssa tai EETVL:ssa. Pääomansijoituksia ei kuitenkaan ole edellä mainittujen lakien mukaan verotettavien yhteisöjen kohdalla pidetty veronalaisena tulona. Edellytyksenä mainittujen suoritusten pitämiseksi verovapaina erinä luonnollisesti on, että näitä voidaan pitää pääomansijoituksina. Mikäli EVL:n säännösten ja EVL:n soveltamisessa noudatetun oikeuskäytännön mukaan kyseessä katsotaan olevan pääomansijoitus, ei kyseistä erää tällöin lueta verovelvollisen veronalaiseen tuloon kuuluvaksi.

TVL:n ja aikaisempien tätä vastaavien säädösten mukaan toimitettavassa verotuksessa suoritusten lukeminen pääomansijoituksiksi on perustunut ja perustuu ainoastaan vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön säännöksen pääomansijoituksista puuttuessa mainitusta laista sekä aikaisemmista vastaavista säädöksistä³⁴⁵. Mikäli kysymyksessä olevien suoritusten ei katsota täyttävän pääoman-

---

Ks. myös ennakkotieto KHO 1984 II 523, jossa huoltoyhtiön investointeja varten vain yhtiön palveluksia käyttäviltä osakasyhtiöiltään keräämät omiin pääomiin kirjattavat rahasto-osuudet ja lainanlyhennykset olivat huoltoyhtiön veronalaista tuloa EVL 4 §:n mukaisesti, ks. Lehtonen 1987: 65. Ratkaisussa KHO 1990 B 508 katsottiin Saksan liittotasavallassa olevan emoyhtiön lainan muuttaminen vastaavanmääräiseksi vapaaksi omaksi pääomaksi tytäryhtiölle suoritetuksi verovapaaksi pääomansijoitukseksi. Tytäryhtiölle sen tappion kattamiseksi suoritettu erä katsottiin pääomansijoitukseksi tytäryhtiöön ennakkotiedossa KVL 191/1971. Ennakkotiedossa KVL 132/1972 katsottiin ruotsalaisen yhtiön suomalaisen tytäryhtiönsä, josta suomalaiset osakkeenomistajat omistivat vähemmistön, saatavasta luopumisen muodossa tekemänsä pääomansijoituksen veronalaiseksi tuloksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 84; Tikka 1975c: 19. Päätöksellä KHO 27.10.2009 T 2629 kumottiin ja poistettiin KVL:n ennakkoratkaisu, jonka mukaan Ruotsin verolainsäädännön mukainen konserniavustus, joka aiottiin kirjata A Oy:n ja sen Ruotsissa kiinteänä toimipaikkana verotettavan sivuliikkeen kirjanpidossa yhtiön pääomaa lisääväksi saamiseksi konserniyhtiöltä, ei olisi ollut pääomansijoitus. Ennakkotiedossa KVL 710/1985 katsottiin yhtiön pääosakkaan Suomen valtion ottaessa eräistä toimenpiteistä Valvilla Oy:n rahoitusaseman tukemiseksi annetun lain 520/1985 perusteella (ks. HE 71/1985 vp) yhtiön lainoja vastattavakseen ja kirjattaessa velkojen siirto pääosakkeenomistajan pääomansijoituksena vararahastoon yhtiön saamaksi verovapaaksi pääomansijoitukseksi. Ennakkotiedossa KVL 640/1987 katsottiin yli 90 %:sti omistetulle tytäryhtiölle vastikkeetta annettava suoritus pääomansijoitukseksi. Ennakkotiedossa KVL 542/1989 pidettiin osakesarjaan kuuluvien sidottujen osakkeiden samaan sarjaan kuuluviksi vapaiksi osakkeiksi vaihtaneilta osakkeenomistajilta perittyä maksua EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna pääomansijoituksena. Avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden omasta pääomasta ks. myös esim. Immonen, Ossa & Villa 2012: 3–4.

³⁴⁵ Asunto-osakeyhtiön lainojen lyhennyksiä ja peruskorjauksia varten saamia rahastoitavia suorituksia ei ratkaisujen KHO 1961 II 13, KHO 1962 II 561, KHO 1970 II 508, KHO 1971 II 506 sekä ennakkotietojen KVL 19/1960 ja KVL 558/1979 mukaan ole pidetty veronalaisina tuloina, ks. esim. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 138–139. Ks. myös Lehtonen 1987: 65. Ennakkotiedossa KHO 15.9.1980 T 4304 lämpöyhtiön kerätessä osakasyhtiönään olevilta asunto-osakeyhtiöiltä varoja lainanlyhennysrahaston kautta siten, että kaikki yhtiöt suorittai-

sijoituksille asetettavia vaatimuksia, tulee kysymykseen yhtiön verotettavaan tuloon luettavat erät. Esimerkkeinä voidaan mainita rahastoihin kannettuja eriä, jotka on käytetty vuosikulujen kattamiseen, päätettäessä rahastoinnista vasta tilikauden päätyttyä tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Oikeuskäytännön mukaisesti rahastosuoritusten käyttäminen muuhun kuin taseeseen aktivoitaviin eriin ei ole sallittua. Lisäksi päätökset rahastoinneista tulee oikeuskäytännön mukaisesti olla tehty ennen tilikauden päättymistä.³⁴⁶ Rahasto-osuudet, jotka kerätään muilta kuin osakkailta, on EVL:n mukaan katsottu yhtiön veronalaiseksi

---

sivat maksut osakemäärien suhteessa, oli näitä suorituksia pidettävä verosta vapaina EVL 6 §:n 2 momentin mukaisina pääomansijoituksina, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 139; Lehtonen 1987: 65. Lainanlyhennysrahastoista ks. Andersson 1960: 310–311. Myöskään ennakkotiedoissa KVL 409/1984 ja KVL 410/1984 asunto-osakeyhtiön välittömässä hallinnassa olleen huoneiston myyntiä tarjoamalla uusia osakkeita merkittäväksi ja osakepääoman ylittämän merkintähinnan kirjaamista yhtiön vararahastoon ei pidetty yhtiön eikä osakkaiden veronalaisena tulona. Kiinteistöosakeyhtiön veronalaisena tulona ei ollut rakennusrahastosuoritusten nimellä osakkailta vuonna 1960 kannettujen lainojen lyhentämiseen käytetyt suoritukset ratkaisussa KHO 1964 II 677. Näin myös rakennusrahaston varat, jotka oli kannettu asunto-osakeyhtiön osakkailta korottomina ja irtisanomattomina lainoina ja irtisanomattomina lainoina ratkaisussa KHO 1956 II 62 sekä myös korottomat lainat yhden perheen asunto-osakeyhtiölle ratkaisussa KHO 1955 II 184. Myös osakkaiden alihintaisia kiinteistöjen myyntejä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöille pidettiin pääomansijoituksina ratkaisussa KHO 1986 II 597, KHO 1987 B 635 ja KHO 1988 B 593, ks. Puronen 1990: 181, 183; 2008: 282–284; Sjöholm 1989: 330–333; Äimä, Marina 1987: 383–384. Pääomansijoituksia olivat toisaalta myös asuinrakennuksen rakentamisvaiheessa asunto-osakeyhtiön osakkailleen syntyneen asunto-osakeyhtiön velan sijoittaminen omiin pääomiin ennakkotiedossa KVL 200/1981 ja suoritukset pysäköintiyhtiölle tonttien hankkimiseksi ja autopaikkojen rakentamiseksi ennakkotiedossa KVL 510/1981. Ks. myös KHO 1974 II 536, jossa osakaslainoja pidettiin pääomansijoituksina. Ks. myös Lehtonen 1986c: 65.

³⁴⁶ Veronalaisina tuloina on pidetty asunto-osakeyhtiön rahastoihin kantamia eriä, jotka käytettiin vuosikuluihin ja veronmaksuun ratkaisussa KHO 1964 II 576 ja KHO 27.1.1975 T 364a, tukirahastoon suoritettuja määriä aikaisempina vuosina syntyneiden tappioiden peittämiseen ratkaisussa KHO 1951 II 643, samoin lainarahastotilille siirrettävä osa vuokravastikkeesta ratkaisussa KHO 1959 II 468 ja vasta tilinpäätöksen yhteydessä päätetyn rahastoinnin osalta ratkaisussa KHO 25.11.1974 T 4615. Yhtiön lainojen korkojen kattamiseksi perimiä ja tuloslaskelmaan kirjattuja rahoitusvastikkeita pidettiin vastaavasti niiden maksajille vähennyskelpoisina menoina ratkaisussa KHO 28.6.1991 T 2274 (osittain), KHO 1994 B 508, KHO 30.8.1996 T 2621, KHO 17.4.1998 T 669 ja KVL 312/1986. Kiinteistöosakeyhtiön pitkäaikaisia lainoja ei pidetty pääomansijoituksina vaan yhtiöllä oli oikeus vähentää maksamansa korot verotuksessaan ratkaisussa KHO 1979 II 515. Ratkaisussa KHO 1933 II 236 osuuskunnan jäsenten vararahastoon menneet ilmoittautumismaksut olivat veronalaista tuloa, samoin ratkaisussa KHO 1934 II 845 osuuskunnalle jäsenten maksamat ilmoittautumismaksut, KHO 1954 II 742 vararahaston tilille kirjatut osuuskunnan pääsymaksut, KHO 1959 II 304 ulataksiosuuskunnan liittymismaksut, KHO 1961 II 466 osuuskunnan uusilta jäseniltä perityt liittymismaksut (ks. Kilpi 1968: 364–365). Ratkaisussa KHO 1954 II 617 puhelinyhdistyksen liittymisrahaston kasvu katsottiin liikkeestä saaduksi veronalaiseksi tuloksi.

tuloksi³⁴⁷. Myös lahjaverotus voinee poikkeustapauksissa tulla sovellettavaksi. Esimerkiksi kaupan alihintaisuus on saattanut aiheuttaa lahjaverotuksen.³⁴⁸

Pääomansijoitusten verottomuus perustuu EVL:n mukaan verotettavien yhteisöjen kohdalla lain nimenomaiseen säännökseen sekä TVL:n mukaan verotettavien yhteisöjen samoin kuin kaikkien yhtymien kohdalla vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön. Oikeuskäytännössä on otettu kantaa myös erilaisiin erikoistapauksiin, joiden osalta on katsottu, etteivät niissä kysymyksessä olevat suoritteet täytä pääomansijoitukselle asetettavia vaatimuksia, vaan että kysymyksessä on tuloksi kirjattavista eristä ottaen huomioon joissain tapauksissa myös tilikauden aikaiset pääomansijoitukseksi nimetyn suorituksen jälkeiset tapahtumat³⁴⁹.

³⁴⁷ Ks. KHO 1980 II 540.

³⁴⁸ Ratkaisussa KHO 1986 II 597 yhden osakkaan myydessä omistamansa kiinteistön perustamisvaiheessa asunto-osakeyhtiölle käypää arvoa alempaan hintaan, ei yhtiön katsottu saaneen luovutuksen yhteydessä lahjaa, koska kauppa liittyi yhtiön perustamiseen ja luovutusta oli pidettävä pääomansijoituksena yhtiöön, ks. Ossa 2009a 76–77; Puronen 1990: 181. Ratkaisussa KHO 1993 B 541 osakeyhtiön vastikkeetonta etua osakkeiden käyvän hinnan lahjaverolaissa tarkoitetulla tavalla alittavan kauppahinnan muodossa ei pidetty yhtiön saamana lahjana vaan myyjän puolisonsa puolesta tekemänä pääomansijoituksena. Ks. myös KHO 2009:66, jonka mukaan A:n, B:n ja C:n myydessä omistamansa X Oy:n osakkeet perustamalleen uudelle yhtiölle käyvän arvon alittavaan hintaan, katsottiin luovutusten olevan apportiin verrattavia sijoituksia heidän verotuksessaan, ks. Ossa 2009b: 733 ss.; 2011a: 103–104; 2011b: 487–488; Penttilä 2009e: 16–17. Sen sijaan ratkaisuissa KHO 1941 II 231, KHO 1980 II 623 (= KHO 5.3.1980 T 1248, ks. Kilpi 1981: 21) ja KHO 1988 B 594 kaupan alihintaisuus aiheutti lahjaverotuksen, ks. Andersson 1985a: 113; Mattila 1984: 55–57; 1987: 177; Puronen 1990: 180–181; 2008: 282–285; Sjöholm 1989: 329; Äimä, Marina 1987: 381, 383; ks. Myös Mattila 1980: 137–139. Samoin ratkaisussa KHO 28.6.1983 T 2492 aiheutti kaupan alihintaisuus lahjaveron, ks. Puronen 1990: 181–182. Myös ruotsalaisessa oikeuskäytännössä on osakkaan alihintaisissa suorituksissa osakeyhtiölle sovellettu lahjaverotusta ratkaisuissa NJA 1980 s. 642 (ks. Prytz & Tamm 1995: 25, 122, 228–229, 230–233) ja NJA 1980 s. 646, ks. Dahlin 1981: 327–328; Grosskopf 1981: 320–321; Schiller & Sundvik 1981: 174–176. Osakeyhtiö voinee olla lahjan vastaanottajana kuitenkin vain erityistapauksissa, ks. Olsson, Olof 1972: 283; Puronen 2008: 282; Äimä, Marina 1987: 378. Esimerkkinä tästä on mainittavissa ennakkoratkaisu KHO 2011:44, jossa hakijan tekemättä pääomansijoitusta yhtiöön lahjoittaessa sukupolvenvaihdosta koskevassa tilanteessa yritysvarallisuutta poikansa omistamalle osakeyhtiölle, oli yhtiö velvollinen suorittamaan lahjasta veroa perintö- ja lahjaverolain 11 §:n 1 momentin nojalla II veroluokan mukaan, ks. Penttilä 2011d: 139–140. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 137, jonka mukaan pääomansijoitus yhtiöön ei milloinkaan voi olla lahja. Ks. myös lahjaverotuksesta sukupolvenvaihdoksissa ja alihintaisissa luovutuksissa Lindgren 1999: 57 ss.; 2001a: 238–243; 2001b: 534–535; 2003: 351 ss.

³⁴⁹ Ks. ratkaisu KHO 1980 II 541 verovuodelta 1971, jossa kalastuskunnan keräämät varat kalastushoitomaksuina osakkailtaan ja ulkopuolisilta eivät olleet osaksikaan verovapaaksi katsottavaa pääomansijoitusta, vaikka ylijäämä siirrettiin kalaveden hoitorahastoon. Ratkaisussa KHO 14.2.1986 T 571 verovuodelta 1979 A perusti tilitoimistotoimintaa yksityisliikkeenä harjoittamisen jatkamiseksi avoimen yhtiön sijoittaen yhtiöön 10.000 mk:n omaisuuden ja asiakaspiirinsä yhtiökumppaniksi tulleen B:n yhtiöpanoksen ollessa 60.000 mk, mikä käsiteltiin kirjanpidossa pääomansijoituksena jonka jälkeen A oli ensimmäisen 4 kuukauden pituisena tilikautena nostanut yksityistililtä rahaa 69.000 mk ja B 3.000 mk, jolloin

EVL 6 §:n 2 kohdassa mainitaan verosta vapaana pääomansijoituksen myös yhteisön muuna kuin osake- tai osuuspääomana saamat pääomansijoitukset. Tällaisina erinä voivat tulla kysymykseen esimerkiksi osakeannissa emissiovoitot³⁵⁰ eli osakkeesta perityn hinnan ja osakkeen nimellisarvon erotus. Samoin voidaan osakkailta periä myös muita edellä mainittuja pääomansijoituksia. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi jäljempänä mainittu OYL 8 luvun 2 §:n mukainen pääomasijoitus sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon³⁵¹. EVL ei aseta muodollisia vaatimuksia sen suhteen, miten muu pääomansijoitus tapahtuu³⁵². Pääomansijoituksessa tulee kuitenkin ottaa ainakin suorituksen luonteen todennettavuuden kannalta huomioon mm. yhtiöoikeudelliset muotomääräykset ja tähän liittyvä päätöksenteko³⁵³. Muu taho kuin osakkeenomistaja ei voine tehdä pääomansijoitusta osakeyhtiöön^{354 355}.

---

katsottiin, että B:n sijoituksen käsitteleminen pääomasijoituksena ei vastannut asian varsinaista luonnetta ja tarkoitusta, vaan kyseessä oli A:lle suoritettu yhtiöosuuden kauppahinta, jonka nettomäärä lisättiin A:n veronalaiseen elinkeinotuloon, ks. Linnakangas 1986a: 119. Päätöstä perusteltiin mm. EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdalla eli yhteisön osake- tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamalla erillä. Vuonna 1979 voimassa olleen 6 §:n 1 momentin 4 kohta mainitsi mm. erillisenä verovelvollisena verotettavat yhtymät. Yhtyminä mainittiin avoimet, kommandiitti- ja laivanisännistöyhtiöt EVL:n alkuperäisen säännöksen mukaan.

³⁵⁰ Vanhemmasta oikeuskäytännöstä ks. KHO 1952 II 234, KVL 142/1963, KVL 166/1966 sekä EVL:n aikaisesta oikeuskäytännöstä KVL 63/1969, KVL 111/1969 (ks. Voipio 1970: 10) ja KVL 366/1972, KVL 415/1973 ja KVL 3/1974, jolloin on katsottu, että osakeyhtiön osakemerkinnässä yli osakkeen nimellisarvon saama merkintähinta ei ole osakeyhtiön veronalaista tuloa. Samoin ennakkotiedoissa KVL 126/1970 ja KVL 50/1971 osuuskunnan sääntöjen mukaisten pääsymaksujen osalta.

³⁵¹ Ratkaisussa Kuopion HAO 9.6.2010 T 10/0329/1 katsottiin A:n omistaman yksityisliikkeen muuttamisessa tasejatkuvuutta noudattaen osakeyhtiöksi osakeyhtiön vapaan oman pääoman rahastoon siirretty yksityisliikkeen oma pääoma A:n pääomansijoitukseksi osakeyhtiöön, jolloin rahastosta osakkaalle jaetut varat olivat pääoman palautusta, ks. Linnakangas 2011: 128. Kaupungin yhtiöön A sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tekemä pääomansijoitus kaupungin intressissä olevan hankkeen toteuttamiseksi ilman vastineeksi saamia osakkeita, jolloin kaupunki ei tule olemaan kyseisen yhtiön osakkeenomistaja, ei katsottu yhtiön kannalta EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi pääomansijoitukseksi ennakkoratkaisussa KHO 14.11.2008 T 2867.

³⁵² Ks. Andersson 1987a: 338.

³⁵³ Osakeyhtiön kohdalla tämä toteutuu luontevimmin yhtiökokouksen päätöksen perusteella. Myös KPL:n säännösten noudattaminen edellyttää, että kirjaamisperusteet ovat pääomansijoitukselle riidattomasti todennettavissa. Samoin OYL:n omaa pääomaa koskevien säännösten noudattaminen tulee samoin olla riidattomasti todennettavissa. Ks. myös Toivonen 2001: 565, jonka mukaan yksipuoliset yhtiön orgaanien päätöksiin perustumattomat suoritukset on vaikeasti sovittavissa yhtiöoikeudellisiin rahoitusinstrumentteihin.

³⁵⁴ Ks. Andersson 1987a: 333; 1987b: 24–25; Toivonen 2001: 566. Samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden kohdalla on kuitenkin katsottu, että pääomansijoitus konserniyhtiöön voisi olla mahdollinen, vaikka sijoittaja ei omistaisikaan suoraan mainitun yhtiön osakkeita, ks. Andersson 1987a: 333; 1987b: 24–25; Voipio 1973: 405. Ks. myös päinvastaisesta kannasta Andersson & Ikkala 2005: 306; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 343–344.

³⁵⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 136–140.

Vuonna 2006 annetun OYL:n mukaisesta omasta pääomasta säädetään lain 1 luvun 3 §:ssä sekä 8 luvun 1 §:ssä. Osakeyhtiön omaa pääomaa ovat osakepääoma³⁵⁶ sekä rahastojen pääomat ja tulo-rahoituksen perusteella syntyneet pääomat. Sidottua pääomaa ovat osakepääoma³⁵⁷, rahastojen pääomista arvonorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto sekä samoin ennen OYL:ia syntyneet vararahasto ja ylikurssirahasto³⁵⁸. Muut rahastot, esimerkiksi sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sekä tilikauden ja edellisten tilikausien voitto tai tappio ovat vapaata omaa pääomaa³⁵⁹. Vapaa oma

---

³⁵⁶ Osakepääoman vähimmäismääristä säädetään OYL 1 luvun 3 §:ssä. Lain 3 luvun 5 §:n mukaan yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä osakkeille nimellisarvo, jonka tulee olla samansuuruinen kaikille osakkeille. Vaihtoehtoisesti osakkeilla voi olla kirjanpidollinen vasta-arvo, joka voi olla osakkeilla erisuuruinen, ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 15–16, 123–127; HE 109/2005 vp: 38, 53–54; Koski & Sillanpää 2013: 3:9, 10:2; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 10:21–22; Mähönen 2009: 133–135; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 27–28, 240–243; Mähönen & Villa 2007: 3–4; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 22, 51–52. Osakepääoman korotuksen kirjaamisajankohdasta ks. KILA 1136/1991. Rauenneesta osakepääoman korotuksesta ks. Gestrin 1981: 25; Leppiniemi 2011: 230. Kirjanpidollisesta käsittelystä ks. KILA 1816/2008, jonka mukaan rauenneen osakepääoman korotuksen taseeseen merkitsemisestä on kysymys yhtiön velasta merkitsijälle eikä osakepääomaan kuuluvasta erästä. Ks. myös ratkaisut SOO 1917 II 109, KKO 1919 I 13, KKO 1920 II 210, KKO 1932 II 413 ja KKO 1935 II 16 joissa osakemerkintää yhtiötä perustettaessa ei katsottu edellytysten puuttuessa merkitsijää sitovaksi, ratkaisut SOO 1917 II 193 ja SOO 1918 II 197, KKO 1918 II 8, joissa osakemerkintä oli merkitsijää sitova sekä KKO 1926 II 80 ja KKO 1926 II 200, KKO 1931 I 62, joissa osakemerkintää osakepääoman korotuksessa ei katsottu edellytysten puuttuessa merkitsijää sitovaksi, ks. lisäksi ratkaisujen selostuksista Drockila 1965: 152–157, 165. Ratkaisujen KHO 13.1.1965 T 73 ja KHO 13.1.1965 T 73a mukaisesti asunto-osakeyhtiön maksamaton osakepääoma oli yhtiön varallisuutta tuolloisen omaisuusveroa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

³⁵⁷ OYL 1 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 2.500 € ja julkisen osakeyhtiön vähimmäispääoma 80.000 €, ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 15–16; Blummé 2008: 188–189; HE 109/2005 vp: 38; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 795; 2012b: 39; Koski & Sillanpää 2013: 3:9, 10:3; Mähönen 2009: 133–137; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 27–28; Mähönen & Villa 2006a: 286. Maksullisesta osakeannista säädetään lain 9 luvun 5 §:ssä, ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 497–502; Immonen & Nuolimaa 2007: 149–154; 2012: 149–154; Koski & Sillanpää 2013: 10:3; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 328–330; 2007: 136–141; Mähönen & Villa 2007: 233 ss.; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 151 ss.; Villa, Ossa & Saarnilehto 2007: 87–90.

³⁵⁸ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 432–434; Blummé 2008: 192–194; HE 109/2005 vp: 93–94; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 797–801; 2012b: 41–45; Mähönen 2009: 136–138; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 214–215; Mähönen & Villa 2007: 67; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 133–136.

³⁵⁹ Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 432–434; Blummé 2008: 194–195; Blummé, Kaarenoja & Suontausta 2007: 30; 2010: 33–34; HE 109/2005 vp: 38, 93–94; Immonen & Nuolimaa 2007: 142–147; 2012: 142; Kotiranta, Raunio, Romppainen & Ukkola 2007: 7; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 801–805; 2012b: 45–49; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 10:23–29; Mähönen 2009: 138–140; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 213–216; 2007: 119–122; Mähönen & Villa 2007: 45 ss.; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 133 ss.; Villa, Ossa & Saarnilehto 2007: 268–270.

pääoma on pääsäännön mukaan jaettavissa vapaasti osakkeenomistajille ³⁶⁰. Sidotun oman pääoman palauttaminen osakkeenomistajille on mahdollista ainoastaan OYL:ssa säännellyissä tapauksissa ³⁶¹.

OYL 2 luvun 4 §:n ja 9 luvun 6 §:n mukaisesti yhtiötä perustettaessa tai osakepääoman korotuksessa uuden osakkeen merkintähinta merkitään osakepääomaan tai osakepääoman korotukseksi, ellei sitä ole perustamis- sopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä määrätty tai osakeantipäätöksessä määrätä merkittäväksi kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tai ellei KPL:ssa toisin säädetä ³⁶². OYL 9 luvun 20 §:n mukaisesti osakeyhtiö voi päättää maksuttomasta osakeannista yhtiölle itselleen niin, että osakeannissa rekisteröityihin uusiin osakkeisiin sovelletaan yhtiön hallussa olevia omia osakkeita koskevia sääntöjä. OYL 9 luvun 1 §:n mukaisesti osakeyhtiö voi antaa

³⁶⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 32 ss.; Blummé 2008: 267–269; HE 109/2005 vp: 127–128; Koski & Sillanpää 2013: 9:5; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1105–1110; 2012b: 324–326; Mähönen 2009: 377–382; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 413–416; 2007: 157–158; Mähönen & Villa 2007: 294–298. Villa 2006: 299–302. Oy:n varojenjaon ja ennen varsinaista yhtiökokousta jaettavan osingon sekä suosivan varojenjakoilanteiden verotuksesta ks. Soikkeli 2007: 436–437; VeroH 2007a sekä tähän liittyneestä ehdotuksesta VM 4/2006: 177–178.

³⁶¹ Osakepääoman alentamisesta, omien osakkeiden hankkimisesta sekä rahastojen alentamisesta ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 55 ss., 88 ss.; Blummé 2008: 275–278; HE 109/2005 vp: 130 ss. Immonen & Nuolimaa 2007: 159–162, 192 ss.; 2012: 160–162; Kyläkallio 1995: 92–94; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 431 ss.; 2007: 168 ss.; Mähönen & Villa 2007: 280–281, 349 ss.; Villa 2006: 305–306, 309–311. Ennakkoratkaisun KHO 16.4.1999 T 772 mukaan osakeyhtiön lunastaessa omia osakkeitaan EOYL 6 luvussa tarkoitettulla tavalla, oli kysymyksessä sellainen arvopaperin omistusoikeuden luovutus, josta oli suoritettava varainsiirtoveroa, ks. Puronen 2007:102. Sidotun pääoman palautuksen verotuksellisista ratkaisuista ks. KHO 2001:28, jossa tämä katsottiin veronalaiseksi tuloksi ja puolestaan EVL:n muutoksen (717/2004) jälkeen KHO 2005:24, jossa käyttöomaisuus-osakkeiden luovuttamiseen rinnastettava pääoman palautus ei voimassa olevien säännösten mukaan ollut veronalaista tuloa, ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 146–147; Immonen 2010: 57; Kukkonen & Walden 2010: 67–68; Linnakangas 2005a: 431–438; Mattila 2012c: 86; Myrsky & Linnakangas 2006: 119–120. Ks. kirjanpidollisesta käsittelystä KILA 1613/2000, jonka mukaan osakkeiden myyntivoitto kirjataan varovaisuusperiaatteen mukaisesti nettomääräisenä EOYL:n mukaiseen ylikurssirahastoon omaan pääomaan, ks. myös Lindgren 2001a: 272–273.

³⁶² Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 437–439; Koski & Sillanpää 2013: 8:7; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 801–803; 2012b: 39–41; Mähönen & Villa 2007: 67; Mähönen, Säiläkivi & Villa 2006: 69, 239; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 38. Osakeyhtiö voi OYL 9 luvun 20 §:n mukaisesti päättää myös maksuttomasta osakeannista yhtiölle itselleen laissa tarkemmin säännellyllä tavalla. Mikäli osakkeilla on nimellisarvo, edellyttää mainittu menettely tällöin osakepääoman korottamista esimerkiksi rahastosuoritukseksi osakkeiden yhteenlasketun nimellisarvon määrällä. Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 531–534; HE 109/2005 vp: 112; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 896–897; 2012b: 129–131; Mähönen & Villa 2007: 256–258, 376–377. Ennakkoratkaisussa KHO 22.12.2008 T 3462 osakkeiden luovutus ei realisoanut yhtiölle veronalaista tuloa yhtiön luovuttaessa työntekijälle maksuttomassa osakeannissa haltuunsa tulleita osakkeita.

uusia osakkeita tai luovuttaa hallussaan olevia osakkeita maksullisesti tai maksutta.³⁶³

OYL:n kumoaman EOYL:n 1 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan osakeyhtiöllä tuli olla osakkeisiin jaettu osakepääoma³⁶⁴. EOYL 11 luvun 6 §:n mukaan osakeyhtiön oma pääoma jaettiin sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa olivat osakepääoman lisäksi vararahasto, arvonkorotusrahasto sekä ylikurssirahasto³⁶⁵. Muut rahastot sekä tilikausien voitot tai tappiot olivat vapaata omaa pääomaa^{366 367}. Lisäksi myös AsOYL sisältää määräykset omasta pääomasta ja sen jakamisesta sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan³⁶⁸.

³⁶³ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 477–478, 531–533; 2010:a 643 ss., 693–694; HE 109/2005 vp: 99, 112; Koski & Sillanpää 2013: 10:10; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 896–897; 2012b: 129–131; Mähönen & Villa 2007: 253–258.

³⁶⁴ Osakepääoman määräksi säädettiin EOYL 1 §:n 3 momentin mukaisesti vähintään 15.000 mk, ks. HE 27/1977 vp: 18; Koski & af Schultén 1984: 4–7. Vuonna 1997 yksityisen osakeyhtiön osakepääoman vähimmäismääräksi muutettiin L:lla 145/1997 aikaisempaa määrää korottaen 50.000 mk ja julkisen osakepääoman vähimmäismääräksi 500.000 mk, ks. HE 89/1996 vp: 22–23, 43–44; Koski & af Schultén 1998: 8–16. Euron käyttöönottoon liittyen määrättiin vuonna 1998 L:lla 824/1998 osakepääomien vähimmäismääräksi 8.000 € ja 80.000 €, ks. HE 79/1998 vp: 9; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 43; af Schultén 2003: 12–16. Vuonna 1998 L:lla 824/1998 muutetun 1 luvun 1 §:n mukaan osakkeelle ei ollut enää pakollista määrätä nimellisarvoa, jolloin osakkeelle laskettu kirjanpidollinen vasta-arvo saatiin tällöin jakamalla osakepääoma osakkeiden lukumäärällä, ks. HE 79/1998 vp: 1–2; af Schultén 2003: 13. Ks. myös Jauhiainen, Lappi & Aho 1993: 106–108.

³⁶⁵ Sidottuun omaan pääomaan kuuluva ylikurssirahasto lisättiin EOYL 11 luvun 6 §:ään L:lla 145/1997, ks. HE 89/1996 vp: 120–121; Koski & af Schultén 2000: 250–254; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 494 ss. Ks. myös Toiviainen 1998: 8–9.

³⁶⁶ Ks. HE 27/1977 vp: 82–83; Koski & af Schultén 1991a: 4–8; 1991b: 117–120; Kyläkallio 1985: 28, 542.

³⁶⁷ Ks. Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 347–351, 494–500; af Schultén 2004: 265–269.

³⁶⁸ Ks. Alanen 1994: 45; Alanen & Vuorenalusta 1999: 56–60; Andersson 1986c: 132; 1987b: 331; Andersson & Linnakangas 2002: 113; 2006: 115, 279; Arjasmaa & Kuhanen 1999: 49–51; Etelämaa 2003: 86; Kilpi 1972a: 49, 52; 1973a: 203–205; Kinnunen & Terho 2007: 38; Manner 2005: 193–199; Marttila 2004: 388–389; Marttila, Auranen, Kaari, Romppainen, Takala & Tikkanen 2003: 47–55; Peltola 1989: 200, 204–207; Rajamäki, Nykänen & Laanterä 1987: 47 ss.; Suotila 2004: 357; Vuorenalusta 1986: 69. EAsOYL 73 §:n mukaan asunto-osakeyhtiön oma pääoma jaettiin sidottuun ja vapaaseen pääomaan, jolloin osakepääoma, rakennusrahasto ja arvonkorotusrahasto olivat sidottua omaa pääomaa ja muu oma pääoma vapaata pääomaa, ks. Arjasmaa & Kuhanen 1999: 384–388; HE 216/1990 vp: 52–53; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2003: 546–554; Manner 2005: 102–105. Myös uuden 1.7.2010 voimaan tulleen AsOYL 10 luvun 1 §:n mukaan asunto-osakeyhtiön oma pääoma jakautuu sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa uuden lain mukaan ovat osakepääoma, rakennusrahasto sekä KPL:n mukainen arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto. Muut rahastot sekä tilikauden ja edellisten tilikausien voitto ovat vapaata omaa pääomaa. Lisäksi 10 luvun 2 § sisältää erityiset määräykset sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Ks. Jauhiainen, Järvinen & Nevala 2010: 620–623. Asunto-osakeyhtiön oman pääoman esittämisestä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä ks. Heikkonen 1986: 29, 32; Manner 2005: 199, 232; KILA

Osakepääoman sijoittamisessa voi olla kysymys joko kokonaan uuden yrityksen perustaminen tai jo olemassa olevan osakepääoman korottaminen.³⁶⁹ Joko perustettava tai jo olemassa oleva osakeyhtiö voi liittyä konsernin toimintaan, esimerkiksi konsernin toiminnan laajentamiseen. Uutta tai laajennettua toimintaa harjoitetaan jatkossa esimerkiksi tytäryhtiön toimesta.

OKL 8 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisesti osuuskunnan oma pääoma jakautuu sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa ovat osuuspääoma, vararahasto ja osakepääoma sekä KPL:n mukainen arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto. Muut rahastot sekä tilikauden ja edellisten tilikausien ylijäämä ovat vapaata omaa pääomaa.³⁷⁰ EOKL 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti osuuskunnan oman pääoman eriä olivat osuuspääoma, lisäosuuspääoma, sijoitusosuuspääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, vararahasto, ylijäämä tai tappio sekä pääomalainat³⁷¹. VeroH on lisäksi vuonna 2006 antanut mm. pääomansijoituksien verotuksellista kohtelua sisältävän ohjeen osuuskuntien verotuksesta³⁷². Aikaisemmin voimassa olleen EEOKL 79 a §:n mukaisesti osuuskunnan oma pääoma jaettiin sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan³⁷³. Sidottua omaa pääomaa olivat osuuspääoma, lisäosuuspääoma, sijoitusosuuspääoma, vararahasto ja arvonkorotusrahasto. Muut rahastot olivat vapaata omaa pääomaa.

2005: 12–14, 12–23. Ks. myös KILA 1198/1992, KILA 1680/2002, KILA 1706/2003, KILA 1820/2008.

³⁶⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 136–140.

³⁷⁰ Ks. HE 185/2012 vp: 82–83.

³⁷¹ EOKL 9 luvussa säädettiin osuuksista, osuusmaksuista, osuuspääomasta ja liittymismaksuista, 10 luvussa osuusmaksun palauttamisesta ja alentamisesta sekä osuuskuntien vähentämisestä, 11 luvussa lisäosuuksista, 12 luvussa sijoitusosuuksista ja 13 luvussa pääomalainasta, 14 luvussa ylimääräisestä maksusta ja 15 luvussa lisämaksuvelvollisuudesta, ks. HE 176/2001 vp: 106 ss.; Koski & Sillanpää 2013: 3:17; Leppiniemi & Kisanlahti 2013: 7:7–9, 10:5; Mannio 2004: 42 ss.; Mähönen & Villa 2006c: 51 ss.; Pöyhönen 2005: 207 ss. Vuonna 2004 lisättiin 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti oman pääoman eriin L:lla 1307/2004 käyvän arvon rahasto, ks. HE 126/2004 vp: 41; Pöyhönen 2005: 29. Verotuksessa pääomalaina katsotaan pääsääntöisesti vieraaksi pääomaksi, ks. VeroH 1997a; 2006b.

³⁷² VeroH 2006b. Ohjeen mukaan EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia pääomansijoituksiksi katsottavia eriä olivat EOKL:n mukainen osuuspääoma, lisäosuudet sekä sellaiset muut erät, joita koskevat ehdot vastasivat pääomansijoituksiksi osuuskunnan taseeseen merkittäviä eriä koskevia EOKL:n säännöksiä. Myös vanhemmassa oikeuskäytännössä on katsottu osuuskunnan osuuspääoman lisäksi kantamien maksujen olleen verottomia suorituksia, ks. esim. KHO 1969 II 507.

³⁷³ EEOKL 79 a §:ään lisättiin L:lla 1240/1989 uusi 4 momentti, jonka mukaan oma pääoma jaettiin taseessa sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan, ks. HE 42/1989 vp: 11. Tätä ennen EEOKL:iin oli L:lla 371/1981 lisätty mahdollisuus lisäosuusmaksujen suorittamiseksi pääomarakenteen vahvistamiseksi, ks. HE 10/1981 vp: 4. EEOKL:n mukaisista pääomansijoituksista ks. myös Olsson, Curt 1982: 42–49.

Aikaisemman vuoden 1979 loppuun voimassa olleen EEOYL 44 § sisälsi määräykset erikseen pääoman vakauttamiseksi laitettujen varojen käsittelystä³⁷⁴. Vuonna 1997 lisättiin puolestaan EOYL 11 luvun 6 §:ään säännös kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella maksettavasta pääomalainasta, joka merkittiin erilliseksi eräksi omaan pääomaan³⁷⁵. Ennen mainittua säännöstä pääomalainasta oli eräänä osakeyhtiön pääomavajaukseen liittyvänä saneerauskeinona käytetty muita velkoja huonommalla etuoikeudella maksettavaa ns. vakautettua lainaa³⁷⁶. Vakautetusta lainasta ei ollut erikseen säännöstä EOYL:ssa. Osakeyhtiölakia vuonna 1983 muutettaessa, mainittiin vakautettu laina HE:ssä omaan pääomaan rinnastettavana eränä³⁷⁷. Sekä EOYL:iin sisältyneellä pääomalainalla että tätä ennen saneerauskeinona käytetyllä edellä mainitulla lakiin sisältymättömällä ns. vakautetulla lainalla oli estettävissä

---

³⁷⁴ EEOYL 2 §:n mukaan yhtiöjärjestyksessä tuli mainita osakepääoman suuruus. Osakepääomalle ei asetettu vähimmäismäärää. Vuonna 1966 L:lla 410/1966 muutetun 44 §:n mukaan erikseen laitettujen varojen käyttöön vaadittiin oikeuden suostumus. Yhtiöjärjestykseen otettiin usein määräys omaan pääomaan kuuluneesta, mutta voitonjaon piiriin kuulumattomasta vararahaston muodostamisesta. Myös vapaasti jaettavat rahastot voivat tulla kysymykseen. Osakepääoman koskemattomuudesta sekä rahastoista ks. Caselius, Heikonen & Huttunen 1968: 41–43, 108–113, 119 ss.

³⁷⁵ Vuonna 1997 lisättiin L:lla 145/1997 EOYL 5 luvun 1 §:ään ja 11 luvun 6 §:ään säännös kaikkia muita velkoja huonommasta etuoikeudesta omaavasta pääomalainasta, joka merkittiin erityiseksi eräksi omaan pääomaan ja jota säännöstä selvennettiin L:lla 294/1998, ks. HE 89/1996 vp: 85–87, 120; HE 8/1998 vp: 5; Immonen & Nuolima 2007: 169; 2012: 169; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2000: 507 ss.; af Schultén 2004: 269; Villa 2001: 81–82; 2001c: 185–190; 2003: 121–122. Pääomalainasta varainhankintavälineenä ks. Mannio 1997: 187 ss.; Mattila 2009a: 127; Villa 1997: 254–257. Ratkaisussa KKO 2003:73 katsottiin lain mukaiseksi pääomalainaksi ja yhtiön velaksi yhtiön taseeseen omaan pääomaan erityisenä eränä kirjattu pääomalaina, johon liittyi velkojalle oikeus vaihtaa se velallisyhtiön osakkeiksi. Kirjanpidollisesta käsittelystä tuolloin ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 430; KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry 2005: 52; KILA 1998: 6; 2005: liite 3; Leppiniemi 2000: 308–312; 2006a: 81. Verotuksessa pääomalaina katsottiin kuitenkin pääsääntöisesti vieraaksi pääomaksi, ks. VeroH 1997a.

³⁷⁶ Ks. lähemmin Andersson 1995d: 25–27; Brander 1992: 132–134; HE 10/1983 vp: 15; Keinonen 1995b: 243–244; KM 1992:32: 8; Koski 1982: 11–12; 1991: 14 ss.; Koski & Schultén 1981: 30; Leppiniemi 1995: 457–460; Leppiniemi & Leppiniemi 1995: 155–160; Niilekselä 1986: 235–237; Rissanen 1989: 291–294; Sarvilinna 1989: 101–104; Villa 1997: 230–237. Ratkaisussa KKO 1988:44 osakeyhtiön sijoitettu pääoma voitiin maksaa takaisin tilinpäätöksestä riippumatta, jolloin sitä ei katsottu yhtiön omaan pääomaan rinnastettavaksi jolloin se ei vaikuttanut velvollisuuteen asettaa yhtiö selvitystilaan, ks. Sarvilinna 103–104, ks. myös Andersson 1989a: 318–319. Vakautettu laina on mainittu saneerauskeinona myös ratkaisuisissa KKO 1996:91 ja KKO 1999:86. Ks. myös KVL 353/1988, jonka mukaan hakemuksessa tarkoitetun lainasopimuksen mukaista vakautettua lainaa on pidettävä verotuksessa lainana. Vakautettujen lainojen ehdollisten korkojen kirjaamisesta tuloslaskelmaan tai merkitsemistä tilinpäätöksen liitetietoihin ks. KILA 959/1988, KILA 1317/1995.

³⁷⁷ Ks. HE 10/1983 vp: 15 (L 687/1983).

osakeyhtiön ajautuminen aikaisemmin voimassa olevien säännösten mukaiseen pakkoselvitystilaan pääomavajauksen johdosta³⁷⁸.

Nykyinen vuonna 2006 säädetty OYL ei enää sisällä velvollisuutta asettaa yhtiötä selvitystilaan yhtiön pääomavajauksen johdosta³⁷⁹. Sen sijaan OYL 20 luvun 23 §:n mukaan jos yhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä osakepääoman menettämistä rekisteri-ilmoitus. Nykyisin voimassa olevan OYL 12 luvun 1 §:n mukainen pääomalain³⁸⁰ luetaan kirjanpidossa vieraaseen pääomaan³⁸¹.

EVL 18 §:n 1 momentin 4 kohta on edelleen voimassa vuonna 1992 säädetyssä muodossa. EVL 18 §:n 4 kohtaan sisältyi lisäksi aikaisemmin eräin poikkeussäännöksin sittemmin kumotut säännökset jaetun osingon tai osuus pääoman koron sekä säästöpankin ja osuuspankin lisärahoitusjoitukseksi maksetun koron

---

³⁷⁸ EOYL 13 luvun 2 §:n alkuperäisen säännöksen mukaan yhtiön oman pääoman ollessa pienempi kuin kolmasosa osakepääomasta, tuli hallituksen kutsua yhtiökokous koolle käsittelemään yhtiön asettamista selvitystilaan. Osakeyhtiö tuli asettaa selvitystilaan, mikäli yhtiön oma pääoma kyseessä olevan tilikauden tilinpäätöstä vahvistettaessa oli alle puolet osakepääomasta. Mainittua säännöstä muutettiin eräiltä osin vuonna 1983 lailla 687/1983 ja vuonna 1997 lailla 145/1997, jolloin velvoite selvitystilaan asettamista varten koolle kutsuttavalle yhtiökokoukselle muodostui oman pääoman määrän ollessa alle puolet osakepääomasta ja yhtiö oli asetettava selvitystilaan määräajan jälkeen, jos yhtiön oma pääoma ei ollut vähintään puolet osakepääomasta. Osakeyhtiön asettamisesta selvitystilaan EOYL:n mukaan ks. myös Järvinen 1980: 86 ss.; Koski & af Schultén 1991b: 227 ss.; Kyläkallio 1980: 517 ss.; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2000: 906 ss.; af Schultén 2004: 384 ss. Ratkaisussa KKO 1986 II 130 hallituksen jäsenellä oli korvausvastuu kun osakeyhtiön hallitus oli laiminlyönyt EOYL:n määräysten mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisen selvitystilauhan johdosta. Näin vastaavasti myös ratkaisussa KKO 1990:177 yhtiön hallituksen ainoan jäsenen ja toimitusjohtajan kohdalla. Myös ratkaisussa KKO 1991:55 hallituksen jäsenet veloitettiin korvaamaan sittemmin konkurssiin asetetun yhtiön velkojalle syntynyt vahinko hallituksen viivyttellessä yhtiökokouksen kutsumista koolle yhtiön asettamiseksi selvitystilaan. Samoin ratkaisussa KKO 2000:106 hallituksen jäsenet tuomittiin korvausvelvollisiksi velkojalle laiminlyödyn EOYL:n mukaiset määräykset selvitystilaan asettamisesta, ks. Immonen 2001c: 93. Näin vastaavasti myös ruotsalaisessa oikeuskäytännössä, ks. NJA 1942 s. 696 ja NJA 2005 s. 792. Ratkaisussa KKO 1991:13 kanne tilintarkastajaa vastaan hylättiin, kun tilintarkastajan toiminta ei ollut syy-yhteydessä konkurssiin asetetun yhtiön tavarantoimittajan luottotappioon laiminlyötyessä velvollisuus yhtiön asettamisesta selvitystilaan, ks. Koskinen 1999: 38–39, 285, 316.

³⁷⁹ Ks. Immonen & Nuolimaa 2007: 172; 2012: 173–174; Mähönen & Villa 2006b: 404, 421; 2007: 80; Norri 2006: 132.

³⁸⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 577 ss.; HE 109/2005 vp: 120–122; Mähönen & Villa 2007: 183 ss.; Koski & Sillanpää 2013: 11:16 ss.; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 1993 ss.; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 191 ss. EOYL:n mukaisten pääomalainojen lukemisesta OYL:n mukaisiksi pääomalainoiksi ks. Villa 2007: 459 ss.

³⁸¹ Pääomalainan kirjanpidollisesta käsittelystä ks. KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry 2008a: 191; 2008b: 65, 67; 2009b: 117, 119, 171, 193; 2012a: 74; KILA 2006a: liitteet 4; 2006b: 6, 14; Leppiniemi & Leppiniemi 2009: 93. Ks. myös KILA 1787/2006.

laissa tarkemmin määritellystä vähennyskelpoisuudesta³⁸² verotuksessa³⁸³. EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohtaan sisältyy edelleen alkuperäisessä muodossaan säännös osuuskunnan jakamien voitonjaon luonteisten ylijäämäpalautusten lukeminen kokonaisuudessaan elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoiseksi suoritukseksi³⁸⁴. Ylijäämäpalautus määräytyy osuuskunnan ylijäämän perusteella ja sen puitteissa. Tämän sovellutusala ei voida tulkinnallakaan laajentaa muihin yhteisöihin eikä yksityisiin elinkeinonharjoittajiin³⁸⁵.

Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä voidaan osakeyhtiön pääomarakennetta tarvittaessa vahvistaa aktieägartillskott-nimisen erän avulla. Kyseinen erä voi olla joko ehdollinen (villkorligt) tai ehdoton (ovillkorligt)³⁸⁶. Tästä ei kuitenkaan ole säännöksiä Ruotsin yhtiölainsäädännössä³⁸⁷ eikä verolainsäädännössä vaan kyse on oikeuskäytännössä muodostunut pääomarakenteen vahvistamiskeino. Ehdollinen erä katsotaan osakeomistuksesta riippumattomaksi saamisoikeudeksi, joka on erikseen luovutettavissa. Muutoin ehdollinen erä rinnastetaan lähinnä vakuudetomaan lainaan, joka on maksettavissa takaisin, mikäli osakeyhtiöllä on

³⁸² Mainitusta osingonjakoon liittyneestä vähennysoikeudesta on aikanaan syntynyt runsaasti oikeuskäytäntöä. Ks. vähentämisoikeuden myöntämisestä esim. KHO 1974 II 520, KHO 1977 II 529, KHO 1978 II 528, KHO 1979 II 535, KHO 1980 II 528. Vähentämisoikeuden epäämisestä ks. esim. KHO 1974 II 510, KHO 1976 II 511, KHO 24.3.1977 T 1243, KHO 1981 II 528. Vähentämisoikeuden osittaisesta hyväksymisestä ks. esim. KHO 1974 II 519, KHO 1980 II 527 (osingonjakokelpoisista varoista ks. Drockila 1964: 117 ss.), KHO 15.4.1987 T 1399, KHO 10.8.1990 T 2531, KHO 31.12.1991 T 5026. Ks. lisäksi esimerkiksi Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 204–208; Myrsky 2003a: 383–384. Osuuspääomalle maksettavan koron vähennyskelpoisuuden perusteena oli tuolloin voimassa ollut EVL:n 61 §:n 1 momentin poikkeussäännöksen nojalla uutena osuuspääomana perittyjen osuusmaksujen määrä vähentämättä tästä osuuskunnasta eronneille jäsenille maksettuja osuusmaksujen määriä ennakkotiedossa KHO 1982 II 532. Osingonjakovähennykseen ei oikeuttanut sellainen voitonjako, jossa yhtiön 50 osakkeesta A omisti 48 osaketta ja B sekä C kumpikin yhden osakkeen ja kullekin yhtiön kolmelle osakkaalle jaettiin voitonjakona 2.500 mk ratkaisussa KHO 25.3.1981 T 1741.

³⁸³ Muutettuna voimassa ollut säännös kumottiin tuolloin YHL:n käyttöön ottoon liittyen ensin väliaikaisesti ja sitten pysyvästi L:lla 1233/1988 ja 1164/1990, ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 246–247 sekä 61 §:n mukaisten siirtymäsäännösten osalta Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 467 ss.

³⁸⁴ Kysymyksessä on voitonjakoon rinnastettava erä, joka on erikseen säädetty elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoiseksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 361; HE 176/1967 vp: 11, Mannio 2004: 136, Voipio 1979: 94–97. Ks. myös Pöyhönen 2011: 126–127.

³⁸⁵ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 150–151.

³⁸⁶ Ks. Algotsson 1993: 588–589; Almqvist 1986: 37–38; Andersson 1987a: 339; 1987b: 33; Arvidsson 2000: 850–852; Björnson 2002: 717–719; Ekman & Tivéus 1989: 30; Kedner & Roos 1982a: 17; 1982b: 242–244; af Klercker 1971: 51–56; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 335–337; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 402–404; Lundén 2007: 149–150; Rabe & Bojs 2004: 153, 298; Rabe & Hellenius 2011: 139–140; Rodhe 1999: 74–75; Skog 2006: 78–79; SOU 1941:9: 567–569; Tivéus 2004: 98.

³⁸⁷ Ks. SOU 1997:22: 147–153, jossa käsitellään ainoastaan osakeantia oman pääoman hankkimisessa; ks. kuitenkin SOU 1941:9: 567–569.

käytettävissä voitonjakokelpoisia varoja.³⁸⁸ Ehdolliselle erälle maksettava korko on myös vähennyskelpoinen verotuksessa syntyneen oikeuskäytännön mukaisten edellytysten täytyessä³⁸⁹. Sen johdosta, että ehdolliset erät on katsottu saamisiksi yhtiöltä, eivät ne ole luettavissa osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi³⁹⁰.

Ehdottomat erät puolestaan on oikeuskäytännössä rinnastettu omiin pääomiin. Tällöin ne on katsottu mm. omaksi pääomaksi rinnastettaviin eriin yhtiön selvitystilalaskelmassa.³⁹¹ Ehdottomat erät on myös luettavissa osaksi osakkeiden hankintamenoa. Oikeuskäytännössä on lisäksi otettu kantaa erien lukemisesta

---

³⁸⁸ Ks. Prytz & Tamm 1995: 123–124. Ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä villkorligt aktieägartillskott -erän takaisinmaksamisesta ks. Algotsson 1993: 589; Arvidsson 2000: 867–870; Grosskopf 1984: 461–464; 1985: 308; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 336; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 403; Nordlund 1984: 38–39; Rabe & Bojs 2004: 153; Rabe & Hellenius 2011: 139–140; Rodhe 1981: 20; Rodhe & Grosskopf 1986: 7, 9; Skog 2006: 78; Söderström 1983: 431–432; 1984: 156; Tivéus 2003: 214; Wennerstrand 1984: 4–5. Oikeustapauksessa RÅ83 1:42 villkorligt aktieägartillskott -erän takaisinmaksu katsottiin voitonjaoksi kun maksu ei tapahtunut alkuperäiselle erän yhtiöön sijoittaneelle osakkaalle, ks. Prytz & Tamm 1995: 25; Rabe & Bojs 2004: 153; Rabe & Hellenius 2009: 139. Oikeustapauksessa RÅ85 1:10 katsottiin kyseessä olevan takaisinmaksu tämän tapahtuessa alkuperäiselle sijoittajalle, ks. Grosskopf 1993: 117; Prytz & Tamm 1995: 25, 124; Rabe & Bojs 2004: 153; Rabe & Hellenius 2011: 138. Samoin tapauksissa RÅ 1985 Aa 76, RÅ 1985 Aa 144 ja RÅ 1988 ref. 65 palautus uudelle omistajalle, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 336; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 403. Ks. myös RÅ 1988 not. 567 ja RÅ 2009 ref. 47, jolloin omistusoikeuden villkorligt aktieägartillskott -erään hankkinutta AA:ta verotettiin pääomavoitosta, kun tämä oli hankkinut omistusoikeuden X AB:sta ja kyseisen takaisinmaksun mahdollisti AA:n omistamalta Y AB:lta saatu konserniavustus.

³⁸⁹ Koron maksamisesta ks. Grosskopf 1988: 34–35. Oikeustapauksessa RÅ 1987 ref. 145 villkorligt aktieägartillskott -erälle maksettava korko oli vähennyskelpoinen siitä ajankohdasta lähtien, jolloin yhtiökokous oli tehnyt päätöksen erän takaisinmaksusta, näin myös vastaavasti RÅ 1985 Aa 144, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 336–337; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 403; Prytz & Tamm 1995: 25, 129, vanhemmasta ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ks. myös RÅ 1944 Fi 487, jossa vastaava korko oli vähennyskelpoinen.

³⁹⁰ Ks. Arvidsson 2000: 857; Ekman & Tivéus 1989: 30; Tivéus 2004: 98; ks. myös Lundqvist 1984: 8. Vähennyskelvottomuudesta konkurssissa ks. RÅ 2002 ref. 106 ja RÅ 2002 not. 215, joissa SIL 24 § 2 momentin perusteella tehtävä vähennys ei tullut sovellettavaksi. Lainkohdan perusteluista ks. SOU 1989:33: 373.

³⁹¹ Ks. NJA 1988 s. 620, yhtiön kannalta ehdoton tillskott-erä hyväksyttiin selvitystilalaskelmassa, ks. Prytz & Tamm 1995: 47–49, 51–52, 56. Aktieägartillskott-erä voidaan ruotsalaisen oikeuskäytännön mukaan antaa myös luopumalla saatavista tai tämä voi tapahtua sitoumuksen tai velkakirjan muodossa, ks. Arvidsson 2000: 858; Tivéus 2003:13. Ratkaisussa NJA 2005 s. 792, väite ovillkorligt aktieägartillskott -erästä hylättiin konkurssissa, koska käytettävissä ei ollut EABL:n edellyttämää tilintarkastajan tarkastamaa tasetta hyväksyttävästä pääomarakenteesta. Vastaavat määräykset sisältyvät nykyiseen ABL:iin. Kielteinen ratkaisu RÅ 2000 ref. 21, ovillkorligt aktieägartillskott -erä konserniavustuksen yhteydessä, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 622; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 745; Rabe & Bojs 2004: 412, 414.

joko ehdolliseksi tai ehdottomiksi eriksi tai myös veronalaiseksi tuloksi. Ehdollisten erien muuttaminen ehdottomaksi eräksi ei kuitenkaan aina mahdollista erän lukemista osaksi osakkeen hankintamenoa, mikäli kyseisen erän katsotaan muuttamishetkellä olleen arvoton.³⁹²

Muuna pääomansijoituksena on myös suomalaisessa oikeuskäytännössä hyväksytty ruotsalaisen emoyhtiön suomalaisen tytäryhtiöön sijoittama ovillkorligt aktieägartillskott -niminen vapaaseen omaan pääomaan kirjattava erä jäljempänä ilmenevän mukaisesti³⁹³.

Ennakkoratkaisussa KHO 2006:29 (= KHO 19.5.2006 T 1311) Ruotsissa yleisesti verovelvollinen suomalaisen yleisesti verovelvollisen tytäryhtiön A Oyj:n emoyhtiö B AB aikoi suorittaa tytäryhtiölleen A Oyj:lle tämän oman pääoman tilanteen parantamiseksi ja konsernin sisäisten korollisten velkojen maksamiseksi tilisiirtona vastikkeettoman ja ehdottoman aktieägartillskott-nimisen erän. Mainittu erä kirjattiin A Oyj:n taseessa vapaaseen omaan pääomaan. KVL lausui ennakkoratkaisuna vuosille 2005 ja 2006, että hakemuksessa mainittua ovillkorligt aktieägartillskott -nimistä erää pidetään EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamana muuna pääomansijoituksena.

---

³⁹² Ks. Arvidsson 2000: 857; Ekman & Tivéus 1989: 30; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 336; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 404; Tivéus 2004: 98. Oikeustapauksessa RÅ 2002 ref. 107 katsottiin, ettei villkorligt aktieägartillskott -erästä muodostettu ovillkorligt aktieägartillskott -erä ollut lisättävissä osakkeiden hankintamenoon, kun mainitun erän katsottiin sitä muutettaessa olleen arvottoman, ks. Andersson, Saldén Enérus & Tivéus 2009: 1287; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 337; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 403–404; Palmström & Fredriksson 2003: 765. Oikeustapauksessa RÅ 2002 ref. 106 villkorligt aktieägartillskott -erää ei luettu osaksi osakkeiden hankintahintaa. Tuomioissa RÅ 2009 ref. 41 ja RR 23.3.2009 mål nr 4730-4731-06 luettiin ovillkorligt aktieägartillskott -erä osaksi osakkeiden hankintahintaa. Ratkaisussa RÅ 2001 ref. 28, yhtiön tappioiden kattamiseksi annettua avustusta ei katsottu ovillkorligt aktieägartillskott -eräksi vaan veronalaiseksi tuloksi, ks. Rabe & Bojs 2004: 298; Rabe & Hellenius 2011: 264. Näin vastaavasti myös aikaisemmissa ratkaisuissa RÅ 1961 Fi 282 ja RÅ 1965 Fi 141, ks. Arvidsson 2000: 857. Ratkaisussa RÅ 2001 ref. 79, aktieägartillskott-erä ei veronalainen tulo, ks. Lindencrona 2007: 161. Näin myös aikaisemmassa ratkaisussa RÅ 1969 Fi 1537, ks. Arvidsson 2000: 856–857. Ks. vanhemmasta oikeuskäytännöstä RÅ 1956 Fi 1, jossa aktieägartillskott -erää ei katsottu vähennyskelpoiseksi antajalle eikä veronalaiseksi vastaanottajalle, ks. Arvidsson 2000: 856; SOU 1964:29: 55, 150–151. Ks. myös Prytz & Tamm 1995: 118–119.

³⁹³ Ks. Helminen, Sakari 2006: 110; Helminen, Marjaana 2009: 255; 2013a: 257; 2013b: 8:45. Ks. myös KHO 16.5.2005 T 1165, jossa konserniavustukseksi luonnehdittu Ruotsissa asuvalta konserniin kuuluvalta yhtiöltä saatava suoritus ei ollut lainaa, pääomansijoitusta eikä muuta tulokäsitteseen kuulumatonta erää vaan EVL 4 §:n mukaista veronalaista tuloa, ks. myös Helminen, Marjaana 2009: 255; 2013a: 257.

Veroasiamies katsoi valituksessaan, että kysymyksessä olisi saajalleen veronalainen konsernituki. KHO hylkäsi valituksen ja pysytti KVL:n antaman ennakkoratkaisun.

Vastaavasti suomalaisen emoyhtiön osakeyhtiön ruotsalaiseen tytäryhtiöön sijoittamia villkorligt aktieägartillskott -nimiseen erään kirjattuja suorituksia on pidetty osakkeiden hankintamenoon luettavina maksuina.

Ennakkotiedossa KVL 103/1986 vuosille 1985 ja 1986 suomalaisen osakeyhtiön E Oy:n ruotsalaiseen tytäryhtiöön T AB:iin sijoittamat villkorligt aktieägartillskott -nimiseen erään kirjatut suoritukset katsottiin emoyhtiön E Oy:n omistamien T AB:n osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi. Keskusverolautakunnalle tehdyssä hakemuksessa tarkoitettu ehdollinen osakepääoma oli näin annetun ennakkotiedon mukaan osa osakkeiden hankintamenoa.

Päätöksessään KVL katsoi villkorligt aktieägartillskott -erän ehdolliseksi osakepääomaksi, joka voidaan lukea osakkeiden hankintamenoon. Tältä osin ruotsalainen oikeuskäytäntö on poikennut suomalaisesta oikeuskäytännöstä.³⁹⁴ Ratkaisevana on pidetty emoyhtiön ja tytäryhtiön välisen suorituksen luonnetta eli sitä, onko kysymyksessä emo- ja tytäryhtiön välillä joko välitön tai välillinen korvaus liiketoiminnassa luovutetusta suoritteesta vaiko pääomansijoitukseksi katsottava rahoitustuki³⁹⁵.

2.6.4.2 Käyttöomaisuusosakkeet

EVL 5 §:n 1 kohdan mukaan veronalaisia elinkeinotuloja ovat muun ohessa vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyin poikkeuksin. Lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa puolestaan viitataan siinä mainittujen yhteisöjen osalta lain 6 b §:ään. EVL 6 b §:ssä puolestaan säädetään lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen yhteisön saama käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutus-

³⁹⁴ Vrt. ruotsalainen oikeuskäytäntö, jossa villkorligt aktieägartillskott -erän ei ole katsottu kuuluvan osakkeiden hankintamenoon, RÅ 2002 ref. 106, RÅ 2002 ref. 107, vastaavasti RÅ 2002 not. 216, ks. myös RÅ 2005 not. 82, RÅ 2006 not. 162. Ks. Arvidsson 2000: 857; Ekman & Tivéus 1989: 30; Tivéus 2004: 98. Suomalaisen oikeuskäytännön osalta ehdollisesta sijoittamisesta ks. lisäksi KVL 695/1983, jossa tappioiden kattamiseen osakkailta saatu vapaaehtoinen irtisanomaton ja koroton sekä myöhemmin kertyvän jakokelpoisen vapaan oman pääoman perusteella takaisin maksettava oman pääoman sijoitus ei ollut yhtiölle veronalaista tuloa. Vrt. myös osakaslainan palautuksesta KHO 1983 II 558 (= KHO 22.11.1983 T 5025) osakkaille verottomana, ks. tästä Kilpi 1984: 247 (artikkelissa taltio-numero painovirheen johdosta 5052).

³⁹⁵ Helminen, Marjaana 2013b: 8:45–46.

hinta verovapaaksi sekä osakkeiden hankintameno vähennyskelvottomaksi menoksi osakkeiden ollessa verovapaasti luovutettavissa. Lain 6 b §:ssä on tarkemmin säädetty verovapauden edellytyksistä. Edellä todettu EVL 16 §:n 7 kohdassa säädetty annetun konsernituen vähennyskelvottomuus liittyy mainittuun luovutushinnan verovapauteen ³⁹⁶.

Myöhemmin käsiteltävää konsernitukea koskeva aikaisempi oikeuskäytäntö on pääosin syntynyt aikana, jolloin esimerkiksi käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnat ovat olleet joko kokonaan tai osittain verovapaita 5 vuoden omistusaajan jälkeen. Säädetäessä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki verotuksessa omistusosuuden perusteella vähennyskelvottomaksi perusteltiin tätä kuitenkin sillä, että osakkeiden luovutushinnat säädettiin verovapaiksi ³⁹⁷.

Alkuperäisen EVL 6 §:n 1 kohdan mukaisesti muuhun kuin vaihto- tai sijoitusomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä ja arvopapereista saadut luovutushinnat tai muut vastikkeet eivät olleet veronalaista tuloa. Edellytyksenä verovapaudelle oli, että verovelvollinen oli omistanut kiinteistön vähintään 10 vuotta ja arvopaperin vähintään 5 vuotta ³⁹⁸. Mahdollisesti palautuva arvopaperin

---

³⁹⁶ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 342; HE 92/2004 vp: 2, 38; Myrsky & Linnakangas 2006: 101; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6; VM 4/2006: 124.

³⁹⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 342; HE 92/2004 vp: 2, 38; Myrsky & Linnakangas 2006: 101; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6; VM 4/2006 : 124.

³⁹⁸ Oikeuskäytännöstä ennen EVL:ia voidaan mainita seuraavat oikeustapaukset: KHO 1960 I 21, jonka mukaan asunto-osakeyhtiön osakkeiden katsottiin olleen verovelvollisen hallussa kauemmin kuin 5 vuotta, kun osakkeet oli ostettu vuonna 1950 tehdyllä sopimuksella, jossa myyjä oli pidättänyt itselleen omistusoikeuden osakkeisiin rakennuksen valmistumiseen 1951 saakka jonka jälkeen ostaja oli saanut osakkeet vuonna 1952 myyden ne vuonna 1956; ennakkotieto KHO 1964 II 669, jossa osakemerkinnässä yli aikaisemman yhtiöosuuden ylittävien osakkeiden hankinta-aika laskettiin uusien osakkeiden merkinnästä muiden osakkeiden hankinta-ajan ollessa alkuperäisten osakkeiden merkintäaika; KHO 1962 II 491, osakkeet katsottiin omistetun alle 5 vuotta kun vuonna 1954 ostetut asunto-osakkeet myytiin siten, että ostaja maksaessa suurimman osan kauppahinnasta sekä ottaessaan vastatakseen osakkeita vastaan olleen velan sai osakkeet haltuunsa ennenkuin 5 vuotta oli kulunut siitä kun myyjä oli hankkinut mainitut osakkeet ja tämän jälkeen ostaja maksoi loppukauppahinnan yli viiden vuoden kuluttua myyjän hankinta-ajankohdasta; KHO 1965 II 565 jossa osittaisessa vapaosakeannissa uusien osakkeiden hankinta-aika oli sama kuin osakeantiin oikeuttavien kantaosakkeiden hankinta-aika, samoin ilmaisosakeannissa KHO 1971 II 541. Yhtiömuodon muutoksessa muutettaessa kommandiittiyhtiö osakeyhtiöksi ei osakeyhtiön osakkeita katsottu uudeksi saannoksi ratkaisussa KHO 1974 I 555. Purettaessa avoin yhtiö ja perustettaessa sen toimintaa jatkamaan osakeyhtiö katsottiin osakkeiden hankinta-ajankohdaksi avoimen yhtiön osuuksien hankinta-ajankohta ratkaisussa KHO 1975 II 549, samoin kommandiittiyhtiön kohdalla ratkaisussa KHO 1978 II 578 (ks. Kilpi 1979: 157–158). Yritysmuodon muutoksien vaikutuksista osakkeiden omistusaikojen määräaikojen laskemiseen ks. myös Andersson 1982b: 21 ss. Ratkaisussa KHO 1982 II 552 (= KHO 24.8.1982 T 3607) katsottiin, että merkittäessä vaihtovelkakirjan perusteella osakkeita, lasketaan osakkeiden omistusoikeuden

hankintamenosta tuolloin voimassa olleen 12 §:n mukaisesti hyväksyty poisto oli kuitenkin veronalaista tuloa 5 vuoden määräajan jälkeenkin. Luovutushintojen verovapautta perusteltiin vuoden 1967 HE:ssä sillä seikalla, jottei pitemmän aikaa omistetuista hyödykkeistä saadun, usein rahanarvon alenemisesta johtuvan näennäisen voiton verottaminen estäisi toteuttamasta yrityksien toiminnan laajentuessa tarpeellisiksi käyviä muutto- ja muita uudistuksia.³⁹⁹

Vuonna 1985 myyntivoittojen verotusta laajennettiin siten, että muutokset tulivat voimaan vuoden 1986 alusta. HE:ssä perusteltiin myyntivoittoverotuksen laajentamista EETVL:n osalta veronmaksukykyisyydellä. EVL:n osalta ei esitettyä muutosta erikseen perusteltu.⁴⁰⁰ Uudistetun 6 §:n 1 kohdan mukaan 80 % muuhun kuin vaihto- tai sijoitusomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä tai arvopapereista saaduista luovutushinnoista tai muista vastikkeista eivät olleet veronalaista tuloa. Edellytyksenä oli edelleen, että kiinteistö oli omistettu vähintään 10 ja arvopaperi vähintään 5 vuotta^{401 402}. Arvopaperin mahdollinen

---

saantoaika siitä kun velkakirja on vaihdettu osakkeisiin tai sitova merkintäsopimus osakkeiden merkinnästä on tehty, ks. Andersson 1985b: 131; Kilpi 1983b: 45. Ennakkotiedossa KHO 1984 II 582 oli esisopimuksessa sovittu laajennettavan kiinteistö-osakeyhtiön uusien osakkeiden kaupasta ennen yhtiöjärjestyksen muuttamista jolloin osakkeiden katsottiin olevan ostajan omana vasta lopullisen kaupan ajankohdasta lukien (ks. Kilpi 1985: 32), samoin KHO 1984 II 583 (ks. Andersson 1984c: 98). Vuonna 1997 lunastusoikeutta vaatineen asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajan omistusaika laskettiin alkaneeksi lunastusriidan ratkeamisen jälkeen tapahtuneesta osakkeen omistusoikeuden siirtymisestä vuonna 1981 ratkaisussa KHO 1986 II 551. EETVL:n mukaisessa verotuksessa luettiin ennakkotiedossa KVL 289/1982 osakkeiden omistusaika alkaneeksi vuonna 1977 tehdystä sitovasta sopimuksesta vaikka siirtomerkintä osakekirjoihin oli tehty vuonna 1979. Kiinteistöjen osalta ks. esim. KHO 1985 II 582 (= KHO 3.9.1985 T 3759), jossa vuonna 1979 myyty yksityisliikkeeseen vuonna 1966 A:n sijoittama kiinteistö oli omistettu yli 10 vuotta kun yksityisliikettä jatkamaan oli perustettu Ky, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä A oli ja joka yhtiö oli vuonna 1976 muutettu Oy:ksi, ks. Kilpi 1986: 128–129; Linnakangas 1985c: 109.

³⁹⁹ HE 172/1967 vp: 5; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 52–60.

⁴⁰⁰ HE 116/1985 vp: 3–4 (L 1038/1985).

⁴⁰¹ KHO 1987 B 571: vaikka pankin järjestämässä tarjousannissa osakemerkinnän saattoi tehdä vain osakkeenomistaja, katsottiin osakkeet kokonaisuudessaan hankituksi merkinnän tultua hyväksytyksi, koska osakkeiden merkintä ei riippunut siitä, minkä määrän tarjousmerkinnän tehnyt oli ennestään omistanut pankin osakkeita. Kiinteistöjen osalta ks. KHO 1992 B 519 (= KHO 2.9.1992 T 3072), jossa yhtiö A vuonna 1988 luovutti kauppakirjalla samaan konserniin kuuluvalla yhtiöllä X tilan pidättäen itselleen tontin hallintaoikeuden rakennuksineen 15 vuodeksi ja tämän siirtäessä vuonna 2009 vuokraoikeuden rakennuksineen yhtiöllä Y, joka samana päivänä vuokrasi rakennuksessa olevat tilat yhtiöllä A, jolloin kysymyksessä oli kiinteän omaisuuden kauppa, jonka luovutushinnasta 20 % oli veronalaista tuloa, ks. Andersson 1993d: 29. Ratkaisussa KHO 1993 B 505 (= KHO 13.1.1993 T 77) katsottiin rakennusten myynnistä vuonna 1987 saatu tulo irtaimen omaisuuden luovutuksesta saaduksi veronalaiseksi elinkeinotuloksi kun verovelvollinen oli myynyt kahdella eri kaupalla ja eri ostajille toiselle yli 10 vuotta vanhan siirtokelpoisen vuokrasopimuksen tuottamat oikeudet ja toiselle tontilla sijatsevat omistamansa rakennukset, ks. Andersson 1994c: 347.

palautuva poisto oli kuitenkin veronalainen 5 vuoden jälkeenkin. Kiinteistön ja arvopaperin hankintahinnan vähentämistä myyntihinnasta koskevat säännökset sisällytettiin lainmuutoksessa EVL:n käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottamista käsittelevän 3 luvun 42 §:ään luontevamman paikan ollessa menon ja menetyksen vähennyskelpoisuutta käsittelevän 2 luvun 8 §:ssä. EVL 42 §:n 2 momentin mukaan hankintamenosta poistettiin vain luovutushinnan veronalainen määrä ja koko luovutushinnan ylittävän osan määrä.⁴⁰³ Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että esimerkiksi arvopaperin myyntihinnan tuli olla yli viisinkertainen hankintahintaan verrattuna, ennenkuin myyntivoittoverotus tuli sovellettavaksi nimellisten luovutustappioiden vähentämisen jälkeen⁴⁰⁴.

Seuraavan kerran myyntivoittojen verotusta laajennettiin vuonna 1988 väliaikaisesti⁴⁰⁵ ja vuonna 1989 pysyvästi⁴⁰⁶ siten, että lainmuutos tuli voimaan vuoden 1989 alusta. HE:ssä luovutusvoittojen verotusta perusteltiin sillä, ettei silloista laajaa myyntivoittojen verovapautta voitu pitää verouudistukselle asetettujen tavoitteiden kannalta perusteltuna luovutusvoittojen tullessa verotettaviksi vasta silloin kun ne ovat viisinkertaisia poistamattomaan hankintamenuon nähden⁴⁰⁷. Uudistetun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan 40 % käyttöomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä ja arvopapereista saaduista luovutushinnoista tai muista vastikkeista eivät olleet veronalaista tuloa. Edellytyksenä oli lisäksi, että kiinteistö oli omistettu vähintään 10 ja arvopaperi vähintään 5 vuotta. Arvopaperin mahdollinen palautuva poisto oli kuitenkin veronalainen 5 vuoden jälkeenkin.⁴⁰⁸ Hankintahinnan vähentämistä myyntihinnasta koskevat säännökset sijoitettiin nyt lakiteknisesti paremmin sopivaan menon ja menetyksen vähennyskelpoisuutta käsittelevän 2 luvun 8 §:n 2 kohtaan. Tämän mukaisesti vähennyskelpoista oli hankintamenon poistamatta olevasta osasta vain luovutushinnan veronalainen määrä ja koko luovutushinnan ylittävän osan määrä.⁴⁰⁹ Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että arvopaperin myyntihinnan tuli olla suurempi kuin 1½ kertaa hankintamenu, ennenkuin myyntivoittoverotus tuli sovellettavaksi nimellisten luovutustappioiden tullessa vähennetyksi⁴¹⁰.

⁴⁰² HE 116/1985 vp: 7; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 63 ss; Kettunen & Leppiniemi 1986: 154–156.

⁴⁰³ HE 116/1985 vp: 7–8; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 318 ss.

⁴⁰⁴ Ks. Andersson 1986b: 74–75; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 319–320.

⁴⁰⁵ HE 110/1988 vp: 2, 8, 13 (L 1248/1988).

⁴⁰⁶ HE 25/1989 vp: 2 (L 661/1989); ks. myös HE 111/1989 vp: 4 (L 1339/1989).

⁴⁰⁷ HE 110/1988 vp: 8.

⁴⁰⁸ HE 110/1988 vp: 13; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 75; Kettunen & Leppiniemi 1990: 156–158.

⁴⁰⁹ HE 110/1988 vp: 13; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 116 ss.

⁴¹⁰ Ks. Andersson 1989b: 83–84; Ikkala Andersson & Nuorvala 1989: 117–118.

Vuoden 1992 verouudistuksessa kumottiin myyntivoittojen osittaista verovapautta koskevat säännökset kokonaan, jolloin käyttöomaisuuskiinteistöistä ja käyttöomaisuusarvopapereista saadut myyntivoitot tulivat veronalaisiksi omistusajasta riippumatta. Samoin tulivat mahdolliset myyntitappiot vähennyskelpoisiksi. Tähän liittyen kumottiin sekä 6 §:n luovutushintojen ja muiden vastikkeiden verovapautta sekä 8 §:n hankintahinnan tähän liittyvää vähentämistä koskevat säännökset. Lainmuutos tuli voimaan vuoden 1993 alusta.⁴¹¹ HE:ssä esitettiin perusteluna mm. luovutusvoittojen lukeminen useimmissa EY-maissa osaksi liikkeen tai muun toiminnan tuloa sovellettavan verokannan mukaan. HE:ssä tuotiin EVL:ia vuonna 1968 säädettäessä mainittuun rahanarvon alenemisesta johtuvan nimellisen voiton verottamisen estämisen⁴¹² lisäksi esille, että veronhuojennussäännösten tarpeellisuus riippuu paitsi rahan arvon kehittymisestä olennaisesti myös sovellettavasta verokannasta ja verotukseen vaikuttavista jälleenhankintamahdollisuuksista turvaavista erityissäännöksistä.⁴¹³

Seuraavan kerran EVL:n säännöksiä myyntivoittojen ja -tappioiden huomioimisesta verotuksessa muutettiin vuonna 2004, jolloin tarkemmin määritellyt käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden myyntivoitot säädettiin verovapaiksi ja myyntitappiot vähennyskeltottomiksi.⁴¹⁴ Syynä myyntivoittojen säätämiseksi verovapaaksi oli toisaalta rakenteelliset seikat eli osinkojen ketjuverotuksen puuttumisen ja osakkeiden arvonnousun rinnastaminen toisiinsa. Tärkeämpänä tosiasiallisena syynä oli kuitenkin kansainvälinen verokilpailu ja siihen vastaaaminen usean EU:n jäsenvaltion siirryttyä luovutusvoittojen verovapausjärjestelmään.⁴¹⁵ Myyntivoittojen verovapaudella perusteltiin toisaalta EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaa omistusuuteen perustuvaa vähennyskeltotonta konsernitukea⁴¹⁶.

EVL 6 §:n 1 momentin uuden 1 kohdan mukaan muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnat eivät ole veronalaista tuloa lain 6 b §:n tarkoittamissa tapauksissa. Pääomasijoitustoiminnalla tarkoitetaan varojen sijoittamista kehitysmahdoli-

---

⁴¹¹ Andersson 1993b: 161–162; 1994d: 156–157; HE 203/1992 vp: 20 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 113, 142; ks. myös HE 92/2004 vp: 10–11.

⁴¹² HE 172/1967 vp: 5.

⁴¹³ HE 203/1992 vp: 7 (L 1539/1992).

⁴¹⁴ HE 92/2004 vp (L 717/2004).

⁴¹⁵ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 173–175; HE 92/2004 vp: 28; Myrsky 2013: 251; Niskakangas 2004d: 19–20; 2004e: 240–241; Penttilä 2006c: 592–593; Raunio 2004: 325–326.

⁴¹⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

suuksia omaaviin yrityksiin. Pääomasijoittaja ei ole pysyvä omistaja vaan irtautuu yrityksestä tietyn määrärajan kuluessa tarkoituksenaan saada tuotto myytävän yrityksen arvonnousun muodossa.⁴¹⁷ Asiaa on käsitelty tarkemmin pääomasijoitustoimintaa käsittelevässä alaluvussa 5.8.3.2.

Verovapauden edellytyksenä 6 b §:n mukaan on, että osakkeet on ennen luovutusta omistettu yhtäjaksoisesti vähintään vuoden⁴¹⁸. Näiden omistuksen tulee lisäksi olla vähintään 10 % luovutettavan yhtiön osakepääomasta. Verovapaus ei koske kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden tai pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai tosiasiallisesti pääasiallisesti

---

⁴¹⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 133; Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 144; Hannula & Kari 2007: 46–50; HE 92/2004 vp: 34–35; Heiniö 2006: 268; Hidén & Tähtinen 2005: 15–18; Juusela 2004a: 171–174; 2007b: 90; Niskakangas 2004e: 251–253; Pönkä 2008: 7–8, 105–106, 251–254; Tikka 2005c: 26–27; Venesjärvi 2005: 81–84. Pääomasijoitustoimintaan liittyvästä myyntivoittojen veronalaisuutta käsittelevästä oikeuskäytännöstä ks. KHO 2001:28, KHO 2005:74 (= KHO 18.11.2005 T 3000), ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 144–145; Kukkonen & Walden 2009: 386–387; 2010: 63; Mattila 2006: 78 ja KHO 30.12.2005 T 3776, ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 145; Kukkonen, Matti 2007b: 264–265. Ks. myös TVL:n alaisesta pääomasijoitustoiminnasta ratkaisut KHO 2007:10 (ks. Andersson 2008c: 222), KHO 2007:11 (ks. Andersson 2008c: 222–223) ja KHO 12.2.2007 T 286 joissa kommandiittiyhtiöiden katsottiin harjoittavan pääomasijoitustoimintaa, ks. Juusela 2007b: 92. Ratkaisussa Helsingin HAO 17.6.2011 T 11/0680/6 katsottiin pörssissä noteeratun konsernin emoyhtiön A Oyj:n, jolla oli välittömästi tai välillisesti omistuksessaan 47 tytäryhtiötä, harjoittavan pääomasijoitustoimintaa jolloin osakeluovutuksista saadut tuotot kuuluivat yritystoiminnan varsinaisiin tuloihin, jolloin yhtiön vaatimusta verovuonna 2007 käyttöomaisuusosakkeista saamien luovutusvoittojen katsomisesta verovapaiksi luovutusvoitoiksi hylättiin. Yhtiön valituslupahakemus HAO:n ratkaisun johdosta hylättiin päätöksellä KHO 18.10.2012 T 2868. Ennakkoratkaisussa KVL 11/2005 konsernin emoyhtiö A Oyj:tä, joka omisti B Oyj:n osakkeista 20 % ei pidetty sen toiminnan luonne huomioon ottaen pääomasijoitustoimintaa harjoittavana yhtiönä, ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 145–146; Mattila 2005b: 10; Niskakangas 2007a: 12. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön alunperin pysyvään omistukseen hankitut osakkeet eivät olleet verovapaasti luovutettavia osakkeita ratkaisussa KHO 23.6.2009 T 1619. A Oy:n, jonka osakekannasta pääosan omisti pääomasijoitusrahasto, ei katsottu harjoittavan pääomasijoitustoimintaa ratkaisussa KHO 2009:64, ks. Immonen 2011a: 69; Myrsky & Linnakangas 2010: 184; Ossa 2011a: 116; Penttilä 2009d: 17–18. Ennakkoratkaisussa KHO 2010:12 A Oy:n, joka oli pääosin suomalaisten pääomasijoitusrahastojen omistama yhtiö ja joka omisti 100 %:sti suomalaiset B Oy:n, C Oy:n sekä ruotsalaisen D AB:n myyden omistamilleen yhtiöille konsernipalveluja, katsottiin yhtiön asema ja tarkoitus pääomasijoitusrahastojen pääosin omistamassa konsernikokonaisuudessa huomioiden harjoittavan pääomasijoitustoimintaa, ks. Penttilä 2010h: 116–117. Ks. myös KHO 2013:29, jossa katsottiin, ettei pääomasijoitustoimintaa harjoittavan konsernin emoyhtiön A Oyj:n vuonna 2006 myymiä perustamansa ranskalaisen B S.A:n osakkeita voitu pitää A Oyj:n muuhun kuin pääomasijoitustoimintaan kuuluvina käyttöomaisuusosakkeina.

⁴¹⁸ Ratkaisussa KHO 30.1.2006 T 155 sulautumisessa yhden vuoden omistusaika laskettiin osakeyhtiöksi muutetun kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden hankinnasta, ks. Kukkonen, Matti 2007b: 270–271; Kukkonen & Walden 2010: 123. Ks. myös Juusela 2004: 186, 189–191.

kiinteistöjen omistamista tai hallintaa⁴¹⁹ harjoittavien osakeyhtiöiden osakkeiden luovuttamista. Lisäksi luovutuksen kohteena olevan yhtiön tulee olla kotimainen, tietyin edellytyksin EU:n jäsenvaltiossa asuva tai lain tarkoittaman verosopimuksen piiriin kuuluvasta valtiosta.⁴²⁰ Lain 6 b § sisältää määräyksiä myös eräistä verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksiin liittyvistä veronalaisista oikaisueristä, mm. palautuvista poistoista, sekä rajoituksista käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksessa syntyneiden tappioiden vähennyskelpoisuuteen.^{421 422}

Säädettäessä EVL:ia oli voimassa EEKPL, jonka 9 §:n⁴²³ mukaisesti kirjanpito-velvollisen omaisuus jaoteltiin varsinaiseen omaisuuteen ja ylimääräiseen

⁴¹⁹ Ennakkoratkaisussa KVL 63/2004 vuodelle 2004 marraskuussa 2003 selvitystilaan asetetun energiayhtiön, jolla joulukuussa 2003 tapahtuneen omaisuuden myynnin jälkeen oli omistuksessaan käytännössä vain kiinteistö ja rahavaroja, ei katsottu olevan kiinteistön omistamista ja hallintaa harjoittava osakeyhtiö ottaen huomioon selvitystilän alkamisesta kulunut lyhyehkö aika, ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 148–149; Kukkonen & Walden 2009: 396–397; 2010: 119; Leppiniemi 2006b: 52–53; Mattila 2005b: 14.

⁴²⁰ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 175–181; HE 92/2004 vp: 62–63; Juusela 2004: 194–195; Kukkonen, Matti 2004b: 149 ss.; 2009: 147–151; Niskakangas 2004e: 244–247. Ks. myös Immonen 2007: 85.

⁴²¹ Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 181–187; Juusela 2004: 196–200.

⁴²² Ratkaisussa KHO 2005:24 (= KHO 20.4.2005 T 884) A Oy:n omistaman tytäryhtiö B Oy:n pääoman palautus A Oy:lle ylikurssirahaston määrällä ja osakepääomaa osakkeiden nimellisarvoa alentamalla rinnastettiin käyttöomaisuusosakkeiden luovuttamiseen, jolloin palautettava määrä ei ollut EVL 6 ja 6 a §:n säännökset huomioon ottaen A Oy:n veronalaista tuloa eikä oman pääoman alennusta vastaava määrä osakkeiden hankintamenosta vähennyskelpoinen meno, ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 146–147; Linnakangas 2005a: 431–438; Mattila 2012c: 86; Myrsky & Linnakangas 2006: 119–120. Ennakkoratkaisussa KHO 2006:75 A Oy:n alankomaalaiselta tytäryhtiöltään B B.V:ltä ylikurssirahaston palautuksena saama suoritettiin Suomen ja Alankomaiden välisen verosopimuksen perusteella Suomessa verotettavaksi ja johon sovellettiin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luovutusvoiton verottamisesta annettuja EVL:n säännöksiä jolloin palautettava määrä ei ollut A Oy:n verotettavaa tuloa eikä palautettavaa määrää vastaava osa hankintamenosta vähennyskelpoinen erä. Aikaisemmin voimassa olleiden EVL:n säännöksiänsä mukaan katsottiin ratkaisussa KHO 2001:28 B Oy:n palauttaessa perustajaosakkaalleen A Oy:lle sidottua omaa pääomaa alentamalla vararahastoa tai osakkeiden nimellisarvoa kyseessä olevan A Oy:n kannalta veronalainen tulo, josta A Oyj saa vähentää osakkeiden hankintamenon pääoman palautusta vastaavalta osalta. Vastaavasti myös TVL:n mukaan verotettaessa ratkaisussa KHO 23.5.2001 T 1245. Ratkaisussa KHO 2010:50 katsottiin A Oy:n toiminnan luonne verovuoden 1999 jälkeen ja sen ajanjakson pituus, jolloin B Oy:n ja C Oy:n sekä A Oy:n toiminnallinen yhteys oli katkenneena, A Oy:n verovuonna 2005 myymien osakkeiden ei katsottu säilyttäneen käyttöomaisuusluonnettaan, vaan ne olivat A Oy:n liiketoimintaan kuulumatonta omaisuutta, ks. Immonen 2011a: 66; Mattila 2012a: 124; Myrsky & Linnakangas 2010: 114; Ossa 2011a: 33. Verovapaasti luovutettavista osakkeista ks. myös alaluvussa 5.8.3.3 mainitut oikeustapaukset KHO 2010:64, KHO 13.10.2010 T 2675, KHO 2012:73, KVL 11/2005, KVL 19/2012, KVL 53/2012 ja Helsingin HAO 5.12.2008 T 08/1306/6 sekä veronalaisista luovutuksista oikeustapaukset KHO 2012:74 ja Rovaniemen HAO 6.7.2011 T 11/0273/1.

⁴²³ Muutettuna L:lla 250/1954.

omaisuuteen. Varsinaiseen omaisuuteen kuuluivat rahoitus-, vaihto- ja käyttöomaisuus. Vuonna 1973 annettiin EKPL, jonka 12 §:ssä määriteltiin rahoitus-, vaihto- ja käyttöomaisuus. Käyttöomaisuutta olivat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena.⁴²⁴ Vuonna 1997 annetun KPL:n 4:3 §:n mukaan kirjanpitovelvollisen taseen mukainen omaisuus jaettiin pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. KPL 4:4 §:n 1 momentin mukaan käyttöomaisuutta olivat pysyviin vastaaviin kuuluvat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet.⁴²⁵ Vuonna 2004 KPL 4:4 §:n 1 momentti kumottiin, jolloin kirjanpitolainsäädännöstä poistui termi käyttöomaisuus⁴²⁶ mainitun termin kuitenkin sisältyessä edelleen EVL:iin alkuperäisen määritelmän mukaisena.

EVL 12 §:n mukaan käyttöomaisuutta ovat elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitetut maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kalustot ja muut esineet, patentit ja muut erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet sekä soran- ja hiekanottoaikat, kaivokset, kivilouhokset, turvesuot ja muut sellaiset hyödykkeet. Erikseen EVL 12 §:ssä säädetään, että maa-alue, arvopaperit ja muut sellaiset hyödykkeet ovat kulumatonta käyttöomaisuutta.⁴²⁷ EVL 12 § on pysynyt muuttumattomana lain säätämisestä lukien⁴²⁸. KPL:n mukaiset pysyvät vastaavat samoin kuin aikaisempien säännösten mukainen käyttöomaisuus on tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti useana tilikautena. EVL:n mukainen käyttöomaisuus on pysyvään käyttöön elinkeinotoiminnassa tarkoitettua omaisuutta, joka ei häviä ensikäytössä vaan sitä on mahdollisuus käyttää elinkeinotoiminnassa toistuvasti. Molempien säännösten mukaan keskeistä on tarkoitus tulon tuottamiseen useampana tilikautena. Hyödykkeen ollessa EVL 12 §:n mukaista käyttöomaisuutta kuuluu se pääsääntöisesti KPL:n mukaisiin pysyviin vastaaviin.⁴²⁹ EVL 6 b §:n mukaista käyttöomaisuusosakkeiden tulkintaa on lisäksi ohjeistettu tarkemmin HE:ssä⁴³⁰.

---

⁴²⁴ Ks. Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 109, 113–114.

⁴²⁵ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 340–343.

⁴²⁶ Ahti, Kuusiola, Larivaara, Lehto, Mäki & Ojala 2005: 55; Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 135; HE 126/2004 vp: 20 (L 1304/2004).

⁴²⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 284–290.

⁴²⁸ Ks. HE 172/1967 vp: 10.

⁴²⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 284–285; Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 135.

⁴³⁰ HE 92/2004 vp: 32: Osakkeet kuuluvat käyttöomaisuuteen esimerkiksi silloin, kun niiden omistamisen tarkoituksena on lisätä tai muuten edistää yrityksen suoritteiden menekkiä taikka turvata tai helpottaa liikkeen tarvitsemien tuotannon tekijöiden hankkimista. Tyypillisiä käyttöomaisuusosakkeita ovat esimerkiksi tytäryhtiöosakkeet ja omistusyhteisyritysten osakkeet. Käyttöomaisuutena voidaan pitää myös niin sanottuja strategisia osakkeenomistuksia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi samalla alalla tai lähialalla toimivan yhtiön osakkeet.

Käytännön ongelmana EVL:n muiden edellytysten täytyessä on myyntivoiton verovapauden samoin kuin myös tappion vähennyskelvottomuuden kohdalla kysymys siitä, katsotaanko myynnin kohteena olevat osakkeet käyttöomaisuuteen kuuluvaksi ⁴³¹. Edellä todetun KPL:n muutoksen jälkeen mainittu seikka ei kirjanpitovelvollisen kannanottona enää käy suoraan ilmi kirjanpidosta. Tältä osin ei kuitenkaan liene muutoinkaan saatavissa luottamuksensuojaa verotuksessa varsinkaan tilanteissa, joissa asialla ei ole aikaisemmin ollut verotuksellista merkitystä.⁴³²

2.6.4.3 Osingot ja muut verovapaat erät

Osinkojen verotuksellinen käsittely on vaihdellut EVL:n voimassaolon aikana. Nykyisin yhteisön saama osinko ei lakiin sisältyvän EVL 6 a §:n 1 momentin mukaisen pääsäännön perusteella ole saajalleen veronalaista tuloa ⁴³³. Tällöin esim. konserniyhtiöiden väliset osingot ovat pääsäännön mukaisesti saajalleen verovapaata tuloa. Osingon käsitettä ei kuitenkaan ole määritetty verolainsäädännössä ⁴³⁴. EVL 6 a § sisältää myös eräitä poikkeuksia, jolloin yhteisön

Käyttöomaisuusosakkeille on tyypillistä, että ne on hankittu pitkäaikaiseen omistukseen ja niiden omistamisella tavoitellaan ensisijaisesti muita tarkoituksia kuin osinkotuottoja tai lyhyen aikavälin arvonnousuja. Ks. myös Myrsky 2005b: 84–86; Syrjä 2010: 66–67.

⁴³¹ Osakkeiden lukemisesta käyttöomaisuudeksi ks. KHO 1971 II 541, KHO 13.9.1971 T 3558, KHO 1972 II 501, KHO 1.10.1974 T 3679, KHO 5.10.1976 T 3677, KHO 6.3.1980 T 1301a, KHO 1986 II 510, KHO 1990 B 515, KHO 11.1.1993 T 43, KHO 2.2.1993 T 351, KHO 2005:74, KVL 246/1995, KVL 11/2005. Osakkeista käyttöomaisuutena ks. lisäksi myös Niskakangas 2007a: 4–5.

⁴³² Tämä on voitu hyväksyä myös verotuksellisissa ratkaisuissa esimerkiksi EVL:n aikaisempien säännösten mukaisen arvonalennuspoiston hyväksymisessä tai osingon pääomatulo-osuuden laskemisen yhteydessä osakkeiden ollessa tähän liittyvässä vertailuarvolaskelmassa käyttöomaisuutena, ks. Niskakangas 2007a: 14–15; Soikkeli 2003: 299–300; 2004 30–31. Ks. ratkaisu KHO 2010:50, jossa osakkeiden katsottiin menettäneen käyttöomaisuusluonteensa, eikä verovelvollisella ollut asiassa luottamuksensuojaa sen johdosta, että mainittua asiaa ei ollut verotuksessa aikaisemmin tutkittu eikä tästä myöskään oltu annettu ohjetta ja tästä Koillinen 2012: 489–490; Mattila 2012a: 124.

⁴³³ Pääsääntö yhteisön saamien osinkojen verovapaudesta on sisällytetty lakiin ketjuverotuksen estämiseksi, ks. HE 92/2004 vp: 22–23; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 157–158; Helminen, Marjaana 2004a: 86–90; Honkavaara, Tero 2004: 66–67; Juusela 2004: 138–141; Järvenoja 2007a: 351–352; Mattila 2005a: 67; Ossa 2011a: 217. Vuonna 2004 uudistettu järjestelmä on kuitenkin monimutkainen osinkotulojen ollessa osittain veronalaisia. Yhtiön maksamalla verolla ei ole aikaisemmasta poiketen osingonsaajan verotuksen kannalta merkitystä. Tältä osin kysymyksessä onkin osin kahdenkertainen verotus, ks. Andersson & Linnakangas 2006: 142–149; Kukkonen, Matti 2004a: 238–240; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 5:31; VeroH 2005a: luku 4; VeroH 2011: luku 4; VeroH 2012: luku 4.

⁴³⁴ Ks. Myrsky & Rabinä 2010: 71; Niskakangas 2007b: 9; 2008a: 233; Ranta-Lassila 2009: 13. Valtiovarainministeriön asettama yritysverotuksen kehittämistyöryhmä esitti mietinnössään VM 4/2006: 168, että osinkona pidettäisiin silloisen esityksen uudeksi osakeyhtiölaiksi mukaista voitonjakoa sekä varojenjakoa vapaan oman pääoman rahastosta. Alkuperäisessä EVL 6 §:n 4 kohdassa nimettiin myös avoimesta, kommandiitti- tai laivanisännistöyhtiöstä taikka

saama osinko katsotaan joko kokonaan tai osittain veronalaiseksi tuloksi. Osingosta katsotaan veronalaiseksi tuloksi 75 %, jos osinko saadaan sijoitusomaisuuteen⁴³⁵ kuuluvasta osakkeesta eikä osinkoa jakava yhteisö ole emo- ja tytäryhtiödirektiivin 2011/96/EU⁴³⁶ 2 artiklassa tarkoitettu yhteisö, jonka osakepääomasta osingonsaaja omistaa osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään 10 %.

Mikäli osinkoa jakava yhteisö on muu kuin kotimainen tai edellä tarkoitettu Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuva yhteisö, on osingosta myös tällöin veronalaista 75 %. Kuitenkin mikäli osingon jakavan ulkomaisen yhteisön asuinvaltion ja Suomen välillä ei ole verovuonna voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, jota sovelletaan yhteisön jakamaan osinkoon, on mainittu osinko tällöin kokonaan veronalaista tuloa. Mikäli osinkoa jakava yhteisö on TVL 33 a §:n 2 momentissa tarkoitettu julkisesti noteerattu yhtiö ja osingonsaaja on muu yhteisö kuin julkisesti noteerattu yhtiö, joka ei omista osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään 10 %:ia osinkoa jakavan yhtiön osakepääomasta, on saadusta osingosta myös tällöin veronalaista tuloa 75 % saadun osingon määrästä. Osuuspankin saama osinko osuuspankeista ja osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta on kuitenkin aina verovapaata tuloa.⁴³⁷

Ennen vuoden 2004 lainmuutosta olivat osingot EVL:n mukaan veronalaisia tuloja yhtiöveron hyvitys mukaan lukien. Koska kotimaiselta osakeyhtiöltä saadun osingon saajalla oli oikeus verotuksessaan yhtiöveron hyvitykseen, joka vastasi osinkoa jakaneen yhtiön veroastetta, ei saadun osingon perusteella tullut

---

niihin verrattavasta yhtymästä saatu voitonjako osingoksi, ks. HE 172/1967 vp: 6. Säännöksen sanamuotoa muutettiin muiden muutosten yhteydessä ensin väliaikaisesti ja sitten pysyvästi L:eilla 1233/1988 ja 1164/1990 siten, että ilmaisu osinko muutettiin ilmaisuksi voitto-osuus, ks. HE 112/1988 vp: 17. Voimassa olevan EVL 6 a §:n 3 kohdan perusteella osinkoa jakava yhteisö voi olla osakeyhtiö tai julkinen osakeyhtiö. Myös alkuperäisen EVL 6 §:n 5 kohdan mukaan osingon maksajana voi olla kotimainen osakeyhtiö. Voimassa olevan EVL 6 a §:n 1 momentin 1 kohdan säännöksestä on lisäksi johdettavissa, että EVL:n tarkoitettaman osingon maksajana voi olla Euroopan yhteisöjen neuvoston eri jäsenvaltiossa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä antaman direktiivin 90/435/ETY 2 artiklassa tarkoitettu yhteisö. Ks. myös Helminen, Marjaana 1999: 67 ss.

⁴³⁵ Yhteisöistä, joilla voi olla sijoitusomaisuutta, ks. Kontkanen 2005: 67–72.

⁴³⁶ Muutettuna L:lla 382/2012. Ennen lainmuutosta viitattiin lainkohdassa aikaisempaan emo- ja tytäryhtiödirektiiviin 90/435/ETY. Muutetussa säännöksessä viitataan uudelleen laadittuun emo-tytäryhtiödirektiiviin, ks. HE 58/2012 vp: 1–2.

⁴³⁷ EVL 6 a § sisältää myös määräykset muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön julkisesti noteeratulta yhtiöltä saaman osingon veronalaisuudesta lain edellytysten täytyessä sekä luonnollisten henkilöiden tai kuolinpesien saamien osinkojen veronalaisuudesta. Yhteisön saaman osuus pääoman, sijoitusosuuden ja lisäosuuden koron ym. veronalaisuuteen sovelletaan samoja määräyksiä kuin saatuihin osinkoihin. Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 156 ss; HE 92/2004 vp: 61–62 (L 717/2004).

maksettavaksi lisää veroa niissä tapauksissa, jolloin osingonsaajan ja antajan veroaste oli saman suuruinen.⁴³⁸ Käytännössä saadut osingot olivat tällöin verovapaan tulon asemassa. Yhtiöveron hyvitys voitiin alkuperäisen säännöksen mukaan maksaa siihen oikeutetulle tappiolliselle yhteisölle ennakonpalautuksena rahana. Ilmi tulleiden väärinkäytösten seurauksena lakia muutettiin siten, ettei osingonsaajana oleva yhteisö saanut palautusta rahana. Yhteisölle verovuodelta määrätystä veroista vähennettiin yhtiöveron hyvitys korkeintaan verojen määrään saakka ja käyttämätön hyvitys vähennettiin myöhemmiltä vuosilta määrätystä veroista.⁴³⁹

Alkuperäisen EVL 5 §:n 3 kohdan mukaan veronalaisia elinkeinotuloja olivat muun ohessa elinkeinon kuuluvan omaisuuden tuottamat osingot, korot ja muut tulot, 6 §:ssä säädetuin poikkeuksin. EVL 6 §:n 5 kohdan mukaan veronalaista tuloa ei kuitenkaan ollut kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta saamat osingot tai osuuspääoman korot eräin poikkeuksin.⁴⁴⁰ HE:ssä laiksi elinkeinotulon verottamisesta perusteltiin

⁴³⁸ Aikaisemmin säädettiin veronlaiseksi elinkeinotuloksi yhtiöveron hyvitys vuosina 1988 ja 1990 annetuilla laeilla, ks. HE 112/1988 vp: 17–18 (L 1233/1988); HE 124/1990 vp: 3 (L 1164/1990); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 64. EVL:n muutos liittyi vuonna 1988 annettuun YHL:iin, jolla poistettiin silloinen mm. luonnollisten henkilöiden saamien osinkojen kahdenkertainen verotus. Osingonsaajan veronlaiseksi tuloksi katsottiin kotimaiselta osakeyhtiöltä saadun osingon lisäksi osingonsaajan hyväksi luettava yhtiöveron hyvityksen määrä. Osingonsaajalla oli yhtiöltä verovuonna saamansa osingon perusteella oikeus yhtiöveron hyvitykseen, joka vastasi yhtiön maksamaa veroa jaetusta osingosta. Osingonsaajan veroasteen ollessa sama kuin osinkoa jakaneen yhtiön, oli osinko saajalleen verovapaan tulon tyyppisessä asemassa. Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 64; Myrsky & Linnakangas 2003: 81; Nykänen & Rabinä 2013: 350; Rabinä & Nykänen 2006: 232. Tuolloin voimassa ollut YHL:ia muutettiin L:lla 472/1998 ulottaen yhtiöveron hyvitys verosopimusten perusteella ulkomaisen yhtiön kiinteään toimipaikkaan Suomessa tosiasiasa liittyville osakkeille maksettua osinkoon, ks. HE 83/1996 vp: 5, 7; Äimä, Kristiina 2003: 155. Tämä oikeus oli aikaisemmin evätty ratkaisussa KHO 1992 B 511. YHL:n muutosta perusteltiin EY-tuomioistuimen asiassa 270/83, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Ranskan tasavalta*, 28.1.1986 antamalla tuomiolla, ks. Cordewener 2002: 388 ss.; Helminen, Marjaana 2013b: 9:3; Isenbaert 2010: 398–400; Kavelaars & Pechler 2008: 62–63; Ossa 1999: 134–136; van Raad 2001: 214–215; Ryyänen 2002a: 168–169; Savela 2003: 64; Urpilainen 2012: 56–57; ks. myös Easson 1993: 180, 283. Yhtiöveron hyvityksen kirjanpidollisesta käsittelystä ks. KILA 1083/1990, KILA 1147/1991, KILA 1183/1992, KILA 1269/1994, KILA 1542/1998, KILA 1636/2000.

⁴³⁹ Ks. HE 109/1993 vp: 2 (L 932/1993), ks. Andersson & Ikkala 1996: 541; Reh binder 1993: 407; Tikka 1993a: 7–8.

⁴⁴⁰ Säännöksellä estettiin osinkojen ja osuuspääoman korkojen moninkertainen ketjuverotus, ks. Andersson 1970: 264–265; HE 172/1967 vp: 6–7; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 48–50, 63–65. Alkuperäisen EVL 6 §:n 4 kohdan mukaisesti myöskään avoimesta, kommandiittitai liavanisännistöyhtiöstä taikka niihin verrattavista yhtymistä saadut osingot eivät olleet veronalaista tuloa. Tuolloin säännöksessä mainittuja yhtymiä verotettiin erillisenä verovelvollisena, jonka johdosta säännöksellä estettiin yhtymän ja sen osakkaan tulon kaksinkertainen verottaminen, ks. HE 172/1967 vp: 6; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969:

verovapautta osakeomistuksella ja tästä johtuvalla ketjuverotuksella⁴⁴¹. HE:ssä viitattiin verolakikomitean mietintöön, jossa viitataan taloudellisen toiminnan organisoinnista kahden tai useamman osakeyhtiön muotoon. Tällöin ketjuverotus tekee tällaiset sisar- ja tytäryhtiösuhteet epäedullisiksi.⁴⁴² Verolakikomitean mietinnössä ketjuverotuksen poistamisesta viitattiin puolestaan lainvalmistelukunnan julkaisuun, jossa jo oli esitetty ketjuverotuksen poistamista⁴⁴³. Verovapaus ulotettiin vuonna 1980 koskemaan lailla 846/1980 ja edelleen lailla 825/1983 pääosin myös kotimaisten säästöpankkien antamia tai saamia osinkoja, osuuspääoman ja lisärahoitustien korkoja.⁴⁴⁴

Vuonna 1976 rajoitettiin lailla 1094/1976 holdingyhtiöiden saamien osinkojen ja osuuspääoman korkojen verovapautta siten, että verovapauden edellytyksenä oli mainittujen yhtiöiden kohdalla erikseen säädetyt edellytykset. Verovapauden edellytyksenä oli mm. osinkojen tai osuuspääoman korkojen edelleen jakaminen. Verovapaus koski ainoastaan edelleen jaettavaa määrää tai tämän ollessa vähintään 80 %, olivat saadut osingot tai osuuspääoman korot kokonaisuudessaan verovapaita. Verosta vapaita olivat myös maan elinkeinoelämän kannalta tärkeäksi katsotut laissa tarkemmin määritellyt osakeyhtiöiden ja osuuskuntien saamat osingot ja osuuspääoman korot. Lisäksi katsottiin verosta vapaiksi laissa tarkemmin määritellyn osakeyhtiön tai osuuskunnan saamat osingot tai osuuspääoman korot. Osakeyhtiön tai osuuskunnan tuli huolehtia liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun.⁴⁴⁵ Mainittua konserniyhtiöiden tehtävistä huolehtivan yhtiön osinkojen ja osuuspääoman koron verotusta käsitellään tarkemmin jäljempänä konsernisääntelyä käsittelevässä luvussa 3 alaluvussa 3.5.2.1.

Vuonna 1988 edellä mainittu pääsäännön mukainen osinkojen verovapaus kumottiin ensin väliaikaisesti⁴⁴⁶ ja vuonna 1990 pysyvästi⁴⁴⁷ edellä todetun yhtiöveron hyvitysjärjestelmän käyttöönoton johdosta, jolloin osingot kuitenkin

63. Muutettaessa EVL 6 §:ää ensin väliaikaisesti vuonna 1988 ja sitten pysyvästi vuonna 1990 L:eilla 1233/1988 ja 1164/1990 muutettiin säännöksen sanamuotoa siten, että osingon sijasta yhtymistä saaduista tuloista käytettiin tähän paremmin sopivaa nimitystä voitto-osuus, ks. HE 112/1988 vp: 17.

⁴⁴¹ Ks. HE 172/1967 vp: 6–7; KM 1966: B 86: 16–17.

⁴⁴² Ks. HE 172/1967 vp: 6–7; KM 1961 N:o 4: 136–138.

⁴⁴³ Ks. KM 1961 N:o 4: 62; Lainvalmistelukunta 1934: 89; ks. myös Myrsky 1988: 229–230.

⁴⁴⁴ HE 117/1980 vp: 1–2 (L 846/1980); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1981: 83–85.

⁴⁴⁵ Ks. HE 103/1976 vp: 2 (L 1094/1976); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 84–88.

⁴⁴⁶ HE 112/1988 vp: 17–18 (L 1233/1988); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 94–95.

⁴⁴⁷ HE 124/1990 vp: 1 (L 1164/1990); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 107.

olivat käytännössä verovapaan tulon asemassa ⁴⁴⁸. Sittenmin vuoden 2004 lainmuutoksen yhteydessä yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin ja YHL kumottiin lähinnä rajat ylittävien osinkojen ongelmallisuuden vuoksi yhtiöveron hyvityksen koskiessa vain kotimaiselta osakeyhtiöltä saatuja osinkoja ⁴⁴⁹. Tällöin myös yhteisön saamat osingot säädettiin verosta vapaiksi edellä mainituin rajoituksin.

Vuonna 1994 lailla 1105/1994 lisättiin EVL 6 §:ään aikaisemmin kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, jonka mukaan yhteisön ulkomaiselta yhteisöltä saama osinko ei ollut veronalaista tuloa voimassa olevan kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen perusteella, jos osingonsaajalla oli vähintään 10 %:n osuus osinkoa jakavan yhteisön äänimäärästä tai osingonsaaja omisti välittömästi vähintään 25 % osinkoa jakavan yhteisön pääomasta ⁴⁵⁰. Tätä ennen oli vuonna 1989 lailla 1339/1989 lisätty EVL:iin väliaikaisesti uusi 61 a § muulta kuin kotimaiselta yhteisöltä saadusta osinkotulosta ⁴⁵¹, josta edellä mainittu vuoden 1994 säännös osittain poikkesi. Edellä mainittu 6 §:n 2 momentti kumottiin vuoden 2004 verouudistuksessa lailla 717/2004.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi vuonna 2004 edellä mainitun vuoden 2004 lainmuutoksen jälkeen antamassaan tuomiossa, että Suomen yhtiöveron hyvitysjärjestelmä oli Euroopan yhteisön perussopimuksen 56 ja 58 artiklojen vastainen rajat ylittävien osinkojen kohdalla ⁴⁵². Tuomion perusteella annetun

---

⁴⁴⁸ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 96–101; KM 1987:37: 92; Ranta-Lassila 1999a: 359; Riistama & Prepula 1983: 17.

⁴⁴⁹ HE 92/2004 vp: 22–23; Helminen, Marjaana 2013b: 9:3; VM 35/2010: 56–57; ks. myös Andersson 1993e: 73–74.

⁴⁵⁰ Ks. Andersson & Ikkala 1996: 106–108; HE 157/1994 vp: 2–3. HE:ssä viitattiin mm. Euroopan yhteisöjen direktiiviin 90/435/ETY emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä, ks. Andersson & Ikkala 2000: 106–108; HE 157/1994 vp: 2 (L 1105/1994). Direktiivin 5 artiklan mukaisesti tytäryhtiön emoyhtiölleen jakama voitto on vapautettava ennakonpidätyksestä ainakin, jossa emoyhtiöllä on vähintään 25 %:n osuus tytäryhtiön pääomasta. Direktiivin 3 artiklan mukaan emoyhtiön asema on tunnustettava ainakin niille jäsenvaltioissa sijaitseville yhtiöille, jotka täyttävät direktiivin 2 artiklassa säädetyt edellytykset ja joilla on vähintään 25 %:n osuus samat edellytykset täyttävän toisen jäsenvaltion sijaitsevan yhtiön pääomasta. Ks. Myrsky 1992: 234; Terra & Wattel 2001: 437–439; Tikka 1995a: 204–205.

⁴⁵¹ Ks. HE 111/1989 vp: 2 (L 1339/1989); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 476–478.

⁴⁵² Ruotsalaiselta yhtiöltä saatavaan osinkoon liittyvää yhtiöveron hyvitystä koskevan valituksen johdosta esitettiin EY:n tuomioistuimelle päätöksellä KHO 2002:56 (ks. Kukkonen, Matti 2004c: 103) ennakoratkaisukysymykset YHL:n yhteensopivuudesta Euroopan yhteisön perussopimuksen 56 ja 58 artiklojen kanssa. EY-tuomioistuimen asiassa C-319/02, *Petri Manninen*, 7.9.2004 antaman tuomion mukaan EY:n perussopimuksen 56 ja 58 artiklat ovat esteenä sellaiselle lainsäädännölle, jonka mukaan jäsenvaltioissa yleisesti verovelvollinen ei ole oikeutettu yhtiöveron hyvitykseen toiseen jäsenvaltioon sijoittuneelta yhtiöltä saamastaan osingosta, ks. Andersson 2003a: 34; 2004b: 501; Dahlberg 2007: 87, 243–244, 267; Halén

KHO:n ratkaisun mukaan Suomessa yleisesti verovelvollinen osingonsaaja oli oikeutettu yhtiöveron hyvitykseen toisesta jäsenvaltiosta saadun osingon perusteella⁴⁵³. Edellä olevan johdosta annettiin vuonna 2006 EtaOsinkoL mainituista osingoista suoritettun veron palauttamisesta⁴⁵⁴. Vuonna 2006 annettussa EY-tuomioistuimen tuomiossa on kuitenkin katsottu, ettei osingonsaajan asuinvaltio ole velvoitettu hyvittämään lähdevaltion perimiä lähdeveroja sovellettaessa samaa verokantaa sekä ulkomailta että kotimaasta saatuihin osinkoihin⁴⁵⁵.

Vuoden 2004 pääomaverouudistuksen yhteydessä säädeltiin peitelty osinko osittain verovapaaksi eräksi. EVL 6 a §:n 6 momentin mukaisesti peitelystä osingosta on uuden säännöksen mukaan 70 % veronalaista tuloa, jolloin loppuosa eli 30 % on säännöksen perusteella verovaapata tuloa. Aikaisemmin peitelty osinko oli veronalaista tuloa vuonna 1995 annetun VML 29 §:n perusteella. Tätä ennen peiteltyä osingonjakoa koskeva säännös sisältyi VerL 57 §:ään. Peiteltyyn osinkoon liittyi kuitenkin myös YHL:n mukainen yhtiöveron hyvitys lakiin vuonna 1998 tehtyjen muutoksen jälkeen⁴⁵⁶. Tätä ennen peitelty osinko ei

2004b: 471; Helminen, Marjaana 2007a: 52; 2008: 115; 2012: 54, 89, 101; 2013b: 9:3–4; Hintsanen & Pettersson 2005: 132–133; Isenbaert 2010: 529–531; Juanto 2005: 93; Juusela 2004a: 33–35; Juusela & Parkkola 2004: 563–564; Kavelaars & Pechler 2008: 368–370; Kukkonen, Matti 2004b: 70–71; Liede & Hintsanen 2002: 30; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 552; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 677; Merisalo 2005: 236–237; Myrsky & Linnakangas 2005: 8–9; 2006: 10–11, 345–347; Nielsen & Forsberg 2004: 566–567; Ojanen 2007a: 288–289; Peters & Gooijer: 2005: 479; Rosengren 2004: 496–497; Ståhl & Persson Österman 2006: 136–137, 149–151; Terra & Wattel 2008: 521–522, 808; Tikka 2004d: 39–41; 2005a: 469–471; Urpilainen 2012: 95–96; Wikström 2005: 208–212; 2007: 459–460; Äimä, Kristiina 2009: 164; Äimä, Marina 2005a: 54 ss. Ks. myös Norjaa koskeva EFTAn tuomioistuimen 23.11.2004 antama tuomio E-1/04, *Fokus Bank ASA and the Norwegian State, represented by Skattedirektoratet (the Directorate of Taxes)*, jossa katsottiin, että ETA alueelle maksettuja osinkoja tulee kohdella verotuksessa vastaavasti kuin Norjaan maksettuja osinkoja.

⁴⁵³ Ks. KHO 2004:117.

⁴⁵⁴ Ks. HE 57/2005 vp: 2–3. Ohjeessa VeroH 2006a selvitetään tarkemmin osinkojen palautusmenettelyä. Ks. myös Andersson 2001a: 133–134; 2001b: 11–13, 15–18; 2005d: 38; Helminen, Marjaana 2001: 473; 2008: 296; Joutsu & Liede 2005: 54–56; Merisalo 2005: 249–251; Myrsky & Linnakangas 2006: 345–348; Nykänen 2006: 149–152. Ratkaisussa KHO 2013:72 A oli vuosina 2002–2004 saanut isobritannialaiselta X plc:ltä huomattavia osinkotuloja, mutta palautukset mainitun yhtiön maksamien verojen perusteella olivat osinkotuloon nähden vähäisiä, koska konsernin liiketoimintaa oli harjoitettu X plc:n tytäryhtiössä ja emoyhtiön maksamien verojen määrä ei ollut merkittävä. Riittävän selvityksen puuttuessa A:n vaatimusta suuremmasta hyvityksestä ei myönnetty.

⁴⁵⁵ Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 14.1.2006 asiassa C-513/04, *Mark Kerchaert ja Bernadette Morres vastaan Belgian valtio*, sekä tästä Helminen, Marjaana 2008: 86; Isenbaert 2010: 549 ss.

⁴⁵⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 562–563; HE 26/1998 vp: 10–11 (L 472/1998).

oikeuttanut yhtiöveron hyvitykseen, jolloinka sen verotus muodostui kahdenkertaiseksi ja erittäin ankaraksi⁴⁵⁷.

Vuonna 2008 muutetun EVL 6 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti veronalaiseksi tuloksi ei katsota sähkö-, tele-⁴⁵⁸, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön verkkoon liittymisestä perimiä maksuja, jos nämä palautetaan niiden suorittajalle tämän erotessa mainitusta verkosta⁴⁵⁹. Saadut siirtokelpoiset, mutta palautuskelvottomat liittymismaksut ovat puolestaan veronalaista tuloa⁴⁶⁰. Alkuperäisen EVL:n säännöksen mukaan sekä palautettavat että kolmannelle henkilölle siirrettävät liittymismaksut olivat verosta vapaita⁴⁶¹. Kirjanpidosta annettujen KILAn lausuntojen mukaan sekä ei palautettavat liittymismaksut että siirrettävissä olevat liittymismaksut tulee kirjata tuloslaskelmaan tuotoiksi sekä palautettavat liittymismaksut velaksi⁴⁶². Myös arvonlisä-

⁴⁵⁷ Ks. Andersson & Ikkala 1996: 544–545.

⁴⁵⁸ Alkuperäisessä säännöksessä ollut maininta puhelinverkosta korvattiin L:lla 130/1987 sanalla televerkko, jolloin alan tekninen kehitys tulkinnanvaraisuuden poistamiseksi huomioitiin laissa, ks. HE 232/1986 vp: 1; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 91. Verovuotta 1985 koskevassa ratkaisussa KHO 1990 B 509 katsottiin kaapelitelevisiotoimintaan kuuluvat liittymismaksut EVL 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuiksi liittymismaksuiksi.

⁴⁵⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 141; HE 176/2008 vp: 1, 41 (L 1077/2008); Kukkonen & Walden 2009: 182–183; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 7:1. Palautuskelvottomat liittymismaksut, jotka olivat siirtokelpoisia, eivät ratkaisun KHO 2011:68 mukaisesti olleet veronalaista tuloa, ks. Mattila 2012b: 78–79; Penttilä 2011c: 11–12; 2011d: 117–119. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö viittasi liittymismaksuja koskevassa valituksessaan EU-tuomioistuimen tuomioon 7.10.2010 yhdistetyissä asioissa C-53/09, *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs vastaan Loyalty Management UK Limited*, ja C-55/09, *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs vastaan Baxi Group Ltd*, sekä EY-tuomioistuimen tuomioon 26.5.2005 asiassa C-465/03, *Kretztechnik AG vastaan Finanzamt Linz*, koskien asiakassuhteeseen perustuvan tavaran tai palvelun välisen suorituksen suoran yhteyden eroavuuteen pääomasuorituksesta saatun vastikkeeseen. KHO:n ratkaisun mukaan EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei antanut aihetta arvioida asiaa toisin.

⁴⁶⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 141; HE 176/2008 vp: 1.

⁴⁶¹ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 120–121; HE 172/1967 vp: 6; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 62; Kilpi 1973a: 202; Myrsky & Linnakangas 2006: 105. Tätä ennen oli liittymismaksujen verovapaudesta säädetty vuosittain eräistä poikkeussäännöksistä verolakeihin annetuilla L:eilla. Vuonna 1953 annetulla L:lla sisällytettiin verolainsäädäntöön ensimmäisen kerran säännös liittymismaksujen verottomuudesta. Tämän mukaisesti maksua, joka suoritettiin liittymisestä sähkövoimaa kehittävän tai jakavan liikkeen sähköverkkostoon ei katsottu olevan veronalaista tuloa, ks. HE 77/1953 vp: 1–2; HE 172/1967 vp: 6; Kilpi 1968: 360–361. Vuonna 1957 annetulla L:lla eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin lisättiin verovapaisiin tuloihin myös puhelinlaitosten sekä viemärijohtolaitosten kantamat liittymismaksut eräin täsmennyksin, ks. HE 116/1957 vp: 1; HE 172/1967 vp: 6; Kilpi 1968: 361.

⁴⁶² Ks. KILA 540/1982, KILA 1650/2001. Ks. myös KILA 1566/1999, KILA 1670/2001 (ks. Leppiniemi 2012: 431), KILA 1810/2008 (ks. Leppiniemi 2012: 214–215) ja KILA 1875/2011 (ks. Leppiniemi 2012: 371–372). Ks. myös Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 252; Leppiniemi 2007: 144–146; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 10:12–13;

verotuksessa on siirtokelpoinen, mutta ei palautettava liittymismaksu aikaisemmasta käytännöstä poiketen katsottu vastikkeeksi suoritetuista palveluista pääomanluonteisen suorituksen sijasta⁴⁶³.

EVL 6 §:ssä on säädetty verosta vapaiksi myös eräitä muita eräitä, joita ei tässä yhteydessä ole tutkimukselliselta kannalta tarpeellista käsitellä. Myös näiltä osin on lakia muutettu EVL:n voimassaoloaikana useita kertoja. Kysymyksessä on useimmiten erilaiset erityistilanteet tai muiden lakien johdosta säädetty vapautus veronalaisuudesta.⁴⁶⁴

2.6.5 *Yritysjärjestelyt*

Kokonaan uusien yhtiöiden perustamisen sijasta voidaan yritysjärjestelyjä⁴⁶⁵ toteuttaa esimerkiksi konsernitilanteissa myös muilla tavoin. Konserniyritykset voidaan sulauttaa toisiinsa, jolloin esim. mahdollinen vähennyskelvoton

Leppiniemi & Leppiniemi 2000: 58–60; 2005: 96; 2007: 238–239. Liittymismaksujen kirjanpidollisesta käsittelystä IAS/IFRS-perustaisen normiston mukaan ks. Riistama 2004b: 259–260. Osakkeiden verotusarvoa laskettaessa ei ratkaisussa KHO 1981 II 590 siirtokelpoisia ja palautettavia liittymismaksuja huomioitu vähennyskelpoisena velkana. Myöskään kumotun VVL 34 §:n 2 momentin mukaan liittymismaksuja, jotka verovelvollinen oli sitoutunut palauttamaan maksajalle tämän luopuessa liittymisedustaan tai jotka olivat siirrettävissä kolmannelle henkilölle, ei pidetty velkana. ArvL 2 §:ään osakeyhtiön nettovarallisuutta ja osakkeen matemaattista arvoa laskettaessa ei palautettavien liittymismaksujen osalta sisälly vastaavaa säännöstä, ks. HE 144/2005 vp: 21; Kukkonen & Walden 2009: 183. Liittymismaksujen ohella perityt mittari- ja mittarointimaksut, joiden palautuksesta ei erikseen ollut liittymissopimuksessa mainintaa, olivat yhtiön veronalaista tuloa ratkaisussa KHO 18.8.2010 T 1858.

⁴⁶³ Ratkaisussa KHO 2004:14 on sähkö- ja kaukolämpöverkon siirtokelpoiset, mutta ei palautettavat liittymismaksut katsottu vastikkeeksi sähkölaitoksen verkonhaltijana suorittamista palveluista ja liittymismaksuista oli sen vuoksi suoritettava arvonlisäveroa, ks. Linnakangas & Juanto 2008: 143–144. Ratkaisun KHO 18.8.2010 T 1855 mukaisesti mittari- ja mittarointimaksut eivät olleet verottoman liittymismaksun osa vaan arvonlisäverollista tavarain tai palvelun myyntiä. Aikaisemmassa oikeuskäytännössä katsottiin arvonlisäverotuksessa ratkaisussa KHO 1995 B 570 siirtokelpoisten liittymismaksujen kirjaaminen omaan pääomaan hyvän kirjanpitotavan mukaiseksi jolloin tästä ei ollut suoritettava arvonlisäveroa. Myöskään ratkaisussa KHO 28.4.1989 T 1391 kolmannelle siirrettävissä olevan laitteen hallussapitoon oikeuttavan televerkon liittymismaksu katsottiin pääomansijoituksen luonteiseksi kertasuorituksiksi, josta ei ollut suoritettava tuolloin voimassa olevaa liikevaihtoveroa. Vastavasti sähköverkon liittymismaksu ratkaisussa KHO 27.10.1987 T 4638, mutta toisin ratkaisu KHO 29.12.1992 T 4926.

⁴⁶⁴ Esim. henkilöyhtiöistä saadut voitto-osuudet, vaihtovelkakirjoihin liittyvät säännökset, elokuvatuottajalle myönnetty tuotantotuki, asumisoikeusmaksu, arvopapereiden takaisinosto- ja lainaussopimukseen liittyvät säännökset. Ks. näistä tarkemmin Andersson & Ikkala 2005: 127–130; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 142–143, 145, 146–147, 148–151; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 80–81; 1996: 110.

⁴⁶⁵ Käsitteen legaalisesta pohjasta ks. Sainio, Nina 2011: 85–87.

konsernituen tarve olisi joissain tilanteissa tällä tavoin vältettävissä. Yhtiöiden ja konsernin verotuksen kannalta tilanteet voivat toisaalta olla hankalastikin ennakoitavissa, joka asettaa edellä kuvatunlaiselle yritysjärjestelylle omat haasteensa.

Vuoden 1996 alusta tulivat voimaan uudet EVL:n säännökset, joilla saatettiin voimaan Euroopan yhteisöjen neuvoston yritysjärjestelydirektiivi eli direktiivi eri jäsenvaltiossa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, jakautumisiin, varojen siirtoihin ja osakkeiden vaihtoihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 90/434/ETY. Mainitulla direktiivillä on tarkoitus poistaa verotuksellisia esteitä yritystoiminnan uudelleenjärjestelyiltä Euroopan unionin alueella⁴⁶⁶. EVL 52 a–d ja f §:t sisältävät nykyisin säännökset yhtiöiden sulautumisesta, jakautumisesta, liiketoimintasiirrosta tai osakevaihdosta, joiden avulla esimerkiksi konserni-rakenteita voidaan tarvittaessa muuttaa ilman seuraamuksia tuloverotuksessa. Lisäksi 52 e §:n mukaisesti säännöksiä sulautuvan, jakautuvan tai siirtävän yhtiön verotuksessa sovelletaan myös vastaanottavan yhtiön ollessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuva yhtiö siirtyvien varojen jäädessä tosiasiallisesti liittymään vastaanottavan yhtiön Suomeen muodostuvaan kiinteään toimipaikkaan⁴⁶⁷.

Yksi tai useampi osakeyhtiö voi ilman verotuksellisia seurauksia sulautua toiseen osakeyhtiöön EVL 52 a §:n mukaisessa järjestelyssä⁴⁶⁸. Tällöin yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa vastaanottavalle osakeyhtiölle. Sulautumisessa vastaanottavaan yhtiöön siirtyy uutta omaa pääomaa, esimerkiksi osakepääomaa ja sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistuksensa suhteessa vastaanottava yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita⁴⁶⁹. Mikäli vastaanottava yhtiö

⁴⁶⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 610–614; HE 177/1995 vp: 5–7 (L 1733/1995). Ks. myös Immonen 1991b: 387 ss.; 1993: 490 ss.

⁴⁶⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 667–672.

⁴⁶⁸ Ks. esim. aikaisemmin voimassa olleen EVL 52 §:n osalta KVL 24/1993 sekä sekä 52 a §:n osalta KVL 170/1996 ja KVL 13/1998. OYL 16 luvun sulautumista käsittelevät säännökset ovat EVL:n säännöksiä joustavammat. Tämän johdosta kaikkia OYL:n mukaisia sulautumisia ei katsota EVL:n säännökset täyttäväksi vaan niitä käsitellään tällöin yhtiön purkautumisena tästä aiheutuvine verotuksellisine seurauksineen. OYL:n mukaisista sulautumisista ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 137 ss.; HE 109/2005 vp: 145 ss.; Irola, Kyläkallio & Irola 1159 ss.; Järvenoja 2007a: 66–68; Koski & Sillanpää 2013: 12:6–14; Mähönen & Villa 2009: 573 ss.; Määttä 2005: 97–99; Toiviainen 2006: 264–269. Ruotsin lainsäädännössä vastaavasti ks. Melz 2003: 187–188. Erilaisista fuusiotilanteista ks. esim. Immonen 1992a: 270 ss.; 1992b: 314–315. Kirjanpidollisesta käsittelystä ks. esim. Honkamäki & Pennanen 2010: 152–153; Mäkelä, Reponen, Pohjonen & Honkamäki 2009: 168–171, 199–2003; 2012: 197–202.

⁴⁶⁹ Aikaisemman säännöksen mukaan vastikkeena annettavien osakkeiden tuli olla liikkeeseen laskettuja uusia osakkeita, ks. 2005: HE 177/1995 vp: 11 (L 1733/1995); Immonen 2008:

omistaa jo koko sulautuvan osakeyhtiön osakekannan, siirtyvät varat ja velat vastaanottavalle yhtiölle ilman sulautumisvastiketta.⁴⁷⁰ Yhtiön varat ja velat voidaan siirtää myös osakekannan omistavan yhtiön kokonaan omistamalle yhtiölle ilman sulautumisvastiketta. Sulautumisvastike voi olla myös rahaa, jonka määrä saa olla korkeintaan 10 % vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai tämän puuttuessa niitä vastaava määrä maksetusta osakepääomasta.

EVL 52 b §:n 4 momentin mukaisesti sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei pidetä osakkeen luovutuksena. Sulautumisessa vastaanottavaan yhtiöön siirtyy yleensä omaa pääomaa, esimerkiksi osakepääomaa ja/tai muuta pääomaa ja sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat voivat saada vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia osakkeita.⁴⁷¹

Konsernirakenteita voidaan muuttaa myös EVL 52 c §:n mukaisella yhtiön jakautumisella tai 52 d §:n mukaisella liiketoimintasiirrolla, jolloin verotuksessa noudatetaan kyseisissä tapauksissa jatkuvuusperiaatetta. Jakautumisessa voi olla kysymyksessä joko kokonaisjakautumisesta tai osittaisjakautumisesta. OYL 17 luku sisältää yhtiöoikeudelliset säännökset osakeyhtiöiden jakautumisesta. OYL:n jakautumisesta koskevat säännökset ovat EVL:n säännöksiä jossain määrin joustavimmat. Tämän johdosta kaikki OYL:n mukaiset jakautumiset eivät täytä EVL:n jakautumiselle asettamia vaatimuksia vaan niitä voidaan käsitellä myös yhtiön purkautumisina verotuksellisine seuraamuksineen.⁴⁷² Kokonaisjakautumi-

223–224; 2011: 230–231; Järvenoja 2007a: 70; Myrsky & Linnakangas 2006: 275. Vuonna 2008 muutetun vuoden 2009 alusta voimaan tulleen säännöksen mukaan vastikkeena voidaan käyttää myös yhtiön hallussa olevia omia osakkeita, ks. HE 176/2008 vp: 1, 21–22; Honkamäki & Pennanen 2010: 131–134; Kukkonen & Walden 2010: 227.

⁴⁷⁰ Aikaisemman säännöksen mukaan sulautumisessa edellytettiin sulautumisvastikkeen käyttöä, ks. HE 177/1995 vp: 11 (L 1733/1995). Tätä ei kuitenkaan käytännössä vaadittu esim. tytäryhtiöfuusion tai sisaryhtiöfuusion ollessa kysymyksessä; ks. KHO 13.11.2007 T 2903, jossa fuusiovastiketta ei edellytetty kun emoyhtiö omisti kokonaan A Ab:n osakekannan kokonaisuudessaan ja 40 % B Ab:n osakekannasta A Ab:n sulautuessa B Ab:iin, ks. Penttilä 2008: 98. Näin myös KHO 16.11.1999 T 3080, KVL 169/1996, KVL 274/1996 ja KVL 333/1996 (ks. Immonen 1997b: 128). Ks. myös Andersson & Ikkala 2005: 553–554; Immonen 1997c: 372. Lainmuutoksella 1424/2006 vaatimus sulautumisvastikkeesta ei enää koske tilanteita, joissa tytäryhtiö sulautuu emoyhtiöön tai emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö sulautuu sisaryhtiöön, ks. HE 247/2006 vp: 6; Immonen 2007b: 20; 2007c: 73. Ks. myös ratkaisu KHO 2010:79 ilman sulautumisvastiketta ja tästä Penttilä 2011b: 15.

⁴⁷¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 622–629; Engblom 2007: 552–553; Helminen, Marjaana 2009: 374–376; 2013a: 368–373; 2013b: 12:12 ss.; Immonen 2008: 213 ss.; 2011a: 218 ss.; 2011b: 26–27; 2012a: 241–242; Immonen, Ossa & Villa 2011: 100–103, 113–116; Juusela & Tuominen 2010: 47; Järvenoja 2007a: 66 ss.; Kukkonen & Walden 2009: 254 ss.; Leppiniemi & Walden 2009: 457 ss.; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 21:10–14; Ukkola & Vilppula 2004: 163–169; Veroh 1997b: kohta 2.

⁴⁷² Ks. Engblom 2007: 548–549; Immonen 2008: 383 ss.; 2011: 379 ss.; Järvenoja 2007a: 120 ss.

nessa jakautuvan osakeyhtiön kaikki varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle ⁴⁷³. Asiasta on syntynyt runsaasti oikeuskäytäntöä. Sekä KHO:n että KVL:n ratkaisemissa oikeustapauksissa on kokonaisjakautuminen eri tavoin hyväksytty EVL 52 c §:n vaatimusten mukaisesti toteutetuksi, jolloin jatkuvuusperiaatetta verotuksessa on noudatettu ^{474 475}.

Joissain tapauksissa on jakautumisessa katsottu oikeuskäytännössä olevan kyseessä veron kiertäminen tai välttäminen tai muutoin sellaiset olosuhteet, että jakautumista koskevat säännökset eivät ole tulleet sovellettaviksi ⁴⁷⁶. Mikäli vastikkeena on jakautumisessa saatu osakkeita, jotka eivät oikeuta miltään osin yhtiön varallisuuteen ja jotka ovat vailla äänioikeutta, ei tältä osin ole katsottu, että EVL 52 c §:n jakautumiselle asettamat edellytykset täytyisivät. Myöskään mikäli osakkeenomistajat eivät saa jakautumisessa vastaanottavan yhtiön osakkeita jakautuvan yhtiön omistussuhteen mukaisesti, ei jakautumista koskevien määräysten ole katsottu soveltuvan. ⁴⁷⁷ Jakautumisen jälkeen toteutetusta osakkeiden lunastamisesta ei vielä ole oikeuskäytännössä seurannut, että toteutetun jakautumisen yksinomaisena tai pääasiallisena tarkoituksena olisi katsottava olleen veronkierto tai verotuksen välttäminen. ⁴⁷⁸

Osittaisjakautumisessa puolestaan yksi tai useampi liiketoimintakokonaisuus ⁴⁷⁹ siirtyy yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja vähintään yksi liiketoimintakokonaisuus jää siirtävälle yhtiölle. Kokonaisjakautumisen lisäksi myös osittaisjakautumisesta on olemassa oikeuskäytäntöä ^{480 481}. Kokonaisjakautumisessa

⁴⁷³ Ks. Honkaniemi & Pennanen 2010:292.

⁴⁷⁴ Ks. ratkaisu KHO 1.7.1999 T 1790, ennakkoratkaisut KHO 1999:2, KHO 29.11.2004 T 3068, KVL 14/1999, KVL 37/1999, KVL 48/1999, KVL 65/2000, KVL 98/2002, KVL 12/2009, KVL 15/2009, KVL 42/2009 ja KVL 28/2011.

⁴⁷⁵ Ks. Immonen 2011b: 29–31; 2011c: 244–245; Kulovaara 2013: 69.

⁴⁷⁶ Ks. ennakkoratkaisut KHO 1999:63, KHO 2008:65 ja ratkaisu KHO 2013:44.

⁴⁷⁷ Ks. ennakkoratkaisut KHO 2009:98, KHO 1.12.2009 T 3451 ja KVL 70/2001.

⁴⁷⁸ Ks. KHO 17.10.2001 T 2512 ja tästä Immonen 2003: 66–67; 2007a: 84–85; Knuutinen 2012: 190–194; Mattila 2002: 12–14.

⁴⁷⁹ Liiketoimintakokonaisuus muodostaa itsenäisen toiminnan eli omavaraiseen toimintaan kykenevän yksikön omaten sellaisten varojen ja velkojen kokonaisuuden, joka pystyy harjoittamaan itsenäistä elinkeinotoimintaa. Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 648; HE 247/2006 vp: 7; Immonen 2007c: 71–72; Kukkonen & Walden 2010: 247–249. Ks. myös EY-tuomioistuimen tuomio 15.1.2002 asiassa C-43/00, *Andersen og Jensen Aps vastaan Skatteverket*, sekä tästä Gormley 2005: 308; Vinther & Werlauff 2002: 443–445.

⁴⁸⁰ Ks. ennakkoratkaisut KHO 2008:73 ja KHO 2010:9, joissa sovellettiin osittaisjakautumista koskevia säännöksiä. Ennakkoratkaisuihin KHO 23.2.2010 T 323 ja KVL 40/2007 osittaisjakautumista ei katsottu mahdolliseksi, mutta kokonaisjakautuminen oli mahdollista. Osittaisjakautumista ei hyväksytty ennakkoratkaisuihin KHO 2005:75 ja KHO 2008:74.

⁴⁸¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 641 ss.; Helminen, Marjaana 2013b: 12:18–22; Immonen 2011b: 30–31; Kukkonen & Walden 2009: 270 ss.; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 22:1 ss.; VeroH 1997b: kohta 5; 2000: kohta 2.

vastaanottavan yhtiön osakkeiden hankintamenoksi katsotaan pääsäännön mukaan jakautuvasta yhtiöstä siirtyvä osuus siirtävän yhtiön nettovarallisuudesta. Mikäli kokonaisjakautumisessa vastaanottaville yhtiöille siirtyvien nettovarallisuuksien suhde olennaisesti poikkeaa näiden osakkeiden käypien arvojen suhteesta, hankintamenon jakoperusteena käytetään EVL 52 c §:n 5 momentin mukaisesti osakkeiden käypien arvojen suhdetta. Mainitulla säännöksellä otetaan näin huomioon myös muut kuin pelkästään kaavamaisen jakoperusteen mukaiset olosuhteet hankintamenon määrittämisessä.

Osittaisjakautumisessa jakautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoksi muodostuu pääsääntöisesti sille jäävää osaa vastaavaa osuus yhtiön nettovarallisuudesta⁴⁸². Mikäli osittaisjakautumisessa vastaanottaville yhtiöille siirtyvien nettovarallisuuksien suhde olennaisesti poikkeaa näiden osakkeiden käypien arvojen suhteesta, käytetään hankintamenon perusteena osakkeiden käypien arvojen suhdetta kuten kokonaisjakautumisessa⁴⁸³. Sekä kokonaisjakautumisessa että osittaisjakautumisessa voi vastaanottavana yhtiönä olla uudet perustettavat yhtiöt tai jo olemassa olevat yhtiöt.⁴⁸⁴ Jakautumisessa vastaanottaviin yhtiöihin sijoitetaan omaa pääomaa, esimerkiksi osakepääomaa ja/tai muuta omaa pääomaa ja jakautuvan osakeyhtiön osakkaat saavat vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita⁴⁸⁵. Vastike voi olla myös rahaa, mutta sen määrä saa olla enintään 10 % vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaava osuus maksettua osakepääomaa.⁴⁸⁶

---

⁴⁸² Ks. Immonen 2007b: 17–19.

⁴⁸³ EVL 52 c § 5 momentti.

⁴⁸⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 641–644; Immonen 2008: 383–391; 2011a: 379–387; Immonen & Lindgren 2009: 291 ss.; Järvenoja 2007a: 120–122; Kukkonen & Walden 2010: 244.

⁴⁸⁵ Aikaisemmin vastikkeen tuli olla liikkeelle laskettuja uusia osakkeita, ks. HE 177/1995 vp: 12–13 (L 1733/1995). Omien hallussa olevien osakkeiden käyttäminen vastikkeena tuli mahdolliseksi lainmuutoksella 1077/2008, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 641; HE 176/2008 vp: 1, 46; Immonen 2009: 12. VSVL:n 15 §:n 4 momentin mukaisesti luovutuksen-saajan on kuitenkin suoritettava varainsiirtoeroa luovutuksesta, mikäli vastikkeeksi saatavat osakkeet ovat yhtiön hallussa olevia omia osakkeita, ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 211, 244.

⁴⁸⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 647–648; Helminen, Marjaana 2009: 384–388; 2013a: 376–380; 2013b: 12:18–22; Honkamäki & Pennanen 2010: 218–219; Immonen 2008: 383 ss.; 2011a: 379 ss.; 2012a: 244–245; Immonen, Ossa & Villa 2011: 116 ss.; Järvenoja 2007a: 114 ss.; Kukkonen & Walden 2009: 270 ss.; Kulovaara 2013: 69–71. Leppiniemi & Walden 2009: 472–477; Ukkola & Vilppula 2004: 171–172. Kirjanpidollisesta käsittelystä ks. Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 410–416; Mäkelä, Reponen & Pohjonen 2005: 177–179; Mäkelä, Reponen, Pohjonen & Honkamäki 2009: 211–212; 2012: 209–211. Ks. myös Mattila 2003: 155–157.

EVL 52 d §:n mukaisessa liiketoimintasiirrossa osakeyhtiö luovuttaa joko yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvat varat, velat ja toimintaan kohdistuvat varaukset toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle⁴⁸⁷. Liiketoimintasiirto voidaan tehdä sekä uuteen perustettavaan yhtiöön että jo ennestään toimivaan yhtiöön. Luovuttava osakeyhtiö saa liiketoimintasiirrossa vastaanottavalta yhtiöltä vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Liiketoimintasiirrossa on kyse nettoapporttia vastaan tapahtuvasta uusmerkinnästä eli osakkeiden merkintähinnan maksamisesta apportiomaisuudella jolloin vastaanottavaan yhtiöön siirtyy uutta omaa pääomaa, esimerkiksi osakepääomaa ja/tai muuta omaa pääomaa. Liiketoimintasiirto oli aikaisemmin sidottu kirjanpitoarvoihin⁴⁸⁸. EVL 52 d §:n tultua muutetuksi L:lla 1077/2008 voidaan varat kirjanpidossa nykyisin arvostaa niiden käyvän arvon mukaisesti.^{489 490}

Myös liiketoimintasiirrosta on syntynyt runsaasti oikeuskäytäntöä. Kysymys on useimmiten ollut siirrettävästä liiketoimintakokonaisuudesta, jonka katsotaan täyttävän lain määräykset. Lisäksi oikeustapaukset käsittävät joitakin erikoistapauksia, esim. varausten käsittelyä liiketoimintasiirron yhteydessä.⁴⁹¹ Siirtäjänä voi osakeyhtiön lisäksi tulla kysymykseen myös osuuskunta, yhdistys, säätiö ja valtion liikelaitos⁴⁹². Oikeuskäytännössä on lisäksi katsottu, että Euroopan unionin neuvoston direktiivin 2008/133/EY säännöksiin sekä EU-tuomioistuimen (aikaisemmin EY-tuomioistuimen) oikeuskäytäntöön perustuen voidaan myös

---

⁴⁸⁷ Ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 233–236. Liiketoimintakokonaisuudesta ks. Järvenoja 2007b: 329–332; Lehtimäki 2008: 70–71; Rajamäki 2009: 274–279. HE:n mukaan sekä edellä mainitun osittaisjakautumisen että liiketoimintasiirron yhteydessä liiketoimintakokonaisuudella tarkoitettaisiin sisällöltään samanlaista itsenäistä liiketoiminnan osaa, ks. HE 247/2006 vp: 7.

⁴⁸⁸ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 568–570; Myrsky & Linnakangas 2006: 286.

⁴⁸⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 658; HE 176/2008 vp: 47; Honkamäki & Pennanen 2010: 254–256.

⁴⁹⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 657; Engblom 2007: 549–551; Helminen, Marjaana 2009: 390–393; 2013a: 382–385; 2013b: 12:23–26; Honkamäki & Pennanen 2010: 233; Immonen 2008: 317–321; 2011a: 317–321; 2011b: 32–33; 2012a: 246; Immonen & Lindgren 2009: 350–359; Immonen, Ossa & Villa 2011: 124 ss.; Kulovaara 2013: 71–72; Lindgren 2001a: 285–287; Järvenoja 2007a: 167–170; Kukkonen & Walden 2009: 296 ss.; 2010: 266 ss.; Mehtonen 2001a: 87 ss.; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 22:8–12; Ukkola & Vilppula 2004: 175–182; Veroh 1997b: kohta 3; 2000: kohta 1. Kirjanpidollisesta käsitte-lystä ks. Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 417–418.

⁴⁹¹ Ks. ennakkotiedot KHO 1996 B 511, KVL 80/1996, KVL 110/1996, KVL 149/1996, KVL 243/1996, KVL 297/1996, KVL 311/1996, KVL 346/1996, ennakkoratkaisut KVL 185/1997, KVL 89/1998, KVL 166/1998, KVL 12/2000, KVL 126/2000 ja KVL 36/2006.

⁴⁹² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 658 sekä ennakkoratkaisut KHO 22.5.2009 T 1273 (säätiö), KVL 234/1997 (osuuskunta), KVL 58/1999 (yhdistys), KVL 59/1999 (valtion liikelaitos), KVL 57/2011 (säätiö), KVL 63/2011 (osuuskunta).

TVL:n mukaan verotettavaan yhtiöön soveltaa EVL 52 d §:n mukaisia liiketoimintasiirtoa koskevia periaatteita⁴⁹³. Liiketoimintasiirtoa ei ole hyväksytty esimerkiksi tapauksissa, joissa siirron kohteena ei ole katsottu olevan kaikki liiketoimintakokonaisuuteen kuuluvat varat ja velat tai lain säännöksiin ei muuten ole katsottu toteutuneen⁴⁹⁴. Liiketoimintasiirtoon voi liittyä osakkeiden ja kiinteistöjen osalta ongelmia liiketoimintasiirron tapahtuessa jo ennestään toimivaan yhtiöön, jolloin VSVL 43 §:n mukainen veron palautus ei lain sanamuodon perusteella tulisi kysymykseen⁴⁹⁵.

EVL:n osakevaihtoa koskevan vuonna 2012 voimaan tulleen 52 f §:n 2 momentin⁴⁹⁶ mukaan osakkeita luovuttaneen osakkeenomistajan osakevaihdossa syntynyttä voittoa ei katsota veronalaiseksi tuloksi eikä tappiota vähennyskelpoiseksi menoksi. Aikaisemmin voimassa olleen EVL 52 f §:n 2 momentin mukaan osakevaihtoa ei pidetty verotuksessa luovutuksena.⁴⁹⁷ Sen johdosta, että VSVL ei sisällä osakevaihtoa koskevia erityissäännöksiä, joutuu osakkeet hankkiva yhtiö suorittamaan varainsiirtoveron sille siirtyvistä osakkeista. Mikäli vastikkeina annetaan uusia osakkeita, ei varainsiirtovero kuitenkaan tule kysymykseen, koska osakemerkintä ei ole VSVL:n tarkoittama luovutus.⁴⁹⁸

Osakevaihto on lain mukaan kyseessä tilanteissa, joissa osakeyhtiö hankkii osuuden toisen yhtiön osakkeista siten, että osakeyhtiön omistamat osakkeet tuottavat yli puolet tuon toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä⁴⁹⁹. Jos osakeyhtiöllä on jo yli puolet mainitusta äänimäärästä, voi

---

⁴⁹³ Ks. KHO 2012:24 ja siinä viitatu EY-tuomioistuimen tuomiot 17.7.1997 asiassa C-28/95, *A. Leur-Bloem vastaan Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2*, ja 15.1.2002 asiassa C-43/00, *Andersen og Jensen ApS vastaan Skatteministeriet*, sekä EU-tuomioistuimen 10.11.2011 antama tuomio asiassa C-126/10, *Foggia – Sociedade Gestora de Participações Sociais SA vastaan Secretário de Estado dos Assuntos Fiscais*. Oikeustapauksen kommentoinnista ks. Penttilä 2012c: 64–65; 2012f:140–141.

⁴⁹⁴ Ks. ennakkotiedot KHO 1997:88, KVL 39/1996, KVL 110/1996, ennakkoratkaisut KVL 108/1998 ja KVL 39/1999.

⁴⁹⁵ Ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 257–258; Immonen 2008: 355–356; 2011a: 351–352.

⁴⁹⁶ L 218/2012, ks. HE 148/2011 vp: 11.

⁴⁹⁷ Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 11.12.2008 asiassa C-285/07, *A. T. vastaan Finanzamt Stuttgart-Körperschaften, Bundesministerium der Finanzenin osallistuessa asian käsittelyyn*, jonka mukaan verotuksellisten seuraamusten määrääminen kohdeyhtiön osakkaalle sillä perusteella, että osakevaihdossa osakkeita hankkiva yhtiö arvostaa osakkeet käypään arvoon, on sulautumisiin, diffuusioihin, varojensiirtoihin ja osakkeiden vaihtoihin sovellettavan direktiivin 90/434/ETY vastaista, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 674; Juusela & Parkkola 2009: 98; Malmgrén 2008: 108; Äimä, Kristiina 2009: 133. Ratkaisussa KHO 4.2.2005 T 254 osakevaihdossa A sai apporttia vastaan perustettavan kaupparekisteriin merkitsemättömän B Oy:n osakkeita jolloin kysymyksessä oli veronalainen luovutus, ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 260; Ossa 2011a: 101–102; 2011c: 1537–1538.

⁴⁹⁸ Ks. Juusela & Tuominen 2010: 45.

⁴⁹⁹ Ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 261; Juusela & Tuominen 2010: 44.

osakeyhtiö hankkia lisää tuon toisen yhtiön osakkeita⁵⁰⁰. Aikaisemmin voimassa olleeseen säännökseen ei sisällynyt mahdollisuutta osakevaihtoon, mikäli osakeyhtiöllä jo oli enemmän kuin puolet toisen osakeyhtiön äänimäärästä⁵⁰¹. Osakkeiden hankkiminen osakevaihdolla osakeyhtiöstä, jossa osakkeita hankkivalla osakeyhtiöllä jo ennestään on enemmän kuin puolet äänimäärästä, mahdollistettiin Euroopan yhteisöjen neuvoston yritysjärjestelyitä koskevan direktiivin 90/434/ETY muutosdirektiivin 2005/19/EY johdosta tehdyllä lainmuutoksella 1424/2006⁵⁰². Mikäli osakevaihdossa saadaan vastikkeeksi myös rahaa, on tältä osin kyse kuitenkin luovutuksesta⁵⁰³.

Vastineeksi osakeyhtiö antaa toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeita tai hallussaan olevia omia osakkeita⁵⁰⁴. Osakevaihdossa vastaanotettujen osakkeiden hankintamenona pidetään luovutettujen osakkeiden verotuksessa poistamatta olevaa hankintamenon osaa. Tällöin osakkaiden verotus lykkääntyy siihen ajankohtaan, jolloin vaihdossa saadut osakkeet luovutetaan mahdollisesti edelleen.⁵⁰⁵ Vastikkeena voi olla myös rahaa korkeintaan 10 % annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai niiden osuudesta osakepääomaan. Rahavastikkeen osalta vaihtoa käsitellään osakkeiden luovutuksena, jota verotetaan luovutusvoiton verottamista koskevien säännösten mukaisesti^{506,507}. Osakevaihtoa koskevasta oikeuskäytännöstä on käytettävissä

⁵⁰⁰ Ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 261; Juusela & Tuominen 2010: 44.

⁵⁰¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 676; HE 177/1995 vp: 14–15 (L 1733/1995).

⁵⁰² Ks. HE 247/2006 vp: 1–8. EVL 52 f §:n 1 momenttia muutettiin tämän jälkeen L:lla 1077/2008 siten, että vastikkeena voitiin liikkeeseen laskettujen uusien osakkeiden lisäksi antaa myös yhtiön hallussa olevia omia osakkeita, ks. HE 176/2008 vp: 47..

⁵⁰³ Ks. Ossa 2011a: 101.

⁵⁰⁴ Omien hallussa olevien osakkeiden antaminen vastikkeena tuli mahdolliseksi lainmuutoksella 1077/2008, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 673; HE 176/2008 vp: 1, 47; Honkamäki & Pennanen 2010: 261; Immonen 2009: 12. Tätä ennen tuli vastikkeena annettavien osakkeiden olla liikkeelle laskettuja uusia osakkeita, ks. Andersson & Ikkala 2005: 578–579; HE 177/1995 vp: 14 (L 1733/1995); Myrsky & Linnakangas 2006: 294–297.

⁵⁰⁵ Osakkeita hankkivan yhtiön verotuksessa osakevaihdolla hankittujen osakkeiden hankintamenoksi katsotaan näiden osakkeiden käypä arvo apporttiedolla saadun omaisuuden arvotuksessa käytettyjen yleisten periaatteiden mukaisesti, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 674 ja KHO 2002:81, ks. myös Immonen 2011b: 34–35; Mattila 2000: 551–552. Kirjanpidollisesta käsittelystä ks. KILA 1591/1999 (ks. Leppiniemi 2012: 112–113).

⁵⁰⁶ Ks. Honkamäki & Pennanen 2010: 261.

⁵⁰⁷ Osakevaihdosta ks. tarkemmin Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 673 ss; Engblom 2007: 551–552; Helminen, Marjaana 2009: 396–400; 2013a: 388–391; 2013b: 12:26–30; Immonen 2008: 367 ss; 2011a: 362 ss.; 2012a: 247–248; Immonen & Lindgren 2009: 341–348; Immonen, Ossa & Villa 2011: 136 ss.; Järvenoja 2007a: 216 ss.; Kukkonen & Walden 2009: 313 ss.; 2010: 282 ss.; Kulovaara 2013: 72–73; Leppiniemi & Walden 2009: 486–489; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 22:15–17; Ukkola & Vilppula 2004: 205–214; VeroH 1997b: kohta 4. Kirjanpidollisesta käsittelystä ks. Mäkelä, Reponen & Pohjonen 2005: 173–177; Mäkelä, Reponen, Pohjonen & Honkamäki 2009: 207–211; 2012: 205–209.

lukuisasti sekä KHO:n että KVL:n ennakkotietoja ja ennakkoratkaisuja sekä muita ratkaisuja. Mainitut oikeustapaukset käsittelevät mm. fuusioon liittyviä tilanteita, julkista osto- ja vaihtotarjousta, peräkkäistä osakeantia jne.⁵⁰⁸

Vuonna 2012 muutetun EVL 52 f §:n 3 momentin mukaisesti mahdollinen osakevaihdossa syntynyt voitto voi olla laissa säädetyin edellytyksin luonnolliselle henkilölle veronalaista tuloa tämän siirtyessä asuvaksi muussa valtiossa kuin ETA-valtiossa tai luovuttaessaan vaihdossa saamiaan osakkeita⁵⁰⁹. Verovelvollisuus aktualisoituu kyseisissä tapauksissa, mikäli siirtyminen tai osakkeiden luovuttaminen tapahtuu ennen kuin viisi vuotta osakevaihdosta on kulunut. Osakevaihdossa uusia osakkeita saanutta henkilöä verotettiin aikaisemmin voimassa olleen EVL 52 f §:n 3 momentin mukaisesti kuitenkin mahdollisesta tulosta, mikäli tämä siirtyi asumaan Suomesta toiseen valtioon ennen kuin kolme vuotta on kulunut sen verovuoden päättymisestä, jonka aikana osakevaihto on toteutettu. Lain mainitsema henkilö voi olla sekä luonnollinen henkilö että mahdollisesti myös yhteisö, esim. osakeyhtiö⁵¹⁰. Siirtymisvuoden veronalaisena tulona oli määrä, joka ilman edellä mainittua säännöstä olisi luettu veronalaiseksi tuloksi. Veroseuraamus tuli lain sanamuodon mukaan määrättäväksi silloinkin vaikka osakkeiden arvo olisi muuttohetkellä osakevaihdon jälkeen alentunut hankintamenoa alemmaksi sillä muuttohetkellä realisoituvan luovutusvoiton määrittämisessä käytetään osakevaihtohetken mukaista arvoa.⁵¹¹

⁵⁰⁸ Ks. ennakkotiedot KHO 10.10.1997 T 2531, KVL 83/1996, KVL 303/1996, ennakkoratkaisut KHO 21.4.2006 T 943, KVL 161/1997 ja KVL 67/1998. Ennakkoratkaisussa KHO 9.1.2003 T 14 puolestaan ei EVL 52 f §:ää sovellettu.

⁵⁰⁹ L 218/2012, ks. HE 148/2011 vp: 11–12.

⁵¹⁰ Ks. HE 148/2011 vp: 9.

⁵¹¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 680–681; Helminen, Marjaana 2009: 401–402; 2013a: 392; 2013b: 12:29–30; Honkamäki & Pennanen 2010: 266; Kukkonen & Walden 2009: 329–331; Malmgrén 2008: 450–452; Manninen 1998: 82–83; Nykänen 2012: 391 ss. Kyseisen exit tax -säännöksen katsottiin EY-tuomioistuimen asioissa C-9/02, *Hughes de Lasteyrie du Saillant vastaan Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie*, 11.3.2004 (ks. Cejje 2010: 241–245; Daiber & Offermanns 2005: 579; Helminen, Marjaana 2008: 68, 183–184; 2013b: 4:27, 12:29–30; 2012: 70–71; Isenbaert 2010: 524–527; Kavelaars & Pechler 2008: 348–350; Kotanidis 2004: 378–380; Kukkonen & Walden 2009: 330–331; Mutén 2004: 294–299; Myrsky & Linnakangas 2009: 235; Raunio 2004: 337; Rivolta 2010: 34; Äimä, Kristiina 2004a: 363–364, Äimä, Marina 2005b: 154) ja C-470/04, *N vastaan Inspecteur van de Belastingdienst Oost / kantoor Almelo*, 7.9.2006 (ks. Cejje 2010: 407–410; Isenbaert 2010: 542–544; Urpilainen 2012: 107; Äimä, Kristiina 2007b: 75) antamien tuomioiden valossa voivan olla EY:n perustamissopimuksen vastainen, ks. tästä myös Andersson 2005b: 383; 2007: 450–451; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 681; Helminen, Marjaana 2009: 402; Immonen 1997c: 378; Kukkonen & Walden 2009: 330–331; Äimä, Kristiina 2007b: 74–75. Ks. myös EU-tuomioistuimen 29.11.2011 antama tuomio asiassa C-371/10, *National Grid Indus BV vastaan Inspecteur van de Belastingdienst Rijnmond/kantoor Rotterdam*, jossa katsottiin mm., että SEUT 49 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan yhtiön lakatessa saamasta veronalaisia voittoja

Mainitun poismuuttoverojen periminen oli kansallisen verosäännöksen mukaan mahdollista silloin, kun yhtiön yhtiöoikeudellinen tai kansallisen verolainsäädännön mukainen asuinvaltio vaihtui tai verosopimuksellisen asuinvaltion vaihtuessa⁵¹². EY-tuomioistuin on joulukuussa 2008 antamassaan tuomiossa katsonut, että jäsenvaltio voi lainsäädännöllään estää yhtiötä siirtämästä kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon siten, että yhtiö säilyttäisi asemansa alkuperäisessä jäsenvaltiossa tämän kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvana yhtiönä⁵¹³. Vuoden 2012 lainmuutoksella *exit tax* -säännös rajattiin koskemaan ainoastaan luonnollisia henkilöitä edellä kuvatulla tavalla⁵¹⁴. Lainmuutoksen taustalla oli komission Suomelle lähettämä virallinen huomautus, jossa kiinnitettiin huomiota ulkomaille muuttavien henkilöiden verotusta koskevan osakevaihtosäännöksen mahdolliseen ristiriitaan SEUT:n mukaisten velvoitteiden kanssa⁵¹⁵. EVL sisältää kuitenkin edelleen yritysjärjestelyihin liittyen kiinteää toimipaikkaa sekä eurooppayhtiötä ja eurooppaosuuskuntaa koskevia vastaavia säännöksiä⁵¹⁶.

EVL 52 f §:n noudattaminen tilanteessa, jossa suomalainen osakeyhtiö luovuttaisi omistamansa osakeyhtiöt norjalaiselle yhtiölle saaden vastikkeena tämän

---

kyseisessä jäsenvaltiossa siirtäessään tosiasiallisen johtonsa toiseen jäsenvaltioon, omaisuuserien piileviin arvonnousuihin kohdistuvan veron määrä vahvistetaan lopullisesti tuona ajankohtana mahdollisista myöhemmin realisoituvista arvonalentumisista tai arvonnousuista. Veron kantamista siirron hetkellä ei kuitenkaan katsottu mahdolliseksi. Ks. Helminen, Marjaana 2012: 70–71; Juusela & Parkkola 2012a: 99. Suurelta osin samanlaisen tulkintalinjan on EFTAn tuomioistuin ottanut 3.10.2012 antamassaan tuomiossa E-15/11, *Arcade Drilling AS and The Norwegian State, represented by Tax Region West*. Ks. lisäksi Führich 2008: 14.

⁵¹² Ks. Malmgrén 2008: 525. Ks. myös Kukkonen & Walden 2010: 298–299; Myrsky & Linnakangas 2009: 235.

⁵¹³ Ks. tuomio 16.12.2008 asiassa C-210/06, *Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt.*, jossa katsottiin, että yhteisön oikeuden nykytilassa EY 43 ja EY 48 artiklaa on tulkittava siten, että niiden kanssa ei ole ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa estetään tämän jäsenvaltion kansallisen oikeuden mukaan perustettua yhtiötä siirtämästä kotipaikkaansa toiseen jäsenvaltioon niin, että se säilyttää samalla asemansa yhtiönä, joka kuuluu sen jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan, jonka lainsäädännön mukaan se on perustettu, ks. Äimä & Kujanpää 2013: 295–296.

⁵¹⁴ Ks. Nykänen 2012: 395 ss.

⁵¹⁵ Ks. HE 148/2011 vp: 4.

⁵¹⁶ Myös EVL 51 e §:n säännös omaisuuden todennäköisen luovutushinnan lukemisesta kiinteän toimipaikan veronalaiseksi tuloksi ulkomaisen yhteisön Suomessa olevan kiinteän toimipaikan varallisuuden lakatessa tosiasiallisesti liittymästä kyseiseen kiinteään toimipaikkaan saattaa olla EY:n perustamissopimuksen vastainen, ks. Andersson 2005b: 378; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 608–609; Karsio 2005: 184–186; Äimä, Kristiina 2007b: 78. Ks. myös EVL 52 e §:n säännökset yritysjärjestelyihin liittyen kiinteän toimipaikan varojen verotuksesta ja tästä Andersson 2005b: 375 ss. Samoin EVL 52 g §:n 3 momentti sisältää vastaavat säännökset eurooppayhtiön ja eurooppaosuuskunnan osalta, ks. Malmgrén 2008: 124; Äimä, Kristiina 2007b: 79–80. Ks. *exit-veroista* myös Ossa 2006: 76–78.

liikkeeseen laskemia uusia osakkeita, on ollut KHO:n ratkaistavana. Ennen päätöksen tekemistä KHO kuitenkin esitti EU-tuomioistuimelle SEUT 267 artiklassa tarkoitetun ennakkoratkaisupyynnön siitä, onko mainittua osakevaihtoa käsiteltävä verotuksessa ETA-sopimuksen 31 ja 40 artikla huomioon ottaen samalla tavalla neutraalisti kuin kotimaisia tai Euroopan unionin jäsenvaltioissa sijaitsevia yhtiöitä koskevia osakevaihtoja. Kysymyksessä oli KVL:n asiasta antaman ennakkoratkaisun johdosta tehty valitus KHO:een. KVL katsoi mainittuun osakevaihtoon voitavan soveltaa EVL 52 f §:n mukaisia periaatteita. Myös EU-tuomioistuin katsoi, että osakevaihtoon voitiin soveltaa mainittuja periaatteita, mikäli viranomaisten välinen tietojenvaihto on toteutettu tehokkaasti⁵¹⁷. EU-tuomioistuimen antaman tuomion jälkeen KHO piti KVL:n antaman ennakkoratkaisun voimassa todeten Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välisen sopimuksen tietojenvaihdosta vastaavan tätä koskevien direktiivien mukaisia määräyksiä⁵¹⁸.

2.6.6 *Luonnolliset vähennykset*

EVL 7 §:n yleissäännöksen mukaisesti elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot tai menetykset ovat vähennyskelpoisia. Yleissäännöstä täydentää 8 §:n mukainen esimerkkiluettelo vähennyskelpoisista menoista. Lain 17 §:ään sisältyy esimerkkejä vähenyskelpoisista menetyksistä. Useat aikaisemman oikeuskäytännön mukaisista 4 luvussa käsiteltävistä konserni-

---

⁵¹⁷ Ennakkoratkaisussaan KVL katsoi, että mainitussa osakevaihdossa voidaan soveltaa EVL 52 f §:stä ilmeneviä periaatteita, jolloin osakevaihtoa ei pidetä suomalaisen osakeyhtiön verotuksessa luovutuksena. Ennakkoratkaisupyynnössä KHO 2011:10 EU-tuomioistuimelle viitattiin ETA-sopimukseen nähden hyväksytyyn sijoittautumisvapauden rajoitukseen EY-tuomioistuimen 19.11. 2009 antamassa tuomiossa asiassa C-540/07, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Italian tasavalta*, ja EU-tuomioistuimen 28.10.2010 antamassa tuomiossa asiassa C-72/09, *Établissements Rimbaud SA vastaan Directeur général des impôts ja Directeur des services fiscaux d'Aix-en-Provence*, sekä vastaavasti EY-tuomioistuimen 23.10.2008 antamassa tuomiossa asiassa C-157/07, *Finanzamt für Körperschaften III in Berlin vastaan Krankenhaus Ruhesitz am Wannsee-Seniorenheimstatt GmbH*, ks. Isenbaert 2010: 596–598. Lisäksi KHO viittasi ennakkoratkaisupyynnössään ETA-sopimuksen ja EY:n perustamis-sopimuksen yhteneväisiin tulkintoihin EY-tuomioistuimen 23.9.2003 antamassa tuomiossa asiassa C-452/01, *Margarethe Ospelt ja Schlössle Weissenberg Familienstiftung*, ja 1.4.2004 antamassa tuomiossa asiassa C-286/02, *Bellio F.lli Srl vastaan Prefettura di Treviso*. Ks. myös Urpilainen 2012: 248. Tuomiossaan 19.7.2012 asiassa C-48/11, *Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö vastaan A Oy*, EU-tuomioistuin katsoi, että ETA-sopimuksen osapuolena olevan kolmannen valtion alueelle sijoittuneen yhtiön kanssa tehtävää osakevaihtoa tulee kohdella veroneutraalisti, mikäli viranomaisten välinen tietojenvaihto on toteutettu tehokkaasti, jonka arvioiminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä, ks. Juusela & Parkkola 2012b: 570–571; ks. myös Helminen, Marjaana 2011c: 106–108; de Villavicencio 2013a: 2 ss.; 2013b: 62 ss.

⁵¹⁸ KHO 2012:93, ks. Penttilä 2012g: 150–151.

tukea koskevista oikeustapauksista ovat liittyneet kysymykseen, voidaanko tietyt tytäryhtiölle suoritettut tai kohdistetut erät lukea emoyhtiön tulon hankkimisesta johtuvaksi menoksi tai menetykseksi.

Vähennyskelpoisten menojen esimerkkiluetteloon sisällytettiin jo lakia säädettäessä vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintamenot, käyttöomaisuuden hankintamenot eräin poikkeuksin, elinkeinotoiminnassa käytetyn maa- ja vesialueen sekä huonetilan vuokrat, elinkeinotoiminnassa työskennelleiden henkilöiden palkat ym. eräin rajoituksin, ilmoittelusta, asiakaslehdistä ja -julkaisuista, tavanomaisista mainoslahjoista, mainostilaisuuksista ym. johtuneet menot. Mainittujen menojen vähennyskelpoisuus vaikuttaa melko luontevalta ilman erityistä säännöstäkin pl. esimerkiksi käyttöomaisuuden hankintamenoon tai palkkoihin ym. sisältyneet eräät poikkeukset.⁵¹⁹

Lisäksi vähennyskelpoisten menojen luetteloon sisällytettiin siinä vieläkin olevat liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menot ja liiketoimintaa harjoittamaan perustetun yhteisön sekä liikkeen perustamisesta ja uudelleen järjestämisestä ynnä muusta sellaisesta johtuneet menot. Vähennyskelpoisiin menoihin sisällytettiin myös liikkeen toimialaan sekä toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden kohtuulliset edustusmenot. Nykyisin vähennyskelpoiseksi on säädetty 50 % edustusmenojen määrästä. Samoin säädettiin vähennyskelpoiksi työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut. Lisäksi tuolloin kotimaisten vakuutusyhtiöiden ym. lakisääteiset siirrot korvaus- ja vakuutusmaksurahastoihin yms. maksetut määrät sekä säästöpankkien ja liikepankkien lakisääteiset sekä osuuskassojen laki- tai sääntömääräiset suoritukset vakuutusrahastoilleen. Viimeksi mainitut vakuutusyhtiöiden sekä rahalaitosten suoritukset olivat puolestaan saajalleen veronalaista tuloa.⁵²⁰

Nykyisin voimassa oleva EVL 8 §:n 1 momentin 1 kohta säätää vähennyskelpoiseksi menoksi vaihto-omaisuuden ja sijoitusomaisuuden hankintamenot alkuperäisen säännöksen mukaisesti⁵²¹. EVL 10 § mukaisesti vaihto-omaisuutta

⁵¹⁹ Ks. HE 172/1967 vp: 7–8; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 75 ss.

⁵²⁰ Ks. HE 172/1967 vp: 8–9; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 92 ss.

⁵²¹ Voimassa olevan EVL 14 §:n 1 momentin mukaan vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden hankintamenoksi luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden muuttuneiden menojen määrä. Lisäksi hankintamenoon luetaan KPL 4 luvun 5 §:n tai 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot. Alkuperäinen säännös ei sisältänyt kiinteiden menojen eikä korkomenojen lukemista hankintamenoon. Lisäksi alkuperäisessä säännöksessä käytettiin nimitystä välittömät menot. Kiinteiden menojen lukeminen hankintahintaan lisättiin 14 §:ään ensimmäisen kerran L:lla 1539/1992, jolloin EKPL 13 §:n 2 momentin mukaisesti hankintamenoon kirjatut kiinteät menot tulivat

ovat säännöksessä mainitun mukaisesti elinkeinotoiminnassa sellaisenaan tai jalostettuna luovutettavaksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmis- teet ja muut hyödykkeet ja elinkeinotoiminnassa kulutettaviksi tarkoitetut poltto- ja voiteluaineet sekä muut tarvikkeet ⁵²².

Sijoitusomaisuutta ovat EVL 11 §:n mukaan raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten varojen sijoittamiseksi tai sijoitusten turvaamiseksi hankkimat arvopaperit, kiinteistöt ja muu sellainen omaisuus, saamia lukuunottamatta ⁵²³. Lisäksi mainittuun kohtaan on lisätty L:lla 1001/1997 säännös vakuutuslaitosten sijoitus- omaisuuden arvonorotuksen ⁵²⁴ lukemisesta vähennyskelpoiseksi menoksi ⁵²⁵. Mainittujen vaihto-omaisuuden ja sijoitusomaisuuden hankintamenojen lukemi- sella vähennyskelpoiseksi menoksi on merkitystä luovutettaessa kyseisiä omai-

vähennyskelpoiseksi, ks. HE 203/1992 vp: 20–21; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 246–247. Korkomenojen lukeminen hankintamenoon ei ollut EKPL:n mukaan mahdollista. Ks. myös Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 168–169; KILA 1993a. Kirjanpito- lainsäädännön muuttumisen johdosta lainkohtaa muutettiin seuraavan kerran L:lla 511/1998, jolloin vähennyskelpoiseksi menoiksi säädettiin myös KPL 4 luvun 5 §:n nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa kirjatut kiinteät menot ja korkomenot, ks. Andersson & Ikkala 2000: 221 ss. HE 71/1998 vp: 2; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 392–394, 397–399; KILA 2000a; Myrsky & Linnakangas 2006: 92–96. Nykyisen muotonsa lain 14 §:n 1 momentti sai lainmuutoksella 1077/2008, jolloin kansainvälisten tilinpäätösstandardien huomioiminen hankintameno määrittämisessä lisättiin mainittuun säännökseen, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 308 ss.; HE 176/2008 vp: 42; KILA 2006a; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 10:31–32..

⁵²² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 276–280; HE 172/1967 vp: 10; Myrsky & Linnakangas 2006: 86–90. Vaihto-omaisuuden tulkinnasta ks. aikaisemmin mainitut oikeus- tapaukset KHO 1970 II 528, KHO 1973 II 521, KHO 24.8.1976 T 2981, KHO 1977 II 519, KHO 1978 II 518, KHO 1984 II 529; osakkeet ym. vaihto-omaisuutena ks. KHO 1984 II 524, KHO 1985 II 523, KHO 1986 II 511, KHO 3.12.1986 T 4983, KHO 3.12.1986 T 4985, KHO 1987 B 522, KHO 1987 B 527, KHO 1990 B 511, KHO 28.6.1991 T 2277, KHO 5.7.1995 T 2805.

⁵²³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 280–283; HE 172/1967 vp: 10; Myrsky & Linnakangas 2006: 119–120; Tikka 2005b: 11–12; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 11:7–8.

⁵²⁴ L:lla 1001/1997 lisättiin EVL 5 §:ään uusi 6 kohta kotimaisten vakuutusyhtiöiden, keski- näisten vahinkovakuutusyhdistysten, avustuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten kirjanpidossaan tekemä arvonorotus. Samalla muutettiin lain 8 §:n 1 kohta siten, että mainitut 5 §:n 6 kohdassa tarkoitetut arvonorotukset ovat vastaavasti vähennys- kelpoisia verotuksessa. Ks. HE 142/1977 vp: 2; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 101. Nykyiseen muotoonsa EVL 5 §:n 6 kohta muutettiin L:lla 1160/2002, jolloin veronalaisiksi elinkeinotuloiksi säädettiin vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen ja muiden niihin rinnastettavien vakuutuslaitosten sekä eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonorotus, ks. HE 84/2002 vp: 8. Viittaus lain 5 §:n 6 kohtaan jäi ennalleen.

⁵²⁵ Vakuutuslaitosten sijoitusomaisuuden arvonorotus on EVL 5 §:n 6 kohdan mukaan säädetty veronalaiseksi tuloksi, jolloin se on myös vastaavasti säädetty vähennyskelpoiseksi hankinta- menoksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 208.

suuseriä, jolloin näistä saaduista myyntihhinnoista on vähennettävissä niiden hankinnasta aiheutuneet vähennyskelpoiset menot.

Käyttöomaisuutta ovat EVL 12 §:n mukaan elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitettut maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kalustot ja muut esineet, patentit ja muut erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet sekä soran- ja hiekanottoaikat, kaivokset, kivilouhokset, turvesuot ja muut sellaiset hyödykkeet. Maa-alue, arvopaperit ja muut sellaiset hyödykkeet ovat kulumatonta käyttöomaisuutta.⁵²⁶ Käyttöomaisuuden hankintamenot luetaan vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintamenoja vastaavasti EVL 8 §:n 2 kohdan mukaisesti vähennyskelpoisiin menoihin⁵²⁷. Käyttöomaisuuden hankintamenon vähennysoikeuden ulkopuolelle on rajoitettu EVL 6 b §:n mukaisesti verovapaasti luovutettavien käyttöomaisuusosakkeiden hankintameno⁵²⁸. Myös alkuperäiseen säännökseen sisältyi eräitä maa-alueen, arvopaperin tai muun kulumattoman käyttöomaisuuden hankintamenon vähentämiseen liittyviä rajoituksia, jotka poistettiin lopullisesti laista vuoden 1993 verouudistuksen yhteydessä⁵²⁹. Käyttöomaisuuden tulkinnasta on aikaisemmin todetun mukaisesti runsaasti oikeuskäytäntöä⁵³⁰. Merkityksellisin EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähen-

---

⁵²⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 284–290; Mattila 2011: 74–78; Myrsky & Linnakangas 2006: 90–91. EKPL 12 §:n 3 momentin mukaan käyttöomaisuutta olivat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena, ks. HE 120/1972 vp: 7; Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 107–109. Ks. myös Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1984: 126. KPL 4 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan käyttöomaisuutta olivat KPL 3 §:ssä tarkoitettuihin tuloa jatkuvasti useana tilikautena tuottaviin pysyviin vastaaviin kuuluvat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, ks. Ahti, Koivikko, Tuominen, Vesanen, Ylipiha, Kaukinen & Perälä 2000: 133–137; HE 173/1997 vp: 20; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 379–383. KPL 4 luvun 4 §:n 1 momentti kumottiin vuonna 2004 annetulla L:lla 1304/2004, jolloin KPL:sta poistettiin käyttö-omaisuuden määritelmä kirjanpidossa useampana kuin yhtenä tilikautena tuloa tuottavaksi tarkoitettujen hyödykkeiden ollessa nimikkeeltään pysyviä vastaavia, ks. HE 126/2004 vp: 40; Leppiniemi 2006: 139–140; Leppiniemi & Leppiniemi 2006: 83.

⁵²⁷ Hankintamenosta ks. edellä vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintamenon yhteydessä todettu.

⁵²⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 175 ss. Ks. myös KHO 2013:68, jossa A Oyj:n tekemän julkisen ostotarjouksen ja tähän liittyvän osakeannin järjestämismenoja ei katsottu käyttöomaisuuteen kirjattujen norjalaisen C ASA:n hankintamenoon kuuluvaksi vaan vähennyskelpoiseksi vuosikuluksi.

⁵²⁹ Ks. HE 116/1985 vp: 2 (L 1038/1985); HE 110/1988 vp: 13 (L 1248/1988); HE 25/1989 vp: 2–3 (L 661/1989); HE 203/1992 vp: 6 (L 1539/1992).

⁵³⁰ Ks. KHO 18.6.1975 T 2566, KHO 1979 II 546, KHO 1982 II 514, KHO 1985 II 524, KHO 1987 B 514, KHO 1987 B 534, KHO 1991 B 509, KHO 1991 B 510, KHO 15.10.1991 T 3615, KVL 7/1971. Kulumattomasta käyttöomaisuudesta ks. KHO 1972 II 528, KHO 2.5.1989 T 1396, KHO 1993 B 506, KHO 2003:43.

nyskelvottoman konsernituen kannalta on käyttöomaisuuteen luettavia osakkeita koskeva oikeuskäytäntö⁵³¹.

Mikäli hyödykkeen hankkimiseen on saatu avustusta julkiselta yhdyskunnalta tai joku muu on elinkeinotoiminnassaan osallistunut hyödykkeen hankintaan, ei näitä eriä lueta vähennyskelpoiseen hankintamenuun kuuluviksi. Kyseinen avustus vähennetään omaisuuden kirjanpidollisesta ja verotuksessa vähennyskelpoisesta hankintamenusta, jolloin tämä tuloutuu epäsuorasti tulevaisuudessa pienenevien poistojen kautta.⁵³² Edellä mainitut vaihto-omaisuuden, sijoitusomaisuuden ja käyttöomaisuuden vähennyskelpoiset hankintamenu jaksotetaan kuluksi EVL III

⁵³¹ Osakkeet käyttöomaisuutena ks. KHO 1971 II 541, KHO 13.9.1971 T 3558, KHO 1972 II 501, KHO 1.10.1974 T 3679, KHO 5.10.1976 T 3677, KHO 6.3.1980 T 1301a, KHO 1986 II 510, KHO 1990 B 515, KHO 11.1.1993 T 43, KHO 2.2.1993 T 351, KHO 2005:74, KVL 246/1995, KVL 11/2005.

⁵³² Ks. HE 172/1967 vp: 7, jonka mukaan mainittua avustusta ei pidettäisi saajan veronalaisena tulona. Ks. myös Andersson 1969b: 43; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 209; Myrsky & Linnakangas 2006: 132. Esim. koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenusta tehdään poistot yhtenä eränä menojäännöksestä, jonka suuruus nykyisin L:lla 473/1998 tehdyn muutoksen jälkeen saa olla enintään 25 % menojäännöksestä, ks. HE 27/1998 vp: 2. Alkuperäisen säännöksen mukaan menojäännöspoiston enimmäismäärä oli 30 %. EVL 3 luku, §:t 30–45 a, sisältää myös muita säännöksiä käyttöomaisuuden hankintamenu jaksottamisesta poistoina kuluksi. KPL 5 luvun 5 §:n mukaisesti pysyviin vastaaviin kuuluvan aineellisen omaisuuden hankintamenu aktivoidaan ja kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi, ks. Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 177 ss.; HE 173/1997 vp: 22–23; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 457 ss.; Leppiniemi 2006a: 167–168; Leppiniemi & Kisanlahti 2013: 9:42–45. Ks. KILA 1644/2001, jonka mukaan pysyviin vastaaviin kuuluvista yhtiömuotoisen maatalan omistamien eläinten hankintamenu tuli aktivoida ja hankintamenu poistaa vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisina poistoina. Ks. myös EKPL:n osalta KILA 1993b ja KPL:n osalta KILA 1999; KILA 2007. Mainitut poistot voivat tilanteesta riippuen joko ylittää taikka alittaa EVL:n mukaisesti hyväksyttävien poistojen maksimimäärän. KPL:ssa ei nykyisin enää lainmuutoksen 1304/2004 jälkeen käytetä EKPL:kin käytössä ollutta nimitystä käyttöomaisuus vaan EVL:n tarkoittama käyttöomaisuus kuuluu käytännössä KPL:n mukaiseen pysyvien vastaavien ryhmään. KPL 5 luvun 12 §:n mukaan on edellä olevasta johtuen mahdollista kirjata myös suunnitelman ylittäviä poistoja, jos siihen on erityisiä syitä, ks. Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 206–207; HE 173/1997 vp: 25; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 485–486; Leppilähti 2010: 9:55–56. Tällainen syy on EVL 54 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan verovelvollinen ei saa vähentää poistoina tarkoitettuna kuluina enempää kuin mitä hän on verovuonna ja aikaisemmin kirjanpidossaan vähentänyt, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 704–707; HE 172/1967 vp: 27; HE 173/1997 vp: 25; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 311–313; Myrsky & Linnakangas 2006: 203–206; Rätty 1998b: 123–124; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 4:2–3. KPL 5 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan ammatinharjoittaja, sellainen verovelvollinen, jonka toiminta perustuu kiinteistön hallintaan, yhdistys ja muu vastaava yhteisö sekä säätiö saa poistaa pysyvien vastaavan hankintamenu niiden vaikutusaikana ilman ennalta laadittua suunnitelmaa, ks. kuitenkin KILA 1713/2003, KILA 1830/2008 ja KILA 2005 kohta 3.3, joiden mukaan OYL:n alaisten ns. tavallisten kiinteistöosakeyhtiöiden tulee kirjanpidossaan tehdä mainitut poistot ennalta laaditun suunnitelman mukaan, ks. myös Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 207–210.

osaan sisältyvien jaksottamissääntöjen mukaisesti. Vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintamenon jaksottamisesta on säännökset III osaan sisältyvän 2 luvun 28–29 §:ssä ja käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottamista koskevat säännökset ovat 3 luvun 30–45 a §:ssä.

EVL:ia säädettäessä todettiin HE:ssä⁵³³, että verotuskäytännössä oli vallinnut jonkin verran epäselvyyttä siitä, saavatko liikeyritykset vähentää tutkimustoiminnasta aiheutuneet kustannukset veronalaisesta tulostaan. Sen johdosta, että tutkimustoiminnan menojen vähennysoikeudella on liikeyritysten toimintaa elvyttävä vaikutus katsottiin, että kaikki tutkimustoiminnasta johtuneet menot tuli nimenomaisesti säätää vähennyskelpoisiksi. Tällöin tutkimustoimintana olisi pidettävä mm. tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseen tähtäävää selvittely-, suunnittelu- ynnä muuta sellaista työtä. HE:n mukaisesti myös koneiden, tuotteiden ym. sellaisten hyödykkeiden kehittämiseksi suoritetun suunnittelutyön kustannukset olisi katsottava tutkimuskustannuksiksi. Liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävästä tutkimustoiminnasta aiheutuneiden kustannusten vähentäminen oli HE:n mukaan jo huomioitu vuonna 1966 verolakeihin otetuilla tai otettavilla säännöksillä. Ennen EVL:n säätämistä oli oikeuskäytännössä otettu kantaa tutkimusmenojen vähennyskelpoisuudesta verotuksessa⁵³⁴.

Liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menot ovat EVL 8 §:n 6 kohdan mukaisesti elinkeinoverotuksessa vähennyskelpoisia menoja. Säännös on pysynyt muuttumattomana lain säätämisestä lukien.⁵³⁵ EVL 25 §:n mukaisesti kyseiset vähennyskelpoiset menot jaksotetaan pysyvään käyttöön tarkoitettua rakennusta tai rakennelmaa tai näiden osia lukuunottamatta kuluksi joko sinä verovuotena, jonka aikana niiden suoritusvelvollisuus on syntynyt tai

---

⁵³³ Ks. HE 172/1967 vp: 8.

⁵³⁴ Oikeuskäytännöstä ennen EVL:n säätämistä ks. KHO 1968 II 550 verovuodelta 1964, jossa juurikassokeriteollisuutta harjoittavan yhtiön peruspääomansijoitus yhtiön yhdessä eräiden muiden juurikassokeriteollisuutta harjoittavien yhtiöiden kanssa perustamalle sokeri-juurikkaan viljelyä koskevaa tutkimus- ja koetoimintaa ym. harjoittavalle säätiölle katsottiin yhtiön liiketoiminnassa välttämättömäksi vähennyskelpoiseksi tutkimusmenoksi, ks. Ryyänen 2005a: 644. Paperitehdasyhtiö sai verovuodelta 1961 vähentää atomien energian käyttömahdollisuuksia lämmön ja voiman kehittämiseen teollisuus-, kaukolämmitys- ja muita samanlaatuisia laitoksia varten perustetun kahdeksanneksen osakekannasta omistamansa A Oy:n tappiosta osuutenaan suorittamansa avustuksen ratkaisussa KHO 1970 II 539, ks. Ryyänen 2005a: 644–645. Ennakkotiedossa KVL 251/1967 yhtiöt A Oy ja B Oy saivat tutkimustoiminnasta aiheutuvina kustannuksina vähentää maan metsävarojen hyväksikäyttöä edistävää tutkimustoimintaa varten perustamansa tutkimusyhtiön E. V. Oy:n omakustannusperiaatteella toimivan koepaperitehtaan hakemuksessa tarkoitettua kustannukset.

⁵³⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 232–234; HE 172/1967 vp: 8; Ryyänen 2005a: 643–645; Tikka 1972a: X/1; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:37–38.

verovelvollisen vaatiessa kahden tai useamman verovuoden aikana poistoina⁵³⁶. Tutkimusmenojen vähennyskelpoisuudesta on EVL:n voimassaoloaikana syntynyt runsaasti oikeuskäytäntöä sekä menojen vähennyskelpoisuuden että vähennyskeltvottomuuden osalta. Vähennyskelpoisuutta käsittelevät oikeustapaukset liittyvät mm. tutkimustoimintaan lahjoitettujen varojen, raaka-aineiden etsintää koskevien menoerien tai esim. yhtiön liiketoimintaan läheisesti liittyvän tutkimustoimintaa harjoittavan säätiön peruspääoman sijoituksia koskevien erien hyväksymistä vähennyskelpoisiksi menoiksi⁵³⁷. Vähennyskeltvottomiksi eriksi on katsottu mm. erilaiset yhtiöiden merkkipäiviin liittyvät yleisempää tutkimustamts. koskevat lahjoitukset⁵³⁸.

⁵³⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 427–428; HE 172/1967 vp: 15; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:37. Vuonna 2004 L:lla 1304/2004 muutetun KPL 5 luvun 8 §:n 1 momentin mukaisesti tutkimusmenot kirjataan tilikauden kuluksi, ks. HE 126/2004 vp: 21–22. Aikaisemmin ne oli mahdollista aktivoida KPL 11 §:n perusteella ja poistaa suunnitelman mukaan enintään viiden vuoden kuluessa tai erityisestä syystä 20 vuoden kuluessa, ks. HE 173/1997 vp: 24–25. Kehittämismenot saadaan 8 §:n 2 momentin mukaisesti aktivoida erityistä varovaisuutta noudattaen ja ne on poistettava suunnitelman mukaan enintään viiden vuoden kuluessa tai erityisestä syystä 20 vuoden kuluessa, ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 195–198; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 476–480; Tuominen 1998: 30–32. Kehittämismenojen aktivointiedellytyksistä päätti aikaisemmin KTM, ks. KTMp kehittämismenojen aktivoimisesta taaseeseen 25.1.1998/50. Nykyisin voimassa olevista aktivointiedellytyksistä on päättänyt TEM, ks. TEM A kehittämismenojen aktivoinnista 19.12.2008/1066. EOYL 12 luvun L:lla 1337/1997 lisätyn 1 a –kohdan mukaan voitonjakoa rajoitti ennen lainkohdan kumoamista taaseeseen aktivoituja tutkimusmenoja ja muita kuin KPL 5 luvun 8 §:ssä tarkoitettuja kehittämismenoja vastaava määrä, ks. Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2002: 885; af Schultén 2004: 317–318; Ahti, Koivikko, Tuominen, Vesanen, Ylipiha, Perälä & Kaukinen 2000: 133.

⁵³⁷ Ratkaisussa KHO 16.8.1974 T 2985 verovuodelta 1970 graafista teollisuutta harjoittava yhtiö sai vähentää graafisessa tutkimuslaitoksessa ym. suoritettavaa tutkimustyötä harjoittavalle ja koulutusapurahoja pääasiassa sanotun yhtiön palveluksessa oleville myöntävälle säätiölle lahjoittamansa 5.000 mk:n määrän EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena menona. Ennakkoratkaisussa KHO 1984 II 536 (= KHO 2.8.1984 T 3176) suomalainen öljyalan yritys sai verotuksessaan vähentää Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön öljynetsinnästä johtuvat maksamansa menot liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menoina, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 233; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 147; Mehtonen 2001b: 129; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:5, 8:38; Ranta-Lassila 2000c: 366, 373. Ennakkotiedossa KHO 26.2.1993 T 581 hakijayhtiö sai vähentää tytäryhtiölleen tämän tutkimustoiminnasta aiheutuneiden kulujen johdosta antamansa tuen tutkimustoiminnan menoina tytäryhtiön tutkimustoiminnan liittyessä läheisesti hakijayhtiön liiketoimintaan. Ennakkotietoa on selostettu tarkemmin oikeuskäytännön mukaista konsernitukea käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.5. Yhtiön toimialansa mukaisen toiminnan edistämiseksi Suomessa perustaman säätiön peruspääomaksi sijoitettu summa oli yhtiön vähennyskelpoinen meno ennakkotiedossa KVL 383/1974. Näin myös vastaavasti ennakkotiedossa KVL 622/1988. Ennakkotiedossa KVL 345/1983 hyväksyttiin hakemuksessa esitetyt investointimenot tutkimustoiminnan menoiksi.

⁵³⁸ Vähennyskelpoiseksi menoksi ei hyväksytty yhtiön 100-vuotispäivänsä johdosta perustettavaksi suunnittelevalle yhtiön henkilökunnan ja näiden perheenjäsenten ammattiin liittyvää opintotoimintaa tai muuta sivistyksellistä ja aatteellista harrastustoimintaa ym. toteuttavalle yleishyödylliselle säätiölle suorittamaa 1.000.000 mk:n suuruista peruspääomaa ennako-

Myös 8 §:n 7 kohta on pysynyt muuttumattomana lain voimassaolon ajan. Kyseisen säännöksen mukaan liiketoimintaa harjoittamaan perustetun yhteisön sekä liikkeen perustamisesta ja uudelleen järjestämisestä ynnä muusta sellaisesta johtuneet menot ovat elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoisia. HE:n mukaisesti oikeushenkilön perustamisesta, rekisteröimisestä yms. toimista aiheutuneita menoja ei ennen EVL:n säätämistä oltu oikeuskäytännössä katsottu vähennyskelpoisiksi menoiksi TOL 27 §:n säännöksistä johtuen⁵³⁹. Samoin oli asian laita uuden liikkeen perustamisen ja toimivan liikkeen laajentamisen kohdalla. Liikkeen perustamisesta tai uudelleen järjestämisestä johtuneet menot ovat varsin selkeästi tulon hankkimisesta johtuneita menoja.⁵⁴⁰

Vuonna 2002 lisättiin 8 §:ään L:lla 1160/2002 uusi 2 a kohta⁵⁴¹, jonka mukaan luottolaitostoinnasta annetun lainsäädännön⁵⁴² nojalla kuluiksi kirjatut saamistodistusten, arvopaperien ja johdannaisopimusten arvonalenemiset ovat elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoisia. Lainkohtaa ajantasaistettiin

---

tiedossa KHO 1972 II 505 vuodelle 1972, ks. Ryyänen 2005a: 645. Ennakkotiedossa KHO 1977 II 530 vuosille 1976–1977 katsottiin, ettei vuoriteollisuutta harjoittavan A Oy:n 10.000 mk:n vuotuinen kannatusmaksu Vuorimies ry:lle alan opettajien ja opiskelijoiden tutkimusta, opetusta ja opiskelua varten perustettuun matka-apurahastoon ollut EVL 7 §:n mukaan vähennyskelpoinen meno, ks. Ryyänen 2005a: 645. Ennakkotiedossa KHO 1981 II 522 vuodelle 1980 ahtausliikettä ja laivanselvitysliikettä harjoittavat yhtiöt eivät saaneet vähentää perustajansa nimeä kantavalle suomalaisen taloudellisen ja henkisen sivistyksen kehitystä tukevalle säätiölle maksamia määriä, ks. Ryyänen 2005a: 645. Ennakkotiedossa KVL 626/1977 ei hyväksytty 20 vuotta täyttävän yhtiön suomalaiselle taiteilijalle tai tiedemiehelle kansallisen kulttuurimme hyväksi tehdystä poikkeuksellisen ansiokkaasta työstä lahjoittamaa kunniapalkintoa verotuksessa vähennettäväksi. Ennakkotiedossa KVL 579/1986 ei myönnetty lupaa vähentää hakijayhtiön yliopistolle lahjoittamaa 1,5 miljoonaa mk:aa EVL 7 §:n mukaisena menona, vaan tämä oli mahdollista vähentää 150.000 mk:n osalta EETVL:n mukaisesti, ks. Ryyänen 2005a: 645. Näin vastaavasti ennakkotiedossa KVL 143/1994.

⁵³⁹ Ks. HE 172/1967 vp: 8. TOL 27 §:n 3 kohdan mukaisesti tulon hankkimisesta johtuneina kustannuksina ei pidetty, mitä verovelvollinen on sijoittanut uudisrakennuksiin, uudisviljelyksiin tai perusparannuksiin taikka liikkeen laajentamiseen tai muuhun sellaiseen.

⁵⁴⁰ Ks. Andersson 1968: 98; 1983a: 126; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 234–237; HE 172/1967 vp: 8; Kilpi 1969b: 116; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:36. Vuonna 2004 L:lla 1304/2004 muutetun KPL 5 luvun 7 §:n mukaisesti menot yrityksen perustamisesta kirjataan tilikauden kuluksi, ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 194–195; HE 126/2004 vp: 21. Tätä ennen menot yrityksen perustamisesta saatiin 7 §:n mukaan aktivoida erityistä varovaisuutta noudattaen siten, että aktivoidut perustamismenot oli poistettava enintään viiden vuoden kuluessa suunnitelman mukaan, ks. Alhola, Koivikko, Rätty & Tuominen 1999: 130–131; HE 173/1997 vp: 23; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 474–475; Rätty 1998a: 76. EOYL 12 luvun L:lla 145/1997 muutetun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan osakeyhtiön voitonjakoa rajoitti taseeseen aktivoituja perustamismenoja vastaava määrä, ks. Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 885; af Schultén 2004: 317; Ahti, Koivikko, Tuominen, Vesänen, Ylipiha, Perälä & Kaukinen 2000: 133.

⁵⁴¹ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 181–182; HE 84/2002 vp: 8.

⁵⁴² Laki luottolaitostoinnasta 30.12.1993/1607.

vuonna 2007 L:lla 147/2007 luottolaitostoiminnasta annetun uuden lain⁵⁴³ johdosta⁵⁴⁴. Vuonna 2008 tehdyn lainmuutoksen 1077/2008 jälkeen EVL 8 §:n 1 momentin 2 a, 2 b ja 2 c kohdissa säädettiin rahoitusvälineiden realisoitumaton arvonaleneminen verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Kohdan 2 a mukaisesti vähennyskelpoisia menoja ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä KPL 5 luvun 2 a §:n⁵⁴⁵ tai 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien⁵⁴⁶ nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut. Kohdassa 2 b säädetään vähennyskelpoiksi luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun luottolaitoksen ym. tulosvaikutteisesti luottolaitostoiminnasta annetun lain 151 §:n tai KPL 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut. Kohdan 2 c mukaan vähennyskelpoisia ovat vakuutus- ja eläkelaitoksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvälineistä vakuutus- ja eläkelaitoksia koskevan lainsäädännön⁵⁴⁷ nojalla tuloslaskelmaan kuluksi merkityt arvonlaskut.⁵⁴⁸ KPL 8 luvun 5 §:n perusteella muun lainsäädännön kirjanpitoon liittyvät säännökset tulevat myös kirjanpidossa noudatettaviksi esimerkiksi edellä mainitun muun lainsäädännön määräysten osalta⁵⁴⁹.

Edellä mainitut vähennyskelpoiksi menoiksi säädetyt realisoitumattomat arvonlaskut liittyvät edellä aikaisemmin käsiteltyihin EVL 5 §:n mukaisten vastaavien realisoitumattomien arvonnousujen lukemiseen veronalaiseksi tuloksi. Kyseiset realisoitumattomat arvonlaskut kuten myös vastaavasti realisoitumattomat arvonnousut ovat poikkeus EVL:n periaatteesta, jonka mukaan realisoitumattomia arvonnousuja tai vastaavasti arvonlaskuja ei oteta huomioon veronalaista tuloa laskettaessa.

Edellä mainittujen erien lisäksi on menojen vähennyskelpoisuudesta säädetty myös muiden erien osalta, jotka eivät ole merkityksellisiä käsillä olevan tutkimuksen kannalta. Kysymyksessä on ollut mm. muusta lainsäädännöstä johtuneet lisäykset tai muutokset EVL 8 §:ään. Osa säädetyistä vähennyksistä olisivat lisäksi vähennyskelpoisia ilman toteutettua sääntelyä.⁵⁵⁰ Eräänä viimei-

⁵⁴³ Laki luottolaitostoiminnasta 9.2.2007/121.

⁵⁴⁴ Ks. HE 21/2006 vp: 75.

⁵⁴⁵ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 166–168; HE 126/2004 vp: 20.

⁵⁴⁶ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 299–300; HE 126/2004 vp: 7–10, 26.

⁵⁴⁷ Vakuutusyhtiölaki 521/2008.

⁵⁴⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 211; HE 176/2008 vp: 24–26, 41–42.

⁵⁴⁹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 574–577.

⁵⁵⁰ Kyseisiä menoeriä ovat mm. ydinenergialain 990/1987 mukainen jätehuoltomaksu, henkilöstörahastolain 814/1989 mukaiset voittopalkkioerät, kiinteistövero, metsän kasvatukseen

simmistä muutoksesta voidaan mainita yleisradioveron säätäminen vähennyskelpoiseksi⁵⁵¹.

Vähennyskelpoisia menetyksiä käsittelevä EVL 17 § on sisällöltään varsin niukka. Alkuperäisen säännöksen mukaan mainittiin esimerkkeinä vähennyskelpoisista menetyksistä kaksi kohtaa näiden määrän ollessa nykyisin kolme. Alkuperäisen säännöksen mukaan vähennyskelpoisia menetyksiä olivat 1 kohdan mukaan rahoitusomaisuuteen kohdistuvasta kavalluksesta, varkaudesta tai muusta rikoksesta johtuneet menetykset⁵⁵². Rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset säädettiin vähennyskelpoisiksi menetyksiksi saman §:n 2 kohdassa⁵⁵³.

Vuonna 1992 EVL 17 §:n 2 kohtaa muutettiin siten, että vähennyskelpoisia olivat myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset⁵⁵⁴. Vuonna 2004 muutettiin edellä mainittua 2 kohtaa

liittyvät vähennykset, vakuutusyhtiölain 521/2008 tarkoittamat sijoitusomaisuuden arvonalaskut ym., työperäinen osinko ym. Ks. näistä esim. Andersson; Ikkala & Penttilä 2009: 254, 255–259; 259–261.

⁵⁵¹ Ks. Linnakangas 2012b: 358.

⁵⁵² Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 148–149. Vähennyskelpoiseksi olisi katsottava myös asiakkaan rahalaitoksen haltuun jättämään omaisuuteen tai talletukseen kohdistuneesta rikoksesta rahalaitokselle aiheutunut menetys, ks. HE 172/1967 vp: 10. Sillä seikalla, johtuuko menetys elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevan tai ulkopuolisen tekemästä rikoksesta, ei ole merkitystä. Ratkaisussa KHO 22.10.1973 T 4154 yhtiöllä oli oikeus vähentää veronalaisista tuloistaan yhtiön palveluksessa olleen henkilön kavalluksesta aiheutunut menetys. Osakkaiden tekemät kavallukset saatetaan kuitenkin katsoa joissain tapauksissa peiteltyksi osingonjaoksi. Ks. Andersson & Ikkala 2000: 251; Lehtonen 1984: 174–175; Myrsky & Linnakangas 2003: 105; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 11:6. Oikeuskäytännössä ennen EVL:ia ei varkauden, kassanhoitajan rikollisen menettelyn, konttorinjohtajan kavalluksen, kassanhoitajan kavalluksen, yhtiön varojen kavalluksen, myymälänhoitajan kavalluksen tai yhtiön asiamiehen tilivajausten johdosta syntyneiden saatavien vähentämistä verotettavasta tulosta hyväksytty ratkaisussa KHO 1925 II 2314, KHO 1926 I 36, KHO 1929 II 918, KHO 1931 II 1149, KHO 1932 II 1008, KHO 1933 II 2952, KHO 1933 II 2958, KHO 1958 II 143 ja KHO 1959 II 147.

⁵⁵³ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 149. Ratkaisussa KHO 14.9.1982 T 4092 vero- vuodelta 1979 katsottiin laina, jonka yhtiö oli rakennusyhteenliittymän osakkaana muiden osakkaiden tavoin antanut yhteenliittymälle tämän Irakiin urakoiman sortuneen sillan uudelleen rakentamisen rahoittamiseen, lopullisesti menetetyksi Irakin valtiota vastaan 8 vuotta vireillä olleen edelleen keskeneräisen välimesoikeudenkäynnin sekä Irakin valtion esittämien vastavaatimusten perusteella. Rakennusyhteenliittymällä ei ollut omia varoja lainojen katteeksi ja yhtiön KHT-tilintarkastaja katsoi hankkimiensa selvitysten perusteella mainitun saatavan yhtymältä arvottomaksi. Ks. myös konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.6 selostetut oikeustapaukset KHO 18.4.1985 T 1452, KHO 10.12.1985 T 5701, KVL 245/1970, KVL 40/1985, KVL 363/1991 ja KVL 273/1992.

⁵⁵⁴ Ks. HE 203/1992 vp: 21 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 266–267. EVL:ia vuonna 1992 uudistettaessa luovuttiin verotuksessa kaavamaisesta luottotappiovarauksesta, jonka arvostuspohjaan oli voitu lukea myös varmat saamiset ja tilalle tuli mahdollisuus lukea myyntisaamisten arvonaleneminen verotuksessa vähennyskelpoiseksi

siten, että myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset olivat vähennyskelpoisia samassa yhteydessä 16 §:ssä säädettyin poikkeuksin. Tältä osin lainkohdassa viitataan samassa yhteydessä EVL 16 §:ään lisättyyn uuteen 7 kohtaan, jossa säädetään lainkohdassa tarkoitettuihin osakeyhtiöihin kohdistuviin muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetysten ja arvonalenemisien vähennyskeltvottomuudesta sekä tutkimuskohteena olevan konsernituen sekä muun vastaavan osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen vähennyskeltvottomuudesta. Kysymykseen tulevat tällöin rahoitusomaisuuden arvonalentumisen vähennyskelpoisuuteen liittyvät lainkohdassa tarkoitettut rajoitukset.⁵⁵⁵

Vuonna 2008 lisättiin 17 §:än esimerkkiluetteloon uusi 3 kohta, jossa vähennyskelpoiseksi menetykseksi katsottiin vakuutus- ja eläkelaitosten vakuutusmaksusaamisista näitä koskevan lainsäädännön nojalla tuloslaskelmaan kuluiksi merkityt arvonalennustappiot sekä muiden saamisten lopullisiksi todetut arvonalenemiset. Samalla kyseisiltä verovelvollisilta poistettiin aikaisemmin voimassa ollut mahdollisuus EVL 46 §:n mukaisen luottotappiovarauksen tekemiseen.⁵⁵⁶ Samalla viittaus EVL 16 §:n 7 kohtaan poistettiin 2 kohdasta ja kyseinen viittaus lisättiin 17 §:n johtolauseeseen, jolloin tämä määräys ulotettiin koskemaan periaatteessa kaikkia EVL 17 §:n tarkoittamia menetyksiä⁵⁵⁷.

EVL:n suppean esimerkkiluettelon lisäksi muutkin menetykset, esimerkiksi yritystoimintaan liittynyt takaustappio voi olla elinkeinotoiminnassa vähennyskelpoinen. Pääsäännön mukaisesti menetys on EVL:n 22 §:n 2 momentin nojalla sen verovuoden kulua, jonka aikana se on todettu. Menetyksen toteamisella tarkoitetaan tämän tosiasiallista havaitsemista. Tällöin menetyksen lukeminen kuluiksi ei aina toteudu samana ajankohtana, esimerkiksi samana tilikautena, kuin milloin menetys on tosiasiallisesti tapahtunut. Menetyksen perustuessa takaustappioon, ottaa verovelvollinen tällöin vastatakseen takaamastaan velasta, jolloin kyseinen tappio yleensä voidaan katsoa todetuksi.⁵⁵⁸

---

eräksi, ks. HE 203/1992 vp: 10–11 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 266–267; Myrsky & Linnakangas 2003: 105; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 11:3–5. Ks. myös konsenitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.6 selostettu oikeustapa KVL 72/1993.

⁵⁵⁵ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 354–355; HE 92/2004 vp: 64 (L 717/2004).

⁵⁵⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 357; HE 176/2008 vp: 12–13, 43, 46 (L 1077/2008).

⁵⁵⁷ Ks. HE 176/2008 vp: 43 (L 1077/2008).

⁵⁵⁸ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 253, 293–295. Ks. ratkaisu KHO 1979 II 536, jossa yhtiö A sai vähentää tytäryhtiönsä B:n 80 %:sti omistaman ja tappiollisuuden johdosta myydyin C:n lainoista vastatakauksen perusteella maksetun määrän. Kyseistä oikeustapausta on selostettu

2.6.7 Oikaisu- ja voitonjakoerät

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseksi vähennyskelpoiseksi konsernitueksi on eräissä tapauksessa katsottu tytäryhtiölle annetut alennukset tältä olevista myyntisaamisista. Kysymyksessä on tällöin ollut tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne, jonka johdosta esim. myyntihintoja on eri perusteiden hyvitetty tytäryhtiön toiminnan turvaamiseksi.⁵⁵⁹

EVL 18 §:ssä säädetään vähennyskelpoisiksi eräitä oikaisu- ja voitonjakoeriä, jotka eivät ole tuotannontekijöiden hankinnasta johtuneita menoja⁵⁶⁰. Nykyisin lain 18 §:ään sisältyy 5 eri kohtaa alkuperäisen säännöksen sisältäessä 4 kohtaa. Alkuperäiseen säännökseen sisältyneen edelleen muuttumattomana voimassa oleva 1 momentin 1 kohdan mukaan vähennyskelpoisia ovat vuosi- ja vaihtoalennukset, osto- ja myyntihyvitykset ynnä muut sellaiset oikaisuerät. Kysymyksessä on tällöin verovelvollisen myöntämät alennukset suoritteiden myyntihinnoista sekä muut oikaisuerät. Käytännössä kysymyksessä on tällöin pääsääntöisesti EVL 5 §:n 1 kohdan mukaisten vaihto-omaisuudesta saatujen luovutushintojen oikaisu⁵⁶¹, jotka KPL:n mukaan kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä vähennetään verovelvollisen liikevaihdosta. Kyseiset myyntihintojen oikaisu kuuluivat säännösteknisesti luontevammin EVL 5 §:n yhteyteen luovutushintoja vähentävinä erinä.

EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisiin vähennyskelpoisiin eriin luetaan myös osuuskunnan osto- ja myyntien taikka niihin rinnastettavien suoritusperusteella jakama ylijäämänpalautus kokonaisuudessaan⁵⁶². Ylijäämänpalautus

---

tarkemmin tukia, avustuksia sekä takauksia vähennyskelpoisena konsernituekana käsittelevässä alaluvussa 4.3.3.5.

⁵⁵⁹ Ks. konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.4 selostetut oikeustapaukset KHO 1985 II 531 ja KHO 30.7.1999 T 1925.

⁵⁶⁰ Ks. HE 172/1967 vp: 11.

⁵⁶¹ KPL 4 luvun 1 §:n mukaisesti ”Liikevaihtoon luetaan kirjanpitovelvollisen varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetyt alennukset sekä ...”, ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 123; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 373–374; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 11:5.

⁵⁶² Ks. Andersson 1969b: 45–46; Andersson & Ikkala 2000: 255–258; HE 172/1967 vp: 11; Kukkonen & Walden 2009: 39; Mannio 2004: 135 ss.; Myrsky 2003: 38; Myrsky & Linnakangas 2003: 96; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:30; VeVM 1/1968 vp – HE 172/1967 vp: 5; Voipio 1979: 94–97. Ennakkoratkaisussa KVL 39/2005 katsottiin osuuskunnan jäsenasiakkailleen näiden käyttämien palvelujen mukaisesti palauttama ylijäämä EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi ylijäämänpalautukseksi. Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä on hyväksytty ylijäämänpalautuksena suoritettu hinnanoikaisu verotuksessa vähennyskelpoisena tilanteessa, jossa palvelut tuotti osuuskunnan täysin omistama tytäryhtiö, ks. RÅ 1999 ref. 29 ja tästä Eriksson 2000: 20 ss.; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg

määräytyy verovelvollisen voiton perusteella. Ylijäämänpalautus koskee edellä olevan mukaisesti vain osuuskuntia. Kysymyksessä on eräs voitonjaon muoto, joka on säädetty elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoiseksi ⁵⁶³. Taloudellisessa mielessä tarkasteltuna kysymyksessä on kuitenkin hinnan-oikaisuerä osuuskunnan jäsenten osalta ⁵⁶⁴. Ylijäämänpalautuksen perusteena ovat ostot sekä myynnit, jolloin myös muiden kuin osuuskunnan jäsenten ostojen perusteella muodostuvan ylijäämän palautus on osuuskunnan verotuksessa vähennyskelpoinen. ⁵⁶⁵

2005: 339; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 406; Mannio 2004: 141–142; Rabe & Bojs 2004: 269.

⁵⁶³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 361; HE 172/1967 vp: 11; Mannio 2004: 136; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:49. HE:ssä vähennyskelpoiseksi esitetty ostoihin, myynteihin taikka niihin rinnastettaviin suorituksiin perustuva ylijäämänpalautus ei ollut sidottu ainoastaan osuuskuntiin, lisäksi HE:n perustelujen mukaan ylijäämänpalautuksena olisi pidettävä mm. palveluelinkeinon palveluksien perusteella antamia ylijäämänpalautuksia, ks. HE 172/1967 vp: 11, 34. Lakiesityksen käsittelyn yhteydessä tehdyn esityksen perusteella ylijäämänpalautukset säädettiin koskemaan osuuskuntien jakamia ylijäämänpalautuksia kokonaisuudessaan, ks. VeVM 1/1968 vp – HE 172/1967 vp: 5, ks. myös Voipio 1979: 94–97. Ennen EVL:ia voimassa olleen TOL 28 § 3 kohdan mukaan verovelvollisella oli oikeus vähentää tuloistaan mm. verovuonna suorittamansa ylijäämänpalautukset. Säädetäessä TOL:ia lausuttiin HE:ssä, että luonnollisiin liiketoiminnasta johtuviin kustannuksiin voidaan rinnastaa myös ne ylijäämänpalautukset, joita osuuskunnat suorittavat jäsenilleen ja eräissä tapauksissa osuuskuntaan kuulumattomillekin asiakkailleen, ks. HE 77/1943 vp: 7. Oikeuskirjallisuudessa katsottiin tuolloin, että kysymykseen voisi tulla vain se osa ylijäämänpalautuksesta, joka johtuisi osuuskunnan ja sen jäsenen välisestä kaupasta. Ks. Kilpi 1962d: 256–257, jonka mukaan ylijäämän palautus ei voi olla suurempi kuin voitto, jonka yritys on saanut kysymyksessä olevista kauppoista. Ks. myös Rekola 1947: 269, jonka mukaan jäsenen ostosten ylimenevä osa palautuksesta ei ole luonteeltaan ostoksesta perityn tai myynnistä maksetun hinnan oikaisemista vaan toisten asiakkaiden liiketoiminnasta syntyneen voiton jakamisesta. Ratkaisussa KHO 1955 II 429 katsottiin, ettei suoritusta muille kuin osuuskunnan jäsenille voitu pitää TOL 28 § 3 kohdan tarkoittamana ylijäämänpalautuksena. Ratkaisussa KHO 1957 II 306 katsottiin, että osuuskunnan jäseniltään perimän pienemmän määrän kuin muilta ei aiheuttanut lisäystä osuuskunnan verotettavaan tulokseen. Ratkaisussa KHO 1959 II 538 hyväksyttiin verotettavasta tulosta vähennettäväksi ylijäämänpalautukset kokonaisuudessaan.

⁵⁶⁴ Ks. Jussila 2007: 178 ss.; Mannio 2004: 136, 138; Mähönen & Villa 2006c: 116 ss.

⁵⁶⁵ Ks. Mannio 2004: 137, jossa mainitun mukaan osuusliikkeiden jäsenuskollisuus oli lain säätämisen aikaan ilmeisen vahva ja vieraskaupan ja siitä syntyneen voiton osuus suhteellisen pieni. Myöhemmin yleistyneet eri kaupparyhmien erikoistarjouskampanjat ovat vähentäneet jäsenuskollisuutta ja lisänneet asiakkaiden liikkuvuutta, jolloin vieraskaupan synnyttämän voiton osuus on ilmeisesti lisääntynyt myös kulutusosuuskunnissa. Mainittu veroetu on sekä osuuskunnalle että sen jäsenelle sitä suurempi, mitä suurempi vieraskaupan osuus kokonaisliikevaihdosta on ja jota etua lisäksi lisää se, jos ei-jäseniltä peritty hinta on korkeampi kuin jäseniltä, ks. Mannio 2004: 138. Ks. myös Voipio 1979: 97, jossa esitetyn mukaan kyseinen veroetu olisi kohtuullinen niissä tapauksissa, joissa osuuskunta on lähinnä jäsentensä palvelija, mutta ainakin periaatteellisesti kohtuuton kun osuuskunta osallistuu normaaliin kilpailuun kenen tahansa asiakkaan voittamiseksi.

Ylijäämänpalautuksena ei voida kuitenkaan pitää jäsenen tavaroista tai palveluksista suorittamaa määrää suurempaa summaa⁵⁶⁶. Mikäli osuuskunnan ja sen jäsenen kesken ei tapahdu ostoja tai myyntejä tai niihin rinnastettavia suorituksia, ei EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettavaa ylijäämänpalautusta synny ollenkaan⁵⁶⁷. Ylijäämänpalautuksen vähennyskelpoisuus koskee yksinomaan osuuskuntia. Sen soveltamisalaa ei voida tulkinnallakaan laajentaa muihin yhteisöihin.⁵⁶⁸

Elinkeinotoiminnasta johtuneen velan korko säädetään 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan vähennyskelpoiseksi. Alkuperäisen säännöksen mukaan koron vähennyskelpoisuutta oli rajoitettu tuolloin voimassa olleessa kunnallisverotuksessa kiinnitettyjen velkojen kohdalla. Kyseinen rajoitus poistettiin laista vuonna 1983, jonka jälkeen mainitut korot olivat pääsääntöisesti rajoituksetta vähennyskelpoisia⁵⁶⁹. OYL 12 luvun 1 §:n mukaisesti yhtiön elinkeinotoimintaa varten otetulle pääomalainalle⁵⁷⁰ maksettu korko on myös elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoinen⁵⁷¹. Myös osittain tai kokonaan yrityksen voitosta riippuva korko on korvausta vieraasta pääomasta samalla tavoin kuin kiinteä korko⁵⁷². Tällöin voisi tulla kysymykseen periaatteessa myös tilanne, jossa emoyhteisön tytäryhtiölleen antaman lainan korko voisi käytännössä olla sama kuin korottoman lainan. Korottomia lainoja annettuna konsernitukea käsitellään jäljempänä konsernitukea käsittelevässä 4 luvussa alaluvussa 4.3.3.3.

Syntyneessä oikeuskäytännössä on vähennyskelpoiseksi koroksi verotuksessa katsottu myös osakeyhtiön osakeannin yhteydessä ennen eräpäivää suoritetuille maksuille tai osuuskunnan osuuspääomaa korotettaessa ennen eräpäivää maksetuille osuus- ja liittymismaksuille hyvitetty korko⁵⁷³. Vähennyskeltottomasta

⁵⁶⁶ KHO 11.8.1999 T 1955.

⁵⁶⁷ Ks. VeroH 2006b kohta 4.1.

⁵⁶⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 361. Oikeuskäytännöstä ks. KHO 1970 II 551.

⁵⁶⁹ Ks. HE 251/1982 vp: 1–2, 6 (L 71/1983); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 200–204.

⁵⁷⁰ Pääomalainalle asetettavien edellytysten mukaan sekä pääoma että korko saadaan maksaa vain rajoitetuin ehdoin ja näiden maksamisesta ei saa antaa vakuutta..

⁵⁷¹ Ks. Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 9:2–3; VeroH 1997a: kohta 1.2. Oikeuskäytännöstä ks. myös KHO 29.9.1995 T 3933.

⁵⁷² Ks. Andersson 1969b: 45; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 366; HE 172/1967 vp: 12; Järvenoja 1992: 233–234; 1999: 71–73; Myrsky & Linnakangas 2003: 107; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 9:1–2.

⁵⁷³ Ratkaisussa KHO 1977 II 527 osakeannissa ennen määräpäivää suoritetuille maksuille hyvitetty korko oli verotuksessa vähennyskelpoinen meno, ks. Kilpi 1984: 255. Samoin ratkaisussa KHO 19.8.1980 T 3717 pankki sai vähentää osakeannin yhteydessä suorittamansa korkohyvityksen veronalaisista tuloistaan, ks. Kilpi 1981: 7. Vastaavasti osuuskunta sai vähentää ennen määräpäivää maksetuille osuus- ja liittymismaksuille hyvittämänsä ajankulumisen perusteella koroksi nimittämänsä hyvityksen verotettavasta tulostaan ratkaisussa

korosta voidaan mainita verotukseen liittyvistä sanktioista johtuvien korkojen vähennyskeltottomuus⁵⁷⁴. Tämän lisäksi oikeuskäytännössä on otettu kantaa erilaisiin tulkintakysymyksiin korkojen hyväksymisestä vähennyskelpoiseksi menoksi verotuksessa tai kyseisen vähennysoikeuden epäämisestä. Korkojen vähennysoikeus on hyväksytty mm. ns. nollakorkolainan ja nimellisarvon ja merkintähinnan jaksotettuna erotuksena sekä obligaatiolainan emissiotappion jaksotuksena. Lisäksi oikeustapaukset koskevat ulkomaiselle emoyhtiölle maksettujen korkojen vähennyskelpoisuutta jne.⁵⁷⁵

KHO 1975 II 520, ks. Kilpi 1984: 255. Toisaalta ratkaisussa KHO 1974 II 543 (= KHO 6.5.1974 T 1941) osakeannin yhteydessä ennen määräpäivää maksetulle merkintähinnalle ajan kulumisen perusteella tietyn prosentin mukaan maksettu hyvitys ei ollut osakkeenmerkitsijän veronalaista tuloa, ks. Kilpi 1975b: 153; 1981: 7; 1984: 255. Samoin myös ratkaisussa KHO 19.8.1980 T 3713, ks. Kilpi 1981: 7.

⁵⁷⁴ VerL 83 §:ssä tarkoitettu viivästyskorkea vastaava korko ei ollut viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain 10 §:n mukaan elinkeinoverotuksessa vähennyskelpoinen meno ennakkotiedossa KHO 1993 B 503, päätöksen perusteluista ks. Linnakangas 1994: 342..

⁵⁷⁵ Ratkaisussa KHO 1986 II 518 yhtiön liikkeelle laskeman ns. nollakorkolainan nimellisarvon ja merkintähinnan välinen erotus oli yhtiön vähennyskelpoinen korkomeno, joka oli jaksotettava laina-aikana päättyvien tilikausien kuluksi. Ratkaisussa KHO 1.3.1999 T 330 yhtiön liikkeelle laskeman obligaatiolainan emissiotappiosta johtuva määrä oli tosiasiallisesti korkoon verrattavasta lainasta aiheutunut kustannuserä, joka oli jaksotettava laina-aikana päättyvien tilikausien kuluksi. Ratkaisussa KHO 13.3.1992 T 931 obligaatiolainan liikkees-
een laskemisesta suoritettua palkkiota ei ollut jaksotettava koronluonteisena eränä vaan se oli vähennettävä kertamenona sen verovuoden kuluna, jonka aikana sen suorittamisvelvollisuus oli syntynyt. Osuuskunnan eräin rajoituksin nostettaville jäsenrahastoon kertyneille varoille maksetut korot olivat EVL 18 §:n 2 kohdassa tarkoitettuja korkoja ratkaisussa KHO 1985 II 535. Suomalaisen tytäryhtiön ulkomaalaiselle emoyhtiölle maksetut korot olivat mm. pääomarakenteen perusteella vähennyskelpoisia ratkaisussa KHO 1983 II 515, ks. Immonen 2000: 443; 2002a: 469; Tuominen 1986: 38–39; Tuominen & Linnakangas 1995: 298. Samoin katsottiin korot ulkomaiselle emoyhtiölle yhtiön oman pääoman ja vieraan pääoman suhteen ym. seikkojen perusteella EETVL 52 §:n 2 momentin estämättä vähennyskelpoiseksi menoksi ratkaisussa KHO 19.2.1986 T 642, ks. Immonen 2000: 443–444; 2002a: 469–470; Linnakangas 1986a: 127; Tuominen 1986: 39. Näin vastaavasti lisäksi ratkaisussa KHO 1999:19 (= KHO 16.4.1999 T 862), ks. Andersson 2003b: 461; Immonen 2000: 442; 2002a: 468; Linnakangas, Immonen & Puronen 1999b: 51 ss. Ratkaisussa KHO 1989 B 507 insinööri-
toimisto B Oy:n koko osakekannan sekä pankkilainalla että osakkaiden antamalla lainalla ostanutta A Oy:tä oli pidettävä liiketoimintaa harjoittavana yhtiönä siitä verovuodesta alkaen, jona B Oy:n fuusioituminen A Oy:öön toteutuisi jolloin A Oy:llä oli oikeus vähentää liiketoimintaansa kohdistuvan velan korot kokonaisuudessaan. Ennakkotiedon KHO 1987 B 519 (= KHO 29.9.1987 T 4003) mukaan kommandiittiyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle korotta yhtiön lainaksi ottaman ja edelleen toisen vastuunalaisen yhtiömiehen osuuden ostamista varten lainaamalle pääomalle maksamat korot eivät olleet yhtiön elinkeino-
toiminnasta johtuneen velan korkoja, mutta yhtiöllä oli kuitenkin oikeus vähentää tuloistaan velan korkoja väliaikaisesti L:lla 1985/999 muutetun KorkoRajL:n 2 §:n mukaan enintään 10.000 mk verovelvollisella ollessa mainitun lain 2 §:n mukaan oikeus vähentää elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen korot, ks. Heiniö 1987: 120; Kilpi 1988a: 190; Linnakangas 1987b: 105. Vrt. KHO 9.10.1996 T 3160 verovuosilta 1987–1988 ja 1990, jossa yksityisottojen rahoittamiseksi otetun lainan korot katsottiin liittyvän kommandiittiyhtiön harjoittamaan liiketoimintaan, ks. Andersson 1997: 55; Linnakangas 1997: 217–220. Ratkaisussa KHO 1978 II 540 yhden suvun hallussa ollut holdingyhtiö sai vähentää

Säännös 18 §:n 1 momentin 3 kohdassa velasta tai saamisesta aiheutuneista indeksi- tai kurssitappioista sekä velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavien instrumenttien arvonlaskujen vähennyskelpoisuudesta muutettiin nykyiseen muotoonsa vuonna 2008. Alkuperäisen säännöksen mukaan vähennyskelpoista oli elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot ⁵⁷⁶. Vuonna 1992 vähennyskelpoisuutta laajennettiin siten, että vähennyskelpoiseksi säädettiin elinkeinotoiminnasta johtuneen velan lisäksi myös saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot ⁵⁷⁷. Vuoden 2008 lainmuutoksella vähennyskelpoiseksi säädettiin myös velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavan termiinisopimuksen tai vastaavan suojausinstrumentin arvonlaskut ⁵⁷⁸.

Sen lisäksi, että korkojen vähennyskelpoisuutta on rajoitettu EVL 18 §:n 2 momentin mukaisesti yksityisen liikkeen tai ammatin tai elinkeinoyhtymän osalta eräissä tapauksissa ⁵⁷⁹ on korkojen vähennysoikeutta myös muutoin rajoitettu vuoden 2012 loppupuolella annetulla L:lla 983/2012. EVL:iin lisätyn uuden 18 a §:n mukaisesti korkomenojen vähennysoikeutta rajoitettiin siten, että ne ovat vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne ovat korkotulojen suuruiset. Korkotuloja suuremmat korkomenot (nettokorkomenot) ovat vähennyskelpoisia, jos ne ovat verovuonna enintään 500.000 €.

Mikäli nettokorkomenot ylittävät verovuonna edellä mainitun määrän, ne eivät ole vähennyskelpoisia, mikäli ne ylittävät 30 % EVL 3 §:ssä tarkoitettusta elinkeinotoiminnan tuloksesta, johon lisätään korkomenot, verotuksessa vähentämättömät poistot, rahoitusomaisuuden menetykset ja arvomuutokset,

---

kokonaisuudessaan sen velan korot, jonka se oli ottanut hankkiakseen toiselta suvulta loput osakkeet yhtiöstä, jonka se jo puoliksi omisti. Eräpäivättömän joukkovelkakirjalainan, joka liikkeellelaskijalla oli oikeus lunastaa takaisin tietyn ajan kuluttua, markkinaehtoinen kiinteä vuosikorko jonka maksamista liikkeellelaskijalla oli oikeus siirtää, katsottiin EVL 18 § 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi vähennyskelpoiseksi koroksi suorittamisvuodeltaan ennakkoratkaisussa KVL 57/2009, ks. Penttilä 2010h: 114. Ks. myös mm. suojaamistarkoituksessa tehdyn korkotermiinin ja koronvaihtosopimukseen liittyvien korkojen jaksottamisesta niitä koskevalle ajanjaksolle Keinonen 1995a: 176.

⁵⁷⁶ Ks. HE 172/1967 vp: 12; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 158.

⁵⁷⁷ Ks. HE 203/1992 vp: 12, 21 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 277–278. Elinkeinotoiminnasta johtuneesta saamisesta aiheutuneiden indeksi- ja kurssitappioiden lisääminen vähennyskelpoisiin eriin ei merkinnyt vähennysoikeuden laajentamista, sillä saamiin kohdistuvat kurssitappiot oli myös tätä ennen katsottu vähennyskelpoiksi lain yleisperiaatteiden mukaisesti, ks. HE 203/1992 vp: 21. Aikaisemmassa oikeuskäytännössä KHO 1920 II 200 ruflan kurssin johdosta aiheutunutta lopullista tappiota vuodelta 1917 ei hyväksytty verotettavasta tulosta vähennettäväksi.

⁵⁷⁸ Ks. HE 176/2008 vp: 43; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 369.

⁵⁷⁹ Negatiivisen oman pääoman johdosta säädetty rajoitus, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 370–372.

KonsAvL:n mukainen konserniavustus ja josta on vähennetty annettu konserniavustus. Lisäksi edellytyksenä on, että 30 %:n rajan ylittävien nettokorkomenojen määrä on enintään yhtä suuri kuin etuyhteydessä olevien velkasuhteen osapuolten väliset nettokorkomenot. Mikäli osa korkomenoista jäisi rajoitusten johdosta verovuonna vähentämättä, voidaan nämä vähentää seuraavien verovuosien tuloista kunkin verovuoden vähennyskelpoisten korkomenojen rajoissa. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2014 toimitettavassa verotuksessa.⁵⁸⁰

VM:n 20.12.2011 asettama elinkeinoverotuksen uudistamista selvittänyt asiantuntijatyöryhmä esittää kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossaan, että edellä mainittu kohdennettu korkorajoitus ulotettaisiin myös TVL:n mukaan verotettavaan tulolähteeseen nykyisen EVL:n mukaisen tulolähteen lisäksi. Asiantuntijatyöryhmä viittaa toisaalta esityksessään tulolähdejaon poistamiseen siten, että osakeyhtiöiden kaikkea tulonhankkimistoimintaa tulisi verottaa yhtenä kokonaisuutena yhtenäisin perustein EVL:n mukaan.⁵⁸¹ Tällöin korkojen vähennysten kohdistamisesta poistuisivat ainakin ne kohdistamisongelmat, joita nykyisestä tulolähdejaosta mahdollisesti voi aiheutua.

2.6.8 *Vähennyskeltottomat menot*

EVL:ia säädettäessä sisällytettiin lain 16 §:ään kolmikohtainen luettelo menoista, joita ei pidetty tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneina menoina. Mainittu luettelo ei kuitenkaan ollut täydellinen⁵⁸². Lain 16 §:n luettelo vähennyskeltottomista menoista ei kuitenkaan ollut täydellinen. Meno, jota ei voida pitää tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvana menona tai menetyksenä, ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen riippumatta siitä, esiintyykö se mainitussa luettelossa vai ei.⁵⁸³ Sen sijaan vähennyskeltottomaksi voidaan säätää menoja, jotka ilman nimenomaista vähennyskieltoa olisivat luettavissa vähennyskelpoisiin menoihin kuuluviksi. Myöhempi lainsäädäntö jäljempänä esitetyn mukaisesti on lisännyt erilaisia yksityiskohtaisia määräyksiä siitä, mitä

---

⁵⁸⁰ Ks. Aalto & Viilo 2013: 278 ss.; HE 146/2012 vp: 21–24; Malmgrén 2013: 10–15; Penttilä & Nieminen 2013: 237 ss.

⁵⁸¹ Ks. VM 16/2013: 54, 60–61.

⁵⁸² Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 147.

⁵⁸³ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 147. Meno voi myös luonteensa puolesta olla sellainen, joka ei ole katsottavissa vähennyskelpoiseksi menoksi. Ks. KHO 31.3.1998 T 544, jossa belgialaisessa tytäryhtiössä työskentelevän suomalaisen henkilökunnan työeläkemaksut eivät olleet vähennettävissä emoyhtiön verotuksessa ja KHO 30.7.1999 T 1925, jossa tytäryhtiölle maksettua suoritteisiin perustumatonta tukea ei hyväksytty vähennyskelpoiseksi menoksi.

menoja ei pidetä lain mukaan vähennyskelpoisina menoina. Käsillä olevan tutkimuksen kannalta olennaisin säännös koskee erikseen käsiteltävää EVL 16 §:n 7 kohdan mukaista vähennyskelvotonta konsernitukea.

Verovapaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ovat EVL 16 §:n 2 kohdan perusteella vähennyskelvottomia menoja⁵⁸⁴. Mikäli kyseiset menot ylittävät verovapaan tulon määrän, katsotaan ylimenevä osa menoista kuitenkin verotuksessa vähennyskelpoiseksi⁵⁸⁵. Säännös on pysynyt muuttumattomana EVL:n säätämisestä lukien.

Vähennyskelvottomien menojen luettelossa olivat alkuperäisen esimerkki-luettelon mukaisesti palautus- tai siirtokelpoiset liittymismaksut⁵⁸⁶. EVL 16 §:n 3 kohdan mukaan verovelvolliselle palautettavat sähkö-, tele-⁵⁸⁷, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoon liittymisestä tämän suorittamat maksut verovelvollisen luopuessa liittymismaksun tuottamasta edusta, ovat nykyisin vähennyskelvottomia menoja⁵⁸⁸. Aikaisemmin todetun mukaisesti eivät vastaavat sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- tai kaukolämpöverkkoa ylläpitävän yhteisön saamat suorittajalle palautettavat liittymismaksut ole saajan veronalaista tuloa. Ennen vuoden 2008 lainmuutosta liittymismaksujen vähennyskelvottomuus sekä verovapaus oli sidoksissa niiden palautus- tai siirtokelpoisuuteen.⁵⁸⁹ Verovelvollisen suorittamat siirtokelpoiset, mutta palautuskelvottomat liittymismaksut ovat puolestaan vähennyskelpoista menoa⁵⁹⁰. Kyseisten palautettavien liittymis-

⁵⁸⁴ HE:n mukaan verovapaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot eivät myöskään tuolloisen oikeuskäytännön mukaan olleet vähennyskelpoisia, ks. HE 172/1967 vp: 172–173 sekä oikeuskäytännöstä KHO 8.5.1967 T 2759 ja tästä Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 335.

⁵⁸⁵ HE:ssä ei erikseen perustella mainittujen menojen lukemista vähennyskelpoiseksi, ks. kuitenkin Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 145. Ks. myös KHO 2012:129, jossa A Oyj:llä oli oikeus vähentää verotuksessaan osakkeiden myyntiin liittyvät asiantuntija- ja tilintarkastuspalkkiot verovapaan luovutushinnan ylittävältä osalta, ks. Penttilä 2013b: 63–65.

⁵⁸⁶ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 143–147. HE:n perusteluissa mainitaan vähennyskelvottomina menoina myös oman pääoman korko sekä verovelvollisen ja hänen perheensä elantokustannukset, ks. HE 172/1967 vp: 12–13.

⁵⁸⁷ Alkuperäisessä säännöksessä ollut maininta puhelinverkosta korvattiin L:lla 130/1987 sanalla televerkko, jolloin alan tekninen kehitys tulkinnanvaraisuuden poistamiseksi huomioitiin laissa, ks. HE 232/1986 vp: 1. Ks. myös tätä ennen päätös KHO 1990 B 509.

⁵⁸⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 336–338; HE 176/2008 vp: 1, 42 (L 1077/2008); Kukkonen & Walden 2009: 182–183; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:9.

⁵⁸⁹ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 301; HE 172/1967 vp: 13. Vanhemmasta oikeuskäytännöstä ks. KHO 1967 II 547, jonka mukaan puhelinyhdistyksen liittymismaksu ei ollut TOL:n ja MKunA:n perusteella vähennyskelpoinen meno.

⁵⁹⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 337; HE 176/2008 vp: 1, 42 (L 1077/2008); Kukkonen & Walden 2009: 182.

maksujen on katsottu olevan pääomansijoituksia tai pääomansijoituksen luonteisia erinä⁵⁹¹, jonka johdosta niiden vähennyskelpoisuus ei voi olla perusteltua.

Sen johdosta, että liittymismaksun suorittamiseen liittyy yleensä pitkäaikaiset tulonodotukset, tulee liittymismaksu kuitenkin aktivoida kirjanpidossa. Mikäli liittymän voimassaoloaika on rajoittamaton ja sen arvon ei voida katsoa alenevan ajan kuluessa, voidaan siitä poistojen sijasta tehdä ainoastaan arvonalennuskirjauksia tarpeen vaatiessa. Jos liittymän voimassaoloaika on rajallinen tai sen arvonaleneminen on muuten ennakoitavissa, jaksotetaan se kirjanpidossa suunnitelman mukaan poistoina vaikutusaikanaan kuluksi. Liittymismaksun jaksottaminen verotuksessa noudattaa maksun vähentämistä kirjanpidossa.⁵⁹²

Osakeyhtiön omista osakkeista suorittama määrä vähennyskeltvottomana menona lisättiin EVL 16 §:ään uudeksi 9 kohdaksi vuonna 2008. Vastaavasti myöskään omien osakkeiden luovutuksesta saadut vastikkeet eivät ole EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan veronalaista tuloa tuolloin säädetyn mukaisesti.⁵⁹³ Edellä alaluvussa 2.6.7 käsitellyn EVL 18 §:n 3 momentin mukaisesti kuitenkin arvopaperimarkkinalain 3 §:ssä tarkoitettussa julkisessa kaupankäynnissä tai sitä vastaavassa julkisessa kaupankäynnissä muualla kuin Suomessa hankituista osakkeista suoritettu määrä tietyin rajoituksin katsotaan vähennyskelpoiseksi luovutettaessa mainittuja osakkeita edelleen työsuhteen perusteella. Listaamaton yhtiö ei kuitenkaan voi hankkia omia osakkeita edellä mainitulla tavalla, jonka johdosta ne eivät voi saada edellä mainittua vähennystä.

EVL 16 §:ään sisältyy myös eräitä muita vähennyskeltvottomaksi säädettyjä menoja. Näillä ei kuitenkaan ole merkitystä käsillä olevan tutkimuksen kannalta. Kysymyksessä on erilaiset yksittäiset menoerät, joiden ei katsota liittyvän tulon

⁵⁹¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 336–337, jossa mainitut erät katsottu pääomansijoituksiksi. Näin vastaavasti myös aikaisemmin palautettavien tai siirtokelpoisten erien osalta Andersson & Ikkala 2005: 301. Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:9 katsoo myös vastaavasti palautettavat liittymismaksut pääomansijoituksen luonteisiksi. Ks. lisäksi Kukkonen & Walden 2009: 182. Kilpi on aikaisemmin katsonut palautettavat ja siirrettävät liittymismaksut vieraaseen pääomaan kuuluviksi, ks. Kilpi 1973a: 202.

⁵⁹² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 337–338, 424–425; HE 176/2008 vp: 1, 42–43 (L 1077/2008); Mattila 2010: 471. Ratkaisussa KHO 1972 II 528 Asunto Oy:n siirrettävissä olevasta kaukolämpöliitynnästä suorittamaa liittymismaksua oli pidettävä yhtiön kulumattomana käyttöomaisuutena, jonka johdosta yhtiöllä ei ollut KKunA 55 §:n 1 kohdan mukaan, verrattuna EVL 16 §:n 3 kohtaan, oikeutta vähentää kyseistä hankintamenoa säännönmukaisin poistoin. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan liittymismaksujen vähennyskelpoisuus määräytyy maksun taloudellisen luonteen mukaan ja liittymismaksujen luonteen ja tilanteiden vaihteluiden johdosta ei ole yksiselitteisesti mahdollista todeta, minkä säännöksen perusteella liittymismaksu tulisi vähentää, ks VaVM 23/2008 vp – HE 176/2008 vp: 8.

⁵⁹³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 351; HE 176/2008 vp: 20, 43.

hankkimiseen tai sen säilyttämiseen. Kyse voi eräissä tapauksissa olla huomattavistakin vähennyskelvottomista eristä, joita ei niiden luonteen johdosta ole pidettävä vähennyskelpoisina menoina.⁵⁹⁴

2.6.9 Omistukseen perustuva vähennyskelvottomuus

2.6.9.1 Muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset

Vuoden 2004 yritys- ja pääomaverotusuudistuksessa säädettiin lain tarkoittamissa tapauksissa käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapauteen liittyen vähennyskelvottomaksi muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset. Mainittujen saamisten vähennyskelvottomuus koskee tilanteita, joissa esimerkiksi lainan antanut yhtiö omistaa vähintään 10 % lainan saaneen yhtiön osakkeista. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti vähennyskelvottomuuden aiheuttava vähintään 10 %:n omistusosuus syntyy silloin, kun verovelvollinen tai EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään 10 % lainan saaneen yhtiön osakepääomasta.⁵⁹⁵ Tällöin vähennysoikeus menetetään, vaikka lain tarkoittamalle konserniyhtiölle lainan antanut verovelvollinen ei omistaisi yhtään mainitun yhtiön osaketta.

Konsernitukea koskevassa aikaisemmassa oikeuskäytännössä on lainojen tai saamisten anteeksiannon muodossa annettu konsernituki hyväksytty verotuksessa vähennyskelpoisena menona. Kyseiset oikeustapaukset ovat käsitelleet sekä myyntisaamisia että myös muita saamisia. Mainittuja oikeustapauksia käsitellään tarkemmin jäljempänä konsernitukea käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.6.

Ongelmaksi vähennyskelvottoman saamisen menetyksessä tai arvonalenemisessä muodostuu tämän verotuksellinen kohtelu tällöin huonossa taloudellisessa asemassa olevassa velallisyhtiössä. Mikäli kysymyksessä on kotimainen osakeyhtiö, olisi saamisen anteeksianto velallisyhtiölle pääsääntöisesti veronalaista tuloa EVL 4 §:n yleissäännöksen mukaisesti⁵⁹⁶ ellei kyse ole oikeuskäytännön mukaisesta akordista. Lainan mahdollinen konvertointi omaksi pääomaksi tilanteessa, jossa lainan antanut yhtiö ei omista lainan saaneen yhtiön osakkeita, muodostaa lisäksi oman ongelmansa. Tähän liittyviä näkökohtia

⁵⁹⁴ Vähennyskelvottomuus koskee mm. eräitä perheenjäsenten palkkoja, arvopapereiden lainaamiseen liittyviä sijaisosinkoja ym., arvonomistamista maksettavaa leimaveroa, lahjuksia ja rangaitusluonteisia maksuseuraamuksia.

⁵⁹⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 344–345; HE 92/2004 vp: 64..

⁵⁹⁶ EVL 4 §:n mukaisesti veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot.

käsitellään tarkemmin vähennyskelvottomasta konsernituesta annettua säännöstä käsittelevässä 5 luvussa alaluvussa 5.7.4.

2.6.9.2 *Vähennyskelvoton konsernituki*

Yhdessä edellä mainitun muiden kuin myyntisaamisten menetysten ja arvonalenemisien sekä jäljempänä käsiteltävien muiden ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen vähennyskelvottomuuden kanssa säädettiin vuonna 2004 vähennyskelvottomaksi myös EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki. Kuten edellisessä alaluvussa käsitellyssä vähennyskelvottomuutta koskevassa säännöksessä, liittyy siinä mainittu suora tai epäsuora 10 %:n omistusosuus myös säädettyyn konsernituen vähennyskelvottomuuteen. Lisäksi säännös liittyy edellä mainittuun lain tarkoittamien käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapauteen.

Lain tarkoittamaa konsernitukea ei HE:ssä tai EVL:n muuttamisesta annetussa L:ssä 717/2004 erikseen määritelty. HE:ssä viitataan yleisesti eräisiin konsernitukea koskeviin oikeustapauksiin mainiten kuitenkin, ettei annetun tuen muodolla olisi väliä. Oikeuskäytännöstä tuodaan esille esimerkiksi hinnoittelu- ja muu tuki. HE:n mukaan säännös koskisi esimerkiksi lainan anteeksiantoa ja menetystä tai erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettua suoraa tukea. Viimeksi mainittu voidaan HE:n perusteluiden mukaan suorittaa esimerkiksi markkinointitukena toimintaansa aloittavalle tytäryhtiölle.⁵⁹⁷ HE:n perusteluiden mukaan tuen muodolla ei kuitenkaan olisi merkitystä⁵⁹⁸.

EVL 16 §:n 7 kohdan säännöksen perusteella konsernitueessa olisi kysymys ilman vastasuoritusta suoritusta menosta. Lain säännöksen mukaan vähennyskelvopoista ei olisi lainkohdassa tarkoitetuille yhtiöille annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot. Laissa tai HE:n perusteluissa ei ole määritelty myöskään vastasuoritusta. Aikaisemmissa konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa, jotka pääsääntöisesti ovat syntyneet yhtiöiden keskinäisen liiketoiminnan perusteella, on kysymys ollut joko suoraan tai välillisesti konsernituen antajana olleen yhtiön liiketoimintaan liittyvä toimenpide. Mainittuja oikeustapauksia on käsitelty jäljempänä luvussa 4. Lain tarkoittaman vastasuorituksen määrittely muodostaa osaltaan haasteellisen tehtävän osana tutkimusongelmaa.

---

⁵⁹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39; Mattila 2013: 129–130.

⁵⁹⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 64.

2.6.9.3 Muut ilman vastasuoritusta suoritettut menot

Vähennyskelvottomiksi säädettiin laissa tarkoitettujen käyttöomaisuusosakkeiden verovapauteen L:lla 717/2004 konsernitukeen viitaten myös muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot. HE:n perusteluissa mainittua säännöstä vähennyskiellosta perustellaan tarkoituksena estää käyttöomaisuusosakkeiden verovapaaseen luovutukseen liittyvän osakkeiden hankintamenon vähennyskelvottomuutta koskevan säännöksen kiertäminen siten, että konsernituen luonteiset, toisen yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi suoritettut erät eivät olisi vähennyskelpoisia⁵⁹⁹.

Mainitulla säännöksellä on HE:n perusteluiden mukaan tarkoituksena estää, ettei kyseinen kiertäminen olisi mahdollista maksamalla konsernitukea pääomaisijoituksen asemasta.⁶⁰⁰ Jäljempänä HE:ssä lausutaan, että konsernituen lisäksi vähennyskelvottomuus koskisi yleensäkin taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettuja menoja⁶⁰¹. HE:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään 16 §:ään liittyen⁶⁰² yhteisölle annettuna vähennyskelvottomana tukena esimerkiksi lainan anteeksianto tai menetys, erilaisten kustannusten kattamiseksi annettu suora tuki, josta esimerkkinä mainitaan markkinointituki toimintaansa aloittavalle yhtiölle. HE:ssä ei yksityiskohtaisissa perusteluissa tuoda esille, mitä muilla ilman vastasuoritusta suoritetuilla menoilla tarkoitetaan. Perusteluissa ainoastaan todetaan, ettei tuen muodolla olisi merkitystä vähennyskelvottomuuden kannalta.⁶⁰³

Perusteluissa ei edellä olevan mukaisesti oteta kantaa muiden kuin saamisten sekä konsernituen osalta näiden vähennyskelvottomuuteen. Muiden ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen osalta asia jää avoimeksi. Menojen tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti olla EVL 7 §:n mukaan vähennyskelpoisia, jolloin niiden tulisi liittyä elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen ja olla tästä johtuvia menoja tai menetyksiä. Ilman tätä edellytystä mainittu EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen säännös niiden vähennyskelpoisuuden rajoittamisesta olisi turha ja merkityksetön. Säännökseen liittyvää ongelmaa tarkastellaan erikseen jäljempänä vähennyskelvotonta konsernitukea käsittelevää säännöstä selvittelevässä luvussa 5 alaluvussa 5.2.

---

⁵⁹⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

⁶⁰⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

⁶⁰¹ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

⁶⁰² HE:ssä osa 16 §:n perusteluista on sijoitettu 18 §:n yhteyteen.

⁶⁰³ Ks. HE 92/2004 vp: 64.

2.6.10 Kokoavia näkökohtia

EVL:ia säädettäessä esitettiin tulon veronalaisuus laajaksi. Samoin myös menon vähennyskelpoisuus katsottiin tässä yhteydessä laajaksi. Lain 4 §:n mukaan veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. Mainittu veronalaista tuloa koskeva yleissäännös on pysynyt muuttumattomana koko lain voimassa olon ajan. Myös menoja ja menetyksiä koskeva lain 7 § on laissa edelleen alkuperäisessä muodossaan. EVL 7 §:n mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset.

EVL 5 §:ään sisällytettiin lakia säädettäessä esimerkinomainen luettelo eräistä tavallisista elinkeinotuloista. Mainitusta säännöksestä kävi myös ilmi tulokäsitteen laajennus aikaisempaan verolainsäädäntöön nähden. Veronalaisiksi tuloiksi säädettiin eräitä eriä, joita ei aikaisemmin oltu verotettu tai joita oli verotettu ainoastaan satunnaisen myyntivoiton verotusta koskevan silloisen säännöksen nojalla.⁶⁰⁴ Lakiin sisältyi sitä annettaessa myös 6 §:ssä säännös eristä, joita ei katsottu veronalaisiksi tuloiksi. EVL 7 §:ää täydentävään 8 §:ään sisältyi myös lakia annettaessa esimerkinomainen luettelo vähennyskelpoisista menoista ja menetyksistä. Lähtökohtana EVL 7 §:n säännökselle oli, että kaikki tulon hankkimis- tai säilyttämistarkoituksessa suoritettut tai tähän johtaneet menot olivat vähennyskelpoisia⁶⁰⁵.

Vähennyskelpoisia lakiehdotuksen mukaan olivat mm. menot, jotka eivät ole johtaneet tulon kertymiseen tai säilyttämiseen, jos ne vain on suoritettu todellisessa ja vakaassa tulon hankkimis- tai säilyttämistarkoituksessa. Myös välilliset eivätkä vain välittömät tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettut menot olivat vähennyskelpoisia. Laajaa vähennyskelpoisen menon käsitettä perusteltiin lakiehdotuksessa omaksutulla tulokäsitteellä.⁶⁰⁶ Vähennyskeltottomien menojen tuolloin lyhyt 3-kohtainen luettelo sisältyi lain 16 §:ään. EVL 18 §:ään sisältyi lisäksi 4-kohtainen luettelo sellaisista vähennyskelpoisista eristä, jotka eivät ole tuotannontekijöiden hankinnasta johtuneita menoja.

Sittemmin EVL:iin tehtyjen muutosten myötä on esimerkinomaista 5 §:n mukaista luetteloa veronalaisista tuloista muutettu useampaan kertaan siten, että 5-kohtaisesta veronalaisten tulojen esimerkkiluettelosta on muotoutunut tällä hetkellä 13-kohtainen osin tarkastikin yksilöity luettelo sisältäen mm. säädökset

---

⁶⁰⁴ Ks. HE 172/1967 vp: 5.

⁶⁰⁵ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

⁶⁰⁶ Ks. HE 172/1997 vp: 7.

eräiden realisoitumattomien tulojen lukemisesta veronalaiseksi tuloksi. Veronalaisia oikaisueriä käsittävä 5 a § on puolestaan 5–kohtainen. Lain 7 §:ää täydentävä 8 §:n mukainen esimerkinomainen luettelo vähennyskelpoisista menoista ja menetyksistä sisälsi alunperin 11 kohtaa. Nykyisin voimassa olevassa 8 §:ssä on 21 kohtaa sekä eräitä muita määräyksiä menojen ja menetysten vähennyskelpoisuudesta. EVL 6 §:n mukainen luettelo eristä, joita ei katsottu veronalaisiksi tuloiksi, oli lakia säädettäessä 5–kohtainen. EVL 8 §:n mukainen luettelo vähennyskelpoisista eristä, jotka eivät ole tuotantotehtäjäiden hankinnasta johtuneita menoja, on tällä hetkellä 5–kohtainen. Lisäksi 18 §:ään on sisällytetty muita säännöksiä vähennyskelpoisista menoista.

Tällä hetkellä voimassa oleva 6 § käsittää 6 kohtaa sekä lisäksi yksityiskohtaisia säännöksiä eräistä muista verosta vapaista tuloista. Lisäksi 6 §:ää täydentää 6 a § ja 6 b §, joissa säädetään erikseen osinkojen verovapaudesta sekä tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisten käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudesta tarkemmin säännellyissä tapauksissa. Vähennyskeltottomia menoja käsittelevä 16 § sisältää nykyisellään 9 kohtaa. Näistä merkityksellisin on tämän tutkimuksen kannalta vuonna 2004 EVL:iin sisällytetty 16 §:n 7 kohta, jossa säädetään lain tarkoittamissa tapauksissa vähennyskeltottomiksi muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset, laissa tarkoitetuille yhtiöille annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetut menot. Näiltä osin HE:n perustelut ovat edellä kuvatun mukaisesti osin sekä vaikeaselkoiset että epäselvät⁶⁰⁷.

Säädettäessä EVL:ia oli HE:n esityksen perusteella tavoitteena laki, joka sisälsi sekä laajan tulokäsitteen että laajan menokäsitteen. Lakiin sisällytettiin eräitä esimerkkejä eräistä tavallisista elinkeinotuloista sekä esimerkkejä vähennyskelpoisista menoista. Lainmuutosten myötä määrittelyt 5 §:n mukaisista veronalaisista tuloista sekä 8 §:n mukaisista vähennyskelpoisista menoista ja menetyksistä ovat muuttuneet osin varsin yksityiskohtaisiksi sääntelyiksi. Näiden alkuperäinen luonne esitettyinä esimerkkeinä on näin muuttunut yksityiskohtaiseksi sääntelyksi. Samoin sekä verosta vapaat erät tai vähennyskeltottomat menot ovat muutosten seurauksena saaneet osin varsin yksilöidyn luonteen. Tämän seurauksena laissa toteutetut yksityiskohtaiset määrittelyt ovat paikoin myös vaikeaselkoisia tai hankalasti hahmoteltavia.

---

⁶⁰⁷ Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 344, jossa katsotaan HE:n linjaukset konsernituen vähennyskeltottomuudesta melko sekaviksi, ks. HE 92/2004 vp: 39.

Esimerkkinä edellä mainituista mutkikkaasti määritellystä vähennyskelvottomasta menosta on tutkimuskohteena oleva EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki ja sen omistusosuuteen perustuva vähennyskelvottomuus. Konsernituen vähennyskelvottomuus on laissa kuvattu toisaalta viittaamalla lain 6 b §:n 7 momentin mukaiseen konserniyhtiöiden määritelmään, joka on osin sidoksissa OYL:n mukaiseen konsernin määritelmään, joka puolestaan perustuu KPL:n tarkoittamaan määräämisvaltaan. Lakia vuonna 2004 tältä osin muutettaessa oli voimassa EOYL. Tämä korvattiin vuonna 2006 nykyisin voimassa olevalla OYL:lla, jonka jälkeen myös EVL 6 b §:n 7 momentin viittaus muutettiin vastaavasti. KPL:n määräämisvallan käsitettä on puolestaan täydennetty lainmuutoksella vuonna 2004 EVL:iin lisättyjen 6 b §:n 7 momentin ja 16 §:n 7 kohdan jälkeen.

2.7 Tappiontasaus

Mikäli tulolähteen verovuoden tulos on tappiollinen, on tämä vähennettävissä myöhempien vuosien mahdollisesti voitollisista tuloksista. Aikaisemmin vähennettiin tappiot sekä valtion- että kunnallisverotuksessa TTL 2 §:n mukaisesti⁶⁰⁸. Lain 2 §:ää täsmennettiin eräiden huomioitavien erien osalta lainmuutoksilla 1978, 1979, vuoden 1988 verouudistuksen yhteydessä sekä vuonna 1989⁶⁰⁹. Valtionverotuksen mukainen tappio oli vähennettävissä lain 4 §:n mukaisesti 5 seuraavan verovuoden aikana. Kunnallisverotuksessa tappioiden vähentäminen seuraavien vuosien tuloista tapahtui tulolähteittäin⁶¹⁰. Oikeus tappioiden vähentämiseen oli määräaikojen lisäksi rajoitettu omistajanvaihdostilanteissa TTL 6 §:ssä säädetyn mukaisesti⁶¹¹. TTL 4 §:ää muutettiin vuosina 1983 ja 1989, joista ensimmäinen muutos liittyi tuolloin voimassa olleen

⁶⁰⁸ Ks. Linnakangas 1984a: 276–277.

⁶⁰⁹ HE 224/1978 vp: 3 (L 1091/1978); HE 141/1979 vp: 4 (L 976/1979); HE 111/1988 vp: 9 (L 1252/1988); HE 113/1989 vp: 5–6 (L 1341/1989).

⁶¹⁰ Ks. Linnakangas 1984b: 340–342; 1985b: 99; 1988: 273–274.

⁶¹¹ Tappioiden vähentäminen hyväksyttiin TTL:n perusteella seuraavissa ratkaisuissa: KHO 9.6.1976 T 2356, aikaisemmat tappiot saatiin vähentää vuonna 1973 jolloin osakekanta oli myyty, mutta omistusoikeus siirtyi vasta vuonna 1974 kauppahinnan tultua kokonaisuudessaan maksetuksi; KHO 3.9.1976 T 3170, avoimen yhtiön tappio A:n ja B:n ollessa yhtiömiehiä saatiin vähentää kommandiittiyhtiön tuloksesta tilanteessa, jossa B erosi avoimesta yhtiöstä ja A harjoitti tämän jälkeen liikettä ensin yksin ja myöhemmin toimintaa harjoitettiin kommandiittiyhtiönä A:n ollessa vastuunalaisena yhtiömiehenä; ratkaisussa KHO 1980 II 514 kommandiittiyhtiö sai vähentää vastuunalaisena yhtiömiehenä toimivan rakennusmestarin yksityisen rakennusliikkeen tappion; ratkaisussa KHO 28.5.1980 T 2777 Oy:n osakepääoman korotuksen yhteydessä yli puolet osakkeista eivät olleet vaihtaneet omistajaa, koska uusien osakkaiden osakkeiden lukumäärä oli alle puolet osakkeiden uudesta määrästä, ks. Nuotio 2007: 356–357.

kunnallisen harkintaverotuksen vaikutukseen tappioiden huomioimisessa ⁶¹². Uuden liikkeen tai ammatin 5 ensimmäisenä verovuotena syntyneet tappiot sai kuitenkin vähentää 10 ensimmäisen verovuoden aikana ^{613 614}.

TTL 6 §:n mukaisesti oikeutta tappioiden vähentämiseen ei ollut, ellei tappioiden vähentämiseen erityisestä syystä myönnetty oikeutta, mikäli yli puolet yhteisön tai yhtymän osakkeista tai osuuksista eräin poikkeuksin oli tappiovuoden aikana tai sen jälkeen vaihtanut omistajaa tai yli puolet sen jäsenistä oli vaihtunut ⁶¹⁵. Tätä koskeva oikeuskäytäntö käsittää erilaisia tulkinnanvaraisia tapauksia, joissa oikeus tappioiden vähentämiseen on evätty. Joissain tapauksissa oikeus tappioiden vähentämiseen on menetetty toteutetun osakeannin⁶¹⁶, osakekaupan⁶¹⁷ tai osuuskunnan osuuksien muutoksen⁶¹⁸ kautta. Osakekaupasta huolimatta oikeus tappioiden vähentämiseen on voinut myös joissain tapauksissa kuitenkin edelleen säilyä ⁶¹⁹.

⁶¹² HE 251/1982 vp: 6–7 (L 74/1983); HE 113/1989 vp: 6 (L 1341/1989).

⁶¹³ Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 365, 370–371; 1986 : 420, 426–427; 1991: 490–491, 497; Linnakangas 1984b: 341–342; Samuelson 1994: 104. Kun yhtiö oli perustettu vuonna 1973 ja merkitty kaupparekisteriin vuonna 1974, jolta vuodelta myös ensimmäinen ja samalla tappiollinen tilinpäätös tehtiin ja jonka yhtiön tuotannollinen toiminta alkoi vuonna 1977, laskettiin p.o. 10 vuoden aika vuodesta 1974 lähtien ratkaisussa KHO 1982 II 533. Kertatulosta johtuvan tulontasauksen vaikutuksesta tappiontasaukseen ks. KHO 1991 B 530 sekä tästä Mähönen 1992: 911 ss.

⁶¹⁴ Tappiontasausjärjestelmän kehityksestä Suomessa ks. Nuotio 2012: 77–79.

⁶¹⁵ Luvan myöntäjäksi oli säädetty valtiovarainministeriö.

⁶¹⁶ Ratkaisussa KHO 1973 II 533, jolloin 30 % osakekannasta omistava osakas merkitsi koko osakeannin ja tulisi omistamaan osakekannasta 99 % ei ollut oikeutta TTL:n perusteella aikaisempien tappioiden vähentämiseen. Tappion vähentämisoikeus evättiin ratkaisussa KHO 3.7.1985 T 2922, jolloin tappiovuoden jälkeen muutetun yhtiöjärjestyksen jälkeen entisen vähemmistöosakkaan merkitessä aikaisempaa omistustaan yhtiössä vastaavien osakkeiden lisäksi myös uusia erilaisia osakkeita, jotka olivat lukumäärältään yli puolet osakkeiden määrästä, mutta tämän äänivallan ollessa osakesarjoista johtuen osakeannin jälkeen vain 25,56 %, ks. Kukkonen & Walden 2010: 36; Linnakangas 1985c: 119; 1988: 272; Nuotio 2007: 355–356. .

⁶¹⁷ X Oy:llä ei ollut ratkaisussa KHO 17.3.1992 T 970 oikeutta vuodelta 1987 vähentää vuodelta 1986 vahvistettua tappiota koko osakekannan omistaneen Y:n myytyä yhtiön osakekannan vuonna 1986 henkilölle A ja Z Oy:lle henkilön B omistaessa kokonaan sekä Y Oy:n että Z Oy:n osakekannat.

⁶¹⁸ Ratkaisussa KHO 1987 B 541 (= KHO 4.6.1987 T 2236) osuuskunta ei saanut vähentää aikaisempien verovuosien tappioita lähinnä yhden jäseneksi liittyneen 250.000 osuuden ja 25 miljoonan mk:n sijoituksen johdosta, jolloin osuuksien määrä lisääntyi 37.474 kappaleesta 287.360 kappaleeseen ja osuuspääoma 3.083.833,75 mk:sta 28.092.302,83 mk:aan, ks. Linnakangas 1988: 272; Nuotio 2007: 359. Ratkaisussa KHO 1989 B 544 evättiin aikaisemmilta vuosilta vahvistettujen tappioiden vähentäminen osuuskunnasta eronneen osuuksien määrän ollessa 205.000 osuuskunnan osuuksien yhteismäärän ollessa 225.148, ks. Nuotio 2007: 359.

⁶¹⁹ Ratkaisussa KHO 18.9.1975 T 3557 osakeyhtiön osakekanta myytiin 2.12.1971 päivätyllä kauppakirjalla, mutta kauppahinta kuitattiin maksetuksi 1.1.1972, jolloin omistusoikeus osakkeisiin siirtyi ostajalle, joten myyjällä oli oikeus TTL:n perusteella vähentää vuoden 1971

Myös konsernin sisällä tapahtuneiden omistusosuuksien muutosten johdosta on oikeus tappioiden vähentämiseen TTL:n perusteella voitu evätä⁶²⁰. Samoin yritysjärjestelyjen yhteydessä on voinut olla kysymys TTL:n tarkoittamista tilanteista, joissa oikeutta tappioiden vähentämiseen ei ole katsottu olevan⁶²¹. Samoin yhtiömuodon muutoksissa on oikeus vahvistettujen tappioiden vähentämiseen voitu evätä⁶²². Lisäksi tappioiden vähentäminen on voitu evätä myös eräistä muista syistä johtuen⁶²³. TTL 7 §:n mukaisesti oli vastaanottavalla yhtiöllä yhteisöjen sulaututtua lisäksi oikeus vähentää verotettavasta tulostaan sulautuneen yhteisön tappio. Edellytyksenä kuitenkin eräin poikkeuksin oli, että vastaanottava yhteisö tai sen osakkaat tai jäsenet tai yhteisö ja sen osakkaat tai jäsenet yhdessä olivat tappiovuoden alusta lukien omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista tai osuuksista.⁶²⁴

tuloista verovuoden 1970 tappio, ks. Nuotio 2007: 360. Ratkaisussa KHO 13.1.1977 T 88 yhtiön koko osakekanta oli myyty 31.12.1974 tehdyllä kauppakirjalla, jonka mukaan myyjät vastasivat veroista, veloista ja rasituksista ennen 1.1.1975, josta alkaen ostajat ottivat vastuun jolloin osakekannan katsottiin siirtyneen kalenterivuonna olleen tilikauden vaihtuessa ja yhtiöllä oli TTL:n mukaan oikeus vuodelta 1974 toimitettavassa verotuksessa vähentää edelliseltä vuodelta vahvistettu tappio, ks. Nuotio 2007: 361.

⁶²⁰ Ks. KHO 16.2.1981 T 826, jonka mukaan tappiota ei saanut vähentää, kun yhtiön koko osakekanta vaihtui tappiovuonna ulkomaisen konsernin sisällä.

⁶²¹ Oikeus tappioiden vähentämiseen evättiin ratkaisussa KHO 1984 II 543, jolloin jakautumiseen liittyen yli puolet osakkeista oli vaihtanut omistajaa, ks. Kukkonen & Walden 2010: 37; Nuotio 2007: 357–358.

⁶²² Oikeus vahvistettujen tappioiden vähentämiseen evättiin ratkaisussa KHO 7.3.1988 T 854, jossa osuuskunna jäsenenä 73,4 %:n osuudella olleet jäsenet perustivat osakeyhtiön ja joka tuli näiden tilalle osuuskunnan jäseneksi, ks. Linnakangas 1988: 272.

⁶²³ Ratkaisussa KHO 1988 B 527 ruotsalaisen yhtiön Helsingin myyntikonttorin toimintaa jatkamaan perustettu Oy ei saanut vähentää verotettavasta tulostaan myyntikonttorille vahvistettuja tappioita. Ratkaisussa KHO 1991 B 543 Ky:n vastuunalainen yhtiömies oli A ilman pääomapanosta ja äänettöminä yhtiömiehinä B 25.000 mk:n, C 5.000 mk:n ja D 5.000 mk:n pääomapanoksilla, jonka jälkeen yhtiösopimusta muutettiin ja B erosi yhtiöstä saaden pääomapanoksensa takaisin ja C siirtyi toiseksi vastuunalaiseksi yhtiömieheksi, jonka jälkeen yhtiöpanokset olivat A 5.000 mk, C 5.000 mk ja D 5.000 mk eli yhteensä 15.000 mk jolloin koska verovuonna yli puolet yhtiön osuuksista oli vaihtanut omistajaa, ei yhtiö saanut vähentää aikaisempia tappioita TTL:n perusteella, ks. Järvenoja 1992: 263; Nuotio 2004: 307–309. Vastaanottavan yhtiön vuoden 1990 verotettavasta tulosta ei hyväksytty TTL:n perusteella vähennettäväksi sulautuneen yhtiön A Oy:n tappiota sulautumiseen päättyneeltä tilikaudelta vuodelta 1989, koska tämä ei ollut antanut mainitulta tilikaudelta veroilmoitusta ennen säännönmukaisen verotuksen päättymistä, jonka vuoksi tappiota A Oy:lle ei voitu vahvistaa ratkaisussa KHO 20.4.1995 T 1755. Ratkaisussa KHO 13.7.1976 T 2713 verovelvollisena olevan kiinteistöyhtiön tappio oli vahvistettava, kun se oli kehotuksetta antanut veroilmoituksen, vaikka yhtiö vasta kehotuksen jälkeen oli toimittanut taseet, yhtiökokouksen pöytäkirjanotteen ja tilintarkastuskertomuksen, ks. Linnakangas 1984b: 338.

⁶²⁴ Ks. Linnakangas 1985a: 20–22. Ennakkotiedossa KHO 1979 II 527 C Oy säilytti oikeutensa tappiontasaukseen tilanteessa jolloin A Oy omisti kokonaisuudessaan B Oy:n osakekannan ja B Oy puolestaan omisti yli puolet C Oy:n osakekannasta ja jolloin B Oy sulautettiin A Oy:öön. Osakeyhtiö B sai vuonna 1978 vähentää osakeyhtiö A:n vuoden 1975 vahvistetun

Vuoden 1993 alussa voimaan tulleen verouudistuksen yhteydessä kumottiin TTL ja tappion vähentämistä koskevat säännökset otettiin TVL:iin. TVL 119–120 §:ien mukaisesti tappiot vähennetään tulolähteittäin 10 seuraavan verovuoden⁶²⁵ aikana.⁶²⁶ Tappioiden vähentämisessä rajat ylittävissä tilanteissa tulevat EU:n sisällä yhteensovittavaksi kansallinen lainsäädäntö sekä EY:n perustamissopimuksen artiklojen mukaiset määräykset⁶²⁷. EY-tuomioistuimen antamat tappioiden käsittelemistä koskevat tuomiot ovat koskeneet mm. toisessa jäsenvaltiossa olevan sivuliikkeen tappioita⁶²⁸. EY-tuomioistuin on ratkaissut myös toisessa jäsenvaltiossa olevaa kiinteää toimipaikkaa koskevien tappioiden käsittelyä yhtiöiden verotuksessa eri tilanteissa. Oikeustapaukset ovat käsitelleet tappioiden vähentämisen epäämistä tilanteessa, jossa nämä voidaan ottaa huomioon kiinteän toimipaikan verotuksessa tulevana vuosina tai aikaisempien tappioiden palauttamisesta tuloon myöhemmän toiminnan ollessa voitollista sekä vaatimusta toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan tappioiden

---

tappion ratkaisussa KHO 8.10.1982 T 4452, jossa osakeyhtiöt X, Y ja Z, jotka yhdessä omistivat osakeyhtiö A:n kaikki osakkeet, myivät vuonna 1975 A:n koko osakekannan kokonaan omistamalleen osakeyhtiö B:lle, johon osakeyhtiö A oli vuonna 1976 sulautettu. A Oy:n, B Oy:n ja C Oy:n mahdollisesti vahvistettavia tappioita ei hyväksytty vähennettäväksi S Oy:n verotuksessa TTL:n mukaisessa ennakkotiedossa KHO 24.10.1991 T 3772, jolloin A Oy, B Oy ja C Oy sulautuivat vuonna 1990 emoyhtiönsä E Oy:öön, joka omisti näiden osakekannat kokonaisuudessaan ja E Oy:n yhtyessä kahden muun yhtiön kanssa S Oy:ksi, ks. Nuotio 2005: 541–542. Ratkaisussa KHO 1995 B 507 emoyhtiö ei saanut VerL 56 §:n perusteella vähentää siihen fuusioidulle tytäryhtiölle vahvistettuja tappioita, koska tytäryhtiön toiminta oli jo kolme vuotta aikaisemmin siirretty toiselle tytäryhtiölle ja emoyhtiö oli aikaisemmin kirjannut kuluksi fuusioidun tytäryhtiön osakkeiden arvon alentumisen sekä tältä olevia saamia luottotappioiksi.

⁶²⁵ Ks. Nuotio 2012: 98. Ratkaisussa KHO 3.4.2006 T 824 A Oy:lle oli vahvistettu tappio verovuodelta 1995. Yhtiön 10:s tappiollisen verovuoden jälkeinen tilikausi tuli päättymään tilikauden pidennyksen johdosta 30.6.2006. Yhtiöllä oli oikeus vähentää verovuodelta 1995 vahvistettua tappiota verovuoden 2006 elinkeinotoiminnan tuloksesta. Ratkaisussa Turun HAO 23.4.2004 T 04/0278/3 X:llä oli oikeus vähentää lopetetun elinkeinotoiminnan tappioita uuden elinkeinotoiminnan tulosta, ks. Mattila 2006: 89.

⁶²⁶ Ks. Andersson 1993c: 78; 1993f: 73; Andersson & Ikkala 2000: 39–40; HE 200/1992 vp: 9–10; Linnakangas 1993: 152, 164–165; 2007a: 185; Myrsky & Linnakangas 2003: 36–38; 2006: 36–39.

⁶²⁷ Ks. Nuotio 2012: 109 ss.

⁶²⁸ Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 15.5.1997 asiassa C-250/95, *Futura Participations SA ja Singer vastaan Administration des contributions*, jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 52 artiklan vastaista ei ole vaatimus, että tappiontasauksen edellytyksenä pidetään kyseisten tappioiden taloudellista yhteyttä verovelvollisen sivuliikkeen ao. valtiossa saamaan tuloon verovelvollisen kotipaikan ollessa jossain toisessa jäsenvaltiossa edellyttäen, että ei suosita ao. valtiossa kotipaikan omaavaa verovelvollista, ks. Andersson 2004d: 17; Cordewener 2002: 627 ss.; Cordewener, Dahlberg, Pistone, Reimer & Romano 2004b: 219; Isenbaert 2010: 500–503; Kavelaars & Pechler 2008: 241–242; Ryyänen 2002a: 171–172; Urpilainen 2012: 125; Viitala 2004: 215; Äimä, Kristiina 2009: 96.

vähennysoikeudesta vastaavin edellytyksin kuin sijaintivaltion tappiot.⁶²⁹ Tuomioistuimen ratkaistavana on ollut lisäksi erilaisia tytäryhtiöiden tappioita käsitteleviä tapauksia⁶³⁰.

EY-tuomioistuin antoi vuonna 2005 tuomion, joka koski ulkomaisen tytäryhtiön tappion vähentämistä Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvan yhtiön verotuksessa. Kysymyksessä oli Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön group

---

⁶²⁹ EY-tuomioistuimen 15.5.2008 antaman tuomion C-414/06, *Lidl Belgium GmbH & Co. KG vastaan Finanzamt Heilbronn*, mukaan EY 43 artikla ei ole esteenä sille, että jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö ei voi vähentää toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan tappioita kun kyseiset tappiot voidaan ottaa huomioon kiinteän toimipaikan verotuksessa tulevina vuosina, ks. Cejje 2010: 418–419; Isenbaert 2010: 588–589; Juusela & Parkkola 2008: 444–445; Urpilainen 2012: 134–135; Äimä, Kristiina 2009: 81. Tappioiden huomioimisesta ks. myös 23.10.2008 annettu tuomio asiassa C-157/07, *Finanzamt für Körperschaften III in Berlin vastaan Krankenhaus Ruhesitz am Wannsee-Seniorenheimstatt GmbH*, jossa oli kysymys toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan aikaisemmin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen yhtiön tuloksesta vähennettyjen tappioiden palauttamisesta tämän tulon kiinteä toimipaikan tuloksen ollessa voitollista ja jonka menettelyn ei ko. tapauksen mukaisissa olosuhteissa katsottu olevan Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen 31 artiklan vastaista, ks. Isenbaert 2010: 596–598; Juusela & Parkkola 2009: 96–97; Helminen, Marjaana 2012: 126; Äimä, Kristiina 2009: 74. EY-tuomioistuimen 14.12.2000 asiassa C-141/99, *Algemene Maatschappij voor Investeren en Dienstverlening NV (AMID) vastaan Belgian valtio*, antaman tuomion mukaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan tappioiden tulee olla vastaavin edellytyksin vähennettävissä kuin sijaintivaltion tappiot. Tapauksen kommentoinnista ks. Andersson 2004d: 17; Cordewener 2002: 782 ss.; von Bahr 2003: 74–75; Helminen, Marjaana 2012: 87; Jones 2001: 251; Kavelaars & Pechler 2008: 43–44. Vastaavasti myös asiassa C-293/06, *Deutsche Shell GmbH vastaan Finanzamt für Großunternehmen in Hamburg*, 28.2.2008 annetussa tuomiossa valuuttakurssitappioiden osalta, ks. Cejje 2010: 416–417; Urpilainen 2012: 72–74; Äimä, Kristiina 2009: 96.

⁶³⁰ Tuomiossa 27.10.2008 asiassa C-418/07, *Société Papillon vastaan Ministère du budget, des comptes publics et de la fonction publique*, EY-tuomioistuin katsoi, että EY:n perustamis-sopimusta tulee tulkita siten, että se on esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa konserviverotusjärjestelmässä mahdollistetaan voittojen ja tappioiden kompensointi välillisesti omistettujen tytäryhtiöiden osalta vain jäsenvaltiossa asuvan tytäryhtiön omistuksen perusteella, Brokelind 2007: 535–536; Cejje 2010: 404–405; Isenbaert 2010: 598–599; ks. lisäksi Boulogne 2011: 171 ss. Ks. myös tuomio 13.12.2005 asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, toisessa jäsenvaltiossa asuvan tytäryhtiön lopullisten tappioiden vähentämisestä, ks. Cejje 2010: 396–401; CFE 2007; Cordewener, Dahlberg, Pistone, Reimer & Romano 2004a: 266 ss.; Douma & Naumburg 2006: 431, 436; Helminen, Marjaana 2012: 97–98, 120; Isenbaert 2010: 537–540; Juusela & Parkkola 2006a: 102; Kajas 2005: 39–41; Lang 2006a: 54–55; 2006b: 421; Linnakangas 2007: 185; Malmgrén 2008: 502–503; Meussen 2005a: 160–161; 2005b: 283–284; 2006: 449; Penttilä 2006a: 9–10; 2006b: 128–129; 2007a: 331; Ranta-Lassila 2007: 360–361; Saïac 2007: 550–551; Urpilainen 2008: 543–546; 2012: 130–131; Äimä, Kristiina 2007a: 491; 2009: 97, 100; ks. myös Kajas 2005: 39–40. EU-tuomioistuimen 6.9.2012 antamassa tuomiossa asiassa C-18/11, *The Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs vastaan Philips Electronics UK Ltd*, katsottiin, että tilanteissa joissa tappiontasaus ei ollut mahdollinen, mikäli ulkomaisen yhtiön kiinteän toimipaikan tappioita voitaisiin käyttää jollain tapaa hyväksi ulkomaisen yhtiön verotuksessa, mutta kotimaisessa tilanteessa ei asetettu vastaavaa edellytystä, oli kyse sijoittautumisvapauden vastaisesta rajoituksesta.

relief -järjestelmän (tappionsiirtojärjestelmä) mukainen konsernin sisäistä tuloksentasasta koskeva tilanne, jossa konserniin kuului myös ulkomaisia yhtiöitä. Ratkaisussa katsottiin verotuksessa edellytetyn kotimaisuutta koskevan rajoituksen olevan mahdollinen.⁶³¹ Annetun tuomion perusteella pidettiin mahdollisena, että jäljempänä käsiteltävän Suomen konserniavustusjärjestelmän asettama kotimaisuusvaatimus olisi edelleen mahdollista säilyttää lainsäädännössä.⁶³²

Tappioiden kattaminen rajat ylittävissä tapauksissa tulee EY-tuomioistuimen mukaan kuitenkin olla tietyin edellytyksin mahdollista niiden ollessa lopullisia. EY-tuomioistuin on tämän jälkeen antanut suomalaista yhtiötä koskevan tappioiden vähentämiseen liittyvän konserniavustusta koskevan tuomion, jossa katsottiin, ettei Suomen konserniavustusjärjestelmän sekä saajalle että antajalle asettama kotimaisuusvaatimus ole Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 43 artiklan vastainen⁶³³. Lisäksi EU-tuomioistuin on 25.2.2010 antanut tuomion

---

⁶³¹ Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 13.12.2005 ulkomaisen tytäryhtiön tappioiden vähentämistä koskevassa asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, jonka mukaan on EY 83 ja EY 84 artiklan vastaista evätä emoyhtiöltä mahdollisuus tappioiden vähentämiseen tilanteissa, joissa toisessa jäsenvaltiossa asuva tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki mahdollisuudet tappioiden vähentämiseen eikä tappioiden vähentämiseen muutoinkaan ole enää mahdollisuutta tulevien verovuosien aikana, ks. Cejje 2010: 396–401; CFE 2007; Cordewener, Dahlberg, Pistone, Reimer & Romano 2004a: 226 ss.; Douma & Naumburg 2006: 431, 436; Helminen, Marjaana 2012: 97–98, 120; Isenbaert 2010: 537–540; Juusela & Parkkola 2006a: 102; Kajas 2005: 39–41; Lang 2006a: 54–55; 2006b: 421; Linnakangas 2007a: 185; Malmgrén 2008: 502–503; Meussen 2005a: 160–161; 2005b: 283–284; 2006: 449; Penttilä 2006a: 9–10; 2006b: 128–129; 2007a: 331; Ranta-Lassila 2007: 360–361; Saïac 2007: 550–551; Urpilainen 2008: 543–546; 2012: 130–131; Äimä, Kristiina 2007a: 491; 2009: 97, 100.

⁶³² Ks. Juusela & Parkkola 2006a: 102; Malmgrén 2008: 503; Penttilä 2006b: 129; Ranta-Lassila 2007: 360–361.

⁶³³ EY-tuomioistuimen 18.7.2007 antaman tuomion C-231/05, *Oy AA*, jonka mukaan Suomen konserniavustusjärjestelmän sekä antajan että saajan kotimaisuusvaatimus ei ole Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 43 artiklan vastainen, ks. Brokelind 2007: 529–530, 534; Cejje 2010: 401–404; Forsberg & Potila 2007: 571–572; Helminen, Marjaana 2007b; 2007c: 490; Holmdahl & Ohlsson 2008: 245; Isenbaert 2010: 572–574; Juusela & Parkkola 2006b: 559–560; 2007b: 431–432; Liede & Koivisto 2006: 476; Malmgrén 2008: 503–506; Penttilä 2007b: 109–110; 2007c: 105; Torkkel 2007a: 55–57; Urpilainen 2012: 246–247. EY-tuomioistuimen tuomio 18.7.2007 asiassa C-231/05, *Oy AA*, annettiin KHO:n EY-tuomioistuimelle tekemän ennakkoratkaisupyynnön KHO 2005:29 perusteella KHO:ssa vireillä olleesta tapauksesta konserniavustuksen vähennyskelpoisuudelle asetettavasta antajan ja saajan kotimaisuusvaatimuksesta konserniavustuksen antajan ollessa Suomessa rekisteröity yhtiö ja saajan ollessa Iso-Britanniassa rekisteröity samaan konserniin kuuluva konserniyhtiö, ks. Järvenoja 2007a: 409; Penttilä 2005: 9–11 (esitelmässä kirjoitusvirheen johdosta KHO:n ratkaisun numerona 2005:59). EY-tuomioistuimen tuomion 18.7.2007 asiassa C-231/05, *Oy AA*, jälkeen KHO:n vuosille 2004 ja 2005 antamassa ennakkoratkaisussa KHO 2007:93 evättiin oikeus Iso-Britanniassa asuvalle samaan konserniin kuuluvalle yhtiölle annetun konserniavustuksen vähentäminen sen antajan verotuksessa Suomessa, ks. Andersson

rajat ylittävästä tuloksentasauksesta, jossa on katsottu mahdolliseksi lainsäädäntö, jonka mukaan tytäryhtiön tulos voidaan konsolidoida emoyhtiön tulokseen verotuksessa tytäryhtiön ollessa samassa maassa asuva kuin emoyhtiö, mutta tämä mahdollisuus voidaan evätä tytäryhtiön asuessa toisessa jäsenvaltiossa ⁶³⁴.

Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä on myös otettu kantaa tappioiden kattamiseksi konserniavustuksen avulla rajat ylittävissä tilanteissa, jolloin suoraan omistetulle tytäryhtiölle annettu konserniavustus on hyväksytty tilanteessa, jossa tytäryhtiön tappiot olivat lopullisia siitä johtuen, että tytäryhtiön toiminta tullaan lopettamaan purkamalla tytäryhtiö ⁶³⁵. Tämän jälkeen Ruotsin valtiopäivät on 5.5.2010

2008c: 218; Myrsky & Linnakangas 2009: 300–301; Penttilä 2008: 92. Ennakkoratkaisussa KHO 2007:92 hylättiin EY-tuomioistuimen 18.7.2007 antaman tuomion C-231/05, *Oy AA*, perusteella vaatimus Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvalle samaan konserniin kuuluvalla välillisesti omistetulle konserniyhtiölle pääomatappioiden kattamiseksi annettavan konserniavustuksen vähennyskelpoisuudesta katsottaessa, ettei se seikka, että tappiot Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvassa konserniyhtiössä mahdollisesti muodostuvat lopulliseksi ja niiden vähentämiseen koko konsernin tasolla muodostuneesta tulosta ei ole muuta tapaa kuin konserniavustuksen myöntäminen, ole peruste, jonka mukaan konserniavustuslain kotimaisuutta koskeva vaatimus tulisi katsoa EY 43 artiklan vastaiseksi, ks. Andersson 2008c: 218–219; Immonen 2012b: 70; Kukkonen & Walden 2010: 145; Penttilä 2008: 91–92; 2009a: 80; 2009b: 466–467.

⁶³⁴ Ks. EU-tuomioistuimen tuomio 25.2.2010 asiassa C-337/08, *X Holding B.V. vastaan Staatssecretaris van Financiën*, jonka mukaan EY 43 ja EY 48 artikla eivät ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion sääntelylle, jossa emoyhtiölle annetaan mahdollisuus muodostaa verotuksellinen yksikkö kotimaisen tytäryhtiön kanssa, mutta ei ulkomaisen tytäryhtiön kanssa tähän sovellettaessa tämän toisen jäsenvaltion verolainsäädäntöä, ks. Cejic 2010: 413; Helminen, Marjaana 2012: 87–88, 97; Kuivisto 2010: 39–40; Urpilainen 2012: 137–140 sekä tuomioon liittyvästä kritiikistä CFE 2011: 150–152; van Thiel & Vascega 2010: 334 ss.

⁶³⁵ Regeringsrätten on 11.3.2009 antamissaan tuomioissa RÅ 2009 ref. 13, RR 11.3.2009 mål nr 6511-06 ja RR 11.3.2009 mål nr 7322-06 (osittain) hyväksynyt EY-tuomioistuimen 13.12.2005 antamaan tuomioon C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, perustuen suoraan omistetulle tytäryhtiölle annetun rajat ylittävän konserniavustuksen vähennyskelpoiseksi tilanteessa, jossa tytäryhtiön tappiot olivat lopullisia sen johdosta, että tytäryhtiön toiminta tullaan lopettamaan yhtiö purkamalla, ks. von Bahr 2009: 428–433; Holmdahl & Ohlsson 2009: 453–454; Isenbaert 2010: 537–540; Kavelaars & Pechler 2008: 373–377; Penttilä 2009c: 465–466; Skatteverket 2012: 2183–2184. Regeringsrätten puolestaan jätti hyväksymättä rajat ylittävän konserniavustuksen vähennyskelpoiseksi ratkaisuisissa RÅ 2009 ref. 14, RÅ 2009 ref. 15, RR 11.3.2009 mål nr 1648-07, RR 11.3.2009 mål nr 1652-07, RR 11.3.2009 mål nr 3628-07, RR 11.3.2009 mål nr 6511-06, RR 11.3.2009 mål nr 6512-06, RR 11.3.2009 mål nr 7322-06 (osittain) ja RR 11.3.2009 mål nr 7444-06, silloin kun tytäryhtiöiden toiminta edelleen jatkui tai tappioiden menetys johtui tytäryhtiön asuinvaltion lainsäädäntöön liittyvistä käyttöaikarajoituksista tai kun kysymys oli konsernin sisällä sisaryhtiölle annetusta konserniavustuksesta konsernin emoyhtiön ollessa muualla kuin Ruotsissa asuva, ks. von Bahr 2009: 433–435; Holmdahl & Ohlsson 2009: 453–454, 455–457; Penttilä 2009c: 465–466; Äimä, Kristiina 2009: 100–101. Ks. myös tuomio 18.11.1999 asiassa C-200/98, *X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket*, jonka mukaan oli EY:n perustamissopimuksen vastaista jättää kahden eri EU:n jäsenvaltion kautta kulkeva omistusosuus huomiotta, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786; Bergström, Brokelind, Bruzelius, von Quitzow, Tjernberg & Westerström 2003: 57–58; Cordewener

hyväksynyt IL:iin esitetyt muutokset, jonka mukaan ruotsalainen emoyhtiö voi rajat ylittävässä verotuksessa olla oikeutettu verotuksessaan konsernivähennykseen kokonaan omistaman ETA-alueella sijaitsevan tytäryhtiön tämän tappioiden johdosta edellyttäen, että tappiot ovat todellisia ja lopullisia. Edellytyksenä on eräiden muiden vaatimusten lisäksi, että tytäryhtiö on purkautunut 30.6.2010 jälkeen.⁶³⁶

TTL:n tapaan myös TVL:n mukaisissa säännöksissä on tappioiden vähennysoikeutta määräaikojen lisäksi rajoitettu myös omistajanvaihdos-tilanteissa⁶³⁷. Oikeutta tappioiden vähentämiseen ei pääsääntöisesti TVL 122 §:n 1 momentin mukaan ole, mikäli tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet yhteisön tai henkilöyhtiön osakkeista tai osuuksista eräin poikkeuksin on vaihtanut omistajaa tai yli puolet sen jäsenistä on vaihtunut⁶³⁸. Verohallinto voi kuitenkin erityisistä syistä TVL 122 §:n 3 momentin perusteella myöntää oikeuden⁶³⁹ tappion vähentämiseen, milloin se yhteisön tai yhtymän toiminnan jatkumisen kannalta on tarpeen.⁶⁴⁰ Tappioiden vähentämiseksi omistajanvaihdos-

2002: 706–712; Isenbaert 2010: 505–507; Kavelaars & Pechler 2008: 564–565; Wiman 2003: 449–450.

⁶³⁶ Ks. Immonen 2012b: 71; Kuivisto 2010: 40; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 430–432; Pelin 2011: 78–79; Prop. 2009/10:194: 1–2, 18; Rabe & Hellenius 2011: 366–367; Skatteverket 2012: 2183 ss.

⁶³⁷ Laissa on lisäksi säännökset KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen vaikutuksesta tappioiden vähentämiseen sekä säästöpankkeja ja osuuspankkeja ym. käsittelevät erityismääräykset.

⁶³⁸ Ks. Nuotio 2007: 352–355; 2012: 139–142. TVL 122 §:n 2 momentissa on omistajanvaihdos pörssiyhtiöissä rajattu muihin kuin julkisen kaupankäynnin kohteena oleviin osakkeisiin. Kun osakeyhtiö A:n koko osakekanta oli siirtynyt 1.7.1991 tapahtuneessa diffuusiossa konsernin emoyhtiöltä sen täysin omistamalle perustetulle tytäryhtiölle, ei osakeyhtiö A saanut vähentää verovuonna 1993 verovuosilta 1988–1991 vahvistettuja tappioita, koska A:n osakkeista yli puolet katsottiin vaihtaneen omistajaa ratkaisussa KHO 24.8.1994 T 3586. Ratkaisuun liittyvästä kritiikistä ks. Andersson 1995e: 125.

⁶³⁹ VeroH on vv. 1996 ja 1999 antanut ohjeet poikkeuslupahakemusten käsittelemiseksi, ks. VeroH 1996; 1999a; 1999b. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 738–748; Andersson & Linnakangas 2006: 445–448; HE 201/1998 vp: 3–4 (L945/1998); HE 180/2001 vp: 102 (L 1515/2001); Kukkonen, Matti 2004b: 375–379; Lindgren 2001a: 215–216; 2004b: 533; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 23:7–17.

⁶⁴⁰ TVL 122 §:n 2 momentin perusteella evättiin ratkaisussa KHO 1998:20 lainvoimaisesta poikkeuslupapäätöksestä huolimatta oikeus tappioiden vähentämiseen yhtiön hakemuksessa esittämien tietojen poiketessa yhtiön todellisesta tilanteesta, ks. Kukkonen & Walden 2010: 38. Ratkaisussa KHO 2006:53 (= KHO 14.8.2006 T 1890) pysytettiin veroviraston myöntämä TVL 122 §:n 3 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa tappioiden vähentämiseen ulkomaisen yhtiön ostaessa niin sanotun valmisyhtiön A Oy:n osakkeet, josta tuli Suomeen perustettavan konsernin emoyhtiö ja jonka tappiot olivat syntyneet pääosin omistajanvaihdoksen jälkeen, ks. Nuotio 2012: 241; Penttilä 2007d: 11–12; Tähtinen 2007: 284–286. Ratkaisussa KHO 27.12.2006 T 3581 katsottiin kokonaan uudelle omistajalle siirtyneen A Oy:n tappioiden vähentämiseen olevan TVL 122 §:n 3 momentissa tarkoitettuja erityisiä syitä jatkettaessa yrityssaneerauksessa olleen yhtiön toimintaa uuden rahoituksen turvin, ks. Nuotio 2012: 239;

tilanteissa annettaviin poikkeuslupiin liittyen on esille noussut kysymys siitä, onko Suomen tappioita koskeva poikkeuslupajärjestelmä SEUT 107 artiklassa tarkoitettua kiellettyä valtiontukea.⁶⁴¹

TVL 122 §:n 4 momentin mukaisesti osakeyhtiö tai osuuskunta saa 3 momentin mukaisen luvan perusteella vähentää tappion vain siltä osin kuin yhteisön verovuoden tulo ennen tappioiden vähentämistä ylittää sen saaman konserniavustuksen määrän. Verohallinto voi TVL 122 §:n 3 momentissa mainituilla perusteilla myöntää luvan tappioiden vähentämiseen kokonaan, mikäli KonsAvL:n mukaiset edellytykset ovat täyttyneet ennen TVL 122 §:n 1 momentin tarkoittamaa omistajanvaihdosta.⁶⁴²

Tähtinen 2007: 286. Ratkaisussa KHO 2010:21 hyväksyttiin A Oy:n aikaisempien tappioiden vähentäminen omistajanvaihdoksista huolimatta A GmbH:n ostettua A Oy:n emoyhtiön D BV:n osakekannan, jonka jälkeen A AB oli ostanut A Oy:n osakekannan osana konsernin sisäistä omistusjärjestelyä, jolloin A Oy:ssä oli tapahtunut TVL 122 §:n tarkoittama välillinen ja välitön omistajavaihdos, jolloin yli puolet A Oy:n osakkeista oli vaihtanut omistajaa, kun omistajanvaihdoksille oli ollut liiketaloudellisia syitä ja tappioiden määrää ei ollut pidettävä vähäisenä, ks. Nuotio 2012: 234–235; Penttilä 2010d: 12–14; 2010h: 121–122. Ratkaisussa KHO 28.4.2010 T 944 hyväksyttiin A Oy:n tappioiden vähentäminen vaikka yli puolet sen osakkeista oli vaihtanut omistajaa, kun omistajavaihdokselle oli ollut liiketaloudellisia syitä ja tappioiden määrää ei ollut pidettävä vähäisenä. Ratkaisussa Kuopion HAO 16.9.2011 T 11/0672/1 katsottiin, että TVL 122 §:n 3 momentissa tarkoitettu hakemus tappioiden käyttämiseksi voitiin tehdä vielä sen jälkeen, kun TVL 119 §:n mukainen 10 vuoden aika tappioiden vähentämiseen on päättynyt. Tappioiden vähentämisestä omistajanvaihdostilanteissa ks. tarkemmin Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 749 ss.; HE 177/1995 vp: 15 (L 1734/1995); HE 247/2006 vp: 8–9 (L 1425/2006); Leppiniemi 2004a: 101–103; Linnakangas 2007: 186–187; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 23:14–16. Sukupolvenvaihdokseen liittyvistä omistajanvaihdoksista tappiontaustatilanteissa ks. myös Lindgren 2001a: 214–216; 2004b: 533; Veroh 1996; 1999a; 1999b.

⁶⁴¹ Vireillä olevan omistajanvaihdostilanteesta johtuvan tappion vähentämisoikeutta koskevan valituksen johdosta esitettiin unionin tuomioistuimelle ennen asian ratkaisemista ennakkoratkaisupyyntö KHO 2011:118 sen seikan johdosta, tulisiko tappioiden mahdollisen vähentämisoikeuden kohdalla sovellettavaksi SEUT:n tarkoittamat valtiontukea koskevat artiklat, ks. Penttilä 2012b: 62–64; 2012e: 360 ss.; 2012f: 134–137. EU-tuomioistuin katsoi 18.7.2013 asiassa C-6/12, *P Oy*, antamassaan tuomiossa, että poikkeuslupajärjestelmä voi olla oikeutettu sen luonteen ja rakenteen vuoksi edellyttäen, ettei kansallisella toimivaltaisella viranomaisella ole sellaista harkintavaltaa, jolla lupapäätös voitaisiin perustaa verojärjestelmälle vieraisiin kriteereihin. Riittävien tietojen puuttuessa EU-tuomioistuin ei kuitenkaan ottanut asiaan lopullista kantaa. Ks. myös EU-tuomioistuimen 29.3.2012 antama tuomio asiassa C-417/10, *Ministero dell'Economia e delle Finanze ja Agenzia delle Entrate vastaan 3M Italia SpA*, jonka mukaan SEUT 4 artiklan 3 kohta ym. on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä esim. valtiontukia koskevien sääntöjen kanssa välitöntä verotusta koskevassa asiassa, jossa vireillä olevat asiat voidaan Italian lainsäädännön mukaan saattaa päätökseen maksusuorituksella, joka vastaa 5 %:ia oikeudenkäynnin kohteena olevan vaateen määrästä ja muiden seikkojen ohella veroviranomaisten hävittäessä asian sekä ensimmäisessä että toisessa oikeusasteessa, ks. Juusela 2012: 340–341.

⁶⁴² Ennakkoratkaisussa KHO 2013:109 A Oy:n osakkeista yli puolet oli vaihtanut omistajaa vuonna 2006. Verohallinto oli myöntänyt A Oy:lle TVL 122 §:n 3 momentissa tarkoitettua oikeuden verovuoden 2006 vahvistetun tappion vähentämiseksi omistajanvaihdoksesta huoli-

Sulautumisen ja jakautumisen sekä yritysjärjestelyjen vaikutuksesta tappioiden vähentämiseen säädetään TVL 123–123 b §:ssä. Sulautuvan yhteisön tappioiden siirtyminen on oikeuskäytännössä hyväksytty tappioiden vähennysoikeuden ollessa merkityksellinen vastaanottavan yhtiön toiminnalle. Lisäksi on katsottu, ettei sulautumiselle ole ollut verotuksellisia syitä.⁶⁴³ Oikeuskäytännössä on myös voitu katsoa, ettei sulautumisessa siirtyneiden tappioiden vähentämiseksi ole ollut lain edellyttämiä perusteita tai tappioiden siirtymiselle asetetut edellytykset eivät muutoin ole täyttyneet⁶⁴⁴.

---

matta. A Oy sai vähentää saamastaan konserniavustuksesta verovuosilta 2007–2010 vahvistettuja tappioita, vaikka verovuoden 2006 tappio oli vähentämättä. Ratkaisussa Helsingin HAO 3.2.2011 T 11/0074/3 evättiin verovuoden 2007 tappion vähentäminen verovuoden 2008 konserniavustusta vastaavalta osalta, kun KonsAvL 3 §:ssä säädettyt konserniavustuksen antamisedellytykset eivät täyttyneet TVL 122 §:n 4 momentissa edellytetyin tavoin jo ennen TVL 122 §:n 1 momentissa tarkoitettua omistajanvaihdosta, ks. Nuotio 2012: 267.

⁶⁴³ Ennakkoratkaisussa KHO 1994 B 514 (= KHO 10.10.1994 T 4709, ks. Andersson 1995c: 95) osakeyhtiö A sai vähentää verovuosilta 1990–1992 vahvistetut verotuksessa vielä vähentämättömät tappiot tilanteessa, jossa osakeyhtiö A ja sen osakas osuuskunta P olivat vuodesta 1990 lukien omistaneet yli puolet B Oy:n osakkeista ja vuosien 1990–1992 alusta lukien yli puolet D Oy:n osakkeista C Oy:n sulautuessa vuonna 1991 ja D Oy:n vuonna 1992 B Oy:ön tytäryhtiöfuusiolla sulautuneiden yhtiöiden vahvistettujen tappioiden ollessa yhteensä 11 miljoonaa mk, jos B Oy sulautetaan A Oy:ön. Ratkaisussa KHO 10.3.1999 T 392 A Oy:llä oli useita tytäryhtiöitä joista A Oy:n kokonaan omistaman samalla alalla toimivan B Oy:n liiketoiminta oli myyty vuonna 1994 tuon yhtiön toimivalle johdolle ja jolle yhtiölle vahvistettiin vuodelta 1995 toimitetussa verotuksessa tappio. A Oy:n osakkeista yli puolet vaihtoi omistajaa vuoden 1995 syksyllä, jolloin B Oy:n tappioiden vähentämisen kannalta tapahtui välillinen omistajanvaihdos ja jonka jälkeen B Oy sulautui A Oy:ön vuonna 1996. Lääninveroviraston hylättyä hakemuksen B Oy:n tappioiden vähentämisestä sen perusteella, että B Oy ei enää jatkanut liiketoimintaa eikä sen liiketoiminta jatkunut A Oy:ssä lääninoikeus hyväksyi tästä tehdyn valituksen ja myönsi A Oy:lle oikeuden vähentää B Oy:n tappio. KHO katsoi lääninoikeuden tavoin, ettei hakemusta voitu hylätä lääninveroviraston perusteilla vaan asiassa oli ratkaisevaa vähennyksen merkitys A Oy:n toiminnan jatkumiselle, mutta palautti verovirastolle uudelleen käsiteltäväksi sen johdosta, ettei lääninoikeuden ei olisi tullut ensi asteena ottaa ratkaistavakseen vähennysoikeuden myöntämistä, ks. Linnakangas 2007: 190–191; Linnakangas, Immonen & Puroinen 1999a: 84–89. Ratkaisun KHO 2013:126 mukaan A Oy:lle oli siirtynyt C Oy:lle vahvistettuja tappioita, jotka puolestaan olivat tätä ennen siirtyneet A Oy:ön sulautuneelle B Oy:lle ja kun sulautumiselle katsottiin olevan olemassa verotuksesta riippumattomat syyt.

⁶⁴⁴ Ennakkoratkaisussa KHO 1994 B 515 A Oy ei saanut vähentää C Oy:n tappioita vuosilta 1992 ja 1993, jos C Oy:n emoyhtiö B Oy sulautuu A Oy:ön ja tämän jälkeen C Oy sulautuu A Oy:ön, koska A Oy:n ei voida katsoa omistaneen yli puolta C Oy:n osakekannasta niiden tilikausien alusta lukien, joiden tappioista on kyse. Ennakkoratkaisussa KHO 1997:5 emoyhtiön vuonna 1994 sulautuneiden tytäryhtiöiden vahvistettuja tappioita vuosilta 1992 ja 1993 ei voitu vähentää emoyhtiön vuosien 1995 ja 1996 tulosta, koska yli puolet emoyhtiön osakkeista oli vaihtanut omistajaa vuonna 1994, ks. Nuotio 2005: 539–540; 2012: 313. Ratkaisussa KHO 2003:23 B Oy oli saanut TVL 122 § 3 momentissa tarkoitettua poikkeusluvan tappioiden vähentämiseen omistajanvaihdoksesta huolimatta. B Oy:n sulaututtua A Oy:ön A Oy ei kuitenkaan saanut vähentää sulautuneen yhtiön tappioita kun se ei ollut TVL 123 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla tappiovuoden alusta lukien omistanut yli puolta sulautuneen yhtiön osakkeista. Ratkaisussa KHO 2012:23 katsottiin, ettei sulautumista

Edellytyksenä jakautuvan yhteisön tappioiden siirtymiselle on mm., että jakautuvan yhteisön tappiot siirtyvät vastaanottavalle yhteisölle siltä osin kuin on ilmeistä, että tappiot ovat syntyneet vastaanottavalle yhteisölle siirtyneessä toiminnassa. Mainittujen tappioiden ollessa kysymyksessä kuuluvat nämä jakautuvassa yhteisössä siihen kokonaisuuteen, joka siirtyy vastaanottavalle yhtiölle. Muilta osin tappiot siirtyvät samassa suhteessa kuin jakautuvan yhteisön nettovarallisuus siirtyy vastaanottavalle yhteisölle. Mikäli jakautuvan yhteisön verotuksessa on useita tulolähteitä, siirtyvät tulolähteen vahvistetut tappiot niille vastaanottaville yhtiöille, joilla on vastaava tulolähde. Edellytyksenä eräin poikkeuksin sulautuvan tai jakautuvan⁶⁴⁵ yhteisön tappioiden vähentämiselle on lisäksi edellä myös TVL:ssa edellytetty omistusosuus kyseisen yhteisön osakkeista tai osuuksista.⁶⁴⁶

EVL 52 f §:n mukaista osakevaihtoa, jolla osakeyhtiö hankkii toisen osakeyhtiön osakkeita siten, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä antaen vastikkeeksi liikkeelle laskemiaan uusia osakkeita tai hallussaan olevia omia osakkeita, ei

---

vastaanottavaan osakeyhtiöön, joka ei täyttänyt EVL 52 a §:ssä säädettyjä edellytyksiä, voitu pitää TVL 123 §:n 2 momentissa tarkoitettuna sulautumisena, jonka johdosta sulautuvan yhtiön katsottiin tuloverotuksessa purkautuvan, jolloin sen tappiot eivät siirtyneet vastaanottavalle yhtiölle, ks. Järvenoja 2013: 31; Penttilä 2012c: 65–66; 2012f: 137–138; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 23:17.

⁶⁴⁵ Jakautuvan yhtiön tappioiden siirtämisestä ja vähentämisestä ks. Nuotio 2008: 515 ss. Ks. myös KVL 149/1999, oikeus tappioiden vähentämiseen jakautumisessa.

⁶⁴⁶ Ennakkoratkaisussa KHO 2004:59 vuosille 2003 ja 2004 A Oy:n sulautuessa kokonaan omistamaansa tytäryhtiöön B Oy:öön mitätöidessä fuusiossa haltuunsa tulleet omat osakkeet ja antaessa A Oy:n emoyhtiölle liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeita, katsottiin yli puolet B Oy:n osakkeista vaihtaneen omistajaa, jolloin tappioiden siirtymiseen voidaan eri hakemuksesta myöntää poikkeuslupa, jos tämän katsotaan olevan tarpeen yhteisön toiminnan jatkumisen kannalta, ks. Penttilä 2004: 114. KHO:ssa vireillä olevassa tapauksessa on kysymys A Oy:n mahdollisesta oikeudesta vähentää siihen sulautuvan ruotsalaisen tytäryhtiön B AB:n vahvistetu tappiot TVL 123 §:n 2 momentin mukaisesti. EU-tuomioistuimelle asiasta esitetystä ennakkoratkaisupyynnössä KHO 2011:21 pyysi vastausta siihen, edellyttävätkö SEUT 49 ja 54 artiklat, että vastaanottava yhtiö saa verotuksessaan vähentää siihen sulautuneen toisessa jäsenvaltiossa asuneen yhtiön tappiot, kun vastaanottavalle yhtiölle ei muodostu mainittuun valtioon kiinteää toimipaikkaa vastaanottavan yhtiön saadessa vähentää sulautuneen kotimaisen yhtiön tappiot tai tappioiden ollessa syntyneet tässä valtiossa kiinteässä toimipaikassa. Lisäksi KHO pyysi ennakkoratkaisua siihen, minkä säännöksen mukaan mainitut tappiot lasketaan, mikäli niiden vähentäminen katsotaan oikeutetuksi, ks. myös Urpilainen 2012: 248. Tuomiossaan 21.2.2013 asiassa C-123/11, *A Oy*, EU-tuomioistuin katsoi, että mainitunlainen kansallinen lainsäädäntö on yhteensopimatonta unionin oikeuden kanssa, mikäli emoyhtiölle ei tarjota mahdollisuutta näyttää toteen, että ulkomailla asuva tytäryhtiö on käyttänyt loppuun mahdollisuudet tappioiden huomioon ottamiseksi eikä niiden vähentämiseksi ole tulevana verovuosina mahdollisuuksia. Tuomion mukaan säännöt tappioiden laskemisesta eivät saa merkitä epäyhdenvertaista kohtelua suhteessa laskusääntöihin, joita olisi sovellettu sulautumisen tapahtuessa maassa asuvan tytäryhtiön kanssa, ks. VM 16/2013: 28.

pidetä verotuksessa luovutuksena, joka muutoin voisi realisoida mahdollisen myyntivoiton. Osakevaihto on mahdollinen myös tilanteissa, joissa osakeyhtiöllä jo on yli puolet toisen osakeyhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Mainittu osakevaihto voi kuitenkin merkitä joissain tilanteissa sellaista omistajanvaihdosta, jonka johdosta oikeus vahvistettujen tappioiden vähentämiseen ilman poikkeuslupaa menetetään. Poikkeuslupa näissä tapauksissa useimmiten saataneen varsinkin tilanteissa, joissa yritysjärjestelyille on selkeät liiketaloudelliset perusteet.⁶⁴⁷ Samoin EVL 52 d §:n mukaisessa liiketoimintasiirrossa voi syntyä tilanteita, joiden johdosta oikeus vahvistettujen tappioiden vähentämiseen ilman poikkeuslupaa menetetään, vaikka mainitulla toimenpiteellä ei muutoin ole tuloverotuksellisia vaikutuksia⁶⁴⁸.

VM:n 20.12.2011 asettama elinkeinoverotuksen uudistamista selvittänyt asiantuntijatyöryhmä on kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossaan esittänyt omistajanvaihdoksiin liittyvästä tappioiden lupamenettelystä luopumista. Työryhmä katsoo lupamenettelyn hallinnollisesti raskaaksi ja nykyiseen verotusmenettelyyn huonosti sopivaksi. Työryhmän esityksen mukaan tappioiden vähennysoikeuden edellytyksistä omistajanvaihdostilanteissa tulisi säätää erikseen. Lisäksi työryhmä esittää, että omistajanvaihdostilanteiden lisäksi jatkovalmistelussa tulisi arvioida tappioiden siirtyminen yritysjärjestelyissä.⁶⁴⁹ Työryhmän muistiossa ei kuitenkaan konkretisoida, millä edellytyksillä tappioiden vähentämisoikeus mainituissa tilanteissa edelleen tulisi säilyttää.

2.8 Yhteenveto

Aikaisempien verolakien mukainen tulokäsitys poikkesi monelta osin nykyisin voimassa olevasta EVL:stä. Esimerkiksi tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuviksi kustannuksiksi katsottiin ennen TOL:n säätämistä yleensä vain sellaiset menot, jotka olivat välittömästi aiheutuneet tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä. Sittemmin voimassa olleen TOL 25 §:n mukaisesti oli tuloa määrättäessä lupa vähentää tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset. Näiden vähennysoikeus ei kuitenkaan ollut rajaton. Mm. TOL 28 §:ään sisältyneen säännöksen perusteella vähennyskelvottomaksi katsottiin

---

⁶⁴⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 673–674; Helminen, Marjaana 2009: 399; Immonen 2008: 380–381; 2011a: 375; Kukkonen & Walden 2009: 331–332; Manninen 1997: 83–84.

⁶⁴⁸ Esimerkiksi tilanteet, joissa siirtoon sisältyy tappiollisten yhtiöiden osakkeita, ks. Immonen 2008: 353–354; 2011a: 350–351.

⁶⁴⁹ Ks. VM 16/2013: 58.

pääomanvähennys. Oikeuskäytännössä tämän tulkittiin tarkoittavan esim. osakkeiden arvonalennusta.

EVL:ia säädettäessä oli lähtökohtana laaja tulojen veronalaisuus. Tämän seurauksena myös menojen vähennyskelpoisuus säädettiin laajaksi. Tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset säädettiin EVL 7 §:n mukaisiksi vähennyskelpoisiksi eriksi. Tämän mukaisesti sekä välittömät että välilliset tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettut menot säädettiin vähennyskelpoisiksi. EVL:iin sisällytettiin luetteloita veronalaisista tuloista, vähennyskelpoisista menoista ja vähennyskeltvottomista menoista sekä eristä, jotka eivät ole veronalaisia tuloja. Ainakin osaa luetteloista pidettiin lakia säädettäessä esimerkinomaisina. Sittemmin nämä ovat lainmuutosten myötä muuttuneet osin yksityiskohtaisiksi verotusta ohjaavaksi sääntelyksi.

Eräänä osoituksena yksityiskohtaisesta sääntelystä on tukimusongelman kannalta keskeinen EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen vähennyskeltvottomuutta koskeva säännös. Mainittu vähennyskeltvottomuus perustuu tulon hankkimisen ja säilyttämisen sijasta omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Peurusteluna säännökselle on käytetty käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapautta. Vähennyskeltvottomuus ei kuitenkaan riipu siitä, tullaanko käyttöomaisuusosakkeet mahdollisesti joskus luovuttamaan. Samassa yhteydessä poistettiin vastaavilla perusteilla yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä vuonna 2004 mahdollisuus kaikkien osakkeiden arvonalennuksen huomioiminen poistona verotuksessa. Tältä osin palattiin ajassa taaksepäin ennen EVL:n säätämistä.

Verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta muodostaa nykyisin elinkeinotoiminnan tulolähteen. EVL:ia säädettäessä verovelvollisen jokainen itsenäinen liike tai ammatti oli oma tulolähteensä. Tällä oli aikaisemmin merkitystä tappiontasauksessa tämän tapahtuessa aikaisemmin voimassa olleessa kunnallisverotuksessa tulolähdekohtaisesti. Nykyisin tulolähteet määräytyvät EVL:n, TVL:n ja MVL:n soveltamisalojen mukaisesti. Vaikka liike- ja ammattitoiminta muodostavat nykyisin elinkeinotoiminnan tulolähteen, on tilanne ongelmallinen silloin, kun esim. verovelvollisen EVL:n mukaisen tulolähteen tulos on voitollinen, mutta TVL:n mukaisen tulolähteen tulos tappiollinen.⁶⁵⁰ Jos

---

⁶⁵⁰ Ratkaisussa KHO 2013:130 yhtiön verotus oli toimitettu verovuosilta 2001–2006 EVL:n mukaan. Yhtiölle oli verovuosilta 2001, 2002 ja 2004 vahvistettu elinkeinotulolähteen tappio. Vuodelta 2007 yhtiön verotus toimitettiin aikaisemmasta poiketen TVL:n mukaan. Yhtiöllä oli oikeus VML 65 §:n 1 momentin estämättä oikeus hakea muutosta vuodelta 2007 toimitettuun verotukseen sillä perusteella että aikaisempien vuosien tappiot olivat samassa tulo-

yhtiön tulos on kokonaisuudessaan tappiollinen, joutuu se kuitenkin maksamaan veroa voitollisen tulolähteen tuloksesta. Tulolähteen tappio voi toisaalta jäädä myös lopulliseksi, ellei tulolähteestä kerry tappiota vastaava määrää tuloa ennen tappion vähennysoikeuden päättymistä. Yhteisöjen kohdalla kyse onkin selkeästä verotuksellisesta epäkohdasta. Oman ongelmansa tältä osin asettaa myös EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki.

---

lähteessä syntyneitä kuin yhtiölle verovuodelta 2007 vahvistettu verotettava tulo, josta oli vähennettävä näitä tappioita.

3 KONSERNISÄÄNTELYSTÄ JA SEN MERKITYKSESTÄ ELINKEINOTULON VEROTUKSESSA

3.1 Konsernit ja konserniverotus

Liiketoimintaa harjoittavat yritykset voivat olla eri tavoin liikesuhteissa keskenään. Niiden välinen yhteistoiminta voidaan järjestää monin tavoin, joko sopimuksin tai yhteisin taloudellisin järjestelyin. Yhteistoiminta on näissä tilanteissa enemmän tai vähemmän vapaaehtoista yritysten säilyttäessä varsin pitkälle sekä juridisen että taloudellisen itsenäisyytensä.

Liiketoimintaa harjoittavien yritysten yhteistoiminta voidaan järjestää myös keskinäisen omistuksen, yhteisten yritysten, yhteisen omistajan tai yhteisen omistajapiirin kautta. Mainitut järjestelyt voivat olla joko yksittäisiä tai tilapäisiä tai myös pysyviksi tarkoitettuja järjestelyitä. Varsinkin pysyvemmän yhteistoiminnan yhteydessä puhutaan usein konserneista, vaikka se ei käsitteenä olekaan yksiselitteinen juridisessa, kuten ei myöskään taloudellisessa kielenkäytössä. Konserniin liittyy aina oleellisena osana määräämisvaltaelementti, jolloin toisella yrityksellä on hallitseva ja määrävä asema toiseen yritykseen nähden. Konsernin voidaan myös todeta muodostavan siihen kuuluvien yritysten taloudellisen kokonaisuuden.⁶⁵¹

Konserni tarkoittaa edellä olevan mukaisesti kahden tai useamman juridisesti itsenäisen yrityksen muodostamaa taloudellista kokonaisuutta. Tässä taloudellisessa kokonaisuudessa on pääsääntöisesti yhdellä yrityksellä eli emoyrityksellä määräysvalta konsernin muihin yrityksiin eli tytäryrityksiin nähden. Tällöin emoyritys voi ohjailla konserniin kuuluvien yritysten toimintaa sekä päätöksentekoa muutoinkin. Tavoitteena on tällöin koko konsernin edun huomioiminen sen toiminnassa.⁶⁵² Konsernikäsitteessä on edellä todetun mukaan paino taloudellisella kokonaisuudella. Konserni on määriteltävissä taloudellisiin tavoitteisiin pyrkiväksi kokonaisuudeksi. Niin pienet kuin suuretkin yritykset voivat muodostaa konsernin. Konsernikokonaisuuden perustana on sen toimintaan kuuluva

---

⁶⁵¹ Ks. Koski 1977: 1–4; 1980: 1–3; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1080–1081; 2012b: 301 ss. Ks. myös Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 618 ss.

⁶⁵² Ks. Riistama & Prepula 1983: 11. Ks. myös Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 618 ss.

ohjaus, joka perustuu viime kädessä edellä mainittuun konsernin emoyhtiön määräysvaltaan.^{653 654}

Omistusperusteinen konserni voi olla alisteinen tai rinnakkainen. Alisteisissa konserneissa emoyrityksen määräysvalta ulottuu välittömästi kaikkiin tytäryrityksiin esimerkiksi toisen tytäryrityksen kautta siten, että nämä ovat täysin määräysvallan omaavan emoyrityksen johdon alaisia. Tällöin tytäryritykset ovat riippuvaisia joko emoyrityksestä tai tytäryrityksestä. Rinnakkaisissa konserneissa tytäryritykset ovat yhteisen johdon alaisia, mutta samanlaisessa taloudellisessa asemassa käyttäen toisiinsa nähden yhtäläistä valtaa. Millään tytäryrityksellä ei tällöin ole määräysvaltaa toiseen tytäryritykseen nähden. Vertikaalisessa konsernissa on kysymys yrityksistä, jotka edustavat saman elinkeinohaaran eri tuotantovaiheita tai vaihdantaprosessin osia. Horisontaalisessa konsernissa on kysymys saman elinkeinohaaran ja teollisuudenalaan kuuluvien yritysten yhteenliittymästä. Lisäksi konserni voi olla eri elinkeinohaaroista ja teollisuudenaloista eri tavoin muodostunut sekakonserni.⁶⁵⁵

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsotut oikeustapaukset ovat osin ajalta ennen EVL:n säätämistä⁶⁵⁶. EVL:n säätämisen jälkeen kesti vielä lähes 10 vuotta, ennenkuin ensimmäinen säännös konsernista sisällytettiin vuonna 1978 annettuun ja vuonna 1980 voimaan tulleeseen EOYL:iin. Tämän jälkeen konsernisääntely on jäljempänä käsitellyn mukaisesti sisällytetty myös muuhun yhtiölainsäädäntöön. Nykyisin yhtiölainsäädännön mukaisen konsernisääntelyn perustana on KPL:n mukainen määräämisvallan käsite.

Konsernitukea käsittelevissä oikeustapauksissa oli useimmiten kysymyksessä tilanne, jossa emoyhtiö omisti tytäryhtiön kokonaan tai lähes kokonaan. Oikeuskäytännössä on konsernisuhteeseen viitattu eri tavoin sekä ennen⁶⁵⁷ EOYL:iin ensimmäistä kertaa sisällytynyttä konsernin määritelmää että tämän jälkeen osana päätöksen perusteluja.

---

⁶⁵³ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 621–626; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2001: 12–13; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1080–1081; 2012b: 301 ss.; Mähönen & Villa 2010: 336–340. Ks. myös Tuokko 1982: 20–22.

⁶⁵⁴ Eräät 4 luvussa käsitellyt konsernitukea koskevat oikeustapaukset ovat ajalta ennen kuin konsernin ensimmäinen määritelmä sisällytettiin vuonna 1978 annettuun EOYL:iin.

⁶⁵⁵ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2002: 12–14; Tuokko 1982: 22–23. Ks. myös Norri 2006: 45 ss.

⁶⁵⁶ Mainittuja oikeustapauksia käsitellään jäljempänä luvussa 4.

⁶⁵⁷ Ks. esim. KHO 2.5.1968 T 2523, KVL 245/1970.

Vuonna 2004 säädetty EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen vähennyskeltottomuus on sidoksissa lain 6 b §:n 7 momentissa säädeltyyn konserniyhtiöiden käsitteeseen. Verovelvollisen tai edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitetun konserniyhtiön omistaessa yksin tai yhdessä vähintään 10 % tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakepääomasta, ei tällaiselle osakeyhtiölle annettu konsernituki ole verotuksessa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuva meno. Vastaava vähennyskeltottomuus koskee säännöksen mukaan myös muiden kuin myyntisaamisten menetystä tai arvonalenemista sekä muita vastaavia osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetuja menoja.

Konserniyhtiöiden käsite on lain 6 b §:n 7 kohdassa sidottu OYL 8 luvun 12 §:ään. Konserniyhtiöiden käsite on ulotettu OYL:ssa tarkoitettujen yhtiöiden lisäksi koskemaan myös sellaisia yhtiöitä, joissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on OYL 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. EVL:ia vuonna 2004 mainituilta osin muutettaessa oli voimassa EOYL, jonka 1 luvun 3 §:ssä oli vastaavat tuolloin voimassa olleet konsernia koskevat säännökset. OYL:n antamisen myötä myös viittaussäännös EVL:ssa muutettiin⁶⁵⁸ vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä. Sekä EOYL 1 luvun 3 §:ssä että OYL 8 luvun 12 §:ssä viitataan puolestaan KPL 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun määräysvaltaan, jonka käsitettä täsmennettiin⁶⁵⁹ vuoden 2004 verouudistuksen jälkeen.

Konsernisuhde on otettu huomioon edellä luvussa 2 selvitetyn mukaisesti sekä konsernin sisäisenä vuokraustoimintana että holdingyhtiöiden verotuksessa. Lisäksi verolainsäädäntöön on sisällytetty ja sisältyy muita säännöksiä, jotka liittyvät eri tavoin liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden välisiin konserni-suhteisiin. Ennen yhtiölainsäädäntöön otettua konsernisäännöstöä sisältyi EVL:iin vuosina 1976–1990 säännös liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista ym. huolehtivan holdingyhtiöiden osinkojen ja osuuspääoman korkojen verokohtelusta. EVL:iin sisältyy myös liiketoimintasiirtoa käsittävät säännökset, jossa siirretystä liiketoiminnasta vastikkeena saadut osakkeet tulevat siirtävän yhtiön omistukseen.

Muusta verolakeihin sisältyneistä tai sisältyvistä mm. konserniin liittyvästä sääntelystä voidaan mainita lisäksi tappiontasasta ja investointivarausta käsittävä sääntely. Vuonna 1986 annettiin edelleen voimassa oleva KonsAvL, joka sallii

---

⁶⁵⁸ L 1077/2008.

⁶⁵⁹ L 1304/2004.

avoimen tuloksentasauksen laissa tarkoitettujen konserniyhtiöiden kesken. Tämän seurauksena ryhdyttiin erotukseksi lain tarkoittamasta konserniavustuksesta EVL:n soveltamispiiriin kuuluvista konserniyhtiöiden välisistä tukitoimenpiteistä käyttämään nimitystä konsernituki. Kuriositeettina verolainsäädännössä voidaan mainita vuonna 1986 annettu laki erään konsernijärjestelyn verohuojennuksista (907/1986). Laki sisälsi verohuojennuksia sekä välillisen että välittömän verotuksen osalta.⁶⁶⁰ Myöskään mainitussa laissa ei käsitelty enemmälti konsernin käsitettä.

Taloudellisen kokonaisuuden muodostaneille konsernisuhteille on edellä todetun mukaisesti annettu elinkeinotulon verotuksessa merkitystä. Konsernisuhteilla on ollut ratkaiseva merkitys konsernitukea koskevassa aikaisemmassa oikeuskäytännössä. Jäljempänä luvussa 4 käsitelty konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö EVL:n voimassaoloajalta ajoittuu verovuosille 1970–1999. Vuonna 2004 säädetty EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama vähennyskelpoton konsernituki on sidoksissa saman lain 6 b §:n 7 momentin mukaiseen konserniyhtiöiden käsitteeseen. Tämä puolestaan pohjautuu OYL:n ja tätä kautta myös KPL:n säännöksiin.

Konsernisääntelyä jäljempänä käsiteltäessä keskitytään yhtiölainsäädännössä osakeyhtiölainsäädännön tarkoittamaan konsernisääntelyyn. Tätä kautta myös kirjanpitolainsäädännön vastaava sääntely on tarkastelun kohteena. Konsernitukea koskevassa aikaisemmassa oikeuskäytännössä on konsernituen antajana ollut osakeyhtiö. Myös konsernituen vastaanottajana on pääsääntöisesti ollut osakeyhtiö tai vastaava ulkomainen yhtiö. Asiallista estettä konsernituesta myös muiden yhteisömuotojen kesken ei liene ollut olemassa. EVL 17 §:n 6 kohdan tarkoittama vähennyskelpoinen konsernituki on sen sijaan rajoitettu osakeyhtiölle annettuun tukeen. Tuen kohteena olevan osakeyhtiön tulee olla EVL 6 b §:n 7 kohdassa tarkoitettu konserniyhtiö, joka määritellään OYL:n ja tätä kautta myös KPL:n säännösten perusteella. Vähennyskeltottoman konsernituen antajana tulevat kysymykseen muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö.

---

⁶⁶⁰ Ks. alaluku 3.6.3.

3.2 Konsernisäätely kirjanpitolainsäädännössä

3.2.1 *Aikaisemman kirjanpitolain mukainen konserni*

Säädettäessä vuoden 1974 alusta voimaan tullutta EKPL:ia katsottiin HE:ssä, että säännökset konsernitilinpäätöksestä tulisi antaa asianomaisessa yhteisölaissa, esimerkiksi osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa. HE:n esityksen pohjalta annettu EKPL ei tämän johdosta sisältänyt konserneja koskevia määräyksiä. Myöskään konsernimäärittelyihin ei tässä yhteydessä miltään osin puututtu.⁶⁶¹ Myös kirjanpitolakikomitea katsoi mietinnössään, että konserneja koskevat säännökset kuuluisivat yhteisölainsäädännön piiriin⁶⁶².

Osakeyhtiölakikomitean mietintö vuodelta 1969 uudeksi osakeyhtiölaiksi⁶⁶³ sisälsi mm. eräitä konsernitilinpäätöksen laatimista koskevia esityksiä. Kirjanpitolakiehdotuksen tarkistustoimikunta vuodelta 1970 puolestaan esitti mietinnössään, että mainitusta osakeyhtiölakikomitean mietinnön mukaisesta osakeyhtiölakiehdotuksesta jätettäisiin pois mainitut konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat kohdat, joiden osalta ainoastaan viitattaisiin kirjanpitolakiin ja sen nojalla annettaviin säännöksiin⁶⁶⁴. Komiteamietintö uudeksi osakeyhtiölaiksi ei tuolloin kuitenkaan johtanut lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Konsernin määrittämisen kannalta keskeinen määräämisvallan käsite esitettiin kirjanpitolain uudistamistoimikunnan mietinnössä annettavaksi erikseen asetuksen tasolla⁶⁶⁵. HE:ssä tämä sijoitettiin kuitenkin konsernitilinpäätöksen laatimista koskevaan 22 b §:ään⁶⁶⁶. Talousvaliokunnan mietinnössä esitettiin tältä osin ainoastaan lain lopullista sanamuotoa vastannut kielellinen korjaus⁶⁶⁷.

EKPL:iin sisällytettiin edellä olevan perusteella vuonna 1992⁶⁶⁸ konsernia koskevat tai paremminkin konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat määräykset lain 22 a, 22 b ja 22 c §:iin. Muutos tuli voimaan vuoden 1993 alusta. Konsernitilinpäätöstä koskevat yleiset määräykset siirrettiin EOYL:sta kirjanpitolakiin. Tällöin konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus laajeni koskemaan

⁶⁶¹ Ks. HE 120/1972 vp: 4.

⁶⁶² Ks. KM 1969 B 21: 20.

⁶⁶³ KM 1969: A 20.

⁶⁶⁴ Ks. KM 1970: B 119: 70–74.

⁶⁶⁵ Ks. KM 1990:45: 131–132.

⁶⁶⁶ Ks. HE 111/1992 vp: 29 ss.

⁶⁶⁷ Ks. TaVM 47/1992 vp – HE 111/1992 vp.

⁶⁶⁸ L 1572/1992.

osakeyhtiön ohella myös muita yhteisömuotoja. Uudistuksen tarkoituksena oli yhdenmukaistaa tilinpäätöstä koskevat säännökset Euroopan yhteisöjen lainsäädännön kanssa. Tavoitteena oli, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus koskisi EOYL:n säännösten lisäksi myös muita yhteisömuotoja. Lisäksi tavoitteena oli Euroopan yhteisön vuositilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevien neljännen direktiivin 78/660/ETY ja seitsemännen direktiivin 83/349/ETY määräysten huomioiminen lainsäädännössä. Ehdotetuilla muutoksilla tavoiteltiin muutoinkin aiempaa luotettavampaa ja kattavampaa konsernitilinpäätösinformaatiota.⁶⁶⁹

Uusittujen säännösten mukaisesti tuli kirjanpidossa toisaalta erottaa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus ja toisaalta ne kirjanpitovelvolliset, joiden katsottiin kuuluvan konserniin⁶⁷⁰. Konserniin kuuluvat yritykset määriteltiin edellä mainitun lainmuutoksen jälkeen EKPL 3 a luvussa konsernitilinpäätöksen laatimista ja määräämisvaltaa käsittelevien 22 a, 22 b ja 22 c §:ien säännösten perusteella.

EKPL:n 22 a §:n mukaisesti konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus koski liiketoimintaa harjoittavaa kirjanpitovelvollista, jolla oli määräysvalta toisessa liiketoimintaa harjoittavassa kirjanpitovelvollisessa. Lain 22 b §:n mukaisesti määräysvalta perustui osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiösosuuksien tuottamaan äänimäärään tämän ollessa enemmän kuin puolet koko äänimäärästä. Määräysvalta voi perustua myös hallituksen tai vastaavan hallintoelimen enemmistön nimittämisoikeuteen yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai niihin verrattavien sääntöjen nojalla. Lisäksi määräämisvalta voi perustua myös sopimukseen. Tytäryrityksen tai tytäryritysten määräämisvalta rinnastettiin myös emoyrityksen määräämisvaltaan.⁶⁷¹

Tuolloin voimassa olleen EOYL 9 luvun 1 §:n 3 momentin tarkoittamat osakkeet, joita ei otettu huomioon ääniosuutta laskettaessa, olivat yhtiölle tai sen tytäryhtiölle kuuluvat osakkeet. Myös yhtiön tai sen tytäryhtiön perustamalle eläkesäätiölle kuuluvat osakkeet samoin kuin eräät muut osakkeet olivat mainitun lainkohdan mukaisia osakkeita.⁶⁷² Myöhemmin vuonna 1997 annetulla lainmuu-

⁶⁶⁹ Ks. HE 111/1992 vp: 1, 3–4; KM 1990:45: 130–131; Rätty & Virkkunen 2002: 28–33.

⁶⁷⁰ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 384.

⁶⁷¹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 398 ss.

⁶⁷² Ks. Koski & af Schultén 1984a: 344.

toksella (145/1997) eläkesäätiön tilalle sisällytettiin lakiin yhtiön tai sen tytäryhteisön määräysvallassa⁶⁷³ oleva säätiö⁶⁷⁴.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat säännökset sisältyivät EKPL 3 a luvun 22 c §:ään. Konsernitilinpäätös tuli laatia emoyrityksen ja tytäryritysten (konserniyritysten) tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti. Yhdistelyvelvollisuus koski myös liitetietoja. Tarkemmat määräykset konsernitilinpäätöksen laatimisesta antoi 22 c §:n mukaisesti KTM⁶⁷⁵.⁶⁷⁶ Lisäksi KILA antoi vuonna 1993 uuden yleisohjeen konsernitilinpäätöksen laatimisesta⁶⁷⁷.

EKPL 22 c §:n 5 momentissa käytettiin ilmaisua ”samaan konserniin kuuluvat yritykset” käsiteltäessä näiden omistusosuutta konserniin kuulumattomissa yrityksissä. Mikäli konserniyrityksillä mainitun lainkohdan mukaan yksin tai yhdessä oli merkittävä omistusosuus ja huomattava vaikutusvalta toisessa liiketoimintaa harjoittavassa kirjanpitovelvollisessa (osakkuusyritys), tuli tämä yhdistellä konsernitilinpäätökseen sen mukaan kuin KTM tarkemmin määräsi.⁶⁷⁸ EKPA 19 § sisälsi huomattavan vaikutusvallan määritelmän, jonka mukaan konserniyrityksellä oli toisessa liiketoimintaa harjoittavassa kirjanpitovelvollisessa huomattava vaikutusvalta, jos tällä oli yksin tai yhdessä muiden samaan konserniin kuuluvien yritysten kanssa vähintään yksi viidesosa ja enintään puolet osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiösosuuksien tuottamasta äänimäärästä mainitussa yrityksessä.

Konsernin määritelmä jouduttiin EKPL:n perusteella konstruoimaan 3 a luvun 22 a, 22 b ja 22 c §:ien määräyksiä yhdistellen. Konsernitilinpäätöstä käsittelevässä 22 c §:n 5 momentissa mainittiin samaan konserniin kuuluvat yritykset ja 1 momentissa emoyritys ja tytäryritys (konserniyritykset). Määräysvallan omaava emoyritys sekä määräysvallan kohteena oleva tytäryritys mainittiin 22 a §:ssä. Määräysvalta määriteltiin 22 b §:ssä. EKPL:ssa määriteltiin edellä olevan mukaisesti emoyritys, tytäryritys, konserniyritys, samaan konserniin kuuluva yritys ja

---

⁶⁷³ Tuolloin voimassa olleen EOYL:n mukaisesta määräysvallasta säädettiin lain 1 luvun 3 §:ssä, ks. Koski & Schultén 1998: 22 ss.

⁶⁷⁴ Ks. Koski & af Schultén 2000: 14–15.

⁶⁷⁵ KTMp konsernitilinpäätöksen laatimisesta 22.10.1993/899.

⁶⁷⁶ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 404 ss.

⁶⁷⁷ KILA 1993c. Tätä ennen KILA oli antanut konsernitilinpäätöksen laatimisesta yleisohjeen vuonna 1981 EOYL:n konsernitilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten johdosta, ks. KILA 1981.

⁶⁷⁸ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 426–427.

osakkuusyritys. Ilmeisesti mutkikkaasta määrittelystä johtuen on toisaalta katsottu, ettei konsernia varsinaisesti määritelty EKPL:ssa.⁶⁷⁹

Tilanteet, joissa konsernitilinpäätöstä ei tarvinnut laatia, lueteltiin lain 3 a luvun 22 a §:n 2–4 momenteissa (liikkeenharjoittajat, vähemmistön suostumus eräissä tapauksissa sekä ns. pienet konsernit).⁶⁸⁰ Uudistuneiden säännösten johdosta myös alakonserneja voi muodostua EKPL:n ollessa voimassa. Tyypillisenä esimerkkinä voidaan mainita tytäryritys, jolla oli määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa. Mainittu tytäryhtiö muodosti tällöin näiden yhtiöiden kanssa alakonsernin.⁶⁸¹

Kirjanpitovelvollinen, joka omistettiin tasaosuuksin toisen kirjanpitovelvollisen kanssa ja jossa myös äänivalta jakautui tasan omistajien kesken, oli osakkuusyritys. Omistajat voivat sopia keskenään esimerkiksi hallituksen puheenjohtajan nimittämisoikeudesta vuorovuosina nimittäessään muutoin kumpikin puolet hallituksen jäsenistä. Tällöin katsottiin, ettei kirjanpitovelvollinen kuulunut kummankaan omistajan määräämisvaltaan eikä näin ollut kummankaan tytäryritys.⁶⁸²

3.2.2 Nykyisen kirjanpitolain mukaiset konsernimäärittelmät

3.2.2.1 Konsernin käsite lakia säädettäessä

Uudistettaessa kirjanpitolainsäädäntöä vuonna 1992 oli tarkoituksena yhdenmukaistaa tilinpäätöstä koskevat säännökset Euroopan yhteisöjen tilinpäätöksistä annetun neljännen direktiivin 78/660/ETY ja konsernitilinpäätöksistä annetun seitsemännen direktiivin 83/349/ETY mukaisiksi. Suomen lainsäädännön todettiin kuitenkin vielä poikkeavan eräissä kohdin mainittujen direktiivien pakottavista artikloista. EKPL:n sekä sen nojalla annettujen alemman asteisten säännösten edelleen kehittämistä varten asetetun työryhmän raportissa esitettiin silloista EKPL:ia muutettavaksi mm. konsernien osalta lakiin tehtävin muutoksin⁶⁸³. Säädettyyn KPL:iin sisältyvä määräysvaltaan perustuva konsernin määrittely

⁶⁷⁹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 70; 2001: 11–12; Ranta-Lassila 1999a: 360; Riistama, Prepula, Tuokko & Järvinen 1995: 17.

⁶⁸⁰ Mainittuja tilanteita ei tässä kuitenkaan tarkemmin käsitellä. Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 394–398.

⁶⁸¹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 75–76; 2002: 21.

⁶⁸² Määräys asiasta sisältyi KTMp konsernitilinpäätöksen laatimisesta 22.10.1993/899 yhteisyritystä käsittelevään 18 §:ään, ks. myös Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 401.

⁶⁸³ Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä, joka julkaisi kirjanpitolain uudistamista koskevat raportit KTM 8/1996 I: 205–213; KTM 8/1996 II: 136–137.

vastasi direktiivin vaatimuksia.⁶⁸⁴ KPL:n määräysvaltaa sekä konserniyritystä, emoyritystä ja tytäryritystä koskevat määritelmät vastasivat jäljempänä käsiteltävään EOYL:iin lainmuutoksella 145/1997 muutettuja vastaavia konsernia koskevia määritelmiä⁶⁸⁵.

Konserniyritystä, emoyritystä ja tytäryritystä käsittelevä alkuperäisessä edelleen voimassa olevassa muodossaan oleva KPL 1 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentti määrittelee mainitut konsernin osapuolet seuraavasti:

”Jos kirjanpitovelvollisella on 5 §:n mukainen määräysvalta kohdeyrityksessä, on edellinen emoyritys ja jälkimmäinen tytäryritys. Emoyritys tytäryrityksineen muodostaa konsernin. Emoyritystä ja sen tytäryrityksiä kutsutaan tässä laissa konserniyrityksiksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös, jos kirjanpitovelvollisella on yhdessä yhden tai useamman tytäryrityksensä kanssa taikka kirjanpitovelvollisen tytäryrityksellä yksin tai yhdessä muiden tytäryritysten kanssa määräysvalta kohdeyrityksessä.”

Siteeratun säännöksen mukaisesti emoyritys ja sen tytäryritykset muodostavat konsernin. Emoyrityksen asema konsernissa perustuu sen määräämisvaltaan joko toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkolaisessa yrityksessä. Konserni muodostuu myös välillisen määräysvallan kautta. Tällöin kirjanpitovelvollisella on yhdessä yhden tai useamman tytäryrityksen kanssa määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa. Emoyrityksen määräysvalta syntyy myös silloin, kun tytäryrityksellä yksin tai muiden tytäryritysten kanssa on vastaava määräämisvalta.⁶⁸⁶

KPL:n tarkoittama määräysvalta määritellään 1 luvun 5 §:ssä. Alkuperäisessä edelleen voimassa olevassa muodossaan määräysvalta määriteltiin 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan seuraavasti:

”Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), kun sillä on:

- 1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänten enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopi-*

⁶⁸⁴ Ks. HE 173/1997 vp: 3; KTM 8/1996 I: 13–14.

⁶⁸⁵ Ks. HE 173/1997 vp: 9.

⁶⁸⁶ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 25–26; Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 14 ss.; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 72–75; 2000: 76–79; 2002: 12 ss.; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:2; Ranta-Lassila 1999b: 362.

mukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai

- 2) *oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänten enemmistö.”*

Kirjanpitovelvollisella on edelleen voimassa olevan 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), mikäli tällä on enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Äänten enemmistön tulee edellä olevan mukaisesti perustua omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen, muihin sääntöihin taikka myös sopimukseen.⁶⁸⁷

KPL:n mukainen määräysvalta voi määräytyä sekä omistukseen perustuvaan määräysvaltaan että edellä mainittuun nimittämisoikeuteen. KILAn vuonna 2000 antaman konsernitilinpäätöstä koskevan yleisohjeen mukaan yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Yleisohjeen mukaan yritys kuului siihen konserniin, johon kuuluvilla yrityksillä on yrityksen hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenistön enemmistön nimittämis- tai erottamisoikeus.⁶⁸⁸ Vastaava ohje sisältyy vuonna 2000 annetun yleisohjeen korvanneeseen vuonna 2006 annettuun KILAn yleisohjeeseen konsernitilinpäätöksen laatimisesta⁶⁸⁹.

Äänten enemmistöä laskettaessa ei kuitenkaan oteta myöskään nykyisin voimassa olevan 1 luvun 5 §:n 2 momentissa mainittuja eri tavoin määräytyviä äänestys-

---

⁶⁸⁷ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 21–22; Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 19 ss.; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 66–70; 2000: 70 ss.; 2002: 16–17; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:3. Ks. KILA 1646/2001 (ks. Leppiniemi 2012: 52–539, jossa kirjanpitovelvollisella katsottiin olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa KPL 1 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, koska ensiksi mainitun kirjanpitovelvollisen toimitusjohtaja oli osakassopimuksen perusteella edellä mainitun toisen kirjanpitovelvollisen kaksijäsenisen hallituksen puheenjohtaja. Ratkaisussa KILA 1791/2006 katsottiin, että osakeyhtiön omistukseen tuli lisätä mainitun yhtiön henkilöomistajan omistus arvioitaessa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden synnyttämää määräämisvaltaa henkilöosakkaan toimiessa mainitun osakeyhtiön omistaman yrityksen hallituksen jäsenenä tai tämän muuten käyttäessä mainitussa yrityksessä tosiasiallista määräämisvaltaa, ks. Leppiniemi 2012: 49–50.

⁶⁸⁸ Ks. Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 20; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2002: 17; KILA 2000b: kohta 1.1.

⁶⁸⁹ Ks. KILA 2006a: kohta 1.2.

rajoituksia huomioon määräysvaltaan perustuvaa ääniosuutta laskettaessa seuraavasti ⁶⁹⁰:

”Edellä 1 momentissa tarkoitettua ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta.”

Samoin on edelleen voimassa alkuperäisen säädöksen mukaan 1 luvun 5 §:n 3 momentti (nykyisin 4 momentti), jonka mukaan kohdeyritykselle itselleen tai sen tytäryritykselle kuuluvia äänimääriä ei huomioida määräysvaltaa määriteltäessä jäljempänä olevan mukaisesti ⁶⁹¹:

”Kohdeyrityksen kokonaisäänimäärän laskemiseksi vähennetään ne äänet, jotka liittyvät kohdeyritykselle itselleen tai sen 6 §:ssä tarkoitettulle tytäryritykselle kuuluviin osakkeisiin tai osuuksiin. Omissa nimissään mutta toisen lukuun toimivan henkilön äänimäärät luetaan kuuluvaksi sille, jonka lukuun toimitaan.”

Mainitussa lainkohdassa käsitellään myös välikäsisuhteita eli omissa nimissään, mutta toisen henkilön lukuun toimivien henkilöiden äänimäärän kuulumisesta sille, jonka mukaan toimitaan ⁶⁹².

KPL 1 luvun 7 §:ssä on määritelty lisäksi omistusyhteisyritys sekä 8 §:ssä osakkuusyritys, joiden tietojen sisällyttämisestä tai yhdistelemisestä konsernitilinpäätökseen säädetään konsernitilinpäätöstä käsittelevässä 6 luvussa. Omistusyhteisyritys on kirjanpitovelvollisen konserniin kuulumaton kotimainen tai ulkomainen yritys, joka on mm. tarkoitettu edistämään kirjanpitovelvollisen tai samaan konserniin kuuluvan yrityksen toimintaa. Omistusosuus mainitunlaisesta yrityksestä ilman muuta näyttöä tulee olla vähintään viidesosa osakepääomasta. Osakkuusyrityksessä kirjanpitovelvollisella on edellisen lisäksi huomattava vaikutus liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa, mutta yritys ei kuitenkaan kuulu kirjanpitovelvollisen konserniin. Muun näytön puuttuessa kysymyksessä on yritys, josta kirjanpitovelvollisen omistus on vähintään viidesosa ja enintään puolet mainitun yrityksen osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. ⁶⁹³

⁶⁹⁰ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 22; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 70–71; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:3.

⁶⁹¹ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 24–25; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 71–72; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:4.

⁶⁹² Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 24–25; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 72; ks. myös Ranta-Lassila 1999a: 362.

⁶⁹³ Ks. HE 173/1997 vp: 9–10; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 73–76; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:5–6.

Edellä mainittu KPL:n mukainen määräysvallan käsite on EKPL:iin vuonna 1992 lisätyn konsernimäärittelyn mukaista määräysvallan käsitettä laajempi. KPL:n mukainen konserni ja konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus tuli ja tulee puolestaan erottaa toisistaan. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ei kaikissa konsernitilanteissa ole säädetty pakolliseksi.⁶⁹⁴

3.2.2.2 Muutokset konsernisääntelyyn

Määräämisvaltaa käsittelevä 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaiset äänimäärää ja hallituksen tai siihen verrattavan toimielimen nimitysoikeutta käsittävät säännökset, joita käsiteltiin edellisessä alaluvussa, ovat edellen voimassa alkuperäisen säännöksen mukaisesti. Määräämisvallan käsitettä on kuitenkin laajennettu alkuperäisestä säännöksestä.

Vuonna 2004 lisättiin KPL 1 luvun 5 §:ään uusi 3 momentti ja jolloin aikaisempi 4 momentti siirtyi 5 momentiksi. Uudessa 3 momentissa säädettiin määräysvaltaasta aikaisemman määräysvaltaa koskevan sääntelyn lisäksi seuraavasti:

”Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta kohdeyrityksessä, jos sitä johdetaan yhteisesti kohdeyrityksen kanssa tai kirjanpitovelvollinen muulla tavoin tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa kohdeyrityksessä.”

Uutta säännöstä perusteltiin HE:ssä viime vuosina perustetuilla rahoitus- ja vakuusjärjestelyillä ja muilla erityistä tarkoitusta varten perustetuilla yksiköillä, joita johdetaan tytäryrityksen tavoin⁶⁹⁵.

Tätä ennen vuonna 2001 lisättiin 5 §:ään uusi 4 momentti, joka edellä mainitun lainmuutoksen myötä muuttui 5 momentiksi. Tuolloin 5 §:ään lisättiin määräykset äänimäärien laskemisesta eräissä tapauksissa määräysvaltaa kohdeyrityksessä määriteltäessä seuraavasti:

*”Kirjanpitovelvollisen 1 momentissa tarkoitettuihin äänimääriin ja oikeuksiin ei lueta niitä ääniä, jotka liittyvät, tai sitä oikeutta, joka liittyy:
1) kohdeyrityksen osakkeisiin tai osuuksiin, joita kirjanpitovelvollinen hallitsee jonkun muun henkilön kuin itsensä tai kirjanpitovelvollisen määräysvallassa olevan muun yhteisön kuin kohdeyrityksen lukuun;*

⁶⁹⁴ Konsernitilinpäätöksen laatimisesta alkuperäisen säännöksen mukaan ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2002: 2, 30 ss., 30–35, 93–98; Leppiniemi & Kykkänen 2003: 149 ss.

⁶⁹⁵ Ks. Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 23–24; HE 126/2004 vp: 16 (L 130472004); Jänkälä & Kisanlahti 2005: 35; Leppiniemi & Kisanlahti 2013: 16:3; Mäkelä, Reponen & Pohjonen 2005: 16.

- 2) *kirjanpitovelvollisen vakuudeksi saamiin kohdeyrityksen osakkeisiin tai osuuksiin, jos kirjanpitovelvollisen on käytettävä niihin liittyviä oikeuksia vakuudenantajan ohjeiden mukaisesti; tai*
- 3) *kohdeyrityksen osakkeisiin tai osuuksiin, joita kirjanpitovelvollinen hallitsee tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvan lainanannon perusteella, jos kirjanpitovelvollisen on käytettävä osakkeiden tai osuuksien äänioikeutta vakuudenantajan edun mukaisesti.”*

Edellä mainitun säännöksen perusteena on seitsemännen direktiivin eli konsernitilinpäätösdirektiivin 2 artikla. Lainmuutoksella rajattiin määräysvallan ulkopuolelle sellaiset osakkeet, joita kirjanpitovelvollinen hallitsee muun kuin itsensä tai toisen määräysvallassa olevan kirjanpitovelvollisen lukuun. Samoin kirjanpitovelvollisen vakuudeksi saamiin osakkeisiin liittyviä äänimääriä ei lueta määräysvaltaan vaikuttavaan äänimäärään tilanteissa, joissa kirjanpitovelvollisen tulee käyttää niihin liittyviä oikeuksia vakuudenantajan ohjeiden mukaisesti. Mikäli kirjanpitovelvollinen hallitsee osakkeita tai osuuksia tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvan lainanannon perusteella, ei myöskään tällöin näihin liittyviä ääniosuuksia luettaisi määräysvaltaan vaikuttavaan äänimäärään tilanteissa, joissa kirjanpitovelvollisen tulee käyttää niihin liittyviä oikeuksia vakuudenantajan ohjeiden mukaisesti. Ilman edellä mainittuja 2 ja 3 kohdan rajauksia kirjanpitovelvollinen voisi käyttää vakuudenantajaa koskevaa mahdollista määräysvaltaansa säännöksen kiertämiseen. Edellä mainittu lainkohta on direktiivissä edellytetty poikkeussäännös, jolla ei liene suurta merkitystä, koska vakuudeksi annettujen osakkeiden äänivallan käyttämisestä päättää Suomen lainsäädännön perusteella yleensä vakuudenantaja. Säännöksellä lienee merkitystä lähinnä ulkomaisten yritysten äänivallan määrittämisessä.⁶⁹⁶

Nykyinen KPL 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta on perustana myös OYL:n ja OKL:n tarkoittamalle konsernin käsitteelle. KPL:n mukainen määräysvalta toisessa yrityksessä voi olla millä tahansa kirjanpitovelvollisella. Konsernin emoyrityksenä voi tämän mukaan olla osakeyhtiön tai osuuskunnan lisäksi myös muu yhteisö sekä säätiö.⁶⁹⁷

---

⁶⁹⁶ Ks. Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 25; HE 189/2000 vp: 8 (L 629/2001); Leppiniemi & Kisanlahti 2013: 16:3; ks. myös Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 78–79.

⁶⁹⁷ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 76–77.

3.3 Konzernisäntely yhtiölainsäädännössä

3.3.1 Konzernisäntely osakeyhtiölainsäädännössä

3.3.1.1 Alkuperäinen konsernin määritelmä

Vuonna 1978 annettuun EOYL:iin sisältyi konsernin määrittelyn lisäksi määräys konsernitilinpäätöksen laatimisesta. Kirjanpitolainsäädäntöön konsernin määrittelyä käsittävät säännökset otettiin edellä esitetyn mukaan vasta yli kymmenen vuotta myöhemmin eli vuonna 1992. Osakeyhtiölainsäädännön vuoden 1978 uudistuksen eräänä keskeisenä tavoitteena oli HE:n mukaisesti pohjoismaisen yhtenäisyyden saavuttaminen osakeyhtiölainsäädännön alalla ⁶⁹⁸.

Konserni määriteltiin EOYL 1 luvun 2 §:ssä joko omistusosuuden ja äänimäärän perusteella tai myös omistukseen tai sopimukseen perustuvan määräämisvallan perusteella. Mikäli osakeyhtiöllä oli osakeomistuksen perusteella enemmän kuin puolet toisen osakeyhtiön äänimäärästä, muodostivat nämä konsernin. Konsernisuhde syntyi myös tytäryhtiön omistusosuuden ja tähän liittyvän äänivallan perusteella. Lakiin sisältyi myös täydentävä määräysvallan käsite, jonka mukaan emoyhtiön määräämisvallan lisäksi tällä oli huomattava osuus tytäryhtiön tuloksesta.

EOYL:n konsernia koskeva määritelmä vastasi asiallisesti osakeyhtiölain muuttamista käsitelleen komitean ehdotuksia vuodelta 1969 ⁶⁹⁹. Komiteanmietinnön pohjalta laaditussa oikeusministeriön lainsäädäntöosaston ehdotuksessa sidottiin osakeomistus yksiselitteisesti äänimäärään ⁷⁰⁰. HE:ssä uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi täsmennettiin osakeomistusta siten, että se koski myös ulkomaista osakeyhtiötä tai siihen rinnastettavaa yhtiötä ⁷⁰¹. Lakivaliokunnan mietinnössä ⁷⁰² ei esitetty muutoksia hallituksen esitykseen konsernin määrittelystä. Eduskunnan hyväksymä lain sanamuoto vastasi hallituksen esitystä.

Konsernisuhteen perustuessa osakkeiden omistukseen oli ratkaisevaa emoyhtiön omistamien osakkeiden tuottama äänimäärä, vaikka omistettujen osakkeiden määrä olisi ollut alle puolet osakeyhtiön koko osakemäärästä. EOYL 9 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesti yhtiön osakkeilla voi olla erisuuruinen äänimäärä.

⁶⁹⁸ Ks. HE 27/1977 vp: 5.

⁶⁹⁹ Ks. KM 1969: A 20: 9, 64–66.

⁷⁰⁰ Ks. af Schultén, Finne, Koski & Malinen 1974: 33–35; 298; Tuokko 1982: 19.

⁷⁰¹ Ks. HE 27/1997 vp: 19.

⁷⁰² LaVM 4/1978 vp – HE 27/1977 vp: 2.

Suurimmillaan äänimäärien ero voi olla 20-kertainen. Lisäksi yhtiöjärjestyksellä voitiin rajoittaa osakkeenomistajan käytettävissä olevaa äänimäärää, vaikka tällä muutoin olisi äänivallan enemmistö.

Osakkeenomistajan EOYL:n tarkoittamaan määräysvaltaan osakeyhtiössä vaikutti osakkeiden yhtiökokouksessa tuottama äänimäärä. Vähäiselläkin osakeomistuksella voitiin saavuttaa äänimäärä yhtiössä moniääniosakkeiden avulla. Toisaalta enemmistö osakepääomasta ei taannut määräysvaltaa, vaikka kaikilla osakkeilla olisi ollut yhtäläinen äänimäärä, mikäli yhtiöjärjestykseen sisältyi äänivaltaa rajoittavia määräyksiä, jotka olisivat estäneet kyseisen äänivallan käyttämisen.

Konsernisuhde saattoi muodostua myös välillisen osakeomistuksen kautta esimerkiksi tytäryhtiön tai tytäryhtiöiden omistaessa joko yksin tai yhdessä emoyhtiön kanssa laissa edellytetyn äänimäärän tuottamat osakkeet muussa osakeyhtiössä tai siihen rinnastettavassa yhtiössä. Konsernin emoyhtiö ei tällöin yksin omannut EOYL:n tarkoittamaa äänimäärää. Konserniin saattoi sisältyä myös alakonserneja esimerkiksi emoyhtiön tytäryhtiön omistaessa jonkin muun osakeyhtiön osakkeista äänimäärän enemmistön oikeuttavan osuuden. Lakiin sisältyneen täydentävän määräysvallan käsitteen mukaan emoyhtiöllä tuli määräämisvallan lisäksi olla huomattava osuus tytäryhtiön tuloksesta. Tämän katsottiin toisaalta harvoin tulevan käytännössä sovellettavaksi ⁷⁰³.

Konsernin emoyhteisön tuli olla suomalainen osakeyhtiö. Konsernisuhteen pysyvyydelle tai määrätyle kestoajalle ei EOYL:ssa asetettu mitään vaatimuksia. Yhtiö, jonka kaksi osakeyhtiötä tai useampi osakeyhtiö omisti äänimääriltään tasasuhteisesti, ei ollut minkään osakeyhtiön tytäryhtiö. Myöskään ns. sisaryhtiö eli tilanne, jossa esimerkiksi kahden osakeyhtiön osakkeet kuuluivat samalle omistajalle, joka itse ei ollut osakeyhtiö, ei kuulunut mihinkään konserniin ⁷⁰⁴. Konsernisäännösten katsottiin lakia säädettäessä muodostuvan helposti vaikeaselkoisiksi. Tämän johdosta ei nähty mahdolliseksi säännellä muita kuin osakeyhtiöitä koskevia olosuhteita. ⁷⁰⁵

---

⁷⁰³ Ks. Heikkonen 1984: 9.

⁷⁰⁴ Ks. HE 27/1997 vp: 19; KM 1969: A 20: 9; Koski 1980: 50–51; Koski & af Schultén 1991a: 22–23.

⁷⁰⁵ Ks. HE 27/1977 vp: 19; KM 1969: A 20: 65; af Schultén, Finne, Koski & Malinen 1974: 33; Tuokko 1982: 19.

3.3.1.2 Uudistettu konsernin määritelmä

Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskeva sopimus tuli voimaan vuoden 1995 alusta lukien. Suomen yhtiöoikeuden sopeuttaminen EY:n yhtiöoikeudellisten direktiivien periaatteisiin edellytti myös muutoksia konsernisääntelyyn. Keskeisenä kriteerinä oli suomalaista normistoa yksityiskohtaisempi määräysvaltasuhteen määrittely.⁷⁰⁶ EY:n yhtiöoikeudellisiin direktiiveihin ei erikseen sisältynyt konsernin määritelmää vaan ainoastaan konsernitilinpäätöksen määrittely seitsemännessä direktiivissä 83/349/ETY⁷⁰⁷.

Edellä olevan johdosta osakeyhtiölakia ehdotettiin osakeyhtiölakitoimikunnan mietinnössä muutettavaksi tältä osin siten, että konserni syntyisi määräämisvaltasuhteen perusteella ja yhteisömuodosta riippumatta. Määräämisvallan omaava osakeyhtiö katsottiin lähtökohtaisesti emoyhtiöksi ja emoyhtiö tytäryhteisöineen muodostaisi konsernin. Mietinnössä ehdotettiin, että tytäryhteisön yhtiömuoto jätettäisiin avoimeksi siten, että mikä tahansa yhteisö, jossa osakeyhtiöllä on määräämisvalta, on tytäryhteisö.⁷⁰⁸

Lainmuutoksella (145/1997) EOYL:n konsernimääritelmää muutettiin lisäämällä EOYL:n 1 lukuun entisen säännöksen sijaan uuden konsernimääritelmän sekä määräysvallan käsitteen sisältävä 3 §. Muutos tuli voimaan 1.9.1997. Konsernin käsite laajeni uuden säännöksen myötä, jonka mukaan määräysvalta tuli olla toisessa kotimaisessa tai ulkomaisessa yhteisössä. Määräysvallan käsite sidottiin uudessa säännöksessä omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin tai muuhun sopimukseen. Lisäksi määräysvalta voi syntyä oikeuteen nimittää enemmistö toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen. Myös nimitysoikeus vaalin toimittavaan toimielimeen tuotti lain tarkoittaman määräysvallan. Mahdollisia äänestysrajoituksia ei huomioitu ääniosuutta laskettaessa.⁷⁰⁹ Myös yhtiön määräämisvalta yhden tai useamman tytäryhteisön kanssa tuotti laissa tarkoitetun määräysvallan. Myös pelkästään tytäryhteisöjen määräysvalta rinnastettiin emoyhteisön määräämisvaltaan.⁷¹⁰

EOYL:n konsernimääritelmää laajennettiin edellä olevan mukaisesti kahdella tavalla. Ratkaisevana konsernin syntyperusteena oli uudella tavalla määritely

⁷⁰⁶ Ks. HE 89/1996 vp: 7; KM 1992:32: 212, 217.

⁷⁰⁷ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 71; Koski & af Schultén 1998: 24; Ranta-Lassila 1999a: 363.

⁷⁰⁸ Ks. KM 1992:32; 386–387.

⁷⁰⁹ Ks. Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 61–62; af Schultén 2003: 28 ss.

⁷¹⁰ Ks. Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 61; af Schultén 2003: 32.

määräysvalta ja toiseksi konserniin kuuluivat myös muut osakeyhtiön määräysvallassa olevat yhteisöt kuin osakeyhtiöt. Konsernin määritelmän muuttaminen täytti HE:n mukaan EY:n neuvoston toisen direktiivin 77/91/ETY eli pääomadirektiivin ja seitsemännen direktiivin 83/349/ETY eli konsernitilinpäätösdirektiivin asettamat vaatimukset.⁷¹¹

Konsernin määritelmä oli EOYL:n muutoksen jälkeen sidottu ainoastaan määräysvallan käsitteeseen. Konsernimääritelmä kattoi kaikki yhteisöt, kun tämä oli aikaisemmin rajoittunut ainoastaan osakeyhtiömuotoisiin yhteisöihin. Konsernin emoyhtiönä voi edelleen olla vain osakeyhtiö. Osakeyhtiöön rinnastettavan ulkomaisen yhtiön omatessa määräysvallan suomalaisessa osakeyhtiössä, pidettiin ulkomaista yhtiötä emoyhtiönä ja suomalaista yhtiötä tytäryhteisönä eräissä EOYL:n erikseen määrittämissä tapauksissa.⁷¹²

Myös EOYL:n uudistuksen jälkeen voitiin määrätä, että osakkeilla voi olla erisuuruinen, enintään 20-kertainen äänimäärä. Lisäksi yhtiössä voi olla osakkeita, jotka tuottavat äänioikeuden vain tietyissä yhtiökokouksessa käsiteltävissä asioissa (etuosake). Etuosakkeita ei yleensä otettu huomioon laskettaessa kaikkien osakkeiden tuottamaa äänimäärää. Tämä johtui siitä, että etuosakkeisiin ei tavallisesti liittynyt äänioikeutta. Mikäli etuosakkeet tuottivat oikeuden osallistua yhtiön hallituksen valintaan, ei liene ollut perusteita olla ottamatta niitä huomioon. Hallituksen jäsenten enemmistön valintaoikeus oli EOYL:n perusteella keskeinen määräysvallan kriteeri.⁷¹³

Konserniin voi samoin kuin aikaisempienkin säännösten mukaan syntyä alakonserneja, esimerkiksi mikäli emoyhtiön tytäryhteisöllä oli osakeyhtiölain mukainen määräysvalta jossain toisessa yhteisössä. Alakonserni muodostui myös silloin, kun osakeyhtiön tytäryhteisö oli osakeyhtiö ja tällä oli EOYL:n edellyttämä määräysvalta konsernin muussa tytäryhteisössä.⁷¹⁴ Yhtiö, jonka kaksi osakeyhtiötä omisti tasasuhteisesti niin, että kummallakaan yhtiöllä ei ollut määräysvaltaa mainitussa yhtiössä, ei kuulunut mihinkään konserniin.⁷¹⁵ Samoin tilanteet, joissa esimerkiksi kahden osakeyhtiön osakkeet kuuluivat samalle

---

⁷¹¹ Ks. HE 89/1996 vp: 8, 24. Ks. direktiivien konsernimäärittelystä Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 71; Koski & af Schultén 1998: 24; Ranta-Lassila 1999a: 363. Ks. myös Blummé 1997a: 37; 2001: 110; Airaksinen & Jauhiainen 1997: 272–273; Norri 1997: 391–395.

⁷¹² Ks. Savela 2003: 268–269.

⁷¹³ Ks. Airaksinen & Jauhiainen 1997: 72, 69; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 73; Mäntysaari 2002: 298.

⁷¹⁴ Ks. Kyläkallio, Iiro & Kyläkallio 2002: 61.

⁷¹⁵ Ks. tästä esim. KM 1992:32: 387–388.

osakkeenomistajalle, joka ei ollut osakeyhtiö, eivät tällöin muodostaneet konsernia. Mainitunlaiset ns. sisaryhtiöt eivät kuuluneet mihinkään EOYL:n mukaiseen konserniin.⁷¹⁶

Myöskään säätiöt eivät kuuluneet EOYL:ssa tarkoitettuun konserniin, vaikka ne olisivat kuuluneet KPL:n konsernimääritelmän piiriin. Osakeyhtiöllä voi olla määräämisvalta säätiössä, mutta tästä riippumatta katsottiin säätiön jättäminen konsernin ulkopuolelle tarkoituksenmukaiseksi ottaen huomioon säätiön erityinen luonne, tarkoitus ja valvonta, vaikka konsernisäännösten kiertäminen tällöin saattoi olla mahdollista. Kysymys jätettiin ensisijaisesti ratkaistavaksi säätiölainsäädännössä EOYL:n sijasta.⁷¹⁷ Osakeyhtiölainsäädännön uudistamista varten oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnössä esitettiin konsernin määritelmän perustumista KPL 5 §:n määräysvallan käsitteeseen. Lisäksi työryhmä esitti myös säätiöiden lukemista konserniin kuuluviksi.⁷¹⁸

3.3.1.3 Nykyinen konsernin määritelmä

Vuonna 2006 annettiin nykyinen voimassa oleva OYL. Lain 8 luvun 12 § sisältää kirjanpitolain määräysvaltaan perustuvan konsernin määritelmän. Laki tuli voimaan 1.9.2006. Konsernin määritelmä on 8 luvun 12 §:n 1–3 momenttien mukaan seuraava:

”Jos osakeyhtiöllä on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta toisessa kotimaisessa tai ulkomaisessa yhteisössä tai säätiössä, osakeyhtiö on emoyhtiö ja määräysvallassa oleva on tytäryhteisö. Emoyhtiö tytäryhteisöineen muodostaa konsernin.

Osakeyhtiöllä on määräysvalta toisessa yhteisössä tai säätiössä myös silloin, kun osakeyhtiöllä yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa taikka tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta siinä.

Mitä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä säädetään kirjanpitovelvollisesta, sovelletaan edellä tarkoitettuun osakeyhtiöön ja mitä mainitussa pykälässä säädetään kohdeyrityksestä, sovelletaan edellä tarkoitettuun toiseen kotimaiseen tai ulkomaiseen yhteisöön tai säätiöön.”

⁷¹⁶ Ks. Koski & af Schultén 1998: 34; Norri 1997: 45.

⁷¹⁷ Ks. KM 1992:32: 387; ks. myös HE 89/1996 vp: 24; Koski & af Schultén 1998: 26; 2000: 13–14.

⁷¹⁸ Ks. OikM 2003:4: 141, 151, 307.

Edellä todetun mukaisesti mainittu määritelmä perustuu KPL 1 luvun 5 §:n määräysvallan käsitteeseen. Edellä mainitun OYL 8 luvun 12 §:n 2 momentissa säädetään KPL 6 §:n 2 momenttia vastaavalla tavalla jaetusta ja välillisestä määräämisvallasta. Edellä mainitun 8 luvun 12 §:n 3 momentin avulla helpotetaan 1 momentin olevan KPL:iin viittauksen tulkintaa. Asiallisesti OYL:n konsernin määritelmä vastaa myös EOYL:n määritelmää tärkeimmän muodollisen eroavaisuuden ollessa se, että tytäryhteisön määritelmä kattaa myös säätiöt.⁷¹⁹

Osakeyhtiöön määräysvallassa oleva säätiö rinnastettiin EOYL:n 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tytäryhteisöön yhtiökokousta koskevien säännösten yhteydessä. Mainitun lainkohdan mukaan yhtiön tai sen tytäryhteisön määräysvallassa 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla olevalle säätiölle kuuluvalla osakkeella ei saanut osallistua yhtiökokoukseen. Säätiö voi olla osakeyhtiön määräysvallassa esimerkiksi silloin, kun osakeyhtiöllä on säätiön sääntöjen mukaan oikeus nimittää yli puolet säätiön hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen jäsenistä.⁷²⁰

OYL:n KPL:iin perustuvan määräysvallan käsitteen mukaisesti määräysvalta saavutetaan KPL 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti äänten enemmistöllä tai oikeudella nimittää tai erottaa enemmistö toisen yhteisön hallituksesta tai vastaavasta toimielimestä. Luonnollisesti myös äänten enemmistö tuottaa pääsääntöisesti saman oikeuden. Epäselvää kuitenkin voi olla, miten huomioidaan sellaiset osakkeet, jotka tuottavat äänioikeuden vain tietyissä asioissa. Ilmeisesti ainakin silloin, kun osakkeet tuottavat oikeuden osallistua hallituksen valintaan, luettaisiin nämä osakkeet äänivaltaan vaikuttaviksi osakkeiksi⁷²¹. Tämä tulkinta vastaa KPL 1 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista säännöstä määräysvallan käsitteestä. Lainkohdassa määräysvallan perusteeksi säädetty oikeus hallituksen enemmistön nimittämiseksi on riippumaton mahdollisista muista osakkeiden tuottamista oikeuksista. Äänivalta voi perustua myös sopimukseen^{722 723}.

⁷¹⁹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 621–624; HE 109/2005 vp: 98; Koski & Sillanpää 2013: 13:1–2; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1081 ss.; 2012b: 301 ss.; Reinikainen, Pelkonen & Lydman 2007: 149–150.

⁷²⁰ Ks. HE 109/2005 vp: 98; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2002: 64; af Schultén 2004: 13–14.

⁷²¹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 624; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1083; 2012b: 307–308.

⁷²² Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 623–624. Koski & Sillanpää 2013: 13:3–4, 13:6. Ks. myös tarkemmin ratkaisut KILA 1646/2001 ja KILA 1791/2006 alaluvussa 3.2.2.1.

⁷²³ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 21–22; Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 19 ss.; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 66–70; 2000: 70 ss.; 2002: 16–17; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:3.

Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että alle puolet hallituksen jäsenistä voidaan asettaa muussa järjestyksessä kuin yhtiökokouksen tai hallintoneuvoston päätöksellä. Myös hallintoneuvoston jäsenistä alle puolet voidaan yhtiöjärjestyksen niin määrätessä asettaa muussa järjestyksessä kuin yhtiökokouksen päätöksellä. Lisäksi yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että hallintoneuvosto valitsee hallituksen. Tällöin konsernisuhde ei voi syntyä pelkästään hallituksen tai hallintoneuvoston asettamista koskevan yhtiöjärjestyksen määräyksen perusteella. Konsernisuhde voi kuitenkin syntyä mainituissa tilanteissa yhdessä jonkin toisen tekijän kanssa.⁷²⁴

Mahdollisia äänestysrajoituksia, jotka perustuvat lakiin, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin, ei KPL 1 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti oteta huomioon määräysvaltaa määritettäessä. Vaikka osakeyhtiö omistaisi enemmistön toisen osakeyhtiön osakkeista, mutta ei voisikaan äänestysrajoituksesta johtuen käyttää tosiasiallisesti määräysvaltaa tässä osakeyhtiössä, katsottaisiin osakeyhtiöllä kuitenkin edellä mainitun 2 momentin johdosta olevan määräysvalta mainitussa yhtiössä, jolloin osakeyhtiö katsottaisiin emoyhtiöksi ja tämä toinen osakeyhtiö tytäryhteisöksi.⁷²⁵

Mikäli osakeyhtiö KPL 1 luvun 5 §:n 3 momentin mukaisesti tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa yhteisössä tai tämän toimintaa johdetaan yhdessä kyseisen yhteisön kanssa, katsotaan osakeyhtiöllä myös tällöin olevan lain tarkoittama määräysvalta. Säännös otettiin KPL:iin 2000-luvun alun yhdysvaltalaisen tilinpäätöskandaalin seurauksena. Myös Suomessa katsottiin tarpeelliseksi ottaa lakiin viittaus yhteisesti johdetuista kokonaisuuksista konsernisäännösten kiertämisen estämiseksi. Konserniyhtiön tulee kuitenkin OYL 8 luvun 12 §:n 1 momentin mukaisesti olla yhteisö tai säätö.⁷²⁶

Konsernisuhteen syntymistä arvioitaessa vähennetään 4 momentin mukaisesti tytäryhteisön kokonaisäänimäärästä tytäryhteisön itsensä tai myös tämän tytäryhteisöjen hallussa olevat tytäryhteisön osakkeet tai osuudet. Tilanteet, joissa ns. välikäsi emoyhtiön kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla käyttää omistamiensa osakkeiden tuottamaa äänivaltaa emoyhtiön lukuun ja sen antamien

---

⁷²⁴ Ks. Koski & Sillanpää 2013: 13:6.

⁷²⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 625; Koski & Sillanpää 2013: 13:5.

⁷²⁶ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 626–627; Björklund, Jänkälä & Kisanlahti 2009: 22–24.

ohjeiden mukaisesti, lasketaan välikäden hallusssa olevat osakkeet emoyhtiön osakkeiksi määräysvaltaa määriteltäessä.⁷²⁷

Mikäli emoyhtiö hallitsee osakkeita toisen välikätenä, ei näiden osakkeiden äänimääriä 5 momentin mukaisesti lueta määräysvaltaan vaikuttaviksi ääniosuuksiksi. Mahdollisen emoyhtiön osuudeksi ei lueta myöskään vakuudeksi saatujen osakkeiden tai osuuksien ääniä, jos yhtiön tulee käyttää ääniä vakuudenantajan ohjeiden mukaisesti. Yleensä kuitenkin vakuuden antaja käyttää mainittuihin osakkeisiin kuuluvia ääniä. Samoin rajoitetaan tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvan lainanannon perusteella hallittavien osakkeiden tai osuuksien tuottamien äänien käyttämistä, jos yhtiön on käytettävä äänioikeutta vakuudenantajan edun mukaisesti.⁷²⁸

EVL 6 b §:n mukainen konserniyhtiöiden määritelmä perustuu edellä kuvattuun OYL:n mukaiseen konsernin määritelmään. Mainitun konserniyhtiöiden määritelmän perusteella puolestaan on määriteltävissä, milloin on kysymyksessä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen saajasta. EVL 6 b §:n tarkoittamiin konserniyhtiöiden piiriin kuuluvat OYL:n tarkoittamien konserniin kuuluvien yhtiöiden lisäksi myös sellaiset yhtiöt, joissa luonnollisilla henkilöillä tai oikeushenkilöillä on OYL:n tarkoittama määräysvalta. EVL:n tarkoittama konserniyhtiöiden määritelmä onkin huomattavasti laajempi kuin OYL:n mukainen konsernimääritelmä.⁷²⁹

3.3.2 *Muusta konsernisääntelystä yhtiölainsäädännössä*

Aikaisemmin voimassa ollut EAsOYL ei sisältänyt erillistä konsernin määritelmää. Lain 1 luvun 3 §:n mukaan asunto-osakeyhtiöön sovellettiin EOYL 1 luvun 3 §:n säännöksiä konsernista. Tätä ennen voimassa olleen EEAsOYL 2 §:n mukaisesti mitä EOYL:ssa oli säädetty konsernin emoyhtiöstä, ei koskenut asunto-osakeyhtiötä. Sen sijaan se voi kuulua tytäryhtiönä johonkin toiseen konserniin.⁷³⁰ Vuoden 2001 EAsOYL 1 luvun 3 §:ssä viitattiin EOYL 1 luvun 3 §:n konsernia koskeviin säännöksiin. Tällöin tulivat sovellettaviksi edellä alaluvuissa 3.3.1.1 ja 3.3.1.2 selvitetty tuolloin voimassa olleet konsernia

⁷²⁷ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 627; HE 173/1997 vp: 9; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 72.

⁷²⁸ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 627; HE 189/2000 vp: 8; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:3; ks. myös Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 78–79.

⁷²⁹ EVL 6 b §:n mukaista konserniyhtiöiden määritelmää käsitellään jäljempänä sekä vähennyskelvotonta konsernitukea käsittelevässä luvussa 5.

⁷³⁰ Ks. Manner 1989: 94.

koskevat säännökset.⁷³¹ Nykyisin voimassa olevan AsOYL 10 luvun 10 § sisältää konsernia koskevat säännökset.⁷³² Asunto-osakeyhtiö ja tätä kautta tämän mahdolliset tytäryhteisöt voivat kuulua EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoitamiin konserniyhtiöihin, jolloin nämä voivat olla myös EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen vastaanottajan omistajina.

Myöskään vuonna 1954 annettuun EEOKL:iin ei sisällynyt konsernia koskevia määritelmiä eikä muitakaan konserneja sivuavia säännöksiä. Muutettaessa EEOKL:ia vuonna 1992 lailla 1574/1992 EKPL:n uudistuksen yhteydessä, lisättiin EEOKL 9 lukuun uusi konsernitilinpäätöksen laatimista käsittävä 79 d §, jossa viitattiin yleisesti kirjanpitolain säädöksiin konsernitilinpäätöksen laatimisesta sekä EEOKL:n säännöksiin osuuskunnan tilinpäätöksen laatimisesta.⁷³³ Vuonna 2001 annettiin EOKL, joka tuli voimaan vuoden 2002 alusta lukien. EOKL 1 luvun 1 §:n mukaan konsernilla tarkoitettiin KPL:n perusteella määräytyvää konsernia. Myös nykyisen OKL 8 luvun 12 §:ssä konsernimääritelmä on sidottu KPL:iin.

OKL:n mukainen konsernin käsite on sidottu edellä olevan mukaisesti KPL:n mukaiseen konsernin määritelmään. Osuuskuntalain mukaisen konsernin emoyhteisö on kuitenkin osuuskunta. Säännöksen mukaan osuuskunnalla on KPL:n 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukainen määräämisvalta kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), mikäli osuuskunnalla on enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Äänten enemmistön tulee perustua omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen, muihin sääntöihin tai sopimukseen. Myös mikäli osuuskunnalla on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö kohdeyrityksen hallituksen tai siihen verrattavan toimielimen enemmistö, on osuuskunnalla määräämisvalta kohdeyrityksessä. Myös vastaava oikeus sellaisessa toimielimessä (esimerkiksi hallintoneuvosto), jolla on edellä oleva oikeus, tuottaa lain tarkoittaman määräämisvallan kohdeyrityksessä. Määräämisvalta voi perustua myös tosiasialliseen määräämisvaltaan.⁷³⁴

⁷³¹ Ks. Arjasmaa & Kuhanen 1999: 494–495. Ks. myös Manner 1998: 19; 2005: 19, joiden mukaan Suomesta ei löytyne konsernia, jonka emoyhtiönä olisi normaali asunto-osakeyhtiö. Annettaessa uusi OYL säädettiin osakeyhtiölain voimaansaattamisesta annetun lain (625/2006) 1 §:ssä, että viitattaessa EAsOYL:ssa vanhan lain säännöksiin, sovelletaan EOYL:ia.

⁷³² Ks. HE 24/2009 vp: 186; Jauhiainen, Järvinen & Nevala 2010: 635–636; Kuhanen, Kanerva, Furuhejm & Kinnunen 2010: 645.

⁷³³ Ks. HE 111/1992 vp: 40.

⁷³⁴ Ks. Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 21–22, 25–26, 35; Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 14 ss., 19 ss.; HE 135/1994 vp: 527; HE 173/1997 vp: 9; HE 126/2004 vp: 16; Jyränki 1996: 23; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1998: 66–70, 72–75; 2000: 70 ss., 76–79; 2002: 12 ss., 16–17; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:2–3; Mäkelä, Reponen &

Vähennyskelvottoman konsernituen antajana kysymykseen tulevan säästöpankki on luottolaitostoinnasta annetussa laissa (121/2007) tarkoitettu talletuspankki. Mainitun lain 16 §:n mukaisesti luottolaitoksen konsernilla, emoyrityksellä ja tytäryrityksellä tarkoitetaan kirjanpitolaissa tarkoitettua konsernia, emoyritystä ja tytäryritystä sekä niihin rinnastettavaa ulkomaista konsernia, emoyritystä ja tytäryritystä. Säästöpankilaki (1502/2001) ei sisällä erikseen konsernia koskevia määräyksiä. Vähennyskelvottoman konsernituen mahdollisena antajana olevaan keskinäiseen vakuutusyhtiöön sovelletaan tämän toimintaa sääntelevää vakuutusyhtiölakia (521/2008). Vakuutusyhtiölain 1 luvun 2 §:n mukaisesti vakuutusyhtiöön sovelletaan osakeyhtiölakia. Tämän mukaisesti tulevat konsernisuhteissa noudatettavaksi OYL 8 luvun 12 §:n määräykset.

3.4 Muusta yhteisösääntelystä

3.4.1 *Eurooppayhteisöt*

3.4.1.1 *Eurooppaoikeudellinen perusta*

EU:n sisällä tapahtuvaa rajat ylittävää yritystoimintaa silmällä pitäen on sekä eurooppayhtiöstä (*Societas Europaea*, SE) että eurooppaosuuskunnasta (*Societas Cooperativa Europaea*, SCE) säädetty neuvoston asetuksilla (EY) N:o 2157/2001 ja (EY) N:o 1435/2003. Neuvoston asetukset eivät vaadi erityistä kansallista hyväksyntämenettelyä, vaan niitä tulee jäsenvaltioissa noudattaa täysimääräisesti. Jäsenvaltiot eivät voi vedota kansalliseen lainsäädäntöön, vaan tämä on päinvastoin tarvittaessa sopeutettava vastaamaan asetuksen sisältöä. Jäsenvaltio ei saa edes antaa kansallista normistoa asetuksen alalta, ellei tämä johdu itse asetuksesta.⁷³⁵ Neuvoston asetus on kaikilta osiltaan jäsenvaltioita velvoittava ja sitä tulee soveltaa kaikissa jäsenvaltioissa⁷³⁶. Tuloverotuksessa ei asetuksia kuitenkaan voida antaa. Neuvoston asetus on sellaisenaan sitova ilman kansallisia täytäntöönpanotoimia. Suomen laissa ei voida säätää neuvoston asetuksessa säädetystä seikasta. Tämän ulkopuolelle jäävien seikkojen osalta sekä neuvoston

---

Pohjonen 2005: 16. Ks. myös Mannio 2004: 255–256; Mähönen & Villa 2006c: 91–92; Pöyhönen 2005:182–183.

⁷³⁵ Ks. Aro, Impiö & Kempainen 1994: 30; HE 55/2004 vp: 5–6; HE 54/2006 vp: 6; Jyränki & Husa 2012: 224; Jääskinen 2007: 336; Ojanen 2007a: 54; 2007b: 26; Raitio 2005: 6; 2006: 15–16; UM 1994: 8; Viinamäki 2007: 105. Ks. myös Jyränki 2003: 199. Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 7.2.1973 asiassa 39/72, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Italian tasavalta*, tuomion perustelujen kohdat 17 ja 20.

⁷³⁶ Ks. Tolonen, Hannu 2003: 113.

asetuksen lainvalintasäännösten ja sääntelyvaltuuksien rajoissa voidaan antaa kansallisia säädöksiä. Mainittuihin seikkoihin perustuen annettiin vuonna 2004 EurooppayhtiöL.⁷³⁷

Tämän lisäksi säädettiin vuonna 2006 EurooppaosuuskuntaL. Sekä eurooppayhtiö että eurooppaosuuskunta ovat ylikansallisia yhteisömuotoja, jotka tarjoavat eri jäsenvaltioista oleville ja eri jäsenvaltioissa toimiville yrityksille ja luonnollisille henkilöille mahdollisuuden valtioiden rajat ylittävään yritystoimintaan EU:ssa.⁷³⁸ Toimittaessa eurooppayhtiönä tai eurooppaosuuskuntana eri jäsenvaltioiden alueella voidaan tämä toteuttaa mainituissa yhteisömuodoissa ilman, että toimintaa varten esimerkiksi toisessa jäsenvaltiossa tulisi perustaa tytäryritys, jolloinka yritystoimintaa harjoitettaisiin eri yhtiöinä konsernimuodossa.

Neuvoston edellä mainituissa asetuksissa ei ole kuitenkaan säännöksiä eurooppayhtiön tai eurooppaosuuskunnan verotuksesta. Näitä verotetaankin eri jäsenvaltioiden kansallisten verosäännösten mukaisesti. Tämän johdosta verotuksessa tulevat muun verolainsäädännön puuttuessa esille samat verokysymykset kuin kansainvälisten konsernienkin verotuksessa esimerkiksi eurooppayhtiön kohdalla konsernitukea koskevissa kysymyksissä.⁷³⁹

3.4.1.2 Eurooppayhtiö

Neuvoston asetus (EY) N:o 2157/2001 eurooppayhtiön (SE) säännöistä tuli voimaan 8.10.2004. Neuvoston asetuksen mukaan eurooppayhtiön perustajina voivat olla ainoastaan oikeushenkilöt. Eurooppayhtiö voidaan neuvoston asetuksen mukaisesti perustaa viidellä eri tavalla. Eurooppayhtiö voidaan asetuksen 2 artiklan 1. kohdan mukaan perustaa siten, että kaksi eri jäsenvaltioon rekisteröityä julkista osakeyhtiötä sulautuu jonkin perustajayhtiön kotivaltiossa tai ETA-valtiossa rekisteröitäväksi eurooppayhtiöksi⁷⁴⁰. Eurooppayhtiön perustamiseen voi EurooppayhtiöL 3 §:n mukaan osallistua myös yhtiö, jonka pääkonttori on yhteisön ulkopuolella, jos yhtiö on perustettu ETA-valtion lainsäädännön mukaisesti⁷⁴¹. Perustettaessa eurooppayhtiö sulautumalla voidaan myös euroop-

⁷³⁷ Ks. HE 55/2004 vp: 5–6. Ks. myös Myrsky 2013: 281.

⁷³⁸ Ks. HE 55/2004 vp: 5; HE 54/2006 vp: 4.

⁷³⁹ Ks. HE 55/2004 vp: 14–15; HE 54/2006 vp: 8; Ranta-Lassila 2002: 150; Terra & Wattel 2001: 427–428; Äimä, Kristiina 2003: 103–104; 2004a: 35–37. Jäljempänä käsitellään eurooppayhteisöistä tarkemmin eurooppayhtiötä. Eurooppaosuuskuntaa (SCE) koskevaa neuvoston asetusta on sovellettu 18.8.2006 lähtien. Eurooppaosuuskunnasta ks. tarkemmin Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 619; HE 54/2006 vp: 6–8, 14–16

⁷⁴⁰ Ks. Conci 2004: 16.

⁷⁴¹ Ks. HE 55/2004 vp: 17; Neuvoston asetus (EY) 2157/2001 2 artikla 5. kohta.

payhtiöksi muuttuvan vastaanottavan yhtiön kotipaikka siirtää toiseen valtioon.⁷⁴² Kaksi eri jäsenvaltioiden lainsäädännön alaista yksityistä tai julkista osakeyhtiötä voivat neuvoston asetuksen 2 artiklan 2. kohdan mukaan perustaa myös holding-eurooppayhtiön. Tämän perustaminen on mahdollista myös siten, että vähintään kahdella perustajina olevista julkisista ja yksityisistä osakeyhtiöistä on ollut ainakin vuoden ajan muun jäsenvaltion lainsäädännön alainen tytäryhtiö tai vaihtoehtoisesti sivuliike toisessa jäsenvaltiossa.⁷⁴³

Jäsenvaltion lainsäädännön alaiset yhtiöt tai muut julkis- tai yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt voivat myös neuvoston asetuksen 2 artiklan 3. kohdan mukaisesti perustaa eurooppayhtiön. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että perustajien sääntömääräinen kotipaikka ja pääkonttori ovat yhteisössä. Lisäksi vähintään kahden perustajan tulee olla eri jäsenvaltion lainsäädännön alaisia tai vaihtoehtoisesti kahdella perustajasta on ollut vähintään vuoden ajan toisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen tytäryhtiö tai sivuliike muussa jäsenvaltiossa. Myös jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettu julkinen osakeyhtiö, jolla on vähintään kahden vuoden ajan ollut toisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen tytäryhtiö, voidaan neuvoston asetuksen 2 artiklan 4 kohdan mukaan muuttaa eurooppayhtiöksi. Eurooppayhtiö voi lisäksi neuvoston asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaan perustaa myös eurooppayhtiömuotoisia tytäryhtiöitä.⁷⁴⁴

Valmisteltaessa eurooppayhtiötä koskevaa lainsäädäntöä EU:ssa oli yksi keskeisimmistä ajatuksista yhteisten verosäännösten aikaansaaminen. Tämä ei ole kuitenkaan toteutunut.⁷⁴⁵ Kansallisessa verotuksessa eurooppayhtiötä käsitellään verotuksessa vastaavalla tavalla kuin suomalaista osakeyhtiötä⁷⁴⁶. TVL 8 a §:n mukaisesti mainitun lain osakeyhtiöitä koskevia säännöksiä sovelletaan myös eurooppayhtiöön. Mikäli Suomessa rekisteröity julkinen osakeyhtiö edellä mainitun mukaisesti muutetaan eurooppayhtiöksi, ei tällä ole vaikutusta Suomen verotusvaltaan vaan eurooppayhtiötä verotetaan Suomessa kansallisten säästöjen mukaisesti⁷⁴⁷. Muutettaessa julkinen osakeyhtiö eurooppayhtiöksi ei tätä käsitellä verotuksessa muunnettavan yhtiön purkautumisena ja

⁷⁴² Ks. HE 55/2004 vp: 17 ss.; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 33; Wenz 2004: 8.

⁷⁴³ Ks. Edhall & Rutberg 2004: 515 ss.; Gammie 2004: 36; HE 55/2004 vp: 22–23; Hoppu & Hoppu 2007: 326–327; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 33; Wenz 2004: 8–9. Ks. myös Mattsson 2003: 232 ss.

⁷⁴⁴ Ks. Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 34; Wenz 2004: 9.

⁷⁴⁵ Ks. Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 327; Wenz 2004: 8.

⁷⁴⁶ Ks. Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 329, 338–339; Kellas & Juusela 2003: 401–402; Ranta-Lassila 2002: 150–151; Äimä, Kristiina 2003: 104. Ks. myös Helminen, Marjaana 2004b: 152–154; 2004c: 28–29.

⁷⁴⁷ Ks. Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 329–330.

uuden yhtiön syntymiseen johtavana tapahtumana, vaan verotuksessa noudatetaan tällöin jatkuvuusperiaatetta⁷⁴⁸.

Perustettaessa eurooppayhtiö sulautumalla edellyttää veroneutraliteetin myöntäminen jatkuvuusperiaatteen mukaan, että sulautuvan yhtiön varat jäävät asianomaiseen jäsenvaltioon ja muodostavat kiinteän toimipaikan⁷⁴⁹ verotuksessa. EVL 52 e §:n 1 momentin mukaan sulautumisessa vastaanottavalle yhtiölle siirtyvien varojen jäädessä tosiasiallisesti liittymään vastaanottavan yhtiön Suomeen muodostuvaan kiinteään toimipaikkaan ei sulautumisella tällöin ole tuloverotuksessa vaikutuksia⁷⁵⁰. Muussa tapauksessa luetaan omaisuuden todennäköinen luovutushinta veronalaiseksi tuloksi.⁷⁵¹

Mikäli eurooppayhtiön perustaminen holdingyhtiöksi toteutetaan osakevaihtona, sovelletaan tähän osakevaihtoon EVL 52 f §:n määräyksiä. Tämän mukaisesti perustettavan eurooppayhtiön tulee hankkia toisesta yhtiöstä eli perustajayhtiöstä osuus, joka vastaa yli puolta mainitun yhtiön osakekannan äänimäärästä.⁷⁵² Mainitusta osakevaihdosta voi olla kuitenkin seurauksena, että perustajayhtiössä vahvistetut tappiot menetetään TVL 122 §:n perusteella.⁷⁵³

Eurooppayhtiö voidaan perustaa myös merkitsemällä perustettavasta eurooppayhtiöstä osakkeita. Tällöin perustajina on oikeushenkilöitä vähintään kahdesta eri jäsenvaltiosta tai vähintään kahdella samassa jäsenvaltiossa sijaitsevista oikeus-

⁷⁴⁸ Ks. ennakkoratkaisu KVL 35/2004 vuosille 2004 ja 2005, jossa muutettaessa X Oyj eurooppayhtiöksi (SE), ei mainittua toimenpidettä käsitelty yhtiön purkautumiseen johtavana toimenpiteenä ja uuden yhtiön syntymiseen johtavana tapahtumana, jolloin X Oyj:n osakkaan ei muuntamisen yhteydessä katsottu luovuttavan omistamiaan yhtiön osakkeita.

⁷⁴⁹ Ks. Kellas & Juusela 2003: 389–390. Ennakkoratkaisussa KHO 2007:30 eurooppayhtiö E SE:n siirtäessä sääntömääräisen kotipaikkansa Suomesta Luxemburgiin, sovellettiin Suomen ja Kiinan välisen kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, kun E SE saa Kiinasta rojaltiluoa, josta Kiina perii lähdeveroa, ja kyseinen tulo kohdistuu Suomessa olevaan kiinteään toimipaikkaan. Ks. myös Linnakangas 2010a: 147–148.

⁷⁵⁰ Ennakkoratkaisussa KHO 2005:71 katsottiin, että A Oyj:n sulautuessa Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa rekisteröityjen sisaryhtiöidensä kanssa eurooppayhtiöksi (SE), jonka kotipaikka on jossakin muussa EU:n jäsenvaltiossa kuin Suomessa, mutta uudella yhtiöllä A SE:lla on Suomessa kiinteä toimipaikka, voitiin A Oyj:n sulautumiseen SE:ksi soveltaa fuusiota koskevia EVL 52 a ja 52 b §:stä ilmeneviä periaatteita. Samoin ennakkoratkaisussa KVL 70/2006 suomalaisen A Oy:n sulautuessa yhdessä sisaryhtiöidensä kanssa islantilaiseen emoyhtiönsä, joka muuttuu neuvoston asetuksessa tarkoitetuksi eurooppayhtiöksi (SE), jolloin eurooppayhtiön sääntömääräinen kotipaikka olisi Islannissa, mutta A Oy:n velat ja varat jäivät liittymään eurooppayhtiön Suomeen muodostuvaan kiinteään toimipaikkaan, voitiin sulautumiseen soveltaa EVL 52 a ja 52 b §:n jatkuvuusperiaatetta.

⁷⁵¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 619–620, 667 ss.; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 332.

⁷⁵² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 673 ss.; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 334–335.

⁷⁵³ Ks. tästä aikaisemmin luvussa 2 tappiontasausta käsittelevässä alaluvussa 2.7 esitetty.

henkilöistä on ollut tytäryhtiö tai sivuliike muussa jäsenvaltiossa ainakin kahden vuoden ajan ⁷⁵⁴. Merkittäessä osakkeita käteissuorituksena ei eurooppayhtiön perustaminen eroa tähän osallistuvien suomalaisten oikeushenkilöiden verotuksessa muusta osakemerkinnästä. Mikäli merkintä toteutetaan liiketoimintasiirtoa vastaan, tulee EVL 52 d §:n mukaiset säännökset noudatettaviksi. ⁷⁵⁵

Vastaanottavana osapuolena oleva eurooppayhtiö voidaan perustaa Suomen lisäksi myös muuhun EU:n jäsenvaltioon. ⁷⁵⁶ Edellytyksenä verotukselliselle neutraalisuudelle liiketoimintasiirrossa on, että luovutettu liiketoimintakokonaisuus jää suomalaisen verotusvallan alaiseksi, jolloin sen tulee muodostaa Suomessa kiinteä toimipaikka ⁷⁵⁷. Vaihtoehtona luonnollisesti on, että eurooppayhtiö rekisteröidään Suomeen, jolloin myös sen verotus toteutetaan suomalaisten säännösten mukaisesti. ⁷⁵⁸ Eurooppayhtiön yhtiöjärjestyksen mukainen sääntömääräinen kotipaikka voidaan siirtää toiseen ETA-valtioon. Kotipaikan siirtäminen ei johda eurooppayhtiön purkautumiseen eikä näin myöskään synny uutta oikeushenkilöä. ⁷⁵⁹

3.4.2 *Kiinteä toimipaikka*

EVL:n yritysjärjestelysäännöksiä sovelletaan sekä eurooppayhtiöön että eurooppaosuuskuntaan. EVL 52 e §:n 1 momentin mukaan 52 b – 52 d §:ien mukaisissa sulautumisissa, jakautumisissa ja liiketoimintasiirroissa siirtyvien varojen jäädessä tosiasiallisesti liittymään Suomeen muodostuvaan kiinteään toimipaikkaan, noudatetaan verotuksessa tällöin jatkuvuusperiaatetta ⁷⁶⁰. Tämän periaatteen mukaisesti turvataan Suomen verotusvalta täällä harjoitetusta liiketoiminnasta. Myös muulla ulkomaisella osakeyhtiöön rinnastettavalla yhtiöllä voi olla kiinteä toimipaikka Suomessa. Mainittu yhteisö voi kuulua myös EVL 6 b §:n tarkoittamiin konserniyhtiöihin. Näiden yhteisöjen Suomessa olevien kiinteiden toimipaikkojen verovelvollisuus Suomessa saamistaan tuloista perustuu TVL 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 3 momentin määräyksiin.

---

⁷⁵⁴ Ks. Conci 2004: 18.

⁷⁵⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 657 ss.; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 336. Liiketoimintasiirrosta ks. aikaisemmin luvussa 2 yritysjärjestelyistä alaluvussa 2.6.5 esitetty.

⁷⁵⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 657 ss.; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 336.

⁷⁵⁷ Ks. Kellas & Juusela 2003: 398.

⁷⁵⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 659–662; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 337.

⁷⁵⁹ Ks. Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 299; Roch 2004: 13; Thömmes 2004: 22.

⁷⁶⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 667 ss.

EVL 52 g §:n 1 momentin mukaan eurooppayhtiö tai eurooppaosuuskunta voi siirtää sääntömääräisen kotipaikkansa yhdestä jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon ilman, että se purkautuisi tai muodostaisi uuden oikeushenkilön. Mikäli eurooppayhtiö tai eurooppaosuuskunta siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon, noudatetaan EVL 52 g §:n 2 momentin mukaisesti jatkuvuusperiaatetta siltä osin kuin verotuksessa vähentämättä olevat hankintamenot ja muut menot jäävät liittymään Suomeen syntyvään kiinteään toimipaikkaan. Tällöin mainitut menot vähennetään verotuksessa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty kyseisen yhteisön verotuksessa, jos siirtoa ei olisi tehty. Silloin kun eurooppayhtiö tai eurooppaosuuskunta siirtää sääntömääräisen kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon ja tämän varat ja varaukset eivät jää tosiasiallisesti liittymään tai ne lakkaavat tosiasiallisesti liittymästä yhtiön Suomeen muodostuvaan kiinteään toimipaikkaan, luetaan varojen todennäköinen luovutushinta sekä varaukset veronalaiseksi tuloksi EVL 52 g §:n 3 momentin mukaisesti. Lain 52 g §:n 5 momentissa on lisäksi säännökset eurooppayhtiön tai eurooppaosuuskunnan siirtäessä kotipaikkansa toisesta jäsenvaltiosta Suomeen.⁷⁶¹

Kiinteän toimipaikan käsite lisättiin vuonna 1995 TVL:iin lailla 1549/1995⁷⁶². Tätä ennen kiinteän toimipaikan käsite sisältyi VerL 60 §:ään.⁷⁶³ VerL kumottiin vuonna 1995 annettaessa mainitun lain korvaava VML. TVL uusi 13 a § sisältää kiinteän toimipaikan määritelmän. Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa elinkeinon pysyvää harjoittamista varten on erityinen liikepaikka. Kysymyksessä voi olla myös paikka, jossa sijaitsee liikkeen johto, sivuliike, toimisto, teollisuuslaitos, tuotantolaitos, työpaja, myymälä tai muu pysyvä osto- tai myyntipaikka. Lisäksi TVL 13 a § sisältää eräitä muita kiinteään toimipaikkaan liittyviä määritteitä.

Nykyinen kiinteän toimipaikan määritelmä vastaa asiasisällöltään aikaisempaa VerL 60 §:n mukaista määritelmää⁷⁶⁴. Aikaisemmin voimassa olleen ETVL 6 §:n 2 kohdan mukaan veronalaista Suomesta saatua tuloa oli täällä harjoitetusta liikkeestä tai ammatista saatu tulo. Tällöin katsottiin, että pääsääntöisesti säännöksen soveltaminen edellytti kiinteän toimipaikan olemassaoloa. Kiinteä toimipaikka jäi tällöin arvioitavaksi VerL 60 §:n mukaisesti.⁷⁶⁵ Nykyisen TVL 13

⁷⁶¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 683–686. Ks. myös KILA 1721/2004.

⁷⁶² Ks. HE 76/1995 vp: 15–16.

⁷⁶³ Ks. HE 76/1995 vp: 15–16. Ks. myös Andersson 1975: 25; Vapaavuori 1991: 66–69.

⁷⁶⁴ Ks. HE 76/1995 vp: 15–16.

⁷⁶⁵ Ks. Andersson 1995b: 24. Ratkaisussa KHO 23.12.1991 T 4893 verovuodelta 1986 tanskalaisella yhtiöllä oli verovuonna ollut Suomessa käytössään 12 neliömetrin suuruinen konttoritila, jossa oli työskennellyt kaksi työntekijää ja jota konttoria oli pidettävä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksin-

a §:n mukaisen kiinteän toimipaikan tulo lasketaan pitkälti samaan tapaan kuin kotimaisten yritysten tulo⁷⁶⁶. Lisättäessä kiinteää toimipaikkaa koskeva säännös TVL:iin muutettiin lakia samalla niin, että se koskee kaikkea ulkomaisia elinkeinon harjoittamista Suomessa olevasta kiinteästä toimipaikasta.⁷⁶⁷ TVL 9 §:n 3 momentin mukaisesti ulkomainen yhteisö, jolla on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten kiinteä toimipaikka, on velvollinen suorittamaan veroa tulon perusteella kaikesta tähän kiinteään toimipaikkaan kuuluvaksi luettavasta tulos-

---

kertaisen veron välttämiseksi tehdyn sopimuksen tarkoittamana kiinteänä toimipaikkana, johonka kuuluvan tulon osalta yhtiötä oli verotettava Suomessa. Vanhemmasta oikeuskäytännöstä ks. KHO 1967 II 504, jonka mukaan ranskalaisella yhtiöllä, joka oli suorittanut suomalaisen yhtiön jalostamoilla öljyputkien asennustyötä, ei katsottu olleen Suomen ja Ranskan välisessä verosopimuksessa tarkoitettua kiinteää toimipaikkaa Suomessa, minkä vuoksi ranskalainen yhtiö ei ollut verovelvollinen täältä saamastaan liiketulosta, ks. myös Andersson 1986c: 26. Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä katsottiin ratkaisussa RÅ 1946 ref. 22, ettei englantilainen tilintarkastustoimisto ollut Ruotsissa verovelvollinen siellä tehdyistä tarkastuksista saaduista tuloista, ks. Andersson 1975: 25. Ratkaisussa RÅ 1964 Fi 1505 Egyptissä Kairossa asuva ammattimaista kirjailijatoimintaa harjoittava henkilö oli Ruotsissa oloajallaan tehdystä kirjailijan työstään saamastaan palkkioista verovelvollinen Ruotsin laindäddännön mukaisesti, ks. Andersson 1975: 25.

⁷⁶⁶ Ks. ennakkoratkaisu KHO 2003:79 vuodelle 2002, jossa suomalainen osakeyhtiö A Oy, jolla oli Alankomaissa rekisteröity emoyhtiö, ja samaan konserniin kuuluvan ruotsalaisen osakeyhtiön A AB:n Suomessa sijaitseva kiinteä toimipaikka voivat antaa toisilleen verotuksessa vähennyskelpoisen konserniavustuksen KonsAvL:n mukaisesti, ks. Lakari 2003: 2–3; Myrsky & Linnakangas 2006: 175; 2009: 300; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:9; Vapaavuori 2004: 492–493.

⁷⁶⁷ Ks. HE 76/1995 vp: 16. Ks. myös Andersson & Linnakangas 2006: 28; Tikka 1996c: 198–199. Ratkaisussa KHO 1999:25 verovuosilta 1989 ja 1991 katsottiin, että Caymansaarilla rekisteröidyllä X Ltd:llä oli VerL 60 §:ssä tarkoitettu kiinteä toimipaikka Helsingissä, jolloin se oli velvollinen suorittamaan veroa sen tulon perusteella, joka kohdistui Suomessa olevaan kiinteään toimipaikkaan, ks. Andersson & Linnakangas 2002: 21; 2006: 24; Linnakangas 2006: 353; Myrsky & Linnakangas 2005: 224; 2009: 248; Säski Keskitalo 2012: 496; Äimä, Kristiina 2009: 201. Ennakkotiedossa KVL 206/1997 verovuosille 1997 ja 1998 katsottiin tanskalaisen X A/S:n työntekijöiden osallistuvan yhtiön myyntityöhön siinä määrin, että yhtiölle katsottiin muodostuvan kiinteä toimipaikka Suomeen. Vertailun vuoksi voidaan mainita ratkaisu KHO 13.11.1990 T 3921, jossa suomalaisen osakeyhtiön Egyptissä olevan kiinteän toimipaikan tappiota ei voitu jättää maiden välisen verosopimuksen nojalla Suomessa vähentämättä sillä perusteella, että mahdollisesta tulosta ei Suomessa olisi voitu verottaa. Ratkaisussa KHO 2.2.1993 T 351 pankki oli harjoittanut Amerikan Yhdysvalloissa pankkitoimintaa New Yorkista olevasta kiinteästä toimipaikasta ja pankilla oli ollut Caymansaarilla New Yorkin konttorin alainen tekninen toimipiste, josta ei ollut muodostunut kiinteää toimipaikkaa, jolloinka Caymansaarilla muodostunut tulo luettiin New Yorkissa olevan kiinteän toimipaikan tuloksi, jolloin Suomen oli myönnettävä myös Caymansaarilla muodostuneesta tulosta Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen verosopimuksen mukainen vähennys tulosta maksettavasta Suomen verosta. Ratkaisussa KHO 11.3.1993 T 826 Amerikan Yhdysvalloissa kiinteän toimipaikan öljy- ja kaasuoikeuksien ja öljyn myynnistä saadusta tulosta tuli verosopimuksen perusteella myöntää vähennys tulosta maksettavasta verosta tulon bruttomäärästä vähennettyjen menojen erotuksen perusteella.

ta.⁷⁶⁸ Vastaavasti myös suomalainen yhtiö voi perustaa ulkomaille tytäryhtiön sijasta kiinteän toimipaikan⁷⁶⁹.

Mikäli eurooppayhtiö tai eurooppaosuuskunta ovat rekisteröity Suomessa, ovat ne Suomessa yleisesti verovelvollisia. Näiden yhtiöiden siirtäessä kotipaikkansa pois Suomesta muuttuvat ne tällöin Suomessa rajoitetusti verovelvollisiksi tänne jäävän kiinteän toimipaikan osalta. Vastaavasti mikäli eurooppayhtiö tai eurooppaosuuskunta on rekisteröity toisessa jäsenvaltiossa, mutta sillä on Suomessa kiinteä toimipaikka, on se tältä osin Suomessa rajoitetusti verovelvollinen⁷⁷⁰. Rajoitetusti verovelvollista voidaan Suomessa verottaa vain täältä saaduista tuloista.⁷⁷¹

---

⁷⁶⁸ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 253–255. Ennakkotiedossa KHO 7.6.1996 T 1928 hollantilaisen yhtiön tehdessä myyntikomissiosopimuksen Suomessa sopimusvalmistustoimintaa harjoittavan tytäryhtiö A Oy:n tai perustettavan tytäryhtiön kanssa, ei mainitun toiminnan katsottu muodostavan hollantilaiselle emoyhtiölle verosopimuksen tarkoittamaa kiinteää toimipaikkaa Suomessa vaan komissionäärin katsottiin toimivan normaalin liiketoimintansa puitteissa. Ennakkoratkaisussa KVL 52/2007 katsottiin ulkomaisella yhtiöllä olevan Suomessa kiinteä toimipaikka kun se omisti Suomen alueelle ulottuvan sähkönsiirto-kaapelin sekä tähän liittyvän muuntoaseman ja hankki toiminnassa tarvittavat huolto- ja ylläpitopalvelut ostopalveluina ulkopuoliselta palveluntarjoajalta, ks. Ossa 2011b: 494. Saksalaisessa oikeuskäytännössä katsottiin 30.10.1996 annetussa tuomiossa BFH II R 12/92 alankomaalaisella yhtiöllä olevan kiinteä toimipaikka, kun yhtiö harjoitti Saksassa öljyn jakelua putkiston ja tähän liittyvän automaattisen laitteiston avulla, ks. Malmgrén 2008: 231; Ossa 2011b: 494.

⁷⁶⁹ Ks. Penttilä 2013c: 49–50, 52.

⁷⁷⁰ Ks. ennakkoratkaisu KHO 2005:71 vuosille 2005–2007, jossa A Oyj:n sulautuessa Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa rekisteröityjen sisaryhtiöidensä kanssa eurooppayhtiöksi (SE), sovellettiin muodostettavan eurooppayhtiön A SE:n Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan EVL 52 b §:stä ilmeneviä periaatteita, jolloin Suomeen muodostuvalla kiinteällä toimipaikalla oli oikeus käyttää tuolloisen lainsäädännön mukaiset vahvistetut käyttämättömät yhtiöveron hyvitykset. Ennakkoratkaisussa KHO 2007:30 vuosille 2006–2007 Suomessa rekisteröidyn eurooppayhtiö E SE:n siirtäessä sääntömääräisen kotipaikkansa Suomesta Luxemburgiin sovellettiin E SE:n Suomeen jäävään kiinteään toimipaikkaan Suomen ja Kiinan välisen kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta. Suomalaisen A Oy:n sulautuessa yhdessä sisaryhtiöidensä kanssa islantilaiseen emoyhtiöön, joka muuttui eurooppayhtiöksi (SE) A Oy:n varojen jäädessä liittymään eurooppayhtiön Suomeen muodostuvaan kiinteään toimipaikkaan, voitiin sulautumiseen soveltaa EVL 52 a – 52 b §:n jatkuvuusperiaatetta.

⁷⁷¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 684; Andersson & Linnakangas 2006: 25–26. Suomalaisen yhtiön ja eurooppayhtiön kiinteästä toimipaikasta ulkomailta ks. Malmgrén 2004: 59–63. Ks. myös Bergmann 2011a: 33–34; 2011c: 194 ss.

3.5 Konsernisääntely EVL:ssa

3.5.1 *Konsernisääntelyn merkityksestä*

Konserniyhteisöjä on elinkeinotulon verotuksessa käsitelty tietyissä tapauksissa taloudellisena kokonaisuutena. Esimerkkeinä tästä ovat vuokraustoiminta ja holdingyhtiöt⁷⁷². Tämän tutkimuksen kannalta keskeisin seikka tältä osin on konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö. Konsernien toiminta taloudellisena kokonaisuutena on otettu ja otetaan huomioon myös aikaisemmissa ja nykyisin voimassa olevissa EVL:n säännöksissä.

Päinvastaisena konserneja koskevana säännöksenä on tämän tutkimuksen kannalta keskeinen säännös eli EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen omistusosuuden perusteella vähennyskelvoton konsernituki. Mainittu vähennyskelvottomuus on sidottu saman lain 6 b §:n 7 momentin tarkoittamien konserniyhtiöiden vähintään 10 %:n omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. EVL:n konsernisääntelyllä on tältä osin aikaisemmasta poiketen annettu negatiivinen merkitys sille, että liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat osana niiden muodostamaa taloudellista kokonaisuutta. Näin varsinkin silloin, kun tuen kohteena oleva osakeyhtiö omistetaan kokonaan tai se muutoin on tukea antavan yhtiön määräysvallassa.

3.5.2 *Aikaisemmasta konsernisääntelystä EVL:ssa*

3.5.2.1 *Holdingsyhtiöt*

Kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan kotimaiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta saamat osingot ja osuuspääoman korot eivät pääsäännön mukaan olleet aikaisemmin saajalleen veronalaista tuloa EVL 6 §:n 5 kohdan mukaisesti⁷⁷³. Kyseistä ketjuverotuksen estävän säännöksen soveltamisen katsottiin tuolloin kuitenkin johtavan epätarkoituksenmukaiseen tulokseen silloin, kun osakeyhtiö tai osuuskunta oli perustettu vain arvopaperien omistamista ja hallintaa varten⁷⁷⁴. Tämän johdosta EVL 6 §:ään lisättiin lailla 1094/1976 muun ohella uusi 3 momentti, johon otettiin säännökset mainittujen holdingyhtiöiden saamien osinkojen ja osuuspääoman korkojen verokohtelusta. Lainkohdan mukaan

---

⁷⁷² Ks. alaluvut 2.6.2.1 ja 2.6.2.2.

⁷⁷³ Osinkojen verotusta on käsitelty edellä luvussa 2 alaluvussa 2.6.4.3.

⁷⁷⁴ Ks. HE 103/1976 vp: 2 (L 1094/1976).

pääasiallisesti osakkeiden omistamista ja hallintaa käsittävän kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan tai tähän muun liiketoiminnan vähäisyyden johdosta verrattavan osakeyhtiön tai osuuskunnan toiselta kotimaiselta osakeyhtiöltä saamat osingot tai osuuspääoman korot olivat vain tietyin edellytyksin saajalleen verosta vapaita. Verovapauden edellytyksenä oli osinkojen tai osuuspääoman korkojen edelleen jakaminen. Mikäli jaettujen osinkojen tai osuuspääoman korkojen edelleen jaettu määrä oli vähintään 80 % saaduista määristä, ei saatuja osinkoja ja osuuspääoman korkoja luettu osaksikaan veronalaiseksi tuloksi. Muissa tapauksissa verovapaus koski ainoastaan sitä määrää, joka jaettiin edelleen osinkoina tai osuuspääoman korkoina.⁷⁷⁵

Mikäli kyseessä puolestaan oli osakeyhtiö tai osuuskunta, joka toimi maan elinkeinoelämän kannalta tärkeänä pidettävän teollisuuden kehittämiseksi ja sen investointien edistämiseksi siten, että tämä sijoitti varojaan edellä mainitunlaisiin tärkeänä pidettäviin yhtiöihin, niiden osakkeisiin tai osuuksiin, ei myöskään tällöin saatuja osinkoja tai osuuspääoman korkoja pidetty osaksikaan veronalaisina tuloina. Valtiovarainministeriö päätti kyseisen osakeyhtiön tai osuuskunnan hakemuksesta, katsotaanko se edellä tarkoitetuksi yhtiöksi. Ennen päätöstä oli valtiovarainministeriön hankittava asiassa teollisuuden kehittämislautakunnan lausunto.⁷⁷⁶

Lisätyssä EVL 6 §:n 3 momentissa säädettiin lisäksi sellaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan saamien osinkojen ja osuuspääoman korkojen verovapaudesta, joka huolehtii liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun. Mainitun osakeyhtiön tai osuuskunnan tuli olla kotimainen. Lisäksi osakeyhtiö tai osuuskunta ei lain mukaan saanut olla raha-, vakuutus- tai eläkekaitos eikä arvopaperikauppias. Osakeyhtiön tai osuuskunnan toiminta käsitti arvopapereiden omistamista tai hallintaa tai oli tähän verrattavissa. Myöhemmällä lainmuutoksella 821/1978 säädettiin verovapaaksi myös lisärahastosijoitusten korot.⁷⁷⁷

Konsernin käsitettä ei määritelty edellä mainitussa säännöksessä eikä HE:ssä esitettäessä 3 momentin säännösten lisäämistä EVL 6 §:ään. Myöskään lisättäessä 6 §:n 3 momenttiin lailla 821/1978 kaikkia edellä mainittuja holding-yhtiöitä koskeva säännös lisärahastosijoitusten koroista ei HE:ssä käsitelty

⁷⁷⁵ Ks. HE 103/1976 vp: 2 (L 1094/1976); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 84–88.

⁷⁷⁶ Ks. HE 103/1976 vp: 2 (L 1094/1976); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 84–88.

⁷⁷⁷ Ks. HE 103/1976 vp: 2 (L 1094/1976); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1978: 84–88; Ranta-Lassila 1999a: 359.

konsernin käsitettä viitattaessa ainoastaan edellä mainitun lainkohdan säännöksiin.⁷⁷⁸ Sekä lakitekstin että HE:n perusteella⁷⁷⁹ on kuitenkin todettavissa, että mainitun lainkohdan mukaiseen konserniin voi kuulua ainoastaan osakeyhtiöitä ja osuuskuntia. Sen johdosta, että kyse oli holdingyhtiön kohdalla joko saaduista osingoista tai osuuspääoman koroista, oli tämä mahdollista ainoastaan osakeomistuksen tai osuuskunnan jäsenyyden kautta. Laissa mainittuja tuloja voi saada ainoastaan osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta.

Ensimmäisen kerran konserni määriteltiin yhtiölainsäädännössä annettaessa vuonna 1978 EOYL, joka tuli voimaan vuoden 1980 alusta. Edellä mainittu EVL 6 §:ää koskeva mm. konsernin organisaatiosta ym. huolehtivan osakeyhtiön tai osuuskunnan saamien osinkojen tai osuuspääomien korkojen verotusta koskeva lainmuutos 1094/1976 annettiin 29.12.1976. EOYL, joka ensimmäisen kerran yhtiölainsäädännössä sisälsi konsernin määritelmän, annettiin 29.9.1978 eli lähes kaksi vuotta myöhemmin.⁷⁸⁰

Lain soveltamisesta syntyi sen voimassaoloaikana oikeuskäytäntöä, jossa otettiin kantaa kysymykseen, huolehtiko osakeyhtiö tai osuuskunta lain tarkoittamalla tavalla liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun. Osakeyhtiö katsottiin seuraavassa KHO:n ennakkotiedossa holdingyhtiöksi, joka ei ollut lain tarkoittama konsernin tehtävistä huolehtiva yhtiö.

Ennakkotiedossa KHO 1978 II 526 verovuosille 1977 ja 1978 osakeyhtiötä, jonka osakepääoma oli 5.000 mk ja jonka tarkoituksena oli osana meijerituotteiden jalostusta harjoittavaa konsernia toimia tuotekehittely-yhtiönä, pidettiin suhteellisen merkittävän osakeomistuksen ja suurten korkotulojen johdosta verrattuna sen samanaikaisiin vähäisiin myyntituloihin EVL 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuna holdingyhtiönä. Yhtiön vähäisen tosiasiallisen toiminnan johdosta tätä ei katsottu sellaiseksi konserniyhtiöksi, joka huolehtii liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista senkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun.

Selostetussa tapauksessa KVL katsoi osakeyhtiön esittämän ennakkotietopyynnön johdosta, ettei kyseessä ollut EVL 6 §:n 3 momentin mukainen liiketoimintaa harjoittavan konsernin tehtävien hoitaminen. KVL:n ennakkotiedosta

⁷⁷⁸ Ks. HE 116/1978 vp: 1–2 (L 821/1978).

⁷⁷⁹ Ks. HE 103/1976 vp: 2 (L 1094/1976).

⁷⁸⁰ EOYL:n mukainen konsernin määritelmä koski ainoastaan osakeyhtiöitä ja se perustui omistusuuteen perustuvaan äänimäärään tai myös omistukseen tai sopimukseen perustuvaan määräämisvaltaan, ks. tarkemmin alaluku 3.3.1.1.

tehdyn valituksen johdosta KHO pysytti KVL:n antaman ennakkotiedon. Vastavasti ratkaisussa KHO 5.3.1993 T 693 katsottiin, ettei osakeyhtiön vähäisen tosiasiallisen toiminnan vuoksi tätä voitu pitää konsernin lukuun sen yhteisiä tehtäviä hoitavana yhtiönä, vaan kyseessä oli osakkeiden omistamiseen ja hallintaan perustuva holdingyhtiö.

Kotimaisilta osakeyhtiöiltä holdingyhtiön saamien osinkotulojen verottomuuden edellytyksien katsottiin täyttyvän seuraavassa KVL:n ennakkotiedossa vuodelta 1981.

Ennakkotiedossa KVL 289/1981 vuosille 1981 ja 1982 kysymys oli hakemuksen mukaan yhtiöstä, jonka omistuksessa olevan osakekannan yhteinen nimellis- ja kirjanpitoarvo oli yli 5 Mmk. Lisäksi yhtiön osuus Saksan Liittotasavallassa toimivan tytäryhtiön osakepääomasta oli 200.000 DM. Yhtiön omistusosuudet olivat A Oy:n osakkeista 60 %, B Oy:n osakkeista 50 % ja C Oy:n osakkeista 10 %, D Oy:n osakkeista 98 %, E Oy:n osakkeista 50 % ja F Oy:n osakkeista 20 %. Yhtiö oli hakemuksen perusteella konsernin emoyhtiö sekä osakeomistuksen että sopimukseen perustuen tosiasiallisen toiminnan perusteella.

Yhtiön tehtävänä oli keskitetysti hoitaa konsernin hallintoa sekä kaikkien suomalaisten tytäryhtiöiden kirjanpito-, laskenta- ja atk-palvelut. Lisäksi yhtiö toimi konsernin yhteisenä markkinointi- ja osto- ja myyntiyhtiönä.

Yhtiön katsottiin hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa olevan EVL 6 §:n 3 momentin mukainen liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista ja muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä huolehtiva yhtiö, jonka saamia osinkoja ei osaksikaan lueta veronalaiseksi tuloksi.

Andersson⁷⁸¹ katsoo, että saatujen osinkojen reinvestointi olisi ollut mainitussa tapauksessa tärkeä edellytys verovapauden saamiselle pitäen kuitenkin tarkempia edellytyksiä epäselvinä. Mahdollisesti päätöksessä on voitu antaa merkitystä tuolloin voimassa olleelle EOYL:n mukaiselle melko uudelle konsernimäärittelylle, jonka mukaan konsernisuhde voi perustua sekä osakeomistukseen että sopimukseen. Joka tapauksessa osinkoja maksetaan omistuksen eikä liiketoimintaa koskevien sopimusten perusteella.

Vastavasti katsottiin seuraavassa KHO:n pysyttämässä ennakkotiedossa, että kysymyksessä oli sellainen EVL 6 §:n 3 momentin tarkoittamasta konsernin

---

⁷⁸¹ Ks. Andersson 1982a: XI/5; 1983b: 79.

yhteisiä tehtäviä hoitavasta osakeyhtiöstä, jonka saamia osinkoja ei katsottu veronalaisiksi tuloiksi.

Ennakkotiedossa KHO 5.12.1984 T 5728 vuodelle 1984 pysytettiin KVL:n antama ennakkotieto, jonka mukaan hakijayhtiötä pidettiin hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa EVL 6 §:n 3 momentissa liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista ja muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä huolehtivana yhtiönä. Hakijayhtiön kotimaiselta osakeyhtiöltä saamat osinkotulot eivät olleet veronalaista tuloa.

Hakemuksen mukaisesti E Oy omisti 70 % hotelliketjun omistavan osakeyhtiön Hotelli Oy:n osakekannasta. Hotelli Oy puolestaan omisti osakeenemmistön neljässä alan yhtiössä. E Oy otti hoitaakseen hotellikonsernin yhteismarkkinoinnin ja pääosan keskushallintoon kuuluvista tehtävistä.

VeroH katsoi KVL:n antamasta ennakkotiedosta tekemänsä valituksen johdosta, että kyseinen hakijayhtiö oli perustettu pelkästään osakkeiden hallintoa varten. KHO katsoi kuitenkin, ettei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä.

Selostetun ratkaisun perusteella tytäryhtiöiden toiminta katsottiin liiketoiminnaksi. Emoyhtiö otti osaa konsernin liiketoimintaan laissa tarkoitetulla tavalla. VeroH:n näkemyksestä poiketen kyseessä ei ollut pelkästään osakkeiden passiivisesta omistamisesta, vaan asiaa arvosteltiin konsernin koko toiminnan kannalta siten, että emoyhtiö muodosti tuossa toiminnassa aktiivisen, konsernin kokonaisuutta palvelevan osan. Ratkaisua tehtäessä oli voimassa EOYL:n mukainen konsernin määritelmä⁷⁸².

Myös seuraavassa ennakkotiedossa katsottiin EVL 6 §:n 3 momentin mukaisten edellytysten olevan voimassa.

Ennakkotiedossa KVL 537/1986 vuosille 1987 ja 1988 hakijayhtiö omisti LVI-alan tukku- ja vähittäiskauppaa harjoittavan yhtiön osakekannan. Lisäksi yhtiön tarkoituksena oli hankkia osake-enemmistö samalla alalla toimivasta D Oy:stä sekä jokin maahantuontia harjoittava osakeyhtiö. Hakijayhtiön tarkoituksena oli toimia konsernin keskusyksikkönä hoitaen keskitetysti konserniin kuuluvien yhtiöiden talouden, laskentatoimen ja rahoituksen.

Hakijayhtiötä pidettiin EVL 6 §:n 3 momentin tarkoittamana liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista ja muista

---

⁷⁸² EOYL 1 luku 3 § alkuperäisessä muodossaan.

tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä huolehtivana yhtiönä. Yhtiön kotimaiselta osakeyhtiöltä saamat osinkotulot eivät ole yhtiön veronalaista tuloa.

EVL 6 §:n 3 momentin mukaisesti konserniin kuuluvan osakeyhtiön tai osuuskunnan aktiiviselle toiminnalle annettiin ensisijainen merkitys. Edellä käsiteltyjen KHO:n ja KVL:n ennakkotiedoissa otettiin kantaa verovelvollisen aktiiviseen toimintaan konsernissa. Pelkkä passiivinen omistus ei oikeuttanut säännöksen mukaiseen verokohteluun, vaan tämä nimenomaisella lain säännöksellä suljettiin verovapauden ulkopuolelle. Edellytyksenä oli, että osakeyhtiö tai osuuskunta otti osaa liiketoimintaa harjoittavan konsernin toimintaan, jolloin myös konsernin tulonmuodostus oli riippuvainen tästä toiminnasta. Konsernin toimintaa tarkasteltiin kokonaisuutena, jossa eri osapuolet toimivat aktiivisesti yhteisen päämäärän hyväksi.

EVL 6 §:n 3 momentti kumottiin ensin väliaikaisesti ja sitten pysyvästi laeilla 1233/1988 ja 1164/1990. Muutos liittyi yhtiöveron hyvitysjärjestelmän käyttöönottoon YHL:ia säädettäessä.⁷⁸³ Mainittu säännös liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun huolehtivan osakeyhtiön tai osuuskunnan saamien osinkojen ja osuuspääoman korkojen verovapaudesta annettiin vuonna 1976. Edellä mainittu säännös oli edellä kuvatussa muodossa voimassa runsaat 10 vuotta.

3.5.2.2 *Toiminnan siirto*

EVL:iin lisättiin aluksi väliaikaisesti ja tämän jälkeen pysyvästi lainmuutoksilla 1248/1988 ja 661/1989 toiminnan siirtoa koskeva 52 a §. Kyseinen muutos sisälsi määräykset verotuksellisesta kohtelusta yhteisön siirtäessä osan toiminnastaan KonsAvL 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulle siirtyvää toimintaa jatkamaan perustetulle tytäryhteisölle taikka kahden tai useamman yhteisön siirtäessä niiltä siirtyvää toimintaa tätä varten perustetulle uudelle yhteisölle. Uusi säännös mahdollisti säännöksen mukaisessa diffuusiossa mm. käyttöomaisuuden siirtämisen joko myymällä tai apporttina vastaanottavalle yhtiölle verotuksessa poistamatta olevasta arvosta, jolloin voittoa ei realisoitunut. Lisäksi

---

⁷⁸³ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 96–101; KM 1987:37: 92; Ranta-Lassila 1999a: 359; Riistama & Prepula 1983: 17.

säännökseen sisältyi määräykset rahoitus-, vaihto- ja sijoitusomaisuuden veronalaisista luovutushinnoista.⁷⁸⁴

KonsAvL:n myös tuolloin voimassa olleen sittemmin muutetun 3 §:n 1 momentin mukaan edellytettiin, että kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan (emoyhteisö) tuli omistaa vähintään yhdeksän kymmenesosaa toisen kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan (tytäryhteisö) osakepääomasta tai osuuksista. Tytäryhteisönä pidetään 2 momentin mukaan myös sellaista osakeyhtiötä tai osuuskuntaa, jonka osakepääomasta tai osuuksista emoyhteisö yhden tai useamman tytäryhtiön kanssa omistaa vähintään yhdeksän kymmenesosaa.⁷⁸⁵

Yhteisön siirtäessä osan toiminnastaan perustetulle tytäryhteisölle tuli sen omistusosuuden olla KonsAvL:n edellytysten suuruinen eli vähintään 90 % osakepääomasta. Omistusosuus voi olla myös välillinen. Mikäli kaksi tai useammat yhtiöt perustivat siirtyvää toimintaa jatkavan yhtiön, ei perustettu yhtiö tällöin välttämättä ollut minkään osakkaan 90 %:sti omistama, jolloin mainittu omistusosuusvaatimus ei koskenut näitä tapauksia⁷⁸⁶. HE:issä ei perusteltu edellä mainittua KonsAvL:iin perustuvaa omistusosuuden rajausta. Perusteluihin sisältyy ainoastaan maininta KonsAvL:sta.⁷⁸⁷ Asiaa valmistellut yritysjärjestelytyöryhmä esitti, että EVL:iin otettaisiin diffuusiota koskeva erityissäännös, jota sovellettaisiin emoyhtiön toiminnan osittaisluovutukseen apportina tai myyntinä yhtiön 100 %:sti omistamalle uudelle tytäryhtiölle.⁷⁸⁸

Toiminnan siirtoa säätelevä 52 a § sisälsi selkeästi ajatuksen konserniyhteisöjen käsittelemistä taloudellisena kokonaisuutena. Taloudellisen kokonaisuuden puitteissa toteutetulla toiminnan siirrolla ei ollut verotuksellisia vaikutuksia. Säännöksellä tehtiin mahdolliseksi esim. käyttöomaisuuden siirto uudelle yhteisölle ilman verotuksellisia seuraamuksia. Mainittuun lainkohtaan liittyvät muotomääräykset kuitenkin rajoittivat yritysjärjestelyjä konsernin puitteissa. Esimerkkinä määräysten soveltamisesta on seuraava KVL:n ennakkotieto.

Vuodelle 1992 annetun ennakkotiedon KVL 111/1992 mukaan siirrettäessä metsätiloja ja tähän liittyen metsähenkilökuntaa perustettavalle tytäryhtiölle, ei näiden katsottu harjoittavan EVL 52 a §:n mukaista

⁷⁸⁴ Ks. HE 110/1988 vp: 12, 16 (L 1248/1988); HE 25/1989 vp: 5–6 (L 661/1989); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 448 ss.; 1991: 444 ss. Ks. myös Niskakangas 1996: 15.

⁷⁸⁵ KonsAvL:ia käsitellään jäljempänä tarkemmin alaluvussa 3.7.

⁷⁸⁶ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 446.

⁷⁸⁷ Ks. HE 110/1988 vp: 12 (L 1248/1988); HE 25/1989 vp: 5 (L 661/1989).

⁷⁸⁸ Ks. VM 1988: VM 3: 47. Ks. toiminnan siirtoa koskevan säännöksen soveltamisesta tarkemmin Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 484–488; Ilola, Pallonen & Vasara 1990: 116–117.

liiketoimintaa. Sen sijaan hakemuksessa tarkoitettun sahan ja konsernin puuraaka-aineen hankintaan käytettävien metsätilojen siirtäminen perustetavalle tytäryhtiölle oli sellainen EVL 52 a §:n tarkoittama toiminnallisen kokonaisuuden luovutus, jota EVL:n mainitussa säännöksessä tarkoitettiin.

Edellä mainittu EVL 52 a § kumottiin lailla 1733/1995. Tällöin toiminnan siirtoa koskeva säännös korvattiin uudella liiketoimintasiirtoa koskevalla säännöksellä.

3.5.3 EVL:n voimassa oleva konsernisäätely

3.5.3.1 Liiketoimintasiirto

Vuonna 1988 annettu toiminnan siirtoa koskevan EVL 52 a §:n mukaisen säännöksen tultua kumotuksi sisällytettiin EVL 52 d §:ään vuonna 1995 uusi liiketoimintasiirtoa koskeva säännös. Samassa yhteydessä muutettiin myös EVL:iin sisältyneitä sulautumista koskevia säännöksiä sisällyttäen tätä koskevat määräykset 52 a ja 52 b §:iin sekä lisättiin lakiin 52 c §:ään sisältyvinä osakkeiden jakautumista ja 52 f §:ään sisältyvinä osakkeiden vaihtoa koskevat säännökset.⁷⁸⁹

HE:ssä viitattiin Euroopan yhteisöjen neuvoston yritysjärjestelyjä koskevaan direktiiviin 90/434/ETY, jonka mukaiset yhtiöitä koskevat sulautumisia, jakautumisia, varojen siirtoa ja osakkeiden vaihtoa käsittävät sovellettavaa verojärjestelmää koskevat määräykset tuli saattaa voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Direktiivin mukaisessa liiketoiminnan siirrossa yhtiö saa vastikkeeksi tämän toisen yhtiön liikkeeseen laskemia osakkeita. Uudelleen järjestelyn seurauksena luovuttavasta yhtiöstä tulee vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajia.⁷⁹⁰ Vuonna 2008 tehdyn lainmuutoksen 1077/2008 jälkeen vastikkeeksi voidaan antaa myös vastaanottavan yhtiön hallussa olevia omia osakkeita⁷⁹¹. Liiketoimintasiirto voi tapahtua sekä uuteen yhtiöön että ennestään toimivaan yhtiöön.⁷⁹²

⁷⁸⁹ Ks. HE 177/1995 vp: 1 (L 1733/1995); Tikka 1997a: 51–52.

⁷⁹⁰ Ks. HE 177/1995 vp: 5–6 (L 1733/1995); Myrsky & Linnakangas 2003: 12, 213–214; Tikka 1995a: 206–208.

⁷⁹¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 657; HE 176/2008 vp: 1, 47 (L 1077/2008); Immonen 2009: 12.

⁷⁹² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 657. Ks. liiketoimintasiirrosta myös Honkamäki & Pennanen 2010: 233–236; Järvenoja 2007b: 329–332; Lehtimäki 2008: 70–71; Rajamäki 2009: 274–279.

Nykyinen EVL 52 d §:n mukainen säännös poikkeaa joiltain osin aikaisemmasta 52 a §:n mukaisesta säännöksestä. *Immonen*⁷⁹³ katsoo nykyisen liiketoimintasiirtoa käsittävän 52 d §:n mukaisen menettelyn täysin erilaiseksi yhtiöittämiskeinoksi kuin vanhat 52 a §:n mukaiset diffuusiot. Uusi säännös perustui *Immosen* mukaan erilaiseen valmistelupohjaan kuin vanha säännös. Liiketoimintasiirtoa sovelletaan osakeyhtiön lisäksi myös muuhun yhteisöön niiden harjoittaessa elinkeinotoimintaa⁷⁹⁴. Liiketoiminnan siirtävä yhtiö voi siirtää joko osan tai koko liiketoimintansa uuteen yhtiöön. Jälkimmäisessä tapauksessa siirtävä yhtiö jää pelkäksi holdingyhtiöksi.⁷⁹⁵ Liiketoimintasiirto on oikeuskäytännön⁷⁹⁶ mukaan mahdollinen lisäksi myös TVL:n mukaan verotettavan yhtiön ollessa kysymyksessä.

3.5.3.2 *Konserniyhtiöt*

Konserniyhtiöiden käsitteellä on merkitystä EVL 6 b §:n 3 momentin mukaan muutoin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutushinnan lukemisessa tietyiltä osin veronalaiseksi tuloksi konserniyhtiöiden välisissä luovutuksissa. Konserniyhtiöiden käsitteellä on erityistä merkitystä myös tämän tutkimuksen kannalta keskeisen EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen säännöksen tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen saajan tunnistamisessa mainitun tuen kohdistuessa joko tuen antajan tai konserniyhtiöiden yksin tai yhdessä omistamalle osakeyhtiölle.

Konserniyhtiöt on määritelty EVL 6 b §:n 7 momentissa. Konserniyhtiöillä tarkoitetaan OYL 8 luvun 12 §:n mukaisia konserniin kuuluvia yhtiöitä tai sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on OYL 8 luvun 12 §:n mukainen määräysvalta. Konserniyhtiöiden käsite poikkeaa näin OYL:n mukaisesta konsernikäsitteestä ollen tätä laajempi.⁷⁹⁷

⁷⁹³ Ks. Immonen 1996:11. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 657.

⁷⁹⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 658.

⁷⁹⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 658; HE 177/1995 vp: 13 (L 1733/1995); Rantalassila 2001b: 255, 260–261. Ks. myös Blummé 2001: 130; Järvenoja 2002: 244 ss.; 2003: 105 ss.; Mehtonen 2001a: 87–94; Pitkänen 2001: 160 ss.; Raunio 1998: 169–170; 2001: 40–47; Tuominen & Nisonen 2002: 73–77. Liiketoimintasiirtoa on käsitelty edellä myös luvussa 2 yritysjärjestelyjä käsittelevässä alaluvussa 2.6.5.

⁷⁹⁶ Ks. KHO 2012:24, jossa viitattiin EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön.

⁷⁹⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 183–184; HE 92/2004 vp: 64. OYL:n mukaista konsernin käsitettä on kuvattu edellä alaluvussa 3.3.1.3 ja konsernituen vastaanottajan vähintään 10 %:n omistusosuudella omistavia yhtiöitä jäljempänä luvussa 5 alaluvussa 5.4.2.

3.5.3.3 *Konserniyhtiöiden välillä tapahtuneet osakeluovutukset*

EVL 6 b §:ssä säädetään saman lain 6 §:n mukaisen muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön omistamien käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden verovapaasta luovuttamisesta⁷⁹⁸. EVL 6 b §:ssä säädetyn mukaisesti, mikäli muutoin verovapaasti luovutettavien käyttöomaisuusosakkeiden aikaisemmasta luovutuksesta konserniyhtiöiden välillä on syntynyt toiselle konserniyhtiölle verotuksessa vähennyskelpoista tappiota, on kyseinen määrä myöhemmin tapahtuvasta luovutuksesta veronalaista tuloa.

Ennen vuonna 2004 tehtyä lainmuutosta voitiin esim. huonosti menestyneen tytäryhtiön osakkeet myydä toiselle tytäryhtiölle konsernin sisäisesti siten, että tästä aiheutui verotuksessa vähennyskelpoinen tappio osakkeiden hinnoittelun ollessa hyväksyttävä. Myös voimassa olevien säännösten mukaan on vähennyskelpoisen luovutustappion syntyminen ainakin teoriassa mahdollista, mikäli osakkeet on omistettu alle vuoden. Näin muodostuneet tappiot huomioidaan voimassa olevien säännösten mukaan siten, että muutoin verovapaasti luovutettavien osakkeiden myyntihinnasta on aikaisempia tappioita vastaava määrä veronalaista tuloa.⁷⁹⁹ Edellä mainittu konsernin sisäisten tappioiden huomioiminen verovapaata luovutusta rajoittavana eränä koskee EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittamia kaikkia konserniyhtiöitä, esim. saman luonnollisen henkilön omistamia yhtiöitä.

3.5.4 *Vähennyskelvoton konsernituki*

3.5.4.1 *Konsernituen muodoista*

Laissa ei määritellä vähennyskelvottoman konsernituen sisältöä. EVL 16 §:n 7 kohdassa säädetään ainoastaan, että laissa mainitulle yhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetut menot ovat verotuksessa vähennyskelvottomia. Muilta osin konsernituen sisältö jätetään laissa täsmentämättä.

⁷⁹⁸ Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusta on käsitelty edellä luvussa 2 alaluvussa 2.6.4.2.

⁷⁹⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 183; HE 92/2004 vp: 63; Kukkonen & Walden 2009: 401–402. Ratkaisussa KHO 2012:19 EVL 6 b §:n 3 momentin mukaista säännöstä aikaisempien tappioiden lukemisesta veronalaiseksi tuloksi ei sovellettu silloin, kun osakkeiden ensiluovutus vuonna 2000 ja jatkoluovutus vuonna 2006 eivät tapahtuneet samassa konsernissa vaan kahdessa eri konsernissa, ks. Penttilä 2012f: 123–125; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 14:17.

Sekä HE:ssä että tämän johdosta annetussa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitetään tuen muodoista esimerkkejä viitaten aikaisempaan konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön. HE:ssä mainitaan esimerkkeinä aikaisemmin oikeuskäytännössä vähennyskelpoiseksi katsotuista konsernituen muodoista rahoitus-, hinnoittelu- ja muu tuki⁸⁰⁰. Lisäksi HE:ssä todetaan, ettei annetun tuen muodolla olisi merkitystä esitetyn vähennyskeltvottomuuden kannalta. Tuen muotoina mainitaan myös lainan anteeksianto ja luottojen menetykset sekä erilaisten kustannusten kattamiseksi annettu suora tuki esimerkiksi markkinointitukena.⁸⁰¹ Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä mainitaan konsernituen muotoina myös ”lainan saatavasta” luopumisen muodossa annettu konsernituki sekä hinnoittelutuki⁸⁰². Sekä edellä sanotussa esityksessä että mietinnössä mainitut konsernituen muodot ovat rahoitus- ja hinnoittelutuki, lainan anteeksianto ja luottojen menetykset sekä erilaisten kustannusten kattaminen. Viimeksi mainitusta tukimuodosta mainitaan esimerkkinä markkinointituki.⁸⁰³

3.5.4.2 *EVL:n mukainen omistusosuus*

EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaksi omistusosuudeksi konsernituen kohteena olevasta osakeyhtiöstä on säädetty vähintään 10 % osakepääomasta. Omistajana tulee kysymykseen EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut yhteisöt. Lainkohdan mukainen yhteisö on muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki ja keskinäinen osakeyhtiö. Tuen kohteena olevan osakeyhtiön omistajana voi olla joko tukea antava yhtiö tai muu EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittaman konserniyhtiö, joka ei omista lainkaan tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita.⁸⁰⁴

EVL 6 b §:n 7 kohdassa säädetään, että konserniyhtiöillä tarkoitetaan OYL 8 luvun 12 §:n mukaan konserniin kuuluvia yhtiöitä. Lisäksi konserniyhtiöihin kuuluvat sellaiset yhtiöt, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on OYL 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaava määräysvalta.⁸⁰⁵ OYL 8 luvun 12 §:ssä

⁸⁰⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

⁸⁰¹ Ks. HE 92/2004 vp: 39, 64. HE:ssä ovat muutettavaksi esitettyyn EVL 16 §:ään kuuluvat yksityiskohtaiset perustelut erehdyksessä joutuneet sivulla 64 lain 18 §:n perusteluiden kolmeksi viimeiseksi kappaleeksi, ks. myös VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6–7.

⁸⁰² Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

⁸⁰³ Edellä mainittuja lainsäädäntöasiakirjoissa esille tuotuja konsernituen muotoja käsitellään jäljempänä tarkemmin sekä konsernitukea oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 että vähennyskeltvottomuutta konsernitukea koskevaa säännöstä käsittelevässä luvussa 5.

⁸⁰⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 342.

⁸⁰⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 183–184.

viitataan KPL 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun määräysvaltaan.⁸⁰⁶ Edellä mainittu konserniyhtiöiden käsite on näin laajempi kuin OYL:n mukainen konsernin käsite.⁸⁰⁷

Edellä todetun mukaisesti tuen kohteena olevan osakeyhtiön omistajana voi olla tuen antajan lisäksi edellä mainittu konserniyhtiö. Konserniyhtiö voi omistaa tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita tai osakkeet yhdessä tuen antajan kanssa tai yhdessä toisen konserniyhtiön tai toisten konserniyhtiöiden kanssa. Myös niissä tilanteissa, joissa tuen antaja ei omista lainkaan tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita, on lain tarkoittama konsernituki antajalleen verotuksessa vähennyskelvoton.

3.5.4.3 *Hallituksen esityksen perusteluista*

Konsernituen samoin kuin vastaavien osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen sekä muiden kuin myyntisaamisten menetysten ja arvonalentumisien vähennyskelvottomuutta perusteltiin HE:ssä esitetyllä käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushintojen verovapaudella. HE:n perusteluiden mukaan käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushintojen verovapaudesta johtuvasta luovutustappion vähennyskelvottomuutta vastaavasti vähennyskelvotonta olisivat edellä mainitut erät.⁸⁰⁸

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutushinta ei ole veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoinen meno kyseisten osakkeiden ollessa vapaasti luovutettavia EVL 6 b §:n 1 momentin mukaisesti. Osakkeiden luovuttajana tulee olla EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittu muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö.⁸⁰⁹ Luovutuksen kohteena ei kuitenkaan saa olla EVL 6 b §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö tai osakeyhtiö, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa. Lisäksi lain 6 b §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetyn mukaisesti luovutetut osakkeet tulee olla omistettu yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ajanjaksona, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta ja

⁸⁰⁶ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 618 ss.; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 70 ss.; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1080 ss.; 2012b: 302–309; Leppiniemi 2006a: 31–33; Leppiniemi & Kisanlahti 2013: 16:3–4.

⁸⁰⁷ EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaa konserniyhtiöiden käsitettä selvitetään jäljempänä tarkemmin vähennyskelvotonta konsernitukea koskevan luvun 5 yhteydessä alaluvussa 5.4.2.

⁸⁰⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 1–2.

⁸⁰⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 132–135.

niiden tulee olla vähintään 10 % luovutettavan yhtiön osakepääomasta. Lisäksi lakiin sisältyy verovapautteen liittyviä eräitä muita määräyksiä.⁸¹⁰

Edellä olevan mukaisesti luovutettavien osakkeiden tulee kuulua luovuttajan käyttöomaisuuteen ja ne tulee olla omistettu vähintään vuoden ajan. Luovutuksen kohteena ei kuitenkaan saa olla asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osakkeet tai vastaavat osakkeet. HE:ssä perusteltiin mm. konsernituen vähennyskelvottomuutta edellä mainittujen käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapaudella, jolloin vastaavasti luovutustappiot olisivat vähennyskelvottomia.

3.5.4.4 *Säännös vähennyskelvottomuudesta*

EVL 16 §:n 7 kohdan säännöksen mukaan verovelvollisen tai konserniyhtiöiden yksin tai yhdessä omistaessa tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä vähintään 10 %, on mainitulle osakeyhtiölle annettu lain tarkoittaman konsernituki verotuksessa vähennyskelvoton. Samoin on vähennyskelvotonta mainitun lainkohdan mukaan tällaiselle yhtiölle annetun konsernituen lisäksi muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot. Myös mainitulta yhtiöltä olevien muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset ovat verotuksessa säädetty vähennyskelvottomiksi.⁸¹¹

Edellä mainitun lain tarkoittaman konsernituen ym. vähennyskelvottomuuteen liittyvä omistumääritys poikkeaa konserniyhtiöiden määrittelystä siten, että omistajina tulee EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan olla verovelvollinen tai EVL 6 b §:n 7 momentissa määritellyt konserniyhtiöt joko yksin tai yhdessä, jolloin näin vähintään 10 %:n omistusosuudella omistetulle osakeyhtiölle annettu lain tarkoittama konsernituki on verotuksessa vähennyskelvoton. EVL 16 §:n 7 kohta ei koske tilanteita, joissa osakeyhtiö on tuen antajan tai konserniyhtiön määräämisvallassa, mutta tämä ei perustu osakeomistukseen. Myöskään tapaukset, joissa osakeyhtiö luetaan konserniyhtiöihin kuuluvaksi EVL 6 b §:n 7 momentin mukaisesti esim. luonnollisen henkilön omistaessa kokonaan molemmat yhtiöt, ei kuulu EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoitamiin tilanteisiin mainittujen yhtiöiden keskinäisissä toimissa, koska konserniyhtiö ei omista toisen konserniyhtiön osakkeita.

Konsernituen vähennyskelvottomuutta koskeva säännös liittyy HE:n perustelujen mukaan EVL 6 ja 6 b §:ien tarkoittamien käyttöomaisuusosakkeiden vero-

---

⁸¹⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 175 ss.

⁸¹¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 342 ss.; HE 92/2004 vp: 38–39; Kukkonen & Walden 2009: 212 ss.

vapaaseen luovutukseen. Sen johdosta, että säännös tuen vähennyskelvottomuudesta on sijoitettu EVL 16 §:ään, on vähennyskelvottomuuden soveltamisala paljon laajempi kuin mitä HE:n perusteluista olisi pääteltävissä⁸¹². Konsernituen vähennyskelvottomuudesta esitettyjen kannanottojen johdosta VaVM:ssä katsottiin, että säädetäessä mainitun tuen vähennyskelvottomuudesta EVL 6 b §:ssä muuttuisi asia kokonaan toiseksi sallittaessa edelleen tämän vähennyskelpoisuus. Mietinnön mukaan oikaisumenettely olisi ongelmallinen, koska tukea on voitu antaa eri muodoissa. Tuen todentaminen katsottiin lisäksi jälkikäteen hankalaksi. VaVM:ssä esitettiin perusteluna, että ”vieraan pääoman” rahoitusta on voinut antaa myös muu konserniyhtiö kuin osakkeiden omistaja.⁸¹³ Asiaa ei kuitenkaan katsottu ongelmalliseksi Verohallituksen ja sittemmin Verohallinnon päätöksissä, jotka velvoittavat verovelvollisen ilmoittamaan veroilmoituksessaan antamansa EVL 16 §:n 7 kohdan mukaiset vähennyskelvottomat konsernituet. Mainitun ilmoitusvelvollisuuden johdosta ei VaVM:ssä esitettyjä todentamisongelmia käytännössä liene olemassa.

Anderssonin mukaan konsernituen vähennyskielto olisi ollut toteutettavissa EVL 14 §:n hankintamenosäännöstä täydentämällä⁸¹⁴. *Mattilan* mukaan konsernituen vähennysoikeutta rajoittavan säännöksen paikka olisi ollut EVL 6 b §, jossa säädetään osakkeiden verovapaasta luovutuksesta⁸¹⁵. Kysymyksessä on joka tapauksessa vähennyskelvottomaksi säädetyn EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen huomioiminen käyttöomaisuusosakkeita luovutettaessa tähän liittyvään verovapaaseen luovutushintaan vaikuttavana eränä. Mainittu vaihtoehtoinen sääntely olisi huomattavasti paremmin vastannut HE:ssä esitettyjä⁸¹⁶ perusteluita.

3.5.4.5 Vähennyskelvottomuus ja vastaavuusperiaate

Konsernituen ja eräiden muiden erien vähennyskelvottomuutta perusteltiin HE:n esityksessä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella luovutustappioiden ollessa vastaavasti vähennyskelvottomia. Yhteisöt, joiden omistamien käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksiin sovelletaan verovapautta, on mainittu EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Muiden yhteisöjen luovutukset ovat tämän mukaisesti veronalaisia ja vastaavasti luovutustappiot vähennyskelpoisia, ellei muista säännöksistä muuta johdu.

⁸¹² Ks. Mattila 2004b: 296.

⁸¹³ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

⁸¹⁴ Ks. Andersson 2004a: 505.

⁸¹⁵ Ks. Mattila 2004a: 494–495; 2004c: 15–16.

⁸¹⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

Edellä mainittu EVL 16 §:n 7 kohdan konsernituen vähentämistä koskevaa kieltoa ei ole lain sanamuodon mukaan sidottu käyttöomaisuusosakkeita koskevaksi. Asian luonteesta johtuen muut kuin käyttöomaisuusosakkeet eivät käytännössä tulle kuitenkaan konsernitukea koskevissa tapauksissa kysymykseen. Joka tapauksessa lain mukaan on riittävää, että kysymyksessä on osakeyhtiö, jonka osakepääomasta omistetaan vähintään 10 %. Konsernituen vähennyskelvottomuuden edellytyksenä on lisäksi, että omistajana on joko konsernitukea antanut verovelvollinen tai pelkästään lain määrittelemä konserniyhtiö tai nämä yhdessä. Mikäli konsernitukea annetaan kiinteistöyhtiölle tai vastaavalle yhtiölle, on lain tarkoittama tuki tällöinkin vähennyskelvotonta, vaikka kyseisten yhtiöiden osakkeiden luovutus on verotukseen vaikuttava tapahtuma⁸¹⁷. Myöskään osakkeiden omistusajalla ei ole asiassa merkitystä.

Edellä olevan lisäksi on huomattavaa, että annetun konsernituen osalta ei EVL:ssä ole tuen saajan verotusta koskevia erityisiä säännöksiä. Muiden säännösten puuttuessa kysymyksessä on tuen saajan veronalainen tulo EVL 4 §:n yleissäännöksen perusteella⁸¹⁸. Tältä osin on todettavissa, että vastaavuusperiaate ei tämän mukaan toteutuisi lain tarkoittaman konsernituen verotuksessa. Vähintäänkin suotavaa olisi, että lain tulkinnalla voitaisiin katsoa kysymyksessä olevan näissä tapauksissa saajalleen pääomansijoitukseen verrattava verovapaa suoritus. Ongelman muodostaisi kuitenkin tällöin tilanteet, joissa konsernituen maksaja ei omista tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita.⁸¹⁹

Myöskään HE:n perusteluiden mukaisen käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen edellytysten puuttuessa luetaan lain tarkoittama konsernituki vähennyskelvottomaksi menoksi, vaikka tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeet eivät olisi verovapaasti luovutettavissa ja lisäksi myös tilanteissa, joissa tuen antaja ei omista tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita.

3.5.5 *Yhteenvedo*

Elinkeinotulon verotuksessa on konserneille annettu oikeuskäytännön lisäksi myös lainsäädännössä merkitystä eri tavoin. EVL:iin on sen voimassaolon aikana sisällytetty säännöksiä, joiden tarkoituksena on selkeästi ollut huomioida konsernien toiminta taloudellisena kokonaisuutena. EVL:iin onkin sisällytetty erilaisia konserniolosuhteet huomioivia säännöksiä, joiden verotuksellinen merkitys

---

⁸¹⁷ Vrt. Haarala 2005: 441.

⁸¹⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 79–80.

⁸¹⁹ Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 343–344.

on ollut elinkeinotulon verotuksessa verovelvollisen kannalta verorasitusta keven-
tävä verrattuna olosuhteisiin ilman kyseisiä säännöksiä. Näiltä osin konsernin
verorasitus ei ole lisääntynyt siitä, mikä se olisi ollut konserniyhtiöiden toimiessa
yhtenä yhtiönä.

Päinvastaisena elementtinä EVL:n konsernisääntelyssä on yritys- ja pääoma-
verouudistuksessa vuonna 2004 lakiin sisällytetty EVL 16 §:n 7 kohdan
tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki. Tällöin vähennyskelvottomuus syn-
tyy nimenomaisesti omistusosuuden kautta. Vähennyskelvottomuutta on perus-
teltu käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella. Vähennyskelvot-
tomuus ei kuitenkaan ole sidottu siihen, tullaanko tytäryhtiön osakkeita mah-
dollisesti koskaan myymään. Käyttöomaisuusosakkeet vaikuttavat vähintäänkin
lähtökohtaisesti emoyhtiön ja yleensäkin osakkeita omistaman yhtiön tulon
hankkimiseen tai säilyttämiseen. Niitä ei ole hankittu myytäväksi vaan liike-
toiminnan edistämistä varten. Tältä osin verorasitus esim. 100 %:sti omistetun
tytäryhtiön ja emoyhtiön kohdalla muodostuu korkeammaksi kuin toiminta yhtenä
yhtiönä.

3.6 Muuta konsernisääntelyä verolainsäädännössä

3.6.1 *Tappiontasaus*

Vuonna 1968 annetun TTL 7 §:ssä säädettiin sulautuvien yhteisöjen tappioiden
vähentämisestä vastaanottavan yhteisön verotuksessa. Alkuperäisen 7 §:n 1
momentin mukaan osakeyhtiöiden tai muiden yhteisöjen kuin osuuskuntien
sulaututtua oli vastaanottavalla yhteisöllä oikeus vähentää verotettavasta
tulostaan sulautuneen yhteisön tappio laissa säädetyllä tavalla. Edellytyksenä
vähennysoikeudelle oli, että joko vastaanottava yhteisö tai sen osakkaat tai jäsenet
taikka yhteisö ja sen osakkaat tai jäsenet yhdessä olivat yhdessä tappiovuoden
alusta lukien omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista tai osuuksista.
Lisäksi 7 §:n 2 momentissa säädettiin erikseen osuuskuntien tappioiden
vähentämisestä sulautumistilanteissa.⁸²⁰

TTL:ia koskevassa HE:ssä ei edellä mainittua omistusosuutta koskevaa vaati-
musta erikseen perusteltu⁸²¹. Asiaa käsitelleissä komiteanmietinnöissä on mainit-
tua vastaanottavan yhteisön osakkaiden tai jäsenten asema esitetty huomioitavaksi

⁸²⁰ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 375–376.

⁸²¹ Ks. HE 173/1967 vp: 2.

eri tavoin. Liikeverotuksen uudistustoimikunnan mietintöön sisältyneen laki-ehdotuksen mukaan esitettiin tappioiden vähentämisen edellytykseksi, että vastaanottavalla yhteisöllä taikka sen osakkailla tai jäsenillä taikka yhteisöllä ja sen osakkailla tai jäsenillä yhdessä on tappiovuoden alusta lukien ollut osakkuuteen tai jäsenyyteen perustuva määräämisvalta sulautuneessa yhteisössä⁸²². Liikeverotuksen tarkistamistoimikunnan mietinnössä tappioiden vähentämiseksi esitettiin edellytyksenä, että vastaanottava yhteisö taikka sen osakkaat tai jäsenet taikka yhteisö ja sen osakkaat tai jäsenet yhdessä ovat tappiovuoden alusta lukien omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista tai osuuksista⁸²³. Tarkistamistoimikunnan mietinnön mukainen esitys tuli myös tältä osin lain sisäl-
löksi.⁸²⁴

Lakia muutettiin vuonna 1972 lailla 705/1972 siten, että säästöpankit rinnastettiin osuuskuntiin sulautumistilanteissa⁸²⁵. Vuonna 1982 lain 7 §:ää muutettiin lailla 535/1982 siten, että sulautumista koskeva säännös ulottui kaikkiin yhteisölainsäädännön sallimiin fuusiotapauksiin puhtaita osuuskunta- sekä osuus- ja säästöpankkifuusioita lukuunottamatta^{826 827}. Vastaanottavalla säästöpankilla tai

⁸²² Ks. KM 1966 B: 86: 136.

⁸²³ Ks. KM 1967 B 36: 82.

⁸²⁴ Ks. myös Linnakangas 1985a: 21. Ratkaisussa KHO 8.10.1982 T 4452 X, Y ja Z, jotka yhdessä omistivat osakeyhtiö A:n kaikki osakkeet, olivat 11.11.1975 myyneet koko tuon osakekannan niin ikään omistamalleen osakeyhtiö B:lle, johon vuonna 1976 sulautettiin osakeyhtiö A osakeyhtiö B:n saadessa vähentää osakeyhtiö A:lle vahvistettu tappiota vuodelta 1975, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 754, 758–9; Linnakangas 1985a: 21; Nuotio 2012: 312–313; Sundholm 1982: V/9. Tapauksissa, joissa yhtiön koko omaisuus on myyty uusille omistajille ja yhtiö on fuusioitu emoyhtiöön, ei tappioiden vähentämistä ole hyväksytty ratkaisuisissa KHO 16.10.1984 T 4462 ja KHO 16.10.1984 T 4463, ks. kuitenkin myös KHO 17.6.1981 T 2743, ks. Linnakangas 1985a: 22. Ennakkotiedossa KVL 638/1980 verovuosille 1980–1982 A Oy, jolla oli vuosina 1975–1977 vahvistettu tappioita ja jonka 12.000 osakkeesta 4.000 oli siirtynyt B Oy:n omistukseen, aikoi perustaa B Oy:n kanssa osakeyhtiön, jossa A Oy:n alkuperäisillä osakkeenomistajilla olisi osake-enemmistö, jonka jälkeen perustettavaan yhtiöön sulautetaan A Oy:n ja B Oy:n tytäryhtiö T Oy, jolloin perustettava yhtiö sai vähentää A Oy:lle vahvistetut tappiot, ks. Linnakangas 1985a: 21. Myös ennakkotiedossa KVL 53/1983 verovuosille 1983–1985 A Oy:n ja B Oy:n sulautuessa perustamaansa uuteen osakeyhtiöön, sai vastaanottava yhtiö vähentää A Oy:n ja B Oy:n tappiot vuosilta 1979–1981, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 754; Linnakangas 1985a: 21; Nuotio 2012: 309. Ennakkotiedossa KVL 306/1976 verovuosille 1976–1977 hakijayhtiö ei saanut sulauttamisen jälkeen vähentää tytäryhtiönsä tappioita, kun se on tappiovuosina omistanut vain 46 % ja tämän kaksi tytäryhtiötä kumpikin 2 % sulautettavan tytäryhtiön osakkeista, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 752; Linnakangas 1985a: 21; Nuotio 2012: 308.

⁸²⁵ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1973: 395; Linnakangas 1985a: 22.

⁸²⁶ Ks. HE 84/1982 vp: 2; Linnakangas 1985 a: 22.

⁸²⁷ Ks. KHO 1979 II 527, jossa C Oy säilytti oikeutensa tappiontasaukseen tilanteessa, jolloin A Oy omisti kokonaisuudessaan B Oy:n osakekannan ja B Oy puolestaan omisti yli puolet C Oy:n osakekannasta ja jolloin B Oy sulautettiin A Oy:öön. Ennakkotiedossa KHO 1980 II 513 verovuosille 1979 ja 1980 yhtiön ja sen osakkaan ei katsottu tappiovuoden alusta lukien

osuuskunnalla oli kuitenkin aina oikeus tappioiden vähentämiseen sinä verovuonna, jona sulautuminen oli tapahtunut tai jos tappiot olivat syntyneet kahtena edeltäneenä verovuotena.⁸²⁸ Mikäli fuusiota on käytetty veronkiertotarkoituksissa esim. siten, että yhtiön koko omaisuus on myyty uusille omistajille ja yhtiö on tämän jälkeen fuusioitu emoyhtiönsä vahvistettujen tappioiden vähentämiseksi, on tappion vähentäminen voitu tuolloin voimassa olleen VerL 56 §:n nojalla kuitenkin estää⁸²⁹.

TTL kumottiin vuoden 1993 alussa voimaan tulleen verouudistuksen yhteydessä ja tappion vähentämistä koskevat säännökset sisällytettiin tämän jälkeen TVL:iin. TTL 7 §:ää vastaava säännös sisältyi verouudistuksen jälkeen TVL 123 §:ään.⁸³⁰ Nykyisin vastaanottavan yhteisön tappioiden vähentämistä koskevat säännökset yhteisöjen sulaututtua sisältyvät toteutettujen lainmuutosten jälkeen yhdessä jakautumista koskevien säännösten kanssa TVL 123 §:n 2 momenttiin. Oikeutta sulautuvan yhteisön tappion vähentämiseen on myös TVL 123 §:n 2 momentin mukaan rajoitettu TTL 7 §:n säännöksen tapaan siten, että vastaanottava yhteisö, sen osakkaat tai jäsenet taikka yhteisö yhdessä sen osakkaiden ja jäsenten kanssa ovat tappiovuoden alusta lukien omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista tai osuuksista.⁸³¹ Edellä mainittu säännös koskee lisäksi jakautumista.

---

omistaneen yli puolta yhtiöön sulautuneen toisen yhtiön osakkeista, kun osakas oli tullut vastaanottaneen yhtiön osakkaaksi vasta sulautumisen yhteydessä saatuaan omistamiensa sulautuneen yhtiön osakkeiden sijaan vastaanottaneen yhtiön osakkeita, ks. Linnakangas 1985a: 21. Ratkaisussa KHO 8.10.1982 T 4452 osakeyhtiö B sai vuonna 1978 vähentää osakeyhtiö A:n vuoden 1975 tappion, kun osakeyhtiöt X, Y ja Z, jotka yhdessä omistivat osakeyhtiö A:n kaikki osakkeet, myivät vuonna 1975 A:n koko osakekannan kokonaan omistamalleen osakeyhtiö B:lle, johon osakeyhtiö A oli vuonna 1976 sulautettu. Ennakkotiedossa KHO 24.10.1991 T 3772 A Oy:n, B Oy:n ja C Oy:n mahdollisesti vahvistettavia tappioita ei hyväksytty vähennettäväksi S Oy:n verotuksessa, kun A Oy, B Oy ja C Oy sulautuivat vuonna 1990 emoyhtiönsä E Oy:öön, joka omisti näiden osakekannat kokonaisuudessaan ja E Oy:n yhtyessä kahden muun yhtiön kanssa S Oy:ksi, ks. Nuotio 2005: 541–542.

⁸²⁸ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 437–439.

⁸²⁹ Ks. Linnakangas 1985a: 22. Ratkaisussa KHO 1995 B 507 verovuodelta 1989 emoyhtiö ei saanut VerL 56 §:n perusteella vähentää siihen fuusioidulle tytäryhtiölle vahvistettuja tappioita, koska tytäryhtiön toiminta oli jo kolme vuotta aikaisemmin siirretty toiselle tytäryhtiölle ja emoyhtiö oli aikaisemmin kirjannut kuluksi fuusioidun tytäryhtiön osakkeiden arvon alentumisen sekä tältä olevia saamia luottotappioiksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 757.

⁸³⁰ Ks. Andersson & Linnakangas 2006: 445; Nuotio 2012: 269 ss. Ks. myös HE 200/1992 vp: 48, jonka mukaan sulautumisen vaikutusta tappioiden vähentämiseen ei verouudistuksen yhteydessä ehdotettu muutettavaksi. Ks. lisäksi Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 539.

⁸³¹ Ratkaisun KHO 1994 B 514 mukaan TVL 123 §:ssä säädetty sulautuneen yhteisön tappion vähennysoikeus koskee sulautuvan yhtiön oman toiminnan tappioiden lisäksi myös siihen aikaisemmin sulautettujen tytäryhtiöiden vähentämättä olevia tappioita, ks. myös KVL 149/1999 ja tästä Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 762. Ratkaisun KHO 1994 B 515 mukaan sulautettaessa verovelvollisena olevaan osakeyhtiöön ensiksi tappiollisen yhtiön

Säännös on kuitenkin lievempi sulautuvien osuuskuntien ja säästöpankkien osalta TTL 7 §:n tapaan.

TVL 122 §:n mukainen mahdollisuus tappioiden vähentämiseen on kuitenkin mahdollista vain siltä osin kuin yhteisön verovuoden tulo ennen tappioiden vähentämistä ylittää sen saaman KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen määrän. Verohallinto voi myöntää luvan tappion vähentämiseen kokonaan niissä tapauksissa, joissa KonsAvL:n mukaiset edellytykset konserniavustuksen antamiselle ovat täyttyneet ennen omistajanvaihdosta.⁸³²

3.6.2 *Investointivaraus*

Aikaisemmin voimassa olleen InvVarL:n mukaisesti verovelvollisella oli mahdollisuus verotuksessa etukäteen tehtävään kulukirjaukseen investointivarausten muodossa. Mainitulla investointivarauksella oli mahdollisuus lain edellytysten täytyessä muun ohella kattaa kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan osake- tai osuuspääoma joko mainittuja yhteisöjä perustettaessa tai laajennettaessa. Esimerkiksi perustettaessa osakeyhtiö mainitulla tavalla muodostivat mainitut yhtiöt tällöin keskenään konsernin⁸³³.

Vuoden 1979 alusta voimaan tulleen InvVarL:n mukaan liiketoimintaa harjoittava verovelvollinen sai tehdä kirjanpidossaan vähennyskelpoisen investointivarauksen.⁸³⁴ Säännös rajattiin myöhemmin koskemaan EVL:ssa tarkoitettua

emoyhtiö ja vasta tämän jälkeen tappiollinen yhtiö, ei tappiollisen yhtiön aikaisempia tappioita voitu vähentää verotuksessa. Ennakkotiedossa KHO 1997:17 verovuosille 1996–1997 AB Oy, johon C Oy aiottiin fuusioida, ei saanut käyttää C Oy:lle vahvistettuja tappioita, kun kombinaatiofuusiossa AB Oy:n osakkeista tuli C Oy:n koko osakekannan omistaneen A Oy:n osakkeenomistajien osuudeksi alle puolet. Ks. myös KHO 2003:23, jossa osakeyhtiö oli saanut TVL 122 §:n mukaisen poikkeusluvan tappioiden vähentämiseen, mutta sulautumisessa vastaanottava yhtiö ei kuitenkaan saanut vähentää mainittuja sulautuneen yhtiön tappioita, kun vastaanottava yhtiö ei ollut TVL 123 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla omistanut tappiovuoden alusta yli puolta sulautuneen yhtiön osakkeista. EU-tuomioistuimen 10.11.2011 asiassa C-126/10, *Foggia – Sociedade Gestora de Participações Sociais SA vastaan Secretário de Estado dos Assuntos Fiscais*, antaman tuomion mukaan on kansallisen tuomioistuimen asiana tutkia, onko yhtiöiden sulautumisessa kyse direktiivin 90/434/ETY 11 artiklan 1 kohdan a alakohdan tarkoittamasta veropetoksesta tai veron kiertämisestä, ks. Juusela & Parkkola 2012a: 98–99. Ks. myös Nuotio 2012: 269 ss.

⁸³² Ks. alaluku 2.7.

⁸³³ Tikka katsoi, että kysymyksessä ei olisi nimenomainen konserniverotussäännös, ks. Tikka 1983b: 232.

⁸³⁴ Alkuperäisen 2 §:n säännöksen mukaan investointivarausten sai tehdä liiketoimintaa harjoittava verovelvollinen. L:illa 1253/1988 ja 660/1989 muutettiin mainittu säännös ensin väliaikaisesti ja sitten pysyvästi siten, että investointivarausten sai tehdä EVL:ssa tarkoitettua

elinkeinotoimintaa harjoittavaa verovelvollista. Viimeisen kerran investointivarauksen sai tehdä verotuksessa vuonna 1992 päätyneeltä tilikaudelta⁸³⁵. Investointivarauksen määrä oli alunperin 50 % tilikauden voitosta ennen varauksen tekemistä⁸³⁶, mutta lakia muutettiin ensin väliaikaisesti ja sitten pysyvästi vuosina 1988⁸³⁷ ja 1989⁸³⁸ siten, että varauksen enimmäismääräksi tuli 20 % tilikauden voitosta ennen varauksen tekemistä ja välittömien verojen vähentämistä. Lisäksi lakiin sisältyi varauksen tekemiseen liittyen eräitä muita määräyksiä. Investointivarauksen määrästä 50 % tuli tallettaa erityiselle sulkutilinä hoidettavalle tilille Suomen Pankkiin, josta se oli nostettavissa laissa tarkemmin määrättyjen edellytysten täytyessä.⁸³⁹

Investointivarauksen käyttökohteina olivat InvVarL 9 §:n mukaisesti kotimaassa valmistetun laissa tarkemmin määritellyn kuluvan käyttöomaisuuden perusparannukset ja suurehkot korjaukset sekä tutkimus- ja tuotekehittelytoiminnasta, työvoiman koulutuksesta, työsuojelutoimenpiteistä, viennin edistämisestä tai ympäristön suojelemisesta aiheutuneet menot⁸⁴⁰. Kotimaisuusvaatimuksesta voitiin lain 12 §:n mukaisesti poiketa VeroH:n suostumuksella. Lainmuutoksella 978/1979 investointivarauksen käyttökohteeksi lisättiin myös tarhaturkiseläinten rehun hankkimisesta aiheutuvat välittömät menot.⁸⁴¹

Myöhemmin 9 §:ää muutettiin ensin tilapäisesti ja sitten pysyvästi L:eilla 1253/1988 ja 660/1989 siten, että hankinnoilta ei enää edellytetty kotimaisuutta. Samassa yhteydessä henkilöautojen hankinta rajattiin varauksen käytön ulkopuolelle. Lisäksi investointivarauksen käyttö oli mahdollista elinkeinotoiminnassa käytettävän rakennuksen, rakennelman, tien, rautatien, sillan, laiturin, padon, altaan ja viemärin rakentamiseen, perusparannuksiin ja suurehkoisiin korjauksiin. Myös elinkeinotoiminnassa käytettävän osakehuoneiston ja vuokrahuoneiston perusparannusten aiheutuvien välittömien menojen kattaminen investointivarauksella tuli mahdolliseksi.⁸⁴² Myöhemmin investointivarauksen käyttömahdollisuus laajennettiin L:lla 1366/1991 kaiken kuluvan käyttö-omaisuuden hankintaan, perusparannuksiin ja suurehkoihin korjauksiin henkilöautoja lukuun-

---

elinkeinotoimintaa harjoittava verovelvollinen, joka pitää suoriteperusteen mukaista kahdenkertaista kirjanpitoa, ks. HE 113/1988 vp:3, 7; HE 10/1989 vp: 3.

⁸³⁵ L 1336/1991, ks. HE 79/1991 vp: 1, 4; Leppiniemi 1993: 100.

⁸³⁶ InvVarL 3 § alkuperäisessä muodossaan, ks. HE 225/1978 vp: 1, 4.

⁸³⁷ L 1253/1988, ks. HE 113/1988 vp: 4.

⁸³⁸ L 660/1989, ks. HE 10/1989 vp: 3.

⁸³⁹ Ks. Kettunen & Leppiniemi 1986: 159–160.

⁸⁴⁰ Ks. HE 225/1978 vp: 5; Leppiniemi 1981: 43.

⁸⁴¹ Ks. Kettunen & Leppiniemi 1986: 160.

⁸⁴² Ks. HE 113/1988 vp: 4–5, 9; HE 10/1989 vp: 4; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 531–533; 1991: 577–578; Järvinen 1989: 135; Leppiniemi 1993a: 100.

ottamatta samoin kuin perustajaosakkaana merkittyjen elinkeinotoimintaan kuuluvien asunto-osakkeiden hankintamenon kattamiseen⁸⁴³.

Investointivarausta saatiin lain 10 §:n mukaan käyttää myös kotimaiseen osakeyhtiöön tai osuuskuntaan niitä perustettaessa tai laajennettaessa sijoitetun osake- tai osuuspääoman suorittamiseen. Edellytyksenä alunperin oli, että osakeyhtiön tai osuuskunnan toimintaa yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaan oli pidettävä teollisuuden kilpailukyvyyn parantamisen tai kansantalouden rakennemuutoksen kannalta tärkeänä. Lisäksi kysessä olevan osakeyhtiön tai osuuskunnan tuli antaa suostumuksensa investointivarauksen tällaiseen käyttöön. VM ratkaisi lain perusteella, oliko kyseessä mainitunlainen yhteisö.⁸⁴⁴ Lain 10 §:ää muutettiin ensin tilapäisesti ja sitten pysyvästi L:eilla 1253/1988 ja 660/1989 siten, että investointivarauksen käyttö oli mahdollista silloin, kun osakeyhtiö tai osuuskunta käytti suoritettua määrää InvVarL 9 §:ssä mainittuun tarkoitukseen.⁸⁴⁵ Osakeyhtiön tai osuuskunnan tuli edelleen antaa asiassa suostumuksensa. VM:n ratkaisua ei asiassa enää tarvittu.⁸⁴⁶

Investointivarausta saatiin lain 8 §:n mukaan käyttää VN:n määräämänä aikana, joka määräys voi sisältää joko luvan tai velvoituksen investointivarauksen käyttämiseen sekä eräitä muita varausten käyttöön liittyviä määräyksiä. Investointivaraus oli myös pääsääntöisesti käytettävissä viiden vuoden kuluessa varauksen tekemisestä tai määrätyn käyttöajanjakson päättymisestä. Investointivarausjärjestelmästä luovuttaessa varausta ei tähän liityvän lainmuutoksen

⁸⁴³ Ks. HE 79/1991 vp:

⁸⁴⁴ Ks. HE 225/1978 vp: 5; Kettunen & Leppiniemi 1986: 160.

⁸⁴⁵ Ks. ennakkotieto KHO 29.10.1991 T 3875, jonka mukaan E Oy:n tytäryhtiö T Oy sai käyttää E Oy:n investointivarauksella maksaman osakepääoman InvVarL 9 §:ssä mainittuihin investointeihin myös silloin, kun ne oli verovuonna tilattu tai toimitettu ennen osakepääoman korotuksen maksamista. Ratkaisussa KHO 1990 B 503 A Oy voi käyttää tekemiään investointivarauksia perustettavan tytäryhtiön osakepääoman suorittamiseen, jos perustettava tytäryhtiö käyttää sen elinkeinotoiminnassa käytettävän rakennuksen rakentamiseen, ks. Kulovaara 2013: 108. Myös ratkaisussa KHO 1992 B 508 konsernin emoyhtiö sai käyttää investointivarauksen perustettavan kiinteistöosakeyhtiön osakepääoman korotuksen suorittamiseen, yhtiön käyttäessä ko. määrän elinkeinotoiminnassa käytettävän rakennuksen rakentamiseen riippumatta siitä, oliko kiinteistöyhtiö keskinäinen tai ei.

⁸⁴⁶ Ks. HE 113/1988 vp: 9; HE 10/1989 vp: 4; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1991: 579–580; Leppiniemi 1993a: 100. Investointivarauksella katetun osakepääoman korotuksen kirjaamisesta merkitsijän ja merkinnän vastaanottajan kirjanpidossa ks. KILA 994/1988 ja KILA 995/1988. Ks. myös Leppiniemi 1993a: 101. Päätöksen KILA 994/1988 mukaisesti investointivarauksella katettujen osakkeiden hankintameno merkitsijän kirjanpidossa on osakkeiden merkintähinta vähennettynä investointivarauksella. Ennakkotiedon KVL 182/1989 mukaisesti myytäessä kyseisiä osakkeita, niiden hankintameno on osakkeesta maksettu hinta sisältäen myös investointivarauksella katetun määrän. Osakepääomaa korottaneen yhtiön lopullinen investointikohde tuli tällöin puolestaan poistokelvottomaksi, ks. Leppiniemi 1993a: 101.

1366/1991 mukaisesti saanut enää tehdä vuonna 1992 eikä myöhemmin päätyviltä tilikausilta. Investointivarausten käyttämiseen liittyi lisäksi eräitä siirtymäsäännöksiä. Muutetun 18 §:n mukaisesti luettiin käyttämätön investointivaraus tai sen käyttämätön osa verovelvollisen verovuoden 1997 veronalaiseksi tuloksi.⁸⁴⁷

Investointivarausten käyttömahdollisuuksilla otettiin verolainsäädännössä osaltaan huomioon myös liiketoiminnan harjoittaminen konsernin muodossa. Mahdollistettaessa investointivarausten käyttö myös kotimaisen osake- tai osuus-pääoman kattamiseen merkitsi tämä käytännössä verohelpotusta tytäryhtiötä perustettaessa. Yritysrakenteiden muokkaaminen konsernitasolla kulloistenkin liiketaloudellisten tarpeiden mukaan oli po. säännöksen perusteella mahdollista ilman verotuksellista rasitusta tai paremminkin sanottuna tähän liittyi verotuksellinen kannustin.

3.6.3 *Lex Valmet – Wärtsilä*

Oy Wärtsilä Ab ja *Valmet Oy* julkistivat 30. toukokuuta 1986 aiesopimuksen vaihtokaupasta, jonka mukaisesti yhtiöiden telakka- ja paperikonealoista muodostettaisiin kaksi erillistä yhtiötä. *Oy Wärtsilä Ab* omistaisi telakkayhtiöstä 70 % ja *Valmet Oy* 30 %. Paperikoneyhtiöstä *Valmet Oy* puolestaan omistaisi 65 % ja *Oy Wärtsilä Ab* 35 %. Sekä telakkayhtiö että paperikoneyhtiö aloittaisivat toimintansa vuoden 1987 alusta.⁸⁴⁸ Valtioneuvosto oli omalta osaltaan tehnyt kesäkuussa 1986 periaatepäätöksen valtiovallan toimenpiteistä mainitun paperikone- ja telakkateollisuuden toimialarationalisoinnin edistämiseksi⁸⁴⁹.

Vuonna 1986 voimassa olleiden säännösten mukaisten veroseuraamusten välttämiseksi säädettiin edellä olevan johdosta lailla 907/1986 erään konsernijärjestelyn veronhuojennuksista. Laki kattoi 1 §:n mukaisesti *Valmet Oy:n* ja *Oy Wärtsilä Ab:n* paperikone- ja telakkateollisuuden rakennemuutoksen sovitun yhteistyön käynnistämiseksi ja varmentamiseksi tarkoitetut järjestelyt, joihin myönnettiin veronhuojennuksia laissa säädetyllä tavalla. Lain 1 §:ssä käytettiin mainituista järjestelyistä nimitystä konsernijärjestely. Kyseisessä järjestelyssä perustettiin aiesopimuksen mukaisesti telakkayhtiö, jossa *Oy Wärtsilä Ab*:llä oli osake-enemmistö sekä paperikoneyhtiö, jonka osake-enemmistö kuului *Valmet Oy*:lle.⁸⁵⁰

⁸⁴⁷ Ks. HE 79/1991 vp: 4; Tikka 1995b: 184.

⁸⁴⁸ Ks. Ristilehto 2004: 91.

⁸⁴⁹ Ks. VaVM 61/1986 vp – HE 136/1986 vp: 1.

⁸⁵⁰ Ks. HE 136/1986 vp: 1; KM 1987:39: 91.

Tuolloin voimassa olleiden yritysten tuloverotusta sekä silloista liikevaihtoverotusta ja leimaverotusta koskevien säännösten mukaan suunnitellulla tavalla toteutettavista toimenpiteistä mainitussa konsernijärjestelyssä olisi aiheutunut huomattavia veroseuraamuksia sekä *Valmet Oy:n*, *Oy Wärtsilä Ab:n* ja perustettavien yhtiöiden osalta. Omaisuuden siirrot toimintaa jatkaville yhtiöille olisi merkinnyt luovuttaville yhtiöille veronalaista tuloa, joka olisi ylittänyt vähennettävissä olevan hankintamenon määrän. Sen johdosta, että tällaista veronalaista tuloa ei syntyisi, mikäli *Valmet Oy* ja *Oy Wärtsilä Ab* itse välittömästi olisivat jatkaneet laitostensa toimintaa, merkitsivät mainitut veroseuraamukset estettä suunnitellulle järjestelylle.⁸⁵¹

Mainitussa konsernijärjestelyssä katsottiin lain 2 §:n mukaisesti EVL:n säännöksistä poiketen, että perustettaville yhtiöille apportiomaisuutena pannun tai konsernijärjestelyssä muutoin luovutetun rahoitus-, vaihto- ja käyttöomaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden omistusajasta sekä todellisesta luovutushinnasta tai apporttiarvosta riippumatta luovutetun omaisuuden hankintamenon luovuttavan yhtiön verotuksessa poistamaton osa⁸⁵². Edellä olevan mukaisesti riippumatta mahdollisen apportin arvosta tai omaisuuden todellisesta myyntihinnasta ei näiltä osin aiheutunut kummallekaan luovuttavalle yhtiölle seuraamuksia tuloverotuksessa. Huojennuksia myönnettiin myös silloisten liikevaihtoveron ja leimaveron osalta.

Kyseessä oleva erityislaki johti omaisuusarvojen epäjatkuvuuteen vastaanottavien yhtiöiden vähennyskelpoisten hankintamenojen ylittäessä luovuttavien yhtiöiden verotuksessa tuloutettavat määrät. Käytännössä poistonalainen omaisuus muodostui näin luovuttavien yhtiöiden luovutushintoja suuremmaksi. Tämä johtui siitä, ettei lakiin otettu vastaanottavien yhtiöiden tuloverotusta koskevia poikkeussäännöksiä vaan näin meneteltiin ainoastaan luovuttavien yhtiöiden kohdalla.⁸⁵³

HE:ssä esitetyn mukaisesti kysymyksessä oli ainoastaan mainittuja yhtiöitä koskeva toimialarationalisointijärjestely. HE:n mukaisesti yritysverotuksen uudistamista koskevissa selvityksissä selvitettiin erikseen, millä tavoin verosäännöksiä tulisi yleisesti kehittää yritysten uudelleenjärjestelyjen osalta.⁸⁵⁴ Yritysverotuksen uudistamistoimikunta esitti mietinnössään vuonna 1987, että diffuusioiden verotuksellisten esteiden poistamiseksi säädettäisiin erityislaki, joka

---

⁸⁵¹ Ks. HE 136/1986 vp: 2.

⁸⁵² Ks. HE 136/1986 vp: 2–3.

⁸⁵³ Ks. VM 1988: VM 3: 41.

⁸⁵⁴ Ks. HE 136/1986 vp: 2.

tuloverotuksessa rakentuisi arvojen jatkuvuuden periaatteelle⁸⁵⁵. Diffuusiota kuten muitakin yritysjärjestelyjä koskevat säännökset otettiin sittemmin EVL:iin omina säännöksinään 52 c §:ään. Samassa yhteydessä otettiin lakiin säännökset myös liiketoimintasiirrosta 52 e §:ään. Tätä ennen oli ensin tilapäisesti vuonna 1988⁸⁵⁶ ja pysyvästi vuonna 1989 EVL 52 a §:ään otetut säännökset yhteisön toiminnan osan siirtämisestä toimintaa jatkamaan perustetulle tytäryhteisölleen ym.⁸⁵⁷, joka sittemmin korvautui lailla 1733/1995, jolla säädettiin myös edellä mainituista kokonaisjakautumisesta ja liiketoimintasiirrosta. Vuonna 2006 EVL 52 c §:ään sisällytettiin myös osittaisjakautumista koskevat säännökset.⁸⁵⁸

Sekä HE:ssä⁸⁵⁹, valtiovarainministeriön mietinnössä⁸⁶⁰ että myös laissa⁸⁶¹ käytettiin ilmaisua konsernijärjestely. HE:n perustelujen ja lain 1 §:n mukaan konsernijärjestelyllä tarkoitetaan yhtiöiden välillä yhteistyöjärjestelyistä todennäköisesti vuoden 1987 alussa lopullisesti tehtävään sopimuskokonaisuuteen liittyviä omaisuudenluovutuksia⁸⁶². Edellä mainitussa järjestelyssä perustettavan telakkayhtiön osake-enemmistön tuli omistamaan *Oy Wärtsilä Ab* ja paperikoneyhtiön osake-enemmistön *Valmet Oy*. Lakiin ei ole sisällytetty mainintaa yhtiöiden omistussuosuksista vaan tämä on todettavissa ainoastaan HE:stä⁸⁶³ sekä valtiovarainministeriön mietinnöstä⁸⁶⁴.

Konsernin käsitettä ei laissa määritellä. HE:ssä mainitaan erikseen osake-enemmistöt uusissa yhtiöissä. Tuolloin voimassa olleen EOYL 1 luvun 2 §:n mukaisesti osakeyhtiön omistaessa mm. toisen kotimaisen osakeyhtiön osakepääomasta määrän, jonka perusteella sillä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, muodostivat mainitut omistava emoyhtiö ja omistettu tytäryhtiö konsernin.

Ilman säädettyä erillislakia olisivat edellä käsiteltyyn toimialajärjestelyyn liittyvät verotukselliset seuraukset sekä välittömän että välillisen verotuksen osalta muodostaneet ilmeisen esteen toteutetuille toimenpiteille. Erityislain säätämällä otettiin huomioon kyseisen toimialajärjestelyn muutoin korkea

⁸⁵⁵ Ks. KM 1987:39: 91–93.

⁸⁵⁶ Ks. HE 110/1988 vp: 21–22 (L 1248/1988).

⁸⁵⁷ Ks. HE 25/1989 vp: 5–6 (L 661/1989); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 483 ss.

⁸⁵⁸ Sekä kokonais- että osittaisjakautumista samoin kuin liiketoimintasiirtoa on käsitelty edellä luvussa 2 yritysjärjestelyjä käsittelevässä alaluvussa 2.6.5.

⁸⁵⁹ Ks. HE 136/1986 vp: 1–4.

⁸⁶⁰ Ks. VaVM 61/1986 vp – HE 136/1986 vp: 1–2.

⁸⁶¹ Ks. Laki erään konsernijärjestelyn veronhuojennuksista 12.12.1986/907 §:t 1–2, 4.

⁸⁶² Ks. HE 136/1986 vp: 4.

⁸⁶³ Ks. HE 136/1986 vp: 1.

⁸⁶⁴ Ks. VaVM 61/1986 vp – HE 136/1986 vp: 1.

verorasitus. Toteutetulla lainsäädännöllä mahdollistettiin konsernijärjestely, jota ilman tätä ei ilmeisestikään olisi toteutettu. Myös tällä kohdin on todettavissa konserniajattelun merkitys lainsäädännössä osana elinkeinotulon verotusta.

3.6.4 *Siirtohinnoitteluoikaisu*

Nykyisin verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisestä siirtohinnoittelusta on säädetty VML:ssa. VML 31 §:n 1 momentti sisältää säännöksen siirtohinnoitteluoikaisusta. Tämän mukaisesti sovittaessa verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen eli esimerkiksi konserniyhtiöiden välisessä liiketoimessa ehdoista, jotka poikkeaisivat siitä, mitä toisistaan riippumattomat yhtiöt olisivat sopineet, lisättäisiin emoyhtiön tuloon määrä, jonka määräisenä tulo olisi jäänyt pienemmäksi pieneksi tai tappio muodostunut suuremmaksi verrattuna siihen, mitä keskenään riippumattomat osapuolet olisivat sopineet. Siirtohinnoitteluoikaisun keskeisenä periaatteena on näin markkinaehtoperiaate.⁸⁶⁵

Siirtohinnoitteluoikaisu koskee sekä rajat ylittäviä tilanteita että Suomessa asuvien yhtiöiden välistä hinnoittelua. Ennen nykyistä säännöstä koski VML 31 § kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa. Säännös peitelystä kansainvälisestä voitonsiirrosta vastasi pääosin VerL 73 §:n 1 monentim mukaista säännöstä.⁸⁶⁶ VerL korvautui sittemmin vuonna 1995 annetulla VML:lla. VML 31 §:n 2 momentissa säädetään liiketoimien osapuolten etuyhteydestä toisiinsa. Säännöksen mukaan etuyhteys on olemassa mm. toisen osapuolen omistaessa yli puolet toisen osapuolen pääomasta tahi välittömästi tai välillisesti yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Lisäksi lainkohdassa on myös muita määräysvaltaan liittyviä etuyhteyden muodostavia määritelmiä.⁸⁶⁷

---

⁸⁶⁵ Ks. HE 107/2006 vp: 3 (L 1041/2006); Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 26–29, 47–48, 221–222; Karjalainen & Raunio 2007: 46–48; Laaksonen & Anttila 2007: 32–34.

⁸⁶⁶ Ks. HE 131/1995 vp: 31.

⁸⁶⁷ Lakiin sisältyy myös siirtohinnoitteludokumentointia koskeva L:lla 1041/2006 lisätty 14 a §. Säännös edellyttää VML 31 §:ssä tarkoitettua etuyhteydessä tehdyistä liiketoimista kirjallista selvitystä. Siirtohinnoitteludokumentointia ei kuitenkaan edellytetä lain tarkoittamilta pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä. VML 14 b § sisältää tarkemmat määräykset dokumentoinnin sisällöstä. Ks. tästä HE 107/2006 vp: 12–14; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 93 ss.; Karjalainen & Raunio 2007: 196 ss.; Laaksonen & Anttila 2007: 32–34.

Hyväksyttävää konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä on siirtohinnoittelua koskevaa säännöstä edeltävää VerL 73 §:n 1 momentin vastaavaa säännöstä esitetty sovellettavaksi korottomia lainoja koskevissa oikeustapauksissa KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 sekä KHO 30.12.1985 T 6045. Mainituissa ratkaisuisa vaadittiin VerL 73 §:n 1 momentin perusteella lainoista laskettavan markkinahintaisen koron lisäämistä lainan antaneen emoyhtiön tuloon. KHO katsoi kuitenkin, ettei mainittu lainkohta tullut ko. tapauksissa sovellettavaksi.⁸⁶⁸ Nykyisin voimassa olevan VML 31 §:n säännös kattaa sekä ulkomaisten että kotimaisten yhtiöiden välistä hinnoittelua koskevat määräykset. Sen sijaan säännösten aineellinen sisältö ei muuten poikenne toisistaan. Tällä perusteella ei olisi pääteltävissä, että myöskään nykyinen säännös tulisi noudatettavaksi mainittuja oikeustapauksia vastaavissa tapauksissa.

3.6.5 Väliyhteisölainsäädäntö

Vuonna 1994 annettiin esitys ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta. Lain tarkoituksena on estää ulkomaisten väliyhteisöjen avulla tapahtuvaa Suomen verotuksen välttämistä. Tämä voidaan HE:ssä mainitun mukaisesti toteuttaa ohjaamalla ja varastoimalla tuloa matalan verotuksen valtioon perustettuun yhteisöön. Suomessa yleisesti verovelvollista ulkomaisen väliyhteisön osakasta voidaan lain perusteella verottaa osuudestaan yhteisön tuloon siinäkin tapauksessa, ettei yhteisö jaa voittoja osakkaille.⁸⁶⁹

VYL 6 §:n 1 momentin mukaisesti lain nojalla verotettavasta tulosta maksettavasta verosta vähennetään pääsääntöisesti se vieraalle valtiolle suoritettujen tuloverojen määrä, jonka ulkomainen väliyhteisö on maksanut samasta tulosta. Ulkomaisen yhtiön asuessa valtiossa, jonka kanssa Suomella on voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus, hyvitetään VYL 6 §:n 2 momentin mukaan ne verot, jotka sopimukset mukaan hyvitetäisiin vero-

---

⁸⁶⁸ Mainitruja konsernitukea koskevia oikeustapauksia selvitetään jäljempänä konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.3 sekä säännöksen merkitystä muutoin alaluvussa 7.4.

⁸⁶⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 97; Greiner 2011b: 227; HE 155/1994 vp: 1; Immonen 2002b: 38 ss.; Malmgrén 2008: 370 ss.; Myrsky & Linnakangas 2009: 305 ss. Ks. myös esim. Dahlberg 2000: 35–36. Ks. myös ratkaisu KHO 2012:118, jonka mukaan Hongkongin alueelle perustettava ja rekisteröitävää yhtiötä oli pidettävä väliyhteisölain 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla Hongkongissa asuvana eikä sen katsottu harjoittavan teollista tuotantotoimintaa tuossa asuinvaltiossaan.

velvolliselle, jos tämä olisi ne maksanut. Lisäksi lakiin sisältyy eräitä hyvitetävän veron määrään liittyviä tarkentavia säännöksiä.⁸⁷⁰

Väliyhteisöllä tarkoitetaan VYL 2 §:n mukaisesti ulkomaista yhteisöä, joka on Suomessa yleisesti verovelvollisen määräämisvallassa. Lisäksi tuloverotuksen tosiasiallinen taso yhteisön asuinvaltiossa tulee olla alhaisempi kuin 3/5 Suomessa asuvan yhteisön verotuksen tasosta täällä. Lainmuutoksella 680/2008 väliyhteisöön rinnastettiin myös ulkomaisen yhteisön ulkomainen kiinteä toimipaikka lain määrittelemien edellytyksin⁸⁷¹. Valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä verosopimusvaltioista, joissa veron katsotaan olennaisesti eroavan verosta, jota yhteisöjen on Suomessa suoritettava⁸⁷².

EY-tuomioistuimen vuonna 2006 antaman tuomion mukaan väliyhteisösäännöksiä ei kuitenkaan sovelleta, jos yhtiö harjoittaa aitoa taloudellista toimintaa ETA-valtiossa. Tuomion 12.9.2006 asiassa C-196/04, *Cadbury Schweppes plc ja Cadbury Schweppes Overseas Ltd vastaan Commissioners of Inland Revenue*, mukaisesti EY 43 ja EY 48 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että jäsenvaltioon sijoittautuneen ja siellä asuvan yhtiön veron määräytymisperusteeseen sisällytetään ulkomaisen väliyhteisön toisessa jäsenvaltiossa toteuttamat voitot, kun näihin voittoihin sovelletaan siellä alempaa verotuksen tasoa kuin ensiksi mainitussa valtiossa. Tuomion mukaan menettely

---

⁸⁷⁰ Ks. HE 74/2008 vp: 9. Ks. myös EY-tuomioistuimen tuomio 6.12.2007 asiassa C-298/05, *Columbus Container Services BVBA & Co. vastaan Finanzamt Bielefeld-Innenstadt*, jonka mukaisesti EY 43 ja EY 56 artiklaa on tulkittava niin, että niiden kanssa ei ole ristiriidassa jäsenvaltion verolainsäädäntö, jonka nojalla tässä jäsenvaltiossa asuvien henkilöiden toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevaan toimipaikkaan sijoittamastaan pääomasta saamia tuloja ei toimipaikan sijaintivaltion kanssa kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdystä sopimuksesta huolimatta vapauteta ensin mainitun jäsenvaltion tuloverosta vaan niistä kannetaan tässä jäsenvaltiossa veroa, josta hyvitetään toisessa jäsenvaltiossa kannettu vero, ks. myös Dahlberg 2008: 268–269; Isenbaert 2010: 578–583; Kavelaars & Pechler 2008: 129–132; Urpilainen 2012: 109–111.

⁸⁷¹ Ks. HE 74/2008 vp: 1, 4.

⁸⁷² Ennakkoratkaisussa KHO 2011:42 Suomessa yleisesti verovelvollisen yhteisön välillisessä omistuksessa oli Singaporeen rekisteröity yhteisö. Singaporelaista yhteisöä ei voitu pitää väliyhteisölain 2 §:n 3 momentin 2 kohdan säännös huomioon ottaen ulkomaisena väliyhteisönä, koska valtiovarainministeriö ei ollut antanut vuodelta 2009 toimitettavassa verotuksessa sovellettavaa väliyhteisölain 2 §:n 5 momentissa tarkoitettua asetusta niistä verosopimusvaltioista, joissa veron katsotaan olennaisesti eroavan verosta, jota yhteisöjen on Suomessa suoritettava. Oikeustapauksen kommentoinnista ks. Penttilä 2011d: 142–143. Ennakkoratkaisussa KHO 2012:114 katsottiin, että A Oy:n Sveitsiin perustettava uusi yhtiö B, jolle siirrettäisiin eräiden konsernin kehittämien tuotemerkkien (brändien) omistus, mutta jonka ei katsottaisi harjoittavan teollista tuotantotoimintaa tai siihen verrattavaa muuta toimintaa eikä muutakaan väliyhteisölain 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa, olisi pidettävä väliyhteisölain 2 §:ssä tarkoitettuna A Oy:n määräysvallassa olevana väliyhteisönä, ks. Penttilä 2013a: 66–67.

on kuitenkin silloin sallittua, kun kysymyksessä on puhtaasti keinotekoinen järjestely, jolla pyritään kiertämään normaalisti maksettava kansallinen vero.⁸⁷³

Aikaisemmin käsitellyissä konsernien verorasitusta lieventävissä säännöksissä ja säädöksissä oli kysymys konsernin verorasituksen pienentämisestä konsernitasolla harjoitetun liiketoiminnan ollessa kysymyksessä. Keinotekoisissa tapauksissa on väliyhteisölainsäädännön tarkoituksena puolestaan estää konsernitasolla keinotekoinen verotettavan tulon siirto Suomeen verrattuna matalan verotason valtioon ja tällä tavoin perusteettoman veroedun tavoittelu ilman liiketaloudellista perustetta. Myös tältä osin on kysymys konsernien harjoittamasta liiketoiminnasta, joka toiminta otetaan huomioon myös EY-tuomioistuimen (nykyisin EU-tuomioistuin) noudattamassa oikeuskäytännössä.

3.7 Konserniavustus

3.7.1 Konserniavustuksen merkityksestä

Konserniavustuksesta säädettyä oli esillä emo- ja tytäryhtiösuhteessa konserniyhtiöiden kesken toteutetut erilaiset järjestelyt, joiden mukaisesti konserniyhtiöiden välisiä liiketoimia tarkasteltiin enemmän tai vähemmän järjestelmällisesti yhtenä taloudellisena kokonaisuutena toimivan konsernin kannalta. Konserniyhtiöiden keskinäinen liiketoiminta jäi kuitenkin KonsAvL:ia säädettyessä taka-alalle. Lakiin otettiin säännökset siitä, kuinka lain tarkoittamien konserniyhtiöiden tulosta voitiin tuloverotuksessa tasata ilman liiketaloudellista perustetta. Kyse onkin täysin verotuksellisesta säädöksestä ilman liittymäkohtaa EVL 7 §:n mukaiseen tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuviin menoihin tai menetyksiin tahi 4 §:n mukaisiin veronalaisiin elinkeinotuloihin.

Konserniavustuksella on kuitenkin merkitystä TVL 122 §:n mukaisissa tappioiden vähentämiseen liittyvissä tilanteissa, jolloin yli puolet osakeyhtiön tai osuus-

---

⁸⁷³ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 309–311. EY-tuomioistuimen 12.9.2006 asiassa C-196/04, *Cadbury Schweppes plc ja Cadbury Schweppes Overseas Ltd vastaan Commissioners of Inland Revenue*, (ks. Isenbaert 2010: 544–547, 664–666; Kavelaars & Pechler 2008: 106–108; Knuutinen 2012: 56–57, 284–285, Urpilainen 2012: 155–156; Äimä & Kujanpää 2013: 264–265) antaman tuomion jälkeen KHO purki päätöksellään KHO 2011:38 vuonna 2002 antamansa päätöksen KHO 2002:26, joka koski Belgiaan perustetun rahoitusyhtiön osakekannan omistanutta suomalaista emoyhtiötä, jonka mukaisesti emoyhtiötä voitiin verottaa mainitussa tapauksessa ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain nojalla, ks. Helminen, Marjaana 2011a: 365 ss; Knuutinen 2012: 60–61; Penttilä 2011d: 143–145; Urpilainen 2012: 247–248.

kunnan osakkeista tai osuuksista on lain tarkoittamalla tavalla vaihtanut omistajaa tai yli puolet sen jäsenistä vaihtunut. Verohallinto voi erityisistä verovelvollisen toiminnan jatkumisen kannalta johtuvista syistä hakemuksesta myöntää oikeuden tappion vähentämiseen. Osakeyhtiö tai osuuskunta saa vähentää tällöin tappion vain siltä osin kuin verovuoden tulo ennen tappion vähentämistä ylittää sen saaman KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen. Mikäli KonsAvL:n mukaiset edellytykset ovat täyttyneet ennen omistajanvaihdosta, voidaan lupa myöntää koko tappion vähentämiseen.⁸⁷⁴

Säädettäessä vuoden 2004 pääomaverouudistuksesta oli konserniyhtiöiden verotuksen lähtökohtana käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset. Tämän perusteella säädettiin tutkimuskohteena olevan konsernituen omistusosuuteen perustuvan vähennyskeltottomuuden lisäksi myös eräiden muiden aikaisemman oikeuskäytännön mukaisten konsernitukea koskevien erien vähennyskeltottomuudesta. Lisäksi EVL 6 b §:n 5 momenttiin sisällytettiin mm. määräys KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen huomioimisesta lainkohdan tarkoittamaa luovutustappiota laskettaessa. Tällöin alle vuoden ajan omistettujen osakkeiden osalta tappiota laskettaessa tästä vähennetään tytäryhtiöltä saatu konserniavustus tai muu yhtiön varallisuutta vähentänyt erä⁸⁷⁵.

Tarkasteltaessa konserniyhtiöiden välistä liiketoimintaa ja siihen liittyvää elinkeinotulon verotusta voidaan todeta tämän sisältävän keskenään ristiriitaisia elementtejä. Konserniyhtiöiden keskinäiset liiketoimet johtavat siihen, että muutoin EVL 7 §:n mukaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtunut meno tai menetys ei olekaan EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella verotuksessa vähennyskelpoinen meno. Kuitenkin esimerkiksi KonsAvL:n tarkoittamissa omistusolosuhteissa annettu konserniavustus otetaan huomioon verotuksessa vähennyskelpoisena menona. Tältä osin tulevatkin alle 90 %:sti omistetuille ja vähintään 10 %:sti välittömästi tai välillisesti omistetuille osakeyhtiöille liiketaloudellisin perustein annetut konserniavustukset kohdelluksi verotuksessa tästä poikkeavalla tavalla. Sama koskee vähintään 90 %:sti omistettuja tytäryhtiöitä. Lainsäädäntöä, jolla suodaan edullinen verotuskohtelu tuloksentasauskeinona, mutta evätään tämä keskinäiseen liiketoimintaan perustuvana, ei voitane pitää kovin onnistuneena.

---

⁸⁷⁴ Ks. alaluku 2.7.

⁸⁷⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 185–186 sekä myös KHO 1994 B 506 (ks. Immonen 1998b: 48) ja KHO 11.11.1997 T 2856 (ks. Immonen 1998b: 47–49; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998a: 159–163).

Elinkeinoverotuksen ja erityisesti konserniverotuksen uudistamista selvittänyt asiantuntijatyöryhmän muistio valmistui kesäkuussa 2013. Muistiossaan työryhmä katsoo konserniverotuksen eri vaihtoehtoja tarkastellessaan konsernien yhteisverotukseen perustuvan mallin täyttävän monia konserniverotusjärjestelmän uudistamiselle asetettuja tavoitteita. Työryhmän mukaan voimassa olevan konserniavustusjärjestelmän ongelmana on tähän liittyvä varojen siirtämisvaatimus, joka aiheuttaa yhtiöoikeudellisia epäselviä kysymyksiä⁸⁷⁶. Työryhmän muistion mukaisesti konserniavustuksen käsitteleminen KonsAvL 5 §:n mukaisesti tulosvaikutteisesti kirjanpidossa on esteenä yksittäisen yhtiön siirtymiselle IFRS-tilinpäätökseen⁸⁷⁷, joka ongelma poistuisi konserniyhtiöiden yhteisverotukseen perustuvassa mallissa.⁸⁷⁸

3.7.2 *Konserniavustus vs konsernituki*

KonsAvL:n mukainen konserniavustus ei ole tuotannontekijöistä saatua tai annettua vastiketta, vaan kysymyksessä on lain 2 §:n mukaan vastikkeeton suoritus, jota ei EVL:n mukaan saa vähentää tulosta⁸⁷⁹. Sen sijaan aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituki on ollut EVL 7 §:n mukaisesti tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtunut meno tai menetys, joka on tällä perusteella ollut vähennettävissä antajansa verotuksessa.

Säädettäessä nykyisin voimassa olevasta EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesta vähennyskeltottomasta konsernituesta ei KonsAvL:n mukaisen vastikkeettoman suorituksen vähennyskelpoisuus ollut miltään osin tarkastelun kohteena. Niissä tilanteissa, joissa emoyhtiö omistaa tytäryhtiön osakepääomasta vähintään 90 %, voi tämä lain muiden edellytysten täytyessä antaa tytäryhtiölleen vastikkeettoman suorituksen, joka on vähennettävissä emoyhtiön veronalaisesta tulosta. Mainittu konserniavustus luetaan tällöin tytäryhtiön veronalaiseksi tuloksi. Mikäli kyseinen emoyhtiö kuitenkin antaa tytäryhtiölleen suorituksen, joka katsotaan EVL 16 §:n 7 kohdan mukaiseksi konsernitueksi, ei tämä lain nimenomaisen säännöksen mukaisesti ole vähennettävissä antajan verotuksessa. Mainittu yhtiöiden väliseen liiketoimintaan liittyvä suoritus on kuitenkin muun säännöksen puuttuessa tytäryhtiön veronalaista tuloa EVL 4 §:n sanamuodon mukaisesti. Lähtökohtaisesti annettu konsernituki olisi ilman nimenomaista

---

⁸⁷⁶ Ks. tästä tarkemmin alaluku 3.7.12.2.

⁸⁷⁷ Ks. alaluvut 3.7.12.3. ja 3.8.3.4.

⁸⁷⁸ Ks. VM 16/2013: 38–39. Ks. myös VM 4/2006: 124.

⁸⁷⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 780–781; Ranta-Lassila 2004b: 259.

vähennyskieltoa luettavissa antajansa verotuksessa EVL 7 §:n mukaiseksi tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvaksi menoksi tai menetykseksi.⁸⁸⁰

Nykyisin osittain muutettuna voimassa oleva KonsAvL annettiin vuonna 1986. Laki tuli voimaan vuoden 1987 alusta lukien. Lain määrittämien edellytysten täytyessä saa konserniavustuksen antanut osakeyhtiö tai osuuskunta vähentää toiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle annetun konserniavustuksen verotettavasta tulostaan⁸⁸¹. Lain 5 §:n mukaisesti verovelvollisella on oikeus vähentää antamansa konserniavustus kuluna vain, mikäli vastaavat meno- ja tulokirjaukset on tehty sekä antajan että saajan kirjanpidossa⁸⁸². Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä ei konserniavustuksen vähennyskelpoisuus ole ollut sidoksissa sen kirjanpidolliseen käsittelyyn⁸⁸³.

Annettu konserniavustus ei lain 6 §:n mukaan saa ylittää elinkeinotoiminnan tulosta ennen konserniavustuksen vähentämistä⁸⁸⁴. Konserniavustus luetaan puolestaan saajansa veronalaiseksi tuloksi. Konserniavustus voidaan antaa sekä emoyhteisöltä tytäryhteisölle, tytäryhteisöltä emoyhteisölle että emoyhteisön toiselle tytäryhteisölle. KonsAvL:n säännöstö rakentuukin edellä olevan mukaisesti

⁸⁸⁰ Lain tarkoittamaa konsernituen vastikkeettomuutta sekä muuta tähän liittyvää problematiikkaa käsitellään tarkemmin jäljempänä luvussa 5.

⁸⁸¹ Vuosille 1995 ja 1996 annetun ennakkotiedon KVL 354/1995 mukaan yhdistys A ei voi antaa eikä saada KonsAvL:ssa tarkoitettua konserniavustusta.

⁸⁸² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 791–792, jossa selvitetyn mukaan kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadituissa erillistilinpäätöksissä IFRS-standardien noudattaminen ei mahdollista KonsAvL:n edellyttämää kirjaustapaa.

⁸⁸³ Ks. ruotsalaisen oikeuskäytännön mukaiset ratkaisut RÅ 1998 ref. 6 (ks. Skatteverket 2012: 2168; Wiman 2000: 576), RÅ 1999 ref. 74 ja RÅ 2001 ref. 79, joiden mukaisesti tuolloin voimassa olleet KL ja SIL eivät edellyttäneet konserniavustuksen vähennyskelpoisuudelta kirjanpitosidonnaisuutta, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 355; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 424; Rabe & Bojs 2004: 411; SOU 2008:80b: 182–183; Wiman 2002: 69–70. Ks. kuitenkin edellä mainittu RÅ 2001 ref. 79, jonka mukaan konserniavustuksen antajalle verotuksessa myönnettävä vähennys ei voi olla suurempi kuin tosiasiallisesti annettu konserniavustus, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 355; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 746; Rabe & Bojs 2004: 411; Wiman 2002: 70–71. Ks. ruotsalaisesta vanhemmasta oikeuskäytännöstä myös esim. RÅ 1956 Fi 200, jossa konserniavustuksen vähentäminen evättiin, RÅ 1956 Fi 667, jossa vähennysoikeus myönnettiin sekä RÅ 1956 Fi 2026, jossa vähennys-oikeus osittain myönnettiin.

⁸⁸⁴ Ks. KHO 22.8.2005 T 2063, jossa A Oy:n verovuosi 1999 oli käsittänyt kaksi tilikautta eli 1.2.1998–31.1.1999 ja 1.2.–30.12.1999. A Oy oli antanut ensimmäisellä tilikaudella toiselle konserniyhtiölle 544.400 mk:n suuruisen konserniavustuksen, jonka jälkeen elinkeinotoiminnan tulos oli 152 mk. Jälkimmäisen tilikauden tappio oli 2.924.065 mk ja yhdistettyjen tilikausien eli verovuoden elinkeinotoiminnan tulos oli 2.924.065 mk tappiollinen. Koska A:n antama konserniavustus oli ylittänyt A:n verovuoden elinkeinotoiminnan tuloksen ennen konserniavustuksen vähentämistä, ei konserniavustusta edellä olevan johdosta hyväksytty A:n kuluksi. Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 790, 793; Järvenoja 2007a: 410; Kukkonen & Walden 2010: 148; Myrsky & Linnakangas 2006: 179.

vastaavuusperiaatteelle⁸⁸⁵. Aluksi laki koski vain tuolloin voimassa ollutta valti-onverotusta, mutta sen soveltamisala ulotettiin lainmuutoksella 1249/1988 myös kunnallisverotukseen⁸⁸⁶. Vastaavanlainen konserniavustuksen mahdollistava lainsäädäntö on voimassa myös Norjassa ja Ruotsissa.⁸⁸⁷

3.7.3 Komiteanmietinnöt

Konserniavustusta koskevan lain säätämistä käsiteltiin ennen lain antamista kolmessa eri komiteanmietinnössä. Valtiovarainministeriön asettama elinkeino-verotoimikunnan tehtävänä oli valmistella tarpeelliseksi osoittautuvat ehdotukset elinkeinoverotuksen rakenteen kehittämiseksi. Komitea antoi mietintönsä vuonna 1978.⁸⁸⁸

Mietinnön mukaan emo- ja tytäryhtiösuhteessa olevat yhteisöt saattavat suorittaa toisilleen eriä, joita ei voida pitää pääomansijoituksina eikä liioin välittöminä vastikkeina saaduista suoritteista, velan maksuna tms. Toimikunta piti epäkohtana myös sitä, ettei ole varmaa tietoa avoimen konserniavustuksen verotuskäsittelystä, jota mietinnön mukaan lienee pidettävä luonteeltaan vähennyskelpoisena pääomansijoituksena. Mikäli konserniavustus on välittömästi tai välillisesti korvausta saajan suoritteista, on se antajalle vähennyskelpoinen meno ja saajalle veronalainen tulo. Komiteanmietinnön mukaan konserniavustuksilla voidaan pyrkiä myös konsernin sisäisen tuloksen säätelyyn. Mietinnössä todettiin lisäksi, että konserniyhtiön toiminnan jatkuvuuden turvaaminen voi vaatia muiden konserniyhtiöiden tukea. Tällaisena tilanteena mainittiin tytäryrityksen toiminnan alkuvaihe.⁸⁸⁹

---

⁸⁸⁵ Ks. Myrsky & Linnakangas 2003: 223. Ratkaisussa KHO 7.3.1996 T 660 annettua avustusta ei hyväksytty tytäryhtiön vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi, koska KonsAvL:n mukainen konsernisuhde ei ollut kestänyt koko verovuotta, mutta kun muutakaan perustetta tytäryhtiön emoyhtiölle antaman suorituksen verovapaudelle ei ollut esitetty, katsottiin suoritettu avustus emoyhtiön veronalaiseksi tuloksi EVL 4 §:n mukaisesti, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 794–795; Kukkonen & Walden 2010: 149; Myrsky & Linnakangas 2006: 178–179, jossa todetun mukaisesti kysymyksessä oli vastaavuusperiaatteesta poikkeava lopputulos.

⁸⁸⁶ Ks. Andersson 1991c: 299.

⁸⁸⁷ Ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 169; VM 12/2004: 160. Ruotsin osalta ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 779; Grosskopf & Rabe 1994: 606–607; Källqvist & Köhlmark 2007: 353; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 227, 353–354; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 423 ss.; Rabe & Bojs 2004: 410 ss.; Tivéus & Köhlmark 2001: 323; Wiman 1995: 61 ss; 1999: 372–374.

⁸⁸⁸ KM 1978:44.

⁸⁸⁹ Ks. KM 1978:44: 32–35.

Elinkeinoverotoimikunnan mietinnössä todettiin, ettei verolainsäädäntöön sisälly säännöksiä, jotka koskisivat erityisesti emo- ja tytäryhtiösuhteita. Mietinnön mukaan konsernilla tarkoitetaan kahta tai useampaa juridisesti itsenäistä yritystä, jotka toimivat yhteisen valvonnan alaisena. Omistamisen ohella määräämisvallan perusteena voi olla mietinnön mukaan myös velvoiteoikeudellinen perusta, esim. yhteistyö- tai lisenssisopimus. Toimikunta ehdotti, että verolainsäädäntöön otettaisiin säännökset avoimesta konserniavustuksesta. Samoin elinkeinoverotoimikunta esitti lakiin sisällytettäväksi myös konsernikäsitteen määrittelyn.⁸⁹⁰

Elinkeinoverotoimikunnan esityksen mukainen laki olisi rakentunut periaatteelle, että osakeyhtiö tai osuuskunta, jolla olisi ollut laissa säädetty omistusosuus toisessa osakeyhtiössä tai osuuskunnassa, olisi saanut vähentää tytäryhtiölle suorittamansa konserniavustuksen veronalaisesta liiketulostaan. Suoritettu määrä olisi puolestaan ollut tytäryhtiön veronalaista liiketuloa.⁸⁹¹

Elinkeinoverotoimikunnan jälkeen asetettiin joulukuussa 1978 yritysverotustoimikunta, jonka tehtävänä oli edelleen selvittää yritysverotuksen kehittämismahdollisuuksia. Toimikunnan välimietinnössä⁸⁹² otettiin kantaa pääasiassa yrittämiseen liittyvään verotukseen. Yritysverotustoimikunta antoi 4.8.1980 lopullisen mietintönsä, jossa se ehdotti muun ohella, että konserniavustuksen käsittelystä verotuksessa säädettäisiin erityinen laki.⁸⁹³

Toimikunnan esityksen mukaan lakia sovellettaisiin ainoastaan liiketoimintaa harjoittaviin, suhteellisen verokannan mukaan verotettaviin verovelvollisiin eli osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin. Poiketen elinkeinoverotoimikunnan mietinnöstä lakiehdotuksessa esitettiin, että konserniavustuksen voisi suorittaa sekä emoyhtiö tytäryhtiölle että tytäryhtiö emoyhtiölle. Annettu konserniavustus olisi antajalleen verotuksessa vähennyskelpoinen meno sekä saajalleen veronalainen tulo. EOYL:n tuolloin voimassa ollutta konsernimääritelmää toimikunta piti liian väljänä. Omistussuhteeksi esitettiin mietinnössä vähintään 90 %:n omistussuhdetta konsernin sisäisesti laskettuna. Tätä perusteltiin vähemmistöosakkeenomistajien aseman loukkaamisen estämisellä. Mietinnön mukaan ehdotetulla lailla ei myöskään ollut tarkoitus muuttaa arviointia lain soveltamisalan ulkopuolelle kuuluvien menojen ja menetysten liittymistä liiketoimintaan eikä niiden vähennyskelpoisuutta.⁸⁹⁴

---

⁸⁹⁰ Ks. KM 1978:44: 32–35.

⁸⁹¹ Ks. KM 1978:44: 34–35.

⁸⁹² KM 1979:40.

⁸⁹³ Ks. KM 1980:42: 47.

⁸⁹⁴ Ks. KM 1980:42: 44–52, 168–169.

Myöhemmin esitettiin omistusosuuden vaatimuksen laskemista esim. siten, että yli 50 % äänistä riittäisi EOYL:n konsernimäärittelyn tapaan. Yritysverotuksen uudistamistoimikunta ei tätä kuitenkaan esittänyt.⁸⁹⁵ Myös esitetystä laki-aloitteesta katsottiin, että osakeyhtiön tai osuuskunnan omistusosuudeksi riittäisi vähintään puolet osake- tai osuuspääomasta.⁸⁹⁶ Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä HE:n laiksi konserniavustuksesta verotuksessa⁸⁹⁷ johdosta esitettiin mainittu lakialoite hylättäväksi pitäytyen HE:ssä, jonka mukaisena laki myös annettiin.⁸⁹⁸

Konserniavustuksen suhdetta tuolloin voimassa olleeseen EOYL:iin tarkasteltaessa esitettiin yritysverotustoimikunnan mietinnössä EOYL:n määritelmän osoittavan, että sen mukaisen voitonjaon lisäksi myös muussa muodossa tapahtuva tuloksensiirto olisi mielletty käytännössä mahdolliseksi. Tällä viitattiin mietinnössä EOYL:n tuolloin voimassa olleeseen 1 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen täydentävään konsernimääritelmään, jossa yhtenä konsernisuhteen kriteerinä oli laissa asetettu emoyhtiön huomattava osuus tytäryhtiön toiminnan tuloksesta.⁸⁹⁹

Huomattava osuus tytäryhtiön toiminnan tuloksesta konsernisuhteen kriteerinä poistui EOYL:sta lainmuutoksen 145/1997 yhteydessä, jolloin myös konsernin määritelmä laissa uudistettiin.⁹⁰⁰ EEOKL, jonka alaisiin yhteisöihin konserniavustusta koskevaa lakia myös esitettiin sovellettavaksi, ei sisältänyt edellä mainitun kaltaisia konsernia koskevia määräyksiä.⁹⁰¹

Valtioneuvoston 23.2.1984 asettama yritysverotuksen kehittämislinjakomitea selvitti edelleen yritysten tuloverotuksen eri kehittämisvaihtoehtoja. Myös kehittämislinjakomitean mietintöön sisältyi ehdotus konserniavustuksesta verotuksessa säädettäväksi laiksi. Kehittämislinjakomitea viittasi edellä mainittuihin elinkeinoverotoimikunnan⁹⁰² ja yritysverotustoimikunnan⁹⁰³ mietintöihin. Ehdotuksissa katsottiin, että konserniksi organisoituneen yhteisöryhmän verotuksellisen kohtelun tulisi periaatteessa vastata yhdeksi yhtiöksi organisoidun

---

⁸⁹⁵ Ks. KM 1987:39: 87–88.

⁸⁹⁶ Ks. Lakialoite 58/1984 vp.

⁸⁹⁷ HE 92/1986 vp.

⁸⁹⁸ Ks. VaVM 50/1986 vp – HE 92/1986 vp: 2.

⁸⁹⁹ Ks. KM 1980:42: 46–47.

⁹⁰⁰ EOYL:n mukaista konsernimääritelmää on käsitelty tarkemmin edellä alaluvuissa 3.3.1.1 ja 3.3.1.2.

⁹⁰¹ Ks. KM 1980:42: 168.

⁹⁰² KM 1978:44.

⁹⁰³ KM 1980:42.

liiketoiminnan verotusta. Kysymys on tällöin verotuksen neutraalisuuden toteuttamisesta.⁹⁰⁴

3.7.4 *Konsernimäärittely*

KonsAvL sisältää sekä emoyhteisön että tytäryhteisön käsitteen. Lisäksi laissa on esitetty eräitä rajoituksia, joiden vallitessa säädetty verotuksessa antajalleen vähennyskelpoinen ja saajalleen veronalainen konserniavustus ei tule kysymykseen. Pääsääntönä laissa on omistusosuus, jonka tulee olla vähintään yhdeksän kymmenesosaa osakeyhtiön tai osuuskunnan osake- tai osuus-pääomasta.⁹⁰⁵ Omistusosuutta sekä nykyisin voimassa oleva konserniavustuksen huomioimista verotuksessa koskeva määrittely sisältyy lain 3 §:ään seuraavan sisältöisenä:

”Jos kotimainen osakeyhtiö tai osuuskunta (emoyhteisö) omistaa vähintään yhdeksän kymmenesosaa toisen kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan (tytäryhteisö) osakepääomasta tai osuuksista, emoyhteisö saa vähentää tytäryhteisölleen suorittamansa konserniavustuksen veronalaisesta elinkeinotulosta. Suoritetun konserniavustuksen määrä luetaan tytäryhteisön veronalaiseksi elinkeinotuloksi.

Tytäryhteisönä pidetään myös sellaista osakeyhtiötä tai osuuskuntaa, jonka osakepääomasta tai osuuksista emoyhteisö yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa omistaa vähintään yhdeksän kymmenesosaa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan vastaavasti myös konserniavustukseen, jonka tytäryhteisö on suorittanut emoyhteisölleen tai emoyhteisö toiselle tytäryhteisölle.”

Konserniavustuksen antajan tulee lisäksi olla lain 2 §:n mukaan liiketoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta ja avustus annetaan toiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle tämän harjoittamaa liiketoimintaa varten.⁹⁰⁶ Konserniavustuksen antajana tai saajana ei kuitenkaan saa olla EVL:n tarkoittama talletuspankki eikä luotto-, vakuutus- tai eläkelaitos. KonsAvL 3 §:n mukaan sekä avustuksen antajan että avustuksen saajan tulee olla kotimaisia yhteisöjä⁹⁰⁷. Lisäksi

⁹⁰⁴ Ks. KM 1984:54: 112–117.

⁹⁰⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 783 ss. Ruotsin lainsäädännön mukaan omistusosuuden tulee olla yli 90 %, ks. Grosskopf & Rabe 1994: 607; Sandström & Svensson 2005: 164; Skatteverket 2012: 2167 ss.; Wiman 1995: 61; 2002: 72.

⁹⁰⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 781–782; Mähönen & Villa 2009: 459–460.

⁹⁰⁷ Ks. tästä ennakkoratkaisut KHO 2007:92 verovuodelle 2006 ja KHO 2007:93 vuosille 2004 ja 2005. Oikeustapauksia selostettu tarkemmin alaluvussa 3.7.7. Myöskään ennakkotiedossa KVL 304/1995 hollantilaiselle tytäryhtiölle annettu konserniavustus ei ollut verotuksessa

konserniavustuksen antajan ja saajan välinen konsernisuhde tulee lain 7 §:n mukaan olla kestänyt koko verovuoden ja tilikausien tulee pääsääntöisesti päättyä samanaikaisesti.

Konsernin kriteerit on edellä olevan mukaisesti ilmaistu laissa jokseenkin mutkikkaasti⁹⁰⁸. Huomattavaa lisäksi on, että konsernimääritys perustuu ainoastaan omistusosuuteen. Äänivallalla tai muulla määräysvallalla ei ole tässä yhteydessä merkitystä.⁹⁰⁹ Vertailun vuoksi voidaan lisäksi todeta, että tämän tutkimuksen kannalta keskeisen EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen lain tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuus on niin ikään sidoksissa laissa mainittuun vähintään 10 %:n omistusosuuteen määräysvallan käsitteen ollessa tällöin vailla merkitystä.

3.7.5 Omistusosuuden tulkinnasta

Sekä konserniavustuksen että konsernituen kohdalla säädetty vaatimus omistusosuudesta rajaa näitä koskevan säädöksen ja säännöksen soveltamisaluetta. KonsAvL:n mukainen mukaisen omistusosuuden tulee olla vähintään 90 % osakepääomasta tai osuuskunnan osuuksista. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen omistusosuuden tulee puolestaan olla vähintään 10 % osakepääomasta. Molemmissa tapauksissa omistus voi olla myös välillistä. Konsernitukea koskeva säännös eroaa KonsAvL:sta kuitenkin mm. siinä, että EVL:n tarkoittama konserniyhtiöiden piiri on huomattavasti laajempi⁹¹⁰ kuin konserniavustuksen ollessa kysymyksessä. Konsernitukea koskevan omistusosuuden tulkinnassa voidaan kuitenkin eräiltä osin käyttää hyväksi KonsAvL:n soveltamisessa syntyntä oikeuskäytäntöä.

Omistusosuuden tulee KonsAvL 3 §:n mukaisesti olla vähintään yhdeksän kymmenesosaa joko suoraan tai yhdessä tytäryhteisön kautta omistettuna. Lisäksi sekä konserniavustuksen saajan että antajan tulee harjoittaa liiketoimintaa lain 2 §:n mukaisesti. Konsernituen antaja tai saaja ei kuitenkaan saa olla EVL:ssa

---

vähennyskelpoinen, ks. Andersson 1996b: 15–16; Myrsky & Linnakangas 2009: 300–302; Penttilä 2000b: 564–565.

⁹⁰⁸ Ks. Ranta-Lassila 1999a: 364.

⁹⁰⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 783; Myrsky & Linnakangas 2003: 225–226; Ranta-Lassila 2000a: 162; 2000b: 240; Tikka 1995b: 237. Ks ennakkotieto KVL 550/1990 vuosille 1991 ja 1992, jonka mukaan N Oy:n omistaessa 90 % A Oy:n osakepääomasta A-osakkeina ja toimitusjohtaja X:n omistaessa A Oy:n osakepääomasta 10 % K-osakkeina N Oy:n äänivallan ollessa 50 %, omisti N Oy 90 % A Oy:n osakepääomasta KonsAvL 3 §:n tarkoittamalla tavalla.

⁹¹⁰ Ks. alaluku 5.5.

tarkoitettu talletuspankki eikä luotto-, vakuutus- tai eläkelaitos 7 §:n 3 kohdan perusteella. Edellä mainitut edellytykset koskevat konserniavustuksen antajaa sekä saajaa, mutta eivät KonsAvL 3 §:n 2 momentin mukaisia lain tarkoittamassa konsernisuhteessa olevia yhteisöjä. Tällöin voidaan omistussuuden vaatimuksen täyttymisessä ottaa huomioon myös ns. passiivisessa roolissa olevat tytäryhteisöt eli yhteisöt, jotka eivät ole konserniavustuksen antajana eikä saajana. Tällöin esim. lain 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettut yhteisöt tai liiketoimintaa harjoittamattomat yhteisöt voidaan ottaa huomioon lain mukaista omistussuutta määritettäessä.⁹¹¹

Mikäli emoyhteisö omistaa toisesta yhteisöstä (tytäryhteisöstä) vähintään 90 % ja nämä yhteisöt yhdessä puolestaan omistavat vähintään 90 % toisesta tytäryhteisöstä, täyttyvät KonsAvL 3 §:n omistussuudelle asetetut vaatimukset, jolloin annettua konserniavustusta käsitellään verotuksessa laissa tarkoitettulla tavalla⁹¹². Myös tilanteissa, joissa emoyhteisö ei omista lainkaan toisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, voi lain 3 §:n 2 momentin perusteella olla kysymys laissa tarkoitettua konserniavustuksen antamiselle edellytetyistä olosuhteista. Mikäli esim. emoyhteisön vähintään 90 %:sti omistama tytäryhteisö omistaa toisesta tytäryhteisöstä vähintään 90 %, ei emoyhteisön itse tarvitse omistaa lainkaan alakonserniin kuuluvan tytäryhtiön osakkeita.⁹¹³

Ennakkotiedossa KHO 1990 B 517 (= KHO 31.5.1990 T 1882) verovuodelle 1989 Emoyhtiö Y:n tytäryhtiöllä A oli tytäryhtiö B. Emoyhtiö Y ei omistanut välittömästi osakaahan B:n osakepääomasta. Aikaisemmin holdingyhtiönä toiminut B ryhtyi harjoittamaan liiketoimintaa ensimmäisen tilikautensa loppupuolella. Emoyhtiö Y:n ja yhtiö B:n välillä vallitsi

⁹¹¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 784; Järvenoja 2002b: 192–193; Myrsky & Linnakangas 2003: 225–226; Nuotio 2002: 34–35; Ranta-Lassila 1999a: 364; Tikka 1995b: 237; VeroH 1987: 4–6; 1990: 27–28. Ennakkotiedossa KVL 95/1990 verovuodelle 1990, jonka mukaan omistajana konsernissa olevan osakeyhtiön epäselvä verotuksellinen asema joko EVL:n tai ETVL:n mukaan verotettavana yhteisönä ei ollut esteenä konserniavustuksen antamiselle konserniin kuuluvien liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden kesken, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 784. Ennakkotiedosta valitettiin muilla perusteilla KHO:een, mutta KHO pysytti päätöksen valituksenalaisilta osiltaan ratkaisussa KHO 5.11.1990 T 3789.

⁹¹² Ks. VeroH 1987: 5.

⁹¹³ Ks. VeroH 1990: 27. Ks. myös ennakkotieto KVL 9/1993 verovuodelle 1993, jossa konsernin emoyhtiö A Oy oli usean vuoden ajan omistanut B Oy:n koko osakekannan ja B Oy puolestaan oli omistanut C Oy:n osakekannan. Tilikauden 1.11.1992–31.10.1993 aikana A Oy:n tarkoituksena oli ostaa C Oy:n koko osakekanta B Oy:ltä. Sen johdosta, että A Oy:n ja C Oy:n välillä oli vallinnut jo ennen 31.10.1993 päättyvää tilikautta KonsAvL:n tarkoittama konsernisuhte, ei mainitulla osakekaupalla ollut lain kannalta merkitystä vaan A Oy:n C Oy:lle 31.10.1993 päättyvällä tilikaudella antama avustus katsottiin KonsAvL:n mukaiseksi konserniavustukseksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Järvenoja 2007a: 423.

KonsAvL:n tarkoittama konsernisuhde. Yhtiö B sai vähentää mainitun tilikauden tuloksesta antamansa konserniavustuksen yhtiö Y:lle.

Emoyhtiö Y ei omistanut yhtäkään tytäryhtiön B osaketta. Välillinen osakeomistus toisen tytäryhtiön kautta mahdollisti kuitenkin konserniavustuksen antamisen yhtiöiden välillä.⁹¹⁴ Tytäryhtiö B olisi tullut kysymykseen myös vähennyskelvottoman konsernituen kohteena. Myös tytäryhtiöt voivat antaa keskenään KonsAvL:n tarkoittaman konserniavustuksen tilanteissa, joissa lain 3 §:n mukainen omistusvaatimus täyttyy.

Ennakkotiedossa KHO 5.11.1990 T 3789 vuodelle 1990 emoyhtiö E oli omistanut kahden tytäryhtiönsä A:n ja B:n koko osakekannan vuoden 1989 lopussa. Tytäryhtiö A oli omistanut yhtiön C kaikki osakkeet. B:n ja C:n välillä katsottiin olevan KonsAvL 3 §:ssä tarkoitettu konsernisuhde, vaikka emoyhtiö E ja sen tytäryhtiö B eivät omistaneet yhtään konserniin kuuluvan A:n tytäryhtiö C:n osaketta. B voi verovuoden 1990 aikana antaa C:lle lain tarkoittaman konserniavustuksen.

Myös edellä selostetussa tapauksessa olisi yhtiö C tullut kysymykseen yhtiö B:n antaman vähennyskelvottoman konsernituen vastaanottajana. Kysymyksessä ovat yhtiöt, jotka kuuluvat EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittamiin konserniyhtiöihin.

Epäsuoraa omistusta koskeva lain 3 §:n 2 momentin säännös on lisäys 1 momentin mukaiseen pääsääntöön, jonka mukaan omistavan ja omistetun yhteisön tulee olla kotimaisia. Lain tarkoittamille konserniyhtiöille ei ole asetettu mainitussa lainkohdassa muita rajoituksia yhteisömuotoa lukuunottamatta. Tämän perusteella edellä mainitut lain 7 §:n 3 kohdan mukaiset talletuspankki, luotto-, vakuutus- tai eläkelaitos voidaan ottaa huomioon epäsuoran konsernisuhteen tilanteissa, joissa emoyhteisö yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa omistaa toisesta tytäryhteisöstä vähintään 90 %.⁹¹⁵ Vastaava tilanne on kysymyksessä myös silloin, kun emoyhteisö omistaa vähintään 90 % tytäryhteisöstä TVL:n (aikaisemmin ETVL:n) mukaan mukaan verotettavan tytäryhteisönsä kanssa.⁹¹⁶

⁹¹⁴ Ks. Andersson 1991d: 143; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 781; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 139; Järvenoja 2007a: 412–413.

⁹¹⁵ Ks. VeroH 1990: 28. Ennakkotiedon KHO 11.2.1988 T 538 vuodelle 1987 mukaan Osuuskunta O:n hallitseman konsernin yhtiöt eivät voineet antaa Osuuskunta O:lle KonsAvL:n mukaista konserniavustusta, koska Osuuskunta O ei suoraan omistanut vähintään 90 % muiden konserniyhtiöiden osakekannasta.

⁹¹⁶ Ks. VeroH 1990: 28.

Mikäli omistusketjussa on mukana ulkomainen yhteisö, ei tämän omistusosuutta oteta huomioon määritettäessä KonsAvL 3 §:n 2 momentin mukaista epäsuoraa omistusosuutta johtuen edellä mainitusta 3 §:n 1 momentin pääsäännön asettamasta kotimaisuusvaatimuksesta johtuen. KHO pysytti tätä koskevan KVL:n ennakkotiedon, jossa katsottiin kotimaisuusvaatimuksen ulottuvan myös ns. passiivisessa roolissa olevaan lain 3 §:n 2 momentin mukaiseen tytäryhteisöön.

Ratkaisussa KHO 29.12.1989 T 5011 pysytettiin KVL:n vuodelle 1990 antama ennakkotieto, jonka mukaan suomalaisen osakeyhtiön omistaessa osakekannan ruotsalaisessa osakeyhtiössä, joka taas omisti toisen suomalaisen osakeyhtiön osakekannan, ei suomalaisten osakeyhtiöiden välille syntynyt konsernisuhdetta, koska ruotsalainen yhteisö ei voi olla KonsAvL 3 §:ssä tarkoitettu tytäryhteisö.

Ennen mainittua päätöstä oikeuskirjallisuudessa pidettiin aluksi epäselvänä, koskeeko laissa asetettu kotimaisuusvaatimus muita yhteisöjä kuin konserniavustuksen antajaa ja vastaanottajaa ⁹¹⁷. Mainituksessa omistussuhteessa olisi annettu konsernituki ollut antajalleen vähennyskelpoton.

KonsAvL 3 §:n mukaisesti omistusosuuden tulee olla joko välittömästi tai välillisesti vähintään 90 % konsernituen vastaanottavasta yhtiöstä, jotta lain säännökset annetun avustuksen verotuksellisesta käsittelystä tulisivat noudatettaviksi. Aikaisemmin voimassa olleen vuonna 1997 lainmuutoksella 145/1997 muutetun EOYL 7 luvun 3 §:n mukaisesti osakeyhtiö voi hankkia omia osakkeitaan varoilla, joita voitiin käyttää voitonjakoon ⁹¹⁸. Voimassa olevan OYL 9 luvun 20 §:n mukaisesti osakeyhtiö voi päättää maksuttomasta osakeannista yhtiölle itselleen ⁹¹⁹. OYL 15 luvun 1 §:n mukaisesti osakeyhtiö voi puolestaan hankkia omia osakkeitaan. Vastaavasti myös esim. omien osakkeiden lunastaminen on mahdollista lain säätelemissä tapauksissa. ⁹²⁰ OYL:n voimassaolon ajalta olevan KVL:n ennakkoratkaisun mukaan laissa edellytetty vähintään 90 %:n omistusosuus voi täytyä tilanteissa, joissa omistusosuus on alle säädetyn

---

⁹¹⁷ Ks. KHO 1987 B 540, jonka mukaan KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen antaminen A Oy:n ja B Oy:n kesken ei ollut mahdollista, koska A Oy ei omistanut vähintään 90 % B Oy:n osakekannasta eikä myöskään päätöksessä mainitun kotimaisen tai ulkomaisen yhteisön tai muidenkaan yhtiöiden osakekannasta, jotka olisi voitu ottaa huomioon KonsAvL 3 §:n mukaista omistusosuutta laskettaessa, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 784–785; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 520; Järvenoja 2007a: 413; ks. myös Kilpi 1988a: 178.

⁹¹⁸ Ks. af Schultén 2003: 423 ss.

⁹¹⁹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 731–733.

⁹²⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 139–142.

määrän koko osakepääoman määrästä, mutta kuitenkin vähintään 90 % ulkona olevien osakkeiden määrästä.

Ennakkoratkaisussa KVL 79/2006 vuosille 2007 ja 2008 B Oy omisti 60 % A Oy:n osakkeista. A Oy oli hankkinut omia osakkeitaan siten, että sen itsensä omistuksessa oli loput 40 % osakepääomasta. A Oy:n osakkeita ei olettu huomioon KonsAvL 3 §:n mukaista 90 %:n omistusosuutta laskettaessa. B Oy:n ja A Oy:n välillä katsottiin vallitsevan KonsAvL:ssa tarkoitettu konsernisuhde, jolloin A Oy:n B Oy:lle antama konserniavustus oli yhtiön verotuksessa vähennyskelpoinen.

KonsAvL:n vaatima vähintään 90 %:n omistusosuus laskettiin edellä olevan mukaisesti yhtiön ulkona olevien osakkeiden perusteella⁹²¹. KVL:n ennakkoratkaisun mukaan konserniavustusta antava osakeyhtiö oli hankkinut omat osakkeet haltuunsa ne lunastamalla. OYL mahdollistaa edellä olevan mukaan myös osakeannin toteuttamisen osakeyhtiölle itselleen, jolloin vastaava tilanne olisi myös tätä kautta mahdollinen. Riippumatta omistusosuuden laskutavasta olisi omistusosuusvaatimus täytynyt myös konsernituen kohdalla tämän ollessa vain vähintään 10 %. Merkityksellistä selostetussa ennakkoratkaisussa on se, että vastaava tulkinta on ilmeisimmin sovellettavissa myös konsernitukea koskevaan omistusosuuden tulkintaan. Sekä KonsAvL 3 §:ssä että EVL 16 §:n 7 kohdassa on vähimmäisomistusosuus ilmaistu samalla tavoin eli osakeyhtiöiden kohdalla ”vähintään yhdeksän kymmenesosaa” tai ”vähintään kymmenen prosenttia” osakepääomasta.⁹²²

3.7.6 Liiketoiminta

Sekä konserniavustuksen antajan että saajan tulee olla liiketoimintaa harjoittavia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia KonsAvL 2 §:n mukaisesti. Lainkohdan mukaan konserniavustuksen antajan tulee olla liiketoimintaa harjoittava yhteisö. Konserniavustus annetaan yhteisön harjoittamaa liiketoimintaa varten. Mikäli kysymyksessä on TVL:n (aikaisemmin ETVL:n) mukaan verotettavan yhteisön toiminta, ei lain soveltaminen tällöin tule kysymykseen. TVL:n mukaan verotettavia yhteisöjä ovat pääsääntöisesti mm. eräät kiinteistöosakeyhtiöt tai holdingyhtiöt. Mainitut yhteisöt voivat kuitenkin olla lain tarkoittamien konserniyhteisöjen omistajina säädettyä omistusosuutta määritettäessä.⁹²³

⁹²¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 783.

⁹²² Ks. alaluku 5.5.

⁹²³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 781–782. Ks. myös Kulovaara 2013: 63–66. Ks. lisäksi ennakkotieto KVL 95/1990 verovuodelle 1990, jonka mukaan omistajana konsernissa

Liiketoiminnan harjoittamisen kriteerit ovat kohdistuneet oikeuskäytännössä toisaalta harjoitetun toiminnan katsomisesta liiketoiminnaksi sekä toisaalta harjoitetun liiketoiminnan keston verovuoden aikana. Esim. vuokraustoiminta on voitu katsoa liiketoiminnaksi, kun tämä on palvellut konsernin liiketoimintaa⁹²⁴. Liiketoiminnan muodostuessa yritysjärjestelyistä johtuen vähäiseksi, on jäljelle jäänyt toiminta konserniyhtiössä katsottu oikeuskäytännössä lain tarkoittamaksi liiketoiminnaksi⁹²⁵. Liiketoiminnan kestäessä vain osan verovuotta, on edellytysten lain soveltamiselle myös tällöin katsottu oikeuskäytännössä olevan olemassa.

*Ennakkotiedossa KHO 1990 B 517 (= KHO 31.5.1990 T 1882) verovuodelle 1989 aikaisemmin holdingyhtiönä toimineen yhtiö B:n ryhtyessä harjoittamaan liiketoimintaa ensimmäisen tilikautensa lopulla, sai tämä vähentää mainitun tilikauden tuloksesta antamansa konserniavustuksen yhtiö Y:lle.*⁹²⁶

Myös tilanteissa, joissa liiketoiminta on lopetettu tilikauden aikana, on konserniavustuksen antaminen katsottu mahdolliseksi. Asiaan ei ole vaikuttanut myöskään se, että liiketoiminta on myyty heti tilikauden alussa, jonka jälkeen liiketoimintaa ei ole harjoitettu. Riittäväksi on tällöinkin katsottu, että liiketoimintaa on tilikauden aikana kuitenkin harjoitettu.⁹²⁷

---

olevan osakeyhtiön epäselvä verotuksellinen asema joko EVL:n tai ETVL:n mukaan verotettavana yhteisönä ei ollut esteenä konserniavustuksen antamiselle konserniin kuuluvien liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden kesken, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 784.

⁹²⁴ Ks. ennakkotieto KHO 1991 B 511 vuosille 1990–1992, jonka mukaan liiketoimintaa harjoittavan osakeyhtiön kokonaan omistama kiinteistöosakeyhtiö vuokrasi pääosan omistamastaan toimitilatalosta emoyhtiölleen pääkonttoritiloiksi, jolloin emoyhtiöllä oli oikeus vähentää verotuksessaan kiinteistöosakeyhtiölleen antama konserniavustus, ks. Järvenoja 2007a: 411; Myrsky & Linnakangas 2006: 171. Vuokraustoiminnasta liiketoimintana konserneissa ks. myös KHO 1984 II 517, KHO 1990 B 503, KHO 1990 B 505, KHO 1992 B 508, KHO 22.12.1992 T 4828, KHO 22.3.1995 T 1026, KHO 10.11.2000 T 2885, KHO 31.3.2009 T 809, KVL 122/1994 ja KVL 76/1997, KVL 112/2000.

⁹²⁵ Ks. ennakkotieto KVL 428/1991 vuosille 1991 ja 1992, jonka mukaan mm. meriliikennettä harjoittavan yhtiön myydessä kyseistä liikennettä harjoittavan aluksensa, olivat edellytykset KonsAvL:n mukaiselle konserniavustukselle edelleen olemassa.

⁹²⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 781; Myrsky & Linnakangas 2006: 172.

⁹²⁷ Ennakkotiedon KHO 16.10.2000 T 2590 (= KVL 56/2000) vuodelle 2000 mukaisesti hakijayhtiö voi vähentää emoyhtiölleen vuonna 2000 antamansa konserniavustuksen, vaikka hakijayhtiö oli myynyt koko liiketoimintansa verovuoden 2000 ensimmäisenä päivänä, koska hakijayhtiö näin oli harjoittanut liiketoimintaa verovuonna 2000, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 781; Immonen 2001b: 73–74; 2001c: 74–75; Järvenoja 2007a: 413. Ennakkotiedossa KVL 444/1990 vuodelle 1990 katsottiin, että verovuoden aikana elinkeinotoimintansa lopettanut konserniyhtiö voi antaa KonsAvL:ssa tarkoitettua konserniavustuksen. Ks. myös KVL 223/1997 ja Uudenmaan LO 9.3. 1993 T 312/6.

Konserniavustus tulee lain 2 §:n mukaisesti antaa toiselle osakeyhtiölle tai osuuskunnalle sen harjoittamaa liiketoimintaa varten. Oikeuskäytännössä on otettu kantaa myös siihen, milloin avustus on katsottu liiketoimintaa varten annetuksi. Välitettäessä saatu konserniavustus edelleen konserniin kuuluvalla toiselle liiketoimintaa harjoittavalle yhtiölle on tämä katsottu lain mukaiseksi konserniavustukseksi⁹²⁸. Myös sijoitettaessa annettu konserniavustus EOYL:n tarkoittamaksi pääomalainaksi on KonsAvL:n säännösten katsottu täyttyvän⁹²⁹. Konserniavustus voidaan antaa vastaanottajalle myös siten, että se kirjataan tälle velaksi, jolloin annettu avustus on antajalleen vähennyskelpoinen meno ja saajalleen veronalaista tuloa⁹³⁰.

3.7.7 Eurooppaoikeudellisia näkökohtia

SEUT:n määräykset pääomien ja maksujen vapaasta liikkuvuudesta sisältyvät SEUT 63 artiklaan. Artikla takaa pääomien ja maksujen vapaan liikkumisen sekä EU-valtioiden että myös EU:n ulkopuolisten valtioiden välillä. SEUT 63 artiklan

⁹²⁸ Ks KHO 1997:79 (= KHO 2.9.1997 T 2064), jonka mukaisesti konserniavustus, jonka liiketoimintaa harjoittanut yhtiö oli saanut liiketoimintaa harjoittaneelta tytäryhtiöltä, josta suurin osa oli välitetty edelleen liiketoimintaa harjoittaneelle emoyhtiölle, katsottiin kokonaisuudessaan KonsAvL:n mukaiseksi konserniavustukseksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 782; Järvenoja 2007a: 412; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998a: 168–170; Myrsky & Linnakangas 2006: 172; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:6. Ks. myös ennakkotieto KHO 13.11.1990 T 3928 vuodelle 1989, jossa A Oy:n osakekannan kokonaisuudessaan omistava emoyhteisö E:n siirtäessä osan liiketoimintaansa sekä apportina suuren osan varoistaan ja veloistaan sekä mm. A Oy:n antaman konserniavustuksen yksinään omistamalleen perustettavalle B Oy:lle ja B Oy:n merkittäessä kokonaisuudessaan A Oy:n osakepääoman korotuksen maksamalla osakemerkinnän kuittaamalla sen apportina siirtyneitä konserniavustussuamia vastaan, katsottiin tytäryhteisö A Oy:n emoyhteisölleen E:lle antama konserniavustus vähennyskelpoiseksi A Oy:n verotuksessa, ks. Andersson 1991e: 38; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 790; Järvenoja 2007a: 415; Myrsky & Linnakangas 2006: 178.

⁹²⁹ Ks. ennakkotieto KVL 135/1998 vuosille 1998–2000, jonka mukaan AB Oy:n antaessa CD-yhtymälle konserniavustusta vuosina 1998–2003 päättyviltä tilikausilta, ovat annetut konserniavustukset antajalleen vähennyskelpoista menoa, vaikka CD-yhtymä sijoittaa saamansa konserniavustukset kokonaan tai osittain pääomalainana AB Oy:öön, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 782.

⁹³⁰ Ks, Ennakkotieto KHO 14.2.1990 T 519 verovuodelle 1989, jonka mukaan A Oy:n antaessa emoyhtiölleen B Oy:lle konserniavustuksen verovuonna 1989 siten, että avustusta ei makseta rahana, vaan se kirjataan saamiseksi A Oy:ltä vuoteen 1991–1993 asti, saa tytäryhtiö vähentää konserniavustuksen KonsAvL:n nojalla, ks. Andersson 1991d: 143; Järvenoja 2007a: 414; Kukkonen & Walden 2010: 150; Myrsky & Linnakangas 2006: 178. Vastaavasti ennakkotieto KHO 14.2.1990 T 520 vuodelle 1989, jonka mukaan Oy T Ab:n antaessa E Oy:lle 500 miljoonan mk:n konserniavustuksen, joka kirjataan Oy T Ab:n korottomaksi velaksi ja vastaavasti E Oy:n saamiseksi ja joka velkasuhde kuitataan vuosina 1991–1992 päinvastaisella konserniavustuksella, on T Ab:n antama konserniavustus E Oy:n veronalaista tuloa.

pääomakäsite on tarkoitettu hyvin laajaksi. Pääomien vapaa liikkuvuus onkin ollut esillä useissa EY-tuomioistuimen, sittemmin EU-tuomioistuimen tuomioissa. Poikkeuksena edelliseen SEUT 65 artikla sallii myös eri pääoman sijoitusvaltion suhteen erilaisen verotuksellisen kohtelun, mikäli mainittu kansallinen säännös oli olemassa vuoden 1993 lopussa. Verokohtelu ei kuitenkaan saa olla mielivaltaista syrjintää tai pääomien ja maksujen vapaan liikkumisen peiteltyä rajoitusta. SEUT 64 artiklan mukaisesti Euroopan parlamentilla ja neuvostolla on lisäksi mahdollisuus ryhtyä edellä mainittuja pääomanliikkeitä koskeviin uusiin toimenpiteisiin. Nämä voivat päättää määräenemmistöllä toimenpiteistä pääomanliikkeiden vapauden laajentamiseksi.⁹³¹

KonsAvL 3 §:n mukaisesti sekä konserniavustuksen antajan että vastaanottajan tulee olla kotimaisia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Myös passiivisessa roolissa olevan konserniyhtiön tulee annetun ennakkotiedon KHO 29.12.1989 T 5011 mukaisesti olla kotimainen osakeyhtiö tai osuuskunta, vaikka tämä ei olekaan konserniavustuksen antajana eikä saajana.⁹³²

Kotimaisuusvaatimus on ollut sekä Suomen että muiden EU-jäsenvaltioiden osalta EY-tuomioistuimen ja sittemmin EU-tuomioistuimen antamissa tuomioissa arvioitavana käsiteltäessä joko KonsAvL:n mukaista vaatimusta tai muiden EU-jäsenvaltioiden mukaista konserniverotusta. Keskeisenä asiana on tässä yhteydessä ollut rajat ylittävien tappioiden kattamismahdollisuudet mm. annettavan konserniavustuksen muodossa.⁹³³

Kotimaisuusvaatimus on ollut myös EY-tuomioistuimen tutkittavana sille esitetyn ennakkoratkaisupyynnön KHO 2005:29 muodossa. Ennakkoratkaisupyynnössään KHO pyysi EY-tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraavaan konserniavustuslainsäädäntöä koskevaan kysymykseen⁹³⁴.

”Onko Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 43 ja 56 artikloja, ottaen huomioon sopimuksen 58 artiklan ja Neuvoston direktiivin eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä

⁹³¹ Ks. Helminen, Marjaana 2012: 100–107. Ks. myös Urpilainen 2012: 116 ss.

⁹³² Ks. edellä omistusosuuden tulkintaa käsittelevä alaluku 3.7.5.

⁹³³ Ks. VM 12/2002: 162, jossa pidettiin ennen 13.12.2005 asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty’s Inspector of Taxes)*, ja 18.7.2007 asiassa C-231/05, *Oy AA*, annettuja tuomioita mahdollisena, että KonsAvL:n kotimaisuusvaatimus saattaisi olla ongelmallinen EY-oikeuden näkökulmasta ja se saatettaisiin tulkita EY:n perustamissopimuksessa tarkoitetun sijoittautumisoikeuden rajoitukseksi. Asiaa on käsitelty myös edellä aikaisemmin tappiontasausta käsittelevässä alaluvussa 2.7.

⁹³⁴ Ks. Penttilä 2005: 9–11 (tapausselostuksessa merkintävirhe 2005:59); Penttilä, Mattila & Ranta-Lassila 2005: 362–363.

verojärjestelmästä (90/435/ETY), tulkittava siten, että ne ovat esteenä Suomen konserniavustuslainsäädännön mukaiselle järjestelmälle, jossa konserniavustuksen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä verotuksessa on se, että sekä konserniavustuksen antaja että saaja ovat kotimaisia yhteisöjä.”

EY-tuomioistuin antoi 18.7.2007 KHO:n ennakkoratkaisupyynnön johdosta asiassa C-231/05, *Oy AA*, seuraavan tuomion ⁹³⁵.

”EY 43 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa pääasiassa kyseessä olevan kaltainen jäsenvaltion lainsäädännöllä perustettu järjestelmä, jonka mukaan tytäryhteisö, joka asuu tässä jäsenvaltiossa, voi vähentää veronalaisesta tulostaan emoyhteisölleen antamansa konserniavustuksen vain, jos emoyhteisön kotipaikka on tässä samassa jäsenvaltiossa.”

Ennakkoratkaisupyynnön johdosta annetun tuomion jälkeen annetussa ennakkoratkaisussa KHO 2007:93 vuosille 2004 ja 2005 evättiin mahdollisuus Iso-Britanniassa asuvalle samaan konserniin kuuluvalla yhtiölle annetun konserniavustuksen vähentäminen sen antajan verotuksessa Suomessa ⁹³⁶. Vastaavasti ennakkoratkaisussa KHO 2007:92 verovuodelle 2006 hylättiin vaatimus Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvalle samaan konserniin kuuluvalla välillisesti omistetulle konserniyhtiölle pääomatappioiden kattamiseksi annettavan konserniavustuksen vähennyskelpoisuudesta ⁹³⁷. Päätöstä perusteltiin sekä edellä mainitulla EY-tuomioistuimen 18.7.2007 asiassa C-231/05, *Oy AA*, antamalla tuomiolla että tuomioistuimen aikaisemmin 13.12.2005 asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty’s Inspector of Taxes)*, antamalla tuomiolla.

Tuomio 13.12.2005 asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty’s Inspector of Taxes)*, koski Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaista group relief –järjestelmän (tappionsiirtojärjestelmä) mukaista konsernin sisäistä tulontasausta, jossa tuloksentasaus konserniin kuuluvien yhteisöjen kesken oli vain kotimaisilla yhteisöillä. Mainittu järjestelmä muistuttaa joiltain osin KonsAvL:n mukaista tuloksentasausta, jossa myös

⁹³⁵ Ks. Brokelind 2007: 529–530, 534; Forsberg & Potila 2007: 571–572; Helminen, Marjaana 2007b; 2007c: 490; Holmdahl & Ohlsson 2008: 245; Juusela & Parkkola 2006b: 559–560; 2007: 431–432; Liede & Koivisto 2006: 476; Malmgrén 2008: 503–506; Penttilä 2007c: 105; Torkkel 2007a: 55–57. Urpilainen 2012: 134. Ks. myös Bergman & Hallila 2011: 189–190.

⁹³⁶ Ks. Andersson 2008c: 218; Myrsky & Linnakangas 2009: 301–302; Penttilä 2008: 92.

⁹³⁷ Ks. Andersson 2008c: 218–219; Myrsky & Linnakangas 2009: 300–301; Penttilä 2008: 91–92; 2009a: 80; 2009b: 466–467.

edellytetään järjestelmän piirissä olevilta yhteisöiltä, että niiden tulee olla kotimaisia. Antamassaan tuomiossa EY-tuomioistuin lausui seuraavaa⁹³⁸:

”EY 43 ja EY 48 artikla eivät ole yhteisön oikeuden tässä kehitysvaiheessa esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan kyseisessä jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuvalla emoyhtiöllä ei yleisesti ole mahdollisuutta vähentää verotettavasta voitostaan johonkin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle tytäryhtiölle tässä toisessa jäsenvaltiossa syntyneitä tappioita, vaikka kyseinen jäsenvaltio myöntää tällaisen mahdollisuuden alueellaan verotuksellisesti asuvalle tytäryhtiölle syntyneiden tappioiden osalta.”

Annetun tuomion johdosta katsottiin, että KonsAvL:n mukaisen konserniavustusjärjestelmän asettama kotimaisuusvaatimus oli edelleen mahdollista sisällyttää kotimaiseen lainsäädäntöön, jolloin tarvetta konserniavustusjärjestelmän muuttamiseen ei tämän johdosta ollut⁹³⁹. Sittemmin tämä kanta vahvistui EY-tuomioistuimen 18.7.2007 antamassa tuomiossa asiassa C-231/05, *Oy AA*. Edellämämainitussa 13.12.2005 antamassaan tuomiossa asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty’s Inspector of Taxes)*, EY-tuomioistuin kuitenkin katsoi, että tappioiden vähentäminen myös toisessa jäsenvaltiossa asuvan konserniin kuuluvan yhtiön osalta tulisi tietyissä olosuhteissa olla mahdollista seuraavasti⁹⁴⁰:

”On kuitenkin EY 43 ja EY 48 artiklan vastaista evätä tällainen mahdollisuus kyseisessä jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuvalta emoyhtiöltä silloin, kun yhtäältä toisessa jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuva tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki sen asuinpaikkavaltiossa olemassa olevat tappioiden huomioon ottamista koskevat mahdollisuudet tappiontasausta koskevassa hakemuksessa tarkoitetun verovuoden ja aikaisempien verovuosien osalta ja kun toisaalta ei ole olemassa mahdollisuutta siihen, että joko ulkomainen tytäryhtiö itse tai kolmas etenkin siinä tapauksessa,

⁹³⁸ Ks. CFE 2007; Cordewener, Dahlberg, Pistone, Reimer & Romano 2004a: 226 ss.; Douma & Naumburg 2006: 431, 436; Juusela & Parkkola 2006a: 102; Kajas 2005: 39–41; Lang 2006a: 54–55; 2006b: 421; Linnakangas 2007a: 185; Malmgrén 2008: 502–503; Meussen 2005a: 160–161; 2005b: 283–284; 2006: 449; Penttilä 2006a: 9–10; 2006b: 128–129; 2007a: 331; Ranta-Lassila 2007: 360–361; Saïac 2007: 550–551; Urpilainen 2008: 543–546; 2012: 62, 130–132, Äimä, Kristiina 2007a: 491; 2009: 97, 100.

⁹³⁹ Ks. Juusela & Parkkola 2006a: 102, Malmgrén 2008: 503; Penttilä 2006b: 129; Ranta-Lassila 2007: 360–361. Ks. myös Penttilä, Mattila & Ranta-Lassila 2005: 359–361.

⁹⁴⁰ Ks. CFE 2007; Cordewener, Dahlberg, Pistone, Reimer & Romano 2004a: 226 ss.; Douma & Naumburg 2006: 431, 436; Juusela & Parkkola 2006a: 102; Kajas 2005: 39–41; Lang 2006a: 54–55; 2006b: 421; Linnakangas 2007a: 185; Malmgrén 2008: 502–503; Meussen 2005a: 160–161; 2005b: 283–284; 2006: 449; Penttilä 2006a: 9–10; 2006b: 128–129; 2007a: 331; Ranta-Lassila 2007: 360–361; Saïac 2007: 550–551; Urpilainen 2008: 543–546; Äimä, Kristiina 2007a: 491; 2009: 97, 100.

että tytäryhtiö on myyty sille, voi ottaa nämä tappiot huomioon sen asuinpaikkavaltiossa tulevien verovuosien aikana.”

Tuomiossa otettiin näin kantaa tappioiden lopullisuuteen. Tuomion mukaan toisessa EU-valtiossa asuvan tytäryhtiön lopullisen tappion tulee olla vähennyskelpoinen emoyhtiön verotuksessa, jos kaikki mahdollisuudet tappioiden huomioimiseksi on käytetty loppuun tytäryhtiön asuinvaltiossa.⁹⁴¹ Toisaalta EU-tuomioistuin on 25.2.2010 asiassa C-337/08, *X Holding B.V. vastaan Staatssecretaris van Financiën*, antamassaan tuomiossa katsonut, ettei EY 43 ja EY 48 artikla ole esteenä sellaiselle sääntelylle, jossa emoyhtiö voi muodostaa verotuksellisen yksikön kotimaisen yhtiön kanssa, mutta ei ulkomaisen tytäryhtiön kanssa tähän sovellettaessa tuon toisen jäsenvaltion verolainsäädäntöä⁹⁴². EY-tuomioistuimen 18.11.1999 asiassa C-200/98, *X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket*, antamassa tuomiossa puolestaan on katsottu, että verohuojennusten epääminen kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevan kahden sellaisen osakeyhtiön välisten konserniavustusten osalta, joista ensimmäinen yhtiö omistaa jälkimmäisen yhtiön kokonaan yhdessä useiden eri verosopimus- ja jäsenvaltioissa sijaitsevien täysin omistamien tytäryhtiöiden kanssa, on EY:n perustamissopimuksen vastaista⁹⁴³.

Edellä mainitussa Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvalle tytäryhtiölle annettavan konsernituen verovähennysoikeuden epäävässä ennakkoratkaisussa KHO 2007:92 puolestaan katsottiin EY-tuomioistuimen 18.7.2007 asiassa C-231/05, *Oy AA*, antamassa tuomiossa lausuttuun viitaten⁹⁴⁴, ettei se seikka, että

⁹⁴¹ Ks. Äimä, Kristiina 2009: 100.

⁹⁴² Ks. Kuivisto 2010: 39–40.

⁹⁴³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786; Cordewener 2002: 706–712. EY-tuomioistuimen 18.11.1999 asiassa C-200/98, *X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket*, antaman tuomion jälkeen Regeringsrätten antoi tuomionsa RÅ 2000 ref. 17, jossa hyväksyttiin mainittujen ruotsalaisten konserniyhtiöiden välinen konserniavustus, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 552; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 676–677; Mattsson 2004: 135; Rabe & Bojs 2004: 411; Skatteverket 2012: 2180; Wiman 2002: 83.

⁹⁴⁴ Ennakkoratkaisussa KHO 2007:92 viitattiin EY-tuomioistuimen asiassa C-231/05, *Oy AA*, 18.7.2007 antaman tuomion kohtiin 64 ja 65. Tuomion kohdan 64 mukaan ”Alueperiaatteen mukaisen verotusvallan jakaantumisen hyväksyminen oikeuttamisperusteeksi ei ole ristiriidassa myöskään sen periaatteen kanssa, että perusvapauden rajoituksia ei voida perustella verotulojen vähentymisen estämisen tavoitteella. Tämä periaate sulkee pois ainoastaan sen, että perusvapauksia rajoitettaisiin yksinomaan verotukseen liittyvistä syistä. Tässä yhteydessä on kuitenkin kyseessä se perustavanlaatuisen intressi, että jäsenvaltioille ylipäänsä annetaan alueperiaatteen mukainen verotusmahdollisuus”. Tuomion kohdan 65 mukaisesti ”Kaiken kaikkiaan on todettava, että konserniavustusten vähennyskelpoisuuden rajoittaminen kotimaisille yhtiöille annettuihin avustuksiin on omiaan takaamaan jäsenvaltioiden välisen verotusvallan jakaantumisen, sulkemaan pois siirrettyjen tulojen

tappiot Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvassa konserniyhtiössä mahdollisesti muodostuvat lopullisiksi ja niiden vähentämiseen koko konsernin tasolla muodostuneesta tulosta ei ole muuta tapaa kuin konserniavustuksen myöntäminen Suomessa asuvasta konserniyhtiöstä mainitulle konserniyhtiölle, ei ole peruste, jonka mukaan KonsAvL:n kotimaisuutta koskeva vaatimus tulisi katsoa EY 43 artiklan vastaiseksi.⁹⁴⁵

Edellä esitettyjen EY-tuomioistuimen, sittemmin EU-tuomioistuimen tuomioiden perusteella oikeustila tappioiden huomioimisessa ja yleensäkin tuloksen tasaaminen rajat ylittävissä tilanteissa jää ainakin osittain avoimeksi. Tuomiossa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, katsottiin kotimaisuusvaatimus sinänsä perustelluksi, mutta lopullisten tappioiden osalta tulisi näiden huomioiminen konsernitasolla olla mahdollista. Tuomiossa C-231/05, *Oy AA*, katsottiin, ettei KonsAvL:n kotimaisuusvaatimus ollut EY:n perustamissopimuksen vastainen. Mainitussa tuomiossa lausutun perusteella katsottiin ennakkotiedossa KHO 2007:92, ettei tappioiden muodostuessa rajat ylittävissä tilanteissa mahdollisesti lopullisiksi ole seikka, jonka perusteella KonsAvL:n kotimaisuusvaatimus tulisi katsoa EY:n artiklan vastaiseksi, vaikka konserniavustus olisi ainoa tapa tappioiden vähentämiseksi koko konsernin tasolla.

Tuomiossa C-337/08, *X Holding B.V. vastaan Staatssecretaris van Financiën*, katsottiin, ettei sääntely, jossa emoyhtiö voi muodostaa verotuksellisen yksikön kotimaisen yhtiön kanssa, mutta ei ulkomaisen yhtiön kanssa, ole EY:n artiklojen vastaista. Tuomiossa C-200/98, *X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket*, on katsottu, että säännös, jonka perusteella verohuojennukset evätään konserniavustusten osalta tilanteessa, jossa omistus konsernissa toteutuu yhtiöiden asuinvaltion lisäksi muiden verosopimusmaiden ja samalla EU:n jäsenvaltioiden kautta, on EY:n perustamissopimuksen vastainen⁹⁴⁶.

Ruotsissa Regeringsrätten on eräissä 11.3.2009 antamissaan tuomioissa hyväksynyt EY-tuomioistuimen 13.12.2005 antamaan tuomioon C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, perustuen ruotsalaisten yhtiöiden suoraan omistamille ulkomaisille tytäryhtiöille annetun rajat ylittävän konserniavustuksen. Kysymyksessä on ollut tilanteet, joissa tytäryhtiöiden tappiot ovat olleet lopullisia sen johdosta, että tytäryhtiön

---

verottamatta jäämisen ja estämään veronkierron. Sillä varmistetaan se, että tuloista, joita konserniyhtiöt saavat Suomesta, kannetaan siellä vero alueperiaatteen mukaisesti”.

⁹⁴⁵ Ks. Andersson 2008c: 218–219; Penttilä 2008: 91–92; 2009a: 80; 2009b: 466–467.

⁹⁴⁶ Ks. Urpilainen 2012: 137; Wiman 2003: 444–445, 449–450.

toiminta tullaan lopettamaan purkamalla.⁹⁴⁷ Tilanteissa, joissa tytäryhtiön toiminta edelleen jatkui tai tappioiden menetys johtui tytäryhtiön asuinvaltion lainsäädännön rajoituksista, jätettiin rajat ylittävä konserniavustus verotuksessa hyväksymättä. Samoin vähennyskelpoisuus evättiin tilanteissa, joissa kysymys oli konsernin sisäryhtiölle annetusta konserniavustuksesta konsernin emoyhtiön asuessa muualla kuin Ruotsissa.⁹⁴⁸

Lisäksi Ruotsin valtiopäivät on toukokuussa 2010 hyväksynyt IL:n muutoksen, jonka mukaan ruotsalainen emoyhtiö on oikeutettu konsernivähennykseen kokonaan omistamansa tytäryhtiön tappion johdosta. Tytäryhtiön tulee asua ETA-alueella ja tappioiden tulee olla todellisia. Tappioiden tulee olla myös lopullisia, jolloin tytäryhtiö on menettänyt kaikki mahdollisuutensa tappioiden vähentämiseksi muulla tavalla. Lisäksi, jotta tappio katsotaan lopulliseksi, tulee tytäryhtiön olla myös purkautunut.⁹⁴⁹

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 2157/2001 mukaisesti perustettu eurooppayhtiö voi olla konserniavustuksen antajana tai vastaanottajana⁹⁵⁰. Ennakkoratkaisussa KVL 35/2004 vuosille 2004 ja 2005 mainitun mukaisesti Neuvoston asetuksen mukaan perustettavaa ja Suomessa rekisteröitävää eurooppayhtiötä oli verotuksessa pidettävä TVL:n mukaisesti Suomessa yleisesti verovelvolliseen kotimaiseen yhteisöön rinnastettavana yhteisönä. Ennakkotiedon mukaisesti Suomessa elinkeinotoimintaa harjoittavien eurooppayhtiön ja sen täysin omistaman kotimaisen tytäryhtiön välillä annettavaa konserniavustusta tuli käsitellä KonsAvL:ssa tarkoitetulla tavalla.

Vastaavasti Suomesta Luxemburgiin edellä mainitun Neuvoston asetuksen mukaisesti kotipaikkansa siirtävä eurooppayhtiö voi vuosille 2006–2007 annetun ennakkoratkaisun KHO 2007:30 mukaisesti vähentää tulostaan tytäryhtiölleen antamansa konserniavustuksen sinä verovuonna, jolloin sääntömääräisen kotipaikan rekisteröityminen tapahtuu. Konserniavustuksen enimmäismäärä on

⁹⁴⁷ Ks. RÅ 2009 ref. 13, RR 11.3.2009 mål nr 6511-06 ja RR 11.3.2009 mål nr 7322-06 (osittain), ks. von Bahr 2009: 428–433; Holmdahl & Ohlsson 2009: 453–454; Penttilä 2009c: 465–466; Äimä, Kristiina 2009: 100–101.

⁹⁴⁸ Ks. RÅ 2009 ref. 14, RÅ 2009 ref. 15 (ks. Skatteverket 2012: 2183), RR 11.3.2009 mål nr 1648-07, RR 11.3.2009 mål nr 1652-07, RR 11.3.2009 mål nr 3628-07, RR 11.3.2009 mål nr 6511-06, RR 11.3.2009 mål nr 6512-06, RR 11.3.2009 mål nr 7322-06 (osittain), RR 11.3.2009 mål nr 7444-06, ks. von Bahr 2009: 433–435; Holmdahl & Ohlsson 2009: 453–454, 455–457; Penttilä 2009c: 465–466; Äimä, Kristiina 2009: 100–101.

⁹⁴⁹ Ks. Kuivisto 2010: 40; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 430–432; Pelin 2011: 78–79; Prop. 2009/10:194: 1–2, 18; Rbe & Hellenius 2011: 366–367; Skatteverket 2012: 2183 ss.

⁹⁵⁰ Ks. edellä eurooppayhtiöitä käsittelevä alaluku 3.4.1.2.

ennakkoratkaisun mukaan korkeintaan mainittuna vuonna Suomessa rekisteröidyn eurooppayhtiön ja tämän jälkeen Luxemburgiin rekisteröidyn eurooppayhtiön Suomeen muodostuvan kiinteän toimipaikan yhteenlaskettu elinkeinotoiminnan tulos ennen konserniavustuksen vähentämistä.⁹⁵¹

Yritys- ja pääomaverouudistusta koskevassa HE:ssä on annettavan konsernituen vähennyskelvottomuutta perusteltu mm. sillä, että tuen suuntautuessa ulkomaiselle yhtiölle ei annettu tuki tule verotetuksi Suomessa⁹⁵². Selostettujen tuomioiden perusteella ei ole tehtävissä johtopäätöstä, jonka mukaisesti kotimaisuusvaatimus tappioiden vähentämiseksi eri tilanteissa olisi aina oikeutettua. Edellä selostetun mukaisesti ruotsalaisessa konserniverotuksessa on EY-tuomioistuimen antamien tuomioiden jälkeen mahdollistettu rajat ylittävien lopullisten tappioiden huomioiminen verotuksessa.⁹⁵³

3.7.8 *Verosopimukset*

Jos konserniavustuksen saaja on EU-jäsenvaltiossa asuva yhteisö, tulevat tällöin huomioitavaksi myös EU-oikeuden säännökset. SEUT 18 artikla sisältää kaiken kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltävän yleissäännöksen. EU-valtion kansallisuuden omaavien luonnollisten henkilöiden ohella myös jonkin EU-valtion lakien mukaan perustetut yhtiöt katsotaan EU-kansalaisiksi. Edellytyksenä on, että näiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on EU:n alueella.⁹⁵⁴ Verosopimusten syrjintäkiellot noudattavat vastaavuusperiaatteen mukaisesti OECD:n malliverosopimuksen mukaista kansalaisuuteen perustuvaa syrjintäkieltoa. Myös eri jäsenvaltioissa asuvat yhteisöt tulevat edellä mainittujen periaatteiden toteutuessa kohdelluksi tuloverotuksessa yhdenvertaisesti.⁹⁵⁵

⁹⁵¹ Ks. myös Wiman 2002: 72, jonka mukaan ulkomaisen eurooppayhtiön ruotsissa oleva kiinteä toimipaikka voi olla konserniavustuksen vastaanottajana Ruotsissa harjoittamaansa toimintaa varten.

⁹⁵² Ks. HE 92/2004 vp: 39.

⁹⁵³ Andersson 2004a: 500, 502 on katsonut, ettei HE:ssä esitettyä argumentointia tuen verottamisesta muualla kuin Suomessa voitane pitää nykyoloihin soveltuvana.

⁹⁵⁴ Ks. Helminen, Marjaana 2012: 61.

⁹⁵⁵ Ks. Helminen, Marjaana 2002: 165–166; Jyränki 2003: 321, 364; Myrsky & Linnakangas 2003: 226; Penttilä 1996a: 242–244; 1996b: 372–373; 2000b: 561, 565, 567; Tikka 1995a: 200–201; Vapaavuori 2003: 17–20; Wikström 2002: 649; Äimä, Kristiina 2003: 56–59 sekä ruotsalaisen oikeuskäytännön osalta vastaavasti von Bahr 2009: 428–435; Holmdahl & Ohlsson 2009: 453–457; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 552; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 671–674; Rabe & Bojs 2004: 411; Tivéus & Köhlmark 2001: 327–329; Wiman 2002: 83. Oikeuskäytännöstä ks. EY-tuomioistuimen tuomiot asioissa C-200/98, *X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket*, C-446/03,

Suomen solmimien verosopimusten sisältämien syrjäntäkieltoartiklan määräysten johdosta verosopimusvaltiosta olevaa yhteisöä tulee omistajana käsitellä samalla tavoin kuin kotimaista osakeyhtiötä tai osuuskuntaa. Mainitunlaisissa tapauksissa KonsAvL 3 §:n mukainen vähintään 90 %:n omistusvaatimus voi täytyä, vaikka omistajana olisi ulkomainen yhteisö tai konserniyhteisöjen omistusketjuun kuuluisi kotimaisten yhtiöiden lisäksi myös ulkomainen yhteisö.⁹⁵⁶ Tällöin konserniavustuksen osapuolina voi olla esim. verosopimusvaltiossa rekisteröidyn yhteisön omistama suomalainen osakeyhtiö.

*Verovuodelle 1990 annetun ennakkotiedon KHO 1992 B 509 mukaisesti Alankomaissa rekisteröidyn yhteisön omistaessa suomalaisen tytäryhtiö A Oy:n koko osakekannan, sai A Oy vähentää konsernin suomalaiselle emoyhtiölle B Oy:lle 31.12.1990 päättyneeltä tilikaudelta antamansa konserniavustuksen Suomen ja Alankomaiden välillä solmitun tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen ja veron kiertämiseksi tehdyn sopimuksen syrjäntäkieltoartiklan perusteella.*⁹⁵⁷

Edellä mainitussa tapauksessa tuli sovellettavaksi Suomen ja Alankomaiden välillä solmittu verosopimus, joka syrjäytti KonsAvL:n kotimaisuusvaatimuksen.⁹⁵⁸

KHO:n ja KVL:n ratkaistavina on ollut myös muita vastaavia verosopimus-tilanteita, joissa kyseisten sopimusten syrjäntäkieltoartiklat ovat tulleet edellä mainitulla tavalla sovellettaviksi. Mainitut oikeustapaukset ovat koskeneet erilaisia omistustilanteita. Oikeustapaukset ovat käsitelleet Ruotsissa rekisteröitynä olevaa omistavaa yhtiötä⁹⁵⁹, suomalaisen yhtiön omistamia englantilaisia yhtiöitä ja tätä kautta edelleen omistettua suomalaista yhtiötä⁹⁶⁰ sekä Tanskassa ja

---

Marks & Spencer plc. vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes), ja C-231/05, Oy AA, sekä EU-tuomioistuimen tuomio asiassa C-337/08, X Holding B.V. vastaan Staatssecretaris van Financiën.

⁹⁵⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 785–786. Ks. myös ruotsalaista oikeuskäytäntöä koskenut EY-tuomioistuimen 18.11.1999 asiassa C-200/98, X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket, antama tuomio, jota selostettu tarkemmin edellisessä alaluvussa 3.7.7.

⁹⁵⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 785–786; Immonen 2002a: 453; Kankaanpää 1997: 275; Myrsky & Linnakangas 2006: 174; Penttilä 2000b: 560–561.

⁹⁵⁸ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 300; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 138.

⁹⁵⁹ Ennakkotiedossa KHO 1992 B 510 verovuodelle 1991 Ruotsissa rekisteröidyn yhteisön omistaman suomalaisen tytäryhtiön A Oy:n konsernin suomalaiselle emoyhtiölle antamaa konserniavustusta käsiteltiin emoyhtiön verotuksessa KonsAvL 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla liiketulona Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen syrjäntäkieltoartiklan perusteella, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 785–786; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 138; Immonen 2002a: 453; Kankaanpää 1997: 275; Myrsky & Linnakangas 2006: 174; Penttilä 2000b: 562.

⁹⁶⁰ Ennakkoratkaisussa KVL 30/1998 verovuosille 1998 ja 1999 konsernin emoyhtiön A Oy:n omistaessa Englannissa rekisteröidyn A UK Ltd:n osakekannan, joka puolestaan omisti

Alankomaissa rekisteröityjen yhtiöiden kautta muodostunutta konsernisuhdetta⁹⁶¹. Ratkaistavina on ollut myös erilaisia yritysjärjestelytilanteita, esim. fuusioita⁹⁶² ja jakautumisia⁹⁶³. Lisäksi on mahdollista, että konsernin omistusketjussa voi verosopimusten perusteella joissain tapauksissa olla verosopimusvaltiossa asuvan yhteisön lisäksi osapuolena sellaisessa valtiossa asuva yhteisö, jonka valtion kanssa Suomella ei ole verosopimusta, syrjäntäkieltoartiklan koskiessa myös välillistä omistamista^{964 965}.

Englannissa rekisteröidyn F International Ltd:n osakekannan ja viimeksi mainittu yhtiö omisti Suomessa rekisteröidyn F Oy:n osakekannan, sai A Oy vähentää F Oy:lle ja F Oy A Oy:lle antamansa konserniavustuksen Suomen ja Iso-Britannian välillä solmitun verosopimuksen syrjäntäkieltoartiklan perusteella, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786; Immonen 2001c: 75–76; 2003: 49–50; Kukkonen & Walden 2010: 145; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998c: 90–93.

⁹⁶¹ Ennakkoratkaisussa KVL 31/1998 verovuosille 1997 ja 1998 Alankomaissa rekisteröityyn A-konserniin kuuluva Suomessa rekisteröity AFF Oy sai vähentää konserniavustuksena kotimaisille sisaryhtiöilleen antamansa konserniavustuksen, vaikka konsernisuhde konserniavustuksen saajayhtiöille muodostui Tanskassa sekä Alankomaissa rekisteröityjen yhtiöiden kautta, Suomen ja Alankomaiden lisäksi Pohjoismaiden kanssa solmittujen verosopimusten syrjäntäkieltoartiklojen perusteella, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786; Kukkonen & Walden 2010: 145–146; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998c: 93–98.

⁹⁶² Ennakkotiedossa KVL 290/1996 verovuodelle 1997 Hollannissa kotipaikan omaava B.V. omisti kokonaan suomalaisen T Oy:n ja P Oy:n osakekannat P Oy:n omistaessa edelleen D Oy:n osakekannan, joista yhtiöistä P Oy:n oli tarkoitus fuusioitua tammikuussa 1997 D Oy:öön, jolloin B.V. sai suunnatussa annissa uusia D Oy:n osakkeita ja jolloin B.V:n kokonaan omistama D Oy voi antaa tilikaudella 1.1.–31.12.1997 verotuksessa vähennyskelpoisen konserniavustuksen niin ikään B.V:n kokonaan omistamalle T Oy:lle Suomen ja Alankomaiden verosopimuksen syrjäntäkieltoartiklan perusteella. Vastaavasti hyväksyttiin annetut konserniavustukset KonsAvL:n mukaisiksi avustuksi verosopimukseen sisältyvän syrjäntäkieltoartiklan perusteella ennakkotiedossa KVL 8/1993 verovuosille 1992 ja 1993 sekä ennakkoratkaisussa KVL 22/1997 verovuodelle 1996. Näin myös mm. fuusiota käsittelevässä ennakkoratkaisussa KHO 27.6.2000 T 1973 verovuosille 1999–2001 konsernin emoyhtiön ollessa ruotsalainen, ks. Immonen 2001b: 75–76; 2001c: 76–77.

⁹⁶³ Ennakkoratkaisussa KHO 10.5.2000 T 864 verovuosille 2000 ja 2001 tanskalaisen yhtiön kokonaan omistaman tytäryhtiön tarkoitus oli vuonna 2000 jakautua kahdeksi eri yhtiöksi, jolloin jakautumisessa syntyvä uusi yhtiö sai KonsAvL:n mukaisesti vähentää sisaryhtiöilleen antamansa konserniavustuksen Pohjoismaiden välillä sovitun verosopimuksen syrjäntäkieltoartiklan perusteella, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786; Immonen 2001b: 76; 2003: 51; Myrsky & Linnakangas 2006: 174–175; Penttilä 2000b: 562–563; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:9.

⁹⁶⁴ Ks. ennakkoratkaisu KHO 2004:65 (= KHO 22.6.2004 T 1525) verovuosille 2003 ja 2004, jossa A Oy ja B Oy kuuluivat kansainväliseen konserniin, jonka emoyhtiö C Inc:llä oli kotipaikka Amerikan Yhdysvalloissa. Yhdysvalloissa asuvat tytäryhtiöt omistivat Bermudalla asuvan holdingyhtiön, joka puolestaan omisti Bermudalla ja Iso-Britanniassa asuvien tytäryhtiöiden kautta suomalaisten A Oy:n ja B Oy:n koko osakekannat. A Oy ja B Oy, jotka harjoittivat Suomessa elinkeinotoimintaa, aikoivat antaa toisilleen konserniavustusta. Vaikka Suomen ja Bermudan välillä ei ollut verosopimusta, katsottiin konserniavustuksen antaminen mahdolliseksi Suomen ja Yhdysvaltojen välisen verosopimuksen syrjäntäkieltoartiklan perusteella tämän koskiessa myös välillistä omistusta, jolloin myös Bermudalla asuvien yhtiön kautta muodostunut konsernisuhde tuli kysymykseen verosopimusta sovellettaessa. Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786; Kukkonen & Walden 2010: 146; Myrsky &

Konserniavustuksen saajana voi verosopimusten samoin kuin EY:n perustamis-sopimuksen, nykyisin SEUT:n perusteella olla myös ulkomaisen yhtiön Suomessa sijaitseva kiinteä toimipaikka. Mahdollista on, että myös konserniavustuksen antajana voi olla kiinteä toimipaikka, jolloin kiinteät toimipaikat voisivat keskenään antaa toisilleen konserniavustusta edellytysten muutoin täyttyessä. Konserniavustusta annettaessa ja vastaanotettaessa voi kiinteän toimipaikan ohella toisena osapuolena olla myös esim. ulkomaisessa omistuksessa oleva osakeyhtiö.

Ennakkoratkaisussa KHO 2003:79 (= KHO 13.11.2003 T 2773) vuodelle 2002 ruotsalainen osakeyhtiö, jolla oli Suomessa kiinteä toimipaikka (sivuliike) ja suomalainen osakeyhtiö, jolla oli Alankomaissa rekisteröity emoyhtiö, kuuluivat samaan konserniin. Ruotsalaisen osakeyhtiön Suomessa sijaitseva kiinteä toimipaikka (sivuliike) ja suomalainen osakeyhtiö saivat antaa toisilleen verotuksessa vähennyskelpoista konserniavustusta.

Ennakkoratkaisun perusteluna oli KonsAvL:n lisäksi Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi solmitun sopimuksen 27 artiklan 2 ja 4 kappale sekä Suomen tasavallan ja Alankomaiden kuningaskunnan välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi sekä veron kiertämiseksi solmitun sopimuksen 25 artiklan 4 kappale sekä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 43 artikla.⁹⁶⁶

Linnakangas 2009: 300; Penttilä 2004: 125–126; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:9.

⁹⁶⁵ Ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ks. RÅ 1993 ref. 91, jossa annettu konserniavustus kahden ruotsalaisen yhtiön osalta syrjäntäkieltoartiklan nojalla hyväksyttiin ruotsalaisen yhtiön omistaessa tytäryhtiön Amerikan Yhdysvalloissa, jolla puolestaan oli tytäryhtiö Ruotsissa, ks. Arvidsson 1994: 416; Knutson & Kuhlin 1999: 26; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 354; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 424; Skatteverket 2012: 2179; Wiman 2002: 82; 2003: 446. Vastaavasti myös ratkaisussa RÅ 1998 ref. 49, jossa konsernin emoyhtiö oli kyproslainen, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 549; Mattsson 2004: 214. Ratkaisussa RÅ 1993 ref. 91 ei toisessa käsillä ollessa tapauksessa konserniavustusta kuitenkaan hyväksytty ruotsalaisten konserniyhtiöiden kesken sen perusteella, että sovellettavaksi olisi tullut kahden eri verosopimuksen syrjäntäkieltoartiklat, ks. Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 354; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 424; Wiman 2002: 82. Ks. kuitenkin Ruotsin Euroopan unioniin liittymisen jälkeen 18.11.1999 annettu tuomio asiassa C-200/98, X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket, sekä tämän jälkeen annettu ratkaisu RÅ 2000 ref. 17, jossa konserniavustus hyväksyttiin vastaavanlaisessa tapauksessa kuin ratkaisussa RÅ 1993 ref. 91, ks. Saktteverket 2012: 2180.

⁹⁶⁶ Suomen verotusoikeus perustui ruotsalaisen yhtiön Suomessa oleva sivuliikkeen osalta TVL 13 a §:n mukaiseen kiinteään toimipaikkaan, ks. Lakari 2003: 2–3; Myrsky & Linnakangas 2006: 175; 2009: 300; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:9, Vapaavuori 2004: 492–493. Ks. myös VM 12/2002: 163. Tässä yhteydessä on huomioitavissa myös kiinteän toimipaikan kirjanpitovelvollisuutta käsittelevä lausunto KILA 1275/1994, jonka mukaan

Konserniavustuksen osapuolina olivat edellä mainitussa oikeustapauksessa samaan konserniin kuuluvien alankomaalaisen emoyhtiön suomalainen tytäryhtiö ja ruotsalaisen tytäryhtiön Suomessa toimiva sivuliike⁹⁶⁷. Käytännössä on tällöin kysymyksessä tilanne, jossa ulkomainen yhteisö katsotaan syrjintäkiellon soveltuessa samanlaiseksi omistajaksi kuin KonsAvL:n tarkoittama kotimainen osakeyhtiö tai osuuskunta.⁹⁶⁸ Konserniavustuksen tulee edellä olevan mukaan olla annettu Suomessa harjoitettua elinkeinotoimintaa varten. Mikäli edellytykset tälle puuttuvat, ei annettua konserniavustusta ole katsottu KonsAvL:n tarkoittamaksi vähennyskelpoiseksi avustukseksi.⁹⁶⁹

3.7.9 *Konsernisuhteen kesto*

3.7.9.1 *Verovuosi*

Jotta avustusta voitaisiin käsitellä verotuksessa KonsAvL:n mukaisena konserniavustuksena, tulee lain 3 §:ssä tarkoitettu konsernisuhte sekä antajan että

ulkomaalainen on Suomessa kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen, mikäli se harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa Suomessa olevasta kiinteästä toimipaikasta käsin ja liike- tai ammattitoiminnan harjoittaminen on jatkuvaa..

⁹⁶⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 786–787.

⁹⁶⁸ Ks. Andersson 1994b: 230–231; Helminen, Marjaana 1992: 29; 2002: 165–166; Immonen 2002a: 454, 456; Järvenoja 1999: 54; Mehtonen 2001b: 41; Niskakangas 1983a: 213; Penttilä 2000b: 561, 567; Tikka 1983a: 850.

⁹⁶⁹ Ks. ennakkoratkaisu KHO 2003:33 vuosille 2002 ja 2003, jossa TVL:n nojalla kotimaiseksi Suomessa ja Tanskan sisäisen lainsäädännön mukaan kotimaiseksi Tanskassa katsotulla Suomessa rekisteröidyllä osakeyhtiöllä ei ollut kiinteää toimipaikkaa Suomessa vaan ainoastaan Tanskassa. Pohjoismaiden välisen verosopimuksen mukaisesti yhtiötä pidettiin Tanskassa asuvana, jolle näin kuului yhtiön verotusoikeus. Koska suomalaisten tytäryhtiöiden antamaa konserniavustusta ei ollut annettu yhtiölle Suomessa harjoitettua elinkeinotoimintaa varten KonsAvL:ssa edellytetyllä tavalla, ei tytäryhtiöiden suomalaiselle emoyhtiölleen antamaa konserniavustusta voitu pitää tytäryhtiöiden verotuksessa vähennyskelpoisena menona, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 787; Myrsky & Linnakangas 2009: 299; Äimä, Kristiina 2004c: 441–442. Yhtiöt vetosivat vastaselityksissään mm. EY-tuomioistuimen asiassa C-80/94, *G. H. E. J. Wielockx vastaan Inspecteur der directe belastingen*, 11.8.1995 antamaan tuomioon, jossa eri jäsenmaissa asuvien erilainen verotuskohtelu katsottiin EY:n perustamissopimuksen vastaiseksi, ks. Isenbaert 2010: 408–409; Kavelaars & Pechler 2008: 562–563; Ossa 1999: 143–145; Pistone 2002: 124–126; Vapaavuori 2002: 379; Viitala 2004: 204. Päätökseen sisältyvän valtiovarainministeriön lausunnon mukaan erityisen merkityksellistä tapauksessa oli EY-tuomioistuimen käytännössä oikeuttamisperusteena hyväksytty verojärjestelmän johdonmukaisuus ja toimintakyky. Tuloutuksen ja vähennyksen vastaavuudessa on kysymys verojärjestelmän johdonmukaisuudesta ja koko konserniavustusjärjestelmän perusedellytyksenä on mahdollisuus verottaa avustuksen saajaa. Vrt. myös EY-tuomioistuimen 13.12.2005 antama tuomio asiassa C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, ja 18.7.2007 antama tuomio asiassa C-231/05, *Oy AA*.

saajan kesken olla 7 §:n 1 kohdan mukaan kestänyt koko verovuoden.⁹⁷⁰ Vuonna 1995 annetun VML lailla 1145/2005 muutetun 1 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan verovuotena on kalenterivuosi tai, jos KPL:ssa tarkoitettuna tilikautena ei ole kalenterivuosi, se tai ne tilikaudet, jotka ovat kalenterivuoden aikana päättyneet. Verovuosi voi tämän mukaan käsittää kaksikin saman kalenterivuoden aikana päättynyttä tilikautta.⁹⁷¹ Lain alkuperäisessä säännöksessä ennen edellä mainittua muutosta viitattiin EKPL:iin. Tätä ennen verovuodesta säädettiin vastaavalla tavalla vuonna 1958 annetussa VerL 2 §:ssä.

Konsernisuhde on kestänyt koko verovuoden, mikäli omistussuhde molempien yhtiöiden kohdalla on kestänyt niiden verovuoteen sisältyvän tilikauden alusta lukien. Jos toisen tai molempien yhtiöiden verovuoteen sisältyy kaksi tilikautta, tulee omistussuhteen vallita jo ensimmäisen tilikauden alusta lukien.⁹⁷² Konsernisuhteen keston vaikuttavina tekijöinä tulevat kysymykseen sekä tytäryhtiöiden perustamiset, yrityskaupat ja EVL:n mukaiset yritysjärjestelyt.⁹⁷³ Näiltä osin on konserniavustuksen soveltumisesta muodostunut jäljempänä kuvat-

---

⁹⁷⁰ Ennakkotiedossa KVL 23/1994 verovuodelle 1993 A Oy:n osakekannan oli vuodesta 1989 alkaen omistanut B Oy, jonka osakekannan puolestaan oli omistanut C Oy kaikkien yhtiöiden tilikauden ollessa 1.1.–1.3. D Oy oli ostanut C Oy:n osakekannan 25.3.1992 D Oy:n tilikauden ollessa kalenterivuosi. C Oy:n ja B Oy:n tilikausi oli muutettu kalenterivodeksi siten, että 31.3.1992 alkanut tilikausi päättyi 31.12.1992. A Oy:n tilikausi muutettiin vuonna 1993 vastaavasti, jonka johdosta yhtiöllä vuonna 1993 päättyi kaksi tilikautta eli 1.4.1992–31.3.1993 ja 1.4.–31.12.1993. A Oy:n tilikaudella 1.4.–31.12.1993 C Oy:lle antamaa konserniavustusta pidettiin KonsAvL:n mukaisena konserniavustuksena. Konsernisuhde oli mainittujen yhtiöiden välillä vallinnut koko verovuoden 1993 ajan eli aikana 1.4.1992–31.12.1993, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 140; Järvenoja 2007a: 422–432. Ennakkotiedossa KHO 1990 B 518 verovuodelle 1990 konsernisuhde osakeyhtiönä ei ollut kestänyt koko verovuotta, kun emoyhtiö X Oy ostettuaan Y Ky:n vastuunalaisen yhtiömiehen osuuden ja muutettuaan Y Ky:n Y Oy:ksi X Oy:n tilikauden ollessa 1.3.–28.2. ja Y Oy:n tilikauden ollessa 1.7.1989–28.2.1990 jolloin Y Oy:n 28.2.1990 päättyneeltä tilikaudelta antamaa konserniavustusta emoyhtiölleen X Oy:lle ei voitu pitää KonsAvL:ssa tarkoitettuna konserniavustuksena, ks. Andersson 1991e: 38; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 797; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 141. Ennakkotiedossa KHO 1990 B 519 verovuodelle 1990 emoyhtiö oli yhdessä tytäryhtiönsä A Oy:n kanssa omistanut ennen 27.12.1989 tapahtunutta B Oy:n osakepääoman korotusta mainitun yhtiön osakkeita alle 90 % ja osakeannissa yhtiöiden omistusosuus oli noussut yli 90 %:n, mutta koska osakepääoman korotusta ei oltu merkitty kaupparekisteriin ennen 1.1.1990, ei konsernisuhde ollut kestänyt KonsAvL:n edellyttämällä tavalla koko verovuotta 1990, ks. Andersson 1991d: 143–144; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 797; Järvenoja 2007a: 414.

⁹⁷¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 795; Myrsky & Linnakangas 2007: 53; Niskakangas 2005: 96; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:10.

⁹⁷² Ks. Järvenoja 2007a: 410; Mähönen & Villa 2009: 466.

⁹⁷³ Sulautumista, liiketoimintasiirtoa, jakautumista ja osakevaihtoa on käsitelty edellä alaluvussa 2.6.5.

tua oikeuskäytäntöä, jonka perusteella lienee pääosin arvioitavissa KonsAvL:n soveltamisedellytysten olemassaolo.

3.7.9.2 *Yrityskaupat*

Otettaessa kantaa siihen, onko KonsAvL:n 3 §:n mukainen konsernisuhde kestänyt lain 7 §:n 1 kohdan mukaisesti koko verovuoden, on oikeuskäytännössä ollut toisaalta ratkaistavina ennestään olleen omistusosuuden lisääminen tytäryhteisössä lain tarkoittaman omistusosuuden saavuttamiseksi ja toisaalta yhtiön koko osakepääoman hankkimisesta. Tilanteessa, jossa osakeomistus on noussut 90 %:iin vasta tilikauden aikana, ei lain tarkoittamaa konsernisuhdetta ole ollut olemassa vielä kyseessä olevana verovuotena.

Ennakkotiedossa KVL 504/1988 verovuodelle 1988 E:n Sähkölaitos Oy oli joulukuussa 1987 hankkinut 60 % T:n Sähkölaitos Oy:n osakekannasta ja 22.1.1988 vähintään 30 % lisää. Molempien yhtiöiden tilikausi oli kalenterivuosi. Yhtiöiden välillä ei ollut koko verovuotta 1988 vallinnut KonsAvL:ssa tarkoitettua konsernisuhdetta.⁹⁷⁴

Mikäli osakekannan hankkimisesta on laadittu esisopimus, mutta lopullinen kauppakirja on allekirjoitettu vasta kulumassa olevan tilikauden aikana, ei lain tarkoittaman konsernisuhteen ole katsottu kestäneen koko verovuotta KonsAvL:n edellyttämällä tavalla.

Verovuodelle 1989 annetun ennakkotiedon KVL 348/1989 mukaan E Oy oli perustettu 6.7.1988 ja merkitty kaupparekisteriin 24.8. samana vuonna. Yhtiön tilikausi oli kalenterivuosi, mutta ensimmäinen tilikausi oli pidennetty päättymään 31.12.1989.

E Oy:n perustajat olivat tehneet 30.6.1988 T Oy:n pääosakkaiden kanssa sopimuksen heidän omistamiensa osakkeiden ostosta perustettavan yhtiön lukuun. E Oy:n perustajaosakkaat olivat pitäneet 6.7.1988 hallituksen kokouksen, jossa oli päätetty hankkia yhtiön nimiin koko T Oy:n osakekanta. Kaupan rahoitusjärjestelyistä johtuen yhtiön koko osakekanta koskeva lopullinen kauppakirja oli allekirjoitettu 26.8.1988. Hakijayhtiö E Oy oli pyytänyt ennakkotietoa siitä, voidaanko KonsAvL:ia soveltaa konserniavustuksiin, jotka T Oy antaa vuoden 1989 aikana hakijayhtiö E Oy:lle 31.12.1989 mennessä.

Annetun ennakkotiedon mukaan yhtiöiden välillä ei ollut konsernisuhdetta, joka olisi kestänyt koko verovuoden, jolloin E Oy:n T Oy:ltä hakemuksessa

---

⁹⁷⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 797; Myrsky & Linnakangas 2006: 176.

*tarkoitetuissa olosuhteissa saamiin konserniavustuksiin ei sovelleta KonsAvL:ia.*⁹⁷⁵

Myös tilanteessa, jossa osake-enemmistö on hankittu tilikauden ensimmäisenä päivänä, on katsottu, ettei konsernisuhde ole lain tarkoittamalla tavalla kestänyt koko verovuotta vielä hankintavuonna tilikauden ollessa sekä emoyhtiön että tytäryhtiön kohdalla kalenterivuosi.

Ennakkotiedon KHO 1995 B 509 (= KHO 1.8.1995 T 2942) verovuodelle 1994 mukaan emoyhtiö A Oy, jonka tilikausi oli 1.1.–31.12.1994, omisti edellisen tilikauden päättyessä eli 31.12.1993 tytäryhtiönsä B Oy:n osakekannasta 83,3 %. A Oy sai omistukseensa loput eli 16,7 % B Oy:n osakekannasta 1.1.1994 allekirjoitetulla kauppakirjalla.

Annetun ennakkotiedon mukaan emoyhtiö A Oy:n ja tytäryhtiön B Oy:n kesken ei KonsAvL:n tarkoittaman konsernisuhteen ole katsottava kestäneen koko verovuotta 1994, jolloin A Oy ei saa verotuksessa vähentää B Oy:lle tilikaudelta 1.1.–31.12.1994 suorittamaansa konserniavustusta.

Ennakkotiedon perusteella on todettavissa, että tilikauden ensimmäisenä päivänä toteutettava osakkeiden hankinta katsotaan kesken tilikauden tapahtuneeksi hankinnaksi, jolloin myöskään koko verovuotta koskeva konsernisuhteen vaatimus ei toteudu⁹⁷⁶. Hankittaessa tytäryhtiön osakkeet perustettavana olevalle yhtiölle, on oikeuskäytännössä katsottu, että sekä antajan että saajan välinen konsernisuhde on kestänyt koko verovuoden ajan, vaikka hankitun tytäryhtiön tilikausi on ollut kulumassa emoyhtiötä perustettaessa⁹⁷⁷. Toisaalta katsottaessa passiivisessa asemassa olevan emoyhtiön toteuttamien kauppajen mukaisen omistuksen poikkeavan koko verovuotta käsittävästä konsernisuhteelle asetettavasta vaatimuksesta, ei KonsAvL:n mukaisen avustuksen antaminen ole ollut mahdollista⁹⁷⁸.

3.7.9.3 Tytäryhteisön perustaminen

Niissä tapauksissa kuin emoyhtiö on verovuoden aikana perustanut tytäryhteisön, katsotaan konserniavustuslain vaatiman konsernisuhteen kestäneen koko

⁹⁷⁵ Ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 176.

⁹⁷⁶ Ks. Andersson 1996b: 15; Järvenoja 2007a: 422; Myrsky & Linnakangas 2006: 176. Ks. myös ennakkotieto KVL 352/1989, ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 176.

⁹⁷⁷ Ks. KHO 9.12.1994 T 6064, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 797; Myrsky & Linnakangas 2006: 176.

⁹⁷⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796. Ks. myös ennakkotieto KHO 1991 B 512 (= KHO 30.5.1991 T 1853) verovuodelle 1989 ja tästä Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 797; Järvenoja 2003: 287; 2007a: 422; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:11.

verovuoden edellyttäen, että tytäryhteisö on merkitty kaupparekisteriin ennen verovuoden päättymistä. Mikäli tytäryhteisöä ei ole merkitty kaupparekisteriin ennen verovuoden päättymistä, ei yhteisö vielä ole syntynyt, jolloin myöskään konserniavustuksen antaminen ei verovuonna ole mahdollista.⁹⁷⁹

Ennakkotiedossa KHO 1995 B 508 (= KHO 24.5.1995 T 2305) verovuodelle 1984 A Oy oli tilikautensa 1.4.1993–31.3.1994 kuluessa 28.2.1994 perustanut tytäryhtiö B Oy:n, jonka osakekannan A Oy kokonaan omisti. B Oy merkittiin kaupparekisteriin 23.3.1994. A Oy:n seuraava tilikausi ja B Oy:n ensimmäinen tilikausi päättyivät 31.12.1994.

Jos tytäryhtiö B Oy antoi emoyhtiölleen A Oy:lle tämän tilikaudella 1.4.–31.12.1994 KonsAvL:ssa tarkoitetun konserniavustuksen, B Oy sai vähentää avustuksen veronalaisesta elinkeinotulostaan, koska yhtiöiden välisen konsernisuhteen oli katsottava kestäneen koko verovuoden sekä B Oy:n ja A Oy:n jälkimmäinen tilikausi päättyivät yhtä aikaa.

A Oy:n verovuosi käsitti edellä olevassa ennakkotiedossa sekä tilikauden 1.4.1993–31.3.1994 ja 1.4.–31.12.1994. B Oy:n verovuosi puolestaan käsitti tilikauden 23.3.⁹⁸⁰–31.12.1994. B Oy oli perustettu 23.3.1994.⁹⁸¹

Ennakkotiedossa KVL 541/1989 verovuodelle 1989 E Oy, jonka tilikausi oli kalenterivuosi, oli perustanut 7.4.1989 kaksi tytäryhtiötä, jotka merkittiin kaupparekisteriin syksyllä 1989, jonka jälkeen E Oy myi niille osan toiminnastaan. Kaikkien yhtiöiden tilikausi oli kalenterivuosi. Konsernisuhteen katsottiin kestäneen koko verovuoden 1989 KonsAvL:ssa tarkoitetulla tavalla.

Viimeksi selostetussa tapauksessa E Oy:n tilikausi alkoi vuoden 1989 alusta ja perustettujen tytäryhtiöiden tilikaudet puolestaan alkoivat vuoden 1989 aikana.

⁹⁷⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:11.

⁹⁸⁰ Ks. esim KHO 9.12.1994 T 6064, jossa tilikauden katsottiin alkaneen perustavasta yhtiökokouksesta. Ennakkotiedossa KHO 1996 B 508 tilikauden on katsottu alkaneen kaupparekisteriin merkinnästä. Kirjanpitovelvollisuuden alkamispäivästä annetun lausunnon KILA 1757/2005 mukaisesti osakeyhtiön ensimmäinen tilikausi alkaa viimeistään perustettavan yhtiön osakkeiden merkintäpäivästä, ks. Leppiniemi 2012: 24–26. Jos osakeyhtiö ottaa vastatakseen sellaisista toimista, jotka on tehty sen lukuun ennen perustamista, on näitä toimia kuvaavat liiketapahtumat kuitenkin merkittävä asianomaisen osakeyhtiön kirjanpitoon syntymishetkensä mukaisesti, jolloin osakeyhtiön ensimmäisen tilikauden alkaminen tulee laskettavaksi ensimmäisestä liiketapahtuman syntymisestä.

⁹⁸¹ Ks. Andersson 1996b: 15; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Järvenoja 2007a: 420; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:11.

Tämä ei kuitenkaan ollut esteenä sille, että konsernisuhteen katsottiin kestäneen mainittujen yhtiöiden kesken koko verovuoden 1989.⁹⁸²

3.7.9.4 Yritysjärjestelyt

KonsAvL:ia säädettäessä ei EVL:ssa ollut nykyisen kaltaisia yritysjärjestelyitä koskevia säännöksiä⁹⁸³. Näiltä osin KonsAvL:n konsernisuhteen kesto koskevan vaatimuksen täyttyminen on muotoutunut oikeuskäytännössä. Sulautumisen ollessa kysymyksessä voi tällä olla merkitystä KonsAvL:n konsernisuhteen kesto koskevan 7 §:n 1 kohdan säännöksen täyttymisen arvioinnissa. Tilanteesta johtuen tämä voi estää konserniavustuksen antamisen lain tarkoittamalla tavalla tai vaihtoehtoisesti toteutetulla sulautumisella ei ole vaikutusta annettavan konserniavustuksen kannalta.

Ennakkotiedossa KVL 278/1994 verovuodelle 1994 W Oy oli 6.10.1993 solminut sopimuksen, jonka mukaan 2.11.1993 F Oy:n osakkeista 90,55 % ja 95,52 % äänivallasta oli siirtynyt W Oy:n omistukseen. Tämän jälkeen toteutetun EOYL:n mukaisen lunastusmenettelyn jälkeen F Oy:stä oli tullut 28.4.1994 W Oy:n täysin omistama tytäryhtiö.

Sekä F Oy:n että W Oy:n tilikausi oli 1.12.1993–30.11.1994. Sulautumissopimus, jolla F Oy oli päättänyt sulautua W Oy:öön, oli allekirjoitettu 3.5.1994, jonka jälkeen yhtiöiden hallitukset olivat hyväksyneet sulautumissopimuksen, joka oli rekisteröity kaupparekisterissä. Tarkoituksena oli, että lupa rekisteröidään kaupparekisteriin 30.11.1994.

F Oy aikoi antaa usean miljoonan mk:n konserniavustuksen emoyhtiölleen vielä kuluvan tilikauden 1.12.1993–30.11.1994 aikana.

Ennakkotietona KVL lausui, että F Oy saa vähentää tilikauden 1.12.1993–30.11.1994 aikana W Oy:lle antamansa konserniavustuksen veronalaisesta liikutulostaan, jos tuomioistuimen lupa F Oy:n sulautumisesta W Oy:öön merkitään kaupparekisteriin 30.11.1994, jolloin konsernisuhteet sekä antajan että saajan välillä on kestänyt koko verovuoden 1.12.1993–30.11.1994 sekä antajan että saajan tilikausien on katsottava päättyvän samanaikaisesti.

⁹⁸² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Immonen 2003: 51; Järvenoja 2007a: 420–421; Myrsky & Linnakangas 2006: 176; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:11. Ennakkotiedossa KHO 1991 B 514 verovuodelle 1990 tytäryhtiö perustettiin 23.8.1990 ja ensimmäinen tilikausi päättyi 31.12.1991 perustajan tilikauden ollessa kalenterivuosi, jolloin emoyhtiö ei voinut antaa vuodelta 1990 KonsAvL:n mukaista konserniavustusta tytäryhtiölleen, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 798; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 140.

⁹⁸³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 799. Yritysjärjestelyiden osalta tuloevat kysymyksen edellä aikaisemmin alaluvussa 2.6.5 käsitellyt sulautuminen, liiketoimintasiirto, jakautuminen ja osakevaihto.

Selostetussa KVL:n ennakkotiedossa sulautumisen täytäntöönpano edellytettiin rekisteröitäväksi tilikauden viimeiselle päivälle⁹⁸⁴. Mikäli sulautuminen toteutuu jo kesken kuluva tilikausi, päättyy sulautuvan yhtiön tilikausi sulautumiseen, jolloin konserniavustuksen antaminen ei lain 7 §:n säännöksen mukaan ole mahdollista⁹⁸⁵.

Konsernin emoyhtiön sulautuessa konsernin ulkopuolisen yhtiön kanssa uudeksi yhtiöksi on katsottu, että tytäryhtiöiden kesken on vallinnut KonsAvL:n mukainen konsernisuhde koko verovuoden.

Ennakkotiedossa KHO 1991 B 513 (= KHO 30.5.1991 T 1854) verovuodelle 1990 X Oy oli omistanut A Oy:n ja B Oy:n koko osakekannan jo ennen 1.1.1990 alkaneen tilikauden alkua. X Oy ja Y Oy aikoivat sulautua uudeksi Z Oy:ksi 31.12.1990. Kaikkien mainittujen yhtiöiden tilikautena oli kalenterivuosi.

A Oy:n tarkoituksena oli antaa konserniavustusta B Oy:lle tilikauden 1.1.–31.12.1990 aikana. A Oy:n ja saajana olleen B Oy:n välisen konsernisuhteen katsottiin kestäneen koko verovuoden 1990, vaikka emoyhtiö oli sulautunut kesken tilikautensa toisen osakeyhtiön kanssa uudeksi osakeyhtiöksi. A Oy sai vähentää verotuksessaan B Oy:lle vuonna 1990 antamansa konserniavustuksen.

KHO:n päätös poikkesi KVL:n antamasta ennakkotiedosta, jonka mukaan annettu konserniavustus ei olisi ollut mahdollinen sen johdosta, että X Oy:n tilikauden on katsottava päättyvän ennen kuin sen tytäryhteisöjen A Oy:n ja B Oy:n tilikaudet päättyvät. KHO katsoi äänestystuloksessaan, ettei konsernisuhde A Oy:n ja B Oy:n kesken katkennut siihen, että mainittujen yhtiöiden emoyhtiö on sulautunut toisen osakeyhtiön kanssa uudeksi osakeyhtiöksi, vaan konsernisuhde on niiden kesken kestänyt koko verovuoden.⁹⁸⁶

⁹⁸⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 799–800.

⁹⁸⁵ Ks. ennakkotieto KHO 1989 B 514 (= KHO 13.12.1989 T 4626) verovuodelle 1989, jossa osuusteurastamo A, joka omisti osakeyhtiö B Oy:n osakekannan, oli tarkoitus sulautua osuuskunta C:n kanssa vuoden 1989 aikana kaikkien yhtiöiden tilikauden ollessa kalenterivuosi. Osuuskunta A:n vuonna 1989 osakeyhtiö B:lle annettavaksi tarkoitettua avustusta ei voitu pitää KonsAvL:n tarkoittamana avustuksena, koska vuonna 1989 ennen tilikauden päättymistä toteutettavan sulautumisen johdosta sekä antajan että saajan tilikausi ei vuonna 1989 päättyisi samanaikaisesti. Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 800; Immonen 1990: 792; 1991a: 67; Järvenoja 2007a: 415–416; Kilpi 1990a: 157–158; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:12.

⁹⁸⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 800; Järvenoja 2007a: 416–417; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:12. Ks. myös ennakkoratkaisu KVL 127/1998 verovuodelle 1998, jossa A Oy omisti 90,1 % B Oy:n ja 100 % C Oy:n osakekannasta. Lisäksi B Oy oli omistanut 100 % D Oy:n osakekannasta ja C Oy 9,9 % B Oy:n osakekannasta. A Oy ja E Oy olivat sulautuneet kombinaatiofuusiolla F Oy:ksi. Sulautuminen ja uusi yhtiö oli merkitty

Ennakkoratkaisussa KVL 43/1999 vuodelle 1999 A Oy:n ja jäljempänä mainittujen tytäryhtiöiden tilikausi on kalenterivuosi. A Oy:n on tarkoitus jakautua A Oy:ksi ja D Oy:ksi. Nykyinen A Oy omistaa B Oy:n ja C Oy:n osakekannat. Jakautumisessa yhtiöiden osakekannat siirtyvät uudelle A Oy:lle. Jakautuminen on tarkoitus saada rekisteröidyksi 1.3.1999.

B Oy ja C Oy eivät voineet antaa jakautuvalle A Oy:lle konserniavustusta ennen kuin jakautuminen oli tullut voimaan, mutta jakautumisen tultua voimaan, voivat B Oy ja C Oy antaa KonsAvL:n mukaista konserniavustusta uudelle A Oy:lle jo verovuoden 1999 aikana sen jälkeen, kun vastaanottava yhtiö on merkitty kaupparekisteriin.

Myös jakautumisessa emoyhtiön ja tytäryhtiön tilikaudet käytännössä poikkeavat toisistaan ollen eri pituisia. Edellä mainitussa oikeustapauksessa emoyhtiön tilikausi oli tytäryhtiöiden tilikautta lyhyempi kuten myös tytäryhtiötä perustettaessa. Näissä tilanteissa katsotaan kuitenkin, että KonsAvL 3 §:n tarkoittama konsernisuhde antajan ja saajan kesken on kestänyt 7 §:n 1 kohdan mukaisesti koko verovuoden.⁹⁸⁷ Oikeuskäytännössä on ratkaistu edellä mainitun lisäksi myös muita jakautumiseen liittyviä konserniavustusta koskevia tapauksia. Konserniavustus on katsottu mahdolliseksi jo jakautumisvuonna sisaryritysten kesken⁹⁸⁸. Samoin jakautuminen joko toimivaan yhtiöön⁹⁸⁹ tai perustettaviin yhtiöihin⁹⁹⁰ ei ole esteenä konserniavustuksen antamiselle jakautumisvuonna.

---

kaupparekisteriin 1.4.1998 ja F Oy:n ensimmäinen tilikausi oli 1.4.–31.12.1998 muiden yhtiöiden tilikauden ollessa kalenterivuosi. B Oy tai D Oy aikoi antaa F Oy:lle konserniavustuksen vuonna 1998. A Oy:n, B Oy:n ja D Oy:n välillä oli vallinnut konsernisuhde ennen A Oy:n sulautumista vuonna 1998. Sulautumisessa muodostetun F Oy:n sekä B Oy:n ja D Oy:n välillä vallitsi niin ikään konsernisuhde sulautumisen jälkeen, joten konsernisuhde oli vallinnut antajan ja saajan välillä koko verovuoden 1998, ks. Järvenoja 2007a: 417; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998e: 128–134. Ks. myös KVL 290/1996, jossa oli lisäksi kysymys verosopimuksen syrjäntäkiertoartiklasta.

⁹⁸⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 802.

⁹⁸⁸ Ks. ennakkoratkaisu KHO 10.5.2000 T 864 verovuosille 2000 ja 2001. Tapaukseen liittyi lisäksi verosopimuksesta johtuva syrjäntäkielto.

⁹⁸⁹ Ks. ennakkotieto KHO 18.5.2009 T 1202 (= KVL 38/2008) vuodelle 2008, jossa A Oy:n jakautuessa kokonaisjakautumisella 1.1.2008 jo toimivaan B Oyj:öön ja uuteen perustettuun yhtiöön, siirtyi B Oyj:lle A Oy:n kokonaan omistamien tytäryhtiöiden X Oy:n ja Y Oy:n osakkeet. A Oy:n osakkeenomistajat saivat vastikkeina B Oyj:n uusia osakkeita aikaisemman omistuksensa suhteessa. Kaikkien yhtiöiden tilikaudet päättyivät samanaikaisesti 31.12.2008. Jakautuneen A Oy:n ja sen tytäryhtiöiden X Oy:n ja Y Oy:n välillä ennen jakautumista vallinnut KonsAvL:n mukainen konsernisuhde vallitsi jakautumisen jälkeen B Oyj:n ja mainittujen tytäryhtiöiden välillä, jolloin ottaen huomioon jakautumiseen verotuksessa sovellettava jatkuvuusperiaate, voivat X Oy ja Y Oy antaa B Oyj:lle konserniavustusta jakautumisvuonna. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 801.

⁹⁹⁰ Ks. ennakkoratkaisu KVL 89/2004 vuodelle 2005, jossa X Oy:n jakautuessa verovuoden 2005 aikana Y Oy:ksi ja Z Oy:ksi ja X Oy:n tytäryhtiöiden siirtyessä näiden tytäryhtiöiksi, vallitsi ennen X Oy:n ja sen tytäryhtiöiden välinen KonsAvL:n mukainen konsernisuhde myös Y Oy:n, Z Oy:n ja näiden tytäryhtiöiden välillä. Y Oy:n ja Z Oy:n ensimmäinen tilikausi tuli

Myös osakevaihdon ollessa kyseessä on konserniavustuksen antaminen katsottu mahdolliseksi lain asettamien edellytysten muutoin täytyessä ⁹⁹¹.

Oikeuskäytännössä on ratkaistu myös aikaisemmin voimassa olleen EVL 52 a §:n mukaisen toiminnan siirron⁹⁹² mukaiseen yhtiöittämiseen liittyvä konserniavustuksen antamista koskeva tapaus tytäryhtiön osakkeiden ollessa apporti-sijoitus emoyhtiöön.

Ratkaisussa KHO 1996 B 508 verovuodelle 1990 X Oy oli yhtiöittänyt osan liiketoiminnastaan tuolloin voimassa olleen EVL 52 a §:n mukaisesti perustamalla A Oy:n, jonka perustamiskokous oli pidetty 21.11.1989 ja yhtiö oli merkitty kaupparekisteriin 27.12.1989. A Oy:n ensimmäinen tilikausi oli ollut 27.12.1989–28.2.1990. X Oy oli merkinnyt kaikki A Oy:n osakkeet ja luovuttanut niitä vastaan apportina mm. B Oy:n koko osakekannan. B Oy:n tilikausi oli ollut 1.3.1989–28.2.1990.

B Oy oli helmikuussa 1990 antanut A Oy:lle 1.500.000 mk:n konserniavustuksen. Kun tytäryhtiö B Oy:n osakkeet oli pantu perustettavaan emoyhtiöön A Oy:öön apportina, KonsAvL:n tarkoittama konsernisuhde ei ollut kestänyt koko verovuotta. Tämän vuoksi B Oy:n antamaa konserniavustusta ei voitu pitää yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisena menona.

Kysymyksessä oli äänestyspäätös, jossa vähemmistön kannan mukaan ottaen huomioon, että X Oy oli omistanut B Oy:n osakekannan jo ennen 1.3.1989 alkanutta tilikautta sekä X Oy:n, B Oy:n ja A Oy:n muodostama konsernisuhde

päätymään 31.12.2005. Kun otettiin jakautumiseen verotuksessa sovellettava jatkuvuusperiaate, niin vastaanottavien yhtiöiden ja niiden tytäryhtiöiden välillä voitiin antaa konserniavustus verovuonna 2005, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 801; Järvenoja 2007a: 418; Myrsky & Linnakangas 2006: 176; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:12. Näin vastaavasti myös ennakkotiedossa KVL 229/1989 verovuodelle 1990 (ks. Andersson 1991e: 38; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Myrsky & Linnakangas 2006: 176) ja ennakkoratkaisussa KVL 190/1998 (ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 801; Järvenoja 2007a: 418; Linnakangas, Immonen & Puronen 1999a: 75–78) verovuodelle 1998.

⁹⁹¹ Ks. ennakkoratkaisu KVL 321/1996 verovuosille 1996 ja 1997, jossa emoyhtiö A Oy omisti A Rahasto Oy:n koko osakekannan sekä 90 % A Management Oy:n ja A Pankkiiriliike Oy:n osakkeista. A Oy:n tarkoituksena oli perustaa vuoden 1996 tai 1997 aikana liikepankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö, jolle tämän jälkeen siirrettäisiin A Rahasto Oy:n osakkeet osakevaihtona. Konsernisuhteen katsottiin kestäneen A Rahasto Oy:n ja A Oy:n sekä A Management Oy:n ja A Pankkiiriliike Oy:n välillä koko sen verovuoden, jona A Oy perusti omistukseensa kokonaan tulevan liikepankkitoimintaa harjoittavan osakeyhtiön ja jona liikepankkitoimintaa harjoittava osakeyhtiö hankki osakevaihdoilla A Rahasto Oy:n osakkeet omistukseensa. A Rahasto Oy sai vähentää A Oy:lle tai A Management Oy:lle ja A Pankkiiriliike Oy:lle antamansa avustukset KonsAvL:n mukaisesti, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 141; Kukkonen & Walden 2010: 279–280.

⁹⁹² Ks. alaluku 3.5.2.2.

kokonaisuudessaan sekä huomioonottaen B Oy:n osakekannan siirto X Oy:n kokonaan omistamalle A Oy:lle, olisi annettu konserniavustus tullut hyväksyä verotuksessa^{993 994}.

3.7.10 Tilikausien päättyminen

3.7.10.1 Vaatimus tilikausien samanaikaisesta päätymisestä

Edellytyksenä avustuksen käsittelemiselle konserniavustuksena KonsAvL 7 §:n 2 kohdan mukaan on, että sekä antajan että saajan tilikaudet päättyvät samanaikaisesti, mikäli kirjanpitolautakunta ei ole myöntänyt osakeyhtiölain (734/78) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettua poikkeusta. Tuolloin voimassa olleen EOYL 10 §:n 2 momentissa säädettiin konsernitilinpäätökseen liittyen konserniyhtiöiden tilikausista seuraavasti:

”Samaan konserniin kuuluvilla osakeyhtiöillä tulee olla sama tilikausi, jollei kirjanpitolautakunta erityisistä syistä myönnä määrääjäksi poikkeusta. Kirjanpitolautakunnan luvasta on ilmoitettava emoyhtiön toimintakertomuksessa.”

KonsAvL 7 §:n 2 kohdan säännöstä vaatimuksesta tilikausien samanaikaiselle päätymiselle ei HE:ssä perusteltu tarkemmin⁹⁹⁵. Pääsäännön mukaan sekä antajan että saajan tilikausien tulee päättyä samanaikaisesti, jotta edellytyksen avustuksen käsittelemisestä konserniavustuksena olisivat olemassa muiden edellytysten lisäksi. Oikeuskäytännössä on tilikausien samanaikaista päättymistä on käsitelty mm. sulautumisen yhteydessä sekä yritysjärjestelyihin liittyvien tilikausien muutosten yhteydessä.

Ennakkotiedossa KVL 23/1994 verovuodelle 1993 A Oy:n osakekannan oli vuodesta 1989 omistanut B Oy, jonka osakekannan oli puolestaan vuodesta 1989 omistanut C Oy. Edellä mainittujen yhtiöiden tilikausi oli ollut 1.4.–31.3. C Oy:n osakekannan oli 25.3.1992 ostanut D Oy, jonka tilikausi oli kalenterivuosi.

Tämän jälkeen C Oy:n ja B Oy:n tilikausi oli muutettu siten, että 31.3.1992 alkanut tilikausi oli päättynyt 31.12.1992. A Oy:n tilikausi oli muutettu vasta vuonna 1993 siten, että A Oy:llä oli vuonna 1993 päättynyt kaksi

⁹⁹³ Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796–797.

⁹⁹⁴ Vrt. myös edellä fuusiota koskeva oikeustapaus KHO 1991 B 513, jossa katsottiin, ettei konsernisuhde katkennut emoyhtiön sulautumiseen toisen osakeyhtiön kanssa uudeksi osakeyhtiöksi.

⁹⁹⁵ Ks. HE 92/1986 vp: 4.

tilikautta eli 1.4.1992–31.3.1993 ja 1.4.–1.12.1993. Muiden samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden tilikausi oli 1.1.–31.12.1993.

A Oy:n tarkoitus oli antaa konserniavustus emoyhtiölleen C Oy:lle vuoden 1993 aikana. Kun A Oy:n tilikauden 1.4.1992–31.3.1993 osalta konserniavustuksen antajan ja saajan tilikaudet eivät päättyneet samanaikaisesti, A Oy:n sanotulta tilikaudelta antamaa konserniavustusta C Oy:lle ei pidetty KonsAvL:n mukaisena konserniavustuksena. Sen sijaan A Oy:n tilikaudelta 1.4.–31.12.1993 antamaa konserniavustusta pidettiin KonsAvL:n mukaisena konserniavustuksena.

Edellä olevassa sekä muissa ratkaisuissa on lähtökohtana ollut lain vaatimus siitä, että tilikausien tulee olla päättynyt samanaikaisesti, jotta annettu konserniavustus voidaan katsoa verotuksessa vähennyskelpoiseksi.⁹⁹⁶ Lisäksi vaatimuksena lain 7 §:n 1 kohdan mukaan on, että lain 3 §:n tarkoittama konsernisuhde on kestänyt koko verovuoden.⁹⁹⁷

---

⁹⁹⁶ Ks. KHO 8.10.1997 T 2511, jossa A-konserniin kuulunut B Oy antoi 29.2.1992 konserniavustusta emoyhtiölleen C Oy:lle yhtiöiden tilikauden ollessa 1.3.1991–29.2.1992, mutta myytessä B Oy seuraavan tilikauden aikana P-konserniin kuuluvalla R Oy:lle muutettiin B Oy:n tilikausi päättymään 31.12.1992, jolloin se käsitti ajan 1.3.–31.12.1992 ja verovuonna 1992 päättyi näin kaksi tilikautta. Koska B Oy:n ja C Oy:n se tilikausi, jona konserniavustus oli annettu, oli ollut sama ja päättyi samaan aikaan, katsottiin, että B Oy:n antama konserniavustus oli yhtiön tulosta vähennyskelpoinen, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 798; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998a: 170–173; Myrsky & Linnakangas 2006: 177; Tikka 1997b: 102; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:11. Ennakkotiedossa KHO 1995 B 508 (= KHO 24.5.1995 T 2305) verovuodelle 1994 verovuonna perustettu tytäryhtiö sai antaa KonsAvL:ssa tarkoitettua konserniavustuksen emoyhtiölleen, kun lain edellytykset muutoin täyttyivät ja yhtiöiden tilikaudet päättyivät samanaikaisesti, ks. Andersson 1996b: 15; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796; Järvenoja 2007a: 420; Kukkonen & Walden 2010: 279; Linnakangas 1995: 416–418; Myrsky & Linnakangas 2006: 176. Ennakkotiedossa KVL 297/1996 verovuosille 1996, 1997 ja 1998 teknistä tukkukauppaa, LVIS-urakointia, arvopaperikauppaa ja kiinteistötoimintaa harjoittavan X Oy:n tarkoituksena oli siirtää tekniseen tukkukauppaan liittyvät varat ja velat liiketoimintasiirtona perustettavalle tytäryhtiö A Oy:lle EVL 62 d §:n mukaisesti, jolloin X Oy sai vähentää verotuksessaan perustamalleen A Oy:lle antamansa KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen sen jälkeen, kun A Oy oli merkitty kaupparekisteriin edellyttäen, että molempien yhtiöiden tilikaudet päättyivät samanaikaisesti, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 796. Ennakkotiedossa KHO 1989 B 514 verovuodelle 1989 osuusteurastamo A, joka omisti osakeyhtiö B:n osakekannan, oli tarkoitus sulautua osuuskunta C:n kanssa vuoden 1989 aikana kaikkien yhtiöiden tilikausien ollessa kalenterivuosi, jolloin osuuskunta A:n vuonna 1989 osakeyhtiö B:lle annettavaksi tarkoitettua avustusta ei voitu pitää KonsAvL:n tarkoittamana avustuksena, koska vuonna 1989 sulautumisen johdosta päättyvä osuusteurastamo A:n tilikausi poikkeaisi osakeyhtiö B:n tilikaudesta näiden päättyessä eri aikana, jolloin sekä konserniavustuksen antajan ja saajan tilikausi ei päättyisi vuonna 1989 samanaikaisesti, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 800; Immonen 1990: 792; 1991a: 67; Järvenoja 2007a: 415–416; Kilpi 1990a: 157–158; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:12. Ks. myös KVL 23/1994, KVL 278/1994 ja KVL 43/1999 sekä tästä Järvenoja 2007a: 419.

⁹⁹⁷ Asiaa on käsitelty tarkemmin edellä alaluvussa 3.7.9.

3.7.10.2 Kirjanpitolautakunnan poikkeusluvasta

Kirjanpitolautakunnalle annettiin EOYL 10 §:n 2 momentissa oikeus myöntää poikkeus mainitusta lain mukaisesta vaatimuksesta, jonka mukaisesti samaan konserniin kuuluvilla osakeyhtiöillä tuli olla sama tilikausi.⁹⁹⁸

KonsAvL:ssa mainittua kirjanpitolautakunnan poikkeuslupaa koskeva hakemusasia on ollut vuonna 1987 KILAssa käsiteltävänä. Ratkaisusta ilmeni KonsAvL:n sisältämä rajoitus ainoastaan osakeyhtiöitä koskevana poikkeuslupana, vaikka laki salliikin konserniavustuksen antamisen sekä osakeyhtiöiden että osuuskuntien kesken.

Ratkaisussa KILA 929/1987 osuuskunta A omisti B Oy:n osakekannan kokonaan. A:n tarkoituksena oli antaa tytäryhtiölleen B Oy:lle KonsAvL:ssa tarkoitettua konserniavustusta yhtiön kulumassa olevalla tilikaudella, joka päättyi 31.10.1987. Hakijaosuuskunnan tilikausi päättyi 31.12.1987. Hakijayhtiöt pyysivät kirjanpitolautakuntaa myöntämään poikkeuksen tilikausien samanaikaista päättymistä koskevaan vaatimukseen.

Kirjanpitolautakunta, ottaen huomioon, että KonsAvL 7 §:n 2 kohdassa kirjanpitolautakunnalle annettu poikkeusvaltuutus koski vain osakeyhtiöitä eikä osuuskuntia, jätti tutkimatta asian.

Oikeuskäytännössä on lisäksi otettu kantaa muun asian yhteydessä myös KonsAvL 7 §:n 2 kohdassa tarkoitettun kirjanpitolautakunnan myöntämän poikkeuksen sisältöön seuraavassa ennakkotiedossa.

Ennakkotiedossa KHO 1991 B 514 S Oy oli perustanut 23.8.1990 kokonaan omistamansa liiketoimintaa harjoittavan X Oy:n. Emoyhtiö, jonka tilikausi oli kalenterivuosi, oli pyytänyt ja saanut kirjanpitolautakunnalta EOYL 11 luvun 10 §:n 2 momentin mukaisen poikkeusluvan siihen, että perustettava X Oy saisi pidentää ensimmäisen tilikautensa päättymään 31.12.1991.

S Oy oli pyytänyt ennakkotietoa siitä, voiko emoyhtiö vähentää verotuksessaan tytäryhteisölleen X Oy:lle antamansa konserniavustukset sekä verovuodelta 1990 että 1991 KonsAvL:n mukaisesti, mikäli X Oy merkittiin kaupparekisteriin viimeistään 31.12.1990.

KVL katsoi, että jos S Oy suoritti konserniavustuksen vuodelta 1990 ja X Oy teki tilinpäätöksen vasta 31.12.1991, ei konserniavustus tullut lain tarkoituksen mukaisesti vaikuttamaan maksaja- ja saajayhtiön verotukseen samalta verovuodelta. Tähän nähden ja kun KonsAvL 7 §:n 2 kohdassa

⁹⁹⁸ EOYL:n konsernimäärittelystä ks. edellä alaluku 3.3.1.1.

tarkoitettu kirjanpitolautakunnan lupa ei, ottaen huomioon lain 4 §:n säännös, tarkoittanut tällaista tapausta vaan lupaa siihen, että tilikaudet samana kalenterivuonna päättyvät eri aikana, KonsAvL:n edellytykset eivät täytyneet vuoden 1990 osalta, jolloin S Oy ei saanut vähentää tytäryhtiölleen X Oy:lle verovuonna 1990 antamaansa konserniavustusta. KHO hylkäsi S Oy:n valituksen.

Selostetusta ennakkotiedosta ilmenee ero EOYL 11 luvun 10 §:n 2 momentin tarkoittaman kirjanpitolautakunnan myöntämän poikkeuksen ja KonsAvL 7 §:n 2 kohdan tarkoittaman kirjanpitolautakunnan myöntämän poikkeuksen välinen eroavaisuus. EOYL:n säännös koski tilikausien eriaikaisuutta kaikissa tapauksissa, kun taas KonsAvL:n säännös koskee tilikausien eriaikaisuutta siten, että tilikaudet samana kalenterivuonna päättyvät eriaikaisesti. Edellä olevasta päätöksestä ilmenee KonsAvL:n muutoinkin korostunut konserniavustukseen liittyvä muutosidonnaisuus

3.7.10.3 *Muuttuneen lainsäädännön merkityksestä*

KonsAvL:ssa edelleen viitattu EOYL 11 luvun 10 §:n säännös kumoutui muutettaessa EOYL:ia 20 vuotta sitten⁹⁹⁹. EOYL 11 luvun 10 §:n kumoutuneen säännöksen mukaisesti samaan konserniin kuuluvilla osakeyhtiöillä tuli olla sama tilikausi, jollei kirjanpitolautakunta erityisistä syistä myöntänyt määräajaksi poikkeusta¹⁰⁰⁰. Osakeyhtiön tilinpäätökseen kuului EOYL 11 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella myös konsernitilinpäätös¹⁰⁰¹. Erityisinä syinä tilikausien erilaisuudelle mainittiin HE:ssä ulkomainen tytäryhtiö, jota sen sijaintimaan lainsäädäntö estää käyttämästä samaa tilikautta kuin emoyhtiö. Tilikausien erilaisuudesta koituvia verotuksellisia etuja ei voitu HE:n mukaan pitää lain tarkoittamana syynä. Lisäksi katsottiin, ettei myönnetyn poikkeuslupan määräaikaa tullut asettaa kovin pitkäksi.¹⁰⁰²

Kumottaessa edellä mainittu säännös lailla 1573/1992 ja siirrettäessä konsernitilinpäätöstä koskevat yleiset määräykset EOYL:sta EKPL:iin lisättiin EKPL:iin lailla 1572/1992 konsernitilinpäätöstä käsittelevä uusi 3 a luku¹⁰⁰³ ja lailla 1573/1992 muutetussa EOYL 11 luvun 10 §:ssä viitattiin konsernitilinpäätöksen laatimisesta eräiden EOYL:n määräysten lisäksi EKPL:iin. Vuonna 1997 muutettiin EOYL 11 luvun 10 § lailla 145/1997 siten, että konserni-

⁹⁹⁹ L 1573/1992.

¹⁰⁰⁰ Ks. Koski & af Schultén 1991b: 144–146.

¹⁰⁰¹ Ks. Koski & af Schultén 1984b: 97–99.

¹⁰⁰² Ks. HE 27/1977 vp: 86.

¹⁰⁰³ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 383 ss.

tilinpäätös oli aina laadittava, jos emoyhtiö oli julkinen osakeyhtiö taikka jos osakeyhtiö jakoi varoja osakkeenomistajille sekä eräissä muissa tapauksissa¹⁰⁰⁴. Vuonna 2006 annetun OYL 8 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan konsernitilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan muualla säädetyn lisäksi lain 8 luvun säännöksiä. OYL 8 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan emoyhtiön tuli aina laatia konsernitilinpäätös, jos se jakoi varoja osakkeenomistajille tai oli julkinen osakeyhtiö¹⁰⁰⁵. Säännöstä muutettiin vuonna 2009 lailla 1214/2009 siten, että konsernitilinpäätöstä ei tarvitse laatia, jos yhtiö on vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta KPL 6 luvun 1 §:n 4 momentin perusteella¹⁰⁰⁶.

Edellä mainitun lailla 1572/1992 muutetun EKPL 3 a luvun 22 c §:n 3 momentin mukaan emoyrityksellä ja tytäryrityksillä tuli olla sama tilikausi. Säännös ei ollut riippuvainen konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta. Lain 3 a luvun 22 a §:ssä oli erikseen säädetty tilanteista, joissa konsernitilinpäätöstä ei tarvinnut laatia. Samalla muutetun 7 luvun 35 §:n mukaisesti kirjanpitolautakunta voi erityisistä syistä määrääjäksi myöntää yksittäistapauksissa tai toimialoittain poikkeuksia mm. mainitusta säännöksestä¹⁰⁰⁷. Vuonna 1998 voimaan tulleeseen EKPL:n korvanneeseen KPL:iin ei aluksi sisällynyt vastaavaa säännöstä emo- ja tytäryrityksen tilikausien samanaikaisuudesta¹⁰⁰⁸. Lainmuutoksella (300/1998) sisällytettiin KPL 6 luvun 5 §:ään säännös, jonka mukaan konsernitilinpäätökseen yhdisteltävällä tytäryrityksellä tuli olla sama tilikausi, kuin emoyrityksellä, jollei kirjanpitolautakunta myöntänyt tästä lain mukaista poikkeusta¹⁰⁰⁹. KPL 6 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentissa mainituilla perusteilla¹⁰¹⁰ kirjanpitovelvollinen sai toisaalta jättää konsernitilinpäätöksen laatimatta¹⁰¹¹.

KPL 6 luvun 1 §:n säännöksiä muutettiin vuonna 2001 lailla 629/2001¹⁰¹² sekä vuonna 2004 lailla 1304/2004¹⁰¹³. Nykyisin viimeksi mainitulla lailla 1304/2004

¹⁰⁰⁴ Ks. HE 89/1996 vp: 125; af Schultén 2004: 290–292.

¹⁰⁰⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 453; HE 109/2005 vp: 163.

¹⁰⁰⁶ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 611–613; HE 238/2009 vp: 16–17.

¹⁰⁰⁷ Ks. HE 111/1992 vp: 37 (L 1572/1992); Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 483.

¹⁰⁰⁸ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 69.

¹⁰⁰⁹ Ks. HE 8/1998 vp: 8 (L 300/1998). Muutetun 6 luvun 5 §:n virheellinen viittaus EKPL voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiä käsittelevän 9 luvun 2 §:n 2 momenttiin erinäisiä säännöksiä käsittelevän 8 luvun 2 §:n 2 momentin sijasta korjattiin lain muutoksen 629/2001 yhteydessä, ks. HE 189/2000 vp: 12; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1999: 95.

¹⁰¹⁰ KPL 6 luvun 1 §:n 3 momentin säännöksiä konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämiseen muutettiin lailla 629/2001 Suomen euroon siirtymisen johdosta, ks. HE 189/2000 vp: 11–12.

¹⁰¹¹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1999: 37–38.

¹⁰¹² Ks. HE 189/2000 vp: 10–11.

¹⁰¹³ Ks. HE 126/2004 vp: 23.

muutetun voimassa olevan KPL 6 luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti konsernitilinpäätökseen yhdisteltävällä suomalaisella tytäryrityksellä tulee olla sama tilikausi kuin emoyrityksellä. Konsernitilinpäätös saadaan jättää laatimatta KPL 6 luvun 5 §:n 3 ja 4 momentin tarkoittamissa tapauksissa. KPL 8 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan kirjanpitolautakunta voi erityisistä syistä määrääjäksi myöntää yksittäistapauksissa poikkeuksia mm. edellä mainitusta säännöksestä edellyttäen, ettei myönnetty poikkeus ole Euroopan yhteisöjen tilinpäätöksestä annettujen säädösten vastainen.¹⁰¹⁴

Edellä mainituissa EOYL:n, OYL:n, EKPL:n ja KPL:n säännöksistä tulee erottaa toisistaan emo- ja tytäryhtiöille asetettu vaatimus tilikausien samanaikaisuudesta ja toisaalta konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus. Lisäksi KonsAvL ei edellytä, että lain tarkoittamilla konserniyrityksillä tulisi olla sama tilikausi. Lain asettama vaatimus koskee verovuoteen sidottua konsernisuhdetta. Tilikausien osalta laissa asetetaan vaatimus niiden samanaikaisesta päättymisestä, jonka osalta viitataan EOYL:n tarkoittamaan kirjanpitolautakunnan poikkeuslupaan. EOYL:n vuonna 1992 kumottujen säännösten mukaisesti samaan konserniin kuuluneella osakeyhtiöllä tuli olla sama tilikausi, ellei kirjanpitolautakunta myöntänyt tähän poikkeusta. Toisaalta osakeyhtiön tilinpäätökseen kuului EOYL:n säännösten mukaan myös konsernitilinpäätös.

Edellä mainittujen säännösten tilalle vuonna 1992 tulleiden EKPL:n säännösten mukaan emoyrityksellä ja tytäryrityksellä tuli olla sama tilikausi, ellei kirjanpitolautakunta myöntänyt tästä poikkeusta. Kyseinen säännös ei ollut riippuvainen konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta. Vuonna 1997 lisättiin EOYL:iin säännös, jonka mukaan konsernitilinpäätös tuli laatia eräissä tapauksissa.¹⁰¹⁵ Ks. edellä lisäksi konsernisääntelystä kirjanpitolainsäädännössä alaluvussa 3.2 sekä konsernisääntelystä osakeyhtiölainsäädännössä alaluvussa 3.3.1 esitetty.

Säädettäessä vuonna 1997 KPL ei lakiin aluksi sisällynyt säännöstä emo- ja tytäryrityksien tilikausien samanaikaisuudesta. EKPL:n muutoksella lakiin sisällytettiin asiaa koskeva säännös vuonna 1998 sekä kirjanpitolautakunna oikeus myöntää tästä poikkeus. Konsernitilinpäätöksen laatiminen ei kuitenkaan ollut kaikissa tapauksissa pakollista. Vuonna 2004 muutetun KPL:n säännösten mukaan konsernitilinpäätökseen yhdisteltävällä suomalaisella tytäryrityksellä tulee olla sama tilikausi kuin emoyrityksellä, ellei kirjanpitolautakunta ole

---

¹⁰¹⁴ Ks. HE 126/2004 vp: 23–24, 27.

¹⁰¹⁵ Ks. edellä lisäksi konsernisääntelystä kirjanpitolainsäädännössä alaluvussa 3.2 sekä konsernisääntelystä osakeyhtiölainsäädännössä alaluvussa 3.3.1 esitetty.

myöntänyt tästä poikkeusta. Vuonna 2006 annetun OYL:n mukaan konsernitalinpäätös tuli aina laatia, jos emoyhtiö jakoi varoja osakkeenomistajille tai se oli julkinen osakeyhtiö. Vuonna 2009 OYL:ia muutettiin kuitenkin siten, että konsernitalinpäätöstä ei kuitenkaan tarvitse laatia eräissä KPL:n tarkoittamissa tapauksissa.

KonsAvL 7 §:n 2 kohdan mukainen tilikausien samanaikaisesta päättymisestä poikkeavan kirjanpitolautakunnan luvan merkitys lienee edellä esitetyn osakeyhtiö- ja kirjanpitolainsäädännön lukuisten muutosten valossa ainakin epäselvä. Säännös kirjanpitolautakunnan myöntämästä poikkeuksesta tilikausien samanaikaisuudesta, johon KonsAvL:n säännös perustui, on siirtynyt osakeyhtiölainsäädännöstä kirjanpitolainsäädäntöön. Poikkeusluvan myöntäminen KPL:n säännösten mukaan liittyy lisäksi nykyisin erilaisiin tilanteisiin kuin aikaisempi EOYL:n säännös. Lisäksi annettaessa vuonna 1997 uusi KPL ei lakiin aluksi sisällynyt säännöstä emo- ja tytäryrityksien tilikausien samanaikaisuudesta. Kaikissa tapauksissa kirjanpitolautakunnalla on edelleen oikeus poikkeuksien myöntämiseen tilikausien samanaikaisuudesta. KonsAvL:n 7 §:n 2 kohdan säännöstä ei myöskään ole kumottu.

Muutettaessa KPL:ia lailla 1304/2004, perusteltiin HE:ssä vaatimusta tytäryrityksen ja emoyrityksen samoista tilikausista KonsAvL 7 §:llä¹⁰¹⁶. KonsAvL ei kuitenkaan edellytä, että avustuksen antajalla ja saajalla tulisi olla sama tilikausi. Lain 7 §:n 1 kohdan mukaan konsernisuhteen tulee olla kestänyt koko verovuoden ja 2 kohdan mukaan antajan ja saajan tilikausien tulee pääsäännön mukaan päättyä samanaikaisesti. Mainittujen säännösten toteutuminen ei välttämättä johda lain tarkoittamien konserniyhtiöiden kohdalla samaan tilikauteen.¹⁰¹⁷

KonsAvL:ia säädettäessä vuonna 1986 olivat voimassa EOYL:n konsernia koskevat säännökset. Muussa yhtiölainsäädännössä tai kirjanpitolainsäädännössä ei ollut konsernia koskevia määräyksiä. KonsAvL ulotettiin koskemaan kuitenkin myös osuuskuntia, mutta mahdollisuus vaatimuksesta tilikausien samanaikaisesta päättymisestä poikkeamiseen mahdollistettiin ainoastaan lain 3 §:n tarkoittamien osakeyhtiöiden kesken.

---

¹⁰¹⁶ Ks. HE 126/2004 vp: 24.

¹⁰¹⁷ Ks. mm. jäljempänä selostettavat oikeustapaukset, ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 798. Ks. myös edellä alaluvussa 3.7.9.3 mainittu ennakkotieto KHO 1991 B 514.

3.7.11 *Konserniavustus ja luovutustappiot*

Vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksessa säädettiin käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusten verovapaasta luovutuksesta lain edellytysten täytyessä¹⁰¹⁸. Verouudistukseen liittyvän EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskeltottoman konsernituen lisäksi säädettiin EVL 6 b §:ssä myös eräistä muista eristä, jotka huomioidaan muutoin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksissa veronalaiseen tuloon vaikuttavina erinä. Eräänä edellytyksenä käyttöomaisuusosakkeiden verovapaalle luovutukselle EVL 6 b §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan on, että verovelvollinen on omistanut osakkeet vähintään vuoden ajan laissa määritellyn mukaisesti.

Mikäli luovutettuja osakkeita ei ole omistettu vähintään vuoden ajan, on niiden luovutuksesta syntyvä voitto veronalaista ja luovutustappio puolestaan verotuksessa vähennyskelpoista. EVL 6 b §:ssä on kuitenkin säädetty eräitä rajoituksia mainitunlaisten osakkeiden luovutustappion huomioimiselle verotuksessa. Käyttöomaisuusosakkeiden vähennyskelpoista luovutustappiota laskettaessa otetaan tätä vähentävinä erinä huomioon EVL 6 b §:n 5 momentin mukaan luovutetulta yhtiöltä osakkeiden perusteella verovelvollisen omistusaikana saama osinko, KonsAvL:n mukainen konserniavustus tai muu niihin verrattava erä, joka on vähentänyt yhtiön varallisuutta. HE:ssä mainittua säännöstä perusteltiin sillä, että ennen mainittujen osakkeiden luovutusta voitaisiin yhtiön varallisuutta pienentää siten, että vähennyskelpoisen luovutustappion määrä muodostuisi vastaavasti suuremmaksi. Konserniavustuksen kohdalla katsottiin erityisesti, että KonsAvL:n perusajatus avustuksen symmetrisestä käsittelystä ei toteudu, jos konserniavustuksen saajan verotuksessa avustuksena saatu veronalainen tulo kumoutuisi vastaavan suuruisella vähennyskelpoisen luovutustappion kasvulla.¹⁰¹⁹

Edellytyksenä KonsAvL:n mukaiselle verotuksessa huomioonotettavalle konserniavustukselle on muun ohella, että KonsAvL 3 §:n tarkoittama konsernisuhde on lain 7 §:n mukaisesti kestänyt antajan ja saajan kesken koko verovuoden ja sekä antajan että saajan tilikaudet pääsääntöisesti päättyvät samanaikaisesti¹⁰²⁰. Verovuosi käsittää VML 3 §:n 2 momentin mukaan joko kalenterivuoden tai tilikauden poiketessa tästä sen tai ne tilikaudet, jotka ovat kalenterivuoden aikana päättyneet.

---

¹⁰¹⁸ Ks. alaluku 2.6.4.2.

¹⁰¹⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 185–186; HE 92/2004 vp: 35–36, 63; Kukkonen & Walden 2009: 409.

¹⁰²⁰ Ks. alaluvut 3.7.9 ja 3.7.10.

Tilanteet, joissa KonsAvL:n mukainen konserniavustus oli mahdollista siten, että konserniavustuksen osapuolena olleen osakeyhtiön osakkeet oli omistettu alle vuoden, liittyivät tytäryhtiön perustamiseen, yritysjärjestelyissä liiketoimintasiirtoon ja jakautumiseen¹⁰²¹. Tytäryhtiötä perustettaessa katsottiin ennakkotiedossa KHO 1995 B 508, että emoyhtiö, jonka tilikautena oli kalenterivuosi, perustaessa tytäryhtiön, jonka tilikausi päättyi vuoden lopussa, voi tytäryhtiö antaa KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen emoyhtiölleen jo ensimmäisen tilikauden aikana. Kyseisissä tapauksissa tytäryhtiö oli perustettu 28.2.1994 ja merkitty kaupparekisteriin 23.3.1994. Tilikauden päättyessä oli tytäryhtiön osakkeet omistettu perustamisesta lukien 10 kuukautta. Näin myös vastaavasti ennakkotiedossa KVL 541/1989 emoyhtiön antaessa konserniavustusta 7.4.1989 perustamilleen tytäryhtiöille, jotka oli merkitty kaupparekisteriin syksyllä 1989 yhtiöiden tilikausien päättyessä 31.12.1989 ja emoyhtiön tilikauden ollessa kalenterivuosi. Edellä olevan perusteella myös tytäryhtiöiden antama konserniavustus emoyhtiölle olisi ollut KonsAvL:n ja oikeuskäytännön perusteella mahdollista. Tilikausien päättyessä tytäryhtiöiden perustamisesta oli kulunut vajaat 9 kuukautta.

Myös edellä mainituissa tapauksissa voi yhtiöiden jakautuessa KonsAvL:n tarkoittama konsernisuhde olla kestänyt alle vuoden konserniavustuksen ollessa kuitenkin mahdollinen¹⁰²². Omistusolosuhteet voivat kuitenkin olla vaikeastikin tulkittavia. Esim. ennakkoratkaisussa KVL 190/1998 kokonaisjakautumisessa muodostuneen uuden emoyhtiön tilikausi oli 1.7.–31.12.1998 ja tälle oli jakautumisessa siirtynyt tytäryhtiön osakekanta. Tytäryhtiön tilikautena oli kalenterivuosi. Ennakkoratkaisun mukaan tytäryhtiö sai antaa KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen emoyhtiölleen vuonna 1998 päättyneeltä tilikaudelta. Vastaavanlainen ratkaisu oli kysymyksessä myös ennakkoratkaisussa KVL 43/1999.

Esim. edellä kuvatuissa tapauksissa konserniavustuksen mahdollistanut konsernisuhde oli kestänyt alle vuoden. EVL 6 b §:n 5 momentin mukaan luovutettaessa alle vuoden omistetut osakkeet vähennetään mahdollista luovutus tappiota laskettaessa siitä osakkeiden perusteella omistusaikana saatu konserniavustus. Yritysjärjestelytilanteissa, esim. mainituissa jakautumista koskevissa tilanteissa voisi mahdollisesti olla ajateltavissa, että EVL 52–52 g §:ien mukaista

---

¹⁰²¹ Ks. alaluvut 3.7.9.3 ja 3.7.9.4.

¹⁰²² KonsAvL 7 §:n mukaan konsernisuhteen on tullut saajan ja antajan kesken kestää koko verovuoden.

verotuksellista jatkuvuusperiaatetta noudattaen näissä tapauksissa EVL 6 b §:n 5 momentti ei kuitenkaan tulisi sovellettavaksi.

HE:n edellä mainitut perustelut tappiollisten luovutusten yhteydessä luovutustappiota laskettaessa vähennettävästä konserniavustuksesta ym. eristä sisälsi ajatuksen, että yhtiön varallisuus, jonka osakkeet ovat luovutuksen kohteena, vähenisi kyseisillä erillä siten, että tämä puolestaan lisäisi vastaavalla määrällä osakkeiden luovutuksesta aiheutuvaa luovutustappiota. Mikäli osakkeiden luovutus kuitenkin olisi voitollinen, ei säännösten mukaan tähän kuitenkaan vaadita lisättäväksi vastaanotettua konserniavustusta, vaikka saman ajatusrakennelman mukaan olisi pääteltävissä, että osakkeista saatava verollinen myyntivoitto pienenesi vastaavalla määrällä eli annetulla konserniavustuksella olisi sama vaikutus osakkeiden luovutushintaan niiden hankintamenosta riippumatta. Syytä on lisäksi huomioida, että molemmissa tapauksissa luetaan osakkeiden myyjän saama konserniavustus tämän veronalaiseksi tuloksi KonsAvL 4 §:n mukaisesti. Oman ongelmansa säännöksen soveltamisessa aiheuttaa myös sellainen tilanne, jossa saatu konserniavustus olisi suurempi kuin osakkeiden luovutustappio.

3.7.12 Yhtiöoikeudellisia ja muita näkökohtia

3.7.12.1 Yhtiöoikeudelliset säännökset

KonsAvL:ia vuonna 1988 säädettäessä oli voimassa EOYL ja EOKL, jotka korvautuivat vuonna 2001 annetulla EOKL:lla ja vuonna 2006 annetulla OYL:lla ja viimeksi vuonna 2013 annetulla OKL:lla. Osakeyhtiöiden osalta varojenjako koskevat säännökset sisältyivät aikaisemmin EOYL 12 lukuun sekä nykyisin OYL 13 lukuun. Lisäksi OYL 14 luvussa säädetään osakepääoman alentamisesta sekä 15 luvussa omista osakkeista, mm. niiden hankkimisesta.

EOYL 12 luvun 1 §:n mukaisesti varoja saatiin jakaa osakkeenomistajille vain sen mukaisesti kuin laissa oli säädetty voitonjaosta, osakepääoman tai vararahaston alentamisen yhteydessä suoritettavista maksuista ja varojen jaosta yhtiön purkautuessa. KonsAvL:ia säädettäessä voimassa olleen EOYL 12 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan laadittava konsernitilinpäätös rajoitti emoyhtiön voitonjakoa. Emoyhtiön voittona ei saanut jakaa enempää kuin tilikaudelta vahvistetun konsernitaseen voiton ja muun vapaan oman pääoman yhteismäärä vähennettynä konsernitaseen osoittamalla tappiolla sekä eräillä muilla erillä.¹⁰²³

---

¹⁰²³ Ks. Koski & af Schultén 1991b: 172 ss., 180 ss.; Kyläkallio 1985: 527 ss.

EOYL:n varojenjakoja koskevia säännöksiä muutettiin mm. lailla 145/1997, jolloin säädettiin myös ylikurssirahaston alentamisesta, omien osakkeiden pantiksi ottamisesta sekä varojen jakamisesta yhtiön purkautuessa, sulautuessa tai jakautuessa. Emoyhtiön voitonjaon rajoitukset pysyivät myös voimassa lainmuutosten mukaisesti täsmennettyinä.¹⁰²⁴

OYL 13 luvun 1 §:n mukaisesti yhtiön varoja voidaan jakaa osinkona, vapaan oman pääoman palautuksena, osakepääomaa alennettaessa, omia osakkeita hankittaessa ja lunastettaessa sekä purettaessa yhtiö tai poistettaessa se rekisteristä. Muu liiketapahtuma, joka vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, on laitonta varojenjako.¹⁰²⁵ Laitonta varojenjakoja vastaavaa määritelmää ei ollut EOYL:ssa, mutta tämän katsottiin vastannevan voimassa olevan oikeuden sisältöä.¹⁰²⁶ EOYL:n mukaisesti katsottiin oikeuskirjallisuudessa, ettei yhtiön varojen vastikkeeton jakaminen myöskään muille kuin osakkeenomistajille, ole sallittua ilman nimenomaista säännöstä¹⁰²⁷. Yhtiön jakaman osingon määrää ei OYL 13 luvun 5 §:n mukaan ole enää rajoitettu konsernitilinpäätöksen perusteella osoitettavaan määrään¹⁰²⁸. Lainkohdan mukaan yhtiö voi jakaa vapaan oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat edellyttäen, ettei yhtiö ole maksukyvytön tai jako aiheuta maksukyvyttömyyttä lain 13 luvun 2 §:n mukaisesti.¹⁰²⁹

3.7.12.2 Varojen jaosta

Konserniyhtiöiden välisiin liiketoimiin liittymätön ja niillä perustelematon konserniavustus on yhtiön vastikkeetonta varojen siirtoa konserniavustuksen saajalle. Mikäli konserniavustus annetaan yhtiön jakokelpoisen vapaan oman

¹⁰²⁴ Ks. Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 879 ss.; af Schultén 2004: 305 ss., 314 ss.; ks. myös HE 92/1986 vp: 1. EOKL 5 luvun 35 § sisälsi säännökset jäsenille palautettavasta ylijäämästä ja 39 § säännöksen osuuskunnan sääntöjen tai lain vastaisesta varojen jaosta, ks. Olsson, Curt 1982: 55–60. EOKL 8 luvun 1 § sisälsi määräykset varojen jaosta ja 8 luvun 8 § säännökset laittomasta varojen jaosta, ks. HE 176/2001 vp: 99; HE 238/2009 vp: 17 (L 1215/2009); Mähönen & Villa 2006d: 116 ss., 119–120, 122; Pöyhönen 2002: 184, 198–199; 2005: 194 ss., 226 ss. OKL:n varojen jakamista koskevat säännökset sisältyvät lain 16 lukuun.

¹⁰²⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 12 ss.; HE 109/2005 vp: 122ss.; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1149–1153; 2012b: 365–369; Mähönen & Villa 2007: 280–281, 294–295.

¹⁰²⁶ Ks. HE 109/2005 vp: 124.

¹⁰²⁷ Ks. Koski & af Schultén 1991b: 173.

¹⁰²⁸ Ks. HE 109/2005 vp: 123; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1107; 2012b: 324–326.

¹⁰²⁹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 60–62; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1107–1109; 2012b: 327–328.

pääoman puitteissa, voidaan konserniavustus katsoa myös yhtiöoikeudellisten sääntöjen mukaan eräin edellytyksin mahdolliseksi. Mikäli osakeyhtiön kaikki osakkeenomistajat joko yksimielisesti päättävät konserniavustuksen antamisesta tai hyväksyvät sen antamisen, voidaan konserniavustuksen antamista pitää myös yhtiöoikeudellisesti mahdollisena.¹⁰³⁰ OYL 13 luvun 6 §:n 4 momentin mukaisesti osakeyhtiön vapaata omaa pääomaa voidaan kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella jakaa myös muutoin kuin 13 luvun 1 §:n säätämällä tavalla¹⁰³¹. Kysymykseen voi tällöin tulla esim. varojen siirto konserniavustuksena tytäryhtiöstä emoyhtiöön.¹⁰³²

Mikäli konserniavustuksen antavassa yhtiössä on vähemmistöosakkaita, konserniavustus voi loukata heidän kannaltaan sekä varojenkäyttösäännöksiä että osakkeenomistajien yhdenvertaisuusperiaatetta¹⁰³³. Vähemmistöosakkeenomistajien kuitenkin hyväksyessä konserniavustuksen antamisen, poistaa tämä heihin kohdistuvan moitittavuuden. Käytännössä hyväksyminen voidaan antaa yhtiökokouksessa hyväksyttäessä yhtiön tilinpäätös. Tilinpäätöksessä tulee tällöin käydä avoimesti ilmi annettu konserniavustus.¹⁰³⁴

Osakeyhtiöiden osalta on oikeuskirjallisuudessa esitetty konserniavustuksen rinnastuvan OYL:n varojenjako koskevien säännösten kannalta tarkasteltuna lähinnä osingonjakoon tai myös pääomansijoitukseen. Osingonjakoon rinnastuvana on katsottu tytäryhtiöstä emoyhtiölle ja sisaryhtiölle annettu konserniavustus. Huomattavaa kuitenkin tällöin on, että konserniavustus on KonsAvL 6 §:n mukaan sidottu elinkeinotoiminnan tulokseen ennen konserniavustuksen antamista. OYL 13 luvun 5 §:n mukaan jaettava määrä on sidottu vapaaseen

---

¹⁰³⁰ Ks. Helminen, Marjaana 1992: 28; Koski 1992a: 20; 1992b: 126; Koski & Sillanpää 2013: 13:15; Kulmala 1998: 75; Tuokko 1996: 498.

¹⁰³¹ OYL 13 luvun 1 §:n säätämät varojenjakoavat ovat 1) osinko ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta, 2) osakepääoman alentaminen, 3) omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen, 4) yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen.

¹⁰³² Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 71.

¹⁰³³ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 22; Immonen 2008: 131; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1102; 2012b: 320–321; Mähönen & Villa 2006a: 301; Vahtera 2011: 263–264. Ks. Itä-Suomen HO:2003:5 (= 28.8.2003 S02/1352), jossa EOYL 12 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla maksettava vähimmäisosinko laskettiin ottamatta huomioon tilikauden tulosta vähentävänä eränä annettua konserniavustusta, ks. Immonen 2008: 133; 2012b: 69; Mähönen & Villa 2007: 328–329; Pönkä 2012: 392; Vahtera 2011: 264. Päätöksestä KKO:een tehty valitus ja muutoksenhaku peruutettiin, jonka johdosta lausunnon antaminen asiasta raukesi, ks. KKO 31.1.2005 T 147.

¹⁰³⁴ Ks. KM 1992/32: 378; Koski 1992a: 20; 1992b: 126; Koski & Sillanpää 2013: 13:15; Kulmala 1998: 79–80; Ranta-Lassila 2000b: 241; Tuokko 1995: 499; Villa 2002: 629; ks. myös Hannula 2003: 278–279; Hirvonen, Niskakangas & Steiner 2003: 173; Hirvonen, Niskakangas & Wahlroos 1997: 179.

omaan pääomaan, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat.¹⁰³⁵ Tytäryhtiölle annettua konserniavustusta ei ole katsottu kirjallisuudessa varojenjaoksi, vaan se on rinnastettu pääomansijoitukseen, vaikka tämä tuleekin kirjata kuluksi emoyhtiössä¹⁰³⁶. KonsAvL 2 §:n mukaan konserniavustuksella tarkoitetaan muuna kuin pääomansijoituksena suoritettavaa avustusta.

Konserniavustusta yhtiöoikeudellisesti tarkasteltaessa on useimmiten kiinnitetty huomiota konserniavustuksen antamisessa liiketaloudellisiin perusteisiin¹⁰³⁷. Yhtiöoikeuden kannalta on moitteettomaksi katsottu sellainen konserniavustus, joka perustuisi kokonaisuudessaan antajayhtiön liiketoiminnan edistämiseen. Tällöin ei kysymyksessä kuitenkaan olisi konserniavustus vaan menonsiirto, jossa yhden konserniyrityksen meno jaetaan joko kokonaan tai osittain muiden konserniyritysten kesken aiheuttamisperiaatteen ja hyväksikäyttöperiaatteen mukaisesti.¹⁰³⁸

Konserniavustuksen selittäminen vastikkeelliseksi suoritukseksi on kuitenkin ristiriidassa konserniavustuksen perusmääritelmän kanssa. Konserniavustus on KonsAvL 2 §:n mukaisesti toiselle konserniyhteisölle annettu sellainen avustus, joka ei ole pääomansijoitus ja jota ei EVL:n mukaan saa vähentää tulosta. KonsAvL on näin toissijainen EVL:iin verrattuna. Konserniavustuksen hyväksymiselle verotuksessa vähennyskelpoiseksi ei laissa edellytetä mitään vastikkeellisuutta. Lain 2 §:stä on lisäksi johdettavissa, ettei konserniavustukseen edes saa liittyä ainakaan EVL:n tarkoittamaa vastikkeellisuutta. Konserniavustuksen vastikkeellisuutta ei liene myöskään perusteltua arvioida eri tavoin vero-oikeudessa ja eri tavoin yhtiöoikeudessa.¹⁰³⁹

Konserniavustus on säädetty avoimeksi tuloksentasauskeinoksi lain tarkoittamien konserniyhtiöiden välillä. Tällöin voidaan esim. tappiollisen konserniyhtiön verotettavaa tuloa lisätä tappiollisuuden verran, jolloin konsernin verorasitus muodostuu samaksi kuin yhtenä yhtiönä toimittaessa. Liiketaloudellisin perustein annettu

¹⁰³⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 22–23.

¹⁰³⁶ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 25; Immonen 2008: 132; 2011a: 139; Mähönen & Villa 2006a: 301–302; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1102; 2012b: 320–321. Ks. lisäksi sähköverkkotoiminnan kohtuullista tuottoa koskeva päätös MAO:12/10, jonka mukaan sähköverkkoyhtiön oikaistun taseen omaan pääomaan tuli sisällyttää emoyhtiölle maksetun konserniavustuksen oman pääoman osuus.

¹⁰³⁷ Ks. Mähönen & Villa 2006a: 301.

¹⁰³⁸ Ks. Tuokko 1996: 496; ks. myös Kulmala 1998: 44–46.

¹⁰³⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 781; Helminen, Marjaana 1992: 23; Kukkonen, Anneli 1987: 185; Myrsky & Linnakangas 2010: 213–214; Ranta-Lassila 2000b: 240. Ks. myös Ryytänen 1994: 616–617 ja KKO 2004:115.

EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki on kuitenkin vastaavissa omistussuhteissa antajalleen vähennyskelvoton. Kun annettu tuki on lisäksi EVL 4 §:n perusteella saajalleen veronalainen, muodostuu konsernin verorasitus konserniyhtiöiden väliseen liiketoimintaan liittyvissä tilanteissa suuremmaksi kuin yhtenä yhtiönä toimittaessa.

EOYL:ia uudistettaessa tarkasteltiin asian johdosta annetussa komiteamietinnössä konserniavustusta yhtiöoikeudelliselta kannalta ja erityisesti vähemmistösuoja- ja velkojainsuojanäkökulmasta. Mietinnössä katsottiin, että konserniavustus sisältää mainituilta näkökulmilta tarkasteltuna kiistanalaisia elementtejä. Mietinnössä esitetyn mukaisesti konserniavustuksen käytön sääntely osakeyhtiölainsäädännössä edellyttää tarkempaa taustaselvittelyä kuin mihin toimikunnalla määräaikansa puitteissa oli ollut edellytyksiä. Toimikunta piti kuitenkin jatkoselvittelyä tärkeänä tarpeellisen sääntelyn perustana.¹⁰⁴⁰ Konserniavustuksen yhtiöoikeudellista jatkoselvittelyä ei kuitenkaan ole toteutettu¹⁰⁴¹.

Myöskään OYL:ia säädettäessä ei lakiin esitetty säännöksiä nykyisestä konserniavustuksesta¹⁰⁴². HE:ssä katsottiin kuitenkin, ettei yhtiöoikeudellisesti ole mahdollista antaa vastikkeetonta konserniavustusta emoyhtiölle ilman, että samalla vastaavalla tavalla hyvitetäisiin vähemmistöosakkaita tai saataisiin näiltä suostumus menettelyyn¹⁰⁴³. Eräänä tapana säännellä konserniavustusta on esitetty sen säätäminen puhtaasti verotukseen vaikuttavaksi operaatioksi, jossa yhtiön varoja ei lainkaan siirtyisi¹⁰⁴⁴. Toisaalta on myös esitetty, ettei esim. osakeyhtiölainsäädäntöön ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista ottaa säännöksiä kaikista yksittäisistä yhtiön suorituksista. Tällä perusteella vero-oikeudellisen konserniavustuksen sääntelyä osakeyhtiölaissa ei ole nähty tarpeelliseksi.¹⁰⁴⁵ Tilannetta, jossa sinänsä moitteetonta verotuksellista ratkaisua voi seurata yhtiöoikeudellisesti moitittava teko, ei voida kuitenkaan pitää tavoiteltavana.

---

¹⁰⁴⁰ Ks. KM 1992:32: 377–378.

¹⁰⁴¹ Ks. Kulmala 1998: 3.

¹⁰⁴² Ks. HE 109/2005 vp: 123–124.

¹⁰⁴³ Ks. HE 109/2005 vp: 124. Ks. ennakkoratkaisu KVL 68/2008 vuosille 2008–2010, jossa muutettaessa A Oy:n yhtiöjärjestys siten, että yhtiön osakkeet jakautuisivat kahteen osakesarjaan, joista toisen sarjan osakkeenomistajille voitaisiin suorittaa konserniavustusta ja toisen sarjan osakkeenomistajilla olisi oikeus osingon saamiseen yhtiöjärjestyksen määräysten mukaisesti, katsottiin edellä mainittu konserniavustusta kompensoiva osinko verotuksessa hyväksyttäväksi, ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 22; ks. myös Immonen 2008: 133.

¹⁰⁴⁴ Ks. Immonen 2008: 134; 2011a: 141.

¹⁰⁴⁵ Ks. Ranta-Lassila 2000b: 247.

3.7.12.3 *Konserniavustus tilinpäätöksessä*

KonsAvL 5 §:n mukaisesti verovelvollisella on oikeus vähentää antamansa konserniavustus kuluna vain, mikäli vastaavat meno- ja tulokirjaukset on tehty antajan ja saajan kirjanpidossa. Lain 4 §:n mukaisesti konserniavustus luetaan antajansa verotuksessa kuluksi ja saajan verotuksessa puolestaan tuotoksi sinä verovuonna, jolloin kyseinen avustus on suoritettu.

Edellytyksenä sille, että konserniavustus tulisi hyväksytyksi yhtiökokouksessa on, että konserniavustus tulee riittävän selkeästi ja yksilöidysti esille tilinpäätöksessä tätä vahvistettaessa. Riittävänä informaationa ei voitane pitää sitä, että konserniavustus ilmenee vain tuloslaskelmassa kokonaisuutena. Konserniavustus tulisi yksilöidä tilinpäätösinformaatiossa sekä antajittain että saajittain.¹⁰⁴⁶

Saadut konserniavustukset eivät ole kirjanpitovelvollisen varsinaisesta suoritustuotannosta saatuja tuloja. Konserniavustukset merkittiin lausunnon KILA 1126/1990 mukaisesti tuolloin voimassa olleen EEKPA:n mukaiseen tuloslaskelmaan muiden tuottojen ja kulujen pääryhmään muina tuottoina. Lausunnon mukaisesti konserniavustukset tuli lisäksi esittää tuloslaskelmassa omana eränään, mikäli se tilikauden tuloksen muodostumiseen vaikuttaneiden tekijöiden selvittämiseksi oli tarpeen. EKPL:ia vuonna 1992 muutettaessa annettiin myös uusi EKPA, jolloin konserniavustus sisältyi tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin.¹⁰⁴⁷

Nykyisin voimassa oleva KPL:n perusteella annetussa KPA:ssa sisältyy konserniavustus tuloslaskelmassa satunnaisiin eriin. Saatuja konserniavustuksia käsitellään satunnaisina tuottoina. Satunnaisiin kuluihin puolestaan sisällytetään vastaavasti annetut konserniavustukset.¹⁰⁴⁸ Konserniavustusta ei näin sisällytetä kirjanpidossa eikä tilinpäätöksessä liike toiminnan tuottoihin tai kuluihin vaan se on niistä erillinen tuloksen järjestelyyn liittyvä erä. Lausunnossa KILA 1126/1990 on katsottu, ettei konserniavustusta voida merkitä liikevaihtoon silloinkaan, kun merkittävä osa konsernin emoyhtiön tulonmuodostuksesta on perustunut saatuihin konserniavustuksiin.¹⁰⁴⁹

¹⁰⁴⁶ Ks. Tuokko 1996: 499; vrt. Ranta-Lassila 2000b: 246.

¹⁰⁴⁷ Ks. KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry 1996: 53–54; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 287.

¹⁰⁴⁸ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 201; KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry 2010b: 108; 2011b: 108; 2012a: 113; Leppiniemi 2000a: 219; Leppiniemi & Leppiniemi 2007: 158; 2009: 135–136; Myrsky & Linnakangas 2003: 223; Tuokko 1996: 496.

¹⁰⁴⁹ Ks. Leppiniemi & Leppiniemi 2007: 158. Ks. myös lausunto KILA 1415/1996, jonka mukaan hakijan saamia konserniavustuksia ei tullut esittää liikevaihtoon sisällyttävänä tuottoina.

3.8 Konsernisääntelyn merkityksestä verotuksen toimittamisessa

3.8.1 *Konsernisääntely ja verotus*

Jäljempänä oikeuskäytännössä tai kirjallisuudessa käsiteltyjen konserniavustusta ja sittemmin konsernitukea koskevien oikeustapausten kohdalla tuotiin esille konsernin käsite ennen kuin tästä oli ensimmäisen kerran säädetty EOYL:ssa. Tämän jälkeen sekä EOYL:ssa että myöhemmin EKPL:ssa säädettiin konsernihilinpäätöksen laatimisesta. Nykyisin konsernihilinpäätöstä koskevat määräykset sisältyivät KPL:iin sekä yhtiölainsäädäntöön.

Verotuksen toimittamisessa otettiin EOYL:n antamisen jälkeen konserneja koskevat määräykset aluksi VerA:een. Mainittua asetusta muutettiin tämän jälkeen vastaamaan muuttuneita osakeyhtiölain ja kirjanpitolain säännöksiä. VerA:ssa säädettiin yksityiskohtaisesti konserneja koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Tämän jälkeen konserneista säädettiin VML:n perusteella annetulla VvMp:llä. KonsAvL:n antamisen jälkeen määrättiin mainituissa VerA:ssa ja tämän jälkeen VvMp:ssä tähän liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta. Nykyisin konserneihin liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta säädetään vuosittain annettavilla Verohallinnon päätöksillä. Päätöksiin sisältyy määräykset myös tutkimuskohteena olevan EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen vähennyskelvottoman konsernituen ilmoittamisesta.

Konserneilla ja konsernisääntelyllä on ollut ja on oma merkityksensä konserniyhtiöiden verotuksessa. Tämä on ilmennyt mm. konserniyhtiöitä koskevassa oikeuskäytännössä, kun kysymyksessä on ollut vuokraustoiminta tai holdingyhtiöiden verotus. Tällöin on korostunut konserniyhtiöiden muodostama taloudellinen kokonaisuus. Esimerkkinä tästä on myös tämän tutkimuksen kannalta keskeinen konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö. Verotuksen toimittamisessa konsernien merkitys korostuu myös KOVEN toiminnassa.

3.8.2 *Erillisyyden periaate ja kansainvälisestä konserniverotuksesta*

Konserni ei ole Suomen tuloverolainsäädännössä erillinen verosubjekti. Yhteisöjen tuloverotus perustuu kunkin yksittäisen yrityksen kirjanpitoon ja tämän perusteella laadittuun tilinpäätökseen. Verotus toimitetaan ja vahvistetaan erikseen kullekin konserniin kuuluvalla yhtiöllä. Verovelvollisen vaatimuksesta ei konserniyhtiöiden verotus muutoin kuin erillisverotuksena ole

mahdollinen. Tuloksentasaus yhtiöiden kesken on mahdollista osakeyhtiöille ja osuuskunnille KonsAvL:ssa mainittujen edellytysten täytyessä.¹⁰⁵⁰

Joissain maissa on käytössä verotusjärjestelmiä, joissa konsernien verotus toimitetaan erilaisina yhteisverotusmuotoina¹⁰⁵¹. EU-maissa konsernin verottaminen yhtenä taloudellisena kokonaisuutena toimitetaan yleensä siten, että konserniyhtiöiden voitot ja tappiot voidaan yhdistää keskenään. Esimerkkeinä tällaisista järjestelmästä voidaan mainita Alankomaat, Espanja, Irlanti, Itävalta, Luxemburg, Portugali, Saksa ja Tanska. Tanskassa verotukselliseen konserniin voivat kuulua sekä kotimaiset että ulkomaiset yhtiöt. Yhteisverotuksen sijasta konserniyritykset ovat Tanskassa aikaisemmin saaneet yleensä valita myös erillisverotuksen. Siirtyminen verojärjestelmästä toiseen ei kuitenkaan ole voinut tapahtua jatkuvasti. Vuonna 2005 uudistettiin tanskalaista konserniverotusta siten, että tanskalaisten konserniyritysten yhteisverotus tuli pakolliseksi. Ulkomaisten konserniyritysten yhteisverotus tanskalaisten konserniyritysten kanssa on edelleen vapaaehtoista. Säännökset konsernien yhteisverotuksesta sisältyvät SEL 31 – 31 C §:iin.¹⁰⁵²

Ruotsissa konserniyrityksiä käsitellään erillisinä juridisinä yksikköinä sekä yhtiöoikeudessa että verotuksessa. Yhtiöoikeudellisen konsernikäsitteen lisäksi voidaan verotuksessa asettaa konsernille tiettyjä ehtoja esim. omistusosuuden suhteen. Samoin erilaiset intressiyhteydet voivat tulla huomioituiksi konserni-

---

¹⁰⁵⁰ Ks. HE 92/1986 vp: 1; Immonen 2002a: 448; KM 1978:44: 33; KM 1990:45: 79; KTM 8/1996 I: 22; Myrsky & Linnakangas 2003: 48, 221; Nuotio 2002: 31; Penttilä 1991: 360; Ranta-Lassila 2000c: 363; Romppainen 2000: 136; Ryyänen 1996a: 43–45; Tikka 1982a: 29; 1983b: 232; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 18:2. Ks. myös perustajaurakointiin liittyvä yleisohje KILA 2006d, jonka mukaan urakoitsija eli rakennusliike ja sen perustama asunto- tai kiinteistöosakeyhtiö muodostavat yhden taloudellisen kokonaisuuden, jolloin tulosvaikutteisia ovat vain kokonaisuuteen nähden ulkopuoliset erät, ks. myös Lahti 2007: 89 ss.; Lahti & Viljaranta 2008: 136 ss. VeroH:n ohjeiden mukaisesti perustajaurakoinnissa osakkeiden myynnit ulkopuolisille ostajille ja rakennusurakan myynti asunto- tai kiinteistöosakeyhtiölle tuloutetaan verotuksessa edelleen erillisinä myynteinä, ks. VeroH 2008a, kohta 3. Ks. kuitenkin VeroH 2008b, jonka mukaisesti KILAn yleisohjeen mukainen jaksotus hyväksyttiin luottamuksensuojiaan liittyen verovuonna 2008 päättyvien tilikausien verotuksessa, jos verovelvollinen oli noudattanut yleisohjeen mukaista tuloutusta aikaisempina vuosina. Ks. tästä myös Penttilä 2009b: 124–125. Edellä konserniavustusta käsittelevässä alaluvussa 3.7 konserniavustuksen käyttöön liittyviä kysymyksiä on selvitetty tarkemmin.

¹⁰⁵¹ Ks. Järvenoja 2002: 187; Myrsky & Linnakangas 2003: 221; Ranta-Lassila 2000c: 363; Ryyänen 1996a: 133–134.

¹⁰⁵² Ks. Amby 2004: 235 ss.; Commission of the European Communities 2001b: 42–43; Engholm Jacobsen 1997: 365 ss.; Fogh, Lytzen & Nielsen 2009: 575 ss.; Järvenoja 2002: 187; Myrsky & Linnakangas 2003: 221; Ranta-Lassila 2002: 140; VM 12/2002: 160; Werlauff 2011: 311 ss.

yhtiöiden verotuksessa.¹⁰⁵³ Suomessa konsernien verotukseen liittyviä säännöksiä sisältyy EVL:iin, mitä säännöksiä on käsitelty edellä alaluvuissa 3.5.2.2 ja 3.5.4 konserniyhtiöiden välisten osakeluovutusten sekä EVL:n tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen osalta.¹⁰⁵⁴ Lisäksi edellä käsitellyn KonsAvL:n tapainen konserniavustusjärjestelmä on Suomen lisäksi käytössä sekä Ruotsissa että Norjassa¹⁰⁵⁵. Ruotsin verolainsäädännön mukaiset edellytykset verotuksessa hyväksyttävän avoimen konserniavustuksen antamiselle muistuttavat melko pitkälle suomalaisen lainsäädännön mukaisia edellytyksiä.¹⁰⁵⁶

EU:n tasolla on sisämarkkinoiden toimivuuden ja kilpailukyvyn kannalta katsottu välttämättömäksi erilaisten veroesteiden poistaminen. Tällaisena pitkän aikavälin tavoitteena on esitetty siirtymistä yhtenäiseen verotuspohjaan. Vuonna 1992 julkaistiin ns. Rudingin komitean raportti. Euroopan komissio oli asettanut komitean 25.10.1990. Komitea katsoi mm., että kirjanpidon ja verotettavan tulon eroavuuksia tulisi vähentää osana yritysverotuksen kehittämistä.¹⁰⁵⁷ Komission vuonna 2001 toukokuussa Euroopan veropolitiikasta antamassa tiedonannossa otettiin kantaa yhtiöverotusta koskevan yhtenäisen säännösten puolesta¹⁰⁵⁸. Saman vuoden loulukuussa komissio julkisti tiedonannon mm. konsolidoidun yritysverojärjestelmän luomisesta. Tiedonannossa esitettiin eri vaihtoehtoja konsolidoidun yritysveropohjajärjestelmän luomiseksi.¹⁰⁵⁹

Kysymyksessä olevat neljä eri vaihtoehtoa sisältyivät komission laatimaan tutkimukseen, jonka mukaisesti vaihtoehtoina voisivat olla kotivaltioverotus, yhteinen yhdistetty yhtiöveropohja, eurooppalainen konserniverotus tai yritysverotuksen harmonisoitu veropohja. Kotivaltioverotuksessa verotettava tulo laskettaisiin kotipaikkavaltion verolainsäädännön mukaan ja jäsenmaille kohdistettu tulo verotettaisiin kyseisellä kansallisella yhteisöverokannalla. Yhteisessä yhdistetyssä veropohjassa luotaisiin uusi normisto konsernin verotettavan tulon määrittämiseksi ja jäsenmaille kohdistettu tulo verotettaisiin kansallisella yhteisöverokannalla. Eurooppalaisessa konserniverotuksessa verokanta olisi yhtenäinen ja tuotot menisivät unionin budjettiin. Yritysverotuksen

---

¹⁰⁵³ Ks. Grosskopf & Rabe 1994: 591 ss.; Wiman 1995: 22; 2004: 635 ss.

¹⁰⁵⁴ Mainittua konsernitukea käsittävän säännöksen sisältöä selvitetään tarkemmin jäljempänä luvussa 5.

¹⁰⁵⁵ Ks. VM 12/2002: 160.

¹⁰⁵⁶ Ks. Grosskopf & Rabe 1994: 606–607; Lodin, Lindencrona, Melz & Silfverberg 2005: 353 ss.; Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg & Simon-Almendal 2011: 423 ss.; Pelin 2011: 76–77; Rabe & Bojs 2004: 410–415; Skatteverket 2012: 2167 ss.; Wiman 1995: 61; 2002: 68 ss.

¹⁰⁵⁷ Ks. Commission of the European Communities 1992: 212.

¹⁰⁵⁸ Ks. Commission of the European Communities 2001a: 24.

¹⁰⁵⁹ Ks. Commission of the European Communities 2001b: 16.

harmonisoidussa veropohjassa luotaisiin yhteinen malli verotettavan tulon laskemiseksi ja jäsenmaille kohdistettu tulo verotettaisiin kansallisella yhteisöverokannalla.¹⁰⁶⁰

Komission tiedonannossa vuodelta 2003 käsiteltiin edelleen pyrkimystä konsolidoidun yritysveropohjan luomiseksi¹⁰⁶¹. Komission vuonna 2004 esittämien kannanottojen mukaan yritysveropohjaa ryhdyttäisiin valmistelemaan yhteisen yhdistetyn yhteisöveropohjan mallin mukaisesti lukuunottamatta pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden kohdalla kysymyksessä olisi kotivaltioverotuksen malli¹⁰⁶². Vuonna 2006 komissio antoi tiedonannon, jonka mukaisesti kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja käytetään ainoastaan työkaluina suunniteltaessa yhteistä yhdistettyä yhtiöveropohjaa¹⁰⁶³. Tiedonannossa vuodelta 2007 käsiteltiin edelleen yhtenäistetyin yhtiöveropohjan valmisteluun liittyviä jatkotoimenpiteitä¹⁰⁶⁴. Vuoden 2011 maaliskuussa komissio julkaisi lopullisen ehdotuksensa neuvoston direktiiviksi yhteisestä yhtenäisestä yhtiöveropohjasta^{1065 1066}.

Suomalaisen yrityksen toimiessa koko EU:n alueella joutuu tämä perehtymään lähes 30:een erilaiseen verojärjestelmään. Jokaisen tytäryhtiön ollessa itsenäinen verosubjekti tulee sen jättää oma veroilmoitus kussakin sijaintimaassa. Konsernin voiton tai tappion jakaminen maa- ja yhtiökohtaisesti aiheuttaa omat ongelmansa, jolloin mahdollisesta verosuunnittelusta voi syntyä ristiriitoja yritysten ja jäsenvaltioiden kesken. Yhtenäisen yhtiöveropohjan pyrkimyksenä onkin yhtenäistää monikansallisten yritysten verotusta EU:ssa.¹⁰⁶⁷ Huomattavaa kuitenkin on, että mahdollisista harmonisoinneista huolimatta tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta niihin konsernien tytäryhtiöihin, jotka sijaitsevat EU:n tai ETA-alueen ulkopuolella.

Elinkeinoverotuksen uudistamista selvittäneen VM:n 20.12.2011 asettaman asian-
tuntijatyöryhmän kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossa esitetään työ-
ryhmän kannanottona, että konserniverotusjärjestelmän tulisi toteuttaa verotuksen
neutraalisuutta sen suhteen, harjoitetaanko toimintaa yhtenä yrityksenä vai

¹⁰⁶⁰ Ks. Commission of the European Communities 2001c: 373–378. Ks. myös Torkkel 2011: 74–75.

¹⁰⁶¹ Ks. Commission of the European Communities 2003.

¹⁰⁶² Ks. Commission of the European Communities 2001a; 2001b.

¹⁰⁶³ Ks. Commission of the European Communities 2006: 7.

¹⁰⁶⁴ Ks. Commission of the European Communities 2007.

¹⁰⁶⁵ Ks. European Commission 2011.

¹⁰⁶⁶ Ks. myös Immonen 2012b: 64–65; Myrsky 2013: 291–294; Niskakangas 2011b: 16–17; Torkkel 2011: 75–77; Vascega & van Thiel 2011: 374–377.

¹⁰⁶⁷ Ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 503–505; Ranta-Lassila 2002: 139–142; VM 12/2002: 161, 257.

konsernin muodossa. Työryhmän kannanoton mukaan monia konserniverotusjärjestelmän uudistamiselle asetettuja tavoitteita täyttävässä yhteisverotusmallissa konsernia verotettaisiin yhtenä kokonaisuutena. Tällöin kuitenkin säilytettäisiin konserniin kuuluvien yhtiöiden erillinen tuloksenlaskenta verotusta varten. Malli on käytössä useana eri variaationa useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Työryhmän kannanoton mukaan yhteisverotukseen hakeuduttaisiin vapaaehtoisesti ja siinä tulisi pysyä vähintään 3–5 vuoden ajan. Avoimiksi jätettyjä jatkovalmistelussa ratkaistavia kysymyksiä muistiossa ovat mm. konserniyhtiöiden verovastuu ja omistusrajat.¹⁰⁶⁸

Konsernien yhteisverotusmalli ei aiheuttaisi muutoksia yksittäisen konserniyhtiön osalta verotettavan tuloksen laskentatapaan¹⁰⁶⁹. Yhteisverotusmalli ei työryhmän esityksen mukaan sisältäisi myöskään KonsAvL:n mukaista mahdollisuutta konserniavustuksen antamiselle vaan yhteisverotusmalli olisi tämän suhteen vaihtoehto konserniverotukselle¹⁰⁷⁰. Muina asiantuntijatyöryhmän tarkastelemina vaihtoehtoina olivat tulosvaikutteisen kirjaamisvelvollisuuden poistaminen nykyisestä konserniavustusjärjestelmästä, IFRS-tilinpäätöksen laativalle yhtiölle muista verovelvollisista poikkeavan kirjaamistavan salliminen ja nykyisen konserniavustusjärjestelmän kehittäminen siten, että tuloksentasaus tapahtuisi ilman varojen siirtoa veroilmoituslomakkeella¹⁰⁷¹.

Asiantuntijatyöryhmä on muistiossaan lisäksi esittänyt, että KonsAvL:n edellyttämä varojen siirtäminen toiselle konserniyhtiölle sopii huonosti yhteen nykyisen konsernitukea koskevan sääntelyn kanssa¹⁰⁷². Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä esitti työryhmämuistiossaan vuodelta 2006 vastaavan kannanoton viitaten lisäksi tuolloin valmisteilla olleeseen siirtohinnoittelua¹⁰⁷³ koskevaan HE:een¹⁰⁷⁴. Asiantuntijatyöryhmän tai kehittämistyöryhmän muistioissa ei sen sijaan käsitellä enemmälti lain tarkoittamaa konsernitukea eikä tätä koskevan sääntelyn epäsymmetrisyyttä tämän ollessa antajalleen verotuksessa vähennyskelvotonta, mutta saajalleen veronalaista tuloa¹⁰⁷⁵. Myöskään muita konsernituen vähennyskelvottomuuteen liittyviä ongelmia ei muistiossa käsitellä¹⁰⁷⁶.

---

¹⁰⁶⁸ Ks. VM16/2013: 39–40.

¹⁰⁶⁹ Ks. VM 16/2013: 38.

¹⁰⁷⁰ Ks. VM 16/2013: 38.

¹⁰⁷¹ Ks. VM 16/2013: 30.

¹⁰⁷² Ks. VM 16/2013: 23.

¹⁰⁷³ Ks. alaluku 7.4.

¹⁰⁷⁴ Ks. VM 4/2006: 124.

¹⁰⁷⁵ Ks. alaluku 3.5.4.5.

¹⁰⁷⁶ Ks. alaluku 5.8.

EU:n sisällä tapahtuvaa rajat ylittävää toimintaa helpottavina on vuosina 2004 ja 2006 voimaan tulleet eurooppaosakeyhtiöitä (Societas Europaea, SE) ja eurooppaosuuskuntia (Societas Cooperativa Europaea, SCE) koskevat kaikkia jäsenvaltioita velvoittavat neuvoston asetukset (EY) N:o 2157/2001 ja (EY) N:o 1435/2003¹⁰⁷⁷. Eurooppayhtiöitä koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa yhtenä keskeisimmistä ajatuksista oli yhteisten verosäännösten aikaansaaminen. Tämä tarkoitus ei kuitenkaan toteutunut, vaan kansallisessa verotuksessa noudatetaan kunkin valtion kansallisia verosäännöksiä.¹⁰⁷⁸ Edellytyksenä sille, että eurooppayhtiöstä samoin kuin eurooppaosuuskunnasta tulisi käyttökelpoinen yritysmuoto EU:n alueella, on verotuskysymysten ratkaisu siten, että verotus ei olisi usean eri verojärjestelmän ja tästä johtuvien erilaisten verotuksellisten esteiden piirissä. EU:n yritysverotukseen liittyvät uudistushankkeet vaikuttavat myös eurooppayhteisöjen käyttökelpoisuuteen EU:n sisällä.¹⁰⁷⁹

3.8.3 Kirjanpito verotuksen pohjana

3.8.3.1 Kirjanpidon ja verotuksen sidonnaisuudesta

Kirjanpitovelvollisen verotettavan tulon laskeminen perustuu pääsääntöisesti kirjanpidon mukaiseen tulokseen. Mainittuun tulokseen voidaan tehdä oikaisuja esim. sen johdosta, että jokin tuloerä ei ole veronalainen tai jokin menoerä ei ole kokonaan tai osittain vähennyskelpoinen veronalaisesta tulosta. Lisäksi EVL 54 §:ssä on säädetty kirjanpitosidonnaisuus edellytyksenä eräiden erien vähentämiselle verotuksessa.¹⁰⁸⁰

Kirjanpidon ja verotuksen välisestä sidonnaisuudesta säädettiin myös ennen EVL:ia voimassa olleissa säädöksissä. Vuonna 1920 annetun EETOL 26 §:ssä, vuonna 1924 annetussa edellisen säädöksen korvanneessa ETOL 26 §:ssä ja tämän jälkeen annetun TOL 77 §:ssä olleiden määräysten mukaisesti kirjanpitovelvollisen tuli liittää veroilmoitukseensa laeissa tarkemmin säädetyllä tavalla kirjanpitoon perustuvat selvitykset tuloista ja varallisuusasemastaan ym.¹⁰⁸¹ Ennen TOL:n säätämistä oli kirjanpitovelvollisuudesta voimassa KS 109 §:n määräykset. Vuonna 1925 annettiin EEEKPL, joka korvattiin vuoden 1947 alusta

¹⁰⁷⁷ Ks. alaluvut 3.4.1.1 ja 3.4.1.2.

¹⁰⁷⁸ Ks. Helminen, Marjaana 2004b: 152–154; 2004c: 28–29; Jauhiainen & Kaisanlahti 2005: 327, 329, 338–339; Kellas & Juusela 2003: 401–402; Ranta-Lassila 2002: 150–151; Wenz 2004: 8; Äimä, Kristiina 2003: 104.

¹⁰⁷⁹ Ks. Ranta-Lassila 2002: 150–151; VM 12/2002: 257; Äimä, Kristiina 2004: 41 ss.

¹⁰⁸⁰ Asiaa käsitellään tarkemmin jäljempänä alaluvussa 3.8.3.3.

¹⁰⁸¹ Ks. esim. HE 77/1943 vp: 1.Ks. myös Torkkel 2011: 125–128.

voimaan tullee EEKPL:lla. EVL:n voimassaollessa annettiin vuonna 1973 EKPL, jonka korvasi vuonna 1997 KPL.

TOL:n ilmoittamisvelvollisuuteen liittyvät määräykset korvattiin vuonna 1958 annetulla VerL 38 ja 39 §:illä, jotka sisälsivät määräykset kirjanpitoon perustuvien selvitysten antamisesta verotusta varten ¹⁰⁸². VerL kumottiin nykyisin voimassa olevan VML:n säätämisen yhteydessä 1995. Myös VML:ssa viitataan kirjanpitoon verotuksen pohjana. Lain 3 §:n mukaan verovuotena on kalenterivuosi tai tästä poikkeava KPL:ssa tarkoitettu tilikausi tai tilikaudet, jotka ovat kalenterivuonna päättyneet. Tuloverotuksen suhdetta kirjanpitoon kuvaa osaltaan VML 3 §:n lisäksi aikaisemmin voimassa olleiden VerL 2 §:n, TOL 2 §:n ja TOA 1 §:n säännökset kalenterivuosista poikkeavien tilikausien huomioiminen verotuksessa ¹⁰⁸³. Kirjanpitovelvollisen kohdalla on VML 49 §:n mukaisella verotuksen päättymisellä olennainen merkitys. Ennen verotuksen päättymistä tehdyt oikaisut tilinpäätökseen on joissain tapauksissa hyväksytty verotuksessa. Verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset on puolestaan jätetty hyväksymättä. ¹⁰⁸⁴

3.8.3.2 *Kirjanpidollisen ja verotuksellisen tuloksen eroavuudesta*

Kirjanpitovelvollisen verotuksen toimittamisessa tulee verotuksen sekä kirjanpidon yhteys selkeästi esille. Yrityksen verotus perustuu sen kirjanpitoon, josta saadaan tätä varten tarpeelliset tiedot. Kirjanpidon tuloslaskentaperiodi eli tilikausi on yrityksen veron määräytymisen perusteena. Käytännössä yrityksen verotus perustuukin sen kirjanpitoon, jonka perusteella verotettava tulo viime kädessä normaalisti määrätään. Käytännössä on verotuksen toimittamisen sekä verovalvonnan kannalta eduksi, jos kirjanpitovelvollisen ja verotuksellisen tuloslaskennan välillä vallitsee yhdenmukaisuus. Tähän olotilaan voidaan pyrkiä joko lainsäädännön, laintulkinnan tai kirjanpitokäyttämisen kautta. ¹⁰⁸⁵ Kirjanpito muodostaa verotuksen kannalta tietyn tosiasiavaraston ja -rekisterin, jolloin asianmukaisesti pidetty kirjanpito muodostaa verotuksen kannalta systemati-

¹⁰⁸² Ks. Laitinen & Ahola 1961: 9; Stenman 1989: 287.

¹⁰⁸³ Ks. Andersson 1993a: 13; HE 77/1943 vp: 1; Rekola 1947: 15.

¹⁰⁸⁴ Ks. Andersson 1993a: 12; 1996a: 79–81; Andersson & Ikkala 2000: 493; Kilpi 1977: 176; Myrsky & Linnakangas 2002: 38; Tikka 1975a: 280–286; 1975b: 96–97. Ks. lisäksi Kilpi 1973b: 213.

¹⁰⁸⁵ Tikka 1975c: 2–3.

soidun aineiston. Elinkeinotulon verotuksessa kirjanpito muodostaakin sen tosiasiallisen pohjan, jolle verotus rakennetaan.¹⁰⁸⁶

Erot kirjanpidollisen ja verotuksellisen tuloksen välillä voivat johtua niiden erilaisesta laajuudesta lainsäädännössä¹⁰⁸⁷. Samoin verolainsäädännön ja kirjanpitolainsäädännön erilaisista tavoitteista johtuu, ettei kirjanpidollisesti hyväksyttävällä tavalla laskettua tulosta voida aina sellaisenaan pitää verotuksen perusteena. Mikäli kirjanpitolainsäädännön tavoitteet poikkeavat verolainsäädännön asettamista vaatimuksista, vaikeuttaa näiden päämäärien erilaisuus verotuksen toimittamista oikeansisältöisenä sekä verovalvontaa myös muutoin. Elinkeinoerotuksessa otetaan lähtökohdaksi kirjanpidon osoittama voitto tai tappio, johon tehdään verotuksen mahdollisesti vaatimia oikaisuja.¹⁰⁸⁸

Vuoteen 2005 saakka perustuivat veroilmoituslomakkeet elinkeinotulon verotuksessa nettomenettelyyn, jolloin elinkeinotulon verotuksen pohjana olevaan kirjanpidolliseen tulokseen tehtiin verolakien säännösten edellyttämät lisäykset ja vähennykset elinkeinotoiminnan tuloksen selvittämiseksi. Nykyisessä bruttomenettelyssä lähtökohtana on liikevaihto, johon tehtävien vähennysten ja lisäysten jälkeen päädytään elinkeinotoiminnan tulokseen.¹⁰⁸⁹

Erot kirjanpidon ja verotuksen välillä voivat johtua myös lain soveltamisvirheestä tai siitä, että verovelvollinen on joko rasittanut tulosta toiselle tulosityksikölle kuuluvilla menoilla tai vaihtoehtoisesti jättänyt tulosityksikölle kuuluvia tuloja kirjaamatta¹⁰⁹⁰. Esimerkiksi konsernin sisällä voi syntyä ongelmia menojen tai tulojen kohdistamisessa oikealle verovelvolliselle. Verotuksessa joudutaan tällöin ratkaisemaan, onko kirjanpitoon kirjatulla menoilla rasitettu oikean verovelvollis-

---

¹⁰⁸⁶ Ks. Engblom 1999: 29–30; Kilpi 1975a: 213; 1990b: 2; Lehtonen 1986a: 151–153; Leppiniemi 1993c: 491–492; Myrsky & Linnakangas 2002: 39–41; 2003: 52–53; Puranen 1999: 178–181; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 7:19; Östermark 1983: 71.

¹⁰⁸⁷ Ks. Lehtonen 2005a: 113.

¹⁰⁸⁸ Ks. Andersson 1987d: 11–13; HE 203/1992 vp: 3; Kilpi 1990b: 3; Lehtonen 1984: 31; 1986a: 151–152; Leppiniemi 1993b: 127–128; 1994: 270–272; 1998: 437–438; Leppiniemi, Kykkänen & Toiviainen 2003: 243; Myrsky & Linnakangas 2003: 52–56; 2010: 65–69; Penttilä 2001: 161; Riistama & Lydman 1993: 134–135; Riistama & Stenman 1993: 141–145; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 4:7–9, 7:19–20; ks. myös Lehtonen 1986b: 192; Östermark 1983: 128–129. Hallituksen vastuusta esim. EOYL:n mukaisesti ks. Lehtonen 1977: 276; 2006a: 26; 1998b: 71–73.

¹⁰⁸⁹ Ks. Penttilä 2009b: 123; Torkkel 2012: 120–121.

¹⁰⁹⁰ Ks. Lehtonen 1978: 105; 1981a: 92–93; 1981b: 229; 1990: 125; 1991b: 72–73; 1998a: 1321; 2006a: 34–35; Tikka 1975c: 6–8; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 4:9. Ks. myös Lehtonen 2006c: 9.

sen verotettavaa tulosta¹⁰⁹¹. Ongelmana voi verotuksessa olla myös tulojen tai menojen oikeamääräisyys verovelvollisen kirjanpidossa.¹⁰⁹²

Aikaisempi EKPL sekä EVL sisälsivät molemmat rakenteeltaan täydellisen tuloslaskentanormiston. Sekä EKPL:lla että EVL:lla oli sama teoreettinen perusta. Molemmat lait rakentuivat meno-tulo-teorialle, joka rakentui realisointiperiaatteelle sekä meno tulon kohdalle -periaatteelle.¹⁰⁹³ Kirjanpitolainsäädäntöä on sittemmin muutettu perusteellisesti. Vuonna 1997 annettiin uusi KPL. Muutosten taustalla oli kirjanpitolainsäädännön uudistaminen ja yhdenmukaistaminen Euroopan unionin lainsäädännön kanssa. Toteutetuissa muutoksissa pitäydettiin edelleen realisointiperiaatteessa sekä meno tulon kohdalle -periaatteessa. KPL:ia säädettäessä noudatettiin sekä neljännen 78/660/ETY että seitsemännen 83/349/ETY direktiivin normeja. Muutoksista huolimatta ei aikaisemmin EKPL:n perustana ollutta periaatetta ole KPL:ssakaan sivuutettu.¹⁰⁹⁴ EVL annettiin vuonna 1968. Vuonna 1973 annettu EKPL korvasi vuoden 1945 EEKPL:n. EVL:n ja EKPL:n säännökset olivat melko pitkälle yhteneväiset.¹⁰⁹⁵ Vuoden 1973 lakia muutettiin vuonna 1992 lailla 1572/1992 ja EKPL:n korvasi vuonna 1997 annettu KPL.¹⁰⁹⁶

---

¹⁰⁹¹ Ks. aikaisemmin alaluvussa 2.5 EVL:n tulokäsitteen yhteydessä mainitut oikeustapaukset KHO 1984 II 536, jossa yritys sai vähentää Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön puolesta suorittamansa öljynetsinnästä johtuneet menot; KHO 1993 B 504, jossa tytäryhtiön budjetoidut palvelumaksut emoyhtiölle hyväksyttiin tulosta vähennettäväksi; KHO 26.2.1993 T 581, yhtiö sai vähentää tytäryhtiölleen tämän tutkimustoiminnan johdosta antaman tuen; KHO 8.3.1993 T 723, jossa yhtiö oli oikeutettu vähentämään toiselle yhtiölle luovuttamiensa esitysoikeuksien perusteella maksamansa korvauksen näiden oikealle omistajalle. Ratkaisussa KHO 31.3.1998 T 544 suomalainen emoyhtiö ei saanut vähentää belgialaisen tytäryhtiönsä Belgiassa työskentelevän suomalaisen henkilökunnan osalta maksettuja työeläkemaksuja. Oikeustapauksia KHO 1984 II 536, KHO 8.3.1993 T 723 ja KHO 31.3.1998 T 544 on selostettu tarkemmin konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä luvussa 4 alaluvussa 4.3.3.2 ja oikeustapausta KHO 26.2.1993 T 581 alaluvussa 4.3.3.5.

¹⁰⁹² Ks. Lehtonen 1980: 60–61; 1981a: 92–93; 1986a: 152–153; 1990: 125; 1996: 610; 1998a: 1321; 2007a: 144. Ks. myös Lehtonen 1991a: 945; 2003: 272–273; 1998b: 71–73; 2006b: 272; 2007b: 210, 215–216. Veronkorotuksista eri tilanteissa ks. esim. Lehtonen 2013a: 135–138.

¹⁰⁹³ Ks. Andersson 1973: 72; Tikka 1975b: 1–2. Ks. myös Mähönen 2001: 269–271; Pajunen 2010: 16–17; Saario 1945: 29–31; 1969: 18–21, 26–31.

¹⁰⁹⁴ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 12–13; ks. myös Andersson & Ikkala 2000: 9–10; Leppiniemi 2000b: 537–538; Myrsky & Linnakangas 2003: 49.

¹⁰⁹⁵ Ks. eroista Järvinen 1974: 222; Stenman 1974: 7–8.

¹⁰⁹⁶ Vuoden 1992 EKPL:n muutoksen ja vuoden 1997 KPL:n eroista EVL:iin ks. tarkemmin Leppiniemi 1993a ja 1998.

3.8.3.3 *Kirjanpito ja EVL*

Verovelvollisella on oikeus EVL 54 §:n 1 momentin¹⁰⁹⁷ mukaisesti verotukseensa jakaa saamansa tuloerä useammalle verovuodelle sekä vähentää vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty myös kirjanpidossa. Poistoina ja eräinä muina kuluina ei 54 §:n 2 momentin mukaan saa vähentää suurempaa määrää kuin mitä kirjanpidossa on verovuonna ja aikaisemmin vähennetty.¹⁰⁹⁸

Ennakkoon saadut korot ja vuokrat ym. ajan kulumisen perusteella määräytyvät tuloerät jaksotetaan EVL 20 §:n mukaisesti verovelvollisen vaatimuksesta niille verovuosille, joilta ne on saatu. Tutkimustoiminnan menot saadaan verovelvollisen vaatimuksesta vähentää poistoina kahden tai useamman verovuoden aikana EVL 25 §:ssä säädetyllä tavalla. Myös luottotappiovarauksen vähentäminen on 46 §:n mukaisesti mahdollista raha- ja eläkelaitokselle. Toimintavarauksen vähentäminen on 46 a §:n mukaan mahdollista yksityiselle liikkeen- ja ammatinharjoittajalle sekä kuolinpesälle. EVL sisältää myös eräitä muita kirjanpitoon sidottuja kulukirjausmahdollisuuksia. Edellytyksenä EVL 54 §:n mukaisesti on, että vastaavat kirjaukset on tehty myös verovelvollisen kirjanpidossa. Kirjanpidolla on näin huomattava merkitys verovelvollisen tarkoituksen osoittajana.¹⁰⁹⁹

Vapaaehtoisten varausten tekeminen on mahdollista KPL:n mukaan. KPL 5 luvun 15 §:n mukaisesti tilinpäätöksessä saadaan tehdä investointi-, toiminta- tai muu sellainen varaus. Varauksen tekeminen perustuu EVL 54 §:n nojalla kirjanpitoon.¹¹⁰⁰ Varauksen vähennyskelpoisuus verotuksessa on luonnollisesti riippuvainen kulloisistakin EVL:n säännöksistä. Aikaisemmin varauksia koskeva kirjanpidollinen käsittely sisältyi EKPL:iin lailla 1572/1992 muutettuun 17 §:ään. Tämän mukaisesti tilinpäätöksessä saatiin tehdä investointi-, luottotappio-,

¹⁰⁹⁷ Muutettu L:eilla 1094/1976 ja 859/1981. Alkuperäisen säännöksen 1 momentin sanamuoto oli seuraava: ”Verovelvollisella on oikeus sen mukaan kuin edellä on säädetty jakaa saamansa tuloerä usealle verovuodelle ja vähentää varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa.”

¹⁰⁹⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 701 ss.; Torkkel 2011: 202 ss.

¹⁰⁹⁹ Ks. Andersson 1987d: 9–10; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 701 ss.; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 155–156; Leinonen 1971: 45–46; Leppiniemi 1993c: 491; 2002: 68–69; Linnakangas & Nieminen 1992: 453; Myrsky & Linnakangas 2010: 69–73; Penttilä 2001: 155–156; Puranen 2000: 191; Ranta-Lassila 2001a: 34; 2001c: 387–388; Stenman 1989: 288–289; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 4:2–5; Torkkel 2011: 197 ss.

¹¹⁰⁰ Ks. Järvenoja 1999: 18; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 501; Leppiniemi 2002: 69.

toiminta-, varasto- ja muu sellainen varaus.¹¹⁰¹ Alkuperäisessä muodossaan EKPL 17 §:n mukaisesti saatiin tilinpäätöksessä tehdä vastaisia menoja ja menetyksiä varten investointi-, vienti-, luottotappio- ja muu sellainen varaus. Myös näillä varauksilla tarkoitettiin muun ohella EVL:n tarkoittamia varauksia.^{1102 1103}

Vuoden 1993 alusta EVL:iin tehdyn lainmuutoksen 1539/1992 jälkeen on verovelvollisella ollut mahdollisuus lukea verotettavaan tuloon pitkän valmistusajan vaativan suoritteiden valmiusasteen perusteella laskettava tulo¹¹⁰⁴. Nykyisessä vuonna 2008 tehdyn lainmuutoksen 1077/2008 jälkeen muutetussa muodossa olevan EVL 19 §:n 2 momentin mukaisesti verovelvollisen merkityksessä tilinpäätöksessään pitkän valmistusajan vaativasta suoritteestaan syntyvän tulon KPL 5 luvun 4 §:n tai 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti valmistusasteen perusteella tuotoksi, käsitellään tätä myös verotuksessa tuottona.¹¹⁰⁵ Kirjanpidollisesta käsittelystä säännellään KPL:n säännösten lisäksi näitä täydentävässä KILAn yleisohjeessa.¹¹⁰⁶ Mainittu säännös koskee EVL:n mukaista tulon ja menon jaksottamista. Ellei kyseistä osatuloutusmahdollisuutta käytetä, luetaan hyödyke EVL 13 §:n mukaisesti vaihtomaisuuteen siihen saakka, kunnes se on luovutettu. Tämä määrää tällöin myös verovuoden, jonka tuotoksi luovutushinta luetaan.¹¹⁰⁷

Niiden erien osalta, joiden kirjanpitosidonnaisuudesta EVL 54 §:ssä ei erikseen mainita, on oikeustila jossain määrin epäselvä. Alkuperäisessä muodossa ollut EVL 54 § mahdollisesti eräät jaksotukset ilman kirjanpitokäsittelyä. Kysymykseen tulivat aikaisemmin lakiin sisällytynyt varastovaraus, indeksi- ja kurssitappiot sekä tutkimustoiminnan menot.¹¹⁰⁸ Kirjanpitosidonnaisuutta ei laissa ole liitetty meno-

¹¹⁰¹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 254–255.

¹¹⁰² Ks. Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen 1973: 147–148.

¹¹⁰³ EVL:n varausten kirjanpidollisesta ja verotuksellisesta käsittelystä ks. myös esim. Saarinen 1983.

¹¹⁰⁴ Kirjanpitoa koskeva säännös osatuloutuksesta otettiin EKPL 16 §:n 2 momenttiin lakia uudistettaessa L:lla 1572/1992.

¹¹⁰⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 396–397; HE 203/1992 vp: 13; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 153; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 218 ss.; 2000: 444 ss.; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 3:8; Myrsky & Linnakangas 2010: 227; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 10:8–9.

¹¹⁰⁶ Ks. KILA 2008. Tätä ennen olivat voimassa vastaavat pitkän valmistusajan vaativien suoritteiden tuloutusta koskevat yleisohjeet KILA 2000c ja KILA 1993d.

¹¹⁰⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 291.

¹¹⁰⁸ Alkuperäisen säännöksen 1 momentin sanamuoto oli seuraava: ”Verovelvollisella on oikeus sen mukaan kuin edellä on säädetty jakaa saamansa tuloerä usealle verovuodelle ja vähentää varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa.” Ks. varastovarauksen osalta esim. Kilpi 1975c: 703–705; 1982b: 22–23; Linnakangas 1986b: 29; Tikka

jen jaksottamista koskevaan EVL 22 §:n yleissäännökseen, eikä 23 §:n tarkoitamaan korkoon, vuokraan ja muuhun ajan kulumisen perusteella suoritettavaan menoon¹¹⁰⁹.

3.8.3.4 Kansainväliset tilinpäätösstandardit ja verotus

Kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista otettiin säännökset KPL:iin vuonna 2004 lisäämällä lakiin uusi asiaa sääntelevä 7 a luku. Tämän mukaisesti kirjanpitovelvollisen, jonka liikkeeseen laskemilla arvopapereilla käydään kauppaa arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetulla tavalla tai vastaavasti, tulee laatia konsernitilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen¹¹¹⁰. Ellei mainittu kirjanpitovelvollinen ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä, tulee sen laatia tilinpäätöksensä mainittujen standardien mukaisesti.¹¹¹¹

Mikäli mainitut yhtiöt ovat velvollisia laatimaan konsernitilinpäätöksen, saavat ne halutessaan laatia myös oman tilinpäätöksensä mainittujen standardien mukaisesti edellä mainitun luvun 3 §:n 1 momentin mukaan. Kysymyksessä on tällöin kirjanpitovelvolliset, joiden liikkeeseen laskemat arvopaperit ovat arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun tai vastaavan kaupankäynnin kohteena Euroopan

1975c: 95–96, 98; Penttilä 1984: 51–52. Ratkaisussa KHO 1975 II 514 hyväksyttiin vaihto-omaisuuden aliarvostuksena kirjanpidon ulkopuolinen varastovaraus, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 701; Kilpi 1982b: 23.

¹¹⁰⁹ Ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 71–72. Ratkaisussa KHO 1983 II 530 (= KHO 20.4.1983 T 1391) osuuskunnalla oli oikeus vähentää tulostaan verovuonna ansaitut ajan kulumisen perusteella määräytyvät vuosilomapalkat, sillä vähennyksen tekemisen edellytyksenä ei EVL:n mukaan ollut vastaavien kirjausten suorittaminen kirjanpidossa, ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 72. Ratkaisussa KHO 14.9.1979 T 3746 myyntisaataviin sisältyvä laskennallinen liikevaihtoverovelka voitiin vähentää EVL 18 §:n 1 momentin mukaisena oikaisuueränä, vaikkei kirjanpidossa oltu tehty vastaavaa vähennystä. Näin vastaavasti myös jälkiverotuksessa ratkaisussa KHO 29.11.1994 T 5894, jossa jälkiverotettavasta tulosta vähennettiin vasta seuraavana vuonna yhtiön jaksottamismenettelyn mukaisesti kirjaama liikevaihtovero, ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 72. Ratkaisussa KHO 1984 II 533 hyväksyttiin takuuvaraus sen estämättä, että varauksen kirjausta ei oltu tehty kirjanpidossa tuloutettaessa jälkiverotuksessa tilinpäätöksessä vaihto-omaisuutena käsitelty rakennusurakka, ks. Linnakangas 1986b: 32. Ratkaisussa KHO 1983 II 529 käyttöomaisuuden poistot ja luottotappiovaraus saatettiin hyväksyä verotuksessa pienempinä kuin miksi ne oli yhtiön kirjanpidossa kirjattu, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 701. Ratkaisussa KHO 1985 I 52 (= KHO 20.9.1985 T 4120) yhtiöllä oli jälkiverotuksessa oikeus tehdä kokonaan kuluksi kirjatun vaihto-omaisuuden hankintamenosta tuolloinen EVL:n mukainen aliarvostusvähennys, vaikka hankintamenoa ei ollut tilinpäätöksessä käsitelty EKPL:n edellyttämällä tavalla, ks. Andersson 1986a: 135; Kilpi 1986: 116–117; Linnakangas 1985c: 107; 1986b: 29. Ratkaisussa KHO 1981 II 521 (= KHO 13.4.1981 T 2211) yhtiön tulon vähennykseksi ei hyväksytty kirjanpidon ulkopuolella tehtyä jälleenhankintavarausta, ks. Andersson 1982c: 22; Kilpi 1982b: 22–23; Myrsky & Linnakangas 2010: 72.

¹¹¹⁰ Ks. jäljempänä alaluku 3.8.4.2.

¹¹¹¹ Ks. Haaramo & Rätty 2009: 53–55; HE 126/2004 vp: 26; KTM 9/2003: 23–25; Lehtonen 2007b: 193. Ks. myös Pajunen 11 ss.

talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön alaisessa arvopaperipörssissä. Myös muut kirjanpitovelvolliset saavat 3 §:n 2 momentin mukaan laatia tilinpäätöksensä kyseisten standardien mukaisesti, mikäli niiden kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto tarkastetaan tilintarkastuslain¹¹¹² mukaisesti.¹¹¹³

Säännökset tilinpäätösten laatimisesta kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuvat 19 päivänä heinäkuuta 2002 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1606/2002 kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta. Mainittu asetus on kaikilta osiltaan velvoittava ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Mainitussa asetuksessa säädetään yksityisoikeudellisen toimielimen, IASB:n (aikaisemmin IASC) antamien IAS- ja sittemmin vuodesta 2003 lähtien IFRS-standardien implementoinnista Euroopan yhteisössä, nykyisin Euroopan unionissa. Kaikki kansainväliset tilinpäätösstandardit eivät kuitenkaan tule sovellettaviksi Euroopan unionissa, ellei Euroopan yhteisön, nykyisin unionin komissio ole niitä asetuksen mukaan hyväksynyt.¹¹¹⁴

Suomessa noudatetaan konserniyhtiöiden verotuksessa erillisyyden periaatetta, jonka mukaan kukin yhtiö on erikseen verovelvollinen omasta toiminnastaan. Tämän johdosta kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti laadituilla konsernitilinpäätöksillä ei ole merkitystä näiden konserniyhtiöiden verotukseen. Mikäli verovelvollinen on velvoitettu edellä mainitun mukaisesti laatimaan oman

---

¹¹¹² Säädetäessä vuonna 2004 KPL:iin kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittavaa tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä käsittelevä 7 a luku L:lla 1304/2004 oli voimassa ETilintL. Mainittu laki korvattiin vuonna 2007 annetulla TilintL:lla ja KPL 7 a luvun 3 §:n 2 momentti muutettiin L:lla 460/2007.

¹¹¹³ EVL:n muutoksista ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 118–120; HE 176/2008 vp: 38–40 (L 1077/2008); Penttilä 2009b: 127–129. Ks. myös KPL:n muuttamisesta ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien käyttöönotosta Andersson 2005a: 394–396; 2006: 689–691; Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009: 299–312; Haaramo & Rätty 2009: 31–32, 53–55; HE 126/2004 vp: 4–5, 26–27 (L 1304/2004); Jänkälä & Kaisanlahti 2008: 21–26; 2009: 21–25; Järvenpää, Pellinen & Virtanen 2007: 99 ss.; Kallunki, Lantto & Sahlström 2008: 15–16; KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry 2009a: 284–286; 2010a: 302–304; 2011a: 306–308; 2012b: 310–314; KTM 7/2003: 9; KTM 9/2003: 23–25; Lehtonen 2007b: 193–194; Leppiniemi 2003a: 41–44; 2010: 4:1 ss.; 2011: 40–42; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 4:1 ss.; Myrsky & Linnakangas 2010: 33–36; Mähönen 2005: 155–159; Mähönen & Villa 2010: 326–327; Rätty & Virkkunen 2002: 25–26; 2004: 28–29; Termäs 2008: 217–220; Troberg 2003: 11, 185–187; 2007: 243 ss. Ks. myös KILA 1797/2007.

¹¹¹⁴ Ks. Haaramo & Rätty 2009: 28, 46–49; HE 126/2004 vp: 4–5. IASB julkaisee standardit vuosittain niihin liittyvine tulkintoineen. Vuoden 2004 IASB:n julkaisun sivumäärä oli 2250, ks. IFRS 2004; ks. myös HE 126/2004 vp: 5. Vuonna 2011 IASB:n kaksiosaisen julkaisun sivumäärä sisältäen standardit ja niiden tulkinnat oli yhteensä 3276 sivua, ks. IFRS 2011a ja IFRS 2011b.

tilinpäätöksensä kyseisten standardien mukaisesti, on tällä merkitystä myös elinkeinotulon verotuksessa. Sama tilanne vallitsee silloin, mikäli tilinpäätös laaditaan näiden standardien mukaisesti niissä tapauksissa kuin se on säännösten mukaan sallittua.

EVL asettaa pääsääntöisesti velvoitteita kirjanpidolliselle käsittelylle, jotta tietyt menoerät saataisiin ottaa huomioon verotuksessa vähennyskelpoisina menoina. EVL 54 §:n 1 momentin mukaisesti verovelvollinen saa vähentää vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintamenon ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa. Poistoina ja eräinä muina kuluina verovelvollinen ei 54 §:n 2 momentin mukaan saa vähentää suurempaa määrää kuin kirjanpidossa on verovuonna ja aikaisemmin vähennetty ^{1115 1116}.

Monet kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaiset kirjaukset edellytetään kuitenkin tehtäväksi suoraan omaan pääomaan tulosvaikutteisten kirjausten sijaan. Esimerkkinä voidaan mainita EVL:n tarkoittamien varausten tekeminen kirjanpidossa. Mainitut standardit eivät tunne verosyistä tehtäviä varauksia, jolloin niiden vähentäminen standardien mukaisissa tilinpäätöksissä ei ole mahdollista. Myös poistojen käsittely poikkeaa KPL:n ja EVL:n mukaisesta käytännöstä, jonka mukaan kirjanpidossa taloudellisen vaikutusajan mukaisten suunnitelmapoistojen EVL:n sallimissa rajoissa ylittävä osuus merkitään tuloslaskelmaan poistoeron lisäyksenä ja taseeseen poistoerona. Kansainväliset tilinpäätösstandardit eivät salli verotuksesta johtuvien ylipoistojen vähentämistä kirjanpidossa. Myös esim. leasingsopimuksia, liittymismaksuja ym. käsitellään kirjanpidossa ja tilinpäätösstandardeissa toisistaan poikkeavasti.¹¹¹⁷ Edellä olevan johdosta kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltaminen erillistilinpäätöksessä saattaa kiristää verotusta ¹¹¹⁸.

Lisäksi EVL:iin otetut säännökset vaikuttavat suoraan verotettavaan tuloon kirjanpitovelvollisen laatiessa tilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandar-

---

¹¹¹⁵ Ratkaisussa KHO 21.11.2007 T 3011 pysytettiin KVL:n antama ennakkoratkaisu, jonka mukaan poistoja ei voi verotuksessa tehdä EVL:n mukaisesti siten, että suunnitelman mukaisten poistojen ylittävät verotuspoistot merkitään tilikauden aikaisessa pääkirjanpidossa kuluksi ja IFRS-tuloslaskelmaan sekä taseeseen merkitään verotuspoistoista johtuva laskennallinen verovelka, jonka määrä ja perusteet selvitetään tilinpäätöksen laskennallisia veroja koskeissa liitetiedoissa, ks. Torkkel 2011: 216 ss. Vastaavasti myös ratkaisussa KHO 1995 B 504 edellytettiin, että EVL 54 §:n edellyttämät poistot tulee tehdä tuloslaskelmassa tuloslaskelman liitetietojen sijasta, ks. Torkkel 2011: 105–109.

¹¹¹⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 700 ss.; Myrsky & Linnakangas 2010: 69–73.

¹¹¹⁷ Ks. KTM 7/2003: 9; KTM 9/2003: 45 ss.; Leppiniemi 2003a: 235 ss.; 2004b: 20; 2005: 4–6; Riistama 2004a: 146–147.

¹¹¹⁸ Ks. Leppiniemi 2005: 6.

deja noudattaen. EVL:n 5 §:n 8 kohdassa säädetyn mukaisesti kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla tuloslaskelmaan tuotoksi merkityt kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvälineiden arvonnousut ovat veronalaisia elinkeinotuloja. Samoin EVL 5 §:n 9 kohdassa tarkoitettujen rahoitusvälineiden ym. tuloslaskelmaan mainittujen standardien perusteella merkityt arvonnousut luetaan veronalaisiksi elinkeinotuloiksi.¹¹¹⁹ Kyseisten erien arvonnousut ovat puolestaan EVL 8 §:n 2 a ja 2 b kohtien mukaisesti verotuksessa vähennyskelpoisia menoja¹¹²⁰. Myös vaihto-omaisuuden tilinpäätösstandardien mukaiset nettorealisoituarvon muutokset vaikuttavat EVL 5 a §:n mukaisesti joko veronalaista tuloa lisäävästi tai sitä vähentävästi¹¹²¹. KonsAvL:n¹¹²² vaatimukset annetun konserniavustuksen kuluksi kirjaamisesta eivät sovellu IFRS-standardien mukaan tehtäviin tilinpäätöksiin. Konserniavustusta ei voi näissä tilinpäätöksissä kirjata kuluksi, vaan tämä tulee luonteensa mukaisesti merkitä tilinpäätökseen esimerkiksi voitonjakona tai pääomansijoituksena.¹¹²³

Jouduttaessa noudattamaan tai noudatettaessa vapaaehtoisesti kyseisiä standardeja tilinpäätöksen laatimisessa, voi tällä olla verotusta kiristävä vaikutus. Standardit hyväksyy nykyisin IASB, joka on tilinpäätösasiantuntijoista koostuva yksityisoikeudellinen elin. Standardien tulkinnasta vastaa IFRIC, joka on tätä varten nimetty tulkintakomitea.¹¹²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti hyväksytyt yksityisoikeudellisen toimielimen IASB:n laatimat standardit ovat osa EU-oikeutta¹¹²⁵. KPL 7 a luvun säännökset toisaalta velvoittavat ja toisaalta antavat mahdollisuuden laatia erillistilinpäätökset mainittujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Tällöin yksityisoikeudellisen elimen ohjeet ja tulkinnat tulevat käytännössä osaksi noudatettavaa verolainsäädäntöä. Verotuksen sitominen yksityisoikeudellisen elimen antamiin ohjeisiin ja tulkintoihin ei kuitenkaan välttämättä ole ongelmatonta otettaessa huomioon, että verosta säädetään PL 81 §:n mukaisesti lailla.¹¹²⁶

¹¹¹⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 118–123; HE 176/2008 vp: 38–40 (L 1077/2008).

¹¹²⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 211; HE 176/2008 vp: 41.

¹¹²¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 127–128, 446; HE 176/2008 vp: 40, 46 (L 1077/2008).

¹¹²² Ks. alaluku 3.7.

¹¹²³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 792; VM 4/2006: 124.

¹¹²⁴ IASB:n ja IFRIC:n kokoonpanosta ja tähän liittyvistä organisaatiokysymyksistä muutoin ks. Haaramo & Rätty 2009: 28–29.

¹¹²⁵ Ks. Niskakangas 2006: 345.

¹¹²⁶ Ks. vastaavasta pohdinnasta Ruotsin verolainsäädännön osalta Penttilä 2009b: 125; SOU 2008:80a: 181 ss. Lisäksi kirjanpitolainsäädännön ollessa direktiivipohjaista, voi tästä aiheutua myös EU-oikeuden tulkintakysymyksiä, ks Penttilä 2009b: 125 ja EY-tuomioistuimen 7.1.2003 antama tuomio asiassa C-306/99, *Banque internationale pour l’Afrique occidentale SA (BIAO) vastaan Finanzamt für Großunternehmen in Hamburg*.

VM:n asettama elinkeinoverotuksen uudistamista selvittänyt asiantuntijatyöryhmä on kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossaan esittänyt konserniverotuksen vaihtoehtoja tarkastellessaan kannanottonaan konsernien yhteisverotusmallin täyttävän monia konserniverotuksen uudistamiselle asetettuja tavoitteita. Työryhmän mukaan esitetty malli mahdollistaisi yhtiökohtaiseen IFRS-tilinpäätökseen siirtymisen sen johdosta, että tällöin ei kirjanpitoon sisältyisi nykyisin voimassa olevan KonsAvL:n mukaista annettua ja saatua avustusta siihen liittyvine vaatimuksineen kirjata nämä menoksi ja tuloksi.¹¹²⁷ IFRS-tilinpäätöksiin liittyviä muita ongelmia työryhmä ei muistiossaan käsittele.

3.8.4 Konsernitilinpäätös

3.8.4.1 Kirjanpitolainsäädäntö

Konsernitilinpäätöstä koskevat säännökset siirrettiin pääosin EKPL:iin vuonna 1992 lailla 1572/1992 siten, että muutokset astuivat voimaan vuoden 1993 alusta. Alunperin EKPL:iin ei sisällynyt konsernitilinpäätöksen laatimista koskevia säännöksiä. Siirrettäessä konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat yleiset määräykset EOYL:sta EKPL:iin, laajeni konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus samalla koskemaan muitakin yhteisömuotoja kuin osakeyhtiöitä. Uudistuksella pyrittiin yhdenmukaistamaan tilinpäätöstä koskevat säännökset Euroopan yhteisöjen lainsäädännön kanssa. Lisäksi tavoitteena oli Euroopan yhteisöjen vuositilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevien neljännen direktiivin 78/660/ETY ja seitsemännen direktiivin 83/349/ETY määräysten huomiointi lainsäädännössä.¹¹²⁸

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat säännökset sisällytettiin uuteen EKPL 3 a luvun 22 c §:ään. Lain säännösten mukaan konsernitilinpäätös tuli laatia emoyrityksen ja tytäryritysten (konserniyritysten) tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Samoin tilinpäätöksen liitetiedot tuli yhdistellä konsernitilinpäätöksessä vastaavasti.¹¹²⁹ Konsernitilinpäätökseen kuuluivat uusien säännösten mukaisesti emo- ja tytäryritysten lisäksi myös osakkuusyrietykset 22 c §:n mukaisesti¹¹³⁰. Tarkemmat määräykset konsernitilinpäätöksen laatimisesta antoi lain 22 c §:n 1 momentin mukaisesti KTM¹¹³¹.

¹¹²⁷ VM 16/2013: 35–38.

¹¹²⁸ Ks. HE 111/1992 vp: 1, 3–4; KM 1990:45: 130–131; Rätty & Virkkunen 2002: 28–33.

¹¹²⁹ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 383–390; Riistama, Prepula, Tuokko & Järvinen 1995: 45–53.

¹¹³⁰ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 426–428; Taipale 1994: 131–134.

¹¹³¹ KTMp konsernitilinpäätöksen laatimisesta 22.10.1993/899.

Myös KILA antoi vuonna 1993 uuden yleisohjeen¹¹³² konsernitilinpäätöksen laatimisesta. Mainittu yleisohje korvasi aikaisemman vuonna 1981 EOYL:n konsernitilinpäätöksen laatimista koskevien säännöksiä johdosta annetun konsernitilinpäätöksen laatimista koskeneen yleisohjeen¹¹³³.

Tilanteet, joissa konsernitilinpäätöksen laatimista ei edellytetty, lueteltiin lain 3 a luvun 22 a §:n 2–4 momenteissa (liikkeenharjoittajat, vähemmistön suostumus eräissä tapauksissa sekä ns. pienet konsernit)¹¹³⁴. Liikkeenharjoittajien samoin kuin saataessa vähemmistön suostumus tietyissä tapauksissa ei konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta edellä todetun mukaisesti ollut 22 a §:n mainitsemisissa alakonsernitapauksissa. Liikevaihdon, taseen loppusumman tai palveluksessa olleiden henkilöiden määrän emoyrityksen ja tytäryrityksen osalta yhteen laskien alittuessa EKPL 22 a §:n 4 momentissa määritellyllä tavalla, ei konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta EKPL:n mukaan ollut.¹¹³⁵ Myös EKPA sisälsi siihen tehdyn muutoksen 898/1993 jälkeen lievennyksiä konsernitilinpäätökseen sisällytettävistä tytäryrityksistä¹¹³⁶.

Kirjanpitolainsäädäntöä uudistettiin vuonna 1997, jolloin EKPL korvattiin uudella KPL:lla. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat säännökset sisältyvät lain 6 lukuun. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta säädetään 6 luvun 11 §:n 1–2 sekä 5 momenteissa ja nykyisten säännösten mukaisesta luvasta jättää konsernitilinpäätös laatimatta 11 §:n 3–4 momenteissa. Velvollisia laatimaan konsernitilinpäätöksen on KPL:n 1 §:n 1 momentin mukaan osakeyhtiö, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön laatimisvelvollisuus aktualisoituu tilanteissa, joissa vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai sellainen avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö. Toisaalta konsernitilinpäätöksen on 2 momentin pääsäännön mukaan aina velvollinen laatimaan emoyritys, jos se harjoittaa liiketoimintaa.¹¹³⁷ Konsernitilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot konsernin varoista, veloista, rahoituskellisesta asemasta ja tuloksesta¹¹³⁸.

¹¹³² Ks. KILA 1993c.

¹¹³³ Ks. KILA 1981.

¹¹³⁴ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 390–391, 394–398.

¹¹³⁵ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 391–394.

¹¹³⁶ Ks. Marjomaa 1993a: 9–14; 1993b: 76–78; Riistama, Prepula, Tuokko & Järvinen 1995: 58–60.

¹¹³⁷ Ks. Englund, Prepula, Riistama & Tuokko 2005: 39 ss.; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2002: 30 ss.; Leppiniemi 2011: 264 ss.; Mäkelä, Reponen & Pohjonen 2005: 18–19; Mäkelä, Reponen, Pohjonen & Honkamäki 2009: 20–21; 2012: 21–22.

¹¹³⁸ Ks. Ahti, Tikkanen & Viljanen 2001: 21–24; Horsmanheimo & Steiner 2002: 112; 2008: 141; Kallunki & Kytönen 2002: 30–31; Koski & Sillanpää 2013: 13:10; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:1–5; Perälä 2000: 191–193; Tikkanen, Reino 1998: 131–133.

KPA:ssa annettiin myös konsernitilinpäätöstä koskevat määräykset asetuksen 3 ja 4 luvuissa. Lisäksi KILA antoi vuonna 2000 uuden yleisohjeen konsernitilinpäätöksen laatimisesta ¹¹³⁹.

Tämän jälkeen kirjanpitolainsäädäntöä on uudistettu konsernitilinpäätöksen laatimiseen vaikuttavilla eri tavoilla lainmuutoksella 1304/2004. KPL:n määräysvallan käsitettä on laajennettu. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskevia kokorajoja on alennettu. Samoin eräitä muita säännöksiä on samassa yhteydessä muutettu.¹¹⁴⁰ Sekä KPL:n että OYL:n muuttuneiden säännösten johdosta annettiin vuonna 2006 uusi KILAn yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta ¹¹⁴¹. Lisäksi KPL:iin lisättiin uusi 7 a luku, jossa säädettiin kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittavasta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä.

3.8.4.2 *Kansainväliset tilinpäätösstandardit*

KPL:iin vuonna 2004 lisätyn uuden 7 a luvun 2 §:n 2 momentin mukaisen kirjanpitovelvollisen tulee laatia konsernitilinpäätöksensä lain 7 a luvun 1 §:n tarkoittamia kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen. Kysymyksessä on tällöin kirjanpitovelvollinen, jonka liikkeeseen laskemat arvopaperit ovat arvopaperimarkkina-alueissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin tai sitä vastaavan kaupankäynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön alaisessa arvopaperipörssissä.¹¹⁴² Laadittaessa konsernitilinpäätös mainittujen standardien mukaisesti voi standardien mukainen määräysvallan käsite poiketa KPL:n mukaisesta määräysvallan käsitteestä. Tällöin konsernitilinpäätöksen laajuus voi poiketa pelkästään KPL:n säännöksiä perusteella laadittavasta konsernitilinpäätöksestä ¹¹⁴³.

Aikaisemmin vuonna 1998 KTM antoi KPL 3 luvun 2 §:n 2 momentin perusteella päätöksen konsernitilinpäätöksen laatimisesta kansainvälisillä pääomamarkkinoilla yleisesti käytetyn säännösten mukaisesti 766/1998. Päätöksen 2 §:n mukaisesti kirjanpitovelvollinen sai laatia konsernitilinpäätöksensä KPL:n säännösten sijasta noudattaen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla yleisesti käytettyä tilinpäätössäännöstä (IAS). Edellytyksenä oli, että näin laadittava konsernitilinpäätös oli yhdenmukainen konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun

¹¹³⁹ Ks. KILA 2000b.

¹¹⁴⁰ Ks. HE 126/2004 vp: 23–25.

¹¹⁴¹ Ks. KILA 2006a.

¹¹⁴² Ks. edellä alaluku 3.8.3.4.

¹¹⁴³ Ks. Perälä, Mäki & Vänskä 2012: 19–21.

neuvoston direktiivin 83/349/ETY säännösten kanssa. KTM:n päätöksessä tämä oli lisäksi rajattu pelkästään sellaisiin yhtiöihin, joiden kohdalla ulkomaisella omistuksella oli merkittävä osuus.¹¹⁴⁴ Mahdollista ennen vuoden 2004 lainmuutosta oli, että konsernitilinpäätös olisi IAS-standardien ja sittemmin myös IFRS-standardien lisäksi laadittu myös soveltaen US GAAP -normistoa¹¹⁴⁵.

Virallisen konsernitilinpäätöksen sai laatia IAS:n mukaan vain sellainen yhtiö, jossa ulkomaisten omistajien osuus oli yli puolet osakekannasta.¹¹⁴⁶ Kyseistä päätöstä muutettiin vuonna 1999 KTM:n päätöksellä 1312/1999 ja vuonna 2003 KTM:n asetuksella 830/2003.¹¹⁴⁷ Lisättäessä KPL:iin vuonna 2004 lailla 1304/2004 edellä mainittu uusi 7 a luku kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittavasta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä kumottiin samalla edellä mainittu KTM:n päätös.¹¹⁴⁸ Ainoastaan muutamat suomalaiset yritykset käyttivät hyväkseen edellä mainittua KTM:n päätösten mukaista mahdollisuutta konsernitilinpäätöksen esittämiseksi kansainvälisillä pääomamarkkinoilla yleisesti käytetyn tilinpäätössäännösten mukaisesti¹¹⁴⁹.

3.8.4.3 Osakeyhtiölainsäädäntö

Ensimmäisenä säädöksenä konsernitilinpäätöksen laatimisesta säädettiin vuoden 1980 alusta voimaan tullessa EOYL:ssa. Lain 11 lukuun sisältyvien säännösten mukaan emoyhtiönä olevan osakeyhtiön tuli laatia konsernitilinpäätös. Lain 11 luvun 1 §:n mukaisesti emoyhtiönä olevan osakeyhtiön tilinpäätökseen tuli sisällyttää konsernitilinpäätös, joka 10 §:n mukaisesti käsitti konsernituloslaskelman ja konsernitaseen. Saman luvun 11 §:n mukaisesti voitiin lain vaatimuksista kuitenkin poiketa olosuhteiden vaatimalla tavalla.¹¹⁵⁰ KILA antoi lain 11 luvun 13 §:n perusteella yleisohjeen konsernitilinpäätöksen laatimisesta.¹¹⁵¹ Konsernin emoyhtiön voitonjako ei EOYL 12 luvun 2 §:n mukaisesti saanut ylittää viimeksi kuluneelta tilikaudelta laaditun konsernitaseen mukaisen voiton ja konsernin muun vapaan oman pääoman yhteismäärää vähennettynä

¹¹⁴⁴ Ks. Rätty & Virkkunen 2002: 37–38.

¹¹⁴⁵ Ks. Haaramo & Rätty 2009: 50.

¹¹⁴⁶ Ks. Rätty & Virkkunen 2002: 37–38.

¹¹⁴⁷ Ks. HE 126/2004 vp: 4

¹¹⁴⁸ Ks. Haaramo & Rätty 2009: 49–50.

¹¹⁴⁹ Ks. Haaramo & Rätty 2009: 50.

¹¹⁵⁰ Ks. Koski & af Schultén 1991b: 147–150.

¹¹⁵¹ Ks. Järvinen, Nuorvala, Riistama, Tikkanen & Vahtera 1987: 265–280; KILA 1981; Koski & af Schultén 1991b: 150–159; Riistama & Prepula 1983: 19–20.

konsernitaseen osoittamalla tappiolla. Mainitusta määrästä tuli lisäksi vähentää muutoin lain mukaan jakamatta jätettävät varat.¹¹⁵²

Siirrettäessä konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat yleiset säännökset EKPL:iin lailla 1572/1992, jäi EOYL:iin ainoastaan EKPL:ia täydentäviä säännöksiä lainmuutoksen 1573/1992 mukaisesti. EOYL:n mukainen konserni määriteltiin lain 1 luvun 2 §:ssä¹¹⁵³. EOYL:n mukaiset emoyhtiön osingonjakorajoitukset pysyivät pääosin samoina. Osakeyhtiön konsernitilinpäätöksen laatimista ohjaavat säännökset sisältyivät tämän jälkeen mutkikkaasti EKPL:iin, EKPA:een, EOYL:iin, KTM:n päätökseen 899/1993 sekä KILAn yleisohjeeseen¹¹⁵⁴.

EOYL:n konsernitilinpäätöstä koskevia säännöksiä täydennettiin lailla 1337/1997 annettaessa uusi KPL. Tämän jälkeen KILA antoi uuden yleisohjeen konsernitilinpäätöksen laatimisesta¹¹⁵⁵ käsittäen konsernitilinpäätöksen laatimisen KPL:n ja EOYL:n mukaisesti. EOYL 11 luvun 10 §:n mukaisesti konsernitilinpäätös tuli aina laatia, jos emoyhtiö oli julkinen osakeyhtiö. Samoin tilanteissa, joissa yksityinen osakeyhtiö jakoi varoja osakkeenomistajille, tuli konsernitilinpäätös aina laatia. Samoin mikäli osakeyhtiö antoi EOYL 1 luvun 4 §:n tarkoittamalle lähipiirilleen rahalainan tai vakuuden, palautti lain 5 luvun tarkoittaman pääomalainan pääomaa, maksoi sen korkoa tai muuta hyvitystä. Osakeyhtiön ollessa konsernin emoyhtiö, oli sen voitonjako ja muu edellä mainittu varojen jako edelleen sidottu vahvistetun konsernitaseen mukaisen voiton ja muun vapaan oman pääoman määrään vähennettynä edellä mainituilla erillä.¹¹⁵⁶ Vuonna 2004 poistettiin KPL:n muuttamisen yhteydessä eräisiin perustamis- ja tutkimusmenoihin liittyvät voitonjakorajoitukset poistettaessa KPL:sta mahdollisuus mainittujen menojen aktivoimiseen¹¹⁵⁷.

OYL 8 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan emoyhtiön on aina laadittava konsernitilinpäätös, jos se jakaa varoja osakkeenomistajille tai mikäli se on julkinen osakeyhtiö. Osakeyhtiön osingonjako tai muu varojenjako ei ole enää sidottu konsernitaseen omaan pääomaan¹¹⁵⁸. Yhtiö voi jakaa oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat edellyt-

¹¹⁵² Ks. Koski & af Schultén 1991b: 180–184; Kyläkallio 1985: 533–534.

¹¹⁵³ Ks. edellä konsernisääntelyä käsittelevä luvun 3 alaluku 3.3.1.1.

¹¹⁵⁴ KILA 1993a. Konsernitilinpäätökseen sisältyvästä kritiikistä ks. Haataja 1995: 83–86.

¹¹⁵⁵ Ks. KILA 2000b.

¹¹⁵⁶ Ks. Blummé 1997b: 91–93; Koski & af Schultén 2000: 274–276, 307–309; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 888–889; Raunio 2000: 12; Tikkanen, Jukka 1975: 137–139.

¹¹⁵⁷ Ks. HE 126/2004 vp: 41 (L 1306/2004).

¹¹⁵⁸ Ks. HE 109/2005 vp: 123; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1107; 2012b: 324–326.

täen, ettei yhtiö ole maksukyvytön tai jako aiheuta maksukyvyttömyyttä OYL 13 luvun 2 §:n mukaisesti ¹¹⁵⁹.

Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, mikäli yhtiö on vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta KPL 6 luvun 1 §:n 4 momentin perusteella. ¹¹⁶⁰ KPL 6 luvun 1 §:n 4 momentin säännökset viittaavat erityisiin määräyksiin, joiden mukaisesti Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön alaisella yrityksellä on emoyrityksessä vähintään 90 %:n omistusosuus, emoyrityksen muut omistajat ovat antaneet suostumuksensa tämän laatimatta jättämiseen sekä emoyrityksen ja sen tytäryritysten tilinpäätökset tulevat yhdistellyksi Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön alaisen yrityksen rekisteröitäväksi ilmoitettavaan tilinpäätökseen.

3.8.4.4 *Muusta yhteisölainsäädännöstä*

Myös osuuskunta voi tulla kysymykseen EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskeltottoman konsernituen maksajana. Estettä ei ole myöskään sille, että osuuskunta olisi ollut aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen vähennyskelpoisen vastikkeellisen konsernituen maksajana, vaikka tällaisiksi katsottavat oikeustapaukset ovatkin koskeneet osakeyhtiöitä. Verotuksellisesti yhteisömuodolla ei ole merkitystä verotuksen perusteen liittyessä konserniyhteisöjen muodostamaan taloudelliseen kokonaisuuteen.

Siirrettäessä konsernitilinpäätöstä koskevat yleiset määräykset EOYL:sta vuonna 1992 EKPL:iin lisättiin EOKL:iin osuuskuntia koskevat säännökset konsernitilinpäätöksen laatimisesta. ¹¹⁶¹ Vuoden 2001 loppupuolella annetun EOKL 6 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan konsernitilinpäätös tuli aina laatia, jos emosuuskunta jakoi varoja laissa säädetyllä tavalla osuuskunnan jäsenille ¹¹⁶². EOKL:iin sisältyi rajoituksia myös emo-osuuskunnan jakokelpoisten ylijäämien osalta. ¹¹⁶³ Jakokelpoisen ylijäämän laskemista tarkennettiin vuonna 2004 kirjanpitolain muuttamisen yhteydessä ¹¹⁶⁴. Vuonna 2009 EOKL 8 luvun 5 §:ää muutettiin siten, että varojen jakaminen ei ole sallittua, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää osuuskunnan olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan

¹¹⁵⁹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 60–62; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1107–1109; 2012b: 327–328.

¹¹⁶⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 610–613; HE 238/2009 vp: 13, 16–17 (L 1214/2009).

¹¹⁶¹ Ks. HE 111/1992 vp: 39–40; Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 1994: 131.

¹¹⁶² Ks. HE 176/2001 vp: 88.

¹¹⁶³ Ks. HE 176/2001 vp: 99; Mähönen & Villa 2006c: 119–120; Pöyhönen 2002: 184, 198–199.

¹¹⁶⁴ Ks. HE 126/2004 vp: 41, 42 (L 1307/2004).

maksukyvyttömyyden.¹¹⁶⁵ Samassa yhteydessä muutettiin myös EOKL 6 luvun 8 §:n mukaista konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta. Emo-osuuskunnan tuli pääsääntöisesti laatia konsernitilinpäätös, jos se jakaa varoja. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ei kuitenkaan ollut, mikäli osuuskunta oli vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta KPL 6 luvun 1 §:n 4 momentin perusteella.¹¹⁶⁶ Nykyisen OKL:n konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta on säädetty lai 8 luvun 9 §:ssä. Tämän mukaan emo-osuuskunnan on aina laadittava konsernitilinpäätös, jos se jakaa varoja jäsenille taikka osuuden tai osakkeen omistajille. Konsernitilinpäätöstä ei kuitenkaan tarvitse laatia KPL 6 luvun 1 §:n 4 momentin tarkoittamissa tapauksissa.¹¹⁶⁷

Vähennyskelvottoman konsernituen maksajana kyseeseen tulevan säästöpankin tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan säästöpankkilain (1502/2001) erinäisiin säännöksiin sisältyvän 130 a §:n mukaisesti kirjanpitolakia. Lisäksi tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan mm. luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) sekä Rahoitustarkastuksen määräyksiä. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 9 luku sisältää tarkempia määräyksiä tilinpäätöksestä sekä konsernitilinpäätöksestä. Keskinäisen vakuutusyhtiön tilinpäätöksestä säädetään vakuutusyhtiölain (521/2008) 8 luvussa. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan tällöin OYL 8 luvun 10 ja 12 §:n määräyksiä vakuutusyhtiölain 8 luvun määräysten lisäksi.

3.8.5 Ilmoittamisvelvollisuudesta

3.8.5.1 Ilmoittamisvelvollisuudesta yleisesti

Kirjanpitovelvollisen ilmoittamisvelvollisuudesta on säädetty voimassa olleissa verolaeissa eri aikoina ja eri tavoin. Tuloverotusta koskeneiden EETOL:n, ETOL:n ja TOL:n säännöksiin on sisältynyt määräykset kirjanpitovelvollisen ilmoittamisvelvollisuudesta ja tähän liittyen annettavista eri selvityksistä toimitettavaa verotusta varten. Konsernia koskevien määräysten tultua sisällytetyksi vuonna 1978 annettuun EOYL:iin lisättiin myös verotuksen toimittamista koskeviin säännöksiin tätä koskevat määräykset. Vuonna 1992 konsernitilinpäätöstä koskevat yleiset määräykset sisällytettiin EOYL:n sijasta EKPL:iin, jolloin myös verotuksen toimittamista koskevia säännöksiä muutettiin vastaavasti. Myös mm. vuonna 1986 annettuun KonsAvL:iin liittyy konserni-

¹¹⁶⁵ Ks. HE 238/2009 vp: 17 (L 1215/2009).

¹¹⁶⁶ Ks. HE 238/2009 vp: 17 (L 1215/2009).

¹¹⁶⁷ Ks. HE 185/2012 vp: 87.

suhdetta ja lain mukaan annettua konserniavustusta koskeva ilmoittamisvelvollisuus.

Aikaisemmin verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuudesta oli säädetty vuoden 1920 EETOL 26 §:ssä, tämän jälkeen vuonna 1924 annetun ETOL 26 §:ssä ja vuonna 1943 annetun TOL 77 §:ssä ¹¹⁶⁸. Mainittujen säännösten mukaisesti kirjanpitovelvollisen tuli liittää veroilmoitukseensa laissa tarkemmin säädetyllä tavalla kirjanpitoon perustuvat selvitykset tuloista ja varallisuusasemastaan ym. Vuosien 1920 ja 1924 EETOL:n ja ETOL:n aikana kirjanpitovelvollisuudesta oli voimassa, mitä KS 109 §:ssä oli säädetty. Tämän jälkeen annettiin vuonna 1925 EEEKPL, jonka korvasi vuoden 1947 alusta voimaan tullut vuonna 1945 annettu EEKPL. ¹¹⁶⁹

TOL:n ilmoittamisvelvollisuutta koskevat säännökset kumottiin sittemmin vuonna 1958 annetulla VerL:lla, jonka 38 ja 39 §:t sisälsivät tarkemmat määräykset kirjanpitovelvollisen veroilmoituksen antamisesta ja siihen liitettävistä kirjanpitoon perustuvista selvityksistä ¹¹⁷⁰. Vuonna 1995 VerL korvattiin VML:lla, joka sisältää nykyisin säännökset ilmoitusvelvollisuudesta ¹¹⁷¹. Lain 7 §:ssä säädetään velvollisuudesta antaa veroilmoitus ja 8 §:n mukaisesti VerOH määrää tarkemmin veroilmoituksen antoajankohdasta ¹¹⁷². Kyseisiä säännöksiä on myöhemmin muutettu ja tarkennettu.

VML:n 2 lukuun sisältyviä ilmoitusmenettelyä koskevia säännöksiä on muutettu merkittävästi vuoden 2006 alusta lukien ¹¹⁷³. Samoin verohallinnon organisaatiota on muutettu vuosina 2008 ¹¹⁷⁴ ja 2010 ¹¹⁷⁵. Nykyisin verotusta varten on Verohallinto-niminen viranomainen, jonka virka-alueena on koko maa. Vuosina 2005 ¹¹⁷⁶ ja 2010 ¹¹⁷⁷ muutetun VML 10 §:n mukaisesti aikaisemmin Verohallitus, sittemmin Verohallinto antaa tarkemmat määräykset veroilmoituksessa annettavista tiedoista ym. ¹¹⁷⁸ Vuodesta 2006 Verohallitus ja

¹¹⁶⁸ Ks. esim. HE 77/1943 vp: 1.

¹¹⁶⁹ Ks. Hellberg 2004: 91; Kosonen 2005: 46–50, 56–57; Lehtonen 1991c: 258–262. Lehtosen mukaan vuoden 1734 lakia täydentävä Ruotsin kuninkaan antama konkurssia koskenut vuoden 1798 sääntö sisälsi ensimmäisen säännöksen kirjanpitovelvollisuudesta, ks. Lehtonen 1991c: 258.

¹¹⁷⁰ Ks. Laitinen & Ahola 1961: 9; Stenman 1989: 287.

¹¹⁷¹ Ks. Myrsky & Linnakangas 2002: 2–3.

¹¹⁷² Ks. Andersson 1996a: 22–25; 2000: 81–83; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 28:4.

¹¹⁷³ Ks. tästä tarkemmin Myrsky & Linnakangas 2007: 56.

¹¹⁷⁴ Laki Verohallinnosta 18.4.2008/237, ks. HE 148/2007 vp: 1.

¹¹⁷⁵ Laki Verohallinnosta 11.6.2010/503, ks. HE 288/2009 vp: 1.

¹¹⁷⁶ L 1145/2005.

¹¹⁷⁷ L 520/2010

¹¹⁷⁸ Ks. HE 91/2005 vp: 33 (L 1145/2005), vrt. Lehtonen 1999b: 1288–1289.

vuodesta 2008 lähtien Verohallinto on mm. VML 10 §:n perusteella vuosittain antanut ilmoittamisvelvollisuutta ja muistiinpanoja koskevat päätökset ¹¹⁷⁹. Päätösten mukaisesti veroilmoituksen antamisajankohta on sidottu kirjanpito-velvollisen yhteisön tilikauden päättymisajankohtaan, josta lukien veroilmoitus tulee antaa neljän kuukauden kuluessa ¹¹⁸⁰.

3.8.5.2 *Konsernisuhde*

Vuonna 1958 annetun VerL 39 §:n¹¹⁸¹ mukaisesti verovelvollisen veroilmoituksen antoajankohta oli sidoksissa tilikauden päättymisajankohtaan. VerL:n perusteella annetussa VerA:ssa säädettiin yksityiskohtaisemmin verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuudesta.¹¹⁸² Vuonna 1978 annetun EOYL:n ja siihen sisältyneen konsernisääntelyn jälkeen muutettiin¹¹⁸³ tuolloin voimassa ollutta VerA:ta, jolloin EOYL:n tarkoittaman emoyhtiön tuli asetuksen 26 a §:n mukaisesti veroilmoituksessaan toimittaa verotoimistolle jäljennökset konsernituloslaskelmasta ja konsernitaseesta verovuodelta ja tätä edeltäneeltä vuodelta sekä jäljennös konsernia koskevasta tilintarkastuskertomuksesta ym.¹¹⁸⁴ Vuonna 1992 asetusta muutettiin¹¹⁸⁵ siten, että edellä mainittu määräys kumottiin ja emoyhtiön tuli 26 §:n mukaisesti ilmoittaa veroilmoituksessaan tytäryhtiöidensä nimet ja tytäryhtiön omassa veroilmoituksessaan emoyhtiön nimi.

Vuoden 1992 EKPL:n muutoksen¹¹⁸⁶ jälkeen konsernitilinpäätöstä koskevat yleiset määräykset sisältyivät EOYL:n sijasta EKPL:iin. Tämän jälkeen VerA 26 §:ää muutettiin siten, että ilmoitusvelvollisuus tuli koskemaan EKPL 22 a §:ssä tarkoitettua emoyritystä. Tämän tuli ilmoittaa konserniin kuuluvien tytäryritysten nimet, liike- ja yhteisötunnukset sekä kotipaikat. Konserniin kuuluvien tytäryritysten tuli antaa vastaavat tiedot konsernin emoyrityksestä. Lisäksi tiedonantovelvollisuuteen sisältyi eräät muut keskinäiseen liiketoimintaan liittyvät tiedot.

---

¹¹⁷⁹ Verohallituksen päätökset 5/2006, 1379/2006 ja 1276/2007 sekä Verohallinnon päätökset 1120/2008, 4/2010, 1238/2010, 1551/2011 ja 1089/2012. Ilmoittamisvelvollisuudesta ks. esim. Lehtonen 2012e: 4–5, 10. Päätösten perustuslainmukaisuudesta ks. Lehtonen 2012c: 29 ss. Ks. myös Lehtonen 2013b: 3 ss.

¹¹⁸⁰ Ks. myös esim. Myrsky & Linnakangas 2007: 66.

¹¹⁸¹ Muutettuna L:eilla 374/1963, 186/1970 ja 1024/1974.

¹¹⁸² Ks. Andersson 1991b: 40–42; 1994a: 86–88; Myrsky 1995: 216–219; Tikka 1995b: 8–9.

¹¹⁸³ A 719/1982.

¹¹⁸⁴ Ks. Tikka 1983b: 240.

¹¹⁸⁵ A 786/1992.

¹¹⁸⁶ L 1572/1992.

VML:n perusteella annettiin VvMp ilmoitusvelvollisuudesta 1760/1995, jonka 8 § sisälsi yhteisöjen konsernisuhteissa annettavien tietojen ilmoittamisvelvollisuuden. Päätöksen mukaan EKPL 22 a §:ssä tarkoitetun konsernin emoyrityksen, sittemmin KPL:n tarkoittaman¹¹⁸⁷ konsernin emoyrityksen tuli ilmoittaa konserniin kuuluvien tytäryritysten nimet, liike- ja yhteisötunnukset ja kotipaikat. Tytäryritysten tuli myös antaa vastaavat tiedot emoyrityksestä. Nykyisin määräykset omistussuhteita koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta sisältyvät vuosittain annettaviin Verohallinnon päätöksiin¹¹⁸⁸.

3.8.5.3 *Konserniavustus*

Yritysverotustoimikunta esitti konserniavustusta koskevan lain säätämistä ja ehdotti samalla, että VerA:een lisättäisiin säännös, jonka nojalla osakeyhtiö ja osuuskunta velvoitettaisiin ilmoittamaan antamastaan ja saamastaan konserniavustuksesta¹¹⁸⁹. KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen antaneen osakeyhtiön tai osuuskunnan tiedonantovelvollisuutta sääntelevä uusi 26 c § lisättiin¹¹⁹⁰ vuonna 1987 VerA:een. Säännöksen mukaan konserniavustuksen antajan tuli antaa selvitys antajan ja saajan keskinäisestä omistussuhteesta, sen kestosta sekä avustuksen käsittelystä antajan ja saajan kirjanpidossa sekä konserniavustuksen saajan tilikaudesta. Konserniavustuksen saajan tuli antaa selvitys konserniavustuksen käsittelystä kirjanpidossaan.¹¹⁹¹

VerL:n korvanneen VML:n perusteella annetussa VvMp:ssä ilmoittamisvelvollisuudesta (1760/1995) säädettiin KonsAvL:n mukaisen konserniavustuksen ilmoittamisesta. Osakeyhtiön tai osuuskunnan, joka oli antanut mainitun konserniavustuksen, tuli tämän antaa veroilmoituksessaan selvitys konserniavustuksen antajan ja saajan keskinäisestä omistussuhteesta sekä tieto siitä, milloin osakkeet tai osuudet oli hankittu. Lisäksi tuli antaa tiedot konserniavustuksen käsittelystä sekä antajan että saajan kirjanpidossa. Edelleen avustuksen antajan tuli ilmoittaa konserniavustuksen saajan tilikausi.

---

¹¹⁸⁷ Uuden KPL:n johdosta VvMp:tä muutettiin päätöksellä 366/1998 teknisistä syistä siten, että päätöksessä viitattiin uuteen KPL:iin. Ilmoittamisvelvollisuuden sisältö pysyi alkuperäisen päätöksen mukaisena.

¹¹⁸⁸ Ks. jäljempänä alaluku 3.8.5.4.

¹¹⁸⁹ Ks. KM 1980:42: 50.

¹¹⁹⁰ A 755/1987.

¹¹⁹¹ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 296; VeroH 1987: 19; 1990: 32.

VerL:n muuttamisen jälkeen vuosina 2005¹¹⁹² ja 2010¹¹⁹³ edellisessä alaluvussa mainitun VvMp:n ilmoitusvelvollisuudesta (1760/1995) korvasi edellä mainitut Verohallituksen ja sittemmin Verohallinnon päätökset ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista¹¹⁹⁴. Päätösten mukaan osakeyhtiön ja osuuskunnan tulee veroilmoituksessa tai sen liitteessä antaa selvitys annetuista ja saaduista konserniavustuksista. Samoin osakeyhtiön ja osuuskunnan tulee antaa selvitys KonsAvL:n mukaisessa konsernisuhteessa olevista tytäryhteisöistä yhteisön tilinpäätöshetkellä.

3.8.5.4 *Konsernituki ym.*

Verohallituksen ja sittemmin Verohallinnon päätöksissä ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista on edellä olevan mukaan vuosittain säädetty mm. veroilmoituksessa annettavista tiedoista. Sekä osakeyhtiön että osuuskunnan säästöpankin ja eräiden vakuutuslaitosten lukuunottamatta kiinteistöyhteisöjä tulee veroilmoituksessaan tai sen liitteessä antaa tiedot mm. osakkeenomistajista, jotka omistavat vähintään 10 % yhtiön osakkeista, selvitys yhteisöistä ja yhtymistä, joissa omistusosuus on vähintään 10%. Mainittu vähintään 10 %:n omistusosuus liittyy EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaan vähennyskelvottomaan konsernitukeen sekä muiden kuin myyntisaamisten menetysten ja arvonalenemisien vähennyskelvottomuuteen.

Ilmoitusvelvollisuus koskee näin myös tämän tutkimuksen kannalta keskeisen säännöksen eli EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisia siinä tarkoitetuille osakeyhtiöille annettuja konsernitukia. Lisäksi saamisten arvonalentumisista kirjanpitoon kirjattujen kulujen määrä lainkohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä tulee ilmoittaa veroilmoituksessa. Veroilmoitukseen tulee myös liittää jäljennös yhtiön tilinpäätökseen sisällytetystä konsernitilinpäätöksestä sekä konsernitilintarkastuskertomuksesta ja mahdollisesta konsernirahoituslaskelmasta. Lisäksi on annettava tieto siitä, onko yhteisön tilinpäätös laadittu KPL 7 a luvussa tarkoitettulla tavalla kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan.

Mikäli yhteisöllä on verovuoden tulosta vähennettävää aikaisemmilta verovuosilta vahvistettua tappiota, tulee veroilmoituksessa antaa tieto omistussuhteissa mahdollisesti tapahtuneesta TVL 122 §:n tarkoittamasta muutoksesta.

---

¹¹⁹² L 1145/2005.

¹¹⁹³ L 520/2010.

¹¹⁹⁴ Verohallituksen päätökset 5/2006, 1379/2006 ja 1276/2007 sekä Verohallinnon päätökset 1120/2008, 4/2010, 1238/2010, 1551/2011 ja 1089/2012. Ks. myös esim. Lehtonen 2012b kappale 3.2.

Mikäli yhteisöllä on kiinteä toimipaikka ulkomailla, tulee tämän antaa tiedot kunkin ulkomailla sijaitsevan kiinteän toimipaikan tuloksesta. Ulkomaisen yhteisön Suomessa olevan kiinteän toimipaikan osalta sovelletaan Verohallinnon päätöstä soveltuvin osin.

3.8.6 *Konserniverokeskus*

3.8.6.1 *Konserniverokeskuksessa verotettavat yhteisöt*

Suuryritysten verotuksen katsottiin vaativan kaikkien verolajien osalta useimmiten erityistä asiantuntemusta. HE:ssä mm. VerHL:ksi ehdotettiin, että mainittuun lakiin otettaisiin säännös, joka mahdollistaisi kysymykseen tulevien yritysten verotuksen valtakunnallisen keskittämisen yhteen tai useampaan lääninverovirastoon. Alunperin tarkoituksena oli keskittää suurten yritysten verotus silloiseen Uudenmaan lääninverovirastoon erilliseksi yksiköksi. Sen johdosta, että uusi yksikkö olisi poikennut huomattavasti veroviraston muista yksiköistä, päätettiin suurten yritysten verottamiseksi perustaa oma verovirastonsa. Edellä olevaan perustuen perustettiin myöhemmin uusi valtakunnallinen KOVE, jonka toiminta alkoi 1.1.1998.¹¹⁹⁵

KOVE vastaa vakuutusyhtiöiden ja vastaavien ulkomaisten yritysten Suomessa olevien kiinteiden toimipaikkojen, luottolaitoksien ja vastaavien ulkomaisten yritysten kiinteiden toimipaikkojen, eurooppayhtiöiden ja eurooppaosuuskuntien, julkisesti noteerattujen pörssi-yhtiöiden, Verohallinnon päätöksissä erikseen nimettävien emoyhtiöiden ja yksittäisten yhtiöiden sekä asuntojen vuokraus-toimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojennuksesta annetussa laissa tarkoitettujen yhtiöiden verotusta koskevista tehtävistä. Lisäksi KOVE vastaa myös niiden yhtiöiden verotuksesta, jotka kuuluvat edellä mainittujen yhtiöiden kanssa samaan konserniin lukuun ottamatta keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä ja asunto-osakeyhtiöitä.¹¹⁹⁶

VerHL:n lailla 637/1997 muutetun 1 §:n mukaisesti VN päätti mm. verovirastojen lukumäärän ja virka-alueet siten, että veroviraston virka-alueena voi 13 §:n tarkoittamissa tapauksissa olla koko maa. VN:n VerHL:n nojalla antamien päätösten 651/1997 ja 1311/1997 mukaisesti VeroH:n alaisena toimii KOVE, jonka toimialueena on koko maa. VerHL 13 §:ssä viitattiin konsernitilin-

¹¹⁹⁵ Ks. Haapaniemi, Matti 2001: 310–312; HE 131/1995 vp: 1, 9–11. Ks. lisäksi Leoska 1998.

¹¹⁹⁶ Ks. Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013b: 28:3; ks. myös KOVE 1997; Ranta-Lassila 1999a: 369; Tikka 2000: 512; VeroH 1997c.

päätökseen. Tuolloin oli voimassa EKPL:n muutos 1572/1992, jolla konsernitalinpäätöstä koskevat yleiset määräykset oli sisällytetty EOYL:n sijasta EKPL:iin. VvMp:n 366/1998 mukaisen muutoksen ilmoitusvelvollisuuteen EKPL:ssa tarkoitetun konsernin emoyhtiön tiedonantovelvollisuudesta, olisi pääteltävissä, että tällä tarkoitettiin tuolloin voimassa olleen EKPL:n mukaista konsernia.¹¹⁹⁷ VerHL:n verotusta koskevan toimivallan siirtoa käsittelevän 13 §:n mukaisesti Veroh voi määrätä mm. eräiden konserniin kuuluvien yritysten verotuksen toimittavan viranomaisen VerHA:lla määrättävien raja-arvojen puitteissa¹¹⁹⁸.

Verohp:llä on vuosina 1997–2007 määrätty sekä KOVEN toimivallasta että KOVE:ssa verotettavista verovelvollisista. Verohallinnon organisaatiouudistukseen¹¹⁹⁹ liittyen VerHL:n korvasi laki verohallinnosta (237/2008). Mainitun lain perusteella annetun VN:n asetuksen Verohallinnon yksiköistä (279/2008) 3 §:n mukaisena verovirastona toimii KOVE, jonka toimialueena on koko maa. Tämän jälkeen KOVEN toimivallasta on säädetty Verohallinnon päätöksissä¹²⁰⁰ sekä Verohallinnon erillisissä päätöksissä verotettavista emoyhtiöistä ja yksittäisistä yhtiöistä.¹²⁰¹

Verohallinnon hallintorakenteen uudistamisen toisen vaiheen uudistamiseen liittyneen lain verohallinnosta (237/2008) korvasi uusi laki verohallinnosta (503/2010) Uuden lain 4 §:ssä määritetään verohallinnon yksiköksi mm. KOVE, jonka tehtävistä säädettiin lain 6 §:n perusteella Verohallinnon työjärjestyksessä 808/2010. Tämä korvattiin myöhemmin uudella Verohallinnon työjärjestyksellä 1541/2011. Työjärjestyksen 16 §:n mukaisesti Yritysverotuksessa on toimintayksikkönä mm. KOVE eri yritysverotoimistojen lisäksi¹²⁰². Työjärjestyksen 17 §:ssä määrätään KOVEN verotustehtävistä. Tämän mukaisesti Yritysverotus nimeää erillisellä päätöksellä KOVEssa verotettavat emoyhtiöt ja yksittäiset yhtiöt¹²⁰³. Työjärjestyksessä viitataan KPL:n tarkoittamaan konserniin.

---

¹¹⁹⁷ Ks. myös Ranta-Lassila 1999b: 468.

¹¹⁹⁸ VerHA 29 §:ssä määriteltiin edellä mainitun konserniyrityksen liikevaihdon suuruudeksi 12 kk:n pituiselta ajanjaksolta vähintään 300 miljoonaa mk. Euroon siirtymisen johdosta säännöstä muutettiin A:lla 1125/2001 siten, että konserniyritysten liikevaihdon rajaksi asetettiin 50 miljoonaa € 12 kuukauden pituiselta ajanjaksolta.

¹¹⁹⁹ Ks. HE 148/2007 vp: 1.

¹²⁰⁰ Ks. esim. Verohallinnon päätökset 332/2008, 816/2008 ja 1832/2009.

¹²⁰¹ Edellä mainituissa Verohallinnon päätöksissä viitataan KPL 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin.

¹²⁰² Ks. Lindgren 2010: 356–357.

¹²⁰³ Emoyhtiöiden tai konsernitalinpäätöksen mukainen liikevaihto sekä yksittäisten yhtiöitten ym. liikevaihdon tulee lisäksi olla 12 kk:n tilikaudelta vähintään 50 miljoonaa €.

3.8.6.2 *Konserniverokeskuksen toiminnasta*

KOVEn antamia ennakkotietoja tai ennakkoratkaisuja ei julkaista erikseen. Perusteluna menettelylle on salassapitomääräykset. KOVEN asiakaskunnan ollessa erikseen nimetty, voisi julkaistusta tapauksista usein olla melko helposti pääteltävissä, mistä yrityksestä tai konsernista kulloinkin olisi kyse. Myöskään kopioiden saaminen päätöksistä siten, että niistä ei ilmenisi verovelvollisen tietoja, ei edellä mainitusta syystä ole mahdollista.¹²⁰⁴ *Verotus*-lehdessä on vuodesta 1999 lähtien julkaistu kuitenkin yhteenvetoja KOVEN ennakkotiedoista tai ennakkoratkaisuista edellä mainitut näkökohdat huomioiden.

KOVE antoi ensimmäisen toimintavuotensa 1998 aikana ennakkotietoja ja ennakkoratkaisuja yli 100 kpl. Ennakkotietoja ja -ratkaisuja annettiin tuloverotuksesta, ennakkoperinnästä/lähdeverosta, arvonlisäverosta ja varainsiirtoverosta/leimaverosta. Tuloverotusta koskevia ennakkotietoja sisältyi edellä mainittuun ennakkotietojen ja ennakkoratkaisujen määrään yhteensä 26 kpl. Aihepiiriltään KOVEN kuten muidenkin verovirastojen ennakkotiedot liittyivät useimmiten tavalla tai toisella hinnoittelukysymyksiin. Työnjako KOVEN ja KVL:n välillä näytti luontevasti tapahtuneen siten, että puhtaasti periaatteelliset kysymykset tulivat esille KVL:ssa ja muita elementtejä sisältävät kysymykset KOVEssa.¹²⁰⁵

Vuonna 1999 ennakkoratkaisuja annettiin yhteensä 173 kpl, joista tuloverotusta koskevia ennakkotietoja oli 60 kpl. Tuloverotusta koskevissa ennakkotiedoissa otettiin muun ohella kantaa myös konsernituen vähennyskelpoisuuteen. Etenkin venäläisille tytäryhtiöille¹²⁰⁶ annettu konsernituki oli vuonna 1999 varsin usein ollut ennakkotietohakemuksen aiheena.¹²⁰⁷

Vuoden 2000 ennakkotietoja annettiin yhteensä 146 kpl, joista 65 kpl koski tuloverotusta. Ennakkotietomenettelyssä käsiteltävät kysymykset olivat annetun yhteenvedon mukaan yhä vaikeampia ja tulkinnallisempia. Joiltain osin ennakkotieto jätettiin antamatta johtuen mm. puutteellisesta selvityksestä.¹²⁰⁸ Vuonna 2001 ennakkotietojen määrä oli yli 60 kpl¹²⁰⁹. Tuloverotusta koskevien

¹²⁰⁴ Ks. Venesjärvi 1999: 49.

¹²⁰⁵ Ks. Venesjärvi 1999: 50–51.

¹²⁰⁶ Ks. Lehtinen 1997: 10.

¹²⁰⁷ Ks. Venesjärvi 2000: 101–102. Venäjän ja Suomen välillä noudatettavan verosopimuksen tai Venäjän lainsäädännön mahdollisia vaikutuksia tytäryhtiöille annettuun konsernitukeen ei tässä yhteydessä ole mahdollista arvioida. Ks. myös Karasseva 2001: 129–130, 135–136; Mehtonen 2001b: 36–38; Skurnik & Toiviainen 1996: 393; Suhonen 1995: 55.

¹²⁰⁸ Ks. Venesjärvi 2001: 83.

¹²⁰⁹ Ks. Venesjärvi 2002: 60.

KOVEn antamien ennakkotietojen määrä vuonna 2002 oli 70 eli hieman enemmän kuin edellisvuonna. Yritysjärjestelyihin liittyvät verokysymykset muodostivat yleisimmän ryhmän ennakkotietohakemuksista. Niitä koskevat hakemukset olivat noin kolmasosa kaikista hakemuksista. Kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevien hakemusten lisäksi ne käsittivät ulkomaisen tytäryhtiön osakkeista tehtäviä arvonmuutoksia sekä ulkomaiselle tytäryhtiölle annettavaan konsernitukeen liittyviä kysymyksiä.¹²¹⁰

Vuonna 2003 KOVE antoi noin 100 tuloverotuksen ennakkotietoa, jotka koskivat mm. kotimaisen tai ulkomaisen tytäryhtiön osakkeiden arvostusta, liike-toimintasiirtoa, osakepääoman alentamista ja yhtiön purkamista¹²¹¹. Yritys- ja pääomaverouudistukseen vuonna 2004 liittyneet ennakkotietohakemukset koskivat pääsääntöisesti uudistettuja osakeluovutusten verovapaussäännöksiä. KOVEN käsiteltävänä oli myös kiinteistöyhtiön purkautumisen yhteydessä realisoitunut saamisen menetys, joka ei ollut verotuksessa vähennyskelpoinen EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella yhtiön omistaessa vähintään 10 % mainitun purkautuneen kiinteistöyhtiön osakepääomasta, koska EVL:n säännös edellyttää ainoastaan, että omistusosuus osakepääomasta on vähintään 10 %. Sillä seikalla, millainen osakeyhtiö on kysymyksessä tai mihin omaisuuslajiin osakkeet kuuluvat, ei ole asiassa merkitystä.¹²¹² Vastaava periaate on kysymyksessä myös annettaessa EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaa verotuksessa vähennyskelvotonta konsernitukea mainitunlaiselle osakeyhtiölle.

Vuonna 2006 KOVE antoi 70 ennakkotietoa. Vuoden 2007 ennakkotietohakemuksissa lähes joka toisessa oli haettu ratkaisua yritysjärjestelyiden verokohteluun. Lisäksi ennakkotietohakemuksissa oli aiheena käyttöomaisuus-osakkeiden verovapaussäännökset tai peitellyn osingon säännöksen soveltaminen mm. osakepääoman alentamisen yhteydessä. Myös erilaiset tulon ja menon jaksottamiskysymykset, KonsAvL:n soveltaminen, tulolähdeproblematiikka ja siirtohinnoittelua koskevat kysymykset olivat ennakkotietohakemuksen kohteina.¹²¹³ KOVEN antamia ennakkotietoja oli vuonna 2008 tuloverotuksesta yhteensä 60. Edelleen suurin yksittäinen asiaryhmä annetuissa ennakkotiedoissa oli yritysjärjestelyjä koskevien säännösten soveltaminen. Mainittuja tilanteita koskevat ennakkotiedot edustivat yli puolta annetuista ennakkotiedoista. Itse järjestelyjen lisäksi on ennakkotietohakemuksissa esitetyt kysymykset liittyneet myös yritysjärjestelyjen jälkeisiin tilanteisiin, esim. KonsAvL:n säännösten

¹²¹⁰ Ks. Haarala 2003: 203.

¹²¹¹ Ks. Haarala 2004: 288 ss.

¹²¹² Ks. Haarala 2005: 439–441.

¹²¹³ Ks. Lehtimäki 2008: 70.

soveltamiseen.¹²¹⁴ Vuoden 2009 ennakkotiedoissa oli edellisvuosien tapaan suurin yksittäinen aihe yritysjärjestelyjä koskevien säännösten soveltaminen. Annetuista ennakkotiedoista, 51 kpl, yli puolet koski mainittuja tilanteita. Lisäksi annetuissa ennakkotiedoissa käsiteltiin myös velan anteeksiantoa konserniyhtiöiden kesken.¹²¹⁵

3.8.7 *Yhteenveto*

Konsernisääntely toteutettiin yhtiölainsäädännössä ensimmäisen kerran vuonna 1978 annetussa EOYL:ssa. Lain mukaan konsernin emoyhtiö oli velvollinen laatimaan oman tilinpäätöksensä lisäksi myös konsernitilinpäätöksen, johon sisällytettiin emoyhtiön ohella konserniin kuuluvat tytäryhtiöt, jotka olivat osakeyhtiöitä. Vuonna 1992 konsernia koskevat tilinpäätökseen liittyvät yleiset määräykset siirrettiin EOYL:sta EKPL:iin ja EOYL:iin jäi ainoastaan eräitä pelkästään osakeyhtiöihin liittyviä konsernia koskevia säännöksiä. EOYL:n konsernin määritelmää ei tässä yhteydessä kuitenkaan muutettu. Olettaessa konsernia koskevat yleiset määräykset EKPL:iin, laajeni konsernin käsite¹²¹⁶ puolestaan käsittämään kaikki yhteisömuodot, jotka olivat EKPL:n mukaan kirjanpitovelvollisia. Myös EEOKL:iin otettiin määräykset konsernitilinpäätöksen laatimisesta viittaamalla EKPL:n säännöksiin.

EKPL:n mukaiseen konserniin kuuluivat emoyrityksen ja tytäryrityksen määrittäneen 22 a §:n mukaisesti liiketoimintaa harjoittava kirjanpitovelvollinen, jolla oli lain tarkoittama määräysvalta toisessa liiketoimintaa harjoittavassa kirjanpitovelvollisessa. EOYL:ssa edellytettiin, että osakeyhtiöllä yksin tai tytäryhtiöidensä kanssa oli osakeomistuksen perusteella enemmän kuin puolet osakkeiden tuottamasta äänistä toisessa osakeyhtiössä. Vaihtoehtoisesti konserni muodostui EOYL:n mukaan myös siten, että osakeyhtiöllä muutoin oli osakkeiden omistuksen tai sopimuksen perusteella määräämisvalta toisessa osakeyhtiössä ja huomattava osuus sen toiminnan tuloksesta.

---

¹²¹⁴ Ks. Rajamäki 2009: 273.

¹²¹⁵ Ks. Rajamäki 2010: 314 ss.

¹²¹⁶ Konsernin määritelmä jouduttiin konstruoimaan EKPL 3 a luvun 22 a, 22 b ja 22 c §:ien määräyksiä yhdistellen, joissa määriteltiin emoyritys, tytäryritys, konserniyritys, samaan konserniin kuuluva yritys ja osakkuusyritys. Ilmeisesti mutkikkaasta määrittelystä johtuen on toisaalta katsottu, ettei konsernia varsinaisesti määritelty EKPL:ssa, ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 70; 2001: 11–12; Ranta-Lassila 1999a: 360; Riistama, Prepula, Tuokko & Järvinen 1995: 17.

Vuonna 1997 EOYL:n säännöksiä muutettiin siten, että konsernin käsite perustui ainoastaan määräysvallan käsitteeseen. Määräysvalta saavutettiin osakeomistuksen, jäsenosuuksien ym. tuottaman äänimäärän avulla tai myös oikeuteen hallituksen tai siihen verrattavan toimielimen nimittämiseen. Samalla konsernin käsite laajeni siten, että EOYL:n mukaiseen konserniin voi kuulua myös muut osakeyhtiön määräysvallassa olevat yhteisöt kuin osakeyhtiöt¹²¹⁷. EOYL:n muuttamisen jälkeen annettiin samana vuonna nykyisin voimassa oleva uusi KPL, jossa konsernin käsite perustui myös määräysvalttaan vastaavalla tavalla kuin EOYL:n säännöksissä. KPL:n säännöksiä tarkennettiin vuonna 2004, jolloin mm. laajennettiin konsernin käsitettä käytettäessä eräissä yrityksissä tosiasiallista määräysvaltaa.

Nykyisin voimassa olevan OYL:n mukainen konsernin käsite perustuu myös määräysvalttaan. Määräysvalta puolestaan määräytyy lähtökohtaisesti KPL:n määräysvallan käsitteestä, johon OYL:ssa viitataan. Myös vuonna 2001 annettussa EOKL:ssa määriteltiin konserni viittaamalla KPL:n säännöksiin määräysvallasta, emoyrityksestä, tytäryrityksestä ja konsernista¹²¹⁸. Vastaavasti nykyinen OKL sisältää säännökset KPL:n mukaisesta määräysvallasta, emoyhteisöstä, tytäryhteisöstä ja konsernista¹²¹⁹.

Vuonna 1978 säädetyin EOYL:n ja siihen sisältyneen konsernisääntelyn jälkeen muutettiin tuolloin voimassa ollutta VerA:ta, jolloin EOYL:n tarkoittaman emoyhtiön tuli toimittaa veroilmoituksensa yhteydessä veroviranomaisille tarkemmin säädetyt konsernia koskevat tiedot. Konsernia koskevien yleisten määräysten siirryttyä vuonna 1992 EKPL:iin, muutettiin ilmoitusvelvollisuutta koskevia määräyksiä vastaavasti. Korvattaessa VerL vuonna 1995 VML:lla, sisältyivät konsernisuhteista annettavien tietojen ilmoitusvelvollisuutta koskevat määräykset VerL:n perusteella annettuun VvMp:een. Ilmoitusmenettelyä koskevia säännöksiä sekä verohallinnon organisaatiota on muutettu merkittävästi vuosina 2006, 2008 ja 2010. Muutettujen ja uusien säännösten mukaan sekä Verohallituksen että nykyisin Verohallinnon päätöksissä tulee näissä määrättyjen yhteisöjen antaa veroilmoituksissaan tai sen liitteissä konsernista ja konserniyhteisöjen keskinäisistä liiketapahtumista määrättyt tiedot.

---

¹²¹⁷ Tätä ennen EOYL:n mukaiseen konserniin voi kuulua ainoastaan osakeyhtiöitä. Jos esimerkiksi osakeyhtiö oli vastuunalaisena yhtiömiehenä kommandiittiyhtiössä ja kommandiittiyhtiö omisti toisen osakeyhtiön osakekannan, eivät nämä muodostaneet konsernia.

¹²¹⁸ EOKL 1 luku 4 §.

¹²¹⁹ OKL 8 luku 12 §.

Verotuksen toimittamisessa on konserniyhtiöihin nähden näkyvimpänä toimenpiteenä ollut KOVEN perustaminen. Vaikka konserniyhtiöt ovat kukin erikseen verovelvollisia omasta toiminnastaan, on konsernien verotuksen katsottu tarvitsevan suurimpien konsernien samoin kuin eräiden suurimpien yhtiöiden osalta erityistä asiantuntemusta. Tätä silmällä pitäen perustettiin KOVE, jonka toiminta alkoi vuoden 1998 alusta. KOVELLE on sittemmin annettu myös eräitä muita tehtäviä, mm. edellä mainitut eurooppayhtiöiden ja eurooppaosuuskuntien verotustehtävät¹²²⁰.

Konserniyhtiöiden verotuksesta on EVL:iin sisällytetty ja sisältyy säännöksiä, joilla on ollut ja on edelleen merkitystä konserniyhtiöiden verotettavan tulon määräytymisessä. Osinkojen ja osuuspääoman korkojen ollessa pääsäännön mukaan verovapaata tuloa säädettiin vuonna 1976 holdingyhtiöiden saamat osingot ja osuuspääoman korot veronalaisiksi eräin lievennyksin¹²²¹. Tästä poiketen lisättiin EVL:iin myös säännös, jonka mukaan muutoin holdingyhtiöksi katsottavan kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan huolehtiessa liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämän kaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun, katsottiin mainitun yhteisön osingot ja osuuspääoman korot verovapaiksi. Pelkkä osakkeiden tai osuuksien passiivinen omistus ei oikeuttanut mainittuun verokohteluun vaan konsernin toimintaa tarkasteltiin kokonaisuutena eri osapuolten toimiessa aktiivisesti yhteisen päämäärän hyväksi. Säännös kumottiin vuonna 1988 YHL:n säätämisen myötä.

Periaatteessa täysin päinvastainen säännös on nykyisin EVL 16 §:n 7 kohtaan sisältyvä vähennyskelvotonta konsernitukea koskeva säännös vuodelta 2004. Mainittua tämän tutkimuksen kannalta keskeistä säännöstä on perusteltu käyttöomaisuusosakkeiden luovutushintojen verovapaudella ja hankintamenojen vähennyskelvottomuudella eli käytännössä luovutusvoittojen verovapaudella ja luovutustappioiden vähennyskelvottomuudella. Mainittu käyttöomaisuusosakkeiden verotuksellinen kohtelu on EVL:ssa säädetty yhtiökohtaisesti. Sen sijaan lain tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuus on lain tarkoittamalla tavalla konsernikohtaista. Käyttöomaisuusosakkeen luovutus voi koskea osakeyhtiötä, joka ei ole antanut konsernitukea. Konsernitukea antanut yhtiö ei puolestaan ole omistanut tuen kohteena olleen osakeyhtiön osakkeita. Molemmat yhtiöt

---

¹²²⁰ Ks. Rajamäki 2009: 273.

¹²²¹ Verovapauden edellytyksenä oli osinkojen tai osuuspääoman korkojen edelleen jakaminen. Jaetun määrän ollessa vähintään 80 % saaduista osingoista tai osuuspääoman koroista, ei näitä luettu osaksikaan veronalaiseksi tuloksi. Muissa tapauksissa veronalaista oli määrä, jota ei jaettu edelleen.

kuitenkin ovat tällöin EVL 6 b §:n tarkoittamia konserniyhtiöitä. Tällöin käyttöomaisuusosakkeiden luovutus ja konsernituen laissa tarkoitettu vähennyskeltvottomuus eivät kohtaa toisiaan saman verovelvollisen kohdalla, vaan tulevat huomioitavaksi kahden eri verovelvollisen verotuksessa. Lisäksi on mahdollista, ettei käyttöomaisuusosakkeiden mainittu verotuskohtelu koskaan aktualisoidu niiden omistajan verotuksessa, mutta vähennyskeltvotonta konsernitukea koskeva säännös tulisi kuitenkin sovellettavaksi.¹²²²

Vuonna 1986 annetun KonsAvL:n mukainen konserniavustus luetaan lain 4 §:n mukaan antajansa verotuksessa kuluksi ja saajan verotuksessa tuotoksi sinä verovuonna, jona se on suoritettu. Kysymyksessä on lain tarkoittamien konserniyhteisöjen välisen tuloksen tasaaminen verotuksessa. Kyseinen säädös on toisijainen EVL:iin verrattuna konserniavustuksen ollessa KonsAvL:n 2 §:n mukaisesti liiketoimintaa varten muuna kuin pääomansijoituksena annettu avustus, jota ei EVL:n mukaan saa vähentää tulosta¹²²³.

Yhteisölainsäädännön ja kirjanpitolainsäädännön konsernisääntelyllä on edellä käsitellyn mukaan ollut monella tavalla merkitystä myös konserniyhtiöiden verotuksen toimittamiseen sekä veroviranomaisia koskeviin organisatorisiin ratkaisuihin. Konserniyhtiöiden verotuksessa on lainsäädännössä kuitenkin pitäyditty mainittujen yhtiöiden erillisverotuksessa. Sen sijaan konserniyhteisöjen keskinäisillä suhteilla ja liiketoimilla on ollut ja on merkitystä. Ensimmäisen kerran tämä on huomioitu konserniyhtiöiden verotuksessa vuonna 1976. Tuolloin voimassa ollutta säännöstä sovellettiin yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun huolehtivan osakeyhtiön tai osuuskunnan saamien osinkojen tai osuuspääoman korkojen verotuksessa.¹²²⁴ Yhtiölainsäädännössä konsernin käsite määriteltiin ensimmäisen kerran vuonna 1978 annetussa EOYL:ssa.

KonsAvL:n mukainen EVL:n perusteella vähennyskeltvoton konserniavustus on antajalleen vähennyskelpoinen meno ja saajalleen veronalainen tulo. Sen sijaan EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki on säännöksen mukaan antajalleen vähennyskeltvotonta. Muun säännöksen puuttuessa tämä on kuitenkin EVL 4 §:n sanamuodon mukaisesti saajalleen veronalaista tuloa. Tämän katsominen aekä antajan että saajan kirjanpidossa pääomansijoitukseksi on ongelmallista varsinkin niissä tapauksissa, joissa tukea antava konserniyhtiö ei itse omista tuettavan

---

¹²²² Säännöksen sisältöä käsitellään tarkemmin luvussa 5.

¹²²³ Ks. EVL 7 §, jonka mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset.

¹²²⁴ Ks. tästä tarkemmin alaluku 3.5.2.1.

osakeyhtiön osakkeita. HE:ssä¹²²⁵ yleisesti viitattujen konsernitukea koskevien oikeustapausten kohdalla on kysymyksessä pääsääntöisesti ollut konserniyhtiölle annettu tuki, jolle on katsottu olevan liiketaloudellinen peruste. Mainittua taustaa vasten sekä ottaen huomioon HE:n yhtiökohtaiset perustelut käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudesta, ei säännös lain tarkoittaman konsernituen katsomisesta vähennyskelvottomaksi konsernitasolla kohtele eri osapuolia tasapuolisesti. Mainittua oikeuskäytäntöä käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

3.9 Johtopäätöksiä

Konsernisuhteelle on elinkeinotulon verotuksessa kuluneen yli 40 vuoden aikana annettu asiallinen merkitys sekä oikeuskäytännössä että verolainsäädännössä. Konsernisääntely on muun ohella koskenut yksittäisissä tapauksissa tilanteita, joissa on huomioitu ilman mainittua sääntelyä vallitseva ankarampi verorasitus. Lisäksi EVL:ssa on otettu ja otetaan huomioon yritysjärjestelyihin liittyvä verotuksellinen kohtelu siten, että tämä ei konsernin sisäisesti aiheuta verotuksellisia rasitteita. Lisäksi EVL:ssä on myös muutoin huomioitu konsernisuhteet verouksellisena tekijänä. KonsAvL:ssa puolestaan säädetään avoimesta tuloksen tasauksesta laissa tarkoitettujen konserniyhteisöjen kesken. Kysymys on tällöin eristä, jotka eivät ole EVL 7 §:n mukaisia menoja tai menetyksiä.

Yhiölainsäädännössä ja kirjanpitolainsäädännössä sekä verolainsäädännössä toteutetun konsernisääntelyn seurauksena kiinnitettiin myös verotuksen toimittamisessa enenevää huomiota konserneihin. Eräänä merkittävä esimerkkinä on KOVEN perustaminen. Mainittuun lainsäädäntöön liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta niin konsernisuhteiden, konserniavustusten sekä nykyisen EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen ym. erien osalta on säädetty tämän jälkeen asetuksilla, ministeriön päätöksillä sekä Verohallituksen ja Verohallinnon päätöksillä. Nykyisin määräykset ilmoitusvelvollisuudesta mm. konserneihin liittyvien seikkojen sekä vähennyskelvottoman konsernituen osalta sisältyvät Verohallinnon vuosittain antamiin päätöksiin.

Oikeuskäytännössä konsernisuhteet on vakiintuneesti otettu huomioon sekä vuokraustoiminnassa että holdingyhtiöiden verotuksessa katsottaessa näiden toiminta olosuhteiden muutoin täytyessä EVL:n mukaan verotettavaksi liike-

---

¹²²⁵ HE 92/2004 vp.

toiminnaksi ¹²²⁶. Tällä on omalta osaltaan ollut merkitystä konsernin verorasituksessa. Myös aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituki on selkeä osoitus verotuksessa noudatetusta konserniajattelusta. Päinvastainen verotuksellinen elementti on EVL 16 §:n 7 kohdan omistusosuuteen perustuva vähennyskelvoton konsernituki. Perusteluna mainitulle sääntelylle on esitetty käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset. Säännös tulee kuitenkin noudatettavaksi riippumatta siitä, tullaanko lain tarkoittamat käyttöomaisuusosakkeet joskus luovuttamaan vai ei.

Vähennyskelvotonta konsernitukea säädettyä katsottiin, että tuen huomioiminen myöhemmin osakkeita luovutettaessa olisi ongelmallista. VaVM:n perusteluiden mukaisesti katsottiin, että tuen todentaminen ja kulukirjausten selvittäminen olisi jälkikäteen hankalaa. Lisäksi perusteluissa viitattiin siihen, että ”vieraan pääoman rahoitusta” on voinut antaa myös muu konserniyhtiö kuin osakkeiden omistaja. Verohallinnon päätöksen mukaan verovelvollinen on kuitenkin ilmoitusvelvollinen antamastaan vähennyskelvottomasta konsernituesta. Tältä osin VaVM:n mietinnössä esitetyt perustelut eivät vaikuta johdonmukaisilta.

EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettu konsernituen vähennyskelvottomuus perustuu omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Tällöin merkitystä ei ole tuen liiketaloudellisella merkityksellä. Ristiriitaiseksi tämän kanssa tilanne muodostuu erityisesti KonsAvL:n soveltamistilanteissa, jolloin konserniavustus on vähennyskelpoinen antajalleen, mutta vastaavassa omistustilanteessa liiketaloudellisesti EVL 7 §:n perusteella vähennyskelpoinen konsernituki ei EVL:n nimenomaisen säännöksen perusteella ole antajalleen vähennyskelpoinen. Konsernitukea koskevan aikaisemman oikeuskäytännön osalta on lisäksi aiheellista huomioda, että tämä ei ole muusta elinkeinotulon verotuksesta irrallinen ilmiö vaan kysymys on edellä esitetyn mukaisesti muutoinkin laajemmasta konserniajattelusta elinkeinotulon verotuksessa.

---

¹²²⁶ Ks. alaluvut 2.6.2.1 ja 2.6.2.2.

4 KONSERNITUESTA OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ JA OIKEUSKIRJALLISUUDESSA

4.1 Konsernituki ja konserniavustus

Sekä oikeuskirjallisuudessa että oikeuskäytännössä on konsernituen vähennyskelpoisuus lähinnä EVL 7 §:n mukaisena tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena menona ja menetyksenä ollut arvioinnin kohteena ennen nykyisen EVL 16 §:n 7 kohdan säännöstä konsernituen vähennyskeltvottomuudesta. Ennen KonsAvL:n säätämistä käytettiin oikeuskirjallisuudessa konserniyhtiöiden keskinäisistä tukitoimista mm. nimitystä konserniavustus tai konserniapu. Oikeuskirjallisuudessa käsiteltiin jo ennen EVL:n säätämistä konserniavustuksiksi¹²²⁷ mainittuja oikeustapauksia. KonsAvL:n säätämisen jälkeen vakiintui nimitys konsernituki.

Käsiteltäessä konserniavustusta oikeuskirjallisuudessa ennen KonsAvL:n säätämistä on mahdollista, että joissain tapauksissa olisi tullut kysymykseen KonsAvL:ssa tarkoitettu konserniavustus muutoseikkoja lukuunottamatta. Tällöin kysymyksessä ei olisi ollut sellainen meno, joka oltaisiin voitu EVL:n perusteella katsoa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneeksi menoksi tai menetykseksi. EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki ei kuitenkaan voi olla KonsAvL:n mukainen konserniavustus. KonsAvL:n 2 §:n mukaisesti vähennyskelpoisena konserniavustuksena tulee kysymykseen ainoastaan muuna kuin pääomansijoituksena suoritettu avustus, jota ei EVL:n mukaan saa vähentää tulosta. KonsAvL on riippumaton EVL 16 §:n 7 kohdan sisällöstä.

4.2 Konsernituesta ja aikaisemmasta konserniavustuksesta oikeuskirjallisuudessa

4.2.1 Käsitteen jäsentymättömyys

Ennen KonsAvL:n säätämistä ja erityisesti ennen EVL:n säätämistä kattoi aikaisemman terminologian mukainen konserniavustuksen käsite oikeuskirjallisuudessa varsin erilaisia konserniyhtiöiden välisiä toimenpiteitä. Lisäksi mainittu

---

¹²²⁷ Kysymyksessä oli lähinnä nykyisen terminologian mukainen konsernituki.

käsite oli muutoinkin jäsentymätön¹²²⁸ sen kuvatessa toisaalta tilanteita, joita ei ilmeisesti olisi voitu katsoa EVL:n mukaan verotuksessa vähennyskelpoisiksi menoiksi. Osassa tapauksista saattoi olla kysymyksessä tilanne, joka olisi voitu luonteensa puolesta katsoa nykyiseksi konserniavustukseksi KonsAvL:ssa säädettyjä muutoseikkoja lukuunottamatta.

Toisaalta oikeuskirjallisuudessa katsottiin konserniavustukseksi erilaisia oikeuskäytännössä vähennyskelpoisiksi hyväksytyjä eriä joko suoritettujen menojen tai perimättömien kustannuksien muodossa. Osa oikeuskirjallisuuden kuvaamista konserniavustuksiksi ja KonsAvL:n jälkeen konsernitueksi katsotuista vanhemmista oikeustapauksista perustui ennen EVL:n säätämistä voimassa olleen TOL:n säännöksiin. KonsAvL:n säätämisen jälkeen eriytettiin mainitusta konserniavustuksen käsitteestä uusi konsernituen käsite, jolla tarkoitettiin EVL 7 §:n mukaan verotuksessa vähennyskelpoisia menoja tai menetyksiä. Toisin sanoen oikeuskirjallisuudessa käytettiin aikaisemmin konserniavustuksen käsitettä laajassa merkityksessä. Käsitteen alaan sisällytettiin nykyisen terminologian konsernituki, KonsAvL:n mukainen konserniavustus ja eräitä muita konserniyhtiöiden välisiä oikeustoimia.

4.2.2 *Konserniavustuksesta ennen EVL:n säätämistä*

4.2.2.1 *Käsitteen epämääräisyys*

Konserniavustuksen käsite oli oikeuskirjallisuudessa ennen KonsAvL:n ja EVL:n säätämistä ilmeisen epämääräinen sen suhteen, milloin kyseessä katsottiin olevan konserniavustus. *Voipio* katsoi vuonna 1967 KHO:n ja KVL:n verotukseen liittyviä oikeustapauksia luokitelllessaan konserniavustukseksi erityyppisiä sisaryhtiöitä ja emoyhtiötä ym. koskevia joko vähennyskelpoisiksi hyväksytyjä tai hyväksymättömiä sekä verotuksellisesti moitittavia ratkaisuja. *Voipio* käytti siten konserniavustuksen käsitettä laajassa merkityksessä.¹²²⁹

Toisaalta *Voipion* mukaan Suomen vero-oikeudessa häirtäsi konserniavustusten vähennyskelpoisuuden selvittämistä käsitteellinen epäselvyys.¹²³⁰ Tämän johdosta oikeuskirjallisuudessa lienee ollut erityisen ongelmallista muodostaa selvää käsitystä konserniavustuksen käsitteen sisällöstä. Lisäksi tulee ottaa

---

¹²²⁸ Ks. esim. Wikström 1987: 164.

¹²²⁹ Voipio 1967a; 1967b.

¹²³⁰ Ks. Voipio 1971: 102.

huomioon, ettei konsernisääntelyä oltu toteutettu tuolloin sen paremmin yhtiölainsäädännössä kuin verolainsäädännössäkään ¹²³¹.

Termiä konserniavustus leimasi myös *Tikan* mukaan epämääräisyys ¹²³². Terminä konserniavustus oli *Wikströmin* mukaan diffuusi sen kattaessa eri tyyppisiä toimenpiteitä. Konserniavustukseksi katsottiin tilanteita, joissa avustusta annettiin esim. rahana, edullisina toimitusehtoina, halpoina luottoina, markkinointitukena, tiedostojen käyttöoikeuksina, tutkimus- ja tuotekehittelytukena yms. Osa näistä hyväksyttiin vähennyskelpoiseksi verotuksessa EVL 7 §:n perusteella, kun kysymyksessä katsottiin olevan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuva meno. Avustuksen antamiselle oli kyettävä näin osoittamaan selkeä liiketoiminnallinen peruste. ¹²³³

4.2.2.2 *Vähennyskelpoinen konserniavustus*

Voipio katsoi vähennyskelpoisuutta tuloverotuksessa koskevien ratkaisujen KHO 1961 II 596 ja KHO 1963 II 161 kuuluvan konserniavustusten piiriin. Ratkaisussa KHO 1961 II 596 oli kysymys ulkomaille perustetun myyntiyhtiön velan poistamisesta yhtiön tuloa vähentäen ja ratkaisussa KHO 1963 II 161 verotuksessa hyväksytystä sisaryhtiölle annetusta korottomasta lainasta. Konserniavustukseksi katsottiin myös emoyhtiön tytäryhtiöön osakepääoman lisäksi sijoittama muu pääomansijoitus, jota ei katsottu tytäryhtiön veronalaiseksi tuloksi ennakkotiedossa KVL 142/1963. *Voipion* mainitsemassa ennakkotiedossa KVL 108/1963 varaton tytäryhtiö ei saanut veronlaista tuloa emoyhtiön luopuessaan saatavastaan tytäryhtiön maksukyvyttömyyden vuoksi. ¹²³⁴

Voipio katsoi väitöskirjassaan vuodelta 1968 eräiden oikeustapausten perusteella konserniavustuksen voivan olla vastiketta todellisesta palvelusta ja todellinen kustannus maksavalle osapuolelle sekä tuloa saavalle. Esimerkkeinä mainitunlaisista konserniavustuksista mainittiin oikeustapaukset KHO 1961 II 326 ja KHO 1962 II 672. Ensimmäinen oikeustapaus koski verotuksessa hyväksyttyä korotonta lainaa ja toinen Tanskan kuningaskunnasta olevalle pääosakkaalle yhtiö H:lle maksettua provisiota ¹²³⁵.

¹²³¹ Ks. tätä koskien Andersson 1962: 20.

¹²³² Ks. Tikka 1986b: 7; 1987: 73.

¹²³³ Ks. Wikström 1987: 164–165.

¹²³⁴ Ks. Voipio 1967a: 44; 1967b: 42, 58, 108, 109.

¹²³⁵ Ks. Voipio 1968: 179.

Korotonta lainaa koskevassa oikeustapauksessa oli kysymys asunto-osakeyhtiöstä, jolle tämän osakekannan omistava osakeyhtiö oli antanut korotoman lainan seuraavissa olosuhteissa.

Ratkaisun KHO 1961 II 326 verovuodelta 1957 mukaisesti, kun asunto-osakeyhtiö, jonka pääosakas oli osakeyhtiö, ei ollut sanotun yhtiön osakas, ei osakeyhtiön, joka ei ollut perinyt korkoa asunto-osakeyhtiölle antamastaan velasta, tuloksi voitu lukea tuolle saamiselle arvioitua korkoa vastaavaa määrää.

Lääninverolautakunta oli vuonna 1957 todettuaan, ettei asunto-osakeyhtiölle perityistä lainoista oltu peritty korkoa, katsonut, että osakeyhtiön tuloksi oli luettava kyseiselle saamiselle laskettava korko.

KHO katsoi, että koska asunto-osakeyhtiö ei ollut osakeyhtiön osakas eikä voitu katsoa näytetyksi, että yhtiö antaessaan korottoman lainan asunto-osakeyhtiölle olisi ryhtynyt tähän toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapaututtaisiin, ei yhtiön tuloksi ollut luettava mainitulle saamiselle arvioitua korkoa vastaavaa määrää.

Mikäli osakeyhtiö olisi TOL 30 §:n mukaisesti kantanut osakkeenomistajaltaan korkona vähemmän kuin mikä on tavallista, olisi tämä tullut ottaa verotuksessa huomioon kohtuullisen määräisenä. Koska asunto-osakeyhtiö ei ollut osakeyhtiön osakas, ei mainitun lainkohdan soveltaminen tullut tapauksessa kysymykseen. KHO katsoi lisäksi, ettei tapauksessa ollut kysymys TOL 95 §:n 2 momentin mukaisesta toimenpiteestä verosta vapautumiseksi.¹²³⁶ Samaan lopputulokseen päädyttiin myös ratkaisussa KHO 1965 II 576 sekä sisaryhtiölle annettua korotonta lainaa koskevassa ratkaisussa KHO 1963 II 161.

Vuonna 1971 *Voipio* katsoi, että ali- tai ylihinnan muodossa toteutetun peitellyn osingonjaon lisäksi myös ylijäämän palautukset ja erät oikaisuerät kuuluisivat tavallaan ongelmaryhmään konserniavustukset¹²³⁷. *Voipio* erotti edellä mainituista avoimet konserniavustukset, jotka suoritetaan erillään muista suorituksista. Konserniavustus katsottiin tässä yhteydessä vähennyskelpoiseksi silloin, kun se oli korvaus saajan suoritteista maksajan hyväksi. *Voipio* viittasi lisäksi pääomansijoituksen luonteiseen rahoitustukeen verrattavaan konserniavustukseen, joka ei ollut kuitenkaan vähennettävissä verotuksessa. Lopuksi esitettiin oikeustapauksia ajalta ennen EVL:n säätämistä sekä vähennyskelpoisista että vähennyskeltottomiksi katsotuista konserniavustuksista.¹²³⁸

¹²³⁶ Ks. Immonen 2002a: 337; Ryynänen 1996a: 190, 225, 229; *Voipio* 1968: 179.

¹²³⁷ *Voipio* 1971.

¹²³⁸ Ks. *Voipio* 1971: 101–103; 1972: IV/17.

Vähennyskelpoisista konserniavustuksista *Voipio* mainitsee edellisten lisäksi esimerkkeinä eräitä muita oikeustapauksia. Ennakkotiedossa KHO 1967 II 551 kolmen osakeyhtiön perustama varustamoalalla toimiva osakeyhtiö sai vähentää verotettavasta tulostaan osakkaalleen maksamansa takausprovision. Myös vuokrauksesta syntynyttä verotuksessa hyväksytyä tappiota on pidetty esimerkiksi konserniavustuksesta.

Ratkaisussa KHO 2.5.1968 T 2523 verovuodelta 1961 luettiin yhtiön tulon vähennykseksi yhtiövastiketta alemmasta vuokrasta tytäryhtiölle vuokratusta osakehuoneistosta aiheutunut tappio.

Vuodelta 1961 toimitetun verotuksen johdosta yhtiö vaati valituksessaan LO:lle verotustaan muutettavaksi mm. siten oikaistavaksi, että yhtiön verotettavaan tuloon palautettu tappio, joka oli syntynyt vuokrattaessa osakehuoneisto tytäryhtiölle yhtiövastiketta alemmasta vuokrasta, tulisi poistaa verotettavasta tulosta. LO hylkäsi tältä osin valituksen.

KHO katsoi päätöksessään, että koska tytäryhtiön toiminnan jatkuminen on yhtiön liiketoiminnan kannalta tarpeen, ei yhtiön tuloon voida lisätä osakehuoneistosta maksetun yhtiövastikkeen ja tytäryhtiöltä perityn vuokran erotusta.

Kyseessä on *Voipion* mukaan ollut tytäryhtiölle annettu vähennyskelpoinen konserniavustus¹²³⁹. *Tikka* katsoi vastaavasti kysymyksessä olevan konserniavustuksen tyyppinen etu¹²⁴⁰. *Niskakangas* kutsui mainittua alivuokrausta tytäryhtiölle annetuksi tueksi.¹²⁴¹ Vähennyskelpoisena konserniavustuksena *Voipio* piti myös ratkaisun KHO 8.1.1970 T 33 mukaisesti hyväksytyjä ulkomaisen pääosakkaan intressissä olleen tilintarkastuksen kuluja¹²⁴².

Esimerkkinä vähennyskelpoisesta konserniavustuksesta on *Voipio* TOL:n voimassaolon ajalta pitänyt myös tappion peittämiseksi osakkeenomistajan suorittamaa avustusta seuraavassa oikeustapauksessa.¹²⁴³

Ratkaisussa KHO 1970 II 539 (= KHO 12.8.1970 T 3510) verovuodelta 1961 katsottiin A Oy:n osakkeenomistajana B Oy:lle antaman avustuksen olevan yhtiön liiketoiminnasta johtunut vähennyskelpoinen meno.

¹²³⁹ Ks. *Voipio* 1971: 103.

¹²⁴⁰ Ks. *Tikka* 1983b: 238–239. Ks. myös *Tikka* 1975c: 40–41.

¹²⁴¹ Ks. *Niskakangas* 1987: 41, 43. Helminen, Marjaana katsoo, että kysymyksessä on tietynlainen konsernituki, ks. Helminen, Marjaana 2000: 40–41.

¹²⁴² Ks. *Voipio* 1971: 103.

¹²⁴³ Ks. *Voipio* 1971: 103.

A Oy:n verotukseen lisättiin vuonna 1966 toimitetussa jälkiverotuksessa vuodelta 1961 yhtiön B Oy:lle osakkeenomistajana suorittama 260.000 mk:n avustus, minkä yhtiö oli suorittanut sanotun yhtiön toiminnan tukemiseksi ja kirjannut epävarman saatavansa poistoksi. Yhtiö valitti jälkiverotuksesta lausuen, että yhtiön oli välttämätöntä osallistua B Oy:n toimintaan sen osakkeenomistajana, jotta yhtiö pääsisi osalliseksi atomivoiman kehittämiseen alalla suorittavan tutkimustyön tuloksista. A Oy:n tuotannon merkittävimmän osan muodosti sähköteollisuudessa käytettävä kondensaattoripaperi. Yhtiön B Oy:lle suorittama po. avustus oli näin ollen katsottava tutkimustyöstä suoritetuksi ja sellaisena yhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi. LO hylkäsi A Oy:n valituksen.

KHO katsoi päätöksessään, että B Oy:lle suoritettua avustusta oli pidettävä yhtiön liiketoiminnasta johtuneena TOL 25 §:ssä ja MKunA 82 §:n 5 kohdassa tarkoitettuna vähennyskelpoisena menona.

Selostettu KHO:n vuosikirjaratkaisu ei sisällä selvitystä mahdollisista yhtiöiden välisistä sopimuksista tutkimustulosten hyödyntämisestä. Toisaalta A Oy:llä B Oy:n osakkeenomistajana lienee ollut mahdollisuus omistuksensa perusteella tutkimustulosten hyödyntämiseen. Mainittu avustus suoritettiin yhtiön tappion peittämiseksi.¹²⁴⁴ Vastaavanlainen tapaus liittyi ennakkotietoon KVL 251/1967, jossa hakijayhtiöiden maksamat perustamansa erillisenä osakeyhtiönä toimivan koepaperitehtaan toimintakustannukset katsottiin niiden verotuksessa vähennyskelpoisiksi¹²⁴⁵. Juurikassokeriteollisuutta harjoittavan yhtiö sai puolestaan ratkaisussa KHO 1968 II 550 vähentää alan tutkimusta harjoittavan säätiön peruspääomaosuuden¹²⁴⁶.

Voipio esitti vähennyskelpoisesta konserniavustuksesta esimerkkinä myös ennakkotiedon KVL 45/1967, jossa yhtiö oli ostanut yhdessä toisen osakeyhtiön kanssa italialaisen paperitehdasyhtiön osake-enemmistön. Italialaisen yhtiön toiminta oli sittemmin epäedullisesta hintakehityksestä johtuen muuttunut tappiolliseksi. Ennakkotiedon mukaan mahdollisesta konkurssista tai vastaavasta menettelystä johtuvat lopulliset tappiot pääomansijoituksista, tavarantoimituksista tai takauksista johtuen olivat verotuksessa vähennyskelpoisia.¹²⁴⁷

Sihto esitti menojen ja tulojen siirroista sekä ns. konserniavustuksista konserniyksiköiden välillä esimerkkejä eräistä ennen EVL:n säätämistä annetuista

---

¹²⁴⁴ Ks. myös Tikka 1972a: X/4.

¹²⁴⁵ Ks. Tikka 1972a: X/4.

¹²⁴⁶ Ks. Tikka 1972a: X/4.

¹²⁴⁷ Ks. Voipio 1971: 103.

oikeustapauksista¹²⁴⁸. Ratkaisu KHO 1955 II 849 käsitteli osakeyhtiön ja asunto-osakeyhtiön välistä mahdollisesti liian alhaiseksi sovittua urakkasopimusta, joka ei johtanut verotustoimenpiteisiin. Esimerkkinä mainittiin myös edellä mainittu ratkaisu KHO 1962 II 672, jossa yhtiön pääosakkaalle olevalle tanskalaiselle yhtiölle maksettu provisio osin hyväksyttiin. Ratkaisussa KHO 1963 II 261 yhtiöllä puolestaan oli oikeus vähentää ”ruotsinmaalaiselle” pääosakkaalleen suorittama royaltymaksu.¹²⁴⁹

Vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi katsottiin oikeuskirjallisuudessa edellä käsitellyn mukaisesti useimmiten erilaisia emoyhtiön intressissä pääosin tytäryhtiölle suoritettuja eriä. Joissain tapauksissa oli kysymys myös suorituksista emoyhtiölle. Vähennyskelpoisiksi konserniavustuksiksi *Voipio* katsoi oikeustapaukset, jotka koskivat korottomia lainoja, saamisten anteeksiantoa, tappiolliselle tytäryhtiölle maksettua avustuksia, alivuokrausta, pääomansijoituksia sekä eräitä muita tapauksia. *Tikka* katsoi konserniavustuksiksi edellä mainitun alivuokran ja tappiolliselle tytäryhtiölle annetun avustuksen lisäksi yhdessä toisen yhtiön kanssa perustetulle yhtiölle maksetut toimintakustannukset sekä maksetun säätiön peruspääomaosuuden. Lisäksi *Sihto* ja *Niskakangas* käsitelivät oikeuskirjallisuudessa konserniavustuksiksi katsomiaan oikeustapauksia. *Voipion* kannanotot konserniavustuksiksi katsottavista oikeustapauksista vastasivat varsin pitkälle myös EVL:n säätämisen jälkeen konserniavustuksiksi ja sittemmin konsernitueksi katsottuja oikeustapauksia.

4.2.2.3 *Vähennyskeltoton konserniavustus*

Vähennyskeltottomien konserniavustusten kohdalla on aikaisemmassa oikeuskirjallisuudessa ollut kysymys tilanteista, joissa konserniavustukseksi katsotussa toimenpiteessä ei ole ollut kysymys veronkierrosta tai peittelystä osingonjaosta. Sen sijaan verovelvollinen on voinut vaatia kyseisen erän vähentämistä verotuksessaan, mutta esim. verotarkastuksen yhteydessä asia on tullut arvioitavaksi ja viime kädessä KHO:ssa ratkaistavaksi. Lisäksi vähennyskelpoisuus on voitu saattaa ratkaistavaksi KVL:n ja tätä kautta myös KHO:n ennakkotietona.

---

¹²⁴⁸ Sihto 1970.

¹²⁴⁹ Ks. Sihto 1970: XVII/1, 5–7. Lisäksi Sihto toi esille ennakkotiedot KVL 108/1963, jossa maksukyvyttömyyden johdosta annettua akordia ei katsottu saajalleen veronalaiseksi tuloksi, ja KVL 142/1963, jossa osakeyhtiön osakepääoman lisäksi muuksi pääomaksi sijoitettua pääomaa ei pidetty saajan veronalaisena tulona.

Voipio esitti verotapausten käsikirjoissa vuodelta 1967 konserniavustusta koskevinä oikeustapauksina seuraavat KHO:n ja KVL:n ratkaisut, joissa vähennyskelpoisuus evättiin. Ratkaisussa KHO 1958 II 371 yhtiö oli ostanut koneita sisaryhtiöltä liian suureksi sovitusta hinnasta, jolloin arvovähennys voitiin verotuksessa tehdä vain todellisen hinnan mukaan ¹²⁵⁰. Ratkaisua selostetaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa 4.2.2.4. Ratkaisussa KHO 1962 II 470 osaa yhtiön kustannuksista sisaryhtiöltään vuokraamassa huoneistossa suoritetuista muutos- ja korjaustöistä ei pidetty vähennettävänä kuluina. Ratkaisuissa KHO 1962 II 660 ja KHO 1962 II 661 ei verovuonna maksettuja mutta verovuoteen kohdistumattomia hankintoja sisaryhtiöltä voitu vähentää tuona vuonna.

Ulkomaiselle emoyhtiölle maksettu provisio voitiin vähentää vain osaksi ratkaisussa KHO 1962 II 672. Ratkaisussa KHO 1963 II 390 sisaryhtiön puolesta maksettu vakuutusmaksu oli vähennyskelpoton. Emoyhtiön liiketoimintaan kuulumattoman saatavan poisto maksukyvyttömältä tytäryhtiöltä ei ollut vähennyskelpoinen emoyhtiön verotuksessa ennakkotiedossa KVL 107/1963. Tulotettaessa ulkomaisen yhtiön Suomessa olevan sivuliikkeen velka tämän kirjanpidossa, pidettiin syntyvää varallisuuden lisäystä sivuliikkeen veronalaisena tulona ennakkotiedossa KVL 182/1963. ¹²⁵¹

Väitöskirjassaan vuodelta 1968 *Voipio* esitti annettuna konserniavustuksena ratkaisun KHO 1963 II 390, jossa oli kysymys sisaryhtiön puolesta maksetusta vakuutusmaksusta, jota ei hyväksytty maksajalle verotuksessa vähennyskelpoiseksi ¹²⁵². Peiteltyä voitonsiirtoa ja silloista kunnallisverotusta käsittelevässä kirjassaan vuodelta 1971 ¹²⁵³ *Voipio* esitti esimerkkinä vähennyskelpottomista konserniavustuksista ennakkotiedon KHO 1966 II 570, jossa ulkomaille perustetulle yhtiölle myönnettyistä lainoista aiheutuneita tappioita ei vähennetty ”emäyhtiön” tuloksesta, koska ne eivät olleet liiketoiminnassa syntyneitä saatavia. Myös seuraavaa ratkaisua, jossa tytäryhtiölle annettiin lisähyvitys tämän tappion peittämiseksi, *Voipio* piti esimerkkinä vähennyskelpottomasta konserniavustuksesta. ¹²⁵⁴

Ratkaisussa KHO 1966 II 579 verovuodelta 1958 lihanjalostusteollisuutta harjoittavan yhtiön tuotteiden vähittäismyyntiä harjoittavalle tytäryhtiölleen

¹²⁵⁰ Ratkaisua selostetaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa 4.2.2.4.

¹²⁵¹ Ks. *Voipio* 1967a: 44; 1967b: 16, 49, 51, 52, 66, 108, 110. Ratkaisuista KHO 1963 II 390, KHO 1966 II 579 ja KVL 107/1963 ks. myös Sihto 1970: XVII/1, 5–7.

¹²⁵² Ks. *Voipio* 1968: 179.

¹²⁵³ *Voipio* 1971.

¹²⁵⁴ Ks. *Voipio* 1971: 103.

takakäteen, tilikauden päättyessä myöntämästä lisähyvityksestä osa palautettiin yhtiön verotettavaan tuloon.

Verotarkastuksessa todetun mukaisesti X Oy oli myynyt lihajalosteita tytäryhtiölleen Y Oy:lle ja myöntänyt laskutuksen yhteydessä 15 %:n suuruisen alennuksen kuten muillekin ostajille sekä tämän lisäksi vielä tilinpäätöksen yhteydessä hyvittänyt määräsunnan. Mainitusta hyvityksestä jätettiin vuonna 1963 toimitetussa jälkiverotuksessa suurin osa hyväksymättä.

Valituksessaan jälkiverotuksen johdosta X Oy lausui, että Y Oy oli yhtiön tuotteiden ylivoimaisesti suurin ostaja. Lisäksi suoritettu hyvitys oli ollut hinnantarkistus, jota ilman Y Oy:n tilinpäätös olisi osoittanut huomattavaa tappiota. Laskutuksen yhteydessä alennukset olivat olleet kokeiluluontoiset ja osoittautuneet liian vähäisiksi. Laskutuksesta oli peritty jopa sama hinta, kuin millä tavara oli myyty yleisölle. Kun X Oy:lle sitten muodostunut voitto kuului oikeastaan Y Oy:lle, tälle oli päätetty myöntää po. lisäalennus. LO hylkäsi valituksen.

KHO katsoi Y Oy:n ollessa X Oy:n tuotteiden suurin ostaja, että määräsunnasta osa voitiin hyväksyä X Oy:n liikekustannukseksi. KHO:n hyväksymä osa lisäalennuksesta ylitti määrän, joka oli jälkiverotuksessa hyväksytty.

Selostetussa tapauksessa jätettiin suurin osa myönnetystä lisäalennuksesta verotuksessa hyväksymättä. Alennusten määrään ei vaikuttanut emo-tytäryhtiö-suhde, vaan hyväksytty alennuksen määrä perustui pikemminkin yhtiöiden kesken vallitsevaan liikesuhteeseen.¹²⁵⁵

Jossain määrin vastaavanlainen tilanne liittyy myös liikevaihtoverotusta koskevaan seuraavaan ratkaisuun vuodelta 1963. Myös kyseisessä tapauksessa oli ratkaistavana annetun alennuksen oikeellisuus.

Liikevaihtoverotusta koskevassa ratkaisussa KHO 1963 II 213 vuodelta 1962 N Oy oli myydessään tavaroita tytäryhtiölle määrännyt luovutuksesta tulevan vastikkeen alhaisemmaksi kuin miksi se olisi ollut arvioitava.

N Oy oli vuonna 1962 myydessään valmistamiaan matkalaukkuja ja muita pahvijalostustuotteita avoimelle yhtiölle N Oy ja K:ni antanut sille tavanomaisen 27 %:n suuruisen alennuksen lisäksi 25 %:n lisäalennuksen. Valtionasiamiehen valituksessa katsottiin, että tavaroiden luovutusarvo oli määrätty liian pieneksi.

---

¹²⁵⁵ Ks. myös Voipio 1971: 103.

KHO katsoi asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella, että N Oy oli myydessään po. tavarointa tytäryhtiölleen N Oy ja K:nille määrännyt luovutuksesta tulevan vastikkeen alhaisemmaksi kuin miksi se asiassa ilmenneet olosuhteet huomioon ottaen olisi arvioitava. KHO katsoi kohtuulliseksi arvoksi N Oy:n tuotteiden luetteloon pidettyä vähittäismyyntihintaa 35 %:lla alennettuna.

Sekä ratkaisussa KHO 1966 II 579 että KHO 1963 II 213 on kyseessä viime kädessä siitä, minkä suuruinen alennuksen tai paremminkin perittävän hinnan tulisi olla, jotta tämän voitaisiin katsoa olevan hyväksyttävää tasoa ilman, että annettavan alennuksen kautta epäaidosti vaikutettaisiin yhtiöiden tuloksen muodostumiseen.

Osassa edellä mainituista tapauksista oli kysymys tilanteista, joissa anteeksi annetut saatavat eivät kuuluneet emoyhtiön liiketoiminnasta syntyneisiin saataviin. Tältä osin tilanne on ainakin analogisesti verrattavissa nykyiseen tulolähdejaotteluun ¹²⁵⁶. Muutoin kysymys oli suurelta osin tilanteista, joissa menojen joko ei katsottu kohdistuvan kyseiseen verovuoteen tai menoa ei katsottu emoyhtiölle kuuluvaksi vähennyskelpoiseksi menoksi.

4.2.2.4 *Konserniavustus peiteltyinä osingonjakona tai veronkiertona*

Voipio katsoi edellä todetun mukaisesti, että esim. peitelty osingonjako erityisesti ali- tai ylihinnan muodossa sekä ylijäämän palautukset ja eräät oikaisuerät kuuluisivat tavallaan ongelmaryhmään konserniavustukset ¹²⁵⁷. Mikäli mainituilla toimenpiteillä pyrittiin muuhun lopputulokseen kuin mistä muodollisesti olisi ollut kysymys, nähtiin mainitunlaiset toimenpiteet joissain tapauksissa konserniavustuksiksi, joiden vähennyskelpoisuus verotuksessa ei voinut tämän johdosta tulla kysymykseen.

Konserniavustus voitiin *Voipion* mukaan nähdä toisinaan esim. liian korkeana vastikkeena, jolloin kysymyksessä oli todellinen vastikkeellinen oikeustoimi, mutta siihen liittyi myös peitelty vastikkeeton oikeustoimi ¹²⁵⁸. Esimerkkinä ylihintana annetusta konserniavustuksesta *Voipio* esitti ratkaisun, jossa yhtiö oli ostanut sisaryhtiöltään koneita liian suureksi sovitusta hinnasta, jolloin arvovähennystä ei voitu tehdä mainitun hinnan vaan todellisen hinnan mukaan.¹²⁵⁹

¹²⁵⁶ Ks. alaluku 2.6.1.

¹²⁵⁷ Ks. *Voipio* 1971: 101–103.

¹²⁵⁸ Ks. *Voipio* 1968: 203.

¹²⁵⁹ Ks. *Voipio* 1968: 204; 1972: IV/17.

Ratkaisussa KHO 1958 II 371 verovuodelta 1954 yhtiö oli ostanut sisaryhtiöltään koneita liian suureksi sovitusta hinnasta, jolloin arvonvähennystä ei voitu tehdä mainitun hinnan vaan todellisen hinnan mukaan.

Yhtiön kirjanpidon tarkastuksessa todetun mukaan yhtiö oli ostanut sisaryhtiöltään pääasiassa 1930-luvulla hankitut koneet suurempaan hintaan kuin mitä sisaryhtiö oli mainituista koneista maksanut.

KHO:n päätöksen mukaan katsottiin, että koska koneet oli ilmeisesti ostettu siinä tarkoituksessa, että yhtiö vähentämällä tulostaan sovitun kauppahinnan perusteella lasketun arvonvähennyksen vapautuisi suoritettavasta verosta, ei sellaisella perusteella laskettua arvonvähennystä ollut luettava yhtiön tulon vähennykseksi.

Myös *Sihto* mainitsi edellä selostetun KHO:n ratkaisun esimerkkinä konserniavustusta koskevasta oikeustapauksesta ¹²⁶⁰.

Ratkaisussa KHO 1966 II 563, jossa rakennusliikettä harjoittava yhtiö oli myynyt perustamansa asunto-osakeyhtiön osakekannan nimellisarvosta sisaryhtiölleen, luettiin sisaryhtiön saama huomattava voitto VerL 56 §:n nojalla rakennusyhtiön tuloksi. *Voipion* mukaan kyseessä oli konserniavustus, joka oli puettu kaupan muotoon.¹²⁶¹ Veronkiertoon liittyen *Tikka* on väitöskirjassaan vuodelta 1972 tavallisuudesta poikkeavaa hinnoittelua intressiyhteystilanteissa käsitellessään puolestaan katsonut, että tuolloin voimassa olleen veronkiertoa käsittelevän VerL:n 56 §:n soveltamisalan äärirajana olisi ilmeisesti eräissä tapauksissa katsottavissa verotuksessa vähennyskelpoiseksi hyväksyttävä, kustannusluonteinen konserniavustus ¹²⁶².

4.2.2.5 *Yhteenvedoa*

Edellä mainituissa oikeuskirjallisuudessa konserniavustuksiksi luokitelluissa tapauksissa kiinnittyy huomio siihen, että konserniavustukseksi katsottiin toisaalta sekä verotuksessa hyväksyttäviä konserniavustuksen muotoja että myös verotukselliselta kannalta moitittavia toimenpiteitä tai järjestelyitä. Verotuksellisesti moitittavista toimenpiteistä ja järjestelyistä ovat esimerkkeinä edellä kuvatuista oikeustapauksista KHO 1958 II 371, jossa koneita oli ostettu ylihintaan

¹²⁶⁰ Ks. *Sihto* 1970: XVII/1. Ks. myös *Tikka* 1972: 293–294 (kirjassa painovirheen johdosta tapausnumero 317, oikea tapausnumero on 371).

¹²⁶¹ Ks. *Voipio* 1968: 179.

¹²⁶² Ks. *Tikka* 1972: 291. *Tikka* viittaa lisäksi samassa yhteydessä ylihintojen verotukselliseen käsittelyyn, jota aihepiiriä ei kuitenkaan lähemmin käsitelty.

ylisuurta arvonvähennystä tavoitellen ja KHO 1966 II 563, jossa toteutetun kaupan avulla pyrittiin siirtämään voitto toiseen yhtiöön.

Konserniavustuksiksi katsottiin myös sellaiset tilanteet, joissa tätä ei hyväksytty verotuksessa vähennyskelpoiseksi kuten esimerkiksi ratkaisussa KHO 1962 II 470, jossa osaa sisaryhtiöltä vuokratun huoneiston muutostöistä ei hyväksytty vähennyskelpoisiksi, KHO 1962 II 660 ja KHO 1962 II 661, joissa verovuonna maksettuja mutta verovuoteen kohdistumattomia hankintoja sisaryhtiöltä ei hyväksytty vähennyskelpoisiksi tuona vuonna. Ratkaisussa KHO 1962 II 672 ulkomaiselle emoyhtiölle maksettu provisio hyväksyttiin vain osittain ja ratkaisussa KHO 1963 II 390 sisaryhtiön puolesta maksettua vakuutusmaksua ei hyväksytty vähennyskelpoiseksi. Ennakkotiedossa KHO 1966 II 570 myönnetystä lainasta aiheutunutta tappiota ei vähennetty ”emäyhtiön” tuloksesta, koska kysymyksessä ei ollut liiketoiminnasta syntynyt saatava kuten ei myöskään ennakkotiedossa KVL 107/1963. Myöskään ylisuurena hyvityksenä annettua konserniavustukseksi katsottua hyvitystä ei ole hyväksytty ratkaisuissa KHO 1963 II 213 ja KHO 1966 II 579 verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Ennakkotiedossa KVL 182/1963 katsottiin ulkomaisen yhtiön suomalaiselle sivuliikkeelle anteeksi annettu velka veronalaiseksi tuloksi.

Vähennyskelpoisiksi konserniavustuksiksi katsottiin puolestaan mahdollisesti alihintainen urakkasopimus ratkaisussa KHO 1955 II 849, koroton laina ratkaisuissa KHO 1961 II 326 ja KHO 1963 II 161, myyntiyhtiön velan poistaminen ratkaisussa KHO 1961 II 596, pääosakkaalle maksettu provisio ym. ratkaisuissa KHO 1962 II 672 ja KHO 1963 II 261, maksettu takausprovisio ennakkotiedossa KHO 1967 II 551, vuokraustappio ratkaisussa KHO 2.5.1968 T 2523, pääosakkaan intressissä olleet tilintarkastuskulut ratkaisussa KHO 8.1.1970 T 33 sekä tutkimustoimintaan liittyvä avustus ratkaisussa KHO 1970 II 539. Konserniavustuksiksi katsottiin myös ennakkotieto KVL 108/1963, jossa emoyhtiön luopuessa arvottomasta saatavastaan ei tytäryhtiö saanut tämän johdosta veronalaista tuloa, ennakkotieto KVL 142/1963, jossa osakepääoman lisäksi tytäryhtiöön sijoitettu muu pääomansijoitus ei ollut tämän veronalaista tuloa sekä ennakkotieto KVL 45/1967, jossa ulkomaisen tytäryhtiön mahdollisesta konkurssista johtuva pääomanmenetyksen, saamisten ja takausten johdosta aiheutuvat tappiot olivat verotuksessa vähennyskelpoisia.

Edellä mainitut konserniavustuksia käsitteleviksi katsotut oikeustapaukset eivät eräitä poikkeuksia lukuunottamatta koskeneet avustuksen saajan taloudellista asemaa. Kysymys oli ennemminkin yleensä tavanomaisista yhtiöiden välisistä liiketoimista, joiden kohdalla konserniavustuksen antamisen tarkoitus ei yleensä eräitä poikkeuksia lukuunottamatta ilmennyt annetuista ratkaisuista, vaan

argumentaatio konserniavustuksesta lienee perustunut ennemminkin yhtiöiden välisiin keskinäisiin omistussuhteisiin ja tästä pääteltäviin intressiyhteyksiin mainituille toimille. Toisaalta konserniavustuksiksi katsottiin myös eräät verotuksellisesti moitittavat toimenpiteet, joiden osalta ratkaisut ovat luonnollisesti olleet epäviä.

Konserniavustuksiksi katsottuihin ratkaisuihin sisältyy kuitenkin myös jäljempänä EVL:n voimassaolon ajalta konserniavustuksiksi ja myöhemmin käyttöön tulleen nykyisen terminologian mukaan konsernitueksi katsottujen ratkaisujen mukaisia tapauksia. Esimerkkeinä tällaisista oikeustapauksista ovat tapaukset, jotka koskevat korottomia lainoja (KHO 1961 II 326, KHO 1963 II 161, KHO 1965 II 576), saamisten anteeksiantoa (KHO 1961 II 596) ja pääomansijoituksia (KVL 142/1963, KVL 45/1967). Samoin voidaan mainita ainakin tappion peittämiseksi annettu avustus (KHO 1970 II 539).

4.2.3 *Konserniavustus ja EVL*

EVL:n säätämisen jälkeen katsoivat *Ikkala, Andersson & Nuorvala*, että emo- ja tytäryhtiösuhteessa olevat yhteisöt saattavat suorittaa toisilleen eriä, joita ei voida pitää pääomansijoituksina eikä toisaalta välittöminä vastikkeina saaduista suoritteista, velanmaksusta tms. Edelleen katsottiin, että mainittujen ns. konserniavustusten tosiasialliset suoritusperusteet voivat olla moninaiset. Kysymyksessä on voinut olla kannattavuuden kustannuksella tapahtunut alhaiseen hintaan tapahtunut myynti konserniin kuuluville yhteisöille. Samoin muilta konserniin kuuluvilta yhteisöiltä tapahtuneet ostot ovat voineet tapahtua hintatasoon, joka on järkyttänyt ostavan konserniyhteisön kannattavuutta. Toiminta voi mahdollisesti myös muusta konserniyhteisöistä riippumattomista syistä olla kannattamattontona.¹²⁶³

Kaikissa niissä tapauksissa, joissa konserniavustusta voitiin luonnehtia avustuksen saajan luovuttaman tai hankkiman suoritteen hinnan oikaisueräksi edellä mainittujen seurausten eliminoimiseksi, voitaneen konserniavustus katsoa veronalaiseksi elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saaduksi EVL 4 §:n mukaiseksi tuloksi. Mikäli konserniavustus ei liittynyt välittömästi tai välillisestikään avustuksen saajan ja muiden konserniyhteisöjen välisiin liiketoimiin, on konserniavustus saatettu suorittaa muiden konserniyhteisöjen toimintaa yleisesti ja ehkä muutoinkin edistävän toiminnan vuoksi. Myös tällaista

---

¹²⁶³ Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1969: 34.

avustusta katsottiin voitavan pitää avustuksen saajan suoritteista kertyneenä veronalaisena tulona. Kysymyksessä voi olla myös pääomansijoitukseksi katsottava rahoitustuki. Pääomansijoituksen luonteinen konsernituki ei ollut vähennettävissä muutoin kuin osakkeiden tai osuuksien hankintamenon osana. Lahjana konserniavustusta ei katsottu voitavan missään tapauksessa pitää.¹²⁶⁴

Arvioitaessa konserniavustuksena suoritettujen menojen vähennyskelpoisuutta mainittiin tässä yhteydessä EVL:ia säädettäessä HE:ssä esitetty periaate, jonka mukaan myös välilliset eivätkä vain välittömät tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettujen menojen verotuksessa vähennyskelpoisia.¹²⁶⁵ Esimerkkinä HE:n perusteluista johdetulle elinkeinotoimintaa suorasti ja epäsuorasti edistäville menoille esitettiin esimerkkinä epäsuorista menoista ennen EVL:n voimaantuloa tehdystä konserniavustukseksi kirjallisuudessa katsottu ratkaisu KHO 2.5.1968 T 2523, jossa oli kysymys osakehuoneiston tappiollisesta vuokraamisesta tytäryhtiölle ja jolloin perityn vuokran ja maksetun yhtiövastikkeen erotusta ei voitu lisätä emoyhtiön tuloon.¹²⁶⁶ Lisäksi konserniavustusta koskevana oikeustapauksena viitattiin verovuotta 1961 koskevaan ratkaisuun KHO 1970 II 539, jossa paperiteollisuutta harjoittava yhtiö sai vähentää alansa liittyvää tutkimustoimintaa harjoittavalle yhtiölle sen osakkeenomistajana tappion peittämiseksi antaman avustuksen.¹²⁶⁷

EVL:n voimassaolon ajalta toivat *Ikkala, Andersson & Nuorvala* vuonna 1986 esille annettuna konserniavustuksena ratkaisun KHO 1983 II 529 verovuodelta 1978, jossa oli kysymyksessä ulkomaiselle tytäryhtiölle annetusta korottomasta lainasta, jota KHO:n vuosikirjaratkaisussa kutsuttiin tytäryhtiön huonosta taloudellisesta tilanteesta johtuneena taloudelliseksi tueksi ja tätä pidettiin lainan antaneen yhtiön verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoisena kustannuksena.¹²⁶⁸ Samoin esimerkkinä mainitun ennakkotiedon KHO 1985 II 530 (= KHO 25.11.1985 T 5453) verovuosille 1985–1986 mukaan yhtiön verotettavaan tuloon ei ollut verovuonna 1985 lisättävä sen ulkomaiselle tytäryhtiölle antaman korottoman lainan laskennallista korkoa, jonka perimättä jättäminen KVL:n valituksenalaisen päätöksen perustelujen mukaan katsottiin taloudelliseksi tueksi,

¹²⁶⁴ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 34–35; 1973: 36–37; 1978: 40–42; 1981: 41–43; 1986: 37–39. Ks. myös Kilpi 1973a: 189.

¹²⁶⁵ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

¹²⁶⁶ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 69; 1973: 37, 74; 1978: 92; 1981: 95; 1986: 93; Tikka 1983b: 239.

¹²⁶⁷ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1973: 74; 1978: 92; 1981: 95; 1986: 93. Tällöin myös konserniavustuksia verrattiin keskinäisiä voimayhtiöitä koskeviin oikeustapauksiin KHO 1963 I 5 ja KHO 1968 II 521, joita käsitellään myöhemmin luvussa 7.

¹²⁶⁸ Ks. myös Andersson 1986a: 131.

joka oli tällöin verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus ¹²⁶⁹. Ratkaisussa KHO 1985 II 531 (= KHO 30.8.1985 T 3672) hyväksyttiin ulkomaiselle tytäryhtiölle hyvityslaskun muodossa annettu alennus antajalleen vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi. ¹²⁷⁰

Tikka mainitsee kirjoituksessaan vuodelta 1983 emoyhtiön tytäryhtiöilleen antaman konserniavustuksen tyypin edun edellä mainitussa alivuokraa koskevassa ennen EVL:n säätämistä käsittelevässä ratkaisussa KHO 2.5.1968 T 2523 sekä edellä mainitussa ratkaisussa KHO 1983 II 529 (= KHO 4.5.1983 T 1542) ulkomaiselle tytäryhtiölle annetun antajalleen vähennyskelpoisena kustannuksena korottoman lainan ja ennakkotiedon KVL 380/1982, jonka mukaan 75 % kiinteistöosakeyhtiön osakekannasta omistava yhtiö ei saa veronalaista tuloa sen johdosta, ettei se peri korkoa mainitulle kiinteistö-osakeyhtiölle annetusta lainasta. ¹²⁷¹

Niskakangas viittaa väitöskirjassaan vuodelta 1983 ”konserniapua” koskevaan ratkaisuun KHO 28.4.1981 T 2427 verovuodelta 1973, jossa yhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi hyväksyttiin Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön toimitusjohtajan menot sekä lakiasiaihin hoitamisesta aiheutuneita menot sekä tytäryhtiön laskuttamat markkinointikulut. ¹²⁷² Lisäksi *Niskakangas* käsittelee kirjoituksessaan vuonna 1984 tytäryhtiölle annetun konserniavun vähennyskelpoisuutta tytäryhtiön toiminnan ollessa emoyhtiön suoranaissessa intressissä. Esitetyn kannanoton mukaan mikäli tappiollisen tytäryhtiön toiminta vaarantuu siten, että samalla vaarantuu sen emoyhtiötä hyödyttävä toiminta, voitaisiin konsernituen vähennyskelpoisuus hyväksyä. Emoyhtiön välillisestä intressistä *Niskakangas* mainitsee edellä mainitun korotonta lainaa koskevan ratkaisun KHO 1983 II 529. Lisäksi *Niskakangas* tuo esille myös edellä mainitun Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön kuluja koskevan ratkaisun KHO 28.4.1981 T 2427. *Niskakangas* käsittelee kirjoituksessaan myös osakkeiden hankintamenoja luettua tytäryhtiölle annettua vähennyskelpotonta konsernitukea ja tämän vähentämistä verotuksessa tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin perusteella. ¹²⁷³

Vuonna 1987 *Niskakangas* käsitellessään tytäryhtiön tappiota nosti esille emoyhtiön mahdollisuuden tulosvaikutteisesti tukea tappiollista tytäryhtiötä ajalta

¹²⁶⁹ Ks. myös Andersson 1986a: 131.

¹²⁷⁰ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 93. Ks. myös Andersson 1986a: 130, jossa yhteydessä mainittiin lisäksi lainan anteeksiantoa alhaisen provision nostamiseksi käsittävä ratkaisu KHO 10.12.1985 T 5701.

¹²⁷¹ Ks. Tikka 1983b: 238–239, ks. myös Tuominen 1986: 36.

¹²⁷² Ks. Niskakangas 1983a: 214–215.

¹²⁷³ Ks. Niskakangas 1984: 212, 215 ss.

ennen EVL:ia edellä mainitun tappiollista vuokrausta koskevan oikeustapauksen KHO 2.5.1968 T 2523 sekä EVL:n voimassaolon ajalta ratkaisun KHO 1979 II 536, jossa suomalainen yritys sai vastatakauksen perusteella vähentää ulkomaisen tytäryhtiön puolesta maksettavan määrän, tytäryhtiölle annettua korotonta lainaa käsittelevät ratkaisut KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530, joissa annettu korkotuki hyväksyttiin, ratkaisun KHO 1985 II 531, jossa tytäryhtiölle annettu alennus katsottiin tämän huonon taloudellisen aseman turvaamiseksi annetuksi konserniavustukseksi ja vähennyskelpoiseksi menoksi sekä ratkaisun KHO 10.12.1985 T 5701, jossa liian alhaisen provision oikaisemiseksi anteeksi annettu laina tytäryhtiölle katsottiin sellaiseksi konserniavustukseksi, joka oli tulon hankkimisesta johtunut vähennyskelpoinen meno.¹²⁷⁴

Niskakankaan mukaan EVL 7 §:n periaatteista oli johdettavissa ajatus, että tappiolliselle tytäryhtiölle annettu tuki oli vähennyskelpoista ainakin silloin, kun tytäryhtiö suoranaisesti edisti emoyhtiön liiketoimintaa. Tällöin emoyhtiön antama apu on sen suoranaisessa intressissä, koska tytäryhtiön toiminta kerryttää myös emoyhtiön tuloja. Erityisesti *Niskakangas* mainitsi edelläolevista ratkaisun KHO 1985 II 531¹²⁷⁵, jossa tytäryhtiö olisi ilman annettua tukea joutunut selvitystilaan, jolloin konsernin Skandinavian toiminta olisi vaarantunut. Lisäksi *Niskakangas* kiinnitti huomiota myös erikseen ratkaisuun KHO 10.12.1985 T 5701, jossa edellisen ratkaisun tapaan tilikauden lopussa hyväksyttiin tilikauden lopussa tehdyt korjaustoimenpiteet lainan anteeksiannon muodossa. Erityislaatuisena *Niskakangas* piti ratkaisua KHO 1983 II 529, jossa emoyhtiö ei perinyt korkoa ulkomaiselta samalla alalla täysin itsenäisesti toimivalta tytäryhtiöltään. Ratkaisuun lienee esitetyn kannanoton mukaan ilmeisesti vaikuttanut se seikka, että korkotukea antamalla emoyhtiö välttyi vielä suuremmalta menetykseltä.¹²⁷⁶

Wikström katsoi, että konserniavustuksen antamiselle oli oltava selkeä peruste, joka liittyi antajan liiketoimintaan. Tämänkaltaisina esimerkkeinä hän piti EVL:n voimassaolon aikana syntyneitä korottomia lainoja koskevia oikeustapauksia KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530 sekä ratkaisua KHO 1985 II 531, jossa ulkomaiselle tytäryhtiölle hyvityslaskun muodossa annettu alennus katsottiin yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi.¹²⁷⁷

---

¹²⁷⁴ Ks. *Niskakangas* 1987: 41–42.

¹²⁷⁵ Ks. *Tikka* 1987: 75–77; 1995b: 242, joissa katsotaan mainitun oikeustapauksen kartoittavan konsernituen ääri rajoja.

¹²⁷⁶ Ks. *Niskakangas* 1987: 43–47.

¹²⁷⁷ Ks. *Wikström* 1987: 164–165. *Wikström* toi esille samassa yhteydessä myös ajalta ennen EVL:n säätämistä olevan alivuokraa koskevan ratkaisun KHO 2.5.1968 T 2523, jossa

Tuominen käsitteli konserniavustusta vuonna 1986 tuoden esille korottomia lainoja koskevat oikeustapaukset KVL 380/1982, KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045. Lisäksi *Tuominen* otti esille saatavista luopumisia koskevat oikeustapaukset KVL 245/1970, KVL 459/1975 ja KHO 10.12.1985 T 5701. Edellä mainitussa ennakkotiedossa ulkomaisen emoyhtiön luopuessa saamisistaan suomalaiselta tytäryhtiönä olevalta hakijayhtiöltä, ei tätä katsottu tytäryhtiön veronalaiseksi tuloksi. Ruotsalaiselle vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle annetusta hyvityslaskusta oli kysymys esille otetussa ratkaisussa KHO 1985 II 531.¹²⁷⁸

Vähennyskeltottomina konserniavustuksina *Tuominen* mainitsi ratkaisun KHO 1979 II 532, jossa arvottomaksi käynyt sisaryhtiösaaminen katsottiin tulosta vähennyskeltottomaksi sen johdosta, että kyseessä ei ollut liikesaaminen vaan rahoitusavun antaminen. Samoin ratkaisussa KHO 12.9.1979 T 3692 oli Tuomisen mukaan kysymys vähennyskeltottomasta konserniavusta. Mainitussa tapauksessa rakennustoimintaa harjoittava yhtiö omisti ravintolayhtiön osakekannan, jolle yhtiölle annetusta velasta aiheutunut tappio ei ollut rakennusyhtiön tulosta vähennyskelpoinen. Konserniavustusta käsittävinä tapauksina *Tuominen* otti esille myös ratkaisut KHO 1983 II 515 ja KHO 19.2.1986 T 642, joissa oli kysymys ulkomaisten emoyhtiöiden suomalaisille tytäryhtiöille myöntämistä lainoista ja niiden korkojen vähennyskelpoisuudesta suomalaisen tytäryhtiön verotuksessa. Kummassakin tapauksessa katsottiin tytäryhtiöiden lainoistaan maksamat korot niiden verotuksessa vähennyskelpoisiksi.¹²⁷⁹

Kirjanpitoa käsittelevässä kirjallisuudessa *Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen* ensimmäisen kerran vuonna 1973 katsoivat tuolloin voimassa olleen EKPL:n perusteella annetun EEKPA:n tuloslaskelmakaavan mukaisiin muihin tuottoihin ja kuluihin kuuluvana eränä olleen emoyhtiöltä saatu konserniapu¹²⁸⁰. Mainittu konserniapu lienee tarkoittanut lähinnä KonsAvL:n mukaista konserniavustusta pl. tähän liittyvät lain edellyttämät muotomääräykset.

Käsiteltäessä konserniavustusta oikeuskirjallisuudessa toivat sekä *Ikkala, Andersson & Nuorvala, Tikka, Niskakangas* ja *Wikström* esille annettuna konserniavustuksena korottomat lainat ja hyvityslaskun muodossa annetun

---

maksetun vastikkeen ja tätä ennen alemman perityn vuokran erotusta ei lisätty emoyhtiön verotettavaan tuloon.

¹²⁷⁸ Ks. *Tuominen* 1986: 35–40.

¹²⁷⁹ Ks. *Tuominen* 1986: 37–39.

¹²⁸⁰ Ks. *Järvinen, Nuorvala, Riistama & Tikkanen* 1973: 166; 1980: 187; 1984: 187. Ks. myös *Järvinen, Nuorvala, Riistama, Tikkanen & Vahtera* 1987.

konserniavustuksen. *Niskakangas* otti esille myös provision oikaisemiseksi myönnetyn lainan anteeksiannon. Konserniavustuksen käsittely oikeuskirjallisuudessa oli kuitenkin tuolloin vielä jäsentymätöntä lähinnä erilaisten esimerkkitapauksien esille tuontia.

4.2.4 *KonsAvL ja konsernituki*

4.2.4.1 *Yhteisöjen väliset transaktiot ja KonsAvL*

Ennen KonsAvL:n säätämistä käsiteltiin konserniyhtiöiden välistä tuloksentasausta eri komiteamietinnöissä¹²⁸¹. Elinkeinoverotoimikunnan mietinnön mukaisesti emo- ja tytäryhtiösuhteessa keskenään olevat yhteisöt saattoivat suorittaa toisilleen ns. konserniavustuksia, joilla pyrittiin varsin usein konsernin sisäisen tuloksen säätelyyn. Kyseisiä eriä ei pidetty pääomansijoituksina eikä välittöminä vastikkeina saaduista suoritteista. Tällä voitiin pyrkiä myös turvaamaan saajayhtiön toiminnan jatkuminen ja kannattavuus. Lisäksi konserniavustus ei välttämättä edes liittynyt välillisesti konsernin sisäisiin liiketoimiin. Konserniavustus voi mietinnön mukaan olla kuitenkin myös välittömästi tai välillisesti korvausta saajan suoritteista. Mietinnössä esitetyn kannanoton mukaan konserneissa myös pystyttiin pitkälti hoitamaan konserniyhtiöiden tuloksentasausta peiteltyä.¹²⁸²

Yritysverotustoimikunta ehdotti aikaisemmin esitettyjen näkökohtien perusteella erityisen lain säätämistä konserniavutuksesta, jolloin selkeytettäisiin konserniavustuksen verotuksellista käsittelyä. Erityisesti sallittaisiin sellaisen vähennyksen tekeminen verotuksessa, joka ei aikaisemmin ollut vähennyskelpoinen. Ehdotetulla lailla ei näin ollut tarkoitus muuttaa sitä arviointia, joka jouduttaisiin edelleen suorittamaan selvittäessä menon tai menetyksen liittyminen yritysten toimintaan ja näiden menojen vähennyskelpoisuuteen. Toimikunnan mietinnössä todettiin myös, että tuloksensiirto yhtiöiden välillä voi olla joko peiteltyä tai avointa. Näistä peitelty tuloksensiirto jää kuitenkin vain konsernin itsensä tietoon.¹²⁸³

Myös HE:ssä laiksi konserniavutuksesta verotuksessa viitattiin edellä olevaan tapaan sekä avoimeen että peiteltyyn tuloksensiirtoon. Konserniavustuksen tarkoituksiksi katsottiin HE:ssä kuitenkin konserniyhteisön toiminnan jatku-

¹²⁸¹ Ks. alaluku 3.7.3.

¹²⁸² Ks. KM 1978:44: 34–35.

¹²⁸³ Ks. KM 1980:42: 44–48.

vuuden ja kannattavuuden turvaaminen. Avustus katsottiin antajansa liiketaloudelliseksi kustannukseksi, jonka suorittamisesta päättää konserniyhtiön hallinto. Kysymys oli HE:n mukaan joko saajayhtiöön tehtävä pääomansijoitus tai saajayhtiön kustannusten pienentäminen, mutta ei voitonjako, ellei avustuksen antamisen poikkeuksellisenä tarkoituksena olisi avustuksen antaneen yhtiön vähemmistöosakkeenomistajille tapahtuvan voitonjaon välttäminen.¹²⁸⁴

Edelleen HE:ssä todettiin, että konserniin kuuluneen yhtiön antaessa avustusta on sen vähennyskelpoisuus jouduttu ratkaisemaan EVL 7 §:n menon vähennyskelpoisuutta koskevan säännöksen pohjalta. Avustuksen saajan verotuksessa on veronalaisuus puolestaan ratkaistu EVL 4 §:n tulon veronalaisuutta koskevien periaatteiden mukaisesti. Niissä tapauksissa, joissa konserniavustus ei ole täyttänyt mainittuja edellytyksiä, on tätä pidetty pääoman luonteisena. Emoyhtiön antama konserniavustus on katsottava tytäryhtiön veronalaiseksi tuloksi, mikäli se katsotaan välittömäksi tai välilliseksi korvaukseksi tytäryhtiön liike-toiminnassaan luovuttamasta suoritteesta. Ollakseen puolestaan emoyhtiön vähennyskelpoinen meno on konserniavustuksen liityttävä välittömästi tai välillisesti elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen.¹²⁸⁵

Ehdotuksessa KonsAvL:ksi määriteltiin sen soveltamispiiriin kuuluvat konserniyrietykset¹²⁸⁶. Laissa mainittujen osakeyhtiöiden ja osuuskuntien välinen tuloksentasaus on verotuksellisesti hyväksyttävää tämän tapahtuessa avoimesti merkitsemällä konserniavustus tulosvaikutteisesti yhteisöjen kirjanpitoon. Mikäli konserniavustus on vähennyskelpoinen meno oikeuskäytännön mukaisesti, sovelletaan avustuksen vähennyskelpoisuuteen ja sen veronalaisuuteen tällöin EVL:n säännöksiä. Mainitunlaiseen konserniavustukseen ei sovelleta tällöin KonsAvL:n säännöksiä eikä kyseistä lakia voida soveltaa analogisesti tuloksentasaukseen konsernin puitteissa muissa kuin laissa nimenomaisesti säännellyissä tapauksissa.¹²⁸⁷

KonsAvL:n tarkoittama konserniavustus määriteltiinkin lain 2 §:ssä oma-peräiseksi käsitteeksi, jonka sisältö täsmennetään 3–7 §:ien säännösten edellyttämien tarkkojen muotomääräysten perusteella. Konserniavustus ei ilman erillissäännöstä olisi antajalleen vähennyskelpoinen verotuksessa, koska vähennyskelpoisuus koskee avustusta, jota ei EVL:n mukaan saa vähentää tulosta. KonsAvL:lla eikä sen säätämisen yhteydessä muutoinkaan puututtu EVL:n

---

¹²⁸⁴ Ks. HE 92/1986 vp: 1–2.

¹²⁸⁵ Ks. HE 92/1986 vp: 2.

¹²⁸⁶ Ks. alaluvut 3.7.3 ja 3.7.4.

¹²⁸⁷ Ks. HE 92/1986 vp: 3.

mukaan vähennyskelpoisten konserniavustusten verotukselliseen kohteluun, vaan niiden vähennyskelpoisuus ja veronalaisuus määräytyi myös jatkossa EVL 4 §:n ja 7 §:n tulojen veronalaisuutta ja menojen vähennyskelpoisuutta koskevien säännösten perusteella.

4.2.4.2 *Konsernituki uutena käsitteenä*

Edellisissä alaluvuissa käsiteltiin sekä EVL:n säätämisen jälkeen että tätä ennen oikeuskirjallisuudessa konserniavustuksiksi katsottuja oikeustapauksia sekä konserniavustukseen liittyviä näkökohtia. Konserniavustukseksi katsottiin mm. joitakin verotuksen kannalta moitittavia toimenpiteitä tai näiden luonteesta johtuen vähennyskeltottomina pidettyjä toimenpiteitä. Pääosa konserniavustuksiksi katsotuista tapauksista koski kuitenkin verotuksessa vähennyskelpoisiksi katsottuja tilanteita etenkin EVL:n säätämisen jälkeen toteutuneissa tapauksissa.

KonsAvL:n säätämisen jälkeen alettiin erotukseksi tämän lain tarkoittamasta konserniavustuksesta käyttämään nimitystä konsernituki. Käsitellessään uutta säädettävää konserniavustusta koskevaa lakia käytti *Tikka* oikeuskirjallisuudessa ensimmäisenä EVL:n mukaan antajalleen vähennyskelpoisista ja saajalleen veronalaisista konserniavustuksista nimitystä konsernituki¹²⁸⁸. Tämän jälkeen myös *VeroH* selvittäessään ohjeessaan uuden lain mukaisen konserniavustuksen luonnetta käytti nimitystä konsernituki todetessaan luonnollisena vähennyksenä olevan konsernituen olevan ensisijainen verrattuna erityislaissa säädettyyn konserniavustukseen¹²⁸⁹. Ohjeen mukaan konsernitukea pidetään EVL 7 §:n mukaisena menona sen liittyessä välittömästi tai välillisesti elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen. EVL 4 §:n mukaiseksi tuloksi konsernituki katsottiin sen ollessa välitöntä tai välillistä korvausta tytäryhtiön liiketoiminnassaan luovuttamista suoritteista.¹²⁹⁰ Samoin *Tikka* katsoi edellä mainitun lisäksi, että muissa kuin KonsAvL:n tarkoittamissa tilanteissa oli asianmukaisempaa käyttää termiä konsernituki¹²⁹¹. Myös *Ikkala, Andersson & Nuorvala* käyttivät tämän jälkeen vastaavasti termiä konsernituki erotukseksi KonsAvL:n tarkoittamasta konserniavustuksesta¹²⁹².

---

¹²⁸⁸ Ks. *Tikka* 1986b: 8–11.

¹²⁸⁹ Verohallituksen määräyksien ja ohjeiden kiistattomasta merkityksestä ks. *Iivonen* 2011: 181–184.

¹²⁹⁰ Ks. *VeroH* 1987: 3. Ks. myös *Tikka* 1987: 74.

¹²⁹¹ Ks. *Tikka* 1987: 73–74.

¹²⁹² Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1989: 44–46, 111–113.

Käsitellessään konsernituen vähennyskelpoisuutta verotuksessa *Tikka* vuonna 1987 mainitsi useiden konsernituen verotuskohtelua koskevien oikeustapausten koskevan kysymystä, onko emoyhtiöllä velvollisuus periä korkoa ja palveluista suoritettavia vastikkeita tuen tarpeessa olevalta tytäryhtiöltä. Vuokran ja koron perimättä jättämisen hyväksymisestä mainittiin tässä yhteydessä edellä käsitelty ennen EVL:n säätämistä annettu alivuokraa koskeva ratkaisu KHO 2.5.1968 T 2523 sekä lainojen korottomuutta koskevat edellä mainitut ratkaisut KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530¹²⁹³. Konsernituen ääri rajoja kartoitti *Tikan* mukaan edellä mainittu ratkaisu KHO 1985 II 531¹²⁹⁴, jossa ulkomaiselle tytäryritykselle hyvityslaskun muodossa annettu alennus katsottiin verotuksessa vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi. Lisäksi *Tikka* toi tässä yhteydessä esille ratkaisun KHO 10.12.1985 T 5701, jossa emoyhtiön vähennyskelpoisena konserniavustuksena pidettiin tilivelasta muodostetun lainan anteeksiantoa, jolla oikaistiin liian alhaisena maksettua provisiota. *Tikka* esitti lisäksi oikeuskäytännön ratkaisuihin viitaten, etteivät ne viitanneet mahdollisuuteen, jossa tytäryhtiö voisi tuloksentasaustarkoituksessa tukea huonosti menestyvää emoyhtiötään tai konsernin toista tytäryhtiötä.¹²⁹⁵

Vastaavasti elinkeinoverolain kommentaariteoksessaan myös *Ikkala, Andersson & Nuorvala* vuonna 1989 käsitellessään konsernitukea EVL:n mukaisena veronalaisena tulona tai vähennyskelpoisena menona toivat esille ajalta ennen EVL:ia edellä mainitut alivuokraa koskevan oikeustapauksen KHO 2.5.1968 T 2523 sekä tappion peittämiseksi annettua avustusta koskevan tapauksen KHO 1970 II 539 samoin kuin korotonta lainaa koskevat oikeustapaukset KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530, KHO 30.12.1985 T 6045 ja KVL 380/1982¹²⁹⁶, annettua hyvitystä koskevan oikeustapauksen KHO 1985 II 531¹²⁹⁷ sekä lainan anteeksiantoa koskevan tapauksen KHO 10.12.1985 T 5701¹²⁹⁸. Pääoman luontoisena osakkeiden tai osuuksien hankintamenon osana vähennettävänä konsernitukena mainittiin tässä yhteydessä esimerkkinä ennakkotieto KVL 103/1986, jossa lainasaataviin sisältyvä ehdollinen osakepääoma luettiin ulkomaisen tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoon kuuluvaksi, joka oli vähennettävissä osana osakkeiden hankintamenoa tuolloin voimassa olleen EVL

---

¹²⁹³ Korottomista lainoista ks. myös Viherkenttä 1987: 66.

¹²⁹⁴ Ks. myös Viherkenttä 1987: 66.

¹²⁹⁵ Ks. *Tikka* 1987: 75–77; 1995b: 242.

¹²⁹⁶ Korotonta lainaa koskevista oikeustapauksista ks. myös Andersson 1989a: 311.

¹²⁹⁷ Ks. myös Andersson 1989a: 310.

¹²⁹⁸ Ks. myös Andersson 1989a: 309–310.

42 §:n 1 momentin mukaisena arvonalennuspoistona¹²⁹⁹. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* katsoivat lisäksi, ettei syntynyttä konsernitukea koskevaa oikeuskäytäntöä voitu pitää kovin selväpiirteisenä.¹³⁰⁰

Konsernitukea koskevaa oikeuskäytäntöä arvioidessaan *Niskakangas* katsoi vuonna 1991 tappiollista ulkomaista tytäryhtiötä koskevin osakkeiden hankintamenosta tehtävän poiston, lainojen anteeksiannon ja hinnoittelutuen liittyvän osana emoyhtiön ja konsernin liiketoimintaa. Oikeuskäytännöstä nostettiin esille korotonta lainaa koskevat oikeustapaukset KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530, joissa annettu korkotuki katsottiin EVL 7 §:n perusteella verotuksessa vähennyskelpoiseksi kustannukseksi. Osakkeiden hankintamenoon liittyvänä tapauksena otettiin esille ratkaisu KHO 18.4.1990 T 1300, jossa emoyhtiön tytäryhtiön vararahastoon suorittama määrä katsottiin osakkeiden hankintamenoon kuuluvaksi eräksi, joka oli vähennettävissä tulosta osakkeiden hankintameno osana tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaisesti. Sen johdosta, ettei käytettävissä ollut mitään radikaalia näyttöä ulkomaisen tytäryhtiön talouden heikkouden tilasta, piti *Niskakangas* ratkaisua KHO 1985 II 530 jonkinlaisena rajatapauksena harkittaessa, kuinka pitkälle voidaan mennä konsernituen vähentämisessä.¹³⁰¹

Vuonna 1993 *Ikkala, Andersson & Nuorvala* mainitsivat aikaisemmin käsittelemänsä lisäksi konsernitukea käsittelevänä oikeustapauksena ratkaisun KHO 26.2.1993 T 581, jossa yhtiö sai vähentää verotuksessaan tutkimustoimintaa harjoittavalle konserniyhtiölle tappioiden peittämiseksi suorittamansa määrän. Ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 emoyhtiö puolestaan sai vähentää maksamansa tytäryhtiön kulut oikeudenkäynnistä.¹³⁰²

¹²⁹⁹ Ks. myös Andersson 1989a: 313–314 ja ennakkotieto KVL 48a/1971, jossa A Oy joutui luopumaan korvauksetta puolesta tappiollisen tytäryhtiönsä osakkeista, jolloin tämä katsottiin realisoituneeksi tappioksi ja jonka lisäksi A Oy:n tuli yhdessä uusien yhtiökumppanien kanssa tehdä lisäsjoiutus tytäryhtiöön, joka katsottiin A Oy:n pääomasijoitukseksi tytäryhtiöön.

¹³⁰⁰ Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1989: 45–46, 111–113. Tällöin on tuotu esille myös ratkaisut KHO 1986 II 577, jossa ulkomaiselle emoyhtiölle maksettu palvelumaksuja ei voitu vähentää verotuksessa ja KHO 1986 II 578, jossa ulkomaiselle tytäryhtiölle alihinnoittelun muodossa tapahtunut voitonsiirto lisättiin suomalaisen emoyhtiön tuloon. Ratkaisussa KHO 12.2.1990 T 483 yhtiö oli suorittanut ruotsalaiselle emoyhtiölleen viivästyskorkoja, mutta ei kuitenkaan vastaavasti ollut suorittanut viivästyskorkoja omista eräpäivän jälkeisistä suorituksistaan, jolloin yhtiön katsottiin siirtäneen voittoa peiteltysti ruotsalaiselle emoyhtiölleen.

¹³⁰¹ Ks. *Niskakangas* 1991: 39 ss. Lisäksi Rautajoki otti vuonna 1991 esille konserniyhtiöiden välisen hinnoittelutuen vähennyskelpoisena konsernitukena, ks. Rautajoki 1991: 466–467.

¹³⁰² Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1993: 136.

*Tuominen & Linnakangas*¹³⁰³ käsittelivät mm. konsernitukeen liittyen vuonna 1995 tytäryhtiöiden vero-ongelmia ja tytäryhtiölle annettua tukea tai avustusta sekä annetun tuen tai avustuksen verotuksellista kohtelua. Esimerkkeinä tukimuodoista tuotiin esille korottomia lainoja koskevia oikeustapauksia, menojen ja menetysten vähennyskelpoisuuteen liittyviä ratkaisuja, annettuja alennuksia, hinnoittelutuki, sekä palvelumaksut. Hyväksytyinä korottomina lainoina mainittiin oikeustapaukset KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KVL 380/1982 sekä vähennyskelpoisina menetyksinä takauksesta johtuva saaminen hankintamenon poistona ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 sekä velan anteeksianto ennakkotiedoissa KVL 40/1985, KVL 363/1991, KVL 273/1992 ja KVL 72/1993. Alennuksesta hyvityslaskun muodossa mainittiin ratkaisu KHO 1985 II 531. Lisäksi samassa yhteydessä tuotiin esille suomalaisen tytäryhtiön ulkomaiselle emoyhtiölle saamastaan lainasta maksamien korkojen hyväksyminen vähennyskelpoiseksi menoksi ratkaisussa KHO 1983 II 515.¹³⁰⁴ *Tuominen* otti esille konserniavustuksia käsitellessään edellisen lisäksi myös ulkomaiselle emoyhtiölle maksettuja verotuksessa hyväksytyjä korkoja koskevan oikeustapauksen KHO 19.2.1986 T 642¹³⁰⁵.

Esimerkkinä vähennyskeltvottomasta konsernituesta *Tuominen & Linnakangas* toivat esille ratkaisun KHO 1979 II 532¹³⁰⁶, jossa sisaryhtiölle annetusta velasta syntynyttä tappiota ei liikesaatavaan kuulumattomana hyväksyty sekä ratkaisun KHO 12.9.1979 T 3692¹³⁰⁷, jossa rakennustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön omistamalleen ravintolayhtiölle antamasta velasta johtunutta tappiota ei saatu vähentää, koska ravintolayhtiön osakkeiden omistaminen ei liittynyt rakennusliikkeen liiketoimintaan. Vähennyskeltvottomasta hinnoittelutuesta mainittiin ratkaisu KHO 1986 II 578, jossa katsottiin, että Irlantiin perustetun tytäryhtiön ja suomalaisen emoyhtiön välisissä liiketoimissa oli poikettu siitä, mitä toisistaan riippumattomat yritykset olisivat sopineet. Ulkomaille suoritetusta verotuksessa hyväksymättömästä palvelumaksusta mainittiin ratkaisu KHO 1986 II 577, jossa hollantilaiselle emoyhtiölle maksettua palvelumaksua ei hyväksyty, kun suomalainen tytäryhtiö ei ollut selvittänyt saaneensa palvelumaksuistaan vastasuorituksia liiketoiminnassaan.¹³⁰⁸

---

¹³⁰³ *Tuominen & Linnakangas* käyttivät tytäryhtiöiden vero-ongelmia koskevien oikeustapausten yhteydessä nimityksiä tuki, avustus ja konsernituki.

¹³⁰⁴ Ks. *Tuominen & Linnakangas* 1995: 297–299. Ks. myös *Tuominen* 1986: 37–40.

¹³⁰⁵ Ks. *Tuominen* 1986: 39.

¹³⁰⁶ Ks. myös *Tuominen* 1986: 37.

¹³⁰⁷ Ks. myös *Tuominen* 1986: 38.

¹³⁰⁸ Ks. *Tuominen & Linnakangas* 1995: 298–300. Ratkaisusta KHO 1979 II 532 ks. myös *Tuominen* 1986: 37.

Edellä *Ikkala, Andersson & Nuorvalan* mainitsemien konsernitueksi katsottujen oikeustapauksien lisäksi *Andersson & Ikkala* ottivat vuonna 1996 konsernitukea käsittelevänä oikeustapauksena esille ennakkotiedon KVL 370/1993, jossa konserniin neljä vuotta aikaisemmin hankitulle ruotsalaiselle tytäryhtiölle annettu markkinointi- ja käynnistystuki uuden tuotteen lanseeraukseksi hyväksyttiin vähennyskelpoiseksi menoksi.¹³⁰⁹

Andersson & Ikkala ottivat vuonna 2000 konsernitukea käsitellessään edellisten täydennykseksi esille myös ratkaisun KHO 31.3.1998 T 544, jossa suomalaisen emoyhtiön vuosituloksen rasitukseksi kirjattuja belgialaisessa tytäryhtiössä työskentelevän suomalaisen henkilökunnan osalta maksettuja työeläkemaksuja puolestaan ei hyväksytty vähennyskelpoiseksi menoksi sekä ennakkoratkaisun KHO 30.7.1999 T 1925, jossa markkinointitukena maksettava määrä hyväksyttiin siltä osin kun kysymyksessä oli virheellisten siirtohintojen oikaisu ja tehty työ, mutta ei siltä osin kun kysymyksessä oli suoritteisiin perustumaton tuki. Pääomanluontoisesta konsernituesta mainittiin tässä yhteydessä aikaisemmin esille tuodun ennakkotiedon KVL 103/1986 lisäksi ennakkotieto KVL 30/1992, jossa italialaiselle tytäryhtiölle annettu vakautettu laina oli luettavissa osakkeiden hankintamenuon, josta voitiin tehdä arvovähennys tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaisena arvonalennuspoistona.¹³¹⁰

Ryynänen viittaa peiteltyä osingonjakoa koskevassa väitöskirjassaan vähennyskelpoista konsernitukea käsittelevinä oikeustapauksina takaustappiota käsittelevään ratkaisuun KHO 1979 II 536, korotonta lainaa koskeviin ratkaisuihin KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530 sekä tytäryhtiölle annettua hyvityslaskua koskevaan ratkaisuun KHO 1985 II 531. Lisäksi *Ryynänen* lukee asiakas-suhteeseen liittyvän annetun takauksen perusteella konkurssissa syntyvää tappion vähentämistä käsittelevän ennakkotiedon KVL 668/1977 tähän ryhmään kuuluvaksi¹³¹¹. *Ryynänen* katsoo mainittuihin oikeustapauksiin viitaten, että oikeuskäytäntöä ei voida pitää yksiselitteisenä.¹³¹² *Ryynänen* viittaa samalta vuodelta olevassa kirjoituksessaan myös emoyhtiön korvaamia öljynetsintäkuluja käsittelevään ratkaisuun KHO 1984 II 536 sekä saatavasta luopumista käsittelevään ratkaisuun KHO 10.12.1985 T 5701 annettuna konsernitukena¹³¹³.

¹³⁰⁹ Ks. *Andersson & Ikkala* 1996: 61–63, 120–122.

¹³¹⁰ Ks. *Andersson & Ikkala* 2000: 60–62, 124–127. Tässä yhteydessä viitattiin myös ratkaisuihin KHO 1993 B 504 ja KHO 29.4.1994 T 1847, joissa hyväksyttiin konserniyhtiöiden maksamia palvelumaksuja.

¹³¹¹ Ks. myös *Andersson & Ikkala* 2000: 123.

¹³¹² Ks. *Ryynänen* 1996a: 321; 1996b: 468–469.

¹³¹³ Ks. *Ryynänen* 1996b: 468–469.

Helminen käsitellessään vuonna 2000 kansainvälisen konsernin sisäisiä palveluksia verotuksessa tuo esille vähennyksiä verotuksessa hyväksytyt konsernitukea silloin, kun tytäryhtiön toiminta on ollut tappiollista ja tällä on ollut merkitystä myös emoyhtiön toiminnalle. Vähennyskelpoisesta konsernituesta *Helminen* mainitsee mm. osin edellä esitetyt oikeustapaukset, joissa oli kysymyksessä tytäryhtiön tukeminen alivuokran muodossa ratkaisussa KHO 2.5.1968 T 2523, hyvityslaskun muodossa annettu alennus vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle ratkaisussa KHO 1985 II 531, tytäryhtiön puolesta annettu takaus ratkaisussa KHO 1979 II 536, koroton laina tytäryhtiölle ratkaisussa KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530, ulkomaiselle tytäryhtiölle vararahastoon annettu avustus ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 sekä tytäryhtiön puolesta maksetut kustannukset ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427.¹³¹⁴

Väitöskirjassaan vuodelta 2002 *Ranta-Lassila* tuo vähennyskelpoista konsernitukea käsitellessään esille tilanteet, joissa vähennyskelpoinen konsernituki on voitu antaa emoyhtiöltä tuen tarpeessa olevalle tytäryhtiölle yli- tai alihinnan muodossa¹³¹⁵. Esimerkkinä mainitaan emoyhtiön tytäryhtiölle mahdollisesti maksama ylihinta¹³¹⁶. Edellä olevan lisäksi mainitaan konsernituen osalta sen liittyminen emoyhtiön elinkeinotoimintaan¹³¹⁷.

Immonen esitti teoksissaan vuosilta 1998¹³¹⁸, 2000¹³¹⁹ ja 2002¹³²⁰ konsernituen muotoina hinnoittelutuen, velan anteeksiannon ja konsernituen tytäryhtiöön tehtynä pääomansijoituksena. Esimerkkinä hinnoittelun muodossa annetusta konsernituesta *Immonen* mainitsi edellä aikaisemmin esitetyn ratkaisun KHO 1985 II 531 (= KHO 30.8.1985 T 3672), jossa hyväksyttiin selvitystilän ja konkurssin estämiseksi tytäryhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi annettu alennus. Lisäksi *Immonen* mainitsi myös edellä esitetyn ratkaisun KHO 10.12.1985 T 5701, joka koski lainan anteeksiantoa, jolla oikaistiin liian alhaisena maksettua provisiota ulkomaiselle myyntiyhtiölle.¹³²¹

Lainoituksena emoyhtiön antamaa konsernitukea koskevinä tapauksina *Immonen* otti esille korolliset lainat, joiden kohdalla saatettaisiin törmätä nk. alikapitalisoinnin rajaan. Mikäli lainoitettun tytäryhtiön vieraan pääoman määrä

¹³¹⁴ Ks. *Helminen*, Marjaana 2000: 40–42.

¹³¹⁵ Ks. *Ranta-Lassila* 2001a: 35, 39; 2002: 75, 231, 235.

¹³¹⁶ Ks. *Ranta-Lassila* 2001a: 35; 2002: 231.

¹³¹⁷ Ks. *Ranta-Lassila* 2000c: 373; 2002: 224.

¹³¹⁸ *Immonen* 1998a.

¹³¹⁹ *Immonen* 2000.

¹³²⁰ *Immonen* 2002a.

¹³²¹ Ks. *Immonen* 1998a: 354–355; 2000: 441; 2002a: 467.

on liian suuri oman pääoman määrään verrattuna, eivät tällaisessa tilanteessa maksetut korot olisi vähennyskelpoisia. Esimerkkeinä korkojen vähennyskelpoisuudesta mainittiin myös *Tuominen & Linnakankaan* esille ottama ratkaisu KHO 1983 II 515 sekä ratkaisu KHO 19.2.1986 T 642 ja ennakkoratkaisu KHO 1999:19 (= KHO 16.4.1999 T 862). Moitittavasta tuesta *Immonen* mainitsi rojalteja koskevan ratkaisun KHO 27.12.1999 T 4219, jossa konsernin suomalaisen emoyhtiön katsottiin kiertäneen veroja alihinnoiteltujen rojalteiden muodossa.¹³²²

Myrsky & Linnakangas katsoivat vuonna 2003 konsernitukea käsitellessään edellä aikaisemmin esitettyyn tapaan, ettei oikeustilaa tämän suhteen voida pitää kovinkaan selkeänä. Konsernitukea koskevana oikeustapauksina tuotiin tässä yhteydessä esille korottomia lainoja koskevat ratkaisut KHO 1983 II 529 (= KHO 4.5.1983 T 1542), KHO 1985 II 530 (= KHO 25.11.1985 T 5453) ja KVL 380/1982. Lisäksi mainittiin ulkomaiselle yhtiölle annettua suurehkoa alennusta koskeva ratkaisu KHO 1985 II 531 (= KHO 30.8.1985 T 3672) sekä provision oikaisua velan anteeksiannolla käsittelevän ratkaisun KHO 10.12.1985 T 5701.¹³²³

Vuonna 2004 säädetyin EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen lain tarkoittaman konsernituen vähennyskiellon jälkeen katsoivat *Andersson & Ikkala* vuonna 2005 sekä *Andersson, Ikkala & Penttilä* vuonna 2009, että mainittu säännös eliminoisi valtaosan tapauksista, joissa konsernituki on aiemmin saattanut tulla vähennetyksi. Toisaalta samassa yhteydessä katsottiin, että säännöksen liittyessä läheisesti käyttöomaisuusosakkeiden verovapaisiin luovutusvoittoihin ei näyttäisi olevan tarvetta muuttaa konsernituen soveltamiskäytäntöä tilanteissa, joissa osakkeiden luovutusvoitot eivät voi tulla verovapaiksi. Samalla viitattiin myös aikaisemmin edellä kuvattuun konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön.¹³²⁴

Mehtonen käsitellessään vuonna 2005 uuden säännöksen mukaista konsernituen vähennyskeltvottomuutta lähinnä HE:n¹³²⁵ perustelujen pohjalta toi samalla esille mm. aikaisemmin mainittuja konsernitukena annettuja korottomia lainoja ja hinnoittelutukea koskevat oikeustapaukset KHO 1983 II 529 (= KHO 4.5.1983 T 1542), KHO 1985 II 530 (= KHO 25.11.1985 T 5453) ja KHO 1985 II 531 (=

---

¹³²² Ks. *Immonen* 2000: 441–445; 2002a: 467–472.

¹³²³ Ks. *Myrsky & Linnakangas* 2003: 95, 230–232.

¹³²⁴ Ks. *Andersson & Ikkala* 2005: 71–74, 171–175; *Andersson, Ikkala & Penttilä* 2009: 79–81, 200–204.

¹³²⁵ HE 92/2004 vp.

KHO 30.8.1985 T 3672)¹³²⁶. *Myrsky & Linnakangas* puolestaan käsittelivät vuonna 2006 edellä mainittua uutta säännöstä HE:n¹³²⁷ pohjalta¹³²⁸. Myös *Kukkonen* käsitteli konsernitukea koskevaa uutta säännöstä pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotusta koskevan teoksen vuosien 2004 ja 2010 painoksissa HE:n¹³²⁹ esityksen pohjalta¹³³⁰.

Vähennyskelpoista konsernitukea sekä konsernituen vähennyskieltoa koskevaa uutta säännöstä on käsitelty myös elinkeinoverotusta koskevissa vuosina 2002, 2005, 2007 ja 2010 ilmestyneissä kokoomateoksissa¹³³¹. Konsernitukea käsitteleviä kirjoituksia sekä tätä koskevia yksittäisiä oikeustapauksia sisältyy myös moniin muihin lähteisiin, joita ei tässä yhteydessä ole erikseen mainittu.¹³³²

Laajimmin ja monipuolisimmin vähennyskelpoista konsernitukea käsittelivät edellä mainituista kirjoittajista *Ikkala, Andersson & Nuorvala* ml. *Andersson & Ikkala* ja *Andersson, Ikkala & Penttilä* sekä *Tuominen & Linnakangas*. Konsernitukena kirjoittajat esittivät mm. korottomia lainoja, annettuja hyvityksiä ja pääomansijoituksia koskevia oikeustapauksia. Lisäksi *Tuominen & Linnakangas* toivat esille velan anteeksinantoa koskevia KVL:n ratkaisuja. *Tikka* toi esille korottomia lainoja, annettua hyvityslaskua sekä tilivelasta muodostetun velan anteeksiantoa koskevat oikeustapaukset annettuna konsernitukena. *Mehtonen* esitti annettuna konsernitukena korottomia lainoja ja hinnoitelutukea koskevia oikeustapauksia. Myös *Helminen* ja *Immonen* käsittelivät annettuna konsernitukena korottomia lainoja, annettuja hyvityslaskuja ja pääomansijoituksia. *Helminen* toi esille myös tytäryhtiön puolesta maksetut kustannukset annettuna konsernitukena. Annetun konsernituen ääri rajoja kartoitti *Tikan* mukaan ulkomaiselle tytäryritykselle annettua hyvityslaskua koskeva ratkaisu KHO 1985 II 531. *Niskakangas* piti korotonta lainaa koskevaa ratkaisua KHO 1985 II 530 jonkinlaisena rajatapauksena harkittaessa, kuinka pitkälle voidaan mennä konsernituen vähentämisessä. Huomionarvoista on lisäksi VeroH:n antama ohje, mikä ilmentää verotuskäytäntöä.

---

¹³²⁶ Ks. Mehtonen 2005: 201 ss.

¹³²⁷ HE 92/2004 vp.

¹³²⁸ Ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 167–169.

¹³²⁹ HE 92/2004 vp.

¹³³⁰ Ks. Kukkonen, Matti 2004b: 165–168; 2010: 451–457. Vähennyskeltvotonta konsernitukea koskevaa säännöstä käsitellään tarkemmin luvussa 5.

¹³³¹ Ks. Järvenoja 2002b: 200–202; 2005: 242–244; Torkkel 2007a: 261–264; 2010: 302–305.

¹³³² Edellä mainittuihin esityksiin palataan jäljempänä konsernitukea käsitteleviä oikeustapauksia koskevan esityksen sekä vähennyskeltvotonta konsernitukea koskevan säännöksen käsitteilyn yhteydessä. Myös muissa lähteissä esitetyt kannanotot ja kommentit tulevat esille jäljempänä konsernitukea käsitteleviä oikeustapauksia koskevan esityksen yhteydessä.

4.2.5 Yhteenveto

Edellä EVL:n voimassaolon ajalta käsitellyissä konserniavustusta ja nykyisen terminologian mukaan konsernitukea koskevissa kirjoituksissa käsiteltiin pääsääntöisesti kysymystä siitä, oliko eri muodoissa annettu konsernituki vähennettävissä antajan verotuksessa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä koskevana menona tai menetyksenä. Tätä ennen käsitellyssä EVL:n voimassaoloaikaa edeltävässä kirjallisuudessa konserniavustukseksi katsotuissa oikeustapauksissa mainittuun käsitteeseen liitettiin sekä verotuksessa vähennyskelpoiseksi ja toisaalta verotuksessa moitittavaksi katsottu konsernituki esimerkiksi veronkiertona.

Ennen KonsAvL:n säätämistä aikaisemman terminologian mukaiseksi konserniavustukseksi katsottiin ennen EVL:ia käsiteltyjä oikeustapauksia koskien huoneiston tappiollista vuokrausta tytäryhtiölle ja tutkimustoimintaa harjoittavalle yhtiölle sen osakkaana annettu avustus tappion peittämiseksi. EVL:n voimassaolon ajalta konserniavustuksena pidettiin kirjallisuudessa tytäryhtiöille annettuja korottomia lainoja. Konserniavustukseksi katsottiin kirjallisuudessa myös hyvityslaskun muodossa annettu alennus huonossa taloudellisessa tilassa olevalle tytäryhtiölle. Lisäksi emoyhtiö voi joissakin tapauksissa vähentää verotuksessaan tytäryhtiön puolesta suorittamiaan menoja kirjallisuudessa katsottuna annettuna konserniavustuksena. Samoin tuotiin oikeuskirjallisuudessa esille tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoksi katsottu konserniavustus, jonka vähentäminen verotuksessa tuolloin oli mahdollista arvonalennuspoistojen muodossa. Myös tilivelasta muodostetun lainan anteeksianto alhaisena pidetyn provision oikaisemiseksi katsottiin kirjallisuudessa annetuksi konserniavustukseksi.

KonsAvL:ia säädettäessä näytti kirjallisen materiaalin perusteella vallitsevan ilmeinen epätietoisuus siihenastisen konserniavustuksen luonteesta EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena eränä eri tilanteissa erityisesti asiaa käsittelevissä komiteanmietinnöissä.¹³³³ HE:ssä KonsAvL:ksi viitattiin kuitenkin yleisesti oikeustapauksiin, joiden perusteella annettujen konserniavustusten vähennyskelpoisuus oli jouduttu ratkaisemaan EVL 7 §:n menon vähennyskelpoisuutta koskevan säännöksen pohjalta sekä avustuksen saajan kohdalla EVL 4 §:n tulon veronalaisuutta koskevien periaatteiden mukaisesti.¹³³⁴ KonsAvL:n säätämällä eikä sen yhteydessä muutenkaan puututtu EVL:n mukaan vähennyskelpoisten

¹³³³ Ks. KM 1978:44: 34–35; KM 1980:42: 44–48.

¹³³⁴ Ks. HE 92/1986 vp: 2.

”konserniavustusten” verotukselliseen kohteluun, mikä määräytyi edelleen EVL 4 §:n ja 7 §:n tulojen veronalaisuutta ja menojen vähennyskelpoisuutta koskevien säännösten perusteella.

Myös KonsAvL:n säätämisen jälkeen katsottiin oikeuskirjallisuudessa uuden terminologian mukaan konsernitueksi edellä mainittuja oikeuskäytännössä konserniavustukseksi katsottuja tukimuotoja. Kirjallisuudessa tuotiin esille myös uudempia konsernitueksi katsottuja oikeustapauksia, esimerkiksi osakkeiden hankintamenoja luettavista ja arvonalennuspoistoina vähennettävistä eristä sekä tutkimustoimintaa harjoittaville konserniyhtiölle annetut suoritukset. Lisäksi kirjallisuudessa käsiteltiin mm. jossain määrin konsernitueksi katsottuja vähennyskelpoisuuden epäviä oikeustapauksia. Eräänlaisena kuriositeettina voitaneen mainita konsernituen piiriin katsotut tytäryhtiölle annetut lainat, joissa on ollut kysymys emoyhtiölle maksettujen korkojen vähennyskelpoisuudesta tytäryhtiön verotuksessa. Näiden käsitteleminen konsernituen yhteydessä poikkeaa muutoin jopa melko yhtenäisestä linjasta oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsotuista oikeustapauksista.

Seuraavassa alaluvussa käsitellään tarkemmin edellä mainittuja konsernitueksi katsottuja oikeustapauksia sekä selvitetään tarkemmin käsiteltävien oikeustapausten avulla kulloisiakin perusteita, joiden vallitessa konsernitueksi katsottu suoritus tms. on ollut vähennettävissä tuen antajan verotuksessa. Käsiteltävien oikeustapausten avulla pyritään myös jäljempänä luvussa 5 selvittämään nykyisen EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskeltottoman konsernituen sisältöä ja tähän liittyviä HE:n¹³³⁵ perusteluiden sisältöä.

4.3 Konsernitukea ja aikaisempaa konserniavustusta käsittelevästä oikeuskäytännöstä

4.3.1 Oikeuskäytäntö ja oikeuskirjallisuus

Konsernituen ja aikaisemman terminologian mukaisen konserniavustuksen käsitettä oikeuskirjallisuudessa käsiteltäessä tukeuduttiin kannanotoissa varsin pitkälle KHO:n ja KVL:n antamiin ratkaisuihin. Näissä esitettyjen ratkaisujen perusteella pyrittiin muodostamaan käsitys mm. siitä, millä edellytyksillä tytäryhtiölle olisi mahdollista antaa oikeuskirjallisuudessa konserniavustukseksi

---

¹³³⁵ HE 92/2004 vp.

ja sittemmin konsernitueksi katsottava verotuksessa vähennyskelpoinen tuki. Tarkasteltavina oli myös oikeustapauksia, joissa oli kysymys tulon veronalaisuudesta. Pääpaino on kuitenkin käsiteltyjen oikeustapausten kohdalla menon vähennyskelpoisuudesta.

Oikeustapaukset ova varsin keskeisessä asemassa konsernituen käsitteen selvittämisessä. Toisaalta oikeustapauksissa ei mainittua konsernituen tai aikaisemmin käytetyn konserniavustuksen käsitettä tuoda aina ilmi muutoin kuin eräissä harvoissa tapauksissa¹³³⁶. Oikeuskäytännössä voidaan kylläkin käyttää esimerkiksi mainintoja taloudellinen tuki tai annettu tuki jne. Näinkään ei kuitenkaan aina ole. Sen sijaan oikeuskirjallisuudessa on oikeustapausten myös ilman päätöksistä ilmenevää erityistä mainintaa katsottu kuuluvan ajankohdasta riippuen joko silloisen terminologian mukaan konserniavustuksen tai konsernituen piiriin¹³³⁷.

4.3.2 Oikeuskäytännön merkityksestä

Oikeuslähteet jaetaan tavallisesti vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittaviin oikeuslähteisiin. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat lait ja lakien puuttuessa maan tapa. Heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin luetaan lain esityöt sekä tuomioistuinratkaisut. Sallittuja oikeuslähteitä ovat mm. oikeustiede, yleiset oikeusperiaatteet, moraalit ja reaaliset argumentit.¹³³⁸ Tuomioistuinratkaisuihin voidaan konsernitukea koskevat mainit sekä KHO:n että HAO:n antamat ratkaisut. Lisäksi kysymykseen tulevat KVL:n antamat ratkaisut. Sen johdosta, että verotuksessa monet tulkintakysymykset voivat olla sellaisia, ettei niitä ole lainsäädäntövaiheessa osattu ennakoida, voi myös oikeuskirjallisuuden kannanotoilla ja sen kehittämällä systematiikalla olla lisäksi merkitystä oikeuslähteenä¹³³⁹.

Siirryttäessä veroasioissa yleiseen valituslupajärjestelmään vuonna 1994 annetuilla laeilla, muutettiin tuolloin voimassa olleen VerL 96 §:ää lailla (693/1994) siten, että silloisen LO:n päätökseen sai hakea muutosta valittamalla, mikäli KHO myönsi valitusluvan. Tämän jälkeen mainittua valituslupaa koskeva

¹³³⁶ Näitä käsitellään tarkemmin oikeuskäytännön yhteydessä.

¹³³⁷ Asiaa selvennetään myös tältä osin tarkemmin jäljempänä oikeuskäytäntöä selvitettäessä.

¹³³⁸ Ks. Aarnio 1989: 252 ss.; Hautamäki 2002: 33–34; Klami 1986: 161; Myrsky 2002: 16–17; Myrsky & Linnakangas 2003: 11–12; Timonen 1987: 130–132; Tolonen, Hannu 1997: 287–288; ks. myös Syrjänen 2008: 187; Tolonen, Hannu 2003: 27–28. Ks. myös oikeustieteellisistä lausunnoista oikeuslähteenä Lehtonen 1999a: 878, 880.

¹³³⁹ Ks. Andersson 2004c: 13; Myrsky 2011: 49–51.

määräys sisältyi vuonna 1995 annetun VML 70 §:ään. Vuonna 1999 puolestaan muodostettiin annetulla HaOL:lla yhdestätoista lääninoikeudesta ja vesiylivoikeudesta kahdeksan hallinto-oikeutta.¹³⁴⁰ Muuttuneesta valituslupamenettelystä johtuen myös aikaisempien LO:ien sekä nykyisten HAO:ien antamat päätökset voivat jäädä muutoksenhakua koskevinä lopullisiksi päätöksiksi.¹³⁴¹

KVL:n antamista ennakkoratkaisuista voitiin keskusverolautakunnasta annetun lain (535/1996) muutoksenhakua koskevan 7 §:n mukaisesti ja sittemmin verohallinnosta annetun lain (503/2010) keskusverolautakuntaa käsittelevän 3 luvun 16 §:n mukaisesti valittaa suoraan KHO:een.¹³⁴² Tätä ennen mainittu valitusoikeus KVL:n aikaisemmin voimassa olleen keskusverolautakunnasta annetun asetuksen (448/1959) mukaisesti antamista ennakkotiedoista sisältyi VerL 99 §:ään. Vuoden 1997 alusta tuli voimaan uusi ennakkokannanottojen järjestelmä. Tuolloin voimassa olleen VML 85 §:n mukaisesti Verohallinto voi antaa tuloveroa koskevan ennakkotiedon siitä, kuinka Verohallinto tulee hakemuksessa tarkoitettussa asiassa verotusta toimittaessa menettelemään. Tähän liittyen KVL:n aikaisempi ennakkotieto muuttui nimeltään ennakkoratkaisuksi keskusverolautakuntaa koskevan uuden lain (535/1996) tultua voimaan vuoden 1997 alusta lukien. Keskusverolautakunnasta annettu laki puolestaan kumottiin edellä mainitulla lailla verohallinnosta (503/2010), jonka 3 lukuun nykyisin sisältyvät keskusverolautakuntaa koskevat määräykset.¹³⁴³

Vuoden 2014 alusta on mahdollista mm. tuloverotuksessa hakea muutosta ennakkopäätösvalituksella suoraan KHO:lta ensiasteen muutoksenhakuelimenä toimivan verotuksen oikaisulautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen. Verotuksen oikaisulautakunta on vuoden 2013 alusta ollut valtakunnallinen toimielin, joka toimii jaostoihin jakautuneena. Edellytyksenä ennakkopäätösvalitukselle on, että KHO myöntää valitusluvan. Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan ennakkopäätösluonteisissa tapauksissa VML:iin L:lla 875/2012 lisätyn 71 b §:n mukaisesti. Edellytyksenä valitusluvan saamiselle on 71 b §:n mukaisesti lisäksi, että valitusasiassa toisena osapuolena oleva antaa kirjallisen suostumuksen. Menettely mahdollistaa KHO:n ratkaisun saamisen

¹³⁴⁰ Ks. Haapaniemi, Matti 2001: 434–436; Myrsky & Linnakangas 2000: 147; Niemivuo & Keravuori 2003: 397.

¹³⁴¹ Ks. esim. Andersson 1998c: 76. Ks. myös Myrsky 2011: 87–89. Valitusluvan myöntämisestä ks. esim. Iivonen 2011: 159–161; Penttilä 1996c: 175.

¹³⁴² Ks. Myrsky & Ossa 2008: 341–342.

¹³⁴³ Ks. HE 46/1996 vp: 12–13; Järvenoja 1999: 14–17; Mehtonen 2001b: 20; Myrsky & Rabinä 2011: 43–46; Tikka 1996a: 463–465; 1996b: 8. Ks. myös Myrsky 2011: 103–106. KVL:n ennakkoratkaisuista ks. myös Äimä, Kristiina 2011: 163 ss.

ennakkopäätösluonteisiin oikeuskysymyksiin nykyistä nopeammin.¹³⁴⁴ Ennakkopäätösvalituksesta säätämisen yhteydessä muutettiin VML 85 §:n mukainen edellä mainittu ennakkotieto terminologisesti tuloverotuksessa annettavaksi ennakkoratkaisuksi¹³⁴⁵.

Suomen liittyttyä vuonna 1995 Euroopan unioniin myös Euroopan unionin ja tätä ennen Euroopan yhteisöjen oikeusjärjestys ja myös veroasioissa erityisesti EY-tuomioistuimen ja 1.12.2009 lähtien EU-tuomioistuimen¹³⁴⁶ ratkaisulla on ratkaiseva merkitys oikeustilan määrittäjänä silloin, kun tuomiovalta on sille myönnetty. Aikaisempi EY-tuomioistuin ja nykyinen EU-tuomioistuin ei ole ennakkopäätöstuomioistuin samassa merkityksessä kuin suomalaisessa oikeustieteessä. Tuomioistuin voi ratkaista ainoastaan oikeuskysymyksiä, mutta ei tosiasiakysymyksiä.¹³⁴⁷ Ristiriitatilanteissa on etusija annettava Euroopan unionin ja tätä ennen Euroopan yhteisöjen oikeudelle.¹³⁴⁸ Lisäksi tulevat huomioonotettaviksi Suomen tekemät verosopimukset, jotka ovat velvoittavia lain tavoin¹³⁴⁹.

---

¹³⁴⁴ Ks. HE 76/2012: 1, 48–49; Räbinä 2013: 146–149. Ks. myös Lehtonen 2012d: 978.

¹³⁴⁵ Ks. HE 76/2012 vp: 52–53.

¹³⁴⁶ Ks. EY-tuomioistuin 2009; Myrsky 2011: 60–62; Rosas & Kaila 2010: 261.

¹³⁴⁷ Ks. Jääskinen 2007: 357; Kanninen 1998: 75.

¹³⁴⁸ Ks. EY-tuomioistuimen 5.2.1963 antama tuomio asiassa 26/62 *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos vastaan Nederlandse administratie der belastingen* ja 15.7.1964 antama tuomio asiassa 6/64, *Flaminio Costa vastaan ENEL (Ente nazionale energia elettrica, impresa già della Edison Volta)*, (ks. Isenbaert 2010: 129–134; Kavelaars & Pechler 2008: 181–182, 246–247; Knuutinen 2012: 52; Paso 2009: 93; Pistone 2002: 11; Viitala 2004: 196) ja 9.3.1978 antama tuomio asiassa 106/77, *Amministrazione delle Finanze dello Stato vastaan Simmenthal SpA*, joiden mukaisesti ristiriitatilanteissa EU-oikeudella on etusija, ks. Helminen, Marjaana 2008: 27, 34, 285. Ks. lisäksi Andersson 2004c: 13; Myrsky 2004: 41–44; 2013: 282–283; Ojanen 2007: 249–251; 2010: 171–172; Siltala 2001: 91–92; 2004: 416–417; Tolonen, Hannu 2003: 111–112. Ks. myös Luhtasela 2007: 31. Oikeuslähdeopista ks. Siltala 2003: 189 ss.; Tolonen, Hannu 2003: 29 ss., 99–101. Ks. myös Karhu 2003: 794, joka esittää PL:n, erityisesti perusoikeuksien asettamisen EY-oikeuden edelle. Ks. lisäksi Aldestam 2009: 16. Ensimmäisen kerran suomalainen tuomioistuin päätyi ratkaisuun, jossa Euroopan yhteisöjen oikeus syrjäytti kansallisen lainsäädäntömme arvonlisäverotusta koskevassa oikeustapauksessa KHO 1996 B 577 (= KHO 31.12.1996 T 4056), jolloin vähennysoikeus arvonlisäverotuksessa myönnettiin tuolloisesta kansallisesta lainsäädännöstä poiketen jo vuokrattavaksi tarkoitettun liikerakennuksen rakennusaikana. Päätöksessä viitattiin myös EY-tuomioistuimen 14.2.1985 antamaan tuomioon asiassa 268/83, *D. A. Rompelman ja E. A. Rompelman-Van Deelen vastaan Minister van Financiën*, sekä tuomioistuimen 29.2.1996 antamaan tuomioon asiassa C-110/94, *Intercommunale voor zeewaterontzilting (Inzo), selvitystilassa vastaan Belgian valtio*. Ks. KHO:n ratkaisusta tarkemmin Juanto 2005: 103; Jääskinen 2008: 49; Myrsky 2013: 283; Pikkujämsä 1997: 359 ss.; Rihto 1998: 185–187. Ks. myös Erä-Esko 2012: 224–226; Myrsky & Linnakangas 2009: 9–10; Myrsky 2011: 28, 31; Pahlsson 2007: 56–57.

¹³⁴⁹ Ks. Andersson 2004c: 13.

Kaikkia vero-ongelmia ei haluttaessakaan ole mahdollista säännellä yksityiskohtaisesti verolainsäädännössä tai muissa säännöksissä. Tämän johdosta keskeisessä asemassa ovat lain säännösten lisäksi myös ennakkopäätöksistä johdettavat prejudikaattisäännöt.¹³⁵⁰ Vaikka esimerkiksi KHO:n ratkaisut kuuluvat heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin, niillä on kuitenkin verotuskäytännössä korostettu merkitys¹³⁵¹. Vaikkakaan näillä ratkaisuilla ei ole välttämättä sitä ominaisuutta, että ne olisivat oikeita, on niillä se ominaisuus, että ne ovat lopullisia. Konfliktitilanteissa tarvitaan kuitenkin ylimpien tuomioistuimien ratkaisuja, jolloin on toivottavaa, että nämä lopulliset ratkaisut koettaisiin mahdollisimman usein myös oikeiksi.¹³⁵²

Käytännön merkityksestään huolimatta tuomioistuinratkaisut eivät kuitenkaan ole velvoittavaa oikeutta. Niiden käyttökelpoisuus perustuu siihen, että ratkaisun mahdollisesti sisältämän yleisen oikeusohjeen ja yhdenmukaisuuden voidaan olettaa soveltuvan muihin samankaltaisiin tapauksiin.¹³⁵³ Edellä mainittu prejudikatiivinen vaikutus on erityisesti KHO:n antamilla julkaistuilla ratkaisuilla. Myös KHO:n julkaisemattomilla ratkaisuilla sekä KVL:n lainvoimaisilla ennakkotiedoilla ja ennakkoratkaisuilla voidaan katsoa olevan oma merkityksensä prejudikaatteina.¹³⁵⁴

Ennakkopäätöksen arvoa voivat rajoittaa ratkaistussa asiassa esitetyt vaatimukset, sillä KHO on sidottu asiassa kulloinkin esitettyihin vaatimuksiin asiaa ratkaistessaan. Samoin päätöksen iällä on verotuksen piirissä suurempi merkitys kuin monilla muilla oikeudenaloilla.¹³⁵⁵ Verolakien kohdalla tulee huomioida myös in dubio contra fiscum -tulkintaperiaate, jonka mukaisesti mahdollisista tulkintavaihtoehdoista sovelletaan sitä vaihtoehtoa, joka on verovelvolliselle edullisin.¹³⁵⁶ Vero-oikeus kuuluu dynaamisiin oikeudenaloihin. Oikeuskäytännön ratkaisuja arvioitaessa on aiheellista huomioida myös oikeusnormien syntyminen ja niiden suhteet muuhun yhteiskuntaan.¹³⁵⁷ Taloustieteellisen argumentaation käyttäminen tässä yhteydessä onkin ratkaisujen ymmärtämisen

---

¹³⁵⁰ Ks. Linnakangas 2010b: 245.

¹³⁵¹ Ks. Myrsky 2002: 35; 2007: 850; 2011: 1; Pusa 1983: 119; Soikkeli 2003: 317; Tikka 1982c: 276; 1996c: 25–26.

¹³⁵² Ks. Tikka 2002: 1–2; ks. myös Voipio 1989: 325, 329.

¹³⁵³ Ks. Hallberg 1972: 69; Klami 1986: 160; ks. myös Kilpi 1983a: 950; Rautajoki 1993: 83.

¹³⁵⁴ Ks. Kulla 2008: 57; Myrsky & Linnakangas 2003: 16; Mäenpää 2003: 176–177; 2005: 81–82; Tenkanen 1990: 310–311; Tikka 1996a: 464; 1996b: 2.

¹³⁵⁵ Ks. Myrsky 2002: 78–79; 2011: 142–145.

¹³⁵⁶ Ks. Andersson 1964: 3; Lehtonen 1986a: 38; Myrsky 2002: 51; Wikström 1988: 287; 1993a: 625; 1993b: 338; 1997: 337–338.

¹³⁵⁷ Ks. Tikka 1982c: 276–277; Tolonen, Juha 1974: 28; 1976: 603; 1993: 275; 1998: 329; Wikström 1985: 3.

kannalta usein perusteltua¹³⁵⁸. Lain esitöistä ilmenevän mukaisesti EVL on selvästi taloudellisista näkökohdista lähtevä laki. Tästä on johdettavissa myös taloudelliset realiteetit lakia tulkittaessa. EVL:n tulkinnassa tulevat usein kysymykseen tulojen veronalaisuus, menojen vähennyskelpoisuus sekä näiden jaksottaminen. Lain esitöihin kuuluvissa komiteamietinnöissä sekä hallituksen esityksessä korostetaan tulo- ja menokäsitteen laajuutta.¹³⁵⁹

Myös tulkintatilanteet lain soveltamisessa voivat vaihdella huomattavastikin. Avoimessa tulkintatilanteessa on kysymys asetelmasta, joka syntyy uusien oikeusnormien yhteydessä. Tällöin uusi lainsäädäntö on voimassa, mutta sitä ei juurikaan ole sovellettu käytännössä. Tavallisessa tulkintatilanteessa oikeusnormit ovat olleet voimassa jonkin aikaa ja näitä oikeusnormeja on verraten runsaasti sovellettu käytännössä. Tällöin on muodostunut vakiintuneita tulkintalinjoja. Vahvassa tulkintatilanteessa oikeusnormit ovat olleet voimassa pitkän ajan. Lisäksi on normien voimassa olon aikana taloudellisissa, yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa olosuhteissa voinut tapahtua olennaisia muutoksia. Oikeusnormien tulkinta voidaan tällöin sijoittaa mainituissa olosuhteissa tapahtuneeseen yleiseen kehitykseen.¹³⁶⁰

Olellainen osa prejudikaattien sisältöä on ratkaisujen perustelut. Vuonna 1996 annetun HLL 53 §:n mukaisesti päätös tulee perustella. HLL ei sinänsä muuttanut jo tätä ennen vallinnutta perustelemisselvyyttä.¹³⁶¹ Asian sisältö ilmeni tällöinkin KHO:ssa säilytettävästä taltiopäätöksestä¹³⁶². Päätöksen perusteluista tulee käydä ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat olleet vaikuttamassa ratkaisuun. Päätöksestä tulee myös ilmetä, millä oikeudellisella seikalla siihen on päädytty. Ylimmän oikeusasteen ollessa kysymyksessä on perusteluilla merkitystä myös yleisemmin muissa samanlaisissa asioissa. Tällöin on kysymys ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden lisäämisestä. Selkeät ja riittävät perustelut ovat merkittäviä informaatioarvoltaan niin asianosaisille, muille kansalaisille kuin viranomaisillekin. Päätöksen prejudikaattiarvo riippuu myös perustelujen selkeydestä ja niiden riittävydestä. Ainoastaan tällöin on

¹³⁵⁸ Ks. Andersson 1983b: 87–88; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 14; Timonen 1998: 112.

¹³⁵⁹ Ks. Andersson 1974: 11, 14; HE 172/1967 vp: 5, 7; KM 1966: B 86: 9, 13, 18; ks. myös Voipio 1973: 409–411.

¹³⁶⁰ Ks. Wikström 1979: 212, 217–218, 220–221. Ks. myös Syrjänen 2008: 181, jonka mukaan sekä tutkijan että tuomarin pitäisi pyrkiä tekemään sekä oikeudellisesti päteviä että yhteiskunnallisesti kestäviä tulkintoja.

¹³⁶¹ Ks. Niemivuo & Keravuori 2003: 397; Tarukannel & Jukarainen 1999: 290. Ks. lisäksi asian selvittämisestä esim. Lindgren 2004a: 89–90.

¹³⁶² Ks. KHOA 26–27 §; Myrsky 1991: 43.

mahdollista päätösten perusteella eritellä relevantteja ennakkopäätöissäntöjä eli tiettyä tapaustyyppiä koskevia ratkaisuoheja.¹³⁶³

KHO:n antamien ratkaisujen sekä KVL:n ennakkotietojen ja ennakkoratkaisujen käyttöarvo on paljolti sidoksissa edellä mainittuihin seikkoihin. Yhtenäisen tulkintalinjan mahdollinen selvittäminen prejudikaattien avulla on olennaisessa määrin riippuvainen niiden perusteluiden kattavuudesta. Perusteluiden lisäksi tulee myös huomioida edellä todetut olosuhteet, esimerkiksi ratkaisun yhteydessä esitetyt vaatimukset, jotka voivat rajoittaa niiden käyttöarvoa. Lisäksi lainsäädännössä tapahtuneet muutokset, mm. EVL:iin kohdistuneet muutokset, voivat vaikuttaa prejudikaattien perusteella tehtäviin johtopäätöksiin. Konsernitukea koskevan aikaisemman käsitteen selvittämisen kannalta keskeisessä asemassa ovat edellä manituista KHO:n ja KVL:n asiaa koskeva oikeuskäytäntö, joka on pääsääntöisesti syntynyt ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin.

4.3.3 *Oikeuskäytännöstä ennen vuotta 2004*

4.3.3.1 *Oikeustapausten ryhmittelystä*

Konsernituen ja aikaisemman konserniavustuksen vähennyskelpoisuus verotuksessa perustui erillisten säännösten puuttuessa menojen ja menetysten vähennyskelpoisuutta koskevien yleisten säännösten tulkintaan. Vähennyskelpoisuus ei myöskään ollut sidoksissa konsernisuhteen keston tai tiettyyn omistusosuuteen erotukseksi KonsAvL:n tätä koskevista tarkoista muotomääräyksistä. Toisaalta konsernisuhteissa oli useimmiten kysymyksessä kokonaan tai lähes kokonaan omistetut tytäryhteisöt joko suoraan tai muiden konserniyritysten kautta.

Oikeuskirjallisuudessa mainittujen oikeustapausten osalta keskitytään niiden käsittelyssä pääsääntöisesti EVL:n voimassaolon ajalta annettuihin ratkaisuihin. Oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsotut oikeustapaukset koskivat erilaisia tilanteita. Myös annetun tuen muodot poikkesivat toisistaan. Selkeämmän kuvan saamiseksi noudatetusta oikeuskäytännöstä on samankaltaiset oikeustapaukset syytä ryhmitellä omaksi kokonaisuudekseen. Konsernitukea käsittelevät EVL:n soveltamiseen liittyvät oikeustapaukset on

---

¹³⁶³ Ks. Hallberg, Ignatius & Kanninen 1997: 337–341; HE 217/1995 vp: 81–82; Honkavaara, Lauri 1989: 61; Lehtonen 1983: 2; 1995: 98; Merikoski 1968: 150–151; Myrsky 2002: 52; Myrsky & Linnakangas 2000: 145–147; Mäenpää 2003: 482; Tarukannel & Jukarainen 1999: 289–293; Virolainen & Martikainen 2003: 276–282; 2010: 24 ss.

niiden sisällön perusteella ryhmitelty kuuteen eri ryhmään, joita ovat menojen kohdistaminen, korottomat lainat, alennukset ja hyvitykset, tuet ja avustukset sekä takaukset, lainojen ja muiden saamisten anteeksianto sekä oman pääoman luonteiset sijoitukset¹³⁶⁴. Tämän lisäksi käsitellään eräitä muita konsernitueksi katsottuja tapauksia. Lopuksi esitetään eräitä konsernitukeen liittyviä oikeuskäytännöstä johdettavia periaatteita, joilla katsotaan olevan merkitystä myös arvioitaessa EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettun vähennyskelpottoman konsernituen sisältöä.

4.3.3.2 Menojen kohdistaminen

Tulo- ja menoerät joudutaan kunkin yhtiön verotettavan tulon laskennassa kohdistamaan oikeille laskentayksiköille eli oikeille verovelvollisille. Mainitun kohdistamisongelman ratkaisemisessa tulee kulloisessakin tapauksessa määritellä oikea verovelvollinen. Normaalisti ei näiltä osin ilmene suurempia vaikeuksia. Konsernissa tulojen ja menojen kohdistaminen saattaa kuitenkin olla jossain määrin ongelmallista. Periaatteena menojen kohdistamisessa on, ettei verotuksessa voida vähentää sellaisia menoja, jotka synnyttäisivät verovelvollisen asemesta tuloa jossain toisessa yhtiössä. Emoyhtiö ei pääsäännön mukaan saa vähentää omassa verotuksessaan tytäryhtiölle kuuluvaa menoa.¹³⁶⁵

Seuraavan julkaisemattoman KHO:n päätöksen mukaisesti suomalaisen emoyhtiön maksamia Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön menoja sekä Norjan myyntikonttorin menoja pidettiin emoyhtiön vähennyskelpoisina menoina.

Ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 verovuodelta 1973 suomalainen emoyhtiö oli maksanut Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön toimitusjohtajan menoja käsittäen yhtiön toimitusjohtajaksi siirtyneen X:n perheen lentomatkat Suomesta Amerikan Yhdysvaltoihin ja sieltä Suomeen sekä emoyhtiön tytäryhtiönsä lainan takaajana suorittamat takuuprovisiomenot.

Lisäksi emoyhtiö oli maksanut Norjassa olevan myyntikonttorin menoja ja lakiasiain hoitamisesta aiheutuneita menoja, tytäryhtiön laskuttamia markkinointikuluja sekä palkkakuluja, joita edellä mainittujen muiden kulujen tapaan pidettiin tarkastuskertomuksessa tytäryhtiön liikekuluina eikä emoyhtiön liikemenoina.

LO hyväksyi tehdyn valituksen katsoen, että Norjan myyntikonttorin menot olivat syntyneet ennen tämän muodostamista itsenäiseksi yhtiöksi, jolloin

¹³⁶⁴ Ryhmittely noudattaa pääosin aikaisemmassa konsernitukea EVL 7 §:n soveltamisongelmana käsittelevässä tutkimuksessa noudatettua jaottelua, ks. Hellberg 2004: 168 ss.

¹³⁶⁵ Ks. Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 3:8, 8:5.

näitä sekä myös muita menoja oli pidettävä emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoisina menoina. KHO katsoi jääneen näyttämättä, että kysymyksessä olevat kustannukset olisivat olleet emoyhtiön pääomansijoituksia tytäryhtiöihin, jolloin LO:n päätös jäi lopputulokseltaan pysyväksi.

Käytävissä olevasta KHO:n päätöksen taltiokappaleesta ei suoraan käy ilmi emoyhtiön omistusosuus yhtiöstä. Ottaen huomioon, että kysymyksessä on asiakirjojen mukaan Yhdysvaltoihin perustetusta tytäryhtiöstä, on oletettavissa, että kysymyksessä on ollut kokonaan omistettu tytäryhtiö. Sama johtopäätös on tehtävissä Norjaan myyntikonttorista muodostetusta yhtiöstä vaikkakaan kysymyksessä ei tässä tapauksessa ollut norjalaisen tytäryhtiön vaan ennen tämän perustamista olleista myyntikonttorin menoista.

KHO:n päätöksessä kuten myöskään LO:n päätöksessä ei mainita tuolloin käytetyn terminologian mukaan konserniavustusta. Myöskään tytäryhtiön mahdollinen avun tarve ei ilmene päätöksen taltiokappaleesta. Oikeuskirjallisuudessa mainittu päätös kuitenkin katsotaan esimerkkitaapauksena konserniavustuksesta ja myöhemmän terminologian mukaan konsernituesta. *Niskakangas* käsittelee mainittua oikeustapausta tytäryhtiölle annettavan tuen¹³⁶⁶ ja konserniavun vähennyskelpoisuuden¹³⁶⁷ yhteydessä. Tytäryhtiölle annettavan tuen osalta *Niskakangas* toteaa, että mainitunlaisten menojen verotukselliselle hyväksyttävyydelle tulee olla selvä ja yksiselitteinen hyöty emoyhtiölle sen tekemästä panostuksesta.¹³⁶⁸

KHO:n lopputulokseltaan pysyttämän LO:n päätöksen mukaan edellä mainittuja menoja oli pidettävä asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisina liikemenoina. Konsernien kyseessä ollessa saattaa menojen kohdistamisongelmaan liittyä vaikeastikin hahmoteltavia tulkintakysymyksiä¹³⁶⁹. Asiakirjojen perusteella kohdistamisongelma on katsottu ratkaistuksi siten, että kysymyksessä olisivat kaikilta osin emoyhtiön toimintaan liittyvät menot. Tällöin ne edistävät ainakin välillisesti emoyhtiön liiketoimintaa. Tämän perusteella kyse on EVL 7 §:n mukaisista tulon hankkimisesta johtuneista menoista.

---

¹³⁶⁶ Ks. *Niskakangas* 1983b: 157–158.

¹³⁶⁷ Ks. *Niskakangas* 1984: 219.

¹³⁶⁸ Ks. *Niskakangas* 1983b: 157–158. Ks. myös *Helminen, Marjaana* 2000: 41, jossa mainittu oikeustapaus mainitaan esimerkkinä tietynlaisesta konsernituesta.

¹³⁶⁹ Kohdistamisongelmasta ks. alaluvussa 2.5 esitetty.

Suomalaisen öljyalan yrityksen Yhdysvaltoihin perustaman öljynetsintää suorittavan tytäryhtiön puolesta suoritettavat öljynetsinnästä johtuvat menot katsottiin emoyhtiön liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän tukimustoiminnan menoina vähennyskelpoisiksi emoyhtiön verotuksessa seuraavan KHO:n ennakkotiedon mukaisesti.

Ennakkotiedossa KHO 1984 II 536 (= KHO 2.8.1984 T 3176) vuosille 1983–1985 suomalainen öljyalan yritys perusti Yhdysvaltoihin tytäryhtiön suorittamaan öljynetsintää. Yritys sai verotuksessaan vähentää tytäryhtiönsä puolesta suorittamansa öljynetsinnästä johtuvat menot EVL 25 §:n mukaisesti.

KVL:lle toimittamassaan ennakkotietohakemuksessa A Oy lausui sekä asiaa käsiteltäessä oli muutoin käynyt selville, että yhtiön tarkoituksena oli yhdessä X Inc. ja Y Inc. -nimisten yhdysvaltalaisien yhtiöiden kanssa osallistua 25 %:n osuudella öljynetsintöihin Wyomingin osavaltiossa alueella, jonka omisti Amerikan Yhdysvaltojen liittovaltio. Yhdysvaltojen lainsäädännöstä johtuen valtion omistuksessa olevilla maa-alueilla voivat öljynetsintää harjoittaa ainoastaan yhdysvaltalaiset yhteisöt tai yksityiset henkilöt. A Oy oli perustamassa Yhdysvaltoihin tytäryhtiön, B Inc:n, jonka kautta yhtiön osallistuminen öljynetsintään oli Yhdysvaltojen lakien mukaan mahdollista. B Inc. tuli olemaan A Oy:n 100 %:sti omistama tytäryhtiö.

Suunnitellussa öljynetsinnässä oli mahdollista laatia sopimus, jonka mukaan tytäryhtiö siinä tapauksessa, että öljyä löydettiin, maksoi A Oy:lle, mitä A Oy oli öljynetsintämenoina suorittanut. Lisäksi Yhdysvaltojen lainsäädäntö edellytti, että tytäryhtiö joutuisi kirjanpidossa aktivoimaan mainitut öljynetsintämenot sekä käsittelemään ne velkana emoyhtiölle. A Oy pyysi ennakkotietoa siitä, olivatko sen tytäryhtiönsä puolesta suorittamat öljynetsinnästä johtuvat menot liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menoja, jotka A Oy voi jaksottaa EVL 25 §:n nojalla.

Ennakkotiedossaan KVL lausui, ettei A Oy:n B Inc:lle suorittamaa osuutta öljynetsintään liittyvistä kuluista ollut pidettävä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuina menoina, jolloin A Oy ei voinut vähentää suorittamiaan osuuksia B Inc:n öljynetsintään liittyvistä kuluista EVL 25 §:n nojalla.

KHO katsoi, ottaen huomioon Yhdysvaltojen edellä mainitun sisäisen lainsäädännön, että A Oy:lle on katsottava syntyvän EVL 8 §:n 6 kohdassa tarkoitettuja tutkimustoiminnan menoja, jotka on vähennettävissä EVL 25 §:n mukaisesti joko suorittamis-velvollisuuden syntymisvuotena tai vero-velvollisen vaatiessa kahden tai useamman verovuoden aikana poistoina. B Inc. Oy:n mahdollisesti korvaamat menot on kuitenkin A Oy:n tulosta vähennettyjen menojen osalta sen veronalaista tuloa.

Kysymyksessä oli äänestyspäätös, jossa kaksi jäsentä kolmesta katsoi, ettei KVL:n päätöksen muuttamiseen ole syytä. Myös asian esittelijän kantana oli,

ettei annettua ennakkotietoa muutettaisi. KHO:n enemmistö oli kuitenkin vähennysoikeuden kannalla.

EVL 7 §:n mukaisia menoja ovat lain 8 §:n esimerkkiluettelon 6 kohdan mukaan tutkimustoiminnasta aiheutuneet menot¹³⁷⁰. Pääsäännön mukaan mainitut menot ovat sen verovuoden kuluja, jona niiden suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Ne voidaan kuitenkin verovelvollisen niin vaatiessa vähentää kahden tai useamman verovuoden aikana verotettavasta tuloksesta poistoina. KHO:n vuosikirjapäätöksen selostuksesta kuten myöskään KHO:n päätöksen taltiokappaleesta ei ilmene, että perustettu tytäryhtiö olisi tai tulisi olemaan tuen tarpeessa. Syyt KHO:n ratkaisulle ilmenevät KHO:n päätöslauselmasta, jossa päätöstä perustellaan Yhdysvaltojen sisäisen lainsäädännön ulkomaalaisen yhtiön siellä tapahtuvalle öljynetsinnälle asettamalla ennakkotietohakemuksessa selostetuilla rajoituksilla. Tämän johdosta A Oy:lle katsottiin KHO:n päätöslauselman mukaan syntyvän EVL 8 §:n 6 kohdassa tarkoitettuja vähennyskelpoisia liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menoja, jotka ovat vähennettävissä edellä mainitulla tavalla.

KVL:lle tehdyn hakemuksen mukaan tytäryhtiön tuli Yhdysvaltojen lainsäädännön mukaan aktivoida öljynetsintämenot kirjanpidossaan ja esittää ne velkana emoyhtiölle. Kirjattaessa mainitut tytäryhtiön menot emoyhtiön kirjanpidossa joko kuluksi sinä verovuonna, jolloin niiden suorittamisvelvollisuus on syntynyt, tai kahden tai useamman verovuoden aikana poistoina, johtaa tämä siihen, että tytäryhtiön kirjanpidossa olevaa velkaa vastaavaa saamista ei ole emoyhtiön kirjanpidossa.

Tytäryhtiön korvatessa mahdollisessa myönteisessä tapauksessa velkaansa emoyhtiölle, kirjautuu mainitun velan lyhentäminen emoyhtiön veronalaiseksi tuloksi. Tytäryhtiöltä mainitulla tavalla mahdollisesti saamien suoritusten lukeminen emoyhtiön EVL 4 §:n mukaisiksi veronalaisiksi tuloiksi lienee kohtuullisen selvää ilman KHO:n päätökseen otettua mainintaakin. Mainitut suoritukset voivat lisäksi tulla emoyhtiölle tilanteesta riippuen jopa vasta useiden vuosien kuluttua. Luonnollisesti KHO:n kannanotto on kyseisessä tilanteessa aivan oikea.

Vaikka KVL:lle tehdyssä hakemuksessa, vuosikirjaratkaisussa tai päätöksen taltiokappaleesta ei edellä olevan mukaan ole esitetty tytäryhtiön olleen tai tulevan olemaan tuen tarpeessa, on oikeuskirjallisuudessa edellä mainittu KHO:n

---

¹³⁷⁰ Ks. alaluku 2.6.6.

ennakkotieto kuitenkin mainittu esimerkkinä tytäryhtiölle annetusta konsernituesta.¹³⁷¹ *Ranta-Lassila* nostaa ratkaisun lopputuloksen kannalta merkitykselliseksi edellä todetun KHO:n perusteluissa mainitun Yhdysvaltojen sisäisen lainsäädännön, jonka mukaan öljynetsinnälle asetettujen rajoitusten johdosta emoyhtiön oli mahdollista osallistua suunnittelemaansa öljynetsintään ainoastaan tytäryhtiön kautta¹³⁷².

KHO:n taltiokappaleen mukaan yhtiön päätehtävänä oli huolehtia Suomen öljyhuollosta. Maamme raakaöljyn saannin varmistamiseksi yhtiö oli ryhtynyt systemaattisesti etsimään uusia öljylähteitä. Öljynetsintätoiminta oli keskittynyt ulkomaille, koska Suomen maaperästä ei ollut öljyä löydettävissä. Öljynetsintään osallistuminen oli kyseisessä tapauksessa mahdollista ainoastaan yhdysvaltalaisen yhteisön kautta. KHO:n päätöksen perusteella lienee selvää, että kyseiset öljynetsintämenot yhtiön omina menoina olisivat olleet kiistatta liiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menoja. Tätä taustaa vasten KHO:n ratkaisu vaikuttaa kuvatuissa olosuhteissa perustellulta.

Tytäryhtiön puolesta maksetut asianajokulut hävitystä oikeudenkäynnistä hyväksyttiin emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoisiksi menoiksi seuraavassa KHO:n ratkaisussa.

Ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 A Oy sai verovuodelta 1986 vähentää tytäryhtiönsä B Oy:n puolesta maksamansa asianajokulut verotuksessaan EVL 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina menoina.

Verotarkastuskertomuksen mukaan tarkastuksessa oli ilmennyt, että A Oy:n verovuoden 1986 tulon rasitukseksi oli kirjattu mm. asianajotoimiston lasku, joka oli koskenut neuvotteluja tytäryhtiö B Oy:n sekä C Oy:n välisessä asiassa, jotka olivat olleet asianosaisina välimiesoikeudessa. Tuomiolauselman mukaan kulujen maksajaksi oli velvoitettu tytäryhtiö B Oy. Tarkastuskertomuksen mukaan mainittu lasku oli ollut tytäryhtiö B Oy:n liiketoiminnasta johtunut meno. Koska lasku ei ollut liittynyt A Oy:n liiketoimintaan, sen olisi tullut tarkastuskertomuksen mukaan kirjata lasku vuositulostaan rasittamatta saatavaksi B Oy:ltä.

Valituksessaan LO:lle A Oy lausui, että filmialalla vallitsevan normaalikäytännön mukaan esitysoikeuksien luovuttaja eli tässä tapauksessa A Oy on vastannut siitä, että kaikki esitysoikeuksien luovutuksen

---

¹³⁷¹ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; Mehtonen 2001b: 129; Ryytänen 1996b: 469. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 233; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 147; Luukkainen 2003: 98; Ranta-Lassila 2000c: 366, 373; Ryytänen 1996a: 2; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:6, 8:38.

¹³⁷² Ks. Ranta-Lassila 2000c: 366.

edellyttämät tekijän- yms. oikeudet on sen hallussa ja että sillä on oikeus luovuttaa nämä edelleen. LO hylkäsi tehdyn valituksen katsoen, ettei asianajotoimiston lasku liittynyt A Oy:n liiketoimintaan.

KHO:een tehdyn jatkovalituksen johdosta KHO katsoi päätöslauselmaansa, että A Oy ostaessaan kokopitkien elokuvien filmituotannon kaapelitelevisio-oikeudet ja luovuttaessaan ne korvausta vastaan tytäryhtiölleen B Oy:lle, oli esitysoikeuksien luovuttajana korvausvelvollinen B Oy:lle aiheutuneesta vahingosta, kun B Oy oli velvoitettu suorittamaan elokuvien luvattomasta esittämisestä korvausta kaapelitelevisio-oikeuksien oikealle omistajalle C Oy:lle. Asianajotoimiston veloittama palkkio, joka oli aiheutunut vahingonkorvausta koskeneesta välimiesoikeudenkäynnistä ja jonka A Oy oli suorittanut, oli näissä olosuhteissa liittynyt A Oy:n liiketoimintaan ja tätä oli siten pidettävä EVL 7 §:n mukaan A Oy:n vähennyskelpoisena menona, jonka johdosta KHO kumosi LO:n päätöksen ja toimitetun jälkiverotuksen.

Selostetussa tapauksessa KHO päätyi eri ratkaisuun kuin LO, joka ei hyväksynyt tytäryhtiöön kohdistunutta asianajotoimiston laskua emoyhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi. KHO:n taltiokappaleen mukaisen selostuksen perusteella kysymys oli kuitenkin menosta, joka oli KHO:n päätöksen mukaisesti katsottava emoyhtiön tulon hankkimiseen kuuluvaksi EVL 7 §:n mukaiseksi menoksi päätöslauselmassa mainittujen perusteiden mukaisesti. Kun otetaan huomioon, ettei emoyhtiöllä ollut luovutuksen edellyttämiä tekijänoikeuksia, oli tämä korvausvelvollinen tytäryhtiölleen aiheuttamastaan vahingosta. Sillä seikalla, ettei tytäryhtiö laskuttanut emoyhtiötä saamastaan asianajolaskusta¹³⁷³, vaan emoyhtiö maksoi suoraan kyseisen asianajolaskun, ei ollut lopputuloksen kannalta merkitystä. Emoyhtiön korvausvastuu oli kiistaton.

Taltiokappaleesta ei ilmene emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiöstä, mutta asiakirjoissa ei toisaalta mainita muita tytäryhtiön mahdollisia osakkeenomistajia. Asiakirjoista ei ilmene, että tytäryhtiö olisi ollut taloudellisen avun tarpeessa, eikä yhtiön valituksessa, LO:n päätöksessä tai KHO:n päätöksessä mainita muutoinkaan, että kyse olisi tai että kyseessä tulisi olla konsernitueksi katsottava tilanne. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus on kuitenkin esitetty eräänä esimerkkinä verotuksessa vähennyskelpoisesta konsernituesta.¹³⁷⁴

---

¹³⁷³ Ko. menettely olisi tietysti ollut mahdollinen.

¹³⁷⁴ Ks. Andersson & Ikkala 1996: 120; 2000: 124; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 136. Ks. myös Ryyänen 1996a: 2.

Seuraavassa oikeustapauksessa evättiin suomalaiselta emoyhtiöltä oikeus vähentää ulkomaisen tytäryhtiönsä palveluksessa olleiden suomalaisten työntekijöiden työeläkemaksut.

Ratkaisussa KHO 31.3.1998 T 544 verovuosilta 1989–1991 oli kysymys belgialaisessa tytäryhtiössä työskentelevän suomalaisen henkilökunnan osalta emoyhtiön maksamien työeläkemaksujen vähennyskeltottomuus emoyhtiön verotuksessa.

Lääninveroviraston tarkastuskertomuksen mukaan suomalaisen emoyhtiön vuositulon rasiukseksi oli kirjattu belgialaisen tytäryhtiön palveluksessa olevan suomalaisen henkilökunnan osalta maksettuja eläkemaksuja vuosilta 1989–1991. Kyseiset menot lisättiin emoyhtiön liiketoimintaan liittymättöminä jälkiverotuksin ao. verovuosien verotettavaan tuloon.

LO:een tehdyssä valituksessa suomalainen emoyhtiö esitti vaatimuksen eläkemaksujen hyväksymisestä yhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi. Vaatimuksensa perusteeksi emoyhtiö esitti mm., että sosiaaliturvaa koskevien säännösten ja voimassaolleen oikeuskäytännön mukaan suomalaisena työnantajana pidetään mm. suomalaisen yhtiön ulkomaista tytäryhtiötä, ja myös sellaisia yhtiöitä, joissa suomalaisella yhtiöllä on määräämisvalta. Oikeuskäytännön mukaan suomalainen emoyhtiö on TEL-maksuvelvollinen myös ulkomaisen tytäryhtiön palveluksessa olevien osalta silloin, kun nämä ovat TEL:n piiriin kuuluvia. Tässä tapauksessa, kun työntekijät ovat olleet lähetettyjä työntekijöitä, emoyhtiöllä on ollut velvollisuus suorittaa heidän osaltaan TEL-maksut.

LO kumosi ja poisti vuosia 1989–1991 koskevat eläkemenojen lisäykset emoyhtiön tuloon. Perusteluina LO lausui mm., että myös suomalaisen yhtiön ulkomailla toimivan tytäryhtiön palveluksessa olevaan työntekijään sovelletaan työeläkelainsäädäntöä, kunhan työntekijä on Suomen kansalainen tai hänellä on pysyvä kotipaikka Suomessa. LO katsoi, että emoyhtiöllä oli oikeus vähentää verotuksessaan tytäryhtiön palveluksessa olleiden työntekijöiden osalta maksetut työeläkemaksut.

Tehdyn valituslupahakemuksen ja valituksen johdosta KHO myöntäen valitusluvan lausui mm. seuraavaa. Asiassa esitetyn selvityksen mukaan Suomen työeläkelait ovat tulleet sovellettaviksi kysymyksessä olevien työntekijöiden osalta, koska työnantaja on ollut suomalaisen yhtiön ulkomainen tytäryhtiö ja Suomen ja Belgian välillä ei ole ollut sosiaaliturvasopimusta, jossa olisi asiasta muunlaisia määräyksiä. Vaikka ensisijainen vakuuttamisvelvollisuus on ollut työnantajana toimivalla ja palkan maksaneella ulkomaisella tytäryhtiöllä, niin emoyhtiön on silti ollut perusteltua suorittaa kysymyksessä olevien emoyhtiön palvelukseen myöhemmin vanhoina työntekijöinä palaavien työntekijöiden eläkevakuutusmaksut tytäryhtiön puolesta. Välillisesti työntekijät ovat työskennelleet myös emoyhtiön hyväksi.

Mainitut työntekijät ovat kuitenkin olleet ulkomaisen tytäryhtiön palveluksessa, saaneet siltä palkan ja heidän työskentelystään aiheutuneet kustannukset ovat kerryttäneet tytäryhtiön tuloa. Myös konsernissa menot on pääsäännön mukaan vähennettävä sen yhtiön tulosta, jonka tuloa ne ovat välittömästi kerryttäneet. Asiassa ei ole esitetty sellaista konsernituen tarvetta tai sellaisia muita syitä, joiden vuoksi pääsäännöstä tulisi poiketa. Ei ole edes väitetty, että maksut olisi jossakin muodossa laskutettu tytäryhtiöltä. Tarkastuskertomuksessa tarkoitetut työeläkemaksut eivät siten ole emoyhtiön tulosta vähennyskelpoisia. KHO kumosi LO:n päätöksen ja saattoi jälkiverotuksen voimaan.

Huomionarvoista KHO:n taltiokappaleen mukaisessa tuomiolauselmassa on, että siinä todetun mukaisesti asiassa ei oltu esitetty mm. sellaista konsernituen tarvetta, jonka mukaan menojen vähennystä koskevasta pääsäännöstä tulisi poiketa. Ilmeisesti KHO:n päätöstä voidaankin lukea niin, että esimerkiksi tytäryhtiön taloudellisten vaikeuksien johdosta mainittujen työeläkemaksujen vähentäminen emoyhtiön verotuksessa olisi noissa olosuhteissa voinut olla mahdollista annettuna konsernitukena.

KHO:n ratkaisussa oli lähtökohtana, että konsernin verotuksessa noudatetaan erillisyyden periaatetta, jonka mukaan konserniyhtiöitä verotetaan erillisinä niiden oman toiminnan perusteella. Tästä erillisyydestä seuraa, ettei emoyhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi voida katsoa tytäryhtiön tulonhankkimis-toiminnasta johtuneita menoja, vaikka emoyhtiö olisi tosiasiallisesti suorittanut menon.¹³⁷⁵ Kyseisessä tapauksessa tytäryhtiö hoiti Belgiassa teknillisen alan projektia yhteistyössä emoyhtiön kanssa. Työntekijät olivat tehneet sekä emo- että tytäryhtiön kanssa työsopimuksen, jonka mukaan he siirtyvät emoyhtiön palveluksesta kolmeksi vuodeksi tytäryhtiön palvelukseen ja palaavat vanhoina työntekijöinä emoyhtiön palvelukseen.¹³⁷⁶

Konsernin sisäisten transaktioiden osalta kiinnitettiin tapauksessa huomiota sekä taloudelliseen että muodollisjuridiseen liittymään. Taloudellisessa liittymässä on kysymys siitä, kenen tulon hankkimista meno edistää tai kenen tekemästä suoritteesta tulo kertyy. KHO:n perustelujen mukaan työntekijöiden työskentelystä aiheutuneet kustannukset olivat kerryttäneet välittömästi tytäryhtiön tuloa. Välillisesti työntekijät olivat KHO:n mukaan työskennelleet myös emoyhtiön hyväksi. Käsillä olevassa tapauksessa työntekijät olivat olleet tytäryhtiön

---

¹³⁷⁵ Ks. Blomqvist 2003: 104; Linnakangas, Immonen & Puranen 1998b: 29–30; Myrsky & Linnakangas 2003: 94–95; 2006: 129–130; 2009: 303.

¹³⁷⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 126–127; Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318–319.

palveluksessa ja saaneet siitä palkkaa.¹³⁷⁷ Ruotsin oikeuskäytännössä on tytäryhtiössä työskennelleen johtohenkilöstön kustannuksia pidetty emoyhtiön vähennuskelpoisina tapauksissa, joissa työpanoksen on katsottu painottuneen emoyhtiötä ja koko konsernia palvelemaan toimintaan¹³⁷⁸.

KHO:n päätöslauselman mukaan ovat suomalaiset työntekijät työskennelleet Belgialaisessa tytäryhtiössä välillisesti myös emoyhtiön hyväksi. EVL 7 §:n mukaisesti tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset ovat elinkeinotoiminnassa vähennuskelpoisia. Tämän mukaisesti sekä välittömät että välilliset tulon hankkimiseksi suoritettavat menot ovat vähennuskelpoisia. Tällä perusteella KHO:n päätös on kritiikille altis.

Anderssonin mukaan tämän tyyppiset kysymykset ovat tavallisia suuryhtiöiden verotarkastuskertomuksissa. Lisäksi kyseistä tapausta tarkastellen eläkekustannusten vähennuskelpoisuus on tuolloin voinut olla ongelmallista erityisesti Belgiassa suoritettaessa työeläkemaksut ulkomaiselle vakuutusyhtiölle.¹³⁷⁹ EY-tuomioistuin on sittemmin antamassaan tuomiossa katsonut, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille eläkkeiden tarjoajille maksetut vapaaehtoiset eläkevakuutukset tulee voida vähentää vastaavasti kuin kotimaiset eläkevakuutusmaksut¹³⁸⁰. *Mehtonen* viittaa tapauksen kohdalla tuloverotuksessa oleviin eroihin eri valtioiden kesken. Mainittua oikeustapausta voidaan hänen mukaansa käyttää esimerkkinä tulojen ja menojen kohdentamisessa verovelvollisen toimesta verotuksellisesti edullisempaan valtioon, jota menettelyä ei tapauksessa ole pidetty hyväksyttävänä.¹³⁸¹

4.3.3.3 Korottomat lainat

Konserniyhtiöiden välisissä velkasuhteissa koron perimättä jättäminen tai lainojen sopiminen alunperin korottomiksi on aikaisemmassa oikeuskäytännössä katsottu verotukselliselta kannalta mahdolliseksi ainakin tietyissä olosuhteissa. Edellä todettujen kirjallisuudessa esitettyjen kannanottojen mukaisesti on konserniyhtiöiden välisten lainojen korottomuuden katsottu olleen eräs verotuksellisesti hyväksytty konsernituen muoto.

¹³⁷⁷ Ks. Järvenoja 2002b: 205; Ranta-Lassila 2000c: 366–367, 371, 373; 2002: 60.

¹³⁷⁸ Ks. RÅ 1986 not. 251. Ks. myös Tivéus & Köhlmark 2001: 141–142.

¹³⁷⁹ Ks. Andersson 1999: 11.

¹³⁸⁰ Ks. EY-tuomioistuimen 3.10.2002 antama tuomio asiassa C-136/00, *Rolf Dieter Danner*.

¹³⁸¹ Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole selvitetty tarkemmin perusteita, joiden mukaisesti kysymyksessä olisi veroedun tavoittelun johdosta suoritettu toimenpide, ks. Mehtonen 2001b: 101–102.

Seuraavassa KVL:n antamassa ennakkotiedossa katsottiin, ettei koron perimättä jättäminen aiheuttanut hakijayhtiölle verotuksellisia seurauksia sen johdosta, ettei tämä perinyt korkoa kiinteistöosakeyhtiöltä, jonka osakekannasta se omisti 75 %.

Vuosille 1982 ja 1983 annetun ennakkotiedon KVL 380/1982 mukaisesti kiinteistöosakeyhtiön rakennuttaman liiketalon rahoittamiseksi A Oy antoi yhtiölle lainaa 7–8 miljoonaa mk. A Oy omisti 75 % kiinteistöosakeyhtiön osakekannasta. A Oy ei saanut veronalaista tuloa sen johdosta, ettei se peri kiinteistöosakeyhtiöltä korkoa lainasta.

A Oy lausui hakemuksessaan mm., että se omisti 75 % kiinteistöosakeyhtiön osakekannasta, joka yhtiö rakentaa liiketaloa X:n kaupunginosaan. Arvioidut rakennuskustannukset ovat 38 miljoonaa mk. Rakennushankkeen rahoitus hoidetaan siten, että osakepääoman, rakennusrahaston ja ulkopuolisilta luottolaitoksilta hankittavien lainojen lisäksi hakijayhtiö lainaa kiinteistöyhtiölle 7–8 miljoonaa mk. Lainasta annettaisiin tavanmukainen velkakirja kuoletusohjelmineen laina-ajan ollessa 10 vuotta. Lainasta ei perittäisi korkoa. Hakija pyysi ennakkotietoa mm. siitä, saako hakijayhtiö perimättömän koron johdosta veronalaista etua.

KVL katsoi päätöksensä perusteluissa, ettei hakijayhtiön voida katsoa saavan veronalaista etua sen johdosta, että se ei peri 75 %:sti omistamalleen kiinteistöyhtiölle antamastaan lainasta korkoa. Annetun ennakkotiedon mukaan A Oy:tä ei veroteta sen johdosta, että se ei peri korkoa kiinteistöyhtiölle antamastaan lainasta.¹³⁸²

Julkaistun ennakkotiedon perustelut ovat varsin niukat. Ainoana perusteena mainitaan asiallisesti ottaen hakijayhtiön 75 %:n omistusosuus kiinteistöyhtiöstä. KVL:lle tehdystä hakemuksesta toisaalta ilmenee, että rakennushankkeessa on kysymys liiketalosta. Julkaistusta päätöksestä ei kuitenkaan ilmene, miltä osin mainittu liiketalo mahdollisesti tulisi palvelemaan esimerkiksi hakijayhtiön liiketoimintaa. *Tuominen & Linnakankaan* mukaan liiketalo oli konsernin käytössä¹³⁸³. Päätöksessä tai myöskään hakemuksessa ei tuoda esille kiinteistöyhtiön mahdollisen tuen tarvetta eikä päätöstä tällä perustella. Oikeuskirjallisuudessa mainittua KVL:n ennakkopäätöstä on kuitenkin pidetty annettuna konsernitukena.¹³⁸⁴ Ennakkotiedon niukan argumentaation perusteella ei ole pääteltävissä, että kysymyksessä olisi ollut toimenpide kielletyn veroedun tavoittelemiseksi vaan puhtaasti rahoituksellinen toimenpide.

¹³⁸² Siltä osin kuin ennakkotietoa pyydettiin kiinteistöyhtiön verotuksesta, KVL jätti asian tutkimatta.

¹³⁸³ Ks. *Tuominen & Linnakangas* 1995: 297.

¹³⁸⁴ Ks. *Myrsky & Linnakangas* 2003: 231; *Tuominen* 1986: 36; ks. myös *Andersson & Ikkala* 2000: 61; *Tuominen & Linnakangas* 1995: 297.

Tytäryhtiön huonon taloudellisen tilanteen johdosta on KHO vuonna 1983 antamassaan ratkaisussa pitänyt koron perimättä jättämistä tytäryhtiölle annettuna taloudellisena tukena. Perustelut lainan korottomuudelle¹³⁸⁵ sekä tämän verotukselliselle hyväksyttävyydelle ilmenevät tarkemmin seuraavasta oikeustapausselostuksesta.

Ratkaisussa KHO 1983 II 529 vuosilta 1975–1978 lausutun mukaisesti puuunjalostusteollisuutta harjoittava yhtiö oli antanut ulkomailla toimivalle tytäryhtiölleen velkaa perimättä siitä korkoa. Tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne huomioon ottaen koron perimättä jättämistä pidettiin taloudellisena tukena, joka oli yhtiön verotuksessa vähennyskelpoinen kustannus.

Yhtiö oli veroilmoituksessaan ilmoittanut, että se ei ollut verovuonna 1978 perinyt korkoa tytäryhtiölleen, kanadalaiselle B Ltd:lle antamastaan lainasta, jonka määrä oli ollut noin 79,9 miljoonaa mk. LO:een yhtiön verotuksesta tehdyssä valituksessa yhtiön verotuksesta vuosilta 1973–1977 sekä vuodelta 1978 vaadittiin yhtiön tuloon lisättäväksi kanadalaiselle tytäryhtiölle B Ltd:lle annetun korottoman lainan osalta korkoa yhtiön lainoistaan maksaman keskimääräisen 7,5 %:n korkokannan mukaan yhteensä 41,6 miljoonaa mk.

LO hylkäsi verotuksesta tehdyt valitukset. LO:n perustelujen mukaan perimättä jääneitä korkoja oli pidettävä Kanadassa sijaitsevan tytäryhtiön taloudellinen tilanne huomioon ottaen B Ltd:lle toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena, jonka on katsottava olevan elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä konserniavustus, joka on ollut vuosittain yhtiön verotuksessa vähennyskelpoinen vuosikulu.

KHO:een tehdyn valituksen johdosta KHO lausui, että yhtiön B Ltd:lle antaman lainojen korkojen osalta noita perimättä jääneitä korkoja on pidettävä mainitun tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne huomioon ottaen sille toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena. Kun korkotuki näin ollen on A Oy:n elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus, KHO katsoo, ettei tältä kohdalta ole syytä LO:n päätöksen lopputuloksen muuttamiseen.

Edellä mainitussa oikeustapausselostuksessa voidaan kiinnittää huomiota siihen, että LO katsoi päätöksensä perusteluissa lainojen korottomuuden olevan huonossa taloudellisessa asemassa olevalla kanadalaiselle tytäryhtiölle annettu taloudellinen tuki, jonka on katsottava olevan elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja

---

¹³⁸⁵ Tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne.

säilyttämiseen liittyvä konserniavustus. KHO puolestaan käytti lainojen korotto-
muudesta ainoastaan nimitystä taloudellinen tuki pitäessään korkotukea EVL 7
§:n mukaisena vähennyskelpoisena kustannuksena. Korottoman lainan saanut
tytäryhtiö toimi täysin itsenäisesti samalla alalla kuin suomalainen emoyhtiö.
KHO:n taltiokappaleesta ei ilmene emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiöstä.
Toisaalta asiakirjoista ei ilmene, että tytäryhtiöllä olisi ollut muita osakkaita.

Niskakankaan mukaan kyseinen tytäryhtiö toimi samalla alalla kuin emoyhtiönä
toimiva suuri suomalainen metsäteollisuusyhtiö, mutta täysin itsenäisesti. Se ei
ostanut emoyhtiön tuotteita eikä edistänyt muutoinkaan emoyhtiön liiketoimintaa.
Tytäryhtiön tukeminen ei näin ollut emoyhtiön välittömässä intressissä. Lisäksi
suomalainen emoyhtiö oli varsin velkainen ja se oli joutunut ottamaan korollista
velkaa voidakseen lainata varat edelleen tytäryhtiölleen.¹³⁸⁶

Niskakangas tarkasteli kyseistä oikeustapausta myös jaksotuskysymyksenä.
Ensimmäisenä tapana olisi *Niskakankaan* mukaan jaksottaa annettu konserniapu
vähennyskeltottomaksi pääomasijoitukseksi, joka lisittäisiin tytäryhtiön
osakkeiden hankintamenoon. Todettaessa tytäryhtiön osakkeiden käypä arvo
myöhemmin hankintamenoa olennaisesti pienemmäksi yhtiön tappioiden
seurauksena, voitaisiin osakkeiden hankintamenoa tehdä tuolloin voimassa
olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukainen poisto. Toinen jaksotustapa on, että
emoyhtiö saa vähentää tappioiden peittämiseen käytetyt erät jo silloin, kun
kyseinen toimenpide suoritetaan. *Niskakankaan* mukaan on mahdollista, että
kyseinen ratkaisu olisi ollut joustava suhtautumistapa jaksotuskysymyksiin.¹³⁸⁷

Niskakankaan mukaan ratkaisua laajemmasta näkökulmasta tarkasteltuna vaikutti
siltä, että kysymyksessä olisi ollut konserniarjittelun vahvistuminen lainkäytössä.
Konsernissa useasta verovelvollisesta syntyy yksi taloudellinen kokonaisuus.
Tappiollisen tytäryhtiön tukemisella pyritään usein siihen, että emoyhtiö välttyisi
vielä suuremmalta menetykseltä. Verotuksen ei pitäisi johtaa siihen, että yritys
joutuisi tilanteeseen, jossa se joutuisi pienemmän menetyksen sijasta valitsemaan
suuremman menetyksen.¹³⁸⁸

---

¹³⁸⁶ Ks. Niskakangas 1984: 216; Tuominen 1986: 37. Ks. myös Alaluusua & Niskakangas 1984:
48. Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä ennakkotietoa koskevassa ratkaisussa RÅ 1970 Fi 923,
kun yhtiöllä ei ollut mainittavia liiketoimia keskenään, ruotsalaisen yhtiön periessä alennettua
korkoa englantilaiselta tappiolliselta tytäryhtiöltään, luettiin yhtiön tuloon perittävä korko
käypään tasoon, ks. Helminen, Marjaana 2000: 34; Mattsson 2004: 141.

¹³⁸⁷ Ks. Niskakangas 1984: 216–217; 1987: 45.

¹³⁸⁸ Ks. Niskakangas 1984: 217–218; ks. myös Niskakangas 1991: 44.

Mainittua oikeustapausta oikeuskirjallisuudessa selostettaessa on yleensä kiinnitetty huomiota siihen, että korottoman lainan saanut tappiollinen tytäryhtiö on ollut huonossa taloudellisessa asemassa. Joissain tapauksissa on tuotu kuitenkin esille, että tytäryhtiö toimi samalla alalla, mutta täysin itsenäisesti.¹³⁸⁹ Myöskään julkaistussa vuosikirjaratkaisussa tai KHO:n taltiokappaleessa ei emoja tytäryhtiön välisiä edellä mainittuja suhteita käsitellä. Andersson kiinnittää huomiota siihen, että päätöksen perusteluissa käsitellään veloittamatonta tuloerää vähennyskelpoisena menona¹³⁹⁰.

Tytäryhtiön harjoittaessa toimintaansa täysin itsenäisesti edistämättä emoyhtiön liiketoimintaa voinee kysymys olla korkeintaan välillisesti emoyhtiön liiketoimintaan liittyvästä toimenpiteestä. KHO:n ratkaisussa kuitenkin painotetaan korottoman lainan hyväksyttävyyttä tytäryhtiön huonolla taloudellisella tilanteella. Tytäryhtiön tuen tarve onkin eräs vähennyskelpoisuuden edellytys. Mahdolliset tulonodotukset voisivat tässä tapauksessa kohdistua tulevaisuudessa ehkä saataviin osinkoihin. Myös korkojen periminen tulevaisuudessa saattaisi olla mahdollista.

Seuraavassa korotonta lainaa koskevassa oikeustapauksessa oli kysymys ennakkotiedosta, jota pyydettiin siitä, lisättäisiinkö A Oy:n verotettavaan tuloon hollantilaiselle tytäryhtiölle annetun tytäryhtiölaina korkoa, kun A Oy ei peri antamastaan lainasta korkoa. Erotuksena edelliseen oikeustapaukseen kysymyksessä oli toimintansa aloittava uusi yhtiö, jonka lisäksi annettua tukea ei kohdistettu suoraan tappiolliseen tytäryhtiöön vaan tytäryhtiön omistavaan holdingyhtiöön.¹³⁹¹

Ennakkotiedon KHO 1985 II 530 mukaisesti yhtiön verotettavaan tuloon ei ollut lisättävä sen ulkomaiselle tytäryhtiölle antaman korottoman lainan laskennallista korkoa.

Ennakkotietohakemuksessaan KVL:lle A Oy lausui ja asiasta muutoin oli käynyt ilmi, että A Oy oli vuoden 1985 alussa ostanut Hollannissa sijaitsevat X:n paikkakunnalla sijaitsevat lannoitetehtaat. Tehtaiden toiminta oli organisoitu siten, että X:n tehtaiden omistajana oli kauppa varten

¹³⁸⁹ Ks. Andersson 1989a: 311–312; Andersson & Ikkala 2000: 124–125; Blomqvist 2003: 109; Helminen, Marjaana 2000: 41; 2002: 167; 2005: 179; Järvenoja 2002b: 201; Mehtonen 2001b: 129; Myrsky & Linnakangas 2003: 95, 231; Ryyänen 1996a: 321; 1996b: 468; Tikka 1986b: 9; 1995b: 242; Torkkel 1997: 139; Tuominen 1986: 37; Tuominen & Linnakangas 1995: 298; Viherkenttä 1988: 59–60, 66.

¹³⁹⁰ Ks. Andersson 1989a: 311. Vastaavalla tavalla päätöstään perusteli myös LO.

¹³⁹¹ Ratkaisussa KHO 1983 II 529 oli kysymys verotuksen yhteydessä vireille tulleesta asiasta, kun taas ennakkotieto KHO 1985 II 530 koski suunniteltua toimenpidettä.

perustettu A B.V., jonka niinkään perustettu A Holding B.V. omisti. A Holding B.V. puolestaan oli suoraan A Oy:n omistuksessa. Sekä A. B.V:n että A Holding B.V:n kotipaikka oli Hollannissa. A Oy sijoitti holding-yhtiöön rahaa oman pääoman ehdoin sekä pitkäaikaisena lainana. Lisäksi holdingyhtiö oli saanut Hollannin markkinoilta myös muita pitkäaikaisia lainoja. A Oy:n A Holding B.V:iin sijoittama osakepääoma oli 50 miljoonaa HFL, holdingyhtiölle A Oy:n myöntämät pitkäaikaiset lainat 89 miljoonaa HFL ja koroton tytäryhtiölaina 50 miljoonaa HFL. Lisäksi A Holding B.V. oli saanut Hollannin markkinoilta muita pitkäaikaisia lainoja määrältään 112 miljoonaa HFL. A Oy:n tarkoituksena oli rationalisoida ja suunnata uudelleen hankittujen X:n laitosten toimintaa. A B.V:n ensimmäiset toimintavuodet tulivat todennäköisesti olemaan tappiollisia. A Oy:n A Holding B.V:lle myöntämä tytäryhtiölaina oli ehtojen mukaan maksettava kokonaisuudessaan takaisin vuoden 1989 loppuun mennessä. A Oy:llä oli halutessaan oikeus alkaa periä lainasta korkoa. Mahdollisessa konkurssissa laina oli etuoikeusjärjestyksessä viimeinen kaikkien muiden velkojen jälkeen.

A Oy pyysi ennakotietoa siitä, lisätäänkö A Oy:n verotettavaan tuloon A Holding B.V:lle annetun tytäryhtiölainan korkoa, kun A Oy ei perinyt lainasta korkoa.

KVL lausui ennakotiedon perusteluissa, että hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa eivät tule sovellettavaksi VerL 73 §:n 1 momentin mukaiset periaatteet A Oy:n verotettavan tulon oikaisemiseksi. Perustelujen mukaan A Holding B.V. kuului kiinteänä osana A Oy:n harjoittamaan liike-toimintaan ja sen osakkeita oli pidettävä A Oy:n käyttöomaisuuteen kuuluvana. Lisäksi hakemuksessa tarkoitettujen X:n laitosten toiminnan oli katsottava edistävän A Oy:n liiketoimintaa Suomessa. Kun lisäksi otettiin huomioon X:n laitosten huono taloudellinen tilanne, oli A Oy:n A Holding B.V:lle antamasta hakemuksessa tarkoitettua tytäryhtiölainasta perimättä jääneitä korkoja pidettävä X:n laitosten toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena, joka oli elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä, verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennys-kelpoinen kustannus.

KVL:n vuosille 1985 ja 1986 antaman ennakotiedon mukaan A Oy:n verotettavaan tuloon ei ollut lisättävä hakemuksessa tarkoitettun A Holding B.V:lle annetun tytäryhtiölainan korkoa silloin, kun A Oy ei perinyt sanotusta lainasta mitään korkoa.

VeroH vaati ennakotietoa muutettavaksi siten, että A Oy:n verotettavaan tuloon tulee VerL 73 §:n 1 momentin nojalla lisätä korottomasta lainasta laskettava markkinahintainen korko.

KHO katsoi, ettei verovuodelle 1985 annettua ennakotietoa ole syytä muuttaa. Verovuodelle 1986 annetun ennakotiedon osalta KHO katsoi, että ennakotietohakemuksessa ja sitä täydentävässä lisäselvityksessä

esitetty selvitys on ollut puutteellinen. Tämän johdosta KHO katsoi, ettei ennakkotiedon antamiseen ollut tältä osin edellytyksiä kumoten KVL:n päätöksen mainituilta osin ja poistaen siinä vuodelle 1986 annetun ennakkotiedon.

KHO:n päätökseen liittyi eri mieltä olevan jäsenen lausunto, jossa katsottiin, että hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa A Holding B.V:lle annetun korottoman tytäryhtiölainan johdosta A Oy:n verotettavaan tuloon oli VerL 73 §:n 1 momentin nojalla lisättävä lainasta laskettava markkinahintainen korko. Eri mieltä olevan jäsenen lausunnossa katsottiin myös, että edellytyksiä korottoman lainan myöntämiselle ei käsillä olevassa tapauksessa olisi ollut.

Antamansa ennakkotiedon perusteluissa KVL katsoi, että hakemuksessa tarkoitettua tytäryhtiölainasta perimättä jääneitä korkoja oli pidettävä toiminnan turvaamiseksi annettavana taloudellisena tukena. VeroH lausui valituksessaan, että vain tietyissä tilanteissa hinnoittelutuki voisi olla sallittua, jollaisena se ei pitänyt kyseistä tapausta. KHO päätöksen taltiokappaleessa ei verovuodelle 1985 pysytettyä ennakkotietoa erikseen perustella vaan todetaan ainoastaan, ettei tätä ole syytä muuttaa. Kumotun vuodelle 1986 annetun ennakkotiedon osalta ratkaisua perustellaan puutteellisella selvityksellä.

Kilven mukaan KHO:n ratkaisun takana oli se ajatus, että lainan korottomuudelle tulee olla liiketaloudellinen peruste. Holdingyhtiön, jolle laina oli annettu, toiminta voi luonteeltaan helposti muuttua. Tämän johdosta ei ollut varmaa, että olosuhteet vuonna 1986 olisivat olleet edelleen sellaiset, että lainan korottomuus olisi ollut perusteltua. Tältä osin suhtautuminen lainan korottomuuteen jätettiin verolautakunnan harkintapiiriin. Yhtiö sai kuitenkin periaatteellisen verotomuuteen rakentuvan kannanoton vuodelle 1985 pysytetyssä ennakkotiedossa.¹³⁹² Todettakoon, että hallintoneuvos *Kilpi* kuului KHO:n enemmistöön mainittua päätöstä tehtäessä. Mainittua oikeustapausta on käsitelty oikeuskirjallisuudessa melko useasti¹³⁹³. *Niskakangas* on näyttökysymyksiin viitaten katsonut, että oikeustapausta lienee pidettävä jonkinlaisena rajatapauksena harkittaessa, kuinka pitkälle konsernituen vähentämisessä voidaan mennä. *Andersson* kiinnittää

¹³⁹² Ks. *Kilpi* 1986: 142–143. Ks. myös ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ratkaisu RÅ84 1:16, jonka mukaisesti ruotsalaisella emoyhtiöllä katsottiin olevan liiketaloudellisia syitä olla perimättä korkoja hollantilaiselta tytäryhtiöltään, ks. *Helminen, Marjaana* 2000: 33–34; *Mattsson* 2004: 142.

¹³⁹³ Ks. *Andersson* 1989a: 311–312; 1996a: 56; *Andersson & Ikkala* 2000: 125; *Blomqvist* 2003: 109; *Helminen, Marjaana* 2000: 41; *Järvenoja* 2002: 201; *Kilpi* 1986: 142–143; *Myrsky & Linnakangas* 2003: 95, 231; *Niskakangas* 1984: 216–219; 1987: 42–43; 1991: 44–46; *Ryynänen* 1996a: 321; 1996b: 468; *Tikka* 1986b: 9; 1995b: 242; *Torkkel* 1997: 139–140; *Tuominen* 1986: 36; *Tuominen & Linnakangas* 1995: 297; *Viherkenttä* 1988: 59.

oikeustapausta selostaessaan huomiota ratkaisun KHO 1983 II 529 tapaan siihen, että KVL käytti perimättömän koron kohdalla tulopuolella perusteluissaan samaa muotoilua kuin KHO vuonna 1983¹³⁹⁴.

Verrattaessa ratkaisua KHO 1983 II 529 ennakkotietoon KHO 1985 II 530 voidaan todeta, että mainitut oikeustapaukset ovat samanlaiset tytäryhtiölle annettujen lainojen korottomuuden suhteen. Kysymys oli huonossa taloudellisessa asemassa olevista tytäryhtiöistä. Annetut korottomat lainat katsottiin molemmissa tapauksissa EVL 7 §:n mukaiseksi vähennyskelpoiseksi kustannukseksi. Lainojen korottomuus ei kummassakaan tapauksessa aiheuttanut verotuksellisia seuraamuksia emoyhtiölle. KHO:n antamat vuosikirjassa julkaistut ratkaisut ovat kuitenkin sisällöltään erilaisia. Ratkaisussa KHO 1983 II 529 on lausuttu, että tytäryhtiön koron perimättä jättämistä pidettiin taloudellisenä tukena, joka on yhtiön verotuksessa vähennyskelpoinen kustannus. Ennakkotiedossa 1985 II 530 puolestaan lausutaan, että yhtiön verotettavaan tuloon ei ole lisättävä sen ulkomaiselle tytäryhtiölle antaman korottoman lainan laskennallista korkoa. Jälkimmäinen sanamuoto johtuu suoraan siitä, että yhtiön ennakkotietopyynnössä KVL:lle nimenomaan esitettiin tästä kysymys, johon kysymykseen on vastattu. Ilmeisesti edelläolevasta johtuen myös kirjallisuudessa kyseiset oikeustapaukset on voitu luokitella eri tyyppisiksi¹³⁹⁵.

Ennakkotiedossa KHO 1985 II 530 oli ratkaisua KHO 1983 II 529 selvemmin kysymys siitä, että tytäryhtiö ennakkotietohakemuksen mukaan edisti emoyhtiön liiketoimintaa Suomessa. Korottomalla lainalla turvattiin tytäryhtiön toimintaa. Toimenpiteellä vaikutettiin näin emoyhtiön liiketoimintaa edistävän tytäryhtiön toimintaedellytyksiin. Ennakkotiedosta ilmenevän mukaisesti yhtiöillä tuli olemaan myös keskinäistä liiketoimintaa.

Edellistä oikeustapausta suuresti muistuttava ennakkotieto käsitteli myös ulkomaiselle holdingyhtiölle annettavaa korotonta lainaa. Kysymyksessä oli englantilainen osakeyhtiö, jonka osakekanta oli hankittu vuonna 1984. Kyseiselle tytäryhtiölle oli tarkoitus antaa korotonta lainaa. Ennakkotietoa pyydettiin siitä, lisääkö hakijan verotettavaa tuloa tytäryhtiölle annettavan korottoman lainan takia.

Ennakkotiedon KHO 30.12.1985 T 6045 mukaisesti hakijan verotettavaan tuloon ei ollut lisättävä tytäryhtiölainan korkoa silloin, kun hakija ei perinyt sanotusta lainasta mitään korkoa.

---

¹³⁹⁴ Ks. Andersson 1989a: 311.

¹³⁹⁵ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 297–298.

Ennakkotietohakemuksessaan KVL:lle T Oy lausui, että se oli hankkinut kesällä 1984 D Ltd:n koko osakekannan siten, että T Oy oli perustanut T Ltd -nimisen holdingyhtiön merkitsemällä sen osakepääoman 6,3 miljoonalla £:lla, ja joka holdingyhtiö oli ostanut kaikki maalien valmistusta ja markkinointia harjoittavan englantilaisen D yhtymän osakkeet. Asiaan liittyi myös eräitä muita rahoitusjärjestelyitä. T Oy:n hallitus oli 16.5.1985 päättänyt korottaa T Ltd:n osakepääomaa 2 miljoonalla £:lla sekä antaa korottoman osakasluoton 2 miljoonaa £. Toimenpiteet tultiin suorittamaan syksyn 1985 aikana. T Ltd:lle annettava laina tulisi olemaan koroton ainakin vuoden 1985 osalta sekä osaksi vuodelta 1986. Tästä eteenpäin holdingyhtiöltä tultaisiin velkomaan lainan todellinen korko samoin kuin lyhennykset, jotka alkaisivat vuonna 1987. T Oy pyysi KVL:lta ennakkotietoa siitä, lisätäänkö T Oy:n verotettavaa tuloa ulkomaiselle tytäryhtiölle edellä esitetyllä tavalla annetun korottoman lainan takia.

KVL lausui ennakkotietonsa perusteluissa, että hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa eivät tule sovellettavaksi VerL 73 §:n 1 momentin mukaiset periaatteet T Oy:n verotettavan tulon oikaisemiseksi. T Ltd ja englantilainen D yhtymä kuuluivat kiinteänä osana T Oy:n harjoittamaan liiketoimintaan. Tämän johdosta sanottujen yhtiöiden osakkeita oli pidettävä T Oy:n käyttöomaisuuteen kuuluvana. Hakemuksessa tarkoitettuna englantilaisen D yhtymän toiminnan oli katsottava edistävän T Oy:n liiketoimintaa Suomessa. Tähän nähden ja kun otettiin huomioon englantilaisen D yhtymän huono taloudellinen tilanne, oli T Oy:n T Ltd:lle antamasta hakemuksessa tarkoitettua tytäryhtiölainasta perimättä jääneitä korkoja pidettävä englantilaisen D yhtymän toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena, joka oli elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä, verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus.

KVL:n vuosille 1985 ja 1986 antaman ennakkotiedon mukaan T Oy:n verotettavaan tuloon ei ollut lisättävä hakemuksessa tarkoitettuna T Ltd:lle annetun tytäryhtiölainan korkoa silloin, kun T Oy ei perinyt sanotusta lainasta mitään korkoa.

VeroH vaati ennakkotietoa muutettavaksi siten, että jos T Oy antaa tytäryhtiölainan T Ltd:lle perimättä siitä korkoa, T Oy:n verotettavaan tuloon tulee VerL 73 §:n 1 momentin nojalla lisätä lainasta laskettava markkinahintainen korko.

KHO katsoi, ettei verovuodelle 1985 annettua ennakkotietoa ole syytä muuttaa. Verovuodelle 1986 annetun ennakkotiedon osalta KHO katsoi, että ennakkotietohakemuksessa ja sitä täydentävässä lisäselvityksessä esitetty selvitys on ollut puutteellinen. Tämän johdosta KHO katsoi, ettei ennakkotiedon antamiseen ollut tältä osin edellytyksiä kumoten KVL:n päätöksen mainituilta osin ja poistaen siinä vuodelle 1986 annetun ennakkotiedon.

Antamassaan ennakkotiedon perusteluissa KVL omassa päätöksenteossään edellisen ennakkotiedon¹³⁹⁶ tapaan katsoi, että hakemuksessa tarkoitettua tytäryhtiölainasta perimättä jääneitä korkoja oli pidettävä toiminnan turvaamiseksi annettavana taloudellisena tukena. VeroH lausui valituksessaan edellisestä ennakkotiedosta lausumansa tapaan, että vain tietyissä tilanteissa hinnoittelutuki voisi olla sallittua, jollaisena se ei pitänyt kyseistä tapausta. KHO:n päätöksen taltiokappaleessa ei verovuodelle 1985 pysytettyä ennakkotietoa erikseen perustella vaan todetaan, ettei sitä ole syytä muuttaa. Vero- vuodelle 1986 annetun ennakkotiedon kumoamista perustellaan edellisen ennakkotiedon KHO 1985 II 530 tapaan puutteellisella selvityksellä¹³⁹⁷.

Sekä tapauksessa KHO 1985 II 530 että KHO 30.12.1985 T 6045 VeroH katsoi tytäryhtiölainoista perimättä jääneestä korosta muodostuvan peiteltyä voiton- siirtoa ulkomaille VerL 73 §:n 1 momentin mukaisesti¹³⁹⁸. Tuolloin voimassa ollut lailla 260/1965 muutettu mainittu lainkohta oli seuraavan sisältöinen:

”Milloin valtakunnassa liikettä harjoittava verovelvollinen on jollekulle, joka taloudellisesti osallistuu hänen yritykseensä tai jolla on vaikutusvaltaa sen johtoon taikka jonka yritykseen hän taloudellisesti osallistuu tai jonka yrityksen johtoon hän voi vaikuttaa, myynyt tavaroita käypää alempaan hintaan tai häneltä ostanut tavaroita käypää korkeampaan hintaan taikka muutoin hänen kanssaan sopinut taloudellisista ehdoista, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, ja jos liikkeestä saatu tulo tämän johdosta on jäänyt pienemmäksi kuin se muuten olisi ollut eikä se, jolle tulo on siirtynyt, ole täällä verovelvollinen, on verotusta toimitettaessa liikkeen tuottamaksi tuloksi luettava määrä, mihin sen voidaan katsoa nousseen, jollei sanotunlaisiin toimenpiteisiin olisi ryhdytty.”

KHO kuitenkin katsoi korottomuuden KVL:n tapaan mainituissa tapauksissa perustelluksi. Korkotuki annettiin myös jälkimmäisessä tapauksessa holdingyhtiölle. Tämän osakkeet luettiin KVL:n perustelujen mukaan emoyhtiön käyttöomaisuuteen kuuluviksi ja tytäryhtiön toiminta liittyi emoyhtiön elinkeino- toimintaan. KHO:n lausuma vuoden 1985 tytäryhtiölainan korottomuuden osalta on edellisen ennakkotiedon tapaan mahdollisimman niukka, koska siinä todetaan ainoastaan, ettei syytä päätöksen muuttamiseen tältä osin ole.¹³⁹⁹ Ulkomaiselle

---

¹³⁹⁶ Ks. KVL:n perustelut.

¹³⁹⁷ Ennakkotiedossa KHO 1985 II 530 pysytettiin KVL:n vuosille 1985–1986 annettu ennakkotieto vuoden 1985 osalta.

¹³⁹⁸ Vrt. Tunturi 1973b: 169.

¹³⁹⁹ Ks. Andersson 1989a: 311–312; Andersson & Ikkala 2000: 125; Tuominen 1986: 36; Tuominen & Linnakangas 1995: 297.

tytäryhtiölle sen huonon taloudellisen tilanteen vuoksi annettu taloudellinen tuki, mikä on EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoinen kustannus, esti mainituissa oikeustapauksissa VML 73 §:n soveltamisedellytysten täyttymisen.

Edellä mainitut oikeustapaukset KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 koskivat korottomien tytäryhtiölainojen antamista ukomaiselle eli kanadalaiselle, hollantilaiselle tai englantilaiselle tytäryhtiölle. Lisäksi oli edellä käsitelty ennakkotieto KVL 380/1982, jossa koroton laina kotimaiselle tytäryhtiölle ei aiheuttanut verotuksellisia seuraamuksia tytäryhtiölainan antaneelle yhtiölle. Vastaavasti seuraavassa KHO:n ennakkotiedossa katsottiin, ettei tytäryhtiölle annettu koroton velka aiheuttanut tuloveroseuraamuksia saajana olevalle emoyhtiölle.

Ennakkotiedon KHO 14.2.1990 T 520 mukaisesti Oy T Ab antaa sen osakkeista 90 % omistavalle E Oy:lle 500 miljoonan mk:n konserniavustuksen, joka kirjataan Oy T Ab:n korottomaksi velaksi ja vastaavasti E Oy:n saamiseksi. Velkasuhde kuitataan 1991–1992 päinvastaisella konserniavustuksella. E Oy:n saama konserniavustus on sen veronalaista tuloa. Saamisen korottomuudesta ei aiheudu tuloveroseuraamuksia E Oy:lle.

Hakemuksesta KVL:lle ja muutoin ilmenevän mukaisesti E Oy on harjoittanut erilaista metsäteollisuustuotteiden jalostamista ja myyntiä. Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi. E Oy on omistanut vuoden 1998 joulukuusta lähtien 90 %:n osuuden Oy T Ab:n osakepääomasta. Oy T Ab on harjoittanut sellun valmistusta ja yhtiön tilikausi on kalenterivuosi. Oy T Ab:n hallitus on 30.3.1989 pitämässään kokouksessa päättänyt alustavasti, että vuoden 1989 aikana yhtiö antaa E Oy:lle konserniavustusta, jonka määrä on enintään 500 miljoonaa mk. Konserniavustus on tarkoitus suorittaa siten, että sitä ei makseta rahassa, vaan se kirjataan E Oy:n kirjanpidossa saamiseksi Oy T Ab:lta. Saamisesta ei ole tarkoitus periä korkoa tai vaihtoehtoisesti siitä peritään markkinaehtoinen korko. Koron perimisestä tai perimättä jättämisestä tehdään päätös myöhemmin. Alustavien suunnitelmien mukaan vuonna 1989 annettava konserniavustus olisi E Oy:n saamisena Oy T Ab:lta vuoteen 1991–1993 asti, jolloin saaminen kuitattaisiin konserniavustuksella, jonka E Oy antaisi Oy T Ab:lle.

KVL:n antaman ennakkotiedon perusteluissa katsottiin konsernisuhteen täyttävän hakemuksessa selostetuissa olosuhteissa KonsAvL:ssa tarkoitetun konsernisuhteen edellytykset ja että hakemuksessa tarkoitetulla tavalla annettava konserniavustus on pidettävä mainitussa laissa tarkoitettuna konserniavustuksena. Perusteluiden mukaan, jos hakemuksessa tarkoitettulla tavalla annettavasta konserniavustuksesta ei peritä korkoa, hakemuksessa selostetuissa olosuhteissa perimättä jätetyn koron määrää ei katsota hakijayhtiön rahanarvoisena etuutena saamaksi tuloksi.

KVL:n verovuodelle 1989 antaman ennakkotiedon mukaan Oy T Ab:n hakemuksessa tarkoitetulla tavalla E Oy:lle antama konserniavustus on E Oy:n veronalaista tuloa. E Oy:lle ei aiheudu tuloveroseuraamuksia siitä, jos hakemuksessa tarkoitetulla tavalla saatavaksi kirjattavasta konserniavustuksesta ei peritä korkoa tytäryhtiö Oy T Ab:lta.

KHO ei muuttanut annettua ennakkotietoa.

Edellä olevassa ennakkotiedossa ei esitetty perusteluita mahdollisesti perimättä jätetyn koron verotukselliselle käsittelylle. KVL:lle tehdyn hakemuksen mukaan saamisesta ei ollut tarkoitus periä korkoa. Vaihtoehtoisesti siitä perittäisiin markkinaehtoinen korko. Päätös koron mahdollisesta perimisestä tehtäisiin myöhemmin. Hakemuksesta ilmenevän mukaisesti vuonna 1989 konserniavustuksen johdosta syntyvä E Oy:n saaminen Oy T Ab:lta olisi voimassa vuoteen 1991–1993 asti, jolloin saaminen kuitattaisiin konserniavustuksella, jonka E Oy antaisi Oy T Ab:lle. Hakemuksesta tai ennakkotiedosta ei myöskään ilmene, mitkä seikat mahdollisesti tulisivat vaikuttamaan myöhemmin tehtävään korkoja koskevaan päätökseen. Ennakkotietoa koskeva valitus käsitteli ainoastaan annettua konserniavustusta vaikkakin toissijaisesti vaadittiin koko ennakkotiedon kumoamista.

Lainojen korottomuutta perusteltiin edellä käsitellyissä oikeustapauksissa ulkomaisten tytäryhtiöiden osalta näiden huonolla taloudellisella tilanteella. Tytäryhtiöt omistettiin joko suoraan tai holdingyhtiön kautta. Annettuja ratkaisuja perusteltiin sillä, että korottoman lainan saaja joko välittömästi tai välillisesti edisti lainanantajan liiketoimintaa. Ratkaisussa KHO 1983 II 529 oli kysymyksessä kuitenkin kanadalainen tytäryhtiö, joka ei toiminnallaan edistänyt emoyhtiön liiketoimintaa. Tapausta on tarkasteltu oikeuskirjallisuudessa myös jaksotuskysymyksenä.¹⁴⁰⁰

KOVEn antamissa enakkotiedoissa on oikeuskäytäntöön perustuen katsottu korottoman lainan osalta perimätön korko hyväksyttäväksi konsernitueksi. Vuonna 1999 annetussa ennakkotiedossa oli kysymys suomalaisen yhtiön yhdysvaltalaisen tytäryhtiön omistukseen ostettu erään ulkomaisen yhtiön Z Ltd:n osakekanta. Kauppa rahoitettiin osakepääoman korotuksella sekä korottomalla lainalla. Ostetun tytäryhtiön toiminnan katsottiin liittyvän kiinteästi suomalaisen emoyhtiön toimintaan. Ostetun yhtiön toiminta muodostui vuonna 1999 kuitenkin tappiolliseksi, jolloin yhtiöllä oli tuen tarve.¹⁴⁰¹

---

¹⁴⁰⁰ Ks. Niskakangas 1984: 216–219.

¹⁴⁰¹ Ks. Venesjärvi 2000: 102.

Edellä mainituissa huonossa taloudellisessa asemassa olevia ulkomaisia tytäryhtiöitä koskevissa oikeustapauksissa katsottiin, että tytäryhtiölainoista perimättä jääneitä korkoja oli pidettävä annettuna taloudellisena tukena, joka oli elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä, verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus. Asiallisesti ottaen kysymyksessä on korkotulo, joka on jäänyt emoyhtiöiltä saamatta, mutta annetuissa ratkaisuisa tämä on katsottu tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen kuuluvaksi EVL 7 §:n mukaiseksi menoksi tai menetykseksi. Andersson on oikeustapauksia kommentoidessaan kiinnittänyt mainittuun asiaan huomiota mainiten veloittamattomia tuloeria käsitellyn oikeustapausten perusteluissa vähennyskelpoisina menoina.¹⁴⁰²

Annetussa ratkaisussa ja ennakkotiedoissa katsottiin, etteivät tuolloin voimassa ollut VerL 73 § 1 momentin mukaiset periaatteet verotettavan tulon oikaisemiseksi tulleet tapauksissa sovellettaviksi. Tämän mukaisesti korottomia lainoja antaneiden emoyhtiöiden verotettavaan tuloon ei lisätty laskennallista lainojen korkoa, vaan sovellettavaksi tuli EVL 7 §:n säännös. Tämän mukaisesti kysymys oli vuosittain verotuksessa vähennyskelpoinen kustannus. Ratkaisussa KHO 1983 II 529 oli kysymys emoyhtiön kanssa samalla alalla täysin itsenäisesti toimivasta ulkomaisesta tytäryhtiöstä, joka ei edistänyt emoyhtiön liiketoimintaa. Tällöin on kysymyksessä ollut korkeintaan välillisesti emoyhtiön liiketoimintaan liittyvästä tytäryhtiöstä. Ennakkotiedoissa KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 oli kysymys emoyhtiön liiketoimintaa edistävästä ulkomaisista tytäryhtiöistä. Annetusta tuesta käytettiin LO:n, KVL:n ja KHO:n ratkaisuisa nimityksiä taloudellinen tuki ja konserniavustus.

4.3.3.4 *Alennukset ja hyvitykset*

Konsernituen antaminen jälkikäteen alennusten tai hyvityslaskujen muodossa on verotuksessa eräin edellytyksin katsottu perustelluksi. Annettujen alennusten tai hyvitysten verotuksellisesta kohtelusta on EVL:n voimassaolon ajalta olemassa oikeustapauksia, jotka koskevat ulkomailla sijaitsevia konserniyhtiöitä.

Vaikeuksissa olleen ulkomaisen tytäryrityksen tukeminen on seuraavassa oikeustapauksessa ollut emoyhtiön intressissä. Tytäryhtiön tukeminen on tapahtunut annettavan hyvityksen muodossa, jolla on pyritty välttämään tytäryhtiön toiminnan vaikeutumisen sekä tätä kautta myös emoyhtiölle koituvien menetysten

---

¹⁴⁰² Ks. Andersson 1989a: 311.

ehkäiseminen. Annetussa ratkaisussa KHO on katsonut tähän liittyneet toimenpiteet perustelluiksi.

Ratkaisussa KHO 1985 II 531 (= KHO 30.8.1985 T 3672) verovuodelta 1980 yhtiön ulkomaiselle tytäryhtiölleen hyvityslaskun muodossa annettu alennus katsottiin yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi eikä pääomansijoitukseksi yhtiöön.

Yhtiötä koskeneessa kirjanpidon tarkastuskertomuksessa lausutun mukaan yhtiön vuositulosta rasittaen oli kirjattu yhdellä tositteella yhtiön ruotsalaiselle tytäryhtiölleen verovuoden lopussa myöntämä ylimääräinen 3,2 miljoonan ruotsin kruunun eli 2,8 miljoonan mk:n alennus, joiden syinä olivat myöhästyneet toimitukset, tavarain virheet, liian suuret toimitukset ja hinnoitteluvirheet. Alennuksen tarkoituksena oli ollut estää tytäryhtiön joutuminen selvitystilaan. Kun tytäryhtiön tulo ja vieraalla pääomalla tapahtuva rahoitus eivät olleet osoittautuneet riittäviksi, omistajayhtiö oli antanut sille rahoitustukea, joka oli katsottava pääomansijoitukseksi eikä konserniavustukseksi.

Lääninveroviraston suorittamassa yhtiön kirjanpidon tarkastuskertomuksessa esitetyin perustein tarkastajat olivat ehdottaneet yhtiön tuloon lisättäväksi jälkiverotuksin 2,8 miljoonaa mk pääomansijoituksena ja aiheettomana vuosituloksen rasituksena.

Yhtiön vastineessa lausutun mukaan annettu 2,8 miljoonan mk:n hyvitys oli kokonaan liittynyt tytäryhtiön ja emoyhtiön väliseen liiketoimintaan ja sisältynyt tytäryhtiön verotettavaan tuloon. Tytäryhtiö oli tarvinnut konserniavustusta, jotta tavarain ja toimitusten virheet eivät olisi kohtuuttomasti rasittaneet tytäryhtiötä ja mahdollinen tytäryhtiön konkurssi ei olisi vaikeuttanut yhtiön toimintaa Skandinaviassa.

Tarkastuskertomuksen johdosta lääninverolautakunta oli katsonut, ettei ollut aiheutta jälkiverotuksen toimittamiseen siltä osin kuin tarkastuskertomuksessa oli katsottu yhtiön antaneen ruotsalaiselle tytäryhtiölleen 2,8 miljoonan mk:n määräisen alennuksen rahoitustukena.

LO katsoi, että annettua 2,8 miljoonan mk:n alennusta oli pidettävä tytäryhtiölle sen toiminnan turvaamiseksi annettuna konserniavustuksena, jota tytäryhtiön huono taloudellinen asema huomioon ottaen oli pidettävä emoyhtiön vähennyskelpoisena menona. Ottaen huomioon mm. EVL 7 §:n säännökset lääninoikeus hylkäsi tehdyn valituksen.

KHO:n antaman ratkaisun mukaan asiassa ei ollut syytä muuttaa LO:n päätöstä, joka siis jäi pysyväksi.

Yksi asian ratkaisseista hallintoneuvoksista lausui, että LO:n päätös tulisi kumota sen johdosta, ettei asiassa oltu esitetty selvitystä siitä, että emoyhtiö olisi aluperin

perinyt tytäryhtiöltä ylihintoja ja ettei selvitystä oltu myöskään esitetty väitetyistä tavaroiden ja toimitusten puutteista, hinnoitteluvirheistä eikä toimitusten viivästyemisestä. Myös asian esittelijän päätösehdotus oli sama kuin edellä esitetty lausunto.¹⁴⁰³

Edellä olevan mukaisesti KHO pysytti LO:n päätöksen lausumatta enempää sen perusteluista. KHO:n pysyttämän LO:n päätöksen mukaan annettua 2,8 miljoonan mk:n alennusta oli pidettävä tytäryhtiölle sen toiminnan turvaamiseksi annettuna konserniavustuksena. Myös KHO:n vuosikirjaselostuksen mukaan yhtiön ulkomaiselle tytäryhtiölleen hyvityslaskun muodossa antama alennus katsottiin yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi¹⁴⁰⁴ eikä pääomansijoitukseksi yhtiöön. Edellä mainittu vuosikirjaan otettu sanamuoto johtunee siitä, että tarkastuskertomuksessa esitettiin yhtiön tuloon lisättäväksi jälkiverotuksin 2,8 miljoonaa mk pääomansijoituksena ja aiheettomana vuosituloksen rasituksena.

Yhtiön vastineessa mainitun mukaisesti tytäryhtiön merkitys yhtiön Skandinavian toiminnalle oli merkityksellinen. Mahdollinen konkurssi olisi esitetyn mukaan vaikeuttanut emoyhtiön koko Skandinavian toimintaa. Kysymyksessä oli tällöin vielä suuremman menetyksen emoyhtiölle aiheutuvan seuraamuksen torjuminen. Edellä esitetyillä perusteilla tytäryhtiön toiminnan tukeminen oli emoyhtiön intressissä.¹⁴⁰⁵ Mainitun tapauksen on katsottu toisaalta kartoittavan konsernituen ääriarvoja¹⁴⁰⁶.

Tuolloin käytössä olleen terminologian mukainen konserniavustus annettiin jälkikäteen hyvityslaskun muodossa. Sen johdosta, että kysymyksessä katsotaan olleen tytäryhtiön tukeminen, ei mainitun hyvityslaskun antaminen aivan ilmeisestikään perustu emoyhtiön ehdottomaan velvollisuuteen asiassa vaan kysymyksessä on ollut harkinnanvarainen toimenpide. Harkinnanvaraisuus ilmenee mm. yhtiön antamasta vastineesta, jossa viitataan tytäryhtiön huonoon taloudelliseen tilanteeseen. Samoin vastineessa perustellaan hyvityslaskun vähen-

¹⁴⁰³ Näyttökysymystä ei KHO:n taltiokappaleessa muutoin käsitellä.

¹⁴⁰⁴ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

¹⁴⁰⁵ Ks. Andersson 1989a: 309–310; Andersson & Ikkala 2000:125–126; Blomqvist 2003: 107–108; Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318; Helminen, Marjaana 2000: 41; 2002: 167; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 326; Immonen 2002a: 467; Järvenoja 2002b: 201; Linnakangas 1985: 105–106; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 111–112; Myrsky & Linnakangas 2003: 95, 231–232; Niskakangas 1987: 42–44; Rynänen 1996a: 321; Rynänen 1996b: 468–469; Tikka 1986b: 9; 1995: 242; Tuominen 1986: 39–40; Tuominen & Linnakangas 1995: 299; Viherkenttä 1988: 59; ks. myös Andersson 1986a: 130; Kilpi 1986: 143.

¹⁴⁰⁶ Ks. Tikka 1986b: 9; 1995b: 242.

nyskelpoisuutta viittaamalla konserniavustukseen, joka olisi vähennyskelpoinen sen ollessa korvausta elinkeinotoimintaan liittyvistä suoritteista ja toisaalta vastaanottajan tuloa. Emoyhtiön asiassa antaman vastineen mukaisesti tytäryhtiö oli tarvinnut konserniavustusta, jotta tavaran ja toimitusten virheet eivät olisi kohtuuttomasti rasittaneet tytäryhtiötä ja mahdollinen tytäryhtiön konkurssi ei olisi vaikeuttanut yhtiön toimintaa Skandinaviassa.

Ottamatta kantaa yhtiön tarkastuskertomuksessa esille tuotuihin näyttökysymyksiin, joihin myös vähemmistöön jäänyt hallintoneuvos viittasi, on selkeästi todettavissa kysymyksessä olleen emoyhtiön ja tytäryhtiön välisistä liiketoimista. Tytäryhtiö oli asiakirjoista, mm. tarkastuskertomuksesta, saatavan selvityksen mukaan taloudellisissa vaikeuksissa. Tarkastuskertomuksessa mainitun mukaisesti esim. tytäryhtiön tilintarkastaja oli lausunnossaan ehdottanut, että sanotun hyvityslaskun sijasta tytäryhtiön taloudellista asemaa olisi ollut kohennettava pääomansijoituksella. Asiakirjoista ei ilmene, että pääomansijoituksesta olisi tehty mitään päätöksiä kummassakaan yhtiössä. Tarkastuskertomuksen mukainen esitys hyvityslaskun katsomisesta pääomansijoitukseksi ja aiheettomaksi vuosituloksen rasitukseksi ei edellä olevan perusteella vaikuta perustellulta.

Seuraavassa saksalaista samaan konserniin kuuluvaa tytäryhtiötä koskevassa ennakkoratkaisussa tulee esille annettujen hyvitysten liittyminen yhtiöiden väliseen liiketoimintaan siten, että mainitut hyvitykset tulee voida kohdistaa yhtiöiden välisiin suoritteisiin. Muuta yleisemmin annettavaa tukea ei ennakkotiedosta ilmenevän mukaisesti ole katsottu vähennyskelpoiseksi tapauksessa, jossa tuen antaja ei itse omista konserniin kuuluvan tytäryhtiön osakkeita.

Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 verovuosille 1998 ja 1999 oli kysymys ruostumattoman teräksen tuottajasta A Oy:stä, joka pyysi KVL:lta ennakkoratkaisua siitä, voiko se vähentää verotettavasta tulostaan saksalaiselle B GmbH:lle vuonna 1998 hyvityslaskun muodossa antamansa markkinointituen koskien vuosien 1996 ja 1997 ruostumattoman teräksen toimituksia.

Ennakkoratkaisuhakemuksen mukaan A on yksi maailman kannattavimmista ruostumattoman teräksen tuottajista. Hyvä kannattavuus perustuu tuotantoketjun integraatioon ja kustannustehokkuuteen. A:n tärkein yksittäinen markkina-alue on Saksa. Saksassa yhtiön markkinat jakautuvat kahteen osaan, suoraan myyntiin saksalaisille suurasiakkaille ja X konserniin kuuluvan B GmbH:n kautta myytävään teräkseen pienemmille asiakasyrityksille. B GmbH ostaa terästä A Oy:ltä, varastoi, leikkaa ja halkaisee sitä saksalaisia asiakkaita varten sekä harjaa, kiillottaa ja päällystää A Oy:ltä ostamaansa terästä.

B GmbH:n tulo muodostuu A Oy:ltä ostetun teräksen ostohinnan ja myyntihinnan erosta. Hintamuutosten lisäksi tähän vaikuttaa teräskaupassa normaalin käytännön mukainen asiakaskohtainen myyntivolyymista johtuva määrälennus. B GmbH:n toiminta on ollut hyvin kannattamatonta, johon on vaikuttanut myynnistä syntyneet tappiot johtuen ruostumattoman teräksen hinnan voimakas alamäki, kova kilpailu markkinaosuuksista ja ylikapasiteetti. B GmbH on tehnyt huomattavaa tappiota vuosina 1996 ja 1997 eikä se olisi kyennyt jatkamaan toimintaansa ilman X konsernin antamaa lainarahoitusta. B GmbH:n oma pääoma on kertyneiden tappioiden johdosta ollut vuonna 1996 ja 1997 negatiivinen. B GmbH:lle on lisäksi aiheutunut vuosien 1996 ja 1997 markkinaosuuden ylläpitämisen ja markkinaosuuden laajentamisen johdosta ylimääräisiä A Oy:n liiketoimintaa palvelevia ja tulosta parantavia kustannuksia, jotka ovat johtaneet B GmbH:n tappiollisuuteen.

A Oy:n tarkoituksena on korjata tilanne vuonna 1998 antamalla B GmbH:lle takautuvaa markkinointitukea vuosilta 1996 ja 1997. Tuki annettaisiin hyvityslaskun muodossa ja se vastaisi määrältään B GmbH:n vuosien 1996 ja 1997 tappioita. Suunnitellulla hyvityslaskun muodossa annettavalla markkinointituella oikaistaan A Oy:n ja B GmbH:n väliset hinta- ja kauppaehdot vuosilta 1996 ja 1997 markkinaehtoisiksi. Tämän lisäksi A Oy myös varmistaa heikossa taloudellisessa tilanteessa olevan B GmbH:n toimintamahdollisuudet.

Ennakkoratkaisunsa perusteluissa KVL totesi, että D Oyj omistaa C Oy:n osakkeet joka puolestaan omistaa A Oy:n osakkeet. D Oyj omistaa myös saksalaisen F GmbH:n osakkeet joka puolestaan omistaa B GmbH:n osakkeet. Hakijayhtiö A Oy ja B GmbH ovat näin ollen sisaryhtiöitä. B GmbH:n toiminta liittyy välittömästi hakijayhtiö A Oy:n elinkeinotoimintaan. Hakijayhtiö saa sen vuoksi vähentää hinnoitteluun tai laskuttamattomiin töihin liittyvät, markkinointituen nimellä maksettavat erät verotuksessaan. Sen sijaan sellainen muu yleisempi tukeminen, joka ei perustu lainkaan suoritteisiin, kuuluu omistavan yhtiön¹⁴⁰⁷ toimialaan. Tämän vuoksi se osa markkinointituesta, joka on tällaista yleistukea, ei ole hakijayhtiön verotuksessa vähennyskelpoista menoa.

Ennakkoratkaisunaan KVL lausui, että hakemuksessa tarkoitettu, markkinointituen nimellä maksettava määrä on vähennyskelpoinen siltä osin kuin sillä oikaistaan virheellisiä siirtohintoja tai maksetaan B GmbH:n tekevästä työstä. Tuki ei ole vähennyskelpoinen siltä osin kuin se on suoritteisiin perustumatonta muuta tukea.

---

¹⁴⁰⁷ Hakijayhtiö ei omistanut tuen kohteena olevan yhtiön osakkeita.

Hakijayhtiö vaati KHO:een tekemässään valituksessa ennakkoratkaisun muuttamista siten, että yhtiö voisi kokonaisuudessaan vähentää verotettavasta tulostaan antamansa edellä mainitun hyvityslaskun.

KHO katsoi ratkaisussaan, ettei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä jättäen päätöksen pysyväksi.

KVL:n tekemään ennakkoratkaisuun liittyy erävä mielipide, jonka mukaan ratkaisun tekemiseen osaa ottaneista seitsemästä jäsenestä yksi katsoi, että hakijayhtiö voisi kokonaisuudessaan vähentää verotettavasta tulostaan vuonna 1998 hyvityslaskun muodossa antamansa markkinointituen, joka koski vuosien 1996 ja 1997 ruostumattoman teräksen toimituksia. KHO:n päätös asiassa oli puolestaan yksimielinen.

KHO:n ratkaisun perustelut ovat edellisen oikeustapauksen tapaan varsin niukat. Ratkaisussa viitataan ainoastaan KVL:n ratkaisuun perusteluineen ja sovellettuine säännöksineen katsoen, ettei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä. KVL:n päätöksessä viitataan hakemuksessa mainittuun markkinointitukeen, tukeen sekä toisaalta muuhun yleisempään tukemiseen, jonka katsotaan kuuluvan omistavan yhtiön toimialaan. Oikeuskirjallisuudessa mainittu oikeustapaus on mainittu esimerkkinä annetusta konsernituesta.¹⁴⁰⁸

Oma mielenkiintonsa on KVL:n ennakkoratkaisussa esitetyllä kannanotolla, jonka mukaan suoritteisiin perustuva muu yleisempi tukeminen kuuluisi omistavan yhtiön toimialaan. Tästä voisi olla pääteltävissä, että tilanteessa, jossa hakijayhtiö A Oy olisi suoraan omistanut markkinointituen nimellä hyvityslaskun saaneen B GmbH:n osakkeet, olisi voinut olla mahdollista markkinointituen nimellä annetun hyvityslaskun lukeminen kokonaisuudessaan vähennyskelpoiseksi myös suoritteisiin perustumattoman tuen osalta. KHO:n ratkaisussa lausutun mukaisesti kun otetaan huomioon KVL:n ratkaisu perusteluineen ja sovellettuine säännöksineen, ei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä.

Kysymyksessä oli annettu tuki konserniin kuuluvien sisaryhtiöiden kesken. Saksalaisen sisaryhtiön toiminta liittyi KVL:n perusteluiden mukaan välittömästi suomalaisen hakijayhtiön elinkeinotoimintaan. Tarkasteltaessa edellä alaluvussa 4.3.3.3 käsiteltyjä korottomia lainoja koskevia vuodelta 1985 KHO:ssa ratkaistuja ennakkotietoja KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 kiinnittyy huomio siihen, että mainituissa vuoden 1985 ennakkotiedoissa oli kysymys holdingyhtiöille annetuista verotuksessa hyväksytyistä korottomista lainoista,

---

¹⁴⁰⁸ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 127; Järvenoja 2002b: 201.

jotka annettiin näiden omistamien yhtiöiden huonon taloudellisen tilanteen vuoksi. Tätä taustaa vasten sekä erityisesti ratkaisu KHO 1985 II 530 huomioiden KVL:n yhden jäsenen eriävä mielipide vaikuttaisi olevan perusteltavissa hyväksyttävällä tavalla.

Hyvityslaskuja koskevat edellä mainitut päätökset ovat liittyneet vaikeuksissa olevien ulkomaisten konserniyhtiöiden tukemiseen niiden toiminnan turvaamiseksi myös jatkossa. Ratkaisuissa on ollut kysymys konserniyhtiöiden välisistä liiketoimista. Siltä osin, kun annettu tuki on liittynyt suoritteisiin¹⁴⁰⁹ konserniyhtiöiden välillä, on tälle katsottu olevan verotukselliset perusteet. Huonossa taloudellisessa asemassa olevan konserniyhtiön toiminnan turvaamiseksi annettu konsernituki on edellä olevan perusteella hyväksytty. Annettua tukea välittömästi suomalaisen yhtiön elinkeinotoimintaan liittyvälle sisaryhtiölle ei kuitenkaan hyväksytty silloin, kun tämä ei perustunut suoritteisiin. Tällainen tukeminen katsottiin omistavan yhtiön toimialaan kuuluvaksi. Kuitenkin annettu tuki korottoman lainan muodossa oli KHO:n päätösten mukaan mahdollista holdingyhtiöille niiden omistamien tytäryhtiöiden huonon taloudellisen tilanteen johdosta¹⁴¹⁰. Keskinäiseen liiketoimintaan perustuvan konsernituen vähennyskelpoisuus on edellä olevan mukaan oikeutettu. Muun tukemisen osalta voidaan tämän verotuskohtelusta esittää myös kritiikkiä esitetyillä perusteluilla.

4.3.3.5 *Tuet ja avustukset sekä takaukset*

Tytäryhtiöiden toiminnan tukemiseksi on annettu myös sekä KHO:ssa että KVL:ssä käsitellyissä tapauksissa erilaisia tukia, avustuksia sekä myös takauksia, jotka ovat johtuneet mainittuja tukimuotoja antaneiden yhtiöiden elinkeinotoimintaan liittyvistä eri syistä. Emoyhtiön vähennyskelpoiksi menoiksi hyväksytyjä tukia, avustuksia ja takauksia käsittelevät oikeustapaukset ovat varsin heterogeenisiä keskenään. Mainittuja tukimuotoja koskevat yksittäiset oikeustapaukset käsitellään jäljempänä kuitenkin yhtenä ryhmänä.

Seuraavassa vuosikirjaratkaisussa on kysymys samaan konserniin kuuluneen yhtiön puolesta annetusta takauksesta johtuneesta menetyksestä. Ulkomaille perustetun konserniin kuuluvan yhtiön tappioiden johdosta osuus yhtiöstä jouduttiin myymään kaupan ehtojen mukaan siten, että mainitulle yhtiölle ei jäänyt velkoja.

---

¹⁴⁰⁹ Oikeustapauksissa oli kysymys tavaroiden myymisestä tuen kohteena olleille yhtiöille.

¹⁴¹⁰ Ks. alaluku 4.3.3.3 ja siinä selostetut oikeustapaukset KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045.

Ratkaisussa KHO 1979 II 536 verovuosille 1978 ja 1979 pysytettiin KVL:n antama ennakkotieto, jossa suomalaisen yrityksen A Oy:n sveitsiläinen tytäryhtiö B GmbH omisti 80 % kolmessa maassa toimivan swazimaalaisen yrityksen C Ltd:n pääomasta. C Ltd oli ostanut tarvitsemiaan puolivalmisteita A Oy:ltä. Toiminnan tappiollisuuden vuoksi B GmbH oli joutunut myymään osuutensa C Ltd:stä. A Oy sai verotuksessaan vähentää C Ltd:n lainoista vastatakauksen perusteella maksettavan määrän.

Ennakkotietohakemuksessaan KVL:lle A Oy oli lausunut, että 27.3.1975 oli Swazimaahan perustettu C Ltd -niminen yhtiö, jonka toimialana oli televisiovastaanottimien ja niiden komponenttien tuonti, valmistus ja myynti. C Ltd:n auktorisoitu oma pääoma oli 1,0 miljoonaa Etelä-Afrikan randia, josta A Oy:n sveitsiläinen tytäryhtiö B GmbH oli merkinnyt 80 % ja eräs toinen yhtiö 20 %. C Ltd oli toiminut vuokratiloissa ja ostanut tarvitsemansa komponentit pääasiassa hakijayhtiöltä A Oy:ltä. Pankki oli myöntänyt C Ltd:lle tammikuussa 1977 vekseliluoton 3,0 miljoonaa \$ ja kesäkuussa 1977 pitkäaikaisen luoton 3,0 miljoonaa \$, joihin luottoihin hakijayhtiö A Oy oli hankkinut suomalaisilta pankeilta takauksen toimien itse vastatakaajana. C Ltd:n toiminta oli tuottanut huomattavia tappioita. Yhtiön kumulatiivinen tappio 23.9.1977 laaditun epävirallisen taseen mukaan oli ollut 6,8 miljoonaa randia eli 32,7 miljoonaa mk. Syksyllä 1977 tilanne oli huonontunut edelleen.

C Ltd:n osakekanta oli myyty 20.12.1977 D Ltd:n tytäryhtiölle E AG:lle. Kaupan ehtona oli ollut, että myydylle yhtiölle ei jäänyt velkoja. Hakijayhtiön A Oy:n vastattavaksi oli kaupan yhteydessä jäänyt myyntisaamisia 6,5 miljoonaa mk sekä takauksen perusteella edellä mainittu 3,0 miljoonan \$:n vekseliluotto ja 3,0 miljoonan \$:n pitkäaikainen laina. Edellä mainitun vekseliluoton hakijayhtiö oli maksanut kokonaisuudessaan hankkimallaan pitkäaikaisella lainalla. Edellä mainittu pitkäaikainen laina tulee maksettavaksi vuosina 1978 ja 1979. Hakijayhtiön tilikausi oli pidennetty siten, että se oli 1.7.1977–31.12.1978. Hakijayhtiö pyysi ennakkotietoa siitä, voiko se vähentää verotuksessaan edellä mainitun tapauksen perusteella syntyneen 6,0 miljoonan \$:n menoerän ja voidaanko sanottu menoerä jaksottaa vuosille 1978 ja 1979.

Ennakkotiedon perustelujen mukaan hakemuksessa tarkoitettuja menoeriä on pidettävä EVL 7 §:ssä tarkoitettuina vähennyskelpoisina menoina, jotka vähennetään EVL 22 §:n mukaisesti sen verovuoden aikana, jonka aikana menon suoritusvelvollisuus on syntynyt. Annetun ennakkotiedon mukaan A Oy sai vähentää verotuksessaan tarkoitettusta takauksesta johtuvat menot.

VeroH haki päätökseen muutosta vaatien ennakkotietoa muutettavaksi siten, että A Oy ei saanut vähentää verotuksessaan hakemuksessa tarkoitettua takauksesta johtuvia menoja. Perusteluina VeroH lausui mm., että A Oy ei omistanut C Ltd:n osakkeita, joten ei ollut olemassa emäyhtiö-tytäryhtiö suhdetta. A Oy:n tapauksessa kysymys ei voinut olla konserniavus-

tuksestakaan, koska maksu suoritettiin pankille eikä toiselle konserniin kuuluvalla yhtiöllä.

KHO katsoi, ettei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä, joka siis jäi pysyväksi.

Ennakkotiedon perustelujen mukaan samaan konserniin kuuluneen sveitsiläisen tytäryhtiön aikaisemmin 80 %:sti omistaman swazimaalaisen yhtiön puolesta annetun vastatakauksen perusteella maksettava menoerä katsottiin suomalaisen yhtiön EVL 7 §:n mukaiseksi vähennyskelpoiseksi menoksi. Viittaus konserniavustukseen sisältyy ainoastaan VeroH:n tekemään valitukseen KHO:lle, jossa valituksessa on mm. lausuttu, ettei kysymyksessä voisi olla konserniavustuksestakaan sillä perusteella, että maksu suoritettiin pankille eikä toiselle konserniin kuuluvalla yhtiöllä. Tältä osin voidaan todeta, että takauksen perusteella suoritettavien maksujen jälkeen C Ltd ei enää ole mainituista luotoista velkasuhteessa pankkiin. Toisaalta ainakin tilanteessa, jossa suomalainen A Oy antamansa vastatakauksen perusteella suorittaa pankille ennakkotiedossa mainitun pitkäaikaisen luoton, ei swazimaalainen C Ltd enää kuulu samaan konserniin A Oy:n kanssa sen osakkeiden ollessa myytynä E AG:lle KHO:n taltiokappaleesta ilmenevän mukaisesti. Oikeuskirjallisuudessa mainittua oikeustapaus on esitetty esimerkkinä annetusta konsernituesta.¹⁴¹¹

Oma mielenkiintonsa edellä mainitulla oikeustapauksella on verrattuna edellä korotettomia lainoja käsittelevässä alaluvussa 4.3.3.3 käsiteltyihin oikeustapauksiin KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045. Ratkaisussa KHO 1985 II 530 VeroH katsoi KVL:n antaman ennakkotiedon johdosta tekemässään valituksessaan KHO:lle moitteenvaraiseksi mm. sen seikan, että tuki suunnattiin tytäryhtiönä olevalle holdingyhtiölle, eikä suoraan vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle, jonka holdingyhtiö omisti. Ratkaisussa KHO 30.12.1985 T 6045 VeroH puolestaan katsoi, ettei korottoman lainan saaneen vaikeuksissa olleen tytäryhtiön omistaneen holdingyhtiön toiminta turvannut lainan antaneen emoyhtiön kasvua ulkomailla. Käsillä olevassa oikeustapauksessa VeroH puolestaan katsoi moitteenvaraiseksi sen seikan, ettei A Oy omistanut C Ltd:n osakkeita, jotka olivat A Oy:n tytäryhtiön B GmbH:n omistuksessa 80 %:sti. Kaikissa mainituissa tapauksissa KHO katsoi annetun tuen verotuksessa hyväksyttäväksi. Näiltä osin kysymyksessä on ollut konserniin kuuluneet yhtiöt riippumatta siitä, onko ne omistettu välittömästi tai välillisesti. Lisäksi

---

¹⁴¹¹ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Mehtonen 2001b: 129–130; Ryyänen 1996a: 321. Ks. myös Andersson 1989a: 314, 322; Andersson & Ikkala 2000:123; Tikka 1982a: 32; 1982b: III/7.

kysymyksessä on ollut emoyhtiön liiketoimintaa edistävästä tai sellaiseksi tarkoitetuista yhtiöistä.

KHO:n ratkaisussa vuodelta 1993 pysytettiin KVL:n antama ennakkotieto, jonka mukaisesti hakijayhtiö sai vähentää 75 %:sti omistamalleen tytäryhtiölle antamansa tuen, jolla katettiin tytäryhtiön toiminnallista tappiota. VeroH:n vaati mainitusta ennakkotiedosta tekemässään valituksessa mainitun vähennysoikeuden epäämistä.

Ratkaisussa KHO 26.2.1993 T 581 pysytettiin KVL:n vuodelle 1992 antama ennakkotieto, jonka mukaisesti A Oy sai vähentää 75 %:sti omistamalleen tytäryhtiölle sen toimintaa varten antamansa hakemuksessa tarkoitetun tuen.

KVL:lle toimittamassaan ennakkotietohakemuksessa A Oy pyysi ennakkotietoa siitä, voiko se vuodelta 1992 toimitettavassa verotuksessa EVL 7 §:n mukaisena menona vähentää B Oy:lle antamansa noin 3 miljoonan mk:n tuen, jolla B Oy kattaa toiminnallista tappiotaan. Hakemuksesta ilmenevän mukaisesti A Oy on metalliteollisuusalan yritys, joka suunnittelee ja valmistaa talteenottojärjestelmiä sellu- ja paperiteollisuudelle sekä sähkö- ja lämpöenergiatuotantojärjestelmiä voimateollisuudelle. Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi.

A Oy ja C AB solmivat 20.5.1992 yhteistyösopimuksen, jonka mukaisesti yhtiöt perustivat yhteisyrityksen B Oy:n, josta A Oy omistaa 75 % ja C AB 25 %. B Oy:n tilikausi on kalenterivuosi ja osakepääoma 30 miljoonaa mk. B Oy tulee 1.10.1992 ostamaan A Oy:ltä omaisuuserien käypää arvoa vastaavasta kirjanpitoarvosta toimintaansa varten käyttöomaisuutta yhteensä noin 118 miljoonalla mk:lla. B Oy:n perustamisella omistajilla on tarkoitus yhteisyrityksen avulla keskittyä paineistettuun kaasutukseen perustuvien voimalaitosten kehittämiseen ja kaupallistamiseen. Yhteistyösopimuksen mukaisesti omistajat sopivat, että B Oy vastaa yksin mainittujen voimalaitosten osalta mm. suunnittelusta, myynnistä, alihankinnasta, asennuksesta, käyttöönotosta, lopullisesta tarkastuksesta ja luovutuksesta.

B Oy:n liiketoiminnan tuotot toiminnan alkuvuosina omistajayhtiöiden tilaamista tutkimus- ja kehitystöistä eivät tule riittämään kiinteiden kulujen ja poistojen kattamiseen. Tämän johdosta omistajat ovat yhteisesti sitoutuneet omistusosuuksiensa suhteessa kattamaan B Oy:n toiminnallisen tappion. A Oy:n maksama tuki suoritetaan siinä tarkoituksessa, että A Oy:lle myöhemmin kertyy ko. panostusta vastaava tulo yhtiön myydessä B Oy:lle toimialaansa kuuluvia laitteita ja palveluksia. Omistajayhtiöiden tuki on arvioitu olevan vuonna 1992 noin 4, vuonna 1993 noin 19 ja vuonna 1994 noin 13 miljoonaa mk. Tästä A Oy:n osuus vuonna 1992 ja 1993 olisi 75 % ja vuonna 1994 se olisi 51 %, mikäli C AB käyttäisi optiotaan ostaa vuoden 1993 loppuun mennessä A Oy:ltä 24 % B Oy:n osakkeista.

KVL:n vuodelle 1992 antaman ennakkotiedon mukaan A Oy saa verotuksessa vähentää B Oy:lle sen toimintaa varten antamansa hakemuksessa tarkoitetun tuen. Päätöksen perustelujen mukaan B Oy:n tutkimustoiminta liittyy läheisesti hakijayhtiön liiketoimintaan, jota annettua tukea on pidettävä EVL 8 §:n 6 kohdassa tarkoitettuna liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menona.

VeroH vaati KVL:n päätöstä ja annettua ennakkotietoa muutettavaksi siten, että A Oy ei saa vähentää mainittua avustusta verotuksessaan.

Ratkaisussaan KHO lausui, ettei KVL:n päätöstä ole syytä muuttaa, joka jäi siis pysyväksi.

Edellä mainitussa oikeustapauksessa oli kysymys toimintansa aloittaneesta tytäryhtiöstä, jonka alkuvuosien tuotot eivät riittäneet kattamaan yhtiön kiinteitä kuluja ja poistoja. Ennakkotietohakemuksen mukaan tytäryhtiön B Oy:n tuen tarve tulisi vuosina 1992–1994 olemaan yhteensä noin 36 miljoonaa mk. Tästä oli ennakkotiedon kohteena oleva osuus 75 % vuoden 1992 tuen määrästä eli 3 miljoonaa mk. VeroH:n KVL:n ennakkotiedosta tekemän valituksen johdosta KHO lausui hyvin pelkistetysti, ettei KVL:n päätöstä ole syytä muuttaa. KVL:n ennakkotiedon perusteluissa lausutaan, että kysymyksessä on B Oy:n toimintaa varten annetusta tuesta. Mainitun tuen vähentämistä verotuksessa perustellaan KVL:n ennakkotiedossa EVL 8 §:n 6 kohdan mukaisella säännöksellä, jonka mukaisesti verotuksessa vähennyskelpoisia ovat liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävät tutkimustoiminnan menot. Oikeuskirjallisuudessa kyseistä oikeustapausta on pidetty esimerkkinä annetusta konsernituesta.¹⁴¹² Kysymyksessä oli hakijayhtiön liiketoimintaan läheisesti liittyvästä tutkimustoiminnasta. Tämän johdosta KHO:n päätös on perusteltu.

Keskusverolautakunnan lainvoimaisessa ennakkoratkaisussa vuodelta 1993 katsottiin heikohkoa tulosta tehneelle ruotsalaiselle tytäryhtiölle uuden tuotteen lanseeraukseksi annettu markkinointi- ja käynnistämistuki emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Tappiollista tytäryhtiötä uhanneelta Ruotsin lainsäädännön mukaiselta selvitystilalta oli vältytty aikaisempina vuosina laadittujen oikaistujen tilinpäätösten avulla.

Ennakkotiedossa KVL 370/1993 verovuodelle 1993 suomalainen emoyhtiö A Oy sai verotuksessaan vähentää tappiolliselle ruotsalaiselle tytäryhtiölle C AB:lle uutta lehteä varten antamansa markkinointi- ja käynnistämistuen.

---

¹⁴¹² Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124, 150.

Hakemuksessaan KVL:lle A Oy pyysi ennakkoratkaisua verovuodelle 1993 siitä, onko hakemuksessa selvitetty kertaluonteinen hakijayhtiön tappiolliselle ulkomaiselle tytäryhtiölle antama markkinointi- ja käynnistämistuki EVL 7 §:n nojalla hakijayhtiön tulosta vähennyskelpoinen meno.

Hakemuksessa selvitetyn mukaisesti A Oy omistaa 100 % B Oy:n osakekannasta, joka puolestaan omistaa 100 % vuonna 1989 hankitun ruotsalaisen C AB:n osakekannasta. C AB on useita vuosia julkaissut D-nimistä vapaa-ajanlehteä, jonka vuosituotto on noin 5,8 miljoonaa mk. C AB on tehnyt heikohkoa tulosta viime vuosiin asti. Ruotsin lainsäädännön mukaisilta selvitystilasäännöksiltä on kuitenkin välttytty vuosina 1989–1992 laatimalla oikaistu tilinpäätös (kontrollbalansräkning), jolla on osoitettu yrityksen varojen myyntiarvon olevan riittävän korkea.

Vuoden 1993 aikana A Oy on suunnitellut ja käynnistänyt kaksi uutta Ruotsin markkinoille suunnattua aikakauslehtiprojektia. Pääosin vuonna 1993 toteutetun ensimmäisen aikakauslehtiprojektin käynnistämisvaiheen markkinointiin ja toteutukseen liittyneet tuotot ja kulut on maaliskuusta 1993 lähtien kirjattu kokonaisuudessaan tytäryhtiö C AB:n kirjanpitoon. Toisen Ruotsin markkinoille suunnitellun aikakauslehtiprojektin päälanseeraus toteutetaan vasta vuonna 1994. Ensimmäisen aikakauslehtiprojektin, Suomessa toimitetun ja painetun lehden ruotsinkielisen painoksen irtonumeromyynti sekä markkinointi tapahtuu Ruotsissa C AB:n kautta. Lehden lanseerauksen alkuvaiheessa lehdestä saatavat tuotot eivät riitä kattamaan lehden alkuvaiheelle tyypillisiä ja tavanomaisia käynnistämiskuluja, jotka ovat luonteeltaan pääosin markkinointikuluja. Ensimmäisen projektin C AB:n tulosta huonontava vaikutus arvioidaan vuonna 1993 olevan yhteensä 3,7 miljoonaa mk tappiota. Aikakauslehtiprojektit on organisoitu C AB:n kautta, koska Ruotsissa irtonumeroiden jakelu edellyttää paikallista jakeluorganisaatiota. C AB:n valintaan vaikutti myös se, ettei A Oy:llä ole muuta omaa toimintaa Ruotsissa.

A Oy on suunnitellut antavansa C AB:lle edellä mainitun tappion suuruisen eli 3,7 miljoonan mk:n suuruisen markkinointi- ja käynnistämistuen vuonna 1993. Annettavan tuen tarkoituksena on estää tytäryhtiötä ajautumasta selvitystilaan ja mahdolliseen konkurssiin¹⁴¹³. Annettava markkinointituki on tarkoitus kirjata tulosvaikutteisesti sekä tuen antajan että tuen saajan kirjanpidossa.

Antamassaan ennakkotiedossa KVL lausui, että sanottu tuki on hakemuksessa selostetuissa olosuhteissa A Oy:n tulosta vähennyskelpoinen meno. Perusteluna ennakkotiedolle KVL totesi hakijan omistavan suomalaisen tytäryhtiönsä kautta C AB:n koko osakekannan. Lisäksi perustelujen

---

¹⁴¹³ Ks. edellä mainittu Ruotsin lainsäädännön mukainen menettely selvitystilasäännöksiä välttämiseksi.

mukaan hakijayhtiön toimittaman ja painaman lehden julkaisu- ja markkinointitoiminta liittyy hakijayhtiön elinkeinotoimintaan ja kun annettavan tuen määrä on tarkoitettu vastaamaan markkinoinnista aiheutuneita kustannuksia, sanottua tukea on pidettävä hakijayhtiön tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuvana menona. Ennakkotiedossa viitattiin EVL 7 §:ään sovellettuna oikeusohjeena.

Tytäryhtiö oli hankittu konserniin vuonna 1989. Tytäryhtiön toiminta oli ollut tappiollista useiden vuosien ajan ja sitä uhkasi Ruotsin lainsäädännön mukainen selvitystila. Uusien toteutettavien lehtiprojektien johdosta tytäryhtiön tappiot olisivat lisääntyneet entisestään. Tämän seurauksena tytäryhtiö voisi ajautua selvitystilaan ja mahdolliseen konkurssiin. Toteutettaessa ennakkotietohakemuksessa mainitut lehtiprojektit Ruotsissa tytäryhtiön kautta aiheutui tästä alkuvaiheessa tytäryhtiölle toiminnallista tappiota. Tappion kattaminen katsottiin ennakkotiedossa tueksi, joka oli EVL 7 §:n mukaisesti tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuva meno. Verohallinnon atk-tallenteessa mainitun ennakkotiedon hakusanana on mm. ”konsernituki”. Myös oikeuskirjallisuudessa kyseinen ennakkotieto on mainittu esimerkkinä konsernituesta.¹⁴¹⁴

Mainitut projektit olisi ollut ilmeisesti mahdollista toteuttaa myös A Oy:n toimesta ilman ruotsalaista tytäryhtiötä C AB:ia. Myös tällöin kyseiset markkinointikustannukset olisivat rasittaneet A Oy:tä, jotka ennakkotiedon mukaan oli mahdollista kirjata A Oy:n vähennyskelpoiseksi menoksi tytäryhtiön kautta toteutettuna. Käytännössä lienee selvää, että kustannukset projektin toteuttamiseksi pelkästään A Oy:n omana toimintana olisivat olleet esitettyä suuremmat kuin valittaessa markkinointikanavaksi ruotsalainen tytäryhtiö C AB, jonka organisaatio tällöin oli käytettävissä mainittujen lehtiprojektien toteuttamiseen. Ruotsalainen C AB oli hankittu konserniin vuonna 1989 ja kyseessä oli yhtiö, joka oli useita vuosia julkaissut D-nimistä vapaa-ajanlehteä ja toimi näin mainitulla alalla.

Edellä käsitellyissä oikeustapauksissa oli kyse toisaalta tytäryhtiöistä, joilla annetun tuen jälkeen oli mahdollista jatkaa toimintaansa ja tätä kautta joko välillisesti tai välittömästi kerryttää myös emoyhtiön tuloa. Ennakkotiedoissa

---

¹⁴¹⁴ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Järvenoja 2002b: 201; Mehtonen 2001b: 112. Ks. myös ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä RÅ 1994 ref. 85, jossa hyväksyttiin suomalaiselle tytäryhtiölle annettu markkinointituki, RÅ 1994 not. 697, jossa hyväksyttiin norjalaiselle tytäryhtiölle annettu markkinointituki, vastaavasti hyväksyttiin annettu markkinointituki saksalaiselle, englantilaisella ja norjalaiselle yritykselle ratkaisussa RÅ 1995 not. 384, saksalaiselle yritykselle ratkaisussa RÅ 1995 not. 385, singaporelaiselle yritykselle ratkaisussa RÅ 1995 not. 386, amerikkalaiselle yritykselle ratkaisussa 1995 not. 387 ja norjalaiselle yritykselle ratkaisussa RÅ 1995 not. 388. Ks. myös Helminen, Marjaana 2000: 33; Mattsson 2004: 145.

KHO 26.2.1993 T 581 ja KVL 370/1993 oli kyse yhtiöistä, joiden toiminta oli tarkoitettu jatkuvaksi myös annetun konsernituen jälkeen. Konsernituen tarkoituksena mainituissa tapauksissa oli osaltaan turvata tytäryhtiöiden tuleva toiminta, joka oli myös emoyhtiön intressissä. Ratkaisussa KHO 1979 II 536 puolestaan kysymys oli tuen kohteena olevasta toimintaansa mahdollisesti jatkavasta tytäryrityksestä, mutta jonka toiminta ei enää liittynyt kyseessä olevan konsernin toimintaan tytäryhtiön osakekannasta toteutetun kaupan johdosta ja jonka kaupan ehtojen mukaisesti tytäryhtiön tuli olla velaton.

Edellä mainituissa oikeustapauksissa emoyhtiö joutui tytäryhtiöiden tappiollisuuden johdosta tukemaan näitä niiden toiminnan ollessa eri syistä tappiollista. Tuen tarkoituksena oli tytäryhtiöiden toiminnan jatkuvuuden turvaaminen. Yhtä tapausta lukuunottamatta yhtiöiden toiminta jatkui samassa konsernissa. Mikäli konsernista toteutuneen kaupan johdosta poistunut yhtiö olisi edelleen jäänyt konserniin kuuluvaksi, olisi myös tällöin tullut kysymykseen annetun takauksen realisoituminen.

4.3.3.6 *Lainojen ja muiden saamisten anteeksianto*

Oikeuskäytännössä on lainojen tai saamisten anteeksiannon muodossa hyväksytty tuen antaminen tytäryhtiölle siten, että annettu tuki on ollut vähennettävissä verotuksessa tytäryhtiölle annettuna konsernitukena. Syyt, joiden perusteella mainittu vähennyskelpoisuus on katsottu mahdolliseksi, ilmenevät seuraavista käsiteltävistä oikeustapauksista.

Vuodelta 1970 peräisin olevassa KVL:n ennakkotiedossa yhtiöllä oli saamia ulkomaiselta tytäryhtiöltä, joista sillä oli aikomus luopua. Yhtiö aikoi myös luopua tappiollisesta tytäryhtiöstään. Ennakkotietohakemuksessaan KVL:lle yhtiö esitti vaihtoehtoisia tapoja edellä olevista saamisista luopumiseksi.

Ennakkotiedossa KVL 245/1970 vuosille 1970 ja 1971 yhtiö haki ennakkotietoa sille, syntyykö yhtiölle vähennyskelpoinen kulu, jos se luopuu saamisistaan ulkomaiselta tytäryhtiöltään.

Yhtiö lausui hakemuksessaan, että se oli vuonna 1966 perustanut tytäryhtiön Yhdysvaltoihin markkinoimaan siellä yhtiön tuotteita. Hakijayhtiö omisti tytäryhtiön koko osakekannan. Tytäryhtiön toiminta oli jatkuvasti ollut tappiollista, jonka vuoksi hakijayhtiö oli päättänyt luopua tytäryhtiöstä joko luovuttamalla se konkurssiin, myöntämällä sille akordi, jolloin hakijayhtiö luopuisi kaikista saamisistaan taikka myymällä koko osakekanta ulkopuolisille nimellisarvosta ja luopumalla samalla kaikista saamisista. Yhtiö oli pyytänyt ennakkotietoa siitä, saako se verotuksessa vähentää saamisensa tytäryhtiöltään, jotka saamiset se täten tulee menettämään.

Ennakkotiedon perusteluissa KVL lausui osakkeiden olevan hakijayhtiön käyttöomaisuutta, johon nähden yhtiön saamiset tytäryhtiöltä riippumatta siitä, ovatko ne myyntiluottoja vai pääomansijoituksiin rinnastettavia, ovat syntyneet yhtiön liiketoiminnassa ja kuuluvat rahoitusomaisuuteen. Jos yhtiö hakemuksella esitetyillä kolmella vaihtoehtoisella tavalla luopuu saamisistaan, ne on katsottava lopullisesti menetetyiksi. Ennakkotiedon mukaan yhtiöllä oli tällöin oikeus vähentää verotuksessa mainitut saamiset.

Ennakkotietohakemuksessa lausutun mukaisesti tytäryhtiön toiminta aiottiin joko lopettaa luovuttamalla se konkurssiin, ilmeisesti jatkaa sen toimintaa edelleen, mutta luopumalla kaikista saamisista tai myymällä tytäryhtiö ulkopuolisille luopumalla samalla kaikista saamisista. Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa hakijayhtiö ei tulisi saamaan tappiolliselta tytäryhtiöltään olevia saamia, vaan ne menetettäisiin lopullisesti. KVL katsoi kaikki vaihtoehtoiset tavat tässä suhteessa samanarvoisiksi vähennyskelpoisuuden kannalta. Oikeuskirjallisuudessa KVL:n ennakkotieto on esitetty esimerkkinä (aikaisemman terminologian mukaisesti) konserniavustuksesta¹⁴¹⁵.

Seuraavassa oikeustapauksessa vaadittiin tarkastuskertomuksen perusteella yhtiön tuloon lisättäväksi tämän ulkomaiselle tytäryhtiölle antaman hyvityslaskun johdosta osa hyvityslaskun määrästä vähennyskeltvottomana konserniavustuksen luontoisena pääomansijoituksena. Verolautakunta ei katsonut olevan aihetta jälkiverotuksen toimittamiseen esitetyllä tavalla. LO:n hylättyä asiasta tehdyn valituksen katsoi KHO sille tehdyn valituksen johdosta, ettei LO:n päätöstä ole syytä muuttaa.

Ratkaisussa KHO 18.4.1985 T 1452 verovuodelta 1978 yhtiön kirjanpidon tarkastuksen perusteella verolautakunta ei todennut olevan aihetta jälkiverotuksen toimittamiseen mainitulta verovuodelta. LO:een tehdyssä valituksessa valtion- ja kunnanasiainmies vaati yhtiön verotettavaan tuloon lisättäväksi ruotsalaiselle tytäryhtiölle myyntitiliä veloittaen suoritetusta 2,7 miljoonan mk:n suuruudesta hyvityslaskusta vähennyskeltvottomana konserniavustuksen luontoisena pääomansijoituksena 1,0 miljoonaa mk ja tili-kautta edeltävään verovuoteen kohdistuvana rahoitusomaisuuden arvonalentumisesta johtuvana menetyksenä 1,0 miljoonaa mk.

LO hylkäsi valituksen. Perusteluissaan LO lausui, että asiakirjojen mukaan yhtiö oli omistanut Ruotsissa olevan tytäryhtiönsä koko osakekannan. Ruotsalainen tytäryhtiö oli perustettu vuonna 1971 tukkuliikkeenä markkinoimaan yhtiön tuotteita. Tytäryhtiön tappiollisuuden vuoksi sen toiminnan lopettamiseksi oli ryhdytty toimenpiteisiin 1.11.1977 jälkeen.

---

¹⁴¹⁵ Ks. Tuominen 1986: 38.

Ruotsalaisen tytäryhtiön toiminta oli päättynyt kokonaan 6.7.1978 mennessä ja se oli asetettu selvitystilaan 26.8.1981. Emoyhtiö oli 20.3.1978 päivättyllä hyvityslaskuksi nimetyllä asiakirjalla luopunut tytäryhtiöltä olleista 6,3 miljoonan mk:n saatavistaan 2,7 miljoonan mk:n osalta. Yhtiön saatavat tytäryhtiöltä olivat syntyneet yhtiön liiketoiminnassa ja ne kuuluivat yhtiön rahoitusomaisuuteen. EVL 17 §:n ja 22 §:n 2 momentin mukaan rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut menetykset olivat vähennyskelpoisia. Esitetty selvitys huomioon ottaen po. saatavia oli pidettävä valituksessa tarkoitettulta 2 miljoonan mk:n osalta luopumisen tapahtuessa arvottomana, jotka yhtiöllä oli oikeus ottaa vähennyksenä huomioon verovuoden verotuksessaan.

KHO katsoi, ettei LO:n päätöstä ole syytä muuttaa, joka jäi siis pysyväksi.

Kyseisessä oikeustapauksessa vaadittiin osaa hyvityslaskusta katsottavaksi konserniavustuksen luontoiseksi pääomansijoitukseksi eli käytännössä osaksi osakkeiden hankintamenoa. Tappiolliselle ruotsalaiselle tytäryhtiölle annettu valituksenalainen hyvitys lupumishetkellä arvottomista saatavista katsottiin kuitenkin emoyhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi.¹⁴¹⁶ Mainitussa tapauksessa suomalainen emoyhtiö omisti ruotsalaisen tytäryhtiön osakekannan kokonaisuudessaan.

Mikäli mainittu vaatimus konserniavustuksen luontoisesta pääomansijoituksesta olisi hyväksytty, olisi mainittu erä tällöin myöhemmin käsiteltävien oman pääoman luonteisia sijoituksia koskevien oikeustapausten perusteella mitä ilmeisimmin luettavissa ruotsalaisen tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoon. Tämä olisi tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaan ollut vähennettävissä arvonalennuksena hankintameno osana osakkeiden osoitetun arvonalenemisen perusteella. Huomionarvoista kuitenkin on, että emoyhtiön kysymyksessä oleva tilikausi oli 1.4.1977–31.3.1978. Hyvityslasku annettiin ennen tilikauden päättymistä 20.3.1978. Tytäryhtiön toiminta oli päättynyt kokonaan 6.7.1978 ja se oli asetettu selvitystilaan 26.8.1981.

KHO:n taltiokappaleen mukaan valituksen alainen hyvityslaskun muodossa poistettu saaminen oli luopumisen tapahtuessa arvoton. LO:n päätöksessä viitataan saamisen arvottomuuden osalta esitettyyn selvitykseen. Saamisten arvottomuus ja arvottomaksi katsottava määrä ovat pitkälti näyttökysymyksiä. Tytäryhtiön toiminta päättyi kokonaan joitakin kuukausia hyvityslaskun antamisen jälkeen ja se asetettiin myöhemmin selvitystilaan. Tätä taustaa vasten

---

¹⁴¹⁶ Ks. Kilpi 1986: 143.

saamisten arvottomuus ei vaikuttaisi kyseenalaiselta. Rahoitusomaisuuden lopullisen menetyksen vähennyskelpoisuus perustui EVL:n säännöksiin¹⁴¹⁷.

Seuraavassa KHO:n ratkaisemassa tapauksessa oli kysymys myyntiyhtiönä toimivasta englantilaisesta tytäryhtiöstä, jonka tuloskehitys oli ollut erittäin huono sen johdosta, että yhtiön saamat provisiot eivät olleet esitetyn selvityksen mukaan olleet riittäviä, vaan niitä oli pidetty liian alhaisina. Asia korjattiin tytäryhtiölle myönnetyn lainan anteeksiannolla. Kyseinen laina oli puolestaan muodostettu tytäryhtiön aikaisemmista tilveloista emoyhtiölle. Mainitun lainan muodostamiseen ja siitä luopumiseen oli saatu Suomen Pankin lupa. Laina myönnettiin vuonna 1977 ja siitä luovuttiin vuonna 1980.

Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 verovuodelta 1980 oli kysymys valituksesta lääninverolautakunnan toimittamasta verotuksesta, johon haettiin muutosta LO:een tehdyllä valituksella. A Oy:n tekemässä valituksessa vaadittiin, että yhtiön englantilaiselle tytäryhtiölleen B Ltd:lle toteuttama provisioiden oikaisu, joka käytännön syistä tapahtui saamisesta luopumisen muodossa ja joka oli määrältään 409 tuhatta mk, on vähennettävä yhtiön tuloista.

A Oy:n valituksen mukaan tämä omisti englantilaisen tytäryhtiön B Ltd:n 20.000 osakkeesta 15.001 osaketta eli 75 %. B Ltd oli myyntiyhtiö ja se myi yksinomaan emoyhtiönsä A Oy:n sahatavaraa ja levytuotteita. B Ltd:n tulos on ollut erittäin huono sen johdosta, että yhtiölle on maksettu provisiota vähemmän kuin mitä perinteiset englantilaiset agentit olisivat perineet, jonka lisäksi yhtiöllä on ollut joitakin luottotappioita. Provisiot on pyritty pitämään alhaisina, jotta kaikki verotettava tulo olisi kotiutettu Suomeen. Suomen Pankki myönsi vuonna 1977 A Oy:lle luvan lainata tytäryhtiölle 49,8 tuhatta £ vastaavan määrän, jotta tytäryhtiön vaikea rahoitustilanne parantuisi.

Laina muodostettiin kuittaamalla vastaava määrä B Ltd:ltä olevia vientisaamisia. Sen johdosta, että tytäryhtiölle maksettavia provisioita pidettiin edelleen alhaisina, ei tytäryhtiön rahoitus ja tulos parantunut. Parhaimmaksi vaihtoehdoksi tuloksen korjaamiseksi katsottiin lainan anteeksianto, jolloin ei ollut tarvetta muuttaa jyrkästi provisiomaksua. Suomen Pankki antoi luvan saamiesta luopumiseen vuonna 1980.

LO hylkäsi yhtiön valituksen perustellen päätöstään sillä, ettei kyseessä oleva suoritus perustunut provisiolaskelmaan vaan lainasaamisesta luopumiseen¹⁴¹⁸. Edelleen suoritus oli tytäryhtiön kirjanpidossa kirjattu

---

¹⁴¹⁷ Tuolloin voimassa ollut EVL 17 § 2 kohta.

¹⁴¹⁸ Lainaa oli edellä olevan mukaisesti muodostunut vientisaamisista.

rahastoon, jota vastaava taseessa oleva tappio on poistettu. Yhtiö ei myöskään ollut näyttänyt, että saatava tytäryhtiöltä olisi ollut luopumisen tapahtuessa arvoton.

KHO:een tehdyssä valituksessa yhtiö vaati tulon vähennykseksi hyväksyttäväksi tytäryhtiöltään B Ltd:ltä olleesta saamisesta luopumisesta johtunut 409 tuhannen mk:n määrä, koska sillä oli oikaistu tytäryhtiön emoyhtiöltään perimä liian alhainen myyntiprovisio.

KHO:n päätöslauselman mukaan B Ltd:n tilivelasta oli muodostettu 50 tuhannen £:n suuruinen laina, jonka A Oy oli vuonna 1980 antanut anteeksi vähentäen tätä vastaavat 409 tuhatta mk veronalaisesta tulostaan. B Ltd on toiminut pelkästään A Oy:n myyntiyhtiönä, mistä toiminnasta se on saanut provisiota, jonka määrää levytuotteiden osalta on nostettu edellä mainitun lainan anteeksiannon jälkeen. A Oy:n on katsottava lainan anteeksi-antamisella oikaisseen aikaisemmin liian alhaisena maksamaansa provisiota ja siten antaneen tytäryhtiölleen emoyhtiön ja tytäryhtiön väliseen liiketoimintaan liittyvän sellaisen konserniavustuksen, jota on pidettävä yhtiön tulon hankkimisesta johtuneena menona. KHO kumosi LO:n päätöksen myöntäen yhtiölle tämän vaatiman vähennysoikeuden.

KHO:n päätöslauselman mukaisesti kysymyksessä oli emoyhtiön ja tytäryhtiön väliseen liiketoimintaan liittyvä sellainen konserniavustus, jota oli pidettävä yhtiön tulon hankkimisesta johtuneena menona. Emo- ja tytäryhtiön välisten liiketoimien perusteella tytäryhtiölle oli muodostunut tilivelkaa emoyhtiölle. Osa mainitusta tilivelasta konvertoitiin myöhemmin lainaksi. Tämän jälkeen mainittu laina annettiin anteeksi siinä tarkoituksessa, että anteeksiannolla oikaistiin aikaisempia liian alhaiseksi katsottuja provisioita. Mikäli mainittu laina olisi edelleen ollut tilisaamisena, lienee KHO:n päätöksen perustelujen mukaan ilmeistä, että myös tällöin ratkaisu vähennyskelpoisuuden suhteen olisi ollut myönteinen. Mainittua oikeustapausta on melko laajasti käsitelty esimerkkinä annetusta (nykyisen terminologian mukaisesta) konsernituesta.¹⁴¹⁹

KHO:n taltiokappaleesta tai LO:n päätöksestä eivät ilmene tilisaamisista muodostetun lainan ehdot. Lainan anteeksiannon sijasta olisi toisena

---

¹⁴¹⁹ Ks. Andersson 1987a: 335; Andersson & Ikkala 2000: 125; Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 148, 326; Immonen 2002a: 467; Järvenoja 2002b: 201; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47–48; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 130; Niskakangas 1987: 42, 44–45; Ryyänen 1996b: 468–469; Tikka 1986b: 10; 1995b: 242; Torkkel 2012: 318; Tuominen 1986: 38; Viherkenttä 1988: 59. Ks. myös Andersson 1986a: 130; Ryyänen 1996a: 184.

vaihtoehtona ollut provisioiden alentaminen toteutettua suurempana¹⁴²⁰. Lainan anteeksiannon johdosta yhtiön valituksen mukainen provision jyrkkä muuttaminen ei ollut tarpeen. Lainan mahdolliset korot ja lyhennykset olisivat toisaalta rasittaneet tytäryhtiön tulosta ja maksuvalmiutta. Emoyhtiön kannalta mainittua lainaa vastaavat kulukirjaukset maksettujen provisioiden muodossa olisivat puolestaan kirjautuneet kuluksi pitemmältä ajanjaksolta muodostetusta lainasta luopumisen johdosta hyväksytyn kertakirjauksen sijasta. Toisaalta KHO:n päätöslauselman mukaan tällä tavoin oikaistiin aikaisempia epäoikeudenmukaisuuksia. Lisäksi provisioita nostettiin lainan anteeksiannon jälkeen. Kysymys oli varsin selkeästi EVL 7 §:n mukaisesta tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneesta menosta.

KVL:n ennakkotiedossa vuodelta 1985 oli kysymys sekä myyntisaamisista että lainasaamisista, jotka olivat olleet aikaisemmin myyntisaamia. Niistä luopumisia pidettiin annetussa ennakkotiedossa verotuksessa vähennyskelpoisina. Sekä emoyhtiö että tytäryhtiö olivat kumpikin kotimaisia yrityksiä. Tytäryhtiön toiminta oli ollut viime vuosina hyvin tappiollista.

Ennakkotiedossa KVL 40/1985 vuosille 1984 ja 1985 lausutun mukaisesti emoyhtiö Oy K Ab sai vähentää verotuksessaan ne saamiset kokonaan omistamaltaan tytäryhtiöltään P Oy:ltä, jotka olivat luopumisen tapahtuessa katsottava arvottomiksi EVL 17 §:n 2 kohdan mukaisesti.

Hakmuksessaan KVL:lle Oy K Ab lausui, että yhtiö oli vuodesta 1979 lähtien omistanut kokonaan LVI-putkistoja asentavan P Oy -nimisen yhtiön. Yhtiön tilikautena on kalenterivuosi. Toiminnan ja asiakaskunnan erilaatuisuuden vuoksi hakijayhtiön ja P Oy:n keskinäinen liiketoiminta oli varsin vähäistä.

P Oy:n toiminta on vuosina 1982–1984 ollut hyvin tappiollista. Kertyneet tappiot vuoden 1984 lopussa tulevat olemaan 3,5–4,0 miljoonaa mk. Yhtiön osakepääoma on 500.000 mk. Oma pääoma on tällöin negatiivinen 3,0–3,5 miljoonaa mk. Vuoden 1983 aikana hakijayhtiö antoi P Oy:lle rahalainoja 640.000 mk, jonka lisäksi tilisaamisista kuitattiin vuoden 1983 lopussa annetuksi lainaksi 850.000 mk. Hakijayhtiön saamisten määrä oli 30.9.1984 lainoina 4.170.000 mk ja tilisaamisina 350.000 mk eli yhteensä noin 4,5 miljoonaa mk. P Oy maksoi ennen vuotta 1983 myönnettyille lainoille korkoa. Vuosina 1983 ja 1984 korkoja ei ole enää suoritettu. P Oy:n taloudellinen tila huomioonottaen hakijayhtiön saamia on pidettävä

---

¹⁴²⁰ Emoyhtiön kannalta lopputulos olisi ollut sama lukuunottamatta mahdollisia tilikauteen liittyviä jaksotuskysymyksiä.

arvottomina. Hakijayhtiö aikoo nyt luopua kaikista P Oy:ltä olevista laina- ja tilisaamisistaan. P Oy aiotaan tulevaisuudessa mahdollisesti purkaa.

Hakijayhtiö pyysi ennakkotietoa siitä, saako se vähentää verotuksessaan edellä mainitut tytäryhtiösaatavansa, josta se aikoo luopua.

Antamassaan ennakkotiedossa KVL piti mainittuja saamisia yhtiön liiketoimintaan liittyvinä ja sen rahoitusomaisuuteen kuuluvina. Annetun ennakkotiedon mukaan Oy K Ab:lla on oikeus verotuksessaan vähentää ne P Oy:ltä olevat saamiset, joista se luopuu, siltä osin kuin saamisia on luopumisen tapahtuessa pidettävä arvottomina.

Edellä olevan selostuksen mukaisesti tytäryhtiön toiminta oli viimeiset vuodet ollut hyvin tappiollista. Vuoden 1984 lopussa tytäryhtiön oma pääoma tulisi olemaan negatiivinen 3,0–3,5 miljoonaa mk. Emoyhtiön saamiset olivat 30.9.1984 yhteensä 4,5 miljoonaa mk, josta summasta niiden odotettiin hieman pienenevän vuoden 1984 loppuun mennessä. Luopuessaan kaikista mainituista saamisistaan olisi tilanne esitettyjen lukujen valossa ollut sellainen, että tytäryhtiön oma pääoma tulisi olemaan positiivinen mahdollisesti 1,0–1,5 miljoonaa mk osakepääoman ollessa 0,5 miljoonaa mk. KVL:n ennakkotiedon mukaisesti emoyhtiö sai verotuksessaan vähentää luopumisistaan saamisista sen osuuden, jota on luopumisen tapahtuessa pidettävä arvottomina. Ennakkotiedon mukaisesti vähennysoikeus verotuksessa jäi näin riippumaan viimeksi mainitusta seikasta. Kysymys oli EVL 7 §:n mukaisesta menetyksestä. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen ennakkotieto on mainittu esimerkkinä tytäryhtiölle annetusta tuesta tai avustuksesta¹⁴²¹.

Seuraavassa KVL:n ennakkotiedossa vuodelta 1991 katsottiin saamisten tytäryhtiöltä tulleen lopullisesti arvottomiksi, jolloin niiden määrä oli vähennettävissä hakijan verotuksessa niistä luovuttaessa.

Ennakkotietoa KVL 363/1991 koskevassa hakemuksessaan L Oy lausui, että sen toimialana on vaatetusteollisuuden ja tukkuliiketoiminnan harjoittaminen. Hakijayhtiöllä on englantilainen tytäryhtiö L U.K. Ltd, jonka osakekannasta se omistaa 99,5 %.

L U.K. Ltd:lle on syntynyt huomattava tappio hakijayhtiön valmistamia tavaroita ostaneen englantilaisen asiakkaan joutuessa kesällä 1990 selvitystilaan eli käytännössä konkurssiin. Saatava määrältään 848.073 £ kirjataan heinäkuussa 1991 päättyvällä tilikaudella englantilaisen tilinpäätös- ja tarkastuskäytännön mukaan L U.K. Ltd:n luottotappioksi.

---

¹⁴²¹ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298. Ks. myös Mattila & Ranta-Lassila 1994: 24.

Koska L U.K. Ltd on lopullisesti menettänyt edellä olevan saatavan, jää hakijayhtiöltä saamatta L U.K. Ltd:ltä 787.539 £ vastaava määrä, minkä englantilainen tytäryhtiö on velkaa konkurssiin menneelle yhtiölle myymistään tavaroista. Edelläolevan johdosta L U.K. Ltd on maksukyvytön ja se joutuu ilman erityistoimia selvitystilaan. Tämän välttämiseksi L Oy joutuu luopumaan edellä olevasta saatavastaan, jonka arvo on noin 5,51 miljoonaa mk.

Hakijayhtiö pyysi ennakkotietoa siitä, saako se vähentää tilikaudelta 1.8.1990–31.7.1991 L U.K. Ltd:ltä olevan 5,51 miljoonan mk:n saatavan, josta se edellä mainituista syistä joutuu luopumaan.

Antamassaan ennakkotiedossa KVL lausui, että hakemuksessa tarkoitettuja saatavia tytäryhtiöltä on pidettävä rahoitusomaisuutena näiden liittyessä L Oy:n liiketoimintaan ja ne on hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa katsottava tulleen lopullisesti arvottomiksi. Ennakkotietona KVL lausui, että L Oy:n luopuessa L U.K. Ltd:ltä olevasta hakemuksessa tarkoitettusta saatavastaan tilikaudella 1.8.1990–31.7.1991 se saa vähentää tämän verotuksessaan.

Käsillä olevassa tapauksessa englantilaista tytäryhtiötä kohtasi menetys, kun sen asiakas joutui konkurssiin eikä kyennyt maksamaan velkaansa tytäryhtiölle. Tytäryhtiö puolestaan joutui tämän johdosta vaikeuksiin jääden vastaavasti velkaa emoyhtiölle konkurssiin joutuneelle asiakkaalle myydyistä tavaroista. Seuraavana ketjussa oleva tytäryhtiö joutui pelastamaan ahdinkoon joutuneen tytäryhtiönsä luopumalla edellä olevasta saamisestaan estääkseen tytäryhtiötä uhanneen selvitystilän. Mainitussa tapahtumaketjussa kyseinen englantilaisen tytäryhtiön englantilaisesta asiakkaasta johtuva menetys kohdistui viime kädessä suomalaiseen emoyhtiöön. Kysymyksessä oli EVL 7 §:n mukainen menetys. Kyseinen ennakkotieto on oikeuskirjallisuudessa esitetty esimerkkinä tytäryhtiölle annetusta tuesta tai avustuksesta¹⁴²².

Ennakkotietoa KVL 40/1985 vastaavan kaltainen oli seuraava KVL:n ennakkotieto vuodelta 1992. Siinä oli kysymys yhdysvaltalaisesta tytäryhtiöstä, jonka toiminta edelliseen tapaan oli ollut tappiollista sen oman pääoman ollessa negatiivinen. Myös tässä tapauksessa KVL antoi samankaltaisen ennakkotiedon, jossa katsottiin vähennyskelpoisuus mahdolliseksi arvottomilta osin.

Ennakkotiedossa KVL 273/1992 vuodelle 1992 V Oy sai yhdysvaltalaiselta tytäryhtiöltään N Inc:lta olevasta 10 miljoonan mk:n saatavastaan

---

¹⁴²² Ks, Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

luopuessaan vähentää tämän verotuksessaan siltä osin, kun saaminen luopumisen tapahtuessa on arvoton.¹⁴²³

Hakemuksessaan KVL:lle V Oy pyysi ennakkotietoa siitä, voiko se antaessaan anteeksi 10 miljoonaa mk N Inc:ltä olevia saataviaan vähentää mainitun määrän vuoden 1992 verotuksessaan.

Ennakkotietohakemuksen mukaisesti V Oy on aloittanut toimintansa vuonna 1980. Yhtiö harjoittaa vuolukiven louhintaa ja jalostusta tulisijoiksi ja rakennuskiveksi. Hakijayhtiöllä on kaksi tytäryhtiötä, jotka ovat Keski-Euroopan vientitehtäviä hoitava T GmbH Saksassa ja A Oy. Hakijayhtiön osakkuusyhtiönä on N Inc. sekä eräitä suomalaisia yhtiöitä. Hakijayhtiön osuus N Inc:n osakepääomasta on 640 osaketta 1400 osakkeesta eli 47,5 %. V Oy on antanut N Inc:lle lisäksi vaihtovelkakirjalainan, joka oikeuttaa velkakirjan vaihtamisen 495 osakkeeseen. N Inc:n hallituksen jäsenet ovat kaikki V Oy:n määräämiä. V Oy on rahoittanut N Inc:n toimintaa siten, että tällä hetkellä V Oy:n saamiset ovat noin 19 miljoonaa mk. Saamisista 11 miljoonaa mk on syntynyt keskinäisistä liiketoimista ja loput rahoitustoimista. Lisäksi V Oy on antanut vakuuksia N Inc:n lainoille 10,8 miljoonan mk:n arvosta.

Liiketoiminnassa olleiden ongelmien johdosta N Inc:n tilikauden tappio vuonna 1991 oli ollut noin 1,7 miljoonaa \$ ja vieras pääoma 31.12.1991 yhteensä noin 10,9 miljoonaa \$ sekä oma pääoma noin 4,8 miljoonaa \$ negatiivinen. N Inc. oli konkurssiuhan alainen Yhdysvaltain konkurssilainsäädännön mukaan. N Inc. on toimintansa alusta ollut V Oy:n määräysvallassa. EKPL:iin lisättäväksi ehdotun konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskevan säännösten mukaan V Oy tulee olemaan velvollinen määräysvallan perusteella konsolidoimaan N Inc:n konsernitilinpäätökseensä. N Inc:n toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi on V Oy:ssä harkittu akordin myöntämistä. Tarkoituksena on vuoden 1992 aikana antaa N Inc:lle velkoja anteeksi 10 miljoonaa mk.

Antamansa ennakkotiedon mukaan KVL katsoi, että V Oy sai vähentää verotuksessaan anteeksi antamansa 10 miljoonan mk:n saatavansa siltä osin kuin sitä on pidettävä luopumisen tapahtuessa arvottomana. Ennakkotiedon mukaan saamista oli pidettävä arvottomana ainakin siihen määrään saakka, että saamisesta luopumisella voidaan välttää Yhdysvaltain lainsäädännön mukaan N Inc:n konkurssiin asettaminen.

Edellä mainitussa tapauksessa yhdysvaltalainen tytäryhtiö oli epäonnistuneiden liiketoimien johdosta joutunut taloudelliseen ahdinkoon ja sitä uhkasi Yhdysvaltain lainsäädännön perusteella konkurssi. Suomalainen V Oy oli

---

¹⁴²³ Vähennyksen suuruus jäi lopullisessa verotuksessa päätettäväksi.

käytännössä rahoittanut N Inc:n toimintaa sekä keskinäisistä liiketoimista syntyneinä saamisina, annettuina lainoina ja annetuilla vakuuksilla. N Inc:n oma pääoma oli negatiivinen. Saamisten anteeksiannolla oli tarkoitus välttää N Inc:n konkurssiuhka. Ennakkotietohakemuksessa mainitun mukaisesti toiminnan jatkuminen Yhdysvalloissa nähtiin saavutetun tunnettuuden ja luotujen markkinointikanavien kannalta erittäin merkityksellisenä. Kysymyksessä oli EVL 7 §:n mukainen menetys. Oikeuskirjallisuudessa mainittu ennakkotieto on esitetty esimerkkinä tytäryhtiölle annetusta tuesta tai avustuksesta¹⁴²⁴.

KVL:n ennakkotiedossa vuodelta 1993 oli kysymyksessä ruotsalaiselta tytäryhtiöltä olevien lainasaamisten anteeksianto. Myös tässä tapauksessa oli kysymys huonosti menestyneestä ulkomaisesta tytäryhtiöstä ja sen muodostamasta alakonsernista. Sekä alakonsernin että alakonsernin emoyhtiön taloudellinen tilanne oli lamasta johtuen heikentynyt voimakkaasti. Ruotsalaista tytäryhtiötä uhkasi konkurssi tai selvitystila. KVL katsoi, että saamisista luopuminen siten, että tällä voidaan välttää tytäryhtiön selvitystilaan asettaminen, on tältä osin verotuksessa vähennyskelpoinen.

Ennakkotiedossa KVL 72/1993 vuodelle 1992 suomalainen Oy H Ab, joka aikoi antaa anteeksi ruotsalaiselle tytäryhtiölleen H Svenska AB:lle 18 miljoonaa mk siltä olevia velkojaan mahdollistaakseen tytäryhtiön toiminnan jatkumisen Ruotsissa, pyysi ennakkotietoa kyseisen menetyksen vähennyskelpoisuudesta.

Ennakkotietohakemuksessa selvitetyn mukaisesti Oy H Ab harjoittaa tukkukauppaa, LVI-alan ja teollisuusputkistojen suunnittelua ja asennustoimintaa. Yhtiö on toiminut yli 100 vuotta. Oy H Ab on toiminut Ruotsissa vuodesta 1983. Vuodesta 1988 yhtiö on harjoittanut toimintaa Ruotsissa konsernimuodossa ja siten omistanut Ruotsissa alakonsernin, jonka emoyhtiönä on H Svenska AB ja tällä on useita tytäryhtiöitä. H Svenska AB –konsernin taloudellinen tilanne on Ruotsin lamasta johtuen voimakkaasti heikentynyt. Konsernin tulokset olivat olleet tappiollisia jo vuosina 1990 ja 1991. Alakonsernin tulos vuonna 1992 päättyneellä tilikaudella tulee olemaan noin 15 miljoonaa mk tappiollinen ja vuodeksi 1993 on budjetoitu tappion määräksi noin 1,7 miljoonaa mk.

H Svenska AB:n osakepääoma on 4,9 miljoonaa mk. Vuoden 1991 päättyessä yhtiön vapaa oma pääoma oli ollut negatiivinen noin 3,4 miljoonaa mk. Hakijayhtiö oli antanut 4,5 miljoonan mk:n vakautetun lainan. H Svenska AB:n oma pääoma oli ollut vuoden 1992 päättyessä noin 9 miljoonaa mk negatiivinen. Oy H Ab on suunnitellut antavansa

---

¹⁴²⁴ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

tytäryhtiölleen H Svenska AB:lle noin 18 miljoonan mk:n velat anteeksi. Hakijayhtiön lainasaatavat ovat yhteensä noin 25 miljoonaa mk. Anteeksiannettaviin velkoihin ei kuulu annettu vakautettu laina. Akordimenettelyllä pystytään välttämään H Svenska AB:n välitön selvitystila ja turvaamaan hakijayhtiön loput lainasaatavat. Akordi antaa sekä mahdollisuuden oman pääoman takaisin saantiin että myös turvaa konsernin yhteiset liiketoimet Ruotsissa ja siten edistää liiketoimintaa Suomessa.

*Antamassaan ennakkotiedossa KVL lausui, että Oy H Ab:n luopuessa H Svenska AB:lta olevista saamisistaan hakemuksessa tarkoitettulla tavalla, sillä on oikeus verotuksessaan vähentää luopumisesta johtuva menetys siltä osin, kun luopumisella voidaan välttää H Svenska AB:n selvitystilaan asettaminen. Ennakkotiedon perustelujen mukaan saamisten on katsottava tulleen lopullisesti arvottomiksi siltä osin, kun niistä luopuminen on välttämätöntä H Svenska AB:n selvitystilan välttämiseksi.*¹⁴²⁵

Myös tässä tapauksessa tytäryhtiön toiminta oli ollut tappiollista ja tytäryhtiön oma pääoma oli menetetty sen ollessa huomattavassa määrin negatiivinen. Tytäryhtiölle annettu omaan pääomaan rinnastettava vakautettu laina ei riittänyt kattamaan tytäryhtiön toiminnasta aiheutuneita tappioita. Emoyhtiöllä oli myös muutoin huomattavat saatavat tytäryhtiöltä. Osa noista saamisista oli tarkoitus antaa anteeksi, jotta ruotsalaista tytäryhtiötä uhkaava konkurssi tai selvitystila voitaisiin välttää. Anteeksiannettavien velkojen määrä ylitti huomattavasti tytäryhtiön negatiivisen oman pääoman. KVL:n ennakkotiedossa rajattiin vähennyskelpoisten lainasaamisista luopumisen enimmäismääräksi selvitystilan välttämiseksi tarvittava määrä. Kysymyksessä oli EVL 7 §:n mukainen menetys. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen ennakkotieto on mainittu esimerkkinä tytäryhtiölle annetusta tuesta tai avustuksesta¹⁴²⁶.

Osassa edellä kuvatuista oikeustapauksista oli kysymys tilanteesta, jossa emoyhtiö joutui luopumaan saamisistaan, jotta tytäryhtiötä uhannut selvitystila tai konkurssi vältettäisiin. Ennakkotiedoissa KVL 363/1991, KVL 273/1992 ja 72/1993 oli kysymys tappiollisista ulkomaisista tytäryrityksistä, joiden toimintaa oli tarkoitus jatkaa myös tulevaisuudessa. Näiden selvitystilan tai konkurssiuhan johdosta emoyhtiön tarkoituksena oli antaa saamisiaan anteeksi tytäryhtiöiden talouden tervehdyttämiseksi. KVL:n antamien ennakkotietojen mukaan tämä oli kahdessa tapauksessa eli ennakkotiedoissa KVL 273/1992 ja KVL 72/1993 mahdollista siinä määrin kuin saatavien anteeksiannolla voitiin välttää konkurssi

¹⁴²⁵ KVL ei edellä olevan mukaan ottanut suoraan kantaa anteeksi annettavissa olevien velkojen määrään.

¹⁴²⁶ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

tai selvitystila. Ennakkotiedossa KVL 363/1991 oli kysymys tytäryhtiön asiakkaan oman selvitystilan johdosta syntyneen tappion korvaaminen emoyhtiön toimesta.

Myös ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 oli tarkoitus jatkaa tytäryhtiön toimintaa. Anteenksi annetulla tilisaamisista muodostetulla lainalla oli emoyhtiön jälkiverotuksesta tehdyn valituksen mukaan tarkoitus oikaista emoyhtiön tytäryhtiölle maksamia liian alhaisena pidettäviä provisioita, jonka esitetyn selvityksen KHO hyväksyi. Tytäryhtiölle maksettavia provisioita oikaistiin jatkossa eräiden tuotteiden osalta. Tytäryhtiön toiminnan lopettamista ainakin konsernin puitteissa koskivat ratkaisu KHO 18.4.1985 T 1452 sekä ennakkotiedot KVL 245/1970 ja KVL 40/1985. KHO:n ratkaisussa tytäryhtiön toiminta lopetettiin ja se asetettiin selvitystilaan. Ennakkotiedossa vuodelta 1970 tappiollisesta tytäryrityksestä oltiin mahdollisesti päätetty luopua joko luovuttamalla tytäryhtiö tai myymällä se ulkopuolisille ja luopumalla siltä olevista saatavista. Vaihtoehtona oli myös pelkästään annettava akordi. Ennakkotiedossa KVL 40/1985 tappiollinen tytäryritys oli saatavista luopumisen jälkeen tarkoitus tulevaisuudessa mahdollisesti purkaa.

Lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa koskevissa oikeustapauksissa oli näin kysymys joko toisaalta mahdollisesti tavalla tai toisella ainakin konsernin puitteissa lopetettavista yrityksistä tai yrityksistä, joiden toimintaa niiden toimintaedellytykset turvaamalla edellä kuvatuilla tavoilla oli tarkoitus jatkaa myös tulevaisuudessa. Saamiset, joista luopuminen katsottiin vähennyskelpoiseksi, olivat yhtä tapaa lukuun ottamatta arvottomia. Arvottomiksi katsotut saatavat olivat EVL:n säännöksiin mukaan vähennettävissä emoyhtiön verotuksessa. Vastaavasti arvottomat saatavat myös muilta kuin tytäryhtiöiltä olisivat olleet vähennyskelpoisia. Konserniolosuhteissa on saatavista luopumisella kuitenkin useimmiten merkitystä myös emoyhtiön liiketoiminnan kannalta. Näin on esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa saatavasta tai sen osasta luopumisella vältettiin tytäryhtiön selvitystilauhka. Yhdessä KHO:n ratkaisussa katsottiin tilivelasta muodostetun lainan anteeksiantamisen olleen tytäryhtiölle annettu konserniavustus¹⁴²⁷.

4.3.3.7 Oman pääoman luonteiset sijoitukset

Annettaessa tytäryritykselle konsernitukea pääomansijoituksen muodossa, voi tämä aikaisemmin voimassa olleiden säännösten perusteella tulla vähennettäväksi

---

¹⁴²⁷ KHO 10.12.1985 T 5701.

antajan verotuksessa tytäryhtiön osakkeiden tai osuuksien hankintamenon osana. Aikaisemmin voimassa olleen EVL 8 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti vähennyskelpoisia menoja olivat käyttöomaisuuden hankintamenot ilman nykyisin voimassa olevan säännöksen mukaisia rajoituksia¹⁴²⁸. EVL jaksotamissäännöksiin kuuluvan aikaisemmin voimassa olleen 42 §:n 1 momentin mukaan arvopaperin tai muun kulumattoman käyttöomaisuuden arvonalennus voitiin huomioida verotuksessa poistona¹⁴²⁹. Vähennys verotuksessa oli mahdollisuus huomioida sekä osakkeista tai osuuksista luovuttaessa tai niiden hankintamenosta tehdyn arvonalennuksen muodossa¹⁴³⁰.

KVL:n antamassa ennakkotiedossa vuodelta 1986 oli kysymys tappiota tuottaneelle ulkomaiselle yhtiölle myönnetystä lainoista, joista ei oltu peritty korkoa. Varat oli sijoitettu tytäryhtiöön oman pääoman ehdoin, joka oli maksettavissa takaisin vasta kaikkien muiden velkojen jälkeen ja yhtiön oman pääoman ollessa riittävän korkea selvitystilan¹⁴³¹ välttämiseksi.

Ennakkotiedossa KVL 103/1986 vuosille 1985 ja 1986 E Oy sai vähentää EVL 42 §:n 1 momentin mukaisena arvonalennuspoistona tappiota tuottaneen ulkomaisen tytäryhtiönsä T Oy:n osakkeiden arvonalennuksen määrän, jonka yhtiö osoittaa verotusta toimitettaessa. Osakkeiden hankintamenoon E Oy saa lukea T Oy:lle myöntämänsä lainat, joista ei ole peritty korkoa.

Hakemuksessaan KVL:lle E Oy oli lausunut ja asiassa muutoin oli käynyt ilmi, että se on emoyhtiö konsernissa, joka valmistaa ja markkinoi hydraulisia työlavoja, paloautoja sekä eräitä muita korkean teknologian tuotteita. Konserniin kuuluvat E Oy:n lisäksi mm. ruotsalainen T AB. T AB:n toiminta oli vuosina 1982–1984 ollut tappiollista. T AB:ssa on Ruotsin osakeyhtiölainsäädännön mukainen selvitystila vältetty siten, että E Oy oli sijoittanut yhtiöön oman pääoman ehdoin vuosittain eri suuruisia määriä eli vuosina 1984 ja 1986 yhteensä 4.810.000 SEK, joka on T AB:n taseessa kirjattu sidotun oman pääoman ryhmään nimikkeellä ”villkorligt aktieägartillskott”, ehdollinen osakepääoma. Ruotsalaisen osakeyhtiölain-

¹⁴²⁸ L:lla 717/2004 tehdyn muutoksen mukaan vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa ”käyttöomaisuuden hankintamenot 6 b §:ssä säädettyin poikkeuksia”. EVL 6 b §:n 1 momentissa säädetään vähennyskeltvottomaksi osakkeiden hankintameno jos osakkeet ovat verovapaasti luovutettavissa.

¹⁴²⁹ L:lla 717/2004 osakkeiden osalta poistettiin mahdollisuus tehdä verotuksessa arvonalennus. Tätä ennen ratkaisun Kuopion HAO 21.9.2004 T 04/0575/3 verovuodelle 2000 mukaan yhtiön myydessä omistamansa osakeyhtiön osakkeet katsottiin tämän myöntämä akordi koskien annettua päämalainaa EVL 42 §:n 2 momentin tavoin poistettavaksi osakkeiden hankintamenoksi.

¹⁴³⁰ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124.

¹⁴³¹ Ruotsin lainsäädännön mukaan.

säädännön mukaan kyseisen sijoituksen voi maksaa takaisin vasta, kun kaikki sen syntymishetkellä olleet velat on maksettu ja yhtiön oma pääoma takaisinmaksun jälkeen on riittävän korkea selvitystilan välttämiseksi. Hakijayhtiön taseessa pääomansijoitukset on kirjattu lainasaataviin 3,5 miljoonan mk:n suuruisina.

Ennakkotietokysymyksenään KVL:lle E Oy esitti kysymyksessään mm., voidaanko lainasaatavissa oleva oman pääoman ehdoin T AB:lle maksettu 3,5 miljoonan mk:n ehdollinen osakepääoma lukea T AB:n osakkeiden hankintamenoon E Oy:n kirjanpidossa ja vähentää sen arvo verotuksessa EVL 42 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla verovuonna 1985 tai 1986. Vaihtoehtoisesti E Oy esitti kysymyksenään, voidaanko laina poistaa E Oy:n verotuksessa EVL 17 §:n 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Antamassaan ennakkotiedossa KVL lausui, että E Oy saa poistaa osoittamansa T AB:n osakkeiden olennaisen arvonalennuksen EVL 42 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla verovuonna 1985 ta 1986. Hakemuksessa tarkoitettu ehdollinen osakepääoma voidaan lukea T AB:n osakkeiden hankintamenoon.

Emoyhtiö oli tukenut tappiollista ruotsalaista tytäryhtiötään vuosina 1984 ja 1986 villkorligt aktieägartillskott -nimisellä¹⁴³² erällä, jotta yhtiö olisi välttynyt Ruotsin lainsäädännön mukaiselta selvitystilalta. KVL:n antaman ennakkotiedon mukaan emoyhtiön tuki oli vähennettävissä emoyhtiön verotuksessa osana osakkeiden hankintamenoa. Mainitut suoritukset oli emoyhtiön kirjanpidossa kirjattu lainasaataviin. Kyseessä ei KVL:n ennakkotiedon mukaan kuitenkaan ollut tuolloin voimassa olleen EVL 17 §:n mukainen rahoitusomaisuuteen kohdistuva menetys¹⁴³³. E Oy:n tuli kuitenkin erikseen näyttää toteen T AB:n osakkeiden arvon aleneminen. Mainittu erä oli pääomansijoituksiin rinnastettava erä. Tämä oli tuolloisten säännösten mukaan vähennettävissä osana osakkeiden hankintamenoa edellytysten muutoin täytyessä. Oikeuskirjallisuudessa mainittu oikeustapaus on esitetty esimerkkinä annetusta konsernituesta.¹⁴³⁴

KHO katsoi ratkaisussaan vuodelta 1990 emoyhtiön suorituksen tytäryhtiön vararahastoon osaksi tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoa. Tytäryhtiön toiminta oli kannattamatonta ja sen toiminta lopetettiin myöhemmin. Emoyhtiö

¹⁴³² Ks. esim. Gäverth 1994: 170–173 sekä edellä aikaisemmin pääomansijoituksiin rinnastettavia erä käsittelevä alaluku 2.6.4.1.

¹⁴³³ Nykyisin voimassa olevan L:lla 1977/2008 muutetun mukaisesti rahoitusomaisuuteen kohdistuvia vähennyskelpoisia menetyksiä rajoittaa EVL 16 §:n säännökset, jonka 7 kohdassa on säädetty vähennyskelvottomiksi muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset lain tarkoittamissa tapauksissa.

¹⁴³⁴ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Mehtonen 2001b: 133.

oli sitoutunut takaajana vastuuseen kyseisen kokonaan omistamansa tytäryhtiön veloista.

Ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 verovuodelle 1984 emoyhtiö A Oy:n verotettavaan tulokseen oli toimitetussa verotuksessa lisätty A Oy:n tytäryhtiö B Oy:n vararahastoon maksama 200.000 mk. Valituksessaan LO:lle A Oy vaati mainitun määrän vähentämistä verotuksessaan.

LO katsoi, ettei A Oy ollut esittänyt sellaista selvitystä, jonka perusteella puheena olevaa yhtiön suoritusta B Oy:lle olisi pidettävä yhtiön tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena menona tai menetyksenä tai muullakaan perusteella yhtiön verovuoden tulosta vähennyskelpoisena suorituksena. LO hylkäsi esitetyn vaatimuksen.

KHO lausui päätöslauselmassaan seuraavaa. A Oy on harjoittanut aikaisemmin itse viihde-elektroniikan vähittäismyyntiä, joka toiminta on vuonna 1980 siirretty tytäryhtiö B Oy:lle A Oy:n itse jatkaessa elektroniikan komponenttien maahantuontia ja kauppaa. A Oy on ollut vastuussa tytäryhtiönsä B Oy:n veloista. Tytäryhtiön osakkeet ovat olleet A Oy:n käyttöomaisuutta. Tytäryhtiö B Oy:n toiminta on sittemmin osoittautunut kannattamattomaksi ja lopetettu 30.9.1984, minkä jälkeen 31.12.1984 tytäryhtiö on päätetty asettaa EOYL 13 luvun 2 §:n nojalla selvitystilaan. Kun otetaan huomioon A Oy:n asema tytäryhtiönsä velkojen takaajana ja konsernin emoyhtiönä, kysymyksessä olevaa 200.000 mk:n suoritusta vararahastoon on näissä olosuhteissa pidettävä sellaisena EVL 7 §:ssä tarkoitettuna menona, joka ottaen huomioon myös B Oy:n taloudellisesta asemasta verovuoden päättyessä esitetty selvitys, yhtiöllä on ollut oikeus vähentää tulostaan vuodelta 1984.

Edellä mainitussa tapauksessa emoyhtiö esitti yhtiön toimitetun verotuksen johdosta tekemässään valituksessa vaatimuksenaan, että mainittu 200.000 mk:n suoritus vaikeuksissa olevan tytäryhtiön vararahastoon tulisi vähentää yhtiön verotettavasta tulosta osana tytäryhtiön hankintamenoa ¹⁴³⁵. LO oli katsonut päätöksessään, ettei yhtiö ollut esittänyt sellaista selvitystä, jonka perusteella mainittua suoritusta voitaisiin pitää tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena menona tai menetyksenä. KHO:n taltiokappaleesta ilmenevän mukaan emoyhtiö oli ilmeisesti poistanut kirjanpidossaan myös toimintansa lopettaneen ja selvitystilaan asetetun tytäryhtiönsä osakkeiden hankintamenon ¹⁴³⁶. KHO:n päätöksessä ja taltiokappaleessa viitataan LO:n päätöksestä poikkeavassa ratkaisussa vähennyksen hyväksymisestä ainoastaan EVL 7 §:ään.

¹⁴³⁵ Viihde-elektroniikan vähittäismyynti oli siirretty tytäryhtiölle vuonna 1980.

¹⁴³⁶ A Oy esitti vaatimuksenaan, että yhtiön tulosta vähennetään tytäryhtiön B Oy:n vararahastoon suoritettua ja tytäryhtiön hankintamenon osana kirjanpidossa verovuonna poistettua 200.000 mk.

Tuolloin voimassa olleen jaksotusta koskevan EVL 42 §:n 1 momentin mukaisesti osakkeista oli mahdollista tehdä arvonalennuspoisto. Ottaen huomioon kannattamattoman tytäryhtiön toiminnan lopettaminen ja asettaminen selvitystilaan, voidaan näiden osakkeiden katsoa menettäneen arvonsa. Kysymyksessä on tällöin myös mainitun vararahastoon tehdyn sijoituksen lukeminen yhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi osana tytäryhtiön osakkeiden hankintahintaa, joka on ollut vähennettävissä verotuksessa tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaisena arvonalennuksena. KHO:n päätöksen atk-tallenteessa mainitaan sovellettuina lainkohtina EVL 7 § ja 42 §:n 1 momentti. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus on mainittu esimerkkinä annetusta konsernituesta¹⁴³⁷.

KVL:n ennakkotiedossa vuodelta 1992 katsottiin emoyhtiön ulkomaiselle tytäryhtiölleen antama vakautettu laina osaksi tuon tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoa. Ulkomainen tytäryhtiö oli taloudellisissa vaikeuksissa ja emoyhtiö tuki tämän toimintaa mainitun lainan avulla. Tytäryhtiön tappiollisuuden johdosta tämä oli menettänyt lähes kokonaan oman pääomansa ja yhtiö oli tämän johdosta selvitystilassa, jonka johdosta mainittuun tukitoimenpiteeseen oli ryhdytty.

Ennakkotiedossa KVL 30/1992 verovuodelle 1991 saatiin emoyhtiön T Oy:n verotuksessa tehdä italialaisen tytäryhtiön T S.p.A:n osakkeiden hankintamenoista poisto siten, että osakkeiden hankintamenoon luettiin kuuluvaksi myös tytäryhtiölle annettu vakautettu laina.

Ennakkotietohakemuksessaan KVL:lle T Oy pyysi ennakkotietoa siitä, voiko se verotuksessaan tehdä tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaisen kertapoiston siten, että T S.p.A:n osakkeiden 368 miljoonan mk:n hankintamenoista, joka muodostuu osakkeiden alkuperäisestä hankintahinnasta ja vakautetusta lainasta, poistettaisiin 40 %.

T Oy on pakkausalan yhtiö, jolla on tytäryhtiöitä Suomessa, Ruotsissa ja Italiassa. Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi. Hakijayhtiö omistaa Italiassa toimivan T S.p.A -nimisen yhtiön osakekannan kokonaan yhdessä täysin omistamansa tytäryhtiön kanssa, jonka omistusosuus osakekannasta on noin 0,004 %. T S.p.A:n toiminta on ollut raskaasti tappiollinen. Yhtiön tappio vuonna 1990 oli ollut noin 30 miljoonaa mk ja rviolta 120 miljoonaa mk vuonna 1991. Tappioista johtuen yhtiö on menettänyt lähes koko oman pääomansa siten, että sitä arvion mukaan oli jäljellä 31.12.1991 tilinpäätöksessä noin 3 miljoonaa mk ja yhtiö tämän johdosta on Italian

---

¹⁴³⁷ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41. Ks. myös Mattila & Ranta-Lassila 1994: 90; Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

lainsäädännön mukaan selvitystilassa, koska yhtiön osakepääomasta on jäljellä vähemmän kuin 2/3.

T S.p.A:lla on pitkäaikaista velkaa T Oy:lle 217 miljoonaa mk. T Oy:n hallitus oli 30.12.1991 tehnyt päätöksen lainan vakauttamisesta, jotta T S.p.A:n välitön ajautuminen selvitystilaan vältettäisiin. Tällöin laina on koroton ja maksetaan takaisin ainoastaan vapaalla omalla pääomalla ja huonommin etuoikeuksin kuin yhtiön muut velat. Kyseinen vakautettu laina rinnastetaan näin ollen omaan pääomaan.

Annetun ennakkotiedon mukaan T Oy:llä oli oikeus verotuksessaan tehdä T S.p.A:n osakkeiden hankintamenosta 40 %:n suuruinen poisto. Osakkeiden hankintamenoon luetaan osakkeiden alkuperäinen merkintähinta ja hakemuksessa tarkoitettu vakautettu laina.

Italiasta eräiden yritysjärjestelyjen kautta vuonna 1989 hankittu tytäryhtiö oli osoittautunut toteutettujen investointien ja markkinatilanteen muuttumisen johdosta erittäin tappiolliseksi. Tytäryhtiön erittäin heikon tuloksen vuoksi ja selvitystilan välttämiseksi tytäryhtiötä jouduttiin tukemaan KVL:lle esitetyn hakemuksen mukaisella vakautetulla lainalla. Mainituissa olosuhteissa tytäryhtiön osakkeiden käyvän arvon katsottiin olevan niiden hankintamenoa olennaisesti pienemmän¹⁴³⁸, jonka johdosta osakkeiden hankintahinnasta oli tehtävissä hakemuksen mukainen poisto. Tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoksi luettiin sekä osakkeiden merkintähinta että yhtiölle annettu hakemuksessa kuvattu vakautettu laina. Kyseinen vakautettu laina oli rinnastettavissa omaan pääomaan. Tällä perusteella tämän lukeminen osaksi osakkeiden hankintamenoa oli perusteltavissa. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen ennakkotieto on mainittu esimerkkinä annetusta konsernituesta¹⁴³⁹.

Seuraavassa ennakkotiedossa on kysymys ruotsalaiseen tytäryhtiöön tehty ns. villkorligt aktieägartillskott -niminen sijoitus, joka luettiin tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoon kuuluvaksi eräksi. Mainitussa tapauksessa tytäryhtiön osakkeet luovutettiin toiselle tytäryhtiölle, jossa yhteydessä osakkeiden arvon aleneminen tuli erikseen todettavaksi¹⁴⁴⁰.

Ennakkotiedossa KVL 92/1996 vuodelle 1996 R Oy aikoi luovuttaa omistamansa ruotsalaisen F AB:n osakkeet ja F AB:n omaan pääomaan sen vahvistamiseksi tehdyt ns. villkorligt aktieägartillskott -sijoitukset ruotsalaiselle täysin omistetulle tytäryhtiölle R Holding AB:lle. Ennako-

¹⁴³⁸ Tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin ilmaisu ”pienempi” muutettiin L:lla 1539/1992 ilmaisuksi ”alempi”.

¹⁴³⁹ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124. Ks. myös Blomqvist 2003: 111, 117.

¹⁴⁴⁰ Arvonalenneminen oli riippuvainen mm. valuuttakurssien kehityksestä.

tietokysymyksessään R Oy haki ennakkotietoa siitä, voiko R Oy vähentää verotuksessa saamastaan käyvästä luovutushinnasta tuolloin voimassa olleiden EVL 8 §:n 2 kohdan ja 42 §:n 2 momentin nojalla F AB:n osakkeiden ja aktieägartillskottien hankintamenot.

Ennakkotietohakemuksen mukaisesti R Oy on teräksen valmistusta ja sen jatkojalostusta harjoittava yhtiö. R Oy on vuodesta 1991 alkaen omistanut 50 % ruotsalaisen ns. pitkien terästuotteiden valmistukseen erikoistuneen F AB:n osakkeista. Toiset 50 % osakkeista on omistanut norjalainen Holding AS. Vuonna 1991 ja 1992 tapahtuneissa järjestelyissä syntyneen F AB:n konsernin toiminta on ollut kannattamatonta sen olemassaolon alkuvuosina. Tästä syystä omistajat ovat joutuneet tukemaan sen toimintaa oman pääoman ehtoisilla villkorligt aktieägartillskott -sijoituksilla.

R Oy:n täysin omistama R Holding AB on solminut Holding AS:n kanssa sopimuksen F AB:n osakkeiden ja aktieägartillskott -pääomasijoitusten ostamisesta. F AB:n osakepääoman määrä on 350 miljoonaa kruunua. Osakkeenomistajien villkorligt aktieägartillskott -sijoitukset ovat ennen kauppaa toteutettujen järjestelyjen jälkeen yhteensä 1.208 miljoonaa kruunua. R Oy:n kannalta on liiketoiminnallisesti tarkoituksenmukaista keskittää koko F AB:ia koskeva osakeomistus samaan yhtiöön. Tämän vuoksi R Oy siirtää suoran osakeomituksensa F AB:ssa R Holding AB:n omistukseen samassa yhteydessä, kun R Holding AB ostaa Holding AS:n omistamat osakkeet. Luovutushinta on 50 %:n osuuden mukaisesti kauppahinnasta 660 miljoonaa kruunua eli noin 434 miljoonaa mk. Tällöin R Oy:lle syntyy noin 170 miljoonan mk:n suuruinen luovutustappio verotuksessa ja kirjanpidossa. Tappion (tai voiton) lopullinen suuruus riippuu Ruotsin kruunun ja Suomen markan välisestä kurssikehityksestä.

KVL:n antaman ennakkotiedon mukaan R Oy saa vähentää verotuksessa saamastaan käyvästä luovutushinnasta F AB:n osakkeiden hankintamenon, johon voidaan lukea ns. villkorligt aktieägartillskott -sijoitukset. Ennakkotiedon perusteluissa KVL katsoi, että F AB:n osakkeita voitiin pitää R Oy:n käyttöomaisuutena. R Oy:lle mahdollisesti syntyvä tappio on ennakkotiedon mukaan yhtiön vähennyskelpoinen meno. Erikseen KVL lausui vielä perusteluissaan, että verotusta toimitettaessa on tutkittava, onko F AB:n osakkeet myyty käyvästä hinnasta¹⁴⁴¹.

KVL:n antaman ennakkotiedon mukaan omistettujen ruotsalaisen yhtiön osakkeiden hankintameno on luettiin kuuluvaksi ennakkotietohakemuksessa mainitut ns. villkorligt aktieägartillskott -erät. Osakkeiden hankintamenon ei katsottu tässä tapauksessa koostuvan pelkästään osakkeiden merkintähinnasta, vaan tähän voitiin lukea myös myöhemmät sijoitukset, jotka oli tehty

¹⁴⁴¹ Mainitulla seikalla ei ollut merkitystä myytyjen osakkeiden hankintamenon määrittämiseen.

omistettuun yhtiöön.¹⁴⁴² Vastaavasti kuin aikaisemmin selostetussa ennakkotiedossa KVL 103/1986, olivat villkorligt aktieägartillskott -erät osa osakkeiden hankintamenoa, joka oli poistettavissa tuolloin voimassa olevien säännösten mukaan osana osakkeiden hankintamenoa. Oikeuskirjallisuudessa mainittu oikeustapaus on esitetty esimerkkinä ulkomaisen tappiollisen tytäryhtiön tukemisesta¹⁴⁴³.

Kyseisessä tapauksessa sekä hakijayhtiön että norjalaisen holdingyhtiön kummankin puoleksi omistaman yhtiön osakkeet tulivat sovittujen kauppajen mukaisesti hakijayhtiön kokonaan omistaman tytäryhtiön omistukseen. KVL:n lausuman mukaan verotusta toimitettaessa tuli tutkia, onko ennakkotiedon kohteena olevat osakkeet myyty käyvästä hinnasta. KVL:n kannanotto on luonnollisesti oikea, mutta toisaalta asia lienee muutoinkin selvä verotusta toimitettaessa.

Oman pääoman luonteisten sijoitusten muodossa tytäryrityksille annettua tukea koskevissa tapauksissa oli kysymys sekä toimintaansa jatkavista yrityksistä että tytäryrityksistä, joiden toiminta sittemmin loppui. Ennakkotiedossa KVL 103/1986 tuettiin tappiollista tytäryhtiötä villkorligt aktieägartillskott -nimisellä erällä, joka saatiin lukea osakkeiden hankintamenoa tehtäessä niistä tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukainen arvonalennuskirjaus. Samoin ennakkotiedossa KVL 30/1992 voitiin italialaiselle tytäryhtiölle annettu hakemuksessa kuvattu vakautettu laina lukea osaksi osakkeiden hankintamenoa, josta oli tehtävissä niiden arvonalennusta vastaava poisto. Myös ennakkotiedossa KVL 92/1996 saatiin osakkeiden hankintamenoa lukea kuuluvaksi villkorligt aktieägartillskott -erä osakkeiden mahdollista luovutustappiota verotuksessa huomioitaessa. Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa tytäryhtiöiden toiminta käytettävissä olevien oikeustapausselostusten perusteella jatkui edelleen.

Ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 oli kysymys kuitenkin tytäryhtiöstä, jonka toiminta oli kannattamattomana lopetettu. Tytäryhtiöön osakepääoman lisäksi suoritettu määrä vararahastoon katsottiin osaksi osakkeiden hankintamenoa. Tytäryhtiöihin villkorligt aktieägartillskott -erinä, edellä mainittuna vakautettuna lainana tai suorituksena vararahastoon kuuluvat erät katsottiin edellä mainituissa oikeustapauksissa osaksi tytäryhtiöiden osakkeiden hankintahintaa, joka oli vähennettävissä verotuksessa tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin

---

¹⁴⁴² Aktieägartillskott-erien lukemisesta osakkeiden hankintamenoa ruotsalaisessa oikeuskäytännössä on selvitetty aikaisemmin pääomansijoituksia ja vastaavia eriä käsittelevässä alaluvussa 2.6.4.1.

¹⁴⁴³ Ks. Blomqvist 2003: 111.

mukaisena arvonalennuksena sekä yhdessä tapauksessa mahdollisena myynnistä aiheutuvana tappiona. Mikäli mainitut arvonalennuskirjaukset eivät olisi osoittautuneet aiheellisiksi, eivät kyseiset suoritukset olisi kuitenkaan olleet verotuksessa vähennyskelpoisia.

Oman pääoman luonteisiksi sijoituksiksi annettuna konsernitukena katsottiin ruotsalaisille tytäryhtiöille niiden talouden vakauttamiseksi annetut ruotsalaisen oikeuskäytännön mukaiset ehdolliseen osakepääomaan luettavat oman pääoman ehtoiset villkorligt aktieägartillskott -erät. Myös tytäryhtiön vararahastoon suoritettu erä sekä italialaiselle yhtiölle selvitystilan välttämiseksi suoritettu omaan pääomaan rinnastettava vakautettu laina katsottiin osaksi osakkeiden hankintamenoa. Mainitut erät olivat hyväksyttävää konsernitukea, mikä voitiin lukea osakkeiden hankintamenoon, josta voitiin tehdä EVL 42 §:n mukainen arvonalennuspoisto tai ottaa huomioon luovutustappiota laskettaessa.

4.3.3.8 Eräitä muita tapauksia

Edellä käsiteltyjen menojen kohdistamisen, korottomien lainojen, alennusten ja hyvitysten, tukien ja avustusten sekä takauksien, lainojen ja muiden saamisten anteeksiannon ja oman pääoman luonteisten sijoitusten lisäksi on oikeuskirjallisuudessa katsottu konsernitueksi tai aikaisemman terminologian mukaisesti konserniavustukseksi myös eräitä muita oikeustapauksia. Kysymyksessä on sekä annetusta että saadusta konsernituesta. Viimeisenä käsiteltävät korollisten lainojen hyväksyttävyyttä käsittelevät oikeustapaukset ovat tässä suhteessa kuitenkin hieman ongelmallisia. Mahdollisesti niiden kohdalla on katsottu olevan korollisen lainan muodossa annettu rahoitukseen liittyvä konsernituki.

KVL:n antamassa ennakkotiedossa vuodelta 1975 oli kysymyksessä ruotsalaisesta emoyhtiöstä, joka luopui suomalaiselta tytäryhtiöltä olevasta saamisestaan. Ennakkotiedon hakijana oleva suomalainen tytäryhtiö pyysi ennakkotietoa siitä, muodostuuko sille saatavista luopumisen yhteydessä verotettavaa tuloa.

Ennakkotiedossa KVL 459/1975 verovuodelle 1975 A Oy:n, jolla ei ole tuloja, ruotsalainen ”emäyhtiö” luopuu A Oy:ltä olevista saatavistaan siltä osin kuin ne ylittävät A Oy:n omaisuuden. Saatava katsottiin tältä osin arvottomaksi eikä A Oy:lle syntynyt toimenpiteen johdosta veronalaista tuloa.

A Oy:n ennakkotietohakemuksen mukaan yhtiö oli vuonna 1973 ostanut ruotsalaiselta emoyhtiöltään AB A:lta 150 kpl Oy B Ab:n osaketta 900.000 mk:n kokonaan velaksi jääneestä kauppahinnasta. Osakekirjat olivat AB A:lla velan vakuutena ja velkaa oli tarkoitus lyhentää Oy B Ab:lta saatavilla osingoilla. Oy B Ab:n toiminta oli osoittautunut tappiolliseksi ja hakijayhtiö ei tulojen puuttuessa pystynyt lyhentämään velkaansa AB A:lle.

Hakijayhtiön ainoa omaisuus 150 kpl Oy B Ab:n osaketta ei enää vastannut velkaa ja AB A oli valmis luopumaan velastaan Oy B Ab:n verotusarvon ylittäviltä osin. AB A omistaa hakijayhtiön 100 osakkeesta 98 osaketta. Hakijayhtiö pyysi ennakkotietoa siitä, katsotaanko sen saavan veronalaista tuloa, kun AB A luopuu pysyvästi saatavastaan 679.500 mk:n osalta.

Ennakkotiedon mukaan A Oy:tä ei veroteta siitä edusta, jonka se saa, jos AB A luopuu saamisestaan arvottomaksi katsottavalta osalta.

Kysymyksessä oli tulon veronalaisuutta koskevasta ennakkotiedosta. Mainittu velan anteeksianto kirjautuu kirjanpidossa hakijayhtiön tuloksi. Ennakkotiedon mukaan hakijayhtiötä eli ruotsalaisen yhtiön 98 %:sti omistamaa suomalaista yhtiötä ei kuitenkaan veroteta näin saatavasta edusta eli sille ei synny EVL 4 §:n mukaista veronalaista elinkeinotuloa mainituilta osin. Huomattavaa ennakkotiedossa on, ettei siinä oteta kantaa saamisen arvottomaksi katsottavan osan suuruuteen. Tämä jää näin verotuksessa erikseen arvioitavaksi. Oikeuskirjallisuudessa mainittu oikeustapaus on esitetty esimerkkinä aikaisemman terminologian mukaisesta konserniavustuksesta.¹⁴⁴⁴ Tätä ennen oli ennakkotietoa koskevassa ratkaisussa KHO 1972 I 51 katsottu, ettei velalliselle muodostunut veronalaista tuloa tämän saadessa anteeksi velkansa, kun saaminen oli velalliselle arvoton. Vastaavasti on menetelty myös myöhemmissä samankaltaisissa oikeustapauksissa.¹⁴⁴⁵

Seuraavat kaksi KHO:n ratkaisua käsittelevät vähennyskelvotonta oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsottuja tapauksia. Molemmissa tapauksissa oli kysymys saamisista, jotka osoittautuivat sittemmin arvottomiksi. Näitä ei kuitenkaan katsottu vähennyskelpoisiksi yhtiöiden verotuksessa.

Ratkaisussa KHO 1979 II 532 verovuodelta 1975 yhtiön saaminen sisaryhtiöltään oli aiheutunut rahoitusavun antamisesta eikä siis ollut liikesaaminen, jolloin tuota arvottomaksi käynnyttä saamista ei vähennetty yhtiön tuloista.

Toimitettaessa verotusta vuodelta 1975 A Oy:n tuloihin lisättiin 62.135 mk:n suuruinen luottotappio. Valituksessaan LO:lle A Oy vaati tämän vähentämistä verotuksessa. Valituksen mukaan perustettaessa ravintola B Oy, sen pääosakkaaksi oli tullut A Oy:n toimitusjohtaja ja pääosakas C. B Oy:n toiminnan ylläpitämiseksi oli jouduttu jatkuvasti käyttämään yhtiön pääosakkaalta ja A Oy:ltä saatua rahoitusta. Lopulta ravintola oli jouduttu myymään. Sittemmin B Oy:n lopullinen maksukyvyttömyys todettiin.

---

¹⁴⁴⁴ Ks. Tuominen 1986: 37.

¹⁴⁴⁵ Ks. akordia käsittelevä alaluku 5.6.4.

LO katsoi, ettei kysymyksessä ollut tuolloin voimassa olleen EVL 46 §:ssä tarkoitettu liikesaatava eikä mainittua määrää voida vähentää muullakaan tavoin. LO hylkäsi valituksen.

KHO katsoi ottaen huomioon myös EVL 7 §:n säännöksen, ettei LO:n päätöksen lopputulosta ole syytä muuttaa.

Edellä mainittu sisaryhtiölle annettua rahoitusapua ei pidetty yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisena. Kyseinen saatava ei ollut muodostunut yhtiöiden välisestä kaupallisesta toiminnasta vaan kyse oli toisen yhtiön rahoituksellisen aseman tukemisesta. Rahoituksellista apua olivat antaneet sekä yhtiön pääosakas että yhtiö. Kysymyksessä ei ollut tuolloin voimassa olleen EVL 2 §:n tarkoittamaan tulolähteeseen kuuluva tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuva meno tai menetys. Oikeuskirjallisuudessa mainittu oikeustapaus on esitetty esimerkkinä vähennyskeltottomasta konserniavustuksesta^{1446 1447}.

Toisessa vähennyskeltotonta tukea koskevassa tapauksessa oli kysymys rakennusliikkeestä, joka omisti kokonaisuudessaan ravintolatoimintaa harjoittavan yhtiön osakekannan. Annetun ennakkotiedon mukaisesti lopetettaessa kannattamattoman ravintolan toiminta, ei tästä aiheutuneet tappiot olleet yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisia.

Ratkaisussa KHO 12.9.1979 T 3692 verovuodelle 1979 pysytettiin KVL:n Rakennusliike A Oy:lle antama ennakkotieto, jonka mukaan sen luottojen menetyksestä aiheutuva tappio ei ollut verotuksessa vähennyskelpoinen.

Ennakkotietohakemuksessaan KVL:lle Rakennusliike A Oy lausui, että se omisti kokonaisuudessaan ravintolatoimintaa harjoittavan B Oy:n osakekannan, ja joka yhtiö oli koko toimintansa ajan tuottanut tappiota. B Oy:n toimintaa ei saatu kannattavaksi ja tuo toiminta päätettiin lopettaa. B Oy:n omaisuus myytiin käyvästä hinnasta Rakennusliike A Oy:lle. Realisoituaan kaiken omaisuuden B Oy maksaisi sen osan veloistaan, johon näin saadut varat riittäisivät. Sen jälkeen Rakennusliike A Oy antaisi B Oy:lle lainaa loppujen velkojen maksuun, minkä jälkeen yhtiö purettaisiin. Rakennusliike A Oy pyysi ennakkotietoa siitä, saisiko se vähentää verotuksessaan tappion, joka syntyi, kun yhtiö ei tullut saamaan perityksi B Oy:lle sen tappioiden peittämiseksi antamiaan yhteensä 1.030.000 mk:n suuruisia lainoja.

Antamassaan ennakkotiedossa KVL lausui, ettei B Oy:n osakkeiden omistamisen voitu katsoa liittyvän Rakennusliike A Oy:n liiketoimintaan,

---

¹⁴⁴⁶ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

¹⁴⁴⁷ Ks. Tuominen 1986: 37.

jonka johdosta B Oy:lle ennen purkamista sen toiminnan rahoittamiseksi ja velkojen maksamiseksi antamia lainoja voitu pitää EVL 7 §:ssä tarkoitettuina vähennyskelpoisina menoina ja menetyksinä. Mainitulla perusteella KVL lausui, ettei Rakennusliike A Oy saanut vähentää verotuksessaan mainittuja menoja.

KHO katsoi, ettei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä, joka siis jäi pysyväksi.

Edellisen tapaan myös tässä ratkaisussa katsottiin, ettei kysymys ollut rakennusliikkeen liiketoiminnasta. Koska ravintolatoimintaan liittyvien osakkeiden omistaminen ei annetun ennakkotiedon mukaan liittynyt rakennusliikkeen liiketoimintaan, ei mainittuun ravintolatoimintaan kohdistuneita saamatta jääneitä lainoja katsottu verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Edellisen oikeustapauksen KHO 1979 II 532 tapaan kysymyksessä ei ollut tuolloin voimassa olleen EVL 2 §:n tarkoittamaan tulolähteeseen kuuluvasta tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen kuuluvasta menosta tai menetyksestä. Oikeuskirjallisuudessa mainittua oikeustapausta on pidetty esimerkkinä vähennyskelpoisesta konserniavustuksesta¹⁴⁴⁸.¹⁴⁴⁹

Moitittavaksi konsernitueksi katsottu seuraava oikeustapaus käsitteli ulkomaisen tytäryhtiön suomalaiselle emoyhtiölle maksamia rojalteja. KHO:n ratkaisemassa tapauksessa oli kysymys rojaltien tasosta, jotka katsottiin annetussa ratkaisussa alihinnoitelluiksi. Tällöin suomalaisen emoyhtiön katsottiin kiertäneen alihinnoiteltujen rojaltien muodossa veroa.

Ratkaisun KHO 27.12.1999 T 4219 verovuodelta 1995 mukaisesti toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa oli saatu tiedoksi yhtiössä toimitetusta verotarkastuksesta laadittu tarkastuskertomus, jonka mukaan yhtiö oli tehnyt lisenssisopimuksen kokonaan omistamansa hollantilaisen tytäryhtiön kanssa. Sopimuksen mukaan emoyhtiö luovutti käyttöoikeuden tuotemerkkiin ja sai tytäryhtiöltään vuosittain rojalteja.

Hollantilainen yhtiö oli lähes vuosittain maksanut emoyhtiölleen rojaltien lisäksi osinkoja. Verotarkastuksessa oli katsottu, että hollantilaisen yhtiön ja muiden tytäryhtiöiden väliset rojaltisopimukset olivat vastanneet kansainvälisiä sopimuksia, joissa rojaltin määrä noudatti viiden prosentin suuruusluokkaa. Sen sijaan emoyhtiön ja hollantilaisen yhtiön välinen kahden prosentin rojaltisopimus ei ollut markkinaehtoinen, vaan sopimus oli selvästi alihinnoiteltu, mikä oli ollut mahdollista vain konsernin emo- ja tytäryhtiön kesken. Verotarkastuskertomuksessa oli esitetty, että tuolloin voimassa olleen VerL 56 ja 73 § huomioon ottaen yhtiön tuloon olisi

---

¹⁴⁴⁸ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

¹⁴⁴⁹ Ks. Tuominen 1986: 38.

verovuodelta 1995 tullut lisätä 5.000.000 mk. Säännönmukaista verotusta toimitettaessa lisäystä ei kuitenkaan tehty.

LO lisäsi veroasiamiehen tekemän valituksen johdosta yhtiön tuloon maksetuista osingoista 5.000.000 mk. Yhtiö pyysi valituslupaa LO:n päätöksestä ja vaati mainitun päätöksen kumoamista ja toimitetun verotuksen saattamista voimaan.

KHO:n ratkaisun mukaan yhtiö esittämillään yleisluontoisella selvityksellä hollantilaisen tytäryhtiön velvollisuuksista lisenssinhaltijana ja niihin liittyvistä riskeistä ei ollut riittävästi esittänyt selvitystä hollantilaisen yhtiön saamien ja emoyhtiölleen maksamien rojaltien määrien eroon vaikuttaneista hyväksyttävistä tekijöistä. LO:n päätöksen lopputulosta ei KHO:n mukaan ollut syytä muuttaa.

KHO:n ratkaisussa selostetussa tarkastuskertomuksessa katsottiin, että hollantilaisen tytäryhtiön suomalaiselle emoyhtiölle maksamat alihinnoitellut rojalit olivat mahdollisia ainoastaan emo-tytäryhtiösuhteessa. Säännönmukaisessa verotuksessa esitettyä hollantilaiselta tytäryhtiöltä saatujen osinkojen lisäämistä yhtiön tuloon ei kuitenkaan tehty. Valitusten johdosta sekä LO että KHO katsoivat, että kyseessä oleva osingon määrä tuli VerL 56 ja 73 § huomioon ottaen lisätä yhtiön verotettavaan tuloon.

Kysymyksessä oli äänestyspäätös, jossa kaksi hallintoneuvosta viidestä katsoi, että toimenpiteeseen ei oltu ryhdytty siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin. Eri mieltä olevien KHO:n jäsenten mukaan lisenssin haltijan toimintaan oli liittynyt riskejä ja panostuskustannuksia, jotka oli tullut voida kattaa riittäväällä marginaalilla. KHO:n enemmistö kuitenkin katsoi, ettei tytäryhtiön emoyhtiölle maksamien rojaltien taso ollut hyväksyttävä. Oikeuskirjallisuudessa mainittu päätös on esitetty esimerkkinä moitittavasta konsernituesta.¹⁴⁵⁰

Alivuokraa koskeva KHO:n päätös on oikeuskirjallisuudessa varsin usein esitetty esimerkkinä annetusta konsernituesta. Mainittu päätös on ajalta ennen EVL:n säätämistä. Edellä aikaisemmin mainitut oikeustapaukset ratkaisua KHO 27.12.1999 T 4219 lukuunottamatta käsittelevät EVL:n soveltamista verotukseen. Sen johdosta, että edellä mainittu vuokratukea koskeva ratkaisu on tuotu usein esille esimerkkinä konserniavustuksesta/konsernituesta, käsitellään sen sisältöä seuraavassa.

---

¹⁴⁵⁰ Ks. Immonen 2000: 444; 2002a: 470.

Ratkaisussa KHO 2.5.1968 T 2523 verovuodelta 1961 yhtiö vaati verotustaan oikaistavaksi siten, että yhtiön tappio, joka oli syntynyt vuokrattaessa osakehuoneisto tytäryhtiölle yhtiövastiketta alemmasta vuokrasta, tulisi poistaa verotettavasta tulosta.

LO:n hylättyä valituksen KHO katsoi sinne tehdyn valituksen johdosta, että tytäryhtiön toiminnan jatkuminen on ollut yhtiön liiketoiminnan kannalta tarpeen, jonka johdosta maksetun yhtiövastikkeen ja perityn vuokran erotusta ei tullut lisätä yhtiön tuloon.

KHO:n ratkaisussa perusteltiin yhtiön kannalta myönteistä ratkaisua sillä, että tytäryhtiön toiminnan jatkuminen on yhtiön liiketoiminnan kannalta tarpeen. Mainitulla perusteella huoneiston vuokraaminen yhtiövastiketta alemmasta määrästä hyväksyttiin.¹⁴⁵¹ Konsernin kannalta mainittu alihintainen vuokraus-toiminta on perusteltavissa, kun tämä on tarpeellista emoyhtiön liiketoiminnan kannalta. Vastaava alihintainen vuokraus konsernin ulkopuoliselle taholle tuskin olisi perusteltavissa. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus on esitetty myös EVL:n säätämisen jälkeen esimerkkinä annetusta aikaisemman terminologian mukaisesta konserniavustuksesta ja myöhemmin konsernituesta.¹⁴⁵²

Seuraavat kolme oikeustapausta käsittelevät tilanteita, joissa ulkomainen emoyhtiö oli antanut suomalaiselle tytäryhtiölle lainaa, ja joista lainoista ulkomaisen emoyhtiön perimien korkojen vähennyskelpoisuudesta suomalaisten tytäryhtiöiden verotuksessa oli kysymys. Ensimmäisessä tapauksessa suomalaisen tytäryhtiön saamaa lainaa vaadittiin verotuksessa käsiteltäväksi pääomansijoituksena.

Ratkaisussa KHO 1983 II 515 verovuodelta 1977 Amerikan Yhdysvalloissa oleva B Corporation omisti 698 kpl A Oy:n 700 osakkeesta. Yhtiön osakepääoma oli verovuonna 1977 korotettu 350 tuhannesta mk:sta 2 miljoonaan mk:aan. Yhtiön pitkäaikaiset lainat olivat 10,9 miljoonaa mk, josta 6,9 miljoonaa mk oli otettu emoyhtiöltä. Taseen loppusumma oli 23,8 miljoonaa mk.

Verotusta vuodelta 1977 toimitettaessa katsottiin osa emoyhtiöltä saaduista lainoista pääomansijoitukseksi, jonka johdosta yhtiön maksamista koroista 271 tuhatta mk lisättiin pääomansijoitusta vastaava osa 210 tuhatta mk yhtiön verotettavaan tuloon.

---

¹⁴⁵¹ Mainittua oikeustapausta käsiteltiin aikaisemmin edellä ennen EVL:n säätämistä katsotuksi konserniavustukseksi alaluvussa 4.2.2.2.

¹⁴⁵² Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Helminen, Marjaana 2000: 40–41; Niskakangas 1987: 41, 43; Tikka 1975c: 40–41; 1983b: 238–239; Voipio 1971: 103.

Valituksessaan LO:een yhtiö vaati yhtiön tuloon lisättyjen korkomenojen poistamista tuloverotuksessaan. LO hylkäsi yhtiön vaatimuksen katsoen, että verolautakunnalla oli ollut oikeus EETVL 52 §:n 2 momentin perusteella sekä Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välisen verosopimuksen 7 artiklan syrjintää koskevan lausekkeen estämättä lisätä koron määrä yhtiön verotukseen.

KHO katsoi ottaen huomioon yhtiön pääomarakenteessa verovuonna tapahtuneet muutokset sekä muu selvitys emoyhtiön sijoituksesta yhtiöön, ettei kyseistä lainaa ollut osaksikaan pidettävä sellaisena ulkomaisen yrityksen pääomansijoituksena täällä olevaan yhtiöön, jota vastaavaa korkoa yhtiö ei saanut verotuksessa vähentää. KHO kumosi LO:n päätöksen ja toimitetun verotuksen.

Perustellessaan koron vähennysoikeutta KHO viittasi mm. yhtiön pääomarakenteessa tapahtuneisiin muutoksiin. Yhtiön osakepääomaa korotettiin verovuonna 1977 moninkertaiseksi eli 350 tuhannesta mk:sta 2 miljoonaan mk:aan. Samoin KHO:n päätöksessä viitattiin Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välisen tulo- ja omaisuusveroja koskevan sopimuksen 7 artiklan 3 kappaleen määräyksiin, joiden mukaan kiellettiin määräämästä Suomessa yhdysvaltalaisessa omistuksessa olevalle yhtiölle muita tai raskaampia velvoituksia kuin vastaavasti kokonaan suomalaisessa omistuksessa olevalle vastaavalle yhtiölle. Kyseinen ratkaisu on oikeuskirjallisuudessa esitetty konserniavustusta koskevana tapauksena.¹⁴⁵³

Suomen tuloverotusta koskevassa lainsäädännössä ei ole eikä ole ollut alikapitalisointia koskevia säännöksiä. Tuolloin voimassa olleen pääomansijoituksia koskevan EETVL 52 §:n 2 momentin mukaisesti sitä osaa velasta, jota oli pidettävä lainkohdassa tarkoitettun ulkomaisen yrityksen pääomansijoituksena täällä olevaan liikkeeseen, ei saanut vähentää verovelvollisen varoista. LO argumentoi mainitulla lainkohdalla ratkaisuaan korkojen lisäämisestä yhtiön verotettavaan tuloon. Emoyhtiöltä saatu laina oli 6,9 miljoonaa mk ja verovuonna korotettu osakepääoman määrä 2 miljoonaa mk. Vieraan ja oman pääoman suhde oli tällöin 3,45:1. Pääomien välistä suhdetta ei pidetty keinotekoisena selostetussa ratkaisussa. Vertailun vuoksi voidaan mainita ennakkoratkaisu KHO 1999:19. Ratkaisussa katsottiin muun ohella vieraan ja oman pääoman suhde 15:1 riittäväksi.

---

¹⁴⁵³ Ks. Immonen 2000: 443; 2002a: 469; Tuominen 1986: 38–39; Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

Myös seuraavassa ratkaisussa oli kysymys siitä, tulisiko ulkomaisen emoyhtiön yhtiön suomalaiselle tytäryhtiölle antama laina katsoa pääomansijoitukseksi suomalaiseen tytäryhtiöön.

Ratkaisussa KHO 19.2.1986 T 642 verovuodelta 1980 yhtiön osakekannasta suurimman osan omisti neuvostoliittolainen emoyhtiö, jolta suomalainen tytäryhtiö oli saanut lainoja. Yhtiön osakepääoma oli vuoden lopussa 8,0 miljoonaa mk ja lainat ulkomaiselta pääosakkaalta 18,2 miljoonaa mk. Verovuoden taseen mukainen oman pääoman ja vieraan pääoman suhde oli siten 1:2,25. Verovuoden 2–3 %:n korkokannan mukaan peritystä korosta 393 tuhatta mk oli lisätty yhtiön tuloon ulkomaisen yrityksen sijoitukseksi katsotun velan korkona 246 tuhatta mk.

Yhtiö valitti verotuksestaan LO:een, joka valituksen hyläten katsoi, että yhtiön rahoitusrakenne huomioon otettuna osaa mainitusta lainasta on pidettävä EETVL 52 §:n 2 momentissa tarkoitettuna pääomansijoituksena. LO:n perustelujen mukaan lääninverolautakunnalla on ollut Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltojen liiton välisen verotusasioita koskevan sopimuksen säännösten estämättä lisätä pääomasijoitusta vastaava osa korosta yhtiön tuloon.

KHO hyväksyi mainitut korot verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Lainat oli saatu vuosina 1966–1978. Ottaen huomioon oman ja vieraan pääoman suhteen¹⁴⁵⁴, että lainoja oli lyhennetty ja että lainoista peritty korko oli ollut alhainen verrattuna Suomen olosuhteissa osakepääomasta yleisesti maksettuihin osinkoon, KHO katsoi, että maksetut korot olivat kokonaisuudessaan tytäryhtiön vähennyskelpoisia menoja.

Myös po. tapauksessa painoa annettiin oman pääoman ja vieraan pääoman väliselle suhteelle. Lisäksi KHO totesi mainittuja lainoja lyhennetyin sekä vertasi lainojen osakepääomasta yleisesti maksettuihin osinkoon. KHO:n perusteluista luettavan mukaan yleisesti maksettavat osingot lainoja vastaavalle osakepääomalle olisivat ilmeisesti olleet maksettuja korkoja korkeammat. Vieraan ja oman pääoman suhde oli 2,25:1. Edellisen oikeustapauksen KHO 1983 II 515 mukaisesti ei myöskään edellä selostetussa tapauksessa ollut kysymys keino-tekaisesta järjestelystä. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus on esitetty esimerkkinä konsernituesta.¹⁴⁵⁵

Kolmannessa ulkomaiselle emoyhtiölle maksettavia lainan korkoja koskevassa tapauksessa oli myös kysymys ulkomaalaisomisteisesta suomalaisesta tytär-

¹⁴⁵⁴ Ks. edellä mainitut oikeustapaukset KHO 1983 II 515 ja KHO 1999:19.

¹⁴⁵⁵ Ks. Immonen 2000: 443–444; 2002a: 469–470; Tuominen 1986: 39. Ks. myös Linnakangas 1986a: 127.

yhtiöstä ja tämän maksamista koroista. Lainoituksen suhde omaan pääomaan verrattuna oli kuitenkin huomattavasti korkeampi kuin edellä mainituissa ratkaisuisissa KHO 1983 II 515 ja KHO 19.2.1986 T 642.

Ratkaisussa KHO 1999:19 (= KHO 16.4.1999 T 862) verovuosille 1998 ja 1999 oli kysymys Alankomaista olevan B N.V:n täysin omistamasta leasing-alalla toimivasta suomalaisesta tytäryhtiöstä A Oy:stä, jonka elinkeinotoiminnan rahoitus rakentui sekä osakepääoman että konsernin sisäisten lainojen varaan. Yhtiön pyrkimyksenä oli saavuttaa vieraan ja oman pääoman väliseksi suhteeksi 15:1, jota emoyhtiö käytti yleisesti kaiken kansainvälisen leasing-toiminnan rahoituksessa.

KVL:lle osoitetussa ennakkoratkaisuhakemuksessa lausutun mukaisesti hakijayhtiön osakepääoma on 3 miljoonaa mk. Rahoittaakseen leasing-salkkuaan yhtiö tulee nostamaan konsernin sisäisiä lainoja B N.V:n kokonaan omistamalta D N.V:ltä, jonka roolina on toimia konsernin sisäisenä rahoitusyhtiönä. A Oy:n liiketoiminnassa vieraan pääoman tarpeesta noin puolet on ns. lyhytaikaista luottoa, jonka erääntymisjaksot ovat alle vuoden mittaisia. Hakijayhtiö maksaa korkoa kerran vuodessa yli 12 kk:n lainoista. Korkoja maksetaan siitä huolimatta, että hakijayhtiön tulos muodostuu tappiolliseksi. Hakijayhtiöllä on lainapääomaa syksyllä 1998 noin 16 miljoonaa mk. Yhtiön osakepääomaa korotetaan 18 miljoonaan mk:aan. Leasing-salkun kasvun johdosta yhtiön lainatarve tulee kasvamaan noin 40–50 miljoonaan mk:aan. Yhtiön lainoista osa on pitkäaikaista ja osa lyhytaikaista lainaa. Velkojalla on oikeus irtisanoa laina sopimusrikkomuksen perusteella.

Hakijayhtiö pyysi ennakkoratkaisua siitä, onko konsernin rahoitusyhtiön D N.V:n sille yhtiön elinkeinotoimintaa varten myönnettäville luotoille maksetut markkinaehtoperusteiset korot yhtiön verotuksessa vähennyskelpoisia menoja. KVL:n antaman ennakkoratkaisun mukaan yhtiön saamia konserniluottoja on pidettävä luonteeltaan vieraana pääomana ja lainojen korkoja siten vähennyskelpoisina elinkeinotoiminnan menoina.

Annetun ennakkoratkaisun johdosta veroasiamies haki tähän muutosta KHO:sta viitaten valituksessaan EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Antamassaan ratkaisussa KHO katsoi KVL:n päätöksessä mainituin perustein ja ottaen huomioon myös Alankomaiden kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen määräykset koron vähennyskelpoisuudesta, ettei ole syytä muuttaa KVL:n päätöstä, joka siis jäi pysyväksi. Verotusta toimitettaessa tuli kuitenkin tutkia, ettei maksettava korko ylitä käypää, kohtuullisena pidettävää korkotasoa.

Edellä olevassa oikeustapauksessa vieraan pääoman määrä oli moninkertainen omaan pääomaan verrattuna. Vieraan oman pääoman määrästä noin puolet oli lyhytaikaista luottoa. Lainoille maksettiin korkoa, vaikka yhtiön tulos olisi

tappiollinen¹⁴⁵⁶. Lisäksi velkojalla oli oikeus irtisanoa laina sopimusrikkomuksen perusteella. KHO katsoi, että KVL:lle tehdyssä hakemuksessa kuvatuissa olosuhteissa yhtiöllä oli oikeus vähentää velan korot verotuksessaan. KHO viittasi päätöksessään myös maiden väliseen verosopimukseen sekä lausui erikseen, että korko ei saa ylittää kohtuullisena pidettävää korkotasoa. Myös kyseistä oikeustapausta on oikeuskirjallisuudessa käsitelty konsernitukea käsittelevänä oikeustapauksena.¹⁴⁵⁷

Edellä selostetuissa ratkaisuisa KHO 1983 II 515 ja KHO 19.2.1986 T 642 LO perusteli vaatimustaan korkomenojen lukemisesta verotettavaan tuloon EETVL 52 §:n 2 momentilla, jonka perusteella osaa suomalaisille tytäryhtiöille annetuista lainoista vaadittiin katsottavaksi pääomansijoitukseksi. Edellä selostettua ennakkoratkaisua annettaessa voimassa olleen VVL 36 § sisälsi vastaavan säännöksen pääomaan rinnastettavasta pääomansijoituksesta. KHO:n taltio-kappaleesta ei ilmene, että KVL:n ennakkoratkaisussa olisi miltään osin ollut esillä VVL 36 §:n säännökset. Myöskään KVL:n ennakkoratkaisusta tehdyssä valituksessa ei VVL 36 §:ää mainittu. Sen sijaan valitusta perusteltiin EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdalla pääomansijoitusten verovapaudesta. Analogisesti ajatellen kyse on samasta asiasta. KVL:lle tehdyn hakemuksen mukaista vieraan pääoman suhdetta omaan pääomaan voidaan joka tapauksessa pitää melko korkeana. Ilmeisesti ennakkoratkaisussa ovat painottuneet lainaehdot sekä muutoin alalla noudatetut kauppatavat.

Edellä mainitut konsernitueksi oikeuskirjallisuudessa katsotut oikeustapaukset edustavat erilaisia tapauksia, jotka on otettu edellä mukaan lähinnä sillä perusteella, että myös kyseiset tapaukset on kirjallisuudessa esitetty konsernitukea käsittelevinä tapauksina.

Ennakkotiedossa KVL 459/1975 oli kysymys tulon veronalaisuudesta. Ennakkotiedon mukaan saatavasta luopuminen ei muodostanut velalliselle veronalaista tuloa. Tätä ennen oli annetun ennakkotiedon KHO 1972 I 51 mukaisesti katsottu, ettei velalliselle saadessaan velkansa anteeksi muodostunut veronalaista tuloa, mikäli saaminen oli velalliselle arvoton. Tämän jälkeen myös muissa vastaavissa akordipäätöksissä katsottiin, ettei velalliselle muodostunut velkojen anteeksiannossa veronalaista tuloa edellytysten tälle täytyessä.¹⁴⁵⁸

---

¹⁴⁵⁶ Lyhytaikaisten luottojen korkokanta oli sidottu Helibor-korkoon ja yli 12 kk:n lainoissa käytettiin kansainvälistä swap-korkokurssia.

¹⁴⁵⁷ Ks. Immonen 2000: 442; 2002a: 468.

¹⁴⁵⁸ Vastaavia oikeustapauksia on käsitelty myös jäljempänä akordia käsittelevässä alaluvussa 5.6.4.

Vähennyskelvotonta konsernitukea käsitelivät ratkaisut KHO 1979 II 532 ja KHO 12.9.1979 T 3692, joissa katsottiin, etteivät saamisten menetykset liittyneet yhtiöiden liiketoimintaan. Näiltä osin oli kysymys tuolloin voimassa olevien säännöksiin mukaan liiketoiminnan tulolähteeseen kuulumattomista menoista tai menetyksistä, joita ei tämän johdosta katsottu EVL 7 §:n mukaisiksi menoiksi tai menetyksiksi. Vähennyskelvotonta konsernitukea edusti myös ratkaisu KHO 27.12.1999 T 4219, jossa ulkomaalaisen tytäryhtiön alihintaiseksi katsottujen rojaltien lisäksi myös tytäryhtiön maksamat osingot katsottiin rojaltien tapaan suomalaisen emoyhtiön veronalaiseksi tuloksi.

Alivuokraa koskeva päätös KHO 2.5.1968 T 2523 ennen EVL:n säätämistä on myös usein esitetty kirjallisuudessa esimerkkinä konsernituesta. Tällöin tytäryhtiölle tappiollinen huoneiston vuokraus katsottiin liiketaloudellisesti perustelluksi. Vastaava alivuokraus konserniin kuulumattomalle emoyhtiön liiketoimintaa edistämättömälle taholle ei olisi perusteltavissa.

Oikeuskirjallisuudessa konsernitukena käsitellyt ratkaisut KHO 1983 II 515, KHO 19.2.1986 T 642 ja KHO 1999:19 käsittivät ulkomaalaisen emoyhtiön suomalaiselle tytäryhtiölle myöntämien lainojen käsittelemistä myös verotuksessa vieraana pääomana ja maksettujen korkojen vähennyskelpoisuutta verotuksessa. Kahdessa ensiksi mainitussa tapauksessa oli kysymys melko selvästi normaalista velkasuhteesta tarkasteltaessa asiaa suomalaiseen tytäryhtiöön sijoitetun osakepääoman kannalta. Ennakkoratkaisussa vuodelta 1999 vieraan pääoman ja oman pääoman ero oli huomattava¹⁴⁵⁹. KHO:n ratkaisuun lienee vaikuttanut lainaehdot sekä myös alalla noudatetut kauppatavat. Mainituissa ratkaisuissa ei katsottu olevan kyse alikapitalisoinnista voimassa olleiden EETVL 52 §:n 2 momentin tai VVL 36 §:n perusteella. Kaikissa mainituissa tapauksissa katsottiin näin kysymyksessä olevan velkasuhteen, eikä esimerkiksi pääomansijoituksen, jonka johdosta koron maksaminen oli perusteltua.

4.3.4 Kokoavia näkökohtia

Lähtökohtana tuloverolakien soveltamisessa on, että verotuksen kannalta merkityksellisiä seikkoja arvioidaan verovelvollisen omasta toiminnasta käsin. Mainittu periaate koskee myös EVL:n soveltamisalan määrittelyä. Käsitellessään konserneja koskevia tulkintaongelmia *Tikka* katsoi perustelluksi, että verovelvollisen verotuskohtelussa huomioitaisiin yhtiön asema laajemmassa

---

¹⁴⁵⁹ Vieraan ja oman pääoman suhde 15:1.

taloudellisessa kokonaisuudessa eli konsernissa ¹⁴⁶⁰. EVL:n soveltamisalan tulkinnassa konserniolosuhteille on edellä esitetyn oikeuskäytännön mukaan annettu yhä suurempi painoarvo ¹⁴⁶¹.

Edellä kuvatussa oikeuskäytännössä onkin ainakin joiltain osin laajennettu tätä näkökulmaa, jolloin verovelvollisen toiminnassa on otettu huomioon toiminnan kytkeytyminen laajempaan taloudelliseen kokonaisuuteen. Kysymykseen voi tällöin tulla yrityksen toiminnan arviointi osana konsernin toimintaa. Konserni on yleinen liiketoiminnan organisaatiomuoto, joka sidosryhmienkin näkökulmasta muodostaa yleensä yhden taloudellisen kokonaisuuden. Konsernin muodostama yhteisöryhmä voidaan nähdä organisaatiomuotona, joka verotuksen neutraalisuuden toteuttamiseksi tulisi rinnastaa verokohtelun suhteen yhden yhtiön puitteissa harjoitettuun toimintaan. Intressipiiri- tai konserniajattelussa elinkeinotoiminnan alue muodostuu laajemmaksi kuin se olisi, jos asiaa arvosteltaisiin ainoastaan kunkin verovelvollisen omien olojen perusteella. ¹⁴⁶²

Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö on liittynyt pääasiallisesti tilanteisiin, joissa konserniavustuslakia ei voitaisi soveltaa. Oikeuskäytännön mukainen konsernituki on edellä esitetyn mukaisesti voinut olla joko välittömästi tai välillisesti antajansa tulon hankimiseen tai sen säilyttämiseen liittyvä meno tai menetys. Tarkasteltaessa markkinaehtoperiaatetta voidaan toisaalta katsoa, että konserniolosuhteissa edellä esille tuoduissa taloudellisissa olosuhteissa kaikkia tilanteita ei yksinkertaisesti voida analysoida markkinaehtoperiaatteen avulla ¹⁴⁶³.

Konsernituen antaminen tytäryhtiölle voi toteutua mm. maksamalla emoyhtiön toimesta tytäryhtiölle tavanomaisissa olosuhteissa kuuluvia menoja. Tähän voi olla syynä tytäryhtiön perustamiseen liittyvät toimenpiteet, tytäryhtiön sijaintimaan lainsäädäntö tai emoyhtiön velvoitteet. Verotuksellisen hyväksyttävyyden edellytyksenä kuitenkin on ollut, että tytäryhtiön puolesta maksetut menot hyödyttävät emoyhtiön liiketoimintaa. Korottomien lainojen antaminen tytäryhtiölle katsottiin tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneiksi menoiksi. Erityisesti tilanteet, joissa tytäryhtiö toiminnallaan edistää myös emoyhtiön liiketoimintaa, on lainojen korottomuutta voitu pitää liiketaloudellisesti perusteltuna. Toisaalta näissä tapauksissa korottoman lainan anta-

---

¹⁴⁶⁰ Ks. Tikka 1983b: 232.

¹⁴⁶¹ Ks. Andersson 1974: 11; 1983b: 87–88; Rautajoki 1994: 172–173.

¹⁴⁶² Ks. Andersson & Ikkala 2000: 33; Myrsky & Linnakangas 2003: 221; 2010: 213; Tikka 1995b: 63.

¹⁴⁶³ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 42–43.

jalta jäi itse asiassa korko saamatta. Kyseessä oli kuitenkin EVL 7 §:n perusteella vähennyskelpoinen kustannus.

Hinnoittelutukeen läheisesti liittyvät alennukset ja hyvitykset tulivat myös kysymykseen tuen muotoina. Tällöin oli kysymys keskinäiseen liiketoimintaan liittyvästä konsernituesta, jolla tehtiin mahdolliseksi huonossa taloudellisessa asemassa olevan tytäryhtiön toiminta myös tulevaisuudessa. Emoyhtiön toiminnan kannalta kysymys on ollut liiketaloudellisin perustein toteutetusta toimenpiteestä. Annettu konsernituki on ollut perusteltu myös emoyhtiön liike-toiminnan kannalta.

Vaikeuksissa olevaa tytäryhtiötä voitiin tukea myös erilaisten avustusten ja takausten muodossa. Eri tavoin syntyneiden saamisten anteeksianto oli myös tytäryhtiölle annettua tukea. Huomionarvoista on, että osassa oikeustapauksista oli kysymys joko lopetettavasta yhtiöstä tai suunnitelmissa oli yhtiön toiminnan lopettaminen tai sen myyminen konsernin ulkopuolelle. Myös näissä tapauksissa emoyhtiö olisi ollut tai olisi voinut olla muutoinkin esim. tehtyjen sitoumusten johdosta velvollinen suorittamaan mainitut menoerät. Tytäryhtiöiden puolesta annetut sitoumukset liittyivät yhtiöiden konsernimuodossa harjoitettavaan liike-toimintaan.

Elinkeinotulon verotuksessa hyväksytyt anteeksi annetut lainat ja muut saamiset olivat pääsääntöisesti arvottomia. Saamisten anteeksianto teki mahdolliseksi tytäryhtiön toiminnan myös jatkossa. Anteeksi annetulla lainalla on myös annettuna konsernitukea voitu oikaista taloudellisissa vaikeuksissa olevalle ulkomaiselle myyntiyhtiönä toimivalle tytäryhtiölle liian alhaisena maksettua provisiota. Tällä tytäryhtiön toiminnalla oli liiketaloudellinen merkitys myös emoyhtiön kannalta. Saamisten anteeksianto muille tahoille kuin konserni-yhtiöille ei vaikuta samalla tavoin emoyhtiön liiketoimintaan. Taloudellisissa vaikeuksissa tytäryhtiöille maksetut oman pääoman luonteiset erät voivat tulla vähennytyksi arvonalennuksena tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaan osana tytäryhtiön osakkeiden hankintahintaa.¹⁴⁶⁴ Tässä muodossa annettu tuki voitiin poistaa osana tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoa.

Oikeustapaukset koskivat pääsääntöisesti annettua konsernitukea, jolloin kysymyksessä oli annetun tuen hyväksyminen emoyhtiön verotuksessa EVL 7 §:n perusteella vähennyskelpoiseksi menoksi tai menetykseksi. Vastaavasti tytäryhtiön saama konsernituki on sille EVL 4 §:n perusteella pääsääntöisesti

---

¹⁴⁶⁴ Lisäksi eräiden muiden oikeustapausten katsottiin kirjallisuudessa käsittelevän konsernitukea.

veronalaista tuloa. Suurin osa edellä käsitellyistä oikeustapauksista koski kuitenkin konsernituen kohteina olevia ulkomaisia tytäryhtiöitä tai toisena osapuolena oli ulkomainen emoyhtiö. Oikeustapauksista osa koski kotimaiselle yhtiölle annettua konsernitukea, jolloin näiden kohdalla EVL 4 § tuli sovellettavaksi. Pääomansijoitusten kohdalla mainittu vastaavuus ei kuitenkaan toteudu. Lisäksi on huomattava, että pääomansijoitus oli vähennyskelpoinen verotuksessa ainoastaan tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaisena arvonalennuksena tytäryhtiön osakkeiden hankintamenon osana. Myöskään velasta luovuttaessa esim. akorditapauksissa ei kotimaisen tytäryhtiön katsota edellytysten täytyessä saavan veronalaista tuloa siltä osin, kuin tämä on ollut tarpeen aikaisemman lainsäädännön mukaisen tytäryhtiön selvitystilan välttämiseksi ¹⁴⁶⁵.

Jotta verotuksessa vähennyskelpoisen konsernituen antaminen tytäryritykselle olisi ollut mahdollista edellä mainituissa muodoissa, on tämän antamiselle ollut olemassa verotuksellisesti hyväksyttävät perusteet. Annettu tuki on liittynyt joko välittömästi tai välillisesti emoyhtiön liiketoimintaan. Yhtiöillä on pääsääntöisesti ollut keskinäisiä liiketoimia. Mainitut liiketoimet liittyvät usein hinnoittelun, alennusten tai lainojen ja saamisten anteeksiannon muodossa annettuun konsernitukeen. Myös korottoman lainan muodossa annettu konsernituki voi liittyä konserniyhtiöiden keskinäiseen liiketoimintaan. Koroton laina voi tehdä mahdolliseksi tytäryhtiön toiminnan myös jatkossa. Ilman annettua korotonta lainaa tilanne voisi olla toinen. Tässä muodossa annettu tuki palvelee tällöin myös emoyhtiön tulon hankkimista ja säilyttämistä.

Pääomansijoituksen muodossa tytäryhtiölle annettu konsernituki tuli vähennettäväksi ainoastaan aikaisemmin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaisena tytäryhtiöosakkeiden arvonalennuksena.¹⁴⁶⁶ Aloittavan tytäryhtiön kohdalla voi kansainvälisessä toiminnassa myös kohdemaan lainsäädäntö olla perustana tytäryhtiön perustamiselle, jolloin yhtiön kulujen maksaminen on ollut verotuksessa hyväksyttävää.

Konserniyhtiöiden välillä on voinut olla myös muu intressiyhteys, jolloin tytäryhtiön toiminnan katsotaan ainakin välillisesti tukevan emoyhtiön liiketoimintaa. Kysymyksessä on kuitenkin edellä mainittuja tapauksia tulkinnallisemmat olosuhteet. Oikeuskäytännössä intressiyhteydelle on voitu antaa merkitystä konsernitukea käsittelevissä ratkaisuissa. Tytäryhtiön toiminnan

---

¹⁴⁶⁵ Ks. esim. Andersson & Ikkala 2000: 65; Tuominen & Linnakangas 1995: 52–54. Ks. lisäksi tarkemmin jäljempänä akordia koskevassa alaluvussa 5.6.4 esitettyä.

¹⁴⁶⁶ Ks. myös KM 1979: 4: 32.

edistäessä epäsuorasti emoyhtiön toimintaa ilman välitöntä keskinäistä liiketoimintaa, voidaan tytäryhtiön toiminta ottaa huomioon laajemmassa taloudellisessa kokonaisuudessa eli konsernissa. Silloin kun tuen antamiselle on ollut liiketaloudellinen peruste, on se hyväksytty myös verotuksessa.

Sen lisäksi, että tytäryhtiön toiminta liittyisi joko välittömästi tai välillisesti emoyhtiön toimintaan, on osassa oikeustapauksia tuen hyväksyttävyyttä perusteltu eri tavoin sillä, että tytäryhtiö on ollut tuen tarpeessa¹⁴⁶⁷. Mikäli tytäryhtiö ei olisi tuen tarpeessa, ei tuen antamiselle olisi myöskään tältä osin liiketaloudellista perustetta. Tytäryhtiön toiminta ei tällöin olisi riippuvainen annetusta tuesta vaan kysymyksessä voisi olla ennemminkin tulon siirto emoyhtiöltä tytäryhtiölle verotuksellisesti moitittavalla tavalla.

Annettua konsernitukea on annetuissa ratkaisuisa erikseen perusteltu tuen tarpeella edellä kuvatuissa oikeustapauksissa KVL 370/1993 (markkinointituki), KHO 10.12.1985 T 5701, KVL 363/1991, KVL 273/1992, KVL 72/1993 (lainojen ja muiden saamisten anteeksianto), KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 (koroton laina), KHO 1985 II 531 ja KHO 30.7.1999 T 1925 (alennukset ja hyvitykset) sekä KHO 26.2.1993 T 581 (annettu tuki tutkimus- ja kehitystoiminnan aiheuttaman tappion kattamiseksi). Ratkaisussa KHO 31.3.1998 T 544 puolestaan epäävää ratkaisua belgialaisen tytäryhtiön puolesta maksettujen eläkemaksujen osalta perusteltiin mm. sillä, ettei asiassa oltu esitetty tämän hyväksyttävyyden perusteeksi konsernituen tarvetta.

Rajan vetäminen vähennyskelpoisen ja vähennyskeltottoman tuen välille katsottiin oikeuskirjallisuudessa yleisemminkin ongelmalliseksi¹⁴⁶⁸. Konsernituen vähennyskelpoisuus verotuksessa on edellä esitetyn mukaisesti ollut riippuvainen pääsääntöisesti EVL 7 §:n tulkinnasta eli siitä, missä eri muodoissa ja olosuhteissa annettu konsernituki on oikeuskäytännössä hyväksytty verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi tai menetykseksi. EVL ja oikeuskäytäntö eivät sinänsä asettaneet mitään erityisiä edellytyksiä konserniin kuuluvien yhtiöiden keskinäiselle suhteelle päinvastoin kuin KonsAvL. Useimmiten oli kuitenkin esim. vuoden 1986 tilanteessa verotuskäytännössä kuitenkin ollut kysymys EOYL:n mukaisista konserniyhtiöistä.¹⁴⁶⁹

¹⁴⁶⁷ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Helminen, Marjaana 2000: 40; Ranta-Lassila 2000c: 373; 2001a: 35; 2002: 75; Venesjärvi 2000: 101.

¹⁴⁶⁸ Ks. Halmesmäki 1986: 321; Myrsky & Linnakangas 2003: 231; Niskakangas 1984: 216; 1987: 43; Tuominen & Linnakangas 1995: 300–301.

¹⁴⁶⁹ Ks. Rautajoki 1986: 312–313.

Edellä mainittujen tapausten luokittelu niiden eri luonteen perusteella ei ole aina yksiselitteistä. Myös muunlaiset luokittelut ovat mahdollisia. Myös oikeustapausten sijoittaminen tiettyyn luokkaan toisen sijasta sisältää eräissä tapauksissa jossain määrin harkintaa. Tässä tutkimuksessa on pyrkimyksenä ollut mahdollisimman pitkälle samankaltaisten oikeustapausten ryhmittely omaksi kokonaisuudekseen eri muodoissa annetun konsernituen käsitteen selventämiseksi ja havainnollistamiseksi. Toteutettu ryhmittely antaa kohtuullisen kattavan käsityksen siitä, millä eri tavoin konsernitukea aikaisemmin käsiteltiin oikeuskäytännössä EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena menona.

Konsernituen käsitettä ei oikeuskirjallisuudessa pidetty yksiselitteisenä, selväpiirteisenä eikä selkeänä, josta olisi voitu johtaa vakiintuneita tai selväpiirteisiä ratkaisulinjoja ¹⁴⁷⁰. Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena on selventää aikaisempaa oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa syntyntä konsernituen käsitettä sekä myös sen suhdetta nykyiseen EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaan vähennyskeltvottomaan konsernitukeen ¹⁴⁷¹.

Konsernituen käsite on syntynyt tämän vähennyskelpoisuutta koskevien oikeustapausten perusteella. Vastaavuusperiaatteen mukaisesti vähennyskelpoinen konsernituki on tulon veronalaisuutta koskevien yleisten säännösten mukaisesti kotimaisten yhtiöiden kohdalla myös EVL 4 §:n perusteella veronalaista tuloa eräitä poikkeuksia lukuunottamatta. Nämä poikkeukset olivat tytäryhtiöön tehty pääomanluonteinen sijoitus sekä tytäryhtiölle annettu akordi saamisen ollessa antajalleen arvoton. Suurin osa oikeuskäytäntöä käsittelevässä alaluvussa 4.3.3 selostetuista oikeustapauksista koski kuitenkin ulkomaisille tytäryhtiöille annettua konsernitukea tai toisena osapuolena oli ulkomainen emoyhtiö, jolloin sovellettavaksi tulivat käsiteltyjen oikeustapausten mukaisesti kunkin maan eli Alankomaiden/Hollannin, Belgian, Englannin, Italian, Kanadan, Neuvostoliiton, Norjan, Ruotsin, Saksan, Swazimaan tai Yhdysvaltojen verotusta koskevat säännökset tai verosopimukset.

4.4 Yhteenveto

Konsernituen ja tätä aikaisemman KonsAvL:n alasta poikkeavan konserniavustuksen käsite on ollut eri tavoin kuvattuna oikeuskirjallisuudessa jo ennen

---

¹⁴⁷⁰ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Blomqvist 2003: 109; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 85; Myrsky & Linnakangas 2003: 231; Ranta-Lassila 2000c: 373; 2002: 224; Tikka 1991: 25; 1995b: 242.

¹⁴⁷¹ Ks. tästä luku 6.

EVL:n säätämistä. Edellä käsitellyn mukaisesti *Voipio* esitti vuonna 1967 kirjallisuudessa esimerkkejä konserniavustuksiksi katsomistaan oikeustapauksista¹⁴⁷². *Voipio* toi esille myös konserniavustuksen vähennyskelpoisuutta koskevaan selvittelyyn liittyvän käsitteellisen epäselvyyden. Tuolloin voimassa olleet silloista valtion- ja kunnallisverotusta säätelevät TOL, KKunA tai MKunA eivät sisältäneet asiaa koskevia säännöksiä. Konserniavustusta käsittelevinä oikeustapauksina esitettiin vähennyskelpoisiksi katsottujen KHO:n ja KVL:n antamien päätösten lisäksi myös vähennyskeltottomia konserniavustusta käsitteleviä oikeustapauksia.

Vähennyskelpoisiksi konserniavustuksiksi katsottiin mm. koroton laina, velan anteeksianto, pääosakkaan intressissä olleiden kulujen maksaminen tai tutkimustoimintaan liittyvä avustus. Myös tytäryhtiön mahdollisesta konkurssista johtuva pääomanvähennys sekä saamisten ja takausten johdosta aiheutuvat tappiot katsottiin vähennyskelpoisiksi konserniavustuksiksi. Vähennyskeltottomina konserniavustuksina pidettiin eräitä menoina käsiteltyjä hankintoja sisaryhtiöltä, sisaryhtiön puolesta maksettuja menoja, liiketoimintaan kuulumattomasta toiminnasta aiheutuneita tappioita, liian suureksi katsottuja hyvityksiä jne. Lisäksi joidenkin peiteltyä osingonjakoa tai veronkiertoa koskevien tapausten katsottiin myös edustavan konserniavustusta käsitteleviä oikeustapauksia.

EVL:n säätämisen jälkeen esittivät *Ikkala, Andersson & Nuorvala* lain ensimmäisessä kommentaariteoksessaan¹⁴⁷³, että emo- ja tytäryhtiösuhteessa olevat yhteisöt saattavat suorittaa toisilleen eriä, joita ei voida pitää pääomasijoituksina eikä välittöminä vastikkeina saaduista suoritteista ym. Mainittujen ns. konserniavustusten tosiasiallisten suoritusperusteiden katsottiin voivan olla moninaiset. Esimerkkinä mainittiin kannattavuuden kustannuksella tapahtunut myynti konserniin kuuluville yhteisöille tai vastaavasti konserniyhteisön kannattavuuteen vaikuttaneeseen hintatasoon tapahtuneet ostot.¹⁴⁷⁴ Mainitun kommentaariteoksen myöhemmissä painoksissa käsiteltiin konserniavustusta ja myöhemmin konsernitukea varsin monipuolisesti. Vuosien 1996 ja 2000 painosten kirjoittajina olivat *Andersson & Ikkala*. Myös muissa yhteyksissä kiinnitettiin konserniavustukseen ja sittemmin konsernitukeen vero-oikeudellisessa kirjallisuudessa yhä lisääntyvää huomiota. Esimerkiksi *Niskakangas* ja *Tikka* käsitelivät aihepiiriä edellä esitetyn mukaisesti.

---

¹⁴⁷² Ks. *Voipio* 1967a; 1967b.

¹⁴⁷³ *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1969.

¹⁴⁷⁴ Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1969: 34.

Säädettäessä KonsAvL:ia vallitsi ilmeinen epätietoisuus konserniavustuksen luonteesta EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena eränä. KonsAvL:lla ei kuitenkaan puututtu siihenastisten konserniavustusten verotukselliseen kohteluun, joka määräytyi EVL 4 ja 7 §:ien mukaisesti. KonsAvL:n säätämisen jälkeen ryhdyttiin mainitusta konserniyhtiöiden välisestä toiminnasta käyttämään oikeuskirjallisuudessa nimitystä konsernituki. Aikaisempien konserniavustukseksi katsottujen oikeustapausten kohdalla tuskin olisi tullut kysymykseen tilanteet, joissa ne olisi voitu katsoa KonsAvL:n edellytysten mukaisiksi avustuksiksi ¹⁴⁷⁵. Mainitun lain varsin rajoitettujen edellytyksien täyttyminen kyseisissä tapauksissa ei liene todennäköistä. Tällöin niiden vähennyskelpoisuus on arvioitavissa ainoastaan menon vähennyskelpoisuutta koskevien säännösten perusteella. KonsAvL on tarkoitettu avoimeksi tuloksentasauskeinoksi, mistä ei ole kysymys konsernitueessa.

Konsernitukea koskevassa oikeuskirjallisuudessa katsottiin kyseistä tukimuotoa edustaviksi oikeustapauksiksi sekä tapauksia, joissa KHO tai KVL nimenomaisesti katsoi kysymyksessä olevan konsernituki, taloudellinen tuki jne. että myös oikeustapauksia, joissa päätöstä ei mainitulla tavalla argumentoitu. Lisäksi konsernitukena käsitellyissä oikeustapauksissa usein eri tavoin voitiin todeta, että tytäryhtiö oli tuen tarpeessa. Annetulle konsernituelle oli näin myös olemassa liiketaloudellinen peruste, jolloin kyse oli EVL 7 §:n mukaisesta elinkeino-toiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtunut meno tai menetys. Oikeustapausten käsittely kirjallisuudessa konsernitukena myös vaihteli eri kirjoittajien kesken. Usean konsernitukea käsitelleen kirjoittajan mainitsemina esimerkkeinä olivat korottomia lainoja koskevat oikeustapaukset KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530 sekä ulkomaiselle tytäryhtiölle annettua hyvityslaskua koskeva ratkaisu KHO 1985 II 531 samoin kuin lainan anteeksiantoa koskeva ratkaisu KHO 10.12.1985 T 5701. Eri artikkeleissa ja esitelmissä oli tässä suhteessa todettavissa tietynasteista vaihtelua.¹⁴⁷⁶

Korottomia lainoja koskevista oikeustapauksista vuonna 1983 annettu ratkaisu koski ulkomaista tytäryhtiötä, joka toimi samalla alalla kuin emoyhtiö, mutta täysin itsenäisesti. Tässä tapauksessa on annetun ratkaisun perusteella ollut välillisesti emoyhtiön liiketoimintaan liittyvästä tapauksesta. Vuonna 1985 annetun ennakkotiedon mukaan kysymyksessä oli lainan saaneen ulkomaisen holdingyhtiönä olevan tytäryhtiön omistama yhtiö, jonka toiminta läheisesti liittyi suomalaisen emoyhtiön liiketoimintaan. Korottoman lainan antamiselle oli

---

¹⁴⁷⁵ Ks. alaluku 3.7.

¹⁴⁷⁶ Ks. myös alaluku 1.1.

tällöin selkeä liiketaloudellinen peruste. Ulkomaiselle tytäryhtiölle annetun hyvityslaskun tarkoituksena oli tukea taloudellisissa vaikeuksissa olevaa tytäryhtiötä, jonka konkurssi olisi vaikeuttanut emoyhtiön toimintaa Skandinaviassa. Lainan anteeksiantoa koskevassa ratkaisussa vuodelta 1985 oli kysymys ulkomaalaiselle myyntiyhtiönä toimivalle tytäryhtiölle anteeksi annettu tilisaamisista muodostetusta lainasta. Lainan anteeksiannolla oikaistiin liian alhaisena maksettua provisiota, joka toimenpide oli emoyhtiölle vähennyskelpoinen konserniavustus. Annetun konserniavustuksen sekä myyntiprovisoiden nostamisen avulla turvattiin myyntiyhtiön toiminta myös jatkossa. Myyntiyhtiön toiminnan jatkaminen oli emoyhtiön välittömässä intressissä.

Konsernitukena kirjallisuudessa esitetyistä oikeustapauksista edellisistä poikkeavaa linjaa edustavat mm. ulkomaiselta emoyhtiöltä saatujen lainojen korkojen vähennyskelpoisuutta käsittelevät ratkaisut KHO 1983 II 515, KHO 19.2.1986 T 642 ja KHO 1999:19 sekä alihintaisia rojalteja käsittelevä ratkaisu KHO 27.12.1999 T 4219. Lainoja koskevissa oikeustapauksissa hyväksyttiin ulkomaiselle emoyhtiölle maksettu korko verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Kysymys ei katsottu olevan alikapitalisaatiosta, vaan vieraan ja oman pääoman suhdetta pidettiin hyväksyttävänä. Rojalteja koskevassa ratkaisussa katsottiin ulkomaisen tytäryhtiön maksamat rojalit alihintaisiksi, jonka johdosta tytäryhtiön emoyhtiölle maksamat osingot lisättiin emoyhtiön verotettavaan tuloon.

Voipio katsoi jo vuonna 1971, että konserniavustukseen liittyi käsitteellinen epäselvyys. Sama epäselvyys liittyy myös aikaisempaan EVL 7 §:n tulkintaa koskevaan konsernituen käsitteeseen. Käsiteltäessä konsernitukea tai aikaisempaa konserniavustusta eri yhteyksissä, tuotiin mainittu ongelma usein myös esille. Syntyneitä oikeuskäytäntöä ei pidetty kovin selkeänä, selväpiirteisenä eikä myöskään yksiselitteisenä. Oikeuskäytännöstä katsottiin olevan vaikea johtaa selkeitä ratkaisulinjoja tai tehdä yleistäviä päätelmiä.¹⁴⁷⁷

Tässä tutkimuksessa on pyritty selventämään oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden perusteella syntyneitä konsernituen käsitteitä. Oikeuskäytännön ryhmittelyllä saadaan konsernituen käsitteestä yhtenäisempi kuva. Konsernituen vähennyskelpoisuutta koskevien oikeustapausten ryhmittelyssä on edellä selostettujen periaatteiden mukaisesti muodostettu kuusi eri ryhmää, joita ovat menojen kohdistaminen, korottomat lainat, alennukset ja hyvitykset, tuet ja avustukset sekä

---

¹⁴⁷⁷ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Blomqvist 2003: 109; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 85; Myrsky & Linnakangas 2003: 231; Ranta-Lassila 2000c: 373; 2002: 224; Ryyänen 1996a: 321; Tikka 1991: 25; 1995b: 242.

takaukset, lainojen ja muiden saamisten anteeksianto sekä oman pääoman luonteiset sijoitukset.

Tavanomaisissa olosuhteissa tytäryhtiölle kuuluvien menojen maksaminen annettuna konsernitukena voi olla mahdollista mm. tytäryhtiön perustamiseen liittyvänä toimenpiteenä, tytäryhtiön sijaintimaan lainsäädännöstä johtuen tai emoyhtiön velvoitteista johtuen. Verotuksellinen hyväksyttävyyden kriteeriksi edellyttää, että suoritettavat menot hyödyttävät emoyhtiön liiketoimintaa. Korottomat lainat tulivat myös kysymykseen annettuna konsernitukena. Tällöin ne katsottiin emoyhtiön verotuksessa EVL 7 §:n mukaisiksi vähennyskelpoisiksi kustannuksiksi. Niiden avulla tehtiin pääsääntöisesti mahdolliseksi emoyhtiön liiketoimintaan kiinteästi liittyvien tytäryhtiöiden toiminta. Annetuille korottomille lainoille oli tällöin emoyhtiön kannalta selkeä liiketaloudellinen peruste.

Alennusten ja hyvitysten muodossa annetulla konsernitukella turvattiin taloudellisissa vaikeuksissa olevien emoyhtiön myyntikanavina toimivan tytäryhtiön tai samaan konserniin kuuluvan sisaryhtiön toimintaedellytyksiä. Annetuilla hyvityslaskuilla korjattiin esim. tuotteiden hinnoittelua, jonka avulla myyntiyhtiön toimintaedellytykset oli saatavissa liiketaloudellisesti terveelle pohjalle. Konsernitukena annetuille hyvityslaskuille oli selkeä liiketaloudellinen merkitys konsernituen antajan kannalta. Vastaavat hyvitykset eivät välttämättä tulisi aina kysymykseen konsernin ulkopuolisissa liikesuhteissa. Vaikeuksissa olevalla tytäryhtiölle annetut tuet ja avustukset sekä takaukset annettavana konsernitukena liittyivät myös tilanteisiin, joissa oli kysymys konsernin ulkopuolelle myytävistä tai lopetettavista konserniyhtiöistä. Myös näissä tapauksissa emoyhtiön velvoitteet perustuivat konsernisuhteessa harjoitettuun liiketoimintaan liittyviin sitoumuksiin.

Konsernitukena anteeksi annetut lainat ja muut saamiset olivat pääsääntöisesti arvottomia. Niiden anteeksiannolla vältettiin tytäryhtiön selvitystilauhka tai konkurssi. Tytäryhtiön toiminnan jatkaminen oli emoyhtiön välittömässä intressissä. Saamisten anteeksiannolla konsernin ulkopuolisille tahoille ei välttämättä ole samaa liiketaloudellista merkitystä. Anteeksi annetulla lainalla voitiin annettuna konsernitukena myös oikaista myyntiyhtiönä toimivalle taloudellisissa vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle liian alhaisena maksettu provisiota. Anteeksi annettu laina oli muodostettu aikaisemmista tilisaamisista. Oman pääoman luonteisena konsernitukena taloudellisissa vaikeuksissa oleville tytäryhtiöille maksaa erilaisia omaan pääomaan rinnastettavia eriä. Tällaisia eriä olivat ruotsalaisen oikeuskäytännön mukaiset ehdolliset osakepääomansijoitukset, suoritukset vararahastoon sekä aikaisemman oikeuskäytännön mukainen vakau-

tettu laina. Nämä olivat annettuna konsernitukena poistettavissa verotuksessa osana tytäryhtiöosakkeiden hankintahintaa tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Annetulle konsernituelle on edellä olevan mukaisesti tullut olla tuen maksajan kannalta liiketaloudellinen peruste. Muussa tapauksessa kyse ei olisi ollut EVL 7 §:n mukaisesta elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneesta menosta tai menetyksestä. Tytäryhtiön on tullut olla myös tuen tarpeessa, jotta konsernituen maksaminen olisi ollut perusteltua. Mikäli tytäryhtiöllä ei olisi tarvetta annetulle konsernituelle, olisi kysymyksessä tulon siirto emoyhtiöltä tytäryhtiölle ilman hyväksyttävää syytä. Kysymys olisi tällöin verotuksellisesti moitittavasta toimenpiteestä.

Olellainen edellytys annetulle konsernituelle on myös joko välitön tai välillinen omistusosuus tuen kohteena olevasta tytäryhtiöstä. Yhdessä lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa koskevassa oikeustapauksessa omistusosuus oli hieman alle puolet. Tässä tapauksessa optiot tekivät mahdolliseksi omistuosuuden nostamisen 60 %:iin. Korottomia lainoja koskevassa yhdessä oikeustapauksessa omistusosuus oli 75 %. Myös yhdessä tukia, avustuksia sekä takauksia koskevassa oikeustapauksessa omistusosuutena oli 75 % ja toisessa 80 %. Yhdessä korottomia lainoja koskevassa oikeustapauksessa omistusosuus oli 90 %. Yhdessä oikeustapauksessa kysymys oli sisaryhtiöistä, jotka molemmat kuuluivat samaan konserniin 100 %:sti. Yhdessä lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa ja yhdessä oman pääoman luonteisia sijoituksia koskevassa oikeustapauksessa omistusosuudet olivat 99,5 % ja 99,006 %. Valtaosassa oikeustapauksia välitön tai välillinen omistusosuus oli 100 % suurimman osan ollessa välitöntä omistusta. Edellä olevan perusteella omistuosuudella on ollut erittäin keskeinen merkitys konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä.

5 VÄHENNYSKELVOTTOMASTA KONSERNITUESTA

5.1 Uudet säännökset

Yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä vuonna 2004 lisättiin¹⁴⁷⁸ EVL 16 §:ään uudeksi 7 kohdaksi tämän tutkimuksen kannalta lain keskeisin säännös konsernituen vähenneyselvottomuudesta. Lainkohdan mukaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena menona ei lainmuutoksen jälkeen ole:

”... edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön sellaiselta osakeyhtiöltä, josta verovelvollinen tai 6 b §:n 7 momentissa tarkoitetut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään kymmenen prosenttia osakepääomasta, olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset, tällaiselle yhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetut menot.”

Konsernituen lisäksi säädettiin vähennyskelvottomiksi muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset edellä mainituilta osakeyhtiöiltä. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaista säännöstä perusteltiin hallituksen lakiesityksessä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä pääomaverouudistukseen liittyvään osakeyhtiön, osuuskunnan, säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön käyttöomaisuusosakkeiden luovutushintojen verovapaudella sekä vastaavasti verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutustappioiden vähennyskelvottomuudella ja edelleen käyttöomaisuusosakkeiden myyntivoiton verovapaudella¹⁴⁷⁹.

EVL 42 §:ää muutettiin siten, että aikaisemman säännöksen mukainen mahdollisuus arvonalennuskirjauksen tekemiseen osakkeiden osalta poistettiin kaikkien yhteisöjen ja yhtymien osalta. Tätä ei laissa rajoitettu pelkästään edellä mainittujen osakeyhtiöiden osakkeita koskevaksi. Myös arvonalentumispoiston ja purkutappion rajoittamista perusteltiin osakkeiden luovutuksen uudella verotuskohtelulla eli tappiollisen luovutuksen vähennyskelvottomuudella¹⁴⁸⁰. HE:n perusteluissa lausutaan EVL 42 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, että osakkeen käsite on tarkoitettu samaksi kuin verovapaasti luovutettavia osakkeita käsittelevässä ehdotetussa lain 6 b §:ssä. Arvonalennuspoiston vähennysoikeus

---

¹⁴⁷⁸ L 717/2004.

¹⁴⁷⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 2, 38–39; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 4, 6–7.

¹⁴⁸⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 31, 65.

on kuitenkin 42 §:n 1 momentin mukaisesti poistettu kaikkien osakkeiden osalta.¹⁴⁸¹

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä lausuttiin oikeuskirjallisuudessa korostetun ”lainan saatavasta” luopumisen muodossa annetun konsernituen ja EVL 42 §:n läheistä yhteyttä. Lisäksi valiokunnan mietinnössä tuotiin esille, että nykyjärjestelmässä vähennyskelpoisuuden edellytysten tulisi olla vastaavat, koska kysymys on konsernitueksakin EVL 42 §:ää vastaavista tilanteista¹⁴⁸².

5.2 Vähennyskelvottoman konsernituen määrittelystä

5.2.1 *Konsernituen käsitteen vakiintumattomuus*

Vähennyskelvoton konsernituki on EVL:n säännösten mukaan sidottu vain lain määrittelyjen mukaiseen tuen antajaan ja vastaanottajaan. Tämän mukaisesti vähennyskelvottomuus on sidottu muun ohella vähintään 10 %:n laissa määritellyn mukaiseen omistusosuuteen konsernitukea vastaanottavasta yhtiöstä, jolloin omistajana tulevat kysymykseen joko verovelvollinen tai uuden 6 b §:n 7 momentissa tarkoitetut konserniyhtiöt yksin tai yhdessä. Tältä osin on huomioitavaa, että jäljempänä oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa verotuksessa vähennyskelpoiseksi konsernitueksi luetuissa oikeustapauksissa, kuten myöskään edellä luvussa 4 käsitellyissä muissakaan konsernitueksi luetuissa oikeustapauksissa, ei välitön tai välillinen omistusosuus konsernituen kohteena olevasta yhtiöstä ole ollut näin vähäinen vaan tätä huomattavasti korkeampi.

HE:ssä viitataan aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseen konsernitukeen lakiesityksen mukaista konsernituen vähennyskelvottomuutta perusteltaessa¹⁴⁸³. Oikeuskäytännössä syntyneen konsernituen käsitteen ottaminen osaksi lakiesityksen perusteluita täysin toisenlaisessa toimintaympäristössä on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä lakiin otetun konsernituen uuden legaalikäsitteen¹⁴⁸⁴ sisällöstä. Omistusosuuden alarajaksi säädetty 10 % on ristiriidassa aikaisemman oikeuskäytännön kanssa. Olennaisena osana aikaisempaa oikeuskäytäntöä ja

---

¹⁴⁸¹ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 451–452; Kukkonen & Walden 2009: 150, 410; Myrsky & Linnakangas 2006: 164–165.

¹⁴⁸² Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁴⁸³ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

¹⁴⁸⁴ Ks. Mattila 2007: 95; Tikka 2005c: 27.

tähän liittyvää konsernituen käsitettä on ollut vähennyskelpoiseen konsernitukeen liittyvä huomattavan korkea omistusosuus ja tästä johtuva tytäryhtiön merkitys tukea antaneen emoyhtiön liiketoiminnalle. EVL 16 §:n 7 kohdan sanamuodon mukaan omistusosuudella ei kuitenkaan ole merkitystä konsernituen legaalikäsitteen kanssa. Lain tarkoittama konsernituki on edellytysten vallitessa vähennyskelvoton säädetyn omistusosuuden ollessa vähintään 10 %. Omistusosuuden ollessa puolestaan alle 10 %, on lain tarkoittaman konsernituki kuitenkin lain sanamuodon perusteella vähennyskelpoinen.

Laissa mainitaan lisäksi vastaanottavan yhtiön taloudellisen aseman parantaminen ilman vastasuoritusta¹⁴⁸⁵. Muilta osin lain tarkoittamaa konsernitukea ei laissa määritellä. Tämän johdosta joudutaan lain tarkoittaman konsernituen sisältöä hahmottamaan lain esitöiden avulla ja esitöissä ilman yksilöintiä mainittuihin esimerkkeihin ainakin osittain soveltuvien oikeustapausten avulla. Tässä yhteydessä on lisäksi syytä huomioida, ettei konsernituen käsite ollut ennen nykyistä säännöstäkään vakiintunut eikä sitä pidetty oikeuskirjallisuudessa yksiselitteisenä¹⁴⁸⁶ eikä syntyneenä oikeuskäytäntöä pidetty kovin selväpiirteisenä¹⁴⁸⁷ eikä selkeänä¹⁴⁸⁸ vaan oikeuskäytännöstä katsottiin olevan vaikea johtaa vakiintuneita ja selväpiirteisiä ratkaisulinjoja¹⁴⁸⁹ tai tästä katsottiin vaikeaksi tehdä yleistäviä päätelmiä.¹⁴⁹⁰

Valtiovarainministeriön yhdessä valtioneuvoston kanslian kanssa vuonna 1998 käynnistämän sanastoprojektin tarkoituksena on tuottaa valtiovarainministeriön keskeisten toimialojen termejä sisältäviä monikielisiä sanastoja ja selkiyttää näiden alojen viestintää¹⁴⁹¹. Projektiin liittyvä verotusta käsittelevä sanasto valmistui vuonna 2002. Sanaston mukaan termillä konsernituki tarkoitetaan konserniyhtiön toiselle saman konsernin yhtiölle antamaa tukea. Lisäksi konsernituki määritellään sanastossa seuraavasti:

”Konsernitukea voidaan antaa esimerkiksi markkinaehdoista poikkeavana hinnoitteluna tai antamalla velka anteeksi. Konsernituki on antajan

¹⁴⁸⁵ Vastasuoritukseen liittyviä kysymyksiä käsitellään seuraavassa alaluvussa 5.2.2.

¹⁴⁸⁶ Ks. Rynnänen 1996a: 321.

¹⁴⁸⁷ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Blomqvist 2003: 109; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 85; Ranta-Lassila 2000c: 373; 2002: 224.

¹⁴⁸⁸ Ks. Myrsky & Linnakangas 2003: 231; Tikka 1995b: 242.

¹⁴⁸⁹ Ks. Tikka 1995b: 242.

¹⁴⁹⁰ Ks. Tikka 1991: 25. Ks. lisäksi myös esim. Tikka 1975: 19, jossa viitataan konserniavustukseksi (nykyisen terminologian mukaan konsernituki) luonnehdittaviin eriin.

¹⁴⁹¹ Valtiovarainministeriö & Valtioneuvoston kanslia 2002: 7.

verotuksessa tulonhankkimismeno ja saajan verotuksessa veronalaista tuloa, jos tuen saajan liiketoiminta edistää tuen antajan liiketoimintaa.”¹⁴⁹²

Huomionarvoista edellä olevassa määrittelyssä on se, että tuolloin on ollut voimassa sekä KPL:n että EOYL:n konsernia koskevat määräämisvaltaan perustuvat määritelmät. EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen vähintään 10 %:n omistusosuus välittömästi tai välillisesti EVL:n tarkoittamalla tavalla on vuodelta 2004. Verosanaston määritelmä ei kata vastaavaa tukea 10 %:n omistusosuudella joko välittömästi tai välillisesti omistetulle yhtiölle. Mainittua 10 %:n rajaa ei muutoinkaan ole liitetty aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseen konsernituen käsitteeseen.

5.2.2 Vastasuoritus

Konsernituen vähennyskelvottomuutta koskevassa EVL 16 §:n 7 kohdassa on lakiin sisällytetty uuden konsernituen legaalikäsitteen¹⁴⁹³ lisäksi myös uusi vastasuorituksen legaalikäsite. EVL 7 §:n mukaisesti vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot tai menetykset. Konsernituen vähennyskelvottomuus on sidottu muun ohella 10 %:n omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Tämän mukaisesti muissa tilanteissa annettu lain tarkoittama konsernituki on verotuksessa antajalleen vähennyskelpoinen. Tällöin myös ilman lain tarkoittamaa vastasuoritusta oleva konsernituki voi olla tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuva meno tai menetys. Tämän vähennyskelvottomuus määräytyy EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti.

EVL 16 §:n 7 kohdassa säädetään edellä olevan mukaisesti lain rajaamissa tapauksissa elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelvottomaksi konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot. Ongelmaksi käytännössä muodostuu säännöksen käsitteiden sisällön määrittäminen. Säännökseen sisältyvä vähennyskielto verotuksessa käsittää toisaalta säännöksessä mainitun konsernituen ja toisaalta muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot. Lakiin kirjattu vastasuorituksen puuttuminen mainitaan myös HE:n johdantotekstissä¹⁴⁹⁴ sekä yleisperusteluissa¹⁴⁹⁵. Lain

¹⁴⁹² Valtiovarainministeriö & Valtioneuvoston kanslia 2002: 134.

¹⁴⁹³ Ks. Mattila 2007: 95; Tikka 2005c: 27.

¹⁴⁹⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 2.

¹⁴⁹⁵ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

esitöistä kuten itse laistakaan ei ilmene, mitä vastasuorituksen puuttumisella tarkoitetaan, tai paremminkin, milloin olisi kysymys lain edellyttämästä vastasuorituksesta¹⁴⁹⁶. HE:n perustelut ja lakiteksti ovat siten epätäsmällisiä.

HE:n perusteluissa tarkastellaan konsernitukea siinä mainittujen esimerkkien valossa ainoastaan vastaanottavan yhtiön kannalta. Tässä yhteydessä tuodaan esille vastaanottavan yhtiön taloudellisen aseman parantaminen. Perusteluissa mainitun mukaan konsernituki on tietyin edellytyksin katsottu oikeuskäytännössä vähennyskelpoiseksi menoksi. Yleisenä edellytyksenä vähennyskelpoisuudelle mainitaan se, että tuen saavalla yhtiöllä on tappiollisuuden tai muun sellaisen syyn johdosta ilmeinen tuen tarve. Edelleen perusteluissa tuodaan esille, että konsernituki annetaan usein tilanteissa, joissa tuen saavan yhtiön oma pääoma on tappiollisuuden vuoksi siinä määrin heikentynyt, että yhtiötä uhkaa selvitystila.¹⁴⁹⁷

HE:n perusteluissa ei konsernitukea käsitellä miltään osin tukea antavan yhtiön kannalta lukuunottamatta sen vähennyskelvottomuutta. Konsernitueessa on oikeuskäytännön mukaan ollut kyse tytäryhtiölle annetun rahoituksen tai rahanarvoisen etuuden myöntämisestä, jolla seikalla on ollut liiketaloudellista merkitystä tukea antavalle yhtiölle. Tämän seikka sivuutetaan perusteluissa ilman mitään mainintaa. Tytäryhtiölle annettu konsernituki on oikeuskäytännön mukaan ollut tukea antavan emoyhtiön kannalta EVL 7 §:n mukainen tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtunut meno tai menetys. Konsernituki katsotaan kuitenkin HE:ssä pääomapanokseen rinnastettavaksi eräksi, jonka näin tulisi kuulua osakkeiden hankintamenuun. Perusteluna on osakkeiden myyntivoittojen verovapaus ja myyntitappioiden vähennyskelvottomuus. Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö on syntynyt tukea antaneiden yhtiöiden verotuksessa, ei konsernitukea saaneiden tytäryhtiöiden verotuksessa.

HE:ssä mainitaan ”konsernituki” ja ”konsernituen luonteiset ... erät”. EVL 16 §:n 7 kohdassa nämä ovat muodossa ”konsernituki” ja ”muut vastaavat ... menot”. Se seikka, millä tavoin ”konsernituki” ja ”muut vastaavat ... menot” eroaisivat toisistaan, ei käy ilmi HE:n perusteluista. HE:ssä mainitaan, että säännöksellä, jonka mukaan konsernituen luonteiset erät eivät olisi vähennyskelpoisia,

---

¹⁴⁹⁶ Ks. Niskakangas 2004a: 7, jonka mukaan uutta säännöstä lienee tulkittava niin, että vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on verrattain välitön ja konkreettinen suoritus.

¹⁴⁹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38. Ks. lisäksi EOYL 13 luku 2 §, joka muutettiin viimeksi L:lla 145/1997. Jäljempänä käsiteltävät selvitystilaan liittyvät oikeustapaukset koskevat kuitenkin ulkomaisia tytäryhtiöitä.

estettäisiin osakkeen hankintamenon vähennyskeltvottomuuden kiertäminen konsernitukea maksamalla.¹⁴⁹⁸ Ilman vähennyskieltosäännöstä kysymyksessä tulisi kuitenkin kaikissa tapauksissa olla tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuva vähennyskelpoinen meno.

EVL:n edelleen voimassa olevan alkuperäisen 7 §:n säännöksen mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. EVL:ia säädettäessä lausuttiin HE:n perusteluissa, että lakiehdotuksen mukaan myös välilliset eivätkä vain välittömät tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettavat menot ovat vähennyskelpoisia¹⁴⁹⁹. EVL:n määrittelyn mukaan kysymys on sekä suorasti että epäsuorasti elinkeinotoimintaa edistävät menot¹⁵⁰⁰. Välittömillä menoilla tarkoitetaan ilmeisestikin elinkeinotoimintaa suorasti edistäviä menoja ja välillisillä menoilla sitä epäsuorasti edistäviä menoja¹⁵⁰¹. Eräitä myöhemmin käsiteltäviä aikaisemman oikeuskäytännön mukaisia konsernitukia voidaan pitää esimerkkeinä vähennyskelpoisista eristä, jotka edistävät elinkeinotoimintaa ainakin välillisesti¹⁵⁰². Mikäli meno tai menetys ei EVL 7 §:n mukaisesti liity tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen, ei se tällöin myöskään ole verotuksessa vähennyskelpoinen¹⁵⁰³ ilman erityistä säännöstä¹⁵⁰⁴ tai säädöstä¹⁵⁰⁵.

¹⁴⁹⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁴⁹⁹ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

¹⁵⁰⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 192.

¹⁵⁰¹ Ks. esim. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 69; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 192.

¹⁵⁰² Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 69, jonka mukaan eräitä konserniavustuksia (nykyisen terminologian mukaan konsernituki) voidaan pitää esimerkkeinä elinkeinotoimintaa välillisesti edistävästä vähennyskelpoisista eristä.

¹⁵⁰³ Ks. KHO 1986 II 577 (= KHO 17.7.1986 T 2772), jossa evättiin yhtiön oikeus vähentää hollantilaiselle tytäryhtiölleen maksamat palvelumaksut, kun yhtiö ei ollut selvittänyt saaneensa vastasuoritukseksi liiketoiminnassaan tarpeellisia hyödykkeitä tai palveluksia, ks. Andersson 1991: 121; 1995a: 189; 1996a: 56; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 203; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 182; Järvenoja 1999: 332; Kilpi 1987a: 195–196; Mehtonen 2001b: 107; Ryytänen 1996a: 184; Tuominen & Linnakangas 1995: 299–300. Ratkaisussa KHO 31.3.1998 T 544 evättiin yhtiön oikeus vähentää belgialaisen tytäryhtiönsä suomalaisen henkilökunnan osalta maksamat työeläkemaksut vuosilta 1989–1991 katsottaessa, että mainitut menot ovat kerryttäneet välittömästi tytäryhtiön tuloa eikä asiassa ollut esitetty sellaista konsernituen tarvetta tai sellaisia muita syitä, joiden perusteella vähennysoikeus olisi tullut myöntää, ks. Andersson 1999: 11; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 202–203; Blomqvist 2003: 104; Järvenoja 2002b: 205; Linnakangas, Immonen & Puronen 1998b: 27–30; Myrsky & Linnakangas 2003: 94–95; 2006: 129–130; 2009: 303; Ranta-Lassila 2000c: 366–367, 371, 373; 2002: 60; Tikka 1998b: 48–49. Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 katsottiin, ettei suomalaisen yhtiön markkinointituki saksalaiselle sisaryhtiölle ollut suoritteisiin perustumattomilta osin verotuksessa vähennyskelpoinen vaan tältä osin muu yleisempi tukeminen kuuluu voimaan jääneen KVL:n ennakkoratkaisun mukaan omistavan yhtiön toimialaan, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 203; Järvenoja 2002b: 201.

¹⁵⁰⁴ Esim. TVL 57 §:n tarkoittama yhteisöille vähennyskelpoinen lahjoitusvähennys.

Jotta meno olisi verotuksessa vähennyskelpoinen, tulee sen liittyä EVL 7 §:n mukaan tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen¹⁵⁰⁶. Edellä mainitun mukaan sekä välittömät että välilliset tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettut menot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Mikäli menolle ei ole odotettavissa liiketoiminnassa mitään vastinetta tai osoitettavissa muutoinkaan mitään vastasuoritusta, ei se voine liittyä maksajan tulon hankkimiseen tai sen säilyttämiseen edes välillisenä menona. Tällaisten menojen säätäminen vähennyskeltottomaksi tiettyjen yhteisöjen tietyille yhteisöille maksamina ei ole tarpeellista eikä johdonmukaista varsinkaan, kun ne eivät ole vähennyskelpoisia muillekaan verovelvollisille. Mikäli puolestaan suoritettu maksu tai muu rahanarvoinen meno liittyy välittömästi tulon hankkimiseen tai sen säilyttämiseen, voidaan mitä suurimmalla todennäköisyydellä olettaa, että kyseessä on vastikkeellinen suoritus, jonka vastasuoritus on selkeästi osoitettavissa. Arvioitavaksi tällöin jäisi, voitaisiinko lakiin otetulla mainitulla säännöksellä tarkoittaa säännellyissä tapauksissa kaikkia tai osaa välillisesti verovelvollisen tulonhankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suorittamia menoja.

Otettaessa lähtökohdaksi se, ettei tarkoituksena olisi ollut säätää verotuksessa jo muutoinkin vähennyskeltottoman menon vähennyskeltottomuudesta vielä erikseen tiettyjen yhteisöjen kesken, olisi tällöin ainakin pääteltävissä, että menojen vähennyskeltottomuus voisi tarkoittaa ainakin osaa välillisiä menoja, jotka verotuksessa on aikaisemmin katsottu vähennyskelpoisiksi. HE:n esimerkit¹⁵⁰⁷ konsernituen muodoista voivat viitata myös välillisten menojen vähennyskeltottomuuteen mainituissa tapauksissa.

Myös valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä voisi olla tehtävissä vastaavanlainen johtopäätös. Valiokunta toteaa mietinnössään, että konsernituen antaminen on edelleenkin mahdollista. Valiokunnan mietinnössä lausutaan lisäksi, että lakiesitys koskee vain näiden erien vähennyskeltottomuutta¹⁵⁰⁸. Sekä jäljempänä

---

¹⁵⁰⁵ Esim. KonsAvL.

¹⁵⁰⁶ Ks. esim. vuosille 1978 ja 1979 annettu ennakkotieto KHO 1979 II 536, jossa A Oy sai vähentää verotuksessaan sveitsiläisen tytäryhtiönsä 80 %:sti omistaman swazimaalaisen tytäryhtiön B Ltd:n puolesta antamansa vastatakauksesta kärsimänsä 6 miljoonan \$:n menoerän. B Ltd oli ostanut toiminnassaan tarvitsemansa komponentit pääosin A Oy:ltä. Ennakkoratkaisussa KVL 43/2009 vuodelle 2008 A Oy omisti 25 % samalla toimialalla toimivan osakkuusyhtiönsä B Oy:n osakekannasta ja yhtiöt tuottivat toisilleen alihankintapalveluita. B Oy:n 49 %:sti omistava C Oy osti A Oy:ltä A Oy:n osakkeet 1 eurolla B Oy:n heikon taloudellisen tilanteen johdosta. A Oy:n C Oy:lle maksama 200.000 €:n korvaus, jolloin C Oy vapautti A Oy:n antamastaan takausvastuusta B Oy:n veloista, katsottiin EVL 7 §:n mukaiseksi tulon hankkimisesta johtuvaksi menoksi.

¹⁵⁰⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

¹⁵⁰⁸ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

käsiteltävissä että tämän lisäksi myös muissa edellä luvussa 4 käsitellyissä verotuksessa vähennyskelpoiseksi konsernitueksi katsotuissa oikeustapauksissa on kysymys ollut EVL 7 §:n mukaisista elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneista menoista tai menetyksistä. Annettaessa edelleen konsernitukea valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitetyn mukaisesti, olisi tällöin kysymys tuesta, joka liittyisi tuen antajan tulon hankkimiseen tai sen säilyttämiseen.

Tuen antamisen tulee näin edistää verovelvollisen liiketoimintaa ja tällöin edelleen olla liiketaloudellisesti perusteltua¹⁵⁰⁹ riippumatta sen kulloisestakin verotuskohtelusta. Tämän tulee olla myös yhtiöoikeudellisesti perusteltua. Nykyisin OYL 13 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisesti liiketapahtuma, joka 1 §:ssä mainittuja mm. voitonjakoa koskevia tilanteita lukuunottamatta vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, on laitonta varojenjakoa¹⁵¹⁰. Vastaavaa määritelmää ei ollut EOYL:ssa, mutta se vastannee tuolloin voimassa olleen oikeuden sisältöä¹⁵¹¹. Myös EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella lain tarkoittama konsernituki olisi verotuksessa vähennyskelpoinen, mikäli konsernituen antajana on muu kuin lainkohdan tarkoittama yhteisö, konsernituen vastaanottajana ei ole lain tarkoittama osakeyhtiö tai osakeomistus tuen saajasta olisi välittömästi tai välillisesti alle 10 %.

Oikeuskäytännössä on vastasuorituksen olemassaoloon otettu kantaa vuonna 2012 annetussa KHO:n ratkaisussa. Ratkaisu koski KVL:n antamaa ennakkoratkaisua, josta oli valitettu KHO:een. Ennakkoratkaisussa KHO pysytti voimassa KVL:n antaman ennakkoratkaisun, jonka mukaan kysymyksessä ei ollut sellaisesta ilman vastasuoritusta suoritetusta menosta, jota EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitetaan.

Ennakkoratkaisussa KHO 21.8.2012 T 2208 suomalainen osakeyhtiö A AB omisti 34 %:n osuudella G Oy:n osakkeita. A AB ei harjoittanut muuta liiketoimintaa. Loput G Oy:n osakkeista omisti suomalainen osakeyhtiö H Oy, jonka osakkaina puolestaan oli joukko suomalaisia energiayhtiöitä sekä kaupan ja teollisuuden alalla toimivia yrityksiä. Nämä olivat osakkaana H Oy:ssä joko suoraan tai toisten Mankala-periaatteen¹⁵¹² mukaan toimivien yhtiöiden kautta. Omistusrakenteen takia G Oy:n toiminnan nykyiset ja tulevat kustannukset kertyvät näiden suomalaisten energiayhtiöiden sekä kaupan ja teollisuuden alalla toimivien omistajien kannettavaksi.

¹⁵⁰⁹ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Myrsky & Linnakangas 2003: 231.

¹⁵¹⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 15–16; 2010b: 29–30; HE 109/2005 vp: 124; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1150; 2012b: 365–369; Mähönen & Villa 2007: 333–336.

¹⁵¹¹ Ks. HE 109/2005 vp: 124. Ks. myös Koski 1992a: 17; 1992b: 126.

¹⁵¹² Ks. esim. alaluvussa 7.3 selostettu oikeustapaus KHO 1963 I 5.

Valtioneuvosto oli 6.5.2010 antanut myönteisen periaatepäätöksen G Oy:n jättämään ydinvoimalan periaatepäätöstä koskevaan hakemukseen ja eduskunta oli vahvistanut tämän 1.7.2010. Ydinvoimalan sähköntuotanto alkaisi suunnitelmien mukaan vuonna 2020.

G Oy ei tuota eikä myy sähköenergiaa ennen ydinvoimalaitoksen valmistamista. G Oy:lle kertyy kuitenkin merkittäviä kustannuksia investointihankkeen valmistelusta ja suunnittelusta. G Oy ja sen osakkaat ovat suunnitelleet, että omistajat vastaisivat myös kustannuksista, jotka kertyvät ydinvoimalaitoksen suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa ja joita ei voida lukea ydinvoimalarakennuksen tai muiden ydinvoimalaitoksen sijoituspaikalle rakennettavien rakennusten tai voimalaitoksen koneiden ja kaluston hankintamenoihin. Tarkoituksena olisi, että G Oy veloittaisi omistajiltaan edellä olevan johdosta projektimaksuja vuodesta 2011 alkaen kunnes sähkön tuotanto ydinvoimalaitoksessa alkaa.

KHO:n pysyttämän KVL:n ennakkoratkaisun mukaan A AB voi vähentää verotuksessaan hakemuksessa tarkoitetut G Oy:n veloittamat projektimaksut. Sen johdosta, että A AB tulee saamaan G Oy:n tuottamaa energiaa, ei KVL:n ennakkoratkaisun mukaan ollut kysymys sellaisesta ilman vastasuoritusta suoritetusta menosta, jota EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitetaan.

Edellä selostetussa tapauksessa oli kysymys poikkeuksellisen suuresta ja pitkäkestoisesta projektistä. Ennakkoratkaisuhakemuksen mukaan osakkaat saisivat sähköenergiaa uudesta ydinvoimalaitoksesta suunnitelmien mukaan vasta vuonna 2020 eli melko pitkän ajan kuluttua. Projektimaksujen veloitus oli tarkoitus toteuttaa vuodesta 2011 alkaen. Annetun ratkaisun mukaan kysymyksessä oli kuitenkin tilanne, jossa suoritettuihin menoihin liittyi vastasuoritus. Ratkaisu oli äänestystulos 3 – 2, jonka mukaan vähemmistö katsoi, ettei kysymyksessä olisi EVL 7 §:n nojalla verotuksessa vähennyskelpoinen kustannus.¹⁵¹³ Huomionarvoista on, että vähemmistö ei katsonut kyseisiä kustannuksia EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamiksi ilman vastasuoritusta suoritetuiksi menoiksi vaan G Oy:lle kuuluviksi kustannuksiksi.

On myös perusteltavissa, että vastasuorituksen käsitettä voitaisiin tarkastella tytäryhtiön omistusosuuden perusteella. Tukea antavan yhteisön kannalta voi tämän merkitys olla ratkaisevasti erilainen riippuen siitä, omistetaanko tuen kohteena oleva yhtiöstä 100 % tai 10 %. Kokonaan omistetun yhtiön tukemisella voi olla hyvinkin ratkaiseva merkitys emoyhtiön liiketoiminnan kannalta. Sen sijaan 10 %:n osuudella omistetun yhtiön tukeminen ei ainakaan välttämättä omaa

---

¹⁵¹³ Ks. Mattila 2012b: 85–86; 2013: 129.

samanlaista merkitystä tukea antaneen yhtiön kannalta. Tällöin kokonaan omistetun tytäryhtiön kohdalla voisi muutoin samanlaisissa tapauksissa olla kysymys vastasuorituksesta, mutta välillisesti 10 %:n omistusosuudella omistetun yhtiön kohdalla lain tarkoittama vastasuoritus puuttuisi. Tällöinkin tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ilman EVL 16 §:n 7 kohdan rajoittavaa säännöstä kyseessä tulisi myös tällöin olla EVL 7 §:n mukaisesta vähennyskelpoisesta menosta tai menetyksestä.

5.2.3 *Konsernituen muodoista hallituksen esityksessä*

5.2.3.1 *Konsernituen käsitteestä*

Konsernituen käsitettä ei avata miltään osin lakitekstissä. Myöskään aikaisemmin ei EVL:ssä ole kyseistä käsitettä käytetty. HE:ssä ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitetään mainittuun käsitteeseen liittyen esimerkkejä¹⁵¹⁴ tuen muodoista viitaten oikeuskäytäntöön¹⁵¹⁵ oikeustapauksia kuitenkin yksilöimättä. Oikeuskirjallisuuteen viitataan maininnalla valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ”lainan saatavasta” luopumisen muodossa annettua konsernitukea kommentoitaessa¹⁵¹⁶.

HE:ssä mainitaan oikeuskäytännössä tietyin edellytyksin vähennyskelpoiseksi konsernituen muodoiksi katsottu rahoitus-, hinnoittelu- ja muu tuki¹⁵¹⁷. Edelleen HE:ssä mainitaan, ettei tuen muodolla olisi merkitystä vähennyskeltottomuuden kannalta. HE:n esityksessä tuodaan esille tuen muotoina lainan anteeksianto ja menetys tai erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettu suora tuki esimerkiksi markkinointitukena.¹⁵¹⁸ Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä mainitaan konsernituen muotoina ”lainan saatavasta” luopumisen muodossa annettu konsernituki sekä hinnoittelutuki¹⁵¹⁹. Edellä olevan mukaisesti HE:ssä ja valiokunnan mietinnössä mainitaan nimeltä erilaisina konsernituen muotoina rahoitus- ja

¹⁵¹⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁵¹⁵ Ks. HE 92/2004 vp: 38; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁵¹⁶ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁵¹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵¹⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 39, 64. HE:ssä ovat muutettavaksi esitettyyn EVL 16 §:ään kuuluvat yksityiskohtaiset perustelut erehdyksessä joutuneet sivulla 64 lain 18 §:n perusteluiden kolmeksi viimeiseksi kappaleeksi, ks. myös VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6–7.

¹⁵¹⁹ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

hinnoittelutuki, lainan anteeksianto ja menetys¹⁵²⁰ sekä erilaisten kustannusten kattaminen, josta mainitaan esimerkkinä markkinointituki¹⁵²¹.

HE:ssä edellä mainituissa muodoissa annettujen konsernitukien sisältöä selvitetään seuraavassa tarkemmin mainittuihin tukimuotoihin soveltuvien oikeustapausten sekä tuolloin vuonna 2004 käytettävissä olleen oikeuskirjallisuuden avulla.¹⁵²²

5.2.3.2 *Rahoitustuki*

HE:n mukaan konsernituki on oikeuskäytännössä katsottu tietyin edellytyksin vähennyskelpoiseksi menoksi konserniyhtiölle annettuna rahoitustukena¹⁵²³. Oikeuskäytäntöä ei ole yksilöity HE:ssä. Näin ei myöskään HE:n tarkoittaman rahoitustuen sisältö ole esitetyn perusteella suoraan määriteltävissä. Aikaisemmasta oikeuskäytännöstä on kuitenkin todennettavissa sekä oman että vieraan pääoman ehtoisesti tytäryhtiölle vähennyskelpoisena konsernitukena maksettuja eriä. Lisäksi eräät oikeustapaukset käsittelevät tilanteita, joissa veronsaajan edustaja on vaatinut annetun tuen katsomista vähennyskeltottomaksi pääomansijoitukseksi tytäryhtiöön. Rahoitustukena voidaan edellä mainituilla perusteilla pitää sekä oman että vieraan pääoman mukaisia erä ja myös eräitä tytäryhtiön kustannusten kattamiseksi suoritettuja eriä. Viimeksi mainittujen kohdalla rajanveto rahoitustuen tai muunlaiseksi katsottavan tuen välillä on pitkälti määrittelykysymys.¹⁵²⁴

Ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 katsottiin veronsaajan valituksen johdosta, etteivät tytäryhtiöiden perustamis- ja liiketoiminnasta johtuneet kustannukset olleet pääomansijoituksia tytäryhtiöihin vaan emoyhtiön verotuksessa vähennys-

¹⁵²⁰ EVL 16 §:n 7 kohdassa mainitaan erikseen vähennyskeltottomiksi eriksi muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset lainkohdan tarkoittamissa tapauksissa. Tästä johtuen nämä eivät kuulu saman lainkohdan tarkoittaman konsernituen käsitteen piiriin.

¹⁵²¹ Sääski Keskitalo 2012: 892 esittää markkinointituen esimerkkinä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamana muiden vastaavien osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetusta menosta. HE:ssä esitettyjen perusteluiden sekä aikaisemman konsernitukea koskevan oikeuskäytännön johdosta käsitellään markkinointitukea tässä tutkimuksessa konsernituen legaalikäsitteen yhteydessä joko siihen kuuluvana tai tästä riippumattomana vähennyskelpoisena menona, ks. tarkemmin jäljempänä alaluku 5.2.3.6.

¹⁵²² Jäljempänä mainittuja oikeustapauksia on käsitelty seikkaperäisemmin edellä luvussa 4 selvitettäessä konsernituen käsitettä oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden perusteella.

¹⁵²³ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵²⁴ Sen johdosta, että HE:ssä mainitaan erikseen lainan anteeksianto, käsitellään tähän liittyvää problematiikkaa omana kohtanaan.

kelpoisia liikemenoja¹⁵²⁵. Ratkaisussa KHO 1985 II 531 sekä LO että KHO pitivät lääninveroviraston tarkastuskertomuksessa tytäryhtiön pääomasijoitukseksi katsottua hyvityslaskun muodossa annettua rahoitustukea yhtiön huono taloudellinen asema huomioonottaen EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena menona¹⁵²⁶. Ratkaisussa KHO 18.4.1985 T 1452 ei hyväksytty veronsaajan valitusta ruotsalaiselle tytäryhtiölle annetun hyvityslaskun lukemisesta osittain vähennyskelvottomaksi konserniavustuksen (nykyisen terminologian mukaan konsernituen) luonteiseksi pääomasijoitukseksi¹⁵²⁷.

Tytäryhtiölle maksettuna rahoitustukena voidaan mainita oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsottu seuraava kotimaisia yhtiöitä koskeva oikeustapaus:

Ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 koskien verovuotta 1984, jossa konsernin emoyhtiön tytäryhtiön velkojen takaajana tytäryhtiön vararahaan tekemä suoritus, jonka emoyhtiö poisti tytäryhtiön hankintamenon osana, hyväksyttiin EVL 7 §:ssä tarkoitettuna menona, joka emoyhtiöllä oli oikeus vähentää tulostaan. LO ei hyväksynyt tehtyä poistoa viitaten päätöksessään mm. EVL 42 §:n 1 momentin säännökseen¹⁵²⁸.

KHO:n päätöksen taltiokappaleesta ei ilmene emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiöstä. Asiakirjoista ei kuitenkaan ilmene, että tytäryhtiöllä olisi ollut muita osakkeenomistajia. Ottaen huomioon myös päätöksessä esitetty selostus, lienee pääteltävissä, että kysymyksessä oli kokonaan omistettu tytäryhtiö. KHO:n päätöksessä ei ole mainintaa konsernituesta, mutta oikeuskirjallisuudessa kyseistä oikeustapausta on käsitelty konsernitukena¹⁵²⁹ tai se on mainittu konserniyhtiölle annettavan tuen tai avustuksen yhteydessä¹⁵³⁰.

Ennakkoratkaisussa KHO 26.2.1993 T 581 emoyhtiö sai vähentää vuonna 1992 perustetulle tytäryhtiölleen tämän tutkimustoiminnasta johtuvan toiminnallisen tappion kattamista varten antamansa tuen EVL 8 §:n 6 kohdassa tarkoitettuna

¹⁵²⁵ Oikeustapausta on sen sisällön johdosta käsitelty tarkemmin jäljempänä kustannusten kattamista käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.5.

¹⁵²⁶ Oikeustapausta on käsitelty tarkemmin alaluvussa 5.2.3.3 hinnoittelutuen yhteydessä.

¹⁵²⁷ Oikeustapausta kommentoidaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa 5.2.3.3 hinnoittelutuen yhteydessä.

¹⁵²⁸ Poisto-oikeudesta säädettiin tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin alkuperäisen säännöksen mukaisesti seuraavasti: ”Jos verovelvollinen osoittaa, että arvopaperin tai muun kulumattoman käyttöomaisuuden ... käypä arvo on verovuoden päättyessä sen hankintamenoa ... olennaisesti pienempi, saadaan hankintamenosta tehdä sellainen poisto, joka alentaa poistamatta olevan hankintamenon osan käyvän arvon suuruiseksi”.

¹⁵²⁹ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41.

¹⁵³⁰ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298; ks. myös Mattila & Ranta-Lassila 1992: 50; 1994: 90.

tutkimustoiminnan menona¹⁵³¹. Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 katsottiin, ettei hyvityslaskun muodossa konserniin kuuluvalla sisaryhtiölle annettu tuki ollut vähennyskelpoinen siltä osin, kun kyse oli suoritteisiin perustumattomasta muusta tuesta, joka katsottiin kuuluvan omistavan yhtiön toimialaan. Mainitussa tapauksessa tukea saaneen saksalaisen yhtiön omistajana ollut emoyhtiö oli myös saksalainen yhtiö.¹⁵³²

Ruotsalaiselle yhtiölle annettua rahoitustukea koskee seuraava KVL:n ennakkotieto.

Vuosille 1985 ja 1986 annetussa ennakkotiedossa KVL 103/1986 E Oy sai lukea tappiolliselle ruotsalaiselle tytäryhtiölle T AB:lle Ruotsin osakeyhtiölainsäädännön mukaisen selvitystilan välttämiseksi vuosina 1984 ja 1986 sijoittamansa sijoitetun oman pääoman ryhmään nimikkeellä ”villkorligt aktieägartillskott”, ehdollinen osakepääoma, kirjatun määrän osaksi osakkeiden hankintamenoa. Osakkeiden hankintameno mukaan lukien villkorligt aktieägartillskott -erä oli poistettavissa E Oy:n verotuksessa T AB:n osoitettavissa olevana osakkeiden olennaisena arvonalennuksena tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla.¹⁵³³

E Oy omisti T AB:n osakekannasta aluksi 50 % ja lopuksi koko osakekannan lunastettuaan loputkin T AB:n osakkeet option perusteella vuonna 1983. KVL:n ennakkotiedossa ei ole erikseen mainintaa konsernituesta tai tuolloin ennen KonsAvL:ia käytössä olleesta nimityksestä konserniavustus. Oikeuskirjallisuudessa mainittua ennakkopäätöstä on käsitelty pääomasijoituksen luonteisena konsernitukena, joka on tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaan ollut vähennettävissä ainoastaan osakkeiden tai osuuksien hankintamenon osana¹⁵³⁴.

Samoin suomalaisen yhtiön italialaiselle tytäryhtiölleen antama vakautettu laina voitiin vähentää antajan verotuksessa osakkeiden hankintamenosta tehtävän poiston osana.

Vuodelle 1991 annetussa ennakkotiedossa KVL 30/1992 T Oy:llä oli oikeus verotuksessaan tehdä tappiolliselle italialaiselle tytäryhtiölleen T S.p.A:n osakkeiden hankintamenosta, johon luetaan osakkeiden alkuperäinen

¹⁵³¹ Oikeustapausta on sen sisältö huomioon ottaen käsitelty tarkemmin kustannusten kattamista käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.5.

¹⁵³² Oikeustapausta on sen sisältö huomioon ottaen käsitelty tarkemmin alaluvussa 5.2.3.3 hinnoittelutuen sekä alaluvussa 5.2.3.6 markkinointituen yhteydessä.

¹⁵³³ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124, jossa mainittu oikeustapaus katsottu pääomasijoituksen luontoiseksi konsernitueksi, joka on vähennettävissä ainoastaan osakkeen hankintamenon osana. Ks. lisäksi Mehtonen 2001b: 133.

¹⁵³⁴ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124.

merkintähinta ja hakemuksessa tarkoitettu vakautettu laina, tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin perusteella¹⁵³⁵ 40 %:n suuruinen poisto osakkeiden käyvän arvon ollessa niiden hankintamenoa olennaisesti pienempi.

T S.p.A:lla oli ollut pitkäaikaista velkaa T Oy:lle 217 miljoonaa mk, joka velka oli T Oy:n hallituksen päätöksellä vakautettu siten, että laina on koroton ja maksetaan takaisin ainoastaan vapaalla omalla pääomalla ja huonommin etuoikeuksin kuin yhtiön muut velat. Lisäksi T Oy:llä oli 103 miljoonan mk:n lyhytaikaiset saatavat T S.p.A:lta. Toimenpiteellä oli vältettävissä T S.p.A:n välitön ajautuminen selvitystilaan.

T Oy omisti Italiassa toimivan T S.p.A:n osakekannan kokonaan yhdessä täysin omistamansa tytäryhtiön kanssa, jonka omistusosuus yhtiöstä oli 0,004 %. Annetussa ennakkotiedossa ei käytetä konsernituen käsitettä. Oikeuskirjallisuudessa kyseistä ennakkotietoa on käsitelty pääomansijoituksen luonteisena konsernitukena, joka ei ole vähennettävissä muutoin kuin osakkeiden tai osuuk-sien hankintamenon osana¹⁵³⁶ sekä ulkomaiselle tappiolliselle tytäryhtiölle eri muodoissa annettavan konsernituen ja rahoitusjärjestelyjen yhteydessä¹⁵³⁷. Kysymyksessä oli oman pääoman luonteisena sijoituksena annettu konsernituki, jonka vähennyskelpoisuus verotuksessa poistona ratkaistiin tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin perusteella¹⁵³⁸.

Myös seuraavan KVL:n ennakkotiedon mukaan suomalaisen yhtiön ruotsalaiselle tytäryhtiölle annettu ehdollinen pääomansijoitus oli vähennettävissä antajan verotuksessa osana myytyjen osakkeiden hankintamenoa.

Ennakkotiedossa KVL 92/1996 vuodelle 1996 R Oy sai tuolloin voimassa olleiden säännösten mukaan¹⁵³⁹ vähentää verotuksessa täysin omistamalleen ruotsalaiselle tytäryhtiölleen R Holding AB:lle käyvästä luovutushinnasta myymiensä omistamiensa F AB:n osakkeiden hankintamenon, johon voitiin lukea myös ns. villkorligt aktieägartillskott -sijoitukset. F

¹⁵³⁵ Vähennysoikeus saatiin EVL 42 §:n 1 momentin perusteella verotuksessa tehdä arvopaperin käyvän arvon ollessa hankintamenoa olennaisesti pienempi, joka ilmaisu muutettiin L:lla 1539/1992 ilmaisuksi ”alempi”.

¹⁵³⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124. Ks. myös ennakkotieto KVL 111/1996 verovuosille 1995–1999, jossa A:n X Oy:lle antama vakautettu laina luettiin osakkeiden hankintamenoon sittemmin konkurssiin menneen X Oy:n osakkeiden arvonmenetyksestä johtuvaa luovutus-tappiota laskettaessa.

¹⁵³⁷ Ks. Blomqvist 2003: 111, 117.

¹⁵³⁸ Ks tarkemmin oman pääoman luonteisia sijoituksia konsernitukena käsittelevä alaluku 4.3.3.7.

¹⁵³⁹ Tuolloin voimassa olleiden L:lla 1992/1539 muutettujen säännösten mukaan verotuksessa vähennyskelpoisia olivat EVL 8 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan käyttöomaisuuden hankintamenot ja veronalaisia puolestaan EVL 5 §:n 1 kohdan mukaan käyttöomaisuudesta saadut luovutushinnat.

AB:n konsernin toiminta oli ollut kannattamatonta sen olemassaolon alkuvuosina, josta syystä omistajat olivat joutuneet tukemaan mainitun konsernin toimintaa oman pääoman ehtoisilla villkorligt aktieägartillskott -sijoituksilla.

Ennakkotiedossa ei ole käytetty konsernituen käsitettä. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen ennakkotieto tuodaan esille ulkomaiselle tappiolliselle tytäryhtiölle eri muodoissa annettavan tuen sekä muiden rahoitusjärjestelyjen yhteydessä ¹⁵⁴⁰.

HE:ssä mainitaan konsernituen muotona rahoitustuki. Toisaalta osakkeiden hankintamenon vähennyskelvottomuuden kiertämisen estämiseksi maksamalla konsernitukea pääomasijoituksen asemasta, on lakiin lisätty säännös muiden vastaavien ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen vähennyskelvottomuudesta ja joita suorituksia on HE:ssä kutsuttu konsernituen luonteisiksi eriksi. ¹⁵⁴¹

Edellä selostetuissa ratkaisussa ja ennakkotiedoissa KHO 18.4.1990 T 1300, KVL 103/1986 ja KVL 30/1992 mainittu suoritus vararahastoon, ruotsalaisille tytäryhtiölle suoritettu villkorligt aktieägartillskott -erä sekä italialaiselle tytäryhtiölle annettu vakautettu laina on luettu näiden maksajan verotuksessa jo tuolloin osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi eriksi, jolloin ne eivät ole olleet vielä niiden maksamisen perusteella verotuksessa vuosikuluina vähennyskelpoisia. Vähennyskelpoisuus verotuksessa on syntynyt tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin perusteella vasta osakkeiden käyvän arvon ollessa hankintamenoa olennaisesti alempi ja saataessa lukea mainitut erät osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi. HE:ssä esitetyn mukaan konserniyhtiöille annettu rahoitustuki on oikeuskäytännössä tietyin edellytyksin katsottu vähennyskelpoiseksi menoksi. ¹⁵⁴² Edellä todetun mukaisesti HE:ssä ei kuitenkaan yksilöidä siinä viitattua oikeuskäytäntöä.

Muutettaessa EVL:ia L:lla 717/2004 ja säädettäessä kysymyksessä olevien käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnan verovapaudesta ja hankintamenon vähennyskelvottomuudesta, poistettiin myös kaikissa tapauksissa mahdollisuus tehdä mainittujen osakkeiden hankintamenoa aikaisemmin voimassa olleen 42 §:n 1 momentin mukainen poisto osakkeen käyvän arvon ollessa olennaisesti tämän hankintamenoa alempi ¹⁵⁴³. Tällöin ei edellä mainituissa tapauksissa mainittuja suorituksia voida enää vähentää poistona

¹⁵⁴⁰ Ks. Blomqvist 2003: 111.

¹⁵⁴¹ Ks. HE 92/2004 vp: 38. Asiaa käsitellään tarkemmin alaluvussa 5.3.

¹⁵⁴² Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵⁴³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 506–508; HE 92/2004 vp: 64–65.

verotuksessa riippumatta siitä, kuuluvatko tytäryhtiöiden osakkeet lain tarkoittamaan puheena olevaan käyttöomaisuuteen¹⁵⁴⁴ vai eivät. Poistomahdollisuuden puuttuessa ei mainitussa muodossa annettua oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi nimettyä tukea näin voida enää vähentää poistona verotuksessa edellä kuvatulla tavalla riippumatta EVL 16 §:n 7 kohdan säännöksen sisällöstä ja sen tulkinnasta.

Myöskään edellä mainitussa ennakkotiedossa KVL 92/1996 mainittua osakkeiden luovutushinnasta vähennettyä villkorligt aktieägartillskott -erää ei enää vähennetä verotuksessa ennakkotiedossa kuvatulla tavalla osakkeiden myyntihinnasta EVL 6 b §:ssä tarkoitettujen käyttöomaisuusosakkeiden luovutushintojen ollessa verovapaita ja hankintamenojen ollessa vähennyskelvottomia. Tämän johdosta mainitunlaiset sijoitukset eivät tule enää kysymykseen verotuksessa vähennyskelpoisena konsernitukena. Näiltä osin EVL 6 b §:n tarkoittamien käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden myyntivoitot tai myyntitappiot ovat verotukseen vaikuttamattomia tapahtumia. Tältä osin tulee huomioida, että mainittu erä luettiin oikeuskäytännössä osakkeen hankintamenoon kuuluvaksi kuten myös ennakkotiedossa KVL 103/1986 sekä italialaiselle yhtiölle annettu vakautettu laina ennakkotiedossa KVL 30/1992 ja vararahastoon tehty suoritus ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 jo ennen vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistusta. Kyseisiä erää ei vielä pelkästään niiden maksamisen perusteella voitu vähentää vuosikuluna verotuksessa, vaikka ne oli luettavissa osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi eriksi. Niiden vaikutus verotuksessa aktualisoitui tuolloisten säännösten mukaan tehtävän arvonalennuspoiston tai osakkeiden myynnin yhteydessä.

Säännös osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettusta menosta HE:n perustelut huomioon ottaen voineekin koskea ainoastaan sellaista suoritusta, joka maksetaan osakeyhtiölle ilman pääomansijoitustarkoitustakaan. Tällöin se on normaalisti vastaanottavan yhtiön veronalaista tuloa, mutta olisi nykyisin maksajalleen vähennyskelvotonta. HE:n mainitsemia rahoitustukena annettuja verotuksessa maksettaessa vähennyskelpoiseksi katsottuja konsernitukea koskevia oikeustapauksia ei oikeuskirjallisuudessa liene mainittu. Edellä mainittua arvonalennuspoistoa ei verotuksessa voi enää tehdä eikä EVL 6 b §:n tarkoittamien käyttöomaisuusosakkeiden myynnillä ole enää pääsäännön mukaan verovaikutusta. Oikeuskäytännössä

---

¹⁵⁴⁴ EVL 6 § 1 momentti 1 kohta.

osakkeiden hankintamenoon luetut edellä mainitut erät luettaneen osakkeen hankintamenoon myös vastaisuudessa.¹⁵⁴⁵

5.2.3.3 *Hinnoittelutuki*

Rahoitustuen lisäksi HE:ssä mainitaan, että oikeuskäytännössä on tietyn edellytyksin hyväksytty vähennyskelpoiseksi menoksi hinnoittelutuen ja muun tuen muodossa¹⁵⁴⁶ annettu konsernituki. Hinnoittelutukeen liittyen on olemassa ainakin annettuihin alennuksiin ja hyvityksiin liittyviä oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsottuja oikeustapauksia. Hinnoittelutukea koskevana oikeustapauksena voidaan pitää seuraavaa KHO:n ratkaisua, jossa mainittu tuki ruotsalaiselle tytäryhtiölle annettiin suurehkon hyvityslaskun muodossa¹⁵⁴⁷.

Ratkaisussa KHO 1985 II 531 (= KHO 30.8.1985 T 3672) verovuodelta 1980 yhtiön ulkomaiselle tytäryhtiölleen hyvityslaskun muodossa antama alennus katsottiin yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi¹⁵⁴⁸ eikä pääomansijoitukseksi yhtiöön.

Yhtiö oli antanut ruotsalaiselle tytäryhtiölleen vuoden 1980 lopussa ylimääräisen alennuksen 2,8 miljoonaa mk, jonka syinä olivat myöhästyneet toimitukset, tavaran virheet, liian suuret toimitukset, hinnoitteluvirheet ym. Alennuksen tarkoituksena oli estää tytäryhtiön joutuminen selvitystilaan ja mahdollinen yhtiön koko Skandinavian toimintaa vaikeuttava konkurssi.

Tarkastuskertomuksessa katsottiin, että omistajayhtiö oli antanut tytäryhtiölle rahoitustukea, joka oli katsottava pääomansijoitukseksi eikä konserniavustukseksi. LO:n ratkaisussa alennusta oli pidettävä tytäryhtiölle sen toiminnan turvaamiseksi annettuna konserniavustuksena, jota tytäryhtiön huono taloudellinen asema huomioon ottaen oli pidettävä emoyhtiön vähennyskelpoisena menona EVL 7 §:n perusteella. KHO pysytti LO:n päätöksen.

KHO:n vuosikirjasta eikä päätöksen taltiosta ilmene emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiöstä. Asiakirjoissa ei kuitenkaan mainita muita yhtiöitä tytäryhtiön

---

¹⁵⁴⁵ Edellä mainittujen osakkeen hankintamenoon luetujen villkorligt aktieägartillskott -erien osalta ks. aikaisemmin luvussa 2 alaluvussa 2.6.4.1 pääomansijoituksiin rinnastettavien erien kohdalla esitettyä. Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvien arvopapereiden myyntivoittojen aikaisemmasta verovapaudesta ks. luvussa 2 alaluvussa 2.6.4.2 käyttömaisuus-osakkeiden yhteydessä esitetty selvitys.

¹⁵⁴⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵⁴⁷ Tikka on katsonut, että mainittu KHO:n ratkaisu KHO 1985 II 531 osoittaa konsernituen hyväksyttävyyden ääri rajoja, ks. Tikka 1995b: 242.

¹⁵⁴⁸ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

omistajina. Tämän sekä oikeustapauksen selostus huomioonottaen kysymyksessä lienee emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö. KHO:n päätökseen liittyvä eriävä mielipide liittyi näyttökysymykseen asiassa. LO:n päätöstä, jonka KHO pysytti, perusteltiin tytäryhtiön taloudellisella asemalla, jonka johdosta sen toiminnan turvaamiseksi voitiin antaa konserniavustus (nykyisen terminologian mukaan konsernituki) edellä mainitussa muodossa. Mainittua ratkaisua on kommentoitu myös oikeuskirjallisuudessa annettuna konsernitukena.¹⁵⁴⁹

Myös seuraavassa oikeustapauksessa on hinnoittelua käytännössä korjattu tytäryhtiölle annetulla hyvityslaskulla.

Ratkaisussa KHO 18.4.1985 T 1452 verovuodelta 1978 pysytettiin LO:n päätös, jossa suomalaisen emoyhtiön tappiolliselle ruotsalaiselle kokonaan omistamalleen tytäryhtiölleen antama hyvityslasku, jolla se luopui osasta saataviaan, hyväksyttiin yhtiön tulosta vähennettäväksi eräksi.

Tytäryhtiö markkinoi tukkuliikkeenä Ruotsin vähittäiskauppiaille yhtiön tuotteita. Tappiollisuuden vuoksi yhtiön toiminnan lopettamiseksi oli ryhdytty toimenpiteisiin 1.11.1977 jälkeen, yhtiön toiminta oli päättynyt kokonaan 6.7.1978 mennessä ja se oli asetettu selvitystilaan 26.8.1981. Emoyhtiö oli 20.3.1978 päivätyllä hyvityslaskuksi nimetyllä asiakirjalla luopunut 2,7 miljoonan mk:n osalta 6,3 miljoonan mk:n suuruisista saatavistaan. LO katsoi päätöksessään saatavien olleen 2,0 miljoonan mk:n osalta luopumisen tapahtuessa arvottomia, jotka yhtiöllä oli oikeus vähentää tuloksestaan EVL 17 §:n mukaisesti rahoitusomaisuuden lopullisena menetyksenä.

KHO:een tehdyssä valituksessa vaadittiin, että yhtiön tuloon palautettaisiin puolet hyväksytystä määrästä eli 1,0 miljoonaa mk vähennyskelvottomana konserniavustuksen luontoisena pääomasijoituksena ja 1,0 miljoonaa mk edeltävään tilikauteen kohdistuvana rahoitusomaisuuden arvonalentumisena. Päätöksessään KHO katsoi, ettei LO:n päätöstä ole syytä muuttaa.

Tytäryhtiön toiminta oli ollut tappiollista, jonka johdosta sen toiminnan lopettamiseen oli ryhdytty. Tämän jälkeen emoyhtiö oli luopunut osasta saataviaan hyvityslaskun muodossa. KHO:ssa esitettyä vaatimusta hyvityslaskun

---

¹⁵⁴⁹ Oikeustapauksen kommentoinnista ks. Andersson 1989a: 309–310; Andersson & Ikkala 2000: 125–126; Blomqvist 2003: 107–108; Helminen, Marjaana 2000: 41; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 326; Immonen 2002a: 467; Järvenoja 2002b: 201; Linnakangas 1985c: 105–106; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 111–112; Myrsky & Linnakangas 2003: 95, 231–232; Niskakangas 1987: 42–44 (annettu tuki); Ryytänen 1996a: 321; 1996b: 468–469; Tikka 1986b: 9; 1995: 242; Tuominen 1986: 39–40; Tuominen & Linnakangas 1985: 299; Viherkenttä 1988: 59. Ks. myös Andersson 1986a: 130; Kilpi 1986: 143.

lukemisesta osittain vähennyskelvottomaksi konserniavustuksen (nykyisen terminologian mukaan konsernituen) luonteiseksi pääomansijoitukseksi ei hyväksytty vaan yhtiö sai päätöksestä ilmenevällä tavalla ottaa mainitun määrän verotuksessaan huomioon rahoitusomaisuuden lopullisena arvonalenemisena.¹⁵⁵⁰

Päätöksessä ei viitata konsernitukeen edellä mainittua vaatimusta lukuunottamatta. Mikäli tilanne olisi ollut toinen ja tytäryhtiön toiminta olisi edelleen jatkunut, jäisi tällöin arvioitavaksi, olisiko annetun hyvityslaskun perusteella ollut mahdollista lukea tämä kokonaan tai osittain verotuksessa vähennyskelpoiseksi edellä mainitun ratkaisun KHO 1985 II 531 mukaisesti, jolloin hyvityslaskun muodossa annettu alennus katsottiin yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi (silloisen terminologian mukaisesti) konserniavustukseksi eikä pääomansijoitukseksi.

Saksalaiselle samaan konserniin kuuluneelle yhtiölle markkinointituen nimellä maksettu määrä mm. siirtohintojen oikaisun osalta katsottiin seuraavassa KHO:n ratkaisussa yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi.

Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 verovuosille 1998 ja 1999 katsottiin markkinointituen nimellä maksettava määrä vähennyskelpoiseksi A Oy:lle siltä osin kuin sillä oikaistaan virheellisiä siirtohintoja tai maksetaan saksalaisen sisäryhtiön GmbH:n tekemästä työstä. Tuki ei kuitenkaan ollut vähennyskelpoinen siltä osin kuin se oli suoritteisiin perustumatonta muuta tukea.

B GmbH:n omisti saksalainen F GmbH, jonka puolestaan omisti suomalainen D Oyj. D Oyj omisti lisäksi hakijayhtiön A Oy:n emoyhtiön C Oy:n. Hakijayhtiö ja B GmbH olivat näin ollen sisäryhtiöitä¹⁵⁵¹. B GmbH oli tehnyt huomattavia tappioita vuosina 1996 ja 1997 eikä se olisi kyennyt jatkamaan toimintaansa ilman konsernin antamaa lainarahoitusta. Sen oma pääoma oli kertyneiden tappioiden johdosta ollut vuosina 1996 ja 1997 negatiivinen. Tarkoituksena oli korjata tilanne ja antaa B GmbH:lle takautuvaa markkinointitukea vuosien 1997 ja 1998 työstä. Tuki annettaisiin hyvityslaskun muodossa ja se vastaisi määrältään vuosien 1996 ja 1997 tappioita.

Hakijayhtiö A Oy sai vähentää hinnoitteluun ja laskuttamattomiin töihin liittyvät, markkinointituen nimellä maksettavat erät verotuksessaan. Muun suoritteisiin perustumattoman tukemisen osalta katsottiin, että tämä kuuluisi omistavan yhtiön toimialaan.

---

¹⁵⁵⁰ Ks. Kilpi 1986: 143.

¹⁵⁵¹ KVL:n valituksenalaisen päätöksen perustelujen mukainen konsernisuhde.

KVL:n antaman KHO:n pysyttämän ennakkoratkaisun mukaisesti samaan konserniin kuuluvan sisaryhtiön tukeminen ei ollut mahdollista, jos tuki on suoritteisiin perustumatonta. KVL:n esittämien perusteluiden mukaisesti suoritteisiin perustumattoman tuen antaminen kuuluisi yhtiön omistajalle. Kyseisessä tapauksessa tuen kohteena olevan B GmbH:n omisti saksalainen emoyhtiö F GmbH. KVL:n antaman KHO:n pysyttämän ennakkoratkaisun perusteluiden mukaisesti voisi olla pääteltävissä, että myös muu tukeminen olisi voitu katsoa verotuksessa vähennyskelpoiseksi, jos hakijayhtiö A Oy olisi ollut myös B GmbH:n emoyhtiö¹⁵⁵². Tuen saajan omisti kuitenkin saksalainen emoyhtiö. Ennakkoratkaisussa ei mainita käsitettä konsernituki vaikkakin siinä käytetään ilmeisesti jo hakemuksen perusteella määritettä ”markkinointituki” ja ”tuki” sekä ”yleisempi tukeminen”. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen ennakkoratkaisu on mainittu esimerkkinä vähennyskelpoisesta konsernituesta¹⁵⁵³.

Hinnoittelutuki on edellä selostetuissa oikeustapauksissa KHO 1985 II 531 ja KHO 18.4.1985 T 1452 konserniyhtiöille toteutettu hyvityslaskun muodossa. Ratkaisussa KHO 1985 II 531 tämä katsottiin päätöksessä esitetyn perustein konserniavustukseksi (nykyisen terminologian mukaisesti konsernitueksi) tytäryhtiölle, joka oli vähennettävissä antajan verotuksessa. Ratkaisussa KHO 18.4.1985 T 1452 ei hyväksytty veronsaajan valituksessa esittämää vaatimusta hyvityslaskun lukemisesta osittain vähennyskeltottomaksi konserniavustuksen (nykyisen terminologian mukaan konsernituen) luontoiseksi pääomasijoitukseksi. Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 puolestaan oikaistiin mm. siirtohintoja markkinointituen nimellä. Tästä ratkaisusta ilmenevän mukaisesti suoritteisiin perustumaton muu tuki, joka annetaan konserniyhtiölle, ei sisaryhtiölle annettuna ollut vähennyskelpoinen vaan sen katsottiin kuuluvan omistavan yhtiön toimialaan.

Mainituissa oikeustapauksissa tuen antamiselle oli selkeä liiketaloudellinen peruste, joka perustui yhtiöiden keskinäiseen liiketoimintaan. Esimerkiksi ratkaisun KHO 1985 II 531 mukaan tytäryhtiön selvitystilaan joutuminen ja mahdollinen konkurssi olisi vaikeuttanut yhtiön koko Skandinavian toimintaa. Lienee selkeästi pääteltävissä, että toimenpiteen avulla ainakin on mahdollistettu tulojen kertyminen emoyhtiölle myös jatkossa.

HE:n perusteluista ei ilmene, olisiko kuvatulainen tilanne katsottavissa sellaiseksi, johon ei lain tarkoittamalla tavalla sisältyisi vastasuoritusta. Sen

¹⁵⁵² Ks. Hellberg 2004: 187.

¹⁵⁵³ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 127; Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318; Järvenoja 2002b: 201.

johdosta, että kyseinen hyvityslasku hyväksyttiin EVL 7 §:n mukaisesti vähennyskelpoiseksi tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneena menona, sen on joka tapauksessa katsottu liittyneen joko välittömästi tai välillisesti tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen. Koska hyvityslaskun perustana on yhtiöiden välinen aito liiketoiminta, on jo tämän johdosta perusteltua katsoa, että kysymyksessä tällöin on vastasuoritus, jota EVL 16 §:n 7 kohdassa edellytetään. Perusteluna voidaan lisäksi esittää samaan lainkohtaan sisältyvä säännös, jonka mukaisesti myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset ovat edelleen verotuksessa vähennyskelpoisia myös lainkohdan mainitsemisissa tapauksissa. Tälläkään perusteella ei ole ilmeistä, että tarkoituksena olisi ollut sisällyttää konserntuen käsitteeseen mainitunkaltaisia hyvityksiä, jotka tällöin olisivat lainkohdan edellytysten muuten vallitessa verotuksessa vähennyskeltottomia. Kysymyksessä on tällöin joko EVL 16 §:n 7 kohdan ja 17 §:n mukainen myyntisaamisten arvonaleneminen tai 18 §:n 1 kohdan mukainen myyntihyvitys tai sellainen oikaisuera. Tämänkään perusteella ei liene tehtävissä johtopäätöstä siitä, että vastasuorituksen puuttuminen voisi tulla EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamalla tavalla kysymykseen konserniyhtiöiden keskinäisissä mainitun kaltaisissa liiketoimissa. Samoin voitaneen todeta ennakkoratkaisun KHO 30.7.1999 T 1925 osalta, jossa markkinointituen nimellä maksettava määrä oli vähennyskelpoinen siltä osin, kuin sillä oikaistiin virheellisiä siirtohintoja tai maksettiin konserniyhtiön tekemästä työstä.

Myös ratkaisussa KHO 18.4.1985 T 1452 oli kysymys hinnoittelua korjaavasta hyvityslaskusta, jota ei katsottu veronsaajan vaatimuksen mukaiseksi vähennyskeltottomaksi konserniavustuksen¹⁵⁵⁴ luontoiseksi pääomansijoitukseksi. Ratkaisun KHO 18.4.1985 T 1452 mukainen rahoitusomaisuuteen kuuluvan myyntisaamisen arvonalennus lienee edelleen luettavissa EVL 16 §:n 7 kohdan ja 17 §:n perusteella verotuksessa vähennyskelpoiseksi, vaikka tästä oli luovuttu hyvityslaskun muodossa. Yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä säilytettiin edelleen mahdollisuus normaalien myyntisaamisten menetysten ja arvonalennusten vähentämiseen verotuksessa¹⁵⁵⁵. Joiltain osin lienee mahdollista, että vähennyskelpoisuus edellä mainitun kaltaisissa oikeustapauksissa olisi johdettavissa myös EVL 18 §:n 1 kohdan perusteella.¹⁵⁵⁶

---

¹⁵⁵⁴ Nykyisen terminologian mukainen konsernituki.

¹⁵⁵⁵ Ks. HE 92/2004 vp: 39, 64. HE:ssä ovat muutettavaksi esitettyyn EVL 16 §:ään kuuluvat yksityiskohtaiset perustelut erehdyksessä joutuneet sivulla 64 lain 18 §:n perusteluiden kolmeksi viimeiseksi kappaleeksi, ks. myös VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6–7.

¹⁵⁵⁶ Kyseisiä oikaisuera on käsitelty edellä elinkeinotoiminnan verotettavaa tuloa käsittelevän 2 luvun alaluvussa 2.6.7.

Tilanteet, joissa on kysymys lain tarkoittamasta vastasuorituksesta, eivät kuulu EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen piiriin. Lain tarkoittama konsernituki on mainitun säännöksen mukaan ilman vastasuoritusta suoritettu meno samoin kuin muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot. Tämän perusteella annetut vuosija myyntihyvitykset yms. eivät kuulu EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen piiriin. Myyntisaamisten menetyksiä ja arvonalenemisista ei puolestaan ole mainitussa lainkohdassa säädetty vähennyskelpottomiksi muiden saamisten tapaan. Mainittuun säännökseen perustuen myöskään kyseiset menetykset ja arvonalenemiset eivät ole lain tarkoittamia konsernitueksi luettavia eriä.

5.2.3.4 Lainan anteeksianto ja menetys

Oikeuskäytännössä vähennyskelpoiseksi katsotun konsernituen muotona mainitaan HE:n perusteluissa lisäksi lainan anteeksianto ja menetys. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on lisäksi tuotu esille oikeuskirjallisuuteen viitaten ”lainan saatavasta” luopumisen muodossa annetun konsernituen ja EVL 42 §:n läheinen yhteys¹⁵⁵⁷.

Seuraavassa oikeustapauksessa emoyhtiön myyntisaamisista englantilaiselta tytäryhtiöltä oli muodostettu laina. Emoyhtiö antoi lainan myöhemmin anteeksi ratkaisusta ilmenevin perustein.

Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 A Oy:llä oli verovuodelta 1980 oikeus vähentää verotettavasta tulostaan englantilaiselle tytäryhtiölleen B Ltd:lle anteeksiantamallaan 50.000 £:n määräisellä lainalla oikaisemaansa aikaisemmin liian alhaisena maksamaansa provisiota ja siten antaneen tytäryhtiölleen emoyhtiön ja tytäryhtiön liiketoimintaan liittyvän sellaisen konserniavustuksen, jota oli pidettävä yhtiön tulon hankkimisesta johtuneena menona EVL 7 §:n mukaisesti.

Emoyhtiön tuotteiden toimituksista oli syntynyt B Ltd:lle tilivelkaa, jonka osasta oli muodostettu edellä mainittu laina. B Ltd:n toiminta oli ollut tappiollista. A Oy antoi mainitun lainan anteeksi vuonna 1980, jonka jälkeen tytäryhtiön saamaa provisiota nostettiin.

Kysymyksessä oli edellä olevan mukaan pelkästään myyntiyhtiönä toimiva englantilainen tytäryhtiö. Emoyhtiö omisti englantilaisen tytäryhtiön 20.000:sta osakkeesta 15.001 osaketta eli 75 % koko osakekannasta. Huomionarvoista

---

¹⁵⁵⁷ VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

asiassa on, että mainittu saaminen ei alunperin ollut lainasaaminen vaan kysymyksessä oli lainasaamiseksi muodostettu B Ltd:n tilivelka A Oy:lle. Lisäksi asiaan vaikuttavana tekijänä oli provision oikaiseminen lainan anteeksiantamisella sekä tämän jälkeen nostettu tytäryhtiölle maksettu myyntiprovisio. B Ltd:n tulos oli ollut erittäin huono sen johdosta, että yhtiölle oli maksettu provisiota vähemmän kuin mitä perinteiset englantilaiset agentit olisivat perineet, jonka lisäksi yhtiöllä oli ollut joitakin luottotappioita. Parhaimmaksi vaihtoehdoksi tytäryhtiön tuloksen korjaamiseksi katsottiin emoyhtiön myöntämien vientisaamisista muodostetun lainan anteeksianto, jolloin ei ollut tarvetta muuttaa jyrkästi provisiomaksua. Kyseisessä ratkaisussa lainan anteeksianto katsottiin nykyisen terminologian mukaan konsernitueksi. Myös oikeuskirjallisuudessa kyseistä oikeustapausta on käsitelty tytäryhtiölle annettuna konsernitukena.¹⁵⁵⁸

Seuraavassa KVL:n antamassa ennakkotiedoissa oli kysymys myyntisaamisista, lainasaamisista sekä osittain myös lainasaamiseksi muutetusta tilivelasta.

Vuosille 1984 ja 1985 annetun ennakkotiedon KVL 40/1985 mukaan Oy K Ab sai vähentää verotuksessaan ne saamiset kokonaan omistamaltaan tytäryhtiöltään P Oy:ltä, joita oli luopumisen tapahtuessa pidettävä arvottomina EVL 17 §:n 2 kohdan mukaisesti.

Saamisiin kuului sekä myyntisaamisia että lainasaamisia, jotka olivat osaksi olleet aikaisemmin myyntisaamisia. Saamisten määrä oli yhteensä 4,5 miljoonaa mk, josta määrästä lainasaamiset olivat 4,2 miljoonaa mk. Saamisten määrän oletettiin hieman pienenevän vuoden 1984 loppuun mennessä. Lainasaamisten määrästä 850 tuhatta mk oli aikaisemmin ollut myyntisaamisia, jotka oli vuoden 1983 kuitattu lainasaamiseksi. Tytäryhtiön P Oy:n toiminta oli vuosina 1982–1984 ollut hyvin tappiollista.

Myös seuraava KVL:n antama ennakkotieto koski myyntisaamisista ja lainasaamisista koostuvien saamisten anteeksiantoa.

Ennakkotiedossa KVL 273/1992 vuodelle 1992 katsottiin V Oy:llä yhdysvaltalaiselta tytäryhtiöltään N Inc:lta olevasta saatavastaan luopuessaan olevan oikeus verotuksessaan vähentää anteeksiannettu saatava 10 miljoonaa mk siltä osin, kuin se luopumisen tapahtuessa on arvoton EVL 17 §:n 2 kohdan mukaisesti.

---

¹⁵⁵⁸ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 125; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 148, 326; Immonen 2002a: 467; Järvenoja 2002b: 201; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47, 48; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 130; Niskakangas 1987: 42, 44–45; Ryynänen 1996b: 468–469; Tikka 1995b: 242 (konsernituen tyyppinen velan anteeksianto); Tuominen 1986: 38; Viherkenttä 1988: 59. Ks. myös Andersson 1986a: 130; Ryynänen 1996a: 184.

Yhdysvaltalaisen tytäryhtiön toiminta oli ollut tappiollista, sen oma pääoma oli negatiivinen ja se oli konkurssiuhan alainen Yhdysvaltain konkurssilainsäädännön mukaan. V Oy oli rahoittanut N Inc:in liiketoimintaa ja sen saamiset yhtiöltä olivat noin 19 miljoonaa mk, josta noin 11 miljoonaa mk oli syntynyt keskinäisistä liiketoimista. Edellä olevan johdosta N Inc:lle harkittiin akordin myöntämistä.

V Oy:n omistusosuus N Inc:n kaikkiaan 1400 osakkeesta oli 640 osaketta eli 47,5 % osakkeista ja äänistä. Lisäksi V Oy:n antama vaihtovelkakirjalaina oikeutti velkakirjan vaihtamisen 495 osakkeeseen. Eräiden muiden mahdollisten osakevaihtojen jälkeenkin V Oy säilyisi N Inc:n suurimpana osakkeenomistajana muuttumattomalla omistusosuudella. V Oy:llä oli myös määräysvalta N Inc:ssa.

Edellä mainituissa oikeustapauksissa oli kysymys sekä myyntisaamisista että lainasaamisista. Pelkästään lainasaamisten luopumisesta ruotsalaisen tytäryhtiön hyväksi oli kysymys seuraavassa ennakkotiedossa.

Ennakkotiedossa KVL 72/1993 vuodelle 1992 Oy H Ab:n antaessa anteeksi EVL 17 §:n 2 kohdan mukaisesti ruotsalaiselle tytäryhtiölleen H Svenska AB:lle 18 miljoonaa mk siltä olevia saataviaan mahdollistaakseen tytäryhtiön toiminnan jatkumisen Ruotsissa sai se vähentää luopumisesta johtuvan menetyksen siltä osin, kuin luopumisella voidaan välttää H Svenska AB:n selvitystilaan asettaminen.

Oy H Ab omisti Ruotsissa alakonsernin, jonka emoyhtiönä oli Svenska AB. Konsernin tulokset olivat olleet tappiollisia jo vuosina 1990 ja 1991 ja se tuli olemaan tappiollinen myös vuosina 1992 ja 1993. Oy H Ab:n lainasaatavat olivat yhteensä noin 25 miljoonaa mk. Akordimenettelyllä pystyttäisiin välttämään H Svenska AB:n välitön selvitystila tai konkurssi.

Edellä mainitussa oikeustapauksessa KHO 10.12.1985 T 5701 katsottiin tilisaamisista muodostetun lainan anteeksianto verotuksessa nykyisen terminologian mukaan vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi sillä perusteella, että tällä tavoin oikaistiin tytäryhtiön emoyhtiöltä perimä liian alhainen myyntiprovisio. Samoin katsottiin ennakkotiedoissa KVL 40/1985, KVL 273/1992 ja KVL 72/1993 lainan anteeksianto verotuksessa vähennyskelpoiseksi EVL 17 §:n 2 momentin mukaisesti. Ennakkotietoihin KVL 40/1985 ja KVL 273/1992 liittyi myös myyntisaamisista luopumisen lukeminen verotuksessa vähennyskelpoiseksi.¹⁵⁵⁹ Edellä mainituissa ennakkotiedoissa ei ole

¹⁵⁵⁹ Vuonna 1992 EVL 17 §:n 2 kohtaan tehdyn muutoksen mukaan vähennyskelpoista verotuksessa olivat myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset. Tällöin ei myyntisaamisten osalta enää edellytetty niiden arvonalenemisen lopullisuutta. Lainmuutos tuli voimaan vuoden 1993 alusta. Ks. Ikkala, Andersson

mainintaa aikaisemman terminologian mukaisesta konserniavustuksesta tai konsernituesta.

Edellä mainittuja ennakkotietoja on oikeuskirjallisuudessa pidetty konserniyhtiölle annettuna tukena tai avustuksena kuten myös ennakkotietoa KVL 245/1970, jossa yhtiön luopuessa saamisistaan tappiolliselta ulkomaiselta tytäryhtiöltään oli tällä oikeus verotuksessaan vähentää saamisten määrä verotuksessaan¹⁵⁶⁰ samoin kuin ennakkotietoa KVL 363/1991, jossa 99,5 %:sti omistetulta englantilaiselta tytäryhtiöltä olevasta 5,52 miljoonan mk:n myyntisaamisista luopuminen katsottiin emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoiseksi¹⁵⁶¹. Ennakkotiedossa KVL 485/1975 katsottiin (ennakkotiedossa käytetyn sanamuodon mukaan) emäyhtiön vähennyskelpoiseksi menetykseksi tytäryhtiöltä olevista saatavista luopuminen siltä osin kuin niitä on pidettävä arvottomina. Myös ennakkotiedossa KVL 592/1981 katsottiin arvottomina pidettävistä myyntisaamisista luopuminen tappiolliselta norjalaiselta tytäryhtiöltä verotuksessa vähennyskelpoiseksi.

Vuonna 2004 EVL 16 §:ään lisätyn 7 kohdan mukaan on tutkimuksen kohteena olevan konsernituen lisäksi verotuksessa vähennyskelvotonta myös lain tarkoittamilta osakeyhtiöiltä olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset¹⁵⁶². Tämän johdosta ei aikaisemman oikeuskäytännön mukaisena vähennyskelpoisena konsernitukena voi pääsäännön mukaan enää tulla kysymykseen mainituilta yhtiöiltä olevien lainasaamisten ainakaan KVL:n ennakkotiedoissa hyväksytyt lainojen anteeksiannot joko kokonaan tai osaksi. Ongelmaksi jäivät kuitenkin sellaiset lainasaamiset, jotka on muodostettu aikaisemmista myyntisaamisista. Nykyisen säännöksen mukaan

---

& Nuorvala 1993: 266–268; HE 203/1992 vp: 10–11, 21 (L 1539/1992). EVL:n alkuperäisen säännöksen mukaan vähennyskelpoista oli rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset.

¹⁵⁶⁰ Ks. Andersson 1989a: 314; Tuominen 1986: 38.

¹⁵⁶¹ Ks. Mattila & Ranta-Lassila 1994: 24; Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

¹⁵⁶² Ks. Helsingin HAO 28.10.2008 T 08/1550/3, jossa A Oy:n myydessä nolla-arvoon kirjaamaan kahden yhtiön osakkeet riippumattomille tahoille sekä kauppoihin sisällyttömät takaus- ja lainasaamiset mainituilta tytäryhtiöiltään intressiyhtiö B Oy:lle 2 €:lla, vaadittiin A Oy:n tulosta vähennettäväksi joko osakkeiden luovutustappiona tai arvonalenemisena vähennettäväksi yhteensä 1.249.945 €. HAO totesi saatavien syntyneen yhtiöiden ollessa omistus-suhteessa A Oy:öön, jolloin tapaukseen sovellettavan EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset eivät olleet vähennyskelpoisia, ks. Viitala & Ahonen 2011: 285. Päätöksellä KHO 30.9.2009 T 2401 valituslupahakemus hylättiin, jolloin HAO:n päätös jäi lainvoimaiseksi. Näin vastaavasti myös KHO 2013:26, jonka mukaan A Oyj:n 8.229.746 €:n suuruinen vähennysvaatimus hylättiin saamisten ollessa syntynyt yhtiöiden ollessa EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettussa omistussuhteessa, ks. Penttilä 2013: 74–75.

myyntisaamisten menetykset ja arvonalentumiset mainituilta yhtiöiltä ovat edelleen vähennyskelpoisia. HE:n mukaan laissa tarkoitettujen yhtiöiden välisistä tavanomaisista keskinäisistä liiketoimista johtuvien saatavien menetysten ja arvonalennusten vähennyskelpoisuutta ei ole ollut tarkoitus rajoittaa¹⁵⁶³.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä viitataan oikeuskirjallisuudessa korostettuun ”lainan saatavasta” luopumisen muodossa annetun konsernituen ja EVL 42 §:n läheiseen yhteyteen. Mietinnön mukaan vähennyskelpoisuuden edellytysten tulisi olla vastaavat, koska kysymys on konsernitueksakin EVL 42 §:ää vastaavasta tilanteesta.¹⁵⁶⁴ Konsernituen vähennyskieltoa perusteltiin HE:ssä osakkeiden myyntivoiton verottomuudella ja myyntitappion vähennyskelvottomuudella. Samoin perustein poistettiin EVL 42 §:stä mahdollisuus osakkeiden arvonalennuksen perusteella tehtävään poistoon verotuksessa. Muutetun EVL:n mukaan 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettu konsernituki on vähennyskelvoton verotuksessa ja osakkeiden arvonalenemisen perusteella ei verotuksessa voida tehdä vähennyskelpoista poistoa. Muiden saamisten kuin myyntisaamisten eli mm. lainasaamisten vähennyskelpoisuus evätään EVL 16 §:n 7 kohdassa kuitenkin erikseen eikä osana laissa tarkoitettua konsernitukea. Tämän johdosta ei tällöin ole kysymys lain tarkoittamasta konsernituesta.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä ei ilmene siinä viitattu oikeuskirjallisuus. Rojalteja ja palvelumaksuja kansainvälisessä verotuksessa käsittelevässä väitöskirjassaan¹⁵⁶⁵ vuodelta 1983 sekä ulkomaisen tytäryhtiön tappion aiheuttamia vero-ongelmia käsittelevässä *Verotus*-lehden artikkelissa¹⁵⁶⁶ vuodelta 1984 *Niskakangas* tuo esille konserniavustuksen¹⁵⁶⁷ tytäryhtiön tukemiseksi. *Niskakangas* ottaa esille sellaisen tulkintamahdollisuuden, että annetusta avustuksesta voitaisiin ilmeisesti tehdä tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentissa tarkoitettu poisto.¹⁵⁶⁸ Lisäksi ulkomaisen tytäryhtiön tappion aiheuttamia vero-ongelmia käsiteltäessä tuodaan esille tytäryhtiölainojen poistamiseen liittyvä problematiikka tytäryhtiöiden tappiollisissa tilanteissa. Tässä yhteydessä otetaan esille tuolloin voimassa olleen EVL 17 §:n 2 kohdan¹⁵⁶⁹

¹⁵⁶³ Ks. HE 92/2004 vp: 64. Ks. myös VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6–7.

¹⁵⁶⁴ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁵⁶⁵ *Niskakangas* 1983a.

¹⁵⁶⁶ *Niskakangas* 1984.

¹⁵⁶⁷ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

¹⁵⁶⁸ Ks. *Niskakangas* 1983a: 213–214.

¹⁵⁶⁹ Tuolloin voimassa olleen alkuperäisen EVL 17 §:n 2 kohdan mukaan lain tarkoitettavia vähennyskelpoisia menetyksiä olivat ”rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset”. EVL 17 §:n 2 kohtaa muutettiin vuonna 1992 L:lla 1539/1992, jolloin 2 kohta tuli muotoon ”myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset”, ks. HE 203/1992 vp: 21. Vuoden 2004 pääomaverouudistuksessa

vaatimukseen arvonalenemisen lopullisuudesta liittyvä tulkintaongelma tappiollisen tytäryhtiön jatkaessa toimintaansa. Tytäryhtiölainojen vähentämisestä verotuksessa päädytään artikkelissa toteamaan, että emoyhtiön vaatiessa alunpitäen lainaksi otsikoidun, tytäryhtiölle annetun rahaerän poistamista verotuksessaan, ei ole ilman muuta selvää, onko sovellettava lainkohta EVL 42 §:n 1 momentti vai saman lain 17 §:n 2 kohta.¹⁵⁷⁰ Myöhemmän oikeuskäytännön mukaan EVL 17 § tuli sovellettavaksi. Tytäryhtiölainojen lukeminen hankintamenuon ei ole poistokäytännön osalta kyseessä artikkelissa esille tuoduissa oikeustapauksissa.¹⁵⁷¹

Konsernituen lisäksi myöskään muiden saamisten kuin myyntisaamisten eli mm. lainasaamisten menetykset ja arvonalenemiset eivät lain tarkoittamissa tapauksissa ole enää vähennyskelpoisia verotuksessa riippumatta laissa tarkoitetun konsernituen vähennyskeltottomuudesta. Tämän mukaisesti muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset eivät kuulu EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen piiriin.

5.2.3.5 *Kustannusten kattaminen*

HE:n perusteluiden mukaan EVL 16 §:n 7 kohtaan otettu säännös koskisi mm. erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettavaa suoraa tukea. Esimerkkinä mainitaan markkinointituki toimintaansa aloittavalle tytäryhtiölle. HE:n perusteluissa jätetään muutoin avoimeksi siinä tarkoitettun suoran tuen

EVL 17 §:n 2 kohdan mukaan vähennyskelpoista on ”myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset 16 §:ssä säädetyin poikkeuksin”. Samassa yhteydessä muutetun EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan muiden saamisten kuin myyntisaamisten vähennyskelpoisuus on evätty laissa tarkoitetuilta konserniyhtiöiltä, ks. HE 92/2004 vp: 64 (L 717/2004).

¹⁵⁷⁰ Ks. Niskakangas 1984: 213–214.

¹⁵⁷¹ Ks. Niskakangas 1984: 212–213. Artikkelissa mainituissa EVL 42 §:ää koskevissa oikeustapauksissa arvonalennusta ei hyväksytty ennakkotiedossa KHO 27.2.1969 T 1236 vuodelle 1969, päätöksessä KHO 6.4.1972 T 1249 verovuodelta 1969, päätöksessä KHO 14.11.1973 T 4572 (artikkelissa painovirheen johdosta taltionumero 4573) verovuodelta 1970 ja päätöksessä KHO 4.2.1975 T 514 verovuodelta 1969 koskien osakkeiden hankintamenoa. Ratkaisuisissa KHO 1976 II 513 verovuodelta 1971 (ks. Tikka 1978: 10, 15V) ja KHO 5.10.1976 T 3677 verovuodelta 1973 osakepääomaan sijoitettua määrää koskeva arvonalennuspoisto hyväksyttiin. Ennakkotiedossa KHO 13.9.1971 T 3558 vuodelle 1970 katsottiin Kanadaan perustetun paperitehtaan ja sahan omistavan yhtiön 97 %:sti omistavan suomalaisten kolmen osakeyhtiön omistavan holdingyhtiön osakkeiden hankintamenuon kuuluvaksi hakkuuoikeuksien järjestämisestä aiheutuneet huomattava menoerä, joka on jaksotettava EVL 42 §:ssä säädetyllä tavalla, ks. myös Andersson 1989a: 312. Artikkelissa mainituissa aikaisempaa lainsäädäntöä koskevassa ratkaisussa KHO 14.5.1968 T 2836 verovuodelta 1965 yhtiö oli oikeutettu tekemään hallitsemassaan liikehuoneistossa tekemistään korjauskustannuksista vaatimansa poisto, jotka kustannukset LO katsoi osakehuoneiston hankintahintaan kuuluviksi.

merkityssisältö. HE:ssä kuitenkin yleisemmin esitetään, ettei tuen muodolla olisi merkitystä vähennyskelttomuuden kannalta.¹⁵⁷² Sen johdosta, että markkinointituki mainitaan erikseen aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen vähennyskelpoisen konsernituen muotona, käsitellään sitä jäljempänä erikseen omana alalukunaan. Aikaisemmasta konsernitukea koskevasta oikeuskäytännöstä on lisäksi nostettavissa esiin oikeuskirjallisuuden mukaan vähennyskelpoiseksi konsernitueksi katsottuja tapauksia, jotka koskevat tytäryhtiön puolesta maksettuja kustannuksia.

Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön toimitusjohtajan menoja sekä tytäryhtiön lakiasiaan hoitamisesta aiheutuneita menoja, palkkamenoja ja tytäryhtiön laskuttamia markkinointikuluja pidettiin emoyhtiön vähennyskelpoisina menoina seuraavassa oikeustapauksessa.

Päätöksessä KHO 28.4.1981 T 2427 verovuodelta 1973 pysytettiin LO:n päätös, jonka mukaan A Oy:n maksamia mm. Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön toimitusjohtajan menoja sekä tytäryhtiön lakiasiaan hoitamisesta aiheutuneita menoja sekä Norjan myyntikonttorin palkkamenoja ja tytäryhtiön laskuttamia markkinointikuluja pidettiin A Oy:n verotuksessa vähennyskelpoisina menoina.

LO:n päätöksestä tehdyssä valituksessa katsottiin, etteivät mainitut kustannukset voineet olla verovuonna A Oy:n vähennyskelpoisia kuluja eivätkä myöskään yhtiön tulon hankkimisesta aiheutuneita pääoman menetyksiä. KHO:n päätöslauselman mukaan katsottiin jääneen näyttämättä, että kysymyksessä olevat kustannukset olisivat olleet A Oy:n pääomansijoituksia tytäryhtiöihin. Näillä ja LO:n päätöksessä mainituilla perusteilla KHO hylkäsi valituksen.

KHO:n päätöksen taltiosta ei ilmene LO:n päätöksessä mainittu asiakirjanäyttö. Päätöksestä ilmenevän mukaan myös Norjan myyntikonttori oli muodostettu itsenäiseksi yhtiöksi. Tältä osin päätöksen mukaan menojen oli katsottava syntyneen ennen myyntikonttorin muodostamista itsenäiseksi yhtiöksi. Päätöksen taltiokappaleesta ei suoraan ilmene emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiöistä. Koska kyse on perustetuista tytäryhtiöistä, on kysymyksessä mitä ilmeisimmin emoyhtiön kokonaan omistamat tytäryhtiöt. KHO:n päätöksessä sen paremmin kuin LO:n päätöksessä ei viitata tuolloisen terminologian mukaiseen konserniavustukseen eikä ratkaisusta muutenkaan ilmene, että tytäryhtiö olisi ollut avun

---

¹⁵⁷² Ks. HE 92/2004 vp: 39, 64.

tarpeessa. Oikeuskirjallisuudessa kyseistä oikeustapausta on pidetty esimerkkinä konsernituesta.¹⁵⁷³

Seuraavassa KHO:n vuosikirjaratkaisussa luettiin suomalaisen öljyalan yrityksen Yhdysvaltoihin perustaman tytäryhtiön öljynetsimisestä aiheutuneet kustannukset emoyhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi.

Ennakkopäätöksessä KHO 1984 II 536 (= KHO 2.8.1984 T 3176) vuosille 1983–1985 suomalainen öljyalan yritys A Oy, jonka päätehtävänä oli huolehtia Suomen öljyhuollosta, sai vähentää verotuksessaan täysin omistamansa yhdysvaltalaisen tytäryhtiönsä puolesta suorittamansa öljynetsinnästä johtuneet menot EVL 8 §:n 6 kohdan ja 25 §:n mukaisesti.

A Oy:n tarkoituksena oli osallistua yhdessä X Inc. ja Y Inc. -nimisten yhdysvaltalaisen yhtiöiden kanssa öljynetsintöihin Yhdysvalloissa alueella, jonka Yhdysvallat omisti. Yhdysvaltojen lainsäädännöstä johtuen öljynetsintää mainitulla alueella voisivat harjoittaa ainoastaan yhdysvaltalaiset yhteisöt tai yksityiset henkilöt. Tämän johdosta A Oy aikoi perustaa Yhdysvaltoihin 100 %:sti omistamansa B Inc:n, joka mahdollistaisi yhtiön osallistumisen öljynetsintään Yhdysvaltojen lainsäädännön mukaisesti. Yhdysvaltain lainsäädännön mukaan tytäryhtiö B Inc. joutuisi aktivoimaan öljynetsintämenot sekä käsittelemään ne velkana emoyhtiö A Oy:lle.

Öljynetsinnästä oli mahdollista laatia sopimus näiden menojen suorittamisesta A Oy:lle öljyä löydettyessä. Antamassaan ennakkotiedossa KVL ei hyväksynyt kustannusten vähentämistä A Oy:n verotuksessa. KHO:n edellä todetun mukaisesti muuttaman ennakkopäätöksen mukaan B Inc:n sopimuksen perusteella suorittama korvaus A Oy:lle oli kuitenkin tämän tulosta vähennettyjen menojen osalta sen veronalaista tuloa.

Ennakkopäätöksestä ilmenevän mukaisesti öljynetsintä oli mahdollista ainoastaan Yhdysvaltoihin perustetun yhtiön kautta. Lisäksi huomionarvoista on, että tytäryhtiön mahdollisesti myöhemmin maksama korvaus luettiin A Oy:n veronalaiseksi tuloksi. EVL 7 §:n mukaisia menoja ovat mm. tutkimustoiminnasta aiheutuvat menot 8 §:n 6 kohdan mukaisesti, jotka pääsäännön

---

¹⁵⁷³ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Niskangas 1984: 219, jossa mainittua oikeustapausta käsitellään käytetyn terminologian mukaan konserniavun vähennyskelpoisuuden yhteydessä. Ks. myös Niskangas 1983b: 157–158, jossa oikeustapausta käsitellään tappiolliselle tytäryhtiölle annettavan tuen yhteydessä. Kyseisessä tapauksessa tappiollisuudesta tai muustakaan avun tarpeesta ei esitetä olleen kysymys. Mainitun oikeustapauksen johdosta esitetään, ettei mainitunlaisia menoja voida yleisesti kirjata emoyhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi. Edelleen tässä yhteydessä esitetään, että mainitunlaisten menojen verotukselliselle hyväksyttävyydelle tulee olla perusteena selvä ja yksiselitteinen hyöty emoyhtiölle sen tekemästä panostuksesta.

mukaan ovat sen verovuoden kuluja, jona niiden suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Verovelvollisen vaatiessa ne on vähennettävissä kahden tai useamman verovuoden aikana poistona.¹⁵⁷⁴ Päätöksestä ei ilmene, että perustettu tytäryhtiö olisi ollut tuen tarpeessa. Syyt kustannusten maksamiseen ilmenevät edellä. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus on mainittu esimerkkinä konsernituesta¹⁵⁷⁵.

Seuraavassa KHO:n päätöksessä hyväksyttiin emoyhtiön tytäryhtiölle tämän toiminnallista tappiota varten antama tuki emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoiseksi.

Ennakkopäätöksessä KHO 26.2.1993 T 581 vuodelle 1992 A Oy sai vähentää vuonna 1992 perustetulle 75 %:sti omistamalleen konserniin kuuluvalla B Oy:lle toiminnallisen tappion kattamista varten antamansa tuen EVL 8 §:n 6 kohdassa tarkoitettuna tutkimustoiminnan menona.

Vuonna 1992 perustetun B Oy:n paineistettuun kaasutukseen perustuvien voimalaitosten kehittämiseen kuuluva tutkimustoiminta liittyi läheisesti metalliteollisuusosalalla toimivan A Oy:n liiketoimintaan. A Oy:n tuki suoritettiin siinä tarkoituksessa, että A Oy:lle myöhemmin kertyy panostusta vastaava tulo yhtiön myydessä B Oy:lle toimialaansa kuuluvia laitteita ja palveluksia. A Oy:n vuoden 1991 liikevaihto oli 1,2 miljardia mk ja vuoden 1992 arvioitu liikevaihto 1,4 miljardia mk. B Oy:n osakepääoma oli 30 miljoonaa mk ja arvioitu liikevaihto 15 miljoonaa mk sekä taseen loppusumma 230 miljoonaa mk.

B Oy:n liiketoiminnan tuotot toiminnan alkuvuosina omistajayhtiöiden tilaamista tutkimus- ja kehitystöistä eivät tulisi riittämään kiinteiden kulujen ja poistojen kattamiseen. Tämän johdosta omistajat olivat yhteisesti sitoutuneet omistussuoksiensa suhteessa kattamaan B Oy:n toiminnallisen tappion. Omistajayhtiöiden tuen arvioitiin vuonna 1992 olevan noin 4 miljoonaa mk, vuonna 1993 noin 19 miljoonaa mk ja vuonna 1994 noin 13 miljoonaa mk.

Kysymyksessä oli toimintaansa aloittava tytäryhtiö. Tytäryhtiön toiminta liittyi läheisesti mm. emoyhtiön toimintaan. Tytäryhtiön tutkimustoiminnalla oli kaupallista merkitystä emoyhtiön myöhemmälle toiminnalle ja johon tutkimustoimintaan liittyviä kiinteitä kuluja ja poistoja katettiin annettavan tuen

¹⁵⁷⁴ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 307–308; Luukkainen 2003: 98; Ryyänen 1996a: 2; 1996b: 469.

¹⁵⁷⁵ Ks. Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; Mehtonen 2001b: 129. Ks. myös Andersson & Ikkala 2000: 150; Helminen, Marjaana 2000: 41; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 147; Ranta-Lassila 2000c: 366, 373; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:5, 8:38.

muodossa. Päätöksessä todetaan kysymyksessä olevan B Oy:n toimintaa varten annettu tuki, joka on verotuksessa vähennyskelpoinen. Oikeuskirjallisuudessa edellä oleva oikeustapaus on mainittu esimerkkinä konsernitukea koskevasta oikeuskäytännöstä ¹⁵⁷⁶.

Emoyhtiön maksama tytäryhtiön vahingonkorvausta koskevan välimiesoikeudenkäynnin asianajopalkkio hyväksyttiin emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi seuraavassa oikeustapauksessa.

Päätöksessä KHO 8.3.1993 T 723 verovuodelta 1986 hyväksyttiin A Oy:n vähennyskelpoiseksi menoksi verotuksessa tämän maksama tytäryhtiö B Oy:ltä veloitettu välimiesoikeudenkäyntiä koskeva asianajotoimiston veloittama palkkio.

A Oy oli ostettuaan X:ltä kaapelitelevisio-oikeudet, luovuttanut elokuvien esitysoikeudet korvausta vastaan tytäryhtiölleen B Oy:lle. Sitten B Oy oli veloitettu suorittamaan välitystuomiolla korvausta C Oy:lle kaapelitelevisio-oikeuksien oikeana omistajana. A Oy katsoi olevansa esitysoikeuksien luovuttajana korvausvelvollinen B Oy:lle aiheuttamastaan vahingosta. KHO katsoi asianajotoimiston B Oy:ltä veloittaman palkkion näissä oloissa liittyvän A Oy:n liiketoimintaan ja EVL 7 §:n perusteella verotuksessa vähennyskelpoiseksi.

Ratkaisun hyväksyttävyyys löytyy siitä seikasta, että emoyhtiö oli korvausvelvollinen tytäryhtiölleen aiheuttamasta vahingosta. Ratkaisusta ilmenevän mukaisesti emoyhtiöllä ei ollut kaapelitelevisio-oikeuksien luovutukseen edellytetyjä oikeuksia. Päätöksen taltiosta ei ilmene emoyhtiön omistusosuus tytäryhtiöstä. Asiakirjoissa ei kuitenkaan mainita muita osakkeenomistajia. Päätöksessä ei mainita, että tytäryhtiö olisi ollut tappiollinen tai avun tarpeessa. Myöskään kyseisessä oikeustapauksessa ei ole mainintaa konsernituesta. Oikeuskirjallisuudessa mainittu oikeustapaus mainitaan konsernitukea koskevan oikeuskäytännön yhteydessä ¹⁵⁷⁷.

Edellä mainittujen oikeustapausten lisäksi voidaan mainita KHO:n antama ennakkotieto vuosille 1978 ja 1979, jossa emoyhtiö sai vähentää ulkomaisen tytäryhtiön puolesta annetusta takauksesta kärsimänsä menetyksen.

Vuosille 1978 ja 1979 annetun ennakkotiedon KHO 1979 II 536 mukaan A Oy sai vähentää vuonna 1975 perustetun sveitsiläisen tytäryhtiönsä 80

---

¹⁵⁷⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124.

¹⁵⁷⁷ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124. Ks. myös Ryyänen 1996a: 2.

%:sti omistaman swazimaalaisen tytäryhtiön C Ltd:n puolesta annetun takauksen johdosta kärsimänsä 6 miljoonan \$:n menoerän verotuksessaan.

A Oy:n sveitsiläinen tytäryhtiö B GmbH oli merkinnyt Swazimaahan vuonna 1975 perustetusta C Ltd:stä 80 % ja toinen yhtiö 20 %. C Ltd oli ostanut tarvitsemansa televisiovastaanottimien komponentit pääasiassa A Oy:ltä. C Ltd:n toiminta oli tuottanut huomattavia tappioita. A Oy oli antanut C Ltd:n luottojen vakuudeksi vastatakauksen. C Ltd:n osakekanta myytiin vuonna 1977 D Ltd:n tytäryhtiölle E AG:lle. Kaupan ehtojen mukaisesti C Ltd:n vastatakauksen kohteena olevat velat lankesivat A Oy:n maksettaviksi. KVL:n antaman ennakkotiedon mukaan kysymyksessä oli A Oy:n verotuksessa EVL 7§:n mukainen vähennyskelpoinen meno.

VeroH vaati KVL:n antamaa ennakkotietoa muutettavaksi mm. sillä perusteella, että kysymys ei voinut olla konserniavustuksestaan¹⁵⁷⁸. KHO pysytti KVL:n antaman ennakkotiedon.

VeroH:n vaatimuksessa tuotiin esille, että takauksen perusteella suoritettu maksu suoritettiin pankille eikä toiseen konserniin kuuluvalla yhtiöllä. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että ilman A Oy:n takausta B Ltd olisi yksin ollut velvollinen maksamaan velkansa. Lisäksi VeroH toi esille, että A Oy ei ollut osakkuussuhteessa B Ltd:iin. Oikeustapausselostuksen mukaan A Oy:n tytäryhtiönä oli A GmbH, joka oli merkinnyt B Ltd:n osakepääomasta 80 %. Ennakkotiedossa ei VeroH:n esittämää vaatimusta lukuunottamatta ole mainintaa nykyisen terminologian mukaisesta konsernituesta. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus on mainittu esimerkkinä konsernituesta.¹⁵⁷⁹

Edellä mainituista oikeustapauksista kaksi koskee EVL 8 §:n 6 kohdan¹⁵⁸⁰ mukaisia liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menoja. Lisäksi ne koskevat vastaperustettuja tytäryhtiöitä. Ennakkoratkaisussa KHO 1984 II 536 myönnettiin verovähennys tytäryhtiön puolesta maksetuista öljynetsintäkuluista. Mikäli emoyhtiö kuitenkin myöhemmin saisi sopimuksen mukaisesti korvauksen tytäryhtiöltään mainituista menoista, olisi korvaus tämän veronalaista tuloa. Päätös KHO 8.3.1993 T 723 välimiesoikeudenkäynnin kustannusten kattamisesta vaikuttaa sinänsä selvältä kustannusten kohdistamiselta oikeaan verovelvolliseen. Ennakkopäätös KHO 1979 II 536 swazimaalaisen tytäryhtiön puolesta annetun takauksen vähennyskelpoisuudesta lienee

¹⁵⁷⁸ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

¹⁵⁷⁹ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Mehtonen 2001b: 129–130; Ryyänen 1996a: 321. Ks. myös Andersson 1989a: 314, 322; Andersson & Ikkala 2000: 123; Tikka 1982a: 32; 1982b: III/7.

¹⁵⁸⁰ Nykyisin voimassa olevan EVL 8 §:n 1 momentin 6 kohta.

perusteltavissa liikesuhteen perusteella. Päätös KHO 28.4.1981 T 2427 koskien tytäryhtiön menojen maksamista sekä ennakkopäätös KHO 26.2.1993 T 581 kiinteiden kulujen ja poistojen kattamisesta tutkimustoiminnan menoina ovat vaikeammin tulkittavissa. Niissä tapauksissa, joissa emoyhtiön suorituksiin tytäryhtiön puolesta liittyy EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama vastasuoritus, ei kysymyksessä ole lain tarkoittama konsernituki ¹⁵⁸¹.

5.2.3.6 *Markkinointituki*

HE:n yleisperusteluissa viitataan sijoitusten, luottojen ja vastaavien erien vähennyskelpottomuutta perusteltaessa aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseen konsernitukeen sekä yleisesti erilaisiin tukimuotoihin mainiten erikseen nimeltä markkinointituki ¹⁵⁸². Aikaisemmassa konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä on ollut kysymys joko pelkästään tai muun ohella markkinointituesta eri muodoissa.

Ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 oli kysymys suomalaisen emoyhtiön maksamista Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön toimitusjohtajaksi siirtyneen henkilön ja tämän perheen matkakuluista, lakiasiainkuluista sekä tytäryhtiön laskuttamista markkinointikuluista. Asiakirjoista ei ilmene tytäryhtiön olleen tuen tarpeessa. Oikeuskirjallisuudessa kyseinen oikeustapaus kuitenkin mainitaan esimerkkinä annetusta konsernituesta. ¹⁵⁸³

Oikeuskäytännöstä on poimittavissa lisäksi KVL:n ennakkotieto vuodelta 1993. Kysymyksessä ei kuitenkaan ollut toimintaansa aloittava yhtiö vaan tytäryhtiö oli hankittu konserniin jo vuonna 1989.

Ennakkotiedossa KVL 370/1993 vuodelle 1993 A Oy:n tulosta vähennyskelpoiseksi menoksi katsottiin EVL 7 §:n perusteella ruotsalaiselle tytäryhtiölle C AB:lle annettu markkinointi- ja käynnistämistuki.

Suomalainen A Oy omisti kokonaisuudessaan B Oy:n, joka puolestaan omisti kokonaisuudessaan ruotsalaisen lehtialalla toimivan C AB:n, joka oli hankittu vuonna 1989. C AB oli toiminut useiden vuosien ajan. C AB oli tehnyt heikohkoa tulosta viime vuosiin asti ja Ruotsin selvitystiläsäännöksiltä oli vältytty vuosina 1989–1992 laatimalla oikaistu tilinpäätös (kontrollbalansräkning). C AB markkinoi Ruotsissa emoyhtiö A Oy:n aikakauslehtiä.

---

¹⁵⁸¹ Vastasuorituksen käsitteeseen liittyvää problematiikkaa on käsitelty edellä alaluvussa 5.2.2.

¹⁵⁸² Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

¹⁵⁸³ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Niskakangas 1983b: 157–158; 1984: 219.

Pääosin vuoden 1993 aikana toteutettavan C AB:n markkinoiman uuden tuotteen lanseerauksen kertaluonteisten markkinointikulujen aiheuttamien tappioiden määräksi arvioitiin 3,7 miljoonaa mk, joka rasittaisi merkittävästi jo ennestään negatiivista omaa pääomaa. Emoyhtiön tuotteisiin kohdistuvasta markkinointi- ja lanseeraustoimista annettavan 3,7 miljoonaa mk:n markkinointi- ja käynnistämistuen tarkoituksena oli estää tytäryhtiötä ajautumasta selvitystilaan ja mahdolliseen konkurssiin.

Tapausselosteessa mainitun ruotsalaisen tytäryhtiön oma pääoma oli käytännössä negatiivinen ja sen toiminta oli ollut tappiollista. Uudet toteutettavat lehtiprojektit olisivat lisänneet tytäryhtiön tappioita entisestään, jolloin ilman markkinointi- ja käynnistämistukea tytäryhtiötä olisi uhannut selvitystila tai konkurssi. Verohallinnon atk-tallenteessa on yhtenä hakusanana käytetty sanaa ”konsernituki”. Myös oikeuskirjallisuudessa mainittu ennakkotieto on tuotu esille konsernitukea käsiteltäessä ¹⁵⁸⁴.

Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 markkinointituen nimellä maksettava määrä konserniin kuuluvalla sisaryhtiölle katsottiin vähennyskelpoiseksi siltä osin, kun sillä oikaistiin virheellisiä siirtohintoja tai maksettiin sisaryhtiön tekemästä työstä. ¹⁵⁸⁵ Vähennyskelpoisuus evättiin kuitenkin sitä osin, kun kyse oli suoritteisiin perustumattomasta yleisemmästä tukemisesta. Tämän tukemisen katsottiin kuuluvan omistavan yhtiön toimialaan.

HE:n perusteluissa mainitaan konsernitukena annettavan markkinointituen antaminen toimintaansa aloittavalle tytäryhtiölle. Edellä mainitussa ennakkotiedossa KVL 370/1993 kysymyksessä markkinointitukea saava yhtiö, joka oli konserniin noin neljä vuotta aikaisemmin hankittu ja useita vuosia toiminut tytäryhtiö, jonka toiminta oli ollut tappiollista edellä mainituin seurauksin. Mainitussa tapauksessa kysymyksessä ei ollut toimintaansa aloittaneesta uudesta yhtiöstä vaan useiden vuosien ajan toimineesta tappiollisesta yhtiöstä.

EVL 16 §:n 7 kohdan vähennyskeltottomuuden edellytyksenä on muun ohella verovelvollisen tai lainkohdan tarkoittamien konserniyhtiöiden vähintään 10 %:n omistusosuus tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Lisäksi lainkohdan mukaan annettavaan tukeen ei liity vastasuoritusta. Tarkasteltaessa edellä kuvattuja oikeustapauksia, on ainakin ennakkotietoa KVL 370/1993 koskevassa

---

¹⁵⁸⁴ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318; Järvenoja 2002b: 201; Mehtonen 2001b: 112.

¹⁵⁸⁵ Mainittua ennakkoratkaisua on sen sisällön johdosta käsitelty tarkemmin edellä alaluvussa 5.2.3.3 hinnoittelutuen yhteydessä.

tapauksessa selkeästi kysymyksessä tilanne, jossa emoyhtiön antamaan tukeen liittyy vastasuoritus. Kysymyksessä on emoyhtiön tuotteiden markkinointiin liittyvistä kustannuksista. Näiden markkinointi oli emoyhtiön välittömässä intressissä ja tällä oli onnistuessaan käytännössä välitön positiivinen vaikutus emoyhtiön tulokseen. Sen johdosta, että emoyhtiön tukeen liittyi vastasuoritus, ei kysymyksessä tällöin olisi EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki. Oikeustapauksien KHO 28.4.1981 T 2427 ja KHO 30.7.1999 T 1925 kohdalla johtopäätösten tekeminen ei asiakirjojen niukkojen tietojen johdosta ole varmuudella tehtävissä. Ennakkoratkaisun KHO 30.7.1999 T 1925 kohdalla on kuitenkin katsottu, ettei annettu tuki ole vähennyskelpoinen siltä osin kuin se on suoritteisiin perustumatonta muuta tukea. Tämä viittaa ilmeisimmin myös lain tarkoittamaan vastasuorituksen puuttumiseen.

5.2.3.7 *Muu tuki*

HE:ssä mainitun mukaan konserniyhtiölle annettu rahoitus-, hinnoittelu- ja muu tuki on oikeuskäytännössä katsottu tietyin edellytyksin vähennyskelpoiseksi menoksi¹⁵⁸⁶. Lisäksi HE:ssä lausutaan, että tuen muodolla ei olisi merkitystä vähennyskeltvottomuuden kannalta mainiten erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettu suora tuki¹⁵⁸⁷.

Lainsäädäntöasiakirjoista ei ilmene, minkälaista konsernitukea ”muulla tuella” tarkoitetaan. HE:stä ei esimerkiksi ilmene, tulisiko lain tarkoittamana vähennyskeltvottomana konsernitukena kysymykseen mm. oikeuskäytännössä vähennyskelpoiseksi konsernitueksi hyväksytyt koroton laina.¹⁵⁸⁸ Noudatettaessa oikeustapausten mukaista systematiikkaa, jonka mukaan kysymyksessä on katsottu olevan EVL 7 §:n mukainen vähennyskelpoinen kustannus, koskisi säännös myös korottomia lainoja. Eri asia on, voisiko korottomaan lainaan liittyä EVL 7 §:n 16 kohdan tarkoittama vastasuoritus¹⁵⁸⁹. Mikäli vastasuorituksen katsotaisiin liittyvän annettuun korottomaan lainaan, ei kysymyksessä näissä tapauksissa olisi lain tarkoittama konsernituki.

Korottomia lainoja koskevissa oikeustapauksissa KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 on annettuja lainoja pidetty antajalleen EVL 7 §:n mukaisina tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä vuosittain vähennyskelpoi-

¹⁵⁸⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵⁸⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

¹⁵⁸⁸ Ks. aikaisemman oikeuskäytännön mukaista konsernitukea käsittelevän 4 luvun alaluku 4.3.3.3.

¹⁵⁸⁹ Ks. tästä tarkemmin alaluvussa 6.5.3 korottomien lainojen kohdalla esitetty.

sena kustannuksena. Korottoman lainan kohdalla lainan antaja luopuu korkotulosta ja toisaalta korottoman lainan saajaa ei mainittu puuttuva korko rasita. Vastaava tilanne on toisaalta kysymyksessä annettujen hyvityslaskujen osalta. Tällöin tavaran tai palveluksen toimittaja luopuu osasta tuloaan ja tavaran tai palveluksen vastaanottajan maksuvelvollisuus vähenee. Korottomien lainojen osalta on niitä koskevassa oikeuskäytännössä katsottu, että kysymyksessä on ollut EVL 7 §:n mukaisesta vähennyskelpoisesta kustannuksesta.¹⁵⁹⁰ Mikäli korottomaan lainaan katsottaisiin sisältyvän vastasuorituksen, ei tällöin olisi kysymyksessä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki. Esimerkiksi tilanne, jossa koroton laina annetaan emoyhtiön toimintaan välittömästi liittyvälle kokonaan omistetulle tytäryhtiölle poikkeaa tilanteesta, jossa korottoman lainan saajana olisi jonkun EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittaman konserniyhtiön 10 %:sti omistama osakeyhtiö. Ensiksi mainitussa tapauksessa voidaan perustellusti katsoa, että tähän liittyy EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettu vastasuoritus. Jälkimmäisessä tapauksessa vastasuorituksen puuttuminen on ilmeistä.

5.2.4 Tuen tarve

HE:n perusteluissa mainitaan konsernitukea koskevan oikeuskäytännön osalta, että yleisenä edellytyksenä vähennyskelpoisuudelle on muun muassa se, että tuen saavalla yhtiöllä on tappiollisuuden tai muun sellaisen syyn johdosta ilmeinen tuen tarve. Edelleen perusteluissa mainitaan, että tuki annetaan usein tilanteessa, jossa tuen saavan yhtiön oma pääoma on tappiollisuuden vuoksi siinä määrin heikentynyt, että yhtiötä uhkaa selvitystila. Lisäksi HE:ssä tuodaan esille, että yhtiön selvitystilauhkaan vaikuttaa olennaisesti se, onko sijoitettu pääomapanos ollut alunperin riittävä.¹⁵⁹¹

HE:ssä ei miltään osin tuoda esille sitä seikkaa, miksi aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen maksaminen on mainituissa oikeustapauksissa ollut emoyhtiön intressissä. Annetun konsernituen vähennyskelpoisuus verotuksessa on perustunut oikeuskäytäntöön, joka on syntynyt tukea antaneiden yhtiöiden verotuksessa. Asiaa tarkastellaan HE:ssä pelkästään pääomapanoksen kannalta. Perusteluissa esitetään edellä mainitun mukaisesti, että omistetun yhtiön selvitystilauhkaan vaikuttaa olennaisesti se, onko sijoitettu pääomapanos ollut alunperin riittävä. Edelleen perusteluissa esitetään, että konsernituen tarve

---

¹⁵⁹⁰ Edellä mainittuun saamatta jääneeseen tuloon liittyvään problematiikkaan palataan luvussa 6 käsiteltäessä konsernituen vähennyskeltvottomuutta ja aikaisempaa oikeuskäytäntöä.

¹⁵⁹¹ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

olisi monesti voitu välttää yhtiöön sijoitetulla riittävällä omalla pääomalla tai lisäpääoman sijoituksella.¹⁵⁹²

Edellä rahoitustukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.2 käsitellyissä oikeustapauksissa KHO 18.4.1990 T 1300, KVL 103/1986, KVL 30/1992 ja KVL 92/1996 oli kysymys emoyhtiön vararahastoon tekemä suoritus, oman pääoman ryhmään luettava villkorligt aktieägartillskott -niminen suoritus kahdessa tapauksessa sekä vakautettu laina, jotka kaikki luettiin osakkeen hankintamenuon kuuluviksi eriksi. Näiden vähennyskelpoisuus annettuna konsernitukena aktualisoitui vasta tuolloin voimassa olevien säännösten mukaan osakkeiden arvonalennuspoistona tai verotuksessa huomioituna hankintamenuon osakkeita myydessä. Vuonna 2004 muutettujen säännösten mukaan EVL 6 b §:n tarkoittamissa tapauksissa osakkeiden myyntivoitot tai myyntitappiot ovat verotukseen vaikuttamattomia tapahtumia ja toisaalta osakkeista ei ole enää mahdollista tehdä arvonalennuspoistoa. Edellä mainittujen oikeustapausten osalta HE:n perustelujen mukainen vaatimus oman pääoman ehtoisesta rahoituksesta on jopa toteutunut. Näiden verovähennysmahdollisuus on poistettu muilla säännöksillä kuin EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen vähennyskeltvottomuudella.

HE:ssä nähdään selvitystilauhkaan vaikuttavana olennaisena seikkana ainoastaan alunperin sijoitetun pääomapanoksen määrä¹⁵⁹³. EVL:n mukaisessa liiketoiminnassa pyritään taloudellisessa mielessä tulokselliseen toimintaan. Liiketoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden tavoitteena on tuottaa voittoa ja tätä kautta esimerkiksi osingonmaksu osakkeenomistajille on mahdollista. Liiketoimintaan sisältyy kuitenkin aina riski. Tämän seurauksena toiminta voi muodostua tappiolliseksi sijoitetun oman pääoman määrästä riippumatta. HE:ssä mainitaan selvitystilauhka vain nimeltä. Edellä käsitellyissä oikeustapauksissa oli selvitystilauhkaa koskien kysymys ulkomaisista tytäryhteisöistä. Tässä suhteessa voivat eri maiden säännökset poiketa toisistaan monilla eri tavoin, jolloin myös tähän liittyvä oman pääoman tarve voi vaihdella. Myös suomalaisessa osakeyhtiölainsäädännössä selvitystilaan asettamista koskevat omaan pääomaan liittyvät säännökset ovat vaihdelleet EOYL:n voimassaolon aikana. Nykyisin vastaava säännöstä ei OYL:iin sisälly¹⁵⁹⁴.

---

¹⁵⁹² Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵⁹³ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁵⁹⁴ Ks. Immonen & Nuolimaa 2007: 172; 2012: 173; Mähönen & Villa 2006b: 404, 421; 2007: 80; Norri 2006: 132.

Aikaisemmin voimassa ollut EOYL sisälsi osakeyhtiön selvitystilaan asettamista koskevat oman pääoman määrään liittyvät säännökset. Lain 13 luvun 2 §:n alkuperäisen säännöksen mukaan, mikäli yhtiön hallitus tilinpäätöstä laatiessaan tai muuten havaitsi, että yhtiön oma pääoma oli pienempi kuin kolmasosa osakepääomasta oli hallituksen mahdollisimman pian kutsuttava yhtiökokous koolle käsittelemään yhtiön asettamista selvitystilaan. Mikäli kyseessä olevan tilikauden tilinpäätöstä käsittelevässä yhtiökokouksessa tasetta vahvistettaessa ei voitu todeta, että yhtiön oma pääoma on vähintään puolet osakepääomasta, tuli yhtiö asettaa selvitystilaan. Oman pääoman ja osakepääoman suhdetta laskettaessa saatiin yhtiön omaisuus arvostaa enintään todennäköiseen luovutushintaan luovutuksesta johtuvat erilliskulut vähennettynä.¹⁵⁹⁵

Säännöstä muutettiin vuonna 1983¹⁵⁹⁶ siten, että yhtiön asettamisesta selvitystilaan oli päätettävä, jollei viimeistään seuraavana tilikautena tilinpäätöstä käsittelevässä varsinaisessa yhtiökokouksessa hyväksytytty kokouskutsun toimittamisaikana vallitsevaa tilannetta osoittavaa, yhtiön tilintarkastajien tarkastamaa tasetta, jonka mukaan yhtiön oma pääoma oli vähintään puolet osakepääomasta. Samoin muutettiin säännöstä omaisuuserien arvostamisesta. Omaan pääomaan saatiin lisätä taseen liitteessä tarkemmin selvitettävä erä, joka osoitti omaisuuserien yhteenlasketun arvon nousun, jos näitä eriä arvostettaisiin todennäköiseen luovutushintaan luovutuksesta johtuvat erilliskulut vähennettynä. Käyttöomaisuus, jonka arvo jatkuvasti väheni, tuli merkitä tarpeellisin poistoin vähennettyyn hankintamenon mukaiseen määrään tämän ollessa luovutushintaa korkeampi.¹⁵⁹⁷

Seuraavan kerran säännöstä muutettiin vuonna 1997¹⁵⁹⁸. Muutetun säännöksen mukaan, mikäli hallitus tilinpäätöstä laadittaessa havaitsee tai sillä muutoin on syytä olettaa, että yhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta, tuli hallituksen viipymättä laatia tase yhtiön taloudellisen tilanteen selvittämiseksi. Mikäli yhtiön oma pääoma taseen mukaan oli alle puolet osakepääomasta, tuli se antaa tilintarkastajien tarkastettavaksi ja hallituksen oli viipymättä kutsuttava yhtiökokous koolle käsittelemään yhtiön asettamista selvitystilaan. Yhtiökokous oli pidettävä kahden kuukauden kuluessa taseen laatimisesta. Yhtiö oli asetettava selvitystilaan, jollei viimeistään kahdentoista kuukauden kuluessa edellä mainitusta yhtiökokouksesta hyväksytytty kokouskutsun toimittamisaikana vallitsevaa tilannetta osoittavaa yhtiön tilintarkastajien tarkastamaa tasetta, jonka

¹⁵⁹⁵ Ks. HE 27/1977 vp: 94–95; Koski & af Schultén 1979: 229 ss.; Kyläkallio 1980: 517–520.

¹⁵⁹⁶ Ks. HE 10/1983 vp: 8, 15–16 (L 687/1983).

¹⁵⁹⁷ Ks. Koski & af Schultén 1984b: 231 ss.; Kyläkallio 1985: 564–569.

¹⁵⁹⁸ Ks. HE 89/1996 vp: 34–35, 134–137 (L 145/1997).

mukaan yhtiön oma pääoma oli vähintään puolet osakepääomasta. Myös muutetussa säännöksessä oli edellä mainittu taseeseen lisättävä yhtiön omaisuuden arvostukseen liittyvä erillinen erä.¹⁵⁹⁹

EOYL:n korvannut OYL ei sisällä velvollisuutta yhtiön selvitystilaan asettamisesta yhtiön oman pääoman ja osakepääoman välisen suhteen perusteella¹⁶⁰⁰. OYL 20 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan rekisteriviranomaisen tulee kuitenkin määrätä yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi, jos yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut varojen puutteeseen.¹⁶⁰¹ OYL 20 luvun 23 § sisältää määräykset yhtiön varojen vähentymisestä. Jos julkisen osakeyhtiön hallitus 23 §:n 3 momentin mukaan havaitsee, että yhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta, on hallituksen viipymättä laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus yhtiön taloudellisen tilan selvittämiseksi. Jos yhtiön taseen mukainen oma pääoma on alle puolet osakepääomasta, tulee hallituksen viipymättä kutsua yhtiökokous koolle päättämään yhtiön taloudellisen aseman tervehdyttämiseksi. Yhtiökokous tulee pitää kolmen kuukauden kuluessa tilinpäätöksen laatimisesta.¹⁶⁰² Aikaisemmin mainittu määräys koski kaikkia osakeyhtiöitä, mutta vuonna 2007 toteutetulla lainmuutoksella¹⁶⁰³ tämä rajattiin koskemaan ainoastaan julkisia osakeyhtiöitä.

Jos hallitus OYL 20 luvun 23 §:n 1 momentin mukaisesti havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, tulee tämän johdosta viipymättä tehdä osakepääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus. Osakepääoman menettämistä koskeva rekisterimerkintä voidaan poistaa, jos yhtiön oma pääoma on poistamista koskevaan rekisteri-ilmoitukseen liitetyn tilintarkastajien tarkastaman taseen mukaan yli puolet osakepääomasta.¹⁶⁰⁴

Pääomalaina luetaan edellä mainituissa tilanteissa omaksi pääomaksi¹⁶⁰⁵. Vuonna 2007 tehdyn lainmuutoksen¹⁶⁰⁶ mukaan oman pääoman määrää

¹⁵⁹⁹ Ks. Koski & af Schultén 2000: 365 ss.; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2000: 906 ss.

¹⁶⁰⁰ Ks. Immonen & Nuolimaa 2007: 172; 2012: 173; Mähönen & Villa 2006b: 404, 421; 2007: 80; Norri 2006: 132.

¹⁶⁰¹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 450–453; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1417; 2012b: 603.

¹⁶⁰² Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 709–710; HE 103/2007 vp: 57–59.

¹⁶⁰³ L 1415/2007.

¹⁶⁰⁴ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 703–706.

¹⁶⁰⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 494–498; HE 109/2005 vp: 189–190; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 805–809; 2012b: 182–183; Mähönen & Villa 2006b: 421–423; 2007: 190; 2010: 585. Pääomalainaa on käsitelty aikaisemmin pääomansijoituksiin rinnastettavia eriä koskevassa luvussa 2 alaluvussa 2.6.4.1.

¹⁶⁰⁶ Ks. HE 103/2007 vp: 57–59 (L 1415/2007).

laskettaessa luetaan tähän myös kertynyt poistoero ja yhtiön tekemät vapaaehtoiset varaukset. Samoin voidaan yhtiön omaisuuden todennäköisen luovutushinnan muutoin kuin tilapäisesti kirjanpitoarvoa korkeampi määrä ottaa tämän erotuksen määrän mukaisena huomioon oman pääoman lisäyksenä. Lisäksi lakiin lisättiin edellä mainitut julkista osakeyhtiötä koskevat erityiset määräykset tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta oman pääoman ollessa alle puolet osakepääomasta.¹⁶⁰⁷

Edellä mainituissa oikeustapauksissa selvitystilauhkaa koskevat tapaukset olivat rahoitustukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.2 mainitut ruotsalaista tytäryhtiötä koskeva ennakkotieto KVL 103/1986, italialaista tytäryhtiötä koskeva ennakkotieto KVL 30/1992, hinnoittelutukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.3 mainittu ruotsalaista tytäryhtiötä koskeva ratkaisu KHO 18.4.1985 T 1452 sekä markkinointitukea käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.6 ruotsalaista tytäryhtiötä koskeva ennakkotieto KVL 370/1993, Edellä olevan mukaisesti selvitystilauhka koski ao. maan lainsäädännön mukaan ruotsalaisia tytäryhtiöitä sekä italialaista tytäryhtiötä. Konkurssia tai konkurssiuhkaa ao. maan lainsäädännön mukaan koskivat hinnoittelutukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.3 ruotsalaisen tytäryhtiön kohdalla ratkaisu KHO 1985 II 531 ennakkotiedon KVL 370/1993 lainan anteeksiantoa ja menetystä käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.4 koskiessa yhdysvaltalaisista tytäryhtiöistä.

Oman pääoman riittävyyttä tarkasteltaessa tämän määrään vaikuttavina seikkoina voi tulla kysymykseen myös muiden osakkaiden kuin emoyhtiön panostus mainittuun tytäryhtiöön, mikäli kysymyksessä ei ole emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö. Esimerkiksi edellä käsitellyissä oikeustapauksissa oli rahoitustukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.2 ennakkotiedossa KVL 103/1986 kyse tytäryhtiöstä, josta oli ensin omistettu 50 % ja lopuksi 100 %. Lainan anteeksiantoa ja menetystä käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.4 oli ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 kysymys 75 %:sti omistetusta tytäryhtiöstä ja ennakkotiedossa KVL 273/1992 puolestaan 47,5 %:n omistusosuudesta, jota oli mahdollista tehtyjen sopimusten perusteella lisätä. Kustannusten kattamista koskevassa alaluvussa 5.2.3.5 oli ratkaisussa KHO 26.2.1993 T 581 kyse 75 %:sti omistetusta tytäryhtiöstä ja ratkaisussa KHO 1979 II 536 tytäryhtiön kautta 80 %:n omistusosuudesta. Markkinointitukea käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.6 ennakkotiedossa KVL 370/1993 oli kyse tytäryhtiöstä, joka oli hankittu konserniin vuonna

---

¹⁶⁰⁷ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 706–710; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 806, 808–809; 2012b: 49–51.

1989. Oman pääoman suuruus ei mainituissa tapauksissa ole emoyhtiön kannalta sillä tavoin yksiselitteisesti määritettävissä kuin HE:ssä esitetään¹⁶⁰⁸.

Kuten edellä mainitusta luvussa 4 käsitellyistä konsernitukea koskevasta oikeuskäytännöstä ilmenee, ovat tytäryhtiölle annettavalle konsernituelle vaikuttaneet olosuhteet olleet käytännössä useasti sellaisia, joihin ei olisi ollut käytännössä mahdollista varautua HE:ssä edellytetyllä tavalla. Tämän lisäksi voidaan todeta, että markkinatilanteet voivat muuttua äkillisesti ja ennalta arvaamattomalla tavalla. Markkinoille voi tulla uusi ylivoimainen tuote, jonka johdosta tytäryhtiön toimintaedellytykset voivat olennaisesti heikentyä. Lisäksi myös esimerkiksi eri viranomaismääräykset voivat muodostua esteeksi tai ainakin hankaloittaa tuotteiden valmistusta tai myyntiä todettujen terveys- tai ympäristöhaittojen vuoksi yms. Kaikissa näissä tapauksissa on kysymys tilanteesta, joihin ei ainakaan useimmiten ole ollut mahdollista etukäteen varautua riittävän pääomapanostuksen muodossa.

Menojen kohdistamista koskevassa alaluvussa 4.3.3.2 oli kysymys menoista, joiden suorittaminen emoyhtiön toimesta katsottiin EVL 7 §:n mukaisiksi vähennyskelpoisiksi menoiksi eri syistä johtuen. Kysymyksessä ei käsitellyissä oikeustapauksissa ollut tytäryhtiön taloudellisesta tilanteesta vaan muista olosuhteista. Alaluvussa 4.3.3.3 käsitellyissä korottomissa lainoissa oli kysymys taloudellisesti huonossa asemassa olleista konserniin kuuluneista tytäryhtiöistä. Asiakirjoista ei ole tehtävissä sellaista johtopäätöstä, että jollain tietyn suuruisella oman pääoman panostuksella olisi tullut kysymykseen markkinaehtoisien koron edellyttäminen annetuille lainoille.

Myös alennuksia ja hyvityksiä koskevissa alaluvussa 4.3.3.4 käsitellyissä oikeustapauksissa oli kysymys tytäryhtiön liiketoimista, jotka eivät olleet osoittautuneet liiketaloudellisesti kannattaviksi. Tähän varautuminen tehtävien pääomansijoitusten muodossa ei käytännössä tulle kysymykseen tavanomaisessa liiketoiminnassa. Mainitut tilanteet tulevat liike-elämässä enemmän tai vähemmän yllätyksellisesti ilman, että ne olisivat ennakoitavissa. Samoin myös alaluvuissa 4.3.3.5 mainituissa tukia ja avustuksia sekä takauksia että myös alaluvussa 4.3.3.6 mainittuja lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa tai alaluvussa 4.3.3.7 oman pääoman luonteisia sijoituksia koskevat tilanteet ovat ainakin useimmiten edeltä käsin ennakoimattomia. Näihin tilanteisiin ennakolta varautuminen sijoitetun oman pääoman muodossa ei käytännössä useimmiten

---

¹⁶⁰⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

liene mahdollista. Myös emoyhtiötä voivat kohdata samat liiketaloudelliset ongelmat kuin tytäryhtiötä.¹⁶⁰⁹

HE:ssä käsitellään tytäryhtiölle annettua konsernitukea ainoastaan vastaanottajan taloudellisen tilanteen kannalta. HE:ssä ei oteta huomioon, että aikaisempi konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö on syntynyt tukea antaneen emoyhtiön verotuksessa, jolloin tytäryhtiölle annetulla konsernituella on ollut merkitystä emoyhtiön liiketaloudelliselle toiminnalle. HE:ssä on ainoastaan katsottu, että ratkaisuna tytäryhtiöiden mahdollisiin liiketaloudellisiin ongelmiin olisi riittävä pääomapanostus.

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisena vähennyskelpoisena konsernitukena on hyväksytty mm. oman pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka olivat luettavissa vähennyskelpoisiksi menoiksi tytäryhtiöosakkeiden hankintamenon osana. Vuonna 2004 toteutetun yritys- ja pääomaverouudistuksen jälkeen eivät mainitut sijoitukset voi enää miltään osin olla verotuksessa vähennyskelpoisia. Tältä osin näiden erien vähennyskelvottomuus on toteutettu EVL 42 §:n muutoksen myötä. Muutoin aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen vähennyskelpoisuus on poistettu säätämällä EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti muut kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset vähennyskelvottomiksi lainkohdan tarkoittaman omistussosuuden vallitessa. Muilta osin aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen vähennyskelpoisuus on sidoksissa lain tarkoittamaan vastasuoritukseen. Aikaisemman oikeuskäytännön perusteella on vähennyskelpoiseen konsernitukeen pääsääntöisesti liittynyt tytäryhtiön tuen tarve muiden seikkojen lisäksi. HE:ssä esitetyn perusteella mainittu tuen tarve tulisi voida ennakoida etukäteen oikealla pääomapanostuksen määrällä. Toimittaessa konsernin sijasta yhtenä yhtiönä ei mainittua ongelmaa kuitenkaan olisi olemassa.

5.2.5 Yhteenvetoa

Vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä säädettiin EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti tulon hankkimisessa ja säilyttämisessä vähennyskelvottomaksi lainkohdan tarkoittama osakeyhtiölle annettu konsernituki vähennyskelvottomaksi elinkeinotulon verotuksessa. Vähennyskelvottomaksi säädettiin myös muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot. Vähennyskelvottomuus on säännöksen mukaan sidottu välittömään tai välilliseen vähintään 10 %:n omistussosuuteen tuen

---

¹⁶⁰⁹ Ks. myös jäljempänä pääoman riittävydestä alaluvussa 5.7.2 esitettyä.

kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Tuen kohteena olevan osakeyhtiön omistajana voi lainkohdan mukaan olla muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö (verovelvollinen) tai EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettu konserniyhtiö yksin tai yhdessä. Tuen vähennyskelvottomuus on näin sidottu tuen antajan yhteisömuotoon, tämän toimialaan ja tuen kohteena olevan osakeyhtiön välittömään tai välilliseen omistussuuteen.

Edellä mainitut yhteisömuoto, toimiala sekä omistussuus ovat säännöksen sisällön kannalta selkeitä määrittelyjä. Sen sijaan itse konsernituen käsite samoin kuin siihen liittyvä vastasuorituksen puute jäävät säännösten määrittelemättä. Konsernituen käsitettä käsitellään HE:ssä viittaamalla aikaisempaan oikeuskäytäntöön sekä esittämällä tässä yhteydessä joitain esimerkkejä siihen astisen oikeuskäytännön mukaisista konsernitueksi katsotuista tilanteista oikeustapauksia kuitenkin yksilöimättä. Konsernituen käsitteen sisällön määrittelyn kannalta ei ole merkitystä sillä, onko tämä verotuksessa vähennyskelpoista tai vähennyskelvotonta edellä mainituista syistä johtuen.

HE:ssä tuotiin esille konsernituen muotoina rahoitus-, hinnoittelu- ja muu tuki, joka oli oikeuskäytännössä katsottu tietyi edellytyksin vähennyskelpoiseksi menoksi¹⁶¹⁰. Lisäksi HE:ssä todetun mukaisesti vähennyskelvottomaksi säädettävällä tuen muodolla ei olisi merkitystä. Säännös koski esimerkiksi lainan anteeksiantoa ja menetystä tai erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettavaa suoraa tukea, jota voidaan suorittaa esimerkiksi markkinointitukea toimintaansa aloittavalle yhtiölle. Edelleen konsernituen lisäksi vähennyskelvottomuus koski yleensäkin taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettuja menoja. Vähennyskelvottomia olisivat HE:n mukaan myös vieraan pääoman sijoitusten menetykset lukuunottamatta tavanomaisia myyntisaatavia.¹⁶¹¹ HE:n EVL 16 §:n 7 kohdan yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan vähennyskelvottomaksi säädetyin tuen muodolla ei olisi merkitystä. Säännös koski HE:n mukaan esimerkiksi lainan anteeksiantoa ja menetystä tai erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettua suoraa tukea, esimerkiksi markkinointitukea.¹⁶¹²

HE:n johdosta annetussa VaVM:ssä esitetään lausutaan oikeuskirjallisuudessa korostetun ”lainan saatavasta luopumisen” muodossa annetun konsernituen ja tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n läheistä yhteyttä. Tuolloin oli mahdollista

---

¹⁶¹⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁶¹¹ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

¹⁶¹² Ks. HE 92/2004 vp: 64.

vähentää verotettavasta tulosta osakkeiden arvonaleneminen näistä tehtävien poistojen kautta. VaVM:ssä lausutun mukaisesti konsernituen antaminen on edelleen mahdollista ja emoyhtiö voi rahoittaa ”uutta” tytäryhtiötä omalla tai vieraalla pääomalla ja myös hinnoittelutuella lakiesityksen koskiessa vain näiden erien vähennyskelvottomuutta.¹⁶¹³

HE:ssä ja VaVM:n mainittujen rahoitustukien, hinnoittelutukien, lainan anteeksiannon ja menetyksen, kustannusten kattamisen, markkinointituen ja muun tuen yhteyttä aikaisempaan konsernitukea käsittelevään oikeuskäytäntöön on käsitelty edellä. Esitetyistä HE:ssä mainituista tukimuodoista eivät konsernituen uuden legaalikäsitteen mukaisena tukena tule kysymykseen muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset. Tämä sen johdosta, että kyseiset erät on jo muutoinkin erikseen säädetty EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan vähennyskelvottomiksi menoiksi tulon hankkimisessa tai säilyttämisessä. Tämän johdosta esimerkiksi lainan anteeksianto joko kokonaan tai osittain ei kuulu konsernituen legaalikäsitteen piiriin. Myöskään aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset oman pääoman luonteiset konsernitueksi katsotut erät eivät voi kuulua konsernituen legaalikäsitteen piiriin sen johdosta, että osakkeiden arvonalennuskirjaukset poistoina verotuksessa eivät enää ole mahdollisia.

Edellä käsiteltyjen hinnoittelutuen sekä markkinointituen kohdalla tulee ottaa huomioon myös EVL 16 §:n 7 kohdassa mainittu vastasuorituksen puuttuminen, jotta kysymyksessä olisi lainkohdan tarkoittama konsernituki. Tapauksissa, joissa vastasuoritusta ei katsota olevan, on kysymyksessä lainkohdan tarkoittama konsernituki, joka lainkohdan muiden edellytysten täytyessä on elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelvoton erä. Mikäli mainittujen erien kohdalla kuitenkin on osoitettavissa lain tarkoittaman vastasuorituksen olemassaolo, ei kysymyksessä tällöin olisi lainkohdan tarkoittama konsernituki vaan pääsäännön mukaisesti EVL 7 §:n mukainen vähennyskelpoinen meno tulon hankkimisessa tai säilyttämisessä.

Myös muun tuen kohdalla tulee arvioitavaksi tähän mahdollisesti liittyvä vastasuoritus, jolloin mainittu EVL 16 §:n 7 kohta ei tulisi sovellettavaksi. Aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituen käsite on pääsääntöisesti syntynyt joko kokonaan tai lähes kokonaan omistettujen tytäryhteisöjen ja emoyhtiön väliseen liiketoimintaan liittyen. Nykyistä lakiin sisältyvää konsernituen legaalikäsitteeseen perustuvaa vähennyskelvottomuutta sovelletaan muun

---

¹⁶¹³ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

ohella lain mukaan omistusosuuden tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä ollessa vähintään 10 % joko välillisesti tai välittömästi.

Konsernitukea koskevan aikaisemman oikeuskäytännön perustuessa useimmiten joko kokonaan tai lähes kokonaan omistettujen tytäryhteisöjen ja emoyhtiön väliseen liiketoimintaan, eivät HE:n esille tuomat esimerkit anna oikeata kuvaa oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta käsiteltäessä niitä 10 %:n omistusosuuden mukaisessa ympäristössä. Esimerkiksi annetun markkinointituen kohdalla tämä voi hyvinkin selkeästi liittyä emoyhtiön tulon muodostukseen ja tätä kautta olla selkeästi erä, johon liittyy mainittua panostusta vastaan saatu tai saatava vastasuoritus. Myös esimerkiksi korottomaan lainaan liittyen on aivan eri asia, onko laina annettu 100 %:sti suoraan omistetulle tytäryhtiölle tai 10 %:sti välillisesti omistetulle osakeyhtiölle. Ensimmäisessä tapauksessa on ainakin mahdollista, että annetulla korottomalla lainalla on emoyhtiön kannalta tämän tulonmuodostukseen liittyvä välitön vaikutus tytäryhtiön toiminnan kautta. Jälkimmäisessä tapauksessa mahdollisuus on korkeintaan teoreettinen.

5.3 Muut vastaavat menot

EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole konsernituen lisäksi muutkaan vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot lain määrittelemissä tapauksissa. Säännöstä on HE:ssä perusteltu tarkoituksella estää osakkeiden hankintamenon vähennyskeltvottomuutta koskevan säännöksen kiertäminen. HE:n perusteluissa vähennyskeltvottomuutta koskevan säännöksen kiertäminen voisi tapahtua maksamalla konsernitukea pääomasijoituksen asemasta. Tämän johdosta 16 §:ään on otettu säännös, jonka mukaan konsernituen luonteiset, toisen yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi suoritettavat erät eivät olisi vähennyskelpoisia.¹⁶¹⁴

HE:n perusteluissa puhutaan ”konsernituen luonteisista eristä”. Lakiin on kuitenkin HE:n mukaisesti otettu säännös sekä konsernituen että ”muiden vastaavien menojen” vähennyskeltvottomuudesta. HE:n perustelujen mukaan ”konsernituen luonteinen erä” vastaa lakitekstissä käytettyä ilmaisua ”muu vastaava meno”.¹⁶¹⁵ Toisaalta HE:ssä mainitaan myös rahoitustuki konsernitukena.

---

¹⁶¹⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁶¹⁵ Ks. Mattila 2007: 97.

HE:n perustelujen mukaan ilmaisen ”muiden vastaavien menojen” vähennyskelvottomuuden motiivina olisi veronkierron estäminen eli ettei konsernitukea maksettaisi veronkierron tarkoituksessa. Sen johdosta, ettei verotuksessa joka tapauksessa vähennyskelvottomia veronkiertoa¹⁶¹⁶ ole tarpeellista eikä edes tarkoituksenmukaista säätää vielä kertaalleen vähennyskelvottomaksi, ei edellä olevan mukainen HE:n perustelujen pohjalta tehtävä johtopäätös ole kuitenkaan mielekäs.

Toinen vaihtoehto voisi olla se, että perustelujen mukainen konsernitukena annettu rahoitustuki olisi tuki osakeyhtiölle, joka olisi tämän tuen tarpeessa¹⁶¹⁷, mutta ilman tuen tarvetta suoritettu meno olisi lain tarkoittama muu vastaava meno. Myös tällöin olisi kuitenkin ongelmana EVL 7 §, jonka mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. Mikäli menolla ei ole mitään liiketaloudellista perustetta ei se myöskään voi olla EVL 7 §:n perusteella verotuksessa vähennyskelpoinen. Lisäksi tulee ottaa huomioon nykyisin voimassa olevan OYL 13 luvun 1 §:n 3 momentti, jonka mukaisesti liiketapahtuma, joka vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, on laitonta varojenjako¹⁶¹⁸ mikä oli oikeustila myös tätä ennen¹⁶¹⁹. Myöskään tässä tapauksessa ei ole tarkoituksenmukaista eikä mielekästä säätää menoa vähennyskelvottomaksi, jos se ei muissakaan kuin lain tarkoittamissa tapauksissa ole verotuksessa vähennyskelpoinen.¹⁶²⁰

Pääomansijoitukset osakeyhtiöön suoritetaan ilman varsinaista ja välitöntä vastasuoritusta¹⁶²¹. Nämä aktivoidaan kuitenkin kirjanpidossa taseeseen. Lisäksi muutetun EVL 42 §:n mukaisesti osakkeen hankintamenosta ei ole mahdollista enää tehdä poistoa arvonalenemisen johdosta. Otettaessa lisäksi lähtökohdaksi se, ettei laissa ole ollut tarkoitus säätää vähennyskelvottomia menoja vielä

¹⁶¹⁶ Ks. VML 28 §.

¹⁶¹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁶¹⁸ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007b: 15–16; HE 109/2005 vp: 124; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 1150; 2012b: 365–369; Mähönen & Villa 2007: 333–336.

¹⁶¹⁹ Ks. HE 109/2005 vp: 124. Ks. myös Koski 1992a: 17; 1992b: 126.

¹⁶²⁰ Sääsä Keskitalo 2012: 892 ss. katsoo, että kysymyksessä olisi ”kattosäännöksestä”, joka on tehty siltä varalta, että ilmaantuisi erä, jotka eivät täysin sopisi EVL 16 §:n 7 kohdan muutoin mainitsemien vähennyskelvottomien erien joukkoon, mutta jotka tosiasiallisesti voivat olla sellaisia, että lain on tarkoitettu kattaa tällaiset erät. Samassa yhteydessä käsitellään tällaisina erinä mm. markkinointitukea ja korottomia lainoja, jotka aikaisemmassa oikeuskäytännössä on liitetty vähennyskelpoiseen konsernitukeen. Tässä tutkimuksessa mianitunlaisia erä käsitellään edellä olevan johdosta EVL:n tarkoittaman konsernituen käsitteen yhteydessä joko siihen kuuluvana tai siitä riippumattomana vähennyskelpoisena eränä.

¹⁶²¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 136.

kertaalleen vähennyskelvottomiksi, ei HE:n perusteluista aivan ilmeisestikään ole mahdollista tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä siitä, mitä ovat lain tarkoittamat konsernituen lisäksi muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot.

5.4 Konsernituen osapuolet

5.4.1 *Konsernituen antaja*

Vähennyskelvottoman konsernituen antajana voi olla EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti saman lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu yhteisö. EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia yhteisöjä ovat muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö.

Vähennyskelvottoman konsernituen antaja ei välttämättä omista lainkaan tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita. EVL 16 §:n 7 kohta määrittelee ainoastaan, että vähennyskelvoton konsernituki annetaan joko verovelvollisen tai konserniyhtiöiden yksin tai yhdessä omistamalle osakeyhtiölle. Konserniyhtiöitä koskeva määritelmä on lain 6 b §:n 7 momentissa. Konserniyhtiöiden käsitettä on mainitussa lainkohdassa laajennettu OYL 8 luvun 12 §:n mukaisesta konsernin käsitteestä. Omistusosuuden rajana on lain mukaan vähintään 10 %:n osuus osakepääomasta. Mahdollisella omistusosuudesta poikkeavalla äänivallalla ei ole asiassa merkitystä.¹⁶²²

Vähennyskelvottoman konsernituen antajana ei edellä olevan mukaan kuitenkaan tule kysymykseen pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhteisö¹⁶²³. Mikäli lain tarkoittaman konsernituen antaja olisi pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhteisö tai mikä tahansa yhtymä, olisi annettu tuki verotuksessa lain säännöksen sanamuodon perusteella vähennyskelpoinen.

---

¹⁶²² Ks. tarkemmin alaluku 5.5.

¹⁶²³ Pääomasijoitustoiminnan tunnusmerkkejä on selvitetty tarkemmin käyttöomaisuusosakkeiden myynnin verottomuutta käsittelevässä alaluvussa 2.6.4.2.

5.4.2 *Konsernituen vastaanottaja*

Vähennyskelvottoman konsernituen vastaanottajaa koskeva määrittely sisältyy EVL 16 §:n 7 kohtaan ja 6 b §:n 7 momenttiin. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön sellaiselta osakeyhtiöltä, josta verovelvollinen tai 6 b §:n 7 momentissa tarkoitetut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään 10 % osakepääomasta, tällaiselle yhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetut menot eivät ole tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja.

EVL 16 §:n 7 kohta on vaikeaselkoinen samoin kuin 6 b §:n 7 momentti. Omistajina tulevat kysymykseen ensinnäkin EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut yhteisöt eli muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö. Mikäli omistaja edellä olevan mukaan harjoittaa pääomasijoitustoimintaa, ei tällaiseen omistukseen sovelleta vähennyskieltoa koskevia määräyksiä. Pääomasijoitustoimintaa ei ole kuitenkaan suljettu pois EVL 6 b §:n 7 momentissa.

Toiseksi omistajina voivat tulla kysymykseen myös EVL 6 b §:n 7 momentin mukaan OYL 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvat yhtiöt. Lakia muutettiin tältä osin vuonna 2008, jolloin vuonna 2004 EVL:iin lisätyn 6 b §:n viittaus EOYL:n konserniyhtiöiden määritelmästä muutettiin viittaukseksi uuden OYL:n tarkoittamaksi konserniyhtiöiden määritelmäksi¹⁶²⁴.

OYL 8 luvun 12 §:n mukaisesti, jos osakeyhtiöllä on KPL 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta toisessa kotimaisessa tai ulkomaisessa yhtiössä tai säätiössä, osakeyhtiö on emoyhtiö ja määräysvallassa oleva on tytäryhteisö. Emoyhtiö tytäryhteisöineen muodostaa lain tarkoittaman konsernin. Osakeyhtiöllä on määräysvalta toisessa yhteisössä tai säätiössä myös silloin, kun osakeyhtiöllä yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa taikka tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on KPL 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta siinä^{1625 1626}.

¹⁶²⁴ Ks. HE 176/2008 vp: 41 (L 1077/2008). EOYL 1 luvun 3 §:n konsernimääritelmä vastasi suurelta osin OYL:n (yhdessä KPL:n kanssa) konsernimääritelmää. EOYL:n konsernimääritelmä ei kuitenkaan sisältänyt säätiöitä, ks. Koski & af Schultén 2003: 25 ss.; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 59 ss.

¹⁶²⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2007a: 458 ss.; 2010a: 618 ss.; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 1080 ss.; 2012b: 302 ss.

¹⁶²⁶ Ks. tarkemmin alaluku 3.3.1.3.

KPL 1 luvun 5 §:n mukaisesti kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys) kun sillä on enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen. Määräysvalta syntyy KPL 1 luvun 5 §:n mukaan myös oikeudella nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, joilla on tämä oikeus ja mainitun oikeuden perustuessa samoihin seikkoihin kuin edellä mainittu äänenenemmistö. Mahdollista lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta ei huomioida edellä mainittua ääniosuutta laskettaessa. KPL 1 luvun 5 §:ään sisältyy lisäksi eräitä muita asiaan liittyviä säännöksiä.¹⁶²⁷

Vuonna 2004 KPL 1 luvun 5 §:ään lisätyn uuden 3 momentin mukaan kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta kohdeyrityksessä myös silloin, jos sitä johdetaan yhteisesti kohdeyrityksen kanssa tai kirjanpitovelvollinen muulla tavalla tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa kohdeyrityksessä. Tällä tavoin ulotettiin konsernin käsite koskemaan myös erityistä tarkoitusta varten perustettuja yksiköitä, joita johdetaan tytäryrityksen tavoin.¹⁶²⁸

Kolmanneksi kysymykseen osakeyhtiön omistajina voivat tulla myös sellaiset yhtiöt, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on OYL 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaava määräysvalta. Omistajana voi olla esimerkiksi säätiö¹⁶²⁹. Kysymykseen tulee myös esimerkiksi saman yksityishenkilön täysin omistamat kaksi osakeyhtiötä. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti lain tarkoittaman konsernituen kohteena olevan osakeyhtiön omistajana vähintään 10 %:n omistusosuudella tulee kuitenkin aina olla yhteisö tai konserniyhtiö yksin tai yhdessä.¹⁶³⁰ Edellä olevan mukaisesti EVL 6 § §:n 7 momentin tarkoittamiin

¹⁶²⁷ Ks. Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000: 70 ss.; Leppiniemi 2006a: 31–33; Leppiniemi & Kaisanlahti 2013: 16:3–4.

¹⁶²⁸ Ks. HE 126/2004 vp: 16 (L 1304/2004); Leppiniemi 2006a: 32–33.

¹⁶²⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 184.

¹⁶³⁰ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 15. Valtiovarainvaliokunnan perusteluissa s. 15 mainitaan kuitenkin saatujen lausuntojen johdosta, että viittaaminen EVL 6 b §:n 7 momentissa pelkästään tuolloin voimassa olleen EOYL:n määräysvaltaa koskeviin säännöksiin, jättäisi säännöksen ulkopuolelle esim. saman yksityishenkilön täysin omistamat kaksi osakeyhtiötä, joiden keskinäisen saatavan menetykseen ei sovellettaisi EVL 16 §:n 7 momentin (p.o. kohdan) säännöksiä, jota ei pidetty perusteltuna. EVL 16 §:n 7 kohdan sanamuodon mukaan konsernitukea saavan osakeyhtiön omistajina tulevat kuitenkin

konserniyhtiöihin kuuluvat OYL 8 luvun 12 §:n tarkoittamien yhtiöiden lisäksi luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden OYL:n tarkoittamassa määräysvallassa olevat yhtiöt. Konserniyhtiöiden käsite on näin varsin laaja sen sisältäessä myös esimerkiksi luonnollisten henkilöiden kautta omistetut eri yhtiöt.¹⁶³¹

OYL:n tarkoittaman konsernin sekä EVL 6 b §:n 7 momentin mukaisen konserniyhtiön käsitteeseen kuuluu edellä olevan mukaisesti sekä osakeomistuksen että muuta kautta saavutettava määräamisvalta. Konsernituen vähennyskelvottomuus omistusoikeuden perusteella verotuksessa perustuu EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan edellä määriteltyjen yhtiöiden vähintään 10 %:n osakeomistukseen tukea saavasta osakeyhtiöstä. Edellä kuvatun monipolvisen konserniyhtiöiden määrittelyn mukaisesti lain tarkoittaman konsernituen antaja ei välttämättä omista yhtäkään osaketta tukea saavasta yhtiöstä, vaikka annettu lain tarkoittama konsernituki tälle yhtiölle on verotuksessa vähennyskelvoton.

Konsernituen vähennyskelvottomuus on laissa sidottu yhteisömuodon ja toimialan lisäksi omistusosuuteen. Mikäli EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla muulla kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavalla osakeyhtiöllä tai osuuskunnalla sekä säästöpankilla ja keskinäisellä vakuutusyhtiöllä tahi EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitetuilla konserniyhtiöillä olisi konsernitukea saavaan yhtiöön määräamisvalta muun kuin osakeomistuksen kautta tai lainkohdassa tarkoitettun välillisen omistuksen kautta, ei lain mukaista vähennyskelvottomuutta tämän perusteella syntyisi.

5.5 Omistusosuus

Edellä käsitellyn mukaisesti on EVL 16 §:n 7 kohdan määrittelemä konsernituen vähennyskelvottomuus omistusosuuden perusteella sidottu OYL:n sekä tätä kautta myös KPL:n määritelmiin omistusosuudesta ja määräysvallasta. Tämän lisäksi EVL 6 b §:n 7 momentissa siinä mainittujen konserniyhtiöiden käsitettä on laajennettu myös luonnollisten henkilöiden sekä oikeushenkilöiden määräysvaltaan. Kaikissa tapauksissa tuen antajan tai edellä mainittujen määritelmien mukaisen yhtiön tai yhtiöiden tulee yksin tai yhdessä omistaa tuen saajan

---

kysymykseen mm. 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettujen konserniyhtiöiden omistamat osakeyhtiöt, mutta ei muun tahon omistamat osakeyhtiöt.

¹⁶³¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 183–184; Immonen 2005: 4; Mattila 2007: 96; Niskakangas 2004a: 9; Ranta-Lassila 2004a: 263–264; Valtti 2006: 25–27.

osakepääomasta vähintään 10 %¹⁶³². EVL:n tarkoittaman konsernituen antaja ei edellä kuvatuissa tilanteissa omista välttämättä yhtäkään tukea saavan osakeyhtiön osaketta, mutta tästä huolimatta lain tarkoittama konsernituki on sen antajalle vähennyskelvoton verotuksessa. Omistuksena otetaan edellä olevan mukaisesti huomioon sekä välitön että välillinen omistus. Mainittu välitön tai välillinen omistusosuus voi näin vaihdella 100 – 10 %:n välillä.

Edellä konsernituen eri muotoja käsitellyissä oikeustapauksissa ei missään ollut kysymyksessä edellä olevan mukainen alimmillaan 10 %:n välitön tai välillinen omistusosuus. Omistusosuus oikeustapausten mukaisista konsernitukea joko päätöksen mukaan tai oikeuskirjallisuudessa mainitun mukaisesti saaneista tytäryhtiöistä ovat useimmat olleet 100 %:sti emoyhtiön suoraan omistamia eli rahoitustukea käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.2 ennakkotiedot KVL 103/1986, KVL 92/1996, hinnoittelutukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.3 ratkaisu KHO 18.4.1985 T 1452, lainan anteeksiantoa ja menetystä koskevassa alaluvussa 5.2.3.4 ennakkotieto KVL 40/1985 sekä kustannusten kattamista koskevassa alaluvussa 5.2.3.5 päätös KHO 28.4.1981 T 2427 ja ennakkopäätös KHO 1984 II 536. Mitä ilmeisimmin myös rahoitustukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.2 ratkaisu KHO 18.4.1990 T 1300, hinnoittelutukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.3 ratkaisu KHO 1985 II 531, lainojen anteeksiantoa ja menetystä koskevassa alaluvussa 5.2.3.4 ennakkotieto KVL 72/1993 ja kustannusten kattamista koskevassa alaluvussa 5.2.3.5 päätös KHO 8.3.1993 T 723 on käsitellyt 100 %:sti omistetulle tytäryhtiölle annettua tukea.

Rahoitustukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.2 ennakkotieto KVL 30/1992 käsitteli emoyhtiön lähes 100 %:sti omistamaa tytäryhtiötä toisen tytäryhtiön omistaessa mainitusta yhtiöstä murto-osan. Välillisesti tytäryhtiön kautta 100 %:sti omistettuja tytäryhtiöitä käsittelivät hinnoittelutukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.3 ennakkoratkaisu KHO 30.7.1999 T 1925 ja markkinointitukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.6 ennakkotieto KVL 370/1993. Kustannusten kattamista koskevassa alaluvussa 5.2.3.5 ennakkoratkaisu KHO 1979 II 536 koski tytäryhtiön kautta 80 %:sti omistettua tytäryhtiötä.

---

¹⁶³² Vähintään 10 %:n omistusosuutta laskettaessa ei yhtiön mahdollisesti itse omistamia osakkeita otettane huomioon. KonsAvL:n mukaista vähintään 90 %:n omistusosuutta laskettaessa ei yhtiön hankkimia osakkeita otettu huomioon lain vaatimaa omistusosuutta laskettaessa ennakkoratkaisun KVL 79/2006 mukaisesti. KonsAvL 3 §:n mukainen omistusosuus tulee säännöksen sanamuodon mukaan olla vähintään yhdeksän kymmenesosaa. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen omistusosuuden tulee säännöksen sanamuodon mukaan olla vähintään kymmenen prosenttia.

Lainan anteeksiantoa ja menetystä koskevassa alaluvussa 5.2.3.4 ratkaisu KHO 10.12.1985 T 5701 sekä kustannusten kattamista koskevassa alaluvussa 5.2.3.5 ennakkopäätös KHO 26.2.1993 T 581 koskivat 75 %:sti omistettua tytäryhtiötä. Lainan anteeksiantoa ja menetystä koskevassa alaluvussa 5.2.3.4 ennakkotieto KVL 273/1992 koski 47,5 %:sti omistettua tytäryhtiötä, jonka osakkeita emoyhtiöllä oli sopimuksen perusteella mahdollisuus hankkia lisää.

Edellä mainituista oikeustapauksista voidaan ottaa esimerkiksi hinnoittelutukea käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.3 käsitelty ratkaisu KHO 1985 II 531, jossa nimenomaisesti mainittu ruotsalaiselle tytäryhtiölle hyvityslaskun muodossa annettu alennus tulosta vähennyskelpoiseksi silloisen terminologian mukaiseksi konserniavustukseksi. Ottaen huomioon, ettei päätöksestä tai muutoinkaan ilmene, että tytäryhtiön omistajana olisi emoyhtiön lisäksi muita yhtiöitä, on pääteltävissä kysymyksessä olevan 100 %:sti omistettu tytäryhtiö. Myös lainan anteeksiantoa ja menetystä koskevassa alaluvussa 5.2.3.4 käsitellyssä ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 lausutaan tytäryhtiölle anteeksiannetulla lainalla liian alhaisena maksetun provision oikaisemiseksi näin annetun tulon hankkimisesta johtuneena menona annetun silloisen terminologian mukaisen konserniavustuksen. Emoyhtiö omisti oikeustapauksessa mainitun englantilaisen tytäryhtiön 75 %:sti.

Edellä mainituista oikeustapauksista on pääteltävissä, että vallitsevalle konsernisuhteelle olisi annettu merkitystä päätöksenteossa. Muussa tapauksessa ei konsernisuhteen esille tuominen päätöksen perusteluissa olisi tarpeellista eikä muutoinkaan johdonmukaista. Myös eräistä muista edellä käsitellyistä oikeustapauksista voidaan tehdä vastaava johtopäätös. Vastaavasti myös eräiden luvussa 4 käsiteltyjen päätösten kohdalla on tehtävissä samanlainen johtopäätös. Konsernitukea koskeviin päätöksiin liittyy olennaisena osana emo- ja tytäryhtiön välinen konsernisuhte, joka ei ole erikseen irrotettavissa tästä kokonaisuudesta. Konsernitukea koskeva käsite on syntynyt tytäryhtiölle tukea antaneen emoyhtiön verotusta käsittelevässä oikeuskäytännössä, jonka olennaisena osana on ollut mainittu konsernisuhte. Suora tai joissain tapauksissa välillinen omistusosuus tytäryhtiöstä on ollut usein 100 %. Myös muissa tapauksissa on tytäryhtiö yhtä poikkeusta lukuunottamatta omistettu lähes kokonaan tai huomattavalla enemmistöosuudella. Mainittu seikka sivuutetaan HE:ssä esitettäessä omistusosuuden rajaksi 10 %, jossa olosuhteissa konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ei ole edes syntynyt. Kyseistä problematiikkaa ei HE:ssä käsitellä.¹⁶³³

---

¹⁶³³ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39, 64.

HE:n mukainen edellä mainittu 10 %:n omistusosuus liittyy EVL 6 b §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyyn vastaavaan omistusosuuteen, joka on yhtenä edellytyksenä käyttöomaisuusosakkeiden verovapaalle luovuttamiselle. Kyseistä omistusosuutta perustellaan HE:ssä suorasijoitusosinkojen määrittelyssä yleisesti käytettyyn rajaan. HE:ssä mainitun mukaisesti kyseistä omistusosuuden rajaa sovelletaan muutetussa emo-tytäryhtiödirektiivissä siirtymäkauden jälkeen. Lisäksi HE:ssä viitataan tilastoinnissa suorasijoitusten ja portfoliosijoitusten rajana pidettyyn 10 %:iin. Lisäksi HE:ssä esitetään, että omistusosuusrajan tulisi olla verovelvolliskohtainen eikä konsernikohtainen.¹⁶³⁴ EVL 6 b §:n mukainen omistusosuus onkin säädetty verovelvolliskohtaiseksi. HE:ssä ei perustella sitä, että konsernituen omistusosuuden mukainen vähennyskeltottomuus on kuitenkin säädetty konsernikohtaiseksi.

Mikäli esimerkiksi edellä käsitellyissä oikeustapauksissa olisi ollut joko suoraan tai vain välillisesti 10 %:n osuudella omistettu tuen kohteena ollut osakeyhtiö, voitaisiin aiheellisesti esittää kysymys, olisiko ainakaan kaikissa konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa ratkaisut olleet annetun sisältöisiä. Vaatimusta menon vähennyskelpoisuudelle ei oltaisi voitu perustaa ainakaan vallitsevalle konsernisuhteelle. Myöskään konsernituen käsite ei tällöin olisi voinut edes muotoutua oikeuskäytännössä eikä oikeuskirjallisuudessa edellisessä luvussa 4 kuvatulla tavalla.

Konsernitukea koskeva aikaisempi oikeuskäytäntö ei perustu miltään osin välilliseen tai välittömään 10 %:n omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä vaan omistusosuus on ollut oikeuskäytännössä tätä huomattavasti korkeampi ja useissa tapauksissa 100 %. HE:ssä¹⁶³⁵ on viitattaessa vallinneeseen oikeuskäytäntöön kuitenkin esitetty lakiin kirjattavaksi omistusosuudeksi 10 %. Oikeuskäytäntöön olennaisena osana liittyvää konsernisuhteeseen kuuluvaa omistusosuutta ei HE:ssä oikeustapauksiin yleisesti viitattaessa huomioida. Lakiin HE:n mukaisesti kirjattu 10 %:n omistusosuus onkin vieras elementti HE:ssä viitatulle konsernitukea koskevalle oikeuskäytännölle. Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ei ole syntynyt 10 %:n omistusosuuden perusteella eikä tällaisen omistusosuuden vallitessa.

---

¹⁶³⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 33.

¹⁶³⁵ HE 92/2004 vp.

5.6 Konsernituen saajan verotuskohtelu

5.6.1 Hallituksen esitys ja verotus

HE:ssä esitetään konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön viitattaessa, että yleisenä edellytyksenä tämän vähennyskelpoisuudelle on se, että tuen saavalla yhtiöllä on tappiollisuuden tai muun sellaisen syyn johdosta ilmeinen tuen tarve. HE:n perustelujen mukaan tällöin tukea ei lueta saajayhtiön verotuksessa veronalaiseksi tuloksi.¹⁶³⁶ HE:ssä esitetyn mukaan vähennyskeltottomuuden tulisi konsernituen osalta rajautua niin, että suoritukset, joita verotetaan saajan tulona, olisivat vähennettävissä.

Edelleen HE:ssä esitetään perusteluina, että koska konsernituki ei usein ole saajan veronalaista tuloa ja se lisäksi saatetaan suorittaa ulkomaiselle yhtiölle, jolloin tuki ei tule verotetuksi Suomessa¹⁶³⁷, järjestelmän johdonmukaisuus kuitenkin edellyttää, ettei tällaista tukea voi vähentää.¹⁶³⁸ HE:ssä esitetään edellä olevan mukaan toisaalta, että tuolloisen oikeuskäytännön mukainen konsernituki ei olisi saajayhtiön veronalaista tuloa, mutta toisaalta, että se ei tule verotetuksi Suomessa tuen kohteen ollessa ulkomainen yhtiö.

5.6.2 Hallituksen esityksen perustelujen tarkastelua

HE:ssä mainittua aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen verovapautta ei sisälly EVL:n eikä myöskään TVL:n säännöksiin. Säännökset eristä, jotka eivät ole veronalaista tuloa, sisältyvät EVL 6 §:ään, jota täydentää 6 b §. Koska lain tarkoittamaa vähennyskeltovotonta eri muodoissa annettavaa konsernitukea ei ole säädetty verosta vapaaksi tuloksi sen saajalle, kuuluu se tämän perusteella saajan veronalaisiin tuloihin¹⁶³⁹. Suomessa verotettavien

¹⁶³⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁶³⁷ Ks. Andersson 2004a: 500, 502, jonka mukaan tällaista ulkomaisia yhtiöitä diskriminoivaa sanontaa ei ole nykyoloissa suotavaa käyttää hallituksen esityksissä.

¹⁶³⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

¹⁶³⁹ Vrt. KHO 1984 II 560, jonka mukaan tulo, jota ei erikseen oltu säädetty verosta vapaaksi tuloksi, luettiin EETVL 19 §:n 1 momentin mukaan veronalaiseksi tuloksi, ks. Linnakangas 1989: 107; 2005b: 426–427; 2006: 351; ks. myös Andersson & Linnakangas 2002: 119. Ratkaisussa KHO 7.3.1996 T 660 avustusta ei hyväksytty KonsAvL:n mukaiseksi avustukseksi antajana olleen tytäryhtiön verotuksessa, mutta kun muutakaan perustetta suorituksen verovapaudelle ei esitetty, suoritus katsottiin saajana olleen emoyhtiön veronalaiseksi tuloksi EVL 4 §:n perusteella, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 794–795; Järvenoja 2007a: 408–409; Myrsky & Linnakangas 2006: 178–179.

yhtiöiden kohdalla mainittu konsernituki pääsääntöisesti ainakin vähentää tälle verotuksessa vahvistettavaa tappiota, joka vaikuttaa tuettavan yhtiön myöhempään verotukseen. Mikäli tappiollinen yhtiö ei tuota tuloa ennen tappioiden vanhenemista verotuksessa, jäävät mainitut tappiot kokonaisuudessaan yhtiön kannettaviksi sen joutuessa maksamaan tällöin veroa mahdollisista myöhemmistä voitollisista tuloksistaan täysimääräisesti.¹⁶⁴⁰

Edellä aikaisemmin käsitellyissä konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa ne konsernitukea koskevat tilanteet, joissa on kysymys rahoitustukena annettavasta oman pääoman eristä, eivät pääomansijoituksina tai niihin verrattavina erinä vaikuta tukea saavan yhtiön verotuksessa huomioon otettavaan tulokseen. Toisaalta myöskään tuen antaja ei ole voinut vähentää kyseisiä eriä omassa verotuksessaan vielä niiden maksamisen perusteella vaan tämä on ollut mahdollista EVL:n aikaisempien säännöksiin mukaan vasta osakkeiden arvonalennuspoiston muodossa. Mahdollisuus osakkeiden hankintamenosta tehtävään poistoon on kuitenkin poistettu vuoden 2004 verouudistuksessa EVL 42 §:n 1 momentin perusteella kaikilta osin. Vähennysmahdollisuutta ei ole, vaikka vähennyskelvottomuutta konsernitukea koskevaa EVL 16 §:n 7 kohtaa ei oltaisi säädetty.

Myöskään muiden saamisten kuin myyntisaamisten eli esimerkiksi lainasaamisten menetykset ja arvonalenemiset eivät enää ole vähennyskelpoisia verotuksessa lain tarkoittamissa tapauksissa. Myöskään tältä osin ei vähennyskelvottomuutta ole laissa sidottu konsernituen vähennyskelvottomuutta koskevaan säännökseen vaan se on siitä erillään. Sen sijaan hinnoittelutukena, kustannusten kattamisen muodossa annettu tuki, markkinointituki ja mahdollinen muu tuki vaikuttavat suoraan tukea saavan yhtiön verotuksessa huomioon otettavaan tulokseen esimerkiksi vähentämällä myöhemmistä voitoista vähennettävien tappioiden määrää. Kyseiset tappiot voivat lisäksi jäädä vähentämättä mahdollisista myöhemmistä voitoista joko niiden vanhentumisesta tai omistajanvaihdoksista johtuen. Lain tarkoittamissa tapauksissa annettu konsernituki on kuitenkin aina antajalleen verotuksessa vähennyskelvoton.

Perusteltaessa EVL:iin tehtäviä muutoksia verotuksen epäsymmetrisyydellä olisi argumentoinnin kohteeksi paremminkin sopineet erikseen mainittuna verotuksessa vähennyskelvottomiksi säädetty edellä mainitut osakkeiden hankintamenon poisto ja lainasaamisten menetykset. Luettaessa osakkeiden hankintamenon poisto aikaisempien säännösten mukaisesti vähennyskelpoiseksi menoksi ei

---

¹⁶⁴⁰ Tappioiden huomioon ottamisesta tuloverotuksessa ks. aikaisemmin käsitelty tappiontasausta koskeva alaluku 2.7.

kysymyksessä kuitenkin ollut saajayhtiön veronalainen tulo. Myöskään myyntisaamisten tai muiden saamisten menetyksien ja arvonalenemisien kohdalla vähennyskelpoisuutta verotuksessa ei vastaa tämän lukeminen velallisen kohdalla veronalaiseksi tuloksi verottomuudelle asetettavien edellytysten täytyessä akordin ollessa kysymyksessä¹⁶⁴¹. Sen sijaan muun kuin pääomansijoituksen luontaisen konsernituen kohdalla oli tämä antajalleen verotuksessa vähennyskelpoista ja saajalleen puolestaan veronalaista tuloa EVL 7 ja 4 §:ien mukaisesti.

HE:ssä perustellaan konsernituen vähennyskeltvottomuutta myös sillä, että se saatetaan suorittaa ulkomaiselle yhtiölle, jonka johdosta tuki ei tule verotetuksi Suomessa¹⁶⁴². HE:n perusteluissa esitetään, että verovapaasti luovutettavien osakkeiden osalta vähennyskeltvottomuus koskisi osakkeiden hankintamenoa. Lisäksi HE:ssä perustellaan verojärjestelmän johdonmukaisuudella myös muiden kuin omana pääomana tehtyjen sijoitusten ja kohdeyhtiön arvoa korottavien suoritusten vähennyskeltvottomuutta. HE:ssä myös katsotaan, että sijoitettavan pääoman tulisi olla alunperin riittävä.¹⁶⁴³ HE:ssä rinnastetaan edellä ilmenevällä tavalla sekä pääomansijoitukset että annettu konsernituki toisiinsa kohdeyhtiöön tehtyinä vähennyskeltvottomina sijoituksina. Aikaisemmin esitetyn mukaisesti konsernitukea on voitu antaa myös rahoitustuen muodossa omana pääomana tai tähän rinnastettavana eränä.

Tässä yhteydessä voidaan myös todeta, että EY-tuomioistuin on antamissaan tuomioissa edellyttänyt, että yhtiöiden omistusosuuksien (osakkeiden) omistuksen¹⁶⁴⁴ tai luovutusvoittojen¹⁶⁴⁵ verotuksessa jäsenvaltion tulee verotuksessaan noudattaa yhtenäistä verotuskohtelua osakkeenomistajan tai yhtiön asuinvaltiosta ja markkinapaikasta riippumatta. Tätä taustaa vasten ei edellä mainittu perustelu tuen verotuksesta muualla kuin Suomessa vaikuta ainakaan ainakaan EU:n jäsenvaltioiden osalta annettujen tuomioiden jälkeen asianmukaiselta¹⁶⁴⁶.

---

¹⁶⁴¹ Asiaa käsitellään tarkemmin jäljempänä akordia käsittelevässä alaluvussa 5.6.4.

¹⁶⁴² Ks. HE 92/2004 vp: 39.

¹⁶⁴³ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁶⁴⁴ Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 13.4.2000 asiassa C-251/98, *C. Baars vastaan Inspecteur der Belastingen Particulieren/Ondernemingen Gorinchem*, ks. Isenbaert 2010: 507–509.

¹⁶⁴⁵ Ks. EY-tuomioistuimen tuomio 9.12.2004 asiassa C-219/03, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Espanjan kuningaskunta* ja tuomio 18.12.2007 asiassa C-436/06, *Per Grønfeldt ja Tatiana Grønfeldt vastaan Finanzamt Hamburg - Am Tierpark*.

¹⁶⁴⁶ Ks. myös Andersson 2004a: 502.

5.6.3 *Kannanotoista oikeuskirjallisuudessa*

Ikkala, Andersson & Nuorvala esittävät EVL:n ensimmäisessä kommentaari-teoksessaan toteavat, että tuolloisen terminologian mukaan konserniavustus on usein, mutta ei aina veronalaista ja joka veronalaisuus ratkeaa sen perusteella, onko avustus leimattava välittömäksi tai välilliseksi korvaukseksi saajan suoritteista vaiko pääomansijoituksen kaltaiseksi eräksi. Edelleen he toteavat, että konserniavustus, joka on saajan veronalaista tuloa, on yleensä suorittajan vähennyskelpoinen meno.¹⁶⁴⁷ Myös samojen kirjoittajien kommentaari-teoksen myöhemmissä painoksissa vuosilta 1973–2000 tuodaan esille samat verotukselliset näkökohdat¹⁶⁴⁸. Sama todetaan myös kirjoittajien *Andersson & Ikkala* EVL:n kommentaari-teoksen painoksissa vuosilta 1996 ja 2000¹⁶⁴⁹. Kommentaari-teoksen seuraavat painokset, joissa myös todetaan edellä mainittu tuen veronalaisuus, ovat ilmestyneet HE:n antamisen jälkeen vuonna 2005 kirjoittajina *Andersson & Ikkala* ja 2009 kirjoittajina *Andersson, Ikkala & Penttilä*¹⁶⁵⁰.

Tikka ottaa teoksessaan *Vuositulo ja verotettava tulo* vuodelta 1975 esille saadun konserniavustuksen, joka olisi kirjattu omaa pääomaa hyvittäen, mutta joka voidaan katsoa kuitenkin saajan veronalaiseksi tuloksi, jos se suoritetaan saajan konsernin muille yrityksille maksamien korkeiden hintojen tai konsernin muilta yrityksiltä perimien alhaisten hintojen vaikutuksen eliminoimiseksi tai muutoin korvaukseksi konsernin saamista suoritteista. Esimerkkinä *Tikka* mainitsee ennakkotiedon KVL 132/1972, jonka mukaista emoyhtiön antamaa konserniavustusta ei pidetty pääomansijoituksena vaan veronalaisena tulona tytäryhtiölle.¹⁶⁵¹

Ennakkotiedossa KVL 132/1972 oli kyse yhtiöstä, jolla oli suurehko tavaravelka ulkomaiselle emoyhtiölleen. Emoyhtiö aikoi luopua saamisestaan siten, että tytäryhtiö siirtäisi velan määrän rakennusrahastoon, jota ei saisi käyttää juokseviin menoihin eikä osingonjakoon. Emoyhtiö omisti tytäryhtiön osakkeista n. 94 % ja loput osakkeista n. 6 % omisti kymmenkunta suomalaista osakkeenomistajaa, jotka eivät osallistuneet osuuttaan vastaavalla maksulla rakennusrahaston kartuttamiseen. Tätä ei pidetty pääomansijoituksena tytäryhtiöön vaan tytäryhtiön veronalaisena tulona.

---

¹⁶⁴⁷ Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1969: 34–35.

¹⁶⁴⁸ Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1973: 36–37; 1978: 40–42; 1981: 41–43; 1986: 37–39; 1989: 44–46; 1991: 56–58; 1993: 66–68.

¹⁶⁴⁹ Ks. *Andersson & Ikkala* 1996: 61–63; 2000: 60–62.

¹⁶⁵⁰ Ks. *Andersson & Ikkala* 2005: 71–73; *Andersson, Ikkala & Penttilä* 2009: 79–81.

¹⁶⁵¹ Ks. *Tikka* 1975c: 19.

Ikkala, Andersson & Nuorvala pitävät mainittua päätöstä jossain määrin kyseenalaisena viitaten annettuun ennakkotietoon KVL 366/1972, jossa oli kyse osakepääoman korotuksesta yli nimellisarvon, joka maksettaisiin osittain rahalla ja osittain saatavista luopumalla.¹⁶⁵²

Tikka toteaa myös teoksessaan *Yritysverotuksen perusteet* vuodelta 1995, että konsernituen veronalaisuus saajalleen ja vähennyskelpoisuus antajalle ratkaistaan EVL:n yleisten tulon veronalaisuutta koskevan 4 §:n ja menon vähennyskelpoisuutta koskevan 7 §:n periaatteiden mukaan. Mikäli konsernituki ei täytä mainittuja edellytyksiä eikä sitä voida pitää tulosvaikutteisena, on se luonteeltaan pääomansijoitus. Tällöin annettu tuki ei ole antajan verotuksessa vähennyskelpoinen eikä vastaavasti saajan verotuksessa veronalainen. Pääomansijoituksena annettu konsernituki ei ole tällöin vähennettävissä antajansa menona, ellei kyseessä ole osakkeiden hankintameno, joka on tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:ssä tarkoitetulla tavalla vähennettävissä tämän ollessa menettänyt arvonsa.¹⁶⁵³

Myös *Myrsky & Linnakangas* vuodelta 2003 toteavat, että emoyhtiön antama konsernituki on tytäryhtiön veronalaista tuloa, mikäli tämä katsotaan välittömäksi tai välilliseksi korvaukseksi tytäryhtiön liiketoiminnassaan luovuttamasta suoritteesta. Vastikkeeton pääomansijoituksen kaltainen rahoitustuki ei ole tytäryhtiön veronalaista tuloa. Se ei ole myöskään vähennettävissä antajansa menona muutoin kuin tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:ssä tarkoitetulla tavalla arvonsa menettäneenä.¹⁶⁵⁴

Oikeuskirjallisuudessa löytyy myös mainintoja konsernituen verotuksellisesta käsittelystä siten, että tämän antaminen ei aina merkitsisi veronalaisen tulon syntymistä vastaanottajalle. *Tuomisen* mukaan saajan kannalta avustus on luettu tuloksi, mikäli se on katsottu välittömästi tai välillisesti korvaukseksi liiketoiminnassa luovutetusta suoritteesta. Muissa tapauksissa avustuksen antaminen ei välttämättä ole merkinnyt veronalaisen tulon syntymistä vastaanottajalle.¹⁶⁵⁵

Lisäksi *Tuominen & Linnakangas* lausuvat tuen veronalaisuudesta, että saajalle tuki on luettu tuloksi, mikäli se on katsottu välittömästi tai välillisesti

---

¹⁶⁵² Ks. *Ikkala, Andersson & Nuorvala* 1978: 45. Ennakkotiedossa KVL 366/1972 A Oy:n ruotsalainen emoyhtiö B AB:n, joka omisti 93,75 % A Oy:n osakekannasta, suorittaessa uusien osakkeiden merkintähinnasta nimellisarvoa vastaavan määrän rahassa ja nimellisarvon yli menevän osan luopumalla vastaavalla määrällä saatavistaan, katsottiin kysymyksessä olevan pääomansijoitus.

¹⁶⁵³ Ks. *Tikka* 1995b: 241–242.

¹⁶⁵⁴ Ks. *Myrsky & Linnakangas* 2003: 82, 95, 230–231.

¹⁶⁵⁵ Ks. *Tuominen* 1986: 35.

korvaukseksi liiketoiminnasta luovutetusta suoritteesta. Muulloin sen antaminen ei välttämättä ole merkinnyt veronalaisen tulon syntymistä vastaanottajalle. Niissä tapauksissa, joissa saajayhtiön taloudellinen tilanne on niin huono, että annetulla avustuksella vain vältetään selvitystila tai konkurssi, avustus ei tältä osin ole veronalaista tuloa.¹⁶⁵⁶ Esimerkiksi velkojan luopuessa saamisestaan, jota luopumisen tapahtuessa on pidettävä arvottomana, ei tästä oikeuskäytännön mukaan ole muodostunut velalliselle veronalaista tuloa¹⁶⁵⁷.

On mahdollista, että mainittuja ja/tai mahdollisia muita oikeuskirjallisuudessa esitettyjä kannanottoja on HE:ssä toistettu asiayhteydestään irrotettuna. *Tuomisen* esitys sisältää verotuksessa hyväksytyinä konsernituen muotoina korottomat lainat, saamisista luopumisen sekä hinnoittelutuen eli hyvityslaskun muodossa annetun alennuksen¹⁶⁵⁸. Edellä mainituista sekä korottomat lainat että annettu alennus vaikuttavat suoraan tuen saajan tuloksen muodostukseen. Ensiksi mainittu ei lisää tukea saavan yhtiön kuluja ja jälkimmäinen vähentää niitä. Silloin kun kysymys on kotimaisesta tuen saajasta, vaikuttaa tämä suoraan ainakin tuen saajan myöhempien vuosien mahdollisesti voitollisista tuloksista vähennyskelpoisiin tappioihin tätä koskevien säännösten puitteissa. Siltä osin kuin saamisesta luovutaan, ei tämä luopuminen välttämättä lisää tässä muodossa annettavan tuen saajan veronalaista tulosta tai useimmiten vähennyskelpoista tappiota verottomuudelle asetettavien edellytysten täytyessä. *Tuominen & Linnakangas* käsittelevät myös verotuksessa hyväksytyinä tytäryhtiöille annettavina eri tukimuotoina korottomia lainoja, velan anteeksiantoa ja alennusta hyvityslaskun muodossa¹⁶⁵⁹.

Muutoinkin tulee huomioda, että vaikka tuen kohteena olevalle yhtiölle ei muodostu aikaisempien tilikausien vähennyskelpoisten tappioiden tai tilikauden tappion johdosta verotettavaa tuloa, vaikuttaa eri muodoissa kotimaisille yhtiöille annettu konsernituki tappion määrää vähentävänä tytäryhtiön verotuksessa huomioitavaan tulokseen ja tätä kautta vähentää myöhemmistä mahdollisista voitollisista tuloksista vähennettävien aikaisempien tappioiden määrää¹⁶⁶⁰. Ulkomaalaisten tytäryhtiöiden kohdalla ei tässä yhteydessä ole mahdollista käsitellä tai arvioida tuen kohteena tässä luvussa tai edellisessä luvussa 4 käsiteltyjen tuen saajien verotusta tuen kohteena olevan tytäryhtiön ollessa alankomaalainen/hollantilainen, belgialainen, englantilainen, italialainen, kanada-

---

¹⁶⁵⁶ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 297.

¹⁶⁵⁷ Ks. tarkemmin akordia käsittelevä alaluku 5.6.4.

¹⁶⁵⁸ Ks. Tuominen 1986: 36–40.

¹⁶⁵⁹ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 297–300.

¹⁶⁶⁰ Ks. Andersson 2004a: 500.

lainen, neuvostoliittolainen, norjalainen, ruotsalainen, saksalainen, swazimailainen tai yhdysvaltalainen.

5.6.4 Akordi

Lainan anteeksiantoa ja menetystä koskevassa ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701, ennakkotiedoissa KVL 245/1970, KVL 485/1975, KVL 592/1981, KVL 40/1985, KVL 363/1991, KVL 273/1992 ja KVL 72/1993 katsottiin tytäryhtiöiltä olevista saamisista luopuminen emoyhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi¹⁶⁶¹. Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 oli kysymys erittäin huonoa tulosta tehneen tytäryhtiön tilivelasta, josta oli muodostettu laina, joka annettiin anteeksi. Ennakotiedossa KVL 40/1985 puolestaan oli kysymys myyntisaamisista sekä lainasaamisista, joita oli luopumisen tapahtuessa pidettävä arvottomina. Ennakotiedossa KVL 273/1992 luovuttiin arvottomista saatavista tappiolliselta tytäryhtiöltä. Ennakotiedossa KVL 72/1993 oli kysymys tappiolliselta tytäryhtiöltä olevista arvottomista lainasaamisista, luopumisista. Myös ennakkotiedossa KVL 592/1981 oli kysymys tappiolliselta tytäryhtiöltä olevasta myyntisaamisesta luopumisesta. Samoin ennakkotiedot KVL 245/1970, KVL 485/1975 ja KVL 592/1981 ja KVL 363/1991 koskivat arvottomina pidettäviä saatavia, joista luovuttiin.¹⁶⁶²

Edellä mainitut oikeustapaukset käsitelivät saamisista luopumisen hyväksymistä saamisen anteeksiantajan, emoyhtiön verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi. Samoin kuin pääomansijoitusten kohdalla, ei myöskään saatavista luopuminen välttämättä ole vaikuttanut tuen kohteena olevan tytäryhtiön verotuksessa huomioitavaan tulokseen, mikäli saatavista luopumiselle asetettavat edellytykset muutoin ovat täyttyneet. Vuonna 1975 annetussa KVL:n ennakkotiedossa ruotsalainen emoyhtiö luopui suomalaiselta tytäryhtiöltä olevista saatavistaan. Tätä saatavista luopumista ei katsottu tytäryhtiön veronalaiseksi tuloksi katsottaessa mainitut saatavat arvottomiksi.

Ennakotiedossa KVL 459/1975 vuodelle 1975 Ruotsalainen ”emäyhtiö” B AB luopui A Oy:ltä olevistaan saatavistaan siltä osin kuin ne ylittivät A Oy:n omaisuuden. A Oy:llä ei ollut tuloja. Ruotsalaisen B AB:n saatava katsottiin tältä osin arvottomaksi, eikä A Oy:lle syntynyt toimenpiteen johdosta veronalaista tuloa.

¹⁶⁶¹ Ks. alaluku 5.2.3.4.

¹⁶⁶² Ks. myös ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ratkaisuja RR 17.3.2010 mål nr 3799-09, RR 17.3.2010 mål nr 3798-09 ja RR 17.3.2010 mål nr 5401-09, joissa myönnetty akordi katsottiin verotuksessa vähennyskelpoiseksi menetykseksi.

A Oy oli ostanut ruotsalaiselta emoyhtiöltään B AB:lta 150 kpl Oy C Ab:n osaketta 900.000 mk:n kauppahinnalla kauppahinnan jäädessä kokonaisuudessaan velaksi. Velkaa oli tarkoitus lyhentää Oy C Ab:lta saatavilla osingoilla. Viimeksi mainitun yhtiön toiminta osoittautui kuitenkin tappiolliseksi. Hakijayhtiö A Oy ei pystynyt tulojen puutteessa lyhentämään velkaansa B AB:lle ja sen ainoa omaisuus 150 kpl Oy C Ab:n osaketta ei enää vastannut tämän velkaa B AB:lle eikä hakijayhtiöllä ollut muita vastaavia tuloja eikä omaisuutta.

Edellä olevassa tapauksessa yhtiö, jonka osakkeita oli ostettu, osoittautui toiminnassaan tappiolliseksi. Tämän johdosta tytäryhtiö, jolla ei ollut muita tuloja eikä muuta omaisuutta, ei pystynyt lyhentämään velkaansa ruotsalaiselle emoyhtiölle. Suomalaisen tytäryhtiön ostamat osakkeet olivat ruotsalaisella emoyhtiöllä panttina maksamattomasta kauppahinnasta. Saaminen katsottiin edellä todetun mukaisesti arvottomaksi, jonka johdosta tytäryhtiölle ei syntynyt toimenpiteen johdosta veronalaista tuloa.¹⁶⁶³

EVL:n tultua säädetyksi katsottiin oikeuskirjallisuudessa aluksi, että akordietu olisi saajalleen veronalaista tuloa¹⁶⁶⁴. Kyseistä näkökantaa kuitenkin kritisoitiin ja katsottiin, että EVL ei antaisi aihetta muuttaa verotuksessa suhtautumista akordiin¹⁶⁶⁵. Ennen EVL:n säätämistä käytiin myös oikeuskirjallisuudessa keskustelua akordiedun veronalaisuudesta¹⁶⁶⁶ tai verottomuudesta¹⁶⁶⁷. Aikaisemmassa ennen EVL:ia vallinneessa oikeuskäytännössä ei akordietua kuitenkaan luettu veronalaiseksi tuloksi tilanteissa, joissa saatavalla ei katsottu olevan rahallista arvoa^{1668 1669}.

¹⁶⁶³ Ks. Tuominen 1986: 37.

¹⁶⁶⁴ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 37–38.

¹⁶⁶⁵ Ks. Kilpi 1970b: 307.

¹⁶⁶⁶ Ks. Ikkala 1954: 719, 730; Rekola 1947: 205; Sjöholm 1954: 122.

¹⁶⁶⁷ Ks. Östenson 1954: 128.

¹⁶⁶⁸ Ks. ratkaisu KHO 1932 II 147, jossa akordialennustilille kirjattu saatu etu ei ollut veronalaista tuloa, ks. Sjöholm 1954: 122; Östensön 1954: 127. Ratkaisussa KHO 1932 II 3390 A Oy:n ainoan velkojan Y Oy:n luopuessa osasta saatavistaan tappiolliselta A Oy:ltä ei A Oy:n saamaa hyvitystä pidetty verotettavana tulona, ks. Sjöholm 1954: 122; Östensön 1954: 127. ratkaisussa KHO 1936 II 374 katsottiin, ettei N Oy:n velkojan antama alennus ollut yhtiön veronalaista tuloa, ks. Sjöholm 1954: 122 (artikkelissa kirjoitusvirheen johdosta väärä tapausnumero 347); Östensön 1954: 127. Ratkaisussa KHO 1937 II 1871 N Oy:n saadessa konkurssin välttämiseksi yhtiön suurimmalta velkojalta anteeksi velkojaan, ei tätä katsottu veronalaiseksi tuloksi, ks. Kilpi 1952: 207; Östensön 1954: 127. Ratkaisussa KHO 1959 II 2 ei yhtiön akordista saamaa voittoa pidetty veronalaisena tulona, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 83; K[i]lpi 1972: 680; Sjöholm 1966: 81. Ratkaisussa KHO 1963 II 13 yhtiö ei saanut verotettavaksi tuloksi katsottavaa omaisuudenlisäystä sen johdosta, että yhtiön pääosakas oli luopunut arvottomaksi käyneestä saatavastaan, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 83; K[i]lpi 1972b: 680. Liikevaihtoverotusta koskevassa ratkaisussa KHO 30.10.1969 T 5625 yhtiölle akordisopimuksessa myönnettyä velkojen vähennystä ei ollut luettava yhtiön

Myöskään EVL:n voimassaolon aikana ei akordiedun ole oikeuskäytännössä katsottu olevan EVL 4 §:ssä tarkoitettu rahanarvoinen etuus silloin, kun saatava on luopumisen tapahtuessa arvoton velkojalle. Ennen edellä mainittua konserniyhtiöitä koskevaa ennakkotietoa KVL 459/1975 on oikeuskäytännössä ratkaistu muiden kuin konserniyhtiöiden välisien akordien tai velan anteeksiantamisien huomioon ottamista verotuksessa. EVL:n antamisen jälkeen ensimmäinen akordia koskeva oikeustapaus käsiteltiin seuraavassa KHO:n plenumratkaisussa vuonna 1972.

Ennakkotiedossa KHO 1972 I 51 vuosille 1970 ja 1971 katsottiin, että A Oy ei saa veronalaista tuloa B Oy:n luopuessa saamisensa arvottomasta osasta.

A Oy:n toiminta oli ollut toistakymmentä vuotta lähes joka vuosi tappiollista. Yhtiö katsoi kuitenkin itsellään olevan toimintamahdollisuuksia, jos sen velkataakka keventyi. Parantaakseen yhtiön toimintaedellytyksiä, oli sen suurin velkoja, suomalainen suuri tukkuliike B Oy valmis luopumaan yhtiöltä olevista saatavistaan 250.000 mk:n osalta, minkä jälkeen yhtiön varat ja velat olisivat suunnilleen yhtä suuret.

KVL lausui sille esitetyn ennakkotietopyynnön johdosta, että mainittua saatavista luopumista oli pidettävä A Oy:n veronalaisena tulona. A Oy haki päätökseen muutosta vaatien, että KHO kumoaisi KVL:n ennakkopäätöksen ja selittäisi ennakkotietona, ettei saatava akordietu ollut yhtiön veronalaista tuloa. KHO:n päätöksen mukaisesti akordietu ei ollut A Oy:n veronalaista tuloa B Oy:n luopuessa hakemuksessa tarkoitettujen saatavien arvottomasta osasta.

Akordiedun verotuskohtelua koskevan tulkinnanvaraisuuden johdosta katsottiin mm. p.o. oikeustapauksen kommentoinnin yhteydessä, että olisi ollut aiheellista ottaa EVL:iin nimenomainen säännös akordiedun verotuksellisesta kohtelusta¹⁶⁷⁰. EVL:iin ei kuitenkaan ole myöhemminkään sisällytetty erikseen akordietua koskevia säännöksiä. Ennakkotiedon KHO 1972 I 51 käsittelystä KHO:ssa esillä

---

vähennyskelpoisten ostojen vähennykseksi. Myöskään ennakkotiedoissa KVL 104/1961, KVL 94/1962, KVL 174/1962, KVL 108/1963 ja KVL 218/1965 yhtiö ei saanut veronalaista tuloa sen johdosta, että velkoja luopui saatavastaan yhtiön maksukyvyttömyyden johdosta. Ratkaisuissa KHO 1935 II 3470 (ks. Kilpi 1952: 207), KHO 1936 II 1980 (ks. Kilpi 1952: 207, 282) ja KHO 1937 II 3159 (ks. Kilpi 1952: 207) annettu akordi katsottiin verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi. Ennakkotiedossa KVL 107/1963 saatava, joka ei liittynyt verovelvollisen liiketoimintaan, ei ollut siitä luovuttaessa vähennyskelpoinen tuloverotuksessa.

¹⁶⁶⁹ Ks. Kilpi 1952: 282.

¹⁶⁷⁰ Ks. Ikkala, Andersson & Nuorvala 1973: 41; K[iilpi] 1972: 680. Ks. myös Andersson 2004a: 498.

olleiden ratkaisuvaihtoehtojen osalta ks. tarkemmin *Kilven* oikeustapausselostuksessa esitettyä¹⁶⁷¹.

KHO:n plenumratkaisun jälkeen on sekä KHO:n että KVL:n päätöksissä otettu kantaa akordiedun verotukselliseen kohteluun. Tapauksissa, joissa saatavat on katsottu arvottomiksi, ei akordiedun saaneelle yhtiölle ole katsottu muodostuneen veronalaista etua saamisista luopumisen johdosta¹⁶⁷². Muissa olosuhteissa on kysymyksessä oikeuskäytännön mukaan ollut veronalainen etu^{1673 1674}. Saamisista luopuminen on voinut tapahtua mm. konkurssin tai EOYL 13 luvun 2 §:n mukaisen selvitystilan välttämiseksi. OYL ei enää sisällä vastaavaa selvitystilaan asettamispakkoa¹⁶⁷⁵. Arvioitaessa velan arvottomuutta voidaan erityistä huomiota kiinnittää OYL 13 luvun 2 §:n mukaiseen maksukykyisyyden

¹⁶⁷¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 84–86; K[ilpi] 1972b: 681–684.

¹⁶⁷² Ks. Ennakkotieto KHO 1972 II 542 vuodelle 1971, jossa tuotannollisen toimintansa useita vuosia sitten lopettaneen teollisuusyhtiön ei katsottu saavan TOL 14 §:ssä tarkoitettua rahanarvoista etua sen velkojan luopuessa yhtiöltä olevasta arvottomasta saatavasta. Ennakkotiedossa KHO 7.2.1994 T 412 vuosille 1993–1994 katsottiin, että A Oy ei saa veronalaista tuloa siltä osin kun pankki antaa saatavansa anteeksi korkoja lukuunottamatta yhtiön konkurssin estämiseksi, ks. Andersson 2004a: 499; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 85; Mattila & Ranta-Lassila 1994: 148–149. Ennakkotiedossa KHO 1972 II 553 vuosille 1972–1973 velkojan luopuessa osasta saamisistaan, ei velalliselle syntynyt EVL 4 §:ssä tarkoitettua veronalaista tuloa siltä saamisten osalta, jota voitiin pitää arvottomana. Samoin ratkaisussa KHO 1998:47, ks. Tikka 1998b: 48. Ratkaisun KHO 25.10.2001 T 2610 mukaan pankin antaessa A Oy:n selvitystilan välttämiseksi ja jatkamisedellytysten turvaamiseksi tälle 7 miljoonan mk:n akordin mainitun määrän ollessa saatavan luopumishetkellä pankille arvoton, ei mainittua määrää ole miltään osin pidettävä A Oy:n veronalaisena liiketulona, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 84; Viitala 2009: 148. Ratkaisussa KHO 12.1.2010 T 20 katsottiin, että ilman akordia selvitystilaan asetettavalle velalliselle ei syntynyt EVL 4 §:ssä tarkoitettua rahanarvoiseksi eduksi katsottavaa tuloa siltä osin kuin saatava sen anteeksiannon tapahtuessa oli velkojalle arvoton sekä pääoman että korkojen osalta, ks. Penttilä 2010c: 17–18; 2010h: 111–112. Ennakkotiedossa KVL 182/1980 vuosille 1979–1980 katsottiin, että A Oy:n päävelkojan luopuessaan saamisistaan, jolloin vältetään EOYL 13 luvun 2 §:ssä tarkoitettu selvitystilaan asettaminen, ei A Oy saa veronalaista tuloa siltä saamisen osalta, jota voidaan luopumishetkellä pitää arvottomana, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 84; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 48. Aikaisemmin voimassa ollut EOYL sisälsi ennakkotiedon KVL 182/1980 sekä ratkaisujen KHO 25.10.2001 T 2610 ja KHO 12.1.2010 T 20 mainitseman selvitystilan, jonka välttämisestä oikeustapauksissa oli kysymys. Nykyisin voimassa oleva OYL ei sisällä velvollisuutta yhtiön selvitystilaan asettamisesta yhtiön oman pääoman ja osakepääoman välisen suhteen perusteella, ks. Immonen & Nuolimaa 2007: 172; 2012: 173; Mähönen & Villa 2006b: 404, 421; 2007: 80; Norri 2006: 132. Ks. lisäksi edellä alaluvussa 5.2.4 tuen tarpeesta asiasta esitetty.

¹⁶⁷³ Ks. ennakkotieto KHO 26.10.1995 T 4335, jossa tavaravelan anteeksiantoa pidettiin vaihtomaisuuden hankintamenon oikaisuna. Ennakkotiedossa KVL 325/1976 kannatusyhdistyksen anteeksi annettua saatavaa pidettiin veronalaisena tulona, kun anteeksianto ei johtunut maksukyvyttömyydestä, ks. Mattila & Ranta-Lassila 1992: 48.

¹⁶⁷⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 83–86.

¹⁶⁷⁵ Ks. Immonen & Nuolimaa 2007: 172; 2012: 173; Mähönen & Villa 2006b: 404, 421; 2007: 80; Norri 2006: 132.

vaatimukseen¹⁶⁷⁶. Kahdessa antamassaan ennakkotiedossa vuodelta 2009 KOVE katsoi, että hakemuksissa esitettyjen olosuhteiden perusteella saamia voitiin pitää arvottomina siihen määrään asti, jonka anteeksiannolla katettiin velallisyhtiöiden oman pääoman negatiivisuus anteeksiantohetken tilanteen perusteella¹⁶⁷⁷.

Vuoden 1993 alussa tuli voimaan L yksityishenkilön velkajärjestelystä ja YSL. Laki korvasi aikaisemman L:n konkurssisäännön väliaikaisesta muuttamisesta sekä AkordiL:n, jotka koskivat pakkoakordia ja olivat voimassa vuoden 1992 loppuun saakka¹⁶⁷⁸. Mainittujen lakien johdosta VeroH antoi ohjekirjeen, jossa selvitetään mm. velkajärjestelyjen verovaikutuksia EVL:n mukaan verotettavan velallisen verotukseen. Ohjekirjeen perusteella lienee pääteltävissä, että L yrityksen saneerauksesta ei muuttaisi vallinnutta oikeustilaa.¹⁶⁷⁹ KILA on lisäksi ohjeistanut antamallaan ratkaisulla KILA 1199/1992 akordin kirjanpidollista käsittelemistä¹⁶⁸⁰.

---

¹⁶⁷⁶ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010b: 38 ss.; Leppiniemi & Walden 2009: 493; Viitala 2009: 148.

¹⁶⁷⁷ Ks. Rajamäki 2010: 316–317.

¹⁶⁷⁸ Mainitut lait olivat voimassa aluksi vuoden 1934 loppuun, jonka jälkeen niiden voimassaoloaika viisivuotiskausittain jatkettiin, ks. HE 182/1992 vp: 6–7 (L 47/1993).

¹⁶⁷⁹ Ks. VeroH 1993. Ohjekirjeessä velan anteeksiantoa kohdassa 3.1 käsiteltäessä mainitaan osin puutteellisesti, että oikeuskäytännön ratkaisut olisivat liittyneet rahalliseen anteeksiantoon, kun yrityssaneerauksessa on myös mahdollista antaa anteeksi tilivelkoja. VeroH:n kirjeessä mainituista oikeuskäytännön ratkaisuista ennakkotieto KHO 1972 I 51 liittyi tilivelkojen anteeksiantoon, ennakkotiedoissa KHO 1972 II 542 ja KHO 1972 II 553 oli kysymys pankin antaman lainan anteeksiannosta ja joissa tapauksissa saatua etua ei luettu veronalaiseksi tuloksi, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 84. Ks. myös ennakkotieto KVL 47/1994, jossa tappiollinen yhtiö oli realisoitunut koko omaisuutensa ja menettänyt osakepääomansa jolloin yhtiön rahoituslaitoksilta saama akordi oli yhtiön verovapaata tuloa pankin saatavien ollessa arvottomia. Ennakkotiedossa KVL 29/1995 velkojien luopuessa A Ky:ltä olevista saatavistaan vapaaehtoisesta saneerausohjelmasta tehdyn sopimuksen mukaisesti ei A Ky saanut veronalaista tuloa niiden saamisen osalta, joita on luopumishetkellä pidettävä arvottomina. Ratkaisussa Uudenmaan LO 11.8.1998 T 549/3 yhtiölle, otettaessa huomioon mm. yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkoitus ja päämäärät, ei muodostunut veronalaista tuloa, kun yhtiölle oli käräjäoikeuden päätöksellä vahvistettu yrityssaneerausohjelma, jonka mukaisesti osa veloista muutettiin pääomansijoitukseksi yhtiöön ja osa veloista annettiin kokonaan anteeksi, ks. Linnakangas, Immonen & Puronen 1999a: 30–33. Yrityksen saneerausmenettelystä ks. esim. Koulu & Lindfors 2010: 101 ss.

¹⁶⁸⁰ Ks. KILA 1199/1992, jonka mukaan akordissa syntyneet tuotot on ilmoitettava (tuolloin voimassa olleen EKPL perusteella säädetyn EEKPA:n 1 §:n tarkoittamassa tuloslaskelmassa, ks. Järvinen, Nuorvala, Riistama, Tikkanen & Vahtera 1991: 199–200) liiketuloksen jälkeen muiden tuottojen ja kulujen pääryhmässä huomattavasti tilikauden tulokseen vaikuttavat tuotot erikseen ilmoitettuna, ks. myös Heikkonen & Roine 1974: 59–60. Nykyisin voimassa olevan KPA:n mukaiset tuloslaskelmakaavat poikkeavat olennaisesti vuonna 1992 voimassa olleesta EEKPA:n ja tämän jälkeen voimassa olleesta EKPA:n mukaisen tuloslaskelman kaavoista.

5.6.5 *Yhteenveto*

HE:stä olisi luettavissa lopputulemana, että tappiollisen tai muun sellaisen syyn johdosta ilmeisen tuen tarpeessa olevan yhtiön saama konsernitukea ei olisi luettu saajayhtiön verotuksessa veronalaiseksi tuloksi. Sen johdosta, ettei aikaisemman oikeuskäytännön mukaista konsernitukea oltu säädetty verosta vapaaksi, luettiin eri muodoissa annettu konsernituki kuitenkin lähtökohtaisesti saajayhtiön EVL:n mukaiseen veronalaiseen tuloon kuuluvaksi. EVL 16 §:n 7 kohdalla rajoitettiin omistusosuuden perusteella verotuksessa vähennyskelpoisten menojen alaa. Samassa yhteydessä ei kuitenkaan puututtu miltään osin veronalaisia tuloja koskevaan sääntelyyn. Tappiollisen yhtiön ollessa kysymyksessä vähentää lainkohdan mukainen annettu konsernituki tappion lopullista määrää, joka on huomioitavissa mahdollisia myöhempiä voittoja vähentävänä eränä veroa yhtiön tuloksen perusteella määrättäessä aikaisempien tappioiden vähentämistä koskevien säännösten puitteissa. Tämän mukaan myös EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen konsernituki tulee täysimääräisesti saajan tuloverotuksessa huomioitavaksi.

Poikkeuksen aikaisemman oikeuskäytännön mukaisessa konsernitueessa muodosti saatu akordietu, jota ei oikeuskäytännössä katsottu veronalaiseksi etuudeksi akordiedun saajalle verottomuudelle asetettujen edellytysten täytyessä. Tärkeimpänä edellytyksenä akordin verokohtelussa on se, että mainittu saaminen on saajalleen velallisen taloudellisen tilanteen johdosta arvoton. Tältä osin on kuitenkin otettava huomioon, että velkojan kohdalla maninittu saamisista luopuminen ei enää ole verotuksessa vähennyskelpoinen EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamisissa tapauksissa myyntisaamisia lukuunottamatta ¹⁶⁸¹.

Myöskään aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesti konsernitukena annetut pääomansijoitukset tytäryhtiöön eivät ole tytäryhtiöiden veronalaista tuloa. Edellä käsiteltyjen oikeustapausten mukaiset pääomansijoitukset ovat kotimaisten osakeyhtiöiden kyseessä ollessa EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia pääomansijoituksia, joita ei lueta veronalaiseksi tuloksi. Mainitut konsernitukena annetut pääomansijoitukset eivät toisaalta ole myöskään olleet antajalleen vielä tämän perusteella verotuksessa vähennyskelpoiseksi katsottuja eriä. Niiden vähennyskelpoisuus verotuksessa on perustunut tämän jälkeen todettuun EVL 42 §:n mukaiseen arvonalennukseen tai osakkeiden myyntiin katsottaessa osakkeiden käyvän arvon ollessa niiden hankintamenoa olennaisesti pienempi. Myöskään näiltä osin ei mainittujen pääomansijoitusten vähennyskelpoisuus tule enää

---

¹⁶⁸¹ Ks. HE 92/2004 vp: 64.

verotuksessa kysymykseen nykyisin voimassa olevan EVL 42 §:n 1 momentin perusteella, joka ei enää mahdollista osakkeista tehtävää verotuksessa huomioitavaa poistoa.

Edellä rahoitustukea koskevassa alaluvussa 5.2.3.2 mainitun ennakkotiedon KVL 30/1992 mukaisen vakautetun lainan tulkitsemisella joko pääomansijoitukseksi tai annetuksi lainaksi ei edellä olevan mukaan ole merkitystä molempien vaihtoehtojen ollessa antajalleen nykyisten säännösten mukaan verotuksessa kaikissa tapauksessa joko EVL 42 §:n 1 momentin tai EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella vähennyskeltvontaa.

Lopuksi voidaan todeta, että perustelut siitä, että tuki ei tule verotetuksi Suomessa, ei soveltune enää nykyoloihin¹⁶⁸². Esim. SEUT 63 artikla sisältää määräykset pääomien ja maksujen vapaasta liikkuvuudesta. Tämän perusteella EU-valtioiden verotus ei saa olla rajoitteena pääomien tai maksujen vapaalle liikkuvuudelle. Myöskään EU:n ulkopuolisiin valtioihin nähden ei rajoitteita voida tältä osin asettaa pl. ETA-sopimuksen mukainen 40 artikla, joka kattaa ainoastaan EU- ja ETA-valtioiden väliset suhteet. Pääomien ja maksujen vapaata liikkuvuutta koskevat rajoitukset sisältyvät SEUT 64–66 ja 75 artikloihin.¹⁶⁸³

5.7 Vaatimus riittävästä pääomapanoksesta

5.7.1 Hallituksen esityksen perusteluista

HE:ssä perustellaan esitettyä konsernituen vähennyskieltoa eri tavoin. Perusteluissa katsotaan verojärjestelmän johdonmukaisuuden edellyttävän, etteivät muut kuin omana pääomana tehdyt sijoitukset kohdeyhtiöön olisi vähennyskelpoisia. Tällöin myöskään kohdeyhtiön arvoa korottavien sijoitusten ei tulisi perustelujen mukaan olla vähennyskelpoisia. HE:n perusteluissa argumentoidaan konsernituen vähennyskieltoa myös vaatimuksella pääoman riittävydestä. Perusteluissa esitetyn mukaan yhtiön selvitystilauhkaan vaikuttaa olennaisesti se, onko sijoitettu pääomapanos ollut alunperin riittävä. Edelleen HE:n perusteluissa mainitaan, että konsernituen tarve olisi voitu välttää yhtiöön sijoitetulla riittävällä omalla pääomalla tai lisäpääoman sijoituksella.¹⁶⁸⁴

¹⁶⁸² Ks. Andersson 2004a: 500, 502.

¹⁶⁸³ Ks. Helminen, Marjaana 2012: 100–107.

¹⁶⁸⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

Edellä mainitulla tavalla argumentoituna tulisi tappiollisen tytäryhtiön menetykset kattaa tarvittaessa lisäpääoman sijoituksilla EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskeltottoman konsernituen sijasta. Lisäpääoman sijoittajina tulisivat tällöin kysymykseen mainitun lainkohdan mukaan EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitetut konserniyhtiöt. Mainittuihin konserniyhtiöihin voi ko. määritelmän perusteella kuulua myös yhtiöitä, jotka eivät olisi osakkaina tappiollisessa tytäryrityksessä, mutta joiden keskinäisten liiketoimien johdosta tytäryhtiön toiminnan turvaaminen olisi konserniyhtiön kannalta välttämätöntä.

5.7.2 *Pääoman riittävydestä*

HE:ssä katsotaan edellä olevan mukaisesti, että pääomansijoitus tytäryhtiöön tulisi olla riittävän suuri tai vaikeuksissa olevaan tytäryhtiöön tulisi tarpeen mukaan tehdä lisäpääoman sijoitus. Vaatimus on sinänsä varsin kategorinen ja kattava. Toimittaessa konsernina ovat konserniyhtiöt monella eri tavalla toisistaan riippuvia. Yksittäisen konserniyhtiön toiminta voi olla tappiollista, mutta koko konsernin toiminta voitollista myös siten, että tappiollisen tytäryhtiön toiminta on osaltaan mahdollistamassa kyseisen voitollisen toiminnan.

Esimerkiksi sovellettaessa siirtohinnoitteluoikaisua koskevaa VML 31 §:ää, tulevat HE:n¹⁶⁸⁵ perustelujen mukaisesti noudatettaviksi OECD:n siirtohinnoitteluohjeet¹⁶⁸⁶. Mainittujen ohjeiden mukaisesti voi olla markkinaehtoperiaatteen mukaista ottaa hinnoittelussa huomioon myös konsernin kannalta välttämättömät järjestelyt muilta yhtiöiltä saatavien kompensatioiden muodossa.¹⁶⁸⁷ Liiketoiminnassa voivat lisäksi samanlaiset taloudelliset vaikeudet kohdata myös emoyhtiötä. Tytäryhtiö ei tässä suhteessa poikkea muista liiketoimintaa harjoittavista yrityksistä.¹⁶⁸⁸

Tätä ennen oman pääoman riittävyttä tai paremminkin oman ja vieraan pääoman suhdetta on verotuksessa käsitelty alikapitalisointiin liittyvänä kysymyksenä. Tällöin on ollut kysymys ulkomaisilta emoyhtiöiltä saaduille lainoille maksettavien korkojen hyväksyttävyydestä. Verolainsäädännössämme ei ole eikä ole ollut alikapitalisointiin liittyvää säännöstä. Perusteluna alikapitalisointiin puuttumisena on aikaisemmin käytetty nyt jo kumottua VVL 36 §:ää, joka sisälsi

---

¹⁶⁸⁵ HE 107/2006 vp.

¹⁶⁸⁶ OECD 2010. Ks. myös Erasmus-Koen 2009: 99–100.

¹⁶⁸⁷ Ks. OECD 1995: Chapter I 1.10., 1.52–53; OECD 2010: Chapter I 1.11, 1.70–71; Raunio 2008: 53.

¹⁶⁸⁸ Ks. alaluku 7.4.3.

säännöksen omaan pääomaan rinnastettavasta lainasta.¹⁶⁸⁹ Aikaisemmin vastaava säännös sisältyi ETVL 142 §:n 2 momenttiin ja tätä ennen EETVL 52 §:n 2 momenttiin sekä TOL 37 §:n 2 momenttiin.¹⁶⁹⁰

Alikapitalisointia koskeva oikeuskäytäntö on ollut varsin vähäistä. Ratkaisuissa KHO 1962 II 696¹⁶⁹¹ ja KHO 1968 II 564¹⁶⁹² evättiin TOL 37 §:n 2 momentin perusteella osa korkovähennyksistä.¹⁶⁹³ Eräissä myöhemmissä ratkaisuissa korkojen vähentäminen on hyväksytty, jolloin alikapitalisointiin liittyvät veroviranomaisten vaatimukset eivät ole tulleet hyväksytyiksi. Ratkaisussa KHO 1983 II 515 oli kysymys amerikkalaiselta emoyhtiöltä saadusta lainasta, jota LO piti EETVL 52 §:n 2 momentissa tarkoitettuna pääomansijoituksena. KHO ottaen huomioon mm. yhtiön pääomarakenteen hyväksyi LO:n päätöksestä tehdyn valituksen ja korot näin kokonaan vähennyskelpoisiksi. Ratkaisussa KHO 19.2.1986 T 642 puolestaan hyväksyttiin ottaen huomioon mm. oman ja vieraan pääoman suhde neuvostoliittolaiselta pääosakkaalta saadun lainan korot kokonaisuudessaan vähennyskelpoisiksi.¹⁶⁹⁴ Ennakkoratkaisussa KHO 1999:19 (= KHO 16.4.1999 T 862) vieraan ja oman pääoman suhteeksi pyrittiin saamaan 15:1 noin puolen luotoista ollessa lyhytaikaisia. Mainitut sekä eräät muut seikat huomioonottaen suomalaisen yhtiön alankomaalaiselta emoyhtiöltä saamia konserniluottoja pidettiin luonteeltaan vieraana pääomana, jolloin niiden korot olivat vähennyskelpoisia edellyttäen, ettei korko ylittänyt käypää, kohtuullisena pidettävää korkotasoa.¹⁶⁹⁵

Edellä todetun mukaisesti Suomen verolainsäädännössä ei ole eräistä muista maista poiketen alikapitalisointia koskevaa säännöstä, jonka perusteella ulkomaisille yhtiöille maksetun koron hyväksyttävyyys olisi ratkaistavissa.

¹⁶⁸⁹ Ks. Andersson 2003b: 461; Knuutinen 2009: 460; 2012: 287 ss.; Urpilainen 2012: 169–172; Äimä, Kristiina 2009: 376 ss.

¹⁶⁹⁰ Ks. Rynnänen 1996a: 395.

¹⁶⁹¹ Ratkaisussa KHO 1962 II 696 verovuodelta 1956 oli kysymys Sosialististen Neuvostotasavaltain Liitosta Suomeen tapahtuvan nestemäisten poltto- ja voiteluaineiden osalta välittäjänä toimivan S. Oy:n saamasta lainasta Sosialististen Neuvostotasavaltain Liitosta olevalta pääosakkaaltaan N. yritykseltä, josta lainasta osaa pidettiin TOL 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuna pääomansijoituksena, jolta osalta korkojen vähennysoikeus evättiin, ks. Rynnänen 1996a: 401–403.

¹⁶⁹² Ratkaisussa KHO 1968 II 564 verovuodelta 1962 yhtiöllä oli mm. pitkä- ja lyhytaikaista velkaa saksalaiselta pääosakkaaltaan B A.G:lta sekä eräille muille ulkomaisille yhtiöille. Osaa noista veloista pidettiin pääomansijoituksina ja näiltä osin korkojen vähennysoikeus evättiin. Ks. Rynnänen 1996a: 401–403.

¹⁶⁹³ Ks. Knuutinen 2009: 461.

¹⁶⁹⁴ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 295–296; Rynnänen 1996a: 403–404.

¹⁶⁹⁵ Ks. Andersson 2003b: 461; Immonen 2000: 443–444; Linnakangas, Immonen & Puronen 1999b: 51 ss.; Myrsky & Linnakangas 2009: 296.

Niukassa oikeuskäytännössä oman ja vieraan pääoman suhdetta ja tätä kautta koron vähennyskelpoisuutta arvioitiin nyt jo kokonaan poistuneiden varallisuusverotusta koskevien säännösten perusteella. Ehdotonta oman ja vieraan pääoman oikeata suhdetta tai sen määräytymistapaa ei oikeuskäytännön perusteella ollut muodostettavissa.¹⁶⁹⁶

Säädettäessä vuoden 2014 alusta voimaan tulevasta yleisestä korkovähennysrajoituksesta elinkeinotoiminnan tulolähteessä, oli HE:ssä esillä myös alikapitalisointiin liittyvät kysymykset. EVL:iin lisättiin L:lla 983/2012 uusi 18 a §, jonka mukaisesti korkojen vähennyskelpoisuutta rajoitettiin.¹⁶⁹⁷ HE:ssä esitetyn mukaisesti verotuskäytännössä oli tullut esille erilaisia tilanteita, joissa verotettavaa tuloa pienennetään Suomessa maksamalla korkoja rajoitetusti verovelvolliselle tai painottamalla verovelvollisen rahoitusrakennetta vieraalla pääomalla. HE:n mukaan yrityshankinta voidaan tehdä velkarahalla, jolloin ostajana oleva holdingyhtiö tai ulkomaisen yhteisön Suomessa oleva kiinteä toimipaikka vähentää hankintaa varten otetun lainan korkomenot. Korkomenot voidaan kattaa omistetun yhtiön tuloksella konserniavustuksen muodossa tai fuusioimalla holdingyhtiö ja omistettu yhtiö keskenään. Holdingrakenteissa vieraan pääoman määrä suhteessa omaan pääomaan voi olla suuri ja korko maksaa valtioon, jossa verokanta on matalampi kuin Suomessa.¹⁶⁹⁸

HE:ssä tarkasteltiin mm. eri maiden alikapitalisointisäännöksiä sekä muutoin korkojen rajoittamista koskevia säännöksiä. HE:ssä viitattiin myös oman pääoman suhdetta koskeviin oikeustapauksiin KHO 19.2.1986 T 642 ja KHO

---

¹⁶⁹⁶ Myös EY-tuomioistuimen ratkaistavana on ollut eräiden jäsenvaltioiden alikapitalisointisääntelyyn liittyviä oikeuskysymyksiä. Asiassa C-324/00, *Lankhorst-Hohorst GmbH vastaan Finanzamt Steinfurt*, EY-tuomioistuin katsoi 12.12.2002 antamassaan tuomiossa Saksan alikapitalisointisäännöksen EY-sopimuksen vapaan sijoittautumisoikeuden periaatteen vastaiseksi, ks. Andersson 2003b: 464–465; 2004d: 15; Helminen, Marjaana 2008: 88; Isenbaert 2010: 519–521, 659–660; Kavelaars & Pechler 2008: 344–345; Knuutinen 2005a: 191; 2009: 464; 2012: 55, 293; Malmgrén 2006: 47. Asiassa C-524/04, *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation vastaan Commissioners of Inland Revenue*, 13.3.2007 annetussa tuomiossa EY-tuomioistuin katsoi, ettei EY 43 artikla ole esteenä sellaiselle alikapitalisointitilanteisiin puuttuvalle lainsäädännölle, jolla on tarkoitus tunnistaa pelkässä verotuksellisessa tarkoituksessa toteutetut täysin keinotekoiset järjestelyt, ks. Isenbaert 2010: 569–571; Knuutinen 2009: 464; 2012: 57–59, 293–294; Malmgrén 2006: 47. Asiassa C-105/07, *N. V. Lammers & Van Cleeff vastaan Belgian valtio*, 17.1.2008 annetussa tuomiossa oli myös kysymys EY 43 ja EY 48 artiklan vastaisesta säännöksestä. Tällöin korkojen luokittelu osingoksi ja niiden verotuskohtelu oli riippuvainen siitä, oliko korkojen saaja sijoittautunut maksajan kanssa samaan tai toiseen jäsenvaltioon, ks. Helminen, Marjaana 2008: 88. Ks. myös Andersson 2003b: 461; Knuutinen 2009: 460; 2012: 287 ss.; Urpilainen 2012: 169–172; Äimä, Kristiina 2009: 376 ss.

¹⁶⁹⁷ Ks. alaluku 2.6.7.

¹⁶⁹⁸ Ks. HE 146/2012 vp: 15.

1999:19. Ratkaisussa KHO 19.2.1986 T 642 otettiin huomioon oman ja vieraan pääoman suhde, emo- ja tytäryhtiön välisten lainojen lyhentäminen ja korkotaso sekä ratkaisussa KHO 1999:19 oman ja vieraan pääoman suhdeluku 15:1.¹⁶⁹⁹ Tämän lisäksi ratkaisussa KHO 1983 II 515 on katsottu, ettei lainaa ole ollut osaksikaan pidettävä ulkomaisen yrityksen pääomansijoituksena täällä olevaan yhtiöön. Lopputuloksena HE:ssä oli yleinen korkovähennysrajoitus¹⁷⁰⁰.

Yritys- ja pääomaverouudistusta koskevan HE:n¹⁷⁰¹ perusteella näyttäisi siltä, että vaatimus tytäryhtiön oman pääoman riittävyydelle kaikissa tapauksissa perustuisi ajatukselle alikapitalisoinnista, joka olisi sijoitetun pääoman lisäksi riippuvainen liiketoiminnan voitollisuudesta tai tappiollisuudesta. Tämän mukaisesti vaatimus oman pääoman ehtoista rahoituksesta olisi kategorinen riippumatta tilanteesta, jossa pääoman tarve on syntynyt. Tällä tavoin liian pieneksi katsottava oman pääoman määrä ei riipu tytäryhtiön taseen suuruudesta, liikevaihdon määrästä tms. Otettaessa huomioon esimekiksi edellä mainitut OECD:n siirtohinnoitteluohteet, olisi luontevampaa ainakin joissakin tapauksissa toteuttaa oman pääoman tarve muilla järjestelyillä.

Tässä yhteydessä voidaan lisäksi kiinnittää huomiota EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisessa säännöksessä siihen, että lain tarkoittamissa tapauksissa muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset ovat verotuksessa vähennyskeltottomia. Mahdollinen saamisten menetys tai arvonaleneminen on seurausta tytäryhtiön kyvyttömyydestä suoritua velvoitteistaan esimerkiksi emoyhtiötä kohtaan. Mikäli tytäryhtiön oman pääoman määrä olisi edellä tavoin ajateltuna riittävä, ei kyseisiä menetyksiä tästä syystä aiheutuisi emoyhtiölle. Myyntisaamisten menetys tai arvonaleneminen on kuitenkin säädetty kaikissa olosuhteissa vähennyskelpoiseksi. Tytäryhtiön kyvyttömyys myyntisaamisten suorittamiseksi emoyhtiölle johtuu kuitenkin samoista syistä kuin vaihtoehtoisesti kyvyttömyys esimerkiksi samansuuruisen lainasaamisen takaisin maksamiseksi emoyhtiölle. Vaatimus yhtiön vakavaraisuudesta vaihteleekin HE:ssä käytännössä sen mukaan, millaisesta saamisesta kulloinkin on kysymys.¹⁷⁰²

---

¹⁶⁹⁹ Ks. HE 146/2012 vp: 4, 5–9.

¹⁷⁰⁰ Ks. HE 146/2012 vp: 15.

¹⁷⁰¹ HE 92/2004 vp.

¹⁷⁰² Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 348; Viitala & Ahonen 2011: 288.

5.7.3 *Pääoman sijoittamisesta*

Sen johdosta, että EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituen vähennyskieltosäännös koskee konsernituen saajana ainoastaan osakeyhtiötä, tarkastellaan jäljempänä HE:n¹⁷⁰³ tarkoittamia pääomansijoituksia osakeyhtiön kannalta.

EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan veronalaista tuloa eivät ole yhteisön osake- tai osuuspääomana tai muuna pääomansijoituksena saamat erät mukaan lukien osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksena saamat vastikkeet¹⁷⁰⁴. Tarkasteltavana olevassa tilanteessa tulevat kysymykseen osakeyhtiöön joko osakepääomana tehty sijoitus tai muu pääomansijoitus. OYL 1 luvun 3 § sekä erityisesti 8 luvun 1 § sisältää säännökset osakeyhtiön omasta pääomasta. OYL 8 luvun 1 §:n mukaan osakeyhtiön oma pääoma jakautuu sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Osakepääoma sekä KPL:n mukainen arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto ovat sidottua omaa pääomaa. Muut rahastot sekä tilikauden ja edellisten tilikausien voitto ovat vapaata omaa pääomaa. Lisäksi OYL 8 luvun 1 § sisältää säännökset ennen lain voimaantuloa syntyneestä vara- ja ylikurssirahastosta.¹⁷⁰⁵

Ennen vuonna 2006 säädettyä OYL:ia sisältyivät osakeyhtiön omaa pääomaa koskevat säännökset EOYL 1 luvun 1 §:n 3 momenttiin ja 11 luvun 6 §:ään, jonka mukaan osakeyhtiön oma pääoma jaettiin sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa olivat osakepääoma, vararahasto, arvonkorotusrahasto sekä ylikurssirahasto. Muut rahastot sekä tilikausien voitot ja tappiot olivat vapaata omaa pääomaa.¹⁷⁰⁶ Säädettyä vuonna 2004 EVL:iin tehtävistä muutoksista, mm. tutkimuskohteena olevasta 16 §:n 7 kohdan mukaisesta konsernituen vähennyskelvottomuudesta, oli vielä voimassa EOYL, joka kumottiin edellä olevan mukaisesti vuonna 2006 uuden OYL:n tullessa voimaan.

EOYL:n mukaisina pääomansijoituksina osakeyhtiöön tulivat kysymykseen osakepääoman lisäksi sijoitukset vararahastoon ja ylikurssirahastoon. Tämän lisäksi oli mahdollista perustaa myös muita rahastoja, esimerkiksi käyttörahasto, veronmaksurahasto, eläkerahasto, osakkeiden lunastusrahasto tai osingontasaus-

---

¹⁷⁰³ HE 92/2004 vp.

¹⁷⁰⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 136–140;

¹⁷⁰⁵ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010: 568 ss.; HE 109/2005 vp: 92–94; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2008: 795 ss.; 2012b: 39 ss.

¹⁷⁰⁶ Ks. HE 27/1977 vp: 82–83; HE 89/1996 vp: 120–121 (L 145/1997); Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2002: 347–351, 494–500; af Schultén 2004: 265–269.

rahasto, jotka olivat vapaata omaa pääomaa¹⁷⁰⁷. OYL:n mukaisina pääomansijoituksina tulevat kysymykseen osakepääoman lisäksi lain mainitsevat muut rahastot. Osakkeen merkintähinnasta voidaan osakepääomaan merkitä joko koko merkintähinta tai ei mitään tai osa merkintähinnasta. Edellä mainittu tulee kysymykseen tilanteissa, joissa osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakepääomaan voidaan tehdä myös vastikkeeton sijoitus.¹⁷⁰⁸

OYL:n mukaisina pääomansijoituksina tulevat kysymykseen myös vapaaseen omaan pääomaan kuuluvat rahastot, mm. OYL 8 luvun 2 §:n mukainen sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkitään edellä mainitun lainkohdan mukaan se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan ei merkitä osakepääomaan ja jota ei KPL:n mukaan merkitä vieraaseen pääomaan. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkitään myös muu sellainen oman pääoman sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon, esimerkiksi osakkeenomistajan vastikkeeton sijoitus yhtiöön.¹⁷⁰⁹ Vapaan oman pääoman rahastoina voivat tulla kysymykseen edelleen myös esim. osakkeiden lunastusrahasto, verorahasto, käyttörahasto, rakennusrahasto, osingontasausrahasto ja lainanlyhennysrahasto tai esimerkiksi vapaa rahasto¹⁷¹⁰.

Vapaan oman pääoman rahastoon tehtävän osakkeenomistajien vastikkeettoman sijoituksen esikuvana on ollut ruotsalaisessa oikeuskäytännössä hyväksytty aktieägartillskott-niminen oman pääoman vahvistamiseksi tehty sijoitus yhtiöön¹⁷¹¹. Aktieägartillskott -nimisestä erästä ei ole säännöksiä Ruotsin yhtiölainsäädännössä¹⁷¹² eikä verolainsäädännössä vaan kysymyksessä on oikeuskäytännön kautta muodostunut pääomarakenteen vahvistamiskeino.¹⁷¹³ Myös suomalaisessa oikeuskäytännössä on ratkaistu konsernien osalta aktieägartillskott-eriin liittyviä kysymyksiä.

¹⁷⁰⁷ Ks. af Schultén 2004: 268.

¹⁷⁰⁸ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010: 570; Immonen & Nuolima 2007: 147. Ks. lisäksi tarkemmin luvussa 2 pääomansijoituksia käsittelevässä alaluvussa 2.6.4.1 esitetty.

¹⁷⁰⁹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010: 584–586; HE 109/2005 vp: 94; Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 801–804; 2012b: 45–49; Mähönen 2006b: 51, 62–63, 67, 87. Ks. KILA 1848/2010, jonka mukaisesti ei ole hyvän kirjanpitotavan mukaista kirjata SVOP-pääomasijoitusta investoinnin hankintamenon vähennykseksi, ks. Leppiniemi 2012: 207–208.

¹⁷¹⁰ Ks. Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 803; 2012b: 45–49.

¹⁷¹¹ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010: 586.

¹⁷¹² Ks. SOU 1941:9: 567–569

¹⁷¹³ Aktieägartillskott-eristä ruotsalaisessa oikeuskäytännössä ks. tarkemmin pääomansijoituksiin rinnastettavien erien osalta luvussa 2 alaluvussa 2.6.4.1 esitetty.

*Ennakkoratkaisussa KHO 2006:29 (= KHO 19.5.2006 T 1311) ruotsalaisen emoyhtiön B AB:n suomalaiselle tytäryhtiölle A Oyj:lle oman pääoman tilanteen parantamiseksi suorittama A Oyj:n taseessa vapaaseen omaan pääomaan kirjattu ehdoton aktieägartillskott -erä katsottiin EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamaksi muuksi pääomasijoitukseksi.*¹⁷¹⁴

Vastaavasti suomalaisen osakeyhtiön ruotsalaiseen osakeyhtiöön sijoittamista aktieägartillskott-erästä oli kyse seuraavassa oikeustapauksessa.

Ennakkotiedossa KVL 103/1986 vuosille 1985 ja 1986 suomalaisen osakeyhtiön E Oy:n ruotsalaiseen tytäryhtiöön T AB:iin sijoittamat villkorligt aktieägartillskott -erät katsottiin osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi.

Näin vastaavasti myös seuraavassa ennakkotiedossa.

Ennakkotiedossa KVL 92/1996 vuodelle 1996 katsottiin suomalaisen R Oy:n villkorligt aktieägartillskott -sijoitukset ruotsalaiseen F AB:iin kyseisen osakeyhtiön osakkeiden hankintamenoon kuuluviksi.

Edellä mainittujen oikeustapausten mukaisten pääomasijoitusten kohdalla oli kyse osakkeenomistajana tehdystä sijoituksesta. Samoin edellä mainitut osakepääoman tai muun oman pääoman sijoittaminen on toteutettavissa joko osakkeenomistajan toimesta tai osakepääoman kohdalla myös siten, että yhtiöön voisi tulla tätä kautta myös uusi osakkeenomistaja.

5.7.4 *Muu kuin osakkeenomistaja pääoman sijoittajana*

Lähdettäessä HE:n perustelujen mukaan siitä, että konsernituen sijasta tytäryhtiöiden tai yleensäkin konserniyhtiöiden oman pääoman tulisi alun alkaen olla riittävä tai niihin tulisi tarvittaessa tehdä lisäpääoman sijoituksia, voidaan joutua ongelmiin EVL 6 b §:n 7 momentin konserniyhtiöiden määrittelyn johdosta. Edellä konsernituen vastaanottajaa käsittelevässä alaluvussa 5.4.2 kuvatun monipolvisen konserniyhtiöiden määrittelyn mukaisesti myös sellainen osakeyhtiö, josta tuen antaja ei omista yhtään osaketta, voi tulla kysymykseen vähennyskelvottoman konsernituen kohteena.

Yhtiöoikeudellisessa kirjallisuudessa esitettyjen kannanottojen mukaisesti myös muu taho kuin osakkeenomistaja voisi tehdä vastikkeettoman sijoituksen osake-

---

¹⁷¹⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 795; Mattila 2006:88.

yhtiöön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon¹⁷¹⁵. Myös vero-oikeudellisessa kirjallisuudessa on jo vuonna 1973 katsottu, että pääomansijoitus samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden kohdalla konserniyhtiöön voisi olla mahdollinen, vaikka sijoittaja ei omistaisikaan suoraan yhtiön osakkeita¹⁷¹⁶. Toisaalta *Andersson & Ikkala* vuodelta 2005¹⁷¹⁷ sekä *Andersson, Ikkala & Penttilä* vuodelta 2009¹⁷¹⁸ katsovat, että sellainen konserniyhtiö, joka ei itse omista tuettavan yhtiön osakkeita, ei voine aktivoida suoritustaan tytäryhtiöön. Myös *Immonen, Ossa & Villa* sekä *Ossa* vuodelta 2011 toteavat, että muun kuin osakkeenomistajan tehdessä vastikkeettoman sijoituksen osakeyhtiöön ei ole olemassa sellaista hankintamenoa, jonka lisäykseksi tehty vastikkeeton sijoitus olisi merkittävässä¹⁷¹⁹.

Ongelmaksi voi vastaanottavan osakeyhtiön kohdalla muodostua myös sijoituksen verotuksellinen kohtelu eli katsotaanko tehty sijoitus EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamaksi muuksi pääomansijoitukseksi. Oikeuskäytäntö ei tue mainitunlaisten sijoitusten lukemista EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseksi verosta vapaaksi pääomansijoitukseksi vaan ainakin joissakin olosuhteissa tätä voidaan käsitellä yhtiön veronalaisena tulona¹⁷²⁰. Sijoituksen tehneen osakeyhtiön kohdalla ongelmana puolestaan on sijoituksen aktivointi tilanteessa, jossa sijoituksen tehnyt osakeyhtiö ei ole osakas sijoituksen kohteena olevassa osakeyhtiössä. Mikäli sijoituksen tehnyt osakeyhtiö on entuudestaan sijoituksen kohteena olevan osakeyhtiön osakas, aktivoidaan tehty sijoitus tällöin kyseisten osakkeiden hankintamenoon.

Pääomansijoitus tällaiseen osakeyhtiöön vähennyskelvottoman konsernituen sijasta ilman osakkuuteen liittyviä oikeuksia voi käytännössä osoittautua ongel-

---

¹⁷¹⁵ Ks. Kyläkallio, Irola & Kyläkallio 2008: 802; 2012b: 47; Mähönen & Villa 2007: 88.

¹⁷¹⁶ Ks. Andersson 1987a: 333; 1987b: 24–25; Voipio 1973: 405.

¹⁷¹⁷ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 306.

¹⁷¹⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 343–344.

¹⁷¹⁹ Ks. Immonen, Ossa & Villa 2011: 77; Ossa 2011a: 98.

¹⁷²⁰ Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2010a: 776. Ks. myös ennakkotieto KVL 132/1972, jossa ruotsalaisen emoyhtiön M AB:n luopuessa saatavistaan suomalaiselta tytäryhtiöltään D Ab:lta siten, että saatavat sijoitettaisiin rakennusrahastoon, jota ei saisi käyttää yhtiön juokseviin kustannuksiin eikä voitonjakoon, katsottiin saatavien määrä veronalaiseksi tuloksi, koska kysymyksessä ei ennakkotiedon mukaan ollut EVL 6 §:n 2 kohdan mukainen pääomansijoitus. Ruotsalainen emoyhtiö omisti suomalaisen tytäryhtiön osakkeista 94 % ja loput 6 % kymmenkunta suomalaista osakkeenomistajaa, jotka eivät osallistuneet rahaston muodostamiseen vastaavalla osuudellaan. Ks. lisäksi ennakkotieto KHO 16.5.2005 T 1165, jossa A Oyj:n ruotsalaiselta tytäryhtiöltään B AB:lta tai tämän ruotsalaiselta tytäryhtiöltä saama konserniavustukseksi luonnehdittu suoritus ei ollut lainaa eikä pääomansijoitusta vaan EVL 4 §:n mukaan Suomessa veronalaista tuloa.

malliseksi¹⁷²¹. Edellä mainitun vastikkeettoman sijoituksen tekeminen sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ilman osakkuutta on lisäksi vastaanottavan yhtiön kannalta verotuksellisesti epävarmaa. Mainittuun epävarmuuteen viittaa seuraava KHO:n ennakkoratkaisu.

Ennakkoratkaisussa KHO 14.11.2008 T 2867 koskien verovuosia 2008–2010 pysytettiin KVL:n antama ennakkoratkaisu, jossa katsottiin, että X:n kaupungin sijoittaessa kiinteistön taikka saamansa kauppahinnan eli 1.681.000 € A Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon, kyseistä X:n kaupungin tekemää sijoitusta ei katsota sijoituksen saaneen yhtiön verotuksessa EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi pääomansijoituksena saaduksi eräksi.

KVL:n perustelujen mukaan X:n kaupunki tehdessään sijoituksen A Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon, ei kaupunki saa vastineeksi sijoitukselleen osakkeita ja X:n kaupunki ei tule olemaan A Oy:n osakas. KVL:n perustelujen mukaan verotuksessa pääomansijoituksille on luonteenomaista, että ne ovat omistajien sijoituksia, jotka osakepääoman tavoin suoritetaan yleensä tasa-arvoisten perusteiden mukaisesti ja ilman välitöntä ja suoranaista vastasuoritusta ja jotka ovat pysyviä ja lopullisia.

KHO hylkäsi asiasta tehdyn valituksen.

Edellä olevassa oikeustapauksessa oli toisena osapuolena OYL:n konserni-määritelmien ja EVL:n konserniyhtiöiden määritelmien ulkopuolelle jäävä julkisoikeudellinen yhteisö eli kaupunki. Mainittua ennakkoratkaisua ei myöskään ole julkaistu.¹⁷²² Lainsäädännössä konserni määriteltiin ensimmäisen kerran vuonna 1978 annetussa EOYL:ssa. Ottaen kuitenkin huomioon edellä ennakkoratkaisussa esitetyt perustelut pääomansijoituksista, jonka mukaan niille on luonteenomaista, että ne ovat omistajien sijoituksia, jotka osakepääoman tavoin suoritetaan yleensä tasa-arvoisten perusteiden mukaisesti, voivat muun kuin osakkeenomistajan pääomansijoitukset osakeyhtiöön muodostua verotuksellisesti epäedulliseksi.

Tällöin kyseistä pääomansijoitusta verotettaisiin saajayhtiössä samalla tavoin kuin lain tarkoittamaa antajalleen vähennyskelvotonta konsernitukea. Maksajan verotuksessa mainittu pääomansijoitukseksi tarkoitettu erä olisi puolestaan vähennyskelvotonta mahdollisesti muuna taloudellisen aseman parantamiseksi

---

¹⁷²¹ Tällaisen erän aktivointi kirjanpidossa esim. osakkeen hankintamenon osana ei voi tulla kysymykseen, koska pääomansijoituksen tekijä ei tämän jälkeenkään omista yhtään osaketta sijoituksen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 343–344.

¹⁷²² Ks. Immonen, Ossa & Villa 2011: 74.

ilman vastasuoritusta suoritettuna menona. Myös annettuna lain tarkoittamana konsernitukena tämä olisi maksajalleen verotuksessa vähennyskelvoton erä. Mikäli edellä mainitun ennakkotiedon mukainen ratkaisu tulee kysymykseen myös EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittamien konserniyhtiöiden kohdalla ainakin niissä tapauksissa, jolloin pääoman sijoittaja ei omista kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita, muodostuu verotuksellinen tilanne näissä olosuhteissa pysyvästi vastaavuusperiaatteen vastaiseksi tulon veronalaisuuden ja menon vähennyskelvottomuuden kautta, joka tilanne ei ole edes vältettävissä.¹⁷²³

Myös aikaisemmin on KHO:ssa ollut ratkaistavan pääomansijoitusta käsittelevä KVL:n ennakkotietoa koskeva valitus. Tällöin kyse oli lähes kokonaan kaupungin omistuksessa olleesta pysköintilaitoksesta, joka myi ja vuokrasi pysäköintipaikkoja niitä tarvitseville.

Ennakkotiedossa KHO 1980 II 540 verovuosille 1979 ja 1980 A Oy, joka oli perustettu vuonna 1978, lausui sekä asiassa muutoin kävi ilmi, että yhtiön toimialana oli rakennuslain- ja asetuksen edellyttämien, asema-kaavaa laadittaessa huomioon otettavien pysäköintipaikkojen aikaansaamiseksi omistaa ja hallita pysäköintilaitoksia tontteineen ja myydä tai vuokrata pysäköintipaikkoja niitä tarvitseville. Yhtiön osakepääoma jakaantui 2000 osakkeeseen, josta X:n kaupunki oli merkinnyt 1998 osaketta.

KVL:lle esitetyssä ennakkotietohakemuksessa yhtiö pyysi ennakkotietoa siitä, katsottiinko paikoitustonttien hankinnasta ja autopaikkojen järjestämisestä saatavat tontinhankinta- tai rakennuspääomaksi taikka -rahastoksi kirjattavat korvaukset EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuiksi pääomansijoituksiksi, jos yhtiön omistuspohja säilyi ennallaan, vai edellytettiinkö tuolloin, että korvausten suorittajat tulivat yhtiön osakkaiksi.

Antamassaan ennakkotiedossa KVL lausui, että hakemuksessa tarkoitettuja suorituksia oli pidettävä yhtiön veronalaisina elinkeinotuloina EVL 4 §:n mukaisesti.

Yhtiö haki muutosta lausuen mm, että po. suoritukset olivat rinnastettavissa asunto-osakeyhtiöiden osakkaiden rakennusrahastosuorituksiin, jotka eivät olleet asunto-osakeyhtiön veronalaista tuloa vaan verovapaata pääomansijoitusta.

---

¹⁷²³ Jotta tuloverotukselta välttyttäisiin vastaanottavan yhtiön verotuksessa, tulisi kyseinen sijoitus tehdä siten, että sijoittajasta tulisi vastaanottavan yhtiön osakkeenomistaja.

KHO poisti päätöksessään KVL:n ennakkotiedon siltä osin kun ennakkotietoa oli pyydetty sen varalta, että hakemuksessa tarkoitettua korvausta suorittavat tulevat yhtiön osakkeenomistajiksi, koska hakemuksessa esitetyt tiedot eivät olleet ennakkotiedon antamiseen riittävät. Muilta osin KHO tutki asian ja katsoi, ettei ollut syytä muuttaa KVL:n päätöstä.

Edellä mainitussa ennakkotiedossa jää avoimeksi kysymys siitä, olisiko mainitut suoritukset olleet EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja pääomansijoituksia, mikäli hakemuksessa tarkoitettujen korvausten suorittajat olisivat olleet yhtiön osakkeenomistajia. KVL katsoi mainitut suoritukset kaikissa tapauksissa EVL 4 §:n mukaiseksi elinkeinotuloksi. KHO:n poistaessa ennakkotiedon tältä osin katsoen hakemuksessa esitettyjen tietojen olevan ennakkotiedon antamiseen riittämättömät, voinevat mainitut suoritukset joko kokonaan tai osittain olla pääomansijoitukseksi katsottavia osakkaiden suorituksia. Edellytyksenä luonnollisesti on, että pääomansijoitukselle muutoin asetettavat edellytykset täyttyvät. KHO:n kannanotto muiden kuin osakkaiden suoritusten osalta on joka tapauksessa selkeä.

5.7.5 *Yhteenvetoa*

Yhtenä ajatuksena säädettäessä vähennyskelvottomasta konsernituesta oli käyttöomaisuusosakkeiden verovapauden lisäksi vaatimus tytäryhtiön oman pääoman riittävydestä. Tarpeen vaatiessa katsottiin huonosti menestyvien tytäryhtiöiden taloudellisen tilanteen korjaaminen mahdolliseksi ainoastaan sijoittamalla lisää pääomaa vaikeuksissa olevaan yhtiöön ottamatta huomioon aikaisemman oikeuskäytännön mukaisia konsernituen liiketaloudellisia perusteita.

Vaatimus oman pääoman riittävydestä näyttäisi perustuvan ajatukselle alikapitalisoinnista. Sen sijaan liiketoimintaan liittyvät odottamattomakin riskit ja tästä aiheutuvat tytäryhtiön taloudelliset ongelmat jäävät HE:n¹⁷²⁴ perusteluissa vaille huomiota. Samanlaiset riskit voivat kohdata liiketoiminnassa myös emoyhtiötä. Tytäryhtiön huonosta taloudellisesta tilanteesta johtuvat myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset ovat edelleen verotuksessa vähennyskelpoisia. Sen sijaan samasta syystä johtuvat muiden saamisten menetykset ja arvonalenemiset on kuitenkin säädetty verotuksessa vähennyskelvottomiksi samoin kuin tutkimuskohteena oleva lain tarkoittama konsernituki EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisten edellytysten vallitessa. Vaatimus vakavaraisuudesta vaihtelee

---

¹⁷²⁴ HE 92/2004 vp.

tämän mukaisesti siitä, onko kyseessä verotuksessa vähennyskelpoiseksi tai vähennyskelvottomaksi säädetty erä.

Lain tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen kohteena voi laajan konserniyhtiöiden määrittelyn perusteella olla myös sellainen osakeyhtiö, jonka osakkeita tuen antaja ei lainkaan omista. Mikäli mainitunlaisessa tapauksessa lain tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen sijasta sijoitettaisiin lisää pääomaa vaikeuksissa olevaan yhtiöön, muodostuisi ongelmaksi toisaalta kirjanpidolliset ja toisaalta verotukselliset kysymykset. Sen johdosta, että pääoman sijoittaja ei omistaisi kyseisen yhtiön osakkeita eikä myöskään tulisi yhtiön osakkaaksi, ei pääomansijoitus olisi aktivoitavissa osakkeiden hankintahintaan. Mainitun erän kirjanpidollinen käsittely olisi tämän johdosta ongelmallista. Lisäksi mainittua sijoitusta ei ilmeisesti katsottaisi saajan verotuksessa EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi verosta vapaaksi pääomansijoitukseksi.

5.8 Konsernituen vähennyskelvottomuuteen liittyvistä ongelmista

5.8.1 Hallituksen esityksen perusteluista

Konsernituen, vastaavien osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen sekä muiden kuin myyntisaamisten menetysten ja arvonalentumisien vähennyskelvottomuutta lain tarkoittamissa tapauksissa perusteltiin HE:ssä muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön, osuuskunnan, säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushintojen verovapaudella. Verovapaasti luovutettavien osakkeiden hankintameno esitettiin vastaavasti vähennyskelvottomaksi. Konsernituen, vastaavien menojen sekä edellä mainittujen saamisten menetykset tai arvonalentumiset rinnastettiin HE:ssä osakkeiden luovutustappion vähennyskelvottomuuteen.¹⁷²⁵ Lisäksi HE:ssä mainitaan verojärjestelmän symmetrisyyden edellyttävän kansainvälisen käytännön mukaisesti, että luovutustappiot ja niihin rinnastettavat erät säädetään verotuksessa vähennyskelvottomiksi¹⁷²⁶.

---

¹⁷²⁵ Ks. HE 92/2004 vp: 2.

¹⁷²⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 31. Ks. myös VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 6.

Tämän lisäksi HE:ssä perusteltiin edellä mainittua vähennyskelvottomuutta rinnastamalla annettu tuki osaksi osakkeiden hankintamenoa. Perusteluna esitettiin myös tuen saajan verotukseen liittyviä näkökantoja.¹⁷²⁷ Seuraavassa keskitytään käsittelemään verovapaasti myytävien osakkeiden myyntivoittojen ja myyntitappioiden sekä vähennyskelvottoman konsernituen ym. välistä suhdetta ja niiden välistä epäsymmetriaa.

5.8.2 *Aikaisempi lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö*

Alkupeäisen EVL 6 §:n 1 kohdan mukaisesti muuhun kuin vaihto- ja sijoitusomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä ja arvopapereista saadut luovutusvoitot ja muut vastikkeet eivät olleet veronalaista tuloa. Tällöin verovapauden edellytyksenä oli, että verovelvollinen oli omistanut luovutettavan kiinteistön vähintään 10 vuotta ja luovutettavan arvopaperin vähintään 5 vuotta. Kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutushintojen verovapautta perusteltiin HE:ssä sillä, että haluttiin estää pidemmän aikaa omistetuista hyödykkeistä saadun, usein rahanarvon alentumisesta johtuneen näennäisen voiton verottaminen, jotta tätä kautta ei yrityksien toiminnan laajentuessa tarpeellisiksi käyvät muutto- ja muut kustannukset estyisi.¹⁷²⁸

Vuonna 1985 säännöstä muutettiin siten, että 80 % muuhun kuin vaihto- ja sijoitusomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä tai arvopapereista saaduista luovutushinnoista tai muista vastikkeista eivät olleet veronalaista tuloa. Muutosta ei EVL:n osalta erikseen HE:ssä perusteltu, mutta siinä viitattiin yleisemmin veronmaksukykyisyysnäkökulmaan. Omistajat pysyivät edelleen samoina eli kiinteistön kohdalla vähintään 10 vuotta ja arvopaperin kohdalla vähintään 5 vuotta.¹⁷²⁹

Tämän jälkeen edellä mainittua säännöstä muutettiin ensin väliaikaisesti ja sitten pysyvästi vuosina 1988 ja 1989 siten, että 40 % käyttöomaisuuteen kuuluvista kiinteistöistä ja arvopapereista saaduista luovutushinnoista tai muista vastikkeista eivät olleet veronalaista tuloa kiinteistöjen vähintään 10 vuoden tai arvopapereiden vähintään 5 vuoden omistuksen jälkeen. Muutosta perusteltiin

---

¹⁷²⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39. Konsernituen verotuksellista käsittelyä tuen saajan kannalta on selvitetty edellä alaluvussa 5.6.

¹⁷²⁸ Ks. HE 172/1967 vp: 5; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1969: 52–60.

¹⁷²⁹ Ks. HE 116/1985 vp: 3–4, 7 (L 1038/1985); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1986: 63 ss.; Kettunen & Leppiniemi 1986: 154–156.

verouudistukselle asetetuilla tavoitteilla.¹⁷³⁰ Vuonna 1992 kumottiin myyntivoittojen osittaista verovapautta koskevat säännökset kokonaan kiinteistöjen ja arvopapereiden osalta. Tällöin myös myyntitappiot tulivat vähennyskelpoisiksi. Tätä perusteltiin mm. sillä, että EY-maissa luovutusvoitot luettiin osaksi liikkeen tai muun toiminnan tuloa.¹⁷³¹

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisissa konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa oli kysymyksessä pääsääntöisesti tilanteet, joissa annettu konsernituki katsottiin antajalleen EVL 7 §:n mukaiseksi tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneeksi menoksi tai menetykseksi. Verotuksessa hyväksytylle konsernituelle oli olemassa liikeloudellinen peruste, jonka perusteella annettu konsernituki katsottiin verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Vaikka konsernituen antaminen myös edelleen on mahdollista¹⁷³², sen vähennyskelpoisuus on lain tarkoittamissa tapauksissa evätty. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki poikkeaa mm. lainkohdan säännösten sekä samassa yhteydessä muutetun EVL 42 §:n johdosta aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta.

EVL:n alkuperäisessä 6 §:n 1 kohdan mukaisessa säännöksessä ollutta mm. käyttöomaisuuteen luettavien osakkeiden verovapautta perusteltiin lakia säädettäessä sillä, että nimellisvoittojen verottamisella ei estettäisi yritysten toimintaan liittyvien tarvittavien rakenteellisten muutosten toteuttamista. Nykyisin voimassa olevissa sulautumista, jakautumista, liiketoimintasiirtoa ja osakevaihtoa koskevissa EVL 52 a – f §:ssä mahdollistetaan myös mainitut yritysjärjestelyt lain säännösten puitteissa ilman tuloverotuksellisia seuraamuksia. Perusteltaessa konsernituen vähennyskelvottomuutta kansainvälisen verokilpailun pakottamana¹⁷³³ tehdyllä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella, vaikuttaa tämä edellä mainittua taustaa vasten jossain määrin ristiriitaiselta ratkaisulta.

---

¹⁷³⁰ Ks. HE 110/1988 vp: 8, 13 (L 1248/1988); HE 111/1989 vp (L 1339/1989); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1989: 75; Kettunen & Leppiniemi 1990: 156–158.

¹⁷³¹ Ks. Andersson 1993: 161–162; HE 203/1992 vp: 20 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 113, 142. Myyntivoittojen laskemista aikaisemman lainsäädännön mukaan on selvitetty aikaisemmin luvussa 2 EVL:n verovapaita eriä käyttöomaisuusosakkeiden osalta käsittelevässä alaluvussa 2.6.4.2.

¹⁷³² Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁷³³ Ks. Niskakangas 2004e: 241.

5.8.3 *Verovapaasti myytävät käyttöomaisuusosakkeet*5.8.3.1 *Osakkeiden luovutuksesta*

EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään muiden kuin pääomasijoitus-toimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutus-hinnat verovapaiksi EVL 6 b §:ssä erikseen säädetyn mukaisesti ¹⁷³⁴. Verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutushinta ei ole veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoinen meno. Verovapaus edellyttää 6 b §:n mukaan kuitenkin aina vähintään vuoden omistusaikaa. Lisäksi osakkeiden tulee kuulua yhteisön käyttöomaisuuteen ja välittömästi omistetun osakeosuuden määrän tulee olla vähintään 10 % mainittuna omistusaikana. ¹⁷³⁵

Luovutettavat osakkeet eivät kuitenkaan saa olla kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön tai tosiasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa käsittävien osakeyhtiöiden osakkeita. Luovutettavien osakkeiden tulee lisäksi olla kotimaisen osakeyhtiön tai lain tarkoittaman EU:n jäsenvaltiossa tai verosopimus-valtiossa asuvan yhtiön osakkeita. ¹⁷³⁶ Verovapaus koski HE:n esityksen mukaan myös vastaavia ulkomaisia yhteisöjä, jos luovutettavat osakkeet liittyvät yhteisön Suomessa olevaan kiinteään toimipaikkaan ¹⁷³⁷.

Osakkeet voidaan luovuttaa tavallisen kaupan muodossa, vaihtamalla sekä sijoittamalla esimerkiksi apporttina toiseen yhtiöön, jolloin vastineeksi saadaan tuon yhtiön osakkeita. Osakkeet voidaan luovuttaa myös osinkona ¹⁷³⁸. Samoin osakkeet voidaan joissain tapauksissa lunastaa, jolloin kysymys on myös osakkeiden luovutuksesta. Myös osakeyhtiön pääoman alentaminen voidaan rinnastaa

¹⁷³⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 132–133; Myrsky & Linnakangas 2006: 111.

¹⁷³⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 175–181; Kukkonen & Walden 2009: 381 ss.; Myrsky & Linnakangas 2006: 112–113, 114 ss.

¹⁷³⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 175–181; Kukkonen & Walden 2009: 381 ss.; Myrsky & Linnakangas 2006: 112–113, 114 ss.

¹⁷³⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 61; Juusela 2004a: 170–171, jonka mukaan ulkomaisilla yhteisöillä tarkoitettaneen verosopimusmaissa asuvia yhteisöjä ja yhteisöllä tarkoitettaneen ainakin EY:n emo-tytäryhtiödirektiivissä listattuja yhteisötyyppejä.

¹⁷³⁸ Ks. Haarala 2005: 442, jossa todetun mukaan KOVE on käyttöomaisuusosakkeiden uusien luovutusvoittoverotusta koskevissa EVL 6 b §:n mukaisissa tilanteissa katsonut, ettei osingonjako enää relisoi tuloa tai menoä osingonjakajan verotuksessa yli vuoden omistettujen käyttöomaisuusosakkeiden kohdalla. Ennakkoratkaisun KHO 28.10.2005 T 2765 mukaisesti jaettaessa osinkoa *in natura* osakkeiden muodossa on osingonsaajan osingon määräksi verotuksessa katsottu osinkona jaettavien osakkeiden käypä arvo sillä hetkellä kun osinko on ollut nostettavissa ennakkoratkaisuisa, ks. Mattila 2006: 91–92; Myrsky & Linnakangas 2006: 114. Näin myös ennakkoratkaisussa KVL 72/1997. Ks. myös luvussa 2 osingonjakoa käsittelevä alaluku 2.6.4.3.

osakkeiden luovutukseen¹⁷³⁹. Osakkeiden luovutuksella tarkoitetaan samaa kuin myös muussa yhteydessä EVL:ia sovellettaessa.¹⁷⁴⁰

Osakeyhtiöiden verovapaita osakeluovutuksia on seikkaperäisesti ja kattavasti käsitelty vuonna 2012 tarkastetussa väitöskirjassa¹⁷⁴¹. Tässä tutkimuksessa selvitetään aihepiiriä jäljempänä suppeasti siltä osin kuin se katsotaan tutkimuksen kohteena oleva EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuuden kannalta tarpeelliseksi. Tällöin tarkastelun kohteena on erityisesti HE:ssä¹⁷⁴² esitetyt perustelut säädetyille vähennyskelvottomalle konsernituelle käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapauden johdosta.

5.8.3.2 Pääomasijoitustoiminta

Mikäli yhteisö harjoittaa pääomasijoitustoimintaa, ei verovapaus EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan koske sen luovuttamia osakkeita. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verokohtelun muuttumisen johdosta VeroH on vuonna 2005 antanut ohjeen yhteisöjen osakkeiden luovutusten verokohtelusta. Ohjeen mukaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavien yhtiöiden osalta niissä harvinaisissa tilanteissa, joissa pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö harjoitaisi myös muuta elinkeinotoimintaa, muussa toiminnassa syntyneitä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittoja ja luovutustappioita käsitellään EVL 6 b §:n pääsäännön mukaisesti. VeroH:n ohje on valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitetyn kannanoton mukainen.¹⁷⁴³

Pääomasijoitustoiminnan käsitettä ei ole EVL:ssä määritelty. HE:ssä pääomasijoitustoimintaa jossain määrin kuvataan. Tämän mukaan pääomasijoitustoiminnalla tarkoitetaan varojen sijoittamista kehitysmahdollisuuksia omaaviin kohdeyrityksiin. Sijoitusten kohteena ovat julkisesti noteeraamattomat yritykset. Tyypillisesti tällaisiin sijoituksiin liittyy korkea riski ja tuottomahdollisuus.¹⁷⁴⁴ Kyseinen sijoitus tehdään tyypillisesti oman pääoman ehtoisina osakesijoituksina.

¹⁷³⁹ Ks. alaluvussa 2.6.4.2 mainitut oikeustapaukset KHO 2005:24 ja KHO 2006:75.

¹⁷⁴⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 176.

¹⁷⁴¹ Sääski Keskitalo 2012.

¹⁷⁴² HE 92/2004 vp.

¹⁷⁴³ Ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 115; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 8–9; VeroH 2005b: kappale Pääomasijoitustoiminta. Niskakangas 2004e: 252 ottaa esille lain sanamuodon, jonka mukaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön osakemyynnit eivät koskaan voi olla verovapaita vaikka tätä ei ole tarkoitettu katsoen asian tältä osin olevan tulkinnanvarainen. Juusela 2004a: 173 katsoo, että yhtiön harjoittaessa muun liiketoimintansa lisäksi pääomasijoitustoimintaa, ei siitä aiheudu, että koko yhtiötä käsiteltäisiin luovutusvoittoverotuksessa pääomasijoittajana.

¹⁷⁴⁴ Ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 144; Heiniö 2006: 268. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 133.

Pääomasijoittaja irtautuu kohdeyrityksestä tietyn määräajan kuluessa. Pääomasijoittajan tarkoituksena on saada tälle toiminnalleen tuotto myytävän yrityksen arvonnousun muodossa. Pääomasijoittaja ei ole pysyvä omistaja yrityksessä, vaan tämä pyrkii irtautumaan yrityksestä sovitun suunnitelman mukaisesti.¹⁷⁴⁵

Useimmiten pääomasijoitustoimintaa harjoitetaan kommandiittiyhtiömuodossa, mutta sijoittavat voivat toimia myös osakeyhtiömuodossa.¹⁷⁴⁶ Kohdeyrityksen näkökulmasta pääomasijoittajan toivotaan usein rahoituksen lisäksi tuovan yritykselle lisäarvoa liiketoiminta- ja kehitysstrategioiden luomiseen rahoituksen, hallitustyöskentelyn, budjetoinnin, markkinoinnin, johtamisjärjestelmien, toimialatuntemuksen tai yrityksen yhteysverkon kehittämisen ym. muodossa¹⁷⁴⁷. Pääomasijoituksessa osakassopimuksella on keskeinen merkitys instrumenttina, jolla pääomasijoittaja pyrkii varmistamaan sekä sijoituksen arvonnousun että sijoituksen myöhemmän menestyksellisen realisoinnin¹⁷⁴⁸.

Tyypillisesti pääomasijoitustoimintaa harjoittavat yhteisöt keräävät varoja sijoitusmarkkinoilta, esimerkiksi vakuutus- ja eläkelaitoksilta ja sijoittavat mainittuja varoja kasvumahdollisuuksia omaaviin yhtiöihin. Useimmiten toimintaa harjoitetaan tällöin juridisesti kommandiittiyhtiömuotoisena rahastona. Tällöin pääomasijoitusyhtiö on Ky:n vastuunalainen yhtiömies ja muut sijoittajat äänettämiä yhtiömiehiä. Mainitussa tyypillisessä tilanteessa pääomasijoitusyhtiö on yleensä korkeintaan vähäisellä osuudella mukana sijoituskohteiden rahoituksessa.¹⁷⁴⁹

Pääomasijoitustoimintaa harjoitetaan jossain määrin myös siten, että pääomasijoitusyhtiö tekee sijoitukset kohdeyhtiöihin omasta taseestaan. Osakeyhtiömuotoisessa pääomarahastossa sijoittajat toimivat rahaston osakkeenomistajina ja pääomapanokset rahastoon tehdään joko oman pääoman tai vieraan pääoman ehtoisina. Tuotot sijoituskohteista muodostuvat osingoista tai koroista ja ennen kaikkea luovutusvoitoista.¹⁷⁵⁰ Omistajakunnan ollessa laaja, lienee yleensä kyseessä sellainen toiminta, jota tarkoitetaan pääomasijoitus-toiminnalla. Ongelmana lienevät omistajakunnaltaan suppeat yhtiöt tai esi-

¹⁷⁴⁵ Ks. Penttilä 2010a: 255–259; Venesjärvi 2005: 81–82.

¹⁷⁴⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 34–35; VeroH 2005b: kappale Pääomasijoitustoiminta. Ks. myös Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 133; Myrsky & Linnakangas 2006: 114–115.

¹⁷⁴⁷ Ks. Hidén & Tähtinen 2005: 17.

¹⁷⁴⁸ Ks. Hannula & Kari 2007: 49 ss.; Hidén & Tähtinen 2005: 245 ss.; Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2012a: 260–263; Pönkä 2008: 8, 105.

¹⁷⁴⁹ Ks. Juusela 2004a: 173; Kukkonen & Walden 2009: 385–386.

¹⁷⁵⁰ Ks. Juusela 2007b: 92–93.

merkiksi konsernin täysin omistama tytäryhtiö. Rajanveto-ongelma syntyy tällöin siitä, onko kysymyksessä EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittama pääomasijoitustoiminta vaiko valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukainen strateginen sijoitus¹⁷⁵¹, jota ei ole tarkoitettu säännökseen piiriin kuuluvaksi pääomasijoitukseksi.¹⁷⁵²

5.8.3.3 Käyttöomaisuusosakkeet

EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan käyttöomaisuusosakkeiden luovutushinnat ovat verovapaita muiden lain asettamien edellytysten täytyessä. EVL 6 b §:n 2 kohta rajaa kuitenkin kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön tai tosiasiallisesti pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa käsittävien yhtiöiden osakkeiden luovutushinnat verovapauden ulkopuolelle. Verovapaus koskee vain elinkeinotulolähteeseen kuuluvia osakkeita.¹⁷⁵³ Verovapauden ulkopuolelle jäävät näin osakkeet, jotka kuuluvat vaihto-omaisuuteen tai rahoitusomaisuuteen sekä henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvat käyttöomaisuusosakkeet¹⁷⁵⁴.

EVL 12 §:n mukaisesti käyttöomaisuutta ovat mm. elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitettut arvopaperit. Arvopapereita ovat esimerkiksi osakkeet. Käyttöomaisuusosakkeisiin liittyvät ongelmat elinkeinotulon verotuksessa ovat useimmiten koskeneet kiinteistöyhtiöiden tai asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden lukemisesta elinkeinotuloverolähteeseen kuuluvaksi tai tähän kuulumattomaksi omaisuudeksi¹⁷⁵⁵. Tytär- ja sisaryhtiöiden osakkeita voidaan EVL:n mukaan yleensä pitää käyttöomaisuutena yleensä silloin, kun ne toimivat samalla alalla sekä myös eri alalla niiden ollessa liiketoimintaa palvelevia osakkeita, ellei kyseessä olisi rahoitus- tai vaihto-omaisuus¹⁷⁵⁶.

HE:n perustelujen mukaan osakkeet kuuluvat käyttöomaisuuteen esimerkiksi silloin, kun niiden omistamisen tarkoituksena on lisätä tai muuten edistää

¹⁷⁵¹ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 8, jonka mukaan säännös ei koski tavanomaisia yritysostoja uusille aloille toimintaa laajennettaessa eikä myöskään esimerkiksi konsernin tytäryhtiötä, johon konsernin strategiset osakeomistukset on keskitetty samoin kuin ei myöskään konsernin emoyhtiötä tämän omistaessa eri aloilla toimivien tytäryhtiöiden osakkeita.

¹⁷⁵² Ks. Juusela 2004a: 173–174; 2007b: 90. Oikeuskäytännöstä ks. käyttöomaisuusosakkeiden verovapaita myyntiä käsittelevän alaluvun 2.6.4.2 yhteydessä mainitut oikeustapaukset KHO 2001:28, KHO 2005:74, KHO 30.12.2005 T 3776, KHO 2009:64, KHO 23.6.2009 T 1619, KHO 2010:12 ja KVL 11/2005 sekä Helsingin HAO 17.6.2011 T 11/0680/6.

¹⁷⁵³ Ks. HE 92/2004 vp: 62.

¹⁷⁵⁴ Ks. Myrsky & Linnakangas 2006: 113.

¹⁷⁵⁵ Ks. tästä Andersson 1991a: 13–18.

¹⁷⁵⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 287–288.

yrityksen suoritteiden menekkiä taikka turvata tai helpottaa tuotannontekijöiden hankkimista. Tyypillisiksi käyttöomaisuusosakkeiksi HE:ssä mainitaan tytäryhtiöosakkeet ja omistusyhteisyritysten osakkeet. Myös ns. strategiset osakeomistukset, esimerkiksi samalla alalla tai lähialalla toimivan yhtiön osakkeet, voivat olla käyttöomaisuusosakkeita. Käyttöomaisuusosakkeet hankitaan tyypillisesti pitkäaikaiseen omistukseen ja niillä tavoitellaan ensisijaisesti muita tarkoituksiperiä kuin osinkotuottoja tai lyhyen aikavälin arvonnousuja.¹⁷⁵⁷ Osakkeiden lukemiseen käyttöomaisuuteen kuuluviksi vaikuttaa myös esim. toiminnan aktiivisuus yhtiön osakkaana, toiminnallinen ja hallinnollinen yhteys yms.¹⁷⁵⁸

---

¹⁷⁵⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 32. Ennakkoratkaisussa KVL 11/2005 vuosille 2004 ja 2005 katsottiin A Oyj:n omistamien toisella toimialalla toimivan B Oyj:n osakkeiden kuuluvan A Oyj:n käyttöomaisuuteen omistuksen ollessa pitkäaikaista ja luonteeltaan pysyvää ja toimivan johdon osallistuessa B Oyj:n päätöksentekoon hallituksen jäsenenä, jonka johdosta A Oyj:ä ei pidetty pääomasijoitustoimintaa harjoittavana yhtiönä jolloin B Oyj:n osakkeiden luovutushinta oli EVL 6 §:n ja 6 b §:n mukaisesti verovapaata tuloa edellyttäen, että luovutettavat osakkeet kuuluivat vähintään vuoden ajan omistettuihin osakkeisiin, ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 178; Kukkonen & Walden 2009: 389–390; Myrsky & Linnakangas 2006: 117–118; Niskakangas 2007a: 12. Ennakkoratkaisussa KVL 53/2012 vuosille 2012 ja 2013 katsottiin A Oy:n 16 %:n omistusosuudella omistamien samalla alalla toimivan ulkomaisen X:n osakkeiden kuuluvan pitkäaikaisena omistuksena A Oy:n käyttöomaisuuteen, jotka osakkeet voitiin luovuttaa verovapaasti EVL 6 §:n ja 6 b §:n nojalla.

¹⁷⁵⁸ Ratkaisussa KHO 2010:64 ottaen huomioon G Oy Ab:n toiminta aktiivisena osakkaana A Oyj:ssä, edustus A Oyj:n hallituksessa sekä G Oy Ab:n perustamisesta annettu selvitys, oli G Oy Ab:ia pidettävä verotuksessa elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä ja asiassa saadun selvityksen mukaan G Oy Ab:n verovuonna 2004 luovuttamien A Oyj:n osakkeiden oli katsottava verovuonna kuuluneen yhtiön EVL 12 §:n mukaiseen käyttöomaisuuteen, ks. Mattila 2011: 77; 2012: 124–125; Penttilä 2010f: 17; Raitasuo 2011: 315–316. Ratkaisussa KHO 2012:73 verovuodelta 2006 katsottiin A Oy:n omistamien ja sittemmin myymien B Oy:n osakkeiden kuuluneen toiminnallisen ja hallinnollisen yhteyden perusteella A Oy:n käyttöomaisuuteen, jonka johdosta niistä saatu luovutushinta oli katsottava EVL 6 b:n mukaiseksi verovapaaksi tuloksi, ks. Penttilä 2012d: 66–68; 2012f: 117–120. Ennakkoratkaisussa KVL 19/2012 vuosille 2012 ja 2013 A Oy:n n. 30 %:n omistusosuudella omistamia B Oy:n osakkeita, jolle yhtiölle A Oy oli vuokrannut neljä kiinteistöä ja jolle yhtiölle A Oy:n tytäryhtiöt C Oy ja D Oy myivät palveluitaan, pidettiin A Oy:n pysyvässä käytössä olevana käyttöomaisuutena, joiden luovutushinta oli EVL 6 ja 6 b §:n mukaisesti verovapaata tuloa edellyttäen, että luovutettavat osakkeet kuuluivat vähintään vuoden ajan omistettuihin osakkeisiin, kun kysymyksessä katsottiin olevan A Oy:n tytär- ja osakkuusyhtiöiden muodostama viestintäalan yrityskokonaisuus, ks. Penttilä 2012f: 121–122. Ratkaisussa Helsingin HAO 5.12.2008 T 08/1306/6 verovuodelta 2005 A Oy oli hankkinut tuotannollista toimintaa harjoittavan B Oyj:n osakekannan myyden mainittuja osakkeita vähitellen sekä siirsi tuotannollisen toimintansa B Oyj:lle toimien edelleen B Oyj:n aktiivisena omistajana ja päätösvallan käyttäjänä. Helsingin HAO katsoi A Oy:n toiminnan luonne sekä yhtiöiden toiminnallinen ja hallinnollinen yhteys ym. huomioiden, että A Oy:n toiminta oli elinkeinotoimintaa ja B Oyj:n osakkeet tämän käyttöomaisuutta, jolloin näistä saatu myyntitulo oli EVL 6 b §:n nojalla verovapaata tuloa, ks. Kulovaara 2013: 103; Raitasuo 2011: 315. Valituslupahakemus hylättiin päätöksellä KHO 18.8.2010 T 1856, jolloin HAO:n päätös jäi lainvoimaiseksi. Ks. Penttilä 2010b: 506.

Mikäli edellämainitut edellytykset eivät täyty, voidaan osakkeet katsoa muuhun kuin käyttöomaisuusosakkeisiin kuuluviksi¹⁷⁵⁹.

Muut kuin kiinteistöyhtiöiden tai asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden tai tosi-asiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa käsittävien osakkeiden luovutukset kyseisten osakkeiden kuuluessa yhteisön käyttöomaisuuteen ovat verovapaasti luovutettavia. Tällöin niiden luovutushinnat eivät ole veronalaista tuloa eivätkä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoista menoa.

Aikaisemmin käyttöomaisuuteen luettu osakeomistus voi myös muuttua myöhemmin omistukseksi, jolla ei enää katsota olevan käyttöomaisuusluonnetta¹⁷⁶⁰. Niissä tapauksissa, joissa aikaisemmin käyttöomaisuudeksi katsotut osakkeet ovat menettäneet tämän merkityksen, eivät ne tällöin kuulu edellä mainittuihin verovapaasti myytävissä oleviin osakeomistuksiin.¹⁷⁶¹ Myös luottamuksensuojalla on oikeuskäytännön mukaisesti merkitystä luovutusten verovapautta tai veronalaisuutta arvioitaessa¹⁷⁶².

5.8.3.4 Kiinteistöosakkeet

Käyttöomaisuuden luovutuksen verovapauden edellytyksenä on muun ohella EVL 6 b §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan, ettei luovutuksen kohteena oleva yhtiö ole kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö. Rajoituksen kohteena on sekä tavallisen että keskinäisen kiinteistöyhtiön osakkeet. Myös sellaisen osakeyhtiön

¹⁷⁵⁹ Ratkaisussa Rovaniemen HAO 6.7.2011 T 11/0273/1 verovuodelta 2008 katsottiin, että A Oy:n toiminnassa oli vain vähäisessä määrin kyse muusta kuin E Oy:n osakkeiden omistamisesta, jotka lisäksi oli osakassopimuksessa sitouduttu realisoimaan ennalta sovitun suhteellisen lyhyen määräajan kuluessa, jonka johdosta osakkeita ei voitu pitää EVL 12 §:ssä tarkoitettuna käyttöomaisuutena. Valituslupahakemus hylättiin päätöksellä KHO 16.7.2012 T 2022.

¹⁷⁶⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 135.

¹⁷⁶¹ Ks. Penttilä 2010b: 505–506; 2010e: 18–19; 2010h: 109–110; Raitasuo 2011: 313–314.

¹⁷⁶² Ratkaisussa KHO 2010:50 katsottiin A Oy:n toiminnan luonne verovuoden 1999 jälkeen ja sen ajanjakson pituus, jolloin B Oy:n, C Oy:n sekä A Oy:n toiminnallinen yhteys oli katkenneena, ettei A Oy:n verovuonna 2005 myymien B Oy:n ja C Oy:n osakkeet olleet enää säilyttäneet käyttöomaisuusluonnettansa eikä verovelvollinen myöskään saanut tältä osin luottamuksensuojaa, koska osakkeiden sisällymistä vuosien ajan A Oy:n kirjanpidossa käyttöomaisuuteen ei ollut syytä aikaisemmin verotuksessa tutkia. Ratkaisussa KHO 13.10.2010 T 2675 katsottiin yhtiölle myönnettävän luottamuksensuojan johdosta, että myytyjä osakkeita tuli käsitellä EVL 12 §:ssä tarkoitettuna käyttöomaisuutena, ks. Mattila 2011: 77–78; 2012: 125; Raitasuo 2011: 319–320. Ratkaisussa KHO 2012:74 verovuodelta 2007 ei luottamuksensuojaa katsottu olevan sen johdosta, ettei asiassa ollut ilmennyt, että veroviranomainen olisi antanut ohjetta siitä, että myytyt yhtiön vaihto-omaisuudesta käyttöomaisuuteen kirjanpidossa siirtämät osakkeet olisivat yhtiön käyttöomaisuutta tai että veroviranomainen olisi aikaisemmin tutkinut osakkeiden luonteen, ks. Penttilä 2012d: 66–68; 2012f: 118–121.

osakkeet, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa, eivät ole verovapaasti luovutettavissa. HE:ssä säännöstä on perusteltu sillä, että mainittujen osakkeiden verovapaus johtaisi käytännössä kiinteistöluovutusten yleiseen verovapauteen.¹⁷⁶³

HE:n mukaisesti myös liiketoimintaa harjoittavilla yhtiöillä on käyttöomaisuus-kiinteistöjä, joiden omistuksen ei periaatteessa tulisi estää verovapautta. Vaikka verovapaat yhtiöt voitaisiin määritellä esimerkiksi yhtiön varojen suhteellisen jakautumisen perusteella, on ratkaisun tekeminen kuitenkin jätetty tehtäväksi kokonaisarvioinnin perusteella. Tällöin niissäkin tapauksissa, joissa luovutuksen kohteena ei olisi kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö, ei verovapautta kuitenkaan sovellettaisi, mikäli yhtiön toiminta tosiasiallisesti käsittäisi pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa.¹⁷⁶⁴

Seuraavassa KVL:n ennakkoratkaisussa katsottiin, etteivät osakkeet olleet tosiasiallisesti kiinteistön omistamista tai hallintaa käsittävän yhtiön osakkeita.

Ennakkoratkaisussa KVL 63/2004 vuodelle 2004 A Oy, joka oli konserniin kuuluva energiayhtiö ja joka tuotti sähkö- ja lämpöenergiaa osakkailleen, oli asetettu selvitystilaan marraskuussa 2003. Siihen saakka yhtiö oli harjoittanut elinkeinotoimintaa useiden vuosien ajan. Joulukuussa 2003 A Oy oli myynyt omistamansa koneet ja laitteet, vaihto-omaisuuden, omistamansa osakkeet sekä muun omaisuuden. Myynnin jälkeen A Oy:n omistuksessa ei ollut juuri muuta kuin kiinteistö ja rahavaraja.

Kun otettiin huomioon selvitystilan alkamisesta kulunut lyhyehkö aika, ei liiketoiminnan lopettamiseen liittyvien realisointitoimenpiteiden katsottu muuttaneen yhtiön toiminnan tosiasiallista luonnetta kiinteistöjen omistamiseksi tai hallinnaksi. Näissä olosuhteissa A Oy:tä ei ollut pidettävä sellaisena EVL 6 b §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna yhtiönä, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa.

Edellä mainitussa tapauksessa konserniin kuuluva energiayhtiö oli harjoittanut liiketoimintaa useiden vuosien ajan ennen yhtiön asettamista selvitystilaan. Omaisuuden realisointi saattaa eri syistä kestää pitkähkökin ajan. Käsillä olevassa ennakkoratkaisussa arviointia ei tehty yksinomaan luovutushetken olosuhteiden perusteella vaan huomioon otettiin myös yhtiön historia.¹⁷⁶⁵

---

¹⁷⁶³ Ks. HE 92/2004 vp: 34, 62–63; Kukkonen & Walden 2009: 395.

¹⁷⁶⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 34, 63; Kukkonen & Walden 2009: 395.

¹⁷⁶⁵ Ks. Blummé, Pitkänen, Raunio & Äärilä 2008: 148–149; Kukkonen & Walden 2009: 396–397; Leppiniemi 2006b: 52–53; Mattila 2005b: 14; Penttilä 2010b: 507.

Oman mielenkiintoisen ryhmän kiinteistöyhtiöissä muodostavat metsäyhtiöt, jotka on muodostettu metsäyhtiöiden yhtiöittäessään metsiään. Kysymyksessä olevien yhtiöiden metsätilat kuuluvat näiden käyttöomaisuuteen¹⁷⁶⁶. Kysymys mainittujen metsäyhtiöiden osakkeiden myynnin verotuksellisesta kohtelusta lienee ainakin tulkinnanvarainen. Esimerkiksi HE:ssä ei mainitunlaisia kiinteistöyhtiöitä erikseen mainita. Mainittujen yhtiöiden täyttäessä kiinteistöyhtiön tunnusmerkit pitänee niitä pitää yhtiöinä, joiden osakkeet eivät olisi verovapaasti luovutettavissa.¹⁷⁶⁷ Tätä näkökantaa puoltaa EVL 53 §:n muuttamiseen vuonna 1992 esitetyt HE:n perustelut. Muutetun ja nykyisin voimassa olevan 53 §:n mukaisesti jos kiinteistöä käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoimintaa välittömästi tai välillisesti edistäviin tarkoituksiin, kuuluu kiinteistö elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Metsäverotusjärjestelmää muutettiin vuoden 1993 alusta siten, että metsän arvioituun keskimääräiseen tuottoon perustuvasta verotuksesta siirryttiin todellisen tulon verotukseen¹⁷⁶⁸. HE:ssä esitetyn mukaisesti metsäkiinteistö kuuluisi elinkeinotoiminnan tulolähteeseen silloin, kun sitä yksinomaan tai pääasiassa käytetään elinkeinotoimintaa edistäviin tarkoituksiin. Esitettyjen perusteluiden mukaan tällaisia kiinteistöjä olisivat esimerkiksi puunjalostusteollisuutta harjoittavan yrityksen metsäkiinteistöt, joita käytetään puutavaran raaka-aineen hankintaan.¹⁷⁶⁹ Lisäksi voidaan todeta, ettei vuonna 2004 säädetyn EVL 6 b §:n 2 momentin mukaista kiinteistöyhtiön käsitettä laissa rajattu tietynlaisia kiinteistöjä koskevaksi eikä myöskään HE:n perusteluissa rajausta nimenomaisesti tehdä.¹⁷⁷⁰

5.8.3.5 *Omistusaika ja omistusosuus*

Käyttöomaisuusosakkeiden myynnin verovapaudelle on EVL 6 b §:n 2 momentin 1 kohdassa asetettu 10 %:n omistusosuuden lisäksi vähintään vuoden omistusaika. Mainittu 10 %:n omistusosuuden tulee olla yhteisön välitöntä omistusta. Mikäli kyseinen osuus osakkeista omistetaan osittain tai kokonaan muiden konserniyhtiöiden kautta, ei konserniyhtiöiden kautta tapahtuvaa omistusta lueta 10 %:n omistusosuuteen kuuluvaksi. Omistusosuusvaatimus on tämän mukaisesti aina yhtiökohtaista.¹⁷⁷¹

¹⁷⁶⁶ Ks. Lähteenoja 2000: 214.

¹⁷⁶⁷ Ks. Kukkonen & Walden 2009: 395; Mattila 2005b: 13–14.

¹⁷⁶⁸ Ks. TVL 43, 55–56, 111 ja 115 §:t.

¹⁷⁶⁹ Ks. HE 203/1992 vp: 16.

¹⁷⁷⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 34, 62–63.

¹⁷⁷¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 179; HE 92/2004 vp: 33; Kukkonen & Walden 2009: 397–398; Myrsky & Linnakangas 2006: 121–122.

Osakkeiden omistusajan tulee olla edellä olevan mukaisesti vähintään vuosi. Lain edellyttämän 10 %:n omistusosuuden luovutuksen kohteena olevan osakeyhtiön pääomasta tulee näin olla kestänyt vähintään yhden vuoden ajan. Omistusosuuden ollessa yli 10 %, verovapauden edellytyksenä tällöin on, että luovutettavat osakkeet ovat sisältyneet näihin yli 10 %:sti omistettuihin osakkeisiin kyseisen yhden vuoden ajan. Tämän mukaisesti omistuksen säilyessä yli 10 %:n, voidaan osakkeita myydä useammassa erässä. Verovapaus edellyttää kuitenkin, että kulloinkin luovutettavat osakkeet on omistettu yli vuoden.¹⁷⁷²

Mikäli omistusosuus osakkeiden luovutuksen johdosta laskee alle 10 %:n, ovat jäljelle jääneet osakkeet luovutettavissa verovapaasti vuoden ajan siitä, kun osakkeiden omistusosuus on laskenut alla kyseisen vähimmäisrajan. Jos osakkeet luovutetaan yli vuoden kuluttua siitä kun omistusosuus kohteena olevasta osakeyhtiöstä on laskenut alle 10 %:n, ei luovutuksesta saatu luovutusvoitto ole verovapaa, mutta myöskään luovutustappio ei tällöin ole vähennyskelpoton.¹⁷⁷³ Nämä tappiot ovat kuitenkin vähennyskelpoisia vain edellä mainituista luovutusvoitoista verovuonna ja viitenä seuraavana vuonna eräin rajoituksin. Samoin luovutusvoittojen verovapauteen liittyy eräitä rajoituksia.¹⁷⁷⁴

5.8.3.6 *Yhtiön asuinpaikka*

Osakeyhtiön, jonka osakkeiden luovutusvoitot ovat verovapaita ja luovutustappiot vähennyskeltottomia, tulee EVL 6 b §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan olla joko kotimainen osakeyhtiö tai EU:n jäsenvaltiossa asuva emo-tytäryhtiödirektiivissä tarkoitettu yhtiö. Kysymykseen tulee lisäksi sellaisessa verosopimusvaltiossa asuva yhtiö, jonka kanssa Suomella on verovuonna voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus, jota sovelletaan yhtiön jakamaan osinkoon.¹⁷⁷⁵

Silloin kun kysymyksessä on EU:n jäsenvaltiossa asuva emo-tytäryhtiödirektiivissä tarkoitettu yhtiö tai edellä mainitussa verosopimusvaltiossa asuva yhtiö, rinnastetaan osakkeet näissä yhtiöissä kotimaisen osakeyhtiön osakkeisiin. Näiden osakkeiden myynti verovapaasti on tällöin EVL 6 b §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti muiden verottomuudelle asetettavien edellytysten täytyessä.

¹⁷⁷² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 179–180; HE 92/2004 vp: 33, 62; Kukkonen & Walden 2009: 398–399; Myrsky & Linnakangas 2006: 122–124.

¹⁷⁷³ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 180,

¹⁷⁷⁴ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 181 ss.; Kukkonen & Walden 2009: 400 ss.; Myrsky & Linnakangas 2006: 126–127.

¹⁷⁷⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 181; HE 92/2004 vp: 63; Kukkonen & Walden 2009: 388–389; Myrsky & Linnakangas 2006: 120.

Rajoittamalla verovapaus edellä mainittuihin tapauksiin, turvataan HE:n mukaan se, että voitto olisi verovapaa vain niissä tilanteissa, joissa luovutettavan yhtiön tuloon on sen asuinvaltiossa kohdistunut hyväksyttävän tasoinen verotus¹⁷⁷⁶.

Mikäli kysymyksessä ei ole edellämainitut kriteerit täyttävä yhtiö, ovat tällaisen yhtiön osakkeiden luovutusvoitot veronalaisia, mutta luovutustappiot kokonaisuudessaan vähennyskelvottomia EVL 6 b §:n 7 kohdan mukaisesti. Syynä edellä mainitulle vastaavuusperiaatteen vastaiselle sääntelylle on se, että mahdollisuuksiin saada kyseisistä maista asianmukaisia tietoja verotuksen toimittamiseksi Suomessa ei luoteta. Esimerkiksi verokeidasvaltiossa olevan kohdeyhtiön osakkeet eivät kuulu verovapaasti myytävien osakkeiden piiriin, vaikka ne luettaisiinkin luovuttajan käyttöomaisuuteen kuuluviksi. Asiaan ei vaikuta myöskään se, ovatko kyseessä olevat osakkeet kiinteistöyhtiön osakkeiksi katsottavia osakkeita vai muita osakkeita.¹⁷⁷⁷

5.8.4 Vähennyskelvottoman konsernituen kohde

5.8.4.1 Epäsymmetriasta

Vähennyskelvotonta konsernitukea koskevan EVL 16 §:n 7 kohdan sääntelyn mukaan vähennyskelvottoman tuen kohteena voi olla vain osakeyhtiö, jonka osakepääomasta muuta kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö tahi edellä konsernituen vastaanottajaa koskevassa alaluvussa 5.4.2 mainitut EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettut konserniyhtiöt yksin tai yhdessä omistavat vähintään 10 %.

Tilanteessa, jossa lain tarkoittamaa vähennyskelvotonta konsernitukea annetaan osakeyhtiölle, jonka osakepääomasta on omistettu ainakin vuoden ajan vähintään 10 % ja jotka osakkeet tämän jälkeen myydään lain mukaan verovapaasti, voidaan verotuksellisen kohtelun katsoa olevan tasapuolinen katsottaessa HE:n perusteluiden mukaisesti¹⁷⁷⁸ osakkeiden hankintameno sekä yhtiölle annettu lain tarkoittama konsernituki yhtiöön tehdyiksi sijoituksiksi. Vuoden 2004 lainmuutoksen jälkeen lain tarkoittamien käyttöomaisuusosakkeiden luovutushinta on verovapaa ja hankintahinta vähennyskelvoton. Näin mainittujen osakkeiden

¹⁷⁷⁶ Ks. Halén 2004: 22; HE 92/2004 vp: 63.

¹⁷⁷⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 181.

¹⁷⁷⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

luovutusvoitot tai luovutustappiot eivät vaikuta verovelvollisen verotukseen edellä esitetyn mukaisesti.

EVL 6 b §:n 7 momentin konserniyhtiöiden määrittelyn sekä 16 §:n 7 kohdan mukaisen vähennyskelvottoman konsernituen sääntelystä johtuen on kuitenkin mahdollista päätyä käytännössä useammalla eri tavalla tilanteeseen, jossa vähennyskelvotonta konsernitukea ei vastaisi esimerkiksi verovapaa luovutusvoitto. Seuraavassa alaluvussa käsitellään tarkemmin tilanteita, joissa konsernituen vähennyskelvottomuutta ei vastaa osakkeiden verovapaa luovutusvoitto. Sinänsä osakkeet voidaan joutua luovuttamaan myös tappiolla.

5.8.4.2 *Osakkeet ilman luovutustarkoitusta*

HE:n perusteluissa rinnastetaan yhteisön omistamien osakkeiden tuottama osinko ja osakkeiden luovutushinta eriksi, joilla tytäryhtiön voitto nostetaan emoyhtiölle. Tämän mukaan osakkeiden arvonnousu ja osinko muodostavat tuottokokonaisuuden. Pidättäydyttäessä osingonjaosta painottuu tuotto osakkeiden arvonnousuun.¹⁷⁷⁹ HE:ssä on edellä aikaisemmin todetun mukaisesti perusteltu konsernituen vähennyskelvottomuutta käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten uudella verotuskohtelulla. HE:n perustelujen mukaan luovutustappion vähennyskelvottomuutta vastaavasti olisivat vähennyskelvottomia laissa tarkoitetut muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset, annettu konsernituki ja muut taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot.¹⁷⁸⁰

Lähtökohtana HE:ssä näyttäisi olevan, että yhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvat yhtiön liiketoimintaa palvelevat osakkeet ennemmin tai myöhemmin myytäisiin ja niistä saatava hyöty tulisi osinkojen lisäksi luovutusvoiton muodossa. HE:n perusteluissa ei huomioida sitä seikkaa, että käyttöomaisuuteen kuuluvia osakkeita ei ehkä koskaan myytäisi niiden palvellessa emoyhtiön liiketoimintaa ja jolloin niiden myyminen ei olisi edes mielekäästäkään. Tytäryhtiön toiminnan hyödyttäessä myös emoyhtiön liiketoimintaa ei mainittujen osakkeiden hankkimisen ensisijainen argumentti useimmiten liene niiden myyminen voitolla jonain ajankohtana vaan näiden yhtiöiden muodostama menestyksellinen liiketoiminta kokonaisuutena. Elinkeinotulon verotusta on kuitenkin tältä osin muutettu pitäen ensisijaisesti lähtökohtana osakkeiden luovutusten verokohtelua näiden yhtiöiden keskinäisen liiketoiminnan verotuksen kehittämisen sijasta.

---

¹⁷⁷⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 28.

¹⁷⁸⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 2, 38; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 4.

EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen lain tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki ei ole milteään osin sidoksissa siihen seikkaan, luovutetaanko tuen kohteena olleen osakeyhtiön omistettut osakkeet joskus tai ei koskaan¹⁷⁸¹. Mikäli mainittuja osakkeita ei koskaan tulla luovuttamaan, ei tältä osin vähennyskelvottoman konsernituen perusteeksi esitetty osakkeiden luovutuksen verotuskohtelu myöskään milteään osin realisoidu, jolloin HE:ssä esitetyt perustelut eivät myöskään näissä tapauksissa ole perusteltavissa.

5.8.4.3 Osakkeiden omistusaika

EVL 6 b §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti yhtenä edellytyksenä käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnan verovapaudelle on, että luovutetut osakkeet on omistettu yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen vähennyskelvottoman konsernituen osalta ei omistusajalle ole asetettu mitään vaatimuksia.

Annettaessa lain tarkoittamaa konsernitukea lainkohdassa tarkoitettulle konserniyhtiölle, ei omistusajalle anneta tältä osin mitään merkitystä vaan tämä on lain säännöksen sanamuodon mukaan aina vähennyskelvoton erä verotuksessa. Olosuhteista riippuen on mahdollista tilanne, jossa alle vuoden omistettut osakkeet myydään joko voitolla tai tappiolla. Vaikka EVL 6 b §:n muut osakkeiden luovutukselle asettamat ehdot täyttyisivät, olisi osakkeiden myynnistä saatava mahdollinen voitto verotettavaa tuloa tai mahdollinen tappio toisaalta vähennyskelvotonta menoa alle vuoden omistusajasta johtuen. Yhtiölle, jonka osakkeet on omistettu alle vuoden, annettu konsernituki on lain säännöksen mukaisesti verotuksessa tällöinkin vähennyskelvotonta.

Edellä mainitussa esimerkiksi osakkeiden myyntivoittoon johtavassa tilanteessa tämä on verotettavaa tuloa osakkeiden luovuttajalle. Toisaalta annettu lain tarkoittama konsernituki on samalle verovelvolliselle verotuksessa vähennyskelvotonta tukea, jonka vähentäminen verotuksessa on myös näissä tilanteissa evätty. Kyseisissä tilanteissa eivät HE:n perustelut käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen ja konsernituen vähennyskelvottomuuden vastaavuudesta kohtaa toisiaan. Konsernituen antajan antama tuki ei ole verotuksessa vähennettävissä¹⁷⁸², mutta mahdollinen myyntivoitto on kokonaisuudessaan veronalaista tuloa.

---

¹⁷⁸¹ Ks. Immonen 2005: 4.

¹⁷⁸² Ks. EVL 16 § 7 kohta.

5.8.4.4 *Eräät EVL 6 b §:ssä tarkoitetut konserniyhtiöt*

EVL 16 §:n 7 kohdan säännöksessä tarkoitettu konsernituki, joka annetaan sellaiselle osakeyhtiölle, josta tuen antaja ei omista yhtään osaketta, vaan tukea saavan osakeyhtiön omistajana, on EVL 6 b §:n 7 momentin tarkoittama muu konserniyhtiö, on antajalleen vähennyskelvotonta tämän verotuksessa. Kysymykseen tulevat tällöin edellä konsernituen vastaanottajia käsittelevän alaluvun 5.3.2 mukaiset OYL:n tarkoittamaan konserniin kuuluvat sellaiset yhtiöt, joista konsernin emoyhtiö ei omista yhtään osaketta vaan osakeomistus tällaiseen yhtiöön on esimerkiksi emoyhtiön tytäryhtiöllä. Lisäksi kysymyksessä voi olla esimerkiksi EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettuna muun yhtiön, jonka omistaa esimerkiksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, omistama yhtiö.

Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 katsottiin, että suomalaisen emoyhtiön tuki samaan konserniin kuuluvalle sisaryhtiölle eli saksalaisen tytäryhtiön omistamalle yhtiölle ei ollut verotuksessa vähennyskelpoinen meno¹⁷⁸³. Ennakkoratkaisussa katsottiin, että mainitunlaisen tuen antaminen kuuluisi kyseisen yhtiön omistajalle eli mainituksa tapauksessa konserniin kuuluvan sisaryhtiön saksalaiselle omistajalle. Sisaryhtiölle annettavaa konsernitukea ei mainitun ennakkoratkaisun mukaisesti hyväksytty tuen antajalle verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi.¹⁷⁸⁴

Myös sellaiselle konserniyhtiölle annettu konsernituki, jonka osakkeita tuen antaja ei omista, on säädetty EVL 16 §: 7 kohdan mukaisesti verotuksessa vähennyskelvottomaksi. Edellä todetun mukaisesti myös oikeuskäytännöstä on käytettävissä esimerkki, jonka mukaan tällaiselle yhtiölle annettua tukea ei ole katsottu verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Mainitunkaltaisissa tilanteissa eivät perustelut konsernituen vähennyskelvottomuudelle käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen perusteella ole erityisen onnistuneet. Toisaalta tämä mahdollisuus on eväty myös aikaisemmassa oikeuskäytännössä. Mainitunlainen osakkeita omistamaton yhtiö ei voi missään olosuhteissa hyötyä osakkeiden luovutuksen verovapaudesta, vaikka lain tarkoittama konsernituki sen antamana onkin säädetty verotuksessa vähennyskelvottomaksi.

5.8.4.5 *Kiinteistöyhtiö*

EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen kohteena voi olla myös kiinteistöyhtiö tai yhtiö, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää

---

¹⁷⁸³ Ks. hinnoittelutukea konsernitukena käsittelevä alaluku 5.2.3.3.

¹⁷⁸⁴ Ks. Hellberg 2004: 187.

pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa. Konsernituen vähennyskelvottomuus määräytyy mainittujen yhtiöiden kohdalla samalla tavoin kuin muillekin konserniyhtiöille annetun lain tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuus.

EVL 6 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti kyseisten yhtiöiden osakkeet eivät edellä esitetyn mukaisesti ole verovapaasti luovutettavia missään olosuhteissa. Merkitystä ei ole sillä, kuuluvatko mainitut osakkeet käyttöomaisuuteen vai eivät. Myöskään omistusajalla ei ole asiassa merkitystä. Samoin omistusosuus kyseisistä yhtiöistä on vailla merkitystä. Ratkaisevaa on ainoastaan niiden kuuluminen EVL 6 b §:n 2 momentin tarkoittamiin kiinteistöosakkeisiin. Toisaalta kyseisten osakkeiden mahdolliset luovutustappiot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia ilman rajoituksia¹⁷⁸⁵.

Konsernituen vähennyskelvottomuutta perusteltiin edellä mainitun mukaisesti käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella. Luovutusten verovapautta on rajoitettu kuitenkin muun ohella siten, että esim. kiinteistö- tai muun tosiasiallisesti kiinteistön hallintaa pääasiallisesti käsittävän osakeyhtiön osakkeiden luovutukset jäävät verovapauden ulkopuolelle. Kuitenkin mainitunlaisille yhtiöille annettu EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki on lain tarkoittaman omistusoisuuden täytyessä säädetty verotuksessa vähennyskelvottomaksi. Tältä osin ei konsernituen vähennyskelvottomuudelle ole olemassa perusteluita mainittujen osakkeiden luovutuksen verovapauden kautta kyseisten osakeluovutusten ollessa aina veronalaisia. Luovutusvoitot tulevat verotetuksi täysimääräisinä kun toisaalta luovutustappiot ovat rajoituksetta vähennettävissä. Mikäli mainitunlaiselle yhtiölle on annettu lain tarkoittamaa konsernitukea, jää tämä kuitenkin verotuksessa vähennyskelvottomana kokonaan antajansa kannettavaksi.

5.8.4.6 *Eräät muut yhtiöt*

Mikäli osakeluovutuksen kohteena on sellaisen yhtiön osakkeet, joka ei asu Suomessa ja yhtiö ei ole EU:n jäsenvaltiossa asuva emo-tytäryhtiödirektiivissä tarkoitettu yhtiö tai sellaisessa verosopimusvaltiossa asuva, jonka kanssa Suomella on verovuonna voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus, jota sovelletaan yhtiön jakamaan osinkoon, on tällaisen yhtiön

---

¹⁷⁸⁵ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 180.

osakkeiden luovutustappio aina vähennyskelvoton. Tällaisen yhtiön osakkeiden luovutusvoitto on kuitenkin aina veronalaista.¹⁷⁸⁶

Sen johdosta, että EVL 16 §:n 7 kohta ei erottele toisistaan EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan ja 6 b §:n tarkoittamia sellaisia osakeyhtiöitä, joiden osakkeiden luovutukseen joko kokonaan tai osittain sovelletaan luovutusvoittojen tai luovutustappioiden verovapautta tai vähennyskelvottomuutta, on tällaiselle osakeyhtiölle annettu lain tarkoittama konsernituki aina verotuksessa vähennyskelvotonta. Niissä tilanteissa, joissa mainittujen yhtiöiden osakkeiden luovutuksesta aiheutuu luovutustappiota, on tällöin mahdollista, että tällainen yhtiö olisi ollut lain tarkoittaman konsernituen kohteena. Mainitunlaisissa tilanteissa olisi sekä osakkeiden luovutustappio että annettu lain tarkoittama konsernituki verotuksessa vähennyskelvotonta. Kuitenkin osakkeiden mahdollinen luovutusvoitto olisi veronalaista. Näiltä osin ei myöskään konsernituen vähennyskelvottomuudelle ole olemassa perusteluita mainittujen osakkeiden luovutuksen verovapauden kautta kyseisten osakeluovutusten ollessa aina veronalaista.

5.8.4.7 *Muut kuin käyttöomaisuusosakkeet*

Jotta osakkeet voisivat olla verovapaasti luovutettavia, tulee niiden muiden vaatimusten lisäksi kuulua EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti käyttöomaisuusosakkeisiin. Mikäli osakkeet eivät kuulu käyttöomaisuus-osakkeisiin, ei myöskään niiden luovutus voi olla miltään osin verosta vapaata. Toisaalta mainittujen osakkeiden luovutustappiot ovat tällöin pääsäännön mukaan verotuksessa vähennyskelpoisia.

Jos osakkeet eivät ole EVL 12 §:n mukaista käyttöomaisuutta vaan ne kuuluvat esimerkiksi EVL 9 §:n mukaiseen rahoitusomaisuuteen, 10 §:n mukaiseen vaihtomaisuuteen tai 11 §:n mukaiseen sijoitusomaisuuteen, eivät niiden luovutusvoitot ole verovapaita eivätkä luovutustappiot vähennyskelvottomia vaikka osakkeet olisi omistettu yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Mikäli EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki annetaan yhtiölle, jonka osakkeet kuuluvat edellä mainittuihin muihin omaisuuseriin kuin käyttöomaisuuteen ja joiden omistusosuus on vähintään 10 % tuen kohteena olevan yhtiön osakepääomasta, on annettu tuki EVL:n säännöksen perusteella tällöinkin verotuksessa vähennyskelvotonta.¹⁷⁸⁷

---

¹⁷⁸⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 181.

¹⁷⁸⁷ EVL 16 §:n 7 kohta ei erottele toisistaan käyttöomaisuuteen, rahoitusomaisuuteen tai vaihtomaisuuteen kuuluvia osakkeita.

EVL 16 §:n 7 kohta määrittelee ainoastaan omistusosuuden vähimmäismäärän lain tarkoittamaa konsernitukea saavan osakeyhtiön osakepääomasta vähennyskelvottomuuden perusteeksi. Säännöksessä ei rajata omistusosuutta erikseen käyttöomaisuuteen eli esimerkiksi käyttöomaisuusosakkeisiin tai mihinkään muuhunkaan omaisuuslajiin. Muuhun kuin käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusvoitot ovat kuitenkin veronalaisia ja luovutustappiot puolestaan vähennyskelpoisia EVL:n säännösten mukaisesti. Myöskään tältä osin ei konsernituen vähennyskelvottomuudelle ole löydettävissä perusteluita mainittujen muuhun kuin käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksen verovapauden kautta näiden osakkeiden ollessa aina veronalaisen luovutuksen piiriin kuuluvia. Konsernituki tällaiselle osakeyhtiölle lienee kuitenkin erittäin harvinaisen toimenpide ja muutoinkin ilmeisen vähennyskelvoton EVL 7 §:n tarkoittamana menona.

5.8.4.8 *Muita tilanteita*

Lain tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki on sidottu vähintään 10 %:n omistusosuuteen tukea saavasta osakeyhtiöstä. Annettaessa tällaiselle yhtiölle konsernitukea ei tämä ole vähennettävissä antajan verotuksessa. Yhtiön osakkeiden kuuluessa tukea antaneen yhtiön käyttöomaisuuteen ja mainitun yhtiön myydessä osan kyseisistä osakkeista esimerkiksi sovittuun yritysjärjestelyyn liittyen siten, että jäljelle jäävä osakeomistus on alle 10 % tukea saaneen yhtiön osakepääomasta, eivät myöhemmät osakkeiden luovutukset ole enää verovapaiden luovutusten piirissä.

Mikäli pääomasijoitustoimintaa¹⁷⁸⁸ harjoittava yhtiö harjoittaisi myös muuta elinkeinotoimintaa, käsiteltäisiin tämän yhtiön muussa elinkeinotoiminnassa syntyneitä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittoja verotuksessa EVL 6 b §:n pääsäännön mukaisesti. Tällöin yhtäjaksoisesti vähintään vuoden omistetut osakkeet olisivat muiden edellytysten täytyessä luovutettavissa verovapaasti valtiovarainvaliokunnan kannanoton¹⁷⁸⁹ ja Veroh:n ohjeen¹⁷⁹⁰ mukaan. Ilmeisesti EVL 16 §:n 7 kohtaa tulisi tällöin tulkita niin, että pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön omistaessa vähintään 10 % yhtiön osakepääomasta, mainitulle osakeyhtiölle tämän antama lainkohdan tarkoittama konsernituki olisi verotuksessa vähennyskelvotonta.

¹⁷⁸⁸ Ks. alaluku 5.8.3.2.

¹⁷⁸⁹ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 8–9.

¹⁷⁹⁰ Ks. Veroh 2005b: kappale Pääomasijoitustoiminta.

Myös tilanteissa, joissa emoyhtiö omistaa lain tarkoittamaa konsernitukea antaessaan tuen kohteena olevan yhtiön osakepääomasta vähintään 10 %, mutta myöhemmän yritysjärjestelyn, esimerkiksi fuusion johdosta omistusosuus myöhemmin laskee alle vaadittavan 10 %:n rajan, eivät mainitut osakkeet tämän jälkeen enää ole luovutettavissa verovapaasti ¹⁷⁹¹. Lisäksi omistusosuudet voivat muutoinkin vaihdella ajan kuluessa yhtiöiden kesken, jolloin esimerkiksi verosta vapaalle luovutukselle vaadittava yhtäjaksoinen vuoden omistusaika ei täytyisi. Samoin osakkeiden omaisuuslaji voi vaihtua ajan kuluessa ja tilanteiden muuttuessa ¹⁷⁹². Näitä erilaisia ja erikoisia tilanteita ei tässä ole tarkoituksenmukaista ryhtyä kuvailemaan tarkemmin. Käytännössä erilaisia vaihtoehtoja lienee lukuisia määriä.

Kuitenkin kaikissa edellisen kaltaisissa tapauksissa lain tarkoittamalle konserniyhtiölle annettu EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen konsernituki on verotuksessa vähennyskelvotonta vaikka osakkeiden luovutus myöhemmin muuttuneiden olosuhteiden johdosta olisikin veronalaista. Myöskään näissä tilanteissa perustelut konsernituen vähennyskelvottomuudesta käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapaudella eivät voi toteutua.

5.8.4.9 *Yhteenveto*

Lain tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuutta perusteltiin HE:ssä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella. Edellä esitetyn mukaisesti konsernituen vähennyskelvottomuuden ja luovutusten verokohtelun kesken vallitsee kuitenkin epäsymmetria joiltain osin siten, että konsernituen vähennyskelvottomuuden lisäksi voi osakkeiden luovutusvoitot olla veronalaisia. Myöskään käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot eivät mainituissa tilanteissa ole aina verotuksessa vähennyskelpoisia luovutusvoitoista huolimatta.

Lain tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuuteen ei vaikuta se seikka, että tuen kohteena olleen osakeyhtiön osakkeita ei koskaan myytäisi tai muutoinkaan luovutettaisi. Myöskään osakkeiden omistusajalla ei ole asiassa mitään merkitystä. Samoin sellaiselle osakeyhtiölle annettu konsernituki, jonka osakkeita tuen antaja ei omista, on tästä huolimatta vähennyskelvotonta. Myöskään kiinteistöyhtiölle annettu konsernituki ei ole tässä suhteessa erilaisessa asemassa. Lain tarkoittaman konsernituen kohteena voi olla myös yhtiö, joka ei

---

¹⁷⁹¹ Ks. Andersson 2004a: 498.

¹⁷⁹² Ks. ratkaisu KHO 2010:50, jossa A Oy:n myymien B Oy:n ja C Oy:n osakkeiden ei katsottu säilyttäneen käyttöomaisuusluonnettaan vaan ne olivat A Oy:n liiketoimintaan kuulumatonta omaisuutta.

ole EU-jäsenvaltiossa tai verosopimusvaltiossa asuva yhtiö, jonka osakkeiden luovutusvoitto on aina veronalaista. Lisäksi on mahdollista, että tuen kohteena olleen osakeyhtiön omistetut osakkeet kuuluvat ainakin mahdollisena luovutushetkenä muuhun omaisuuslajiin kuin käyttöomaisuuteen. Edellä mainituissa tilanteissa vallitsee epäsymmetria EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen ja osakkeiden luovutusten verotuskohtelun välillä.

5.8.5 *Konsernituki ja käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset*

Perusteltaessa lain tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuutta käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutustappion vähennyskelvottomuudella, katsottiin HE:ssä, että vähennyskelvottomia olisivat myös lain tarkoittamissa tapauksissa muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalennukset, konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot¹⁷⁹³. Edelleen HE:ssä mainittiin, että verojärjestelmän symmetrisyys edellyttää kansainvälisen käytännön mukaisesti luovutustappioiden ja niihin rinnastettavien erien säättämistä verotuksessa vähennyskelvottomiksi¹⁷⁹⁴.

Osakkeiden luovutusvoiton verovapauteen liittyy HE:n perustelujen mukaan väistämättä se, että verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutustappiot eivät ole vähennyskelpoisia. Lakiteknisesti tämä on toteutettu HE:n perustelujen mukaisesti siten, että luovutettavien osakkeiden hankintameno ei ole vähennyskelpoinen.¹⁷⁹⁵ Lisäksi perusteluissa esitetään verojärjestelmän johdonmukaisuuden edellyttävän, etteivät muutkaan kuin omana pääomana tehdyt sijoitukset olisi vähennyskelpoisia. Samoin ei myöskään yhtiön arvoa korottavien suoritus-ten tulisi HE:n perustelujen mukaan olla vähennyskelpoisia.¹⁷⁹⁶

Konsernituen tarpeen katsotaan HE:ssä johtuvan siitä, millainen pääomapanos tuen kohteena olevaan yhtiöön on alunperin sijoitettu. Perustelujen mukaan tuki annettaisiin usein tilanteessa, jossa tuen saavan yhtiön oma pääoma on tappiollisuuden vuoksi siinä määrin heikentynyt, että yhtiötä uhkaa selvitystila¹⁷⁹⁷. Konsernituen korvaajaksi nähdään HE:ssä oman pääoman

¹⁷⁹³ Ks. HE 92/2005 vp: 2.

¹⁷⁹⁴ Ks. HE 92/2005 vp: 31.

¹⁷⁹⁵ Ks. HE 92/2005 vp: 35.

¹⁷⁹⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁷⁹⁷ EOYL:n korvannut OYL ei aikaisemmasta poiketen sisällä velvollisuutta asettaa osakeyhtiö selvitystilaan yhtiön oman pääoman ja osakepääoman välisen suhteen perusteella, ks. Immonen & Nuolimaa 2007: 172; 2012: 173; Mähönen & Villa 2006b: 404, 421; 2007: 80;

sijoitukset. Perustelujen mukaan konsernituen tarve olisi usein voitu välttää yhtiöön sijoitetulla riittävällä omalla pääomalla tai lisäpääoman sijoituksella. Lisäksi HE:n perusteluissa perustellaan epäjohdonmukaisesti konsernituen luonteisten toisen yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi suoritettujen erien vähennyskelvottomuutta sillä, ettei osakkeiden hankintamenon vähennyskelvottomuutta koskevaa säännöstä voisi kiertää maksamalla konsernitukea.¹⁷⁹⁸ HE:ssä esitetään, että lain tarkoittamiin osakeyhtiöihin muuna kuin osakkeiden hankintamena pidettävien sijoitusten menetykset eivät olisi vähennyskelpoisia ja että vähennyskelvottomia olisivat myös kyseisille yhtiöille annettujen luottojen menetykset, annettu konsernituki sekä muut vastaavat yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot.¹⁷⁹⁹

Andersson katsoo, että konsernituen vähennyskiellon sisältävän EVL 16 §:n 7 kohdan säätämisen sijasta olisi tullut täsmentää EVL 14 §:n hankintameno-säännöstä¹⁸⁰⁰. EVL 14 §:n mukaisesti käyttöomaisuuden hankintamenoksi luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden muuttuvien¹⁸⁰¹ menojen määrä. Lisäksi hankintameno voidaan lukea KPL 4 luvun 5 §:n tai 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien nojalla hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot¹⁸⁰² ja korkomenot.¹⁸⁰³ *Andersson* katsookin, että mikäli omistajayhteisö ei pyrkisikään vähentämään annettua konsernitukea omassa tuloverotuksessaan vuosikuluna, vaan kirjaisi sen avoimesti pääomansijoitukseksi omistamiensa osakkeiden hankintamenon lisä-

---

Norri 2006: 132. Säännökset selvitystilaan asettamisesta sisältyivät aikaisemmin EOYL 13 luvun 2 §:ään.

¹⁷⁹⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁷⁹⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

¹⁸⁰⁰ Ks. *Andersson* 2004a: 497.

¹⁸⁰¹ Alkuperäisen säännöksen mukaan hankintamenoksi luettiin välittömien menojen määrä, ks. HE 172/1967 vp: 11; Ikkala, *Andersson* & Nuorvala 1969: 130–131. Muutettaessa EVL:ia vuonna 1992 tarkistettiin 14 §:ää mm. siten, että kirjanpidon mukaisesti myös verotuksessa hankintamenoon luetaan muuttuvat menot, ks. HE 203/1992 vp: 20 (L 1539/1992); Ikkala, *Andersson* & Nuorvala 1993: 234–235. Tuolloin voimassa olleen EKPL 13 §:n mukaan hyödykkeen hankintameno luettiin hyödykkeen hankinnasta tai valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Tällöin säädettiin lisäksi, että jos kirjanpitovelvollinen oli EKPL 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla lukenut hankintamenoon myös kiinteitä menoja, luetaan hankintamenoon muuttuvien menojen lisäksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu osuus kiinteistä menoista, ks. HE 203/1992 vp: 20–21; Ikkala, *Andersson* & Nuorvala 1993: 235–236. Myös nykyisin voimassa olevan KPL 4 luvun 5 §:n mukaisesti hankintameno luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot.

¹⁸⁰² Muutettaessa EVL:ia vuonna 1998 sisällytettiin EVL 14 §:n mukaiseen hankintameno muuttuvien menojen lisäksi vuonna 1997 säädetyin KPL 4 luvun 5 §:n nojalla hyödykkeen hankintamenoon kirjanpidossa luetut kiinteät menot ja korkomenot, ks. HE 71/1998 vp: 1 (L 511/1998); *Andersson* & Ikkala 2000: 222, 232–233.

¹⁸⁰³ Ks. *Andersson*, Ikkala & Penttilä 2009: 308 ss.; HE 176/2008 vp: 14–15, 42 (L 1077/2008).

ykseksi, olisi kysymyksessä EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu muu pääomansijoitus¹⁸⁰⁴. Tällöin tulisi kuitenkin myös tukea saavan osakeyhtiön tehdä asiassa tarvittavat yhtiöoikeudelliset päätökset pääomansijoitukseksi kirjaamisen lisäksi¹⁸⁰⁵. Lisäksi tuki voi suuntautua ulkomaiselle tytäryhtiölle.

Mattila tuo esille näkökohdan, jonka mukaan mainitun vähennysoikeutta rajoittavan säännöksen oikea ja luonnollinen paikka olisi ollut EVL 6 b § otettaessa lähtökohdaksi vähennyskelvottoman luovutustappion keinotekoisien pienentämisen estäminen HE:n perusteluiden viittausten mukaisesti. Tällöin annettu konsernituki palautettaisiin tuloon, mikäli se olisi annettu luovutetulle konserniyhtiölle.¹⁸⁰⁶ EVL 6 b § sisältää säännökset siitä, milloin osakkeet ovat verovapaasti luovutettavissa sekä tähän liittyvistä rajoituksista. Oikea lopputulos *Mattilan* mukaan olisi saavutettu myös siten, että annettu konsernituki lisättäisiin osakkeiden hankintamenoon, jonka jälkeen käsittely myös tältä osin tapahtuisi hankintamenoa koskevien periaatteiden mukaan¹⁸⁰⁷. Sen johdosta, että konsernituen vähennyskieltoa koskeva säännös on sijoitettu EVL 16 §:ään, on se saanut paljon laajemman soveltamisalan kuin pelkästään vähennyskelvottoman luovutustappion kiertämisen estäminen¹⁸⁰⁸. Vähennyskielto koskee kaikkia lainkohdassa mainittuja yhtiöitä riippumatta siitä, luovutetaanko konsernitukea saaneen osakeyhtiön osakkeet joskus tai ei.

VaVM:ssä mainitun mukaisesti asiantuntijoiden mukaan saamisten menetysten ja konsernituen vähennyskelvottomuus olisi tullut sijoittaa myyntivoiton verotusta koskevaan säännökseen. Valiokunnan mietinnön mukaan mikäli saamisten menetysten ja konsernituen vähennyskelvottomuudesta säädettäisiin osakkeiden luovutustilanteita koskevassa EVL 6 b §:ssä, muuttuisi asia valtiovarainministeriön mukaan kokonaan toiseksi. Valiokunnan mietinnössä esitetyn mukaan, mikäli saamisten menetykset ja konsernituet saisi vähentää nykyiseen tapaan ja kulukirjauksia oikaistaisiin vasta luovutustilanteessa muutaman vuoden ajalta, olisi tämä oikaisumenettely ongelmallinen. Ongelmaksi mietinnössä nähtiin se, että tukea on voitu antaa eri muodoissa ja tuen todentaminen sekä kulukirjausten selvittäminen olisi jälkikäteen hankalaa.¹⁸⁰⁹

---

¹⁸⁰⁴ Ks. Andersson 2004a: 497.

¹⁸⁰⁵ EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohta säätelee pääomansijoituksen saajan verotusta.

¹⁸⁰⁶ Ks. Mattila 2004a: 494–495; 2004c: 15–16.

¹⁸⁰⁷ Ks. Mattila 2004c: 16.

¹⁸⁰⁸ Ks. Mattila 2004b: 296.

¹⁸⁰⁹ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

VaVM:n johdosta on edellä mainittujen perustelujen osalta kuitenkin todettavissa, että eri muodossa annetun konsernituen todentaminen ja tähän liittyvien kulukirjausten selvittäminen kunakin verovuonna sisältää samat mahdolliset ongelmat, joita valiokunnan mietinnössä on pohdittu. Verohallituksen ja sittemmin Verohallinnon päätöksiin on sisällytetty ilmoitusvelvollisuus EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamista konsernituista, jotka verovelvollinen on verovuoden aikana antanut. Myös muiden kuin myyntisaamisten arvonalennuksista kirjantapitoon kirjattu määrä kuuluu lain tarkoittamissa tapauksissa ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Tällä perusteella voidaan todeta, ettei VaVM:ssä esitettyjä todentamisongelmia ole käytännössä olemassa.¹⁸¹⁰ Konkreettinen ongelma asiassa on pikemminkin se, että lain tarkoittamaa konsernitukea ei ole määritelty ja jota käsitettä tässä tutkimuksessa pyritään selvittämään. Ongelmallista on luonnollisesti myös se, että lain tarkoittaman konsernituen antajana voi olla yhteisö, joka ei lainkaan omista tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita ja jolloin edellä mainittu myöhempi oikaisu osakkeita luovutettaessa tai esitetty hankintamenon lisäys ei voisi tulla kysymykseen.

5.8.6 *Konserniyhtiöiden keskinäinen liiketoiminta vs konsernituen vähennyskeltottomuus*

Ratkaisu käyttöomaisuusosakkeiden verovapaasta luovuttamisesta tehtiin kansainvälisen verokilpailun pakottamana¹⁸¹¹. Edellisessä alaluvussa mainitun mukaisesti perusteluna mm. konsernituen vähennyskeltottomuudelle oli mainittu käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaus. HE:n perustelujen mukaan osakkeiden luovutusvoittojen merkittävimpana etuna pidetään sitä, että se mahdollistaa yritysten omistusrakenteiden joustavat muutokset¹⁸¹². Edelleen HE:ssä todetaan osakkeiden kuulumisesta käyttöomaisuuteen silloin, kun niiden omistamisen tarkoituksena on lisätä tai muuten edistää yrityksen suoritteiden menettä tai turvata tai helpottaa liikkeen tarvitsemien tuotannontekijöiden hankkimista¹⁸¹³. Lisäksi HE:n perusteluissa todetaan, että käyttöomaisuusosakkeita ei ole hankittu myyntitarkoitukseen¹⁸¹⁴.

Käyttöomaisuusosakkeiden tarkoituksena on yrityksen suoritteiden menekin lisääminen tai muuten edistäminen tai tuotannontekijöiden hankkimisen

---

¹⁸¹⁰ Ks. alaluku 3.8.5.4.

¹⁸¹¹ Ks. Niskakangas 2004e: 241.

¹⁸¹² Ks. HE 92/2004 vp: 29.

¹⁸¹³ Ks. HE 92/2004 vp: 32.

¹⁸¹⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 36.

turvaaminen. Näistä luopuminen kyseisissä tilanteissa ei ole konsernin toiminnan kannalta perusteltua vaan pikemminkin poissuljettu vaihtoehto. Konsernituen säätäminen kuitenkin kaikissa tapauksissa vähennyskelvottomaksi käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutusten verovapauden johdosta ei ainakaan mainitunlaisissa tilanteissa ole lähtökohtaisesti perusteltavissa mainitulla luovutusten verovapaudella.

Edellä mainituissa tilanteissa on myös kysymys pääsäännön mukaan pitkäjänteisemmästä kuin EVL 6 b §:n 2 momentin mukaisesta luovutuksen verovapaudelle asetetusta vähintään vuoden pituisesta ajanjaksosta. Tämän lisäksi konsernituen vähennyskelvottomuudelle ei ole säädetty EVL 16 §:n 7 kohdassa mitään osakeomistukseen liittyvää aikarajaa vaan vähennyskelvottomuus on omistusajasta täysin riippumaton. Käyttöomaisuusosakkeita ei kuitenkaan ole lähtökohtaisesti hankittu myyntitarkoitukseen vaan konsernin liiketoiminnan edistämistä varten. Konsernituen vähennyskelvottomuuden perustuminen säädettyyn käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapauteen ei ole perusteltavissa ainakaan niissä tilanteissa, joissa on kysymys edellä mainitunlaista HE:n perusteluissakin esitetyistä pysyväisluonteisista tytäryhtiöiden omistuksista.

Edellä mainittua taustaa vastaan ei konsernituen säätäminen vähennyskelvottomaksi konserniyhtiöiden välisissä liiketoimissa vaikuta perustellulta toimenpiteeltä. Mikäli menojen vähennyskelpoisuuteen oltaisiin puututtu ainoastaan osakkeiden myyntitilanteessa, olisi kysymys HE:n perustelujen mukaisesta osakkeiden verovapaasta luovutuksesta johtuvasta vähennyskelpoisuuden rajoituksesta. EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettujen erien palauttaminen tällöin verotettavaan tuloon olisi ollut paremmin perusteltavissa. Konserniyhtiöiden keskinäisen liiketoiminnan verotuksen kehittämisessä otettiin lähinnä askel taaksepäin perusteltaessa konsernituen vähennyskelvottomuutta edellä mainitulla tavoin kansainvälisen verokilpailun johdosta syntyneellä käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapaudella konserniyhtiöiden keskinäisen liiketoiminnan verotuksen kehittämisen sijasta.

5.9 Saamisten menetykset ja arvonalenemiset

EVL 16 §:n 7 kohdassa on vähennyskelvottomaksi säädetty lain tarkoittaman konsernituen lisäksi muiden saamisten kuin myyntisaamisten¹⁸¹⁵ menetykset ja

---

¹⁸¹⁵ Ennakkoratkaisussa KHO 10.1.2012 T 6 verovuosille 2011 ja 2012 katsottiin, että yritysrahoitusta harjoittavan pankin saamia mahdollisesti 10 %:sti omistamaltaan A Oy:ltä ei voitu

arvonalenemiset¹⁸¹⁶. Vähennyskelvottomuus koskee saamia sellaiselta yhtiöltä, josta verovelvollinen omistaa yksin tai yhdessä EVL 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettujen konserniyhtiöiden kanssa vähintään 10 % osakepääomasta eli vastaavasti kuin vähennyskelvottoman konsernituen ollessa kysymyksessä.

Edellä mainituille yhtiöille annettujen luottojen menetysten vähennyskelvottomuus on HE:ssä rinnastettu annettuun konsernitukeen sekä muihin vastaaviin yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettuihin menoihin¹⁸¹⁷. Esimerkkinä voidaan mainita suomalaisen emoyhtiön tytäryhtiölleen antama laina investointia varten tai esimerkiksi jälleenmyyntiverkoston luomiseksi tms. Tytäryhtiön taloudellinen tilanne voi kuitenkin myöhemmin osoittautua sellaiseksi, että se ei kykene suorittamaan annettua lainaa tai sen osaa takaisin emoyhtiölle. Mikäli laina tai sen osa kirjataan siitä luopumisen johdosta kuluksi, ei tämä kuitenkaan ole mainitun säännöksen perusteella vähennyskelpoinen meno emoyhtiölle.¹⁸¹⁸ Vaikka säännöksen taustalla on käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus, voi kyseinen vähennyskelvoton saaminen olla myös kiinteistöosakeyhtiöltä, jonka osakkeet eivät ole luovutettavissa verovapaasti¹⁸¹⁹.

Tulkintaongelmia voi syntyä tilanteissa, joissa on kysymys yritysmuodon muutoksesta. Annettaessa laina esimerkiksi kommandiittiyhtiölle, josta myöhemmin on yritysmuutoksen seurauksena tullut osakeyhtiö, on ainakin tulkinnanvaraista, soveltuisiko EVL 16 §:n 7 kohta mainittuun tilanteeseen. Mainitun lainkohdan mukaan velallisen tulee olla aina osakeyhtiö. Samoin tilanteessa, jossa velallinen on velanantohetkellä osakeyhtiö, mutta muuttunut myöhemmin henkilöyhtiöksi, on lainkohdan soveltaminen myös epäselvää.¹⁸²⁰

Aikaisemmassa oikeuskäytännössä on ennakkotiedoissa KVL 40/1985, KVL 273/1992 ja KVL 72/1993 hyväksytty emoyhtiön verotuksessa vähennys-

pitää EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettuina saamisina ottaen huomioon, että mainitut luotot olivat olleet muihin vastaaviin asiakassuhteisiin rinnastettavaa yritysrahoitusta, ks. Penttilä 2012f: 128–130. Oy A Ltd:n saksalaiselta tytäryhtiöltään B AG:lta veloittamia hallinnollisia palveluita, joita tytäryhtiö ei kyennyt maksamaan, pidettiin ratkaisussa KHO 30.12.2011 T 3963 myyntisaamisina jonka johdosta Oy A Ltd sai vähentää saamiin kohdistuneet luottotappiot verotuksessaan verovuosilta 2004 ja 2005, ks. Sääski Keskitalo 2012: 903–904.

¹⁸¹⁶ Ks. KHO 9.5.2007 T 1240, jolla kumottiin KVL:n antama ennakkotieto, jonka mukaan konsernin emoyhtiön koko konsernia palvelevista toiminnoista management feen nimellä tytäryhtiöltä velotettavista kustannuksista perustuvaa saamista tytäryhtiöltä ei katsottu EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan vähennyskelpoiseksi, ks. Viitala & Ahonen 2011: 287.

¹⁸¹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 39, 64.

¹⁸¹⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 344–345.

¹⁸¹⁹ Ks. Immonen 2005: 5.

¹⁸²⁰ Ks. Viitala 2009: 142.

kelpoisiksi menoiksi sekä myyntisaamisista että lainasaamisista luopuminen suomalaiselta, yhdysvaltalaiselta sekä ruotsalaiselta tytäryhtiöltä. Lainasaamisten osalta mainittuja saamisista luopumisia ei enää nykyisin edellä mainitun lainkohdan johdosta ole mahdollista huomioida verotuksessa vähennyskelpoisina menoina¹⁸²¹. Huomattavaa lisäksi on, ettei EVL 16 §:n 7 kohta rajoita muiden kuin myyntisaamisten menetysten ja arvonalenemisien vähennyskeltvottomuutta ainoastaan niihin tilanteisiin, joissa osakkeiden luovutusvoitto olisi verosta vapaata tuloa¹⁸²².

Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 hyväksyttiin verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi englantilaiselta tytäryhtiöltä olevasta lainasta luopuminen. Mainittu laina oli muodostettu englantilaiselle tytäryhtiölle emoyhtiön tuotteiden toimituksesta syntyneestä tilivelasta. Nykyisen säännöksen puitteissa mainitunlaisesta lainasta luopumisen verotuskohtelu lienee epäselvää.¹⁸²³ Edellä

¹⁸²¹ Ennakkoratkaisussa KHO 10.11.2005 T 2916 (= KVL 38/2005) vuodelle 2004 X Oy:n myydessä verovapaasti luovutettavissa olevat täysin omistamansa tytäryhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvat osakkeet sekä lisäksi tytäryhtiöltä olevan saamisensa nimellisarvoa merkittävästi alemmalla hinnalla yhdellä luovutustoimella, ei X Oy voinut vähentää verotuksessaan luovutuksen yhteydessä syntyntä lainasaamisen menetystä, ks. Knuutinen 2012: 205–207; Kukkonen, Matti 2010: 455; Kukkonen & Walden 2010: 158; Lahdenperä 2012: 431–432; Mattila 2005b: 21; 2006: 80–81; Rajamäki 2006: 367–368; Torkkel 2007b: 52–53.

¹⁸²² Ks. ennakkoratkaisu KHO 26.10.2006 T 2839 verovuodelle 2006, jossa A Oy oli ottanut vastatakseen omistukseensa yrityskaupan ja yritysjärjestelyjen seurauksena tulleen Kiinteistö Oy B:n velan yhtiön silloisena omistajana olleelle rahoitusyhtiölle ja jolloin A Oy:n myydessä Kiinteistö Oy B:n osakekannan velattomaan yhteishintaan A Oy ei saanut vähentää tulostaan Kiinteistö Oy B:ltä olevan lainasaatavan luovutuksesta syntyntä tappiota, joka syntyy siitä, että A Oy myy Kiinteistö Oy B:n osakkeet ja saatavat yhdellä luovutustoimella samalle ostajalle, ks. Kukkonen, Matti 2010: 456; Kukkonen & Walden 2010: 159; Lahdenperä 2012: 432; Viitala 2009: 145. Ennakkoratkaisussa KVL 37/2005 vuosille 2004–2006 liikepankki X, joka teki sijoituksia yrityksiin kommandiitti-yhtiömuotoisen pääomasijoitusrahaston kautta, sai vähentää verotuksessaan Y Oy:lle antamansa luoton lopulliseksi todetun arvonalenemisen tilanteessa, jossa pääomasijoitusrahasto omisti Y Oy:stä noin 40 % ja eräs yksityishenkilö 60 % ja kyse katsottiin olevan velkakirjaluotosta, joka rinnastui pankin muuhun vastaavaan luototukseen, jolloin pääomasijoitusrahaston kautta omistetulta yhtiöltä olevaa saamista ei pidetty EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettua yhtiöltä olevana saamisena, ks. Kukkonen, Matti 2010: 456; Kukkonen & Walden 2010: 159–160; Venesjärvi 2005: 91–92, joka katsoo, että päätöksessä voisi olla kysymys myyntisaamisen käsitteen väljästä tulkinnasta; Viitala 2009: 146.

¹⁸²³ Ratkaisussa Rovaniemen HAO 10.7.2012 T 12/0267/1 urakoitsijana olleen A Oy:n myyntisaamiset B Ay:ltä kauppakeskuksen rakennuttamisesta olivat käyneet epävarmoiksi vuoden 2008 aikana, jolloin annetun konkurssiuhkaisen maksukehotuksen jälkeen 10.2.2009 tehdyn sopimuksen mukaan myyntisaamisista sovittiin maksettavaksi osa. B Ay vapautettiin loppuosan maksamisesta sitä vastaan, että sen yhtiömiehet ottivat erikseen laadittavien velkakirjojen mukaan vastatakseen jäljellä olevasta määrästä, jotka velat tulivat suoritettavaksi 2–4 vuoden kuluttua kiinteistön myynnistä. Mainitut velkasuhteet lakkasivat, mikäli myyntihinta ei riittänyt vakuusvelkojen jälkeen saamisen kattamiseen. Tilinpäätöksessä 31.12.2008 luottotappioksi kirjattu ja vuoden 2008 verotuksessa hyväksytty yhtiömiesten vastattavaksi jäänyt velka katsottiin vuonna 2009 verotusta toimitettaessa muuttuneen

mainittuja KHO:n ratkaisua ja KVL:n ennakkopäätöksiä on oikeuskäytännössä ja/tai oikeuskirjallisuudessa pidetty tytäryhtiölle annettuna konsernitukena.¹⁸²⁴

5.10 Arvonalennuspoisto

Ratkaisussa KHO 18.4.1990 T 1300 emoyhtiön kotimaisen tytäryhtiön vararahastoon tekemä suoritus katsottiin hankintamenon osaksi, jonka emoyhtiö sai poistaa verotuksessaan hankintamenon osana¹⁸²⁵. Ennakkotiedossa KVL 103/1986 suomalaisen emoyhtiön ruotsalaiseen tytäryhtiöön tekemä sijoitus oman pääoman ryhmään nimikkeellä ”villkorligt aktieägartillskott” katsottiin osaksi tytäryhtiön osakkeiden hankintamenoa, joka oli poistettavissa osakkeiden arvonalennuksena¹⁸²⁶. Myös ennakkotiedossa KVL 30/1992 tappiolliselle italialaiselle tytäryhtiölle annettu vakautettu laina katsottiin osaksi osakkeiden hankintamenoa, joka oli poistettavissa arvonalennuksena osana osakkeiden hankintamenoa. Edellä mainittuja oikeustapauksia on oikeuskirjallisuudessa käsitelty tytäryhtiölle annettuna konsernitukena, joka on ollut vähennettävissä verotuksessa osakkeiden hankintamenon osana.

Aikaisemmin konsernitukena annettu sijoitus tytäryhtiön pääomaan edellä kuvatulla tavalla ei vielä merkinnyt sitä, että emoyhtiö olisi voinut vähentää tämän suorituksen verotuksessaan. Vähennysoikeus verotuksessa perustui siihen, että kyseisten tytäryhtiöosakkeiden hankintamenosta oli tehtävissä niiden arvonalentumista vastaava poisto tai myytäessä osakkeet, jolloin kyseinen suoritus oli luettavissa joko kokonaan tai osittain verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi muun hankintahinnan ohella. Säädettyä lain tarkoittama konsernituki vähennyskelpottomaksi muutettiin vuonna 2004 EVL:ia myös siltä osin, että arvonalennuspoistot osakkeista eivät EVL 42 §:n 1 momentin mukaan olleet enää mahdollisia¹⁸²⁷.

---

myyntisaamisista pitkäaikaiseksi velaksi, joka palautettiin A Oy:n tuloon, koska arvonalennus ei ollut EVL 17 §:n 2 kohdan vaatimuksen mukaan lopullinen. HAO kuitenkin katsoi, että kysymyksessä oli toteutetun velkajärjestelyn jälkeenkin tosiasiasa varsinaiseen toimintaan liittyvistä suoritteista syntyneistä saamisista, joita ei voitu pelkästään sillä perusteella palauttaa yhtiön verotettavaan tuloon, että osa urakkasaamisista oli velkajärjestelysopimuksessa nimetty velkakirjavelaksi, jolla seikalla ei ollut saamisten alkuperäistä luonnetta muuttavaa merkitystä.

¹⁸²⁴ Kyseisiä oikeustapauksia on käsitelty tarkemmin edellä lainan anteeksiantoa ja menetystä käsittelevässä alaluvussa 5.2.3.4.

¹⁸²⁵ Ks. edellä rahoitustukea käsittelevä alaluku 5.2.3.2.

¹⁸²⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 200; Mehtonen 2001b: 133.

¹⁸²⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 36–37, 64–65.

Vähennyskelvottoman konsernituen tavoin myös mahdollisuuden poistamista tehdä osakkeiden realisoitumattoman arvonalentumisen perusteella vero- vähennyksiä perusteltiin yhteisöjen saamien osakkeiden luovutusvoittojen verovapaudella ja luovutustappioiden vähennyskelvottomuudella eli lakehdotukseen sisältyneen käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapaudella ja hankintamenojen vähennyskelvottomuudella ¹⁸²⁸. Sen johdosta että verovapaasti luovutettavien osakkeiden mahdollinen myyntitappio on vähennyskelvoton, katsottiin HE:ssä, että myöskään perusteita arvonalennuksen vähentämiselle ei tämän johdosta voisi olla. Mikäli osakkeiden menetys on lopullinen esimerkiksi konkurssin johdosta, ei myöskään tällöin verovapaasti luovutettavien osakkeiden hankintamenoa voida vähentää verotuksessa EVL 42 §:n 1 momentin perusteella.¹⁸²⁹ Lain tarkoittamien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden hankintameno on laissa tarkemmin määritellyn mukaisesti vähennyskelvoinen, kun osakkeet on luovutettu tai lopullisesti menetetty ¹⁸³⁰.

Arvonalennuspoistomahdollisuuden epäämistä perusteltiin käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella. EVL 42 § 1 momentti ei kuitenkaan mahdollista arvonalennuspoiston tekemistä minkään osakkeen osalta riippumatta siitä, onko kyseessä verovapaasti luovutettava osake tai muu osake. HE:n perusteluissa esitetään, että EVL 42 §:n osakkeen käsite olisi sama kuin EVL 6 b §:ssä, jossa määritellään verovapaasti luovutettavat osakkeet ¹⁸³¹. Poistomahdollisuus arvonalentumisen johdosta on kuitenkin eväty vuonna 2004 muutetun 42 §:n 1 momentin mukaisesti kaikkien osakkeiden osalta ¹⁸³².

5.11 Purkutappio

Osakeyhtiön purkaminen on vaihtoehto sulautumiselle. Useimmiten purkaminen on tapahtunut yrityskaupan jälkeen. Tilanne, jossa yrityksestä maksetaan sen tasearvoa enemmän, syntyy liikearvoa, joka liikearvo on aikaisemmin voitu EVL 24 §:n tarkoittamana pitkävaikutteisena menona vähentää vastaanottavan yhtiön verotuksessa esimerkiksi viidelle tai kymmenelle vuodelle jaksotettuna. Erona purkautumisen ja sulautumisen välillä on ollut se, että sulautumisessa syntyneitä

¹⁸²⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 31. Niskakangas 2004e: 254 katsoo, ettei arvonalennuspoistoista luopuminen ole välttämättä edes yhteydessä luovutustappioiden vähennyskelvottomuuteen viittaamalla HE:n perusteluissa olevaan mainintaan realisoitumattomien tappioiden vähennyskelpoisuuden harvinaisuudesta kansainvälisesti, ks. HE 92/2004 vp: 36.

¹⁸²⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 36.

¹⁸³⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 36. Ks. myös KHO 2013:45.

¹⁸³¹ Ks. HE 92/2004 vp: 64.

¹⁸³² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 507.

tappiota ei ole voitu aikaisemminkaan vähentää verotuksessa EVL 52 b §:n 1 momentin mukaisesti. Vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksen jälkeen purkutappio säädettiin EVL 51 d §:ssä vähennyskeltottomaksi.¹⁸³³

EVL ei sisältänyt aikaisemmin purkautuvan yhteisön osakkaan verotusta koskevia säännöksiä vaan tähän sovellettiin luovutusvoiton verottamista koskevia säännöksiä¹⁸³⁴. Sen johdosta, että verovapaasti luovutettavien (sekä muidenkin) osakkeiden arvonalennukset evättiin EVL 42 §:n 1 momentin muutoksella, katsottiin HE:ssä, että purkutappiotakaan ei voitaisi tältä osin vähentää. Mainittuun lopputulokseen päädytään ilman muita säännöksiä jo EVL 6 b §:n säännösten perusteella.¹⁸³⁵

EVL 51 d §:ään lisättiin vuoden 2004 verouudistuksessa uusi 2 momentti, jossa todetaan selvyyden vuoksi verovapaasti luovutettavien osakkeiden verotuskohtelu lain 6 ja 6 b §:ien mukaisesti. Lisäksi säädettiin, että mikäli purkautuvan osakeyhtiön osakkeet on omistettu alle vuoden, ei osakkeiden hankintameno ole vähennyskelpoinen jako-osan ylittävältä osalta, vaikka vastaava myyntitappio alle vuoden omistettujen osakkeiden osalta olisi vähennyskelpoinen.¹⁸³⁶ Samoin mikäli purkautuva yhtiö on muu kuin EVL 6 b §:n 6 momentissa tarkoitettu yhtiö eli muussa valtiossa kuin Suomessa, EU-valtiossa tai verosopimusvaltiossa asuva, on jako-osan ylittävä hankintamenon osa tällöin vähennyskeltoton¹⁸³⁷. Myös edellä mainituille yhtiöille mahdollisesti annettava EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki on antajalleen kuitenkin aina verotuksessa vähennyskeltoton tämän omistusosuuden ollessa tuen kohteena olevasta yhtiöstä vähintään 10 %.

Mikäli EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitut muu kuin pääomasisiointustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö on omistanut käyttöomaisuusosakkeisiin kuuluvan purkautuvan yhtiön osakkeet vähintään vuoden ajan, ovat niiden saamat purkutappiot vähennyskelpoisia edellyttäen, että yhtiön omistamat osakkeet edustavat alle 10 % purkautuvan yhtiön osakekannasta¹⁸³⁸. Vain elinkeino- toiminnasta aiheutunut purkutappio voidaan vähentää verotuksessa, jolloin

¹⁸³³ Ks. Niskakangas 2004e: 255.

¹⁸³⁴ Ratkaisussa KHO 2007:78 katsottiin, etteivät yhtiön osingonjaot vuodelta 1999 ja myönnetty konserniavustus olleet purkutappiona F Oy:n elinkeinotulosta vähennyskelpoista menoa, ks. Knuutinen 2012: 222–225.

¹⁸³⁵ Ks. HE 92/2004 vp: 37; Mattila 2004a: 493.

¹⁸³⁶ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 605–606; HE 92/2004 vp: 38.

¹⁸³⁷ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 605; HE 92/2004 vp:

¹⁸³⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 605–607; Myrsky & Linnakangas 2010: 349.

purkautuvan yhtiön osakkeiden tulee liittyä osakkaan harjoittamaan elinkeinotoimintaan¹⁸³⁹. Lisäksi EVL 51 d §:n säännöksistä ja HE:n perusteluista on johdettavissa erilaisia erikoistilanteita purkutappioiden verotuskohtelulle, joita ei tässä kuitenkaan tarkemmin käsitellä.¹⁸⁴⁰

5.12 Yhteenveto

Vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksessa sisällytettiin uusi konsernituen legaalikäsite¹⁸⁴¹ EVL 16 §:n 7 kohtaan. Mainittuun lainkohtaan sisältyy myös uusi vastasuorituksen legaalikäsite. Konsernituen käsite jää laissa määrittelemättä. Myöskään vastasuorituksen käsitettä ei määritellä. Lainsäädäntöasiakirjojen¹⁸⁴² perusteella lain tarkoittaman konsernituen sekä tähän liittyvän vastasuorituksen käsitteen määrittely on ongelmallista. HE:ssä viitataan konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön tätä kuitenkaan yksilöimättä. Aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituki oli käsitteenä vakiintumaton. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen konsernituen legaalikäsitteen sisältöä joudutaan tulkitsemaan toisaalta aikaisemman oikeuskäytännön sekä lainsäädäntöasiakirjojen perusteella. Johdantoa tähän on saatavissa vähäiseltä osin myös lakitekstistä.

Osa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta rajautuu jo uusien säännöksiin johdosta uuden legaalikäsitteen ulkopuolelle. Tämä koskee erityisesti muiden kuin myyntisaamisten menetyksiä ja arvonalenemisiä sekä osakkeiden arvonalennuspoistoa, jotka eivät uusien säännöksiin johdosta ole enää verotuksessa vähennyskelpoisia. Tämän johdosta ne eivät myöskään voi tulla kysymykseen lain tarkoittamana konsernitukena. Konsernituen muotoina mainitaan HE:ssä oikeuskäytäntöön yleisesti viitaten rahoitus-, hinnoittelu- ja muu tuki sekä lainan anteeksianto ja menetys tai erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettu suora tuki esimerkiksi markkinointitukena. Oikeuskäytännössä ja/tai oikeuskirjallisuudessa on löydettävissä mainitun tyyppisiä konsernitukena käsiteltyjä oikeustapauksia. Osa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen muodoista jää kuitenkin HE:n mainitsemien esimerkkien ulkopuolelle.

---

¹⁸³⁹ Ks. Myrsky & Linnakangas 2010: 349.

¹⁸⁴⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 605–607.

¹⁸⁴¹ Ks. Mattila 2007: 95; Tikka 2005c: 27.

¹⁸⁴² HE 92/2004 vp; VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp.

Erityisesti korottoman lainan muodossa annetun konsernituen kohdalla HE:n perustelut vaikenevat mainiten kuitenkin, ettei tuen muodolla olisi merkitystä vähennyskeltvottomuuden kannalta¹⁸⁴³. Oikeuskäytännössä noudatetun systematiikan perusteella annetut korottomat lainat on katsottu EVL 7 §:n mukaisiksi verotuksessa vähennyskelpoisiksi kustannuksiksi. Tätä systematiikkaa noudattaen myös korottomat lainat sekä muutkin saamatta jääneet tulot voivat olla EVL 17 §:n 6 kohdassa tarkoitettua konsernitukea. Tässä kohden on syytä lisäksi huomioda, että EVL 7 § on pysynyt muuttumattomana lain säätämisestä lukien. Lain sanamuodosta johtuen tulee korottomien lainojen kohdalla vielä erikseen arvioitavaksi lain tarkoittaman vastasuorituksen puuttuminen.

EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti vähennyskeltvotonta on lain tarkoittamalle osakeyhtiölle annettu konsenrituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot. Laissa mainittu vastasuorituksen puuttuminen ei ratkea lainsäädäntöasiakirjojen perusteella. HE:ssä viitataan toisaalta aikaisempaan oikeuskäytäntöön ja toisaalta tuen kohteena olevan yhtiön taloudelliseen asemaan pääomapanosten riittävyttä arvioitaessa¹⁸⁴⁴. Valtiovarainvaliokunta puolestaan esittää mietinnössään vain tuen antamisen olevan mahdollista myös jatkossa uudistuksen koskiessa ainoastaan tuen vähennyskeltvotomuutta¹⁸⁴⁵.

Aikaisemmassa oikeuskäytännössä vähennyskelpoisiksi menoiksi hyväksytyissä oikeustapauksissa kysymyksessä oli pääsääntöisesti joko välittömästi tai välillisesti verovelvollisen tulon hankkimiseen tai sen säilyttämiseen liittyvästä tuesta. EVL:ia säädettäessä katsottiin tuolloin HE:n perusteluissa¹⁸⁴⁶, että myös välilliset eivätkä vain välittömät tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettut menot ovat vähennyskelpoisia. Elinkeinotoimintaa välittömästi edistävien menojen kohdalla vastasuoritus lienee selkeästi osoitettavissa. EVL 16 §:n 7 kohtaan otettu säännös vastasuorituksen puuttumisesta voisi tarkoittaa ainakin osaa välillisistä menoista, jotka on aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesti katsottu verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Tällöin myös tytäryhtiön omistusosuudella voi olla merkitystä vastasuorituksen olemassaolon kannalta. Kokonaan omistetun tytäryhtiön tukeminen muutoin samanlaisissa tapauksissa voi emoyhtiön tulon hankkimisen ja säilyttämisen kannalta olla merkitykseltään ratkaisevasti erilainen kuin esimerkiksi 10 %:sti välillisesti omistetun osakeyhtiön ollessa kysymyksessä. Vastasuorituksen voitaisiin tämän mukaisesti katsoa

---

¹⁸⁴³ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

¹⁸⁴⁴ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁸⁴⁵ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁸⁴⁶ Ks. HE 172/1967 vp: 7.

liittyvän myös välillisesti tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuviin menoihin tai menetyksiin, kun tuettavan konserniyhtiön toiminta välittömästi vaikuttaa myös emoyhtiön toimintaedellytyksiin.

Tytäryhtiön pääoman riittävydestä HE:ssä esitetty näkemys ei ole ainakaan kaikilta osin perusteltavissa liiketoimintaan liittyvien taloudellisten riskien johdosta. Myös emoyhtiö voi kohdata omassa liiketoiminnassaan vastaavia riskejä, joiden johdosta taloudelliset olosuhteet voivat osoittautua ongelmallisiksi samalla tavoin kuin tytäryhtiöiden kohdalla. HE:n perustelut näyttävät nojautuvan ajatukselle tytäryhtiön alikapitalisoinnista. Oman pääoman riittävyydelle edellytettäviä kriteereitä ei kuitenkaan miltään osin tuoda esille. Sen sijaan edellä mainitut näkökohdat ovat ristiriitaisia ainakin siltä osin kuin kyse on muiden kuin myyntisaamisten menetyksien ja arvonalenemisien säätämisestä vähennyskelvottomiksi, mutta samasta syystä johtuvat myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset ovat edelleen verotuksessa vähennyskelvopoisia. Samasta tytäryhtiön taloudellisista ongelmista johtuva lain tarkoittama konsernituki on kuitenkin säädetty vähennyskelvottomaksi.

Vähennyskelvottoman konsernituen rajana EVL:ssä säädetty vähintään 10 %:n välillinen omistusosuus poikkeaa lainsäädäntöaineistossa viitatus¹⁸⁴⁷ konsernituen käsitteestä syntyneestä oikeuskäytännöstä. Vähennyskelvopoisista konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa on kysymyksessä useimmiten ollut joko kokonaan tai lähes kokonaan omistettu tuen kohteena ollut tytäryhtiö. Mainittu omistusosuus on ollut perusteena tehdyille ratkaisuille muiden seikkojen lisäksi. Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ei ole syntynyt 10 %:n välillisen omistusosuuden perusteella.

Konsernituen saajan verotuskohtelu on HE:ssä esitetty tavalla, jolle ei ole vastinetta verolainsäädännössä¹⁸⁴⁸. HE:n perusteluista poiketen on aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituki ollut saajalleen veronalaista tuloa sekä ennen vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistusta että myös sen jälkeen. Poikkeuksen tästä muodostavat oman pääoman mukaiset sijoitukset sekä akorditapaukset saamisten ollessa arvottomia. Säädetäessä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki lain tarkoittamissa tapauksissa antajalleen vähennyskelvottomaksi, ei tämä muuttanut tuen saajan asemaa verotuksessa. Tältä osin on kysymys selvästä epäkohdasta, mikä ilmenee epäsymmetrian muodossa.

---

¹⁸⁴⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

¹⁸⁴⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

Mikäli EVL:n tarkoittamien konserniyhtiöiden välinen liiketoimi katsotaan vähennyskeltottomaksi eräksi sen maksajalle, tulisi tämä vastaavuusperiaatteen mukaisesti katsoa verovapaaksi suoritukseksi sen saajalle. Tältä osin lainsäädännössä on kysymys selkeästi liiketaloudellisten periaatteiden mukaan toimivia konserniyhtiöitä eriarvoisesti kohtelevasta säännöksestä verrattuna esimerkiksi tilanteeseen, jossa mainitut yhtiöt toimisivat yhtenä osakeyhtiönä. Tämän lisäksi vähintään 90 %:sti omistetun tytäryhtiön kohdalla on mahdollisuus KonsAvL:n mukaiseen avoimeen tuloksentasaukseen konserniavustuksen muodossa. Kysymyksessä ei tällöin ole EVL 7 §:n mukaisesta tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvasta menosta tai menetyksestä. Omistettaessa tytäryhtiö vähintään 90 %:sti on mahdollista tasata tulosta verotuksessa konserniavustuksella, mutta liiketaloudellisin perustein annettu konsernituki ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen.

Myös vaatimus pääomansijoituksesta annettavan konsernituen sijasta on ongelmallinen tilanteissa, joissa tuen antaja ei omista tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita. Samoin konsernituen vähennyskeltottomuuden perusteluna esitetyn osakkeiden verovapaan luovutuksen ja annettavan konsernituen välillä vallitsee epäsymmetria luovutusten verovapauden omistusosuusrajan ollessa yhtiökohtaisia¹⁸⁴⁹, mutta konsernituen vähennyskeltottomuuden omistusosuusrajan ollessa konserniyhtiökohtainen¹⁸⁵⁰.

---

¹⁸⁴⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 179.

¹⁸⁵⁰ EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamat 6 b §:n 7 momentin mukaiset konserniyhtiöt.

6 KONSERNITUEN VÄHENNYS- KELPOISUUDESTA

6.1 Aikaisempi oikeuskäytäntö vs uusi säännös

Luvussa 4 käsiteltiin konsernituen oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa muodostunutta käsitettä. Tässä yhteydessä todetun mukaisesti katsottiin ennen EVL:n säätämistä oikeuskirjallisuudessa tuolloin käytetyn terminologian mukaan konserniavustuksen vähennyskelpoisuuden selvittämistä haittaavan siihen liittyvä käsitteellinen epäselvyys. Samoin EVL:n säätämisen jälkeen syntyneen konsernitukea koskevan oikeuskäytännön perusteella katsottiin olevan vaikea johtaa selkeitä ratkaisulinjoja tai tehdä yleistäviä päätelmiä. Oikeuskäytäntöä ei pidetty selkeänä, selväpiirteisenä eikä yksiselitteisenä. Konsernituen käsite ei ollut esitettyjen kannanottojen eikä myöskään oikeustapausten perusteella vakiintunut.

Säädettäessä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen vähennyskelvottomuudesta lain tarkoittamissa tilanteissa ei mainittua käsitettä kuitenkaan määritetty laissa. Myöskään HE:ssä¹⁸⁵¹ ei mainitun käsitteen sisältö avaudu. HE:ssä viitataan yleisesti ja osin epätarkasti konsernitukea koskeviin oikeustapauksiin niitä kuitenkaan erikseen miltään osin yksilöimättä. HE:ssä esitettyjen konsernituen muotojen lisäksi konsernitukea koskevat oikeustapaukset käsittelivät luvussa 4 esitetyn mukaisesti myös muunlaisia tapauksia. Toisaalta HE:n perusteluiden mukaan konsernituen muodolla ei olisi merkitystä tämän vähennyskelvottomuuden kannalta.

Epäselväksi kuitenkin jää erityisesti laissa mainittu vastasuorituksen puuttuminen sisällöltään. Tällöin jää avoimeksi, miltä osin esimerkiksi aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset konsernitueksi jo itse päätöksissä tai vaihtoehtoisesti oikeuskirjallisuudessa katsotut oikeustapaukset voisivat olla EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti lainkohdassa tarkoitettua vähennyskelvotonta tukea. Lisäksi on huomattava, että osa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisista konsernitueksi katsotuista tapauksista ei enää tule kysymykseen myöskään aikaisemman oikeuskäytännön mukaisena konsernitukena muuttuneista muista säännöksistä johtuen. Siltä osin kuin vähennyskelpoisuus edelleen olisi olemassa, eivät

---

¹⁸⁵¹ HE 92/2004 vp.

kyseiset tapaukset tällöin kuulu EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen konsernituen legaalikäsitteen piiriin.

Seuraavassa käsitellään osin lyhyesti aikaisemman konsernitukea koskevan oikeuskäytännön mukaisia tapauksia niiden vähennyskelvottomuuden tai mahdollisen vähennyskelvottomuuden kannalta. Näitä on käsitelty osin myös edellä luvussa 5 vähennyskelvottomia konsernitukea koskevan säännöksen yhteydessä. Osa konsernitukea koskevista tapauksista on edellä todetun mukaisesti muista kuin lain tarkoittamaa konsernitukea koskevista säännöksistä johtuen menettänyt merkityksensä. Osassa tapauksista tulee vähennyskelvottomuus verotuksessa ilmeisesti edelleen kysymykseen. Osassa oikeustapauksista tilanne lienee ainakin jossain määrin epäselvä. Lisäksi oikeuskirjallisuudessa konsernituen yhteydessä kuriositeeteiksi katsottavat tapaukset eivät edes kuulune tähän yhteyteen¹⁸⁵². Konsernitukena annettujen korottomien lainojen kohdalla on huomiota oikeuskirjallisuudessa kiinnitetty vuoden 2004 verouudistuksen jälkeen siihen, että kysymyksessä olisi saamatta jäänyt tulo, jonka hyväksyttävyyden verotuksessa on tämän johdosta edelleen katsottu ainakin mahdolliseksi.

6.2 Vähennyskelvottomat erät

6.2.1 Oman pääoman luonteiset sijoitukset

Konsernitukea käsittelevien oikeustapausten erään ryhmän muodostivat luvussa 4 käsitellyt oman pääoman luonteiset sijoitukset tytäryhtiöihin, joiden lukeminen emoyhtiön kuluksi oli mahdollista tuolloin voimassa olleen EVL 42 §:n 1 momentin mukaisena arvonalennuksena. Poistettaessa laista osakkeiden arvonalennuksen perusteella tehtävä kulukirjaus eivät kyseiset sijoitukset tämän johdosta enää ole verotuksessa miltään osin vähennettävissä annettuna konsernitukena.

Oman pääoman luonteisina sijoituksina esitettiin alaluvussa 4.3.3.7 villkorligt aktieägartillskott -erää ruotsalaiselle tytäryhtiölle koskeva ennakkotieto KVL 103/1986¹⁸⁵³, vararahastosuoritusta suomalaiselle tytäryhtiölle koskeva ratkaisu

---

¹⁸⁵² Esim. rojaltia koskeva ratkaisu KHO 27.12.1999 T 4219 sekä ulkomaisille emoyhtiöille maksettuja korkoja koskevat ratkaisut KHO 1983 II 515, KHO 19.2.1986 T 642 ja KHO 1999:19.

¹⁸⁵³ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Mehtonen 2001b: 133.

KHO 18.4.1990 T 1300¹⁸⁵⁴ ja vakautettua lainaa italialaiselle tytäryhtiölle koskeva ennakkotieto KVL 30/1992¹⁸⁵⁵, joissa kaikissa tapauksissa mainitut erät oli luettavissa osaksi osakkeiden hankintamenoa ja tätä kautta vähennettävissä arvonalennuspoistona. Ennakkotiedossa KVL 92/1996¹⁸⁵⁶ oli kysymys ruotsalaiselle tytäryhtiölle annetusta villkorligt aktieägartillskott -erästä, joka luettiin osaksi hankintahintaa myytäessä mainitut osakkeet. Myyntitappio mainituista osakkeista ei kyseisessä tapauksessa myöskään tulisi enää kysymykseen verotuksessa vähennyskelpoisena eränä. Edellä mainitut erät eivät myöskään kuulu EVL:n tarkoittaman konsernituen legaalikäsitteen piiriin.

6.2.2 *Muiden saamisten kuin myyntisaamisten anteeksianto*

Konsernitukea oikeuskäytännössä käsittelevässä 4 luvun alaluvussa 4.3.3.6 oli esillä lainojen ja muiden saamisten anteeksianto annettuna konsernitukena. Siltä osin kuin kyse olisi ollut myyntisaamisista, ei niiden vähennyskelpoisuuteen verotuksessa liene tullut muutosta. Mikäli kysymys kuitenkin oli muusta saamisesta, esimerkiksi lainasaamisesta, ei tämän menetys tai arvonaleneminen ole enää vähennettävissä verotuksessa.

Käsitellyistä oikeustapauksista ennakkotiedossa KVL 245/1970¹⁸⁵⁷, ennakkotiedossa KVL 40/1985¹⁸⁵⁸, ennakkotiedossa KVL 273/1992¹⁸⁵⁹ ja ennakkotiedossa KVL 72/1993¹⁸⁶⁰ oli saatavista luopumisissa tai anteeksiannoissa kysymys kokonaan tai osittain lainasaamisista, joiden vähennyskelpoisuus on edellä mainitun lainkohdan mukaan nykyisin evätty. Sen sijaan käsitellyssä ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 oli kysymys myyntisaamisesta, josta oli muodostettu lainasaaminen. Samoin ennakkotiedossa KVL 40/1985 oli osittain kysymyksessä tilisaamisten kuittaaminen annetuksi lainaksi.

Ensiksi mainitussa tapauksessa myyntisaamisesta muodostettu laina annettiin anteeksi siinä tarkoituksessa, että maksettuja provisioita oikaistiin.

---

¹⁸⁵⁴ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Tuominen & Linnakangas 1995: 298. Ks. myös Mattila & Ranta-Lassila 1994: 90.

¹⁸⁵⁵ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 200. Ks. myös Blomqvist 2003: 111, 117.

¹⁸⁵⁶ Ks. Blomqvist 2003: 111.

¹⁸⁵⁷ Ks. Tuominen 1986: 38.

¹⁸⁵⁸ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298. Ks. myös Mattila & Ranta-Lassila 1994: 24.

¹⁸⁵⁹ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

¹⁸⁶⁰ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

Ratkaisun KHO 10.12.1985 T 5701 mukaan A Oy sai verovuodelta 1980 vähentää englantilaiselle tytäryhtiölleen B Ltd:lle anteeksi antamansa 50.000 £:n suuruisen lainan. Laina oli muodostettu emoyhtiön tuotteiden toimituksista syntyneestä B Ltd:n tilivelan osasta. Lainan anteeksiannolla oikaistiin liian alhaisena maksettua provisiota. A Oy:n katsottiin antaneen tytäryhtiölleen sellaisen liiketoimintaan liittyvän konserniavustuksen, joka oli EVL 7 §:n mukainen tulon hankkimisesta johtuva meno.

Lienee käytännössä epäselvää, kuinka nykyisessä oikeuskäytännössä suhtauduttaisiin mainitunlaiseen tilanteeseen. Kysymys on ollut tilisaamisesta, joka käytännön syistä muutettiin lainaksi. Lainasaamisen syntyhistorian mahdollinen merkitys jää tässä yhteydessä kuitenkin vaille vastausta. Lisäksi kysymyksessä oli maksettujen provisioiden oikaiseminen korkeammalle tasolle, jonka maksu tältä osin tapahtui lainan anteeksiannon muodossa.¹⁸⁶¹ Ennakkotiedossa KVL 40/1985 tilisaamisen kuittaamiseen lainaksi ei liittynyt vastaavanlaisia piirteitä kuin KHO:n ratkaisussa. Lakia muutettaessa ei HE:n mukaan kuitenkaan ollut tarkoituksena rajoittaa yhtiöiden välisistä tavanomaisista keskinäisistä liiketoimista johtuvien saatavien menetysten ja arvonalennusten vähennyskelpoisuutta¹⁸⁶².

EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset lainkohdan tarkoittamille osakeyhtiöille ovat vähennyskeltottomia nimenomaisen säännöksen mukaisesti. Tämän johdosta ei näissä tapauksissa ole kysymys lainkohdan tarkoittamasta konsernituesta. Näiltä osin voi kuitenkin olla kysymys aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta omistusosuuden vastatessa aikaisempaa oikeuskäytäntöä.

---

¹⁸⁶¹ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 125; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 202; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 148, 326; Immonen 2002a: 467; Järvenoja 2002b: 201; 2005: 243; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47, 48; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 130; 2005: 205; Niskakangas 1987: 42, 44–45; Tikka 1986b: 10; 1995b: 242; Torkkel 2007a: 263; 2010: 303; Tuominen 1986: 38; Viherkenttä 1988: 59. Ks. myös Andersson 1986a: 130; Ryyänen 1996a: 184.

¹⁸⁶² Ks. HE 92/2004 vp: 64.

6.3 Vähennyskelpoiset tai mahdollisesti vähennyskelpoiset erät

6.3.1 Alennukset ja hyvitykset

Konserniyhtiöiden keskinäisissä liiketoimissa voidaan toisinaan olla tilanteessa, jossa tytäryhtiön taloudellinen tilanne voi johtaa siihen, että emoyhtiö joutuu tukemaan tätä, jotta tytäryhtiö ja mahdollisesti myös emoyhtiö välttävätkin mahdolliset uhkaavat menetykset. Yritysten välisessä hinnoittelussa voidaan tulla tilanteeseen, jossa esim. tytäryhtiölle myytyjen tuotteiden hinnoittelu osoittautuu markkinatilanteesta tms. johtuen liian korkeaksi. Lisäksi voi esiintyä myös muita syitä, jonka johdosta noudatettua hinnoittelua tulisi tarkistaa toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.¹⁸⁶³

Alaluvussa 4.3.3.4 käsiteltiin konsernitukena annettuja alennuksia ja hyvityksiä koskevia oikeustapauksia. Oikeustapaukset koskivat sekä toimintaansa jatkavia yrityksiä että myös toimintaansa lopettanutta yritystä. Ruotsalaiselle tytäryhtiölle annetun seuraavan oikeustapauksen mukaisen nykyisen terminologian mukaisen konsernituen tarkoituksena oli estää yrityksen koko Skandinavian toiminnan vaikeutuminen.

Ratkaisussa KHO 1985 II 531 (= KHO 30.8.1985 T 3672) suomalaisen yhtiön ulkomaiselle tytäryhtiölleen hyvityslaskun muodossa verovuonna 1980 antama alennus¹⁸⁶⁴ katsottiin yhtiön tulosta vähennyskelpoiseksi konserniavustukseksi¹⁸⁶⁵ eikä pääomansijoitukseksi ruotsalaiseen tytäryhtiöön. Annetun alennuksen syinä olivat myöhästyneet toimitukset, tavarain virheet, liian suuret toimitukset ja hinnoitteluvirheet. LO:n asiasta antaman ja KHO:n pysyttämän ratkaisun mukaan alennusta oli pidettävä tytäryhtiölle sen toiminnan turvaamiseksi annettuna konserniavustuksena¹⁸⁶⁶, joka oli EVL 7 §:n säännöksen mukaan emoyhtiön vähennyskelpoinen meno.

Mainitun äänestyspäätöksen mukaan jälkikäteen hyvityslaskun muodossa annettu konsernituki hyväksyttiin verotuksessa antajansa vähennyskelpoiseksi menoksi. Äänestyspäätöksessä erimielisyys koski näyttökysymystä siitä, ettei oltu esitetty selvitystä mainituista ylihintoista, tavaroiden ja toimitusten puutteista, hinnoit-

¹⁸⁶³ Ks. tältä osin myös jäljempänä saamatta jäänyttä tuloa alennuksien, hyvityksien ja saatavista luopumisien ym. johdosta koskeva alaluku 6.5.4.

¹⁸⁶⁴ Alennuksen määrä oli 3.234.396,06 Ruotsin kruunua eli 2.823.627,76 mk.

¹⁸⁶⁵ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

¹⁸⁶⁶ Nykyisen terminologian mukaan konsernituki.

teluvirheistä tai toimitusten viivästyisestä. Yhtiön tapauksessa antaman vastineen mukaan kysymyksessä oli tilanne, jossa ruotsalaisen tytäryhtiön mahdollinen konkurssi olisi vaikeuttanut emoyhtiön koko Skandinavian toimintaa. Esitettyjen perusteiden mukaan tytäryhtiön toiminnan tukeminen oli emoyhtiön intressissä.¹⁸⁶⁷

Edellä mainituissa hyvityslaskua ja saamisten anteeksiantoa hyvityslaskun muodossa koskevissa tapauksissa emoyhtiö luopui osasta tulojaan tytäryhtiön huonon taloudellisen tilanteen johdosta. Näissä tapauksissa emoyhtiön tulo muodostui hyvityslaksujen verran pienemmäksi kuin ilman mainittua toimenpidettä.

Ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 A Oy:n hyvityslaskun muodossa saksalaiselle sisaryhtiölleen B GmbH:lle antama markkinointituki käsittäen A Oy:n ja B GmbH:n välisiä hinta- ja kauppaehtoja katsottiin A Oy:n elinkeinotoimintaan liittyväksi EVL 7§:n ja 18 §:n 1 kohdan mukaiseksi vähennyskelpoiseksi menoksi. Sen sijaan muu suoritteisiin perustumaton yleisempi tukeminen ei ollut vähennyskelpoinen meno.

Suomalaisen emoyhtiön A Oy:n osakkeet omisti C Oy, jonka osakkeet puolestaan omisti D Oyj. D Oyj omisti myös saksalaisen F GmbH:n osakkeet, joka omisti tukea saaneen B GmbH:n osakkeet, jolloinka A Oy ja B GmbH olivat sisaryhtiöitä. KHO:n pysyttämän KVL:n ennakkotiedon mukaan suoritteisiin perustumaton muu yleisempi tukeminen kuuluisi omistajayhtiön toimialaan.¹⁸⁶⁸ Annetun hyvityslaskun muodossa emoyhtiö luopui osasta tulojaan.

Edellä mainituissa alennuksia ja hyvityksiä käsittelevässä alaluvussa 4.3.3.4 selostetuissa oikeustapauksissa emoyhtiö on luopunut osasta tuloaan tukeakseen vaikeuksissa ollutta tytäryhtiötään. Mahdollista tietenkin on, ettei kyseinen tuloosa koskaan olisi kertynyt emoyhtiön kassaan, vaan oltaisiin myöhemmin oltu

---

¹⁸⁶⁷ Ks. Andersson 1989a: 309–310; Andersson & Ikkala 2000: 125–126; 2005: 173; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 202; Blomqvist 2003: 107–108; Helminen, Marjaana 2000: 41; 2002: 167; 2005: 179; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 326; Immonen 2002a: 467; Järvenoja 2002b: 201; 2005: 243; Linnakangas 1985: 105–106; Malmgrén 2005: 46; Mattila 2007: 94; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 111–112; Myrsky & Linnakangas 2003: 95, 231–232; Niskakangas 1987: 42–44; Rynänen 1996a: 321; Tikka 1986b: 9; 1995: 242; Torkkel 2007a: 263; Tuominen 1986: 39–40; Tuominen & Linnakangas 1995: 299; Viherkenttä 1988: 59. Ks. myös Andersson 1986a: 130; Kilpi 1986: 143. Tapauksen on katsottu myös kartoittaneen annetun konsernituen ääriarvoja, ks. Tikka 1995b: 242.

¹⁸⁶⁸ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 127; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 203; Järvenoja 2002b: 201.

tilanteessa, jossa mainitusta saamisesta tai sen osasta oltaisiin jouduttu luopumaan tytäryhtiön toiminnan turvaamiseksi jatkossa.

Edellä mainittuja konsernitukena annettuja alennuksia, hyvityksiä jne. on oikeuskäytännössä pidetty EVL 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina menoina ja menetyksinä. EVL:n systematiikassa nämä on sijoitettu lain 18 §:ään vähennyskelpoisiksi eriksi. Kysymyksessä olevat erät ovat oikaisueriä¹⁸⁶⁹, joilla esim. oikaistaan myyntisaamisia ja näin myynnistä kertyneitä EVL 5 §:n mukaisesti veronalaisia luovutushintoja niiden alkuperäistä määrää pienemmäksi. Mainitut saamatta jääneet tulot on saamatta jääneiden korkojen tavoin katsottu oikeuskäytännössä EVL 7 §:n mukaisiksi vähennyskelpoisiksi menoiksi tai menetyksiksi.

Edellä mainituissa oikeustapauksissa hinnoittelua oikaistiin jälkikäteen annetuilla hyvityslaskuilla. Hinnoittelun oikaisulla oli tarkoitus saattaa hintataso vastaamaan tasoa, jolla toiminta jatkossa olisi kestäväällä pohjalla siten, että tytäryhtiön toiminta ei vaarantuisi, mikä vaarantuminen olisi mahdollista tai ilmeistä noudatettaessa aikaisempaa hinnoittelua. Näissä tilanteissa on ainakin mahdollista, että mainitut erät edelleen olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia. Mikäli aikaisempi markkinaehtoisesta hinnoittelusta poikkeava hinnoittelu korjataan markkinaehtoiseksi tai tällä korjataan mahdollisia hinnoitteluvirheitä, ei tällaisessa tapauksessa ole kysymyksessä lain tarkoittama vähennyskeltvoton konsernituki¹⁸⁷⁰.

Kun kysymyksessä on myyntisaamisten menetys tai arvonalennus, ei tällöin ole kysymys EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamasta konsernituesta. Myyntisaamisiin kohdistuvien erien vähennyskelpoisuutta ei ole lainkohdassa rajoitettu. Sen sijaan lainkohdan tarkoittaman konsernituen samoin kuin muiden kuin myyntisaamisten vähennyskelpoisuutta on rajoitettu tuen tai saamisen kohteena olevan osakeyhtiön omistusosuuden perusteella. Myös ne tapaukset, joissa on kysymys EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittamasta alennuksesta tai hyvityksestä, jäävät lain tarkoittaman konsernituen käsitteen ulkopuolelle.

6.3.2 *Myyntisaamisten anteeksianto*

Edellä alaluvussa 6.2.2 selvitettiin muiden saamisten kuin myyntisaamisten anteeksiannon vähennyskeltvottomuutta nykyisten säännösten perusteella.

---

¹⁸⁶⁹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 359.

¹⁸⁷⁰ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 346.

Mainittujen saamisten anteeksiantoa käsittelevissä konsernitueksi oikeuskirjallisuudessa katsotuissa oikeustapauksissa oli useimmiten kyse kuitenkin sekä myyntisaamisten että muiden saamisten anteeksiannosta tai niistä luopumisista. Alaluvussa 4.3.3.6 käsitellyissä ennakkotiedoissa KVL 245/1970¹⁸⁷¹, KVL 40/1985¹⁸⁷², KVL 363/1991¹⁸⁷³ ja KVL 273/1992¹⁸⁷⁴ oli kysymys joko osittain tai kokonaan myyntisaamisista luopumisesta muiden saamisten lisäksi.

Seuraavassa tapauksessa oli tytäryhtiön toiminnan lopettamiseen ryhdytty ennen hyvityslaskun antamista. Yhtiön toiminta myös päättyi melko pian mainitun hyvityslaskun antamisen jälkeen.

Ratkaisussa KHO 18.4.1985 T 1452 verovuodelta 1978 suomalaisen emoyhtiön verotettavaan tuloon vaadittiin tehdyssä valituksessa lisättäväksi ruotsalaiselle tytäryhtiölle annetusta 2,7 miljoonan mk:n suuruudesta hyvityslaskusta vähennyskeltottomana konserniavustuksen luonteisena pääomansijoituksena 1,0 miljoonaa mk ja tilikautta edeltävään verovuoteen kohdistuvana rahoitusomaisuuden arvonalentumisesta johtuvana menetyksenä 1,0 miljoonaa mk. LO katsoi KHO:n pysyttämässä päätöksessä, että hyvityslaskulla hyvitettyjä saatavia oli valituksessa tarkoitettulta 2,0 miljoonan mk:n osalta pidettävä arvottomana ja näin vähennyskelpoisena EVL 7 §:n, 17 §:n ja 22 §:n 2 momentin mukaisesti.

Aikaisemmin alaluvussa 4.3.3.6 kuvatuissa oikeustapauksissa olikin puolestaan kysymys viime kädessä siitä, että emoyhtiö luopui saamisistaan tytäryhtiöltään

Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 emoyhtiö A Oy:n toimituksista tämän englantilaiselle pelkästään myyntiyhtiönä toimivalle tytäryhtiölleen B Ltd:lle oli syntynyt tilivelkaa vuonna 1976, jonka osasta oli vuonna 1977 muodostettu 50.000 £:n suuruinen laina. A Oy oli vuonna 1980 oikaisut maksamiaan provisioita antamalla anteeksi mainitun lainan, jonka jälkeen provisioita nostettiin. A Oy:n katsottiin lainan anteeksiantamisella oikaisseen liian alhaisena maksamaansa provisiota ja siten antaneen B Ltd:lle liiketoimintaan liittyvän sellaisen konserniavustuksen, joka oli EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoinen veronalaisista tuloista.

Kysymyksessä oli pelkästään myyntiyhtiönä toimiva englantilainen tytäryhtiö. Mainittu saaminen liittyi toisaalta suomalaisen myyntiyhtiön toimituksista englantilaiselle tytäryhtiölleen sekä suomalaisen emoyhtiön tälle maksamista provisioista, joiden määrää silttemmin nostettiin. Lienee jossain määrin

---

¹⁸⁷¹ Ks. Tuominen 1986: 38.

¹⁸⁷² Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298. Ks. myös Mattila & Ranta-Lassila 1994: 24.

¹⁸⁷³ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

¹⁸⁷⁴ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

makuasia, oliko emoyhtiön veloitukset toimituksista tytäryhtiölle oikean suuruisia vai oliko kyse provisioiden oikeasta tasosta. Varsinkin viimeksi mainittu lienee suuressa määrin sopimusasia. Joka tapauksessa emoyhtiö luopui osasta tulojaan turvatakseen englantilaisen tytäryhtiön toiminnan myös tulevaisuudessa.¹⁸⁷⁵

Ennakkotiedossa KVL 363/1991 oli kysymyksessä englantilaiselle tytäryhtiölle tämän asiakkaan joutuessa käytännössä konkurssiin syntynyt luottotappio, jonka johdosta tytäryhtiö ei kyennyt maksamaan velkaansa suomalaiselle emoyhtiölle. Suomalaisen emoyhtiön luopuessa mainituista saatavistaan oli tämä vähennettävissä emoyhtiön verotuksessa.

Mainittu konsernitueksi kirjallisuudessa katsottu saatavasta luopuminen johtui ensisijaisesti tytäryhtiön englantilaisen asiakkaan vaikeuksista. Tästä johtuva menetys kohdistui viime kädessä suomalaiseen emoyhtiöön, joka edellä olevan mukaisesti luopui osasta tulojaan englantilaisen tytäryhtiönsä toimintakyvyn turvaamiseksi.¹⁸⁷⁶

Myös eräissä muissa lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa käsittelevässä alaluvussa 4.3.3.6 esille tuoduissa konsernitukena oikeuskirjallisuudessa käsitellyissä oikeustapauksissa oli kysymys tytäryhtiön toiminnan turvaamisesta jatkossa. Esimerkiksi ennakkotiedoissa KVL 273/1992 ja KVL 72/1993 oli kysymys tytäryhtiön konkurssin tai selvitystilaan asettamisen välttämisestä emoyhtiön luopuessa osasta saataviaan.

EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen vähennyskielto ei voimassa olevien säännösten mukaan koske myyntisaamisia. Voimassa olevan EVL 17 §:n mukaisesti¹⁸⁷⁷ myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset ovat EVL 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menetyksiä mainitussa 16 §:ssä säädetyin poikkeuksin. EVL 16 §:n 7 kohta rajaa 10 %:n omistusosuuden perusteella vähennyskelpoisuuden ulkopuolelle muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset. EVL 22 §:n 2 momentin pääsäännön mukaisesti menetys on sen verovuoden kulua, jonka aikana se on todettu. Kyseisten mainituista oikeustapauksista ilmenevien myyntisaamisten

---

¹⁸⁷⁵ Ks. Andersson 1986a: 130; 1987a: 335; Andersson & Ikkala 2005: 173; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 202; Helminen, Marjaana 2002: 167; 2005: 179; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 148, 326; Immonen 1998a: 355; 2000: 441; 2002a: 467; Järvenoja 2002: 201; Mattila 2007: 94; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47–48; 1994: 84; Mehtonen 2001b: 130; Niskakangas 1987: 42, 44–45; Ryyänen 1996a: 184; Tikka 1986b: 10; 1995b: 242; Tuominen 1986: 38; Viherkenttä 1988: 59.

¹⁸⁷⁶ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

¹⁸⁷⁷ Muutettuna L:eilla 717/2004 ja 1077/2008.

vähennyskelpoisuus ei EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella voi tulla evättäväksi lähettäessä siitä, että edellytykset niiden vähentämiselle muutoin ovat olemassa.

EVL 16 §:n 7 kohdassa säädetään 10 %:n omistusosuuden perusteella muiden kuin myyntisaamisten menetyksistä ja arvonalenemisien, lain tarkoittaman konsernituen ja muiden vastaavien osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen vähennyskelvottomuudesta. Mainittu määrittely johtaa siihen, että myyntisaamisen menetys tai arvonaleneminen ei voi kuulua konsernituen legaalikäsitteen piiriin, koska nämä ovat aina vähennettävissä verotettavasta tulosta. Niiden vähennyskelpoisuuteen ei vaikuta mainittu 10 %:n omistusosuus. Edellä mainituissa oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsotuissa oikeustapauksissa oli osaltaan kysymys muun ohella myyntisaamisista luopumisesta. Myös tältä osin todettavissa konsernituen legaalikäsitteen poikkeavan luvussa 4 käsitellystä oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden perusteella muodostuneesta vaikeasti hahmoteltavasta konsernituen käsitteestä.

6.3.3 *Tutkimusmenot*

Aikaisemmin luonnollisia vähennyksiä käsittelevässä alaluvussa 2.6.6 mainitun mukaan sisällytettiin EVL:iin lakia säädettäessä liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menot jne. HE:ssä tuolloin todetun mukaisesti oli verotuskäytännössä vallinnut aikaisemmin epäselvyyttä siitä, saavatko likeyritykset vähentää tutkimustoiminnasta aiheutuneet kustannukset veronalaisesta tulostaan. Koska tutkimustoiminnan menojen vähennysoikeudella nähtiin olevan likeyritysten toimintaa elvyttävä vaikutus katsottiin, että kaikki tutkimustoiminnasta johtuneet menot tuli nimenomaisesti säätää vähennyskelpoisiksi.¹⁸⁷⁸ Edelleen voimassa olevan EVL 8 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan EVL 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menot.

Tässä yhteydessä voidaan mainita tutkimustoimintaan liittyvänä vähennyksenä verotuksessa myös alaluvussa 2.2 mainittu vuosille 2013–2015 säädetty tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys verotuksessa¹⁸⁷⁹. Tämän jälkeen mainitun vähennyksen voimassaoloaika on kuitenkin esitetty lyhennettäväksi vuoden 2014 loppuun yhteisöverokannan alentamiseen liittyen¹⁸⁸⁰.

---

¹⁸⁷⁸ Ks. HE 17271967 VP: 8.

¹⁸⁷⁹ Laki tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä vuosina 2013–2015.

¹⁸⁸⁰ Ks. VNS 3/2013 vp: 30; VeroH 2013: luku 7.

Vähennyskelpoista tutkimustoimintaan liittyvää konsernitukea oikeuskirjallisuudessa edustavana oikeustapauksena¹⁸⁸¹ edellä alaluvussa 4.3.3.5 esitetty ratkaisu käsitteli kahden yhtiön perustamaa yhteisyritystä, joka harjoitti EVL 8 §:n 6 kohdan mukaista tutkimustoimintaa.

Ennakkotietoa koskevassa ratkaisussa KHO 26.2.1993 T 581 A Oy ja C AB perustivat yhteisyrityksen B Oy:n, josta A Oy omisti 75 %. A Oy:n ja C AB:n solmiman yhteistyösopimuksen mukaisesti B Oy vastasi yksin mm. voimalaitosten suunnittelusta, myynnistä, alihankinnasta, asennuksesta, käyttöönotosta, lopullisesta tarkastuksesta ja luovutuksesta. Alkuvuosina B Oy:n liiketoiminnan tulot eivät tulleet riittämään omistajayhtiöiden tilaamista tutkimus- ja kehitystöistä aiheutuvien kiinteiden kulujen ja poistojen kattamiseen.

A Oy sai vähentää B Oy:lle sen toimintaa varten antamansa tuen jota oli pidettävä EVL 8 §:n 6 kohdassa tarkoitettuna liikkeen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tutkimustoiminnan menona.

Kyseisessä tapauksessa tutkimustoimintaa harjoitettiin tytäryhtiön toimesta, mutta tutkimustoiminta hyödytti sekä suomalaista emoyhtiötä että myös ruotsalaista yhtiötä. KVL:n ennakkotiedossa, jonka KHO pysytti, hakijayhtiö sai vähentää tytäryhtiölle antamansa tuen. Annettu tuki johtui tytäryhtiön harjoittamasta tutkimustoiminnasta, josta kertyvät tulot eivät kattaneet edellä mainittuja kustannuksia.¹⁸⁸² Lisäksi ennakkotiedossa KHO 1984 II 536 oli kysymys tutkimustoiminnan menoista, suomalaisen öljyalan yhtiön maksaessa yhdysvaltalaisen tytäryhtiönsä öljynetsinnästä aiheutuneet menot. Mainittua oikeustapausta käsitellään jäljempänä menojen kohdistamista käsittelevässä alaluvussa 6.4.1.

Tutkimustoiminnan menot ovat EVL:n säätämisestä lähtien erikseen mainittu lain 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina menoina. Mainitussa tapauksessa tutkimustoimintaa harjoitettiin omistetun tytäryrityksen toimesta. Lisäksi tytäryrityksestä omisti toinen yritys osan, jonka toisen yrityksen kanssa emoyhtiö oli tehnyt yhteistyösopimuksen. Mahdollista on, että kyseisessä tilanteessa nykyisin katsottaisiin annettu tuki vähennyskeltottomaksi EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella. Tällöin lähtökohtana voisi olla HE:n perusteluissa esitetty vaatimus siitä, että pääomapanostuksen tulisi alunperin olla riittävä.¹⁸⁸³ Ilmeistä kuitenkin on, että kysymyksessä ei voisi olla vastikkeeton suoritus tuen antajan hyötyessä

¹⁸⁸¹ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124, 150.

¹⁸⁸² Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124, 150; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 201.

¹⁸⁸³ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

liiketoiminnassaan yhteisyrityksen harjoittamasta tutkimustoiminnasta. Mikäli tutkimustoimintaa harjoitettaisiin emoyhtiön toimesta, ei asiassa olisi vähennyskelpoisuuden osalta ongelmia. Harjoitettaessa mainittua toimintaa molempia osakkaita hyödyttävän yhteisyrityksen kautta ei viimeksi mainittu vaihtoehto ole kuitenkaan mahdollinen ¹⁸⁸⁴.

6.4 Epävarmat tai kielteiset tilanteet

6.4.1 *Menojen kohdistaminen*

Alaluvussa 4.3.3.2 käsitellyissä konsernitueksi katsotuissa oikeustapauksissa oli menojen kohdistamisessa ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 kysymys menoista, jotka emoyhtiö maksoi yhdysvaltalaisen tytäryhtiön toimitusjohtajaksi siirtyneen perheen lentomatkoja sekä lainan takaajana suoritettua takuuprovisiomenot. Ennakkotiedossa KHO 1984 II 536 suomalainen öljyalan yritys maksoi öljynetsinnästä tytäryhtiölle aiheutuneet kulut ja ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 oli kysymys tytäryhtiön puolesta maksetut asianajokulut.

Yhdysvaltalaisen tytäryhtiön puolesta maksetuista toimitusjohtajasta ja takuuprovisioista aiheutuneiden menojen sekä tytäryhtiön laskuttamien markkinointikulujen kohdalla ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 ei välttämättä ole ollut kysymys tytäryhtiön tuen tarpeesta. KHO:n taltiokappaleesta ei ilmene mainitunlainen tuen tarve. Kysymyksessä lienee ennemminkin KHO:n harkinta siitä, onko mainitut menot voitu kohdistaa emoyhtiön menoiksi. Tarkastus-asiamiehen valituksessa, jonka KHO hylkäsi, katsottiin, etteivät mainitut menot ole emoyhtiön vähennyskelpoisia kuluja eivätkä pääoman menetyksiä. Oikeuskirjallisuudessa tapaus mainitaan esimerkkinä konsernituesta. ¹⁸⁸⁵

Suomalaisen öljyalan yrityksen maksamat tytäryhtiön öljynetsintäkulut ennakkotiedossa KHO 1984 II 536 johtuivat osaltaan Yhdysvaltojen lainsäädännöstä, jonka mukaan öljynetsintää voi harjoittaa ainoastaan yhdysvaltalainen yhtiö, mutta ei suomalainen yhtiö. Kysymyksessä katsottiin olevan EVL 8 §:n 6 kohdassa mainitut tutkimustoiminnan menot, jotka olivat vähennettävissä verotuksessa niitä koskevien säännösten mukaisesti. Toisaalta voidaan ajatella HE:n perusteluissa esitetyllä tavalla, että sijoitetun pääoman taso olisi tullut

---

¹⁸⁸⁴ Ennakkotietohakemuksesta ei ilmene, että yhteisyrityksen perustajat kuuluisivat samaan konserniin.

¹⁸⁸⁵ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Niskakangas 1983b: 157–158; 1984: 219.

mitoittaa alunperin riittäväksi tai vahvistaa mainittua pääomaa tarvittaessa lisäsjoituksella¹⁸⁸⁶. KHO:n taltiokappaleesta ei erikseen ilmene, että tytäryhtiöllä olisi ollut tuen tarve. Tämä voi toisaalta olla jopa itsestään selvää mainitussa tilanteessa. Oikeuskirjallisuudessa mainittu ennakkotieto esitetään konsernitukea käsittävänä oikeustapauksena.¹⁸⁸⁷ Mainittu ratkaisu muistuttaa jossain määrin edellä alaluvussa 6.3.2 käsiteltyä ratkaisua KHO 26.2.1993 T 581, jossa tutkimustoimintaa harjoitti kahden yhtiön omistama yhteisyritys. Tällöin tutkimustoiminta ei käytännössä ollut mahdollista yhtiöiden itsensä harjoittamana. Nyt esteen asetti Yhdysvaltain lainsäädäntö.

Ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 emoyhtiö oli luovuttanut kokopitkien elokuvien filmituotannon kaapelitelevisio-oikeudet tytäryhtiölleen, vaikka niiden oikea omistaja oli kolmas yhtiö. Tästä johtuen emoyhtiö oli korvannut välimiesoikeudenkäynnistä johtuneita kuluja tytäryhtiön puolesta. KHO katsoi kulujen mainituissa olosuhteissa liittyvän emoyhtiön liiketoimintaan vähennyskelpoisena menona. KHO:n taltiokappaleessa ei ole mainintaa tytäryhtiön tuen tarpeesta, mutta oikeuskirjallisuus mainitsee tapauksen esimerkkinä vähennyskelpoisesta konsernituesta.¹⁸⁸⁸

Edellä mainitun ensimmäisen oikeustapauksen kohdalla on ilmeisen puhtaasti kysymys menojen kohdistamisesta ilman, että kysymys olisi ollut tytäryhtiön tuen tarpeesta. Tällöin harkinta oikeasta verovelvollisesta olisi johtunut muista kuin tukea käsittävistä tekijöistä. Öljynetsintäkulujen kohdalla tilanteen tekee poikkeavaksi ainakin KHO:n päätöksen perusteluissakin mainittu Yhdysvaltojen lainsäädäntö, jonka johdosta vaihtoehtoisia toimintatapoja ei tämän suhteen ole käytettävissä. Mainitun kahden oikeustapauksen kohdalla voisi esitetystä syistä johtuen olla edelleen mahdollista niiden verotuksellinen käsittely samalla tavalla kuin aikaisemmin. Viimeksi mainitussa välimiesoikeudenkäynnistä johtuvien kulujen osalta asia lienee melko selvä. Vastikkeen liittyessä annettuihin suorituksiin ei kysymyksessä ole lain tarkoittama konsernituki.

---

¹⁸⁸⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁸⁸⁷ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 150; Helminen, Marjaana 2000: 41; Ikkala, Pallonen, Haapaniemi & Raitasuo 1997: 147; Mattila & Ranta-Lassila 1992: 47; Mehtonen 2001b: 129; Ranta-Lassila 2000c: 366, 373; Tikka, Nykänen, Juusela & Viitala 2013a: 8:5, 8:38. Ks. myös Luukkainen 2003: 98; Ryyänen 1996a: 2.

¹⁸⁸⁸ Ks. Andersson & Ikkala 1996: 120; 2000: 124; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 201; Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 136. Ks. myös Ryyänen 1996a: 2.

6.4.2 *Tuet ja avustukset sekä takaukset*

Suomalaisen yhtiön swazimaalaisen tytäryhtiön puolesta vastatakauksen perusteella maksama määrä katsottiin vähennyskelpoiseksi menoksi ratkaisussa KHO 1979 II 536. Tytäryhtiö, jonka toimialana oli televisiovastaanottimien ja niiden komponenttien tuonti, valmistus ja myynti, oli perustettu vuonna 1975 siten, että suomalaisen emoyhtiön sveitsiläinen tytäryhtiö oli merkinnyt swazimaalaisen tytäryhtiön osakkeista 80 % ja eräs toinen yhtiö 20 %. Mainittu tytäryhtiö oli ostanut tarvitsemansa komponentit pääasiassa suomalaiselta tytäryhtiöltä. Tytäryhtiön toiminta oli osoittautunut erittäin tappiolliseksi ja sen osakkeet oli myyty vuonna 1977 konsernin ulkopuoliselle yhtiölle. Kaupan ehtojen mukaan myydylle yhtiölle ei saanut jäädä velkoja. Oikeuskirjallisuus mainitsee tapauksen esimerkkinä konsernituesta.¹⁸⁸⁹

Ennakkotiedossa KVL 370/1993 suomalainen emoyhtiö sai vähentää ruotsalaiselle tytäryhtiölle uutta lehteä varten antamansa markkinointi- ja käynnistämistuen. Tytäryhtiö oli hankittu konserniin vuonna 1989 ennakkotiedon koskiessa vuotta 1993. Verohallinnon atk-tallenteessa on ennakkotiedon hakuksena mm. ”konsernituki”. Myös oikeuskirjallisuudessa ennakkotieto mainitaan esimerkkinä konsernituesta.¹⁸⁹⁰

Vastatakauksen perusteella maksettu meno ratkaisussa KHO 1979 II 536 voisi ehkä edelleen tulla kysymykseen verotuksessa vähennyskelpoisena menona. Tämän asian puolesta puhuu se seikka, että kyseinen tytäryhtiö oli ostanut valmistuksessa tarvitsemansa komponentit pääasiassa suomalaiselta emoyhtiöltä. Kysymys olisi tällöin siitä, oliko maksajana oikea verovelvollinen. Kyseinen vastatakaukset liittyi ilmeisen selkeästi maksajan liiketoimintaan. KHO:n taltiokappaleessa ei erikseen perustella päätöstä tytäryhtiön tuen tarpeella vaikkakin asia selostuksen perusteella lienee päivänselvää. Toisaalta tytäryhtiön velattomuus oli kaupan ehtona.

Markkinointi- ja käynnistämistuen kohdalla on todettavissa, että HE mainitsee konsernitukea käsitellessään erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettua tuen. Esimerkkinä tästä mainitaan markkinointituki aloittavalle tytäryhtiölle.¹⁸⁹¹ Vaikkakin ennakkotiedossa KVL 370/1993 oli kysymys

¹⁸⁸⁹ Ks. Helminen, Marjaana 2000: 41; Mehtonen 2001b: 129–130; Ryynänen 1996a: 321. Ks. myös Andersson 1989a: 314, 322; Andersson & Ikkala 2000: 123; Tikka 1982a: 32; 1982b: III/7.

¹⁸⁹⁰ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 124; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 200–201; Järvenoja 2002b: 201; 2005: 243; Mehtonen 2001b: 112; 2005: 205; Torkkel 2007a: 263; 2010: 304.

¹⁸⁹¹ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

konserniin vuonna 1989 hankitusta tytäryhtiöstä ennakkotiedon koskiessa vuotta 1993, voisi kyseinen tuki HE:n perusteella¹⁸⁹² sellainen konsernituki, jonka vähennyskelvottomuutta EVL 16 §:n 7 kohta tarkoittaa. Mikäli annettuun markkinointitukeen kuitenkin liittyy vastasuoritus, ei tällöin ole kysymys lain tarkoittamasta konsernituesta. Ks. myös tytäryhtiöiden laskuttamien markkinointikulujen osalta ratkaisu KHO 28.4.1981 T 2427 sekä saksalaiselle sisaryhtiölle hyvityslaskun muodossa annettu markkinointituki ennakkoratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925, jossa vähennyskelvottomuus evättiin siltä osin, kun kyse oli suoritteisiin perustumattomasta sisaryhtiön yleisemmästä tukemisesta.

6.4.3 Muita tapauksia

Luvussa 4 käsiteltyjen kirjallisuudessa konsernitueksi katsottujen oikeustapausten joukossa oli edellä käsiteltyjen ja jäljempänä erikseen käsiteltävien korottomien lainojen lisäksi eräitä oikeustapauksia, jotka ovat vaikeammin luokiteltavissa. Tuen saajan kannalta verottomaksi tueksi katsotun ennakkotiedon KVL 459/1975¹⁸⁹³ lisäksi käsiteltiin esitetyissä oikeustapauksissa esim. vähennyskelvottomia konsernitukea koskevia ratkaisuja sekä rojalteja että ulkomaiselle emoyhtiölle maksettuja korkoja käsittäviä oikeustapauksia.

Ratkaisuissa KHO 1979 II T 532¹⁸⁹⁴ ja KHO 12.9.1979 T 3692¹⁸⁹⁵ evättiin sisaryhtiöltä ja tytäryhtiöltä olevien arvottomiksi osoittautuneiden saamisten vähentäminen verotuksessa sillä perusteella, etteivät saamisten menetykset liittyneet verovelvollisten tulon hankintaan kuuluviin menoihin. Nykyisin voimassa olevan vuonna 1992 muutetun¹⁸⁹⁶ EVL 2 §:n mukaisesti verovelvollisen liike- ja ammattitulo muodostaa elinkeinotoiminnan tulolähteen. Aikaisemmin voimassa olleen lainsäädännön osalta ks. alaluvussa 2.6.1 elinkeinotoiminnan tulolähteestä esitettyä. Riippumatta aikaisemmasta tai nykyisestä tulolähdettä koskevasta lainsäädännöstä, olisi ratkaisussa KHO 1979 II 532 mainittu lainojen anteeksianto jo EVL 16 §:n 7 kohdan nojalla vähennyskelvoton, koska kysymyksessä olisi muu kuin myyntisaamisesta johtuva menetys tai arvonaleneminen. Ratkaisussa KHO 1979 II 532 mainittu sisaryhtiöltä olevan saamisen menetyksen epääminen verotuksessa EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella

¹⁸⁹² Ks. HE 92/2004 vp: 39.

¹⁸⁹³ Ks. Tuominen 1986: 37.

¹⁸⁹⁴ Ks. Tuominen 1986: 37.

¹⁸⁹⁵ Ks. Tuominen 1986: 38.

¹⁸⁹⁶ HE 203/1992 vp: 19 (L 1539/1992); Ikkala, Andersson & Nuorvala 1993: 45–47.

ei tulisi nykyisin kysymykseen ainakaan sen johdosta, että kysymyksessä ei ollut lainkohdan mainitsema konserniyhtiöiden vaan henkilön omistama sisaryhtiö. Toinen asia on, kuuluisiko saamisen menetys yhtiön harjoittamaan liiketoimintaan.

Rojalteja sekä ulkomaisille emoyhtiöille maksettuja korkoja koskevat ratkaisut KHO 27.12.1999 T 4219¹⁸⁹⁷, KHO 1983 II 515¹⁸⁹⁸, KHO 19.2.1986 T 642¹⁸⁹⁹ ja KHO 1999:19 (= KHO 16.4.1999 T 862)¹⁹⁰⁰ eivät ole sidoksissa EVL 16 §:n 7 kohdan sääntöön vaan niiden kohdalla tulisivat noudatettavaksi pääsääntöisesti VML 31 §:n mukaiset säännökset¹⁹⁰¹. Alivuokraa koskeva oikeuskirjallisuudessa toistuvasti mainittu vanha ratkaisu KHO 2.5.1968 T 2523¹⁹⁰² koskee käytännössä saamatta jäänyttä vuokraa, jota käsitellään seuraavassa saamatta jäänyttä tuloa koskevassa alaluvussa.

---

¹⁸⁹⁷ Ks. Immonen 2000: 444; 2002a: 470.

¹⁸⁹⁸ Ks. Immonen 2000: 443; 2002a: 469; Tuominen 1986: 38–39; Tuominen & Linnakangas 1995: 298.

¹⁸⁹⁹ Ks. Immonen 2000: 443–444; 2002a: 469–470; Tuominen 1986: 39. Ks. myös Linnakangas 1986a: 127.

¹⁹⁰⁰ Ks. Immonen 2000: 442; 2002a: 468.

¹⁹⁰¹ Ks. KHO 2010:73, jossa pohjoismaiseen konserniin kuuluva A Oy:llä oli ollut elokuuhun 2005 asti konsernin ulkopuoliselta riippumattomalta osapuolelta elinkeinotoimintaa varten otetut kaksi lainaa, joiden kokonaiskorko oli 3,135–3,25 %. Elokuussa konsernin rahoitus järjestettiin uudelleen jolloin A Oy maksoi pois vanhat pankkilainansa ja otti uuden lainan ruotsalaiselta konserniyhtiöltä B AB:lta. Konserniyhtiöiden välisissä lainoissa korko oli 9,5 %. A Oy ei saanut konsernin rahoitusyhtiönä toimineelta B AB:lta tai muuten sellaisia rahoituspalveluja, joita olisi tullut ottaa huomioon koron markkinaehtoisuuden arvioinnissa. A Oy:n AB:lle maksamat korot olivat myös luottokelpoisuus ja muut olosuhteet huomioiden selvästi ylittäneet määrän, joka olisi maksettu toisistaan riippumattomien yritysten välillä jolloin A Oy:n verotettavaan tuloon verovuodelta 2005 oli siten lisättävä vähennyskelvottomiksi katsottuja korkoja 9,5 ja 3,25 %:n erotusta vastaava määrä. Ks. oikeustapauksen kommentoinnista myös Helminen, Marjaana 2011b: 153–155; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 45–46; Knuutinen 2012: 212; Myrsky & Linnakangas 2010: 457; Ossa 2011a: 124; Penttilä 2011a: 13–15; 2011d: 140–142; Raunio & Svennas 2011: 190 ss; Sääsäki Keskitalo 2012: 896; Viitala & Ahonen 2011: 289–290; Äimä, Kristiina 2011: 225. Samankaltaisessa tilanteessa katsottiin ruotsalaisessa oikeuskäytännössä ratkaisussa RÅ 2010 ref. 67 (= RR 28.6.2010 mål nr 2483-2485-09), ettei alemmissa oikeusasteissa myönnettyä 6,5 %:ia suuremmalle korolle ollut perusteita sovitun koron ollessa 9,5 %, ks. Helminen, Marjaana 2011b: 155; Skatteverket 2012: 1538–1539.

¹⁹⁰² Ks. Helminen, Marjaana 2000: 40–41; Niskakangas 1987: 41, 43; Tikka 1983b: 238–239; Voipio 1971: 103. Ks. myös Tikka 1975c: 40–41.

6.5 Saamatta jäänyt tulo

6.5.1 Saamatta jääneestä tulosta eri muodoissa

Konsernitukea sekä muuta vastaavaa osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettuja menoja koskeva säännös on sijoitettu EVL 16 §:n vähennyskelpottomien menojen yhteyteen. Tähän liittyen on oikeuskirjallisuudessa esitetyissä kannanotoissa pohdittu kysymystä säännöksen soveltumisesta saamatta jääneeseen tuloon.¹⁹⁰³

On esitetty, ettei säännöksen voitane katsoa soveltuvan saamatta jääneeseen tuloon, esimerkiksi korottomaan tai alikorkoiseen lainaan, vaikka lainvalmistelijat lienevät tätä tarkoittaneet¹⁹⁰⁴. Säännöksen ration on toisaalta katsottu puoltavan tulkintaa, jonka mukaisesti vastikkeettomaan menoon ja saamatta jääneeseen tuloon, esimerkiksi korottomaan lainaan, sovelletaan samoja periaatteita, jolloin korottomien lainojen osalta voitaisiin päätyä laskennallisen koron lisäämiseen lainan antaneen konserniyhtiön tuloon¹⁹⁰⁵. Epäselvänä on myös pidetty, miten saamatta jäänyttä tuloa, esimerkiksi tytäryhtiöltä perityn hinnan ja käyvän hinnan eroa, käsitellään jatkossa verotuksessa lain sanamuotoon viitaten¹⁹⁰⁶.

HE:ssä¹⁹⁰⁷ viitataan aikaisempaan oikeuskäytäntöön annetusta rahoitus-, hinnoittelu- ja muusta tuesta. Muutoin HE:ssä käsitellään konserniyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi suoritettuja eriä todeten kuitenkin, ettei tuen muodolla olisi vähennyskelpottomuuden kannalta merkitystä.¹⁹⁰⁸ VeroH

¹⁹⁰³ Ks. Andersson 2004b: 504; Andersson & Ikkala 2005: 307–308; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 345; Immonen 2005: 6; Juusela 2004a: 232; Kajas 2005: 37; Mattila 2004a: 495; 2004b: 297; 2004c: 16; 2005b: 20; 2007: 97–98; Niskakangas 2004a: 8; Ranta-Lassila 2004a: 265; Valtti 2006: 30.

¹⁹⁰⁴ Ks. Andersson 2004b: 504; Andersson & Ikkala 2005: 307–308; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 345; Immonen 2005: 6; Mattila 2004a: 495; 2004c: 16; 2005b: 20; 2007: 98; Niskakangas 2004a: 8; Valtti 2006: 30.

¹⁹⁰⁵ Ks. Juusela 2004a: 232; Matikkala 2004: 47; Matikkala & Juusela 2004: 542.

¹⁹⁰⁶ Ks. Ranta-Lassila 2004a: 265, jonka mukaisesti oikeuskäytännössä jää nähtäväksi, annetaanko EVL 16 §:n 7 kohdalle lakia tulkittaessa sanamuotoaan laajempi sisältö arvioitaessa konsernin sisäisen hinnoittelun hyväksyttävyyttä. Ks. myös Niskakangas 2004b: 40.

¹⁹⁰⁷ HE 92/2004 vp.

¹⁹⁰⁸ HE:ssä todetaan, että konserniyhtiöille annettu rahoitus-, hinnoittelu- ja muu tuki on katsottu oikeuskäytännössä tietyin edellytyksin vähennyskelpoiseksi menoksi. Puheena olevan lainkohdan perusteluissa viitataan yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi suoritettuihin eriin. Tällaisina mainitaan esimerkiksi lainan anteeksianto ja menetys sekä erilaisten kustannusten kattamiseksi suoritettu suoratuksi, mm. markkinointituki. Toisaalta perusteluissa todetaan, ettei tuen muodolla olisi merkitystä vähennyskelpottomuuden kannalta. Ks. HE 92/2004 vp: 2, 38–39, 64; Halén 2004a: 29.

katsoo¹⁹⁰⁹ osakkeiden luovutusten verokohtelua käsittelevässä ohjekirjeessään kielletyn¹⁹¹⁰ konsernituen tarkoittavan konsernin sisällä sekä yli- että alihintaisia luovutuksia¹⁹¹¹. Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesti annettuna konsernitukena on verotuksessa hyväksytty annetut alennukset ja hyvitykset, jolloin osa tuloista on jäänyt näiltä osin saamatta. Myös korottomia lainoja koskevissa oikeustapauksissa on ollut kyse lainan antajan saamatta jääneestä tulosta.

EVL 16 §:n 7 kohdassa säädetty konsernituen vähennyskelvottomuus on sijoitettu vähennyskelvottomien menojen yhteyteen. Konsernituen vähennyskelvottomuutta korottomien lainojen kohdalla on aikaisemmassa oikeuskäytännössä toisaalta perusteltu EVL 7 §:n soveltamisella katsottaessa, että kysymyksessä on EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus¹⁹¹². Tuolloin ei kuitenkaan ole ollut nykyistä vähennyskelvottomuutta konsernitukea käsittävää säännöstä, joka rajoittaa nimenomaisesti menojen vähennyskelvottomuutta lain tarkoittamissa tilanteissa. Oikeuskäytännön perustelujen systematiikkaa noudattaen oltaisiin tällöin tilanteessa, jonka mukaan kysymyksessä voisi olla EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen vähennyskelvoton konsernituki. Selvittämättä jäisi kuitenkin vielä lain tarkoittamaan vähennyskelvottomaan konsernitukeen liittyvä vastasuorituksen puute.

6.5.2 *Muun verolain soveltaminen*

Saamatta jääneiden tulojen kohdalla on oikeuskirjallisuudessa viitattu myös VML 31 §:ään¹⁹¹³. Korottoman lainan kohdalla on katsottu, että tämä voisi olla VML 29 §:ssä säännellyn mukaista peiteltyä osinkoa emo-tytäryhtiösuhteessa¹⁹¹⁴.

¹⁹⁰⁹ Ks. VerOH 2005b. VerOH ohjekirjeet palvelevat verotuskäytännön yhtenäisyyttä, mutta niissä esitetyt kannanotot eivät kuitenkaan aina pidä tuomioistuimissa, ks. Andersson 2004a: 13.

¹⁹¹⁰ VerOH ohjekirjeessä katsotaan konsernituki käytetyn sanamuodon mukaan kielletyksi, ks. VerOH 2005b. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7 toteaa, että konsernitukea voitaisiin edelleenkin antaa, sillä konsernitukea ym. koskeva esitys koskisi ainoastaan mainittujen erien vähennyskelvottomuutta.

¹⁹¹¹ Ks. VerOH 2005b.

¹⁹¹² Ks. KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530, KHO 30.12.1985 T 6045.

¹⁹¹³ Ks. Andersson & Ikkala 2005: 307 ja Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 345. Esitettyjen kannanottojen mukaan tulee huomioitavaksi myös VML 31 §. Mainittua säännöstä on muutettu L:lla 1041/2006, jolloin aikaisempi kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskeva sääntely korvattiin tätä kattavammalla siirtohinnoitteluoikaisua koskevalla säännöksillä. Ks. HE 107/2006 vp: 10–11. Ks. myös Andersson 2004b: 504; Helminen, Marjaana 2005: 179; Immonen 2005: 6; Juusela 2007a: 89.

¹⁹¹⁴ Ks. Juusela 2004a: 232; 2007a: 89; Matikkala & Juusela 2004: 542. Ks. KHO 1983 II 524, jossa tytäryhtiötä oli verotettu laskennallisesta korosta vuosilta 1976–1978 tuolloin voimassa olleen VerL 57 §:n nojalla emoyhtiölleen antamastaan korottomasta lainasta ja jonka ratkaisun mukaan emoyhtiö ei saanut vähentää EVL 23 §:ssä tarkoitettuna korkona suorittamiaan

VeroH ohjekirjeen mukaan sekä yli- että alihintaisiin luovutuksiin voitaisiin puuttua veron kiertämistä ja siirtohinnoitteluoikaisua koskevien VML 28 ja 31 §:ien nojalla¹⁹¹⁵. Sama kanta on esitetty myös oikeuskirjallisuudessa¹⁹¹⁶.

Mikäli kysymyksessä on EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen vähennyskelvoton meno, tulee tämä palauttaa yhtiön verotettavaan tuloon jo mainitun lainkohdan perusteella. Tässä yhteydessä esille tuotujen verojen kiertämistä, peiteltyä osinkoa sekä siirtohinnoitteluoikaisua käsittelevien VML 28, 29 ja 31 §:ien vaihtoehtoinen käyttäminen EVL:n säännöksen rinnalla osoittaa vähennyskelvottoman konsernituen varsin vaikean hahmotettavuuden¹⁹¹⁷. Peitellyn osingon mahdollisuutta tarkasteltaessa voidaan todeta, että aikaisemmat korottomien lainojen muodossa annettua konsernitukea käsittelevät oikeustapaukset ovat käsittäneet tilanteita, joissa koroton laina on annettu emoyhtiöltä tytäryhtiölle. Tällöin eivät peiteltyä osinkoa koskevat säännökset tule kysymykseen.¹⁹¹⁸ Aikaisemmassa oikeuskäytännössä lähtökohtana lisäksi oli, että konsernituen hyväksyttävyydelle oli olemassa liiketaloudellinen peruste EVL 7 §:n mukaisena menona tai menetyksenä.¹⁹¹⁹

---

vuonna 1981 sovittua koroksi nimettyä korvausta. Vrt. ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ratkaisuja RR 19.12.2008 mål nr 3434-06 ja RR 19.12.2008 mål nr 3435-06. Ratkaisussa RR 19.12.2008 mål nr 3435-06 ruotsalaista tytäryhtiötä verotettiin laskennallisesta korosta emoyhtiölleen antamastaan korottomasta lainasta. Tähän liittyvässä ratkaisussa RR 19.12.2008 mål nr 3434-06 ruotsalainen emoyhtiö sai puolestaan vähentää verotettavasta tulostaan vastaavan laskennallisen koron. Unionin tuomioistuimen 21.1.2010 antamassa tuomiossa asiassa C-311/08, *Société de Gestion Industrielle (SGI) vastaan Belgian valtio*, katsottiin, ettei belgialaisen holdingyhtiön tuloon Belgian lainsäädännön mukaan lisätty fiktiivinen korkotulo 5 %:n mukaisena tämän ranskalaiselle tytäryhtiölle antamasta korottomasta lainasta ollut ristiriidassa perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien artiklojen kanssa, vaikka vastaavaa lisäystä holdingyhtiön tuloon ei olisi ollut mahdollista, jos edunsaajana olisi ollut toinen Belgiassa asuva yhtiö, ks. Cejje 2010: 425–426; Juusela & Parkkola 2010: 226; Meussen 2010: 245 ss. Ks. myös sisaryhtiöille annettuja korottomia lainoja koskevat oikeustapaukset KHO 1985 I 54 ja KHO 1985 I 55. Ensiksi mainitussa ratkaisussa KHO 1985 I 54 osakeyhtiön sisaryhtiönään olevalle asunto-osakeyhtiölle antaman lainan korottomuuden katsottiin alentaneen perittävien vastikkeiden määrää ja tulleen osakeyhtiön osakkaiden hyväksi heidän ollessaan myös asunto-osakeyhtiön osakkaita, jolloin perimättä jätetty korko oli VerL 57 §:n mukaisesti otettava kohtuullisen määräisenä huomioon osakeyhtiön tulona. Ratkaisussa KHO 1985 I 55 sisaryhtiölle annettujen korottomien lainojen muodostama etu ei tullut yhtiön osakkaille, jolloin asiassa ei ollut edellytyksiä lisätä perimättömiä korkoja yhtiön tuloon VerL 57 §:n tai 56 §:n nojalla.

¹⁹¹⁵ Ks. VeroH 2005b. Ks. myös Kukkonen, Matti 2007a: 195, jonka mukaan konsernin sisäiset alihintaiset (verovapaat) osakeluovutukset konserniyhtiöiden tukemiseksi saattavat johtaa VML 28 §:n soveltamiseen.

¹⁹¹⁶ Ks. Kukkonen & Walden 2010: 59–60; Ossa 2011b: 485.

¹⁹¹⁷ Ks. Mattila 2007: 102–103.

¹⁹¹⁸ Ks. Niskakangas 2004a: 3; Tikka 1995b: 245.

¹⁹¹⁹ Jäljempänä luvussa 7 tarkastellaan mainittuja näkökohtia tarkemmin. Verotuksen kiertämistä, peiteltyä osinkoa sekä siirtohinnoitteluoikaisua ja tätä aikaisempaa peiteltyä kansainvälistä

6.5.3 *Korottomat lainat*

Saamatta jääneeseen tuloon liittyviä konsernitukena annettuja korottomia lainoja on niitä koskevissa oikeustapauksissa KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 pidetty EVL 7 §:n mukaisena tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvänä kustannuksena. Asiallisesti kysymys on ollut saamatta jääneen koron lukemisesta EVL 7 §:n mukaiseksi menoksi ja menetykseksi. Mainittuun perusteluun on *Andersson* kiinnittänyt jo vuonna 1989 huomiota seuraavassa käsiteltävien oikeustapausten KHO 1983 II 529 ja KHO 30.12.1985 T 6045 kohdalla seuraavasti:

*”Motiveringen är egendomlig, då däri egentligen behandlas en icke debiterad inkomstpost som en avdragbar utgift, men på slutresultatet inverkar denna egendomlighet inte.”*¹⁹²⁰

Seuraavassa selostetussa oikeustapauksessa oli kysymys kanadalaiselle tytäryhtiölle annetusta korottomasta lainasta tilanteessa, jossa tytäryhtiö oli erittäin velkainen. Korottoman lainan saanut tytäryhtiö toimi samalla alalla kuin suomalainen emoyhtiö, mutta täysin itsenäisesti.

Ratkaisussa KHO 1983 II 529 (= KHO 4.5.1983 T 1542) pidettiin puunjäljöstusteollisuutta harjoittavan yhtiön kanadalaiselle tytäryhtiölleen B Ltd:lle antamaa korotonta lainaa tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne huomioon ottaen sille toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena. LO:n valituksenalaisen ratkaisun mukaan kysymyksessä oli toiminnan turvaamiseksi annettu taloudellinen tuki, jonka oli katsottava olevan elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä konserniavustus.

Korkotuki oli KHO:n ratkaisun mukaan suomalaisen emoyhtiön elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus.

Tytäryhtiö oli huonon taloudellisen tilanteensa johdosta konsernituen tarpeessa, jolloin laskennallista korkoa ei lisätty emoyhtiön tuloon ulkomaiselle tytäryhtiölle annetusta lainasta ¹⁹²¹. LO:n valituksen alaisen ratkaisun mukaan perimättä

voitonsiirtoa koskevien säännösten merkitys konserniyhtiöiden välisissä liiketoimissa tulevat erikseen tarkasteltaviksi.

¹⁹²⁰ Ks. *Andersson* 1989a: 311.

¹⁹²¹ Ks. *Alaluusua & Niskakangas* 1984: 48; *Andersson* 1989a: 311–312; *Andersson & Ikkala* 2000: 124–125; 2005: 172; *Andersson, Ikkala & Penttilä* 2009: 201; *Blomqvist* 2003: 109; *Helminen, Marjaana* 2000: 41; 2002: 167; 2005: 179; *Järvenoja* 2002b: 201; 2005: 243; *Malmgrén* 2005: 46; *Mattila* 2007: 94; *Mehtonen* 2001b: 129; 2005: 205; *Myrsky & Linnakangas* 2003: 95, 231; 2005: 260; *Ryynänen* 1996a: 321; *Tikka* 1986b: 9; 1995b: 242;

jääneitä korkoja oli pidettävä B Ltd:n toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena, joka oli tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä konsernituki. Kysymyksessä oli saamatta jäänyt tulo, josta oli luovuttu konsernituen antamisen tarkoituksessa¹⁹²². Tytäryhtiö toimi emoyhtiön kanssa samalla toimialalla, mutta täysin itsenäisesti. Korottoman lainan antanut suomalainen yhtiö oli varsin velkainen ja se oli joutunut ottamaan korollista lainaa voidakseen lainata varat edelleen tytäryhtiölleen.¹⁹²³ Tapausta on tarkasteltu myös menon jaksotuskysymyksenä¹⁹²⁴. Ks. tästä tarkemmin edellä alaluvussa 4.3.3.3 esitettyä.

Seuraavassa korotonta lainaa koskevassa oikeustapauksessa laina annettiin konserniin kuuluvalle ulkomaiselle holdingyhtiölle, jonka omistuksessa huonossa taloudellisessa asemassa oleva tytäryhtiö oli. Mainittu korotonta lainaa koskeva ratkaisu oli äänestyspäätös.

Ratkaisun KHO 1985 II 530 (= KHO 25.11.1985 T 5453) mukaisesti A Oy:n hollantilaiselle holdingyhtiönä toimivalle tytäryhtiölleen A Holding B.V:lle antama koroton laina oli holdingyhtiön omistaman huonossa taloudellisessa tilanteessa olevan A B.V:n toiminnan turvaamiseksi annettu taloudellinen tuki, joka on elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä, verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoinen kustannus.

Kyseisessä tapauksessa tuki suunnattiin A Oy:n tytäryhtiönä olevalle holdingyhtiölle eikä suoraan vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle. Kysymyksessä olevissa olosuhteissa A Holding B.V. kuului kuitenkin kiinteänä osana A Oy:n harjoittamaan liiketoimintaan lannoitealalla ja korottoman lainan muodossa annettu taloudellinen tuki eli perimätön korko luettiin EVL 7 §:n mukaisesti lainantajan eli suomalaisen emoyhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi. Kysymyksessä oli KVL:n ennakkotieto, johon haettiin muutosta KHO:sta. KHO muuttikin päätöstä siten, että vuosille 1985–1986 annetusta ennakkotiedosta

---

Torkkel 1997: 139; 2007: 263; 2010: 304; Tuominen 1986: 37; Tuominen & Linnakangas 1995: 298; Viherkenttä 1988: 59–60, 66.

¹⁹²² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 201.

¹⁹²³ Ks. Niskakangas 1984: 216; Tuominen 1986: 37. Ks. myös Alaluusua & Niskakangas 1984: 48; Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318. Verotusasiamiehen vuoden 1978 verotettavaan tuloon lisättäväksi vaatiman ja vuosien 1975–1977 tappioita vähennettäessä huomioon otettavien korkojen yhteismäärä oli 41,6 miljoonaa mk emoyhtiön lainoistaan maksaman keskimääräisen 7,5 %:n korkokannan mukaan laskettuna.

¹⁹²⁴ Ks. Niskakangas 1984: 216–219; 1987: 42, 45; 1991: 44–45.

poistettiin vuotta 1986 koskeva ennakkotieto puutteellisen selvityksen johdos-
ta.¹⁹²⁵

Myös seuraavassa oikeustapauksessa kysymyksessä oli huonossa taloudellisessa tilanteessa olevan ulkomaisen tytäryhtiön tukeminen annettavan korottoman lainan avulla. Myös kyseisessä tapauksessa oli kysymys ulkomaiselle holdingyhtiölle annetusta korottomasta lainasta.

Ratkaisussa KHO 30.12.1985 T 6045 oli kyse suomalaisen T Oy:n englantilaiselle holdingyhtiölle T Ltd:lle annetusta korottomasta lainasta. T Ltd oli hankkinut huonossa taloudellisessa tilassa olevan D yhtymän osakkeet ja jonka tukemisesta oli kysymys. D yhtymän toiminnan katsottiin edistävän T Oy:n liiketoimintaa Suomessa. Noissa olosuhteissa katsottiin T Oy:n T Ltd:lle antamasta tytäryhtiölainasta perimättä jääneitä korkoja D yhtymän toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena, joka oli elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen liittyvä, verotuksessa EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus.

Kysymyksessä oli maalialalla toimiva yhtiö. D oli englantilainen yhtymä, joka harjoitti pääasiassa maalien valmistusta ja markkinointia. Yhtymään kuului yli 30 erillistä yhtiötä ja se toimi Iso-Britannian lisäksi Hollannissa, Länsi-Saksassa, Belgiassa, Malesiassa ja Trinidadissa. Tuki suunnattiin kuten edellisessäkin tapauksessa tytäryhtiönä olleelle holdingyhtiölle eikä suoraan vaikeuksissa olevalle yhtiölle.¹⁹²⁶

Edellä mainituissa kolmessa oikeustapauksessa KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 katsottiin tytäryhtiöiltä perimätön korko EVL 7 §:n mukaiseksi vähennyskelpoiseksi kustannukseksi. *Andersson* piti mainitunlaista perustelua edellä todetun mukaisesti omalaatuisena, jolla seikalla ei kuitenkaan ollut vaikutusta lopputulokseen¹⁹²⁷. Kysymyksessä on asiallisesti

---

¹⁹²⁵ Ks. Andersson 1989a: 311; 1996a: 56; Andersson & Ikkala 2000: 125; 2005: 172–173; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 201; Blomqvist 2003: 109; Engblom; Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012: 318; Helminen, Marjaana 2000: 41; 2005: 179; Järvenoja 2002: 201; 2005: 243; Malmgrén 2005: 46; Mattila 2007: 94; Mehtonen 2005: 205; Myrsky & Linnakangas 2003: 95, 231; 2005: 260; Niskakangas 1984: 216–219; 1987: 42–43; 1991: 44–45; Ryyänen 1996a: 321; Tikka 1995b: 242; Torkkel 1997: 139–140; 2007: 263; 2010: 304; Tuominen 1986: 36; Tuominen & Linnakangas 1995: 297; Viherkenttä 1988: 59. Tytäryhtiölainen määrä oli 50 miljoonaa HFL.

¹⁹²⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 125; 2005: 173; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 201; Tuominen 1986: 36; Tuominen & Linnakangas 1995: 297.

¹⁹²⁷ Ks. Andersson 1989a: 311.

ottaen saamatta jäänyt tulo, josta tulosta on luovuttu konsernituen antamisen tarkoituksessa ¹⁹²⁸.

Edellä mainittujen oikeustapausten lisäksi on lainojen korottomuus myös muutoin katsottu verotuksessa hyväksyttäväksi. Tällöin ei ainakaan oikeustapausselostuksista suoraan ilmene, että tytäryhtiöillä olisi ollut tuen tarvetta. Tämän lisäksi ei päätösten perusteluissa viitata edellä mainittujen oikeustapausten tapaan EVL 7 §:ään katsottaessa mainitut järjestelyt verotuksessa hyväksyttäviksi.

Ennakkotiedossa KVL 380/1982 A Oy omisti 75 % kiinteistöosakeyhtiön osakekannasta. Kiinteistöosakeyhtiön rakennuttaman liiketalon rahoittamiseksi A Oy lainaa sille 7–8 miljoonaa mk. A Oy:n ei voida katsoa saavan veronalaista etua sen johdosta, että se ei peri kiinteistöosakeyhtiöltä sille antamastaan lainasta korkoa.

Mainitussa ennakkotiedossa on kysymys ollut liiketalosta. Se seikka, miltä osin kyseinen rakennusprojekti tulisi palvelemaan esimerkiksi hakijayhtiön liiketoimintaa, ei ilmene käytettävissä olevista asiakirjoista. Kirjallisuudessa mainitun mukaan mainittu liiketalo oli konsernin käytössä ¹⁹²⁹. Sinänsä lainan tarve voi ko. tapauksessa olla ilmeinen, mutta perustelut lainan korottomuudelle eivät ole mainitusta ennakkotiedosta johdettavissa.

Torjuvalle kannalle lainan korottomuudesta asetettiin KVL:n antamassa ennakkotiedossa, jonka KHO antamassaan päätöksessään pysytti.

Ennakkotiedossa KHO 13.9.2012 T 2434, jolla pysytettiin KVL:n antama ennakkotieto, hakijayhtiö omisti keskinäisenä kiinteistöyhtiönä toimivan X Kiinteistö Oy:n koko osakekannan. Hakijayhtiö oli antanut X Kiinteistö Oy:lle korollisen lainan, joka aiottiin muuttaa korottomaksi.

TVL 53 §:n 2 kohdasta ilmenevän periaatteen, jonka mukaan veronalaista etua ei muodostu osakkaalta perityn vastikkeen alittaessa käyvän vuokran, ei katsottu koskevan muita keskinäisen kiinteistöyhtiön ja sen osakkaan välisiä liiketoimia. Hakemuksessa tarkoitettuun korottomaan lainaan sovellettiin VML 31 §:n 1 momentin säännöstä, jonka perusteella hakijayhtiön tuloon tuli lisätä määrä, joka olisi kertynyt velkakirjaehtojen vastatessa sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu.

Edellä mainitussa oikeustapauksessa ei niukan tapausselostuksen perusteella liene ollut kysymyksessä konsenriyhtiöiden välisestä keskinäisestä samaan

¹⁹²⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 201.

¹⁹²⁹ Ks. Tuominen & Linnakangas 1995: 297.

päämäärään tähtäävästä liiketoiminnasta vaan ilmeisen puhtaasta TVL 53 §:n 2 kohdan soveltamisrajojen hakemisesta. Ratkaisua on haettu TVL:n soveltamisrajoihin, joiden ei ole katsottu soveltuvan kyseiseen tapaukseen.¹⁹³⁰

Seuraavassa lainan korottomuutta koskevassa tapauksessa oli kysymys KonsAvL:n mukaisesta konserniavustuksesta ja sen suorittamistavasta. Mainitussa tapauksessa saamisesta ei ollut tarkoitus peritä korkoa tai vaihtoehtoisesti siitä perittäisiin markkinaehtoinen korko.

Ennakkotiedossa KHO 14.2.1990 T 520 Oy T Ab antoi vuonna 1989 KonsAvL:n mukaisen 500 miljoonan mk:n määräisen konserniavustuksen sen 90 %:sti omistamalle E Oy:lle. Avustus kirjattiin E Oy:n korottomaksi saamiseksi Oy T Ab:lta. Velkasuhde tullaan kuittaamaan päinvastaisella konserniavustuksella vuosina 1991–1992. Perimättä jätetyn koron määrää ei katsottu E Oy:n rahanarvoisena etuutena saamaksi tuloksi, jolloin siitä ei aiheutunut veroseuraamuksia E Oy:lle.

Tytäryhtiö E Oy harjoitti erilaista metsäteollisuustuotteiden jalostamista ja myyntiä ja emoyhtiö Oy T Ab sellun valmistamista. Perustelut sille, mitkä seikat mahdollisesti tulisivat vaikuttamaan myöhemmin tehtävään korkoja koskevaan päätökseen, eivät ilmene KVL:lle tehdystä hakemuksesta tai KHO:n pysyttämästä ennakkotiedosta.

Myös ennen EVL:n säätämistä käsitellyissä eräissä oikeustapauksissa on katsottu, ettei yhtiöiden omistamilleen asunto- ja kiinteistöyhtiöille antamien lainojen korottomuudella ole ollut veroseuraamuksia lainoja antaneille yhtiöille.

Ratkaisussa KHO 1961 II 326 Asunto Oy E:n pääosakas X Oy ei ollut perinyt tältä korkoa vuodelta 1953 antamasta velasta. Koska Asunto Oy E ei ollut X Oy:n osakas eikä voitu katsoa näytetyksi, että X Oy antaessaan mainitun korottoman lainan olisi ryhtynyt tähän toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, ei tästä aiheutunut veroseuraamuksia X Oy:lle.

Mainitussa oikeustapauksessa katsottiin, ettei siinä ollut kysymys tuolloin voimassa olleen TOL 95 §:n 2 momentin mukaisesta toimenpiteestä verosta vapautumiseksi. Asunto-osakeyhtiön pääosakas ei edellä olevan mukaisesti perinyt korkoa yhtiöltä, jonka osakkeista se omisti pääosan. Tätä yhtiöiden

---

¹⁹³⁰ Ks. Penttilä 2012f: 127–128.

välistä menettelyä ei pidetty verotuksessa moitittavana.¹⁹³¹ Vastaava lopputulos oli myös seuraavassa huonossa taloudellisessa asemassa olevaa kiinteistöyhtiötä koskevassa oikeustapauksessa.

Ratkaisussa KHO 1965 II 576 B Oy oli antanut vuonna 1958 hotellialalla toimivalle osake-enemmistön omistamalleen A Oy:lle kaksi korotonta lainaa, joista ei oltu peritty korkoa A Oy:n huonosta taloudellisesta tilanteesta johtuen. Koska A Oy ei ollut B Oy:n osakas eikä voitu katsoa näytetyksi, että B Oy antaessaan mainitut korottomat lainat olisi ryhtynyt tähän toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, ei tästä aiheutunut veroseuraamuksia B Oy:lle.

Myös kyseisessä tapauksessa KHO:n ratkaisua perusteltiin sillä, ettei korottomia lainoja saanut yhtiö ollut näiden lainojen antajan osakas eikä toimenpiteeseen oltu ryhdytty verosta vapautumisen tarkoituksessa¹⁹³². Myöskään sisaryhtiölle TOL:n voimassa ollessa annetulla korottomalla lainalla ei ollut verotuksellisia seuraamuksia lainan antajalle.

Ratkaisussa KHO 1963 II 161 J Oy oli antanut sisaryhtiölleen¹⁹³³ C Oy:lle vuonna 1956 korottoman lainan. Koska C Oy ei ollut J Oy:n osakas eikä voitu katsoa näytetyksi, että J Oy antaessaan korottoman lainan olisi ryhtynyt sanottuun toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, ei korottomasta lainasta aiheutunut veroseuraamuksia J Oy:lle.

Edellisten KHO:n ratkaisujen tapaan myös kyseisessä tapauksessa argumentoitiin päätöstä lainansaajan osakkuuden puuttumisella lainan antaneesta yhtiöstä sekä suoritettavasta verosta vapautumisen tarkoituksen puuttumisella¹⁹³⁴. Sen sijaan ratkaisussa KHO 12.2.1990 T 483 suomalaisen tytäryhtiön tuloon lisättiin perimättömiä viivästyskorkoja¹⁹³⁵ VerL 73 §:n nojalla ruotsalaiselta emoyhtiöltä

¹⁹³¹ Lainan määrä oli yhteensä 15.754.130 mk ja laskennallisten korkojen määrä 787.700 mk vuoden 1953 rahanarvossa. Ks. Immonen 2002a: 337; Ryyänen 1996a: 190, 225, 229; Tikka 1972: 296; Voipio 1968: 179.

¹⁹³² Lainojen määrä oli yhteensä 45.473.180 mk ja laskennallisen koron määrä 2.273.658 mk vuoden 1959 rahanarvossa ja vuoden 1963 rahauudistuksesta säädetyn RahaL 11 §:n mukaisesti 454.731 mk ja 22.736 mk päätöksenantovuoden 1965 rahanarvossa, ks. HE 113/1961 vp: 1, 3. Ks. lisäksi Immonen 2002a: 337.

¹⁹³³ KHO:n ratkaisusta ei tarkemmin ilmene siinä mainittujen yhtiöiden omistussuhteet.

¹⁹³⁴ Korkojen ja tähän liittyvien indeksikulujen määrä oli yhteensä 1.158.675 mk vuoden 1958 rahanarvossa eli vuoden 1963 rahauudistuksesta säädetyn RahaL 11 §:n mukaisesti 11.586 mk päätöksenantovuoden 1963 rahanarvossa. Ks. Immonen 2002a: 337.

¹⁹³⁵ Tuloon lisättyjen perimättömien viivästyskorkojen määrä vv. 1980–1983 oli yhteensä 204.847 mk. Samassa yhteydessä yhtiön verotettavaan tuloon lisättiin myös perusteettomasti kirjattuja kurssitappioita.

vuosilta 1980–1983.¹⁹³⁶ Suomalainen tytäryhtiö oli suorittanut ruotsalaiselle emoyhtiölleen eräpäivän jälkeisistä suorituksista viivästyskorkoa, mutta jättänyt viivästyskoron perimättä vastaavista suorituksista ruotsalaiselta emoyhtiöltään. KHO:n pysyttämässä LO:n päätöksessä viitattiin verotettavan tulon määrään vaikuttavina oikeusohjeina VerL 73 §:n lisäksi mm. EVL 7 §:ään ja 18 §:n 3 kohtaan^{1937 1938}.

Konsernitukena annetut korottomat lainat on edellä kuvatun mukaisesti oikeuskäytännössä hyväksytty EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena kustannuksena. Mainitulla tavalla argumentoitua KHO:n perustelua on *Andersson* pitänyt omalaatuisena¹⁹³⁹. Kysymyksessä on kuitenkin itse asiassa saamatta jäänyt tulo sen johdosta, että korkoa ei alunperin ole veloitettu lainan saajalta tai koron veloittamisesta on luovuttu tytäryhtiön taloudellisen tilanteen johdosta. Lisäksi edellä kuvatuissa muissakin tapauksissa ei tytäryhtiön saamien lainojen korottomuuden ole katsottu aiheuttavan verotuksellisia seuraamuksia lainan antaneelle emoyhtiölle. Tilanteet, joissa lainojen korottomuus aiheuttaisi verotuksellisia seuraamuksia, eivät kuitenkaan ole kokonaan poissuljettuja aikaisemmassakaan oikeuskäytännössä korottomien lainojen suuntautuessa esimerkiksi tytäryhtiöltä emoyhtiölle¹⁹⁴⁰.

Noudatettaessa korottomia lainoja koskevissa oikeustapauksissa esitettyä edellä mainittua systematiikkaa, voisi kysymyksessä olla EVL 16 §:n 7 kohdan

¹⁹³⁶ Ks. Mehtonen 2001b: 109.

¹⁹³⁷ Tuolloin alkuperäisessä muodossaan ollut EVL 18 §:n 3 kohdan mukaan verotettavasta tulosta voitiin vähentää elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot.

¹⁹³⁸ Ks. Andersson 1996a: 56.

¹⁹³⁹ Ks. Andersson 1989a: 311.

¹⁹⁴⁰ Ks. KHO 1983 II 524, jossa tytäryhtiötä oli verotettu laskennallisesta korosta vuosilta 1976–1978 tuolloin voimassa olleen VerL 57 §:n nojalla emoyhtiölleen antamastaan korottomasta lainasta ja jonka ratkaisun mukaan emoyhtiö ei saanut vähentää EVL 23 §:ssä tarkoitettuna korkona maksamiaan vuonna 1981 sovittua koroksi nimitettyä korvausta. Vrt. ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä ratkaisuja RR 19.12.2008 mål nr 3434-06 ja RR 19.12.2008 mål nr 3435-06. Ratkaisussa RR 19.12.2008 mål nr 3435-06 ruotsalaista tytäryhtiötä verotettiin laskennallisesta korosta emoyhtiölleen antamastaan korottomasta lainasta. Tähän liittyvässä ratkaisussa RR 19.12.2008 mål nr 3434-06 ruotsalainen emoyhtiö sai puolestaan vähentää verotettavasta tulostaan vastaavan laskennallisen koron. Ks. myös sisaryhtiöille annettuja korottomia lainoja koskevat oikeustapaukset KHO 1985 I 54 ja KHO 1985 I 55. Ensiksi mainitussa ratkaisussa KHO 1985 I 54 osakeyhtiön sisaryhtiölleen olevalle asunto-osakeyhtiölle antaman lainan korottomuuden katsottiin alentaneen perittävien vastikkeiden määrää ja tulleen osakeyhtiön osakkaiden hyväksi heidän ollessa myös asunto-osakeyhtiön osakkaita, jolloin perimättä jätetty korko oli VerL 57 §:n mukaisesti otettava kohtuullisen määräisenä huomioon osakeyhtiön tulona. Ratkaisussa KHO 1985 I 55 sisaryhtiölle annettujen korottomien lainojen muodostama etu ei tullut yhtiön osakkaille, jolloin asiassa ei ollut edellytyksiä lisätä perimättömiä korkoja yhtiön tuloon VerL 57 §:n tai 56 §:n nojalla. Ratkaisuista KHO 1985 I 54 ja KHO 1985 I 55 ks. Kilpi 1986: 136–138.

tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki lain tarkoittaman vastasuorituksen mahdollisesti puuttuessa tässä yhteydessä. Tilanteissa, joihin vastasuorituksen katsottaisiin sisältyvän, olisi tällöinkin mahdollista katsoa annettu koroton laina edelleen vähennyskelpoiseksi tueksi tytäryhtiölle. Tätä voitaisiin pitää perusteltuna erityisesti tapauksissa, jotka koskisivat esimerkiksi kokonaan omistettua tytäryhtiötä, jonka toiminta välittömästi liittyisi emoyhtiön liiketoimintaan.¹⁹⁴¹

6.5.4 Alennukset, hyvitykset ja saatavista luopumiset ym.

Korottomien lainojen lisäksi myös hyvityslaskun muodossa annettuja alennuksia ja hyvityksiä on pidetty edellä selostettujen oikeustapausten mukaan tulon hankkimiseen ja säilyttämiseen kuuluvina EVL 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina menoina tai menetyksinä. Näitä on käsitelty edellä alaluvuissa 4.3.3.4 ja 6.3.1. Aikaisemmin oikaisu- ja voitonjakoeriä käsittelevässä alaluvussa 2.6.7 käsiteltiin mm. EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia vähennyskelpoisia eriä, joita olivat vuosi- ja vaihtoalennukset, osto- ja myyntihyvitykset ynnä muut sellaiset oikaisuerät. Edellä mainitut myyntihintojen oikaisut sopisivat säädösteknisesti luontevimmin EVL 5 §:n yhteyteen luovutushintoja vähentävinä erinä. Kyse on joka tapauksessa myyntihintoja vähentävistä eristä.

Myyntisaamisista luopumisia koskevia oikeustapauksia on käsitelty edellä alaluvuissa 4.3.3.6 ja 6.3.2. Luonnollisia vähennyksiä käsittelevässä alaluvussa 2.6.6 on myös selvitetty EVL 17 §:n mukaisia myyntisaamisten sekä muun rahoitusomaisuuden menetyksiä ja arvonalenemisiä sekä 16 §:n 7 kohdan vähennyskelpoisuutta rajoittavia säännöksiä.

Oikeuskäytännössä mainitunlaisia käytännössä myyntihintoja vähentäviä eriä sekä saamisista luopumisia on pidetty konserniyhtiöiden välisissä liikesuhteissa EVL 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina menoina tai menetyksinä ja tähän liittyen vähennyskelpoisena konsernitukena. Kysymyksessä on edellä mainituissa tapauksissa ollut emo- ja tytäryhtiön välisistä aidoista ja normaaleista

---

¹⁹⁴¹ Ks. edellä vastasuoritusta käsittelevässä alaluvussa 5.2.2 esitettyjä näkökohtia. Ks. kuitenkin myös Oulun HAO 22.5.2009 T 09/0221/2, jonka perusteluissa katsottiin muun ohella, ettei EVL 16 §:n 7 kohta soveltuisi saamatta jääneen korkotulon lisäämiseen lainanantajan veronalaiseen tuloon, ks. Sääski Keskitalo 2012: 897. Kyseinen oikeustapaus koski annettua konserniavustusta, joka kirjattiin antajan velaksi toiselle konserniyhtiölle. Päätöstä laskennallisten korkojen lisäämättä jättämisellä lainanantajan veronalaiseen tuloon perusteltiin myös konserniavustuksen luonteella tilinpäätössiirtoihin rinnastettavana tuloksenjärjestelyeränä. Ks. myös KHO 14.2.1990 T 520, jossa konserniavustuksen johdosta syntyneen korottoman lainan perimätöntä korkoa ei katsottu rahanarvoisena etuutena saaduksi tuloksi lainan antajalle.

liiketoimista. Nämä ovat liittyneet välittömästi sekä emo- että tytäryhtiön tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneisiin menoihin ja menetyksiin. Tämän perusteella annettujen hyvityslaskujen kohdalla ei ilmeisestikään voisi olla kysymys EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamista tilanteista, joissa lain tarkoittama vastasuoritus puuttuisi. Myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset ovat säännösten mukaan muutoinkin vähennyskelpoisia.

6.6 Vähennyskelpoinen konsernituki

6.6.1 *Konsernituen antaja*

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan konsernituen antaminen on edelleen mahdollista EVL:n tätä koskevan vuoden 2004 uudistuksen jälkeenkin. Esiitetty ja säädetty muutos koskee ainoastaan EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen vähennyskeltvottomuutta lain tarkoittamissa tilanteissa.¹⁹⁴² Vähennyskeltvottomalle konsernituelle asetetaan EVL 16 §:n 7 kohdassa eräitä edellytyksiä, joiden vallitessa lain tarkoittama konsernituki on verotuksessa vähennyskeltvoton. Konsernituen antajana tulee olla EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu yhteisö¹⁹⁴³. Lisäksi näiden yhteisöjen tulee yksin tai yhdessä lain 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettujen konserniyhtiöiden kanssa omistaa vähintään 10 % tuen kohteena olevan osakeyhtiön pääomasta. Omistusosuuteen perustuvan vähennyskeltvottoman konsernituen kohteena on edelläolevan mukaisesti aina osakeyhtiö.

EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitut muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö tulivat EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesti kysymykseen vähennyskeltvottoman konsernituen antajina. Edelläolevan perusteella on selkeästi todettavissa, että vähennyskelpoisen konsernituen antajana voi tulla kysymykseen ainakin lain sanamuodon perusteella esimerkiksi pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö¹⁹⁴⁴.

Oman mielenkiintoisen vaikkakin myös ilmeisen teoreettisen tarkastelukulman pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön antamalle konsernituelle tarjoaa

---

¹⁹⁴² Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

¹⁹⁴³ EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitut muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö ta osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö.

¹⁹⁴⁴ Ks. Niskakangas 2004a: 9.

tilanne, jossa kyseinen osakeyhtiö harjoittaisi myös muuta elinkeinotoimintaa. Annettaessa konsernitukea muussa elinkeinotoiminnassa omistetulle osakeyhtiölle, lienee tämä ilmeisesti tulkittava lain tarkoittamaksi vähennyskelpottomaksi konsernitueksi. Tällaisen yhtiön osakkeet puolestaan olisivat säädetyn omistusajan jälkeen muiden edellytysten täytyessä verovapaasti luovutettavia valtiovarainvaliokunnan kannanoton¹⁹⁴⁵ ja Veroh:n ohjeen¹⁹⁴⁶ mukaan.

Pääomasijoitustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden lisäksi myös EVL:n mukaista elinkeinotoimintaa harjoittavat henkilöyhtiöt saattaisivat olla vähennyskelpoisen konsernituen antajina. Kommandiittiyhtiö voi omistaa esimerkiksi liiketoimintaa harjoittavan osakeyhtiön osakkeita siten, että tämä palvelee kommandiittiyhtiön liiketoimintaa. Samoin voisi olla ajateltavissa myös avoimen yhtiön kohdalla. Mainitunlaiset tilanteet saattavat kuitenkin olla harvinaisia. Toisaalta edellä konsernitukea oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa käsittelevässä luvussa 4 käsitellyissä oikeustapauksissa ei emoyhtiönä yhdessäkään tapauksessa ollut henkilöyhtiötä, vaan kaikki oikeustapaukset käsittelivät tilanteita, joissa vähennyskelpoisen konsernituen antajana oli osakeyhtiö.

EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisena lain tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen vastaanottava osakeyhtiönä tuli kysymykseen yhtiö, jonka osakepääomasta tuen antaja yksin tai yhdessä lainkohdan tarkoittamien konserniyhtiöiden kanssa omisti vähintään 10 %. Omistusosuuden ollessa alle mainitun määrän, ei tämä enää lain sanamuodon mukaan aiheuttaisi annettavan konsernituen vähennyskelvottomuutta. Toinen asia on, että tällainen omistusosuus, kuten laissa säädetty 10 %:n omistusosuuskin, on lähtökohtaisesti oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa syntyneen konsernituen käsitteelle vieras. Asiaa käsitellään tarkemmin jäljempänä alaluvussa 6.6.3.

6.6.2 *Konsernituen vastaanottaja*

Konsernituen kohteena olevan yhtiön omistajaa koskevan vähennyskelvottomuuteen liittyvän ehdon jäädessä toteutumatta voi vähennyskelpoisen konsernituen vastaanottajana olla konsernitukea oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa käsittelevässä luvussa 4 ilmenevän mukaisesti sekä kotimainen että ulkomainen yhteisö. Merkitystä ei luonnollisestikaan ole sillä, asuuko vastaanottava ulkomainen yhteisö EU-jäsenvaltiossa tai muussa valtiossa.

¹⁹⁴⁵ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 8–9.

¹⁹⁴⁶ Ks. Veroh 2005b: kappale Pääomasijoitustoiminta.

Sinänsä esimerkiksi pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö ei kuitenkaan liene ainakaan lähtökohtaisesti ajateltavissa vaikkapa ulkomaisen yhtiön emoyhtiönä.

EVL:n säännösten mukaan lain tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen antajana tulee nimeltä mainiten kysymykseen muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö. Vastaanottaja on puolestaan sidottu laissa mainittuun vähintään 10 %:n omistusosuuteen edellä mainittujen yhteisöjen ja näiden konserniyhteisöjen kautta.

6.6.3 *Omistusosuus*

Konsernituen vähennyskelvottomuus on EVL 16 §:n 7 kohdassa sidottu vähintään 10 %:n omistusosuuteen tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä. HE:ssä viitataan ainoastaan yleisesti konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön¹⁹⁴⁷. Edellä konsernituen vähennyskelvottomuuteen liittyvää omistusosuutta käsittelevässä alaluvussa 5.5 tuotiin esille säädetyn omistusosuuden vähimmäismäärän ongelmallisuus tarkasteltaessa oikeuskäytännön perusteella syntyneitä konsernituen käsitettä.

Sivuutettaessa edellä alaluvussa 5.5 mainittu konsernituen käsitteen omistusosuuteen liittyvä ongelma ja käsiteltäessä tätä sellaisenaan EVL 16 §:n 7 kohdan säännökseen mukaisena, olisi tällöin lain sanamuodon mukaan lain tarkoittaman konsernituen antaminen alle 10 %:sti omistetulle osakeyhtiölle mm. HE:n perustelut¹⁹⁴⁸ ja valtiovarainvaliokunnan mietintö¹⁹⁴⁹ huomioiden mahdollista siten, että annettu tuki luettaisiin antajan verotuksessa vähennyskelpoiseksi menoksi. Tällöin tulisi luonnollisesti myös muiden seuraavassa alaluvussa todettujen EVL 7 §:n menojen ja menetysten vähennyskelpoisuudelle asettamien edellytysten täytyä.

6.6.4 *Konsernituen muista edellytyksistä*

Muiden edellytysten lisäksi tulee vähennyskelpoiseksi katsottavan annetun konsernituen liittyä antajansa elinkeinotoimintaan tulon hankkimisesta ja

---

¹⁹⁴⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁹⁴⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

¹⁹⁴⁹ Ks. VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp: 7.

säilyttämisestä johtuvana menona tai menetyksenä EVL 7 §:n mukaisesti. Kyseisen vaatimuksen täyttyminen on kulloinkin tapauskohtaista. Tältä osin voidaan viitata edellä konsernitukea oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa käsittelevään lukuun 4, jossa on käsitelty aikaisemmassa oikeuskäytännössä vähennyskelpoisena konsernitukena hyväksytyjä tukimuotoja. Oman ongelmansa asiassa muodostaa kuitenkin myös EVL:n säännöksen mukaisen konsernituen käsite, jota on käsitelty alaluvussa 5.2.

Aikaisemman oikeuskäytännön osalta on huomattava, että osa aikaisemmista tukimuodoista on säädetty muilla säännöksillä nykyisin vähennyskeltottomiksi edellä aikaisemmin esitetyn mukaisesti. Muiden kuin myyntisaamisten menetykset tai arvonalenemiset eivät EVL 16 §:n 7 kohdan nimenomaisen säännöksen mukaan ole enää vähennyskelpoista EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainituille yhteisöille, joita olivat muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta sekä säästöpankki ja keskinäinen vakuutusyhtiö. Tätä mahdollisuutta ei lain sanamuodon mukaan ole kuitenkaan suljettu pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön kohdalla. Samoin omistusosuuden osakeyhtiöstä ollessa alle 10 %, ei EVL rajoita tällaiselta osakeyhtiöltä olevan muun kuin myyntisaamisen menetyksen tai arvonalenemisen vähentämistä verotuksessa muiden edellytysten täytyessä. Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisena konsernitukena annettujen pääomansijoitusten vähentäminen osakkeiden hankintamenon osana ei kuitenkaan ole enää miltään osin mahdollista vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksessa muutetun EVL 42 §:n 1 momentin johdosta.

6.6.5 Näkökohtien tarkastelua

Lain tarkoittaman konsernituen vähennyskeltottomuus on EVL 16 §:n säätämällä tavalla rajattu tuen kohteena olevan osakeyhtiön omistajaa koskevin määräyksiin sekä omistusosuutta koskevin määräyksiin. Mainitun rajauksen johdosta on lähtökohtaisesti pääteltävissä, että muissa tapauksissa lain tarkoittaman konsernituen vähentäminen verotuksessa on sallittua. Mikäli näin ei olisi, olisivat kyseiset laissa olevat määräykset turhia. Toinen asia on, kuten edellä olevasta käy ilmi, että mahdollisuudet lain tarkoittaman konsernituen vähentämiseen lienevät omistusosuuteen liittyvää määräystä lukuunottamatta pääsääntöisesti lähinnä teoreettisia. Omistusosuutta koskeva määrittely konsernituen yhteydessä on kuitenkin ristiriitainen erityisesti HE:ssä viitatus¹⁹⁵⁰ oikeuskäytännön kanssa.

---

¹⁹⁵⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

EVL:n säännösten perusteella oli joka tapauksessa todettavissa, että laki ei rajoittanut kaikilta osin vähennyskelpoisen konsernituen antamista tuen antajan ollessa muu kuin EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu yhteisö. Samoin vähennyskelpoisen konsernituen vastaanottajana voi olla muu kuin EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettu osakeyhtiö. Jotta konsernituki voisi olla antajalleen verotuksessa vähennyskelpoinen, tulee sen täyttää EVL 7 §:n mukaiset menolle ja menetykselle asetettavat vaatimukset. Ennen nykyistä vuonna 2004 säädettyä lain tarkoittaman konsernituen vähennyskeltvottomuutta on luvussa 4 käsitellyn oikeuskäytännön perusteella vähennyskelpoiseksi katsottua konsernitukea perusteltu EVL 7 §:n mukaisena tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneena menona tai menetyksenä.

Aikaisemmassa oikeuskäytännössä verotuksessa vähennyskelpoisiksi hyväksytyt konsernitukimuodot eivät lainmuutosten johdosta ole enää kaikilta osin mahdollisia nimenomaisten säännösten johdosta. Muun kuin myyntisaamisen vähentäminen verotuksessa on nimenomaisesti kielletty. Samoin konsernitukena annettu pääomansijoitus ei osakkeen hankintamenoona kuuluvana ole enää vähennettävissä antajansa verotuksessa nimenomaisesta arvonalennusten vähennyskeltvottomuutta koskevan säännöksen johdosta. Oman ongelmansa kuitenkin muodostaa lain tarkoittaman konsernituen määrittely, jota on käsitelty edellä alaluvussa 5.2.

6.7 Arviointia

Edellä esitetyn ja myös luvussa 5 todetun mukaisesti aikaisemmassa oikeuskäytännössä vähennyskelpoiseksi katsotut eräät konsernituen muodot eivät enää tule kysymykseen EVL:n nimenomaisista muuttuneista säännöksistä johtuen. Sekä oman pääoman luonteiset sijoitukset, jotka on voitu vähentää osakkeiden hankintamenoa osana että muiden kuin myyntisaamisten anteeksianto eivät enää voi tulla kysymykseen vähennyskelpoisena konsernitukena EVL 16 §:n 7 kohdan ja 42 §:n 1 momentin mukaisten säännösten johdosta. EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama vähennyskeltvoton konsernituki on sidottu lain tarkoittamaan vähintään 10 %:n omistusosuuteen ja 42 §:n 1 momentti koskee kaikkia EVL:n mukaan verotettavia verovelvollisia, jotka eivät enää voi vähentää osakkeiden arvonalenemisiä verotuksessa poistona.

Jäljelle jää kuitenkin joukko tapauksia, joiden kohdalla vähennysoikeus verotuksessa voi olla edelleen mahdollinen ja joissain tapauksissa jopa melko selväkin, kun taas toisissa tapauksissa mahdollista vähennysoikeutta leimaa ilmeinen epävarmuus. Ongelmana tällöin muun ohella on, missä määrin nykyisen

EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki on rinnastettavissa aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseen konsernitukeen. Mikäli uuden säännöksen tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki ei sovellu aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen vähennyskelpoisen konsernituen tarkoittamaan tilanteeseen, on aikaisemman oikeuskäytännön mukainen vähennyskelpoisuus edelleen varsin ilmeistä. Tällöin ei kuitenkaan ole kysymys EVL:n tarkoittamasta konsernituesta. Esimerkkinä vähennyskelpoisuudesta voidaan mainita myyntisaamisiin liittyvät edellä käsitellyt hyvitykset. Samoin eräät muut esim. tutkimusmenoihin tai menojen kohdistamisiin liittyvien oikeustapausten mukaiset vähennyskelpoisena konsernitukena oikeuskäytännössä hyväksytyt tapaukset voisivat edelleen olla mahdollisia.¹⁹⁵¹

Oman tulkinnallisen ongelman muodostavat saamatta jääneen tulon mahdollinen lukeminen uuden säännöksen tarkoittamaksi vähennyskelvottomaksi konsernitueksi. Toisaalta kysymys on lain tarkoittamasta vastasuorituksesta ja toisaalta saamatta jääneen tulon mahdollisesta kuulumisesta uuden säännöksen käsitteen piiriin. Luovuttaessa osasta tuloa annettujen hyvityslaskujen muodossa lienee vastasuoritus käsitteenä tältä osin melko selkeästi sovitettavissa kyseisiin tilanteisiin. Tulkintaongelmat vähennyskelpoisuudesta tältä osin lienevätkin periaatteessa varsin vähäisiä. Lisäksi on huomioitavissa EVL:n säännös 5 §:n mukaisten luovutushintoja vähentävien erien lukemisesta EVL 18 §:n 1 momentin mukaisiksi vähennyskelpoisiksi eriksi.

Saamatta jääneen tulon kohdalla oman ongelmansa muodostavat korottomat lainat, jolloin mainitun lainan tytäryhtiölleen antanut emoyhtiö luopuu korkotulostaan. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty kannanottoja sekä EVL 16 §:n 7 kohdan soveltumisesta korottomiin lainoihin samoin kuin sen soveltumattomuudesta mainittuihin tilanteisiin. Asiaa on kuitenkin pidetty enemmän tai vähemmän epäselvänä.¹⁹⁵² Kirjallisuudessa on esitetty kannanottoja sen puolesta, ettei uusi säännös soveltuisi saamatta jääneeseen tuloon, esim. perimättömään korkoon, vaikka lainvalmistelijat lienevät tätä tarkoittaneet. Tässä yhteydessä on myös viitattu siihen, että kyseinen säännös on sijoitettu EVL 16 §:ään vähennyskelvottomien menojen yhteyteen.¹⁹⁵³ Toisaalta säännöksen ration on

¹⁹⁵¹ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 346.

¹⁹⁵² Ks. Andersson 2004b: 504; Andersson & Ikkala 2005: 307–308; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 345; Immonen 2005: 6; Juusela 2004a: 232; Kajas 2005: 37; Mattila 2004a: 495; 2004b: 297; 2004c: 16; 2005b: 20; 2007: 97–98; Niskakangas 2004a: 8; Ranta-Lassila 2004a: 265; Valtti 2006: 30.

¹⁹⁵³ Ks. Andersson 2004b: 504; Andersson & Ikkala 2005: 307–308; Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 345; Immonen 2005: 6; Mattila 2004a: 495; 2004c: 16; 2005b: 20; 2007: 98; Niskakangas 2004a: 8; Valtti 2006: 30.

katsottu puoltavan tulkintaa, jonka mukaan vastikkeettomaan menoon ja saamatta jääneeseen tuloon sovellettaisiin samoja periaatteita. Tällöin voitaisiin päätyä siihen, että korottoman lainan laskennallinen korko olisi lisättävissä lainan antaneen konserniyhtiön tuloon.¹⁹⁵⁴

Edellä aikaisemmin kuvatussa konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä on emoyhtiön tytäryhtiölleen antama koroton laina katsottu EVL 7 §:n mukaiseksi tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvaksi kustannukseksi. Mainittua argumentointia on *Andersson* pitänyt omalaatuisena, jolla argumentoinnilla ei kuitenkaan ole ollut vaikutusta verotukselliseen lopputulokseen¹⁹⁵⁵. Konsernitukea koskevan aikaisemman oikeuskäytännön kohdalla on myös syytä huomioda, että se on syntynyt pääsääntöisesti tilanteissa, joissa osapuolena olevien yhtiöiden kesken on ollut kysymys liiketoimista¹⁹⁵⁶. Tällöin esimerkiksi vastasuorituksen puuttuminen ei ainakaan pääsääntöisesti tule kysymykseen. Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ei myöskään ole perustunut lain edellyttämään 10 %:n omistusosuuteen. Lisäksi uusi konsernituen legaalikäsite¹⁹⁵⁷ poikkeaa myös muutoin aikaisemmasta oikeuskäytännön mukaisesta vaikeasti hahmotettavasta konsernituen käsitteestä uusien säännösten sulkiessa pois tapauksia, jotka aikaisemmin tulivat kysymykseen vähennyskelpoisena konsernitukena¹⁹⁵⁸.

Korottomien lainojen lukeminen EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella lain tarkoittamaksi vähennyskeltvottomaksi konsernitueksi ei edellä todettujen lain säännöksen ja oikeuskäytännön ilmeisen erilaisen sisällön perusteella ole selvää. HE:ssä mainitun mukaisesti annettavan tuen muodolla ei olisi merkitystä vähennyskeltvottomuuden kannalta¹⁹⁵⁹. Vaikka konsernitukena annetut korottomat lainat on aikaisemmassa oikeuskäytännössä katsottu EVL 7 §:n mukaan vähennyskelpoiseksi kustannukseksi, on EVL 16 §:n 7 kohdan soveltuminen näiden kohdalla kuitenkin epäselvää edellä esitetyn perusteella.

Korottomien lainojen ollessa kysymyksessä ei EVL 16 §:n 7 kohdan säännös selkeästi sovellu näihin tilanteisiin. Konsernituen vähennyskeltvottomuuden ollessa sidottu EVL:n systematiikan mukaisesti menon vähennyskeltvottomuuteen, ei saamatta jäänyt tulo lähtökohtaisesti tulisi kysymykseen vähennyskeltvottomana

---

¹⁹⁵⁴ Ks. Juusela 2004a: 232; Matikkala 2004: 47; Matikkala & Juusela 2004: 542.

¹⁹⁵⁵ Ks. Andersson 1989a: 311.

¹⁹⁵⁶ Ks. esim. Mattila 2007: 95.

¹⁹⁵⁷ Ks. Mattila 2007: 95; Tikka 2005c: 27.

¹⁹⁵⁸ Ks. esim. Mattila 2007: 96–98.

¹⁹⁵⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 39.

konsernitukena. Oikeuskäytännössä annetut korottomat lainat on kuitenkin katsottu EVL 7 §:n nojalla antajalleen vuosittain vähennyskelpoiseksi kustannukseksi ¹⁹⁶⁰. Tästä johtuen olisi ajateltavissa tilanne, jonka mukaan kysymykseen voisi tulla EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki edellyttäen, että tähän liittyisi lain tarkoittaman vastasuorituksen puuttuminen.¹⁹⁶¹

Uutena vaikkakin lähinnä teoreettisena näkökohtana vähennyskelpoisen konsernituen käsitteen piiriin tuli muuttuneen lainsäädännön myötä lain tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen lisäksi vähennyskelpoinen konsernituki. Tilanteet, joissa lain tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen edellytykset eivät täyty, on kysymyksessä tällöin tästä johtuen vähennyskelpoinen konsernituki edellä selvitetyn mukaisesti. Näissä tapauksissa tuen antajana ei ole lain tarkoittama yhteisö tai vaihtoehtoisesti omistusosuus tuen kohteen olevasta osakeyhtiöstä on alle 10 %.

---

¹⁹⁶⁰ Ks. KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530, KHO 30.12.1985 T 6045.

¹⁹⁶¹ Ks. Niskakangas 2004a: 8, jonka mukaan KHO:n haasteelliseksi tehtäväksi jää uuden säännöksen soveltamisrajojen piirtäminen.

7 KOMPETENSSINORMIEN MERKITYKSESTÄ KONSERNIYHTIÖIDEN VEROTUKSESSA

7.1 Konsernituki ja muu verolainsäädäntö

Konserniyhtiöiden välisissä suhteissa voivat konsernitukea koskevan säännöksen lisäksi tulla huomioon otetuiksi mm. verotuksen kiertämistä, peiteltyä osinkoa ja siirtohinnoitteluoikaisua koskevat säännökset. Aikaisemmin sekä verotuksen kiertämistä että aikaisempaa peiteltyä osingonjakoa ja peiteltyä voitonsiirtoa koskevat määräykset sisältyivät VerL:iin, jonka korvasi myöhemmin VML. Peiteltyä voitonsiirtoa koskevat määräykset muutettiin myöhemmin VML:ssa siirtohinnoitteluoikaisua koskeviksi säännökseksi.

Käytännössä voi olla ongelmallista vetää yksiselitteistä rajaa niiden tapausten välillä, joissa menon vähennyskelpoisuus oli evätty VerL:n tai VML:n edellä säättämien verotuksellisesti moitittavien tilanteiden perusteella. Näiden lisäksi menon vähennyskeltottomuus voi olla johdettavissa suoraan EVL 7 §:n yleisistä periaatteista. Toisaalta *Tikan* mukaan esim. VerL:n säännökset mahdollistivat joustavankin tulkinnan vähennyskelpoisuussäännösten soveltamiselle ¹⁹⁶². Aikaisempaa konsernitukea koskevan oikeuskäytännön yhteydessä on lisäksi ollut kysymys mm. siitä, tulisiko korottomat lainat kanadalaiselle ja hollantilaiselle tytäryhtiölle katsoa VerL 73 §:n mukaiseksi peiteltyksi voitonsiirroksi vai voisiko kysymykseen tulla tytäryhtiölle annettu konsernituki. Mainittuja lainoja käsittelevissä ratkaisuissa KHO 1983 II 529 ja KHO 1985 II 530 ei VerL 73 § tullut sovellettavaksi.

7.2 Verotuksen kiertäminen

Verotuksen kiertämistä koskevat säännökset sisältyivät aikaisemmin VerL 56 §:ään. Aihepiiristä on tehty kolme väitöskirjaa tekijöinä *Voipio* vuonna 1968, *Tikka* vuonna 1972 ja *Knuutinen* vuonna 2009 ¹⁹⁶³. Tämänkin perusteella on todettavissa verotuksen kiertämiseen liittyvän ongelmakokonaisuuden monimuotoisuus. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista käsitellä verotuksen kiertämiseen liittyviä kysymyksiä seikkaperäisesti. Seuraavassa tyydytään tarkastelemaan verotuksen kiertämiseen liittyviä yksittäisiä

---

¹⁹⁶² Ks. Tikka 1975c: 74.

¹⁹⁶³ Tikka 1972b; Voipio 1968; Knuutinen 2009.

kysymyksiä esimerkinomaisesti konserniyhtiöiden keskinäisissä liiketoimissa konsernituen kannalta.

Aikaisemmin voimassa ollut VerL 56 §:n 1 momentti oli sisällöltään seuraava:

”Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin, kuin jos asiassa olisi käytetty oikeata muotoa. Milloin kauppahinta, muu vastike tai suoritusaika kauppaa- tai muussa sopimuksessa on määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, on verolautakunnalla oikeus arvioida verotettava tulo ja omaisuus.”

Verotuksen kiertämistä koskevat säännökset sisältyivät edellä olevan mukaisesti aluksi VerL 56 §:ään¹⁹⁶⁴. Vastaava säännös sisällytettiin tämän jälkeen VerL:n korvanneeseen VML 28 §:ään. Verotuksen kiertämistä koskevien säännösten soveltaminen edellyttää melkoista ilmeisyyttä. Lisäksi kysymyksessä tulee olla liiketaloudellisten motiivien ilmeinen puuttuminen.¹⁹⁶⁵ Mikäli emoyhtiön verotusta oikaistaan markkinaehtoisuudesta poikkeavan hinnoittelun johdosta, voisi vastaavuusperiaatteen mukaisesti olla perusteltua oikaista myös tytäryhtiön verotusta. Muussa tapauksessa jouduttaisiin konsernin sisällä kahdenkertaiseen verotukseen. Ilman tytäryhtiössä tehtävää vastaoikaisua konserniin jää verohaitta, jota ei olisi toimittaessa yhtenä yhtiönä.¹⁹⁶⁶

Voipion mukaan ennen EVL:n säätämistä syntyneiden oikeustapausten perusteella silloisen terminologian mukainen konserniavustus voitiin nähdä tosinaan mm. liian korkeana vastikkeena, jolloin kysymyksessä oli todellinen vastikkeellinen oikeustoimi, johon liittyi kuitenkin myös peitelty vastikkeeton oikeustoimi¹⁹⁶⁷. Esimerkkinä ylihintaisesta konserniavustuksesta *Voipio* esitti KHO:n ratkaisun, jossa yhtiö osti sisaryhtiöltään koneita liian suureksi sovitulla hinnalla. Arvonvähennys pyrittiin verotuksessa tekemään tuon ylisuuren hinnan avulla, mutta tätä ei hyväksytty verotuksessa.

Ratkaisussa KHO 1958 II 371 yhtiö oli ostanut sisaryhtiöltään koneita hinnasta, joka sovittu hinta oli katsottava liian suureksi. Arvonvähennystä

¹⁹⁶⁴ Ks. Kilpi 1987b: 8; Rautajoki 2992: 466–467; Tikka 1972b: 289–295; 1981: 66–72; 1992c: 587–588; Voipio 1968: 280–285.

¹⁹⁶⁵ Ks. Andersson 1991b: 100–101; 1996a: 51; Lehtonen 2011: 168 ss.; Ossa 2002b: 562; 2003: 295–296; Ranta-Lassila 2001a: 39; Wikström 1997: 337; ks. myös Manninen 1998: 80–81.

¹⁹⁶⁶ Ks. Ranta-Lassila 2001a: 39–43.

¹⁹⁶⁷ Ks. Voipio 1968: 203.

ei hyväksytty tuon sovitun hinnan mukaisesta arvosta vaan arvonvähennys oli tehtävissä todellisen hinnan mukaan.

KHO katsoi ratkaisussaan, että koneet oli ostettu sovitusta hinnasta ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin ylisuuresta kauppahinnasta tehtävän arvonvähennyksen avulla.¹⁹⁶⁸ Myös *Sihto* on esittänyt mainitun oikeustapauksen esimerkkinä silloisen terminologian mukaisesta konserniavustuksesta¹⁹⁶⁹.

Kysymyksessä näyttäisi olevan KHO:n vuosikirjaratkaisun selostuksen perusteella varsin selvä järjestely, jossa muodollisesti moitteettomalla kaupalla pyrittiin luomaan pohja verotuksessa sellaiselle arvonvähennyksen määrälle, jolle ei ollut perusteita. Tuolloin asiassa ensimmäisenä muutoksenhakuelimenä ollut tarkastuslautakunta pitäytyi oikeustapauksessa muodollisesti oikein toteutetussa kauppahinnassa. KHO:n hylkäävää kantaa tässä suhteessa voidaan pitää perusteltuna perusteltuna kysymyksen ollessa ilmeisen selvästä keinotekoisesta veroedun tavoittelusta.

Seuraavassa ratkaisussa rakennusliikettä harjoittava yhtiö myi perustamansa asunto-osakeyhtiön osakekannan sisaryhtiölleen. Tämän jälkeen sisaryhtiö myi mainitut osakkeet edelleen huomattavalla voitolla ulkopuoliselle taholle. Näin muodostuneesta myyntivoitosta verotettiin osakkeet alunperin myynyttä rakennusliikettä.

Ratkaisussa KHO 1966 II 563 rakennusliikettä harjoittava yhtiö myi perustamansa asunto-osakeyhtiön osakekannan nimellisarvostaan sisaryhtiölleen. Sisaryhtiö myi tämän jälkeen mainitut asunto-osakeyhtiön osakkeet ulkopuoliselle taholle huomattavalla myyntivoitolla. Sisaryhtiön saama satunnainen myyntivoitto luettiin VerL 56 §:n nojalla rakennusliikettä harjoittavan yhtiön tuloksi.

Mainitussa tapauksessa edellisvuonna perustetun asunto-osakeyhtiön osakekanta oli vuonna 1960 myyty sisaryhtiölle, joka oli harjoittanut laivanvarustusliikettä ja mainittu yhtiö oli samana vuonna myynyt osakkeet edelleen ostohintaan verrattuna kolminkertaisesta kauppahinnasta. Osakkeiden myyntihinta vastasi laivanvarustusliikettä harjoittaneen yhtiön tilikauden tappiota ilman mainittua myyntivoittoa. KHO katsoi, että edellä mainittuun toimenpiteeseen oli ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että osakkeiden myynnistä kertyneestä tulosta suoritettavasta verosta vapauduttaisiin lisäten sanotun myyntivoiton rakennus-

---

¹⁹⁶⁸ Ks. Voipio 1968: 204; 1972: IV/17.

¹⁹⁶⁹ Ks. Sihto 1970: XVII/1.

liikettä harjoittaneen yhtiön veronalaiseen tuloon. *Voipion* mukaan kysymyksessä oli kaupan muotoon puettu konserniavustus¹⁹⁷⁰.

Mainitussa tapauksessa osakkeiden myynti sisäryhtiölle oli tapahtunut vuonna 1960. Myös sisäryhtiön edelleen myynti oli tapahtunut samana vuonna. Vuosikirjaratkaisun selostuksen perusteella kysymys oli aivan ilmeisestä valeoikeustoimesta. Tällä toimenpiteellä pyrittiin siirtämään keinotekoisesti osakkeiden myynnistä saatava voitto sisäryhtiölle, jolle ei muodostunut verotettavaa tuloa tämän tappiollisuuden johdosta.

Vanhemmasta oikeuskäytännöstä voidaan mainita ratkaisu KHO 1961 II 326 verovuodelta 1957, jossa asunto-osakeyhtiön pääosakas ei ollut perinyt korkoa asunto-osakeyhtiölle antamastaan lainasta. KHO katsoi ratkaisussaan, ettei pääosakas antaessaan korottoman lainan ilmeisestikään ollut ryhtynyt sanottuun toimenpiteeseen siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta TOL 95 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla vapauduttaisiin.¹⁹⁷¹ Samoin ratkaisussa KHO 1985 I 55 katsottiin, ettei yhtiön sisäryhtiönään olevalle asunto-osakeyhtiölle oltu annettu korotonta lainaa verosta vapautumisen tarkoituksessa, jolloin verottamiseen ei tältä osin ollut edellytyksiä VerL 56 §:n perusteella kuten ei myöskään 57 §:n perusteella osingonluontoisena etuna¹⁹⁷².

Edellä mainitut oikeustapaukset KHO 1958 II 371 ja KHO 1966 II 563 edustivat aikaisemmin moitittavaksi konserniavustukseksi katsottuja oikeustapauksia, joilla pyrittiin tavoittelemaan kiellettyjä veroetuja. Huomionarvoista on, että konserniavustuksen vähennyskelpoisuuden selvittelyssä *Voipion* mukaan tätä häytti konserniavustusten käsitteellinen epäselvyys¹⁹⁷³. Tällöin luettiin käsitteen piiriin sekä kiellettyksi konserniavustukseksi että sallituksi konserniavustukseksi katsottavat tapaukset. Myöhemmin uuden terminologian mukaisen konsernituen piiriin luettiin pääsääntöisesti hyväksyttävää konsernitukea koskevat tapaukset. Tässä yhteydessä voidaan todeta lisäksi *Tikan* väitöskirjassaan vuonna 1972 esittämä näkemys, jonka mukaan tuolloin voimassa olleen veronkiertoa käsittelevän VerL 56 §:n soveltamisalan äärirajana voisi olla eräissä tapauksissa verotuksessa vähennyskelpoiseksi hyväksyttävä kustannusluonteinen konserniavustus¹⁹⁷⁴.

¹⁹⁷⁰ Ks. Voipio 1968: 179.

¹⁹⁷¹ Ks. Immonen 2002a: 337; Ryynänen 1996a: 190, 225, 229; Voipio 1968: 179.

¹⁹⁷² Ks. Kilpi 1986: 136–138.

¹⁹⁷³ Ks. Voipio 1971: 102.

¹⁹⁷⁴ Ks. Tikka 1972: 291. Tikka viittasi samassa yhteydessä verotuksellisten ylihintojen verotukselliseen käsittelyyn, jota aihepiiriä ei kuitenkaan lähemmin käsitelty.

Konserniyhtiöiden kesken tai niiden yhdessä toteuttamat liiketoimet voivat myös tulla arvioitavaksi verotuksen kiertämistä koskevien säännösten kannalta tarkasteltuna. Ratkaisussa KHO 1.11.1976 T 4169 verovuodelta 1969 emoyhtiön myydessä yhdessä tytäryhtiöidensä kanssa voimassa olleiden säännösten ja saamansa ennakkotiedon mukaan verovapaasti tuolloin yli 5 vuotta omistamansa asunto-osakeyhtiön osakkeet samalla kauppakirjalla yhdessä kahden tytäryhtiönsä kanssa ja selitettäessä tytäryhtiöiden osakkeet myydyksi hankintahinnan mukaisista kirjanpitoarvoista, verotettiin emoyhtiötä kuitenkin tytäryhtiöiden alle 5 vuotta omistettujen osakkeiden kauppahintaan verotuksessa lisätystä leima-verolaskelmista ilmenevistä määristä¹⁹⁷⁵.

Ratkaisussa KHO 29.4.1994 T 1847 verovuosilta 1988 ja 1989 yhtiö oli suorittanut yhdysvaltalaiselle emoyhtiölleen rojaltia määräprosentin liikevaihdosta. Ko. määrä katsottiin suomalaiselle tytäryhtiölle kokonaan vähennyskelpoiseksi eikä VerL 56 ja 73 § tulleet sovellettaviksi. Ratkaisussa KHO 27.12.1999 T 4219 vuodelta 1995 katsottiin hollantilaisen tytäryhtiön suomalaiselle emoyhtiölleen maksaman alhaisen rojaltin poikkeavan siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu. Tämän johdosta emoyhtiön tuloon lisättiin myös osa hollantilaisen tytäryhtiön emoyhtiölle maksamista osingoista VerL 56 ja 73 §:ien perusteella.

Nykyisin verotuksen kiertämistä koskeva säännös sisältyy VML 28 §:ään. Mainittu VerL 56 §:n 1 momentin mukainen säännös siirrettiin kielellisin ja organisatorisin tarkennuksin VML 28 §:n 1 momentiksi¹⁹⁷⁶ seuraavan sisältöisenä:

”Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritus aika on kauppaa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida.”

HE:ssä verotuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi oli esityksen mukaisen VerL 56 §:ään sisällytetty sekä veronkiertoa että peiteltyä osingonjakoa koskevat säännökset¹⁹⁷⁷. Peiteltyä osingonjakoa koskevat säännökset katsottiin kuitenkin

---

¹⁹⁷⁵ Ks. Knuutinen 2012: 179–180.

¹⁹⁷⁶ Ks. HE 131/1995 vp: 31.

¹⁹⁷⁷ Ks. HE 146/1957 vp: 21–22.

asianmukaiseksi erottaa uudeksi VerL 57 §:ksi ¹⁹⁷⁸. VML 28 §:n 2 momentti samoin kuin aikaisempi VerL 56 §:n 2 momentti sisältää menettelylliset määräykset tapauksissa, joissa on ilmeistä, että kysymyksessä olisi 1 momentin mukaisesta veron kiertämisestä. Sen paremmin HE:ssä verotuslaiksi tai HE:ssä verotusmenettelylaiksi ei verotuksen kiertämistä koskevaa säännöstä erikseen perusteltu. Tältä osin viitataan edellä mainittuun kahteen väitöskirjaan ¹⁹⁷⁹.

Edellä selostetuissa oikeustapauksissa oli kysymyksessä järjestelyistä, joissa pyrittiin muodollisesti moitteettomilla oikeustoimilla saavuttamaan verotuksellista etua keinotekoisilla järjestelyillä. Sinänsä moitteettomien oikeustoimien purkaminen verotuksessa kompetenssinormien perusteella oli kyseisissä tapauksissa katsottava perustelluksi. Konsernitukea kirjallisuudessa käsiteltäessä jäivät mainitun kaltaiset kielletyn veroedun tavoitteluun liittyvät oikeustapaukset myöhemmin konsernituen käsitteen ulkopuolelle.

7.3 Peitelty osinko

Peiteltyä osingonjakoa koskeva säännös oli ennen VML:n säätämistä sijoitettu VerL 57 §:ään ¹⁹⁸⁰. HE:ssä VerL:ksi oli peiteltyä osingonjakoa koskeva säännös sijoitettu edellä aikaisemmin todetun mukaisesti yhdessä verotuksen kiertämistä koskevan säännöksen kanssa lakiehdotuksen 56 §:ään ¹⁹⁸¹. VeVM:n esityksen mukaisesti peiteltyä osingonjakoa koskevat säännökset katsottiin asianmukaiseksi erottaa omaksi 57 §:ksi ¹⁹⁸². VerL 57 §:n 1 momentin sisältö oli seuraava:

”Jos on ilmeistä, että osakeyhtiö tai muu yhteisö on suorittanut osakkaansa taikka tämän puolison, lapsen, vanhemman tai muun omaisen hyväksi palkan, lahjapalkkion, osapalkan, asuntoedun, edustus- tai matkakustannuksen, vakuutusmaksun tahi muun sellaisen hyvityksen nimellä enemmän, kuin on pidettävä kohtuullisena, taikka että yhteisö on hintana, vuokrana, korkona, provisiona tai muuna kustannuksena edellä mainitulle henkilölle maksanut olennaisesti enemmän tai heiltä kantanut vähemmän, kuin mikä on tavallista, otettakoon se verotuksessa huomioon kohtuullisen määräjensinä.”

¹⁹⁷⁸ Ks. VeVM 1/1957 vp – HE 146/1957 vp: 4.

¹⁹⁷⁹ Ks aiheesta tarkemmin edellä mainitut kaksi väitöskirjaa Tikka 1972 b; Voipio 1968. Ks. myös esim. Knuutinen 2012; Myrsky & Rabinä 2011: 197 ss.

¹⁹⁸⁰ Ks. Rautajoki 1991: 465.

¹⁹⁸¹ Ks. HE 146/1957 vp: 21–22.

¹⁹⁸² Ks. VeVM 1/1957 vp – HE 146/1957 vp: 4.

Sen paremmin HE:ssä tai VeVM:ssä ei säännöksen sisältöä tarkemmin perusteltu. VerL 57 § ei kuitenkaan soveltunut relaatioon, jossa emoyhtiöstä siirretään tuloa tytäryhtiöön.¹⁹⁸³ VerL 57 §:n 2 momentti sisälsi lisäksi säännökset osakeyhtiön omien osakkeiden lunastamisen tai osakepääoman alentamisen lukemisesta yhtiön osakkaan veronalaiseksi tuloksi tämän tapahtuessa ilmeisesti osingosta menevän veron välttämiseksi¹⁹⁸⁴.

Säännöksen tarkoituksena on ollut estää edun siirtäminen yhteisön maksaman ylihinnan tai sen perimän alihinnan muodossa yhteisöltä sen omistajatahoille. Säännöksellä oli näin käytännössä merkitystä osakeyhtiön ja sen osakkaiden verotuksessa.¹⁹⁸⁵ Säännös tuli sovellettavaksi myös muiden yhteisöjen, erityisesti osuuskuntien kohdalla¹⁹⁸⁶. Osakeyhtiön ja sen osakkaiden välisessä hinnoittelussa muodostavat oman ongelmansa ns. keskinäiset yhtiöt. Näiden tarkoituksena on lähinnä palvella omakustannushintaan osakkaitaan. Asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden kohdalla on nimenomaisella säännöksellä estetty yhtiön verottaminen perittäessä osakkailta vastikkeita käypää vuokraa alemman määräisenä¹⁹⁸⁷. Keskinäisten voimalaitosyhtiöiden verotuskohtelu näiden myydessä osakkailleen osakassähköä omakustannushintaan perustuu oikeuskäytäntöön.¹⁹⁸⁸

Oikeuskäytännössä on keskinäisten voimalaitosyhtiöiden kohdalla katsottu yhtiöiden voivan luovuttaa sähköenergiaa osakkailleen omakustannushintaan näiden omistusosuuksien suhteessa. Tällöin myös osakkaat ovat velvollisia omistusosuksiensa suhteessa vastaamaan voimalaitoksen kustannuksista. Yhtiöjärjestykseen otetut määräykset ohjaavat yhtiön osakkaiden ja yhtiön

---

¹⁹⁸³ Ks. Niskakangas 1987: 45–46; Tikka 1975c: 55.

¹⁹⁸⁴ Ks. tästä tarkemmin Andersson 1984d: 97 ss.

¹⁹⁸⁵ Ks. Andersson 1991b: 98; Tikka 1995b: 286. Ks. KHO 1985 I 54, jossa osakeyhtiön sisaryhtiönään olevalla asunto-osakeyhtiölle antaman lainan korottomuuden katsottiin alentaneen asunto-osakeyhtiön osakkailta perittävän vastikkeen määrää mainittujen osakkaiden ollessa myös osakeyhtiön osakkaita, jolloin perimättä jätetty korko otettiin VerL 57 §:n mukaisesti kohtuullisen määräisenä huomioon osakeyhtiön tulona. Ratkaisussa KHO 1998:71 (= KHO 8.12.1998 T 2715) verovuodelta 1995 osakeyhtiön osakas ei saanut VerL 57 §:n 2 momentissa tarkoitettua peiteltyä osinkoa, kun noin kymmenen vuotta aiemmin toimintansa lopettaneen ja velattoman osakeyhtiön pankkitilillä olleet varat jaettiin EOYL:ssa säädettyä selvitysmenettelyä tekemättä, ks. Immonen 2001b: 91–92; 2001c: 101; Ossa 2001: 179. Ratkaisussa KHO 21.4.1999 T 868 voitiin osakasta jälkiverottaa peittelystä osingosta siltäkin ajalta, jona yhtiö ei ollut merkittynä kaupparekisteriin, kun yhtiön kaupparekisteristä poistamista koskeva päätös oli HMenL 26 §:n nojalla poistettu ja yhtiö jälleen merkitty kaupparekisteriin, ks. Linnakangas, Immonen & Puroinen 1999b: 87–89.

¹⁹⁸⁶ Ks. Andersson 1991b: 97.

¹⁹⁸⁷ Säännös tästä sisältyy nykyisin TVL 53 §:n 2 kohtaan. Tätä ennen vastaava säännös sisältyi ETVL 78 §:ään ja tätä edeltäneen EETVL 23 §:n 2 momenttiin.

¹⁹⁸⁸ Ks. Tikka 1995b: 286.

keskinäisiä suhteita. Julkisuudessa usein esillä ollut *Mankala*-periaatetta koskeva KHO:n ratkaisu vuodelta 1963 käsitteli *Iitin* kunnassa sijaitsevan *Osakeyhtiö Mankala Aktiebolag* -nimisen voimalaitosyhtiön osakkailleen myymän sähköenergian hinnoittelun¹⁹⁸⁹ hyväksyttävyyttä.

Ratkaisussa KHO 1963 I 5 vuodelta 1959 yhtiön tuloon oli kunnallisverotuksessa vuodelta 1959 toimitetussa verotuksessa lisätty määrä, jonka yhtiön katsottiin jättäneen perimättä osakkailtaan liian halvalla myydyin sähkövoiman muodossa. Tältä osin verolautakunta katsoi osakkaille jaetun peiteltyä osinkoa. Yhtiö oli myynyt osakkailleen sähkövoimaa 2,98 vanhan markan keskihinnasta kWh:lta, vaikka yhtiö oli asiakkaalleen myynyt sähkövoimaa 5,94 vanhan markan kWh-hinnasta. Kulut huomioiden verolautakunta katsoi, että osakkaille oli edellä kerrotulla tavalla jaettu peiteltyä osinkoa 206.146.252 vanhaa markkaa eli 20.614.625 mk lisäen yhtiön tuloon (laskuvirheen johdosta) 20.614.625 vanhaa markkaa. Yhtiö sekä kunnanasiamies valittivat verotuksesta lääninhallitukselle.

Yhtiön valituksen mukaan yhtiön osakkailta oli ollut osakemääränsä mukainen käyttöoikeus voimalaitoksessa kehitettyyn energiamäärään ja osakkaat olivat yhtiöjärjestyksen mukaan vastanneet voimalaitoksen vuosikustannuksista sanotussa suhteessa. Koska yhtiön toiminta ei voinut tuottaa voittoa, yhtiön ei voitu katsoa jakaneen puheena olevalla tavalla peiteltyä osinkoa. Kun lisäksi yhtiön osakkailtaan perimä sähkövoiman hinta oli täysin vastannut sähkövoiman yleistä käypää hintaa, taksoitus oli sanotuilta osin virheellinen. Kunnanasiamies vaati valituksessaan mm. peiteltyin osingonjaon laskuvirheestä johtuvan määrän oikaisemista 206.146.252 vanhaksi markaksi.

LO katsoi päätöksessään, ettei ollut näytetty, että yhtiö oli sähkövoiman hintana kantanut osakkailtaan vähemmän kuin mikä oli ollut tavallista. Kunnanhallitus haki mainittuun päätökseen muutosta.

KHO katsoi päätöksessään, että yhtiö oli yhtiöjärjestyksensä mukaisesti velvollinen luovuttamaan tuottamansa sähköenergian osakkailleen näiden osuuksien mukaisessa suhteessa ja nämä velvolliset samassa suhteessa vastaamaan voimalaitoksen kustannuksista. Tämän perusteella sen johdosta, että yhtiön osakkailtaan perimä sähkövoiman hinta ehkä on sen käypää hintaa alempi, ei yhtiö ole saanut osingonluontoista eikä muutakaan veronalaista tuloa. KHO jätti valituksenalaisen päätöksen lopputuloksen pysyväksi.

KHO perusteli ratkaisuaan yhtiöjärjestyksen määräyksellä, jonka mukaisesti yhtiö oli velvollinen luovuttamaan osakkailleen sähköenergiaa näiden osuuksien mukaisessa suhteessa ja osakkaat puolestaan olivat velvolliset samassa suhteessa

---

¹⁹⁸⁹ Ks. Jylhä 2006: 331; VM 51/2010: 151.

vastaamaan voimalaitoksen kustannuksista. Mainitussa oikeustapauksessa ei omakustannushintaan tapahtuvaa osakassähkön hinnoittelua oikaistu VerL 57 §:n nojalla.¹⁹⁹⁰ Ratkaisun perusteluista on pääteltävissä, että KHO:n kantaan on voinut vaikuttaa myös se seikka, että osakasyhtiöt yhtiöjärjestyksen perusteella ovat velvollisia ostamaan voimalaitosyhtiöltä sähköenergiaa myös käypää hintaa korkeampaan hintaan, mikäli tämä yhtiön kustannusten kattamiseksi on tarpeen.¹⁹⁹¹

Lähes vastaavanlainen tilanne oli seuraavassa KHO:n ratkaisussa. Kysymyksessä oli voimalaitosyhtiöstä, joka harjoitti toimintaansa useamman kunnan alueella ja joka jakoi kaiken tuottamansa energian osakkailleen.

Ratkaisussa KHO 1968 II 521 vuodelta 1960 Turun lääninverolautakunta oli katsonut voimalaitosliikettä harjoittavan yhtiön voimalaitoksesta saaman kunnallisverotuksessa verotettavan tulon niin vähäiseksi, ettei sitä voitu hyväksyä kunnallisveron suorittamisen perusteeksi. Voimalaitosliikettä harjoittavan yhtiön pääkonttori oli Nakkilan kunnassa ja yhtiö harjoitti voimalaitosliikettä Harjavallan¹⁹⁹², Nakkilan ja Kokemäen¹⁹⁹³ kunnissa siten, että voimalaitos sijaitsi kahden ensiksi mainitun kunnan alueella luonnonvesivoimien ollessa edellä mainittujen kolmen kunnan alueella. Edellä olevan johdosta lääninverolautakunta vahvisti yhtiön eri kunnille maksettavan kunnallisveron määrän veroilmoituksesta poikkeavasti tuolloin voimassa olleen kunnallisen harkintaverotuksen perusteella.

Yhtiö sekä Nakkilan kunnanhallitus valittivat toimitetusta verotuksesta lääninhallitukselle. Yhtiö ilmoitti jakavansa yhtiöjärjestyksensä mukaisesti kaiken tuottamansa energian osakkailleen niiden osakeomistuksen mukaisessa suhteessa ja perivänsä osakkailta kulunsa samaa jakoperustetta noudattaen vaatien, että yhtiön kunnallisverotus voimalaitosliikkeestä alennettaisiin veroilmoituksen mukaiseksi tai enintään yhtiön esittämään kWh:lta perustuvaan määrään. LO alensi päätöksessään yhtiölle määrättyä veron perustetta jossain määrin sekä määräsi kuntien osuuksista verotettavaan tuloon.

---

¹⁹⁹⁰ Ks. Andersson 1979b: 230; Immonen, Ossa & Villa 2011: 270; Ossa 2011b: 489; Puikkonen 2010: 142; Tikka 1995b: 286.

¹⁹⁹¹ Ks. KM 1983:71: 16; Rynnänen 1996a: 351–353.

¹⁹⁹² Harjavallan kunnasta tuli kauppalaksi vuoden 1968 alusta lukien, ks. A Harjavallan kauppala perustamisesta 13.6.1967/284. Vuonna 1976 annetun KunL 3 ja 152 §:ien perusteella Harjavallan kauppalasta tuli kaupunki vuoden 1977 alusta lukien. Nykyisen KuntaL 5 §:n 2 momentin mukaan kunta voi käyttää nimitystä kaupunki, kun se katsoo täyttävänsä kaupunkimaiselle yhdyskunnalle asetettavat vaatimukset.

¹⁹⁹³ Kokemäen kunnasta tuli kauppalaksi vuoden 1972 alusta lukien, ks. A Kokemäen kauppala perustamisesta 18.6.1971/539. Vuonna 1976 annetun KunL 3 ja 152 §:ien perusteella Kokemäen kauppalasta tuli kaupunki vuoden 1977 alusta lukien.

Harjavallan, Nakkilan ja Kokemäen kunnanhallitukset hakivat verotukseen muutosta ja lausuivat, että yhtiö oli myynyt kehittämänsä sähkövoiman osakkailleen käypää hintaa huomattavasti halvemmasta hinnasta, minkä johdosta tuloa oli siirtynyt muiden kuin yhtiön tulona verotettavaksi muun kuin oikean veronsaajakunnan hyväksi. Lisäksi Nakkilan kunnanhallitus katsoi, että yhtiön menettelyä oli pidettävä peiteltynä osingonjakona.

KHO katsoi päätöksessään, että koska yhtiö yhtiöjärjestyksensä mukaan on velvollinen luovuttamaan tuottamansa sähkövoiman osakkailleen niiden osuuksien mukaisessa suhteessa ja nämä velvolliset samassa suhteessa vastaamaan voimalaitoksen kustannuksista, ei sen johdosta, että yhtiön osakkailtaan perimä sähköön hinta on ollut käypää hintaa alempi, ole saanut sanotunlaista eikä muutakaan veronalaista tuloa. KHO hylkäsi Nakkilan kunnanhallituksen valituksen tällä perusteella tehtynä. Lisäksi KHO hylkäsi kunnanhallituksen valitukset harkintaverotuksin vahvistettua määrää koskevalta osalta, mutta muutti kuntien jako-osuutta.

Mainitussa ratkaisussa oli merkitystä tuolloin voimassa olleelle kunnalliselle harkintaverotukselle. Tällä oli vaikutusta eri kuntien verotuloihin, joiden alueella yhtiö harjoitti toimintaansa ja joissa kunnissa yhtiön osakkaat sijaitsivat. Esitetyn peitellyn osingonjaon osalta KHO katsoi, ettei yhtiö ollut käsiteltävässä tapauksessa saanut sanotunlaista eikä muutakaan tuloa.¹⁹⁹⁴ Edellä mainitussa ratkaisussa KHO totesi, että yhtiön osakkailtaan perimä sähköön hinta oli ollut käypää hintaa alempi. Ratkaisussa KHO 1963 I 5 puolestaan lausuttiin, että yhtiön osakkaaltaan perimä hinta ehkä oli sen käypää hintaa alempi. Lopputulokseltaan molemmat ratkaisut sisältävät sen periaatteen, ettei peritystä alihintaisesta veloituksesta mainituissa olosuhteissa muodostu yhtiölle verotettavaa tuloa peitellyn osingonjaon muodossa.

Voipio rinnastaa voittoon pyrkimättä toimivan liikkeen sijaintikunnan oikeussuojaa käsittelevässä tutkimuksessaan osakeyhtiön toimimisen osakasyhtiönsä eduksi ns. omakustannusehdolla peiteltyyn konserniavustukseen. Tässä yhteydessä on kuitenkin aiheellista huomioida *Voipion* mukaan konserniavustuksen vähennyskelpoisuutta tuolloin haitannut käsitteellinen epäselvyys¹⁹⁹⁵. Esitetyn kannanoton mukaan mainitunlaista omakustannusehdolla toteutettavaa hinnoittelua ei tulisi pitää vero-oikeudellisesti sallittuna¹⁹⁹⁶. *Voipio* onkin arvostellut mainittuja päätöksiä niiden vaikuttaessa tulojen

¹⁹⁹⁴ Ks. Andersson 1979b: 230; Immonen, Ossa & Villa 2011: 270; Ossa 2011b: 489; Rynänen 1996a: 351.

¹⁹⁹⁵ Ks. Voipio 1971: 102.

¹⁹⁹⁶ Ks. Voipio 1971: 71.

verottamisoikeuteen eri kuntien kesken¹⁹⁹⁷. Vuoden 1993 alusta on luovuttu erillisestä valtion- ja kunnallisverotuksesta. TVL 1 §:n mukaisesti yhteisön verosta suoritetaan veroa valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Yhteisöjen verojen jakautumisesta eri veronsaajien kesken säädetään TVL 124 §:n mukaisesti nykyisin VerontilitysL:ssa.¹⁹⁹⁸ Edellä mainitun lisäksi myös *Ossa* on kyseenalaistanut noudatetun verotuskäytännön varsinkin nykyoloissa¹⁹⁹⁹. Sekä liiketaloudellinen että lainsäädännöllinen ympäristö on *Ossan* mukaan muuttunut merkittävästi edellä mainittujen 1960-luvulla annettujen KHO:n ratkaisujen jälkeen, jolloin myös niiden painoarvon voitaisiin katsoa olennaisesti heikentyneen²⁰⁰⁰

Tarkasteltaessa keskinäisen voimalaitosyhtiön ja sen osakkaiden verotuskäytäntöä liiketaloudelliselta kannalta on tässä havaittavissa yhtymäkohtia aikaisemmin konserniyhtiöitä käsittelevän oikeuskäytännön kanssa²⁰⁰¹. Sekä vuokraustoiminnassa että holdingyhtiöiden ollessa kysymyksessä on oikeuskäytännössä tietyn edellytyksin katsottu konserniyhtiöiden muodostavan saman taloudellisen kokonaisuuden, joka seikka on huomioitu myös verotuskäytännössä. Myös konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä on ollut kyse konsernisuhteeseen liittyvästä liiketaloudellisesta perusteesta²⁰⁰².

Keskinäinen voimalaitosyhtiö ja sen osakkaat muodostavat kukin keskenään kiinteän liiketaloudellisen kokonaisuuden. Osakkaat saavat yhtiöjärjestyksen perusteella yhtiön tuottamaa osakassähköä omakustannushintaan. Omakustannushinta, jonka osakkaat ovat velvollisia maksamaan saamastaan osakkuus sähköstä, voi olla joko alempi tai korkeampi kuin sähkön markkinahinta. Koska kysymyksessä on suuria pääomia vaativa toimiala, on yksittäisen yhtiön mahdollisuudet osallistua kyseiseen toimintaan kuitenkin tähän nähden vain rajalliset. Yhdessä yhtiöt voivat kuitenkin toteuttaa tarvitsemansa energian hankinnan yhdessä omistamansa yhtiön kautta vastaten tästä aiheutuvista kustannuksista kukin oman osuutensa mukaisesti²⁰⁰³.

Mikäli osakassähköä on luovutettu yli osakkaiden omistamien osakkeiden edellyttämän määrän, on saatu etu käypää hintaa halvemmasta sähkövoimasta

---

¹⁹⁹⁷ Ks. Voipio 1971: 68–69.

¹⁹⁹⁸ Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 47.

¹⁹⁹⁹ Ks. Ossa 2011b: 490 ss.

²⁰⁰⁰ Ks. Ossa 2011b: 492, 495.

²⁰⁰¹ Ks. alaluku 2.6.2.

²⁰⁰² Ks. luku 4.

²⁰⁰³ Ks. esim. Ylöstalo 1968: 340–341.

luettavissa luovuttavan yhtiön veronalaiseksi tuloksi ²⁰⁰⁴. EVL:n voimassaolon ajalta olevassa seuraavassa KHO:n ratkaisussa katsottiin osakassähkön ylittävä osa peiteltyksi osingonjaoksi ja luovuttajan veronalaiseksi tuloksi kohtuullisen määräisenä.

Ratkaisussa KHO 29.10.1981 T 4989 verovuodelta 1976 haettiin muutosta Lapin LO:n päätökseen yhtiön verotettavan tulon määrittämisestä eri kuntien kesken sekä yhtiön osakkailleen luovuttaman sähköenergian hinnoittelusta.

LO katsoi päätöksessään sähköenergian hinnoittelun osalta, ettei valituksen tehnyt kunnanhallitus ollut näyttänyt, että yhtiö olisi verovuonna perinyt osakkaaltaan sähköenergiasta hintana vähemmän kuin tavallista, eikä yhtiön niin ollen voitu katsoa jakaneen osakkailleen sellaista osinkoa, joka VerL 57 §:n 1 momentin tai muunkaan lainkohdan mukaan olisi verotuksessa otettava huomioon sen tulon lisäyksenä.

LO:n päätöksestä tehdyn valituksen johdosta KHO lausui tältä osin päätöksensä perusteluissa, että yhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan vesioikeuksia vastaan annettu yhtiön osake tuottaa omistajalleen oikeuden ostaa yhtiön voimalaitoksissa kulloinkin kehitettävästä sähkövoimasta säännönmukaista liiketoimintaansa varten määrän, joka suhteellisesti vastaa osakkaan yhtiöön panemia vesioikeuksia verrattuna kaikkien osakkaiden yhtiöön panemiin vesioikeuksiin. Näin myytävän sähkön hinta määrätään yhtiöjärjestyksen mukaan siten, että yhtiön voimanmyynnistä saatavat tulot peittävät sen varsinaisesta liiketoiminnasta johtuvat kulut sekä tarpeelliset ja riittävät arvonvähennykset ja että yhtiö saa tuotantoon sijoitetulle pääomalle kohtuullisen, yhtiöjärjestyksessä enimmäismäärältään rajoitetun puhtaan tuoton.

KHO katsoi, ettei yhtiö sen johdosta, että sen osakkailtaan näiden yhtiöltä omistamiensa vesivoimaosakkeiden perusteella ostamasta sähköstä mainittujen perusteiden mukaisesti perimä hinta on ollut käypää hintaa alempi, ole saanut osingonluontoista eikä muutakaan veronalaista tuloa.

Sen sijaan KHO katsoi, että yhtiön osakkaalle myydyin sen sähkön osalta, joka ylittää tämän yhtiön omistamien vesivoimaosakkeiden osalta sen 45,35 %:n osuutta vastaavan määrän, saatu etu käypää hintaa halvemmasta sähkövoimasta olisi VerL 57 §:n 1 momentin nojalla luettava yhtiön veronalaiseksi tuloksi kohtuullisen määräisenä. Koska valituksessa ei oltu kuitenkaan esitetty täsmällistä vaatimusta tämän vuoksi tuloon lisättävästä määrästä eikä esitetty sellaista selvitystä, että verotettava tulo ylittäisi harkintaverotuksen vahvistetun määrän, hylättiin valitus tältä osin.

---

²⁰⁰⁴ VerL 57 § 1 momentti.

KHO:n ratkaisu vastaa asiasisällöltään edellä mainittuja ratkaisuja KHO 1963 I 5 ja KHO 1968 II 521. Kaikissa kolmessa tapauksessa on KHO:n ratkaisua perusteltu yhtiöjärjestyksen mukaisella määräyksellä sähköenergian ostamisesta omakustannushintaan osakeomistuksen mukaisessa suhteessa, jolloin kysymyksessä ei katsota olevan peitelty osingonjako. Sen sijaan nyt käsillä olevassa ratkaisussa katsottiin, että yli osakeomistuksen suhteen vastaavaa määrää ostetun sähköenergian osalta kysymyksessä on VerL 57 §:n mukainen peitelty osingonjako, joka on luettavissa myyjäyhtiön veronalaiseksi tuloksi. KHO:n kanta poikkesi tapauksessa LO:n päätöksestä, jonka mukaan yhtiön osakkaiden ei katsottu miltään osin saaneen peiteltyä osingonjakoa. Vaikkakaan asialla ei tässä tapauksessa ollut merkitystä tuolloin voimassa olleen kunnallisen harkintaverotuksen perusteella harkitun määrän johdosta, tuli KHO:n kanta omakustannushintaan myytävän sähköenergian osalta selkeästi ilmaistuksi. Päätöksessä ilmaistun periaatteen mukaisesti sähköenergian myynti ei keskinäisissä voimalaitosyhtiöissä ole mahdollista omistususuudesta poikkeavasti ilman veroseuraamuksia.²⁰⁰⁵

Keskinäisen voimalaitosyhtiön osakkailleen omakustannushintaan myymää sähköenergiaa sekä osakkaan oman tarpeen ylittävän sähköenergian myyntiä koskeva KVL:n päätös vuodelta 1983 poistettiin KHO:n päätöksellä puutteellisten tietojen johdosta. Kysymyksessä oli edellisestä oikeustapauksesta poikkeava tilanne siten, että kaikki osakkaat eivät voineet itse käyttää sitä sähköenergiamäärää, mihin he osakeomistuksensa perusteella olivat oikeutettuja kun edellisessä ratkaisussa osakkaalle myytiin sähköenergiaa yli tälle kuuluvan osuuden.

Ratkaisussa KHO 30.12.1983 T 5836 poistettiin KVL antama ennakkotieto osakkaille ja osakkaiden lukuun myytävän sähköenergian verotuksesta, jonka mukaan hakemuksen mukaisista toimenpiteistä ei aiheutunut osingonluontoista eikä muutakaan veronalaista tuloa voimalaitosyhtiölle.

Hakemuksen mukaan voimalaitosyhtiö oli perustettu vuonna 1943 huolehtimaan osakaskuntansa sähköenergian saannista. Yhtiöllä oli omia voimalaitoksia ja se oli lisäksi osakkaana eräissä toisissa voimalaosakeyhtiöissä. Voimansiirtoa varten yhtiö oli rakentanut maan länsiosaan voimajohtoverkon muunto- ja kytkinasemineen. Voimalaitosyhtiön yhtiöjärjestyksestä aiottiin muuttaa siten, että yhtiö luovutti kaiken tuottamansa ja osakkuusyhtiöistään ostamansa sähköenergian osakkailleen, joilla oli osakeomistuksen mukaisessa suhteessa oikeus energian hankkimiseen.

---

²⁰⁰⁵ Ks. KM 1983:71: 17; Ossa 2011b: 489.

Osakkaat puolestaan vastasivat yhtiön vuosikuluista osakeomistuksensa suhteessa riippumatta siitä, oliko edellä mainittua oikeutta käytetty.

Kaikki osakkaat eivät kuitenkaan voineet itse käyttää koko energiamäärää, johon ne olivat oikeutettuja. Tarkoituksena oli, että ne voimalaitosyhtiön osakkaat, joilla oli sähköenergiaa yli oman tarpeen, mutta ei edellytyksiä ylijäämäsähkön hoitamiseen, tekivät voimalaitosyhtiön kanssa komissio-myyntisopimuksen ja luovuttivat mahdolliset ylijäämänsä voimalaitosyhtiölle edelleen myytäväksi. Voimalaitosyhtiö tilitti kuukausittain myyntitoiminnasta aiheutuvan omakustannuksia vastaavalla palkkiolla vähennetyn tuoton osakkaalle.

KVL lausui ennakkotietonaan, ettei mainituista toimenpiteistä aiheutunut osingonluontoista eikä muutakaan veronalaista tuloa voimalaitosyhtiölle.

KHO:een tehdyn valituksen johdosta KHO lausui, ettei hakemuksessa oltu selvitetty mihin hintaan sähkö luovutetaan voimalaitosyhtiön toimesta muille kuin osakkaille ja kuinka paljon hinta poikkeaa osakkaiden sähköstä maksettavasta korvauksesta. Tämän johdosta edellytykset sen ratkaisemiseen, perikö yhtiö osakkailtaan sähkön hintana olennaisesti vähemmän kuin mikä on tavallista, puuttuvat. Tämän johdosta KHO kumosi ja poisti KVL:n antaman ennakkotiedon.

KHO ei edellä olevan mukaisesti ottanut kantaa mainittuun järjestelyyn puuttuvien tietojen johdosta. Ennakkotieto poistettiin, koska tämä ei mainittujen seikkojen perusteella ollut KHO:n mukaan annettavissa. KVL:n ennakkotiedosta tekemässään valituksessa VerOH puolestaan lausui mm., että tuolloin voimassa ollut EETVL 23 §:n 2 momentti²⁰⁰⁶, jolla oli poistettu keskinäisten kiinteistöyhteisöjen osakkaan tai jäsenen saamaan vuokraetun perustuva kahdenkertainen verotus, merkitsi poikkeusta tuolloin voimassa olleen VerL 57 §:n 1 momentin soveltamisalueeseen. Säännökseen viitaten VerOH katsoi, ettei pelkästään yhtiöjärjestyksen perusteella voida luoda vastaavaa poikkeusta.²⁰⁰⁷ KHO:n päätöksen perusteella näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että kysymyksessä oli osakkaan ylijäämäsähkön hinnoitteluun liittyvä ongelma. Osakassähkön myynti omistusosuuksien suhteessa omakustannushintaan osakkaille oli ratkaistu jo aikaisemmin edellä käsitellyssä kolmessa ratkaisussa KHO 1963 I 5, KHO 1968 II 521 ja KHO 29.10.1981 T 4989.

---

²⁰⁰⁶ Vastaava säännös sisältyi sittemmin ETVL 78 §:ään ja nykyisin TVL 53 §:n 2 kohtaan.

²⁰⁰⁷ Ks. Ossa 2011b: 489.

Toisen tyyppisiin ratkaisuihin on päädytty sähkön jakelua harjoittaneiden yhtiöiden kohdalla. Kyse ei näissä tapauksissa ole ollut edellisistä oikeustapauksista poiketen myöskään yhtiöjärjestykseen sisällytyneistä määräyksistä.

Ratkaisussa KHO 1961 II 484 oli kysymys KVL:n joulukuussa 1960 antamasta ennakkotiedosta, jonka mukaan sähköyhtiön osakkaanaan olevalle maalaiskunnalle antamia etuja oli pidettävä peiteltyinä osingonjakona.

Yhtiön koko osakepääoman omistivat Espoon kunta²⁰⁰⁸ ja Helsingin maalaiskunta²⁰⁰⁹, joiden kuntien alueella yhtiö harjoitti sähkön jakelua. Mainitut kunnat olivat ehdottaneet, että ne saisivat kuntien laitosten tarpeita varten ostaa yhtiöltä sähköä omakustannushintaan ja että yhtiö lisäksi ottaisi korvauksetta huolehtiakseen kuntien teiden ja muiden yleisten alueiden valaistuksesta sekä niiden valaistulaitteiden rakentamisesta ja ylläpidosta. Yhtiön tätä tarkoitusta varten hakemana ennakkotietona KVL lausui, että meneteltäessä edellä kuvatulla tavalla, on yhtiön verotettavaa liiketuloa määrättäessä sen osakkeenomistajilleen antamat edut otettava VerL 57 §:n 1 momentin mukaisesti huomioon kohtuullisen määräisinä.

Ennakkotiedosta tehdyn valituksen johdosta KHO pysytti KVL:n antaman ennakkotiedon lausuen perusteluissaan, että ottaen huomioon KVL:n päätöksessä mainitut perustelut sekä sen, ettei sähkölaitoksen rakentaminen maalaiskunnan alueella edellytä kunnanvaltuuston suostumusta eikä puheena olevilla maalaiskunnilla näin ollen ole oikeutta erityisen etuuden varaamiseen sähkövoiman kehittämisestä ja jakelusta kunnan alueella.

KVL:n päätöksen perusteluista ilmenevän mukaisesti sähkön myynti osakkeenomistajille muodosti yhtiön vuosivaihdosta vain vähäisen osan. Näistä syistä yhtiötä ei voitu pitää tuolloin voimassa olleen TOL:n tarkoittamana yleishyödyllisenä yhteisönä. Tilanne muodostuisi KVL:n perusteluiden mukaan sellaiseksi, että yhtiö kantaisi osakkailtaan sähkön hintana vähemmän kuin oli tavallista sekä suorittaisi korvauksetta veronalaista tuloaan pienentäen sellaisia tehtäviä, joista yleensä perittiin korvausta. Ottaen erityisesti huomioon yhtiön liikevaihdon muodostuminen sekä sen, ettei tapauksessa edes väitetty olevan edellä mainittujen sähkön tuotantoa harjoittavien yhtiöiden kaltaista yhtiöjärjestystä, poikkesi kyseinen tapaus myös tältä osin edellä mainituista sähkön

²⁰⁰⁸ Espoon kunnasta muodostettiin kauppalaksi vuoden 1963 alusta lukien, ks. A Espoon kauppala perustamisesta 29.10.1961/479. Espoon kauppalasta tuli kaupunki vuoden 1972 alusta lukien, ks. A Espoon kaupungin perustamisesta 7.5.1971/364 ja Espoon kaupungin perustamiskirja 7.5.1971/365.

²⁰⁰⁹ Helsingin maalaiskunnasta tuli Vantaan kauppalaksi vuoden 1972 alusta lukien, ks. A Vantaan kauppalan perustamisesta. Vantaan kauppalasta tuli kaupunki vuoden 1974 alusta lukien, ks. A Vantaan kaupungin perustamisesta 30.3.1973/285.

tuotantoon liittyvistä oikeustapauksista.²⁰¹⁰ Huomattavaa lisäksi on, että mainittu oikeustapaus annettiin ennen edellä mainittua *Mankala*-periaatetta koskevaa päätöstä KHO 1963 I 5 vuodelta 1959.

Vuodelta 1962 olevan KHO:n ratkaisun mukaan katsottiin, että kaupungilla, jonka alueella sähkönjakelua harjoittava yhtiö toimi, oli oikeus periä tältä yhtiöltä tietynsuuruinen toimilupamaksu.

Ratkaisussa KHO 1962 II 193 vuodelta 1954 tarkastusasiamies valitti yhtiön maksamasta toimilupamaksusta V:n kaupungille, joka omisti yhtiön osake-enemmistön, katsoen lupamaksun osingonluontoiseksi varojenjaoksi. Vaasan läänin tarkastuslautakunta katsoi, että yhtiön maksama toimilupamaksu oli vähennyskelpoinen yhtiön tulosta, mutta ottaen huomioon, että kaupunki omisti yhtiön osake-enemmistön, katsoi tarkastuslautakunta TOL 30 §:n perusteella²⁰¹¹, että kaupungin aikaisemmin saama yhtiön kaupungin alueella myymän sähkön perusteella arvioitu alennus sähkömaksuista muodosti osan mainitusta korvauksesta. KHO:een tehdyn valituksen johdosta yhtiön verotettavaa tuloa jossain määrin alennettiin.

Mainitussa tapauksessa sähkönjakelua harjoittanutta yhtiötä verotettiin *Voipion* mukaan peitelystä osingonjaosta sillä perusteella, että maksetun toimilupamaksun määrä yhtiön osake-enemmistön omistavalle kaupungille oli suurempi kuin se olisi ollut siinä tapauksessa, ettei kaupunki olisi ollut yhtiön osakas. Kaupungilla oli kuitenkin vallitsevan lainsäädännön mukaan oikeus antaa lupa johtojen vetämiseen katumaalle tai evätä se.²⁰¹²

Sähkön myynti osakkeenomistajille muodosti edellä mainitussa tapauksissa KHO 1961 II 484 ja KHO 1962 II 193 vain vähäisen osan yhtiöiden vuosivaihdosta. Myöskään osakkaiden ja yhtiöiden välisiä suhteita ei edellä esitetyissä oikeustapauksissa esitetty järjestetyn yhtiöjärjestyksissä.

VerL 57 § siirrettiin lain korvanneen vuonna 1995 annetun VML 29 §:ksi sisällöltään muuttumattomana eräin kielellisin muutoksin.

²⁰¹⁰ Ks. myös Voipio 1971: 77.

²⁰¹¹ Tuolloin voimassa ollut TOL 30 § kuului seuraavasti: ”Jos on ilmeistä, että osakeyhtiö on suorittanut osakkeenomistajalleen taikka tämän puolisolle, lapselle, vanhemmalle tai muulle omaiselle palkan, lahjapalkkion, osapalkan, asuntoedun, edustus- tai matkakustannuksen tai muun sellaisen hyvityksen nimellä enemmän, kuin on pidettävä kohtuullisena, taikka että yhtiö on hintana, vuokrana, korkona, provisiona tai muuna kustannuksena edellä mainituille henkilöille maksanut olennaisesti enemmän tai heiltä kantanut vähemmän, kuin mikä on tavallista, otettakoon se verotuksessa huomioon kohtuullisen määräisenä.” Lainkohdasta ks. tarkemmin Rekola 1947: 290–294.

²⁰¹² Ks. Voipio 1971: 77.

Uudistettaessa VML:n peiteltyä osingonjakoa koskevia määräyksiä, muutettiin L:lla 470/1998 tämän nimikkeeksi peitelty osinko²⁰¹³. HE:n esityksen mukaan peiteltynä osinkona pidetään mm. yhtiöstä osakkuuden perusteella tavanomaisesta olennaisesti poikkeavan hinnoittelun johdosta saatua etuutta. Lisäksi peitellyn osingon verottaminen ei edelleenkään edellytä, että toimenpiteeseen olisi ryhdytty siinä tarkoituksessa, että yhtiön varoja siirretään osakkaalle. Säännöksen soveltaminen voikin näin tulla kysymykseen myös tahattomissa hinnoitteluvirheissä osapuolten tarkoituksesta riippumatta.²⁰¹⁴

Peiteltyä osinkoa koskeva VML 29 §:n 1–5 momentti kuuluu uudistetussa muodossaan seuraavasti:

”Peiteltyllä osingolla tarkoitetaan rahanarvoista etuutta, jonka osakeyhtiö antaa osakkaansa tai tämän omaisen²⁰¹⁵ hyväksi osakkuusaseman perusteella tavallisesta olennaisesti poikkeavan hinnoittelun johdosta tai vastikkeetta.

Peiteltyllä osingolla tarkoitetaan myös omia osakkeita hankkimalla tai lunastamalla taikka osakepääomaa, vararahastoa tai ylikurssirahastoa alentamalla osingosta menevän veron välttämiseksi jaettuina varoja.

Jos on ilmeistä, että yhtiö on jakanut 1 momentissa tarkoitettua peiteltyä osinkoa, on yhtiön verotuksessa meneteltävä niin kuin olisi käytetty käypää hintaa ja osakkaan veronalaiseksi tuloksi katsottava käyvän hinnan ja käytetyn hinnan erotus.

---

²⁰¹³ Peitellystä osingosta ks. esim. Lehtonen 2000: 62–65; Wikström 2008: 110 ss.

²⁰¹⁴ Ks. HE 26/1988 vp: 7; Immonen, Ossa & Villa 2011: 265 ss.; Lehtonen 2011: 173 ss.; Penttilä & Ronkainen 2002: 113–114; Ranta-Lassila 2002: 78; ks. myös Rynänen 1996a: 328–329; 1997: 142–143; 2000b: 109 ss.; 2005b: 41–42; Tikka 1981: 73. Ks. myös Äimä, Kristiina 2011: 220 ss. Ennakkoratkaisussa KHO 2009:70 A Oyj:n ruotsalaisen tytäryhtiön B AB:n luovuttaessa tälle käypää arvoa alemmalla kauppahinnalla puolalaisen tytäryhtiön C Sp. z o.o:n osakkeet ei järjestelyn hakemuksesta ilmenevien tietojen perusteella voida katsoa tapahtuvan osingosta menevän veron välttämiseksi, jonka johdosta A Oyj:n kaupan johdosta saamaa etua ei ole perusteltua lukea VML 29 §:n tarkoittamaksi peiteltyksi osingoksi eikä myöskään VML 31 §:ää sovellettu. Myöskään A Oyj:n tytäryhtiön D Oy:n myydessä tämän jälkeen alihintaan ulkomaisen konserniin kuuluvan puolalaisen yhtiön F Sp. z o.o:n osakkeet konserniin kuuluvalla edellä mainitulle puolalaiselle C Sp. z o.o:lle, ei VML 29 ja 31 §:ää sovellettu. Ks. Immonen 2011a: 133, 304; Immonen, Ossa & Villa 2011: 273–274; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 42–44; Knuutinen 2012: 275; Myrsky & Linnakangas 2010: 450, 457; Ossa 2011a: 232; 2011b: 492; Penttilä 2009e: 15–16; Äimä, Kristiina 2011: 286.

²⁰¹⁵ Ratkaisussa Hämeenlinnan HAO 29.9.2006 T 06/0356/1 katsottiin lain tarkoittamaksi omaiseksi osakeyhtiön osakkaan puolison tyttäret. Päätöksellä KHO 9.5.2007 T 1227 evättiin ratkaisusta tehty valituslupahakemus.

Jos varojen jakaminen 2 momentissa tarkoitettussa muodossa on ilmeisesti tapahtunut osingosta menevän veron välttämiseksi, on jaetut varat tältä osin katsottava osakkaan veronalaiseksi tuloksi.

Mitä 1 momentissa säädetään osakeyhtiöstä ja sen osakkaasta, sovelletaan vastaavasti muuhun yhteisöön sekä sen osakkaaseen tai jäseneseen.”

Aikaisemmin voimassa olleen peiteltyä osingonjakoa käsittäneen VML 29 §:n 1 momentin säännöksen esikuvana peitellyn osingonjaon soveltamisalasta oli ollut TOL 30 §. Lakiin sisältyneet esimerkkiluettelot eivät kuitenkaan enää olleet ajanmukaisia. Säännös olikin vakiintuneesti tulkittu yleissäännökseksi, jonka piiriin kuuluivat erilaiset varallisuuden siirtoon yhtiöltä osakkaalle kuuluvat toimenpiteet. Säännöksen esimerkkiluettelo korvattiinkin yleisemmällä määrittelyllä säännöksen soveltamisalaa kuitenkin laajentamatta.²⁰¹⁶ HE:n mukaisesti esityksessä tarkastellulla käypää hintaa koskevalla vaatimuksella ei myöskään ollut tarkoitus muuttaa siihen astista keskinäisiin yhtiöihin, kuten sähköyhtiöihin sovellettavaa vallitsevan tulkinnan mukaista käytäntöä.²⁰¹⁷ HE:n perusteluiden mukaisesti peiteltyä osinkona pidetään yhtiöstä osakkuuden perusteella tavanomaisesta olennaisesti poikkeavan hinnoittelun johdosta saatua etua. Myös tahattomat hinnoitteluvirheet voivat edellä mainitun mukaisesti tulla kysymykseen peiteltyä osinkona osapuolten tarkoituksesta riippumatta.²⁰¹⁸

VML 29 §:n 5 momentin mukaan peiteltyä osingonjakoa koskevia säännöksiä sovelletaan osakeyhtiön lisäksi myös muuhun yhteisöön sekä sen osakkaaseen tai jäseneseen. Myös aikaisemman VML 29 §:n sekä tätä ennen VerL 57 §:n 1 momentin mukaisesti sovellettiin peiteltyä osingonjakoa koskevia säännöksiä myös muuhun yhteisöön. Käytännössä säännös tuli sovellettavaksi erityisesti osuuskuntien kohdalla²⁰¹⁹. HE:ssä peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta esitetyn mukaisesti peitellyn osingonjaon säännösten olisi katsottu aikaisemman oikeuskäytännön mukaan soveltuvan myös osuuskuntaan ja sen jäseneseen²⁰²⁰. Edellä mainittujen aikaisempien säännösten mukaisesti tämä oli mahdollista suoraan jo niiden sanamuodonkin perusteella.

HE:ssä mainitun mukaisesti keskinäisen asunto- ja kiinteistöyhteisön osakkaan hallitsemastaan huoneistosta saama etu on erikseen rajattu peitellyn osingonjaon

---

²⁰¹⁶ Ks. HE 26/1998 vp: 5.

²⁰¹⁷ Ks. HE 26/1998 vp: 10; Mattila 1998: 2.

²⁰¹⁸ Ks. HE 26/1998 vp: 7.

²⁰¹⁹ Ks. Andersson 1991b: 97.

²⁰²⁰ Ks. HE 26/1998 vp: 10.

verotuksen ulkopuolelle TVL 53 §:n tarkoittamissa tapauksissa²⁰²¹. Tässä yhteydessä voidaan myös huomioida EVL 18 §:n 1 momentin 1 kohdan säännös, jonka mukaan osuuskunnan verotettavasta tulosta vähennyskelpoista ovat osuuskunnan ostojen tai myyntien taikka niihin rinnastettavien suoritusten perusteella jakama ylijäämänpalautus kokonaisuudessaan. Säännöksen sanamuodon mukaan ylijäämän palautus on mahdollista myös muiden kuin osuuskunnan jäsenten ostoista, myynneistä ym. suoritusten perusteella kertyneen voiton osan jaosta osuuskunnan jäsenille.²⁰²² Ylijäämän palautuksen määrä ei kuitenkaan voi olla osuuskunnan jäsenen osuuskunnalle kertyneitä suoritteita suurempi²⁰²³. Osuuskunnan ylijäämän palautusten vähennyskelpoisuutta on käsitelty edellä EVL:n verotettavan tulon käsitteen yhteydessä oikaisu- ja voitonjakoeriä käsittelevässä alaluvussa 2.6.7.

Peitelty osinko ei edellä olevan mukaan tule kysymykseen keskinäisten asunto- ja kiinteistöyhteisön kohdalla lain nimenomaisen säännöksen²⁰²⁴ perusteella²⁰²⁵. Myös osuuskuntien kohdalla on lain säännöksen²⁰²⁶ sekä oikeuskäytännön perusteella osuuskunnan jäsenelle kohdistettavan ylijäämän palautuksen määrä ilmeisesti mahdollista jäsenen suoritusten määrään saakka ilman peiteltyä osingon uhkaa. Keskinäisten sähköyhtiöiden kohdalla ei peiteltyyn osinkoon liittyvää käypää hintaa koskeva vaatimus HE:n perustelujen²⁰²⁷ mukaan ole tarkoitettu muuttamaan mainittujen yhtiöiden verotuksessa noudatettua käytäntöä. Noudatetun käytännön mukaisesti keskinäisten voimalaitosyhtiöiden osakkailleen omistusoosuuden mukaisesti omakustannushintaan myymästä sähköenergiasta ei muodostu peiteltyä osinkoa.

---

²⁰²¹ Ks. HE 26/1998 vp: 3. Näin myös aikaisemman lainsäädännön mukaan, ks. esim Andersson 1982d: 152–153.

²⁰²² Ks. Andersson, Ikkala & Penttilä 2009: 361–362. Ks. lisäksi KHO 2011:103, jossa pysytettiin KVL:n ennakkoratkaisu vuosille 2010 ja 2011, jonka mukaisesti muutettaessa A Oy osuuskunnaksi ja yhtiön osakkaiden tullessa osuuskunnan jäseniksi A Oy:n omistus- ja äänivaltasuhteiden säilyessä osakkaiden välillä ja hinnoiteltaessa osuuskunnan myynti jäsenilleen omakustannushintaan lisättyinä voittomarginaalilla ja myynti ulkopuolisille hinnoiteltaisiin markkinaehtoisesti käypään hintaan, eivät osuuskunnan jäsenet saa käyvän hintatason alittavan hinnan johdosta VML 29 §:ssä tarkoitettua peiteltyä osinkoa, ks. Penttilä 2012a: 78–79; 2012f: 126–127.

²⁰²³ Ks. KHO 11.8.1999 T 1955. Ks. myös Mannio 2004: 138. Osuuskunnan ylijäämän palautusten vähennyskelpoisuutta on käsitelty edellä EVL:n verotettavan tulon käsitteen yhteydessä oikaisu- ja voitonjakoeriä käsittelevässä alaluvussa 2.6.7.

²⁰²⁴ TVL 53 § 1 momentti 1 ja 2 kohta.

²⁰²⁵ Ks. Immonen, Ossa & Villa 2011: 269–270.

²⁰²⁶ EVL 18 § 1 momentti.

²⁰²⁷ Ks. HE 26/1998 vp: 10.

Konsernituen kannalta tarkasteltuna kysymys on yhtiöiden muodostamasta taloudellisesta kokonaisuudesta, joka otetaan huomioon veroitusta toimittaessa. Konsernin kohdalla lopputulos poikkeaa tällöin siitä, mikä se muutoin olisi tarkasteltaessa kutakin yhtiötä ainoastaan erillisenä verosubjektina. Verotuksessa konserniyhtiöiden taloudellinen kokonaisuus on huomioitu myös vuokraus-toiminnassa ja holdingyhtiöiden kohdalla. Peiteltyyn osingon uhka voidaan sulkea pois lainsäädäntöön otettavilla nimenomaisilla säännöksillä, kuten keskinäisten asunto- tai kiinteistöyhtiöiden kohdalla on menetelty. Myös osuuskuntien ylijäämän palautuksen mahdollistavalla säännöksellä on lähtökohtaisesti sama vaikutus. Konserniyhtiöiden tavoin keskinäisten voimalaitosyhtiöiden kohdalla tulee kysymykseen yhtiön ja sen osakkaiden välinen taloudellinen kokonaisuus, johon liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tulevat verotusta toimittaessa huomioitaviksi.

7.4 Peitelty voitonsiirto ja siirtohinnoitteluoikaisu

7.4.1 Peitelty voitonsiirto

Konserniyhtiöiden ollessa sekä kotimaisia että ulkomaisia yhtiöitä, tulee muun ohella huomioon otettavaksi konserniyhtiöiden välisissä liiketoimissa noudatetun hinnoittelun hyväksyttävyyden. VML 31 §:ssä säädettiin aikaisemmin peitelystä kansainvälisestä voitonsiirrosta. Sovellettaessa peiteltyä kansainvälistä voitonsiirtoa koskevaa säännöstä, tuli koti- ja ulkomaisten yhtiöiden välillä vallita taloudellinen riippuvuus tai yhteenkuuluvuus. Lisäksi yhtiöiden välisten kauppaehtojen tuli olla tavallisuudesta poikkeavia. Kolmantena edellytyksenä oli, että kotimaisesta elinkeinosta saatu tulo oli riippuvuussuhteen sekä kauppaehtojen poikkeavuuden johdosta jäänyt pienemmäksi kuin se olisi muutoin ollut.²⁰²⁸

Aikaisemmin vastaava säännös sisältyi VerL 73 §:n 1 momenttiin²⁰²⁹. Alkuperäisessä muodossaan VerL 73 §:n 1 momentti sisälsi määritelmän joko välittömästi tai välillisesti ulkomaisesta riippuvuudesta. HE:ssä²⁰³⁰ verotuslaiksi ei lainkohtaa tarkemmin perusteltu. Säännöksen sisällön katsottiin olevan ulkomaisia yrityksiä syrjivä²⁰³¹. Edellä olevan johdosta viittaus ulkomaisista

²⁰²⁸ Ks. Andersson 1979a: 230; 1996a: 55–56.

²⁰²⁹ Ks. Rautajoki 1991: 465.

²⁰³⁰ HE 146/1957 vp.

²⁰³¹ Ks. Andersson 1991b: 118; HE 11/1965 vp: 2; KM 1963:27: 14–16; KM 1964: A 16: 61.

riippuvaisiin yhteisöihin tai henkilöihin poistettiin VerL 73 §:stä²⁰³². Tässä yhteydessä kuitenkin todettiin, että säännöksen tarkoituksena edelleen oli estää täältä saadun tulon mielivaltaisen siirtäminen muualla verotettavaksi.²⁰³³ Säännös koski sekä voitonsiirtoa suomalaisista yrityksistä ulkomaisille emoyhtiöille että voitonsiirtoa suomalaisista yrityksistä niiden ulkomaille perustamiin tytäryhtiöihin²⁰³⁴.

Vuonna 1965 muutetun VerL 73 §:n 1 momentti kuului seuraavasti:

”Milloin valtakunnassa liikettä harjoittava verovelvollinen on jollekulle, joka taloudellisesti osallistuu hänen yritykseensä tai jolla on vaikutusvaltaa sen johtoon taikka jonka yritykseen hän taloudellisesti osallistuu tai jonka yrityksen johtoon hän voi vaikuttaa, myynyt tavaroita käypää hintaa alempaan hintaan tai häneltä ostanut tavaroita käypää korkeampaan hintaan taikka muutoin hänen kanssaan sopinut taloudellisista ehdoista, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, ja jos liikkeestä saatu tulo tämän johdosta on jäänyt pienemmäksi kuin se muuten olisi ollut eikä se, jolle tulo on siirtynyt, ole täällä verovelvollinen, on verotusta toimitettaessa liikkeen tuottamaksi tuloksi luettava määrä, mihin se voidaan katsoa nousseen, jollei sanotunlaisiin toimenpiteisiin olisi ryhdytty.”

VerL 73 §:n 1 momentin katsottiin periaatteessa sisältävän konsernituen kiellon. Tytäryhtiön tappiollisuus voi kuitenkin johtaa vähennyskelpoisuuden myöntämiseen²⁰³⁵. VerL 73 §:n 1 momenttia sovellettaessa katsottiinkin, että edellä mainitut seikat voivat puoltaa erilaista hintojen porrastusta²⁰³⁶. Tarkasteltaessa suomalaisen emoyhtiön ja sen ulkomaisen tytäryhtiön välisiä liikesuhteita aliveloitusnäkökulmasta, katsottiin aikaisemmin, että tässä yhteydessä tulisi noudattaa erityistä varovaisuutta hinnoitteluun liittyvien toimenpiteiden asianmukaisuutta arvosteltaessa²⁰³⁷. Tarkasteltaessa markkinaehtoperiaatetta laajempaan kysymyksenä kuin pelkästään hintojen ja muiden kauppaehtojen vertailuna, katsottiin tuolloin, ettei ole välttämättä estettä kohtuulliselle konsernituelle ainakin joissain tilanteissa²⁰³⁸. VerL 73 §:n 1 momentin ankaran kirjaimellista soveltamista ei aina katsottukaan perustelluksi, vaan tässä suhteessa

---

²⁰³² L 260/1965.

²⁰³³ Ks. HE 11/1965 vp: 2.

²⁰³⁴ Ks. Andersson 1991b: 119; Niskakangas 1991: 43; Sainio, Olli J. 1979: 282; Tikka 1975c: 70–72; Tunturi 1973a: 112. Ks. myös Finckenberg 1994: 217; Niskakangas & Finckenberg 1993: 304. Siirtohinnoista ks. myös Niskakangas 1989: 170.

²⁰³⁵ Ks. Niskakangas 1984: 215–216.

²⁰³⁶ Ks. Andersson 1991b: 121.

²⁰³⁷ Ks. Tikka 1975c: 37; 1982b: III/11.

²⁰³⁸ Ks. Niskakangas 1983a: 214–215.

tietty sallivuus oli mahdollista²⁰³⁹. Ulkomaisen tytäryhtiön ollessa kysymyksessä voivat vieraassa maassa vallitsevat olosuhteet tehdä normaalista poikkeavat kauppaehdot liiketaloudellisesti perustelluksi²⁰⁴⁰.

Seuraavassa VerL:n voimassaolon ajalta annetussa KHO:n ratkaisussa katsottiin suomalaisen emoyhtiön ulkomaiselle tytäryhtiölleen soveltaman hinnoittelun poikkeavan siitä, mikä sen tulisi olla kyseisessä tapauksessa. Kysymyksessä oli lisäksi tytäryhtiön ensimmäinen tilikausi.

Ratkaisussa KHO 1986 II 578 suomalaisen emoyhtiön tuloon lisättiin VerL 73 §:n 1 momentin nojalla liian alhaista katetta vastaava määrä ulkomaiselle tytäryhtiölle alihinnoittelun muodossa tapahtuneena voiton-siirtona.

Suomalainen emoyhtiö oli perustanut Irlantiin tytäryhtiön Pohjois-Amerikan markkinointia varten. Yhtiön tuotannosta 95 % meni vientiin, pääosin Pohjois-Amerikkaan. Irlanti tarjosi ulkomaisille yhtiöille mm. verovapauden vuoteen 1990 asti. Verotarkastuksessa vuodelta 1981 ilmenneen mukaisesti yhtiö oli perinyt irlantilaiselta tytäryhtiöltään puolivalmisteiden osalta noin 20 %:n katteen välittömistä valmistuskuluista. Yhtiön myyntikate oli muutoin ollut vuosittain lähes 60 %. Tämän johdosta verotarkastuksessa katsottiin katteen olevan alhainen normaalin katteen ollessa 40 %. Verotus toimitettiin tämän mukaisesti.

Yhtiö valitti LO:een lausuen pienehköllä katteella pyrityn siihen, että tytäryhtiön toiminnan kahdelle ensimmäiselle vuodelle turvataan asiallinen kannatuspohja. Tavoite on sittemmin saavutettu ja kate on vuodesta 1983 alkaen ollut 40 %. LO katsoi yhtiön myyneen puheena olevat puolivalmisteet tytäryhtiölleen käypää alempaan hintaan. Tämän johdosta LO VerL 73 §:n nojalla hylkäsi valituksen.

KHO:een tekemässään valituksessa yhtiö vaati LO:n päätöksen kumoamista korostaen, että kysymyksessä oli yhtiön ensimmäinen tilikausi eikä aloittavan ulkomaisen tytäryhtiön kannattavuudesta tällöin ollut mitään kuvaa, koska olosuhteet olivat täysin tuntemattomat. Yhtiö halusi puolivalmisteistaan varovaisen, mutta asiallisen katetuoton, jolloin konsernin myynti ei aiheuttanut tappiota yhtiölle. Ratkaisussaan KHO katsoi, ettei LO:n päätöstä ollut syytä muuttaa, jolloin päätös jäi pysyväksi.

Ratkaisuun lienee osaltaan vaikuttanut Irlannin ulkomaisille yrityksille tarjoamat veronhuojennukset, mm. verovapaus vuoteen 1990 asti. Tämän johdosta verokohtelu Irlannissa poikkeaa po. ajanjaksolta olennaisesti Suomen vastaavasta

²⁰³⁹ Ks. Tunturi 1973a: 112; Vapaavuori 1992: 240; Viherkenttä 1987: 65.

²⁰⁴⁰ Ks. Andersson 1965a: 201.

verokohtelusta. Pääosa yhtiön tuotannosta meni Pohjois-Amerikan vientiin, jolloin pääosa tuotannosta kanavoitui markkinoille irlantilaisen tytäryhtiön kautta. Vaikka kysymyksessä oli aloittelevan tytäryhtiön ensimmäinen tilikausi, ei kysymyksessä kuitenkaan ollut KHO:n päätöksen perusteella tytäryrityksen toiminnan turvaamisesta vaan voiton siirtämisestä edullisemmän verokohtelun piiriin. Tuloksen optimointia ei saa tehdä siten, että tuloja ja menoja kohdennetaan vapaasti siihen konsernin yhtiöön, joka sijaitsee verotuksellisesti edullisimmassa valtiossa.²⁰⁴¹

Ratkaisussa KHO 1986 II 577 hylättiin suomalaisen kosmetiikka-alan tuonti- ja tukkuliikkeen hollantilaiselle emoyhtiölleen maksamien palvelumaksujen vähennyskelpoisuus, koska suomalainen yhtiö ei ollut saanut vastasuorituksiksi liiketoiminnassaan tarpeellisia hyödykkeitä tai palveluita. Tällöin tytäryhtiön ja emoyhtiön kesken oli menetelty poikkeavasti siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu.²⁰⁴² Samoin ratkaisussa KHO 27.12.1999 T 4219 verovuodelta 1995 lisättiin VerL 56 ja 73 §:ien perusteella suomalaisen emoyhtiön verotettavaan tuloon emoyhtiön ja hollantilaisen tytäryhtiön välisen alihinnoitelluksi katsotun rojaltisopimuksen perusteella hollantilaisen tytäryhtiön suomalaiselle emoyhtiölle maksaman osingon määrä²⁰⁴³. Mainittu ulkomaiselta yhteisöltä saatu osinko olisi tuolloin voimassa olleen EVL 6 §:n 2 momentin mukaisesti ollut verosta vapaata tuloa²⁰⁴⁴. Ratkaisun mukaan mainittu alihintainen rojaltisopimus oli mahdollista ainoastaan emo-tytäryhtiösuhteessa. Tällöin suomalaisen emoyhtiön katsottiin toimineen VerL 56 ja 73 §:ien vastaisesti alihintaisen rojaltisopimuksen muodossa.²⁰⁴⁵

Seuraavassa ratkaisussa katsottiin, että tytäryhtiön maksamat rojaltimaksut lisenssisopimuksen mukaisina alankomaalaiselle emoyhtiölle olivat tytäryhtiön menoista vähennyskelpoisia. Päätöksen perusteella yhtiön maksamien rojaltimaksujen vähennyskelpoisuuden rajoittamiseen VerL 56 ja 73 §:ien nojalla ei ollut aihetta.

Ratkaisussa KHO 29.4.1994 T 1847 verovuosilta 1988 ja 1989 yhtiön verotukseen haettiin muutosta LO:ssa, jolloin yhtiön verotettavaan tuloon

---

²⁰⁴¹ Ks. Andersson 1991b: 119–120; 1996a: 55; Andersson & Ikkala 2000: 127; Kukkonen & Walden 2010: 162; Mehtonen 2001b: 101; Myrsky & Linnakangas 2009: 272; Tuominen & Linnakangas 1995: 299; Viherkenttä 1988: 60–61.

²⁰⁴² Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 270–271.

²⁰⁴³ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 272–273.

²⁰⁴⁴ Ks. Andersson & Ikkala 1996: 106–108; Linnakangas, Immonen & Puroinen 2000: 61 ss.

²⁰⁴⁵ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 127; Immonen 2002a: 470; Mehtonen 2001b: 141–142.

vaadittiin palautettavaksi myynnin oikauserinä käsitellyt alankomaalaiselle emoyhtiölle maksetut rojaltimeksut vuosilta 1988 ja 1989.

LO katsoi päätöksessään suomalaisen tytäryhtiön selvittäneen, että vuonna 1988 tehdyn lisenssisopimuksen mukaiset rojaltimeksut yhdessä yhtiön tuotehintoina suorittamien määrien kanssa olivat määrältään pienemmät kuin mitä niistä markkinaehtoperiaatteen nojalla olisi voitu veloittaa. Tämän johdosta LO katsoi jääneen näyttämättä, että yhtiöiden väliseen kustannustenjakojärjestelmään perustuvina rojaltimeksuina olisi maksettu enemmän kuin vastasuoritusten käypä arvo tai että yhtiön ja emoyhtiön välisessä sopimuksessa olisi muutoinkaan sovittu taloudellisista ehdoista, jotka poikkeaisivat siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu. Yhtiön maksamien rojaltimeksujen vähennyskelpoisuuden rajoittamiseen VerL 56 §:n ja 73 §:n 1 momentin nojalla ei siten ollut aihetta.

KHO:een tehdyssä valituksessa vaadittiin päätöksen kumoamista ja rojaltimeksujen palauttamista yhtiön tuloon. KHO:n antaman ratkaisun mukaan LO:n päätöstä ei ollut syytä muuttaa, joka näin jäi pysyväksi.

Käsitellyssä oikeustapauksessa katsottiin esitetystä valituksessa, että suomalaisen tytäryhtiön maksama rojaltimeksu perustui sellaiseen sopimukseen, joka ei vastannut asian todellista luonnetta. Yhtiön voittoa esitettiin siirretyn ulkomaiselle emoyhtiölle, jonka vuoksi yhtiön tuloon vaadittiin lisättäväksi vuosilta 1988 ja 1989 maksetut rojaltimeksut VerL 56 §:n ja 73 §:n nojalla. Yhtiön selvityksen mukaisesti LO kuitenkin katsoi yhtiön maksamat rojaltimeksut sen tulosta vähennyskelpoisiksi. Yhtiön selvityksen mukaan sen tuotehintoina suorittamat määrät yhdessä rojaltimeksun kanssa olivat määrältään pienemmät, kuin mitä markkinaehtoperiaatteen mukaan olisi voitu veloittaa.²⁰⁴⁶

Myös ratkaisussa KHO 1993 II 504 verovuosilta 1984–1986 suomalaisen tytäryhtiön palvelumaksut yhdysvaltalaiselle emoyhtiölle hyväksyttiin niiden perustuessa liikevaihdon suhteessa budjetoituihin määriin. Asiassa tuli myös huomioida, mitä nämä palvelut, sikäli kun niitä oli saatavissa, maksaisivat ulkopuolisilta hankittuina. KHO katsoi antamassaan päätöksessä, että asiakirjoihin sisältyvän selvityksen perusteella ei voida katsoa, että palvelumaksujen suorittaminen perustuisi sopimukseen, jonka taloudelliset ehdot VerL

---

²⁰⁴⁶ Ks. Andersson & Ikkala 2000: 127; Immonen 2002a: 472–473; Järvenoja 1999: 332; Myrsky & Linnakangas 2009: 271; Ryyänen 1996a: 184.

73 §:n tarkoittamalla tavalla poikkeaisivat siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu.²⁰⁴⁷

Maksettuihin korkoihin tai korottomiin lainoihin aikaisemmin mm. korottoman lainan muodossa annettua konsernitukea sekä konsernituen vähennyskelpottomuuden yhteydessä saamatta jäänyttä tuloa korottoman lainan muodossa alaluvuissa 4.2.2.2 ja 6.4.2 käsitellyissä oikeustapauksissa on osin sivuttu järjestelyjen hyväksyttävyyttä arvioitaessa VerL 73 §:n 1 momentin soveltuvuutta kyseisissä tilanteissa. Hyväksyttäväksi konsernitueksi katsottujen korottomien lainojen kohdalla ei VerL 73 §:n 1 momentti ole tullut sovellettavaksi vaan tähän liittyvät vaatimukset on viimeistään KHO:ssa tulleet hylätyiksi.

Seuraavassa oikeustapauksessa oli kuitenkin kysymys tilanteesta, jossa suomalainen tytäryhtiö oli suorittanut ruotsalaiselle emoyhtiölleen viivästyskorkoja perimättä kuitenkaan vastaavia viivästyskorkoja ruotsalaiselta emoyhtiöltään.

Ratkaisussa KHO 12.2.1990 T 483 verovuosilta 1980–1983 yhtiön oli verotarkastuksessa todettu suorittaneen ruotsalaiselle emoyhtiölleen eräpäivän jälkeen suoritetuista maksuista viivästyskorkoa. Toisaalta emoyhtiö ei ollut suorittanut yhtiölle vastaavissa tapauksissa viivästyskorkoa, vaikka emoyhtiön oli todettu suorittaneen maksuja eräpäivien jälkeen. Yhtiön katsottiin LO:n päätöksen mukaan epätavallisin maksuehdoin siirtäneen voittoa peitellysti ruotsalaiselle emoyhtiölleen. Sovelletuina oikeusohjeina LO mainitsi mm. VerL 73 §:n.

KHO katsoi päätöksessään tehdyn valituksen johdosta, ettei asiassa ole syytä muuttaa LO:n päätöstä joka jäi siis pysyväksi.

Mainitussa oikeustapauksessa suomalaisen tytäryhtiön maksamat viivästyskorot ruotsalaiselle emoyhtiölle olivat tytäryhtiön tulosta vähennyskelpoisia EVL 18 §:n 2 kohdan mukaisesti. Sen johdosta, ettei ruotsalainen emoyhtiö kuitenkaan ollut vastaavissa tilanteissa suorittanut suomalaiselle tytäryhtiölle viivästyskorkoa vastaavissa tilanteissa, tuli sovellettavaksi VerL 73 §:n 1 momentti, jonka perusteella tytäryhtiön tuloon lisättiin perimättä jääneet viivästyskorot vuosilta

---

²⁰⁴⁷ Ks. Andersson 1996a: 56; Mehtonen 2001b: 107; Ryyänen 1996a: 184. Ks. myös ratkaisu KHO 1979 II 542 (= KHO 10.9.1979 T 3611) verovuodelta 1970, jossa maailmanlaajuiseen konserniin kuuluvan yhtiön ulkomaiselle pääosakkaalleen raaka-ainehankinnoista, tuotteiden markkinoinnista ja muusta liiketoimintaan liittyvästä toiminnasta saadusta teknillisestä avunannosta ulkomaiselle pääosakkaalle maksettua korvausta pidettiin EVL 7 ja 8 §:n mukaan yhtiön tulosta vähennyskelpoisena menona, jota ei osaksikaan voitu VerL 73 §:n tai muullakaan perusteella jättää tulosta vähentämättä, ks. Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius.

1980–1983, joiden määrää ei näytetty vahvistetun liian suuriksi eikä lasketun liian pitkältä ajalta.²⁰⁴⁸

Konsernitueksi aikaisemman oikeuskäytännön ja/tai oikeuskirjallisuuden mukaisesti katsotuissa korottomia lainoja koskevissa oikeustapauksissa on ratkaisujen perusteluissa viitattu mm. VerL 73 §:ään katsottaessa kyseiset järjestelyt verotuksessa hyväksyttäväksi. Ratkaisussa KHO 1983 II 529 LO oli hylännyt vaatimuksen kanadalaiselle yritykselle annetun korottoman lainan laskennallisen koron lukemisesta yhtiön verotettavaan tuloon viitaten mm. VerL 73 §:ään. KHO katsoi, että kysymyksessä oli emoyhtiön EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoinen kustannus pysyttäen LO:n päätöksen lopputuloksen.

Ratkaisussa KHO 1985 II 530 pysytettiin KVL:n antama ennakkotieto vuodelle 1985, jossa katsottiin, että korottoman lainan antaminen hollantilaiselle tytäryhtiölle oli EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoinen kustannus. KVL katsoi ennakkotiedossaan, ettei VerL 73 §:n 1 momentin periaatteita ollut sovellettava kyseisissä olosuhteissa. VeroH vaati ennakkotietoa muutettavaksi siten, että hakijayhtiön tuloon tulisi VerL 73 §:n 1 momentin nojalla lisätä lainasta laskettava markkinahintainen korko. KHO pysytti ennakkotiedon vuodelta 1985. Samassa yhteydessä vuodelle 1986 annettu ennakkotieto poistettiin puutteellisten selvitysten johdosta.

Samoin ratkaisussa KHO 30.12.1985 T 6045 pysytettiin KVL:n antama ennakkotieto vuodelle 1985, jossa englantilaiselle tytäryhtiölle annettu koroton laina katsottiin EVL 7 §:n nojalla vähennyskelpoiseksi kustannukseksi. KVL katsoi ennakkotiedossaan, ettei hakemuksessa tarkoitetuissa olosuhteissa ollut sovellettava VerL 73 §:n 1 momentin mukaisia periaatteita. VeroH vaati valituksessaan KHO:lle, että emoyhtiön tuloon tulee lisätä VerL 73 §:n 1 momentin nojalla lainasta laskettava markkinahintainen korko. Myös tässä tapauksessa KHO pysytti annetun ennakkotiedon vuodelta 1985 poistaen vuoden 1986 ennakkotiedon puutteellisten selvitysten johdosta.

7.4.2 *Kansainvälinen peitelty voitonsiirto*

VerL:n korvanneessa VML:ssa säädettiin aluksi kansainvälisestä peitelystä voitonsiirrosta. VML 31 §:n mukaan tämä koski Suomessa elinkeinotoimintaa

---

²⁰⁴⁸ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 271.

harjoittavan verovelvollisen lisäksi myös muuta tulonhankkimistoimintaa harjoittavaa verovelvollista²⁰⁴⁹.

VML 31 §:n mukaisesti säädettiin *kansainvälisestä peitelystä voitonsiirrosta* seuraavasti:

”Jos Suomessa elinkeino- tai muuta tulonhankkimistoimintaa harjoittava verovelvollinen on jollekulle, joka taloudellisesti osallistuu hänen yritykseensä tai jolla on vaikutusvaltaa sen johtoon taikka jonka yritykseen hän taloudellisesti osallistuu tai jonka yrityksen johtoon hän voi vaikuttaa, myynyt tavaroita käypää alempaan hintaan tai häneltä ostanut tavaroita käypää korkeampaan hintaan taikka muutoin hänen kanssaan sopinut taloudellisista ehdoista, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, ja jos elinkeinosta saatu tulo tämän johdosta on jäänyt pienemmäksi kuin se muuten olisi ollut eikä se, jolle tulo on siirtynyt, ole Suomessa yleisesti verovelvollinen, on verotusta toimitettaessa elinkeinon tai muun tulonhankkimistoiminnan tuottamaksi tuloksi luettava määrä, johon sen voidaan katsoa nousseen, jollei sanotunlaisiin toimenpiteisiin olisi ryhdytty.”

Edellä mainittu lainkohta vastasi pääosin VerL 73 §:n 1 momentin säännöstä. Tämän asiasisältöä selkeytettiin kuitenkin siten, että se koskisi Suomessa elinkeino- tai muuta tulonhankkimistoimintaa harjoittavaa verovelvollista. Lisäksi säännöstä täsmennettiin siten, että peitelty voitonsiirto voisi tulla kyseeseen vain, jos tulon saaja ei olisi täällä yleisesti verovelvollinen mainitun seikan ollessa VerL 73 §:n 1 momentin osalta tulkinnanvarainen.²⁰⁵⁰

VML 31 §:n mukaisesti tavanomaisista kauppaehdoista poikkeaminen toisistaan riippuvaisten yritysten kesken oli lähtökohtaisesti kiellettyä. Lainkohta sisälsi siten periaatteessa konsernitukikiellon. Monissa tapauksissa saattoivat asialliset syyt kuitenkin puoltaa erilaisia hintojen porrastusta tai muutoin kauppaehtojen erilaisuutta. Konserniin kuuluva yritys voi muihin vastaaviin yrityksiin nähden suorittaa jatkuvasti taattuja ja suuria ostoja. Myös yrityksen toiminnan rahoittaminen pitkillä maksuajoilla voi mainituista syistä olla perusteltua.²⁰⁵¹

²⁰⁴⁹ Ks. HE 131/1995 vp: 31.

²⁰⁵⁰ Ks. HE 131/1995 vp: 31. Päätöksessä Helsingin HAO 14.11.2011 T 11/1377/4 hylättiin mm. VML 31 §:n perusteella KOVEN jälkiverotuspäätöksestä tehty valitus, jossa vaadittiin mm. ulkomaisten tytäryhtiöiden laskuttamien menojen kuten marketing support -suoritusten, palkkakulujen, käännöskulujen ym. vähentämistä emoyhtiön verotuksessa vuosilta 2002–2004, ks. myös Sääsä Keskitalo 2012: 894.

²⁰⁵¹ Ks. Andersson 1996a: 56; Helminen, Marjaana 2000: 39, 42–43; Niskakangas 1984: 215. Ks. myös KHO 2013:36 verovuodet 2004 ja 2005, jossa A Oyj:n tuloon oli voitu tehdä lisäyksiä markkinaehtoista suurempien veloitusvuoksi Virossa asuvalta tytäryhtiöltä B AS:lta ostamista valmistuspalveluista.

Lisäksi on syytä huomioida, ettei uudella säännöksellä laajennettu VerL 73 §:n 1 momentin mukaan tuloksi luettavan määrän perusteita.

Pohjoismaista konsernia koskevassa KHO:n ratkaisussa otettiin kantaa kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevan VML 31 §:n soveltumiseen konsernin sisäisessä lainojen järjestelyssä, jossa konsernin rahoitus järjestettiin uudelleen maksamalla pois ulkopuolinen laina ja ottamalla uusi laina ruotsalaiselta konserniyhtiöltä. Ratkaisun atk-tallenteessa²⁰⁵² on hakusanana mm. siirtohinnoitteluoikaisu, vaikka kyseinen ratkaisu koskee vuotta 2005, jolloin po. lainkohta käsitteli otsikon mukaisesti kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa. Siirtohinnoitteluoikaisua koskeva säännös annettiin vuonna 2006 jäljempänä esitetyn mukaisesti.

Ratkaisussa KHO 2010:73 verovuodelta 2005 pohjoismaiseen konserniin kuuluvalla A Oy:llä oli elokuuhun 2005 asti konsernin ulkopuoliselta riippumattomalta osapuolelta elinkeinotoimintaa varten otetut kaksi lainaa, joiden kokonaiskorko oli 3,135–3,25 %. Elokuussa 2005 konsernin rahoitus järjestettiin uudelleen jolloin A Oy maksoi pois vanhat pankkilainansa ja otti uuden lainan ruotsalaiselta konserniyhtiöltä B AB:ta. Konserniyhtiöiden välisissä lainoissa käytettiin korkona 9,5 %. Korkoprosenttiin olivat vaikuttaneet ulkopuolisilta otettujen pankkilainojen, riskilainojen sekä osakkailta saatujen lainojen korkoprosentit. A Oy ei ollut saanut konsernin rahoitusyhtiönä toimineelta B AB:lta tai muuten sellaisia rahoituspalveluita, joita tulisi ottaa huomioon koron markkinaehtoisuuden arvioinnissa.

A Oy:n B AB:lle maksamat korot olivat selvästi ylittäneet määrän, joka olisi maksettu toisistaan riippumattomien yritysten välillä. Vähennyskelpoisten korkojen määrää ei voitu myöskään suoraan määrittää koko konsernin ulkopuolisen rahoituksen keskimääräisen 7,04 %:n koron perusteella tilanteessa, jossa yhtiön oma luottokelpoisuus ja muut olosuhteet olisivat mahdollistaneet olennaisesti edullisemmän rahoituksen. A Oy:n verotettavaan tuloon verovuodelta 2005 oli siten lisättävä vähennyskelvottomiksi katsottuja korkoja 9,5 ja 3,25 %:n erotusta vastaava määrä.

Konserniverokeskuksen verotuksen oikaisulautakunta oli päätöksellään hyväksynyt yhtiön verotuksestaan esittämän oikaisuvaatimuksen osittain katsoen verotuksessa vähennyskelpoiseksi sen osan korosta, joka kerryttää yhtiön tuloa ja vastaa markkinaehtoista konsernin ulkopuolisilta ottamien lainojen korkoprosentin mukaan laskettua korkoa 7,04 %:n mukaisena. Sekä yhtiö että veroasiamies vaativat tehtyjen päätösten muuttamista ja kumoamista. HAO:n

---

²⁰⁵² Finlex.

hylättyä²⁰⁵³ valitukset kumosi KHO sinne tehdyn valituksen johdosta HAO:n sekä Konserniverokeskuksen oikaisulautakunnan päätökset ja saattoi toimitetun verotuksen voimaan edellä esitetyn mukaisesti.²⁰⁵⁴

7.4.3 Siirtohinnoitteluoikaisu

Kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskeva VML 31 §:n mukainen säännös korvattiin vuoden 2007 alusta voimaan tulleella siirtohinnoitteluoikaisua koskevalla uudella säännöksellä²⁰⁵⁵. Muutoksen jälkeen VML 31 §:n mukaisesti

²⁰⁵³ HAO:n päätöksen osalta ks. Karjalainen 2010: 381–382.

²⁰⁵⁴ Ks. Helminen, Marjaana 2011b: 153–155; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius: 2012: 45–46; Knuutinen 2012: 212; Myrsky & Linnakangas 2010: 457; Ossa 2011a: 124; Penttilä 2011a: 13–15; 2011d: 140–142; Raunio & Svennas 2011: 190 ss.; Säski Keskitalo 2012: 896; Viitala & Ahonen 2011: 289–190; Äimä, Kristiina 2011: 225. Ratkaisussa Helsingin HAO 10.11.2006 T 06/1258/4 verovuosilta 1999–2000 katsottiin, ettei A Oy:n maksamaa rojaltia logon käyttämisestä luxemburgilaiselle konserniyhtiölle ollut pidettävä EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena menona vaan tuolloin voimassa olleen VML 31 §:n mukaisena kansainvälisenä peiteltyä voitonsiirtona, joka tuli lukea yhtiön tuloksi Suomessa, ks. Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 40, jossa yhteydessä viitattiin kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa käsittelevän säännöksen myöhemmin vuoden 2007 alusta korvanneeseen nykyisin voimassa olevaan siirtohinnoitteluoikaisua käsittelevään VML 31 §:ään ja tätä koskevaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin. Päätöksellä KHO 17.12.2008 T 3324 ei edellä mainittuun Helsingin HAO:n päätökseen myönnetty valituslupaa. Myös ratkaisussa Helsingin HAO 8.11.2007 T 07/1485/3 verovuosilta 1997–1999 katsottiin, että A Oyj:n ruotsalaiselle konserniyhtiölle vuosina 1997–1999 aluksi lainasaamiseksi ja sitten vuosittain kuluksi kirjatun tappioita kattavan markkinointituen kohdalla voitiin soveltaa tuolloin voimassa ollutta kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevaa VML 31 §:ää ja että kysymys olisi luonteeltaan pääomasijoituksista jota ei yhtiön vaihtoehtoisesti esittämän vaatimuksen mukaan katsottu myöskään vähennyskelpoiseksi konsernitueksi, jolloin kyse ei ollut vähennyskelpoisista vuosikuluista. Hallinto-oikeuden päätöksestä ei myönnetty valituslupaa päätöksellä KHO 9.6.2009 T 1484. Myös tässä yhteydessä Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 40–41 viittaavat nykyisin voimassa olevaan siirtohinnoittelu-oikaisua käsittelevään VML 31 §:ään. Vastaavasti myös ratkaisussa Helsingin HAO 7.8.2008 T 08/1175/3 verovuodelta 2003 katsottiin, etteivät esitetyt tuottavuuden kehittämissuunnitelman ulkomaiselle tytäryhtiölle maksetut menot olleet päätöksen perustelujen mukaan tuolloin voimassa olleen kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa käsittävän VML 31 §:n perusteella verotettavasta tulosta vähennyskelpoisia. HAO:n päätöksestä esitetty valituslupahakemus evättiin päätöksellä KHO 24.6.2009 T 1641. Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 41–42 esittävät mainitun HAO:n päätöksen nykyisin voimassa olevan siirtohinnoitteluoikaisua käsittelevän VML 31 §:n yhteydessä. Ks. lisäksi myös päätös Helsingin HAO 3.10.2008 T 08/1449/3 verovuodelta 2004 A Oyj:n kokonaan omistamansa B AB:n osakekannan myymisestä ruotsalaiselle konserniyhtiölle F AB:lle HAO:n päätöksen mukaisesta käyvästä luovutushinnasta tuolloin voimassa olleen kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevan VML 31 §:n voimassa ollessa sekä tästä Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 42. Valituslupaa asialle ei myönnetty päätöksellä KHO 12.1.2010 T 23.

²⁰⁵⁵ L 1041/2006.

verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolten välisissä liiketoimissa ehtojen poiketessa toisistaan riippumattomien osapuolten vastaavasti sopimista ehdoista ja tulojen jäädessä tämän johdosta pienemmäksi tai tappioiden muodostuessa suuremmaksi, lisätään tuloon näin puuttuva määrä²⁰⁵⁶.

Uudistetun VML 31 §:n 1 momentti *siirtohinnoitteluoikaisusta* kuuluu seuraavasti:

”Jos verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä liiketoimessa on sovittu ehdoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, ja verovelvollisen elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan verotettava tulo on tämän johdosta jäänyt pienemmäksi tai tappio on muodostunut suuremmaksi kuin se muutoin olisi ollut, lisätään tuloon määrä, joka olisi kertynyt ehtojen vastatessa sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu.”

HE:n mukaisesti tuloverotuksessa on keskeistä erityisesti konsernien sisäisen tavara- ja palvelukaupan siirtohinnoittelu, joka vaikuttaa siihen, mihin valtioon tulo kertyy ja missä valtiossa siitä voidaan verottaa. Siirtohinnoittelun keskeisenä periaatteena on markkinaehtoperiaate.²⁰⁵⁷ Erityisen tärkeäksi nähtiin verotulojen turvaamisen näkökulmasta siirtohinnoitteludokumentointia koskeva säännöstö. Markkinaehtoista siirtohinnoitteluoikaisua koskeva säännöstö uudistettiin myös siten, että se tuli sovellettavaksi myös Suomessa yleisesti verovelvollisten välisiin liiketoimiin. Säännös kattaa tällöin esimerkiksi konserniin kuuluvan TVL:n mukaan verotettavan kiinteistöosakeyhtiön liiketoimet muiden konserniin kuuluvien yhtiöiden kanssa.²⁰⁵⁸

²⁰⁵⁶ Ks. Myrsky & Linnakangas 2009: 269–270; Äimä, Kristiina 2011: 225–230. Ennakkoratkaisussa KHO 2009:70 A Oyj:n ruotsalainen tytäryhtiö B AB luovutti alihintaan puolalaisen samaan konserniin kuuluvan yhtiön C Sp. z o.o:n osakkeet A Oyj:lle. Koska luovutettuja osakkeita voitiin hakemuksen olosuhteissa pitää EVL 6 b §:ssä tarkoitettulla tavalla verovapaasti luovutettavina osakkeina, luovuttavan yhtiön verotettava tulo ei jäänyt pienemmäksi tai tappio muodostunut suuremmaksi kuin se olisi muodostunut käypää hintaa käytettäessä. Näissä olosuhteissa VML 31 §:n säännös ei tullut sovellettavaksi. Myöskään VML 29 §:ää ei sovellettu. Lisäksi A Oyj:n tytäryhtiön D Oy:n myydessä tämän jälkeen alihintaan samaan konserniin kuuluvan puolalaisen F Sp. z o.o:n osakkeet edellä mainitulle puolalaiselle C Sp. z o.o:lle, ei hakemuksessa ilmenneiden seikkojen perusteella tältä osin sovellettu VML 29 tai 31 §:ää. Ks. Immonen, Ossa & Villa 2011: 273–274; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 42–44; Penttilä 2009e: 17–18.

²⁰⁵⁷ Ks. HE 107/2006 vp: 3; Bergmann 2011b: 40; 2011d: 205–206; Kukkonen & Walden 2010: 174.

²⁰⁵⁸ Ks. HE 107/2006 vp: 10–11; 20; Immonen, Ossa & Villa 2011: 271–273; Kukkonen & Walden 2010: 174–176.

Siirtohinnoitteluokaisu koskee sekä rajanylittäviä tilanteita että Suomessa asuvien yhtiöiden välisiä liiketoimia. Aikaisempi VML 31 §:n mukainen säännös koski kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa. Perusteluna siirtohinnoittelua koskevan säännösten ulottamista myös Suomessa asuvien yhtiöiden välisiin liiketoimiin mainittiin HE:n esityksessä EY-tuomioistuimen 12.12.2002 antamaan tuomioon alikapitalisointisäännöksiä koskevassa asiassa C-324/00, *Lankhorst-Hohorst GmbH vastaan Finanzamt Steinfurt*, jonka perusteella katsottiin olevan mahdollista, että mainittuun tapaukseen vedoten esitettäisiin yhteisöjen oikeuteen perustuvia väitteitä sellaisia siirtohinnoittelusäännöksiä kohtaan, joita sovellettaisiin ainoastaan rajat ylittäviin tilanteisiin.²⁰⁵⁹

Säännöksen soveltamisedellytyksenä olevasta etuyhteydestä säädettiin lisäksi täsmällisemmin. Liiketoimien osapuolten etuyhteydestä toisiinsa säädetään VML 31 §:n 2 momentissa. Etuyhteys on olemassa mm. toisen osapuolen omistaessa yli puolet toisen osapuolen pääomasta tahi välittömästi tai välillisesti yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Lisäksi lainkohtaan sisältyy myös muita määräysvaltaan liittyviä etuyhteyden muodostavia määritelmiä.

Läntisessä Euroopassa voidaan määrätyn edellytyksin antaa verotuksessa ennakkotietoja yhtiöiden välisissä siirtohinnoitteluasioissa. Ennakkotietoja on annettu tai annetaan ainakin Alankomaissa, Belgiassa, Espanjassa, Irlannissa, Italiassa, Itävallassa, Luxemburgissa, Ruotsissa ja Sveitsissä. Ruotsin osalta ei siirtohinnoitteluasioissa ole kuitenkaan enää vuosiin annettu ennakkotietoja. Yhdysvalloissa on 1990-luvun alusta ollut käytössä verovelvollisen aloitteesta käynnistytävä sopimusmenettely siirtohinnoittelua koskevissa asioissa eli APA (Advanced Pricing Agreement). Menettely on kolmivaiheinen alkaen neuvottelualoitteesta ja päättyen neuvotteluvaiheen jälkeen sopimukseen veronsaajan kanssa.²⁰⁶⁰ Myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa käsitellään edellä mainittua APA-menettelyä. Mainitut ennakkohinnoittelusopimukset voivat olla yhden valtion kattavia, kahden valtion välisiä taikka useamman valtion välisiä.²⁰⁶¹

Suomessa voidaan tuloveroasioissa vuoden 1997 alusta voimaan tulleen ennakkokannanottojen järjestelmän mukaan nykyisin pyytää ennakkoratkaisua KVL:ta VML 84 §:n mukaisesti. KVL antaa ratkaisuja ns. prejudikaatti-perusteella laintulkintakysymyksiin. KVL ei ota kantaa arvostamiskysymyksiin.

---

²⁰⁵⁹ Ks. HE 107/2006 vp: 11.

²⁰⁶⁰ Ks. Tivéus & Köhlmark 2001: 251; VM 1995:10: 55–58.

²⁰⁶¹ Ks. Karjalainen & Raunio 2007: 217–218.

Verovirasto voi puolestaan antaa ennakkotiedon VML 85 §:n perusteella.²⁰⁶² Käytännössä siirtohinnoitteluasioissa ennakkotietoa pyydetään verovirastolta, joka voi ottaa kantaa myös arvostamiskysymyksiin. Ennakkotietomenettelyä käsittelevässä HE:ssä katsottiin, että kansainvälisten yritysten siirtohinnoittelua koskevat kysymykset olisivat ennakkotietomenettelyn piiriin kuuluva asiaryhmä.²⁰⁶³

VML:iin lisättiin edellä mainittua siirtohinnoitteludokumentointia koskeva säännös uudeksi 14 a §:ksi L:lla 1041/2006. Lainkohdan mukaan verovelvollisen tulee laatia kirjallinen selvitys VML 31 §:ssä tarkoitettussa etuyhteydessä tekemistään liiketoimista liiketoimen toisen osapuolen ollessa ulkomaalainen, sekä ulkomaalaisen yrityksen ja sen Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan välisistä toimista. Lain tarkoittamilta pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä ei kuitenkaan mainittua siirtohinnoitteludokumentointia edellytetä.²⁰⁶⁴

Siirtohinnoittelua koskevan säännöksen sisällöstä tai HE:n esityksen perusteluista²⁰⁶⁵ ei ole pääteltävissä, että uudella säännöksellä olisi lähtökohtaisesti laajennettu sen soveltamisalaa siltä osin kuin kyse on hinnoitteluun liittyvistä perusteista. Sen sijaan säännöksellä on mm. laajennettu siinä tarkoitettujen siirtohinnoitteluokaisujen ulottaminen rajat ylittävien tilanteiden lisäksi myös kotimaisten yritysten välisiin liiketoimiin.

Siirtohinnoittelumenetelmän kuvausta koskevat määräykset sisältyvät VML 14 b §:n 6 kohtaan. Lainkohdan perusteluissa katsotaan, että kysymykseen tulisivat OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa mainitut viisi eri siirtohinnoittelumenetelmää, joita käytetään markkinaehtoperiaatteen osoittamisessa²⁰⁶⁶. HE:n perusteluiden mukaan menetelmänä voitaisiin käyttää mitä hyvänsä kyseistä menetelmää, mutta menetelmän valinnassa tulisi kuitenkin ottaa huomioon OECD:n esittämät näkökohdat menetelmien soveltamisesta.²⁰⁶⁷

²⁰⁶² Ks. HE 46/1996 vp: 12–13; Järvenoja 1999: 14–17; Mehtonen 2001b: 20; Tikka 1996a: 463–465; 1996b: 8.

²⁰⁶³ Ks. HE 46/1996 vp: 14; Karjalainen & Raunio 2007: 218.

²⁰⁶⁴ Lain 14 b § sisältää tarkemmat määräykset siirtohinnoitteludokumentoinnin sisällöstä. Ks. HE 107/2006 vp: 12–14; Karjalainen & Raunio 2007: 196 ss.; Laaksonen & Anttila 2007: 32–34.

²⁰⁶⁵ Ks. HE 107/2006 vp: 19–22.

²⁰⁶⁶ Tuolloin voimassa olleet siirtohinnoitteluohjeet oli annettu vuonna 1995, ks. OECD 1995. Viimeisin ohjeistus on annettu vuonna 2010 ja sen laajuus on 371 sivua, ks. OECD 2010. Ks. myös Erasmus-Koen 2009: 99–100; Finnerty, Merks, Petriccione & Russo 2007: 34–38; Skatteverket 2012: 1441 ss., 1449 ss.; Äimä & Kujanpää 2013: 306 ss.

²⁰⁶⁷ Ks. HE 107/2006 vp: 18; OECD 1995: Chapter I 1.10, 1.52–53; OECD 2010: Chapter I 1.11, 1.70–71; Greiner 2011a: 209 ss.; Jaakkola, Laaksonen, Nikula, Palmu, Paronen, Sandelin & Vasenius 2012: 73 ss.; Myrsky & Rabinä 2011: 78–81; Raunio 2008: 54. OECD:n

OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisesti konserniyhtiöiden kohdalla voi olla kysymys myös sellaisista transaktioista, joita käytännössä ei sovellettaisi toisistaan riippumattomien yritysten välillä. Esimerkkinä tästä voi olla aineettomien oikeuksien myyminen kiinteään hintaan tai tuotekehitystoiminnan yhtiöittäminen. Samoin konsernin myyntiyhtiön toiminta voidaan järjestää tavalla, joka ei tulisi kysymykseen itsenäisen myyntiyrityksen kohdalla. Myös konsernin imago voi edellyttää tytäryhtiöltä laajempaa toimintaa kuin mihin ulkopuolinen jälleenmyyjä olisi valmis ryhtymään päämiehen brändin luomiseksi tai ylläpitämiseksi.²⁰⁶⁸ Siirtohinnoitteluohjeiden mukaan voi olla myös mahdollista, että konsernin kannalta tarpeellisen koko tuote- tai palveluvalikoiman ylläpitämisen johtaessa yksittäisen konserniyhtiön tuotteen tappiollisuuteen, tämän olisi mahdollista saada kompensatiota muilta konsernin valmistusyhtiöiltä²⁰⁶⁹. Lisäksi on syytä muutoinkin huomioida, että todellisuudessa samaan konserniin kuuluvat yhtiöt eivät ainakaan pääsääntöisesti ole riippumattomia toisiinsa nähden²⁰⁷⁰.

7.5 Yhteenvetoa

Käytännössä on voinut olla ongelmallista vetää yksiselitteistä rajaa niiden tapausten välillä, joissa menon vähennyskelpoisuus on aikaisemmassa oikeuskäytännössä evätty veronkiertoa koskevan VerL 56 §:n, peiteltyä osingonjakoa koskevan VerL 57 §:n ja peiteltyä voitonsiirtoa koskevan VerL 73 §:n perusteella. Näiden lisäksi menon vähennyskeltottomuus on voitu johtaa suoraan myös EVL 7 §:n yleisistä periaatteista.²⁰⁷¹ Edellä mainittu rajanveto-ongelma on myös nykyisin olemassa VML:n vastaavien säännösten eli veronkiertoa, peiteltyä osinkoa ja siirtohinnoitteluoikaisua koskevien 28, 29 ja 31 §:ien soveltamisessa.

Edellä käsitellyissä verovelvollisen kannalta kielteisissä esimerkkitapauksissa ei verotuksessa vähennyskelpoinen konsernituki ole myöskään voinut tulla kysymykseen. Keinotekoisten järjestelyjen ollessa kysymyksessä, ei näissä tapauksissa konserniyhtiöiden kesken ole vaihtoehtona aikaisemman oikeus-

siirtohinnoitteluohjeiden oikeudellisesta asemasta ks. Äimä, Kristiina 2009: 443–444. Ks. myös Erä-Esko 2012: 135–136; Penttilä 2003: 299–300; Penttilä & Kultalahti 2012: 80–81. Veroh on vuonna 2007 antanut ohjeen siirtohinnoittelun dokumentoinniksi, jossa tukeudutaan OECD:n ohjeiden mukaisiin siirtohinnoittelumenetelmiin, ks. Veroh 2007b.

²⁰⁶⁸ Ks. Raunio 2008: 49. Ks. myös Helminen, Marjaana 2000: 42–43.

²⁰⁶⁹ Ks. Raunio 2008: 53.

²⁰⁷⁰ Ks. Knuutinen 2005b: 556; Terra & Wattel 2001: 418–419.

²⁰⁷¹ Ks. Tikka 1975c: 74.

käytännön mukainen verotuksessa vähennyskelpoinen konsernituki tai EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama verotuksessa vähennyskelvoton konsernituki.

Peitellyn osingon kohdalla rajankäynti voi joissain tapauksissa olla ongelmallisempaa. Edellä käsitellyissä keskinäisiä voimalaitosyhtiöitä koskevissa oikeustapauksissa KHO 1963 I 5, KHO 1968 II 521 ja KHO 29.10.1981 T 4989 katsottiin voitavan poiketa markkinaehtoisesta hinnoittelusta mainittujen yhtiöiden ja näiden osakkaiden välisissä liiketoimissa. Mainitun oikeuskäytännön pysyvyyttä kuvastaa osaltaan myös peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uusimiseksi vuonna 1998 annetun HE:n perustelut²⁰⁷², joiden mukaan peiteltyyn osinkoon kuuluvaan sääntelyyn liittyvällä käypää hintaa koskevalla vaatimuksella ei ollut tarkoitus muuttaa siihen astista keskinäisiin yhtiöihin, kuten sähköyhtiöihin sovellettua vallitsevan tulkinnan mukaista käytäntöä. Toisaalta tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon, etteivät keskinäiset voimalaitosyhtiöt ja niiden osakkaat muodostane keskenään konsernia, mutta näiden välisistä suhteista määrätään yhtiöjärjestyksessä.

Aikaisemman VerL 73 §:n mukainen peitelty voitonsiirto oli säädetty rajat ylittäviä tapauksia varten. Myös aikaisemmin voimassa ollut VML 31 § käsitti rajat ylittäviä tilanteita. Nykyisin voimassa olevan VML 31 §:n mukainen siirtohinnoittelu-oikaistus käsittää niin rajat ylittäviä tilanteita kuin Suomessa asuvia yrityksiä. Nykyisin voimassa oleva säännös voinee aikaisempien säännösten tapaan useimmiten tulla kysymykseen vaihtoehtoisena säännöksenä konsernitukea koskevissa arvioinneissa.²⁰⁷³

Alennuksien ja hyvitysten muodossa annettua konsernitukea käsittelevissä alaluvuissa 4.3.3.4 ja 6.2.3 mainituissa oikeustapauksissa KHO 1985 II 531 ja KHO 18.4.1985 T 1452, joissa hinnoittelua oikaistiin jälkikäteen ruotsalaisille tytäryrityksille annettujen hyvityslaskujen muodossa, katsottiin nämä suoraan EVL 7 §:n perusteella antajan verotuksessa vähennyskelpoisiksi. Tapausten kohdalla ei miltei osin viitattu tuolloin voimassa olleeseen VerL 73 §:ään. Lainkohdan edellytysten toteutuessa olisi hyvityslaskujen muodossa oikaistuun hinnoitteluun ollut mahdollista puuttua. Kysymyksessä on näissä tapauksissa ollut vastikkeellisesta liiketoimesta ja tähän liittyvästä hinnoittelusta. Näin vastaavasti myös ennakkoratkaisu KHO 30.7.1999 T 1925 saksalaisen tytäryhtiön osalta. Kyseisessä tapauksessa oikaistiin virheellisiä siirtohinnoja tai maksettiin tehdystä työstä. Kysymyksessä ei tällöin olisi myöskään EVL 16 §:n 7 kohdan

---

²⁰⁷² Ks. HE 26/1998 vp: 10.

²⁰⁷³ Ks. myös Mattila 2007: 102.

mukaisesta vähennyskelvottomasta konsernituesta vaan emo- ja tytäryhtiön välisistä vastikkeellisista suorituksista..

Ulkomaisille tytäryhtiölle annettuja korottomia lainoja koskevissa oikeustapauksissa KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 ei sovellettu tuolloin voimassa ollutta VerL 73 §:ää. Ratkaisussa KHO 1983 II 529 hylättiin valitus LO:n päätöksestä, jonka mukaan perimättä jääneitä korkoja oli pidettävä verotuksessa vähennyskelpoisena vuosikuluna LO:n viitatessa päätöksessään myös VerL 73 §:ään. KHO katsoi kysymyksessä olevan EVL 7 §:n nojalla vuosittain vähennyskelpoinen kustannus.

Ennakkotiedossa KHO 1985 II 530 VeroH vaati noudatettavaksi VerL 73 §:n 1 momenttia ja tämän nojalla tuloon lisättäväksi lisättäväksi annetusta lainasta laskettava markkinahintainen korko, mutta kyseinen vaatimus hylättiin pidettäessä valituksenalainen KVL:n ennakkotieto verovuosille 1985–1986 voimassa vuoden 1985 osalta. Verovuodelle 1986 annettu ennakkotieto poistettiin puutteellisten selvitysten johdosta. Vastaavanlainen ratkaisu oli kysymyksessä myös KVL:n samoin verovuosille 1985–1986 antamasta ennakkotiedosta tehdyn valituksen johdosta annetussa ratkaisussa KHO 30.12.1985 T 6045. Myös tällöin vaatimus VerL 73 §:n soveltamisesta hylättiin pitämällä ennakkotieto verovuodelle 1985 voimassa ja poistamalla verovuoden 1986 ennakkotieto puutteellisten selvitysten johdosta. Sekä ratkaisussa KHO 1985 II 530 että KHO 30.12.1985 T 6045 perusteltiin KVL:n valituksenalaisia ennakkotietoja sillä, ettei ennakkotietohakemuksissa tarkoitetuissa olosuhteissa ollut sovellettava VerL 73 §:n 1 momentin mukaisia periaatteita.

Nykyisin voimassa oleva VML 31 §:n mukainen siirtohinnoitteluoikaisu koskee sekä rajat ylittäviä tilanteita että Suomessa asuvien yritysten keskinäisiä liiketoimia. Edellä selostetut korottomia lainoja koskevat tapaukset KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 koskivat kanadalaiselle, hollantilaiselle ja englantilaiselle tytäryhtiölle annettuja lainoja. Ottaen huomioon aikaisemmin voimassa olleen VerL 73 §:n 1 momentin sekä nykyisin voimassa olevan VML 31 §:n säännöksen sisältö, ei nykyinenkään säännös ilmeisesti soveltuisi noudatettavaksi KHO:n vahvistamien ennakkotietojen mukaisissa olosuhteissa²⁰⁷⁴.

Molemmissa säännöksissä kuten myös aikaisemmin voimassa olleessa kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevassa VML 31 §:ssä on kysymys siitä, että

---

²⁰⁷⁴ Ks. VerL 71 § 1 momentti; HE 131/1995 vp: 31; HE 107/2006 vp: 19–22.

hinnoittelu poikkeaisi siitä, mikä se olisi toisistaan riippumattomien yritysten välillä. Asiallinen muutos nykyisen säännöksen ja VerL 73 §:n 1 momentin välillä on vain siinä, että nykyinen säännös koskee myös kotimaisten yhtiöiden välistä hinnoittelua.

Se seikka, että nykyinen säännös koskee myös Suomessa asuvien yhtiöiden välisiä liiketoimia, ei myöskään vastaavissa olosuhteissa kotimaisten yhtiöiden kesken voi tällä perusteella vaikuttaa asiaan. Kyse on tällöinkin samasta hinnoitteluproblematiikasta kuin ulkomaisten tytäryhtiöiden ollessa kysymyksessä. Toinen asia on, miten mainittuja korottomia lainoja mahdollisesti tulisi käsitellä verotuksessa EVL 16 §:n 7 kohdan perusteella²⁰⁷⁵. Käsiteltyjen oikeustapausten mukaisesti koroton laina katsottiin EVL 7 §:n mukaisesti vähennyskelpoiseksi kustannukseksi. Tämän systematiikan mukaan perimätön korko voisi olla EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama vähennyskelvoton konsernituki. Tässä yhteydessä tulisi kuitenkin vielä ratkaista lain tarkoittaman vastasuorituksen mahdollinen puuttuminen.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitettyjen periaatteiden mukaisesti konserniyhtiöiden kohdalla voidaan ottaa huomioon ainakin tietyissä tapauksissa konsernirakenteesta aiheutuvat olosuhteet esimerkiksi tappiollisen toiminnan kompensoimiseksi. Myös pelkästään konserniyhtiön omaa tarvetta laajemman toiminta- ym. valmiuden ylläpitäminen ja tästä aiheutuvat suoritukset voivat olla markkinaehtoperiaatteen mukaisia. Suoritusten ollessa markkinaehtoperiaatteen mukaisia, ei näiden kohdalla olisi ainakaan luontevaa katsoa niitä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaksi vähennyskeltottomaksi konsernitueksi. Oman ongelmansa kuitenkin muodostaa vastasuorituksen käsite, joka on mainitun säännöksen yhteydessä jäänyt määrittelemättä. Esimerkiksi mainittu konsernin tarpeita palvelevan toiminta- ym. valmiuden ylläpito yli oman tarpeen olisi perusteltua katsoa vastasuoritteeksi. Tämän ylläpito johtuu konsernin muiden yhtiöiden kuin ylläpitäjän omista tarpeista ja palvelee tarvittaessa näiden liiketoimintaa.

---

²⁰⁷⁵ Asiaa on käsitelty edellisessä luvussa alaluvuissa 6.5.3.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Vähennyskelpoisesta ja vähennyskelvottomasta konsernituesta

Aikaisempi konsernituen käsite on edellä kuvatun mukaisesti oikeuskäytännössä syntynyt konserniyhtiöiden välisissä liiketoimissa syntyneissä tilanteissa, joissa on jouduttu ratkaisemaan pääsääntöisesti emoyhtiön maksamien erien vähennyskelpoisuus elinkeinotulon verotuksessa. Lisäksi on kysymykseen konsernitukena tullut myös mm. annetut hyvityslaskut, saamisten anteeksianto tai korottomat lainat sekä pääomanluonteiset sijoitukset. Suurelta osin tuen kohteena olleet tytäryhtiöt ovat olleet joko kokonaan tai lähes kokonaan tuen antaneen yhteisön omistuksessa. Joissain tapauksissa on ollut kysymys myös välillisestä omistuksesta konserniin kuuluvan yhtiön edistäessä kuitenkin myös emoyhtiön liiketoimintaa.

Oikeuskäytännön mukaisena periaatteena on ollut, että tuen tarpeessa oleva tytäryhtiö on edistänyt emoyhtiön liiketoimintaa, jolloin tämän tytäryhtiölle eri muodoissa osoitettu tuki on katsottu useimmiten EVL 7 §:n nojalla yhtiön vähennyskelpoiseksi kustannukseksi. Vastaavasti kysymyksessä on tällöin ollut myös pääomansijoituksia lukuunottamatta joko tytäryhtiön veronalaisesta tulosta tai tytäryhtiön tulosta muutoin parantavista suorituksista, esim. tytäryhtiön puolesta maksettu meno. Mainituille suorituksille on tällöin ollut olemassa liiketaloudellinen peruste.²⁰⁷⁶

Säädettäessä nykyisin voimassa olevasta EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisesta omistusosuuteen perustuvasta sekä muutoin kohdennetusta vähennyskelvottomasta konsernituesta, on perusteena tälle ollut käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset, jolloin annettu konsernituki on oikeuskäytännöstä poiketen nähty osana mainittujen osakkeiden hankintamenoa liiketoimintaan liittyvän tulonhankkimismenon sijasta. Lisäksi tuen kohteena olevien yhteisöjen piiriä on laajennettu aikaisempaan konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön verrattuna. Uuteen säännökseen sisällytettiin uusi konsernituen legaalikäsite sekä säädettiin tämän vähennyskelvottomuudesta. Samassa yhteydessä toteutetulla sääntelyllä puututtiin myös muutoin menojen vähennyskelpoisuuteen säädetystä vähennyskelvottomasta konsernituesta riippumatta. Tällöin osa aikaisemman

---

²⁰⁷⁶ Ks. luku 4.

oikeuskäytännön mukaisesta vähennyskelpoisesta konsernituesta ei näiden säännösten johdosta enää tule kysymykseen vähennyskelpoisena menona.

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen sekä uuden EVL:n tarkoittaman konsernituen legaalikäsitteen välinen suhde on jäänyt monelta osin avoimeksi ²⁰⁷⁷. Lainvalmistelutoista tai säännöstekstistä ei ole kaikilta osin tehtävissä suoraan johtopäätöksiä säännöksen sisällöstä, jolloin joudutaan turvautumaan muulla tavoin hankittavaan selvitykseen tähän liittyvien rajoitusten puitteissa. Jäljempänä kootaan edellä tutkimuksessa esitetyjä keskeisiä näkökohtia monimerkityksisestä konsernituesta osana elinkeinotulon verotusta.

8.2 EVL:n laaja tulo- ja menokäsite

8.2.1 *Konsernien merkityksestä*

Säädettäessä EVL:ia oli tavoitteena sekä laaja tulokäsite että laaja menokäsite. Tämän mukaisesti mm. myös välilliset eivätkä vain välittömät tulon hankkimis- ja ja säilyttämistarkoituksessa suoritettavat menot olivat vähennyskelpoisia. Mainittu laaja vähennyskelpoisen menon käsitteen nähtiin olevan sopusoinnussa laki-ehdotuksessa omaksutun laajan tulokäsitteen kanssa.²⁰⁷⁸ Lakiin sisällytettiin alussa myös esimerkkiluetteloita tulojen veronalaisuudesta, verovapaista eristä, vähennyskelpoisista menoista sekä menetyksistä jne ²⁰⁷⁹.

Sittemmin mainitut esimerkkiluettelot ovat käytännössä muuttuneet myöhempien muutosten myötä yksityiskohtaiseksi sääntelyksi tulojen verottomuudesta, veronalaisuudesta tai menojen ja menetyksen katsomisesta verotuksessa vähennyskelpoiseksi tai vähennyskelvottomaksi. Osana tätä yksityiskohtaista sääntelyä on EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettu vähennyskelvoton konsernituki. Ennen kyseistä säännöstä on mm. konserneille kuitenkin annettu elinkeinotulon verotuksessa päinvastainen merkitys katsottaessa konserniolosuhteiden tosiasiallisesti laajentavan eikä supistavan vähennyskelpoisten menojen ja menetyksen piiriä sekä lainsäädännössä että oikeuskäytännössä.

---

²⁰⁷⁷ Ks. erityisesti aikaisemman oikeuskäytännön mukaisen konsernituen suhdetta nykyiseen lainsäädäntöön käsittelevä luku 6.

²⁰⁷⁸ Ks. HE 172/1967 vp: 6–7.

²⁰⁷⁹ Mainittuja esimerkkiluetteloita on käsitelty tarkemmin verotettavan tulon käsitettä käsittelevässä luvussa 2.

Elinkeinotulon verotuksessa verotettavaa tuloa käsittelevässä luvussa 2 kuvatus mukaisesti on konserniolosuhteet eri tavoin otettu huomioon sekä lainsäädännössä että oikeuskäytännössä verorasitusta vähentävästi. Lukuunottamatta nykyistä vähennyskelvotonta konsernitukea koskevaa säännöstä ovat sekä lainsäädäntöön että oikeuskäytäntöön liittyneet kannanotot koskeneet toisaalta osinkojen kahdenkertaisen verotuksen poistamista, yritysjärjestelyjen verohaittojen poistamista, liiketoiminnan huomioimista kokonaisuutena konsernimuodossa sekä konserniyhtiöiden keskinäiseen liiketoimintaan liittyvien liiketapahtumien huomioimista osana konsernikokonaisuutta. Nykyinen vähennyskelvotonta konsernitukea koskeva säännös on merkitykseltään päinvastainen.

8.2.2 *Konsernit osana EVL:n laajaa tulo- ja menokäsitettä*

8.2.2.1 *Lainsäädäntö*

Elinkeinoverotusta koskevassa lainsäädännössä on konsernisääntelyä käsittelevässä luvussa esille tuodun mukaisesti konserniolosuhteet eräissä tapauksissa otettu huomioon tähän liittyvien verotuksellisten rasitusten vähentämiseksi tai poistamiseksi. Osa säännöksistä tai säädöksistä on lainsäädännöllisten olosuhteiden muuttuttua myöhemmin kumottu, osan ollessa räätälöity tiettyä tarvetta varten²⁰⁸⁰ ja osan ollessa edelleen voimassa.

Muutettaessa vuonna 1976 holdingyhtiöiden kohdalla epätarkoituksenmukaiseksi katsottua osinkojen ketjuverotuksen estävää säännöstä, annettiin tällöin ensimmäisen kerran merkitystä elinkeinoverolainsäädännössä konserniolosuhteille. Asialla on merkitystä senkin johdosta, että ensimmäisen kerran konserni määriteltiin vasta tämän jälkeen vuonna 1978 annetussa EOYL:ssa. EVL:n uuden säännöksen mukaisesti liiketoimintaa harjoittavan konsernin organisaatiosta, rahoituksesta, ostoista tai muista tämänkaltaisista yhteisistä tehtävistä konsernin lukuun harjoittavan pääasiallisesti arvopapereiden omistamista ja hallintaa tai tähän verrattavissa olevan yhtiön saamat osingot tai osuuspääoman korot olivat edelleen verovapaita. Myöhemmin täydennetty säännös kumottiin pysyvästi vuonna 1990 muuttuneen osinkoverotuksen myötä.

Myös aikaisempi vuonna 1988 väliaikaisesti ja vuonna 1989 pysyvästi säädetty toiminnan siirtoa koskeva EVL 52 a § sisälsi verotuksellisia helpotuksia. Verotukselliset helpotukset koskivat tilanteita, joissa mm. osa liiketoimintaa siirrettiin toimintaa jatkamaan perustetulle tytäryhteisölle. Mainitun säännöksen

---

²⁰⁸⁰ Ks. alaluku 3.6.3 Lex Valmet – Wärtsilä.

mukaisen tytäryhteisön tuli olla KonsAvL 2 §:ssä tarkoitettu tytäryhteisö. Kyseinen säännös kumottiin vuonna 1995 ja se korvattiin uudella EVL 52 d §:ään sisällytetyllä liiketoimintasiirtoa koskevalla säännöksellä. Tällöin lakiin lisättiin myös muut osin myöhemmin muutetut yritysjärjestelyitä koskevat säännökset.

Merkittävä yksittäistä toimialajärjestelyä koskeva konsernin verotukseen liittyvä säännös oli vuonna 1986 annettu L erään konsernijärjestelyn veronhuojennuksista (907/1986) eli *Lex Valmet – Wärtsilä*. Suunnitellun toimialajärjestelyn esteenä olleiden huomattavien veroseuraamusten välttämiseksi säädettiin erillislaki, jolla tästä aiheutuvaa verotuksellista taakkaa kevennettiin olennaisesti. Diffuusiota koskeva sääntely sisällytettiin EVL:iin vasta myöhemmin edellä esitetyn mukaisesti.

Konsernien verotukseen edelleen vaikuttavana säädöksenä on vuonna 1986 annettu KonsAvL. Laki sallii avoimen tuloksentasauksen laissa määriteltyjen konserniyhtiöiden kesken. Kysymyksessä on liiketoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden tai osuuskuntien toisilleen muuna kuin pääomansijoituksena suorittama avustus, jota ei EVL:n mukaisesti saa vähentää tulosta. Lain mukainen konserniavustus vähennetään antajan elinkeinotulosta ja se luetaan saajan veronalaiseksi elinkeinotuloksi.²⁰⁸¹ Ristiriitaista on, että täysin samanlaisissa omistussuhteissa liiketaloudellisiin perusteisiin annettu EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittama konsernituki on antajalleen vähennyskelpoton.

VM:n asettama elinkeinoverotuksen uudistamista selvittänyt asiantuntijatyöryhmä esittää kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossaan kannanottonaan, että työryhmän tarkastelemista konserniverotusjärjestelmän eri uudistamisvaihtoehdoista konsernien yhteisverotusmalli täyttäisi monia konserniverotusjärjestelmän uudistamiselle asetettavia tavoitteita. Konsernien yhteisverotusmalli on käytössä eri variaationa useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Yhteisverotusmalli ei sisällä nykyiseen konserniavustukseen kuuluvaa varojen siirtoa. Yhteisverotusmallissa säilytettäisiin konserniin kuuluvien yhtiöiden erillinen tuloksenlaskenta verotusta varten.²⁰⁸² Ilman muuta sääntelyä ei konsernien verotuksessa kuitenkaan poistuisi nykyiseen EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaan vähennyskelpottoon konsernitukeen liittyvät epäkohdat.

---

²⁰⁸¹ KonsAvL:n muutosidonnaisia vaatimuksia on selvitetty tarkemmin konserniavustusta käsittelevässä alaluvussa 3.7.

²⁰⁸² Ks. alaluku 3.8.2.

8.2.2.2 *Oikeuskäytäntö*

Oikeuskäytännössä on yhtiöiden väliselle konsernisuhteelle annettu merkitys yhtiöiden väliseen liiketoimintaan liittyvissä eri yhteyksissä. Vuokraustoimintaa on oikeuskäytännössä pidetty pääsäännön mukaisesti toimintana, jota ei veroteta EVL:n mukaisesti. Verotuskohtelu EVL:n ja nykyisin TVL:n ja tätä edeltäneiden säädösten kohdalla on voinut ja voi tilanteesta riippuen johtaa erilaiseen verotukselliseen lopputulokseen. Oikeuskäytännössä on konsernin liiketoimintaan liittyvä vuokraustoiminta voitu katsoa EVL:n mukaisesti verotettavaksi liiketoiminnaksi alaluvussa 2.6.2.1 käsitellyn mukaisesti²⁰⁸³, jolloin yhtiöiden verotuksellinen kohtelu on voinut olla edullisempaa EVL:n mukaisesti toteutettuna verrattuna TVL:n mukaan verotettaviin yhteisöihin.

Holdingsyhtiöiden on edellisessä alaluvussa esille tuodun mukaisesti katsottu harjoittavan EVL:n mukaista elinkeinotoimintaa silloisen lainsäädännön mukaisesti. Myös oikeuskäytännössä on muutoin katsottu, että holdingsyhtiöt edellytysten täytyessä harjoittavat EVL:n mukaista elinkeinotoimintaa.²⁰⁸⁴ Sekä vuokraustoiminnassa että holdingsyhtiöiden toiminnassa on merkitystä voitu antaa mainittujen yhtiöiden toiminnalle osana laajempaa kokonaisuutta eli konsernia. Mainitunlaisissa tapauksissa elinkeinotoiminnan alue muodostuu käytännössä laajemmaksi kuin miksi se katsottaisiin yksittäisen verovelvollisen olosuhteiden perusteella.

Tutkimusongelman kannalta keskeisin konsernit huomioonottava oikeuskäytäntö koskee konsernitukea, joka on kuitenkin sisällöltään epäyhtenäinen ja hankalasti hahmoteltava kokonaisuus²⁰⁸⁵. Aikaisemmassa konsernitukea käsitelleessä oikeuskäytännössä tukimuotoina olivat mm. erilaisten menojen suorittaminen, korottomat lainat, annetut alennukset ja hyvitykset, erilaiset tuet ja avustukset sekä takaukset, lainojen ja muiden saamisten anteeksianto, oman pääoman luonteiset sijoitukset sekä eräät muut tukimuodot. Osa oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsotuista oikeustapauksista on ajalta ennen EOYL:ssa ensimmäisenä toteutettua konsernin määrittelyä.

Oikeuskäytännössä eli KHO:n ja KVL:n ratkaisuissa on yhteys konserniin lausuttu osin selkeästi ilmi. Osassa ratkaisuja tätä ei suoraan ole mainittu, mutta

---

²⁰⁸³ Ks. ratkaisut KHO 1984 II 517, KHO 1990 B 503, KHO 1990 B 505, KHO 1992 B 508, KHO 31.3.2009 T 809, KVL 122/1994 ja KVL 76/1997.

²⁰⁸⁴ Ks. alaluvussa 2.6.2.2 mainitut ratkaisut KHO 1976 II 513, KHO 1978 II 539 ja KHO 6.3.1980 T 1301.

²⁰⁸⁵ Konsernitukea koskevaa oikeuskäytäntöä on käsitelty edellä luvussa 4.

esim. alemman oikeusasteen päätöksissä lausutun konsernisuhteeseen liittyvän perustelun mukainen päätös on voitu jättää voimaan. Lisäksi päätöksen perusteluista on myös muuten ollut todettavissa konsernisuhteelle annettu merkitys. Vähennyskelpoista konsernitukea koskevassa epävässä tapauksessa KHO 31.3.1998 T 544 katsottiin, ettei vaaditulle vähennykselle oltu esitetty sellaista konsernituen tarvetta, jonka johdosta pääsäännöstä, jonka mukaisesti myös konsernissa menot on vähennettävä sen yhtiön tulosta, jonka tuloa ne ovat välittömästi kerryttäneet, olisi poikettava. Korotonta lainaa koskevassa päätöksessä KHO 1983 II 529 katsottiin KHO:n perustelujen mukaan, että perimättä jääneitä korkoja oli pidettävä tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne huomioon ottaen sille toiminnan turvaamiseksi annettuna taloudellisena tukena. Näin on katsottu myös vastaavasti ratkaisuissa KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045, joissa on osittain pysytetty KVL:n antama ennakkotieto.

Ratkaisussa KHO 1985 II 531 pysytettiin LO:n päätös, jonka mukaisesti ulkomaiselle tytäryhtiölle annettua hyvityslaskua oli pidettävä sen toiminnan turvaamiseksi annettuna (tuolloin käytetyn terminologian mukaan) konserniavustuksena. Markkinointitukea sisaryhtiölle kohdistetun hyvityslaskun muodossa koskevassa ratkaisussa KHO 30.7.1999 T 1925 katsottiin puolestaan, että sellainen yleisempi tukeminen, joka ei perustunut lainkaan suoritteisiin, kuului omistava yhtiön toimialaan. Ratkaisussa KHO 26.2.1993 T 581 pysytettiin KVL:n ennakkotieto, jonka mukaan tytäryhtiölle sen tutkimustoimintaa varten annettu tuki oli vähennyskelpoinen. Ennakkotiedossa KVL 370/1993 saatiin vähentää ruotsalaiselle tytäryhtiölle annettu markkinointi- ja käynnistämistuki. Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 katsottiin liian alhaisena maksetun provision oikaiseminen lainan anteeksiantamisella emoyhtiön ja tytäryhtiön väliseen liiketoimintaan liittyväksi vähennyskelpoiseksi (silloisen terminologian mukaisesti) konserniavustukseksi.

Edellä mainittujen päätösten mukaisesti oikeuskäytännössä perusteltiin jossain määrin eri tavoin konsernisuhteen perusteella annetun konsernituen vähennyskelpoisuutta tai myös annetun tuen vähennyskelvottomuutta. Osassa luvussa 4 käsitellyistä konsernitukea koskevista oikeustapauksista ei päätöksiä ole erikseen perusteltu edellä mainituilla tavoin, mutta ne on oikeuskirjallisuudessa asia-sisältönsä perusteella katsottu myös konsernitukea käsitteleviksi oikeustapauksiksi²⁰⁸⁶. Konsernitukea koskevien oikeustapausten osalta voidaan todeta, että emoyhtiö on omistanut tytäryhtiön useimmiten joko kokonaan tai lähes kokonaan. Joissain tapauksissa omistusosuus on ollut vähäisempi ja joissain

---

²⁰⁸⁶ Joiltain osin tuen tarve on pääteltävissä oikeustapauksien asiakirjamateriaalista.

tapauksissa välillistä, mutta kaikissa tapauksissa huomattava. Lisäksi yhtiöillä on pääsäännön mukaan²⁰⁸⁷ ollut keskinäisiä liiketoimia, joihin annettu konsernituki on joko välittömästi tai välillisesti liittynyt. EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisen vähennyskelvottoman konsernituen kohdalla on kysymys eri asiasta. Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ei ole syntynyt 10 %:n välittömän tai välillisen omistusosuuden perusteella vaan huomattavasti kiinteämmin toistensa liiketoimintaan vaikuttavissa konserniolosuhteissa.

8.3 Oikeuskäytännön mukaisen vähennyskelpoisen konsernituen edellytyksistä

8.3.1 *Tytäryhtiön huono taloudellinen asema*

Konsernitukea koskevissa luvussa 4 käsitellyissä oikeustapauksissa on pääsääntöisesti ollut kysymys tytäryhtiöistä, jotka ovat olleet huonossa taloudellisessa asemassa. Tämän lisäksi on oikeustapauksista todennettavissa myös muita syitä annetulle konsernituelle, jotka ovat liittyneet esim. ulkomaiseen lainsäädäntöön. Mainitut tilanteet liittyvät pääsääntöisesti emo- ja tytäryhtiön keskinäiseen liiketoimintaan. Lisäksi emoyhtiö on harvoja poikkeuksia lukuunottamatta omistanut tytäryhtiön joko kokonaan tai lähes kokonaan. Joissain tapauksissa mainittu omistusosuus on ollut välillistä ja joissain tapauksissa tytäryhtiöillä on ollut myös muita osakkaita, mutta tällöinkin emoyhtiön omistusosuus on ollut huomattava ja yhtä tapauksista lukuunottamatta huomattavasti yli puolet osakepääomasta. Mainitulla seikalla on huomattava merkitys emoyhtiön toimintaan verrattuna 10 %:n omistusosuuteen. Annetun konsernituen onkin katsottu liittyvän emoyhtiön tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen.

Tytäryhtiön taloudellinen asema on ollut esillä useimmissa oikeustapauksissa, joissa joko oikeustapauksesta ilmenevän mukaisesti tai vaihtoehtoisesti oikeuskirjallisuudessa on katsottu olevan kyse tytäryhtiölle annetusta konsernituesta. Ratkaisussa KHO 31.3.1998 T 544 katsottiin, ettei suomalaisen yhtiön belgialaisen tytäryhtiön kohdalla oltu esitetty sellaista konsernituen tarvetta, jonka

---

²⁰⁸⁷ Konsernitukea koskevaa oikeuskäytäntöä käsittelevässä 4 luvussa korottomia lainoja selvittävässä alaluvussa 4.3.3.3 mainitussa ratkaisussa KHO 1983 II 529 korottoman lainan saanut kanadalainen tytäryhtiö toimi samalla alalla kuin suomalainen emoyhtiö, mutta täysin itsenäisesti.

vuoksi emoyhtiön tytäryhtiön puolesta maksamat eläkemaksut olisi luettava emoyhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi²⁰⁸⁸.

Korottomia lainoja koskevissa ratkaisuisa KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045 tuotiin esille vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle annettu taloudellinen tuki, joka katsottiin emoyhtiön vähennyskelpoiseksi menoksi²⁰⁸⁹. Samoin alennuksia ja hyvityksiä koskevissa oikeustapauksissa KHO 1985 II 531 ja KHO 30.7.1999 T 1925 katsottiin KHO:n hyväksymissä LO:n ja KVL:n ratkaisuisa kyseessä olevan (silloisen terminologian mukainen) konserniavustus tai markkinointituki²⁰⁹⁰. Myös tukia, avustuksia ja takauksia koskevissa ratkaisuisa KHO 26.2.1993 T 581 ja KVL 370/1993 katsottiin kysymyksessä olevan tytäryhtiölle tuki tai konsernituki²⁰⁹¹. Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 katsottiin, että emoyhtiö lainan anteeksiantamisella oikaistessaan liian alhaisena maksamaansa provisiota antoi tytäryhtiölleen liiketoimintaan liittyvän sellaisen konserniavustuksen, jota on pidettävä tulon hankkimisesta johtuneena menona²⁰⁹².

Lisäksi monessa muussa käsitellyssä oikeustapauksessa on kysymys ollut tytäryhtiön huonosta taloudellisesta tilanteesta, jonka johdosta kyseessä on katsottu olevan emoyhtiön vähennyskelpoinen meno ja jotka tapaukset oikeuskirjallisuudessa on katsottu annetuksi konsernitueksi²⁰⁹³. Mainitut tilanteet ovat liittyneet esim. annettuihin takauksiin ja lainojen anteeksiantoon. Lisäksi annetuksi konserniavustukseksi on katsottu myös vaikeuksissa olevalle tytäryhtiölle kohdistetut oman pääoman luonteiset sijoitukset, jotka emoyhtiöllä on ollut aikaisemman lainsäädännön mukaan mahdollisuus vähentää verotettavasta tulostaan osakkeiden hankintamenon alennuksena.

8.3.2 *Muita tapauksia*

Tytäryhtiön huonon taloudellisen aseman johdosta annetun tuen lisäksi on tytäryhtiölle annetuksi konsernitueksi oikeuskirjallisuudessa katsottu myös muutoin eri syistä johtuen tytäryhtiön puolesta emoyhtiön maksamia erilaisia menoja. Kysymyksessä erityisesti konsernitukea oikeuskäytännössä

²⁰⁸⁸ Mainittua oikeustapausta on käsitelty tarkemmin alaluvussa 4.3.3.2.

²⁰⁸⁹ Mainittuja oikeustapauksia on käsitelty tarkemmin alaluvussa 4.3.3.3.

²⁰⁹⁰ Mainittuja oikeustapauksia on käsitelty tarkemmin alaluvussa 4.3.3.4.

²⁰⁹¹ Mainittuja oikeustapauksia on käsitelty tarkemmin alaluvussa 4.3.3.5.

²⁰⁹² Ks. tarkemmin alaluku 4.3.3.6.

²⁰⁹³ Ks. tarkemmin luku 4. ja aikaisemmin mainittujen lisäksi erityisesti menojen kohdistamista koskeva alaluku 4.3.3.2. sekä oman pääoman luonteisia sijoituksia koskeva alaluku 4.3.3.7.

käsittelevässä 4 luvussa alaluvussa 4.3.3.2 kuvatut oikeustapaukset, joissa emoyhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi on hyväksytty ulkomaisen tytäryhtiön puolesta maksetut toimitusjohtajan muuttokustannukset, ulkomaisen tytäryhtiön öljynetsinnästä aiheutuneet kulut sekä ulkomaisen tytäryhtiön asianajokulut.

Ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 suomalaisen emoyhtiön maksamat Yhdysvaltoihin perustetun tytäryhtiön toimitusjohtajaksi siirtyneen henkilön lentomatkat Suomesta Amerikan Yhdysvaltoihin ja sieltä Suomeen perheineen sekä tytäryhtiön laskuttamat markkinointikulut hyväksyttiin vähennyskelpoisiksi menoiksi. Ennakkotiedossa KHO 1984 II 536 suomalainen öljyalan yritys sai vähentää verotuksessaan tytäryhtiönsä puolesta suorittamansa tytäryhtiön öljynetsinnästä johtuneet menot. Ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 suomalainen emoyhtiö sai vähentää tytäryhtiönsä puolesta maksamansa asianajokulut.²⁰⁹⁴

Mainituissa oikeustapauksissa ei tehtyjä päätöksiä ole perusteltu tytäryhtiön taloudellisella tilanteella eikä esimerkiksi KHO:n taltiokappaleista tai muista asiakirjoista myöskään muutoin ilmene tytäryhtiöiden tuen tarve. Toimitusjohtajan muuttokustannukset hyväksyttiin ratkaisussa KHO 28.4.1981 T 2427 LO:n päätöksen mukaisina EVL 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina liikemenoina samoin kuin tytäryhtiön laskuttamat markkinointikulut. Tytäryhtiön öljynetsintämenojen hyväksyminen emoyhtiön vähennyskelpoisiksi menoiksi ennakkotiedossa KHO 1984 II 536 johtui päätöksen perustelujen mukaan Yhdysvaltojen lainsäädännöstä, jolloin ne katsottiin EVL 8 §:n 6 kohdan mukaisiksi tutkimustoiminnan menoiksi. Ratkaisussa KHO 8.3.1993 T 723 tytäryhtiön puolesta maksetut asianajokulut johtuivat emoyhtiön tytäryhtiölle myymistä elokuvien kaapelitelevisio-oikeuksista, joiden oikea omistaja oli kolmas yhtiö, jonka johdosta tapaukseen liittyneet asianajokulut kuuluivat emoyhtiön maksettaviksi.²⁰⁹⁵

Edellä olevan mukaisten tytäryhtiön puolesta maksettujen erien katsominen tytäryhtiölle annetuksi konsernitueksi ei liene ainakaan yksiselitteistä varsinkaan kun kyseisissä oikeustapauksissa ei ilmeisestikään ole ollut ainakaan asiakirjojen mukaan tytäryhtiön tuen tarpeesta, vaan tämä on johtunut muista syistä²⁰⁹⁶. Toimitusjohtajan muuttokuluissa lienee kysymys rajanvedosta eri yhtiöiden kesken. Öljynetsintäkulujen kohdalla on myös kyse rajanvedosta, johon on vaikuttanut Yhdysvaltojen lainsäädäntö sinne perustetun tytäryhtiön johdosta. Kaapelitelevisio-oikeuksien kohdalla olisi tytäryhtiöllä asiakirjoista saatavan

---

²⁰⁹⁴ Ks. tarkemmin alaluku 4.3.3.2.

²⁰⁹⁵ Ks. tarkemmin alaluku 4.3.3.2.

²⁰⁹⁶ Vrt. kuitenkin Voipio 1971: 102.

selvityksen perusteella ollut oikeus vaatia mainittuja kuluja emoyhtiöltään, mikäli tytäryhtiö olisi ollut niiden maksajana. Mainittujen oikeuskirjallisuudessa konsernitueksi katsottujen oikeustapausten luokittelua olisi tältä osin mitä ilmeisimmin syytä tarkistaa.²⁰⁹⁷

8.3.3 Keskinäinen liiketoiminta

Käytännössä eräs tärkeimmistä perusteista annetun konsernituen vähennyskelpoisuudelle verotuksessa on oikeuskäytännössä ollut konserniyhtiöiden välinen keskinäinen liiketoiminta. Ilman mainittua liiketoimintaa ei kyseisiä konsernitukea koskevia tilanteita olisi ilmennyt. Konsernitukea oikeuskäytännössä kuvaavassa luvussa 4 korottomia lainoja käsittelevässä alaluvussa 4.3.3.3 mainituissa oikeustapauksissa on useimmiten ollut kysymyksessä tytäryhtiö, jonka toiminta on liittynyt emoyhtiön toimintaan.²⁰⁹⁸ Samoin alennuksia ja hyvityksiä koskevissa oikeustapauksissa alaluvussa 4.3.3.4 oli selkeästi kysymys emo- ja tytäryhtiön välisestä keskinäisestä liiketoiminnasta. Myös tukia ja avustuksia sekä takauksia, lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa ja oman pääoman luonteisia sijoituksia käsittelevissä alaluvuissa luvussa 4 on pääsääntöisesti ollut kysymys keskinäisestä liiketoiminnasta.

Säädettäessä nykyisestä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamasta vähennyskelpotomasta konsernituesta perusteltiin tätä HE:ssä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella²⁰⁹⁹. Viitattaessa konsernitukea koskevaan oikeuskäytäntöön ja rinnastettaessa annettu konsernituki pääomansijoituksiin, ei HE:ssä kiinnitetty lainkaan huomiota konserniyhtiöiden väliseen liiketoimintaan osana konsernitukea käsittelevää oikeuskäytäntöä²¹⁰⁰.

Konserneilla ja tytäryhtiöillä on erittäin merkittävä asema suomalaisessa yritystoiminnassa. Esimerkiksi vuonna 2005 Suomessa toimi 5.500 konsernia, joista 1.800 oli täysin kotimaisia, 550 konsernia oli suomalaisia, joilla oli toimintaa myös ulkomailla, ja 3.100 konsernia oli ulkomaisia.²¹⁰¹ Tytäryhtiö syntyy, kun emoyhtiö perustaa uuden yrityksen joko uudelle markkina- tai liiketoiminta-

²⁰⁹⁷ Ks. tarkemmin alaluku 4.3.3.2. ja siinä käsitellyt oikeustapaukset KHO 28.4.1981 T 2427, KHO 1984 II 536 ja KHO 8.3.1993 T 723.

²⁰⁹⁸ Ratkaisussa KHO 1983 II 529 tytäryhtiö toimi samalla alalla kuin emoyhtiökin, mutta täysin itsenäisesti.

²⁰⁹⁹ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

²¹⁰⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38–39.

²¹⁰¹ Ks. Iskanius 2007: 16–17.

alueelle. Tytäryhtiö voidaan perustaa myös irrottamalla konsernin osa omaksi yritykseksi tai myymällä itsenäinen yhtiö osaksi jotain konsernia.²¹⁰²

Käyttöomaisuusosakkeita, esim. tytäryhtiön osakkeita, ei ole hankittu myyntitarkoitukseen²¹⁰³ vaan niiden omistus liittyy olennaisena osana emoyhtiön liiketoimintaan, jonka tarkoituksena on hyödyntää myös emoyhtiön tulomuodostusta. Verrattaessa konsernitukea koskevaa oikeuskäytäntöä sekä muuta konsernien liiketoimintaan liittyvää edellä kuvattua oikeuskäytäntöä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamaan konsernituen vähennyskieltoa koskevaan säännökseen, on kyseinen säännös käytännössä tästä olennaisesti poikkeava sen ollessa lisäksi riippumaton siitä, tullaanko mainittuja käyttöomaisuusosakkeita edes koskaan myymään.

Konsernitukea koskevassa oikeuskäytännössä on ollut kysymyksessä liiketoiminta, jota sekä emoyhtiö että tytäryhtiö ovat harjoittaneet. Oikeustapauksiin liittyvän asiakirja-aineiston perusteella ei ole todettavissa, että tytäryhtiön osakkeet olisi hankittu siinä tarkoituksessa, että ne myytäisiin edelleen. Tytäryhtiöiden osakkeiden hankkimiselle on ollut emoyhtiön liiketoimintaan liittyvä liiketaloudellinen peruste, ei esimerkiksi keinottelutarkoitus.

8.3.4 *Omistusosuus*

Vähennyskelpoista konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa oli muiden edellytysten ohella kysymys pääsääntöisesti eräitä poikkeuksia lukuunottamatta annetun konsernituen kohteena olevista tytäryhteisöistä, joiden osakekannan emoyhtiö omisti joko kokonaan tai lähes kokonaan. Joissakin tapauksissa omistus oli välillistä, mutta tällöinkin kyse oli konserniin kokonaan kuuluvasta tytäryhtiöstä.²¹⁰⁴

Oikeuskäytännössä on KHO:n, KVL:n tai muiden oikeusasteiden ratkaisuisissa käsiteltävinä olevien erien vähennyskelpoisuutta perusteltu eri tavoin mm. tytäryhtiölle annettuna taloudellisena tukena, markkinointitukena, (tuolloisen terminologian mukaisena) konserniavustuksena tai konsernitukena. Oikeuskäytäntöön ajoittuvana aikana on ollut voimassa mm. sekä EOYL:n, EKPL:n että KPL:n konsernia koskevat määritelmät, jotka ovat perustuneet omistusosuuteen ja määräämisvaltaan. Käsitellyissä oikeustapauksissa on kysymyksessä selkeästi

---

²¹⁰² Ks. Iskanius 2007: 33.

²¹⁰³ Asia todetaan myös HE:ssä 92/2004 vp sivulla 36.

²¹⁰⁴ Ks. luku 4.

ollut pääsäännön mukaan eräin poikkeuksin omistusosuuteen perustuvasta määräysvallasta.

EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman vähennyskelvottoman konsernituen kohteena voi puolestaan olla osakeyhtiö, josta lain 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään 10 % tämän osakepääomasta. Konserniyhtiöillä tarkoitetaan puolestaan nykyisessä muodossaan OYL 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettujen yhtiöiden lisäksi sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on OYL:n tarkoittamaa määräysvaltaa vastaava määräysvalta.

Vähennyskelvotonta konsernitukea koskevan säännöksen mukainen konserniyhtiöitä koskeva määrittely on käytännössä huomattavasti laajempi kuin OYL:n, KPL:n tai tätä ennen EOYL:n tai EKPL:n konsernia koskevat määrittelyt. Samalla kysymyksessä on myös huomattavasti laajempi konsernia koskeva määrittely verrattuna konsernitukea koskevan oikeuskäytännön käsittelemiin konsernisuhdetta koskeviin tilanteisiin. Konsernitukea käsittelevä oikeuskäytäntö ei ole miltään osin perustunut 10 %:n välilliseen tai edes välittömään omistusosuuteen vaan tämä on ollut huomattavasti ja olennaisesti korkeampi. Useimmiten kysymys on ollut joko kokonaan tai lähes kokonaan omistetuista tytäryhtiöistä. KHO:n tai KVL:n ratkaisuista ei myöskään ole pääteltävissä, että konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö olisi voinut muodostua EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitetuissa 10 %:n mukaisen omistusosuuden mukaisissa olosuhteissa. Kysymyksessä on useassa tapauksessa selkeästi ollut oikeustapausten mukaisille konserneille annettu merkitys oikeuskäytännössä, jolloin elinkeinotoiminnan alue on käytännössä katsottu laajemmaksi kuin miksi se olisi katsottu yksittäisen verovelvollisen olosuhteiden perusteella.

Konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa on ollut kysymys tuen antajan EVL 7 §:n mukaisesta tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneista menoista tai menetyksistä. Tuen antajan omistusosuus tuen kohteena olevasta yrityksestä on joitain poikkeuksia lukuunottamatta ollut lähes 100 %. Konsernisuhteella on selkeästi ollut merkitystä annetuissa ratkaisuissa, joissa konserniolosuhteet on myös tuotu esille päätöksenteossa. Lakiin kirjattu 10 %:n omistusosuus on vieras elementti lakia säädettäessä HE:ssä²¹⁰⁵ viitatuille konsernitukea koskevalle oikeuskäytännölle. Mainittua oikeuskäytäntöä ei olisi syntynyt EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman 10 %:n välillisen omistusosuuden vallitessa.

---

²¹⁰⁵ HE 92/2004 vp.

8.4 Vähennyskelvoton konsernituki ja muut erät

8.4.1 *Vähennyskelvottoman konsernituen perusteluista*

EVL:n tarkoittaman konsernituen ja muiden vastaavien ilman vastasuoritusta suoritettujen menojen vähennyskelvottomuutta, muiden kuin myyntisaamisten vähennyskelvottomuutta sekä osakkeiden arvonalennuksen johdosta aikaisemmin mahdollisen arvonalennuskirjauksen poistamista perusteltiin lain tarkoittamien käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudella. Mainittujen kulukirjausten epääminen on kuitenkin täysin riippumaton siitä, tullaanko kyseisiä käyttöomaisuusosakkeita milloinkaan luovuttamaan vai ei. Lisäksi myös HE:ssä kuitenkin todetaan se tosiseikka, ettei käyttöomaisuusosakkeita ole hankittu myyntitarkoitukseen ²¹⁰⁶. Samalla kun vähennyskelvottomuutta ei ole sidottu osakkeiden luovutukseen, on lähtökohdaksi konserniyhtiöiden verotuksessa otettu osakkeilla toteutettava kaupankäynti konserniyhtiöiden välisen liiketoiminnan verotuksen kehittämisen sijasta.

Konsernituen verotukselliseen kohteluun liittyen HE:n perusteluissa lausutaan, että yleisenä edellytyksenä konsernitukea koskevissa oikeustapauksissa on muun muassa se, että tuen saavalla yhtiöllä on tappiollisuuden tai muun sellaisen syyn johdosta ilmeinen tuen tarve. Tällöin tukea ei perustelujen mukaan luettaisi saajayhtiön verotuksessa veronalaiseksi tuloksi.²¹⁰⁷ Toisaalta HE:ssä lausutaan, ettei konsernituki usein ole saajan veronalaista tuloa ja se lisäksi saatetaan suorittaa ulkomaiselle yhtiölle, jolloin tuki ei tule verotetuksi Suomessa. Tämän jälkeen perusteluissa esitetään, että järjestelmän johdonmukaisuus edellyttää, ettei tällaista tukea voi vähentää.²¹⁰⁸

Suomalaisen yhtiön ollessa kyseessä ratkeaa tulojen veronalaisuus kuitenkin EVL 4 §:n yleissäännöksen perusteella, jota täydentää muut EVL:n säännökset. Koska saatua konsernitukea ei ole säädetty muissa säännöksissä tai säädöksissä verosta vapaaksi tuloksi, on tämä tällöin saajalleen veronalaista tuloa EVL 4 §:n sanamuodon mukaisesti.²¹⁰⁹ Tämän johdosta EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamissa vähennyskelvotonta konsernitukea koskevissa tapauksissa ei vastaavuusperiaate

---

²¹⁰⁶ Ks. HE 92/2004 vp: 36.

²¹⁰⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

²¹⁰⁸ Ks. HE 92/2004 vp: 39. Andersson, Ikkala & Penttilä 2004: 344 pitävät kyseisiä perusteluita melko sekavina sekä viittausta johdonmukaisuuteen vaikeasti tajuttavana.

²¹⁰⁹ Ks. myös KHO 7.3.1996 T 660, jossa tytäryhtiön emoyhtiölle antama KonsAvL:n mukaiseksi tarkoitettu avustus ei täyttänyt lain vaatimuksia, jolloin se ei ollut tytäryhtiön vähennyskelppoinen meno, mutta se luettiin emoyhtiön veronalaiseksi tuloksi EVL 4 §:n perusteella.

toteudu maksajalle vähennyskelvottoman menon ollessa saajalleen veronalainen tulo. Tätä on pidettävä selkeänä epäkohtana.

HE:ssä rinnastetaan annettu konsernituki omana pääomana tehtyihin sijoituksiin. Esityksessä katsotaan, että konsernituen tarpeeseen vaikuttaa olennaisesti se seikka, onko sijoitettu pääomapanos ollut alunperin riittävä. Edelleen esityksessä viitataan siihen, että konsernituen tarve olisi voitu välttää yhtiöön sijoitetun pääoman ollessa riittävä tai sijoittamalla yhtiöön lisäpääomaa. HE:ssä ei huomioida konsernitukeen liittyvää problematiikkaa konserniyhtiöiden keskinäiseen liiketoimintaan liittyvänä asiana, vaan tarkastelukulma on puhtaasti konsernituen kohteena olevan yhtiön arvoa korottavissa näkökohdissa.²¹¹⁰

Edellä manitun näkökohdan ohella ongelmaksi muodostuu laissa säädetty omistusosuus, joka liittyy lain tarkoitamaan uuteen konserniyhtiön käsitteeseen. Tämän perusteella voi kysymykseen tulla laissa määritelty osakeyhtiö, joka ei itse omista yhtään tuen kohteena olevan osakeyhtiön osaketta. EVL:n mukainen konserniyhtiöiden käsite on lisäksi huomattavasti lajempi kuin OYL:n mukainen konsernikäsite. Laissa ei ole erillistä säännöstä, jonka mukaan osakkeita omistamaton yhtiö voisi tehdä tuen kohteena olevaan osakeyhtiöön pääomansijoituksen, joka olisi saajalleen verovapaa. Myöskään oikeuskäytäntö ei tue tätä mahdollisuutta.²¹¹¹

8.4.2 Omistusosuus

Konsernituen sekä muiden edellä mainittujen erien vähennyskelvottomuus tulee kysymykseen tilanteissa, joissa tuen maksajan tai EVL 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettujen konserniyhtiöiden omistusosuus yksin tai yhdessä on tuen kohteena olevasta osakeyhtiöstä vähintään 10 %. Konserniyhtiöillä tarkoitetaan EVL 6 b §:n 7 momentissa mainittuja yhtiöitä, johon kuuluvat OYL 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettujen yhtiöiden lisäksi myös yhtiöt, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on OYL:n tarkoittamaa määräysvaltaa vastaava määräysvalta.

EVL:n tarkoittama omistusosuus poikkeaa sekä vaadittavalta määrältään että omistuspiiriltään huomattavasti aikaisemman konsernitukea koskevan oikeus-

²¹¹⁰ Ks. HE 92/2004 vp: 38.

²¹¹¹ Ks. ennakkoratkaisu KHO 14.11.2008 T 2867, jossa osakeyhtiöön vapaan oman pääoman rahastoon tehtyä sijoitusta ei katsottu sijoituksen saaneen yhtiön verotuksessa EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi pääomansijoituksena saaduksi eräksi, kun sijoittaja ei ollut yhtiön osakas.

käytännön mukaisesta omistusosuudesta. Joissain tapauksissa vähennyskelpoista konsernitukea käsitellyissä oikeustapauksissa emoyhtiön omistus oli välillistä, mutta tällöinkin kysymys oli 100 %:sti konserniin kuuluvasta yhtiöstä. Pääsääntöisesti kysymyksessä oli yhtä poikkeusta lukuunottamatta²¹¹² joko kokonaan tai lähes kokonaan omistettu tytäryhtiö omistusosuuden ollessa alimmillaan 75 %.

Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ei olisi syntynyt, mikäli kysymyksessä olisi ollut EVL 16 §:n 7 kohdassa viitattu EVL 6 b §:n tarkoittama konserniyhtiöiden välillisesti tai välittömästi 10 %:n omistusosuudella omistama osakeyhtiö²¹¹³. Mainitun omistusosuuden ollessa kysymyksessä ei edes voi olla kysymys aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta. Oikeuskäytännön mukainen konsernituki on koskenut tilanteita, joissa tuen antajan omistuosuus tuen kohteena olevasta yrityksestä on ollut pääsääntöisesti joko kokonaan tai lähes 100 %.

Uusi laissa mainittu konsernituen legaalikäsitem²¹¹⁴ toisaalta laajentaa konsernituen käsitettä aikaisempaan oikeuskäytäntöön verrattuna sen piiriin kuuluessa esim. KPL:n ja OYL:n mukaisten konserniyhtiöiden lisäksi myös osakeyhtiöt, jotka eivät ole olleet luettavissa konserniyhtiöiksi myöskään aikaisemmassa oikeuskäytännössä. Toisaalta osa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta ei tule enää kysymykseen nykyisten vähennyskelpoisuutta rajoittavien säännösten johdosta. Konsernituen legaalikäsitem rajoittuu lain sanamuodon mukaan lisäksi vastasuorituksen puuttumiseen²¹¹⁵.

8.4.3 *Muut kuin myyntisaamiset*

Aikaisemmassa oikeuskäytännössä hyväksyttiin vähennyskelpoisena konsernitukena sekä lainojen että muiden saamisten anteeksiannosta johtuvia menetyksiä. Kysymyksessä on ollut sekä myyntisaamisista tai lainasaamisista, joista emoyhtiö on tytäryhtiön huonon taloudellisen tilanteen johdosta joutunut luopumaan. Nykyisin EVL 16 §:n 7 kohta säättää kuitenkin muut kuin myyntisaamisten

---

²¹¹² Lainojen ja muiden saamisten anteeksiantoa käsittelevässä alaluvussa 4.3.3.6 esitetystä ennakkotiedossa KVL 273/1992 hakijayhtiön omistusosuus tuen kohteena olevasta yhtiöstä oli 47,5 %, jonka lisäksi tällä oli oikeus vaihtovelkakirjalainan vaihtaminen osakkeisiin osakeomistuksen ollessa tällöin yhteensä 59,9 %. Tytäryhtiö oli toimintansa alusta ollut emoyhtiön määräämisvallassa.

²¹¹³ Ks. alaluku 8.3.4.

²¹¹⁴ Ks. Mattila 2007: 95; Tikka 2005c: 27.

²¹¹⁵ Ks. alaluku 5.2.2. sekä myös jäljempänä alaluku 8.4.5.

menetykset ja arvonalenemiset vähennyskelvottomiksi lainkohdan mukaisen omistussuuden täytyessä. Tämän johdosta aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset lainasaamisista luopumiset eivät enää voi tulla kysymykseen vähennyskelpoisena tytäryhtiölle annettuna konsernitukena.

Ongelmaksi lain soveltamisessa muodostuu kuitenkin sellaiset lainasaamiset, jotka ovat muodostuneet esim. konvertoimalla aikaisempi myyntisaaminen lainasaamiseksi. Ratkaisussa KHO 10.12.1985 T 5701 kysymys myyntisaamisista muodostetusta lainasaamisesta, jonka anteeksiantamisella emoyhtiön katsottiin oikaisseen aikaisemmin liian alhaisena maksamaansa provisiota²¹¹⁶. Myös ennakkotiedossa KVL 40/1985 oli kysymys myyntisaamisten osittaisesta muuttamisesta lainasaamiseksi. Vähennyskelpoisuus vastaavissa tapauksissa voimassa olevan säännöksen mukaan on epäselvä. Lakia muutettaessa ei kuitenkaan ollut tarkoitus rajoittaa yhtiöiden välisistä tavanomaisista keskinäisistä liiketoimista johtuvien saatavien menetysten ja arvonalennusten vähennyskelpoisuutta^{2117 2118}.

Verrattaessa myyntisaamisten menetyksiä ja varsinkin arvonalennuksia sekä annettuja alennuksia tai hyvityksiä keskenään, voivat nämä olla ainakin joissain määrin toistensa kaltaisia tilanteita. Ratkaisussa KHO 1985 II 531 oli kysymys tilanteesta, jossa annetun hyvityksen tarkoituksena oli muun ohella välttää tytäryhtiön mahdollinen konkurssi, joka olisi vaikeuttanut tytäryhtiön toimintaa Skandinaviassa²¹¹⁹. Käytännössä olisi emoyhtiön menetykset konkurssi-tilanteessa olleet todennäköisesti kuitenkin annettua hyvitystä suuremmat. Muiden kuin myyntisaamisten kohdalla vähennyskelvottomuutta koskeva säännös on kuitenkin kategorinen riippumatta syistä, jonka perusteella mahdollinen menetys aktualisoituu.

Jaottelu myyntisaamisiin ja muihin saamisiin ja näiden erilainen verotuskohtelu voidaan nähdä niiden ainakin osittaisen tulkinnallisuuden lisäksi myös keinotekoisena. Myyntisaamisista voidaan muodostaa muu saaminen. Muut saamiset voidaan maksaa takaisin ennen myyntisaamia. Tytäryhtiön huono taloudellinen tilanne ei riipu siitä, onko sillä velkaa saamistaan suoritteista vai onko se saanut emoyhtiöltään lainaa jne. Mahdollisen menetyksen merkitys

---

²¹¹⁶ Ks. alaluku 4.3.3.6.

²¹¹⁷ Ks. HE 92/2004 vp: 64.

²¹¹⁸ Ks. Rovaniemen HAO 10.7.2012 T 12/0267/1, jossa katsottiin, että velkajärjestelysopimuksessa myyntisaamisen nimeäminen velkakirjavelaksi ei muuttanut saamisen alkuperäistä luonnetta.

²¹¹⁹ Ks. alaluku 4.3.3.4.

emoyhtiölle on täsmälleen samanlainen riippumatta siitä, onko kysymyksessä myyntisaaminen tai muu saaminen. Kaikissa tapauksissa kysymyksessä on luvussa 4 tarkoitetuissa tilanteissa ollut emoyhtiön ja tytäryhtiön välisestä liiketoiminnasta ja liiketapahtumista, joihin on ollut olemassa liiketaloudellinen peruste.

8.4.4 *Arvonalennuspoistot*

Aikaisemmin olivat arvopapereiden arvonalennuspoistot verotuksessa vähennyskelpoisia EVL 42 §:n perusteella. Lisäksi arvopaperin hankintameno poistettiin mainitun säännöksen mukaan sinä verovuonna, jona käyttöomaisuus luovutettiin. Vuonna 2004 muutetun säännöksen mukaan arvopapereiden arvonalennus ei kuitenkaan enää ole verotuksessa vähennyskelpoinen. Myöskään verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutushinta ei ole veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoinen meno EVL 6 b §:n mukaisesti. Ainoastaan lain tarkoittamien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden myynnin tai menetyksen yhteydessä syntyvät tappiot ovat vähennettävissä EVL 42 §:n mukaisesti. Osakkeiden arvonalenemiset eivät kuitenkaan ole vähennyskelpoisia miltään osin.

Poistettaessa osakkeiden arvonalennuspoistot sekä toisaalta säädettäessä EVL:n tarkoittamat käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset verovapaiksi, ei aikaisemman oikeuskäytännön mukaiset oman pääoman luonteiset sijoitukset enää voi tulla kysymykseen vähennyskelpoisena konsernitukena ²¹²⁰. Aikaisemmin mainittujen tuolloin vähennyskelpoisiksi katsottujen osakkeiden arvonalennusten lukeminen vähennyskelpoisiksi menoiksi perustui niiden suorittamisen jälkeen todettuun arvonalentumiseen tai niiden luovuttamiseen alle hankintamenoksi katsottavaan hintaan.

Nykyisen säännöksen vallitessa voidaan joutua tilanteeseen, jossa liiketoimintaa harjoitettaessa osa tästä aiheutuvista menoista on verotuksessa vähennyskelvotonta. Mikäli tytäryhtiön toiminta joudutaan kannattamattomana lopettamaan, ei tästä johtuva osakeomistuksen arvon menetys ole emoyhtiölle vähennyskelpoinen meno. Mikäli kysymyksessä olisi emoyhtiön toimipiste tms., ei tämän toiminnasta ja toiminnan lopettamisesta aiheutuvien menojen vähentäminen verotuksessa olisi kuitenkaan rajoitettua.

---

²¹²⁰ Ks. alaluku 4.3.3.7.

8.4.5 Vähennyskelvoton konsernituki

Vähennyskelvottomaksi konsernitueksi on EVL 16 §:n 7 kohdan mukaan säädetty lainkohdan tarkoittamalla tavalla 10 %:n omistusosuudella omistetulle osakeyhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot. Säännös on monelta osin tulkinnanvarainen²¹²¹.

Aikaisempi oikeuskäytäntö perustui siihen, että annetulla konsernitueella oli liiketaloudellinen peruste, jolloin tämä oli katsottavissa vähennyskelpoiseksi pääsääntöisesti EVL 7 §:n perusteella. EVL:ia säädettäessä todettiin HE:n perusteluissa, että myös välilliset, eivätkä vain välittömät tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa suoritettut menot ovat vähennyskelpoisia²¹²². Uuden säännöksen mukainen maininta vastasuorituksen puuttumisesta on ongelmallinen sen johdosta, ettei asiaa itse laissa tai HE:n²¹²³ perusteluissakaan selvennetä. Tältä osin kyse on epäselvästä lainsäädännöstä. Mahdollisena tulkintana voisi tulla kysymykseen, että säännöksellä voitaisiin tarkoittaa välillisiä menoja tai joitain välillisiä menoja, joiden vähennyskelpoisuus on aikaisemmin tullut kysymykseen. Joka tapauksessa säännöksellä ei voida tarkoittaa sellaisia menoeriä, jotka eivät aikaisemminkaan olisi tulleet kysymykseen EVL 7 §:n mukaisina vähennyskelpoisina menoina tai menetyksinä, sillä tällöin ei mainitulle säännökselle olisi ollut edes mitään tarvetta.

Oman ongelmansa EVL 16 §:n 7 kohdassa muodostaa siihen liittyvä säännös konsernituen lisäksi muiden vastaavien osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetuista menoista. Tältä osin HE:n perustelut ovat varsin epäselvät. HE:n perusteluissa mainitaan sanatarkasti seuraavaa:

*”Jotta ehdotettua osakkeiden hankintamenon vähennyskelvottomuutta koskevaa säännöstä ei voisi kiertää maksamalla konsernitukea pääomasijoituksen asemasta, ehdotetaan elinkeinoverolain 16 §:ään lisättäväksi säännös, jonka mukaan konsernituen luonteiset, toisen yhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi suoritettut erät eivät olisi vähennyskelpoisia.”*²¹²⁴

HE:n perusteluissa puhutaan toisaalta konsernituesta ja toisaalta konsernituen luonteisista eristä, joiden vähennyskelpoisuus verotuksessa evättäisiin. Tältä osin

²¹²¹ Ks. alaluvut 5.2. ja 5.3.

²¹²² Ks. HE 172/1967 vp: 7.

²¹²³ HE 92/2004 vp.

²¹²⁴ HE 92/2004 vp: 38.

HE:n perustelut vaikuttavat umpisolmulta eliminoitaessa perusteluiden mukaan vähennyskelvottoman konsernituen kiertäminen epäämällä maksetun konsernituen luonteisten erien vähennyskelpoisuus. Lisäksi, koska myöskään mainitussa tapauksessa sen sisällöstä huolimatta ei ole mielekästä säätää muutoinkin vähennyskelvotonta menoa vähennyskelvottomaksi, jää kyseinen säännös sisällöltään epäselväksi.²¹²⁵

8.4.6 *Saamatta jäänyt tulo*

Vähennyskelpoista konsernitukea käsittelevissä aikaisemmissa oikeustapauksissa katsottiin vähennyskelpoiseksi konsernitueksi myös tytäryhtiöille annetut korottomat lainat. Osassa korottomia lainoja oli kysymys emoyhtiön kokonaan omistamilleen tytäryhtiöille antamista lainoista ja osittain suurimmilta osin omistetuille tytäryhtiöille annetuista lainoista. *Andersson* on jo vuonna 1989 kiinnittänyt huomiota korottomien lainojen katsomisesta vähennyskelpoiseksi menoksi ratkaisussa KHO 1983 II 529 ja ennakkotiedossa KHO 30.12.1985 T 6045 siihen, että veloittamatonta tuloerää käsitellään EVL 7 §:n mukaisena vähennyskelpoisena menona²¹²⁶. Myös ennakkotiedossa KHO 1985 II 530 on koroton laina tytäryhtiölle katsottu EVL 7 §:n mukaiseksi vähennyskelpoiseksi kustannukseksi.

Oikeuskirjallisuudessa esitetyissä kannanotoissa on mainittua saamatta jääneen tulon soveltuvuutta vähennyskelvotonta konsernitukea koskevaan säännökseen soveltamisalueeseen pohdittu eri näkökohdista. Argumentaatiota esim. korottomien lainojen edelleen hyväksymisestä annettuna konsernitukena on esitetty mm. sen suhteen, että konsernituen vähennyskelvottomuutta koskeva säännös on sijoitettu EVL:n vähennyskelvottomia menoja koskevan säännöksen yhteyteen.²¹²⁷

Oikeuskäytännössä on edellä todetun mukaisesti katsottu, että tytäryhtiölle annettu koroton laina on EVL 7 §:n mukainen vähennyskelpoinen kustannus²¹²⁸. Katsottaessa koroton laina samojen periaatteiden mukaisesti myös nykyisen konsernitukea koskevan säännöksen vallitessa emoyhtiön kustannukseksi, jää tällöin arvioitavaksi, onko kyseinen kustannus uuden säännöksen vallitessa

---

²¹²⁵ Asiaa on käsitelty erikseen vähennyskelvotonta konsernitukea käsittelevän 5 luvun alaluvussa 5.3.

²¹²⁶ Ks. *Andersson* 1989a: 311.

²¹²⁷ Ks. alaluku 6.5. ja korottomien lainojen osalta erityisesti alaluku 6.5.3.

²¹²⁸ Ks. alaluku 6.5.3. ja siinä mainitut oikeustapaukset KHO 1983 II 529, KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045.

vähennyskelpoinen vai ei. Ratkaisevaksi seikaksi muodostuisi tällöin se, onko kyseessä ilman vastasuoritusta suoritettu meno vai ei. Vastasuoritusta arvioitaessa on kysymys kokonaan erilaisista tilanteista silloin kun kysymys on emoyhtiön toimintaan läheisesti liittyvästä kokonaan omistetusta tytäryhtiöstä verrattuna EVL:n tarkoittamaan välillisesti 10 %:n omistusosuudella omistettuun konserniyhtiöön. Tämän perusteella voisi ainakin emoyhtiön toimintaan välittömästi liittyvän tytäryhtiön kohdalla tulla kysymykseen EVL 7 §:n mukainen vähennyskelpoinen kustannus. Oikeustila on kuitenkin tältä osin epäselvä.²¹²⁹

Eräänä vaihtoehtona on myös korottomien lainojen katsominen laskennallisen koron osalta VML 31 §:n perusteella korottoman lainan antaneen emoyhtiön veronalaiseksi tuloksi. Aikaisemmin voimassa olleen VerL 73 §:n vastaavan säännöksen perusteella katsottiin edellä mainituissa oikeustapauksissa KHO 1983 II 529; KHO 1985 II 530 ja KHO 30.12.1985 T 6045, ettei kyseinen säännös tullut kuitenkaan sovellettavaksi, jolloin laskennallista korkoa ei tämän perusteella lisätty korottoman lainan antaneen emoyhtiön tuloon. Nykyisin voimassa olevan VML 31 §:n sisältö huomioiden ei mainittu säännös ilmeisestikään tulisi noudatettavaksi kyseisissä tapauksissa. VML:iin aikaisemmin sisältynyt 31 § koski kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa. Tämä säännös korvasi aikaisemmin voimassa olleen VerL 73 §:n 1 momentin säännöksen, jota uusi säännös pääosin vastasi²¹³⁰. Säädetäessä nykyisin voimassa olevasta siirtohinnoitteluoikaisusta, korvattiin kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskeva VML 31 § uudella siirtohinnoitteluoikaisua koskevalla 31 §:llä²¹³¹. HE:n mukaisesti 31 §:n 1 momentti vastaisi sisällöltään kansainvälistä siirtohinnoitteluoikaisua koskevan 31 §:n sisältöä²¹³². HE:ien perusteella ei edellä olevan mukaisesti ole ilmeistä, että oikeustila olisi tältä osin muuttunut. Ratkaisut ovat kuitenkin aina tapauskohtaisia. Edellä mainituista ratkaisuista vuoden 1985 ratkaisut koskivat KVL:n antamia ennakkotietoja, jotka KHO osittain pysytti.

---

²¹²⁹ Ks. Oulun HAO 22.5.2009 T 09/0221/2, jossa katsottiin, ettei EVL 16 §:n 7 kohta tullut sovellettavaksi korottoman lainan antaneen emoyhtiön verotuksessa. Kysymyksessä oli annetun konserniavustuksen johdosta syntyneestä korottomasta saamisesta. Päätöstä olla lisäämättä laskennallista korkotuloa emoyhtiön verotettavaan tuloon perusteltiin myös konserniavustuksen luonteella tilinpäätössiirtoihin liittyvänä tuloksenjärjestelyeränä. Päätökseen ei haettu valituslupaa KHO:lta, jonka johdosta ylimmän oikeusasteen kannanottoa EVL 16 §:n 7 kohdan soveltumisesta korottomaan lainaan tältä osin ei ole käytettävissä.

²¹³⁰ Ks. HE 131/1995 vp: 31.

²¹³¹ L 1041/2006.

²¹³² Ks. HE 107/2006 vp: 20.

8.5 Lopputoteamuksia

Sekä verolainsäädännössä että oikeuskäytännössä on konserneille elinkeinotulon verotuksessa annettu merkitystä. Lainsäädännössä on eri aikoina ja eri tavoin huomioitu konsernien olemassaolo, johon liittyviä verotuksellisia epäkohtia on osittain lievennetty. Myös oikeuskäytännössä on konsernien olemassaolo otettu huomioon verotuksellisia ratkaisuja tehtäessä. Vaikkakin lainsäädännössä on puututtu vain tiettyihin yksittäisiin verotuksellisiin kysymyksiin konserniyhtiöiden ollessa edelleen erillisiä verovelvollisia, on tavoitteena ollut yksittäisenä yhtiönä toimimiseen verrattuna konsernimuodossa toimimisesta aiheutuvien verotuksellisten haittojen huomioon ottaminen. Sama vaikutus on myös aikaisemmalla oikeuskäytännöllä koskien holdingyhtiöitä, vuokraustoimintaa sekä erityisesti tutkimuskohteena olevaa konsernitukea.

Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaalla luovutuksella perusteltu vähennyskelvottomia menoja käsittelevän EVL 16 §:n 7 kohdan mukaisella omistukseen perustuvalla vähennyskelvottomalla konsernituelle on tässä suhteessa päinvastainen vaikutus. Konserniyhtiöiden verotuksen perusteeksi on tässä yhteydessä otettu osakkeilla käytävä kauppa konserniyhtiöiden keskinäisen liiketoiminnan verotuksen kehittämisen sijasta. Vertailukohtana voidaan mainita HE:ssäkin todettu aikaisempi elinkeinotulolähteeseen kuuluvien arvopapereiden luovutusten verovapaus viiden vuoden omistusaajan jälkeen EVL:n säätämisestä vuoteen 1985. Vuoden 1986 alusta vuoteen 1992 oli arvopapereiden luovutusten verovapaus osittainen.²¹³³ Konsernitukea koskeva oikeuskäytäntö ajoittuu pääosin myös kyseisille ajanjaksoille.

HE:n vähennyskelvotonta konsernitukea koskevissa perusteluissa katsotaan, että tuen kohteena olevaan yhtiöön tulisi vähennyskelpoisen tuen sijasta tehdä vähennyskelvottomia pääomansijoituksia. Tämä on kuitenkin ongelmallista tilanteissa, joissa maksaja ei omista mainitun osakeyhtiön osakkeita. EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen vähennyskelvoton konsernituki koskee lisäksi kaikkea lain tarkoittamaa konsernitukea riippumatta siitä, tullaanko tuen kohteena olevan osakeyhtiön osakkeet tai osakkeita koskaan myymään. Tältä osin lain sisältö poikkeaa edellä mainituista perusteluista, joiden mukaisesti säännöstä vähennyskelvottomasta konsernituesta on argumentoitu.

Omistusosuuteen perustuva vähennyskelvotonta konsernitukea koskeva säännös ja siihen liittyvät HE:n perustelut aiheuttavat myös muutoin jossain määrin

---

²¹³³ Ks. HE 92/2004 vp: 10.

ongelmia ja kysymyksiä esitettyjen näkökohtien suhteen. Perusteluissa esitetystä näkökohdasta poiketen ei aikaisemman oikeuskäytännön mukainen konsernituki pääsäännön mukaan ole ollut saajalleen verotonta, vaan tämä on luettu esim. kotimaisen yhtiön kohdalla saajansa veronalaiseksi tuloksi EVL 4 §:n mukaisesti. Poikkeuksen tästä muodostavat oikeuskäytännön mukaiset akorditapaukset, joissa akordietu ei ole ollut veronalaista tuloa saatavien ollessa arvottomia. Myöskään pääoman sijoituksen luonteiset erät eivät ole saajalleen veronalaista tuloa. Annettavan EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittaman konsernituen ollessa sen maksajalle vähennyskelvoton ei vastaavuusperiaate kuitenkaan toteudu. Lainkohdan tarkoittama konsernituki on maksajalleen vähennyskelvoton, mutta EVL 4 §:n sanamuodon mukaan saajalleen veronalaista tuloa.

Vastasuorituksen puuttuminen on myös ongelmallinen kohta käsillä olevassa säännöksessä tämän ollessa määrittelemätön käsite. Myöskään HE:ssä ei oteta kantaa vastasuorituksen sisältöön. Edellä olevan johdosta on syytä kiinnittää huomiota lakiesitysten huolelliseen valmisteluun sekä niihin sisältyvien vakiintumattomien käsitteiden sisällölliseen määrittelyyn²¹³⁴.

Tapauksissa, joihin vastasuorituksen katsotaan liittyvän, jäisivät lain sanamuodon mukaan sen soveltamisalueen ulkopuolelle. Tällöin ei olisi kysymys EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamasta konsernituesta. EVL 16 §:n 7 kohdan edellytysten täytyessä vähennyskelvottomia menoja ovat lainkohdassa tarkoitettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettavat menot. Vastasuoritukset voisivat olla joko välittömästi tai välillisesti tuen antajalle tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja tai menetyksiä. Ongelma vastasuorituksen määrittelyssä onkin mitä ilmeisimmin rajanvedossa välittömien ja välillisten kustannusten välillä tai välillisten kustannusten sisällä. HE:ssä²¹³⁵ tai lakitekstissä ei asiaa määritellä.

Konsernitukea koskevan oikeuskäytännön osalta HE:ssä viitataan oikeustapauksia yksilöimättä ja niiden sisältöä miltään osin analysoimatta tähän vain yleisesti. Olennaisena osana aikaisempaa oikeuskäytäntöä on niihin liittyvät konserniolosuhteet. Ilman konserniolosuhteita ei kyseinen oikeuskäytäntö olisi edes muodostunut. Erityisen huomionarvoista on se, että kyseinen oikeuskäytäntö ei ole muodostunut laissa mainitun ja jopa välillisen 10 %:n omistusosuuden perusteella. Tältä osin HE:ssä operoidaan oikeuskäytäntöön viitattua konsernituen käsitteellä ympäristössä, johon se ei kuulu. Toinen asia on, että konsernituki on

²¹³⁴ Ks. esim. Niemivuo 2002: 192–197, jossa tuodaan esille lainvalmistelun ongelmia ja niiden seuraamuksia ja Pakarinen 2012: 34–37, jossa tarkastellaan suomalaista säädöspolitiikkaa.

²¹³⁵ HE 92/2004 vp.

sisällytetty lakiin uutena legaalikäsitteenä. Ennen tätä ei konsernituen käsite kuulunut 10 %:n omistusosuuden piiriin.

Säädettäessä vähennyskeltvottomasta konsernituesta poistettiin samalla myös mahdollisuus vähentää verotuksessa muiden kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset sekä mahdollisuus verotuksessa arvonalennuskirjauksiin osakkeiden osalta. Lain tarkoittamien käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen johdosta myöskään osakkeiden hankintameno ei enää ole vähennyskelpoinen näiden luovutushinnan ollessa verovapaa. Tämän johdosta kyseiset erät ja osakkeiden hankintamenoon liittyvät erät eivät enää voi tulla miltään osin kysymykseen vähennyskelpoisena menona. Oikeuskirjallisuudessa vähennyskelpoiseksi konsernitueksi katsotut oikeustapaukset sisältävät edellä esitetyn mukaisesti myös tapauksia, joiden kohdalla niiden kuuluminen konsernituen käsitteen piiriin voidaan ainakin kyseenalaistaa. Esimerkiksi oikeustapauksista ei aina ilmene, että kysymyksessä olisi ollut yhtiön taloudellisesta tilanteesta johtuva kustannusten korvaaminen vaan tähän ovat johtaneet muut syyt.²¹³⁶

Vähennyskeltvotonta konsernitukea käsittävän säännöksen sisältö jää edellä todetun mukaisesti osin avoimeksi. Säännöksen mukainen konsernituen käsite on toisaalta konsernituen oikeuskäytäntöä koskevaa käsitettä suppeampi sen liittyessä vastasuorituksen puuttumiseen. Toisaalta yhdistettäessä uusi konsernituen legaalikäsite vähennyskeltvottomuuden osalta säännöksessä mainittuun 10 %:n omistusosuuteen EVL 6 b §:n määrittelyn mukaisesti, laajentuu tämän soveltamisalueen piiri jo tämän johdosta erittäin huomattavasti verrattuna aikaisemman oikeuskäytännön mukaiseen soveltamisalueeseen. Lain sanamuodon perusteella omistusosuudella ei ole edes merkitystä uuden legaalikäsitteen kanssa.

Aikaisemman konsernitukea koskevan oikeuskäytännön mukaisista oikeustapauksista voi osa tulla edelleen kysymykseen vähennyskelpoisena menona luvussa 6 esitetyn mukaisesti. Uuteen konsernitukea koskevaan säännökseen liittyvä oikeuskäytäntö on toistaiseksi kahden verotettavaan tuloon liittyvän KHO:n ratkaisun varassa. Ennakkoratkaisussa KHO 2006:29 vuosille 2005 ja 2006 hylättiin veroasiamiehen valitus ruotsalaisen emoyhtiön suomalaiselle tytäryhtiölle suorittaman ovillkorligt aktieägartillskott -erän katsomisesta veronalaiseksi konsernitueksi. Konsernituen vähennyskeltvottomuutta ja vastaavuusperiaatetta käsittelevässä alaluvussa 3.5.4.5 todetun mukaisesti saatu konsernituki on vastaanottajalleen veronalaista tuloa, vaikka se olisi säädetty antajalleen

---

²¹³⁶ Ks. menojen kohdistamista koskeva alaluku 4.3.3.2.

vähennyskelvottomaksi. Kyseisessä tapauksessa oli ratkaistavana se seikka, oliko kysymyksessä vastaanotettu suoritus lain tarkoittama konsernituki. KHO:n pysyttämässä KVL:n ennakkoratkaisussa katsottiin, että kysymys oli EVL 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen pääomansijoitus. Ennakkoratkaisussa KHO 21.8.2012 T 2208 katsottiin, ettei EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen säännös ilman vastasuoritusta suoritetusta menosta soveltunut tilanteeseen, jossa osakas maksoi 34 %:n omistusosuudella omistamalleen yhtiölle markkinointimaksuja vuodesta 2011 alkaen. Markkinointimaksuja veloittavan yhtiön tarkoitus oli vuodesta 2020 alkaen tuottaa ydinvoiman avulla sähköä osakkailleen *Mankala*-periaatteen²¹³⁷ mukaisesti.

Yritys- ja pääomaverouudistuksen yhteydessä katsottiin ongelmalliseksi säätää konsernituen ottamisesta huomioon käyttöomaisuusosakkeiden luovutustilanteita koskevassa 6 b §:ssä. Perusteluna tälle esitettiin VaVM:ssä muun ohella, että tuen todentaminen olisi jälkikäteen hankalaa. Verovelvollinen on kuitenkin Verohallinnon päätöksen mukaan velvollinen ilmoittamaan verotuksessaan antamansa EVL 16 §:n 7 kohdan mukaiset konsernituet. VaVM:ssä esitettyjä todentamisongelmia ei liene tällä perusteella käytännössä olemassa.

EVL 16 §:n 7 kohdan mukainen konsernituki on säännöksen edellytysten täytyessä maksajalleen vähennyskelvoton. Tätä ei kuitenkaan ole vastaavuusperiaatteen mukaisesti säädetty vastaanottajalleen verovapaaksi. Konsernituen vähennyskelvottomuus ei ole sidoksissa käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen. Vähennyskelvottoman konsernituen kohteena voi olla myös sellainen osakeyhtiö, jonka osakkeet eivät ole verovapaasti luovutettavia. Näiden epäkohtien lisäksi myös sanotussa lainkohdassa käytetyt käsitteet ovat jäsentymättömiä. Konsernituen käsitettä ei ole määritelty. Myös vastasuorituksen käsite jää laissa avoimeksi. Samalla kun KonsAvL:n mukainen avoin tuloksentasaus on sallittua ei liiketaloudellisin perustein annettu lain tarkoittama konserniavustus ole vähennyskelpoinen. Mainituilla perusteilla ei säännöstä vähennyskelvottomasta konsernituesta voi pitää onnistuneena.

Liiketoimintaan sisältyy aina riski. Perustettaessa esimerkiksi tytäryhtiö voi tämän toiminta olla liiketaloudellisesti menestyksellistä tai epäedullisimmassa tapauksessa tytäryhtiön perustamiseen uhratut panokset voivat liiketaloudellisten olosuhteiden johdosta menettää arvonsa. Tilanne, jossa tytäryhtiön osakkeiden arvonaleneminen on verotuksessa vähennyskelvoton erä ja jossa tytäryhtiölle annettava konsernituki on säädetty vähennyskelvottomaksi, ei lähtökohtaisesti

---

²¹³⁷ Ks. alaluvussa 7.3 selostettu oikeustapaus KHO 1963 I 5.

kannusta riskinottoon vaan tällä voi olla päinvastainen vaikutus. Ristiriitaista lisäksi on, että säädettyä EVL 16 §:n 7 kohdan tarkoittamasta vähennyskelvottomasta konsernituesta perusteltiin tätä käyttöomaisuusosakkeiden verovapailta luovutuksilla. Samassa yhteydessä kuitenkin todettiin, että käyttöomaisuusosakkeet hankitaan tyypillisesti pitkäaikaiseen omistukseen, jolloin tavoitellaan muita tarkoituksia kuin esim. lyhyen aikavälin arvonnousuja. VM:n asettaman asiantuntijatyöryhmän kesäkuussa 2013 valmistuneessa muistiossaan esille tuoma konsernien yhteisverotusmalli ei myöskään ilman muuta sääntelyä poistaisi edellä mainittua epäkohtaa.

Aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituesta käytettiin aikaisemmin nimitystä konserniavustus. Annettaessa KonsAvL vuonna 1986, muutettiin oikeuskirjallisuudessa käytetty nimitys konserniavustus nimitykseksi konsernituki erotukseksi KonsAvL:n tarkoittamasta konserniavustuksesta. Säädettyä vuonna 2004 vähennyskelvottomasta konsernituesta otettiin lakitekstissä käyttöön uusi konsernituen legaalikäsite, jonka sisältö edellä esitetyn mukaisesti väistämättä poikkeaa aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesta konsernituen käsitteestä. Samalla säädettiin myös osa aikaisemman konseritukea koskevan oikeuskäytännön mukaisista vähennyskelpoisista menoista vähennyskelvottomiksi aikaisemmin todetun mukaisesti. Edellä olevan johdosta voisi olla kohdallaan nimetä jäljellä oleva vanhan oikeuskäytännön mukainen, edelleen vähennyskelpoinen konsernituki vielä kertaalleen uudelleen. Ongelmana on kuitenkin konsernituen monimerkityksisyys.

LÄHTEET

- Aalto, Esa (1992). KHO:n oikeustapausselostuksia. *Verotus* 42: 4, 370–373.
- Aalto, Pia & Hanna Viilo (2013). Korkorajoitussäännösten haasteita. *Verotus* 63: 3, 274–284.
- Aarnio, Aulis (1978). *Mitä lainoppi on?* Forum – oikeustiede. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Aarnio, Aulis (1982). *Oikeussäännösten tulkinnasta. Tutkimus lainopillisen perustelun rationaalisuudesta ja hyväksyttävyydestä.* Juridica.
- Aarnio, Aulis (1989). *Laintulkinnan teoria. Yleisen oikeustieteen oppikirja.* Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Aarnio, Aulis (1997). Oikeussäännösten systematisointi ja tulkinta. Teoksessa: *Minun metodini*, 35–56. Toim. Juha Häyhä. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.
- Aarnio, Aulis (2006). *Tulkinnan taito. Ajatuksia oikeudesta, oikeustieteestä ja yhteiskunnasta.* Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Ahti, Ari, Aarne Koivikko, Jorma Tuominen, Tuomo Vesänen, Riitta Ylipiha, Samuli Perälä & Eva Kaukinen (2000). *Hyvä tilinpäätöskäytäntö uusien säännösten mukaan.* KHT-yhdistyksen palvelu Oy.
- Ahti, Ari, Arto Kuusiola, Visa-Pekka Larivaara, Sari Lehto, Lauri Mäki & Susanna Ojala (2005). *Kirjanpitolakiuudistus 2005.* KHTpro. Helsinki: KHT-Media Oy.
- Ahti, Ari, Reino Tikkanen & Juhani Viljanen (2001). *Konsernitilinpäätös.* Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Airaksinen, Manne & Jyrki Jauhiainen (1997). *Osakeyhtiölaki.* Helsinki: WSOY.
- Airaksinen, Manne, Pekka Pulkkinen & Vesa Rasinaho (2007a). *Osakeyhtiölaki I.* Helsinki: Talentum.
- Airaksinen, Manne, Pekka Pulkkinen & Vesa Rasinaho (2007b). *Osakeyhtiölaki II.* Helsinki: Talentum.
- Airaksinen, Manne, Pekka Pulkkinen & Vesa Rasinaho (2010a). *Osakeyhtiölaki I. 2., uudistettu painos.* Helsinki: Talentum.

Airaksinen, Manne, Pekka Pulkkinen & Vesa Rasinaho (2010b). *Osakeyhtiölaki II. 2.*, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Alaluusua, Seppo & Heikki Niskakangas (1984). *Verotus kansainvälistyvän yrityksen päätöksiin vaikuttavana tekijänä*. Liiketaloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja. Sarja A:45. Helsinki.

Alanen, Sinikka (2004). *Asunto- ja kiinteistöyhtiön tilinpäätösmalli 1993*. Suomen Kiinteistöliitto, Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.

Alanen, Sinikka & Asko Vuorenalusta (1999). *Kiinteistöyhteisön hallinto ja kirjanpito rakentamisesta asumiseen*. Suomen Kiinteistöliitto, Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.

Aldestam, Mona (2009). Har Regeringsrätten förlorat en del av sin autonomi till följd av Sveriges medlemskap i EU? I: *Regeringsrätten 100 år*, 7–16. Redaktionskommitté Anna-Karin Lundin, Carl Gustav Fernlund, Kristina Ståhl, Annica Runsten, Christina Weding. Uppsala: Iustus Förlag.

Algotsson, Tomas (1993). Skatterättsliga frågor kring aktieägartillskott. *SkatteNytt* 43: 10, 587–599.

Alkio, Mikko (2010). *Valtiontuet*. Helsinki: Talentum.

Almqvist, Sven (1986). *Företagsbeskattnings grunder*. Nittonde upplagan. Stockholm: Proprius.

Amby, Christen (2004). IFA Branch Reports, Denmark. In: *Cahiers de droit fiscal international by the International Fiscal Association, 58 th Congress of the International Fiscal Association, Vienna 2004, Volume 89b, Group taxation*, 253–256. International Fiscal Association.

Andersson, Edward (1960). Bostadsaktiebolags och ömsesidiga fastighetsaktiebolags skatteproblem. *JFT* 96: 6, 299–325.

Andersson, Edward (1961). Vähennyskelpoisten ja –kelvottomien menojen välistä rajasta. *Verotus* 11: 5, 239–252.

Andersson, Edward (1962). *Resultatutjämning vid inkomstbeskattningen. En undersökning av den skatterättsliga avskrivningen av anläggningstillgångar, särskilt inom sjöfartsnäringen*. Juridiska Föreningen i Finland publikationsserie N:o 30. Helsingfors.

Andersson, Edward (1963). En utvecklingslinje inom skatterätten. *JFT* 99: 2–3, 65–76.

Andersson, Edward (1964). *Efterbeskattnings och grundbesvär vid stats- och kommunalbeskattningen*. Ekonomi och samhälle. Skrifter utgivna av Svenska Handelshögskolan Nr 9. Helsingfors.

Andersson, Edward (1965a). Ulkomaisista riippuvaisten yhtiöiden verottamisesta. *Verotus* 15: 5, 197–207.

Andersson, Edward (1965b). Viimeaikainen oikeuskäytäntö liikeverotuksen alalla. *Verotus* 15: 4, 149–155.

Andersson, Edward (1966). Satunnainen luovutus vai ammattimainen myynti. *Verotus* 16: 3, 65–70.

Andersson, Edward (1968). Uutta oikeuskäytäntöä liikeverotuksen alalta. *Verotus* 18: 3, 93–99.

Andersson, Edward (1969a). EVL ja aikaisempi elinkeinotulon verotusta koskeva oikeuskäytäntö I. *Verotus* 19: 1, 2–11.

Andersson, Edward (1969b). EVL ja aikaisempi elinkeinotulon verotusta koskeva oikeuskäytäntö II. *Verotus* 19: 2, 41–51.

Andersson, Edward (1969c). EVL ja aikaisempi elinkeinotulon verotusta koskeva oikeuskäytäntö III. *Verotus* 19: 3, 97–109.

Andersson, Edward (1970). Några frågor rörande aktiebolagens dubbelbeskattning och lättnaderna däri. *DL* 51: 264–281.

Andersson, Edward (1973). Eräitä huomioita EVL:n valmistelusta, säätämisestä ja tulkinnasta. Teoksessa: *Suomalainen Lakimiesyhdistys 75 vuotta*, 70–80. Toim. Juhani Wirilander. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 11. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Andersson, Edward (1974). Elinkeinoverolain tulkinnan perusteista. Teoksessa: *Verosuunnittelun mahdollisuuksista*, 10–23. Lakimiesliiton Koulutuskeskuksen julkaisusarja N:o 13. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

Andersson, Edward (1975). *Tulo- ja varallisuusverolaki*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 172. Helsinki: Förlagsbolaget Judex Kustannusyhtiö.

Andersson, Edward (1978). KHO:n ja KVL:n uusinta liikeverotuskäytäntöä. *Tilinpäätäjän päivä no 27, 4.12.1978, 11.12.1978*, III/1–12. TTT.

Andersson, Edward (1979a). Kommittéförslag och forskning kring internationella företags beskattning. *DL* 60: 7–8, 225–245.

Andersson, Edward (1979b). Något om förtäckt dividend från aktiebolag till annat aktiebolag. *JFT* 115: 3–4, 221–235.

Andersson, Edward (1982a). Uusinta oikeuskäytäntöä liikeverotuksen alalta. *Tilinpäätäjän päivä 31, 29.11.1982, 13.12.1982*, XI/1–14. TTT.

Andersson, Edward (1982b). Yrityksen muodonmuutoksen vaikutus lakisääteisiin 5 ja 10 vuoden määräaikoihin (TVL 21 §, EVL 6, 1 § lk). Teoksessa: *Juhlajulkaisu Aarne Nuorvala 1912 · 18/4 · 1982*, 17–35. Toimituskunta Toivo Holopainen, Pekka Hallberg, Mikael Hidén. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Andersson, Edward (1982c). Uutta oikeuskäytäntöä liikeverotuksen alalta. *Verotus* 32: 1, 14–25.

Andersson, Edward (1982d). *Tulo- ja varallisuusverolaki*. Toinen täydennetty painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen Julkaisuja B-sarja N:o 172. Helsinki: Förlagsbolaget Judex Kustannusyhtiö.

Andersson, Edward (1983a). Om de inkomstskatterättsliga periodiseringsreglernas flexibilitet. *JFT* 119: 3, 115–140.

Andersson, Edward (1983b). Uutta oikeuskäytäntöä liikeverotuksen alalta. *Verotus* 33: 2, 77–88.

Andersson, Edward (1984a). Det svenska inflytandet vid tillkomsten av Finlands första inkomst- och förmögenhetsskattelag år 1920. *JFT* 120: 5–6, 389–401.

Andersson, Edward (1984b). Kirjanpidossa olevien, mutta liiketoimintaan kuulumattomien varojen ja tulojen verotuskäsittely. *DL* 65: 3–4, 113–142.

Andersson, Edward (1984c). Uutta oikeuskäytäntöä yritysverotuksen alalta. *Tilinpäätäjän päivä* 33, 3.12.1984, 17.12.1984, 94–106. TTT.

Andersson, Edward (1984d). Verotuslain 57 §:n 2 momentin soveltamisesta. *Verotus* 34: 2, 96–109.

Andersson, Edward (1985a). Kirjallisuutta. Mattila, Pauli K.: Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa erityisesti silmällä pitäen kiinteää omaisuutta ja yritysvarallisuutta. (Valuation of wealth in inheritance and gift taxation with an emphasis on immovable property and corporate wealth. With an english summary.) Suomen lakimiesliiton kustannus Oy, Helsinki 1984. XXXiii + 540 sivua. Virallisen vastaväittäjän, professori Edward Anderssonin Helsingin yliopiston oikeustieteelliselle tiedekunnalle antama, 22.3.1984 päivätty lausunto. *LM* 83: 109–119.

Andersson, Edward (1985b). Velkakirjojen, obligaatioiden sekä eräiden saamisten luovutuksiin liittyvät voitot ja tappiot. *Tilinpäätäjän päivä* 34, 2.12.1985, 16.12.1985, 124–133. TTT.

Andersson, Edward (1986a). Konserniavustus. *Tilinpäätäjän päivä* 35, 1.12.1986, 15.12.1986, 129–138. TTT.

Andersson, Edward (1986b). *Myyntivoittoverotus*. Helsinki: Suomen lakimiesliiton Kustannus Oy.

Andersson, Edward (1986c). *Tulo- ja varallisuusverolaki*. Kolmas täydennetty painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 172. Helsinki: Förlagsbolaget Judex Kustannusyhtiö.

Andersson, Edward (1986d). How Swedish Tax Law Affected Finnish Income and Net Wealth Taxation. In: *Scandinavian Studies in Law 1986*, 11–28. Edited by Anders Victorin. Volume 30. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Andersson, Edward (1987a). Ns. muu pääomansijoitus osakeyhtiöön verotuksen kannalta. *Verotus* 37: 5, 331–341.

Andersson, Edward (1987b). Sk. aktieägartillskott vid inkomstbeskattningen. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Matti Ylöstalo 1917 · 4/2 · 1987*, 23–35. Toimituskunta Juhani Wirilander, Matti L. Aho, Pirkko-Liisa Aro, Timo Esko. Toimittajat Leena Kartio, Erkki-Juhani Taipale, Olli Tarkka. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 21. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Andersson, Edward (1987c). Diffusion som inkomstskatterättsligt problem. *JFT* 125: 2–3, 121–135.

Andersson, Edward (1987d). *Näringskattelagen i huvuddrag*. Tredje utvidgade upplagan. Helsingfors: Förlagsbolaget Judex.

Andersson, Edward (1989a). Förluster på utländska dotterbolag vid inkomstbeskattningen. *JFT* 125: 5, 307–322.

Andersson, Edward (1989b). *Myyntivoittoverotus*. 2. uusittu painos. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Andersson, Edward (1990a). *Tulo- ja varallisuusverolaki*. Neljäs, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1990b). Apporttisijoituksen arvostus tuloverotuksessa. *Verotus* 40: 5, 378–387.

Andersson, Edward (1991a). Liikeomaisuuden muuttuminen muuksi omaisuudeksi. *Verotus* 41: 1, 8–20.

Andersson, Edward (1991b). *Verotuslain kommentaari*. 4. muuttumaton painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1991c). Konserniavustukset ja kunnallisveroäyrien jako. *Verotus* 41: 3, 298–301.

Andersson, Edward (1991d). Inkomstskattepraxis i HFD år 1990. *JFT* 127: 2–3, 125–149.

Andersson, Edward (1991e). Yritysverotuksen oikeuskäytännön viimeaikaiset painopisteet. *Tilinpäätäjän päivä 40, 2.12.1991*, 33–47. TTT.

Andersson, Edward (1992a). Yritysverotuksen uudistaminen. *Verotus* 42: 1, 16–28.

Andersson, Edward (1992b). Veropohjan laajentaminen yritysverotuksessa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 26.–27.10.1992*, 27–44. Aikakausjulkaisu Verotus, Verovirkailijain Liitto r.y.

Andersson, Edward (1993a). *Elinkeinoverolaki pääpiirteittäin*. Viides uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1993b). *Pääomatulon verotus*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1993c). Veropohjan laajentaminen yritysverotuksessa. *Verotus* 43: 1, 70–80.

Andersson, Edward (1993d). Inkomstskattepraxis i HFD år 1992. *JFT* 129: 1, 16–35.

Andersson, Edward (1993e). The Finnish Business Income Tax Reform of 1992. In: *Tax Reform in the Nordic Countries, 1973–1993, Jubilee Publication*, 63–76. Nordic Council for Tax Research. Publication Series No. 30. Uppsala: Iustus Förlag AB.

Andersson, Edward (1994a). *Johdatus vero-oikeuteen*. Yhdeksäs uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1994b). Yleistä syrjäntäkielto-ongelmasta. *Verotus* 44: 2, 230–233.

Andersson, Edward (1994c). Inkomstskattepraxis i HFD år 1993. *JFT* 130: 4, 337–352.

Andersson, Edward (1994d). *Pääomatulon verotus*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1995a). Förutsättningarna för ett inhemskt bolag att i beskattningen avdra ersättningar för tjänster till ett utländskt koncernbolag. *JFT* 131: 4, 183–199.

Andersson, Edward (1995b). *Tuloverotus ja varallisuusverotus*. Viides uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1995c). Inkomstskattepraxis i HFD år 1994. *JFT* 131: 2–3, 79–99.

Andersson, Edward (1995d). Subordinerade lån och andra kapitallån vid beskattningen. Teoksessa: *Juhlajulkaisu – Festskrift Roschier-Holmberg & Waselius 60 v. år 1936–1996*, 25–39. Helsinki – Helsingfors: Roschier-Holmberg & Waselius.

Andersson, Edward (1995e). Näkökohtia jatkuvuusperiaatteesta erityisesti elinkeinotulon verotuksessa. *Verotus* 45: 2, 124–130.

Andersson, Edward (1996a). *Verotusmenettelylain kommentaari*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (1996b). Inkomstskattepraxis i HFD år 1995. *JFT* 131: 1, 1–21.

Andersson, Edward (1997). Tulolähdejaon merkitys yritysverotuksessa erityisesti yhteisöjen kohdalla. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 27.–28.10.1997*, 47–58. Suomen Verotarkastajain Yhdistys r.y., Aikakausjulkaisu Verotus, Verovirkailijain Litto r.y.

Andersson, Edward (1998a). II Oikeudenalakohtainen kehitys 1900–2000, Vero-oikeus. Teoksessa: *Oikeustiede Suomessa 1900–2000*, 405–410. Toim. Urpo Kangas. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Andersson, Edward (1998b). Tulolähdejaon merkitys yritysverotuksessa erityisesti yhteisöjen kohdalla. *Verotus* 48: 2, 126–135.

Andersson, Edward (1998c). *Förvaltningsförfarande och förvaltningsprocess*. Helsingfors: Kauppakaari Oy, Juristförbundets Förlag.

Andersson, Edward (1999). Inkomstskattepraxis i HFD år 1998. *JFT* 135: 1–2, 1–21.

Andersson, Edward (2000). *Johdatus vero-oikeuteen*. 11. uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward (2001a). Rajat ylittävien osinkojen verokohtelusta ja Suomen osinkoverotusjärjestelmän mahdollinen muuttamistarve. *Verotus* 51: 2, 128–136.

Andersson, Edward (2001b). Taxing Cross-Border Dividends and Tax Neutrality: Recent Finnish Developments. In: *Liber Amicorum Sven-Olof Lodin*, 11–20. Edited by Krister Andersson, Peter Melz, Christer Silfverberg. Series on International Taxation. Volume 27. Stockholm: Norstedts Juridik. The Hague · London · Boston: Kluwer Law International.

Andersson, Edward (2003a). Inkomstskattereformförslag i Finland. *SvSkT* 70: 1, 28–39.

Andersson, Edward (2003b). Alikapitalisointi ja syrjäntäkielto. *Verotus* 53: 5, 460–468.

Andersson, Edward (2004a). Uusi konsernituen vähennyskieltosäännös (EVL 16 § 7 k.). *Verotus* 54: 5, 496–506.

Andersson, Edward (2004b). Skattereformen i Finland år 2004. *SvSkT* 71: 8, 499–512.

Andersson, Edward (2004c). *Johdatus vero-oikeuteen*. 12., uudistettu painos. Juridica-kirjasarjan 7. teos. Helsinki: Talentum.

Andersson, Edward (2004d). Tuloverotus EY-tuomioistuimen käytännössä. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Pekka Hallberg 1944 – 12/6 – 2004*, 11–24. Toimittajat Risto Nuolimaa, Pekka Vihervuori, Hannele Klemettinen. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 35. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Andersson, Edward (2005a). Sambandet mellan redovisningen, aktiebolagslagstiftningen och företagsbeskattningen. *JFT* 141: 4–5, 391–401.

Andersson, Edward (2005b). Näkökohtia kansainvälisiin yritysjärjestelyihin liittyvistä vero-ongelmista. *Verotus* 55: 4, 373–388.

Andersson, Edward (2005d). Suomen vastoinkäymiset EY-tuomioistuimessa. *Tilintarkastus Revision* 49: 5, 36–40.

Andersson, Edward (2006). Redovisning, beskattning, aktiebolagsrätt: nya koordinationsproblem. *SvSkT* 73: 10, 687–699.

Andersson, Edward (2007). Eräitä yksityishenkilön maastamuuttoon liittyviä verokysymyksiä. *Verotus* 57: 5, 444–452.

Andersson, Edward (2008a). Onko saastumiskäsite enää ajankohtainen tuloverotuksessamme? *Verotus* 58: 5, 470–479.

Andersson, Edward (2008b). Verotuksemme muutoksista viimeksi kuluneiden 50 vuoden aikana. *Verotus* 58: 1, 26–34.

Andersson, Edward (2008c). HFD:s praxis rörande den direkta beskattningen år 2007. *JFT* 144: 2, 208–228.

Andersson, Edward & Jarmo Ikkala (1996). *Elinkeinoverolainsäädännön kommentaari*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward & Jarmo Ikkala (2000). *Elinkeinoverolainsäädännön kommentaari*. 2., uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward & Jarmo Ikkala (2005). *Elinkeinoverolain kommentaari*. 11., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Andersson, Edward, Jarmo Ikkala & Seppo Penttilä (2009). *Elinkeinoverolain kommentaari*. 12., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Andersson, Edward & Esko Linnakangas (2002). *Tuloverotus ja varallisuusverotus*. 6., uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Andersson, Edward & Esko Linnakangas (2006). *Tuloverotus*. 7., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Andersson, Mari, Anita Saldén Enérus & Ulf Tivéus (2009). *Inkomstskattelagen. En kommentar. Del II. 29–66 kap. Utgåva 2009*. Stockholm: Nostedts Juridik AB.

Arjasmaa, Pekka & Petteri Kuhanen (1999). *Asunto-osakeyhtiölaki. Kommentaari*. 3., uudistettu laitos. Suomen Kiinteistöliitto, Kiinteistöalan Kustannus Oy.

Aro, Pekka O., Pekka Impiö & Reijo Kempainen (1994). *Euroopan unioni, perusteos*. Uusittu 2. painos. Ulkoasiainministeriö yhteistyössä Taloudellisen Tiedostustoimiston kanssa.

Arvela, Lasse (1992). Eriytetyn tulojärjestelmän ja uuden yritysverotuksen perusteet. *Tilinpäätäjän päivä 41, 24.11.1992*, 5–18. TTT.

Arvela, Lasse (1993). Uuden yritys- ja pääomaverotuksen tausta ja rakenne. *Verotus* 43: 1, 7–16.

Arvidsson, Richard (1994). Koncernbidragsrätt för svenska företag i internationella koncerner. *SvSkT* 61: 6–7, 407–436.

Arvidsson, Richard (2000). Om aktieägartillskott. *SvSkT* 67: 9, 847–904.

Atkinson, Anthony B. & Joseph E. Stiglitz (1980). *Lectures in Public Economics*. Maidenhead, Berkshire: McGraw-Hill Book Company (UK) Limited.

von Bahr, Stig (2003). Något om EG-domstolens praxis på skatteområdet. I: *Festskrift till Gustaf Lindencrona*, 67–82. Redaktionskommitté Richard Arvidsson, Peter Melz, Christer Silfverberg. Norstedts Juridik.

von Bahr, Stig (2009). Koncernbidragsmålen avgjorda. *SvSkT* 76: 4, 427–436.

Becker, Gary S. (1965). A Theory of the Allocation of Time. *The Economic Journal* LXXV: 299, 493–517.

Bergmann, Hans (2011a). Ulkomaantoiminnan oikea muoto. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 31–35. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.

Bergmann, Hans (2011b). Tehoa konsernin kassavirtaan cash pool –järjestelyillä. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 36–41. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.

Bergmann, Hans (2011c). Sivuliike ulkomailla. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 194–201. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.

Bergmann, Hans (2011d). Kansainvälinen liiketoiminta ja vastuullinen verosuunnittelu. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 202–207. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.

Bergmann, Hans & Hanna-Reetta Hallila (2011). Suomalaisen yhtiön ulkomaan-toimintojen verotus. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 185–193. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.

Bergström, Sture, Cécile Brokelind, Anette Bruzelius, Carl Michael von Quitzow, Mats Tjernberg & Jerker Westerström (2003). Business Taxation Within and Across the Borders of the European Union. In: *Scandinavian Studies in Law, Volume 44, Tax Law*, 37–75. Edited by Peter Wahlgren. Scandinavian Studies in Law. Volume 44. Stockholm: Stockholm Institute for Scandinavian Law.

Björklund, Mika, Markku Jänkälä & Timo Kaisanlahti (2009). *Kirjanpito-oikeus*. Helsinki: Edita.

Björnson, Lars (2002). Aktieägartillskott till aktiebolag ägda av kommuner, landsting och staten. *SkatteNytt* 52: 12, 716–719.

Blomqvist, Aki (2003). Konsernituki tappiolliselle ulkomaiselle tytäryhtiölle. Teoksessa: *Yrityksen verosuunnittelu 2003*, 103–117. Helsinki: Talentum.

Blummé, Nils (1997a). Uudet käsitteet. Teoksessa: *Osakeyhtiölaki tilinpäätöksessä ja verotuksessa*, 18–50. KHT-sarja. Helsinki: WSOY.

Blummé, Nils (1997b). Varojen jako. Teoksessa: *Osakeyhtiölaki tilinpäätöksessä ja verotuksessa*, 90–117. KHT-sarja. Helsinki: WSOY.

Blummé, Nils (2001). Kirjanpito. Teoksessa: *Yritystoiminnan uudelleenjärjestely*, 74–130. KHT-kirjat. Helsinki: KHT-Media Oy.

Blummé, Nils (2008). *Osakeyhtiön tilintarkastus*. Helsinki: Talentum.

Blummé, Nils, Ahti Kaarenola & Seppo Suontausta (2007). *Maksukyky ja osakeyhtiön varojen jakaminen*. KHT pro. Helsinki: KHT-Media Oy.

Blummé, Nils, Tomi Pitkänen, Merja Raunio & Leena Äärilä (2008). *Yritystoiminnan uudelleenjärjestely*. KHTpro. Helsinki: KHT-Media Oy.

Boulogne, G.F. (2011). Group Taxation within the European Union: Did Papillon and Art. 24(5) of the OECD Model Tax Convention Create a Butterfly Effect? *European Taxation* 51: 5, 171–178.

Brander, Martti (1992). Vakautetusta lainasta oikeuskäytännössä. *DL* 73: 129–135.

Brockhaus Enzyklopädie (1973). *Brockhaus Enzyklopädie in zwanzig Bänden*. Sechzehnter Band. RIT – SCHO. Siebzehnte völlig neubearbeitete Auflage des Grossen Brockhaus. Wiesbaden: F. A. Brockhaus.

Brokelind, Cécile (2007). Konzernbeskattnings framtid efter EGD:s dom i målet Oy AA. *SvSkT* 74: 8, 529–537.

Caselius, Ilmari, A. R. Heikonen & Allan Huttunen (1968). *Osakeyhtiö I*. Neljäs, uusittu ja täydennetty painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 40. Porvoo · Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Cejie, Katia (2010). *Utflyttningsbeskattning av kapitalökningar – en skattevetenskaplig studie i internationell personbeskattning med fokus på skatteavtals- och EU-rättsliga problem*. Uppsala universitet.

CFE (2007). Opinion Statement of the CFE Task Force on ECJ Cases on the Judgment in the Case of Marks & Spencer plc v. Halsey (Case C-446/03) – Judgment Delivered 13 December 2005. Paper submitted by the Confédération Fiscale Européenne to the Council, the European Commission and the Parliament in 2006. *European Taxation* 47: 1, 51–54.

CFE (2011). Opinion Statement of the CFE on X Holding (C-337/08). *European Taxation* 51: 4, 150–152.

Commission of the European Communities (1992). *Report of the Committee of Independent Experts on Company Taxation*. March 1992.

Commission of the European Communities (2001a). *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. Tax policy in the European Union – Priorities for the years ahead*. Brussels, 23.5.2001. COM(2001) 260 final.

Commission of the European Communities (2001b). *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. Towards an Internal Market without tax obstacles. A strategy for providing companies with a consolidated corporate tax base for their EU-wide activities*. Brussels, 23.10.2001. COM(2001) 582 final.

Commission of the European Communities (2001c). *Commission Staff Working Paper. Company Taxation in the Internal Market*. {COM(2001) 582 final}. Brussels, 23.10.2001. SEC(2001) 1681.

Commission of the European Communities (2003). *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee. An Internal Market without company tax obstacles achievements, ongoing initiatives and remaining challenges*. Brussels, 24.11.2003. COM(2003) 726 final.

Commission of the European Communities (2004a). *A Common Consolidated EU Corporate Tax Base*. Commission Non-Paper to informal Ecofin Council, 10 and 11 September 2004. 7 July 2004.

Commission of the European Communities (2004b). *Home State Taxation for Small and Medium-sized Enterprises*. Commission Non-Paper to informal Ecofin Council, 10 and 11 September 2004. 7 July 2004.

Commission of the European Communities (2006). *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee. Implementing the Community Lisbon Programme: Progress to date and next steps towards a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*. Brussels, 5.4.2006. COM(2006) 157 final.

Commission of the European Communities (2007). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee. Implementing the Community Programme for improved growth and employment and the enhanced competitiveness of EU business: Further Progress during 2006 and next steps towards a proposal on the Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*. Brussels, 2.5.2007. COM(2007) 223 final.

Conci, Paolo (2004). The Tax Treatment of the Creation of an SE. *European Taxation* 44: 1, 15–21.

Cordewener, Axel (2002). *Europäische Grundfreiheiten und nationales Steuerrecht. „Konvergenz“ des Gemeinschaftsrechts und „Kohärenz“ der direkten Steuern in der Rechtsprechung des EuGH*. Rechtsordnung und Steuerwesen. Band 29. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt.

Cordewener, Axel, Mattias Dahlberg, Pasquale Pistone, Ekkehart Reimer & Carlo Romano (2004a). The Tax Treatment of Foreign Losses: Ritter, M & S, and the Way Ahead (Part One). *European Taxation* 44: 4, 135–142.

Cordewener, Axel, Mattias Dahlberg, Pasquale Pistone, Ekkehart Reimer & Carlo Romano (2004b). The Tax Treatment of Foreign Losses: Ritter, M & S, and the Way Ahead (Part Two). *European Taxation* 44: 5, 218–233.

Dahlberg, Mattias (2000). *Svensk skatteavtalspolitik och utländska basbolag. En studie av svensk skatteavtalspolitik i förhållande till utländska basbolag mot bakgrund av svensk intern internationell skatterätt*. Skrifter från juridiska fakulteten i Uppsala 80. Uppsala: Iustus Förlag.

- Dahlberg, Mattias (2007). *Internationell beskattning*. Upplaga 2:1. Studentlitteratur.
- Dahlberg, Mattias (2008). Skattenytt Internationellt. *SkatteNytt* 58: 5, 268–269.
- Dahlin, Hans (1981). Hur skall aktiebolagets kostnad för gåvoskatt betraktas? *SkatteNytt* 31: 7, 327–328.
- Daiber, Claudia & René Offermanns (2005). German Exit Tax Provisions, Substantial Shareholdings and Incompatibility with EC Law. *European Taxation* 45: 12, 579–581.
- Davidson, David (1889). *Om beskattningsnormen vid inkomstskatten*. Upsala: Lundequistska Bokhandeln (I Kommission).
- Davidson, David (1922). Om beskattningsnormen vid inkomstskatten. *Ekonomisk Tidskrift* 24: 11, 205–252.
- Davidson, David (1923). Replik till prof. Wicksell. I: *Betänkande om inkomst och förmögenhetsskatt II*, 71–76. SOU 1923:70. Finansdepartementet. Särskilda utredningar. Stockholm: A.-B. Hasse W. Tullbergs Boktryckeri.
- Diamond, P. A. (1975). Inflation and the Comprehensive Tax Base. *Journal of Public Economics* 4: 3, 227–244.
- Douma, Sjoerd & Caroline Naumburg (2006). Marks & Spencer: Are National Tax Systems Éclairé? *European Taxation* 46: 9, 431–442, 468.
- Drockila, Lauri (1964). *Osingonjakokelpoiset varat osakeyhtiölain mukaan. Osakeyhtiön varallisuusrakennetta koskeva tutkimus*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 119. Porvoo · Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Drockila, Lauri (1965). *Osakepääoman korottamisesta erityisesti silmällä pitäen pääoman pysyvyyttä*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 121. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.
- Easson, A. J. (1993). *Taxation in the European Community*. European Community Law Series 5. The Athlone Press, London & Atlantic Highlands, NJ.
- Edhall, Klaes & Anne Rutberg (2004). Europabolag – ett verktyg för gränsöverskridande omstrukturering? *SvSkT* 71: 8, 513–526.
- Ekman, Gösta & Ulf Tivéus (1989). *Skatt på aktier.Handledning för beskattning på aktier, konvertibler, optioner, terminer, obligationer, mm*. Sjätte upplagan. Norstedts.

Engblom, Ari (1999). *Verotuksen kirjanpitosidonnaisuus: kirjanpito- ja yhtiöoikeudellinen ongelma*. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Yksityisoikeuden julkaisusarja B:45. Turku: Turun yliopisto.

Engblom, Ari (2007). Yritysjärjestelyt ja konsernirakenteet pienyrityksen verosuunnittelussa. *DL* 88: 4, 546–536.

Engblom, Ari, Jyrki Holla, Jussi Järvinen, Sebastian Kellas, Anne Lampinen, Markku Lepistö, Vesa- Pekka Nuotio, Vesa Paronen, Anna-Leena Rautajuuri, Eric Sandelin, Timo Torkkel & Kristiina Äimä (2012). *Elinkeinoverotus 2012*. Edita.

Engholm Jacobsen, J. O. (1997). *Selskabsskatteloven med kommentarer*. København: GadJura.

Englund, Tomi, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (2005). *Konsernitilin päätös kirjanpitolaian mukaan*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Erasmus-Koen, Monica (2009). Art. 9 of the OECD Model Convention. In: *Transfer Pricing and Business Restructurings, Streamlining all the way*, 99–143. Edited by Anuschka Bakker. Amsterdam: IBFD.

Eriksson, Torbjörn (2000). Regeringsrättens referat 1999. *SvSkT* 67: 3, 1–217.

Erä-Esko, Ensio (2012). *Rättelse av beskattning implicit en komponent i god förvaltning och beskattningsprinciper*. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja – Ser. B Osa – Tom. 344. Scripta Lingua Edita. Åbo: Åbo universitet.

Etelämaa, Jari (2003). *Jälki- ja lainaosuuslaskenta asunto-osakeyhtiöissä*. Suomen Kiinteistöliitto, Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.

European Commission (2011). *Proposal for a Council Directive on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*. {SEC(2011) 315 final}. {SEC (2011) 316 final}. Brussels, 16.3.2011. COM(2011) 121 final. 2011/0058 (CNS).

EY-tuomioistuin 2009. *Euroopan yhteisöjen tuomioistuin*. Lehdistötiedote nro 104/09. Luxemburgissa 30.11.2009.

Finckenberg, Anja (1994). Näyttövelvollisuus ja VERL:n 73 §. *Verotus* 44: 2, 215–218.

Finnerty, Chris, Paulus Merks, Mario Petriccione & Raffaele Russo (2007). *Fundamentals of International Tax Planning*. Edited by Raffaele Russo. Amsterdam: IBFD.

Fisher, Irving (1930). *The Nature of Capital and Income*. New York: The Macmillan Company.

- Fisher, Irving (1939). The Concept of Income: A Rebuttal. *Econometrica* 7: 4, 357–361.
- Fogh, Karen, Frederik Lytzen & Mai-Britt Nielsen. *Selskabsbeskatning*. 26. utgave. København: Thomson Reuters.
- Forsberg, Johanna & Lisa Potila. EG-aktuellt på företagsskatteområdet. *SvSKT* 74: 8, 571–575.
- Frände, Joakim (2009). Den styrande skattepolitikens återkomst? *JFT* 145: 5, 710–735.
- Führich, Gregor (2008). Exit Taxation and ECJ Case Law. *European Taxation* 48: 1, 10–19.
- Gammie, Malcolm (2004). EU Taxation and the Societas Europaea – Harmless Creature or Trojan Horse? *European Taxation* 44: 1, 35–45.
- Gestrin, Pekka (1981). Osakemaksun maksaminen yhtiölle uusmerkinnässä. Teoksessa: *Oikeustiede Jurisprudentia XIV 1981*, 5–66. Toimituskunta Aulis Aarnio, Toivo Holopainen, Esko Hoppu, Mikko Kämäräinen. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuosikirja. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Goode, Richard (1977). The Economic Definition of Income. In: *Comprehensive Income Taxation*, 1–36. Studies of Government Finance: Second Series. Ed. Joseph A. Pechman. Washington D.C.: The Brookings Institution.
- Gormley, Laurence W (2005). *EU Taxation Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd.
- Greiner, Claudia (2011a). Siirtohinnoittelu ja sen dokumentaatio. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 208–216. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.
- Greiner, Claudia (2011b). Yritysrahoitus ja verosuunnittelu. Teoksessa: *Kansainvälistyvä yritys – laki- ja vero-opas*, 217–228. Toim. Hans Bergmann, Claudia Greiner, Peter Jaspers. CC Lakimiesliiton Kustannus.
- Grosskopf, Göran (1981). Några synpunkter på gåvobeskatning av aktiebolag. *SkatteNytt* 31: 7, 315–326.
- Grosskopf, Göran (1984). Om återbetalning av villkorligt aktieägartillskott. *SkatteNytt* 34: 11, 459–464.
- Grosskopf, Göran (1985). Om återbetalning av villkorat aktieägartillskott. *SkatteNytt* 35: 8–9, 305–311.
- Grosskopf, Göran (1988). Ränta på villkorligt aktieägartillskott. *SkatteNytt* 38: 1–2, 34–35.

Grosskopf, Göran (1993). Olovlig vinstutdelning – bolagsrättsliga och skatterättsliga synpunkter. *SkatteNytt* 43: 3, 109–117.

Grosskopf, Göran & Gunnar Rabe (1994). *Det svenska skattesystemet*. Sjunde upplagan. Malmö: Beyronds Förlag.

Gäverth, Leif (1994). *Stödbrev. Borgensliknande handlingar utställda företrädesvis för svagt kapitaliserade bolag*. Skrifter från Juridiska Fakulteten i Uppsala 43. Uppsala: Iustus Förlag, Juridiska Föreningen i Uppsala.

Haapaniemi, Matti (2001). *Virallisperiaate tuloverotuksessa ja tuloveroprosessissa. Tutkimus viranomaisaloitteisuutta osoittavien normien synnystä ja kehityksestä*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 229. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Haapaniemi, Ossi (2006). *Osakeperusteisten kannustinjärjestelmien verokohtelu*. Helsinki: WSOYpro.

Haarala, Marjaana (2003). Konserniverokeskuksen tuloverotusta koskevat ennakkotiedot vuonna 2002. *Verotus* 53: 2, 203–209.

Haarala, Marjaana (2004). Konserniverokeskuksen tuloverotusta koskevat ennakkotiedot vuonna 2003. *Verotus* 54: 3, 288–293.

Haarala, Marjaana (2005). Konserniverokeskuksen uusista yritysverosäännöksistä antamia ennakkotietoja. *Verotus* 55: 4, 439–443.

Haaramo, Virpi & Päivi Rätty (2009). *Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö. IFRS-raportointi*. 3., uudistettu painos. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Haataja, Tauno (1995). Konsernin jakokelpoiset varat. Teoksessa: *Konsernin oma pääoma ja voitonjako*, 77–88. KHT-sarja. Jyväskylä: Weilin+Göös.

Haig, Robert Murray (1921). The Concept of Income – Economic and Legal Aspects. In: *Readings in the Economics of Taxation*, 54–76. Selected by a Committee of the American Economic Association, 1959. Ed. Richard A. Musgrave & Carl S. Shoup. London: George Allen & Unwin Ltd.

Hakapää, Sari (2008). *Sähköinen verohallinto. Automatisoitu arvonlisäverotusmenettely*. Acta Wasaensia No 199. Oikeustiede 7. Talousoikeus. Universitas Wasaensia.

Halén, Matti (2004a). Uudet luovutusvoittojen ja –tappioiden verotussäännökset. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 25.–26.10.2004*, 19–32. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Halén, Matti (2004b). Osinkoverotus ja ketjuverotus. *Verotus* 54: 5, 471–484.

Hallberg, Pekka (1972). Ennakkopäätöksistä. *Verotus* 22: 2, 69–71.

Hallberg, Pekka, Pirkko Ignatius & Heikki Kanninen (1997). *Hallintolainkäyttölaki*. Helsinki: Kauppakaari Oy, Lakimiesliiton Kustannus.

Halmesmäki, Matti (1986). Konsernisiirrot. *Verotus* 36: 4, 319–324.

Hannula, Antti (2003). *Hallitustyöskentelyn käsikirja*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Hannula, Antti & Matti Kari (2007). *Osakassopimukset*. Helsinki: WSOYpro.

Hannus, Arno & Pekka Hallberg (2000). *Kuntalaki*. 3. laitos. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Hannus, Arno, Pekka Hallberg & Anne E. Niemi (2009). *Kuntalaki*. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Harjula, Heikki & Kari Prättälä (2007). *Kuntalaki. Tausta ja tulkinnat*. 7., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Hautamäki, Veli-Pekka (2002). *Perustuslain auktoritatiivinen tulkinta. Oikeusvertaileva tutkimus perustuslain auktoritatiivisista instituutioista ja niiden käytännöstä argumentaatiosta Suomessa ja Norjassa*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 232. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

HE 77/1943 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja omaisuusverolaiksi*.

HE 78/1943 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maalaiskunnan kunnallishallinnosta annetun asetuksen, kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen, tulojen ilmoittamisvelvollisuudesta kunnallisverotusta varten annetun lain sekä säästöpankkilain muuttamisesta*.

HE 77/1953 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin*.

HE 116/1957 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä väliaikaisista poikkeussäännöksistä verolakeihin*.

HE 146/1957 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle verotuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi*.

HE 113/1961 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle rahalaiksi*.

HE 11/1965 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi verotuslain muuttamisesta*.

HE 100/1967 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tulo- ja omaisuusverolain ja verotuslain muuttamisesta*.

HE 172/1967 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 173/1967 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tappiontasauksesta tuloverotuksessa ja laiksi kehitysalueiden teollisuuden veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta.*

HE 120/1972 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle kirjanpitolainsäädännön uudistamiseksi.*

HE 140/1972 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tulo- ja omaisuusverolain sekä kunnallishallituksesta kaupungissa ja maalaiskuntain kunnallishallinnosta annettujen asetusten muuttamisesta sekä laeiksi verotuslain muuttamisesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta samoin kuin laeiksi eräiden yhtymän verovelvollisuudesta kreikkalaiskatolisille seurakunnille annetun lain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, sairausvakuutuslain ja kansaneläkelain muuttamisesta.*

HE 152/1973 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi lapsilisälain 1 §:n muuttamisesta sekä eräiden muiden perhekustannusten tasausjärjestelmän uudistamiseen liittyvien lakien muuttamisesta ja kumoamisesta.*

HE 40/1974 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja varallisuusverolain laiksi.*

HE 93/1974 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja varallisuusverolakiin liittyvistä muutoksista muuhun verolainsäädäntöön.*

HE 63/1975 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle puolisoiden erillisverotukseen siirtymisestä johtuvista muutoksista verolainsäädäntöön.*

HE 103/1976 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 27/1977 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.*

HE 142/1977 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 201/1977 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi verotuslain muuttamisesta.*

HE 116/1978 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tulo- ja varallisuusverolain ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 224/1978 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta, tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta, tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta sekä leimaverolain muuttamisesta.*

HE 225/1978 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle investointivarauslaiksi ja laiksi liiketoiminnan perusteella suoritettavista suhdannetalletuksista annetun lain 17 §:n muuttamisesta.*

HE 141/1979 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatilatalouden tuloverolain ja tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 §:n muuttamisesta.*

HE 10/1981 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osuuskuntalain sekä osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n ja kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta.*

HE 84/1982 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 7 §:n ja investointivarauslain 21 §:n muuttamisesta.*

HE 251/1982 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle liikkeiden ja kiinteistöjen kunnallisverotusta koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön.*

HE 10/1983 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain, osuuskuntalain 79 c §:n sekä kirjanpitolain 22 ja 33 §:n muuttamisesta.*

HE 71/1985 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä valtion toimenpiteistä Valvilla Oy:n rahoitusaseman tukemiseksi.*

HE 116/1985 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tulo- ja varallisuusverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, maatilatalouden tuloverolain 5 §:n ja verotuslain 60 §:n muuttamisesta.*

HE 120/1985 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 28 ja 46 a §:n muuttamisesta.*

HE 92/1986 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi konserniavustuksesta verotuksessa.*

HE 136/1986 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi erään konsernijärjestelyn veronhuojennuksista.*

HE 232/1986 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 109/1988 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle tulo- ja varallisuusverolaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.*

HE 110/1988 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta.*

HE 111/1988 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatilatalouden tuloverolain, verotuslain 68 a §:n ja tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta.*

HE 112/1988 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yhtiöveron hyvityksestä sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi.*

HE 113/1988 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi investointivaraustlain muuttamisesta.*

HE 10/1989 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi investointivaraustlain muuttamisesta.*

HE 25/1989 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 42/1989 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osuuskuntalain, osuuspankkilain ja kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta.*

HE 111/1989 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 113/1989 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta.*

HE 124/1990 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotuloon verottamisesta annetun lain ja yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 1 ja 14 §:n muuttamisesta.*

HE 216/1990 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle asunto-osakeyhtiölaiksi ja laiksi ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:n muuttamisesta.*

HE 79/1991 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi investointivaraustlain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.*

HE 111/1992 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain, osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun sekä osuuskuntalain muuttamisesta.*

HE 182/1992 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi.*

HE 200/1992 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle tuloverolaiksi sekä laiksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen verohuojennuksista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta.*

HE 203/1992 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta.*

HE 109/1993 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta sekä laiksi yhtiöveron hyvityksen käsittelystä veronsaajalle verovuodelta 1992 tehtävissä tilityksissä.*

HE 155/1994 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta.*

HE 157/1994 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 76/1995 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta ja kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.*

HE 131/1995 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle verohallintolaiksi ja laiksi verotusmenettelystä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.*

HE 177/1995 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle yritysjärjestelyjä koskevien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja eräiden muiden lakien säännösten muuttamisesta.*

HE 217/1995 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi hallintolainkäytöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.*

HE 46/1996 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle verotuksen ennakkotietojärjestelmän uudistamisesta koskevaksi lainsäädännöksi.*

HE 83/1996 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 1 ja 6 §:n, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain muuttamisesta.*

HE 89/1996 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.*

HE 121/1996 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle varainsiirtoihin kohdistuvan leimaverotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.*

HE 173/1997 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle kirjanpitolaiksi sekä laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta.*

HE 8/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain, osuuskuntalain 9 luvun, asunto-osakeyhtiölain 6 luvun, asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 8 luvun, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 9 luvun ja säätölain 11 §:n sekä kirjanpitolain muuttamisesta.*

HE 26/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta.*

HE 27/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain 114 §:n muuttamisesta.*

HE 71/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varallisuusverolain 34 §:n muuttamisesta.*

HE 79/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain, asunto-osakeyhtiölain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta.*

HE 201/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 5 a ja 8 §:n sekä tuloverolain 122 §:n muuttamisesta.*

HE 266/1998 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta.*

HE 172/2000 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä maatalouden tuloverolain muuttamisesta.*

HE 189/2000 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain muuttamisesta.*

HE 176/2001 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 180/2001 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista, laiksi osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, säästöpankkilain, laiksi talletuspankin toiminnan väliaikaisesta keskeyttämisestä, laiksi säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoisiksi pankeiksi annetun lain kumoamisesta sekä laeiksi eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta.*

HE 84/2002 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 55/2004 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle eurooppayhtiölaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 92/2004 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi.*

HE 126/2004 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 57/2005 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Euroopan talousalueelta saadusta osingosta suoritetun veron palauttamisesta eräissä tapauksissa.*

HE 91/2005 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden verotusmenettelyyn liittyvien säännösten muuttamisesta.*

HE 109/2005 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.*

HE 202/2005 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.*

HE 21/2006 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 54/2006 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle eurooppaosuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 107/2006 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle tuloverotuksen siirtohinnoittelua koskevaksi lainsäädännöksi.*

HE 247/2006 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle eräitä yritysjärjestelyjä koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön.*

HE 103/2007 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle rajat ylittäviä pääomayhtiöiden sulautumisia ja jakautumisia koskevaksi yhteisölainsäädännöksi.*

HE 148/2007 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Verohallinnosta sekä siihen liittyvien eräiden lakien muuttamisesta.*

HE 74/2008 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain muuttamisesta.*

HE 176/2008 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta.*

HE 6/2009 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista.*

HE 24/2009 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi asunto-osakeyhtiölainsäädännöksi.*

HE 238/2009 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain 5 luvun 19 §:n ja 8 luvun 9 §:n, osuuskuntalain sekä vakuutusyhtiölain 5 luvun 15 §:n muuttamisesta.*

HE 288/2009 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Verohallinnosta sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi.*

HE 148/2011 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 f §:n ja tuloverolain muuttamisesta.*

HE 58/2012 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 §:n, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 a §:n ja tuloverolain 33 c §:n muuttamisesta.*

HE 76/2012 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle verotusta koskevaa ennakkopäätösvalitusta, verotusmenettelyä ja muutoksenhakua verotuksessa koskeviksi säännöksiksi.*

HE 94/2012 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuotannollisten investointien korotetuista poistoista verovuosina 2013–2015 ja tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista annetun lain kumoamisesta.*

HE 146/2012 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja verotusmenettelystä annetun lain 65 §:n muuttamisesta.*

HE 175/2012 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä vuosina 2013–2015.*

HE 185/2012 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.*

HE 190/2012 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta sekä laeiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 ja 13 §:n ja ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta.*

Heikkinen, Sakari & Seppo Tiihonen (2009a). *Valtionrakentaja. Valtiovarainministeriön historia 1. 1809 1917.* Helsinki: Edita.

Heikkinen, Sakari & Seppo Tiihonen (2009b). *Kriisinselvittäjä. Valtiovarainministeriön historia 2. 1917 1966.* Helsinki: Edita.

Heikkonen, Jaakko (1984). *Konsernihallinto, -tilinpäätös ja -tilintarkastus.* Helsinki: WSOY.

Heikkonen, Jaakko (1986). Asunto-osakeyhtiöiden kirjanpidosta. *Tilintarkastus Revision* 30: 1, 28–32.

Heikkonen, Jaakko & Hannu Roine (1974). *Hyvä kirjanpitokäytäntö uuden lainsäädännön mukaan.* Porvoo · Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Heiniö, Seppo (1986). Yrityksen arvopaperisijoitukset. *Tilinpäätäjän päivä* 35, 1.12.1986, 15.12.1986, 78–90. TTT.

Heiniö, Seppo (1987). Fuusion ja diffuusion erityiskysymyksiä. *Tilinpäätäjän päivä* 36, 30.11.1987, 8.12.1987, 112–127. TTT.

Heiniö, Seppo (2006). Pääomasijoitustoiminnan verotuksesta. *Verotus* 56: 3, 266–277.

Hellberg, Nils (2004). *Konsernituesta EVL 7 §:n soveltamisongelmana*. Talousoikeuden lisensiaatintutkimus. Vaasan yliopisto. Kauppatieteellinen tiedekunta. Talousoikeuden laitos.

Helminen, Marjaana (1992). *Konserniavustus askeleena kohti lisääntyvää konserniajattelua?* Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja KR-9:1992. Turku.

Helminen, Marjaana (1999). *The Dividend Concept in International Tax Law. Dividend Payments Between Corporate Entities*. Series on International Taxation: No 25. The Hague – London – Boston: Kluwer Law International.

Helminen, Marjaana (2000). *Kansainvälisen konsernin sisäiset palvelut verotuksessa*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Helminen, Marjaana (2001). Suomessa olevaan kiinteään toimipaikkaan liittyvien osinkojen verotus. *Verotus* 51: 5, 472–479.

Helminen, Marjaana (2002). *Finnish International Taxation*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Helminen, Marjaana (2004a). Rajat ylittävät osingot uudessa osinkoverotusjärjestelmässä. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 85–110. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Helminen, Marjaana (2004b). Eurooppayhtiön verotusasema. *Verotus* 54: 2, 152–160.

Helminen, Marjaana (2004c). The Tax Treatment of the Running of an SE. *European Taxation* 44: 1, 28–34.

Helminen, Marjaana (2005). *Kansainvälinen tuloverotus*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Helminen, Marjaana (2007a). Dividends under the Nordic Multilateral Double Taxation Convention. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 48–63. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Helminen, Marjaana (2007b). Sijoittautumisoikeuden vapaus ja konserniavustusta koskeva tapaus C-231/05 Oy AA. *Verotus* 57: 5, 488–501.

Helminen, Marjaana (2007c). Freedom of Establishment and Oy AA. *European Taxation* 47: 11, 490–498.

Helminen, Marjaana (2008). *EU-vero-oikeus. Välitön verotus*. Helsinki: Talentum.

Helminen, Marjaana (2009). *Kansainvälinen tuloverotus*. Helsinki: Edita.

Helminen, Marjaana (2011a). Parempi myöhään kuin ei milloinkaan – KHO:n väliyhteisöverotusta koskeva purkupäätös ja EU-oikeuden vastaisuus purkuperusteena. *Verotus* 61: 4, 365–372.

Helminen, Marjaana (2011b). Determining the Arm's Length Interest Rate of an Intra-Group Loan. *European Taxation* 51: 4, 153–155.

Helminen, Marjaana (2011c). Onko verotus edelleen ristiriidassa EU-oikeuden kanssa? *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24.–25.10.2011*, 101–116. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.

Helminen, Marjaana (2012). *EU-vero-oikeus. Välitön verotus. 2., uudistettu painos*. Helsinki: Talentum.

Helminen, Marjaana (2013a). *Kansainvälinen tuloverotus. 2., uudistettu painos*. Edilex Libri. Helsinki: Edita.

Helminen, Marjaana (2013b, huhtikuu). Jatkuvatäydenteinen. *Kansainvälinen verotus*. Fokus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Helminen, Sakari (2006). *Osakeyhtiön yhtiöjärjestys*. Helsinki: Talentum.

Heuru, Kauko (2001). *Kuntalaki käytännössä*. Helsinki: Edita Oyj.

Heuru, Kauko, Erkki Mennola & Aimo Ryytänen (2001). *Kunnallinen itsehallinto. Kunnallisoikeuden perusteet*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Hicks, J. R. (1968). *Value and Capital. An Inquiry into Some Fundamental Principles of Economic Theory*. Second Edition 1946. Reprinted 1968. Oxford: Clarendon Press.

Hidén, Mikael (2003). Kommunernas beskattningsmakt och statsförfattningen – några iakttagelser. I: *Festskrift till Edward Andersson 1933 31/12 2003*, 55–65. Redaktionskommitté Leif Sevón, Dan Frände, Olof Olsson, Olli Ryytänen, Kari S. Tikka. Vammalan Kirjapaino Oy.

Hidén, Paulus & Jyrki Tähtinen (2005). *Pääomarahastot ja niiden sijoitustoiminta*. Enterprise Advisor –kirjasarjan nro 34. Helsinki: Talentum.

Hintsanen, Lari & Kennet Pettersson (2005). The Implications of the ECJ Holding the Denial of Finnish Imputation Credits in Cross-Border Situations to Be Incompatible with the EC Treaty in the Manninen Case. *European Taxation* 45: 4, 130–137.

- Hirvonen, Ahti, Heikki Niskakangas & Maj-Lis Steiner (2003). *Corporate governance. Hyvä omistajaohjaus ja hallitustyöskentely*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Hirvonen, Ahti, Heikki Niskakangas & Juha Wahlroos (1997). *Hyvä hallitustyöskentely*. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston, Sitran julkaisusarja (nro 155). Porvoo Helsinki Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Holmdahl, Sven Erik & Fredrik Ohlsson (2008). Fler rättsfall om gränsöverskridande koncernbidrag. *SkatteNytt* 58: 5, 244–252.
- Holmdahl, Sven Erik & Fredrik Ohlsson (2009). Koncernbidragen och EG-rätten. *SkatteNytt* 59: 7–8, 452–462.
- Honkamäki, Tuomas & Matti Pennanen (2010). *Yritysjärjestelyjen käsikirja – kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Honkavaara, Lauri (1989). Verohallitus oikean ja yhdenmukaisen verotuksen edistäjänä. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 59–68. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.
- Honkavaara, Tero (2004). Ketjuverotuksen poistaminen uudessa osinkoverotusjärjestelmässä. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 65–84. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Honko, Jaakko (1959). *Yrityksen vuositulo*. Liiketaloustieteellisen Tutkimuslaitoksen julkaisuja 25. Helsinki: Oy Weilin & Göös Ab.
- Hoppu, Esko & Kari Hoppu (2007). *Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet*. Helsinki: WSOYpro.
- Horsmanheimo, Pasi & Maj-Lis Steiner (2002). *Tilintarkastus. Asiakkaan opas*. Helsinki: WSOY Lakitieto.
- Horsmanheimo, Pasi & Maj-Lis Steiner (2008). *Tilintarkastus. Asiakkaan opas*. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.
- Husa, Jaakko (1998). *Johdatus oikeusvertailuun*. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.
- Husa, Jaakko (2000). *Perustuslaki ja julkishallinto. Uusi perustuslaki ja julkista hallintoa koskeva sääntely sekä julkisen vallan käyttämisestä ja julkisen tehtävän hoitamisesta koskevat keskeisperiaatteet*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 236. Oikeustiede 9. Julkisoikeus. Vaasa.

IFRS (2004). *International Financial Reporting Standards (IFRSs^{TM}) 2004 including International Accounting Standards (IASs^{TM}) and Interpretations as at 31 March 2004. The full text of all International Financial Reporting Standards extant at 31 March 2004.* London: International Accounting Standards Board®.

IFRS (2011a). *International Financial Reporting Standards® as issued at 1 January 2011. Part A. The Conceptual Framework for Financial Reporting, the Preface to International Financial Reporting Standards (IFRSs®) and the consolidated text of IFRSs including International Accounting Standards (IASs®) and Interpretations as issued at 1 January 2011.* London: International Accounting Standards Board®.

IFRS (2011b). *International Financial Reporting Standards® as issued at 1 January 2011. Part B. The consolidated text of documents accompanying the Conceptual Framework for Financial Reporting and International Financial Reporting Standards (IFRSs®) including International Accounting Standards (IASs®) and Interpretations, as published at 1 January 2011, together with an IFRS Practice Statement and IFRS Foundation procedural documents.* London: International Accounting Standards Board®.

Iivonen, Seppo (2011). *Verohallinnon muuttuva norminantto.* Acta Wasaensia No 249. Oikeustiede 9. Talousoikeus. Universitas Wasaensis.

Ikkala, Jarmo (1993). Verouudistuksen vaikutus verosuunnitteluun. *Verotus* 43: 2, 181–191.

Ikkala, Jarmo, Raimo Pallonen, Ossi Haapaniemi & Outi Raitasuo (1997). *Verosuunnittelun käsikirja.* Yrityksen tietokirjat. Helsinki: Kauppakaari Oy.

Ikkala, Olli (1954). Akordin vaikutus veronalaisen liike-tulon suuruuteen. *LM* 52: 716–730.

Ikkala, Olli (1962). *Luonnolliset vähennykset ja liike-tulo. TOL:n 25 §:n tulkinta.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 111. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Ikkala, Olli (1965). Liike-tulon verotuksen perusterminologiasta. *Verotus* 15: 5, 208–212.

Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1969). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 147. Helsinki: Suomalaisen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1973). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö.* Toinen, uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 147. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

- Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1978). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö*. Kolmas, uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu B-sarja N:o 147. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.
- Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1981). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö*. Neljäs, uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu B-sarja N:o 147. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.
- Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1986). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö*. Viides, uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu B-sarja N:o 147. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.
- Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1989). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö*. Kuudes, uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu B-sarja N:o 147. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1991). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö*. Seitsemäs, uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu B-sarja N:o 147. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Ikkala, Olli, Edward Andersson & Erkki Nuorvala (1993). *Uusi elinkeinoverolainsäädäntö*. Kahdeksas, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Iloa, Jouko, Raimo Pallonen & Tapio Vasara (1990). *Verotus eri yritysmuodoissa*. Yrityksen Tietokirjat Oy.
- Immonen, Raimo (1990). Kannattaako sulauttaa vai purkaa? *DL* 71: 771–795.
- Immonen, Raimo (1991a). Vieläkö fuusiotulosta voidaan järjestellä? *Verotus* 41: 1, 60–70.
- Immonen, Raimo (1991b). Fuusioverotuksen harmonisointi EY:ssä. *LM* 89: 4, 387–398.
- Immonen, Raimo (1992a). *Fuusion verokohtelu*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Immonen, Raimo (1992b). Osakeyhtiöfuusion verokohtelusta. *Verotus* 42: 4, 314–319.
- Immonen, Raimo (1993a). *Liiketoiminnan yhtiöittäminen. Menettelytavat ja verokohtelu*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Immonen, Raimo (1993b). Osakeyhtiön sulautumissäännösten kehittäminen. *DL* 490–510.
- Immonen, Raimo (1996). Yritysjärjestelysäännökset. Käytännön ongelmat ja niiden ratkaisut. *Suuri Veropäivä 8.10.1996, Helsinki*, 1–23. Keskuskauppakamari.

Immonen, Raimo (1997a). Osakeyhtiölain muutoksen verovaikutuksia. *Verotus* 47: 1, 34–42.

Immonen, Raimo (1997b). Osakeyhtiölain muutoksen verovaikutuksia. *Verotus* 47: 2, 120–132.

Immonen, Raimo (1997c). Yritysjärjestelysäännösten soveltamisongelmia. *Verotus* 47: 4, 369–378.

Immonen, Raimo (1998a). *Yritysmuodot ja liiketoiminta*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Immonen, Raimo (1998b). Oikeustapauskommentaarit. KHO 11.11.1997 taltio 2856. *Lakimiesuutiset* 3, 47–49.

Immonen, Raimo (2000). *Yritysmuodot ja liiketoiminta*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Immonen, Raimo (2001a). Yritysverotuksen ennakkopäätöksiä 2000. *Verotus* 51: 2, 137–159.

Immonen, Raimo (2001b). *Yritysmuodot ja liiketoiminta. Päivitys 2001/1*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Immonen, Raimo (2001c). *Yritysmuodot ja liiketoiminta. Päivitys 2001/2*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Immonen, Raimo (2002a). *Yritysmuodot ja liiketoiminta*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton kustannus.

Immonen, Raimo (2002b). *Yritysmuodot ja liiketoiminta. Päivitys 2002/1*. Tributum. Helsinki: Talentum.

Immonen, Raimo (2005). Konsernituki ja siirtohinnoittelu – uudet asetelmat konsernissa. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2005, Finlandia-talo, keskiviikko 28.9.2005*, 1–10. Keskuskauppakamari.

Immonen, Raimo (2007a). Yritysjärjestelyjen verosuunnittelusta. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 77–88. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen Julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Immonen, Raimo (2007b). Yritysjärjestelyjä koskevat verolain muutokset. *Verotus* 57: 1, 16–23.

Immonen, Raimo (2007c). Yritysjärjestelyihin liittyvät ajankohtaiset verotusongelmat. *Veropäivät, Helsinki, 29.–30.10.2007*, 67–82. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

- Immonen, Raimo (2008). *Yritysjärjestelyt*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo (2009). Yritysjärjestelyjä koskevia uusia lakeja ja tulkintoja. *Verotus* 59: 1, 12–21.
- Immonen, Raimo (2010). Osakeyhtiön oman pääoman muodostamistavat ja niiden verotuskylkennät. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 25–26.10.2010*, 47–60. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.
- Immonen, Raimo (2011a). *Yritysjärjestelyt*. 5., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo (2011b). Mihin arvoon varallisuus tulee tai saadaan hinnoitella yritysjarjestelyissä – valintojen vero- ja yhtiöoikeudelliset vaikutukset? *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24–25.10.2011*, 19–35. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.
- Immonen, Raimo (2012a). Varojen arvostaminen yritysjarjestelyissä ja vaikutukset omaan pääomaan sekä varojen jakamiseen. *Verotus* 62: 3, 236–248.
- Immonen, Raimo (2012b). Konsernin verotusympäristö nyt, entä tästä eteenpäin? *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2012, Finlandia-talo, Helsinki, 19.9.2012*, 63–75. Keskuskauppakamari.
- Immonen, Raimo & Juha Lindgren (2007). Sukupolvenvaihdoksen verotuksen uusia linjauksia. *Verotus* 57: 2, 120–127.
- Immonen, Raimo & Juha Lindgren (2009). *Onnistunut sukupolvenvaihdos*. 3., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo & Risto Nuolimaa (2007). *Osakeyhtiöoikeuden perusteet*. Juridica-kirjasarjan 17. teos. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo, Jaakko Ossa & Seppo Villa (2011). *Osakeyhtiön pääoman hallinta. Osakeyhtiö-, kirjanpito- sekä verolainsäädännön rajapinta muodostettaessa ja järjestettäessä yhtiön pääomaa sekä jaettaessa yhtiön varoja*. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo, Jaakko Ossa & Seppo Villa (2012). *Henkilöyhtiön pääoman hallinta*. Helsinki: Talentum.
- Isenbaert, Mathieu (2010). *EC Law and the Sovereignty of the Member States in Direct Taxation*. Volume 19, Doctoral Series. IBDF – Academic Council. Amsterdam: IBDF Publications BV.
- Iskanius, Ari (2007). *Tytäryhtiön johtaminen*. Helsinki: Talentum.

Jaakkola, Riika, Sanna Laaksonen, Timo Nikula, Mikko Palmu, Vesa Paronen, Eric Sandelin & Suvi Vasenius (2012). *Siirtohinnoittelu käytännössä*. Helsinki: Edita.

Jauhiainen, Jyrki, Timo A. Järvinen & Tapio Nevala (2010). *Asunto-osakeyhtiölaki*. Helsinki: Talentum.

Jauhiainen, Jyrki, Timo Lappi & Tuomas Aho (1993). *Suomen osakeyhtiölainsäädäntö ja EY*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Jones, John F. Avery (2001). A Comment on "AMID: The Wrong Bridge or a Bridge Too Far?" *European Taxation* 41: 7–8, 251.

Joutsu, Antero & Hannele Liede (2005). EY-oikeuden vaikutuksesta Suomen verolainsäädäntöön viimeaikaisten oikeustapausten valossa. *Tilintarkastus Revision* 49: 3, 53–59.

Juanto, Leila (2005). Eurooppavero-oikeus 2000-luvun alussa – missä mennään? Teoksessa: *Kansainvälistyvä oikeus, Juhlakirja, Professori Kari Hakapää*, 83–106. Toimittanut Timo Koivurova. Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja. Sarja C 41. Rovaniemi: Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta.

Jussila, Iiro (2007). *Omistajuus asiakasomisteisissa osuuskunnissa*. Acta Universitatis Lappeenrantaensis 271.

Juusela, Janne (1998). *Kansainväliset sijoitukset ja verotuksen tehokkuus. Oikeustieteellinen tutkimus verotuksen tehokkuudesta ja verovalvonnan sääntelystä erityisesti kansainvälisiä portfoliosijoituksia silmällä pitäen*. Helsinki: Kauppa-kaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Juusela, Janne (2004). *Osinkojen ja osakeluovutusten verotus*. Helsinki: Talentum.

Juusela, Janne (2007a). Osakeyhtiön varojenjaon verokysymykset. *Vero-opintopäivät, 29.–30.10.2007, Helsinki*, 83–90. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Juusela, Janne (2007b). Pääomasijoitustoiminnan verotus. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 89–102. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen Julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Juusela, Janne (2012). EU-uutiset. *Verotus* 62: 3, 340–341.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2004). EU-uutiset. *Verotus* 54: 5, 563–566.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2006a). EU-uutiset. *Verotus* 56: 1, 101–106.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2006b). EU-uutiset. *Verotus* 56: 5, 558–562.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2007). EU-uutiset. *Verotus* 57: 4, 430–435.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2008c). EU-uutiset. *Verotus* 58: 4, 444–448.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2009). EU-uutiset. *Verotus* 59: 1, 95–103.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2010). EU-uutiset. *Verotus* 60: 2, 226–228.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2012a). EU-uutiset. *Verotus* 62: 1, 98–105.

Juusela, Janne & Tommi Parkkola (2012b). EU-uutiset. *Verotus* 62: 5, 570–572.

Juusela, Janne & Sami Tuominen (2010). *Sukupolvenvaihdoksen verotus*. Praktika. Helsinki: WSOYpro Oy.

Jylhä, Reijo (2006). *Sähköhuollosta sähkömarkkinoihin*. Acta Wasaensia No 154. Oikeustiede 4. Talousoikeus. Universitas Wasaensis.

Jyränki, Antero (1996). Euroopan unioni ja Suomen valtiosääntö. Teoksessa: *Oikeustiede Jurisprudentia XXIX 1996*, 9–83. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuosikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jyränki, Antero (2000). *Uusi perustuslakimme*. Turku: Iura Nova.

Jyränki, Antero (2003). *Valta ja vapaus. Valtiosääntöoikeuden yleisiä kysymyksiä*. Kolmas, laajennettu ja uudistettu laitos. Helsinki: Talentum.

Jyränki, Antero & Jaakko Husa (2012). *Valtiosääntöoikeus*. CC Lakimiesliiton Kustannus.

Jänkälä, Markku & Timo Kaisanlahti (toim.) (2005). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö ja tilinpäätös. Muutosten merkitys käytännössä ja hallituksen esitys*. Helsinki: WSOY.

Jänkälä, Markku & Timo Kaisanlahti (toim.) (2008). *Kirjanpitolainsäädäntö 2008. Kirjanpitolaki ja –asetus perusteluineen sekä muut säädökset*. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Jänkälä, Markku & Timo Kaisanlahti (toim.) (2009). *Kirjanpitolainsäädäntö 2009. Kirjanpitolaki ja –asetus perusteluineen sekä muut säädökset*. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Järvenoja, Markku (1992). *Henkilöyhtiöt verotuksessa*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Järvenoja, Markku (1999). *Yrityksen uusi verosuunnittelu*. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Ajatus.

Järvenoja, Markku (2002a). *Osinkoverotus*. 2., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Järvenoja, Markku, toim. (2002b). *Elinkeinoverotus 2002*. Kirj. Mikko Bergroth, Antti Eerola, Paula Holmström, Markku Järvenoja, Sebastian Kellas, Sari Laaksonen, Markku Lepistö, Timo Matikkala, Marika Nordlund, Vesa Paronen, Pasi Puranen, Eric Sandelin, Timo Torkkel, Jarkko Tuomolin, Pirjo Vaarala, Eila Vuorilehto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Järvenoja, Markku (2003). *Yritysjärjestelyjen verotus*. Ekonomia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Järvenoja, Markku, toim. (2005). *Elinkeinoverotus 2005*. Kirj. Mikko Bergroth, Antti Eerola, Paula Holmström, Markku Järvenoja, Sebastian Kellas, Sari Laaksonen, Markku Lepistö, Timo Matikkala, Marika Nordlund, Vesa Paronen, Pasi Puranen, Eric Sandelin, Timo Torkkel, Jarkko Tuomolin, Pirjo Vaarala, Eila Vuorilehto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Järvenoja, Markku (2007a). *Yritysjärjestelyjen verotus*. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Järvenoja, Markku (2007b). Kiinteistöt yritysjärjestelyissä. *Verotus* 57: 4, 328–340.

Järvenoja, Markku (2013). *Henkilöyhtiön oikeusasema tuloverotuksessa. Vero-oikeudellinen tutkimus vero-oikeuden ja yhtiöoikeuden suhteesta henkilöyhtiön omaan pääomaan liittyvissä oikeustoimissa*. Lakimiesliiton kustannus.

Järvenpää, Marko, Jukka Pellinen & Aila Virtanen (2007). *Kansainvälisen yrityksen talous*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Järvinen, Risto (1974). Kirjanpito- ja verolainsäädännön vaatimusten yhteensovittamisesta. *Verotus* 24: 5, 217–223.

Järvinen, Risto (1980). Selvitystila. *Osakeyhtiölakipäivät Finlandia-talon A ja B salissa 3. ja 25. päivänä marraskuuta 1980*, 86–92. KHT-yhdistys Föreningen CGR, Keskuskauppakamari.

Järvinen, Risto (1989). VII Yrityksen tilinpäätössuunnittelu verouudistuksen jälkeen. Teoksessa: *Yrittäjän ja yrityksen verosuunnittelu verouudistuksen jälkeen*, 131–146. Risto Järvinen (toim.). Karisto: Hämeenlinna.

Järvinen, Risto, Erkki Nuorvala, Veijo Riistama & Jukka Tikkanen (1973). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö*. Ekonomia-sarja 30. Helsinki: Weilin+Göös.

Järvinen, Risto, Erkki Nuorvala, Veijo Riistama & Juha Tikkanen (1980). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö*. Uudistettu laitos. Ekonomia-sarja 30. Weilin+Göös.

Järvinen, Risto, Erkki Nuorvala, Veijo Riistama & Jukka Tikkanen (1984). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö*. Toinen uudistettu laitos. *Ekonomia*-sarja 30. Weilin+Göös.

Järvinen, Risto, Erkki Nuorvala, Veijo Riistama, Jukka Tikkanen & Pauli Vahtera (1987). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö*. Kolmas uudistettu laitos. *Ekonomia*. Weilin+Göös.

Järvinen, Risto, Erkki Nuorvala, Veijo Riistama, Jukka Tikkanen & Pauli Vahtera (1991). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö*. Neljäs uudistettu laitos. *Ekonomia*. Weilin+Göös.

Järvinen, Risto, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (1994). *Uudistettu kirjanpitolainsäädäntö*. *Ekonomia*. Weilin+Göös.

Järvinen, Risto, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (1998). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö – kirjanpito ja tilinpäätös*. *Ekonomia*. Helsinki Porvoo Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Järvinen, Risto, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (1999). *Uusi kirjanpitolainsäädäntö – konsernitilinpäätös*. *Ekonomia*. Helsinki Porvoo Juva: Werner Söderström Oyj – WSOY.

Järvinen, Risto, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (2000). *Kirjanpito ja tilinpäätös – uuden kirjanpitolain mukaan*. 2. uudistettu laitos. *Ekonomia*. Porvoo Helsinki Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Järvinen, Risto, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (2001). *Konsernitilinpäätös – uuden kirjanpitolain mukaan*. *Ekonomia*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Järvinen, Risto, Eero Prepula, Veijo Riistama & Yrjö Tuokko (2002). *Konsernitilinpäätös – uuden kirjanpitolain mukaan*. 2. uudistettu laitos. *Ekonomia*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Jääskinen, Niilo (2007). *Euroopan unioni. Oikeudelliset perusteet*. Helsinki: Talentum.

Jääskinen, Niilo (2008). *Eurooppalaistuvan oikeuden oikeusteoreettisia ongelmia*. Helsinki: Yliopistopaino.

Kajas, Ilkka (1985). *Atk ja yritysverotus. Tilinpäätäjän päivä 34, 2.12.1985, 16.12.1985, 134–146*. TTT.

Kajas, Ilkka (2005). *Konsernin verotuksen ajankohtaiset kysymykset. Veropintopäivät, Helsinki, 24.–25.10.2005, 35–45*. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Kaldor, Nicholas (1955). *An Expenditure Tax*. London: George Allen & Unwin Ltd.

Kallunki, Juha-Pekka & Erkki Kytönen (2002). *Uusi tilinpäätösanalyysi*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari.

Kallunki, Juha-Pekka, Anna-Maija Lantto & Petri Sahlström (2008). *Tilinpäätösanalyysi IFRS-maailmassa*. Economica-kirjasarja. Helsinki: Talentum.

Kankaanpää, Jukka-Pekka (1997). Syrjintäkiellosta kansainvälisessä verotuksessa. Teoksessa: *Kansainvälisen verotuksen uudet ongelmat*, 268–277. Toim. Esko Linnakangas & Kim Viio. Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja. Sarja C 23. Rovaniemi: Pandecta.

Kanninen, Heikki (1998). Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antaman ennakkoratkaisun perusteluista ja sitovuudesta. Teoksessa: *Korkein hallinto-oikeus 80 vuotta*, 73–89. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Karasseva, Marina (2001). *Tax Law in Russia*. The Hague · London · Boston: Kluwer Law International.

Karhu, Juha (2003). Perusoikeudet ja oikeuslähdeoppi. *LM* 101: 5, 789–807.

Karjalainen, Jukka (2010). Konsernin sisäisten korkojen markkinaehtoisuus. *Verotus* 60: 4, 378–383.

Karjalainen, Jukka & Merja Raunio (2007). *Siirtohinnoittelu*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Karsio, Tomi (2005). Sijoittautumisvapauden mahdollisista rajoituksista EVL 51e §:n soveltamiselle. *Verotus* 55: 2, 177–187.

Kavelaars, Peter, editor-in-chief & Edward Pechler, co-editor (2008). *Tax Case Law of the Court of Justice of the European Union. Direct taxes, social security law, procedural law, pending cases*. Edition 2008. Amersfoort: Sdu Fiscal & Financial Publishers.

Kedner, Gösta & Carl Martin Roos (1982a). *Aktiebolagslagen jämte Bokföringslagens bestämmelser och årsbokslut med kommentarer. Del I, Kapitel 1–10*. Andra upplagan. Stockholm: P A Norstedts & Söners förlag.

Kedner, Gösta & Carl Martin Roos (1982b). *Aktiebolagslagen jämte Bokföringslagens bestämmelser och årsbokslut med kommentarer. Del II, Kapitel 11–19*. Andra upplagan. Stockholm: P A Norstedts & Söners förlag.

Keinonen, Markku (1995a). Uudet rahoitusinstrumentit verotuksessa. *Verotus* 45: 2, 167–180.

Keinonen, Markku (1995b). Uudet rahoitusinstrumentit verotuksessa II. *Verotus* 45: 3, 237–246.

Kekkonen, Jukka (1997). Oikeustieteen muutoksen tutkimisesta – minun metodini. Teoksessa: *Minun metodini*, 131–150. Toim. Juha Häyhä. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Kekkonen, Jukka (2002). *Johdatus kontekstuaaliseen oikeushistoriaan*. Forum Iuris. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki.

Kekkonen, Jukka (2009). *Kontekstuaalinen oikeushistoria*. Forum Iuris. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki.

Kekkonen, Urho (1936). *Kunnallinen vaalioikeus Suomen lain mukaan*. Suomalaisen Lakimiesten Yhdistyksen julkaisuja N:o 5. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Kellas, Sebastian & Janne Juusela (2003). Eurooppayhtiö ja rajat ylittävä fuusio. *Verotus* 53: 4, 385–404.

Kettunen, Pertti & Jarmo Leppiniemi (1986). *Pienyrityksen rahoitus- ja verostrategiat*. Ekonomia. Weilin+Göös.

Kettunen, Pertti & Jarmo Leppiniemi (1990). *Pienyrityksen rahoitus- ja verostrategiat*. 2. uudistettu painos. Ekonomia. Weilin+Göös.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2005). *Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2006*. Helsinki: KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2008a). *IFRS-tilinpäätösmalli 2008*. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2008b). *Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2009*. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2009a). *IFRS-tilinpäätösmalli 2009*. KHTsarja. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2009b). *Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2010*. KHTsarja. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2010a). *IFRS-tilinpäätösmalli 2010*. KHTsarja. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2010b). *Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2011*. KHTsarja. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2011a). *IFRS-tilinpäätösmalli 2011*. KHTsarja. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2011b). *Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2011*. Uudistettu painos. KHTsarja. KHT-Media Oy.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2012a). *Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2012*. KHTsarja. KHT-Media.

KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry (2012b). *IFRS-tilinpäätösmalli 2012*. KHTsarja. KHT-Media.

KILA (1981). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laadinnasta 23.2.1981*.

KILA (1993a). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen lukemisesta hankintamenoon 15.3.1993*.

KILA (1993b). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista 31.5.1993*.

KILA (1993c). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta 1.11.1993*.

KILA (1993d). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvän tulon kirjaamisesta tuotoksi valmistusasteen perusteella 20.12.1993*.

KILA (1998). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje tuloslaskelmien ja taseiden esittämisestä 20.4.1998, muutettu 1.6.1998*.

KILA (1999). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista 27.9.1999*.

KILA (2000a). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje kiinteiden menojen lukemisesta hyödykkeen hankintamenoon 4.9.2000*.

KILA (2000b). *Yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta 21.2.2000*.

KILA (2000c). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje tulon kirjaamisesta tuotoksi valmistusasteen perusteella 4.9.2000*.

KILA (2005). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistöyhtiöiden kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä 12.4.2005*.

KILA (2006a). *Yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta 7.11.2006*.

KILA (2006b). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä 21.11.2006*.

KILA (2006c). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje kiinteiden menojen lukemisesta hyödykkeen hankintamenoon 31.1.2006.*

KILA (2006d). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje perustajaurakoinnin käsittelystä tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa 17.1.2006.*

KILA (2007). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista 16.10.2007.*

KILA (2008). *Kirjanpitolautakunnan yleisohje tulon kirjaamisesta tuotoksi valmistusasteen perusteella 30.9.2008.*

Kilpi, Lassi (1952). *Pääomanvähennys. Vero-oikeudellinen tutkimus pääomavähennyksen suhteesta luonnollisiin vähennyksiin tulo- ja omaisuusverolaissa.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 52. Vammala.

Kilpi, Lassi (1955). *Harkintatakoitus kiinteistön ja liikkeen laadun ja laajuuden perusteella kunnallisverolainsäädännössämme.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 48. Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Kilpi, Lassi (1956). *Omaisuuuden luovutuksesta saadun voiton verotettavuudesta.* *LM* 54: 230–241.

Kilpi, Lassi (1962a). *TOL: suhde säännöllisysteoriaan.* *JFT* 98: 6, 506–523.

Kilpi, Lassi (1962b). *Tulo- ja omaisuusverolain suhde varallisuudenlisäysteoriaan.* *LM* 60: 489–518.

Kilpi, Lassi (1962c). *Tuottokategoria-teorian merkityksestä tulo-käsitteen selvityksessä.* *DL* 43: 438–452.

Kilpi, Lassi (1962d). *Yhteisön ja sen jäsenen kahdenkertainen verotus.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 110. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kilpi, Lassi (1968). *Liittymismaksut veronalaisena tulona.* *LM* 66: 360–375.

Kilpi, Lassi (1969a). *Tulo-käsite nykyisessä tuloverolainsäädännössämme.* *LTA* II:18, 171–180.

Kilpi, Lassi (1969b). *Uuden verolainsäädännön välillisistä vaikutuksista vanhojen verolakien tulkintaan.* *Verotus* 19: 3, 111–117.

Kilpi, Lassi (1970a). *Eräistä EVL:n mukanaan tuomista laintulkintakysymyksistä.* *Verotus* 20: 1, 1–7.

Kilpi, Lassi (1970b). Elinkeinoverotuksen perusteos. Olli Ikkala – Edward Andersson – Erkki Nuorvala: Uusi elinkeinoverolainsäädäntö, Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 147. Helsinki 1969. IX+408 s. *LM* 68: 305–308.

Kilpi, Lassi (1972a). Rahastointi vai poisto asunto-osakeyhtiössä. *Verotus* 22: 2, 47–57.

K[ilpi], La[ssi] (1972b). Oikeustapauksia. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta. *LM* 70: 678–684.

Kilpi, Lassi (1973a). Osake- ja osuuspääomaan verrattava pääomansijoitus ja veronalainen tulo. *LM* 71: 187–209.

Kilpi, Lassi (1973b). Veroilmoitus – tahdonilmaisuus vai tosiasialuettelo. Teoksessa: *Suomalainen Lakimiesyhdistys 75 vuotta*, 206–213. Toim. Juhani Wirilander. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 11. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Kilpi, Lassi (1975a). Kirjanpidon ja verotuksen oikeudellisista suhteista. *Verotus* 25: 5, 213–228.

Kilpi, Lassi (1975b). Korkeimman hallinto-oikeuden viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä veroasioissa. *DL* 56: 149–164.

K[ilpi] La[ssi] (1975c). Oikeustapauksia Korkeimmasta hallinto-oikeudesta. *LM* 73: 696–705.

Kilpi, Lassi (1977a). Aineellinen kuittaus tuloverotuksessa. *Verotus* 27: 4, 171–182.

K[ilpi], La[ssi] (1977b). Oikeustapauksia. Viimeaikaista oikeuskäytäntöä EVL:n alueelta. *LM* 75: 184–194.

Kilpi, Lassi (1978). Viimeisintä oikeuskäytäntöä liikeverotuksen alalta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 23.–24.10.1978*, 1–24. Verovirkailijain Liitto r.y., Aikakausjulkaisu *Verotus*.

Kilpi, Lassi (1979). Korkeimman hallinto-oikeuden viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä veroasioissa. *DL* 60: 145–163.

Kilpi, Lassi (1981). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1980. *DL* 62: 1, 1–28.

Kilpi, Lassi (1982a). Oikeusturva ja verolaki. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Aarne Nuorvala 1912 · 18/4 · 1982*, 95–105. Toimituskunta Toivo Holopainen, Pekka Hallberg, Mikael Hidén. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

- Kilpi, Lassi (1982b). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1981. *DL* 63: 1–2, 1–25.
- Kilpi, Lassi (1983a). Ennakkopäätöksistä veroasioissa. *LM* 81: 947–961.
- Kilpi, Lassi (1983b). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1982. *DL* 64: 28–53.
- Kilpi, Lassi (1984). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1983. *DL* 65: 237–263.
- Kilpi, Lassi (1985). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1984. *DL* 66: 10–48.
- Kilpi, Lassi (1986). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1985. *DL* 67: 3–4, 113–158.
- Kilpi, Lassi (1987a). KHO:n oikeuskäytäntö tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1986. *DL* 68: 3–4, 195–232.
- Kilpi, Lassi (1987b). Verotuslain 56 §:n soveltaminen. *Verotus* 37: 1, 7–17.
- Kilpi, Lassi (1988a). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1987. *DL* 69: 3–4, 165–209.
- Kilpi, Lassi (1988b). Korkeimman hallinto-oikeuden uusimmasta käytännöstä arvopaperikauppaa koskevissa asioissa. *Verotus* 38: 1, 7–12.
- Kilpi, Lassi (1990a). KHO:n oikeuskäytäntöä tulo- ja varallisuusverotuksen piiristä vuonna 1989. *DL* 71: 3–4, 147–181.
- Kilpi, Lassi (1990b). Kirjanpidon luotettavuus verotuksen perustana. *Tili- ja veropäivät 15.–16.1.1990 Finlandia-talon konserttisalissa Helsingissä*, 1–18. Kirjanpitoimistojen Liitto r.y.
- Kilpi, Lassi (1990c). Eräitä huomioita veroasioiden käsittelystä KHO:ssa. *Verotus* 40: 5, 365–377.
- Kilpi, Lassi (1993). Tolkning av skattelagen då ett objekt uppfyller kännetecknen i två lagrum. Omfattande uthyrning av fastigheter. *JFT* 129: 5–6, 374–382.
- King, Mervyn (1977). *Public Policy and the Corporation*. Cambridge Studies in Applied Econometrics. Number 3. London: Chapman and Hall.
- Kinnunen, Helena & Sirkka Terho (2007). *Päätöksenteko asunto-osakeyhtiössä*. Toinen, uudistettu painos. Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.
- Klami, Hannu Tapani (1986). Ennakkotapausten sitovuudesta Suomen oikeudessa. *DL* 67: 3–4, 159–173.

af Klercker, Bertil (1971). Om öppna koncernbidrag, aktieägartillskott m m. I: *Skatteproblem för företagen*, 35–62. Bertil af Klercker, Erik Eklund. Stockholm: Industriförbundets förlag.

KM 1921 N:o 18. *Valtioneuvostolle. Verotusreformien valmistamista varten asetetulta Komitealta*. Komiteanmietintö 1921, N:o 18. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

KM 1961 N:o 4. *Verolakikomitean mietintö*. Komiteanmietintö N:o 4 – 1961. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

KM 1963:27. *Ulkomaisia investointeja tutkivan komitean osamietintö*. Helsinki.

KM 1964: A 16. *Talousneuvoston mietintö lähivuosien kasvupolitiikasta*. Komiteanmietintö N:o A 16 1964. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

KM 1966: B 86. *Liikeverotuksen uudistamistoimikunnan mietintö I. Ehdotukset laiksi elinkienotulon verottamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi tappiontasauksesta tuloverotuksessa*. Komiteanmietintö 1966 B 86. Helsinki.

KM 1967: B 36. *Liikeverotuksen tarkistustoimikunnan mietintö. Ehdotus laiksi elinkeinotulon verottamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi tappiontasauksesta tuloverotuksessa*. Komiteanmietintö 1967 B 36. Helsinki.

KM 1969: A 20. *Ehdotus uudeksi osakeyhtiölaiksi. Osakeyhtiölakikomitean mietintö ja pohjoismaiset rinnakkaisehdotukset*. Komiteanmietintö 1969: A 20. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

KM 1969: B 21. *Kirjanpitolainsäädännön uudistaminen. Kirjanpitolakikomitean mietintö*. Komiteanmietintö 1969: B 21. Helsinki.

KM 1970: B 119. *Kirjanpitolakiehdotuksen tarkistustoimikunnan mietintö*. Komiteanmietintö 1970: B 119. Helsinki.

KM 1978:44. *Elinkeinoverotoimikunnan mietintö. Näringskattekommissionens betänkande*. Komiteanmietintö – Kommittébetänkande 1978:44. Helsinki – Helsingfors.

KM 1979: 4. *Kansainvälisten yritysten verottamisesta. Beskattning av internationella företag. Kansainvälisten yritysten verotustoimikunnan mietintö. Betänkande avgivet av kommissionen för utredning av beskattningen av internationella företag*. Komiteanmietintö-Kommittébetänkande 1979: 4. Helsinki-Helsingfors.

KM 1979: 40. *Yritysverotustoimikunnan välimietintö. Delbetänkande avgivet av företagsbeskattningskommissionen*. Komiteanmietintö – Kommittébetänkande 1979: 40. Helsinki-Helsingfors: Valtion painatuskeskus.

- KM 1980:42. *Yritysverotustoimikunnan mietintö. Betänkande avgivet av företagsbeskattningskommissionen. Komiteamietintö-Kommittébetänkande 1980:42.* Helsinki-Helsingfors: VAPK/monistus.
- KM 1983:71. *Vesivoiman verotustoimikunnan mietintö. Betänkande avgivet av kommissionen för beskattning av vattenkraft. Komiteamietintö-Kommittébetänkande 1983:71.* Helsinki-Helsingfors.
- KM 1984:54. *Yritysverotuksen kehittämislinjakomitean mietintö. Betänkande avgivet av kommittén för utvecklingslinjer för företagsbeskattningen. Komiteamietintö-Kommittébetänkande 1984:54.* Helsinki-Helsingfors: Valtion painatuskeskus.
- KM 1987:37. *Omaisuuustulojen verotustoimikunnan mietintö. Betänkande av kommissionen för beskattning av förmögenhetsinkomster. Komiteamietintö · Kommittébetänkande 1987:37.* Helsinki: Valtiovarainministeriö, Finansministeriet.
- KM 1987:39. *Yritysverotuksen uudistamistoimikunnan mietintö. Betänkande avgivet av kommissionen för reform av företagsbeskattningen. Komiteamietintö · Kommittébetänkande 1987:39.* Valtiovarainministeriö, Finansministeriet.
- KM 1990:45. *Kirjanpitolain uudistamiskomitean mietintö. Betänkande av kommittén för redivering av bokföringslagstiftningen. Komiteamietintö · Kommittébetänkande 1990:45.* Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö.
- KM 1992:32. *Osakeyhtiölakitoimikunta 1990:n mietintö. Betänkande avgivet av 1990-års aktiebolagskommission. Komiteamietintö · Kommittébetänkande 1992:32.* Helsinki: Oikeusministeriö.
- Knutson, Anna & Anna-Karin Kuhlin (1999). *Koncernbidragsregelns förhållande till EG-rätten. SvSkT 66: 1, 22–40.*
- Knuutinen, Reijo (2005a). *Konsernin sisäiset lainat: alikapitalisointi. Verotus 55: 2, 188–196.*
- Knuutinen, Reijo (2005b). *Konsernin sisäiset lainat: koron hyväksyttävä taso. Verotus 55: 5, 549–557.*
- Knuutinen, Reijo (2009). *Muoto ja sisältö vero-oikeudessa – erityistarkastelussa rahoitus- ja sijoitusinstrumentit.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 292. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.
- Knuutinen, Reijo (2012). *Verosuunnittelua vai veron kiertämistä. Verosuunnittelun ja veron kiertämisen välinen rajanveto tuloverotuksessa.* Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Koillinen, Mikael (2012). *Luottamuksensuoja eurooppalaisena oikeusperiaatteena*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 310. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Kontkanen, Erkki (2005). Sijoitusomaisuusosinkojen ketjuverotuksesta. *Verotus* 55: 1, 65–78.

Kontkanen, Erkki (2007). Rajat ylittävien osinkojen verotuksen kansainvälisiä kehityssuuntia. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 114–125. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Koski, Pauli (1977). *Konserni*. Suomalaisen Lakimiesliiton julkaisuja A-sarja N:o 114. Vammala: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Koski, Pauli (1980). *Konsernit ja osakeyhtiölaki*. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 65. Vammala: Psykolaw kustannusyhtiö.

Koski, Pauli (1982). Osakeyhtiön selvitystilasta ja pakkosaneerauksesta. *Tilintarkastus Revision* 26: 1, 5–14, 51.

Koski, Pauli (1991). *Näkökohtia osakeyhtiön pakkosaneerauksesta ja vakautetusta lainasta saneerauskeinona*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja Keskusteluja ja raportteja 13:1991. Turku.

Koski, Pauli (1992a). *Konserniavustus – yhtiöoikeudellisia näkökohtia*. Turun Kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja Keskustelua ja raportteja 1:1992. Turku.

Koski, Pauli (1992b). Konserniavustus – yhtiöoikeudessa tuntematon käsite. *Verotus* 36: 2, 123–129.

Koski, Pauli & C. G. af Schultén (1979). *Uusi osakeyhtiölaki selityksin II. Luvut 10–16 ja voimaanpanolaki*. Suomen Lakimiesliiton Kirjasarja N:o 59. Tampere: Kustannusyhtiö Ferenda.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (1981). *Ehdotus uuden osakeyhtiölain eräiden säännösten tarkistamisesta*. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 7/1981. Helsinki: Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (1984a). *Osakeyhtiölaki selityksin I. Luvut 1–9*. Toinen, uusittu painos. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 56. Tampere: Ferenda Avoin Yhtiö.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (1984b). *Osakeyhtiölaki selityksin II. Luvut 10–16*. Toinen, uusittu painos. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 59. Tampere: Ferenda Avoin Yhtiö.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (1991a). *Osakeyhtiölaki selityksin I. Luvut 1–9*. Kolmas, uusittu painos. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 56. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (1991b). *Osakeyhtiölaki selityksin II. Luvut 10–16*. Kolmas, uudistettu painos. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 56. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (1998). *Osakeyhtiölaki selityksin I. Luvut 1–8 sekä voimaannosäännökset*. Neljäs, uudistettu painos. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 56. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Koski, Pauli & Gerhard af Schultén (2000). *Osakeyhtiölaki selityksin II. Luvut 9–17*. Neljäs, uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Koski, Pauli & Matti J. Sillanpää (2013, huhtikuu). *Jatkuvatäydenteinen. Yhtiöoikeus*. Fokus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Koskinen, Hannu E. (1999). *Tilinpäätöksen lainmukaisuus ja tilintarkastuskertomus. Oikeudellinen tutkimus osakeyhtiön tilinpäätöksen virheiden ja puutteiden olennaisuudesta sekä niiden vaikutuksesta tilintarkastuskertomuksen sisältöön*. Tampere: Finnpublishers Oy.

Kosonen, Leena (2005). *Vaarinpidosta virtuaaliaikaan. Sata vuotta suomalaista tilintarkastusta*. Acta Universitatis Lappeenrantaensis 210. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Kotanidis, Silvia (2004). French Exit Tax Incompatible with the Freedom of Establishment. Case C-9/02. *European Taxation* 44: 8, 375–382.

Kotiranta, Kare, Merja Raunio, Leena Romppainen & Outi Ukkola (2007). *Varojen jakaminen ja verotus osakeyhtiössä*. KHT pro. Helsinki: KHT-Media Oy.

Koulu, Risto & Heidi Lindfors (2010). *Maksukyvyttömyys – yritys velkojana ja velallisena*. CC Lakimiesliiton Kustannus.

KOVE (1997). Menettelyohje 19.11.1997.

Kovero, Ilm. (1935). *Tulokäsité ja julkinen talous*. Kansantaloudellisia tutkimuksia IV. Kansantaloudellinen yhdistys. Porvoo * Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

KTM 8/1996 I. *Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti. Osa I*. Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 8/1996. Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995.

KTM 8/1996 II. *Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995:n raportti. Osa II.* Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 8/1996. Kirjanpitolain uudistamistyöryhmä 1995.

KTM 7/2003. *KTM:n työryhmän ehdotukset IAS-standardien noudattamisen viranomaisvalvonnan järjestämisestä Suomessa.* Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja. Kauppa- ja teollisuusministeriö, elinkeino-osasto.

KTM 9/2003. *IAS-säätelyryhmän loppuraportti.* Kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja. Kauppa- ja teollisuusministeriö, elinkeino-osasto.

Kuhanen, Petteri, Ari Kanerva, Marina Furuhjelm & Helena Kinnunen (2010). *Asunto-osakeyhtiölaki. Kommentaari.* Kiinteistöalan Kustannus Oy – REP Ltd.

Kuivisto, Eija (2010). *Konserniyhtiöiden välinen tuloksentasaus – viimeaikaista kehitystä.* *Tilintarkastus* 4, 38–41.

Kukkonen, Anneli (1987). *Konserniavustus verotuksessa.* *Verotus* 37: 3, 185–192.

Kukkonen, Matti (1994). *Osakeyhtiön myynnin verotus. Tutkimus osakeyhtiön myynnin tuloverotuksesta erityisesti harvainomisteista yhtiötä silmällä pitäen.* Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Kukkonen, Matti (2004a). *Pienyritysten ja omistajayrittäjien tuloverotus vero-uudistusvirrassa: ajopuu vai koskivene?* *Verotus* 54: 3, 228–258.

Kukkonen, Matti (2004b). *Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus.* Helsinki: Talentum.

Kukkonen, Matti (2004c). *Finsk juridisk nationalrapport. I: Årbok for nordisk skatteforskning 2004, Beskattning av småbedrifter, Yearbook for Nordic Tax Research 2004,* 86–110. Red. Robert Pählsson. Oslo: Universitetsforlaget.

Kukkonen, Matti (2007a). *Yrityksen luovutusvoittojen verotus.* Helsinki: Talentum.

Kukkonen, Matti (2007b). *Yritysten luovutusvoittoverotuksen sudenkuopista.* *Verotus* 57: 3, 261–280.

Kukkonen, Matti (2009). *EVL-tulolähteen rajanveto-ongelmat ja asiantuntijayhtiön sivuuttaminen verotuksessa.* *Verotus* 59: 2, 145–156.

Kukkonen, Matti (2010). *Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus. 2., uudistettu painos.* Helsinki: Talentum.

- Kukkonen, Matti & Risto Walden (2009). *Elinkeinoverolaki käytännössä*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Kukkonen, Matti & Risto Walden (2010). *Konsernin verosuunnittelu*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Kukkonen, Matti & Risto Walden (2011). *Pk-yrityksen verosuunnittelu*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Kulla, Heikki (2008). *Hallintomenettelyn perusteet*. Seitsemäs, uudistettu painos. Juridica-kirjasarjan 1. teos. Helsinki: Talentum.
- Kulmala, Tatu (1998). *Konserniavustus osakeyhtiölain kannalta*. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Yksityisoikeuden julkaisusarja B:39. Turku.
- Kulovaara, Valpuri (2013). *Liiketoimintaa vai ei? EVL:n ja TVL:n rajanvetokriteerit pk-yrityksissä*. Edilex Libri. Helsinki: Edita.
- Kyläkallio, Juhani (1979). *Osakeyhtiölaki tänään 1. Toiminta vuoden 1978 lain mukaan*. Ekonomia 59. Weilin+Göös.
- Kyläkallio, Juhani (1980). *Osakeyhtiö tänään 2. Toiminta vuoden 1978 lain mukaan*. Ekonomia 59. Weilin+Göös.
- Kyläkallio, Juhani (1985). *Osakeyhtiölaki ja käytäntö*. Ekonomia. Espoo: Weilin+Göös.
- Kyläkallio, Juhani (1995). Omien osakkeiden hankkimisesta muuttuvassa osakeyhtiölaissa. Teoksessa: *Juhlajulkaisu – Festskrift Roschier-Holmberg & Waselius 60 v. år 1936–1996*, 91–111. Helsinki – Helsingfors: Roschier-Holmberg & Waselius.
- Kyläkallio, Juhani, Olli Iirola & Kalle Kyläkallio (2000). *Osakeyhtiö*. Toinen painos. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Kyläkallio, Juhani, Olli Iirola & Kalle Kyläkallio (2002). *Osakeyhtiö*. Kolmas painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kyläkallio, Juhani, Olli Iirola & Kalle Kyläkallio (2003). *Asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiö*. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kyläkallio, Juhani, Olli Iirola & Kalle Kyläkallio (2008). *Osakeyhtiö*. 4. painos. Helsinki: Edita.
- Kyläkallio, Juhani, Olli Iirola & Kalle Kyläkallio (2012a). *Osakeyhtiö I*. Helsinki: Edita.

Kyläkallio, Juhani, Olli Iirola & Kalle Kyläkallio (2012b). *Osakeyhtiö II*. Helsinki: Edita.

Källqvist, Jan & Anders Köhlmark, Red. (2007). *Internationella Skattehandboken*. Sjätte upplagan. Norstedts Juridik AB.

Laaksonen, Sami & Tuomas Anttila (2007). Uudet siirtohinnoittelun dokumentointia koskevat säännökset. *Verotus* 57: 1, 31–43.

Lahdenperä, Oili (2012). Saamisten arvonalentumiset elinkeinoverotuksessa. *Verotus* 62: 4, 429–444.

Lahti, Pirjo (2007). *Perustajaurakoinnin uusi kirjauskäytäntö*. 2. painos. Helsinki: Rakennusteollisuuden Kustannus RTK Oy.

Lahti, Pirjo & Juha Viljaranta (2008). *Rakennusyrityksen kirjanpito ja tilinpäätös*. Helsinki: Rakennusteollisuuden Kustannus RTK Oy.

Lainvalmistelukunta (1934). *Ehdotus verolaiksi sekä laiksi niiden voimaantulusta ynnä perustelut*. Lainvalmistelukunnan julkaisuja N:o 2, 1934. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Laitinen, Pentti & Pentti O. Ahola (1961). *Kirjanpito- ja liikeverotus*. Kolmas, muutettu ja lisätty painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Lakari, Torsti (2003). Konserniavustus ulkomaille vähennyskelpoinen. *Verouutiset* 10, 2–3.

Lakialoite 58/1984 vp. *Puolanne ym.: Ehdotus laiksi konserniavustuksesta verotuksessa*.

Lang, Michael (2006a). The Marks & Spencer Case – The Open Issues Following the ECJ's Final Word. *European Taxation* 46: 2, 54–67.

Lang, Michael (2006b). Direct Taxation: Is the ECJ Heading in a New Direction? *European Taxation* 46: 9, 421–430.

Laurila, O. J. & Eino J. Ahla (1930). *Kunnallisverolait*. Kolmas, uudistettu painos. Otavan Asetuskokoelma 40. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

LaVM 4/1978 vp – HE 27/1977 vp. *Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi*.

Lehtimäki, Sirkku (2008). Konserniverokeskuksen viimeaikaisista ennakkotiedoista. *Verotus* 58: 1, 70–78.

- Lehtinen, Leena (1997). *Venäläinen osakeyhtiö. Oikeudellisen perustan kehittyminen suunnitelmataloudesta markkinatalouteen siirtyvässä valtiossa yritysmuotojen ja erityisesti osakeyhtiön taloudellisen aseman kannalta tarkasteltuna*. Helsinki: Kauppakaari Oy, Lakimiesliiton Kustannus.
- Lehtonen, Asko (1977). Straffrättsligt ansvar i samfund de lege lata. *NTfK* 65: 3–4, 273–278.
- Lehtonen, Asko (1978). Veropetoksesta. *SPL* 58: 4, 103–108.
- Lehtonen, Asko (1980). Veropetoksesta. *Helsingin hovioikeuspiirin I tuomari-kokous 25.4.1980*, 46–62. Pöytäkirja Helsingin hovioikeuspiirin tuomarien I neuvottelukokouksesta rakennusmestarien talolla Helsingissä huhtikuun 25 päivänä 1980.
- Lehtonen, Asko (1981a). Veropetokseen ja ennakkoperintärikoksiin liittyvistä keskeisistä tulkintakysymyksistä. Teoksessa: *Taloudellinen rikollisuus*, 79–125. Lakimiesliiton koulutuskeskuksen julkaisuja N:o 32. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.
- Lehtonen, Asko (1981b). Veropetoksen avunannosta. *SPL* 61: 8, 228–232.
- Lehtonen, Asko (1983). *Täytäntöönpanon oikeustapauksia ja päätösten perustelemisesta*. Turun yliopiston julkisoikeuden laitos. Rikos- ja prosessioikeuden julkaisusarja C n:o 39. Turku.
- Lehtonen, Asko (1984). *Verorikoksista*. Turun yliopiston julkisoikeuden laitos. Rikos- ja prosessioikeuden julkaisusarja A n:o 16. 3. painos. Turku.
- Lehtonen, Asko (1986a). *Veropetoksesta. RL 38 luvun 11 §:n 1 momentin tunnusmerkistöä lähinnä tulo- ja varallisuusverotuksen kannalta*. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.
- Lehtonen, Asko (1986b). Tahallisuutta koskevasta näytön arvioinnista verorikos-jutuissa. Teoksessa: *Rikosoikeudellisia kirjoitelmia V*, 184–204. Sylvi Inkeri Anttilalle 29.11.1986 omistettu. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja, A-sarja N:o 168. Suomalainen Lakimiesyhdistys.
- Lehtonen, Asko (1986c). Asuntoyhtiön verorikoksista. *Kiinteistö ja isännöitsijä* 1: 7–8, 65.
- Lehtonen, Asko (1987). Asuntoyhtiön ajankohtaisista vero-ongelmista. *Kiinteistö ja isännöitsijä* 2: 1–2, 60–61, 64–65.
- Lehtonen, Asko (1990). Kirjanpitorikoksista. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Juhani Kyläkallio 1930 – 14/3 – 1990*, 113–127. Toimituskunta Allan Huttunen, Ari Saarnilehto toimittaja, Jarmo Tuomisto toimittaja. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 3. Turku: Turun yliopisto.

Lehtonen, Asko (1991a). Verorikkomus. *LM* 89: 7, 929–945.

Lehtonen, Asko (1991b). *Verorikosten tunnusmerkistöistä ja veropetoksen tunnusmerkeistä*. Syyttäjien talousrikoskurssi 16.–20.9.1991.

Lehtonen, Asko (1991c). Kirjanpitovelvollisuus osakeyhtiön konkurssitilan aikana. Teoksessa: *Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 30 vuotta*, 255–272. Toimituskunta Leena Kartio, Kauko Wikström, Ari Saarnilehto toimittaja, Ari-Matti Nuutila toimittaja. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, A. Juhlajulkaisut N:o 4. Turku: Turun yliopisto.

Lehtonen, Asko (1995). Hyvä päätös – ymmärrettävä päätös. Teoksessa: *Hyvä päätös – ymmärrettävä päätös, Tuomioistuinratkaisun laatu*, 82–109. Hovi-oikeuspäivä korkeimmassa oikeudessa 10.2.1995. Korkeimman oikeuden julkaisu.

Lehtonen, Asko (1996). Kumulation av sanktioner på skatteområdet. I: *Förhandlingarna vid Det 34:e nordiska juristmötet i Stockholm 21–23 augusti 1996, Del II*, 601–625. Utgivna av den svenska styrelsen.

Lehtonen, Asko (1998a). Veropetossäännöksen muutokset. *LM* 96: 8, 1309–1324.

Lehtonen, Asko (1998b). Finländsk juridisk nationalrapport. I: *Skatte- och avgiftskriminalitet*, 67–85. NSFS 36. Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets skriftserie.

Lehtonen, A[sko] (1999a). Oikeustieteelliset asiantuntijalausunnot. Teoksessa: *Encyclopædia Iuridica Fennica, Suomalainen oikeustietosanakirja, Seitsemäs osa, Oikeuden yleistieteet, Oikeushistoria, oikeusinformatiikka, oikeussosiologia, oikeusteoria ja -filosofia sekä yleinen oikeuskulttuuri*, 877–881. Toimittajat Jukka Kekkonen, Jukka Kemppinen, Ahti Laitinen, Heikki E. S. Mattila, Juha Pöyhönen, Ahti E. Saarenpää, Paavo Uusitalo. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja n:o 30. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Lehtonen, A[sko] (1999b). Viranomaisohjeet. Teoksessa: *Encyclopædia Iuridica Fennica, Suomalainen oikeustietosanakirja, Seitsemäs osa, Oikeuden yleistieteet, Oikeushistoria, oikeusinformatiikka, oikeussosiologia, oikeusteoria ja -filosofia sekä yleinen oikeuskulttuuri*, 1288–1291. Toimittajat Jukka Kekkonen, Jukka Kemppinen, Ahti Laitinen, Heikki E. S. Mattila, Juha Pöyhönen, Ahti E. Saarenpää, Paavo Uusitalo. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja n:o 30. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Lehtonen, Asko (2000). Veron torjunta ja verosuunnittelu oikeudellisessa systematiikassa. Teoksessa: *Pohjois-Suomen tuomarikoulu, Julkaisuja 4/2000*, 37–110. Rovaniemi: Lapin yliopisto, Oikeustieteiden tiedekunta.

Lehtonen, Asko (2002). Matti Haapaniemi. Virallisperiaate tuloverotuksessa ja tuloveroprosessissa. Tutkimus viranomaisaloitteisuutta osoittavien normien synnystä ja kehityksestä. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja n:o 229. With an English Summary. Helsinki 2001, XXXVI + 618 sivua. *LM* 100: 4, 670–677.

Lehtonen, Asko (2003). Todistustaakka ja verorikokset. Teoksessa: *Oikeuden tavoitteet ja menettelytavat, Muistokirja Hannu Tapani Klamille*, 257–275. Toimituskunta Anne Kumpula, Ari-Matti Nuutila, Päivi Paasto, Ari Saarnilehto, Hannu Tolonen, Kauko Wikström. Toimittaja Ari-Matti Nuutila. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. juhlaulkaisut N:o 12. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta.

Lehtonen, Asko (2005a). Pitäisikö taseitakin ymmärtää? Teoksessa: *Pohjois-Suomen tuomarikoulu, Juhlaulkaisu Rovaniemen hovioikeus 25 v Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta*, 105–116. Rovaniemi: Lapin yliopisto, Oikeustieteiden tiedekunta.

Lehtonen, Asko (2005b). Lohiniva-Kerkelä, Mirva. Verosalaisuus. Yksityisyyden ja luottamuksellisen liiketoimintatiedon suoja verotuksessa. *Acta Universitatis Lapponiensis* 52. Rovaniemi 2003, XLVI + 361 sivua. *LM* 103: 1, 155–163.

Lehtonen, Asko (2006a). *Kirjanpitorikokset*. Tampereen yliopisto. Tampere.

Lehtonen, Asko (2006b). Rangaistuksen määräämisestä ja rikoksen uhrin avuttomuudesta tai turvattomuudesta. Teoksessa: *Väkivalta, Seuraamukset ja haavoittuvuus, Terttu Utriaisens juhlaulkaisu*, 263–297. Toimittanut Mirva Lohiniva-Kerkelä. Helsinki: Talentum.

Lehtonen, Asko (2006c). Näyttökysymykset verotuksessa. *Verotuksen teemapäivät 7.–8.6.2006 Tampere*. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Lehtonen, Asko (2007a). Veron kiertäminen ja veropetos veron torjunnan elementteinä. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 140–151. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Lehtonen, Asko (2007b). Kirjanpitorikos. In: *Contributions to Accounting and Finance, Essays in Honour of Professor Paavo Yli-Olli*, 191–235. Timo Rothovius – Jussi Nikkinen (Eds). *Acta Wasaensia* No. 173. Business Administration 73. Accounting and Finance. Universitas Wasaensis.

Lehtonen, Asko (2011). *Veropetoksen tunnusmerkistöistä*. 3. täydennetty painos. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Lehtonen, Asko (2012a). Veropolitiikan vaikutus suhdannevaihteluihin. Sanomalehtiyliopisto. *Pohjalainen* 29.4.2012 110: 116, 23.

Lehtonen, Asko (2012b). Verovelvollisen ja verokonsultin tiedonantovelvollisuus. *Suomen Veroasiantuntijat ry:n vuosikokous 19.4.2012*, 1–19.

Lehtonen, Asko (2012c). Tiedonantovelvollisuus tuloverotuksessa ja perustuslainmukaisuus. Teoksessa: *Julkista – yksityistä; millaisissa rakenteissa? Offentligt – privat; i hurudana strukturer?, Juhlakirja professori Eija Mäkisen 60-vuotispäiväksi*, 29–47. Jan-Erik Helenelund, Ilpo Luoto, Niina Mäntylä, Kristian Siikavirta (Toim./red.). Acta Wasaensia No 265. Oikeustiede 11. Julkisoikeus. Universitas Wasaensis.

Lehtonen, Asko (2012d). Erä-Esko, Ensio. Rättelse av beskattning: implicit en komponent i god förvaltning och beskattningsprinciper. Turun yliopiston julkaisu sarja B osa 344. Turku 2012. XLVI + 354 sivua. *LM* 110: 6, 976–983.

Lehtonen, Asko (2012e). Tiedonantovelvollisuus verotarkastuksissa. *TAL-Summit – Verotarkastus, 23.10.2012*. Taloushallintoliitto.

Lehtonen, Asko (2013a). Veronkorotukset kohtuuttomia? *Kesäpäivät 2013, 3.–5.6.2013 Jyväskylä*, 131–144. Taloushallintoliitto.

Lehtonen, Asko (2013b). *Ilmoittamisvelvollisuuden ongelmista tuloverotuksessa*. [Verkkodokumentti]. Edilex. [Viitattu 26.8.2013]. Saatavissa: <http://www.edilex.fi/artikkelit/10711>.

Leinonen, Veikko (1971). *Yrityksen tilinpäätös ja veroilmoitus*. Helsinki: Konsulttien Oy.

Leoska, Ahti (1998). Konserniverokeskuksen toiminnasta ja yritysverotuksen järjestämisestä verohallinnossa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 26.–27.10.1998*, 77–81. Suomen Verotarkastajain Yhdistys r.y., Aikakausjulkaisu Verotus, Verovirkailijain Liitto r.y.

Leppiniemi, Jarmo (1981). *Verosuunnittelu*. *Ekonomia*-sarja 74. Weilin+Göös.

Leppiniemi, Jarmo (1990). *Tilinpäätös- ja verosuunnittelu verouudistuksen jälkeen*. *Ekonomia*. Weilin+Göös.

Leppiniemi, Jarmo (1993a). *Tilinpäätös- ja verosuunnittelu*. *Ekonomia*. Weilin+Göös.

Leppiniemi, Jarmo (1993b). Uusien kirjanpito- ja verosäännösten yhteensovittaminen. *Verotus* 43: 2, 121–129.

Leppiniemi, Jarmo (1993c). Kirjanpitolautakunnan yleisohjeet ja elinkeino-verotus. *Verotus* 43: 5, 491–496.

- Leppiniemi, Jarmo (1994). Veronalaiset arvonnousut. Pakolliset varaukset. Käyttämätön yhtiöveron hyvitys. *Verotus* 44: 3, 265–273.
- Leppiniemi, Jarmo (1995). *Hyvä kirjanpitolaki. Mikä on sallittua, mahdollista, kiellettyä?* 6. uudistettu painos. Ekonomia. WSOY.
- Leppiniemi, Jarmo (1998). Kirjanpitolain ja EVL:n eroista. *Verotus* 48: 5, 437–443.
- Leppiniemi, Jarmo (2000a). *Hyvä kirjanpitolaki. Mikä on sallittua, mahdollista, kiellettyä?* 8. uudistettu painos. Ekonomia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Leppiniemi, Jarmo (2000b). Onko meno-tulo-teoria kuollut? *Verotus* 50: 5, 532–538.
- Leppiniemi, Jarmo (2002). *Tilinpäätös ja verosuunnittelu.* 8. uudistettu painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Leppiniemi, Jarmo (2003a). *IFRS – johdon käsikirja.* Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Leppiniemi, Jarmo (2003b). *Kirjanpidon ja verotuksen ongelmat. – Ratkaisuja keskeisimpiin kysymyksiin.* Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Leppiniemi, Jarmo (2004a). *Yrittäjän verokirja –verouudistuksesta ja tilinpäätöksestä.* Tietosykli Oy.
- Leppiniemi, Jarmo (2004b). IAS/IFRS-tilinpäätös ja verotus. *Tilisanomat* 25: 2, 19–21.
- Leppiniemi, Jarmo (2005). Muuttuneet lait, kirjanpidon ja verotuksen kytkeytyminen. *Verotus* 55: 1, 4–12.
- Leppiniemi, Jarmo (2006a). *Kirjanpitolaki – kommentaari.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.
- Leppiniemi, Jarmo (2006b). *Yrittäjän verokirja veroreviirin hallinnasta.* Tietosykli Oy.
- Leppiniemi, Jarmo (2007). *Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin.* Helsinki: WSOYpro.
- Leppiniemi, Jarmo (2011). *Tilinpäätäjän käsikirja.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Leppiniemi, Jarmo (2012). *KILAn ratkaisut ja kirjanpitolaki käytännössä.* Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Leppiniemi, Jarmo & Timo Kaisanlahti (2013, huhtikuu). *Jatkuvatäydenteinen. Liikekirjanpito. Fokus.* Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Leppiniemi, Jarmo & Tapio Kykkänen (2003). *Kirjanpito ja tilinpäätös harjoituksineen. 2. uudistettu painos.* Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Leppiniemi, Jarmo, Tapani Kykkänen & Kari Toiviainen (2003). *Tuloslaskenta ja harjoitukset.* Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Leppiniemi, Jarmo & Raili Leppiniemi (1995). *Hyvä tilinpäätöskäytäntö. 2. uudistettu painos.* Ekonomia. WSOY.

Leppiniemi, Jarmo & Raili Leppiniemi (2000). *Oikeat ja riittävät kirjaukset.* Ekonomia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Leppiniemi, Jarmo & Raili Leppiniemi (2005). *Hyvä tilinpäätöskäytäntö. 5. uudistettu painos.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Leppiniemi, Jarmo & Raili Leppiniemi (2006). *Tilinpäätöksen tulkinta. Neljäs, uudistettu painos.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Leppiniemi, Jarmo & Raili Leppiniemi (2007). *Oikeat ja riittävät kirjaukset. 6., uudistettu painos.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Leppiniemi, Jarmo & Raili Leppiniemi (2009). *Hyvä tilinpäätöskäytäntö. 6., uudistettu painos.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Leppiniemi, Jarmo & Risto Walden (2009). *Tilinpäätös ja verosuunnittelu. 10., uudistettu painos.* Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Liede, Hannele (1986). Korkeimman hallinto-oikeuden ja keskusverolautakunnan päätöksiä. *Tilintarkastus Revision* 30: 1, 53–59.

Liede, Hannele & Lari Hintsanen (2002). Suomen yhtiöveron hyvitysjärjestelmä arvioitavaksi Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen. *Tilintarkastus Revision* 46: 6, 25–30.

Liede, Hannele & Eija Koivisto (2006). Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa Oy AA (C-231/05) – konserniverotuksen näkymät EY-oikeuden valossa. *Verotus* 56: 5, 475–485.

Lindberg, Valter (1934). *Utvecklingen av den allmänna inkomstskatten i Finlands statsskattesystem.* Helsingfors.

Lindencrona, Gustaf (2007). Samspel. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 152–167. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Lindgren, Juha (1999). Osakepääoman korotus osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen toteutuksessa erityisesti lahjaverotuksen näkökulmasta. *Verotus* 49: 1, 57–67.

Lindgren, Juha (2001a). *Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen verotus*. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Lindgren, Juha (2001b). Osakeyhtiössä toteutettavan sukupolvenvaihdoksen verotuksesta. *Verotus* 51: 5, 530–537.

Lindgren, Juha (2003). Osakeyhtiön osakkaan ja työntekijän välisen alihintaisen osakeluovutuksen verotuksesta. *Verotus* 53: 4, 351–358.

Lindgren, Juha (2004a). Jatkopohdiskelua verojutun prosessista. *Verotus* 54: 1, 89–95.

Lindgren, Juha (2004b). Yrityksen sukupolvenvaihdoksen verotus ja sitä koskevat muutokset. *Verotus* 54: 5, 528–536.

Lindgren, Juha (2010). Verohallinnon organisaatiouudistus – puitteet yhdenmukaisuuden ja toiminnan kehittämiseksi. *Verotus* 60: 4, 352–358.

Linnakangas, Esko (1984a). Tappiontasaus tuloverotuksessa. *Verotus* 34: 4, 270–281.

Linnakangas, Esko (1984b). Tappiontasaus tuloverotuksessa II. *Verotus* 34: 5, 333–344.

Linnakangas, Esko (1985a). Tappiontasaus tuloverotuksessa III. *Verotus* 35: 1, 12–27.

Linnakangas, Esko (1985b). Tappiontasaus tuloverotuksessa IV. *Verotus* 35: 2, 91–105.

Linnakangas, Esko (1985c). Yritysverotuksen uusi oikeuskäytäntö. *Tilinpäätäjän päivä* 34, 2.12.1985, 16.12.1985, 99–123. TTT.

Linnakangas, Esko (1986a). Yritysverotuksen uusi oikeuskäytäntö. *Tilinpäätäjän päivä* 35, 1.12.1986, 15.12.1986, 108–128. TTT.

Linnakangas, Esko (1986b). Jaksotusvirheiden oikaisumenettelystä verotuksessa. *Verotus* 36: 1, 23–35.

Linnakangas, Esko (1987a). *Verojen kohtuullistaminen*. Lapin korkeakoulun oikeustieteiden osaston julkaisuja. Sarja B N:o 8. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Linnakangas, Esko (1987b). Uutta oikeuskäytäntöä tuloverotuksesta. *Tilinpäätäjän päivä* 36, 30.11.1987, 8.12.1987, 87–111. TTT.

Linnakangas, Esko (1988). Tappiontasauslain ajankohtaisista ongelmista. *Verotus* 38: 4, 268–278.

Linnakangas, Esko (1989). Kielletyn toiminnan verotus. Teoksessa: *Juhla-julkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 101–113. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Linnakangas, Esko (1993). Uusi tappiontasausjärjestelmä. *Verotus* 43: 2, 151–165.

Linnakangas, Esko (1994). KHO:n oikeustapausselostuksia. *Verotus* 44: 3, 333–343.

Linnakangas, Esko (1995). KHO:n oikeustapausselostuksia. *Verotus* 45: 4, 416–420.

Linnakangas, Esko (1997). KHO:n oikeustapausselostuksia. *Verotus* 47: 2, 217–220.

Linnakangas, Esko (2005a). Sidotun pääoman jakamisen rinnastaminen verotuksessa käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen. *Verotus* 55: 4, 426–438.

Linnakangas, Esko (2005b). Seksityöntekijöiden ja –asiakkaiden tuloverokohtelu. *Oikeus* 34: 4, 423–435.

Linnakangas, Esko (2006). Väkivalta, seksi ja rikokset verotuksessa. Teoksessa: *Väkivalta, Seuraamukset ja haavoittuvuus, Terttu Utriaisén juhla-kirja*, 331–370. Toimittanut Mirva Lohiniva-Kerkelä. Helsinki: Talentum.

Linnakangas, Esko (2007a). Tappiontasauksesta valittaminen. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 184–193. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Linnakangas, Esko (2007b). Nettovarallisuuden ja yritystulon pääomaosuuden kasvattaminen ylisuurella rahoitusomaisuudella – aineelliset ja menettelylliset linjaukset. *Verotus* 57: 5, 453–466.

Linnakangas, Esko (2010a). Kiinalaista verotusta. *Verotus* 60: 2, 147–150.

Linnakangas, Esko (2010b). Hallintotuomioistuinten veropäätösten julkaisemisesta ja varsinkin julkaisemattomuudesta. *Verotus* 60: 3, 245–251.

Linnakangas, Esko (2011). Alueellisten hallinto-oikeuksien julkaistut veropäätökset – myönteistä kehitystä. *Verotus* 61: 2, 120–132.

Linnakangas, Esko (2012a). Verojen synty, kuolema, ylösousemus ja paratiisi I. *Verotus* 62: 1, 17–28.

Linnakangas, Esko (2012b). Yleisradiovero. *Verotus* 62: 4, 352–359.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1998a). *Verotuskäytäntö 1997. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oy, Lakimiesliiton Kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1998b). *Verotuskäytäntö 1998/1. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1998c). *Verotuskäytäntö 1998/2. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1998d). *Verotuskäytäntö 1998/3. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1998e). *Verotuskäytäntö 1998/4. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1999a). *Verotuskäytäntö 1999/1. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1999b). *Verotuskäytäntö 1999/2. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (1999c). *Verotuskäytäntö 1999/3. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton kustannus.

Linnakangas, Esko, Raimo Immonen & Pertti Puronen (2000). *Verotuskäytäntö 1999/4. KHO:n, KVL:n ja LO:n ennakkopäätökset*. Tributum. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Linnakangas, Esko & Leila Juanto (2008). *Arvonlisäverotus ja muu kulutusverotus*. Helsinki: Talentum.

Linnakangas, Esko & Auvo Nieminen (1992). KHO:n oikeustapausselostuksia. *Verotus* 42: 5, 452–460.

Lion, Max (1928). Der Einkommensbegriff nach dem Bilanzsteuerrecht und die Schanzsche Einkommenstheorie. In: *Festgabe für Georg von Schanz zum 75. Geburtstag 12. März 1928, Band II*, 273–300. Beiträge zur Finanzwissenschaft, Band II. Hrsg. von Hans Teschemacher. Tübingen: Verlag von J. C. B. Mohr (Paul Siebeck).

Lodin, Sven-Olof, Gustaf Lindencrona, Peter Melz & Christer Silfverberg (2005). *Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt*. Tionde upplagan. Lund: Studentlitteratur.k,

Lodin, Sven-Olof, Gustaf Lindencrona, Peter Melz, Christer Silfverberg, Teresa Simon-Almendal (2011). *Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt*. Trettonde upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Lohiniva-Kerkelä, Mirva (2003a). *Verosalaisuus. Yksityisyyden ja luottamuksellisen liiketoimintatiedon suoja verotuksessa*. Acta Universitatis Lapponiensis 52. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Lohiniva-Kerkelä, Mirva (2003b). *Verosalaisuus*. Edita Publishing Oy.

Luhtasela, Harri (2007). *Sähköisen kuluttajakaupan sääntely Euroopan unionissa ja Yhdysvalloissa*. Acta Wasaensia No 178. Oikeustiede 6. Talousoikeus. Universitas Wasaensia.

Lundén, Björn (2007). *Aktiebolag. Skatt, ekonomi och juridik*. Femtonde upplagan. Näsvike: Björn Lundén Information AB.

Lundqvist, Leif (1984). Villkorade aktieägartillskott bör ses som en villkorad skuld. *Balans* 10: 2, 7–9.

Luukkainen, Maria (2003). Yrityskaupan asiantuntijakulujen vähentäminen verotuksessa. Teoksessa: *Yrityksen verosuunnittelu 2003*, 93–102. Helsinki: Talentum.

Lähteenoja, Pentti (1999). Metsätulon verottaminen EVL:n perusteella. *Verotus* 49: 3, 248–258.

Lähteenoja, Pentti (2000). *Metsäpolitiikka ja verotus*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 226. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Lönnfors, Henry (1993). Förvärvskällan vid ny inkomstbeskattning i Finland. *JFT* 129: 5–6, 471–484.

Malmgrén, Marianne (2005). Muutoksia konserniverotuksessa. Teoksessa: *Yrityksen verosuunnittelu 2005*, 43–52. Helsinki: Talentum.

- Malmgrén, Marianne (2006). Suomalaisen yhtiön ulkomaantoimintojen tuloverotuksesta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 23.–24.10.2006*, 43–54 + liite. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.
- Malmgrén, Marianne (2008a). *Oikeushenkilön asuinvaltio verotuksessa ja yrityksen kansainvälistyminen*. Edilex Academica. Helsinki: Edita.
- Malmgrén, Marianne (2010). Suomalaisen yhteisön tuloverotuksesta toimittaessa ulkomailla. *Verotus* 54: 1, 56–67.
- Malmgrén, Marianne (2013). Yritysten korkovähennysoikeuden rajoitukset. *Verotus* 63: 1, 5–16.
- Manner, Kari (1989). *Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiön kirjanpito ja tilinpäätös*. Toinen, uusittu painos. Suomen Talokeskus Oy.
- Manner, Kari (1998). *Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiön kirjanpito ja tilinpäätös*. 5. laitos. Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.
- Manner, Kari (2005). *Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiön kirjanpito ja tilinpäätös*. 7. laitos. Suomen Kiinteistöliitto, Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.
- Manninen, Petri (1997). Rouva Leur-Bloem ja yritysjärjestelydirektiivi. *Tilintarkastus Revision* 41: 5, 405–407.
- Manninen, Petri (1998). Yritysjärjestelyjen veronkierrosta EY-oikeuden näkökulmasta. *Verotus* 48: 1, 70–84.
- Mannio, Lauri (1997). *Korko vero-oikeudessa*. Helsinki: Kauppakaari Oy, Lakimiesliiton Kustannus.
- Mannio, Lauri (2004). *Osuuskunnat ja verotus*. Edita Publishing Oy.
- Marjomaa, Markku (1993a). *Konsernitilinpäätös uudistuvan kirjanpitolain mukaan*. Helsinki: Salmi, Virkkunen & Helenius Oy.
- Marjomaa, Markku (1993b). Näkökohtia konsernitilinpäätöksen laatimisesta uudistuneen kirjanpitolain mukaan. Teoksessa: *Uudistunut kirjanpitokäytäntö*, 75–98. Helsinki: KHT-yhdistyksen palvelu Oy.
- Marttila, Mauri (2004). Talous ja verotus. Tulo- ja varallisuusverotus. Teoksessa: *Isännöitsijän käsikirja*, 384–396. Toimittaja Eero Laaksonen. Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd, Suomen Kiinteistöliitto.
- Marttila, Mauri, Kirsti Auranen, Päivi Kaari, Leena Romppainen, Sari Takalo & Tapio Tikkanen (2003). *Kiinteistöverotuksen käsikirja*. 4. uudistettu painos. Suomen Kiinteistöliitto, Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd.

Matikkala, Timo (2004). Tytäryhtiöiden veroekonomian uudet asetelmat. *Veropintopäivät, Helsinki, 25.–26.10.2004*, 33–49. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Matikkala, Timo & Janne Juusela (2004). Verouudistus verosuunnittelun kannalta. *Verotus* 54: 5, 537–545.

Mattila, Pauli K. (1980). Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksen kannalta. Teoksessa: *Perintö- ja vero-oikeutta*, 129–156. Lakimiesliiton Koulutuskeskuksen julkaisusarja N:o 30. Helsinki: Suomen lakimiesliiton Kustannus Oy.

Mattila, Pauli K (1984). *Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa erityisesti silmällä pitäen kiinteää omaisuutta ja yritysvarallisuutta*. Helsinki: Suomen lakimiesliiton Kustannus.

Mattila, Pauli K (1987). Kiinteistön siirtäminen konsernissa yksiköstä toiseen. *Verotus* 37: 3, 173–180.

Mattila, Pauli (1998). Peitellyn osingon verotus muuttuu. *Suuri Veropäivä, Finlandia-talo, Helsinki, 10.9.1998*, 1–13. Keskuskauppakamari.

Mattila, Pauli K (2001). EVL 52 f §:n mukaisesta osakevaihdosta. *Verotus* 50: 5, 547–555.

Mattila, Pauli K (2002). Yritysjärjestelyt verosuunnittelussa. *Suuri Veropäivä, Finlandia-talo, Helsinki, 1.10.2002*, 1–14. Keskuskauppakamari.

Mattila, Pauli K. (2003). Generationsskifte – ett evigt skatteproblem? I: *Festskrift till Edward Andersson 1933 31/12 2003*, 151–160. Redaktionskommitté Leif Sevón, Dan Frände, Olof Olsson, Olli Ryynänen, Kari S. Tikka. Vammalan Kirjapaino Oy.

Mattila, Pauli K (2004a). Luovutusvoitot ja –tappiot yritysverotuksessa. *Verotus* 54: 5, 485–495.

Mattila, P. K. (2004b). Verouudistuksen siirtymä- ja voimaantulosäännökset. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 283–300. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Mattila, Pauli K (2004c). Verovapaat osakeluovutukset. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2004, Finlandia-talo, torstai 30.9.2004*, 1–19. Keskuskauppakamari.

Mattila, Pauli K (2005a). Osinkoa vai muuta tuloa perheosakeyhtiössä? *Veropintopäivät, Helsinki, 24.–25.10.2005*, 67–80. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Mattila, Pauli K (2005b). Yhteisöjen osakeluovutussäännösten tulkintaa. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2005, Finlandia-talo, keskiviikko 28.9.2005*, 1–23. Keskuskauppakamari.

Mattila, Pauli K. (2006). Uusinta oikeuskäytäntöä välittömästä verotuksesta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 23.–24.10.2006*, 77–100. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Mattila, Pauli K (2007). Konserniavustus, konsernituki ja siirtohinnoittelu. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 29.–30.10.2007*, 91–103. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Mattila, Pauli K (2008a). Tulolähdejako ja sen merkitys verotuksessa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 27.–28.10.2008*, 73–89. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Mattila, Pauli K (2009a). Yrityksen ja sen omistajan verotus taantumassa. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2009, Finlandia-talo, Keskiviikko 23.9.2009*, 118–135. Keskuskauppakamari.

Mattila, Pauli K. (2009b). Tulolähdejaosta ja sen merkityksestä verotuksessa. *Verotus* 59: 2, 131–144.

Mattila, Pauli K (2010). Poistot verotuksessa. *Verotus* 60: 5, 463–474.

Mattila, Pauli K. (2011). Liikevarallisuuslajit ja merkitys verotuksessa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24–25.10.2011*, 71–85. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.

Mattila, Pauli K (2012a). Liikevarallisuuslajit ja niiden merkitys verotuksessa. *Verotus* 62: 2, 120–131.

Mattila, Pauli K. (2012b). Vähennyskelvottomat menot elinkeinotoiminnassa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 29.–30.10.2012*, 75–86. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.

Mattila, Pauli K (2012c). Oman pääoman palauttamisen verotus. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2012. Finlandia-talo, Helsinki, 19.9.2012*, 79–94. Keskuskauppakamari.

Mattila, Pauli K (2013). Vähennyskelvottomat menot yritysverotuksessa. *Verotus* 63: 2, 120–130.

Mattila, Pauli & Hannele Ranta-Lassila (1992). Yritystoiminnan saneerauksen vero-ongelmista. *Verotus* 42: 1, 45–58.

Mattila, Pauli & Hannele Ranta-Lassila (1994). *Yrityksen saneerauksen vero-ongelmia*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Mattsson, Nils (2003). Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View. In: *Scandinavian Studies in Law, Volume 44, Tax Law*, 229–246. Edited by Peter Wahlgren. Stockholm: Stockholm Institute for Scandinavian Law.

Mattsson, Nils (2004). *Svensk internationell beskattningsrätt*. 14:e omarbetade upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Meade, J. E. (1978). *The Structure and Reform of Direct Taxation*. Report of a Committee chaired by Professor J. E. Meade. The Institute for Fiscal Studies. London: George Allen & Unwin.

Mehtonen, Pekka (2001a). *Liiketoimintasiirto tuloverotuksessa ja konserni-rakenteen muokkaamisessa*. Edita.

Mehtonen, Pekka (2001b). *Suomen tekemät tuloverosopimukset ja OECD:n mallisopimus*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Mehtonen, Pekka (2005). *Siirtohinnoittelu, tuloverotus ja konsernistrategiat – erityisesti strategisen suunnittelun dokumentoinnista ja argumentaatiosta*. Edilex Academica. Edita.

Meklin, Pentti (2002). *Valtiontalouden perusteet*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Edita, HAUS, Hallinnon kehittämiskeskus.

Melz, Peter (2003). Något om 1990-talets reformering av de svenska inkomsskat-tereglerna för företagsomstruktureringar. I: *Festskrift till Edward Andersson 1933 31/12 2003*, 179–191. Redaktions-kommitté Leif Sevón, Dan Frände, Olof Olsson, Olli Ryyänen, Kari S. Tikka. Vammalan Kirjapaino Oy.

Merikoski, V. (1968). *Hallinto-oikeuden oikeussuojajärjestelmä*. Toinen uusittu painos. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 143. Lainopillisen Ylioppilastiedekunnan Kustannustoimikunta.

Merisalo, Matti (2005). Mannisen tapaus – miten verotukset oikaistaan? *Verotus* 55: 3, 236–252.

Meussen, Gerard T. K. (2005a). The Marks & Spencer Case: The Final Count-down Has Begun. *European Taxation* 45: 4, 160–163.

Meussen, Gerard T. K. (2005b). Cross-Border Loss Relief in the European Union following the Advocate General's Opinion in the Marks & Spencer Case. *European Taxation* 45: 7, 282–286.

Meussen, Gerard T. K. (2006). Recent EU Developments in Relation to the Marks & Spencer Case. *European Taxation* 46: 9, 449–452.

Meussen, Gerard T. K. (2010). The SGI Case: ECJ Approves Belgian System of Selective Profit Corrections in Relation to Foreign Group Companies. *European Taxation* 50: 6, 245–249.

Meyer, Henrik (1981). Yritysverotus ja taloudellinen kehitys. Teoksessa: *Teollisuuden tuloverotus*, 1–36. Suomen Itsenäisyyden Juhlavuoden 1967 Rahasto. Sarja B N:o 62. Helsinki.

Mutén, Leif (1959). *Inkomst eller kapitalvinst. Inkomstskatteproblem vid obligations- och fastighetsaffärer*. Stockholm: P. A. Norstedt & Söners Förlag.

Mutén Leif (1967). *On the Development of Income Taxation Since Word War I. Developments in Taxation Since Word War I, III*. International Bureau of Fiscal Dokumentation. Amsterdam.

Mutén, Leif (2001). *Taxation of Interest in the European Union*. HWWA Diskussion Paper 124. Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv (HWWA).

Mutén, Leif (2004). EG-domstolen och exitskatten. *SkatteNytt* 54: 5, 294–300.

Mutén, Leif (2007). Skatteprinciperna och verkligheten. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 262–269. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Myllymäki, Arvo (2000). *Finanssihallinto-oikeus. Valtion ja kuntien varainkäyttö ja varainkäytön valvonta*. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Myllymäki, Arvo (2007). *Finanssihallinto-oikeus. Valtion ja kuntien varainkäyttö ja varainkäytön valvonta*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Myrsky, Matti (1988). *Osakeyhtiön ja sen osakkeenomistajan kahdenkertaisesta verotuksesta. Oikeustieteellinen tutkimus jaetun voiton kahdenkertaisesta verotuksesta ja sen lieventämisestä*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Myrsky, Matti (1991). *Prejudikaattien merkitys verotuksessa*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Myrsky, Matti (1992). Euroopan yhteisön välitöntä verotusta koskevat direktiivit. *Verotus* 42: 3, 230–236.

Myrsky, Matti (1993). Tulolähteistä uudessa tuloverojärjestelmässä. *Verotus* 43: 1, 17–19.

Myrsky, Matti (1994). *Valtiontalousoikeus*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Myrsky, Matti (1995). Verotuksen toimittaminen ja muutoksenhaku. Teoksessa: *Ver-oikeus pääpiirteittäin*, 213–237. 2. uudistettu painos. Kirj. Matti Myrsky ja Jaakko Ossa. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Julkis-oikeuden sarja A:29. Turku: Åbo Akademis tryckeri.

Myrsky, Matti (1997). Tuottoverotuksesta. *Verotus* 47: 4, 406–411.

Myrsky, Matti (1998). Menoverosta välittömän verotuksen muotona. *Verotus* 48: 3, 251–255.

Myrsky, Matti (2002). *Prejudikaattien merkitys verotuksessa*. 2., uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Myrsky, Matti (2003a). Jaetun voiton kahdenkertaista verotusta koskevien säännösten kehityksestä. *Verotus* 53: 4, 378–384.

Myrsky, Matti (2003b). Osuuskuntiin liittyviä verokysymyksiä. *Tilintarkastus Revision* 47: 6, 37–39.

Myrsky, Matti (2004). Oikeuslähteistä verotuksessa. *Verotus* 54: 1, 39–55.

Myrsky, Matti (2005a). Perustuslain merkityksestä verotuksen kannalta. *Verotus* 55: 1, 27–40.

Myrsky, Matti (2005b). Omaisuuslajeista ja niiden merkityksestä verotuksessa. *Tilintarkastus Revision* 49: 4, 84–88.

Myrsky, Matti (2007). Ennakkopäätösten tulkinnasta ja hyödyntämisestä verotuksessa. *DL* 88: 6, 850–862.

Myrsky, Matti (2011). *Ennakkopäätökset verotuksessa*. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2000). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2002). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2003). *Johdatus elinkeinoverotukseen*. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2005). *Kansainvälinen henkilö- ja yritys-verotus*. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2006). *Elinkeinotulon verotus*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2007). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. Viides, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

- Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2009). *Kansainvälinen henkilö- ja yritys-verotus*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, Matti & Esko Linnakangas (2010). *Elinkeinotulon verotus*. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, Matti & Jaakko Ossa (2008). *Verotuksen perusteet*. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, Matti & Timo Räbinä (2010). *Henkilökohtaisen tulon verotus*. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, Matti & Timo Räbinä (2011). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. Helsinki: Talentum.
- Mäenpää, Olli (2003a). Den kommunala beskattningsrättens grundlagsskydd. I: *Festskrift till Edward Andersson 1933 31/12 2003*, 231–246. Redaktionskommitté Leif Sevón, Dan Frände, Olof Olsson, Olli Ryytänen, Kari S. Tikka. Vammalan Kirjapaino Oy.
- Mäenpää, Olli (2003). *Hallinto-oikeus*. 4. laitos. WSOY Lakitieto.
- Mäenpää, Olli (2005). *Hallintoprosessioikeus*. Helsinki: WSOYpro.
- Mähönen, Jukka (1992). Oikeustapauksia. Kommentteja. *LM* 90: 6, 911–917.
- Mähönen, Jukka (1993). Taannehtivan verolain perustuslainmukaisuudesta. *LM* 91: 6, 845–860.
- Mähönen, Jukka (2001). *Tulo ja pääoma. Kirjanpidon merkitys osakeyhtiön sääntelyssä*. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Mähönen, Jukka (2005). *Kansainväliset tilinpäätösstandardit ja yhtiöoikeus*. Edita.
- Mähönen, Jukka (2009). *Osakeyhtiön taloudellinen raportointi ja tilintarkastus*. Helsinki: Edita.
- Mähönen, Jukka, Antti Säiläkivi & Seppo Villa (2006). *Osakeyhtiölaki käytännössä*. Helsinki: WSOYpro.
- Mähönen, Jukka, Antti Säiläkivi & Seppo Villa (2007). *Osakeyhtiölaki pienyhtiössä*. Helsinki: WSOYpro.
- Mähönen, Jukka & Seppo Villa (2006a). *Osakeyhtiö I. Yleiset opit*. Helsinki: WSOYpro.
- Mähönen, Jukka & Seppo Villa (2006b). *Osakeyhtiö III. Corporate Governance*. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, Jukka & Seppo Villa (2006c). *Osuuskunta*. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, Jukka & Seppo Villa (2007). *Osakeyhtiö II. Pääomarakenne ja rahoitus*. 2. painos. Helsinki: WSOYpro.

Mähönen, Jukka & Seppo Villa (2009). *Osakeyhtiö IV. Osakeyhtiö ja verotus*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Mähönen, Jukka & Seppo Villa (2010). *Osakeyhtiö III. Corporate Governance*. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Mäkelä, Lotta, Marko Reponen & Sari Pohjonen (2005). *Konsernitilin päätöksen laadinta*. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Mäkelä, Lotta, Marko Reponen, Sari Pohjonen & Tuomas Honkamäki (2009). *Konsernitilin päätöksen laadinta*. 2., uudistettu painos. Ekonomia. Helsinki: WSOYpro.

Mäkelä, Lotta, Marko Reponen, Sari Pohjonen & Tuomas Honkamäki (2012). *Konsernitilin päätöksen laadinta*. 3., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Mäntysaari, Petri (2002). *Osakeyhtiö toimijana*. WSOY Lakitieto.

Määttä, Kalle (2005). *Yritysoikeus yritystoiminnan suunnittelussa*. Edita.

Määttä, Kalle (2007). *Veropolitiikka. Teoria ja käytäntö*. Helsinki: Edita.

Neovius, Ernst (1899). Suomen raha-asiain järjestämisestä Porvoon valtiopäiviä lähinnä seuranneina vuosina. I. Teoksessa: *Suomen uudemmassa historiasta, Toinen vihko*, alkulehdet, 1–309. Julkaissut Joh. Rich. Danielson. Helsinki: Osakeyhtiö Weilin & Göös Aktiebolag.

Niemivuo, Matti (2002). *Kansallinen lainvalmistelu*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Nielsen, Jens & Johanna Forsberg (2004). EG-aktuell på företagskatteområdet. *SvSkT* 71: 8, 566–568.

Niemivuo, Matti & Marietta Keravuori (2003). *Hallintolaki*. WSOY Lakitieto.

Niilekselä, Hannu (1986). Selvitystila – toimenpiteet selvitystilauhkan ilmetessä. *Tilintarkastus Revision* 30: 4, 227–237.

Niskakangas, Heikki (1983a). *Rojaltit ja palvelumaksut kansainvälisessä vero-oikeudessa*. Suomen lakimiesliiton kirjasarja N:o 76. Helsinki: Suomen lakimiesliiton Kustannus Oy.

Niskakangas, Heikki (1983b). Ulkomaiseen tytäryhtiöön liittyvät verokysymykset. Teoksessa: *Verosuunnittelun tehtävät ja vaihtoehdot*, 152–163. Lakimiesliiton koulutuskeskuksen julkaisuja N:o 38. Helsinki: Suomen lakimiesliiton Kustannus Oy.

Niskakangas, Heikki (1984). Ulkomaisen tytäryhtiön tappion aiheuttamia veroongelmia. *Verotus* 34: 3, 210–220.

Niskakangas, Heikki (1987). *Konsernivero-oikeutta. Konsernivero-oikeuden kysymyksiä erityisesti emoyhtiön vapaata omaa pääomaa silmällä pitäen*. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja D-89. Helsinki.

Niskakangas, Heikki (1989). Kotiuttavatko suomalaiset yritykset ulkomaisten sijoitustensa tuotot? Teoksessa: *Juhlajulkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 163–160. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Niskakangas, Heikki (1991). Kansainvälisen yrityksen tulosohjauksen uudet tuulet. *Verotus* 41: 1, 33–46.

Niskakangas, Heikki (1992a). Verouudistukseen liittyvät kansainväliset kysymykset. *Tilinpäätäjän päivä 41, 24.11.1992*, 77–89. TTT.

Niskakangas, Heikki (1992b). Uutta oikeuskäytäntöä liikeverotuksen alalta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 26.–27.10.1992*, 117–137. Aikakausjulkaisu Verotus, Verovirkailijain Liitto r.y.

Niskakangas, Heikki (1996). Onko veronkiertämisen ja peitellyn osingoinjaon ennustettavuus heikentynyt? *Suuri Veropäivä, Finlandia-talo, 8.10.1996*, 1–24. Keskuskauppakamari.

Niskakangas, Heikki (2004a). Konsernien muuttunut verotus. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2004, Finlandia-talo, torstai 30.9.2004*, 1–16. Keskuskauppakamari.

Niskakangas, Heikki, toim. (2004b). *Uudistuneet verolait. Muutosten merkitys käytännössä, säädökset ja hallituksen esitykset*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Niskakangas, Heikki (2004d). Verouudistuksen tausta ja tavoitteet. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 19–36. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Niskakangas, Heikki (2004e). Yhteisöjen luovutusvoitot ja –tappiot. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 237–259. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Niskakangas, Heikki (2005). *Johdatus Suomen verojärjestelmään*. Helsinki: WSOYpro.

Niskakangas, Heikki (2006). Verotuksen sopeuttaminen uuteen kirjanpito-normistoon. *Verotus* 56: 4, 344–355.

Niskakangas, Heikki (2007a). Käyttöomaisuusosakkeen käsitteestä. *Verotus* 57: 1, 4–15.

Niskakangas, Heikki (2007b). Osinkoverotuksen ongelmakohtia. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 28.–30.10.2007*, 9–25. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Niskakangas, Heikki (2008a). Suosiva osingonjako. *Verotus* 58: 3, 228–239.

Niskakangas, Heikki (2008b). Verotuksen sopeuttaminen IFRS:ään ja osakeyhtiölakiin. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 27.–28.10.2008*, 5–15. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Niskakangas, Heikki (2011a). *Veropolitiikka*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Niskakangas, Heikki (2011b). Yritysverotuksen uudistamisen haasteet. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24–25.10.2011*, 5–18. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Niskakangas, Heikki (2013, toukokuu). Jatkuvatäydenteinen. *Henkilöverotus. Fokus*. Helsinki: WSOYpro.

Niskakangas, Heikki & Anja Finckenberg (1993). Siirtohinnoittelu vertailuhintojen puuttuessa ja kansainvälisten yritysostojen veroseuraamukset – IFA:n 46. kongressi Cancunissa. *Verotus* 47: 3, 304–310.

Nordlund, Sven-Erik (1984). Villkorligt aktieägartilskott – några reflektioner. *SkatteNytt* 34: 1–2, 38–39.

Norrgård, Marcus (2002). *Interimistiska förbud i immaterialrätten*. Helsingfors: Kauppakaari, Juristförbundets Förlag.

Norri, Matti (1997). *Osakeyhtiö. Käytännön käsikirja*. 4. täysin uusittu painos. Tampere: Rakennustieto Oy.

Norri, Matti (2006). *Osakeyhtiö. Käytännön käsikirja*. 6., uusittu painos. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Nuotio, Vesa-Pekka (2002). Konserniavustukset. Teoksessa: *Yrityksen vero-suunnittelu 2002*, 31–45. Helsinki: Talentum Media Oy.

Nuotio, Vesa-Pekka (2004). Tappiontasaus ja kotimaiset henkilöyhtiöt. *Verotus* 54: 3, 305–315.

Nuotio, Vesa-Pekka (2005). Tappiontasaus kotimaisten osakeyhtiöiden sulautumistilanteessa. *Verotus* 55: 5, 528–548.

Nuotio, Vesa-Pekka (2007). Tappioiden vähennysoikeuteen vaikuttavista omistajanvaihdoksista osakeyhtiössä ja osuuskunnassa. *Verotus* 57: 4, 351–363.

Nuotio, Vesa-Pekka (2008). Tappiontasaus kotimaisten osakeyhtiöiden jakautumistilanteessa. *Verotus* 58: 5, 510–525.

Nuotio, Vesa-Pekka (2012). *Tappiontasaus tuloverotuksessa*. Helsinki: Talentum.

Nykänen, Pekka (2006). Täyttääkö ETA-alueelta saaduista osingoista suoritetun veron palauttamisesta annettu laki EY-oikeuden vaatimukset? *Verotus* 56: 2, 149–165.

Nykänen, Pekka (2007a). Osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden luovutusten veroseuraamuksista. *Verotus* 57: 1, 44–56.

Nykänen, Pekka (2007b). Yhtymästä saadun tulo-osuuden verotuksen tulolähde- ja tulolajijaon ongelmia. *Verotus* 57: 5, 515–528.

Nykänen, Pekka (2012). Osakevaihdon jäähyväisveroa koskevien säännösten muuttamisesta. *Verotus* 62: 4, 389–402.

Nykänen, Pekka & Timo Räbinä (2013). *Yksityishenkilöiden luovutusvoittojen verotus*. Helsinki: Talentum.

OECD (1995). *Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*. Organisation for Economic Co-operation and Development.

OECD (2010). *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*. 22 July 2010. OECD.

OikM 2003:4. *Osakeyhtiölakityöryhmän mietintö*. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2003:4. Oikeusministeriö.

Ojanen, Tuomas (2007a). *EU-oikeuden perusteita*. 2. painos. Evolutio Legis. Edita.

Ojanen, Tuomas (2007b). EU-oikeuden valtiosisäisiä vaikutuksia määrittävät periaatteet. Teoksessa: *EU-oikeuden perusteita II – aineellisen EU-oikeuden aloja ja ulottuvuuksia*, 21–46. Tuomas Ojanen & Arto Haapea (toim.). 2. painos. Edita.

Ojanen, Tuomas (2010). *EU-oikeiden perusteita. Uudistettu laitos*. Evolutio Legis. Helsinki: Edita.

Olsson, Curt (1982). *Osuuskuntaoikeus*. 3. painos. Suomen lakimiesliiton kirjasarja N:o 21. Helsinki: Suomen lakimiesliiton kustannus Oy.

Olsson, Olof (1972). Om föremålet för gåvobeskattning. *JFT* 118: 4, 272–304.

Ossa, Jaakko (1999). *Vapaaehtoisten eläkevakuutusten verokohtelu*. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.

Ossa, Jaakko (2001). Elinkeinoyhtymän ja osakeyhtiön purkamisen verokohtelu. Teoksessa: *Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 40 vuotta*, 169–180. Toimituskunta Lars Björne, Leena Kartio, Heikki Kulla, Timo Ahonen. Toimittaja Timo Ahonen. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 10. Turku: Turun yliopisto.

Ossa, Jaakko (2002a). *Sijoitustoiminnan verotus ja verosuunnittelu*. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton kustannus.

Ossa, Jaakko (2002b). Apuyhtiöiden käyttö kansainvälisessä verosuunnittelussa. Teoksessa: *Yritys eurooppalaisessa oikeusyhteisössä*, 557–576. Toim. Petri Helander, Juha Lavapuro & Tuomas Mylly. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 11. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta.

Ossa, Jaakko (2003). Selvittämisvelvollisuus ja todistustaakkakysymykset verotuksessa. Teoksessa: *Oikeuden tavoitteet ja menettelyt, Muistokirja Hannu Tapani Klamille*, 289–297. Toimituskunta Anne Kumpula, Ari-Matti Nuutila, Päivi Paasto, Ari Saarnilehto, Hannu Tolonen, Kauko Wikström. Toimittaja Ari-Matti Nuutila. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 12. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta.

Ossa, Jaakko (2005a). Tuloverolain valintaan liittyvistä ongelmista. Teoksessa: *Talousoikeuden taitekohtia, Juhlajulkaisu professori Asko Lehtoselle*, 71–89. Juha Tolonen, Vesa Annola, Brita Herler (Toim.). Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 266. Oikeustiede II. Talousoikeus. Vaasan yliopisto.

Ossa, Jaakko (2005b). Omien osakkeiden lunastaminen verotuksessa. *Tilintarkastus Revision*. 49: 3, 22–29.

Ossa, Jaakko (2006). *Myyntivoittoverotus käytännössä*. Tietosanoma.

Ossa, Jaakko (2007). *Perheen omaisuuden verosuunnittelu*. Helsinki: WSOYpro.

Ossa, Jaakko (2009a). *Perinnön ja lahjan verokohtelu*. Helsinki: WSOYpro.

Ossa, Jaakko (2009b). Korkeimmasta hallinto-oikeudesta. *DL 90*: 4, 733–738.

Ossa, Jaakko (2011a). *Yritystoiminnan verotus*. CC Lakimiesliiton Kustannus.

- Ossa, Jaakko (2011b). Mankala-periaate ja verotus. Teoksessa: *Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 50 vuotta*, 483–495. Toimituskunta Mia Hoffrén, Pekka Lämsineva, Kevät Nousiainen, Ari Saarnilehto. Toimituskunnan puheenjohtaja Jussi Tapani. Toimittajat Tatu Hyttinen ja Katja Weckström. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 22. Turun yliopisto.
- Ossa, Jaakko (2011c). Yrityksen myynnin verokohtelu. *LM* 109: 7–8, 1524–1540.
- Ossa, Jaakko (2013). *Tuloverolaki käytännössä*. Praktika. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Pajunen, Kati (2010). *The International Financial Reporting Standards from the Perspective of the Finnish Accounting Thought. Three Essays*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 6. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunta.
- Pakarinen, Auri (2012). *Tapaustutkimuksia lainvalmistelun kehittämisestä ja sääntelyn toimivuudesta*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 42. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunta.
- Palmström, Per & Anders Fredriksson (2003). Ytterligare något om avdrag för kapitalförluster på fordringar, aktieägartillskott och aktier. *SkatteNytt* 53: 11, 762–775.
- Parikka, Julius & Kristian Siikavirta (2010). *EU:n valtioneuvoston päätökset*. Helsinki: Edita.
- Paso, Mirjami (2009). *Viimeisellä tuomiolla. Suomen korkeimman oikeuden ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennakkopäätösten retoriikka*. CC Lakimiesliiton Kustannus.
- Pelin, Lars (2011). *Internationell skatterätt i ett svenskt perspektiv*. Femte omarbetade upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Peltola, Reijo (1989). *Asunto-osakeyhtiön hallinto ja tilintarkastus*. HTM-Info Oy.
- Penttilä, Seppo (1984). Osakeyhtiön vapaan oman pääoman muodostuminen verotuksen näkökulmasta. *Verotus* 34: 1, 45–57.
- Penttilä, Seppo (1991). *Osakkeen arvo verotuksessa. Tutkimus arvostamisongelmasta tulo- ja varallisuusverotuksessa erityisesti osakkeen arvoa silmällä pitäen*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 201. Jyväskylä: Finnpublishers Oy.

Penttilä, Seppo (1993). Arvonalentumiset ja arvonkorotukset verotuksessa ja kirjanpidossa. *Tilinpäätäjän päivä 42, 29.11.1993*, 55–76. TTT.

Penttilä, Seppo (1996a). Eurooppa-oikeus Suomen tuloverotuksessa. *Verotus* 46: 3, 235–246.

Penttilä, Seppo (1996b). Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen vaikutus Suomen tuloverotukseen. *Verotus* 46: 4, 368–383.

Penttilä, Seppo (1996c). Verotusmenettely tulo- ja varallisuusverotuksessa. Teoksessa: *Verotus*, 139–186. 2. painos. Kirj. Kari S. Tikka, Jarmo Leppiniemi, Seppo Penttilä, Pekka Hulkko. Profit WSOY.

Penttilä, Seppo (1998). *Verotus tietoyhteiskunnassa*. Sitra 1981. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto.

Penttilä, Seppo (2000a). Käyttöomaisuusosakkeiden arvonalentumiset ja arvonnousut verotuksessa. *Verotus* 50: 1, 33–43.

Penttilä, Seppo (2000b). Konserniavustus verosopimusten ja EU-oikeuden paineessa. *Verotus* 50: 5, 556–568.

Penttilä, Seppo (2001). Kirjanpidon ja verotuksen suhteesta. Teoksessa: *Tulos, normi, tilivelvollisuus, Näkökulmia tilintarkastukseen ja arviointiin*, 152–167. Toim. Arvo Myllymäki & Jarmo Vakkuri. Tampere University Press.

Penttilä, Seppo (2003). Tax Aspects of Groups of Companies – Finnish Experiences. In: *Scandinavian Studies in Law, Volume 44, Tax Law*, 289–302. Edited by Peter Wahlgren. Stockholm: Stockholm Institute for Scandinavian Law.

Penttilä, Seppo (2004). Uusinta oikeuskäytäntöä yritysverotuksessa. *Veropintopäivät, Helsinki, 25.–26.10.2004*, 113–129. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2005). Ajankohtaista EY-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2005, Finlandia-talo, keskiviikko 28.9.2005*, 1–26. Keskuskauppakamari.

Penttilä, Seppo (2006a). EY-tuomioistuimen ratkaisu asiassa Marks & Spencer (C-446/03) – arvioita konserniavustusjärjestelmän kannalta. *Verotus* 56: 1, 4–13.

Penttilä, Seppo (2006b). Ajankohtaista eurooppavero-oikeutta. *Veropintopäivät, Helsinki, 23.–24.10.2006*, 121–137. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2006c). Verokilpailu Suomen verojärjestelmän haasteena. Teoksessa: *Oikeus- ja vakuutustiedettä 2006*, 575–597. Toim. Jukka Kultalahti & Seppo Penttilä. Tampereen yliopisto, Oikeustieteiden laitos.

Penttilä, Seppo (2007a). Veron kiertäminen – EY-oikeudellisia näkökohtia. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 324–337. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Penttilä, Seppo (2007b). Ovatko rajat ylittävät verosuunnittelumahdollisuudet rajattomat? *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2007, Finlandia-talo, Keskiviikko 26.9.2007*, 86–112. Keskuskauppakamari.

Penttilä, Seppo (2007c). Viimeaikaista oikeuskäytäntöä yritysverotuksessa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 29.–30.10.2007*, 105–124. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2007d). Liitetiedot. KHO EVL. *Tilisanomat* 28: 3, 11–12.

Penttilä, Seppo (2008). Viimeaikaista oikeuskäytäntöä yritysverotuksessa. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 27.–28.10.2008*, 91–114. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2009a). Yritysverotuksen ajankohtaiset vero-ongelmat rajat ylittävissä tilanteissa. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2009, Finlandia-talo, Keskiviikko 23.9.2009*, 66–92. Keskuskauppakamari.

Penttilä, Seppo (2009b). Elinkeinoverolaki muuttui – muuttuiko verotuksen ja kirjanpidon suhde? *Verotus* 59: 2, 120–130.

Penttilä, Seppo (2009c). Lopulliset tappiot – loputon ongelma? *Verotus* 59: 5, 461–473.

Penttilä, Seppo (2009d). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 30: 4, 17–19.

Penttilä, Seppo (2009e). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 30: 6, 15–17.

Penttilä, Seppo (2010a). Ovatko pääomasijoittamistoiminnan harjoittamisen verotusongelmat selkiytyneet? *Verotus* 60: 3, 252–264.

Penttilä, Seppo (2010b). Käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset – vanha käytäntö ja uudet tulkintaongelmat. *Verotus* 60: 5, 499–511.

Penttilä, Seppo (2010c). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 31: 2, 15–19.

Penttilä, Seppo (2010d). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 31: 4, 12–15.

Penttilä, Seppo (2010e). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 31: 5, 18–19.

Penttilä, Seppo (2010f). Liitetiedot. KHO:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 31: 6, 16–17.

Penttilä, Seppo (2010g). Viimeaikaista oikeuskäytäntöä yritysverotuksesta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 25.–26.10.2010*, 109–140. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2011a). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 32: 1, 13–15.

Penttilä, Seppo (2011b). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 32: 2, 15–17.

Penttilä, Seppo (2011c). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 32: 5, 11–12.

Penttilä, Seppo (2011d). Viimeaikaista oikeuskäytäntöä yritysverotuksesta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24–25.10.2011*, 117–149. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2012a). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 33: 1, 78–80.

Penttilä, Seppo (2012b). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 33: 2, 62–65.

Penttilä, Seppo (2012c). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 33: 3, 64–66.

Penttilä, Seppo (2012d). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 33: 5, 66–68.

Penttilä, Seppo (2012e). Verohallinnon antama lupa saada vähentää tappiot omistajanvaihdoksen jälkeen – valtiontukeako? *Verotus* 62: 4, 360–371.

Penttilä, Seppo (2012f). Viimeaikaista oikeuskäytäntöä yritysverotuksesta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 29.–30.10.2012*, 117–156. Suomen Verotarkastajat SVT ry, Aikakausjulkaisu Verotus.

Penttilä, Seppo (2012g). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 33: 6, 150–151.

Penttilä, Seppo (2013a). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 34: 1, 66–68.

- Penttilä, Seppo (2013b). Liitetiedot. KHO:n ja KVL:n yritysverotuspäätöksiä. *Tilisanomat* 34: 2, 63–65.
- Penttilä, Seppo (2013c). Kiinteä toimipaikka vai tytäryhtiö ulkomaille? *Tilisanomat* 34: 3, 49–50, 52.
- Penttilä, Seppo (2013d). Kaksi erilaista verohuojennusta. *Tilisanomat* 34: 3, 60–63.
- Penttilä, Seppo & Jukka Kultalahti (2012). Verokilpailu ja verojen harmonisointi globaalissa taloudessa. Teoksessa: *Julkista – yksityistä; millaisissa rakenteissa? Offentligt – privat; i hurudana strukturer?, Juhlakirja professori Eija Mäkisen 60 -vuotispäiväksi*, 66–94. Jan-Erik Helenelund, Ilpo Luoto, Niina Mäntylä, Kristian Siikavirta (Toim./red.). Acta Wasaensia No 265. Oikeustiede 11. Julkisoikeus. Universitas Wasaensis.
- Penttilä, Seppo, Pauli K Mattila & Hannele Ranta-Lassila (2005). Suomen konserniavustusjärjestelmä – EY-oikeuden vaatimukset täyttävä vai ei? *Verotus* 55: 4, 355–372.
- Penttilä, Seppo & Martti Nieminen (2013). Interest Deduction Limitation Rules Introduced. *European Taxation* 53: 5, 237–242.
- Penttilä, Seppo & Alpo Ronkainen (2002). *Yritysverotuksen yhdenmukaisuus*. Tampereen yliopisto, Julkisoikeuden laitos.
- Perälä, Sami (2000). Kirjanpidon ja verotuksen suhteesta. Teoksessa: *Tulos, normi, tilivelvollisuus, Näkökulmia tilintarkastukseen ja arviointiin*, 152–167. Toim. Arvo Myllymäki & Jarmo Vakkuri. Tampere University Press.
- Perälä, Samuli, Lauri Mäki & Panu Vänskä (2012). *Konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä*. Helsinki: KHT-Media Oy.
- Peters, Cees & Jan Gooijer (2005). The Free Movement of Capital and Third Countries: Some Observations. *European Taxation* 45: 11, 475–481.
- Pikkujämsä, Mikko (1997). Korkeimmasta hallinto-oikeudesta – Från högsta förvaltningsdomstolen. *DL* 78: 2, 359–366.
- Pirinen, Pekka (1994). *Vuoden 1993 alusta voimaan tulleen kirjanpitolain-säädännön uudistamisen taustaa*. University of Jyväskylä, Department of Economics and Management. N:o 143/1994. Jyväskylä.
- Pirinen, Pekka (1996). *The 1992 Reform of Finnish Accounting Legislation*. Jyväskylä Studies in Computer Science, Economics and Statistics 34. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Pistone, Pasquale (2002). *The Impact of Community Law on Tax Treaties: Issues and Solutions*. Eurotax Series on European Taxation. Volume 4. The Hague – London – New York: Kluwer Law.

Pitkänen, Tomi (2001). Verotus. Teoksessa: *Yritystoiminnan uudelleenjärjestely*, 131–208. KHT-kirjat. Helsinki: KHT-Media Oy.

Prop. 2009/10:194. *Regeringens proposition 2009/10:194. Koncernavdrag i vissa fall*.

Prytz, Jesper & Mart Tamm (1995). *Tillskott utan Aktieteckning*. Stockholm: Juristförlaget.

Puikkonen, Ilkka (2010). Cooperative Mankala-companies – The Acceptability of the Company Form in EC Competition Law. In: *Helsinki Law Review 2010/1*, 139–156. Pykälä ry.

Puranen, Pasi (1999). *Tuloverotuksen kirjanpitosidonnaisuus*. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Julkisoikeuden julkaisusarja A:34. Turku: Unipaps.

Puranen, Pasi (2000). Pois poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta? *Verotus* 50: 2, 191–197.

Puronen, Pertti (1990). *Lahjaverotuksen ala*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Puronen, Pertti (2007). *Varainsiirtoverotus*. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Puronen, Pertti (2008). *Perintö- ja lahjaverotus*. 9., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Pusa, Erkki (1983). KHO:n prejudikaatit ja oikeudellisen induktion ongelma. *Verotus* 33: 2, 119–127.

Påhlsson, Robert (2007). *Likhet inför skattelag – likhetsprincipen och konstruktionen av jämförbarhet i skatterätten*. Uppsala: Iustus Förlag.

Pöllä, Kaisa & Pekka Etelälahti (2002). *Valtion uudistunut taloushallinto – budjetointi – laskentatoimi – tarkastus*. Ekonomia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Pönkä, Ville (2008). *Osakassopimuksen tavoitteet ja voimassaolon hallinta*. Helsinki: Edita.

Pönkä, Ville (2012). *Yhdenvertaisuus osakeyhtiössä*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

- Pöyhönen, Seppo (2002). *Osuuskunnan hallinto ja osuuskuntalaki*. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Pöyhönen, Seppo (2005). *Osuuskunnan hallinto ja osuuskuntalaki*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Pöyhönen, Seppo (2011). *Omistajaoikeudet ja omistaja-arvo osuuskunnissa*. Helsinki: Talentum.
- van Raad, Kees (2001). Fractional Taxation of Multi-State Income of EU Resident Individuals – A Proposal. In: *Liber Amicorum Sven-Olof Lodin*, 211–221. Edited by Krister Andersson, Peter Melz, Christer Silfverberg. Series on International Taxation. Volume 27. Stockholm: Norstedts Juridik. The Hague · London · Boston: Kluwer Law International.
- Rabe, Gunnar & Johan Bojs (2004). *Det svenska skattesystemet*. Sjuttonde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Rabe, Gunnar & Richard Hellenius (2009). *Det svenska skattesystemet*. Tjugoandra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Rabe, Gunnar & Richard Hellenius (2011). *Det svenska skattesystemet*. Tjugofjärde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Raitasuo, Santtu (2011). Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaiden luovutusten tulkintaongelmista. *Verotus* 61: 3, 310–322.
- Raitio, Juha (2005). *Johdatus Euroopan integraation historiaan ja eurooppaoikeuteen*. Forum Iuris. Helsingin oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki.
- Rajamäki, Aaro, Olli Nykänen & Erkki Laanterä (1987). *Kiinteistöverotuksen käsikirja*. 2. uudistettu painos. Suomen Talokeskus Oy.
- Rajamäki, Anu (2006). Lainasaamisten luovutuksista aiheutuneet menetykset KVL:n ratkaisukäytännössä. *Verotus* 56: 4, 367–374.
- Rajamäki, Anu (2009). Konserniverokeskuksen ennakkotiedoista vuonna 2008. *Verotus* 59: 3, 273–282.
- Rajamäki, Anu (2010). Akordeja, yritysjärjestelyjä, osakepalkkioita – Konserniverokeskuksen ennakkotiedoista vuonna 2009. *Verotus* 60: 3, 314–324.
- Rajamäki, Anu (2013). T&K toimintaan perustuva lisävähennys verotuksessa. *Verotus* 63: 3, 254–262.
- Ranta-Lassila, Hannele (1999a). Konsernimäärittelyt verotuksessa sekä yhtiö- ja kirjanpitolainsäädännössä. *Verotus* 49: 4, 359–370.

Ranta-Lassila, Hannele (1999b). Tulisiko konsernimäärittelyt yhdenmukaistaa? *Verotus* 49: 5, 462–472.

Ranta-Lassila, Hannele (2000a). Tuloksen siirtäminen konsernissa osingonjaolla. *Verotus* 50: 2, 162–180.

Ranta-Lassila, Hannele (2000b). Konserniavustuksen käytön rajoituksia tuloksen siirtämisessä. *Verotus* 50: 3, 236–251.

Ranta-Lassila, Hannele (2000c). Konserniyhtiöiden erillisverotus I: tulojen ja menojen kohdistaminen. *Verotus* 50: 4, 363–373.

Ranta-Lassila, Hannele (2001a). Konserniyhtiöiden erillisverotus II. *Verotus* 51: 1, 29–45.

Ranta-Lassila, Hannele (2001b). Konsernin rakenteen muuttaminen verotuksen näkökulmasta. *Verotus* 51: 3, 254–273.

Ranta-Lassila, Hannele (2001c). Miksi konsernin legaalinen verokanta ja efektiivinen veroaste poikkeavat toisistaan? *Verotus* 51: 4, 383–401.

Ranta-Lassila, Hannele (2002). *Konsernit ja verotuksen neutraalisuus*. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Ranta-Lassila, Hannele (2004a). Konserniverotuksen uudistamisnäkymät. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 261–281. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Ranta-Lassila, Hannele (2004b). IFA Branch Reports, Finland. In: *Cahiers de droit fiscal international by the International Fiscal Association, 58th Congress of the International Fiscal Association, Vienna 2004, Volume 89b, Group taxation*, 257–270. International Fiscal Association.

Ranta-Lassila, Hannele (2007). Konserniverotuksen haasteita. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 356–367. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys, Suomen Lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Ranta-Lassila, Hannele (2009). Uudistuva verolainsäädäntö. *Keskuskauppa-kamarin Suuri Veropäivä 2009, Finlandia-talo, Keskiviikko 23.9.2009*, 6–37. Keskuskauppakamari.

Raunio, Merja (1998). Omistuksen suunnittelu. Teoksessa: *Voitonjaon vero-suunnittelu osakeyhtiössä*, 133–173. KHT-kirjat. Helsinki: KHT-yhdistyksen palvelu Oy.

Raunio, Merja (2000). Varojen jakaminen osinkona. Teoksessa: *Osakeyhtiön varojen jakaminen ja verotus*, 9–64. Tarkistettu 2. painos. KHT-kirjat. Helsinki: KHT-yhdistyksen palvelu Oy.

Raunio, Merja (2001). Yhtiöoikeus. Teoksessa: *Yritystoiminnan uudelleenjärjestely*, 11–73. KHT-kirjat. Helsinki: KHT-Media Oy.

Raunio, Merja (2004). EU:n laajenemisen veropolitiikalle asettamat haasteet. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 319–339. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Raunio, Merja (2008). Konsernitukea vai markkinaehtoista hinnoittelua. *Verotus* 58: 1, 47–59.

Raunio, Merja & Karin Svenssas (2011). Rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelu – onko konserniin kuulumisella vaikutusta? *Verotus* 61: 2, 190–200.

Rautajoki, Pekka (1984). *Yrityksen veronhuojennukset*. Tampere: Weilin+Göös.

Rautajoki, Pekka (1986). Konserniavustus verotuksessa. *Verotus* 36: 4, 312–318.

Rautajoki, Pekka (1991). Hinnoittelutukea antaneen emoyhtiön verotus. *Verotus* 41: 5, 463–467.

Rautajoki, Pekka (1993). Tuomioistuinkäytännön yhdenmukaisuudesta veroasioissa. *DL* 74: 1–2, 81–89.

Rautajoki, Pekka (1994). Yhtiöittämissä vaikutus edustusmenojen vähentämiseen. *Verotus* 44: 2, 172–177.

Rehbinder, Maria (1993). Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän muutosesitys ja osinkotulojen verotuksen kehittäminen. *Verotus* 43: 4, 407–413.

Reinikainen, Mikko, Jussi Pelkonen & Kari Lydman (2007). *Uusi osakeyhtiölaki*. Tietosanoma.

Rekola, Aarne (1945). Pääomanhäviön ja yritystappion erosta tuloverotuksessa. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Kaarlo Juho Ståhlberg 1865 · 28/1 · 1945*, 233–261. Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Rekola, Aarne (1947). *Tulo- ja omaisuusverolaki*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. B-sarja N:o 11. Porvoo * Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Riepula, Esko (1971). Taannehtivien verolakien säätämisestä. Teoksessa: *Oikeustiede Jurisprudentia I 1971*, 149–194. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen vuosikirja. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Rihto, Ahti (1998). Euroopan yhteisöjen oikeuden rooli korkeimman hallinto-oikeuden lainkäytössä. Teoksessa: *Korkein hallinto-oikeus 80 vuotta*, 182–194. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Riistama, Veijo (1978). *Inflaatiovaraus. Tutkimus inflaation vaikutuksesta ansaintataloudellisen yrityksen jakokelpoiseen voittoon*. Acta Academiae Oeconomicae Helsingiensis. Series A: 24. Helsinki: The Helsinki School of Economics.

Riistama, Veijo (2004a). IAS/IFRS-perustaisen kirjanpito- ja tilinpäätösnormiston sekä osakeyhtiölain uudistuksen verovaikutukset osa I. *Verotus* 54: 2, 139–151.

Riistama, Veijo (2004b). IAS/IFRS-perustaisen kirjanpito- ja tilinpäätösnormiston sekä osakeyhtiölain uudistuksen verovaikutukset, osa II. *Verotus* 54: 3, 259–269.

Riistama, Veijo & Kari Lydman (1993). Suunnitelman mukaisten kirjanpidollisten tasapoistojen määrittäminen. *Verotus* 43: 2, 131–135.

Riistama, Veijo & Eero Prepula (1983). *Osakeyhtiölain mukainen konsernitilinpäätös*. 2. painos. *Ekonomia* 78. Espoo: Weilin +Göös.

Riistama, Veijo, Eero Prepula, Yrjö Tuokko & Risto Järvinen (1995). *Konsernitilinpäätös*. *Ekonomia*. Juva: Weilin+Göös.

Riistama, Veijo & Eero Stenman (1993). Suunnitelman mukaisten poistojen käsittely kirjanpidossa ja verotuksessa. *Verotus* 43: 2, 136–145.

Rissanen, Kirsti (1989). Osakemaksu ja vakautettu laina – milloin pysyvä pääomansijoitus osakeyhtiöön on tehty. Teoksessa: *Juhlajulkaisu – Festskrift Curt Olsson 1919-28/9-1989*, 284–296. Toimituskunta – Redaktion Edward Andersson, Mikael Hidén, Göran Portin, Olof Riska, Paavo Salervo, Mats Wiklund. Juridiska Föreningens i Finland Publikationsserie N:o 54. Helsingfors: Lakimiesliiton Kustannus – Juristförbundets Förlag.

Ristilehto, Seppo (2004). *Liiketoimintashokki. Tapaustutkimus laivanrakennus- ja autoteollisuusalan yritysten kriisiratkaisuista ja ohjaustoimenpiteistä*. Sarja A-2:2004. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja.

Rivolta, Alfonso (2010). Transfer of Residence within the European Union: The Treatment of Pre-Existing Losses – Part 1. *European Taxation* 50: 1, 26–36.

Roch, Maria Teresa Soler (2004). Tax Residence of the SE. *European Taxation* 44: 1, 11–15.

Rodhe, Knut (1981). Något om aktieägartillskott. *Balans* 7: 2, 19–21.

Rodhe, Knut (1999). *Aktiebolagsrätt*. Artonde upplagan. Bearbetad av Jan Sandström och Rolf Skog. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Rodhe, Knut & Göran Grosskopf (1986). Ytterligare något om aktieägartillskott. *Balans* 12: 10, 6–9.

Romppainen, Leena (2000). Peitellyn osingonjaon ongelmat. Teoksessa: *Osakeyhtiön varojen jakaminen ja verotus*, 113–151. Tarkistettu 2. painos. KHT-kirjat. Helsinki: KHT-yhdistyksen palvelu Oy.

Rosas, Allan & Heidi Kaila (2010). Euroopan unionin tuomioistuin ja Lissabonin sopimus. Teoksessa: *Hallinto ja hallintolainkäyttö, Juhlajulkaisu Heikki Kulla 1950 – 28/8 – 2010*, 261–284. Toimituskunta Pekka Lämsineva, Jarmo Tuomisto, Kauko Wikström, Veli-Pekka Viljanen. Toimittajat Eero Anttila ja Mikael Koillinen. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 21. Turun yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta.

Rosengren, Jonathan (2004). Det finska avoir fiscal-systemet i ljuset av Manninen-fallet. *SkatteNytt* 54: 7–8, 491–502.

Ryynänen, Olli (1994). Kan koncernbidrag som givits lagligen enligt skattelagen återkrävas vid bidragsgivarens konkurs om det givits utöver bolagets fria egna kapital? *JFT* 130: 6, 595–620.

Ryynänen, Olli (1996a). *Förtäckt dividend i beskattningen*. Skrifter utgivna vid Svenska handelshögskolan Nr 64. Ekonomi och samhälle. Helsingfors.

Ryynänen, Olli (1996b). Skattesynpunkter på internationella företagsomstruktureringar. *JFT* 132: 6, 463–491.

Ryynänen, Olli (1997). Peitellyn osingonjaon verokohtelusta. *Verotus* 47: 2, 142–147.

Ryynänen, Olli (2000a). *Bevisning i inkomstbeskattningen*. Skrifter utgivna vid Svenska handelshögskolan Nr 87. Ekonomi och samhälle. Helsingfors.

Ryynänen, Olli (2000b). Peitellyn osingon verotuksen edellytyksistä erityisesti silmällä pitäen veron kiertämisen yleislauseketta. *DL* 81: 1, 108–129.

Ryynänen, Olli (2002a). Om behovet att ändra vår inkomstskattelagstiftning mot bakgrunden av EG-domstolens rättspraxis. *JFT* 138: 2, 149–186.

Ryynänen, Olli (2002b). Johdannaisten verotuksen ongelmakohtia. *DL* 83: 1, 111–127.

Ryynänen, Olli (2005a). Synpunkter på beskattningen av forskningsfinansiering. *JFT* 141: 4–5, 643–652.

Ryynänen, Olli (2005b). Peitellyn osingon uudesta verokohtelusta etenkin ketjuverotusta silmällä pitäen. *Verotus* 55: 1, 41–53.

Räbinä, Timo & Pekka Nykänen (2006). *Yksityishenkilöiden luovutusvoittojen verotus*. Helsinki: Talentum.

Räty, Päivi (1998a). Tilinpäätöksen arvostus- ja jaksotusongelmat. Teoksessa: *Kirjanpidon erityiskysymyksiä – uuden kirjanpitolain mukaan*, 39–79. KHT CGR sarja. WSOY.

Räty, Päivi (1998b). Tilinpäätösinformaation sisältö. Teoksessa: *Kirjanpidon erityiskysymyksiä – uuden kirjanpitolain mukaan*, 81–126. KHT CGR sarja. WSOY.

Räty, Päivi & Virpi Virkkunen (2002). *Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IAS-raportointi*. Ekonomia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Räty, Päivi & Virpi Virkkunen (2004). *Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IFRS-raportointi*. Ekonomia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Saarialho, Aarne (1925). *Laki tulo- ja omaisuusverosta. Annettu Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1924 sekä sen soveltamisesta 11 päivänä joulukuuta 1924 annettu Valtioneuvoston päätös*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Saarinen, Juhani (1983). EVL:n varausten kirjanpidollisesta ja verotuksellisesta käsittelystä. *Verotus* 33: 2, 106–117.

Saario, Martti (1945). *Realisointiperiaate ja käyttöomaisuuden poistot tuloslaskennassa*. Liiketaloustieteellisen Tutkimuslaitoksen julkaisuja 6. Helsinki: Sanoma Oy.

Saario, Martti (1949). Kustannusten etuoikeusjärjestyksestä. Teoksessa: *Huugo Raninen 50 vuotta 21.9.1949*, 169–188. Kauppätieteellisen Yhdistyksen vuosikirja 1949. Helsinki.

Saario, Martti (1969). *Kirjanpidon meno-tulo-teoria*. Neljäs muuttamaton painos. Liiketaloustieteellisen Tutkimuslaitoksen julkaisuja 28. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Saïac, Julien (2007). Deduction of Losses Incurred in Another Member State by a Non-Resident Subsidiary following Marks & Spencer. *European Taxation* 47: 12, 550–561.

Samuelson, Lars (1994). *Förlustutjämning. En skatterättslig studie avseende frågan om utjämning av rörelseförluster mellan skilda beskattningsår vid beskattning av aktiebolag enligt svensk rätt*. Skrifter från juridiska fakulteten i Uppsala 45. Iustus Förlag, Juridiska Föreningen i Uppsala.

- Sainio, Nina (2011). *Yritysjärjestelyt arvonlisäverotuksessa*. CC Lakimiesliiton Kustannus.
- Sainio, Olli J. (1979). Viennin verokysymyksiä. *Verotus* 19: 5, 278–283.
- Sandström, Kjell & Ulf Svensson (2005). *Skatteplanering. Handbok för seriös skatteplanering för privatpersoner och företag*. Näsviken: Björn Lundén Information AB.
- Saraviita, Ilkka (2000). *Perustuslaki 2000. Kommentaariteos uudesta valtiosäännöstä Suomelle*. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Lakimiesliiton Kustannus.
- Sarvilinna, Teppo (1989). *Osakeyhtiön selvitystilaan asettaminen. Osakeyhtiöoikeudellinen tutkimus*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Saukko, Petri (2005). *Arvonlisäveroryhmät*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Savela, Ari (2003). *Suomen kansainvälinen yhtiöoikeus*. Helsinki: Talentum.
- Schanz, Georg (1896). Der Einkommensbegriff und die Einkommensteuergesetze. In: *Finanz-Archiv, Zeitschrift für das gesamte Finanzwesen, Dreizehnter Jahrgang*, 1–87. Herausgegeben von Georg Schanz. Stuttgart: Verlag der J. G. Gotta'schen Buchhandlung Nachfolger.
- Schiller, Magnus & Ove Sundvik (1981). Gåvobeskattningen hinder för näringslivets omstrukturering? *SkatteNytt* 31: 4, 174–178.
- af Schultén, Gerhard (2003). *Osakeyhtiölain kommentaari I, luvut 1–8*. Helsinki: Talentum.
- af Schultén, Gerhard (2004). *Osakeyhtiölain kommentaari II, luvut 9–17*. Helsinki: Talentum.
- af Schultén, C. G., Sten Finne, Pauli Koski & Eino Malinen (1974). *Ehdotus uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi*. Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 9/1974. Helsinki: Oikeusministeriön lainsäädäntöosasto.
- Sihto, Mauno (1971). Yritysten väliset menojen ja tulojen siirrot. *Tilinpäätäjän päivä no 19, 30.11.1970, 7.12.1970*, XVII/1–7. TTT.
- Siltala, Raimo (2001). *Johdatus oikeusteoriaan*. Forum Iuris. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki.
- Siltala, Raimo (2003). *Oikeustieteen tieteenteoria*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu A-sarja N:o 234. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Siltala, Raimo (2004). *Oikeudellinen tulkintateoria*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 261. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Simons, Henry C. (1962). *Personal Income Taxation. The Definition of Income as a Problem of Fiscal Policy*. Published 1938. Fourth Impression 1962. Chicago, Illinois: The University of Chicago Press.

Sjöholm, B. E. (1954). Beskattning av ackordvinst. *JFT* 90: 3, 122–125.

Sjöholm, B. E. (1966). *Liikeverotus, käsikirja tulo- ja omaisuus- sekä kunnallisverotuksessa*. 5. painos. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 14. Helsinki: Kustannusyhtiö Causa.

Sjöholm, B. E. (1989). Aktieägartillskott vid gåvobeskattningen. Teoksessa: *Juhlajulkaisu – Festskrift Curt Olsson 1919-28/9-1989*, 326–333. Toimituskunta – Redaktion Edward Andersson, Mikael Hidén, Göran Portin, Olof Riska, Paavo Salervo, Mats Wiklund. Juridiska Föreningen i Finland publikationsserie N:o 54. Helsingfors: Lakimiesliiton Kustannus – Juristförbundets Förlag.

Skatteverket (2012). *Handledning för beskattning av inkomst vid 2012 års taxering*. SKV 399 utgåva 1. Solna.

Skog, Rolf (2006). *Rodhes Aktiebolagsrätt*. Tjugoförsta upplagan under medverkan av Johan Danelius. Norstedts Juridik.

Skurnik, Hillel & Antero Toiviainen (1996). Uusi Venäjän kanssa tehty tuloverosopimus. *Verotus* 46: 4, 393–406.

Soikkeli, Lauri (2003). *Luottamuksensuoja verotuksessa*. Helsinki: WSOY lakitieto.

Soikkeli, Lauri (2004). *Luottamuksensuoja verotuksessa – soveltaminen oikeuskäytännön valossa*. Helsinki: WSOY lakitieto.

Soikkeli, Lauri (2007). Ennako-osinko vai väliosinko? Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 428–439. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

SOU 1941:9. *Lagberedningens förslag till Lag om aktiebolag m.m. II Motiv*. Statens offentliga utredningar 1941:9. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 1964:29. *Koncernbidrag m.m. Betänkande av skatteutredningen ang. ackumulerad inkomst m.m.* Statens offentliga utredningar 1964:29. Stockholm: Finansdepartementet.

SOU 1989:33. *Reformerad inkomstbeskattning. Del 3 Inkomst av tjänst, lagtext och kommentarer. Betänkande av utredningen om reformerad inkomstbeskattning.* Statens offentliga utredningar 1989:33. Stockholm: Finansdepartementet.

SOU 1997:22. *Aktiebolagets kapital. Delbetänkande av Aktiebolagskommittén.* Statens offentliga utredningar 1997:22. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 2008:80a. *Beskattningstidpunkten för näringsverksamhet. Del 1. Slutbetänkande av Utredningen om sambandet mellan redovisning och beskattning.* Statens offentliga utredningar 2008:80. Stockholm.

SOU 2008:80b. *Beskattningstidpunkten för näringsverksamhet. Del 2. Slutbetänkande av Utredningen om sambandet mellan redovisning och beskattning.* Statens offentliga utredningar 2008:80. Stockholm.

Stenman, Eero (1974). Uuden kirjanpitolain ja EVL:n välisistä eroavuuksista. *Verotus* 24: 1, 6–11.

Stenman, Eero (1989). Eräistä kirjanpidon ja liikeverotuksen sidonnaisuuksista. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 287–296. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Strömman, Stig (1971). Användning av utländskt material i juridiska monografier. Några anteckningar och förslag. *Svensk Juristtidning* 56: 251–263.

Ståhl, Kristina & Roger Persson Österman (2006). *EG-skatterätt.* Andra upplagan. Uppsala: Iustus Förlag.

Ståhlberg, K. J. (1926). *Lait ja asetukset maalaiskuntain hallinnosta.* Kolmas, uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Suhonen, Pekka (1996). Suomen ja Venäjän uusi verosopimus. *Tilisanomat* 17: 4, 54–58.

Sundholm, Sakari (1982). Tappiontasauksen erityiskysymyksiä. *Tilinpäätäjän päivä* 31, 29.11.1982, 13.12.1982, V/1–10. TTT.

Suotila, Jussi (2004). Talous ja verotus. Talous ja toimintasuunnittelu. Teoksessa: *Isännöitsijän käsikirja*, 355–357. Toimittaja Eero Laaksonen. Kiinteistöalan Kustannus Oy-REP Ltd, Suomen Kiinteistöliitto.

Syrjä, Pasi (2010). *Pienten osakeyhtiöiden verosuunnittelu – empiirinen tutkimus.* Acta Universitatis Lappeenrantaensis 381. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Syrjänen, Jussi (2008). *Oikeudellisen ratkaisun perusteista.* Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 285. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Sääski Keskitalo, Wisa M. (2012). *Osakeyhtiön verovapaat osakeluovutukset*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 308. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Söderlund, Seppo (2009). *Oikeus ja kohtuus verotuksessa. Oikeustieteellinen tutkimus verovelvollisen oikeudesta saada ja viranomaisen velvollisuudesta myöntää harkinnanvaraisia veronhuojennuksia*. Helsinki: Talentum.

Söderström, Claes (1983). Återbetalning av aktieägartillskott; några reflektioner med anledning av en regeringsrättsdom. *SkatteNytt* 33: 11, 430–433.

Söderström, Claes (1984). Behandlingen av aktieägartillskott och återbetalning till aktieägare än en gång. *SkatteNytt* 34: 4, 155–159.

Taipale, Jouko (1994). Osakkuusyhtiölaskenta. Teoksessa: *Kirjanpidon ja tilinpäätöksen erityiskysymyksiä*, 127–143. KHT-sarja. Porvoo: Weilin+Göös.

Talousneuvosto 2002/5. *Verotus kansainvälisessä toimintaympäristössä*. Työryhmäraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Tarjanne, Tapio (1939). *Vero-oikeus*. Turku: Lainopillisen Ylioppilaskunnan Kustannustoimisto.

Tarukannel, Veijo & Heikki Jukarainen (1999). *Oikeudenkäynti hallintotuomioistuimessa*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

TaVM 47/1992 vp – HE 111/1992 vp. *Talousvaliokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksestä laeiksi kirjanpitolain, osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun sekä osuuskuntalain muuttamisesta*.

Tenkanen, Paula (1990). Veroviranomaisten antamien neuvojen ja ennakkoratkaisujen sitovuudesta. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 297–311. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Termäs, Kari (2008). Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittava tilinpäätös ja konsernitilinpäätös. Teoksessa: *Kirjanpitolaki tänään*, 213–228. Kirj. Antti Fredriksson, Jari Havukainen, Juha Hilmola, Heikki Ilkka, Elina Laitinen, Jukka Luoma, Johanna Mikkola, Terhi Mäkinen, Rabbe Nevalainen, Anu Ojala, Jussi Saari, Kari Termäs, Marja Tikka, Päivi Virtanen, Anne Vuorio. Helsinki: Talentum.

Terra, Ben & Peter Wattel (2001). *European Tax Law*. Third Edition. London · The Hague · New York: Kluwer Law International.

Terra, Ben J. M. & Peter J. Wattel (2008). *European Tax Law*. Fifth Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.

van Thiel, Servaas & Marius Vascega (2010). X Holding: Why Ulysses Should Stop Listening to the Siren. *European Taxation* 50: 8, 334–349.

Thömmes, Otmar (2004). EC Law Aspects of the Transfer of Seat of an SE. *European Taxation* 44: 1, 22–27.

Tikka, Kari S. (1972a). Tutkimusmeno ja sen vähentäminen verotuksessa. *Tilinpäätäjän päivä no 21, 28.11.1972, 4.12.1972, X/1–4*. TTT.

Tikka, Kari S. (1972b). *Veron minimoinnista. Tutkimus tulo- ja omaisuusverosta vapautumisen tarkoituksessa tehdyistä toimista lainsoveltamisongelmana erityisesti silmällä pitäen verotuslain 56 §:ää*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 165. Helsinki: Förlagsbolaget Judex Kustannusyhtiö.

Tikka, Kari S. (1975a). Muutettuun kirjanpitoon perustuvista vaatimuksista tuloverotuksessa. *DL* 56: 277–289.

Tikka, Kari S. (1975b). Näkökohtia eräistä elinkeinoverolainsäädännön tarkistamiskohteista ja kehittämialueista. *Verotus* 25: 5, 241–248.

Tikka, Kari S. (1975c). *Vuositulo ja verotettava tulo*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 171. Helsinki: Förlagsbolaget Judex Kustannusyhtiö.

Tikka, Kari S. (1978). Korkojen vähennyskelpoisuuden rajoittamiseen liittyviä ongelmia. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 23.–24.10.1978*, 1–16. Verovirkailijain Liitto r.y., Aikakausjulkaisu Verotus.

Tikka, Kari s. (1981). Veron torjunta, verosuunnittelu, veron kiertäminen, veropako ja verovilppi. Teoksessa: *Taloudellinen rikollisuus*, 58–78. Lakimiesliiton Koulutuskeskuksen julkaisusarja N:o 32. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

Tikka, Kari S. (1982a). Konserni- ja intressipiirijattelusta tuloverotuksessa – havaintoja oikeuskäytännöstä ja näkökohtia lainsäädännön kehittämisestä. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 18.–19.10.1982*, 29–35. Verovirkailijain Liitto r.y., Aikakausjulkaisu Verotus.

Tikka, Kari S. (1982b). Ulkomaisen tytäryhtiön verotukseen liittyviä erityiskysymyksiä. *Tilinpäätäjän päivä 31, 29.11.1982, 13.12.1982*, III/1–13. TTT.

Tikka, Kari S. (1982c). Onko lainsäätäjän ja korkeimman hallinto-oikeuden välinen tehtävänjako verotuksen sääntelyssä muotoutunut tarkoituksenmukaiseksi? Teoksessa: *Juhlajulkaisu Aarne Nuorvala 1912 · 18/4 · 1982*, 272–284. Toimituskunta Toivo Holopainen, Pekka Hallberg, Mikael Hidén. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 18. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Tikka, Kari S. (1983a). Kirjallisuutta. Niskakangas, Heikki: Rojaltit ja palvelumaksut kansainvälisessä vero-oikeudessa. (Royalties and Service Fees in International Fiscal Law. With an English Summary.) Suomen lakimiesliiton kirjasarja n:o 76. Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy, Helsinki 1983. XXXIV + 377 sivua. Virallisen vastaväittäjän, professori Kari S. Tikan Helsingin Yliopiston oikeustieteelliselle tiedekunnalle antama, heinäkuun 8 päivänä päivätty lausunto. *LM* 81: 842–852.

Tikka, Kari S. (1983b). Konsernivero-oikeuden kysymyksiä. *Verotus* 33: 4, 232–242.

Tikka, Kari S. (1983c). Oikeustieteen tehtävistä verotutkimuksessa. *LM* 81: 7–8, 1079–1093.

Tikka, Kari S. (1986a). Tulolähdesiirroista ja yksityiskäyttöönotoista erityisesti kiinteistöjä silmällä pitäen (EVL 51.1 vai 51.3 §). *Tilinpäätäjän päivä* 35, 1.12.1986, 15.12.1986, 91–107. TTT.

Tikka, Kari S. (1986b). Konserniavustus. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 27.–28.10.1986*, 1–12 + liite. Verovirkailijain Liitto r.y., Aikakausjulkaisu *Verotus*.

Tikka, Kari S. (1987). Konserniavustukset ja siirtohinnoittelu konsernissa. Teoksessa: *Konsernijuridiikka*, 63–85. Lakimiesliiton Koulutuskeskuksen julkaisusarja N:o 46. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Tikka, Kari S. (1988). Kokonaisverouudistuksen tausta. *Verotus* 38: 3, 201–210.

Tikka, Kari S. (1989). Tuloverotuksen yksinkertaistaminen ja kokonaisverouudistus: askel eteen- vai taaksepäin? Teoksessa: *Juhlajulkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 313–324. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Tikka, Kari S. (1990a). Suomen verojärjestelmän kehityspiirteitä vuosina 1950–1990. *Verotus* 40: 5, 388–395.

Tikka, Kari S. (1990b). *Veropolitiikka*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Tikka, Kari S. (1991). Tappiollisten yritysten verosuunnittelun erityispiirteet. *Tilinpäätäjän päivä* 40, 2.12.1991, 19–31. TTT.

Tikka, Kari S. (1992a). Eri yritysmuotojen uusi verotusasema. *Tilinpäätäjän päivä* 41, 24.11.1992, 67–76. TTT.

Tikka, Kari S. (1992b). Pääomaverotuksen uudistaminen. *Verotus* 42: 1, 6–15.

Tikka, Kari S. (1992c). Om kringgåendeproblemet och skatteflyktsklausulen i den finska inkomstbeskattningen. *SkatteNytt* 42: 11, 583–590.

Tikka, Kari S. (1993a). Verolainsäädännön ajankohtaiskatsaus. *Tilinpäätäjän päivä* 42, 29.11.1993, 5–18. TTT.

Tikka, Kari S. (1993b). Miksi pääomaverotus ja yritysverotus uudistuvat? *Tilintarkastus Revision* 37: 1, 7–13.

Tikka, Kari S. (1995a). Eurooppavero-oikeuden vaikutus Suomen yritysverotukseen. Teoksessa: *Juhlajukaisu – Festskrift Roschier-Holmberg & Waselius 60 v. år 1936–1996*, 200–212. Helsinki: Roschier-Holmberg & Waselius.

Tikka, Kari S. (1995b). *Yritysverotuksen perusteet*. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Tikka, Kari S. (1996a). Ennakkotiedot ja ennakkoratkaisut, uusi ennakkokannanottojen järjestelmä verotukseen. *Verotus* 46: 5, 462–469.

Tikka, Kari S. (1996b). Ennustettavuus verosuunnittelun ongelmana. *Suuri veropäivä 8.10.1996*, 1–10. Keskuskauppakamari.

Tikka, Kari S. (1996c). Kansainvälinen verotus. Teoksessa: *Verotus*, 187–287. Kirj. Kari S. Tikka, Jarmo Leppiniemi, Seppo Penttilä, Pekka Hulkko. 2. painos. Profit WSOY.

Tikka, Kari S. (1997a). Peitellyn osingonjaon ja veron kiertämisen ajankohtaiset kysymykset. *Kesäpäivät 9.–10.6.1997, Savonlinna*, 49–53. Kirjanpitotoimistojen liitto.

Tikka, Kari S. (1997b). Viimeaikaista oikeuskäytäntöä tuloverotuksessa. *Veropintopäivät, Helsinki, 27.–28.20.1997*, 89–103. Suomen Verotarkastajain Yhdistys r.y., Aikakausjulkaisu Verotus, Verovirkailijain Liitto r.y.

Tikka, Kari S. (1998a). Suomen verojärjestelmä kansainvälisessä paineessa. *Suuri Veropäivä 10.9.1998, Helsinki*, 1–10, liitteet. Keskuskauppakamari.

Tikka, Kari S. (1998b). Uutta oikeuskäytäntöä liikeverotuksesta. *Veropintopäivät, Helsinki, 26.–27.10.1998*, 47–56. Suomen Verotarkastajain Yhdistys r.y., Aikakausjulkaisu Verotus, Verovirkailijain Liitto r.y.

Tikka, Kari S. (2000). Suomen verotusjärjestelmän kehityspiirteitä vuosina 1990 – 2000. *Verotus* 50: 5, 502–513.

Tikka, Kari S. (2002). Miksi Suomen verojärjestelmää tulisi muuttaa? *Suuri Veropäivä, Finlandia-talo 1.10.2002*, 1–9. Keskuskauppakamari.

Tikka, Kari S. (2004a). Ansiotulojen verotuksen kehittämishaasteet. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 301–317. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Tikka, Kari S. (2004b). Mitä verouudistuksen jälkeen? *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2004, Finlandia-talo, torstai 30.9.2004*, 1–8. Keskuskauppakamari.

Tikka, Kari S. (2004c). Tuloverotuksen yksinkertaistaminen ja Tantaloksen hedelmät. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Pekka Hallberg 1944–12/6–2004*, 434–441. Toimittajat Risto Nuolimaa, Pekka Vihervuori, Hannele Klemettinen. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 35. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Tikka, Kari S. (2004d). Uusi osinkoverotus. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 37–64. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Tikka, Kari S. (2004e). Yritys- ja pääomaverouudistus: tavoitteet ja pääkohdat. *Verotus* 54: 5, 460–470.

Tikka, Kari S. (2005a). Farväl skattegottgörelsen vid utdelningsbeskattningen – vad i stället? I: *Festskrift till Nils Mattsson*, 467–480. Redaktörer Kristina Ståhl, Per Thorell. Uppsala: Iustus Förlag.

Tikka, Kari S. (2005b). Tulolähteet ja omaisuuslajit: soveltamisongelmia ja uudistustarpeet. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24.–25.10.2005*, 7–13. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Tikka, Kari S. (2005c). Vuoden 2005 yritysverouudistus verokohtelun ennustettavuuden näkökulmasta. *Tilintarkastus Revision* 49: 4, 25–31.

Tikka, Kari S. (2005d). Suomen verojärjestelmä vuonna 2010. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2005, Finlandia-talo, keskiviikko 29.9.2005*, 1–12. Keskuskauppakamari

Tikka, Kari S., Olli Nykänen, Janne Juusela & Tomi Viitala (2013a, huhtikuu). Jatkuvatäydenteinen. *Yritysverotus I. Fokus*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tikka, Kari S., Olli Nykänen, Janne Juusela & Tomi Viitala (2013b, huhtikuu). Jatkuvatäydenteinen. *Yritysverotus II. Fokus*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Tikkanen, Jukka (1975). Verotus, yrittäjien oikeudet ja velvollisuudet. Teoksessa: *Liiketaidon käsikirja* 2, 85–52. Helsinki: Kirjayhtymä.

Tikkanen, Reino (1998). Konsernitilinpäätöskäytännön muutokset. Teoksessa: *Kirjanpidon erityiskysymyksiä uuden kirjanpitolain mukaan*, 127–148. KHT-sarja. Porvoo: WSOY – Kirjapainoyksikkö.

Timonen, Pekka (1987). *Ennakkotapaukset ja niiden merkitys oikeuslähteenä*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Timonen, Pekka (1998). Oikeustaloustiede – mitä se on? *LM* 96: 1, 100–114.

- Tivéus, Ulf (2003). Förluster på villkorade aktieägartillskott m.m. vid konkurs. *SkatteNytt* 53: 4, 211–224.
- Tivéus, Ulf (2004). *Skatt på kapital*. Tionde upplagan. Norstedts Juridik AB.
- Tivéus, Ulf & Anders Köhlmark (2001). *Internationella skattehandboken*. Fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Toiviainen, Heikki (1998). *Ownership and Control in Companies Limited by Shares in Finland*. Helsinki: Kauppakaari Oyj, Finnish Lawyer's Publishing.
- Toiviainen, Heikki (2006). *Johdatus Suomen yksityisoikeudellisia yhteisöjä ja säätiöitä koskevaan oikeuteen*. Forum Iuris. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki.
- Toivonen, Antti (2001). Meno-tulo-teoria ja pääomansijoitukset. *Verotus* 51: 5, 563–568.
- Tolonen, Hannu (1997). Oikeus ja sen tulkinnat. Teoksessa: *Minun metodini*, 279–310. Toim. Juha Häyhä. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.
- Tolonen, Hannu (2003). *Oikeuslähdeoppi*. Helsinki: WSOY Lakitieto.
- Tolonen, Juha Pentti (1974). *Der allgemeine Erklärungshintergrund der wirtschaftlichen Ordnung und seine Anwendung auf das Aktiengesellschaftsrecht. Rechtsvergleichende Untersuchung*. Suomalaisen Tiedeakatemia toimituksia, Annales Akademiae Scientiarum Fennicae. Sarja-Ser. B Nide-Tom. 189. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- Tolonen, Juha (1976). Empiirisen tiedon käytöstä oikeustieteessä. *LM* 74: 593–609.
- Tolonen, Juha (1993). Suomalaisen oikeustieteen arviointi. Teoksessa: *Juhla-julkaisu Antero Jyränki 1933 – 9/8 – 1993*, 271–279. Toim. Pekka Lämsineva, Veli-Pekka Viljanen. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 5. Turku: Turun yliopisto.
- Tolonen, Juha (1998). Oikeustieteen metodioppia. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Leena Kartio 1938 – 30/8 – 1998*, 323–332. Toim. Anne Kumpula. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 7. Turku: Turun yliopisto.
- Torkkel, Timo (1997). *Alikapitalisoinnin verokohtelusta*. Lisensiaattitutkimus. Vaasan yliopisto. Kaupallis-hallinnollinen tiedekunta. Oikeustieteen laitos.
- Torkkel, Timo, toim. (2007a). *Elinkeinoverotus 2007*. Kirj. Ari Engblom, Paula Holmström, Jussi Järvinen, Johan Karlsson, Sebastian Kellas, Markku Lepistö, Vesa Paronen, Eric Sandelin, Timo Torkkel, Markku O. Tunturi, Minna Wilander, Eila Vuorilehto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Torkkel, Timo (2007b). Verosuunnittelun ajankohtaiset kysymykset. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 29.–30.10.2007*, 37–66. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

Torkkel, Timo, toim. (2010). *Elinkeinoverotus 2010*. Kirj. Ari Engblom, Jyrki Holla, Paula Holmström, Jussi Järvinen, Sebastian Kellas, Markku Lepistö, Vesa-Pekka Nuotio, Vesa Paronen, Eric Sandelin, Timo Torkkel, Markku O. Tunturi, Eila Vuorilehto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Torkkel, Timo (2011). *Tuloveron laskeminen. Vero- ja kirjanpito-oikeudellinen tutkimus yhteisön tuloveron laskemisesta*. Edilex Academica. Edita.

Torkkel, Timo, toim. (2012). *Elinkeinoverotus 2012*. Kirj. Ari Engblom, Jyrki Holla, Jussi Järvinen, Sebastian Kellas, Anne Lampinen, Markku Lepistö, Vesa-Pekka Nuotio, Vesa Paronen, Anna-Leena Rautajuuri, Eric Sandelin, Timo Torkkel, Kristiina Äimä. Helsinki: Edita.

Troberg, Pontus (2003). *IAS ja kansainvälinen tilinpäätös*. Enterprice Advicer-kirjasarja. Helsinki: Talentum.

Troberg, Pontus (2007). *IFRS and US GAAP. A Finnish Perspective*. Economica-kirjasarja. Talentum.

Tunturi, Markku O. (1973a). Suomesta tapahtuvan peitellyn voitonsiirron aiheuttamat vero-oikeudelliset ongelmat I. *Verotus* 23: 3, 105–116.

Tunturi, Markku O. (1973b). Suomesta tapahtuvan peitellyn voitonsiirron aiheuttamat vero-oikeudelliset ongelmat II. *Verotus* 23: 4, 169–173.

Tuokko, Yrjö (1982). *Konsernitilinpäätös*. Kolmas painos. Porvoo-Helsinki-Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Tuokko, Yrjö (1996). Konserniavustuksen luonne liiketapahtumana ja sen merkitys verotuksessa, yhtiöoikeudessa, takaisinsaanneissa ja yrityssaneerauksessa. *DL* 77: 4, 494–501.

Tuominen, Esko (1986). Yritysverotuksen muutokset ja verotusmenettely. *Tilinpäätäjän päivä 35, 1.12.1986, 15.12.1986*, 28–56. TTT.

Tuominen, Esko & Esko Linnakangas (1995). *Verosuunnittelu ja yritysverotus*. Porvoo: Weilin + Göös.

Tuominen, Esko & Jukka Nisonen (2002). Käyttöomaisuuden poistot ja varainsiirtoverotus yritysjärjestelyissä. Teoksessa: *Yrityksen verosuunnittelu 2002*, 73–88. Helsinki: Talentum Media Oy.

Tuominen, Jorma (1998). Tutkimus- ja kehittämismenojen aktivoiminen. Teoksessa: *Kirjanpidon erityiskysymyksiä – uuden kirjanpitolain mukaan*, 27–38. WSOY.

- Tuori, Kaarlo (2004). Onko maksu maksu vai vero vai ...? Teoksessa: *Juhla-julkaisu Pekka Hallberg 1944–12/6–2004*, 463–484. Toimittajat Risto Nuolimaa, Pekka Vihervuori & Hannele Klemettinen. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 35. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.
- Turkkila, Juhani (2011). *Tuloverotuksen reaalin muuttuminen Suomessa. Kuusikymmentä vuotta verojen vuoristorataa*. ETLA, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. Sarja A 46 Series. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Tähtinen, Liisa (2007). Omistajanvaihdostilanteisiin liittyvät poikkeusluvut viimeaikaisen oikeuskäytännön valossa. *Verotus* 57: 3, 281–288.
- Ukkola, Outi & Taru Vilppula (2004). *Yrityksen omistus muutoksessa. Sukupolvenvaihdos, yhtiömuoto, verotus*. Edita.
- UM (1994). *Euroopan unionin jäsenyys. Yhteenveto Suomen EU-jäsenyyden sisällöstä*. Eurooppa-tietoa 146/1994. 2. painos/21.6.1994. Ulkoasiainministeriö.
- Urpilainen, Matti (2008). Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt eurooppavero-oikeudessa. *Verotus* 58: 5, 536–549.
- Urpilainen, Matti (2012). *Vapaa liikkuvuus ja verosuvereniteetti Euroopan unionin sisämarkkinoilla*. CC Lakimiesliiton Kustannus.
- Vainio, Veikko (1981). Käytännön yritysjohtajan puheenvuoro tutkimuksesta. Teoksessa: *Teollisuuden tuloverotus*, 63–92. Suomen Itsenäisyyden Juhlavuoden 1967 Rahasto. Sarja B N:o 62. Helsinki.
- Valtiovarainministeriö & Valtioneuvoston kanslia (2002). *Verosanasto*. Helsinki: Taloustieto.
- Valtti, Simo (2006). Konsernituen uudistunut verotus. *Tilintarkastus Revision* 50: 3, 23–32.
- Vapaavuori, Ahti (1991). *Suomeen suuntautuvien portfoliosijoitusten verokohdeltu*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 186. Suomalainen Lakimiesyhdistys.
- Vapaavuori, Ahti (1992). Kuittauksesta kansainvälisten peiteltyjen voiton-siirtojen verotuksessa. *Verotus* 42: 3, 237–242.
- Vapaavuori, Ahti (2003). *Eurooppaoikeus ja kansainvälinen verotus. EY:n primäärioikeudellisten normien vaikutuksesta kansainvälisen vero-oikeuden perusperiaatteiden alalla*. Helsinki: Talentum.

Vapaavuori, Ahti (2004). Kansainvälisen vero-oikeuden kehityslinjoja KHO:n viimeaikaisen oikeuskäytännön valossa. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Pekka Hallberg 1944 – 12/6 – 2004*, 485–493. Toimittajat Risto Nuolimaa, Pekka Vihervuori, Hannele Klemettinen. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 35.

Vascega, Marius & Servaas van Thiel (2011). The CCCTB Proposal: The Next Step towards Corporate Tax Harmonization in the European Union? *European Taxation* 51: 9–10, 374–382.

VaVM 50/1986 vp – HE 92/1986 vp. *Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50 hallituksen esityksen johdosta laiksi konserniavustuksesta verotuksessa.*

VaVM 61/1986 vp – HE 136/1986 vp. *Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61 hallituksen esityksen johdosta laiksi erään konsernijärjestelyn veronhuojennuksista.*

VaVM 12/2004 vp – HE 92/2004 vp. *Valtiovarainvaliokunnan mietintö 12/2004 vp. Hallituksen esitys yritys- ja pääomaverouudistukseksi.*

VaVM 23/2008 vp – HE 176/2008 vp. *Valtiovarainvaliokunnan mietintö 23/2008 vp. Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta.*

Venesjärvi, Sirpa-Liisa (1999). Konserniverokeskuksen tuloverotusta koskevat ennakkotiedot ja –ratkaisut. *Verotus* 49: 1, 49–56.

Venesjärvi, Sirpa-Liisa (2000). Konserniverokeskuksen tuloverotusta koskevat ennakkotiedot ja –ratkaisut vuonna 1999. *Verotus* 50: 1, 97–104.

Venesjärvi, Sirpa-Liisa (2001). Konserniverokeskuksen vuonna 2000 antamat ennakkotiedot. *Verotus* 51: 1, 83–88.

Venesjärvi, Sirpa-Liisa (2002). Konserniverokeskuksen ennakkotiedoista vuonna 2001. *Verotus* 52: 1, 60–64.

Venesjärvi, Sirpa (2005). Uusinta oikeuskäytäntöä erityisesti verouudistuksesta. *Vero-opintopäivät, Helsinki, 24.–25.10.2005*, 81–95. Suomen Verotarkastajat SVT ry., Aikakausjulkaisu Verotus.

VeroH (1987). *Elinkeinoverotus 1/1987*. Verohallituksen tiedotuksia. Verohallituksen julkaisu 395.

VeroH (1990). *Elinkeinoverotus 2*. Verotiedote 4/1990. Verohallituksen julkaisu 514.

VeroH (1993). *Muistio: velkajärjestelylaki ja yrityssaneerauslaki*. Verohallituksen kirje 18.6.1993 Nro 6161/1/40/93.

VeroH (1996). *Vahvistettu tappio ja omistajanvaihdos*. Verohallitus. Verotuslinja / Verotusyksikkö. Nro 634/348/96.

VeroH (1997a). *Osakeyhtiön uudet rahoitusvälineet verotuksessa*. Tiedote 5/1997, 4.9.1997.

VeroH (1997b). *Yritysjärjestelyt*. Tiedote 1/1997.

VeroH (1997c). *Konserniverokeskuksen perustamiseen liittyvät ohjeet*. Verohallituksen ohjekirje 19.12.1997 nro 4212/09/97.

VeroH (1999a). *Poikkeusluvut jotka koskevat käyttämättömiä hyvityksiä, veroylijäämiä sekä tappion vähentämistä yhtiön saamaa konserniavustusta vastaavalta osalta*. Tiedote 2/1999, 17.2.1999.

VeroH (1999b). *Tappioita, käyttämättömiä hyvityksiä ja veroylijäämiä koskeva poikkeuslupakäytäntö*. Tiedote 12/1999, 13.9.1999.

VeroH (2000). *Yritysjärjestelyt verotuskäytännössä*. Nro 3311/345/2000, 28.11.2000.

VeroH (2005a). *Osinkotulojen verotus*. Ohje Dnro 1214/345/2005, 6.10.2005.

VeroH (2005b). *Yhteisöjen osakkeiden luovutusten verokohtelu*. Ohje Dnro 1292/345/2005, 2.11.2005.

VeroH (2006a). *Euroopan talousalueelta saadusta osingosta suoritettun veron palauttaminen*. Ohje Dnro 1326/345/2006, 26.10.2006.

VeroH (2006b). *Osuuskuntien verotuksesta*. Verohallituksen ohje Dnro 983/345/2006, 14.6.2006.

VeroH (2007a). *Uuden osakeyhtiölain vaikutuksia verotukseen*. Ohje Dnro 206/345/2007, 8.3.2007.

VeroH (2007b). *Siirtohinnoittelun dokumentointi*. Diaarinumero 1471/37/2007, 19.10.2007.

VeroH (2008a). *Perustajaurakointiliiketoiminta verotuksessa*. Diaarinumero 1447/345/2008, 10.9.2008.

VeroH (2008b). *Perustajaurakointiliiketoiminta verotuksessa – Soveltamisajan kohtaa koskeva tarkistus ohjeeseen*. Diaarinumero 2162/345/2008, 19.12.2008.

VeroH (2011). *Osinkotulojen verotus*. Diaarinumero: 570/345/2011. Antopäivä: 25.8.2011.

VeroH (2012). *Osinkotulojen verotus*. Diaarinumero: 843/345/2011. Antopäivä: 7.2.2012.

VeroH (2013). *Tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys*. Diaarinumero A78/200/2013. Antopäivä 28.6.2013.

VeVM 1/1957 vp – HE 146/1957 vp. *Verotuslakivaliokunnan mietintö N:o 1 hallituksen esityksen johdosta verotuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi*.

VeVM 1/1968 vp – HE 172/1967 vp. *Verolakihallituksen mietintö N:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi elinkeinotulon verottamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi*.

Viherkenttä, Timo (1987). Kansainvälisten voitonsiirtojen oikaisemisesta KHO:n uusimman käytännön valossa. *Verotus* 37: 1, 57–67.

Viherkenttä, Timo (1988). Finländsk nationalrapport. I: *Internprissättning i multinationella koncerner*, 49–42. Rapporter och inlägg vid NSF:s seminarium I Saltsjöbaden i november 1987. NSFS 19. Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets skriftserie.

Viinamäki, Olli-Pekka (2007). *Eurooppahallinto ja Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.

Viitala, Tomi (2004). *Tax Treatment of Investment Funds and their Investors within the European Union*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Publications of the Turku School of Economics and Business Administration. Sarja / Series A-12:2004. Turku.

Viitala, Tomi (2009). Rahoitusjärjestelyjen verokysymykset. *Keskuskauppa-kamarin Suuri Veropäivä 2009, Finlandia-talo, Keskiviikko 23.9.2009*, 140–157. Keskuskauppa-kamari.

Viitala, Tomi & Jari Ahonen (2011). Rahoituksen ajankohtaisia verokysymyksiä. *Verotus* 61: 3, 284–293.

Villa, Seppo (1997). *Pääomalaina. Velvoite- ja yhtiöoikeudellinen tutkimus osakeyhtiön oman pääoman ehtoista lainoista Suomessa*. Helsinki: Kauppakaari Oy, Lakimiesliiton Kustannus.

Villa, Seppo (2001). *Osakeyhtiölain mukaiset rahoitusvälineet*. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus.

Villa, Seppo (2002). Emoyhtiön vastuu (ulkomaisen) tytäryhtiön sitoumuksista. Teoksessa: *Yritys eurooppalaisessa oikeusyhteisössä*, 621–633. Toim. Petri Helander, Juha Lavapuro & Tuomas Mylly. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 11. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta.

Villa, Seppo (2003). *Velkojan asema osakeyhtiössä*. Helsinki: Talentum.

Villa, Seppo (2006). *Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö*. 3., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Villa, Seppo (2007). Pääomalaina ja uusi osakeyhtiölaki. Teoksessa: *Sopimus, vastuu, velvoite, Juhlajulkaisu Ari Saarnilehto 1947 – 21/11 – 2007*, 457–467. Toimituskunta Lars Björne, Martti Kairinen, Jarmo Tuomisto. Toimittaja Jarmo Tuomisto. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 20. Turun yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta.

Villa, Seppo, Jaakko Ossa & Ari Saarnilehto (2007). *Yritysmuodot – toiminta, rahoitus ja verotus*. Helsinki: WSOYpro.

de Villavicencio, Ignacio Gordillo Fernández (2013a). Applying the Merger Directive beyond Its Scope in Third-Country Scenarios: An Alternative Approach to A Oy (Case C-48/11) – Part 1. *European Taxation* 53: 1, 2–15.

de Villavicencio, Ignacio Gordillo Fernández (2013b). Applying the Merger Directive beyond Its Scope in Third-Country Scenarios: An Alternative Approach to A Oy (Case C-48/11) – Part 2. *European Taxation* 53: 2–3, 62–79.

Vinther, Nikolaj & Erik Werlauff (2002). Community Law and the Independent Business as Interpreted by the ECJ in Andersen & Jensen Aps. *European Taxation* 42: 10, 441–445.

Virtanen, Aila (2002). *Laskentatoimi ja moraali. Laskenta-ammattilaisen käsityksiä hyvästä kirjanpitoavasta, hyväksyttävästä verosuunnittelusta ja hyvästä tilintarkastustavasta*. Jyväskylän Studies in Business and Economics 19. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Virolainen, Jyrki & Petri Martikainen (2003). *Pro & Contra. Tuomion perustelemisen keskeisiä kysymyksiä*. Helsinki: Talentum.

Virolainen, Jyrki & Petri Martikainen (2010). *Tuomion perusteleminen*. Helsinki: Talentum.

VM 1988: VM 3. *Yritysjärjestelytyöryhmän muistio*. Helsinki: Valtiovarainministeriö.

VM 1991:28. *Pääomatulojen verotuksen ja yritysverotuksen kehittämissuunnitelmat*. Asiantuntijaryhmän muistio. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita. Helsinki: Valtiovarainministeriö, vero-osasto.

VM 1995:10. *Kansainvälisen verotuksen uudistamistyöryhmän muistio*. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita. Helsinki: Valtiovarainministeriö, vero-osasto.

VM 12/2002. *Kilpailukykyiseen verotukseen. Tuloverotuksen kehittämissuunnitelman muistio*. Työryhmämuistioita. Helsinki: Valtiovarainministeriö, vero-osasto.

VM 4/2006. *Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus. Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä 2005*. Työryhmämuistioita. Helsinki: Valtiovarainministeriö, vero-osasto.

VM 31/2009. *Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus. Toimenpide-ehdotuksia yleishyödyllisten yhteisöjen verotukseen liittyvien ongelmakohtien korjaamiseksi*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 31/2009. Verotus. Valtiovarainministeriö.

VM 35/2010. *Verotuksen kehittämissryhmän väliraportti*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 35/2010. Verotus. Valtiovarainministeriö.

VM 51/2010. *Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 35/2010. Verotus. Valtiovarainministeriö.

VM (2013). *Valtiovarainministeriön ehdotus vuoden 2014 talousarvioksi*.

VM 16/2013. *Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 16/2013. Verotus. Valtiovarainministeriö.

VNS 3/2013 vp. *Valtioneuvoston selonteko valtionalouden kehyksistä vuosille 2014–2017*.

Voipio, Jaakko (1967a). *Verotapausten käsikirja. Kokoelma Korkeimman hallinto-oikeuden vuosina 1957–1965 ja keskusverolautakunnan vuosina 1960–1965 antamia välittömiä veroja koskevia ratkaisuja. Osa I. Hakemisto*. Valtiovarainministeriön vero-osaston julkaisu N:o 144. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Voipio, Jaakko (1967b). *Verotapausten käsikirja. Kokoelma Korkeimman hallinto-oikeuden vuosina 1957–1965 ja keskusverolautakunnan vuosina 1960–1965 antamia välittömiä veroja koskevia ratkaisuja. Osa II. Oikeustapausselostukset*. Valtiovarainministeriön vero-osaston julkaisu N:o 145. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Voipio, Jaakko (1968). *Verotuksen kiertämisestä. Luovutustoimien vero-oikeudellisista vaikutuksista erityisesti silmällä pitäen näennäisluovutuksia sekä verovelvollisen yrityksiä määrätä oikeusvaikutusten syntymisestä*. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 146. Porvoo – Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Voipio, Jaakko (1970). *Elinkeinoverolakia koskevaa oikeuskäytäntöä. Verotus 20: 1, 9–19*.

Voipio, Jaakko (1971). *Peitelty voitonsiirto ja kunnallisverotus. Tutkimus voittoon pyrkimättä toimivan liikkeen sijaintikunnan oikeussuojasta de lege lata et ferenda*. Helsinki: Suomen Kunnallisliitto.

Voipio, Jaakko (1972). *Tytäryhtiön tappio verotuksessa. Tilinpäätäjän päivä no 21, 28.11.1972, 4.12.1972, IV/1–25*. TTT.

Voipio, Jaakko (1973). Elinkeinoverolain tulkinnassa käytetyistä argumenteista. *DL* 54: 11–12, 395–411.

Voipio, Jaakko (1979). *Elinkeinoverolain tausta, synty ja kehittyminen. Lainvalmisteluinformaatio lainsäätäjän tukena ja sen merkitys syntyvän lain soveltamiskelpoisuuden kannalta*. Suomen Lakimiesliiton kirjasarja N:o 58. Helsinki: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

Voipio, Jaakko (1989). Prejudikaatit ovat vain sivutuotteita. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Lassi Kilpi 1920 · 4/2 · 1990*, 325–331. Toimituskunta Antti Suviranta, Olli Sakki, Kari S. Tikka, Matti Myrsky. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 22. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Vuorenalusta, Asko (1986). *Rakennusaikainen kiinteistöyhtiö*. Helsinki: HTM-yhdistyksen Tilintarkastajien Palvelu Oy.

Waldhoff, Christian (2005). Schanz Georg v. In: *Neue Deutsche Biographie, Herausgegeben von der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Zweiundzwanzigster Band, Rohmer – Schinkel*, 359–360. Zweite Ausgabe. Redaktion Franz Menges, Bernhard Ebneith, Stefan Jordan, Claus Priesner, Maria Schimke, Regine Sonntag. Berlin: Duncker & Humblot.

Wennerstrand, Kjell (1984). Villkorade aktieägartillskott kräver översyn av aktiebolagslagen. *Balans* 10: 2, 4–6.

Wenz, Martin (2004). The European Company (Societas Europaea) – Legal Concept and Tax Issues. *European Taxation* 44: 1, 4–11.

Werlauf, Erik (2011). *Selskabsskatteret 2011/12*. 13. utgave. København: Thomson Reuters.

Wikström, Kauko (1979). *Oikeuskäytännön tulkinnasta. Erittely oikeusnormien soveltamistoiminnassa esitettävien väitteiden teoreettisista perusteista ja oikeuskäytännön rakenteesta*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 128. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Wikström, Kauko (1984). Liiketuloa vai henkilökohtaista tuloa? *Verotus* 34: 1, 16–29.

Wikström, Kauko (1985). *Valtion tuloveron rakenne. Tutkimus tuloveron rakenteesta ja sen peruspiirteiden historiallisesta kehityksestä*. Turun yliopiston julkaisuja. Annales Universitatis Turkuensis. Sarja – Ser. C Osa – Tom. 52. Scripta Lingua Fennica Edita. Turku: Turun yliopisto.

Wikström, Kauko (1987). Konserniavustuksesta. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Pertti Juhani Muukkonen 1927 – 6/8 – 1987*, 161–169. Toimituskunta Risto Nuolimaa, Juha Tolonen, Kauko Wikström. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 1. Turku: Turun yliopisto.

Wikström, Kauko (1988). Verolakien tulkinnasta. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Allan Huttunen 1928 – 5/11 – 1988*, 281–287. Toim. Ari Saarnilehto. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisu N:o 2. Turku: Turun yliopisto.

Wikström, Kauko (1991). Mitä on historiallinen lainoppi? Teoksessa: *Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 30 vuotta*, 501–509. Toimituskunta Leena Kartio, Kauko Wikström, Ari Saarnilehto toimittaja, Ari-Matti Nuutila toimittaja. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, A. Juhlajulkaisu N:o 4. Turku: Turun yliopisto.

Wikström, Kauko (1993a). In dubio contra fiscum. *JFT* 129: 5–6, 618–626.

Wikström, Kauko (1993b). Verosta säätäminen – verolain tulkinta ja soveltaminen. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Antero Jyränki 1933 – 9/8 – 1993*, 335–343. Toim. Pekka Lämsineva, Veli-Pekka Viljanen. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisu N:o 5. Turku: Turun yliopisto.

Wikström, Kauko (1994). *Oikeus ja talous. Tutkimus markkinamekanismin normatiivisen ohjaamisen tarpeesta ja mahdollisuuksista – esimerkkinä verotus*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Wikström, Kauko (1997). Vero-oikeudellisen tutkimuksen erityispiirteitä. Teoksessa: *Minun metodini*, 330–338. Toim. Juha Häyhä. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Wikström, Kauko (1998). Ohjaaminen oikeusnormeilla. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Leena Kartio 1938 – 30/8 – 1998*, 399–406. Toim. Anne Kumpula. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisu N:o 7. Turku: Turun yliopisto.

Wikström, Kauko (1999). *Yleiset opit verotuksessa ja vero-oikeudessa*. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Julkisoikeuden sarja A:33. Turku: Grafia.

Wikström, Kauko (2002). Vero-oikeuden lähteistä ja kansallisten ja ei-kansallisten lähteiden suhteista. Teoksessa: *Yritys eurooppalaisessa oikeusyhteisössä*, 635–651. Toim. Petri Helander, Juha Lavapuro & Tuomas Mylly. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisu N:o 11. Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta.

Wikström, Kauko (2005). Suvereniteetti, integraatiopolitiikka ja EY-tuomioistuimien. Teoksessa: *Talusoikeuden taitekohtia, Juhlajulkaisu professori Asko Lehtoselle*, 199–214. Juha Tolonen, Vesa Annola & Brita Herler (Toim.). Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 266. Oikeustiede II. Talusoikeus. Vaasa.

Wikström, Kauko (2006). *Yleiset opit verotuksessa ja vero-oikeudessa. No taxation without representation. Magna Carta 1215*. 3. täysin uudistettu painos. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Julkisoikeuden sarja. A 35. Turku.

Wikström, Kauko (2007). Perusoikeudet ja veron kiertäminen. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 450–462. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Timo Viherkenttä, Pekka Vihervuori. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Wikström, Kauko (2008). *Yleiset opit verotuksessa. No taxation without representation. Magna Carta 1215*. 4. uudistettu painos. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Julkisoikeuden sarja. A:37. Turku.

Wikström, Kauko (2010). Vilpittömän mielen suojasta ja luottamuksensuojasta. Teoksessa: *Hallinto ja hallintolainkäyttö, Juhlajulkaisu Heikki Kulla 1950 – 28/8 – 2010*, 161–173. Toimituskunta Pekka Länsineva, Jarmo Tuomisto, Kauko Wikström, Veli-Pekka Viljanen. Toimittajat Erno Anttila ja Mikael Koillinen. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. A. Juhlajulkaisut N:o 21. Turun yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta.

Wilhelmsson, Thomas (1985). Den nordiska rättsgemenskapen och rättskäläläran. *Tfr* 98: 2, 181–197.

Willgren, Karl (1896). Die Staatsfonds und das Budgetwesen Finlands. In: *Finanz-Archiv, Zeitschrift für das gesamte Finanzwesen, Dreizehnter Jahrgang*, 177–209. Herausgegeben von Georg Schanz. Stuttgart: Verlag der J. G. Gotta'schen Buchhandlung Nachfolger.

Willgren, Karl (1911). *Öfversikt af den modärna statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen i Europa. Inkomst- och förmögenhetsbeskattningen utomlands I*. Skattekomiténs publikationer II. Statens Skattekomité. Helsingfors: Kejserliga Senatens Tryckeri.

Wiman, Bertil (1995). *Koncernbeskattning med särskild inriktning på omstruktureringar*. Tredje upplagan. Uppsala: Iustus Förlag.

Wiman, Bertil (1999). Equalizing the Income Tax Burden in a Group of Companies. In: *International Studies in Taxation: Law and Economics, Liber Amicorum Leif Mutén*, 363–378. Edited by Gustav Lindencrona, Sven-Olof Lodin and Bertil Wiman. Series on International Taxation: N:o 21. London – The Hague – Boston: Kluwer Law International.

Wiman, Bertil (2000). Utjämning av inkomstskattebördan inom en företagsgrupp. *SvSkT* 67: 6–7, 565–580.

Wiman, Bertil (2002). *Beskattning av företagsgrupper*. Norstedts Juridik AB.

Wiman, Bertil (2003). Internationella aspekter på det svenska koncernbidragssystemet. I: *Festskrift till Edward Andersson 1933 31/12 2003*, 441–451. Redaktionskommitté: Leif Sevón, Dan Frände, Olof Olsson, Olli Ryyänen, Kari S. Tikka. Vammalan Kirjapaino Oy.

Wiman, Bertil (2004). IFA Branch Reports, Sweden. In: *Cahiers de droit fiscal international by the International Fiscal Association, 58th Congress of the International Fiscal Association, Vienna 2004, Volyme 89b, Group taxation*, 633–651. International Fiscal Association.

Ylä-Liedenpohja, Jouko (1979). *Verojärjestelmämme kehittämistarpeista*. Vaasan Kauppakorkeakoulun julkaisuja. Tutkimuksia No 56. Kansantaloustiede 7. Vaasa.

Ylä-Liedenpohja, Jouko (1982). Verotuksen tulokäsité. *Verotus* 32: 3, 176–183.

Ylä-Liedenpohja, Jouko (1992). Monikäsitteinen verotuksen neutraalisuus. *Verotus* 42: 4, 342–347.

Ylöstalo, Matti (1968). Voimalaitosyhtiön rakenteesta. *LM* 66: 332–342.

Zimmer, Frederik (2003). The Development of the Concept of Income in Nordic Income Tax Law. In: *Scandinavian Studies in Law, Volume 44, Tax Law*, 393–410. Edited by Peter Wahlgren. Stockholm: Stockholm Institute for Scandinavian Law.

Zweigert, Konrad & Hein Kötz (1996). *Einführung in die Rechtsvergleichung auf dem Gebiete des Privatrechts*. 3., neuarbeitete Auflage. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck).

Äimä, Kristiina (2003). *EY-oikeuden vaikutukset välittömään verotukseen*. Helsinki: Talentum.

Äimä, Kristiina (2004a). EY-tuomioistuimen viimeaikainen oikeuskäytäntö ja verosuvereniteetti. Teoksessa: *Verouudistus 2005*, 341–370. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Äimä, Kristiina (2004b). Uusi eurooppalainen yhtiömuoto – Eurooppayhtiö. *DL* 85: 1, 35–45.

Äimä, Kristiina (2004c). Konserniverotuksen eurooppalaisia kehitysnäkymiä. *Verotus* 54: 4, 436–447.

Äimä, Kristiina (2007a). De fem grundfriheterna och inkomstbeskattning. Teoksessa: *In memoriam Kari S. Tikka 1944–2006*, 487–498. Toimituskunta Edward Andersson, Kai Kalima, Pekka Vihervuori, Timo Viherkenttä. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 38. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Suomen lakimiesliitto, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Äimä, Kristiina (2007b). Verotus siirrettäessä toimintoja ja varoja Suomeen ja Suomesta. *Keskuskauppakamarin Suuri Veropäivä 2007, Finlandia-talo, Keskiviikko 26.9.2007*, 52–84. Keskuskauppakamari.

Äimä, Kristiina (2009). *Sisäiset korot lähiyhtiöiden kansainvälisessä verotuksessa*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Äimä, Kristiina (2011). *Veroprosessioikeus. Ihmis- ja perusoikeuksien sekä EU-oikeuden vaikutukset verotusmenettelyyn ja muutoksenhakuun erityisesti tuloverotuksessa*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Äimä, Kristiina & Emmiliina Kujanpää (2013). *Kasvuyrityksen kansainvälinen tuloverotus*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Äimä, Marina (1987). Osakeyhtiön vastaanottaman lahjan verotuksesta. *Verotus* 37: 5, 378–385.

Äimä, Marina (2005a). Yhtiöveron hyvityksestä – EYT:n tuomio ja KHO:n päätös Petri Mannisen asiassa. *Verotus* 55: 1, 54–64.

Äimä, Marina (2005b). Maasta lähtemisen verotusongelmista. *Verotus* 55: 2, 146–156.

Östensön, Kaj Erik (1954). Erhållet ackord ej skattbar inkomst. *JFT* 90: 3, 126–128.

Östermark, Ralf (1983). *Kirjanpidon sääntelyn tavoitteisuus. Oikeustieteellinen tutkimus hypoteettisten tavoitepreferenssien merkityksestä viranomaiskäytännön analysoinnissa*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. A-3 1983. Turku.

OIKEUSTAPAUSSLUETTELO

Yhteisöjen tuomioistuin

- 26/62, *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos vastaan Nederlandse administratie der belastingen*, tuomio 5.2.1963 s. 317 av 1348
- 6/64, *Flaminio Costa vastaan ENEL (Ente nazionale energia elettrica, impresa già della Edison Volta)*, tuomio 15.7.1964 s. 317 av 1348
- 39/72, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Italian tasavalta*, tuomio 7.2.1973 s. 166 av 735
- 106/77, *Amministrazione delle Finanze dello Stato vastaan Simmenthal SpA*, tuomio 9.3.1978 s. 317 av 1348
- 268/83, *D. A. Rompelman ja E. A. Rompelman-Van Deelen vastaan Minister van Financiën*, tuomio 14.2.1985 s. 317 av 1348
- 270/83, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Ranskan tasavalta*, tuomio 28.1.1986 s. 91 av 438
- C-80/94, *G. H. E. J. Wielockx vastaan Inspecteur der directe belastingen*, tuomio 11.8.1995 s. 226 av 969
- C-110/94, *Intercommunale voor zeewaterontzilting (Inzo), selvitystilassa vastaan Belgian valtio*, tuomio 29.2.1996 s. 317 av 1348
- C-28/95, *A. Leur-Bloem vastaan Inspecteur der Belastingdienst/Ondernemingen Amsterdam 2*, tuomio 17.7.1997 s. 102 av 493
- C-250/95, *Futura Participations SA ja Singer vastaan Administration des contributions*, tuomio 15.5.1997 s. 133 av 628
- C-200/98, *X AB, Y AB vastaan Riksskatteverket*, tuomio 18.11.1999 s. 136 av 635, 219, 219 av 943, 220, 222 av 955, 223 av 956, 225 av 965
- C-251/98, *C. Baars vastaan Inspecteur der Belastingen Particulieren/Ondernemingen Gorinchem*, tuomio 13.4.2000 s. 449 av 1644
- C-141/99, *Algemene Maatschappij voor Investering en Dienstverlening NV (AMID) vastaan Belgian valtio*, tuomio 14.12.2000 s. 134 av 629

- C-294/99, *Athinaiiki Zythopoiia AE vastaan Elliniko Dimosio*, tuomio 4.10.2001 s. 65 av 336
- C-306/99, *Banque internationale pour l'Afrique occidentale SA (BIAO) vastaan Finanzamt für Großunternehmen in Hamburg*, tuomio 7.1.2003 s. 264 av 1126
- C-43/00, *Andersen og Jensen ApS vastaan Skatteministeriet*, tuomio 15.1.2002 s. 99 av 479, 102 av 493
- C-136/00, *Rolf Dieter Danner*, tuomio 3.10.2002 s. 329 av 1380
- C-324/00, *Lankhorst-Hohorst GmbH vastaan Finanzamt Steinfurt*, tuomio 12.12.2002 s. 462 av 1696, 570
- C-452/01, *Margarethe Ospelt ja Schlössle Weissenberg Familienstiftung*, tuomio 23.9.2003 s. 106 av 517
- C-9/02, *Hughes de Lasteyrie du Saillant vastaan Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie*, tuomio 11.3.2004 s. 104 av 511
- C-286/02, *Bellio F.lli Srl vastaan Prefettura di Treviso*, tuomio 1.4.2004 s. 106 av 517
- C-319/02, *Petri Manninen*, tuomio 7.9.2004 s. 93 av 452
- C-219/03, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Espanjan kuningaskunta*, tuomio 9.12.2004 s. 449 av 1645
- C-446/03, *Marks & Spencer plc vastaan David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, tuomio 13.12.2005 s. 134 av 630, 135 av 631, 136 av 635, 216 av 933, 217, 218, 220, 222–223 av 955, 226 av 969
- C-465/03, *Kretztechnik AG vastaan Finanzamt Linz*, tuomio 26.5.2005 s. 95 av 459
- C-196/04, *Cadbury Schweppes plc ja Cadbury Schweppes Overseas Ltd vastaan Commissioners of Inland Revenue*, tuomio 12.9.2006 s. 200, 201 av 873
- C-470/04, *N vastaan Inspecteur van de Belastingdienst Oost / kantoor Almelo*, tuomio 7.9.2006 s. 104 av 511
- C-513/04, *Mark Kerckhaert ja Bernadette Morres vastaan Belgian valtio*, tuomio 14.11.2006 s. 94 av 455
- C-524/04, *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation vastaan Commissioners of Inland Revenue*, tuomio 13.3.2007 s. 462 av 1696
- C-231/05, *Oy AA*, tuomio 18.7.2007 s. 135 av 633, 136 av 633, 216 av 933, 217, 218, 219, 219 av 944, 223 av 955, 226 av 969

- C-298/05, *Columbus Container Services BVBA & Co. vastaan Finanzamt Bielefeld-Innenstadt*, tuomio 6.12.2007 s. 200 av 870
- C-210/06, *Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt*, tuomio 16.12.2008 s. 105 av 513
- C-284/06, *Finanzamt Hamburg-Am Tierpark vastaan Burda GmbH, aiemmin Burda Verlagsbeteiligungen GmbH*, tuomio 26.6.2008 s. 65 av 336
- C-293/06, *Deutsche Shell GmbH vastaan Finanzamt für Großunternehmen in Hamburg*, tuomio 28.2.2008 s. 134 av 629
- C-414/06, *Lidl Belgium GmbH & Co. KG vastaan Finanzamt Heilbronn*, tuomio 15.5.2008 s. 134 av 629
- C-436/06, *Per Grønfeldt ja Tatiana Grønfeldt vastaan Finanzamt Hamburg - Am Tierpark*, tuomio 18.12.2007 s. 449 av 1645
- C-105/07, *N. V. Lammers & Van Cleeff vastaan Belgian valtio*, tuomio 17.1.2008 s. 462 av 1696
- C-157/07, *Finanzamt für Körperschaften III in Berlin vastaan Krankenhaus Ruhesitz am Wannsee-Seniorenheimstatt GmbH*, tuomio 23.10.2008 s. 106 av 517, 134 av 629
- C-285/07, *A. T. vastaan Finanzamt Stuttgart-Körperschaften, Bundesministerium der Finanzenin osallistuksessa asian käsittelyyn*, tuomio 11.12.2008 s. 102 av 497
- C-418/07, *Société Papillon vastaan Ministère du budget, des comptes publics et de la fonction publique*, tuomio 27.10.2008 s. 134 av 630
- C-540/07, *Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Italian tasavalta*, tuomio 19.11.2009 s. 106 av 517

Unionin tuomioistuin

- C-311/08, *Société de Gestion Industrielle (SGI) vastaan Belgian valtio*, tuomio 21.1.2010 s. 523 av 1914
- C-337/08, *X Holding B.V. vastaan Staatssecretaris van Financiën*, tuomio 25.2.2010 s. 136 av 634, 219, 220, 223 av 955
- C-53/09, *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs vastaan Loyalty Management UK Limited*, tuomio 7.10.2010 s. 95 av 459
- C-55/09, *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs vastaan Baxi Group Ltd*, tuomio 7.10.2010 s. 95 av 459

- C-72/09, *Établissements Rimbaud SA vastaan Directeur général des impôts ja Directeur des services fiscaux d'Aix-en-Provence*, tuomio 28.10.2010 s. 106 av 517
- C-126/10, *Foggia – Sociedade Gestora de Participações Sociais SA vastaan Secretário de Estado dos Assuntos Fiscais*, tuomio 10.11.2011 s. 102 av 493, 192 av 831
- C-371/10, *National Grid Indus BV vastaan Inspecteur van de Belastingdienst Rijnmond/kantoor Rotterdam*, tuomio 29.11.2011 s. 104 av 511
- C-417/10, *Ministero dell'Economia e delle Finanze ja Agenzia delle Entrate vastaan 3M Italia SpA*, tuomio 29.3.2012 s. 138 av 641
- C-18/11, *The Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs vastaan Philips Electronics UK Ltd*, tuomio 6.9.2012 s. 134 av 630
- C-48/11, *Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö vastaan A Oy*, tuomio 19.7.2012 s. 106 av 517
- C-123/11, *A Oy*, tuomio 21.2.2013 s. 140 av 646
- C-6/12, *P Oy*, tuomio 18.7.2013 s. 138 av 641

EFTAn tuomioistuin

- E-1/04, *Fokus Bank ASA and The Norwegian State, represented by Skattedirektoratet (the Directorate of Taxes)*, tuomio 23.11.2004 s. 94 av 452
- E-15/11, *Arcade Drilling AS and The Norwegian State, represented by Tax Region West*, tuomio 3.10.2012 s. 105 av 511

Suomen Senaatin Oikeusosasto

- SOO 1917 II 109 s. 72 av 356
- SOO 1917 II 193 s. 72 av 356
- SOO 1918 II 197 s. 72 av 356

Korkein oikeus

- KKO 1918 II 8 s. 72 av 356
- KKO 1919 I 13 s. 72 av 356
- KKO 1920 II 210 s. 72 av 356
- KKO 1926 II 80 s. 72 av 356
- KKO 1926 II 200 s. 72 av 356
- KKO 1931 I 62 s. 72 av 356
- KKO 1932 II 413 s. 72 av 356
- KKO 1935 II 16 s. 72 av 356
- KKO 1986 II 130 s. 77 av 378

KKO 1988:44	s. 76 av 376
KKO 1990:177	s. 77 av 378
KKO 1991:13	s. 77 av 378
KKO 1991:25	s. 66 av 339
KKO 1991:55	s. 77 av 378
KKO 1996:91	s. 76 av 376
KKO 1999:86	s. 76 av 376
KKO 2000:106	s. 77 av 378
KKO 2001:36	s. 66 av 339
KKO 2003:73	s. 76 av 375
KKO 2004:115	s. 247 av 1039
KKO 31.1.2005 T 147	s. 246 av 1033

Korkein hallinto-oikeus

KHO 1920 II 200	s. 121 av 577
KHO 1921 II 843	s. 36 av 183
KHO 1922 II 328	s. 36 av 183
KHO 1925 II 2314	s. 115 av 552
KHO 1926 I 36	s. 115 av 552
KHO 1929 II 918	s. 115 av 552
KHO 1931 II 1149	s. 115 av 552
KHO 1932 II 147	s. 454 av 1668
KHO 1932 II 1008	s. 115 av 552
KHO 1932 II 3390	s. 454 av 1668
KHO 1933 II 236	s. 69 av 346
KHO 1933 II 2952	s. 115 av 552
KHO 1933 II 2958	s. 115 av 552
KHO 1934 II 238	s. 36 av 183
KHO 1934 II 845	s. 69 av 346
KHO 1935 II 3470	s. 455 av 1668
KHO 1936 II 374	s. 454 av 1668
KHO 1936 II 1980	s. 455 av 1668
KHO 1937 II 1871	s. 454 av 1668
KHO 1937 II 3159	s. 455 av 1668
KHO 1939 II 1859	s. 36 av 183
KHO 1941 II 231	s. 70 av 348
KHO 1942 II 548	s. 36 av 183
KHO 1944 II 523	s. 36 av 183
KHO 1945 II 398	s. 36 av 183
KHO 1948 II 34	s. 36
KHO 1951 II 643	s. 69 av 346
KHO 1952 II 234	s. 71 av 350
KHO 1954 II 617	s. 69 av 345
KHO 1954 II 742	s. 69 av 345
KHO 1955 II 184	s. 69 av 345
KHO 1955 II 429	s. 118 av 563

KHO 1955 II 849	s. 292, 297
KHO 1956 II 62	s. 69 av 345
KHO 1957 II 306	s. 118 av 583
KHO 1958 II 143	s. 115 av 552
KHO 1958 II 371	s. 293, 296, 541–542, 543
KHO 1959 II 2	s. 454 av 1668
KHO 1959 II 147	s. 115 av 552
KHO 1959 II 304	s. 69 av 346
KHO 1959 II 468	s. 69 av 346
KHO 1959 II 538	s. 118 av 563
KHO 1960 I 21	s. 82 av 398
KHO 1961 II 13	s. 68 av 345
KHO 1961 II 326	s. 288, 289, 297, 298, 528, 543
KHO 1961 II 466	s. 69 av 346
KHO 1961 II 484	s. 554, 555
KHO 1961 II 596	s. 13 av 67, 288, 297, 298
KHO 1962 II 193	s. 555
KHO 1962 II 470	s. 293, 297
KHO 1962 II 491	s. 82 av 398
KHO 1962 II 561	s. 68 av 345
KHO 1962 II 660	s. 293, 297
KHO 1962 II 661	s. 293, 297
KHO 1962 II 672	s. 288, 292, 293, 297
KHO 1962 II 696	s. 67 av 344, 461, 461 av 1691
KHO 1963 I 5	s. 299 av 1267, 401 av 1512, 549, 552, 553, 573, 599 av 2137
KHO 1963 II 13	s. 454 av 1668, 547
KHO 1963 II 161	s. 288, 289, 297, 298, 529
KHO 1963 II 213	s. 294–295, 295, 297
KHO 1963 II 261	s. 292, 297
KHO 1963 II 390	s. 42 av 221, 293, 293 av 1251, 297
KHO 1964 II 576	s. 69 av 346
KHO 1964 II 669	s. 82 av 398
KHO 1964 II 677	s. 69 av 345
KHO 1965 II 565	s. 82 av 398
KHO 1965 II 576	s. 289, 298, 529
KHO 13.1.1965 T 73	s. 72 av 356
KHO 13.1.1965 T 73a	s. 72 av 356
KHO 1966 II 563	s. 296, 297, 542, 543
KHO 1966 II 570	s. 36, 63 av 325, 293, 297
KHO 1966 II 579	s. 293 av 1251, 293–294, 295, 297
KHO 1967 II 504	s. 172 av 765
KHO 1967 II 547	s. 123 av 589
KHO 1967 II 551	s. 290, 297
KHO 8.5.1967 T 2759	s. 123 av 584
KHO 1968 II 521	s. 299 av 1267, 548–549, 552, 553, 573
KHO 1968 II 550	s. 111 av 534, 291

KHO 1968 II 564	s. 461, 461 av 1692
KHO 2.5.1968 T 2523	s. 145 av 657, 290, 297, 299, 300, 301, 301 av 1277, 306, 310, 378, 383, 520
KHO 14.5.1968 T 2836	s. 420 av 1571
KHO 1969 II 507	s. 75 av 372
KHO 27.2.1969 T 1236	s. 420 av 1571
KHO 30.10.1969 T 5625	s. 454 av 1668
KHO 1970 II 508	s. 68 av 345
KHO 1970 II 528	s. 61 av 321, 63 av 325, 108 av 522
KHO 1970 II 539	s. 111 av 534, 290–291, 297, 298, 299, 306
KHO 1970 II 551	s. 119 av 568
KHO 1970 II 592	s. 53
KHO 8.1.1970 T 33	s. 290, 297
KHO 1971 II 506	s. 68 av 345
KHO 1971 II 517	s. 48 av 252
KHO 1971 II 541	s. 63 av 325, 82 av 398, 89 av 431, 110 av 531
KHO 1971 II 546	s. 67 av 344
KHO 1971 II 562	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 13.9.1971 T 3558	s. 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531, 420 av 1571
KHO 1972 I 51	s. 374, 382, 455, 457 av 1679
KHO 1972 II 501	s. 48 av 252, 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531
KHO 1972 II 505	s. 113 av 538
KHO 1972 II 528	s. 63 av 325, 109 av 530, 124 av 592
KHO 1972 II 542	s. 456 av 1672, 457 av 1679
KHO 1972 II 553	s. 456 av 1672, 457 av 1679
KHO 6.4.1972 T 1249	s. 420 av 1571
KHO 1973 II 521	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 1973 II 533	s. 131 av 616
KHO 12.3.1973 T 996	s. 48 av 252
KHO 24.7.1973 T 2848	s. 50 av 267
KHO 22.10.1973 T 4154	s. 115 av 552
KHO 14.11.1973 T 4572	s. 420 av 1571
KHO 1974 II 510	s. 78 av 382
KHO 1974 II 519	s. 78 av 382
KHO 1974 II 520	s. 78 av 382
KHO 1974 II 536	s. 69 av 345
KHO 1974 II 543	s. 120 av 573
KHO 1974 II 555	s. 82 av 398
KHO 16.8.1974 T 2985	s. 112 av 537
KHO 1.10.1974 T 3679	s. 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531
KHO 25.11.1974 T 4615	s. 69 av 346
KHO 1975 II 514	s. 261 av 1108
KHO 1975 II 520	s. 120 av 573
KHO 1975 II 549	s. 82 av 398
KHO 27.1.1975 T 364a	s. 69 av 346
KHO 4.2.1975 T 514	s. 420 av 1571

KHO 28.4.1975 T 1736	s. 48 av 252
KHO 18.6.1975 T 2566	s. 62 av 325, 109 av 530
KHO 18.9.1975 T 3557	s. 131 av 619
KHO 1976 II 511	s. 78 av 382
KHO 1976 II 513	s. 47 av 245, 56, 420 av 1571, 580 av 2084
KHO 9.6.1976 T 2356	s. 130 av 611
KHO 13.7.1976 T 2713	s. 132 av 623
KHO 24.8.1976 T 2981	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 3.9.1976 T 3170	s. 130 av 611
KHO 5.10.1976 T 3677	s. 48 av 252, 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531, 420 av 1571
KHO 1.11.1976 T 4169	s. 544
KHO 1977 II 519	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 1977 II 527	s. 119 av 573
KHO 1977 II 529	s. 78 av 382
KHO 1977 II 530	s. 113 av 538
KHO 1977 II 562	s. 63 av 253
KHO 13.1.1977 T 88	s. 132 av 619
KHO 18.3.1977 T 1123	s. 48 av 252
KHO 24.3.1977 T 1243	s. 78 av 382
KHO 1978 II 518	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 1978 II 526	s. 176
KHO 1978 II 528	s. 72 av 382
KHO 1978 II 539	s. 47 av 245, 56, 580 av 2084
KHO 1978 II 540	s. 120 av 575
KHO 1978 II 544	s. 47 av 248
KHO 1978 II 562	s. 48 av 252, 50 av 267
KHO 1978 II 564	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 1978 II 578	s. 82 av 398
KHO 8.12.1978 T 5451	s. 48 av 252
KHO 1979 II 514	s. 56 av 294
KHO 1979 II 515	s. 69 av 546
KHO 1979 II 527	s. 132 av 624, 190 av 827
KHO 1979 II 532	s. 302, 308, 308 av 1308, 374–375, 376, 383, 519
KHO 1979 II 535	s. 78 av 382
KHO 1979 II 536	s. 116 av 558, 301, 309, 310, 348–349, 354, 400 av 1506, 424–425, 425, 433, 444, 518
KHO 1979 II 542	s. 564 av 2047
KHO 1979 II 546	s. 62 av 325, 109 av 530
KHO 1979 II 589	s. 48 av 252
KHO 12.9.1979 T 3692	s. 302, 308, 375–376, 383, 519
KHO 14.9.1979 T 3746	s. 261 av 1109
KHO 1980 II 513	s. 190 av 827
KHO 1980 II 514	s. 130 av 611
KHO 1980 II 527	s. 78 av 382
KHO 1980 II 528	s. 78 av 382

KHO 1980 II 536	s. 46 av 243
KHO 1980 II 539	s. 48 av 252
KHO 1980 II 540	s. 67 av 344, 70 av 347, 469–470
KHO 1980 II 541	s. 70 av 349
KHO 1980 II 623	s. 70 av 348
KHO 6.3.1980 T 1301	s. 47 av 245, 57, 63 av 325, 580 av 2084
KHO 6.3.1980 T 1301a	s. 48 av 252, 63 av 325, 89 av 431, 110 av 530
KHO 6.3.1980 T 1301b	s. 48 av 252
KHO 22.5.1980 T 2697	s. 63 av 325
KHO 28.5.1980 T 2777	s. 130 av 611
KHO 19.8.1980 T 3713	s. 120 av 573
KHO 19.8.1980 T 3717	s. 119 av 573
KHO 15.9.1980 T 4304	s. 68 av 345
KHO 19.11.1980 T 5708	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 1981 II 504	s. 48 av 252
KHO 1981 II 505	s. 49 av 252
KHO 1981 II 506	s. 49 av 252
KHO 1981 II 521	s. 261 av 1109
KHO 1981 II 522	s. 113 av 538
KHO 1981 II 528	s. 78 av 382
KHO 1981 II 590	s. 96 av 462
KHO 16.2.1981 T 826	s. 132 av 620
KHO 25.3.1981 T 1741	s. 78 av 382
KHO 28.4.1981 T 2427	s. 41 av 221, 300, 310, 321–322, 404, 421, 426, 428, 444, 516, 519, 584, 585 av 2097
KHO 17.6.1981 T 2743	s. 190 av 824
KHO 29.10.1981 T 4989	s. 551, 553, 573
KHO 1982 II 514	s. 62 av 325, 109 av 530
KHO 1982 II 531	s. 49 av 252
KHO 1982 II 532	s. 78 av 382
KHO 1982 II 533	s. 131 av 613
KHO 1982 II 552	s. 82 av 398
KHO 14.9.1982 T 4092	s. 115 av 553
KHO 8.10.1982 T 4452	s. 133 av 624, 190 av 824, 191 av 827
KHO 1983 II 515	s. 120 av 575, 302, 308, 311, 378–379, 380, 380 av 1454, 381, 382, 383, 391, 461, 463, 506 av 1852, 520
KHO 1983 II 522	s. 60 av 315
KHO 1983 II 524	s. 522 av 1914, 530 av 1940
KHO 1983 II 529	s. 49 av 252, 199, 261 av 1109, 299, 300, 301, 302, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 331, 333 av 1391, 336, 339, 340, 341, 387, 390, 428, 522 av 1912, 524, 526, 539 av 1960, 540, 565, 574, 581, 582 av 2087, 583, 585 av 2098, 594, 594 av 2128, 595
KHO 1983 II 530	s. 261 av 1109
KHO 1983 II 558	s. 81 av 394

- KHO 3.3.1983 T 723 s. 49 av 252, 51 av 267
 KHO 28.6.1983 T 2492 s. 70 av 348
 KHO 30.12.1983 T 5836 s. 552–553
 KHO 1984 II 517 s. 46 av 244, 54, 214 av 924, 580 av 2083
 KHO 1984 II 523 s. 68 av 344
 KHO 1984 II 524 s. 61 av 321, 108 av 522
 KHO 1984 II 529 s. 61 av 321, 108 av 522
 KHO 1984 II 533 s. 261 av 1109
 KHO 1984 II 536 s. 41 av 221, 112 av 537, 258 av 1091, 309, 323, 422, 444, 515, 516, 584, 585 av 2097
 KHO 1984 II 543 s. 132 av 621
 KHO 1984 II 560 s. 447 av 1639
 KHO 1984 II 582 s. 83 av 398
 KHO 1984 II 583 s. 83 av 398
 KHO 16.10.1984 T 4462 s. 190 av 824
 KHO 16.10.1984 T 4463 s. 190 av 824
 KHO 23.11.1984 T 5383 s. 48 av 249
 KHO 5.12.1984 T 5728 s. 178
 KHO 1985 I 52 s. 261 av 1109
 KHO 1985 I 54 s. 523 av 1914, 530 av 1940, 546 av 1985
 KHO 1985 I 55 s. 523 av 1914, 530 av 1940, 543
 KHO 1985 II 523 s. 61 av 321, 108 av 522
 KHO 1985 II 524 s. 62 av 325, 109 av 530
 KHO 1985 II 530 s. 199, 299, 301, 302, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 333 av 1391, 333–335, 336, 338, 338 av 1397, 339, 341, 346, 347 av 1410, 349, 387, 390, 428, 522 av 1912, 524, 525, 526, 539 av 1960, 540, 565, 574, 581, 583, 594, 594 av 2128, 595
 KHO 1985 II 531 s. 117 av 559, 300, 301, 302, 306, 308, 309, 310, 311, 342, 387, 390, 405, 410, 410 av 1547, 412, 413, 433, 444, 445, 509, 573, 581, 583, 591
 KHO 1985 II 535 s. 120 av 575
 KHO 1985 II 556 s. 48 av 251
 KHO 1985 II 582 s. 83 av 398
 KHO 18.4.1985 T 1452 s. 115 av 553, 355–356, 365, 405, 411, 413, 414, 433, 444, 512, 573
 KHO 3.7.1985 T 2922 s. 131 av 616
 KHO 10.12.1985 T 5701 s. 115 av 553, 300 av 1270, 301, 302, 306, 309, 310, 311, 357–358, 365 av 1427, 387, 390, 415, 417, 433, 445, 453, 497, 507, 508, 512, 581, 583, 591
 KHO 30.12.1985 T 6045 s. 199, 302, 306, 336–337, 338, 339, 341, 346, 347 av 1410, 349, 387, 428, 522 av 1913, 524, 526, 539 av 1960, 565, 574, 581, 583, 594, 594 av 2128, 595

KHO 1986 II 508	s. 46 av 243
KHO 1986 II 509	s. 63 av 325
KHO 1986 II 510	s. 55 av 292, 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531
KHO 1986 II 511	s. 108 av 522
KHO 1986 II 512	s. 49 av 252
KHO 1986 II 515	s. 49 av 252
KHO 1986 II 516	s. 49 av 252
KHO 1986 II 518	s. 120 av 575
KHO 1986 II 551	s. 83 av 398
KHO 1986 II 577	s. 307 av 1300, 308, 399 av 1503, 562
KHO 1986 II 578	s. 307 av 1300, 308, 561
KHO 1986 II 597	s. 69 av 345, 70 av 348
KHO 14.2.1986 T 571	s. 70 av 349
KHO 19.2.1986 T 642	s. 120 av 575, 302, 308, 311, 380, 381, 382, 383, 391, 461, 462, 463, 506 av 1852, 520
KHO 21.11.1986 T 4644	s. 49 av 252
KHO 3.12.1986 T 4982	s. 49 av 252
KHO 3.12.1986 T 4983	s. 46 av 242, 61 av 321, 108 av 522
KHO 3.12.1986 T 4985	s. 46 av 242, 61 av 321, 108 av 522
KHO 1987 B 511	s. 46 av 242
KHO 1987 B 512	s. 47 av 248
KHO 1987 B 514	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 1987 B 519	s. 120 av 575
KHO 1987 B 522	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 1987 B 527	s. 61 av 321, 108 av 522, 132 av 623
KHO 1987 B 534	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 1987 B 540	s. 212 av 917
KHO 1987 B 541	s. 131 av 618
KHO 1987 B 543	s. 55 av 292
KHO 1987 B 571	s. 83 av 401
KHO 1987 B 635	s. 69 av 345
KHO 15.4.1987 T 1399	s. 78 av 382
KHO 27.10.1987 T 4638	s. 96 av 463
KHO 1988 B 508	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 1988 B 527	s. 132 av 623
KHO 1988 B 570	s. 48 av 251
KHO 1988 B 593	s. 69 av 345
KHO 1988 B 594	s. 70 av 348
KHO 11.2.1988 T 538	s. 211 av 915
KHO 7.3.1988 T 854	s. 132 av 622
KHO 1989 B 502	s. 48 av 249
KHO 1989 B 507	s. 120 av 575
KHO 1989 B 514	s. 232 av 985, 236 av 996
KHO 1989 B 544	s. 131 av 618
KHO 28.4.1989 T 1391	s. 96 av 463
KHO 2.5.1989 T 1396	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 12.10.1989 T 3548	s. 47 av 246, 54 av 286

KHO 29.12.1989 T 5011	s. 212, 216
KHO 1990 B 503	s. 46 av 244, 194 av 845, 214 av 924, 580 av 2083
KHO 1990 B 505	s. 46 av 244, 55, 214 av 924, 580 av 2083
KHO 1990 B 507	s. 48 av 251
KHO 1990 B 508	s. 68 av 344
KHO 1990 B 509	s. 95 av 458, 123 av 587
KHO 1990 B 511	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 1990 B 515	s. 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531
KHO 1990 B 517	s. 210–211, 214
KHO 1990 B 518	s. 227 av 970
KHO 1990 B 519	s. 227 av 970
KHO 12.2.1990 T 483	s. 307 av 1300, 529, 564
KHO 14.2.1990 T 519	s. 215 av 930, 227 av 970
KHO 14.2.1990 T 520	s. 215 av 930, 339–340, 528, 531 av 1941
KHO 18.4.1990 T 1300	s. 307, 308, 310, 368, 372, 405, 408, 409, 430, 444, 507
KHO 16.5.1990 T 1665	s. 47 av 248
KHO 10.8.1990 B 2531	s. 78 av 382
KHO 19.10.1990 T 3527	s. 48 av 251
KHO 5.11.1990 T 3789	s. 210 av 911, 211
KHO 13.11.1990 T 3921	s. 172 av 767
KHO 13.11.1990 T 3928	s. 215 av 928
KHO 1991 B 502	s. 49 av 252
KHO 1991 B 509	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 1991 B 510	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 1991 B 511	s. 46 av 244, 55, 214 av 924
KHO 1991 B 512	s. 229 av 978
KHO 1991 B 513	s. 232, 235 av 994
KHO 1991 B 514	s. 213 av 982, 237–238, 241 av 1017
KHO 1991 B 518	s. 47 av 245, 49 av 255, 54 av 286, 63 av 325
KHO 1991 B 530	s. 131 av 613
KHO 1991 B 543	s. 132 av 623
KHO 3.4.1991 T 1100	s. 48 av 251
KHO 28.6.1991 T 2274	s. 69 av 346
KHO 28.6.1991 T 2277	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 15.10.1991 T 3615	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 24.10.1991 T 3772	s. 133 av 624
KHO 29.10.1991 T 3875	s. 194 av 845
KHO 29.10.1991 T 3892	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 23.12.1991 T 4893	s. 171 av 765
KHO 31.12.1991 T 5026	s. 78 av 382
KHO 1992 B 508	s. 46 av 244, 55, 194 av 845, 214 av 924
KHO 1992 B 509	s. 223
KHO 1992 B 510	s. 223 av 959
KHO 1992 B 511	s. 83 av 401, 91 av 438
KHO 1992 B 519	s. 83 av 401

KHO 13.3.1992 T 931	s. 120 av 575
KHO 17.3.1992 T 970	s. 131 av 617
KHO 25.5.1992 T 1960	s. 63 av 253
KHO 22.12.1992 T 4828	s. 45 av 241, 214 av 924
KHO 29.12.1992 T 4926	s. 96 av 463
KHO 1993 B 503	s. 120 av 574
KHO 1993 B 504	s. 41 av 221, 258 av 1091, 309 av 1310, 563
KHO 1993 B 505	s. 83 av 401
KHO 1993 B 506	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 1993 B 541	s. 70 av 348
KHO 11.1.1993 T 43	s. 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531
KHO 2.2.1993 T 351	s. 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531, 172 av 767
KHO 26.2.1993 T 581	s. 41 av 221, 112 av 537, 258 av 1091, 307, 350–351, 354, 387, 405, 423, 426, 433, 445, 515, 517, 581, 583
KHO 5.3.1993 T 693	s. 177
KHO 8.3.1993 T 723	s. 41 av 221, 258 av 1091, 307, 325–326, 424, 425, 444, 516, 517, 584, 585 av 2097
KHO 11.3.1993 T 826	s. 172 av 767
KHO 1994 B 506	s. 202 av 875
KHO 1994 B 508	s. 69 av 346
KHO 1994 B 514	s. 139 av 643, 191 av 831
KHO 1994 B 515	s. 139 av 644, 191 av 831
KHO 7.2.1994 T 412	s. 456 av 1672
KHO 29.4.1994 T 1847	s. 309 av 1310, 544, 562–563
KHO 24.8.1994 T 3586	s. 137 av 638
KHO 29.11.1994 T 5894	s. 261 av 1109
KHO 9.12.1994 T 6064	s. 229 av 977, 230 av 980
KHO 1995 B 503	s. 42 av 221
KHO 1995 B 504	s. 263 av 1113
KHO 1995 B 507	s. 133 av 624, 191 av 829
KHO 1995 B 508	s. 230, 236 av 996, 243
KHO 1995 B 509	s. 229
KHO 1995 B 570	s. 96 av 463
KHO 22.3.1995 T 1026	s. 46 av 244, 55, 214 av 924
KHO 20.4.1995 T 1755	s. 132 av 623
KHO 5.7.1995 T 2805	s. 61 av 321, 108 av 522
KHO 29.9.1995 T 3933	s. 119 av 571
KHO 26.10.1995 T 4335	s. 456 av 1673
KHO 1996 B 508	s. 234
KHO 1996 B 511	s. 101 av 491
KHO 1996 B 577	s. 317 av 1348
KHO 7.3.1996 T 660	s. 205 av 885, 447 av 1639, 588 av 2109
KHO 7.6.1996 T 1928	s. 173 av 768
KHO 30.8.1996 T 2621	s. 69 av 346
KHO 9.10.1996 T 3160	s. 120 av 575

KHO 1997:5	s. 139 av 644
KHO 1997:17	s. 192 av 831
KHO 1997:18	s. 51 av 273
KHO 1997:79	s. 215 av 928
KHO 1997:88	s. 102 av 494
KHO 8.10.1997 T 2511	s. 236 av 996
KHO 10.10.1997 T 2531	s. 104 av 508
KHO 11.11.1997 T 2856	s. 202 av 875
KHO 1998:20	s. 137 av 640
KHO 1998:30	s. 45 av 239, 51 av 273
KHO 1998:47	s. 456 av 1672
KHO 1998:71	s. 546 av 1985
KHO 31.3.1998 T 544	s. 42 av 221, 122 av 583, 258 av 1091, 309, 327–328, 387, 399 av 1503, 581, 582
KHO 17.4.1998 T 669	s. 69 av 346
KHO 18.9.1998 T 1922	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 1999:2	s. 99 av 474
KHO 1999:19	s. 120 av 575, 311, 379, 380 av 1454, 381, 383, 391, 461, 462–463, 463, 506 av 1852, 520
KHO 1999:25	s. 172 av 767
KHO 1999:63	s. 99 av 476
KHO 1.3.1999 T 330	s. 120 av 575
KHO 10.3.1999 T 392	s. 139 av 643
KHO 16.4.1999 T 772	s. 66 av 340, 73 av 361
KHO 21.4.1999 T 868	s. 546 av 1985
KHO 1.7.1999 T 1790	s. 99 av 474
KHO 30.7.1999 T 1925	s. 117 av 559, 122 av 583, 309, 344–346, 387, 399 av 1503, 406, 412, 413, 427, 428, 444, 486, 510, 519, 573, 581, 583
KHO 11.8.1999 T 1955	s. 119 av 566, 558 av 2023
KHO 1.9.1999 T 2219	s. 57 av 299
KHO 16.11.1999 T 3080	s. 98 av 470
KHO 27.12.1999 T 4219	s. 311, 376–377, 377, 383, 391, 506 av 1852, 520, 544, 562
KHO 10.5.2000 T 864	s. 224 av 963, 233 av 988
KHO 27.6.2000 T 1973	s. 224 av 962
KHO 16.10.2000 T 2590	s. 214 av 927
KHO 10.11.2000 T 2885	s. 45 av 241, 55 av 292, 214 av 924
KHO 2001:11	s. 46 av 242
KHO 2001:28	s. 73 av 361, 86 av 417, 87 av 422, 477 av 1752
KHO 23.5.2001 T 1245	s. 87 av 422
KHO 17.10.2001 T 2512	s. 99 av 478
KHO 25.10.2001 T 2610	s. 456 av 1672, 456 av 1672
KHO 2002:26	s. 201 av 873
KHO 2002:56	s. 93 av 452

KHO 2002:81	s. 103 av 505
KHO 2003:19	s. 66 av 340
KHO 2003:23	s. 139 av 644, 192 av 831
KHO 2003:33	s. 226 av 969
KHO 2003:43	s. 63 av 325, 109 av 530
KHO 2003:79	s. 172 av 766, 225
KHO 9.1.2003 T 14	s. 104 av 508
KHO 11.4.2003 T 941	s. 51 av 273
KHO 2004:14	s. 96 av 463
KHO 2004:59	s. 140 av 646
KHO 2004:65	s. 224 av 964
KHO 2004:117	s. 94 av 453
KHO 29.11.2004 T 3068	s. 99 av 474
KHO 2005:24	s. 73 av 361, 87 av 422, 475 av 1739
KHO 2005:29	s. 135 av 633, 216
KHO 2005:66	s. 45 av 239
KHO 2005:71	s. 169 av 750, 173 av 770
KHO 2005:74	s. 63 av 325, 86 av 417, 89 av 431, 110 av 531, 477 av 1752
KHO 2005:75	s. 99 av 480
KHO 4.2.2005 T 254	s. 102 av 497
KHO 16.5.2005 T 1165	s. 58 av 299, 80 av 393, 467 av 1720
KHO 22.8.2005 T 2063	s. 204 av 884
KHO 28.10.2005 T 2765	s. 474 av 1738
KHO 10.11.2005 T 2916	s. 497 av 1821
KHO 30.12.2005 T 3776	s. 477 av 1752
KHO 2006:29	s. 16, 80–81, 466, 598
KHO 2006:53	s. 137 av 640
KHO 2006:75	s. 87 av 422, 475 av 1739
KHO 30.1.2006 T 155	s. 86 av 418
KHO 3.4.2006 T 824	s. 133 av 625
KHO 21.4.2006 T 943	s. 104 av 508
KHO 26.10.2006 T 2839	s. 497 av 1822
KHO 27.12.2006 T 3581	s. 137 av 640
KHO 2007:10	s. 86 av 417
KHO 2007:11	s. 86 av 417
KHO 2007:29	s. 42 av 221
KHO 2007:30	s. 169 av 749, 173 av 770, 221
KHO 2007:43	s. 66 av 340
KHO 2007:78	s. 500 av 1834
KHO 2007:92	s. 136 av 633, 208 av 907, 217, 219, 219 av 944, 220
KHO 2007:93	s. 135 av 633, 208 av 907, 217
KHO 12.2.2007 T 286	s. 717 av 417
KHO 9.5.2007 T 1227	s. 556 av 2015
KHO 9.5.2007 T 1240	s. 496 av 1816
KHO 13.11.2007 T 2903	s. 98 av 470

KHO 21.11.2007 T 3011	s. 263 av 1115
KHO 2008:54	s. 45 av 239
KHO 2008:65	s. 99 av 476
KHO 2008:73	s. 99 av 480
KHO 2008:74	s. 99 av 480
KHO 29.4.2008 T 967	s. 51 av 267
KHO 14.11.2008 T 2867	s. 67 av 344, 71 av 351, 468, 589 av 2111
KHO 17.12.2008 T 3324	s. 568 av 2054
KHO 22.12.2008 T 3462	s. 73 av 362
KHO 2009:50	s. 47 av 246
KHO 2009:64	s. 86 av 417, 477 av 1752
KHO 2009:66	s. 70 av 348
KHO 2009:70	s. 556 av 2014, 569 av 2056
KHO 2009:98	s. 99 av 477
KHO 31.3.2009 T 809	s. 47 av 244, 55, 214 av 924, 580 av 2083
KHO 18.5.2009 T 1202	s. 233 av 989
KHO 22.5.2009 T 1273	s. 101 av 492
KHO 9.6.2009 T 1484	s. 568 av 2054
KHO 23.6.2009 T 1619	s. 86 av 417, 477 av 1752
KHO 24.6.2009 T 1641	s. 568 av 2054
KHO 30.9.2009 T 2401	s. 418 av 1562
KHO 27.10.2009 T 2629	s. 68 av 344
KHO 1.12.2009 T 3451	s. 99 av 477
KHO 2010:9	s. 99 av 480
KHO 2010:12	s. 86 av 417, 477 av 1752
KHO 2010:21	s. 138 av 640
KHO 2010:50	s. 87 av 422, 89 av 432, 479 av 1762, 490 av 1792
KHO 2010:64	s. 87 av 422, 478 av 1758
KHO 2010:73	s. 520 av 1901, 567
KHO 2010:79	s. 98 av 470
KHO 12.1.2010 T 20	s. 456 av 1672
KHO 12.1.2010 T 23	s. 568 av 2054
KHO 23.2.2010 T 323	s. 99 av 480
KHO 28.4.2010 T 944	s. 138 av 640
KHO 18.8.2010 T 1855	s. 96 av 463
KHO 18.8.2010 T 1856	s. 478 av 1758
KHO 18.8.2010 T 1858	s. 96 av 462
KHO 13.10.2010 T 2675	s. 87 av 433, 479 av 1762
KHO 2011:10	s. 106 av 517
KHO 2011:21	s. 140 av 646
KHO 2011:38	s. 201 av 873
KHO 2011:42	s. 200 av 872
KHO 2011:44	s. 70 av 348
KHO 2011:68	s. 95 av 459
KHO 2011:89	s. 56 av 292
KHO 2011:103	s. 558 av 2022

KHO 2011:118	s. 138 av 641
KHO 30.12.2011 T 3963	s. 496 av 1816
KHO 2012:19	s. 183 av 799
KHO 2012:23	s. 139 av 644
KHO 2012:24	s. 102 av 493, 182 av 796
KHO 2012:73	s. 87 av 422, 478 av 1758
KHO 2012:74	s. 87 av 422, 479 av 1762
KHO 2012:93	s. 106 av 518
KHO 2012:114	s. 200 av 872
KHO 2012:118	s. 199 av 869
KHO 2012:129	s. 123 av 585
KHO 10.1.2012 T 6	s. 495 av 1815
KHO 16.7.2012 T 2022	s. 479 av 1759
KHO 21.8.2012 T 2208	s. 16, 401–402, 599
KHO 13.9.2012 T 2434	s. 527
KHO 18.10.2012 T 2868	s. 86 av 417
KHO 2013:26	s. 418 av 1562
KHO 2013:29	s. 86 av 417
KHO 2013:36	s. 566 av 2051
KHO 2013:42	s. 46 av 243
KHO 2013:44	s. 99 av 476
KHO 2013:45	s. 499 av 1830
KHO 2013:68	s. 109 av 528
KHO 2013:69	s. 51 av 273
KHO 2013:71	s. 47 av 246, 54 av 286
KHO 2013:72	s. 719 av 454
KHO 2013:96	s. 51 av 273
KHO 2013:109	s. 138 av 642
KHO 2013:126	s. 139 av 643
KHO 2013:130	s. 142 av 650

Keskusverolautakunta

KVL 19/1960	s. 68 av 345
KVL 104/1961	s. 455 av 1668
KVL 94/1962	s. 455 av 1668
KVL 174/1962	s. 455 av 1668
KVL 107/1963	s. 293, 293 av 1251, 297, 435 av 1668
KVL 108/1963	s. 288, 292 av 1249, 297, 455 av 1668
KVL 142/1963	s. 71 av 350, 288, 292 av 1249, 297, 298
KVL 182/1963	s. 293, 297
KVL 218/1965	s. 455 av 1668
KVL 166/1966	s. 71 av 350
KVL 45/1967	s. 291, 297, 298
KVL 251/1967	s. 111 av 534, 291
KVL 63/1969	s. 71 av 350
KVL 111/1969	s. 71 av 350

KVL 126/1970	s. 71 av 350
KVL 245/1970	s. 115 av 553, 145 av 657, 302, 354–355, 365, 418, 453, 507, 512
KVL 7/1971	s. 63 av 325, 109 av 530
KVL 48a/1971	s. 307 av 1299
KVL 50/1971	s. 71 av 350
KVL 191/1971	s. 68 av 344
KVL 132/1972	s. 68 av 344, 450, 467
KVL 366/1972	s. 451 av 1652
KVL 415/1973	s. 71 av 350
KVL 3/1974	s. 71 av 350
KVL 383/1974	s. 112 av 537
KVL 459/1975	s. 302, 373–374, 382, 453–454, 519
KVL 485/1975	s. 418, 453
KVL 306/1976	s. 190 av 824
KVL 325/1976	s. 456 av 1673
KVL 626/1977	s. 113 av 538
KVL 668/1977	s. 309
KVL 558/1979	s. 68 av 345
KVL 182/1980	s. 456 av 1672
KVL 638/1980	s. 190 av 824
KVL 200/1981	s. 69 av 345
KVL 289/1981	s. 177
KVL 510/1981	s. 69 av 345
KVL 592/1981	s. 418, 453
KVL 289/1982	s. 82 av 398
KVL 380/1982	s. 300, 302, 306, 308, 311, 330, 339, 527
KVL 53/1983	s. 190 av 824
KVL 345/1983	s. 112 av 537
KVL 695/1983	s. 81 av 394
KVL 409/1984	s. 69 av 345
KVL 410/1984	s. 69 av 345
KVL 40/1985	s. 115 av 553, 308, 359–360, 361, 365, 416, 444, 453, 496, 507, 508, 512, 591
KVL 710/1985	s. 68 av 344
KVL 103/1986	s. 61, 306, 309, 366–367, 372, 406, 408, 409, 430, 433, 444, 466, 506,
KVL 312/1986	s. 69 av 346
KVL 537/1986	s. 178–179
KVL 579/1986	s. 113 av 538
KVL 640/1987	s. 68 av 344
KVL 353/1988	s. 76 av 376
KVL 504/1988	s. 228
KVL 622/1988	s. 112 av 537
KVL 182/1989	s. 194 av 846
KVL 229/1989	s. 234 av 990
KVL 348/1989	s. 228–229

KVL 352/1989	s. 229 av 976
KVL 541/1989	s. 230, 243
KVL 542/1989	s. 68 av 344
KVL 95/1990	s. 210 av 911, 213 av 923
KVL 444/1990	s. 214 av 927
KVL 550/1990	s. 209 av 909
KVL 242/1991	s. 46 av 243
KVL 363/1991	s. 115 av 553, 308, 360–361, 364, 365, 387, 418, 453, 512, 513
KVL 428/1991	s. 214 av 925
KVL 30/1992	s. 309, 369–370, 372, 406–407, 408, 409, 430, 433, 444, 507
KVL 111/1992	s. 180–181
KVL 273/1992	s. 115 av 553, 308, 361–362, 364, 387, 416– 417, 417, 433, 445, 453, 496, 507, 512, 513, 590 av 2112
KVL 8/1993	s. 224 av 962
KVL 9/1993	s. 210 av 913
KVL 24/1993	s. 97 av 468
KVL 72/1993	s. 116 av 554, 308, 363–364, 364, 387, 417, 444, 453, 496, 507, 513
KVL 370/1993	s. 309, 351–353, 354, 387, 426–427, 427, 433, 444, 518, 581, 583
KVL 23/1994	s. 227 av 970, 235–236, 236 av 996
KVL 47/1994	s. 457 av 1679
KVL 122/1994	s. 47 av 244, 55, 214 av 924, 580 av 2083
KVL 143/1994	s. 113 av 538
KVL 278/1994	s. 231, 236 av 996
KVL 29/1995	s. 457 av 1679
KVL 246/1995	s. 63 av 325, 89 av 431, 110 av 531
KVL 304/1995	s. 208 av 907
KVL 354/1995	s. 204 av 881
KVL 39/1996	s. 102 av 494
KVL 80/1996	s. 101 av 491
KVL 83/1996	s. 104 av 508
KVL 92/1996	s. 370–371, 372, 407–408, 409, 430, 444, 466, 507
KVL 110/1996	s. 101 av 491, 102 av 494
KVL 111/1996	s. 407 av 1536
KVL 149/1996	s. 101 av 491
KVL 169/1996	s. 98 av 470
KVL 170/1996	s. 97 av 468
KVL 243/1996	s. 101 av 491
KVL 274/1996	s. 98 av 470
KVL 290/1996	s. 224 av 962, 233
KVL 297/1996	s. 101 av 491, 236 av 996
KVL 303/1996	s. 104 av 508

KVL 311/1996	s. 101 av 491
KVL 321/1996	s. 234 av 991
KVL 333/1996	s. 98 av 470
KVL 346/1996	s. 101 av 491
KVL 22/1997	s. 224 av 962
KVL 72/1997	s. 474 av 1758
KVL 76/1997	s. 46 av 241, 55, 214 av 924, 580 av 2083
KVL 161/1997	s. 104 av 508
KVL 185/1997	s. 101 av 491
KVL 206/1997	s. 172 av 767
KVL 223/1997	s. 214 av 927
KVL 234/1997	s. 101 av 492
KVL 13/1998	s. 97 av 468
KVL 30/1998	s. 223 av 960
KVL 31/1998	s. 224 av 961
KVL 67/1998	s. 104 av 508
KVL 89/1998	s. 101 av 491
KVL 108/1998	s. 102 av 494
KVL 121/1998	s. 46 av 242
KVL 127/1998	s. 232 av 986
KVL 135/1998	s. 215 av 929
KVL 166/1998	s. 101 av 491
KVL 190/1998	s. 234 av 990, 243
KVL 14/1999	s. 99 av 474
KVL 37/1999	s. 99 av 474
KVL 39/1999	s. 102 av 494
KVL 43/1999	s. 233, 236 av 996, 243
KVL 48/1999	s. 99 av 474
KVL 58/1999	s. 101 av 492
KVL 59/1999	s. 101 av 492
KVL 149/1999	s. 140 av 645, 191 av 831
KVL 12/2000	s. 101 av 491
KVL 65/2000	s. 99 av 474
KVL 112/2000	s. 46 av 241, 214 av 924
KVL 126/2000	s. 101 av 491
KVL 70/2001	s. 99 av 477
KVL 98/2002	s. 99 av 474
KVL 35/2004	s. 169 av 748
KVL 63/2004	s. 87 av 419, 480
KVL 89/2004	s. 233 av 990
KVL 11/2005	s. 63 av 325, 86 av 417, 87 av 422, 89 av 431, 110 av 531, 477 av 1752, 478 av 1757
KVL 37/2005	s. 497 av 1822
KVL 39/2005	s. 117 av 562
KVL 93/2005	s. 46 av 243
KVL 36/2006	s. 101 av 491
KVL 70/2006	s. 169 av 750

KVL 79/2006	s. 213, 444 av 1632
KVL 40/2007	s. 99 av 480
KVL 52/2007	s. 173 av 768
KVL 68/2008	s. 248 av 1043
KVL 12/2009	s. 99 av 474
KVL 15/2009	s. 99 av 474
KVL 42/2009	s. 99 av 479
KVL 43/2009	s. 400 av 1506
KVL 57/2009	s. 121 av 575
KVL 28/2011	s. 99 av 474
KVL 57/2011	s. 101 av 492
KVL 63/2011	s. 101 av 492
KVL 19/2012	s. 87 av 422, 478 av 1758
KVL 53/2012	s. 87 av 422, 478 av 1757

Hovioikeudet

Itä-Suomen HO:2003:5	s. 246 av 1033
----------------------	----------------

Lääninoikeudet

Uudenmaan LO 9.3.1993 T 312/6	s. 214 av 927
Uudenmaan LO 11.8.1998 T 549/3	s. 457 av 1679

Hallinto-oikeudet

Helsingin HAO 10.11.2006 T 06/1258/4	s. 568 av 2054
Helsingin HAO 8.11.2007 T 07/1485/3	s. 568 av 2054
Helsingin HAO 7.8.2008 T 08/1175/3	s. 568 av 2054
Helsingin HAO 3.10.2008 T 08/1449/3	s. 568 av 2054
Helsingin HAO 28.10.2008 T 08/1550/3	s. 418 av 1562
Helsingin HAO 5.12.2008 T 08/1306/6	s. 87 av 422, 478 av 1758
Helsingin HAO 29.4.2009 T 09/0282/1	s. 46 av 242
Helsingin HAO 3.2.2011 T 11/0074/3	s. 139 av 642
Helsingin HAO 17.6.2011 T 11/0680/6	s. 86 av 417, 477 av 1752
Helsingin HAO 14.11.2011 T 11/1377/4	s. 566 av 2050
Hämeenlinnan HAO 29.9.2006 T 06/0356/1	s. 556 av 2015
Kuopion HAO 21.9.2004 T 04/0575/3	s. 366 av 1429
Kuopion HAO 9.6.2010 T 10/0329/1	s. 71 av 351
Kuopion HAO 16.9.2011 T 11/0672/1	s. 138 av 640
Oulun HAO 22.5.2009 T 09/0221/2	s. 531 av 1941, 595 av 2129
Rovaniemen HAO 6.7.2011 T 11/0273/1	s. 87 av 422, 479 av 1759
Rovaniemen HAO 10.7.2012 T 12/0267/1	s. 497 av 1823, 591 av 2118

Turun HAO 23.4.2004 T 04/0278/3

s. 133 av 625

Markkinaoikeus

MAO:12/10

s. 247 av 1036

Kirjanpitolautakunta

KILA 203/1977	s. 63 av 325
KILA 336/1978	s. 60 av 315
KILA 540/1982	s. 95 av 462
KILA 737/1985	s. 62 av 321
KILA 912/1987	s. 60 av 315
KILA 929/1987	s. 237
KILA 959/1988	s. 76 av 376
KILA 994/1988	s. 194 av 846
KILA 995/1988	s. 194 av 846
KILA 1054/1989	s. 60 av 315, 63 av 326
KILA 1083/1990	s. 91 av 438
KILA 1126/1990	s. 249
KILA 1136/1991	s. 72 av 356
KILA 1147/1991	s. 91 av 438
KILA 1183/1992	s. 91 av 438
KILA 1198/1992	s. 75 av 368
KILA 1199/1992	s. 457, 457 av 1680
KILA 1260/1994	s. 60 av 315, 64 av 327
KILA 1269/1994	s. 91 av 438
KILA 1275/1994	s. 225 av 966
KILA 1317/1995	s. 76 av 376
KILA 1415/1996	s. 249 av 1049
KILA 1422/1996	s. 62 av 321
KILA 1542/1998	s. 91 av 478
KILA 1566/1999	s. 95 av 462
KILA 1591/1999	s. 103 av 505
KILA 1603/2000	s. 60 av 315
KILA 1604/2000	s. 63 av 325
KILA 1613/2000	s. 73 av 361
KILA 1636/2000	s. 91 av 438
KILA 1644/2001	s. 110 av 532
KILA 1646/2001	s. 153 av 687, 162 av 722
KILA 1650/2001	s. 95 av 462
KILA 1670/2001	s. 95 av 462
KILA 1680/2002	s. 75 av 368
KILA 1706/2003	s. 75 av 368
KILA 1713/2003	s. 110 av 532
KILA 1721/2004	s. 171 av 761
KILA 1757/2005	s. 230 av 980
KILA 1759/2005	s. 62 av 321

KILA 1787/2006	s. 77 av 381
KILA 1791/2006	s. 153 av 687, 162 av 722
KILA 1797/2007	s. 262 av 1113
KILA 1810/2008	s. 95 av 462
KILA 1816/2008	s. 72 av 156
KILA 1820/2008	s. 75 av 368
KILA 1830/2008	s. 110 av 532
KILA 1848/2010	s. 465 av 1709
KILA 1875/2011	s. 95 av 462

Högsta domstolen (Ruotsi)

NJA 1942 s. 696	s. 77 av 378
NJA 1980 s. 642	s. 70 av 348
NJA 1980 s. 646	s. 70 av 348
NJA 1988 s. 620	s. 79 av 391
NJA 2005 s. 792	s. 77 av 378, 79 av 391

Regeringsrätten (Ruotsi)

RÅ 1944 Fi 487	s. 79 av 389
RÅ 1946 ref. 22	s. 172 av 765
RÅ 1956 Fi 1	s. 80 av 392
RÅ 1956 Fi 200	s. 204 av 883
RÅ 1956 Fi 667	s. 204 av 883
RÅ 1956 Fi 2026	s. 204 av 883
RÅ 1961 Fi 282	s. 80 av 392
RÅ 1964 Fi 1505	s. 172 av 765
RÅ 1965 Fi 141	s. 80 av 392
RÅ 1969 Fi 1537	s. 80 av 392
RÅ 1970 Fi 923	s. 332 av 1386
RÅ83 1:42	s. 79 av 388
RÅ84 1:16	s. 335 av 1392
RÅ85 1:10	s. 79 av 388
RÅ 1985 Aa 76	s. 79 av 388
RÅ 1985 Aa 144	s. 79 av 388, 79 av 389
RÅ 1986 not. 251	s. 329 av 1378
RÅ 1987 ref. 145	s. 79 av 389
RÅ 1988 ref. 65	s. 79 av 388
RÅ 1988 not. 567	s. 79 av 388
RÅ 1993 ref. 91	s. 225 av 965
RÅ 1994 ref. 85	s. 353 av 1414
RÅ 1994 not. 697	s. 353 av 1414
RÅ 1995 not. 384	s. 353 av 1414
RÅ 1995 not. 385	s. 353 av 1414
RÅ 1995 not. 386	s. 353 av 1414
RÅ 1995 not. 388	s. 353 av 1414
RÅ 1998 ref. 6	s. 204 av 883

RÅ 1998 ref. 49	s. 225 av 965
RÅ 1999 ref. 29	s. 117 av 562
RÅ 1999 ref. 74	s. 204 av 883
RÅ 2000 ref. 17	s. 219 av 943, 225 av 965
RÅ 2000 ref. 21	s. 79 av 391
RÅ 2001 ref. 28	s. 80 av 392
RÅ 2001 ref. 79	s. 80 av 392, 204 av 883
RÅ 2002 ref. 106	s. 79 av 390, 80 av 392, 81 av 394
RÅ 2002 ref. 107	s. 80 av 392, 81 av 394
RÅ 2002 not. 215	s. 79 av 390
RÅ 2002 not. 216	s. 81 av 394
RÅ 2005 not. 82	s. 81 av 394
RÅ 2006 not. 162	s. 81 av 394
RÅ 2009 ref. 13	s. 136 av 635, 221 av 947
RÅ 2009 ref. 14	s. 136 av 635, 221 av 948
RÅ 2009 ref. 15	s. 136 av 635, 221 av 948
RÅ 2009 ref. 41	s. 80 av 392
RÅ 2009 ref. 47	s. 79 av 388
RÅ 2010 ref. 67	s. 520 av 1901
RR 19.12.2008 mål nr 3434-06	s. 523 av 1914, 530 av 1940
RR 19.12.2008 mål nr 3435-06	s. 523 av 1914, 530 av 1940
RR 11.3.2009 mål nr 1648-07	s. 136 av 635, 221 av 948
RR 11.3.2009 mål nr 1652-07	s. 136 av 635, 221 av 948
RR 11.3.2009 mål nr 3628-07	s. 136 av 635, 221 av 948
RR 11.3.2009 mål nr 6511-06	s. 136 av 635, 221 av 947, 221 av 948
RR 11.3.2009 mål nr 6512-06	s. 136 av 635, 221 av 948
RR 11.3.2009 mål nr 7322-06	s. 136 av 635, 221 av 947, 221 av 948
RR 11.3.2009 mål nr 7444-06	s. 136 av 635, 221 av 948
RR 23.3.2009 mål nr 4730–4731-06	s. 80 av 392
RR 17.3.2010 mål nr 3799-09	s. 453 av 1662
RR 17.3.2010 mål nr 3798-09	s. 453 av 1662
RR 17.3.2010 mål nr 5401-09	s. 453 av 1662

Högsta förvaltningsdomstolen (Ruotsi)

HFD 2011 ref. 1 s. 58 av 299

Bundesfinanzhof (Saksa)

BFH II R 12/92, tuomio 30.10.1996 s. 173 av 768

ASIAHAKEMISTO

A

akordi	s. 25, 58, 125, 453, 454
alennukset ja hyvitykset	s. 321, 341, 385, 387, 392, 509, 522, 580
alennus	s. 23, 117
alihintainen luovutus	s. 522
alikorkoinen laina	s. 521
APA	s. 570
apportti	s. 101, 179, 180, 196, 234, 474
arvonalennuskirjaus	s. 36
arvonalennuspoisto	s. 62, 63, 307, 309, 313, 314, 368, 372, 394, 409, 430, 448, 498, 501, 507, 592
arvonlisävero	s. 11
arvostusongelma	s. 40
asiantuntijatyöryhmä	s. 7, 52, 122, 203, 253, 254, 265, 580
avoin tuloksentasaus	s. 7, 11, 147, 579, 599
avustus	s. 23

D

Davidson	s. 29, 30
Diamond	s. 31
diffuusio	s. 179, 180, 182, 196, 197, 579
direktiivi	s. 90, 97, 101, 103, 106, 149, 151, 152, 156, 159, 160, 181, 216, 258, 259, 265, 268, 446, 482, 487

E

elinkeinotoiminnan tulolähde	s. 50
elinkeinotoiminta	s. 22
ennakkokannanottojen järjestelmä	s. 316, 570
epäjatkuvuus	s. 196
epäsymmetria	s. 483
erilaiset menot	s. 23
erilaiset tuet	s. 23
erillisyyden periaate	s. 250
ETA-alue	s. 137, 221, 253
ETA-valtio	s. 104, 167, 170, 200, 459
Euroopan unioni	s. 90, 97, 101, 106, 159, 181, 254, 258, 262, 317, 320, 579
Euroopan unionin oikeus	s. 317
eurooppaosuuskunta	s. 166
eurooppayhteisö	s. 166

eurooppayhtiö	s. 167
Euroopan yhteisö	s. 9, 93, 97, 135, 149, 151, 181, 225, 240, 262, 265, 317
EU-tuomioistuin	s. 106, 135, 201, 317
EVL:n tulokäsite	s. 38
exit tax	s. 105
EY-tuomioistuin	s. 105, 133, 134, 135, 217, 218, 317, 449
F	
Fisher	s. 30
G	
group relief	s. 134, 217, 426
H	
Hicks	s. 29
hinnoittelu	s. 23
hinnoittelutuki	s. 403, 410
holdingyhtiö	s. 10, 14, 19, 47, 53, 56, 146, 174, 349, 580
Honko	s. 30
huono taloudellinen tilanne	s. 17
hyvitys	s. 23
I	
IAS-standardit	s. 262
IFRS-standardit	s. 262, 264, 268
IFRS-tilinpäätös	s. 203, 254, 265
ilmoittamisvelvollisuus	s. 13, 271
intressipiirijättelu	s. 10, 53, 384
investointivaraus	s. 146, 192, 194, 195
J	
jakautuminen	s. 98, 139
jaksottamisongelma	s. 37, 38, 40, 42
K	
Kaldor	s. 30
kansainvälinen peitelty voiton- siirto	s. 565, 595
kansainväliset tilinpäätös- standardit	s. 9, 261, 267
keskinäinen liiketoiminta	s. 23, 494, 585
King	s. 30
kiinteistöosake	s. 480
kiinteistöyhtiö	s. 14
kiinteä toimipaikka	s. 170
kirjanpitolainsäädäntö	s. 151, 157, 241, 258, 265, 266, 267

kirjanpito-oikeudellinen	
kirjallisuus	s. 2
kirjanpitosidonnaisuus	s. 255, 260
kohdeyhtiö	s. 1
kohdistamisiongelma	s. 40, 41, 122, 321, 322
kokonaisjakautuminen	s. 98
komiteanmietintö	s. 148, 189, 205, 303, 313, 319
kompetenssinormi	s. 540
konserniajattelu	s. 53
konserniapu	s. 286
konserniavustus	s. 5, 201, 274
konserniavustus (= konsernituki)	s. 10, 19, 286, 298
konserniavustus ja luovutus-	
tappiot	s. 242
konserniin verottaminen	s. 9
konsernin määritelmä	s. 7, 130, 145, 150, 157, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 176, 178, 280
konserniolosuhde	s. 20
konsernisääntely	s. 18, 19, 148, 157
konsernisääntely kirjanpito-	
lainsäädännössä	s. 148
konsernisääntely yhtiölain-	
sädännössä	s. 157
konsernitilinpäätös	s. 8, 9, 265
konsernitilinpäätösdirektiivi	s. 156, 160
konsernituen käsitteen jäseny-	
mättömyys	s. 286
konsernituen legaalikäsite	s. 1, 501, 514, 576, 590, 598, 599
konsernituen luonteiset erät	s. 398
konsernituen saaja	s. 440
konsernituen saajan verotus-	
kohtelu	s. 447
konsernituen tarve	s. 66, 97, 328, 388, 429, 459, 492, 581, 582, 589
konsernituen vastaanottaja	s. 442
konsernituki	s. 1, 2, 4, 10, 12, 14, 19, 20, 23, 24, 32, 37, 40, 57, 58, 82, 125, 145, 203, 275, 286, 305, 395, 396, 398, 403, 491, 505, 530, 540, 560 576, 582
Konserniverokeskus	s. 276
konserniyhtiö	s. 7, 182, 486, 585
koroton laina	s. 23, 329, 521, 523, 524, 530, 537, 538, 595
KOVE	s. 276
Kovero	s. 30
kunnallisverotus	s. 4, 32, 33, 34, 35, 45, 49, 50, 130, 143, 205, 293, 389, 550
kustannusten kattaminen	s. 184, 420, 518

- käyttöomaisuusosake s. 1, 6, 7, 12, 81, 477, 478
- L**
- laaja tulokäsité s. 40
- laaja vähennyskelpoisten
menojen käsité s. 40
- laajuusongelma s. 37, 40
- lainan anteeksianto s. 23, 354, 415
- lex Valmet – Wärtsilä s. 195
- liiketaloudellinen peruste s. 387, 523
- liiketoiminta s. 1, 52, 144, 213, 385, 401, 484, 494, 503,
585
- liiketoimintasiirto s. 98, 101, 181
- luonnollinen vähennys s. 106
- luottamuksensuoja s. 89, 201
- lähdevero s. 94, 278
- M**
- Mankala-periaate s. 401, 547, 555, 599
- markkinaehtoperiaate s. 198, 384, 560, 569
- markkinointituki s. 426, 518
- menetys s. 23
- menojen kohdistaminen s. 321, 516
- meno-tulo-teoria s. 38, 39
- Meyer s. 31
- monimerkityksisyys s. 21, 600
- muiden kuin myyntisaamisten
menetykset ja arvonalenemiset s. 125
- muu pääomansijoitus s. 80
- muu tuki s. 403, 428
- muut ilman vastasuoritusta
suoritettut menot s. 127
- muut kuin käyttöomaisuus-
osakkeet s. 488
- muutoksenhaku s. 316, 542
- muut vastaavat menot s. 438
- myyntisaamisten anteeksianto s. 511
- myyntisaamisten arvonalennus s. 508, 511
- myyntisaamisten menetys s. 394, 457, 508, 511
- määräysvalta s. 8, 9, 144, 148, 152, 153, 156, 162, 163, 586
- N**
- nettokorkomeno s. 121
- nollakorkolaina s. 120
- O**
- OECD s. 222, 460, 463, 570, 571, 572, 575

- oikea tulolähde s. 41
oikea verovelvollinen s. 41
oikeusdogmatiikka s. 13
oikeuskirjallisuus s. 1, 2, 53, 212, 286, 314, 395, 419, 506, 517
oikeuskäytäntö s. 1, 2, 17, 19, 53, 286, 314, 395, 398, 401, 505, 522, 581, 582
oma pääoma s. 1, 66, 74, 75, 77, 360, 363, 364, 398, 427, 429, 431, 432, 464, 491
oman pääoman ja vieraan pää-
oman välinen suhde s. 380
oman pääoman luonteinen
sijoitus s. 25, 365
omistukseen perustuva vähennys-
kelvottomuus s. 125
omistusaika s. 481, 485
omistusosuus s. 1, 3, 24, 184, 209, 395, 443, 481, 514, 534, 586, 589
osakepääoman menettäminen s. 77, 432
osakevaihto s. 102
osakkeet ilman luovutus-
tarkoitusta s. 484
osakkeiden arvonalennus s. 2
osakkeiden hankintameno s. 81, 472
osakkeiden luovutus s. 474
osittaisjakautuminen s. 99, 100
ovillkorligt aktieägartillskott s. 78, 80, 598
- P**
Pareto-optimi s. 31
peitelty osingonjako s. 295, 545
peitelty osinko s. 94, 522, 556
peitelty voitonsiirto s. 559
poismuuttovero s. 105
prejudikaatti s. 13, 318, 319, 320
purkautuminen s. 97, 98, 137, 169, 170, 171, 221, 244, 245, 279, 499, 500, 501
purkutappio s. 499
pääomahäviö s. 56
pääomalaina s. 76
pääoman sijoittaminen s. 464
pääomansijoitus s. 43, 58, 66, 67, 380, 439, 465
pääomasijoitustoiminta s. 85, 475
pääomavajaus s. 76, 77
- R**
rahoitusapu s. 375
rahoitustuki s. 81, 403, 404

rajoitettu tulokäsité	s. 37
riittävä pääomapanos	s. 460

S

saadun konsernituen veron- alaisuus	s. 32, 43
saamatta jäänyt tulo	s. 521, 594
saamisten anteeksianto	s. 23, 354
saamisten arvonaleneminen	s. 495
saamisten menetys	s. 495
Schanz	s. 29
selvitystila	s. 66, 433
SEUT	s. 105
siirtohinnoittelu	s. 12
siirtohinnoittelu-aikaisu	s. 198, 523, 559, 568, 595
subjektiivinen teoria	s. 23
sulautuminen	s. 97, 140
sulautumisvastike	s. 98
syrijintäkielto	s. 222
syrijintäkieltoartikla	s. 223, 224

T

takaukset	s. 347, 518
takaustappio	s. 116
taloudellinen kokonaisuus	s. 10
taloudellinen tilanne	s. 57
tappio	s. 22, 43, 49, 143
tappioiden kattaminen	s. 135, 136
tappioiden vähentäminen omistajanvaihdostilanteissa	s. 137
tappiontasaus	s. 11, 130, 146, 189
tilintarkastaja	s. 344, 431, 432
tilintarkastuskertomus	s. 273, 275
tilintarkastuskulut	s. 290, 297
tilintarkastuslaki	s. 262
toiminnan siirto	s. 179
tuen tarve	s. 330, 331, 341, 351, 387, 398, 429, 439, 447, 516, 517, 527, 584, 588
tuet ja avustukset	s. 347, 518
tulokäsité	s. 28, 32
tulolähde	s. 48, 50, 51, 52
tulolähdejako	s. 42, 49, 50, 51
tulon hankkiminen	s. 39
tuloteoria	s. 28, 31
tulon hankkiminen tai säilyttä- minen	s. 1, 22, 39, 399, 400
tutkimusmeno	s. 514

tutkimustoiminta s. 111, 515

V

vakautettu laina s. 76, 507
 valitusoikeus s. 316
 valtionverotus s. 4, 32, 34, 45, 50, 130, 205, 389, 550
 varojen jako s. 245
 vastaavuusperiaate s. 187
 vastasuorituksen legaalikäsite s. 397
 vastasuorituksen puuttuminen s. 397, 398, 505, 597
 vastasuoritus s. 24, 44, 397, 402, 599
 vastikkeeton suoritus s. 19
 verokanta s. 5, 6, 94, 462
 verokilpailu s. 32, 85, 473, 494, 495
 veronhuojennus s. 147, 195, 276, 561, 579
 veronhuojennussäännös s. 85
 veronkierto s. 295
 vero-oikeudellinen kirjallisuus s. 2
 veropolitiikka s. 26
 verosopimus s. 52, 222
 verosubjekti s. 9
 verotuksellinen kohtelu s. 207, 216, 483
 verotuksellinen tulos s. 6, 256
 verotuksen kiertäminen s. 540
 verovapaa luovutus s. 1, 12, 32, 394, 491
 verovuosi s. 226
 villkorligt aktieägartillskott s. 78, 81
 vuokraustoiminta s. 46, 53, 146, 580
 vähemmistöosakas s. 246
 vähennyskelpoinen konsernituki s. 403, 532
 vähennyskelpoinen kustannus s. 300, 339
 vähennyskelpoinen meno s. 1, 18, 22, 23
 vähennyskelpoisuus s. 23, 506
 vähennyskelvoton konsernituki s. 4, 43, 58, 66, 126, 143, 183, 388, 394, 395, 522, 576, 578, 588, 593, 598
 vähennyskelvoton meno s. 122
 vähennyskelvottomuus s. 1, 12, 18, 21, 398
 vähennysoikeus s. 36
 välillinen meno s. 400
 välillinen omistus s. 576
 välillinen omistusosuus s. 393
 väliyhteisölainsäädäntö s. 199

Y

yhteisverotukseen perustuva
     malli s. 203
 yhteisverotusmalli s. 254

yhtiön asuinpaikka	s. 482
yhtiöveron hyvitysjärjestelmä	s. 6, 92, 93, 179
ylijäämän palautus	s. 118, 558
Ylä-Liedenpohja	s. 30
yritys- ja pääomaverouudistus	s. 1, 222, 394, 409, 414, 463, 500, 501, 503, 535, 599
yritysjärjestely	s. 96, 105
yrityskauppa	s. 227, 228, 499